

Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Terve

1. RÉSZ: ÁLTALÁNOS CÉLOK ÉS A TERV KOHERENCIÁJA	6
1. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	6
2. ÁTFOGÓ CÉLOK	7
2.1 Bevezetés, előzmények	7
2.2 Makrogazdasági kitekintés.....	8
2.3 Az RRF jelentősége	13
2.4 A magyar RRP célja, felépítése, forrásallokációja	14
3. KAPCSOLÓDÁS AZ EURÓPAI SZEMESZTERHEZ	24
4. NEMEK KÖZÖTTI EGYENLŐSÉG ÉS ESÉLYEGYENLŐSÉG MINDENKI SZÁMÁRA	32
5. KOHERENCIA	33
6. TÁRSADALMI EGYEZTETÉS.....	36
2. RÉSZ: A REFORMOK ÉS A BERUHÁZÁSOK BEMUTATÁSA	38
A. KOMPONENS: DEMOGRÁFIA ÉS KÖZNEVELÉS.....	38
1. A komponens bemutatása.....	38
2. Fő kihívások és célkitűzések	43
3. A komponens reformjainak és beruházásainak bemutatása	51
4. Nyitott stratégiai autonómia és biztonsági kérdések	72
5. Határokon átvágó és több országot érintő projektek.....	73
6. A komponens zöld dimenziója	73
7. Digitális dimenzió	74
8. Ne okozz jelentős kárt elv	75
9. Mérföldkövek, célok és ütemezés	76
10. Finanszírozás és költségek	78
11. Hitel kérelem alátámasztása (amennyiben releváns)	79
B. KOMPONENS: MAGASAN KÉPZETT, VERSENYKÉPES MUNKAERŐ.....	80
1. A komponens bemutatása.....	80
2. Főbb kihívások és célkitűzések	82
3. A komponens reformjainak és beruházásainak bemutatása	91
4. Nyitott stratégiai autonómia és biztonsági kérdések	103
5. Határokon átvágó és több országot érintő projektek.....	103
6. A komponens zöld dimenziója	103
7. Digitális dimenzió	105
8. Ne okozz jelentős kárt elv	106
9. Mérföldkövek, célok és ütemezés	107

10. Finanszírozás és költségek	109
11. Hitel kérelem alátámasztása (amennyiben releváns)	112
C. KOMPONENS: FELZÁRKÓZÓ TELEPÜLÉSEK.....	113
1. A komponens bemutatása.....	113
2. Fő kihívások és célkitűzések	116
3. A komponens reformjainak és beruházásainak bemutatása	123
4. Nyitott stratégiai autonómia és biztonsági kérdések	131
5. Határokon átvágó és több országot érintő projektek.....	131
6. A komponens zöld dimenziója	131
7. Digitális dimenzió	132
8. „Ne okoz jelentős kárt” elv.....	132
9. Mérőföldkövek, célok és ütemezés	133
10. Finanszírozás és költségek	135
11. Hitel kérelem alátámasztása (amennyiben releváns)	137
D. KOMPONENS: VÍZGAZDÁLKODÁS	138
1. A komponens bemutatása.....	138
2. Fő kihívások és célkitűzések	138
3. A komponens reformjainak és beruházásainak bemutatása	148
4. Nyitott stratégiai autonómia és biztonsági kérdések	159
5. Határokon átvágó és több országot érintő projektek.....	159
6. A komponens zöld dimenziója	159
7. Digitális dimenzió	160
8. „Ne okoz jelentős kárt” elv.....	160
9. Mérőföldkövek, célok és ütemezés	161
10. Finanszírozás és költségek	164
11. Hitel kérelem alátámasztása (amennyiben releváns)	166
E. KOMPONENS: FENNTARTHATÓ ZÖLD KÖZLEKEDÉS.....	167
1. A komponens bemutatása.....	167
2. Fő kihívások és célkitűzések	171
3. A komponens reformjainak és beruházásainak bemutatása	176
4. Nyitott stratégiai autonómia és biztonsági kérdések	204
5. Határokon átvágó és több országot érintő projektek.....	205
6. A komponens zöld dimenziója	205
7. Digitális dimenzió	208
8. „Ne okoz jelentős kárt” elv.....	209

9. Mérföldkövek, célok és ütemezés	212
10. Finanszírozás és költségek	213
11. Hitel kérelem alátámasztása (amennyiben releváns)	215
F. KOMPONENS: ENERGIA – ZÖLD ÁTÁLLÁS	216
1. A komponens bemutatása.....	216
2. Fő kihívások és célkitűzések	218
3. A komponens reformjainak és beruházásainak bemutatása	228
4. Nyitott stratégiai autonómia és biztonsági kérdések	248
5. Határokon átvélő és több országot érintő projektek.....	249
6. A komponens zöld dimenziója	249
7. Digitális dimenzió	251
8. Ne okozz jelentős kárt elv	251
9. Mérföldkövek, célok és ütemezés	253
10. Finanszírozás és költségek	255
11. Hitel kérelem alátámasztása (amennyiben releváns)	256
G. KOMPONENS: ÁTÁLLÁS A KÖRFORGÁSOS GAZDASÁGRA	257
1. A komponens bemutatása.....	257
2. Fő kihívások és célkitűzések	258
3. A komponens reformjainak és beruházásainak bemutatása	261
4. Nyitott stratégiai autonómia és biztonsági kérdések	266
5. Határokon átvélő és több országot érintő projektek.....	266
6. A komponens zöld dimenziója	266
7. Digitális dimenzió	270
8. Ne okozz jelentős kárt elv	270
9. Mérföldkövek, célok és ütemezés	270
10. Finanszírozás és költségek	271
11. Hitel kérelem alátámasztása (amennyiben releváns)	271
H. KOMPONENS: EGÉSZSÉGÜGY	272
1. A komponens bemutatása.....	272
2. Fő kihívások és célkitűzések	274
3. A komponens reformjainak és beruházásainak bemutatása	280
4. Nyitott stratégiai autonómia és biztonsági kérdések	293
5. Határokon átvélő és több országot érintő projektek.....	294
6. A komponens zöld dimenziója	294
7. Digitális dimenzió	294

8. Ne okozz jelentős kárt elv	295
9. Mérföldkövek, célok és ütemezés	295
10. Finanszírozás és költségek	296
11. Hitel kérelem alátámasztása (amennyiben releváns)	297
I. KOMPONENS: ÁLLAM ÉS KÖZIGAZGATÁS	298
1. A komponens bemutatása.....	298
2. Fő kihívások és célkitűzések	300
3. A komponens reformjainak és beruházásainak bemutatása	305
4. Nyitott stratégiai autonómia és biztonsági kérdések	360
5. Határokon átvágó és több országot érintő projektek.....	360
6. A komponens zöld dimenziója	360
7. Digitális dimenzió	360
8. „Ne okozz jelentős kárt” elv.....	361
9. Mérföldkövek, célok és ütemezés	362
10. Finanszírozás és költségek	362
11. Hitel kérelem alátámasztása (amennyiben releváns)	362
3. RÉSZ: A TERV VÉGREHAJTÁSA ÉS KIEGÉSZÍTŐ JELLEGE.....	363
1. A FEJEZETBEN HASZNÁLT RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE ÉS DEFINÍCIÓK	363
2. ÖSSZHANG MÁS KEZDEMÉNYEZÉSEKKEL.....	366
2.1 Szinergia és komplementaritás a Nemzeti Energia- és Klímatervvel	366
2.2 A Partnerségi Megállapodás és az operatív programokkal való konzisztencia ...	368
2.3 Az Ifjúsági Garancia végrehajtási terveiben szereplő információkkal való megfelelés.....	369
2.4 A Nemzeti Reform Program intézkedéseivel való kapcsolat	370
3. KOMPLEMENTARITÁS A KOHÉZIÓS POLITIKAI PROGRAMOKKAL.....	376
3.1 Addicionalitás, szinergia és komplementaritás az európai uniós programokkal (9. cikk szerinti megfelelés).....	376
3.2 Forráskoordináció, a kettős finanszírozás elkerülését támogató intézkedések, koordinációs struktúrák, intézményes együttműködések – a Rendelet 9. és 28. cikkeinek való megfelelés.....	379
3.3 Az intézményrendszer tagjainak a kettős finanszírozás elkerülése érdekében tett intézkedései projekt életciklusonként bemutatva	391
3.4 A csalással, korrupcióval és összeférhetlenséggel szembeni fellépés intézményes koordinációja és intézkedései.....	391
4. VÉGREHAJTÁSI ÉS MONITORING INTÉZKEDÉSEK	392
4.1 Az RRP végrehajtásának átfogó koordinációja	392
4.2 Monitoring Rendszer	416

5. ELLENŐRZÉS ÉS AUDIT	437
5.1 Ellenőrzés.....	438
5.2 Audit	483
6. TÁRSADALMI KONZULTÁCIÓ ÉS AZ ÉRDEKELTEK BEVONÁSA.....	488
6.1 A Monitoring Bizottság	498
7. KOMMUNIKÁCIÓ	498
8. MELLÉKLETEK	505
8.1 OP-RRF lehatárolás	505
8.2 Összeférhetetlenség elkerülését és kezelését szolgáló intézkedések intézményi szereplőnként és folyamatlépésenként bemutatva.....	527
8.3 Csalás és korrupció megelőzésére és kezelésére tett intézkedések intézményi szereplőnként és folyamatlépésenként bemutatva.....	534
8.4 Kettős finanszírozás megelőzésére és kezelésére tett intézkedések intézményi szereplőnként és folyamatlépésenként bemutatva.....	539
4. RÉSZ: ÁTFOGÓ HATÁSELEMZÉS.....	545
1. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	545
2. MAKROGAZDASÁGI KITEKINTÉS A KORMÁNY LEGFRISSEBB ELŐREJELZÉSE ALAPJÁN.....	546
2.1 Makrogazdasági folyamatok.....	546
2.2 Inflációs folyamatok	547
2.3 Munkaerőpiaci folyamatok	547
3. AZ RRP MAKROGAZDASÁGI HATÁSA.....	548
3.1 Az alkalmazott módszertan.....	548
3.2 Az RRP makrogazdasági hatása rövid-, közép- és hosszú távon.....	555
4. AZ RRP HATÁSA A TÁRSADALMI KOHÉZIÓRA.....	560
5. AZ RRP HATÁSA A FENNTARTHATÓSÁGRA.....	561
6. A RRP TELJES MAKROGAZDASÁGI HATÁSA.....	562
6.1 Az alappálya ismertetése.....	562
6.2 A teljes nemzetgazdasági hatás.....	563

1. RÉSZ: ÁLTALÁNOS CÉLOK ÉS A TERV KOHERENCIÁJA

1. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A koronavírus-járvány kétségtelenül korunk legnagyobb gazdasági, társadalmi és egészségügyi kihívása mind globálisan, mind pedig az Európai Unió, és annak tagjaként Magyarország számára. A járvány váratlanul érte a közösséget, és bár a tagországok saját hatáskörükben számos intézkedést hoztak a járvány hatásainak kezelésére, azt is fel kellett ismerniük, hogy az EU-tagországok közössége csak együtt és koordináltan lehet sikeres a válságot követő helyreállításban és a hasonló katasztrófahelyzetekkel szembeni ellenállóképesség növelésében. A már meglévő válsághelyzetet súlyosbította az energetikai és pénzügyi válság is, mely csak tovább erősítette a koronavírus-járvány során felismert közösségi koordináció szükségességét is.

Ez a felismerés hívta életre az EU történetének legnagyobb gazdaságösztönző csomagját, a NextGeneration EU programot, amelynek célja, hogy a több mint 750 milliárd eurós keretösszegével hozzájáruljon a koronavírus-járvány okozta közvetlen gazdasági és társadalmi károk helyreállításához. A program legnagyobb hányadát a Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (RRF) adja, amelynek kiemelt célja a koronavírus-világjárvány társadalmi és gazdasági hatásainak enyhítése az európai gazdaságok és társadalmak fenntarthatóbbá és ellenállóbbá tételével, illetve a zöld és a digitális átállásra való felkészítésével. Az RRF-ben rendelkezésre álló források lehívása érdekében a pénzügyi hozzájárulásban részesülni kívánó tagállamoknak Helyreállítási és Ellenállóképességi Terv (RRP) benyújtásáról kell gondoskodniuk a Bizottság felé.

Az RRF alappilléreivel összhangban Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervének komponensei a következők:

- A. Demográfia és köznevelés
- B. Magasan képzett, versenyképes munkaerő
- C. Felzárkózó települések
- D. Vízgazdálkodás
- E. Fenntartható zöld közlekedés
- F. Energetika – zöld átállás
- G. Átállás a körforgásos gazdaságra
- H. Egészségügy
- I. Állam és közigazgatás

Jelen dokumentum azokat a Kormány által megfogalmazott reformokat és beruházásokat tartalmazza, amelyek egyszerre támogatják a koronavírus-járvány által okozott legfontosabb magyarországi gazdasági és társadalmi kihívások kezelését, a magyar kormány által kitűzött szakpolitikai célok elérését, valamint az Európai Unió célkitűzéseinek és ajánlásainak megvalósítását.

2. ÁTFOGÓ CÉLOK

2.1 Bevezetés, előzmények

A koronavírus-járvány hatásainak kezelésére az uniós tagországok saját hatáskörben számos – adminisztratív, korlátozó, gazdaságélénkítő/veszteségmérés-kló, egészségügyi – intézkedést hoztak, azonban azt is fel kellett ismerniük, hogy az EU-tagországok közössége csak együtt és koordináltan lehet sikeres a válságot követő helyreállításban és a hasonló krízishelyzetekkel szembeni ellenálló-képesség növelésében. Ezt a már meglévő válsághelyzetet súlyosbította az energetikai és pénzügyi válság is, mely csak tovább erősítette a koronavírus-járvány során felismert közösségi koordináció szükségességét is.

Ez a felismerés hívta életre az EU történetének legnagyobb gazdaságösztönző csomagját, a NextGeneration EU-t, amelynek célja, hogy a több mint 750 milliárd eurós keretösszegével¹ hozzájáruljon a koronavírus-járvány okozta közvetlen gazdasági és társadalmi károk helyreállításához. Ennek a programnak – költségvetési forrásait tekintve – legnagyobb hányadát, 672,5 milliárd eurót, a Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz² adja, amelynek kiemelt célja a koronavírus-világjárvány társadalmi és gazdasági hatásainak enyhítése az európai gazdaságok és társadalmak fenntarthatóbbá és ellenállóbbá tételével, illetve a zöld és a digitális átállásra való felkészítésével. Ez a törekvés tükröződik az RRF hét zászlóshajó kezdeményezésében is (Megújulás, Korszerűsítés, Töltés, Kapcsolódás, Modernizálás, Kapacitásbővítés, Átképzés és továbbképzés), amelyek közül három a zöld átállást, négy pedig a digitalizációs célok elérését támogatja.

Az RRF-ben rendelkezésre álló források lehívása érdekében az RRF rendelet 17. és 18. cikkével összhangban a pénzügyi hozzájárulásban részesülni kívánó tagállamoknak Helyreállítási és Ellenállóképességi Terv³ benyújtásáról kell gondoskodniuk a Bizottság felé.

Az egyes tagországoknak ebben a tervben kell részletezniük válságkezelési elképzeléseiket az Európai Bizottság számára, többek között bemutatva, hogy

milyen kihívásokkal néztek szembe a járvány során, illetve azt követően, melyek azok a területek, amelyek a járvány hatására jelentős veszteségeket szenvedtek el (vagy amelyeken a járvány még láthatóbbá tette az egyébként is fennálló hiányosságokat) és melyek azok a tényezők, amelyek támogatták a járvány hatásainak mérséklését, alkalmasnak bizonyulva az ellenálló-képesség növelésére;

milyen célokat fogalmaznak meg az azonosított kihívások alapján, figyelembe véve a helyreállítási és ellenállóképességi dimenziót;

a kihívások fényében megfogalmazott célkitűzéseket milyen beavatkozásokkal, intézkedésekkel (beruházásokkal és/vagy reformokkal) kívánják elérni;

hogyan illeszkednek a megfogalmazott reformok és beruházások az európai uniós és hazai szakpolitikai stratégiák rendszerébe;

hogyan illeszkednek a megfogalmazott reformok és beruházások az EU által az Európai Szemeszter keretében megfogalmazott ún. országspecifikus ajánlásokhoz (CSR);

¹ https://ec.europa.eu/info/strategy/recovery-plan-europe_hu

² angol nyelven: Recovery and Resilience Facility

³ angol nyelven: Recovery and Resilience Plan (RRP)

hogyan valósítják meg az RRF-nek azon célkitűzését, amely előírja, hogy a felhasznált források legalább 37%-át zöld beruházásokra és reformokra kell fordítani, összhangban a European Green Deal⁴ dokumentumban részletezett célkitűzésekkel;

miként tesznek eleget az RRF „digital transformation” célkitűzésének, amely előírja, hogy a felhasznált források legalább 20%-át a digitális átalakulást elősegítő beruházásokra és reformokra kell fordítani, összhangban a Shaping Europe’s Digital Future⁵ című dokumentumban foglaltakkal.

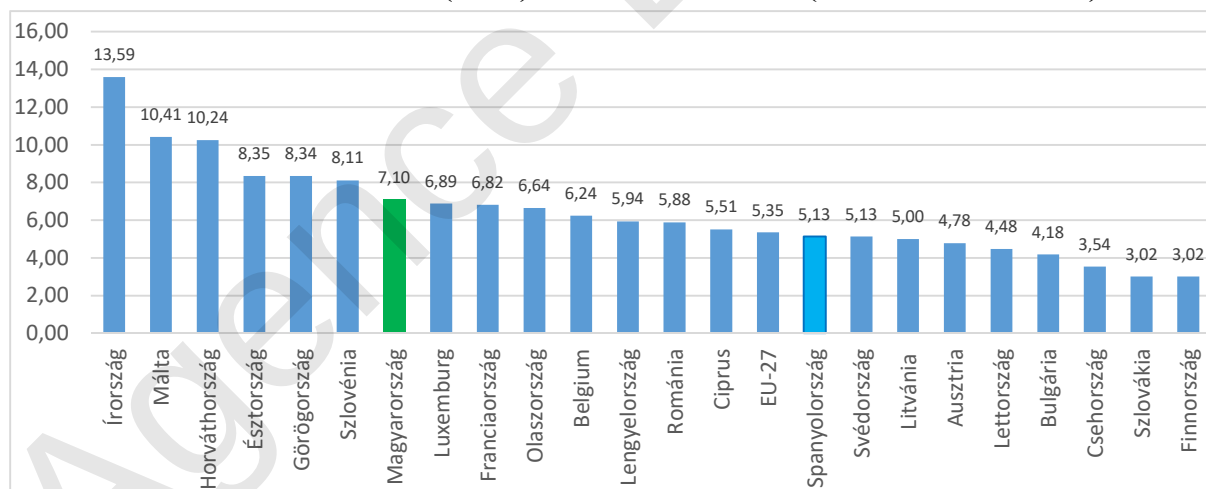
Jelen dokumentum a fenti elvárásokkal összhangban azokat a magyar kormány által megfogalmazott reformokat és beruházásokat tartalmazza, amelyek egyszerre támogatják a koronavírus-járvány által okozott legfontosabb magyarországi gazdasági és társadalmi kihívások kezelését, a magyar kormány által kitűzött szakpolitikai célok elérését, valamint az Európai Unió célkitűzéseinek és ajánlásainak megvalósítását.

2.2 Makrogazdasági kitekintés

Bruttó hazai termék (GDP)

Magyarország GDP-je 2021. negyedik negyedévében 7,1 százalékkal, a szezonálisan és naptárhatással kiigazított adatok szerint 7,0 százalékkal nőtt a 2020. év azonos időszakához képest. A 2021. évi harmadik negyedévhez viszonyítva a gazdaság teljesítménye 2,0 százalékkal nőtt. 2021-ben a GDP egész éves volumene az előző évhez viszonyítva 7,1 százalékkal, 2019-hez képest 2,1 százalékkal növekedett a nyers adatok szerint. A 7,1 százalékos adattal hazánk a 7. helyen helyezkedik el: a legalacsonyabb növekedés Szlovákiában és Finnországban (3 százalék), míg a legnagyobb Írországban volt (13,4 százalék).

A bruttó hazai termék (GDP) változása 2021-ben (az előző évi %-ában)

Forrás: Eurostat

Megjegyzés: Németország és Dánia adatai hiányoznak.

Foglalkoztatás

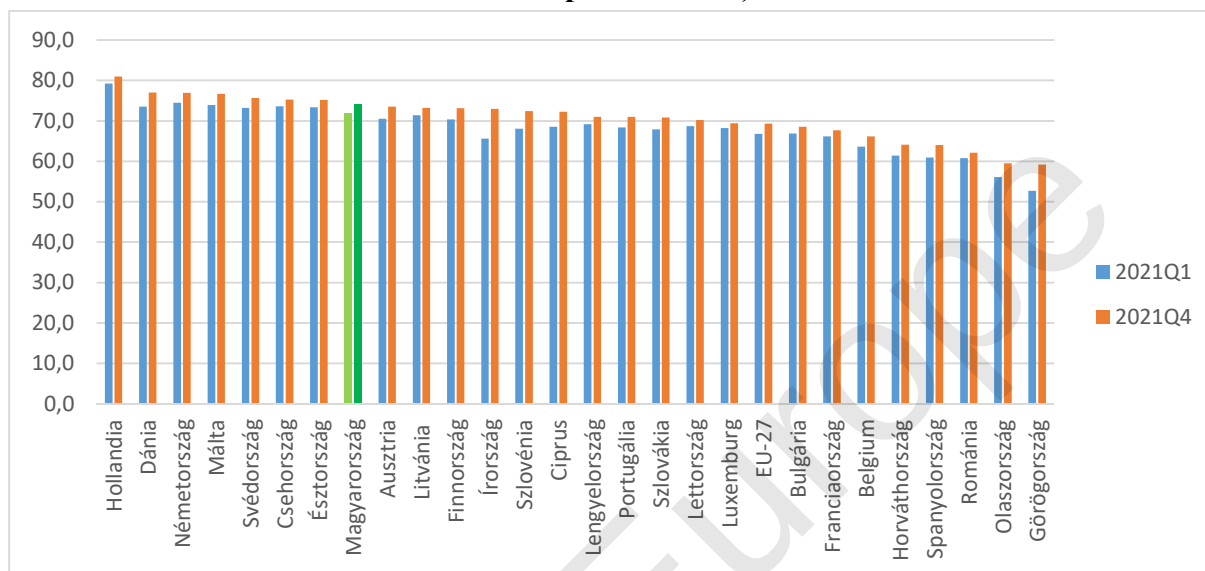
2021 decemberében a 15–74 éves foglalkoztatottak átlagos havi létszáma 4 millió 687 ezer fő volt. 2021-ben – az év egészét tekintve – a foglalkoztatottak átlagos száma 31 ezer fővel, 4 millió 635 ezer főre emelkedett. Az év első hónapjához viszonyítva decemberre a teljes foglalkoztatási ráta 69,1 százalékról 5 százalékponttal 74,1 százalékra növekedett. A 15–64 évesek foglalkoztatási rátája 73,1% volt, 1,2 százalékponttal magasabb, mint egy évvel azelőtt.

⁴ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/european-green-deal_en

⁵ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/shaping-europe-digital-future_en

Összességében a hazai elsődleges munkaerőpiacon nőtt a foglalkoztatottság, míg a külföldön dolgozók száma csökkent. A foglalkoztatottság növekedését erőteljesen támogatta a pandémia harmadik hullámának lecsengése után csökkenő korlátozások, a fogyasztás növekedése, illetve a munkahelyteremtést támogató különböző kormányzati programok. Európai viszonylatban a foglalkoztatás terén az EU27-ben 8. helyen áll Magyarország.

A foglalkoztatási ráta alakulása 2021. március és 2021. december (a 15–64 éves korcsoport %-ában)

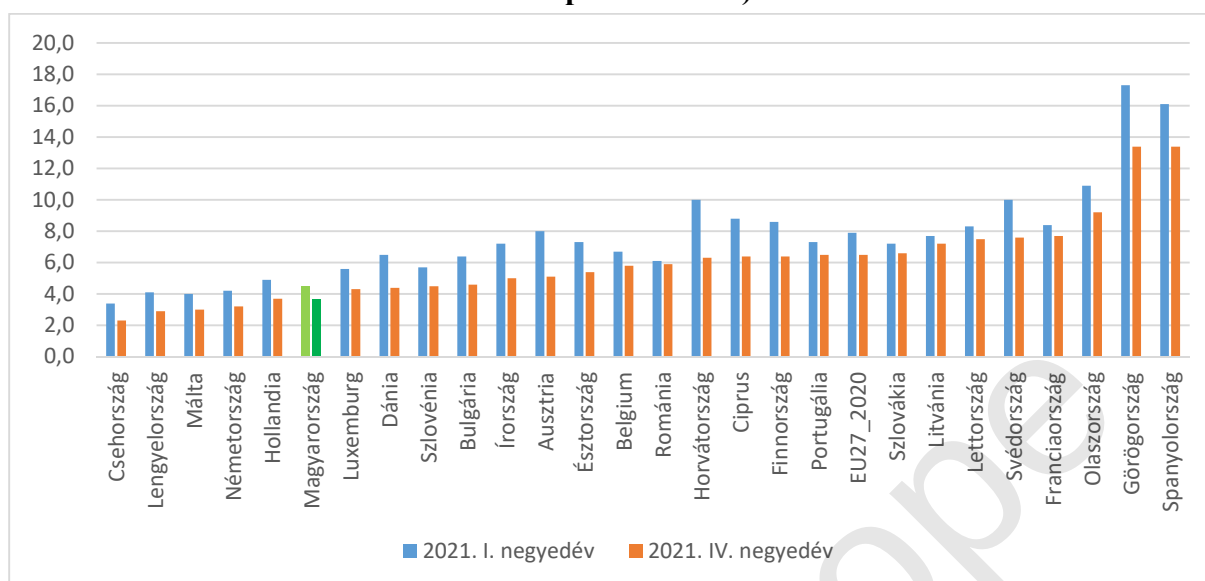

Forrás: Eurostat

Munkanélküliség

A munkanélküliek száma 2021 decemberében 179 ezer fő, míg a munkanélküliségi ráta 3,7% volt. 2021-ben – az év egészét tekintve – a munkanélküliek átlagos száma 196 ezer fő, a munkanélküliségi ráta 4,1% volt, ami lényegében megegyezik az egy évvel korábbival. Az egész évet vizsgálva január és március között (háromhavi mozgóátlag) volt a legmagasabb a munkanélküliségi ráta, ekkor 4,5 százalékot tett ki, innentől azonban trendszerű csökkenés figyelhető meg, amely lokális minimumát szeptembere és novembere között vette fel 3,6 százalékkal. Európai viszonylatban a munkanélküliségi ráta az EU27-ben Magyarországon a 6. legkisebb.

A munkanélküliségi ráta alakulása 2021. január és 2021. december között (15-64 éves korcsoport %-ában)

Forrás: Eurostat

Depriváció

A KSH és az Eurostat deprivációra vonatkozó számai alapján 2013 óta az EU átlagnál számottevően nagyobb mértékben csökkent Magyarországon a súlyos anyagi nélkülözésben élők aránya. 2010-hez képest pedig több mint 4 millió fővel csökkent azok száma, akiknek a váratlan kiadások jelentős nehézséget okoznak.

Az Európai Unióban bevezetett egységes mutatószám, a szegénység vagy társadalmi kirekesztődés kockázatának kitettek aránya alapján Magyarországon 2008 után jelentősen megnövekedett ez az érték, azonban 2013 óta erőteljes csökkenés figyelhető meg. Míg ebben az évben hazánkban 27,8 százalék élt súlyos anyagi deprivációban (EU28: 9,6 százalék), 2020-ra ez az arány 8,0 százalékra csökkent, amellyel egyre inkább konvergál az EU átlagához.

Európai összevetésben a 2019-es adatok alapján Magyarország Ciprus és Szlovákia között helyezkedik el a rangsorban, az EU átlagától már csak 3,2 százalékponttal marad el. Bulgária, Görögország és Románia eredménye jelentősen elmarad hazánktól, míg a legjobb eredményt Luxemburg, Svédország és Finnország érte el.

A szegénység csökkenéséhez alapvetően két folyamat járulhatott hozzá legerősebben az elmúlt 10 évben: egyrészt a növekvő foglalkoztatás, másrészt az emelkedő bérek. A növekvő foglalkoztatás szerepe azért is kiemelkedő, mert így sokan segély helyett munkabérhez, azaz magasabb jövedelemhez jutottak, tehát nagyobb esélyük volt kitörni a szegénységből. Ebben nagy szerepe volt annak is, hogy a minimálbér reálértéke mintegy kétharmadával emelkedett a vizsgált időszakban. E folyamatok folytatása, illetve a koronavírus-járvány által okozott károk kiheverése segítheti elő a szegénység szintjének további csökkenését⁶.

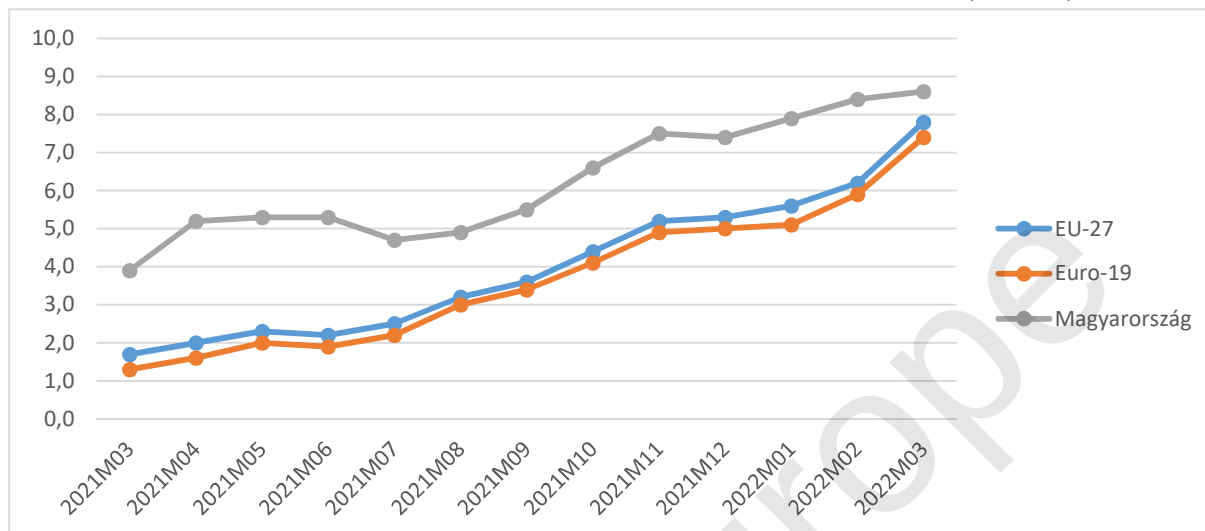
Infláció

2021 decemberében 7,4 százalékkal, míg az egész évet tekintve átlagosan 5,1 százalékkal növekedtek a fogyasztói árak. Mindkét érték meghaladja a jegybank inflációs céljait. (3 százalék +/- 1 százalékpont) A maginfláció decemberben 6,4 százalékos, éves viszonylatban pedig átlagosan 3,9 százalékos volt. Az inflációt elsősorban a szeszes italok, dohányárak 10,9 százalékos, illetve az egyéb cikkek 9,6 százalékos árnövekedése húzta felfelé. Az

⁶ Forrás: <https://www.vg.hu/velemen/2021/02/kiut-a-szegenysegbol/>, Világgazdaság, Századvég elemzés

élelmiszerekénél (4,1 százalék), a szolgáltatásoknál (2,9 százalék) és a háztartási energiánál (0,5 százalék) tapasztalt árnövekedés elmarad az éves átlagos inflációtól. 2022-re vonatkozólag felfelé mutató kockázatok jellemzik az inflációs pályát, amelyet a pénzbecsület és szakadozó ellátási láncok következményei okoznak.

Az infláció változása 2021. március és 2022. március között (%-ban)

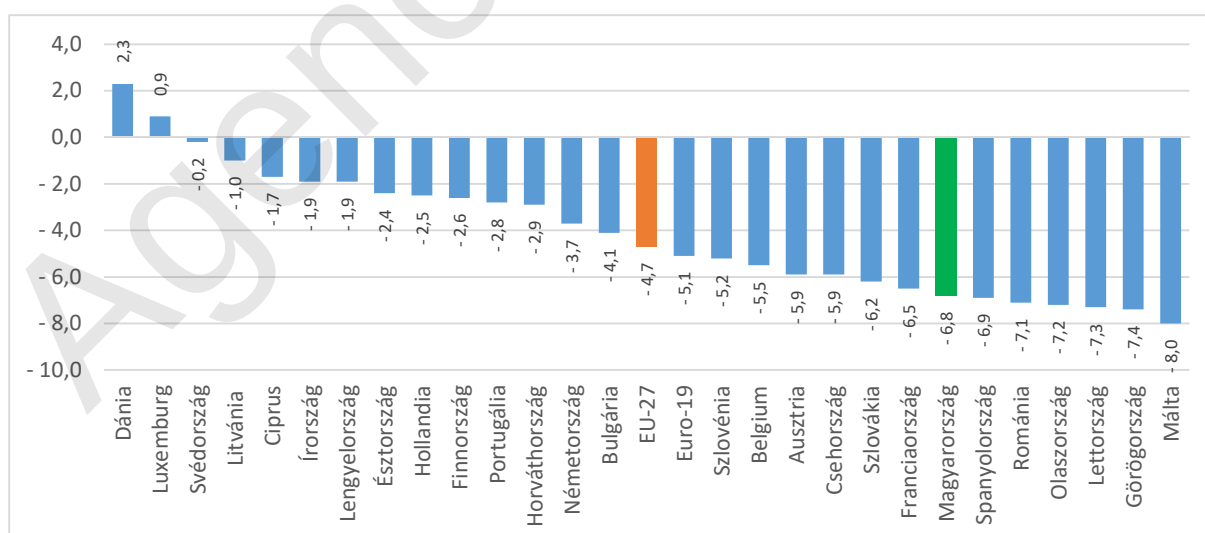

Forrás: Eurostat

Költségvetési hiány

2021-ben 3736 milliárd forint, a GDP 6,8%-a volt a kormányzati szektor hiánya. Összességében a bevételek 1739 milliárd forinttal (8,3 százalékkal), míg kiadási oldalon a tételek 1715 milliárd forinttal (6,9 százalékkal) növekedtek.

A kormányzati szektor hiánya 2020-ban (a GDP %-ában)

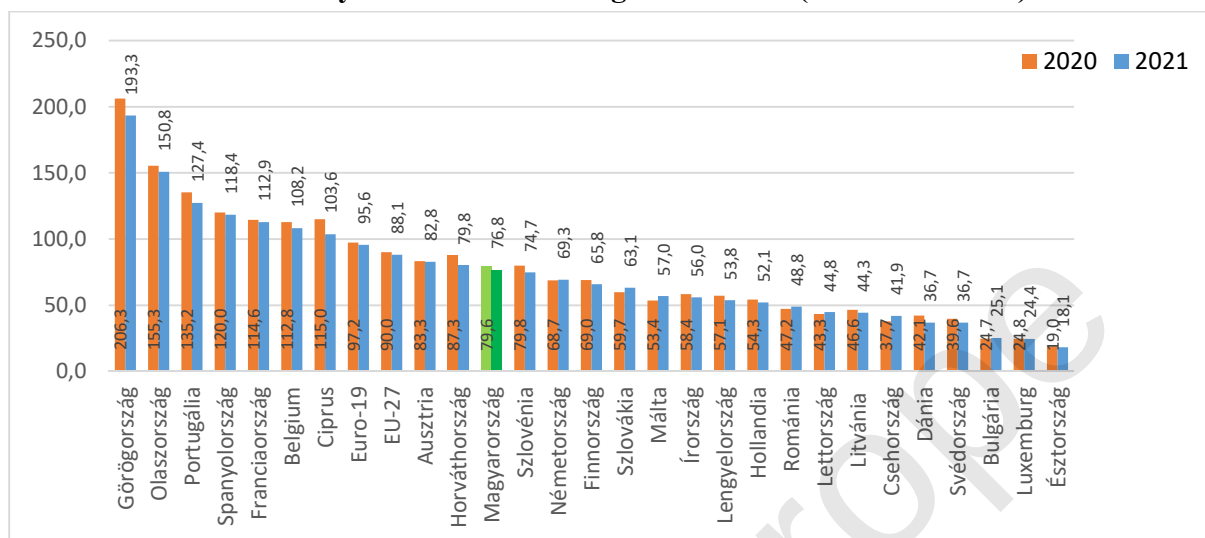
Forrás: Eurostat

Államadósság

A kormányzati szektor adóssága – az MNB adatai alapján – 2021 végén 42 414 milliárd forintot, a GDP 76,8 %-át érte el. A GDP arányos államadósság javulását támogatta egyrészt a 2020-as

évnél alacsonyabb költségvetési hiány, illetve a magasabb GDP bázis. Ez az előző évhez viszonyítva (79,6 százalék) 2,8 százalékpontos csökkenést eredményezett a GDP arányos államadósságban.

A kormányzati szektor adóssága 2019-2020 (a GDP %-ában)

Forrás: Eurostat

A magyar RRP várható összesített hatása:

- hatására tovább csökken a korai iskolaelhagyások száma;
- közreműködésével a vidéki és a hátrányos helyzetű gyermekek minőségi oktatáshoz való hozzáférése javulni fog;
- lehetőséget teremt a vállalkozási környezet szakmai igényeihez jobban alkalmazkodó felsőfokú képzések fejlesztéséhez, a szakképzett munkaerő biztosításához, növeléséhez;
- eredményeképpen a Magyarországon működő vállalkozások versenyképessége erősödik;
- hatására a lakhatási körülmények javulnak a felzárkózó településeken;
- lehetővé teszi az egészségügyi rendszer modernizálását, az alapellátás erősítését és ezáltal a szakellátás tehermentesítését;
- elősegíti a klímavédelem fokozását;
- nagyban hozzájárul a zöldátállás (az RRP 48,1 százaléka (5. és 6. komponens)) erősítéséhez, az energiahatékonyság növeléséhez;
- segítségével az energiafüggőség csökkentése felgyorsítható;
- tovább erősíti a csalás és a korrupció visszaszorítását.

Az RRP makrogazdasági kumulált hatását az alábbi táblázat foglalja össze.

	Rövidtáv	Középtáv	Hosszútáv
GDP (mrd HUF)	2 109	5 016	8 754
Foglalkoztatás (fő)	160 390	190 104	224 481
Költségvetés (mrd HUF)	796	1 883	3 243

Az egyes időtávokhoz tartozó GDP növekményt, foglalkoztatás bővülést és költségvetési bevételhatást számszerűsítettük a komponensek alapján.

Az RRP makrogazdasági hatásának jelentősége a magyar gazdaságra további két szempontból is kiemelt fontosságú:

Egyrészt a Pénzügyminisztérium által a 2022. évi Konvergencia programban felrajzolt makropályához képest a vélhetően **nagyobb negatív kockázatok érvényesülése esetén**, azaz egy lassulás vagy időleges recesszió esetében az RRF okozta pozitív hatások (GDP növekmény, nagyobb foglalkoztatottság és költségvetési hatások) relatív nagysága és aránya felerősödik, még nagyobb lesz. Azaz kedvezőtlenebb tényleges makropálya esetében **az RRF okozta pozitív hatások felerősödnek és jelentőségük megnő.**

Másrészt pedig az **RRF jelentős fiskális impulzusként értelmezhető.** Azaz annak a költségvetésre gyakorolt hatása, súlya meglehetősen jelentős, különösen krízishelyzetekben, amikor a költségvetés bevételei csökkenhetnek, illetve a kiadásai markánsan magasabbak lehetnek. Egy ilyen összevetésben a nagyobb arányú RRF még kedvezőbb hatást gyakorolhat a magyar gazdaságra, hiszen relatív súlya is magasabb lehet.

Az RRP hatásai a magyar gazdaságra egy romló konjunkturális környezetben tehát még kedvezőbbek lehetnek.

2.3 Az RRF jelentősége

Ahogy a 2022. évi éves uniós fenntartható növekedési stratégia⁷ is fogalmaz, „a Covid19-világjárvány hirtelen és mély recesszióba sodorta a világot. A nemzeti és uniós szintű erőteljes, összehangolt és innovatív válaszlépések ellenére továbbra is sok a bizonytalanság; különösen kérdéses, hogy a válság mennyi ideig fog tartani, és pontosan milyen hatása lesz az életünkre és a gazdaságra. Meg kell védenünk az európai polgárokat, az egészségüket és a munkahelyeiket, ugyanakkor méltányosságot, rezilienciát és makrogazdasági stabilitást kell biztosítanunk az egész Unióban. Bár a világjárvány valamennyi tagállamot érintette, a hatás mértéke, valamint a helyreállítás üteme és erőssége régióként jelentősen eltérő lesz.” Ezt a recessziót nyitott gazdaságként Magyarország sem kerülhette el: a gazdasági növekedés elmúlt években tapasztalt dinamikus üteme megtorpant, a vállalkozások egy jelentős hányada a hirtelen elapadó kereslet miatt nehéz pénzügyi helyzetbe került, a lakosság és a vállalkozások pénzügyi terheinek enyhítésére bevezetett kormányzati intézkedések pedig a költségvetési hiány és az államadósság volumenét befolyásolták negatívan, melyet csak tovább súlyosbított az energiaválság, illetve a fellépő pénzügyi válság.

A vírusválság kedvezőtlen gazdasági és társadalmi hatásai természetesen valamennyi európai uniós tagországot érintették, ami európai szintű beavatkozást, az EU összehangolt cselekvését tette szükségessé. Az uniós kezdeményezések közül – tekintettel annak forrásaira – külön is kiemelendő a Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz, amely a teljes NextGenerationEU kezdeményezésnek majdnem 90 százalékát teszi ki, továbbá a többéves pénzügyi keret mintegy kétharmadának felel meg, és éppen azokon a szakpolitikai területeken kíván beavatkozni, amelyeket vagy súlyosan érintett a pandémia, vagy amelyek láthatóan pozitív szerepet töltek be a járvány hatásainak leküldésében (pl. digitalizáció).

2021 óta meredeken emelkednek a legfontosabb alapanyagok, különösen a tüzelőanyagok világpiaci árai. A közelmúltbeli áremelkedések újabb nyomást gyakorolnak a piacokra, amelyekben már 2021-ben is minden korábbinál magasabb szintre emelkedtek az energia- és műtrágyaárak.

⁷ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX:52020DC0575>

Az RRF tehát a gazdasági helyreállítás és az ellenállóképesség megerősítésének kiemelt eszköze, amely részben visszatérítendő, részben vissza nem térítendő források formájában áll a tagországok rendelkezésére.

2.4 A magyar RRP célja, felépítése, forrásallokációja

Az **RRP célja** – összhangban az RRF egészének célkitűzéseivel – elsősorban a **koronavírus járvány gazdasági és társadalmi hatásainak ellensúlyozása, illetve a gazdaság ellenállóképességének, fenntarthatóságának és a zöld és a digitális átmenettel kapcsolatos kihívásokra és lehetőségekre való felkészültségének a növelése.**

Ennek **legfőbb eszköze a magyar kormány álláspontja szerint egy olyan intelligens, fenntartható és inkluzív növekedési pálya kialakítása**, amely a gazdasági ökoszisztéma minden elemére, illetve a társadalom minden csoportjára kiterjedő módon járul hozzá a gazdasági növekedéshez, a munkahelyek fenntartásához, illetve újak létrehozásához, a vállalkozások versenyképességéhez és a társadalmi felzárkózáshoz.

A technológia-vezérelt, a kutatás-fejlesztési és innovációs tevékenységre kiemelt hangsúlyt helyező növekedési pálya **egyszerre támogatja a zöld átállást és a digitális átalakulást**, hiszen a fenntarthatósági és a digitalizációs célok teljesítése egyaránt olyan versenyképes gazdaság létrehozását eredményezi, amelyben valamennyi szereplő osztja a zöld gazdasággal és a digitalizációval összefüggő célokat. Az RRP komponensei ezért is tartalmazznak ezeket a célokat világosan támogató beavatkozásokat.

A **magyar RRP** a fentiek alapján **az alábbi komponenseket tartalmazza:**

A. Demográfia és köznevelés	F. Energetika – zöld átállás
B. Magasan képzett, versenyképes munkaerő	G. Átállás a körforgásos gazdaságra
C. Felzárkózó települések	H. Egészségügy
D. Vízgazdálkodás	I. Állam- és közigazgatás
E. Fenntartható zöld közlekedés	

Az egyes komponensek legfontosabb célkitűzései, versenyképességi relevanciája

A **Demográfia és köznevelés (A)** komponens a 21. századi technológiai környezetre épülő, versenyképes köznevelés megteremtésével hozzájárul ahhoz, hogy az új generációk magas szintű digitális készségek birtokában kerüljenek ki az iskolarendszerű képzésből. A **korai nevelés feltételeinek bővítése** nemcsak a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentését szolgálja, hanem az érintett szülők foglalkoztatási esélyeit is növeli. Ezen komponens tartalmazza a magyar nyugdíjrendszer felülvizsgálatát, valamint a pedagógus életpályamodell megvalósítását is.

A **Magasan képzett, versenyképes munkaerő (B)** komponens a kutatás-fejlesztési és innovációs kapacitások fejlesztésével, a felsőoktatási képzések ágazati modernizációjával és a gyakorlatorientált felsőfokú képzések infrastrukturális- és készségfejlesztésével a felsőoktatás modernizációját, illetve az egyetemek és a vállalkozások közötti együttműködés bővítését célozza. A felsőoktatás felnőttképzési tevékenységének erősítése a felnőttkori tanulásban való részvételt hivatott erősíteni, ami a magyar gazdaság és társadalom legfőbb kihívásai közé tartozik. A komponens fontos eleme a 21. századi szakoktatási, szakképző intézmények és az Országos Központi Akkreditált Vizsgaközpontok hálózatának kialakítása, illetve a szakképzési digitális tananyagfejlesztés.

A **Felzárkózó települések (C)** komponens központi eleme a szociális lakások építése, felújítása, a lakhatási körülmények javítása a társadalmi felzárkózás erősítése érdekében, illetve

a megújulóenergia-termelés (pl. szociális naperőművek) és -felhasználás ösztönzése és támogatása.

A **Vízgazdálkodás (D)** komponens elsősorban természetvédelmi indíttatású és a szemléletformálást támogatja, ugyanakkor új hálózatok és rendszerek kialakításával, illetve egy hatékony monitoring rendszer kiépítésével a vízgazdálkodás területén is 21. századi megoldásokat vezet be.

A **Fenntartható zöld közlekedés (E)** komponens nemcsak a közlekedési és szállítási szűk keresztmetszetek felszámolásával járul hozzá a fenntartható és hatékony közlekedési rendszer létrejöttéhez, hanem több olyan elemet is tartalmaz (pl. az elővárosi és a helyközi közlekedés modernizációja, regionális közlekedési hálózatok fejlesztése), amely hozzájárul a munkaerőpiaci mobilitás növeléséhez, a rugalmas foglalkoztatási formák elterjedéséhez, a vidéki életminőség javításához.

Az **Energetika – zöld átállás (F)** komponensben szereplő beavatkozások elsődleges célja a rugalmas és biztonságos villamosenergia-hálózat biztosítása az időjárásfüggő megújuló energiaforrások integrálása érdekében. A lakossági napelem-használat és fűtőkorszerűsítés támogatása szintén a hatékony energia-gazdálkodást segíti.

Az **Átállás a körforgásos gazdaságra (G)** komponens az innovatív megoldások elterjedéséhez, s ez által a fenntartható növekedési célokhoz járul hozzá a hulladékok kémiai újrahasznosítása (chemical recycling) révén.

Az **Egészségügy (H)** komponens szinte valamennyi beavatkozása hozzájárul a munkavállalók egészségben töltött éveinek meghosszabbításához, a betegutak lerövidítéséhez, az orvos-beteg találkozók számának csökkentéséhez. A digitalizációs reform során a rendszer minden szintjén fejlett digitális megoldásokat vezet be (ellátási folyamatok digitalizálása, lakossági eHealth funkciók, központi egészségügyi mobil applikáció fejlesztése stb.). A 21. századi egészségügy feltételeinek kialakításában kiemelt szerepet kap emellett a kórházi hálózat fejlesztése, az idős emberek biztonságát és életvédelmét szolgáló egészségügyi távfelügyeleti digitalizációs program, illetve a hálapénz kivezetése.

Az **Állam- és közigazgatás (I)** komponens **a jogállamisági helyzettel összefüggő intézkedéseket tartalmazza.** Reflektál az ügyészség együttműködési rendszereinek magasabb szintre emelésének, az adatalapú döntéshozatali és jogalkotási folyamat, az egészségügyi vesztegetés kizorításának, és a közbeszerzések terén a verseny erősítésének kihívásaira. Támogatja továbbá a szoftverlicenz-gazdálkodási rendszer bevezetését. Ez a komponens tartalmazza továbbá az uniós költségvetés védelmét szolgáló általános feltételrendszerről szóló EU (Euratom) 2020/2092 rendelet 6. cikkének (7) bekezdése szerinti rendeletnek megfelelően tett vállalásokat is.⁸

Társadalmi és területi kohézió

A vállalkozások és a munkavállalók versenyképességéhez fogható jelentőségű kérdés a társadalom leginkább leszakadó csoportjainak, illetve leghátrányosabb helyzetű térségeinek a felzárkóztatása. Ebből a szempontból a digitális hálózatokhoz, eszközökhöz és szolgáltatásokhoz való hozzáférés meghatározó jelentőségű, hiszen a digitális kirekesztődés (digital exclusion) az érintett társadalmi csoportok visszafordíthatatlan társadalmi kirekesztődésével (social exclusion) fenyeget. Különösen élesen mutatkozott meg mindez a COVID-19 járvány során, amikor a digitális szakadék sokak számára megakadályozta az online

⁸ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/PDF/?uri=CELEX:32020R2092&from=hu>

oktatásban, illetve a távmunkában való részvételt, de még a családtagokkal való kapcsolattartást is.

A magyar kormány szerint a digitális ökoszisztéma fejlesztése során annak minden elemére kiterjedő módon szükséges törekedni a digitális szakadék (digital gap/divide) áthidalására, ami a társadalmi befogadás egyik leghatékonyabb eszköze a digitális korban. A digitalizáció ugyanakkor felgyorsítja a repetitív és/vagy alacsony hozzáadott értékű munkafolyamatok automatizálását, robotokkal való kiváltását, egyszerre növelve a digitális és egyéb kompetenciák hiányában elhelyezkedni nem képes munkavállalók számát, illetve a magas szintű digitális felkészültséggel és informatikai ismeretekkel rendelkező (a korszerű gépeket kezelni képes) munkavállalók iránti munkaerőpiaci keresletet.

A **Demográfia és köznevelés** komponens a 21. századi technológiai környezetre épülő köznevelés megteremtésével, a minőségi oktatáshoz való hozzáférés javításával azoknak a tanulóknak a társadalmi kohézióját is támogatja, akik esetén a hagyományos iskolarendszerben a korai iskolaelhagyás vagy a speciális nevelési igényű (SNI) minősítés várt volna. A **korai életkorban történő fejlesztés feltételeinek bővítése** szintén a társadalmi felzárkózást szolgálja, egyben támogatva a hátrányos helyzetű szülők munkaerőpiaci reintegrációját is.

A **Magasan képzett, versenyképes munkaerő komponensben** a "21. századi szakképző intézmény" fejlesztési program, a szakképzés digitalizálása szintén hozzájárulhat a társadalmi és területi kohézió erősítéséhez, ahogy a felnőttkori tanulásban való részvétel ösztönzésével a felsőoktatás felnőttképzési tevékenységének erősítése is. A komponens az oktatási környezetre, valamint a gazdaságra gyakorolt pozitív hatásoknak köszönhetően közvetlenül illeszkedik továbbá az „intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés”, valamint a „következő generációkra, a gyermekekre és az ifjúságra vonatkozó politikák” pillérekhez is. Az infrastrukturális és humán-erőforrás ellátottságon belüli különbségek csökkentésével pedig közvetve támogatja a „társadalmi és területi kohézió” elérését, illetve a „gazdasági, társadalmi és intézményi ellenállóképesség növelését”.

A hátrányos helyzetűek társadalmi felzárkózását támogatja a **Felzárkózó települések** komponens keretében a szociális lakások építése, felújítása, a lakhatási körülmények javítása, a megújuló energia-termelés és -felhasználás ösztönzése és támogatása, valamint a folyamatos jelenléten alapuló szociális munka. A helyi sajátosságokon alapuló munkaszocializáció és készségfejlesztés, valamint a közösségpedagógiai fejlesztési programmal a foglalkoztathatóság erősítése, humán-erőforrás-fejlesztés és vállalkozásfejlesztés valósul meg.

A **Vízgazdálkodás** komponens keretében megvalósuló fejlesztések a szemléletformálással járulnak hozzá a társadalmi és területi kohézió erősítéséhez. A vállalt beruházások természetvédelemre, erdőgazdálkodásra, iparra, mezőgazdaságra gyakorolt pozitív hatások hozzájárulnak a vidék felzárkóztatásához. A precíziós mezőgazdaság megjelenése ösztönzőleg hat a gépiparra, növény-és állattenyésztési ágazatokra és közvetve az élelmiszeriparra is, ezen felül pedig jelentősen csökkenti a mezőgazdaság vízigényét.

A **Fenntartható zöld közlekedés** komponens beavatkozásai közül az elővárosi és regionális vasúti hálózatok fejlesztése növeli a társadalmi mobilitást és – a megfogalmazott közlekedésfejlesztési beruházások segítségével – hozzájárul a korábban a közlekedési hálózatok hiányosságai miatt leszakadó térségek területi reintegrációjához.

Az **Energetika (zöld átállás)** komponens elemei közül elsősorban a „Lakossági napelem használat és fűtőkorszerűsítés támogatása” beavatkozásnak van kohéziós dimenziója (támogatva az átlagjövedelem alatti társadalmi csoportok által használt drága és környezetszennyező fűtési rendszerek kiváltását fenntartható és kedvezőbb árú fűtési

rendszerekkel), de a villamosenergia-hálózatok korszerűsítésének közvetett módon minden társadalmi csoport és térség a haszonélvezője lehet.

Az **Átállás a körforgásos gazdaságra** komponens a hatékony innovatív hulladék-kezelési megoldásaival tartalmaz a társadalmi és a területi kohéziót erősítő elemeket. Illetve a tervezett beruházás új munkahelyek teremtéséhez járul hozzá hátrányos helyzetű térségekben.

Az **Egészségügy** komponens szinte minden elemében támogatja a társadalmi kohéziót, hiszen az egészségügyi ellátás színvonalának emelése, illetve a hálapénz kivezetése a leginkább elesettek számára is egyértelmű előnyökkel jár, a digitális technológiák egészségügyben történő széleskörű elterjesztésénél pedig nincsen jobb eszköz ahhoz, hogy az egészségügy által nyújtott szolgáltatásokhoz mindenki egyenlő feltételekkel juthasson hozzá.

Az Állam- és közigazgatás komponensben a **társadalmi kohézióhoz** dimenzió alatt megfogalmazott digitalizációs beruházások hozzájárulnak egyrészt egy jobban működő közigazgatás kialakításához, másrészt az e-ügyintézési szolgáltatások minőségi fejlesztéséhez, ezáltal hozzájárulva a területi kohézió megteremtéséhez.

Egészségügy, valamint gazdasági, társadalmi és intézményi ellenálló-képesség, ideértve a válságreagálási képesség és a válságra való felkészültség növelése

A teljes RRF voltaképpen **célja az ellenálló-képesség erősítése**, ennek kiemelt fontosságú eleme az egészségügyi, gazdasági, társadalmi és intézményi ellenálló-képesség növelése, az esetleges további válság(ok)ra történő felkészültség erősítése. Az RRP minden komponense hozzájárul ezekhez a célokhoz, más-más gazdasági vagy társadalmi alrendszerre helyezve a hangsúlyt.

Az **Egészségügy** komponens esetében a legtöbb beavatkozás primer módon is az egészségügyi rendszer felkészültségének növelését és válságállóságát támogatja a terület digitalizációjától az alapellátás fejlesztésén és az ellátási folyamatok digitális átalakításán át a kórházi hálózat és a mentőszolgálat fejlesztéséig. Az önellátásra korlátozottan képes emberek biztonságát és életvédelmét szolgáló egészségügyi távfelügyeleti digitalizációs program jelentősen növeli az érintett célcsoport ellenálló-képességét az egészségügyi és egyéb válsághelyzetekben.

A **Demográfia és köznevelés** komponens elsősorban az oktatási rendszer (és ezzel közvetve a társadalom) ellenálló-képességét növeli azzal, hogy egyenlő hozzáférést biztosít a pedagógusok és diákok számára a digitális oktatáshoz. A COVID-19 miatti lezárások egyik legfontosabb tapasztalata volt, hogy mind a tanárok, mind a diákok digitális lehetőségei rendkívül eltérőek, ezért szükséges az esélyek kiegyenlítése. A válságra való felkészültséget erősíti a korai nevelés feltételeinek bővítése, mivel több szülő számára teszi lehetővé a munkavállalást, akár home office körülmények között is.

A **Magasan képzett, versenyképes munkaerő** komponens elsősorban a gazdaság ellenálló-képességét erősíti azzal, hogy támogatja a magas hozzáadott-értéket képviselő, ez által kevésbé konjunktúra-érzékeny tevékenységek kialakulását. A felsőoktatás felnőttképzési tevékenységének erősítése és a 21. századi szakoktatás és szakképzés feltételeinek megteremtése hozzájárul a magasan képzett munkaerő arányának bővüléséhez.

A **Felzárkózó települések** komponensen belül a szociális lakások építése, felújítása, lakhatási körülmények javítása a leginkább elesettek ellenálló-képességét erősíti, ahogy a naperőművek támogatása is. Emellett a komponens intézkedései támogatják a helyi sajátosságokon alapuló munkaszocializációt és készségfejlesztést a folyamatos jelenlétén alapuló szociális munka és közösségfejlesztés segítségével, a korai gyermekkori fejlesztések és az egészségügyi alapellátáshoz való hozzáférés javítását célzó tevékenységek pedig javítják a munkaerő-piaci ellenállóképességet, és javítják a korai nevelés feltételeit.

A Fenntartható zöld közlekedés komponens beavatkozásai a munkaerő-piaci mobilitás közlekedési feltételeinek megteremtésével, a rugalmas foglalkoztatási formák elterjedésének elősegítésével és a vidéki életminőség javításával javítják a munkaerőpiac ellenállóképességét.

Az **Energetika** (zöld átállás) komponens intézkedései a rugalmas és biztonságos villamosenergia-hálózat biztosításával és az időjárásfüggő megújuló energiaforrások integrálásával a villamos-energia hálózatok és az energia-ellátás ellenállóképességét javítják.

Az **Átállás a körforgásos gazdaságra** komponens beavatkozásai azzal járulnak hozzá a válságreagálási képesség növeléséhez, hogy a hulladékok kémiai újrahasznosításával hatékonyabbá és kiszámíthatóbbá teszik a hulladék-gazdálkodást és -hasznosítást.

Az **Állam- és közigazgatás** komponens több eleme támogatja az intézményi ellenállóképességet, hiszen a döntéshozatal minőségének javításával hozzájárul megalapozottabb közigazgatási döntések meghozatalához, erősítve ezzel az intézményekbe vetett társadalmi bizalmat.

A következő generációra, a gyermekekre és az ifjúságra vonatkozó politikák, beleértve az oktatást és a készségeket

Egy ország válságokkal szembeni ellenálló-képességét és a jövőre való felkészültségét alapvető mértékben határozza meg, hogy mekkora figyelmet fordít a fiatal korosztályok felkészítésére, különös tekintettel az oktatásra és a technológiai, gazdasági és társadalmi fejlődés által elvárt készségek, kompetenciák elsajátítására. Ebben a tekintetben az RRP kiemelkedő számosságú beavatkozást tartalmaz, hiszen a magyar kormány rendkívül fontosnak tartja a következő generációk megfelelő tudással és készségekkel történő felvértezését az oktatási rendszer minden szintjén, ahogy a demográfiai kihívások kezelése is a kormány egyik kiemelt stratégiai célkitűzése.

Az RRP **Demográfia és köznevelés** komponense a 21. századi technológiai környezetre épülő, versenyképes köznevelést, illetve a digitális oktatáshoz való egyenlő hozzáférés feltételeinek biztosítását, valamint a minőségi oktatáshoz való hozzáférés javítását tűzi zászlójára. A legfiatalabb, illetve a következő években megszülető generációk számszerű bővülését és felcseperedésük körülményeinek javítását támogatja a korai nevelés kapacitásbővítése és korszerűsítése, illetve a bölcsődék eszközfejlesztése is. Ezen komponens két további intézkedése felel a sajátos nevelési igényű, a tartós gyógykezelés alatt álló és a pedagógiai szakszolgálati ellátást igénylő gyermekeket, tanulókat ellátó intézmények szakmai fejlesztésének támogatásáról, valamint a vidéki és hátrányos helyzetű gyerekek minőségi oktatáshoz való hozzáféréseinek javításáról. A komponens célkitűzése továbbá a pedagógusok bérszínvonalának tartós rendezése, ezáltal is elősegítve a pedagógus pálya vonzóná tételét.

A fiatal generációk munkaerőpiaci versenyképességét és felnőttkori boldogulását segítik elő a **Magasan képzett, versenyképes munkaerő komponens** keretében tervezett intézkedések, hiszen mind a megerősödő, a kutatás-fejlesztés és az innováció központjaivá váló, a vállalkozásokkal az eddiginél szorosabb kapcsolatokat ápoló egyetemek, mind a 21. századi szakoktatási és szakképző intézmények számottevően hozzájárulnak az oktatás színvonalának emeléséhez, javítva a végzetek elhelyezkedési és karrier-lehetőségeit.

A **Felzárkózó települések komponens** keretében a helyi sajátosságokra figyelemmel a legfiatalabbak, illetve a felnövekvő fiatal korosztályok életminőségének javítását célzó intézkedések hozzájárulnak a következő generációk megfelelő tudással és készségekkel való felvértezéséhez.

Az **Energetika (zöld átállás), a Vízgazdálkodás és az Átállás a körforgásos gazdaságra** komponensek valamennyi beavatkozása hozzájárul a fenntartható és ökotudatos

fejlesztésekhez, s ezzel közvetett módon élhető és fenntartható környezetet biztosít a jövő generációi számára.

Az **Egészségügy** komponens valamennyi eleme javítja a felnövekvő generációk életminőségét és egészségben eltöltött várható élethosszát.

Az **Állam- és közigazgatás** komponens intézkedései pedig a kiszámíthatóság és a társadalmi közérzet javításával járulnak hozzá a jövő generációk életminőségének javításához.

Zöld átállás

Az RRP-ben megfogalmazott reformok/beruházások nagymértékben reflektálnak az éghajlati és/vagy környezetvédelmi célkitűzésekre. A terv teljes mértékben figyelembe veszi az RRF rendeletnek azt az előírását, hogy az éghajlatpolitikai célok megvalósítására a teljes terv legalább 37 százalékát kell fordítani. Az RRP esetében – két kivétellel – valamennyi komponens tartalmaz olyan beavatkozásokat, amelyek az uniós klímacélok elérését célozzák. Az erre a célra allokált források mindösszesen a teljes terv keretösszegének **48,1** százalékát teszik ki.

A **Demográfia és köznevelés** komponens keretében elvégzett infrastrukturális beruházások minden tevékenységelemének végrehajtása során érvényesülnek az energiahatékonyság szempontjai.

A **Magasan képzett, versenyképes munkaerő** komponensben a felsőoktatási infrastruktúra fejlesztését célzó beruházás hozzájárul a 2030-as uniós klímacélok, illetve a klímasemlegesség 2050-ig történő eléréséhez. A zöld átmenethez hozzájárulnak az Országos Központi Akkreditált Vizsgaközpontok hálózatának és a 21. századi szakoktatási és szakképző intézmények fejlesztése keretében megújuló épületek energetikai fejlesztései, és az olyan hulladékkezelési, anyaghasználati, térszerkezeti és környezeti megoldások is, amelyek az egyes szakképző intézmények és az oktatók, tanulók ökológiai lábnyomának csökkentését eredményezik.

A **Felzárkózó települések** komponensben az egészséges lakókörnyezet megteremtését célzó beavatkozások hozzájárulnak a zöldőbb, élhetőbb, egészségesebb települések kialakításához. A megújuló energia-termelés (pl. szociális naperőművek) és -felhasználás ösztönzése és támogatása csökkenti a hulladékégetést, illetve a fosszilis energiahordozók használatával járó környezetterhelést.

A **Vízgazdálkodás** komponensben megfogalmazott reformok/beruházások többek között az aszályos területek vízpótlásával, illetve egy hatékony monitoring rendszer kiépítésével járulnak hozzá a klímacélok eléréséhez.

A **Fenntartható zöld közlekedés** komponens kiemelt célja a környezetbarát közlekedési eszközök elterjesztése. Ez többek között a vasúti közlekedésben az elektromossággal üzemelő vasúti mozdonyokba történő beruházást, a meglévő vasútvonalak villamosítását, a zöldbusz program megvalósítását és az elővárosi közlekedési fejlesztések kialakítását jelenti.

Az **Energetika (zöld átállás)** komponens természetesen céljánál és beavatkozási területeinél fogva is az uniós klímacélok teljes mértékben támogató komponens.

Az **Átállás a körforgásos gazdaságra** komponens hulladékok kémiai újrahasznosítását és a hulladék előkezelést célzó beavatkozásának köszönhetően jelentősen javulhat a hulladékok újrahasznosítása, mely az újrafeldolgozási célokhoz hozzájárul.

Az **Egészségügyi** komponensben megvalósítani tervezett alapellátási és kórházi infrastruktúra fejlesztések javítják az alapellátás és a kórházak működési hatékonyságát, és így zöldőbbé teszik az érintett intézmények működését/fenntartását, a digitalizációs célú fejlesztések –

köztük az egészségügyi távfelügyeleti digitalizációs program – pedig jelentősen csökkentik az orvos-beteg találkozásokat, amely beavatkozás így közvetve támogatja a klímacélok teljesülését.

A klímacélok teljesülése az RRP-ben

Komponens neve	Komponens keretösszege*	Klíma cél*	
	(millió EUR)	(millió EUR)	Keretösszeg aránya komponensenként (%)
A. Demográfia és köznevelés	621	46	2%
B. Magasan képzett, versenyképes munkaerő	692	70	2%
C. Felzárkózó települések	225	30	1%
D. Vízgazdálkodás	146	48	2%
E. Fenntartható zöld közlekedés	1 414	1 233	44%
F. Energetika	1 246	1 209	43%
G. Átállás a körforgásos gazdaságra	109	109	4%
H. Egészségügy	1 306	55	2%
I. Állam- és közigazgatás	66	0	0%
Összesen*	5 824	2 800	100%

* egészre kerekítve

Digitális átalakulás

A **digitalizáció nemzetgazdasági súlya**, versenyképességi jelentősége, a kormányzatok működésére és az állampolgárok életminőségére gyakorolt pozitív hatása (ideértve a valamilyen okból hátrányos helyzetű társadalmi csoportok integrációját is) **ma vitathatatlan**. A témában az elmúlt évtizedben számos tanulmány, szakértői számítás készült mind a nemzetközi szakmai szervezetek (pl. ITU⁹) keretein belül, mind az Európai Unióban (lásd legutóbb McKinsey tanulmány¹⁰), mind pedig az egyes tagállamokban (lásd pl. Magyarországon az IVSZ¹¹ vagy a McKinsey-tanulmányát¹²).

⁹ A Nemzetközi Távközlési Egyesület legutóbb 2018-ban publikált ilyen tartalmú jelentést „The economic contribution of broadband, digitization and ICT regulation” címmel. Forrás: https://www.itu.int/en/ITU-D/Regulatory-Market/Documents/FINAL_1d_18-00513_Broadband-and-Digital-Transformation-E.pdf

¹⁰ Shaping the digital transformation in Europe Working paper: Economic potential, February 2020

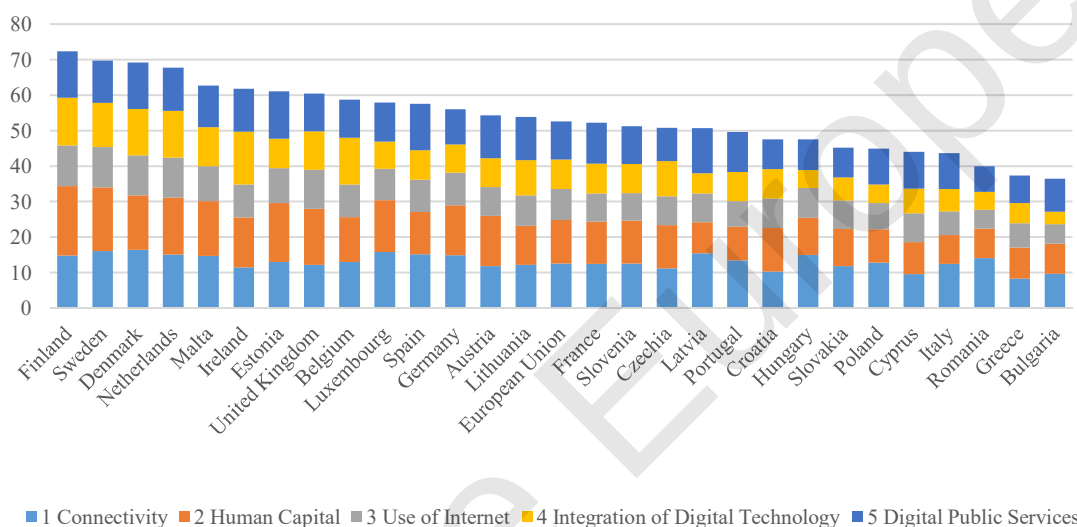
¹¹ IVSZ: A digitális gazdaság súlya a magyar nemzetgazdaságban, 2019

¹² McKinsey: The rise of Digital Challengers Perspective on Hungary, How digitization can become the next growth engine for Central and Eastern Europe, Perspective on Hungary, 2021 https://digitalchallengers.mckinsey.com/files/Rise_of_Digital_Challengers_Perspective%20on%20Hungary.pdf

Ezeknek az elemzéseknek **egyöntetű megállapítása**, hogy azok a nemzetállamok, amelyek kiemelt figyelmet szentelnek a digitalizáció kérdésének, mind gazdasági, mind társadalmi tekintetben **előnyösebb helyzetbe kerülnek** versenytársaikhoz képest. Nem véletlen, hogy **az Európai Unió jelentős mennyiségű, fejlesztéspolitikai célú forrást¹³ fordított** a korábbi években, és **tervez fordítani a digitális ökoszisztéma egyes elemeinek fejlesztésére**.

A rendelkezésre álló források (és egyéb közigazgatási eszközök (pl. uniós ajánlások, legjobb gyakorlatok stb.) széles skálája ellenére a DG CNECT által 2020 júniusában nyilvánosságra hozott DESI 2020-as országjelentésben szereplő adatok alapján **Magyarország összesítésben egy helyet (22.-ről a 21.-re) javított csupán a 2019-ben elért eredményeihez képest**. Különösen a digitális kompetenciák, a kisvállalkozások digitális felkészültsége, illetve a digitális közigazgatási szolgáltatások esetében gyengébbek az átlagnál a magyar mutatók.

Az EU-tagországok helyezései a 2020-as DESI-jelentés alapján

Forrás: Digital Economy and Society Index (DESI) 2020

Egy 2020 decemberében közzétett uniós elemzés¹⁴ arra is rávilágított, hogy az uniós átlag is alulteljesítő a globális összevetésben a tengerentúli (pl. USA), illetve egyes ázsiai országokkal (pl. Dél-Korea, Japán) való versenyben.

A digitalizáció kérdését ezért mind az Európai Unió, mind a magyar kormány kiemelt prioritásként kezeli, utóbbi az ország uniós átlaghoz történő felzárkózását, míg előbbi az EU globális versenyképességének erősítését remélve ettől.

- A **Nemzeti Digitalizációs Stratégia (NDS)** ambiciózus célokat tűz ki a következő évtizedre a digitális ökoszisztéma minden elemének fejlesztésére, a megvalósítás kiemelt eszközként tekintve az RRF forrásaira.
- Az EU 2021 márciusában hozta nyilvánosságra a következő tíz évre szóló, a pandémiára is reflektáló stratégiai dokumentumát (**2030 Digital Compass: the European way for the Digital Decade**¹⁵), külön kiemelve, hogy „a COVID-19 járvány alig egy év alatt gyökeresen megváltoztatta a digitalizáció szerepét és megítélését társadalmainkban és gazdaságainkban, és felgyorsította annak ütemét. A digitális technológiák ma már

¹³ Lásd „A digitális ökoszisztéma fejlesztésére fordítható európai uniós források a 2021-2027-es tervezési időszakban”, forrás Századvég: <https://szazadveg.hu/hu/2021/03/22/a-digitalis-okoszisztema-fejlesztesere-fordithato-europai-unios-forrasok-a-2021-2027-es-tervezesi-idoszakban~n1754>

¹⁴ <https://digital-strategy.ec.europa.eu/en/library/i-desi-2020-how-digital-europe-compared-other-major-world-economies>

¹⁵ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/HTML/?uri=CELEX:52021DC0118&from=en>

elengedhetetlenek a munkavégzéshez, a tanuláshoz, a szórakozáshoz, a társasági élethez, a vásárláshoz és az egészségügyi szolgáltatásoktól a kultúráig mindenhez való hozzáféréshez”.

Az RRF elvárásainak megfelelően – valamilyen mértékben – a magyar RRP valamennyi komponense támogatja a digitalizációs célú reformokat, az erre allokált forrás így a teljes keret **29,8%-át** teszi ki.

A digitalizációs célok teljesülését támogató intézkedésekre tervezett összegben szerepelnek

- a **Demográfia és köznevelés** komponens digitális infrastruktúra és készségfejlesztési programjai;
- a **Magasan képzett, versenyképes munkaerő** komponensben az oktatás és kutatás digitális transzformációját, a digitális környezetben történő tanulás, oktatás és kutatás lehetővé tételét célzó fejlesztések, ideértve a 21. századi szakoktatás és szakképzés feltételeinek megteremtését és a digitális tananyag-fejlesztést;
- a **Vízgazdálkodás** komponensben a vízügy célkitűzése a vízkészlet-gazdálkodás digitális átalakítása, melyet a komponens projektjei is szem előtt tartanak. A projektek eredményeként megvalósuló rendszerek üzemeltetésének automatizálása hozzájárul a vízgazdálkodás digitális átalakuláshoz. A vízkészletekkel történő fenntartható gazdálkodás alapvető feltétele a felszíni vízfolyások vízforgalmának, a térség más hidrológiai, valamint vízminőségi paraméterének ismerete. A monitoring adatok felhasználásával a rendelkezésre álló, és a tervezett vízigények és vízkészletek tér- és időbeni modellezése válik lehetővé;
- a **Fenntartható zöld közlekedés** komponensben a közlekedési rendszerekhez kapcsolódó távvezérlés és digitális információs rendszerek kiépítése, utastájékoztató rendszerek fejlesztése;
- az **Energetika (zöld átállás)** komponensben a digitális rendszerirányítás;
- az **Egészségügyi** komponensben az egészségügy digitális átállásának keretében megvalósuló fejlett digitális megoldások bevezetése (ellátási folyamatok digitalizálása, lakossági eHealth funkciók, központi egészségügyi mobil applikáció fejlesztése stb.), illetve az önellátásra korlátozottan képes emberek biztonságát és életvédelmét szolgáló egészségügyi távfelügyeleti digitalizációs program;
- az **Állam és közigazgatás** komponensben az ügyészség együttműködési rendszereinek magasabb szintre emelése, az adatalapú döntéshozatali és jogalkotási folyamat támogatása, illetve egy szoftverlicenz-gazdálkodási rendszer bevezetése.

A digitalizációs célok teljesülése az RRP-ben

Komponens neve	Komponens keretösszege*	Digitális cél*	
	(millió EUR)	(millió EUR)	Keretösszeg aránya komponensenként (%)
A. Demográfia és köznevelés	621	391	23%
B. Magasan képzett, versenyképes munkaerő	692	256	15%
C. Felzárkózó települések	225	0	0%
D. Vízgazdálkodás	146	26	1%
E. Fenntartható zöld közlekedés	1414	212	12%
F. Energetika	1246	310	18%
G. Átállás a körforgásos gazdaságra	109	0	0%
H. Egészségügy	1306	480	28%
I. Állam- és közigazgatás	66	62	4%
Összesen*	5824	1737	100%

* egészre kerekítve

Forrásallokáció

Az RRP indikatív forrásallokációja komponensenkénti bontásban

Komponens neve	Komponens keretösszege*		A komponens részesedése a teljes keretből* (%)
	(millió EUR)	(Mrd HUF)	
A. Demográfia és köznevelés	621	245	11%
B. Magasan képzett, versenyképes munkaerő	692	273	12%
C. Felzárkózó települések	225	89	4%
D. Vízgazdálkodás	146	57	2%
E. Fenntartható zöld közlekedés	1414	558	24%
F. Energetika	1246	492	21%
G. Átállás a körforgásos gazdaságra	109	43	2%
H. Egészségügy	1306	516	22%
I. Állam- és közigazgatás	66	26	1%
Összesen	5824	2300	100%

* egészre kerekítve

3. KAPCSOLÓDÁS AZ EURÓPAI SZEMESZTERHEZ

Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervének beruházásai és reformjai nagymértékben támaszkodnak a 2019-es, 2020-as és 2022-es, az Európai Szemeszter keretében megfogalmazott országspecifikus ajánlásokra (CSR).

Az egyes komponensek CSR-ekhez történő megfeleltetését részletesen a 2. fejezet egyes komponensleírásai tartalmazzák, a következő táblázatban az RRF sablonnak megfelelően bemutatjuk, hogy az egyes komponensek mely RRF zászlóshajókhoz, hazai és európai uniós stratégiákhoz, illetve országspecifikus ajánlásokhoz kapcsolódnak.

Agence Europe

Zászlóshajók és a beruházások/reformok egymáshoz való kapcsolódása

Komponensek	Létező stratégiák/célok - <i>stratégiai kapcsolódás</i>	Várható hozzájárulás az EU célkitűzéseinek eléréséhez - <i>kapcsolódás az Európai Szemeszter országspecifikus ajánlásaihoz</i>	Zászlóshajók
A. Demográfia és köznevelés	• Magyarország Nemzeti Energia- és Klímaterv • Nemzeti Energiastratégia 2030 • Új Köznevelési Stratégia 2021-2030 • Nemzeti Tiszta Fejlődési Stratégia A nők szerepének erősítése a családban és a társadalomban akcióterv (2021–2030)	2019/2 hozzájárulás az oktatási eredmények javításához, a hátrányos helyzetű csoportok – különösen a romák – részvételének növeléséhez a minőségi oktatásban; 2019/3 hozzájárulás a beruházási politikák energia- és erőforrás-hatékonyságra összpontosításához; 2020/2 hozzáférés biztosítása az alapvető szolgáltatásokhoz és a minőségi oktatáshoz mindenki számára; 2020/3 hozzájárulás a beruházási politikák zöld és digitális átállásra összpontosításához – beleértve az iskolák digitális infrastruktúrájának fejlesztését; 2022/3 Elsősorban továbbképzés biztosítása révén folytassa a legkiszolgáltatottabb csoportok munkaerőpiaci integrációját, továbbá hosszabbítsa meg a munkanélküli ellátások folyósításának időtartamát. Javítsa a szociális ellátások megfelelőségét, és biztosítsa az alapvető szolgáltatásokhoz és a megfelelő lakhatáshoz való hozzáférést mindenki számára. Javítsa az oktatási eredményeket, és növelje a hátrányos helyzetű csoportok, különösen a romák részvételét a minőségi többségi oktatásban. Javítsa a minőségi megelőző és alapellátási szolgáltatásokhoz való hozzáférést. 2022/5 Mozdítsa elő a fenntartható víz- és hulladékgazdálkodással, a gazdaság körforgásos jellegével, a vállalkozások digitalizációjával, a zöld és digitális készségekkel, valamint a kutatással és innovációval kapcsolatos reformokat és beruházásokat. 2022/1 A 2023 utáni időszakban folytasson a prudens középtávú költségvetési pozíció elérésére irányuló költségvetési politikát. Elsősorban a jövedelmi egyenlőtlenségek kezelése révén javítsa a nyugdíjrendszer hosszú távú fenntarthatóságát, miközben megőrzi annak megfelelőségét.	• Átképzés és továbbképzés • Megújulás • Korszerűsítés
B. Magasan képzett,			

versenyképes munkaerő	• Fokozatváltás a felsőoktatásban középtávú szakpolitikai stratégia 2016, • Nemzeti Intelligens Szakosodási Stratégia, • Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Stratégia (2021 – 2030) • Szakképzés 4.0 • Magyarország Digitális Oktatási Stratégiája • Digitális Jólét Program • Ipar 4.0 • Irinyi Terv • Az EU megújított felsőoktatási programja • Európai készségfejlesztési Program • Nyílt innováció, nyitott tudomány, nyitás a világra – Európa jövőképe	2022/3 Javítsa az oktatási eredményeket, és növelje a hátrányos helyzetű csoportok, különösen a romák részvételét a minőségi többségi oktatásban; 2020/3 Ütemezze előre a kiforrott közberuházási projekteket; 2020/3 és 2022/5 Helyezze a beruházások középpontjába a zöld és digitális átállást, valamint az iskolák digitális infrastruktúráját; 2020/2 és 2022/3 Biztosítsa a minőségi oktatáshoz való hozzáférést mindenki számára; 2022/3 Elsősorban továbbképzés biztosítása révén folytassa a legkiszolgáltatottabb csoportok munkaerőpiaci integrációját, továbbá hosszabbítsa meg a munkanélküli ellátások folyósításának időtartamát; 2022/5 Mozdítsa elő a fenntartható víz- és hulladékgazdálkodással, a gazdaság körforgásos jellegével, a vállalkozások digitalizációjával, a zöld és digitális készségekkel, valamint a kutatással és innovációval kapcsolatos reformokat és beruházásokat.	• Átképzés és továbbképzés • Megújulás • Korszerűsítés
C. Felzárkózó települések			

	• Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030 • Magyarország Digitális Oktatási Stratégiája • Európai Roma Keretstratégia • Nemzeti Energia és Klímaterv • Tiszta Energia Csomag	2019/2 Folytassa a legkiszolgáltatottabb csoportok munkaerőpiaci integrációját, különösen továbbképzés révén; 2019/2 Növelje a hátrányos helyzetű csoportok, különösen a romák részvételét a minőségi többségi oktatásban; 2020/1 Javítsa a minőségi megelőző és alapellátási szolgáltatásokhoz való hozzáférést; 2020/2 Javítsa a szociális ellátások megfelelőségét; 2020/2 Biztosítsa az alapvető szolgáltatásokhoz és minőségi oktatáshoz való hozzáférést mindenki számára; 2020/3 Helyezze a beruházások középpontjába a zöld és digitális átállást, mindenekelőtt a tiszta és hatékony energiatermelést- és felhasználást, a fenntartható közlekedést, a hulladék- és vízgazdálkodást, a kutatást és innovációt, valamint az iskolák digitális infrastruktúráját; 2022/3 Elsősorban továbbképzés biztosítása révén folytassa a legkiszolgáltatottabb csoportok munkaerőpiaci integrációját, továbbá hosszabbítsa meg a munkanélküli ellátások folyósításának időtartamát. Javítsa a szociális ellátások megfelelőségét, és biztosítsa az alapvető szolgáltatásokhoz és a megfelelő lakhatáshoz való hozzáférést mindenki számára. Javítsa az oktatási eredményeket, és növelje a hátrányos helyzetű csoportok, különösen a romák részvételét a minőségi többségi oktatásban. Javítsa a minőségi megelőző és alapellátási szolgáltatásokhoz való hozzáférést. 2022/6 Csökkentsen a fosszilis tüzelőanyagoktól való teljes függést a megújuló energiaforrások elterjedésének felgyorsítása révén, különösen az engedélyezési eljárások egyszerűsítése és a villamosenergia-infrastruktúra korszerűsítése által.	• Átképzés és továbbképzés • Megújulás • Modernizálás
D. Vízgazdálkodás	• Kvassay Jenő Terv (4.2.2.) • Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2014-2025 kitekintéssel 2050-re • A biológiai sokféleség megőrzésének	2020/3 Helyezze a beruházások középpontjába a zöld és digitális átállást, mindenekelőtt a tiszta és hatékony energiatermelést és -felhasználást, a fenntartható közlekedést, a hulladék- és vízgazdálkodást, a kutatást és innovációt, valamint az iskolák digitális infrastruktúráját.	• Megújulás • Modernizálás

	2015–2020 közötti időszakra szóló nemzeti stratégiája • Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2014-2025 kitekintéssel 2050-re • Közös Agrárpolitika (Termelés korszerűsítése célkitűzés) • 2021. évi éves fenntartható növekedési stratégia • Víz Keretirányelv • EU Biodiversity strategy for 2030	2022/5 Mozdítsa elő a fenntartható víz- és hulladékgazdálkodással, a gazdaság körforgásos jellegével, a vállalkozások digitalizációjával, a zöld és digitális készségekkel, valamint a kutatással és innovációval kapcsolatos reformokat és beruházásokat.	
E. Fenntartható zöld közlekedés	• Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (NÉS-2) • Nemzeti Energiastratégia 2030 • Nemzeti Buszstratégia • Magyarország Nemzeti Energia- és Klímaterve (NEKT) • Nemzeti Köznevelési Stratégia • Klíma- és Természetvédelmi Akcióterv 4-8-as pontja • Nemzeti Reform Program 2020 • Nemzeti Tiszta Fejlődési Stratégia • Országos Levegőterhelés-csökkentési Program • Sustainable and Smart Mobility Strategy • EU Urban Mobility Framework (2021) • Éghajlatváltozás elleni Küzdelem • Az Európai Parlament és a Tanács 2014/94/EU irányelve az alternatív üzemanyagok infrastruktúrájának kiépítéséről • „Európai zöld megállapodás” című cselekvési terv • Bizottság közleménye „Az alacsony kibocsátású mobilitás európai stratégiája” címmel	2019/3 Állítsa a beruházásorientált gazdaságpolitika középpontjába a kutatást és az innovációt, az alacsony szén-dioxid-kibocsátású energiagazdaságot és közlekedést, a hulladékgazdálkodási infrastruktúrát, valamint az energia- és erőforrás-hatékonyságot, figyelembe véve a regionális különbségeket is. 2020/3 Helyezze a beruházások középpontjába a zöld és digitális átállást, mindenekelőtt a tiszta és hatékony energiatermelést és -felhasználást, a fenntartható közlekedést 2022/5 Az épületek és a közlekedés terén csökkentse a fosszilis tüzelőanyagoktól való függést azáltal, hogy fokozott erőfeszítéseket tesz a mindenki számára elérhető – és különösen a lakóházakra irányuló – energiahatékonysági intézkedések, illetve a közlekedés villamosítása tekintetében.	• Töltés • Megújulás

	• A Parlament két állásfoglalása: • Útiterv az egységes európai közlekedési térség megvalósításához – Úton egy versenyképes és erőforrás-hatékony közlekedési rendszer felé” • „Számvetés és a fenntartható mobilitás felé vezető út”		
F. Energetika	• Nemzeti Energiastratégia 2030 • Nemzeti Épületenergetikai Stratégia (2015) • Nemzeti Vízstratégia, Klíma- és természetvédelmi akcióterv • Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia • 2050 long-term strategy European Green Deal • Annual sustainable growth strategy /2021. évi éves fenntartható növekedési stratégia • EU Biodiversity strategy for 2030	2019/3 Állítsa a beruházásorientált gazdaságpolitika középpontjába a kutatást és az innovációt, az alacsony szén-dioxid-kibocsátású energiagazdaságot és közlekedést, a hulladékgazdálkodási infrastruktúrát, valamint az energia- és erőforrás-hatékonyt, figyelembe véve a regionális különbségeket is. 2020/3 Helyezze a beruházások középpontjába a zöld és digitális átállást, mindenekelőtt a tiszta és hatékony energiatermelést és -felhasználást, a fenntartható közlekedést, a hulladék- és vízgazdálkodást, a kutatást és innovációt, valamint az iskolák digitális infrastruktúráját. 2022/6 Csökkentse a fosszilis tüzelőanyagoktól való teljes függést a megújuló energiaforrások elterjedésének felgyorsítása révén, különösen az engedélyezési eljárások egyszerűsítése és a villamosenergia-infrastruktúra korszerűsítése által. Diverzifikálja a fosszilis tüzelőanyagok behozatalát többek között – más országok részvételével – az összeköttetések megerősítésén keresztül. Az épületek és a közlekedés terén csökkentse a fosszilis tüzelőanyagoktól való függést azáltal, hogy fokozott erőfeszítéseket tesz a mindenki számára elérhető energiahatékonysági intézkedések tekintetében, különösen a lakóházakban és – különösen a villamosítás révén – a fenntartható közlekedés tekintetében.	• Megújulás

G. Körforgásos zöld gazdaság	• Digitális Agrárstratégia • Nemzeti Energiastratégia 2030 • Nemzeti Épületenergetikai Stratégia (2015) • KFI Stratégia • Ipar 4.0 Stratégia • 5G Stratégia • Nemzeti Vízstratégia, Klíma- és természetvédelmi akcióterv • Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia	2019/3 Állítsa a beruházásorientált gazdaságpolitika középpontjába a kutatást és az innovációt, az alacsony szén-dioxid-kibocsátású energiagazdaságot és közlekedést, a hulladékgazdálkodási infrastruktúrát, valamint az energia- és erőforrás-hatékonyt, figyelembe véve a regionális különbségeket is. 2020/3 Helyezze a beruházások középpontjába a zöld és digitális átállást, mindenekelőtt a tiszta és hatékony energiatermelést és -felhasználást, a fenntartható közlekedést, a hulladék- és vízgazdálkodást, a kutatást és innovációt, valamint az iskolák digitális infrastruktúráját. 2022/5 Mozdítsa elő a fenntartható víz- és hulladékgazdálkodással, a gazdaság körforgásos jellegével, a vállalkozások digitalizációjával, a zöld és digitális készségekkel, valamint a kutatással és innovációval kapcsolatos reformokat és beruházásokat.	• Megújulás
	• Digitális Egészségipar-fejlesztési Stratégia • az EU új egészségügyi cselekvési programja	2019/2 Javítsa az egészségügyi eredményeket a megelőző egészségügyi intézkedések támogatásával és az alapellátás megerősítésével. 2020/1 Kezelje az egészségügyi dolgozók hiányát és az egészségügyi rendszer ellenálló képességének fokozása érdekében biztosítsa a kritikus orvosi eszközökkel való megfelelő ellátást és az infrastruktúrát. Javítsa a minőségi megelőző és alapellátási szolgáltatásokhoz való hozzáférést. 2022/3 Javítsa a szociális ellátások megfelelőségét, és biztosítsa az alapvető szolgáltatásokhoz és a megfelelő lakhatáshoz való hozzáférést mindenki számára.	• Megújulás • Korszerűsítés • Modernizálás

I. Állam- és közigazgatás			
	• National Anti-corruption Strategy 2020-2022 • National Digitalization Strategy	2019/4 Erősítse meg a korrupcióellenes keretet, többek között az ügyészségi munka és a közérdekű információkhoz való hozzáférés javítása révén, valamint erősítse meg az igazságszolgáltatás függetlenségét. Javítsa a döntéshozatali folyamat minőségét és átláthatóságát a hatékony szociális párbeszéd, az egyéb érdekelt felek bevonása, valamint rendszeres és megfelelő hatásvizsgálatok révén. Folytassa az adórendszer egyszerűsítését, és erősítse azt meg az agresszív adótervezés kockázatával szemben. Javítsa a versenyt és a szabályozás kiszámíthatóságát a szolgáltatási ágazatban. 2020/4 Biztosítsa, hogy a veszélyhelyzeti intézkedések az európai és nemzetközi normákkal összhangban szigorúan arányosak és időben korlátozottak legyenek, és ne befolyásolják az üzleti tevékenységet és a szabályozási környezet stabilitását. Biztosítsa a szociális partnerek és az érdekelt felek hatékony bevonását a szakpolitikai döntéshozatalba. Javítsa a versenyt a közbeszerzések terén. 2020/5 Erősítse meg az adórendszert az agresszív adótervezés kockázatával szemben. 2022/1 Elsősorban a jövedelmi egyenlőtlenségek kezelése révén javítsa a nyugdíjrendszer hosszú távú fenntarthatóságát, miközben megőrzi annak megfelelőségét. 2022/4 Erősítse meg a korrupcióellenes keretet, többek között az ügyészségi munka és a közérdekű információkhoz való hozzáférés javítása révén, valamint erősítse meg a bírói függetlenséget. Hatékony szociális párbeszéd, az egyéb érdekelt felek bevonása, valamint rendszeres hatásvizsgálatok révén javítsa a döntéshozatali folyamat minőségét és átláthatóságát. Folytassa az adórendszer egyszerűsítését. Javítsa a versenyt a közbeszerzések terén.	• Modernizálás • Átképzés és továbbképzés

4. NEMEK KÖZÖTTI EGYENLŐSÉG ÉS ESÉLYEGYENLŐSÉG MINDENKI SZÁMÁRA

Az Európai Parlament, a Tanács és a Bizottság 2017-ben, a göteborgi csúcstalálkozón hirdette meg a **szociális jogok európai pillérét**. A pillér 20 kulcsfontosságú alapelvet határoz meg az igazságos és befogadó Európai Unió kialakítása érdekében. A jogokat a kezdeményezés három pillér (esélyegyenlőség és munkavállalási jog, tisztességes munkafeltételek, szociális védelem és társadalmi befogadás) mentén csoportosította (lásd következő táblázat).

Esélyegyenlőség és munkavállalási jog	Tisztességes munkafeltételek	Szociális védelem és társadalmi befogadás
Oktatás, képzés és egész életen át tartó tanulás	Biztonságos és rugalmas foglalkoztatás	Gyermekgondozás és a gyermekek támogatása
Nemek közötti egyenlőség	Bérek	Szociális védelem
Esélyegyenlőség	Tájékoztatás a munkaviszony feltételeiről és védelem elbocsátás esetén	Munkanélküli-járadék
A foglalkoztatás aktív támogatása	Szociális párbeszéd és munkavállalói részvétel	Minimumjövedelem
	A munka és a magánélet közötti egyensúly	Időskori jövedelem és öregségi nyugdíjak
	Egészséges, biztonságos és megfelelően kialakított munkakörnyezet és adatvédelem	Egészségügyi ellátás
		A fogyatékkal élő személyek társadalmi befogadása
		Tartós ápolás-gondozás
		Lakhatás és segítségnyújtás a hajléktalanok számára
		Az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés

Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Terve (RRP) a szükségesnél, az indokoltnál és az arányosnál nagyobb mértékben nem különbözteti meg a fejlesztések célcsoportját nemi, illetve egyéb alapon. Ez alól szándékoltan és pozitív értelemben a Felzárkózó települések komponens egyes intézkedései képeznek kivételt, amelyek kifejezetten a hátrányos helyzetű, elsősorban roma lakosság fejlesztési igényeit helyezik célkitűzéseik középpontjába. A célcsoportok meghatározásánál minden egyes komponens minden egyes beavatkozása esetében különös figyelmet fordítottunk arra, hogy a lehető legszélesebb értelemben inkluzív és befogadó reformok és beruházások jöjjenek létre.

Az RRP tervezett beavatkozásai így hol közvetlen, hol közvetett módon reflektálnak a pillérben megfogalmazott elvárásokra és célkitűzésekre többek között az alábbiak szerint:

- A **Demográfia és köznevelés** komponensben szerepel a korai nevelés feltételeinek bővítése a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentése és a szülők foglalkoztatási esélyeinek növelése érdekében; az intézkedés egyszerre szolgálja mindhárom pillér célkitűzéseit, mivel támogatja az esélyegyenlőség erősítését, hozzájárul a foglalkoztatás

aktív támogatásához, a minőségi oktatáshoz való hozzáférés javításához, valamint a munka és a magánélet közötti egyensúly erősítéséhez, illetve a kisgyermekkorai neveléshez és gondozáshoz való jog erősítéséhez.

- A **Magasan képzett, versenyképes munkaerő** komponens infrastrukturális, készségfejlesztési, digitalizációs célú felsőoktatási és szakképzési rendszert érintő intézkedései hozzájárulnak ahhoz, hogy nemre vagy bármilyen egyéb különbségre tekintet nélkül mindenki minőségi szakképzésben vagy felsőoktatásban vehessen részt.
- A **Felzárkózó települések** komponens összetettségével és megközelítésmódjával egyfajta szociálpolitikai fordulatot céloz a leszakadó települések problémáinak kezelésében. A komponens elemei együtt, egymásra hatva, egymást erősítve fejtik ki hatásukat a helyi közösségek felzárkózása érdekében, az egyének társadalmi mobilitásának növekedését, a családok és a közösségek megerősítését szolgálják.
- A **Vízgazdálkodás** komponensben megfogalmazott célok (pl. vízhiányos területek vízpótlásával) elsősorban az alapvető szolgáltatásokhoz való egyenlő hozzáférést támogatják.
- A **Fenntartható zöld közlekedés** komponens beavatkozásai közül az elővárosi és regionális vasúti hálózatok fejlesztése növeli a társadalmi mobilitást és hozzájárul a korábban a közlekedési hálózatok hiányosságai miatt leszakadó térségek területi reintegrációjához.
- Az **Energetika (zöld átállás)** komponens elemei közül elsősorban a lakossági napelem használat és fűtőkorszerűsítés támogatása erősíti a szociális védelmet és a társadalmi befogadást, de a villamosenergia-hálózatok korszerűsítésének közvetett módon minden társadalmi csoport és térség a haszonélvezője lehet.
- A hatékony innovatív hulladék-kezelési megoldások formájában az **Átállás a körforgásos gazdaságra** komponens is tartalmaz a társadalmi és a területi kohéziót erősítő elemeket.
- Az **Egészségügy** komponens szinte minden elemében támogatja a szociális védelmet és a társadalmi kohéziót, hiszen az egészségügyi ellátás színvonalának emelése, illetve a halapénz kivezetése a leginkább elesettek számára is egyértelmű előnyökkel jár. Az egészségügyi távfelügyeleti digitalizációs program, kifejezetten az idős csoportok társadalmi befogadását erősíti.
- Az **Állam- és közigazgatás** komponensben megfogalmazott intézkedések esélykiegyenlítő jellegűknél fogva támogatják a szociális jogok európai pillérének célkitűzéseit.

5. KOHERENCIA

Az RRP összeállítása és a **komponensek kiválasztása** során arra törekedtünk, hogy a COVID-19 járvány miatt a gazdaságot, a foglalkoztatást és a társadalmat ért súlyos sokkok hatásait úgy enyhítsük, hogy a beavatkozások hatásai egyszersmind hosszú távon is hozzájáruljanak a Kormány gazdaság- és társadalompolitikai célkitűzéseiseihez, összhangban a Bizottság ország-specifikus ajánlásaival (CSR), figyelembe véve az RRF-tervezési útmutató követelményeit.

Az alábbiakban összefoglaljuk, hogy **milyen szempontok szerint került sor az egyes komponensek kiválasztására**, és milyen hatásmechanizmusokon keresztül járulnak hozzá az adott komponensek a magyar gazdaság és társadalom COVID-19 járvány utáni **helyreállításához**, illetve a gazdasági és társadalmi **ellenálló-képesség megerősítéséhez**.

Demográfia és köznevelés

A Demográfia és köznevelés komponens elsősorban a válság társadalmi hatásainak helyreállítását, illetve a hasonló hatásokkal szembeni ellenálló-képesség növelését állítja

fókuszába, amikor a minőségi oktatáshoz való hozzáférés javításával, a köznevelési intézmények modernizációjával a digitális oktatás megteremtése érdekében fogalmaz meg beavatkozásokat.

A komponens arra a válság során tapasztalt jelenségre is megoldást keres, hogy sem a diákok, sem a pedagógusok körében nem volt biztosított a digitális oktatáshoz való egyenlő hozzáférés, amit részben infrastrukturális, részben eszköz-ellátottsági, részben a felkészültségből eredő tényezők magyaráznak. Az intézmények digitális fejlesztése, illetve a pedagógusok digitális kompetenciáinak növelése jelentősen hozzájárul a köznevelési rendszer ellenálló-képességének növeléséhez.

A komponens további célkitűzése arra a kihívásra reflektál, hogy a válság idején a munkavállalók számára gyakran megoldhatatlan helyzetet jelentett (akár a home office-ban, akár a munkahelyen) a munkavégzés, mivel a kisebb gyermekeket nem tudták a veszélyeztetett nagyszülőkre bízni. A korai nevelés **feltételeinek bővítése** ezt a problémát tudja enyhíteni, s ezzel hozzájárul a munkaerőpiaci ellenálló-képesség növeléséhez.

Magasan képzett, versenyképes munkaerő

A Magasan képzett, versenyképes munkaerő komponens abból a felismerésből jött létre, hogy a gazdaság- és vállalkozásfejlesztés nem nélkülözheti a felsőoktatási intézményekben felhalmozott kutatás-fejlesztési és innovációs tapasztalatot, az egyetemeknek pedig égető szükségük van a gazdasági szereplők piaci és munkaerőpiaci tudására.

Az egyetemek infrastrukturális, innovációs és kutatási kapacitásainak megerősítése ennek megfelelően a teljes gazdaság ellenálló-képességét növeli, egyben hozzájárul az azonosított társadalmi kihívások kezeléséhez. Az egyetemek és a vállalkozások közötti együttműködés bővítése egyszerre szolgálja a kutatás-fejlesztési és innovációs kapacitások fejlesztését, illetve az egyetemek vonzáskörzetében működő vállalkozások versenyképességét.

A válság utáni helyreállítás fontos eleme a felnőttképzési piac újraindítása, ezért a **szakképzési és a felnőttképzési rendszer komplex megújításának** egyik kulcseleme, hogy a tanulók négyötödének oktatását biztosító állami fenntartású szakképző intézmények a munkaerőpiaci igényekre reagálni képes, vonzó tanulási környezetet biztosítsanak, aktív szerepet vállalva ezáltal az adott térség munkaerőigényének kielégítésében.

Hosszabb távon a felsőoktatási intézmények felnőttképzési tevékenységének erősítése a munkaerőpiaci ellenálló-képesség növelésének egyik fontos eszköze lehet, ahogy a felsőoktatási képzések ágazati modernizációja, illetve 21. századi szakoktatás és szakképzés feltételeinek megteremtése is.

Felzárkózó települések

A Felzárkózó települések komponens elsősorban a helyi gazdaság és társadalom újjáépítését és válságállóságának erősítését célozza.

A leginkább rászorulóknak élethelyzetének javítását, ellenálló-képességének erősítését célozza a szociális lakások építése, felújítása, a lakhatási körülmények javítása, illetve a megújuló energia-termelés (pl. szociális naperőművek) és -felhasználás ösztönzése és támogatása. A komponens továbbá jelentős hangsúlyt helyez a foglalkoztathatóság erősítésére, illetve a vállalkozásfejlesztésre: a helyi sajátosságokon alapuló munkaszocializáció és készségfejlesztés önálló beavatkozásként szerepel. Emellett a komponens a pedagógusok és köznevelési intézmények komplex szakmai fejlesztésére is kiterjed, amivel a munkaerőpiaci szempontból releváns tudással rendelkező humán erőforrás fejlesztését helyezi előtérbe.

Vízgazdálkodás

A Vízgazdálkodás komponens keretében elsősorban a vízkapcsolat nélküli térségek vízzel való ellátása valósul meg. A főművi vízpótlórendszerek építési munkáival, új hálózatok és rendszerek kialakításával, illetve egy hatékony monitoring rendszer kiépítésével a vízgazdálkodás területén is 21. századi megoldásokat vezet be. A létrejövő, felújított vízpótló rendszerek víztől függő ökoszisztémákat, természetvédelmi területeket, Natura 2000 területeket is el fognak tudni látni vízzel. Több fejlesztés tartalmaz tározókat, melyek kiegyenlítik a vízhiányos és vízben bővebb időszakok közti rendelkezésre álló vízkészletekben megmutatkozó különbséget. A projektek tározási lehetőségek kiépítésével megteremtik a vízszükséglet és a rendelkezésre álló vízmennyiség összhangját.

Fenntartható zöld közlekedés

A Fenntartható zöld közlekedés komponens különösen a kisebb településeken élők, illetve kevésbé fejlett régiókban élők számára teremti meg a gazdasági és társadalmi integráció feltételrendszerét. Az ökológiai természetű kihívások kezelését (és megelőzését) szolgálják a zöld közlekedés körébe tartozó beruházások. A komponens több olyan elemet is tartalmaz (pl. az elővárosi és a helyközi közlekedés modernizációja, regionális közlekedési hálózatok fejlesztése), amely hozzájárul a munkaerőpiaci mobilitás növeléséhez, a rugalmas foglalkoztatási formák elterjedéséhez, a vidéki életminőség javításához.

A komponens intézkedései támogatják a **Töltés** (az időtálló tiszta technológiák előmozdítása a fenntartható, hozzáférhető és intelligens közlekedés, a töltőállomások és üzemanyag-töltő állomások használatának felgyorsítása és a tömegközlekedés bővítése érdekében) zászlóshajó projekt célkitűzéseit is.

Energetika (zöld átállás)

Az Energetika (zöld átállás) komponens beavatkozásai a kritikus infrastruktúrát jelentő villamosenergia-hálózatok modernizációját, az időjárásfüggő megújuló energiaforrások integrációját lehetővé tevő technológiai fejlesztéseket, illetve az energetikai szektor innovációját hivatottak támogatni.

A lakosság felkészítését és ellenálló-képességének növelését is szolgálja a lakossági napelem-használat és fűtőkorszerűsítés támogatása, ami egyszerre javítja a lakóházak energiahatékonyságát és támogatja az energetikai szektor zöld átállását. A komponens összhangban van a Bizottság által kijelölt **Megújulás** (az időtálló tiszta technológiák előre ütemezése és a megújuló energiaforrások fejlesztésének és használatának felgyorsítása), illetve a **Korszerűsítés** (a köz- és magánépületek energiahatékonyságának javítása) zászlóshajó projektekkel.

Átállás a körforgásos gazdaságra

Az Átállás a körforgásos gazdaságra komponens jelentős mértékben járul hozzá a hatékony hulladék-gazdálkodás megteremtéséhez, ezzel egyszerre szolgálva a fenntarthatósági és a gazdasági versenyképességi megfontolásokat. A komponens beavatkozásai elsősorban az ellenálló-képesség erősítését támogatják, amennyiben a korszerű körforgásos gazdaság szemléletet alkalmazva hatékonyabbá teszik a hulladékok előkezelését és újrahasznosítását.

Egészségügy

Az Egészségügy komponens számos módon hozzájárul az ellenálló-képesség növeléséhez, a munkavállalók egészségben töltött éveinek meghosszabbításához, a betegutak lerövidítéséhez, az orvos-beteg találkozási számának csökkentéséhez azzal, hogy a rendszer minden szintjén fejlett digitális megoldásokat vezet be. Emellett támogatja a digitális fejlesztéseket is az ellátási folyamatok digitalizálásán, a lakossági eHealth funkciók és a központi egészségügyi mobil applikáció fejlesztésén keresztül.

A komponens nem pusztán a vírusválság utáni egészségügyi helyreállítás és ellenálló-képesség növelésének fontos eszköze, de egyúttal hozzájárul a további komponensek hatásainak felerősítéséhez is a munkaerőpiaci kínálat és az életminőség javításával, az egészségügyi digitalizáció felgyorsításával és a betegellátás folyamatainak digitális alapokra helyezésével.

Állam- és közigazgatás

A hazai RRP-ben megfogalmazott beruházások/reformok sikeres, gyors és hatékony megvalósítása stabil és jól működő intézményi háttérrel, a közreműködő intézmények, szervezetek felkészültségét, mindenki számára átlátható és egyenlő feltételeket biztosító szabályrendszerek meglétét, és vitás kérdések esetén a közbizalomnak örvendő igazságszolgáltatás folyamatos rendelkezésre állását feltételezi. Ezeknek a feltételeknek a megléte, illetve erősítése nélkül a teljes terv megvalósítása válhat kockázatosszá, ezért az ebben a komponensben tervezett intézkedések ezeknek a tényezőknek a koordinált fejlesztését tűzi ki célul maguk elé.

6. TÁRSADALMI EGYEZTETÉS¹⁶

A Nemzeti Hatóság mérföldköben vállalja az RRP végrehajtása során érintett érdekelttel folytatott konzultáció kereteinek meghatározását, valamint e folyamat eredményeként a Konzultációs Stratégia megalkotását.

A Konzultációs Stratégia tartalmazza a társadalmi egyeztetés lépéseit, kötelezettséget állapít meg a szociális partnerekkel és érdekelt felekkel való konzultációra az RRP végrehajtása során, valamint rendelkezik a főbb érdekelttől és szociális partnerektől is álló Monitoring Bizottság¹⁷ felállításáról és működtetéséről, a Stratégiát a Nemzeti Hatóság hajtja végre.

Annak érdekében, hogy a különböző pályázati kiírások valós igényeken alapuló, és társadalmilag szükséges fejlesztésekre irányuljanak, a Nemzeti Hatóság a 413/2021. (VII. 13.) Korm. rendelet 31/E. § (2) bekezdésével összhangban valamennyi felhívást tíznapos határidő biztosításával társadalmi egyeztetésre bocsát. A társadalmi egyeztetés lebonyolítása a palyazat.gov.hu oldalon történik.

A partnerségnek tehát kettős célja van: előzetes igényfelmérés, a korábbi tapasztalatok alapján a társadalom szélesebb körében megfogalmazott javaslatok begyűjtése, illetve a tervdokumentumok szövegszerű véleményezése. A partnerséget egységes folyamatként kezeljük, a tervezés indulásától kezdve a végrehajtás során történő kommunikáció az átláthatóság és nyilvánosság biztosítására szolgál. A partnerséget így szakaszokra oszthatjuk.

- (1) partnerség az előkészítésben: az RRP esetében ez az eszköz életre hívásának gyorsasága miatt sajtómegjelenésekre (sajtótájékoztató és sajtó-háttérbeszélgetés a társadalmi egyeztetési folyamat népszerűsítésére) korlátozódott.
- (2) partnerség a tervezésben:
 - első szakasza a releváns igények, elvárások, ötletek gyűjtése konkrét tervdokumentumok nélkül, átfogó, esszenciális bemutató közzétételével és annak véleményezési lehetőségének biztosításával, 2020 decemberétől 2021. február végéig tartott;
 - második szakasza a konkrét tervdokumentumok szövegszerű véleményezése, 2021. március 2-től zajlott.
- (3) partnerség a végrehajtásban: a zajló fejlesztések megismertetése, a lakosság tájékoztatása, a Monitoring Bizottság működtetése, folyamatos konzultáció a stakeholderekkel (a megvalósult kiemelt eseményekről bővebben alább, a partnerség

¹⁶ a Társadalmi egyeztetés folyamatait és annak részleteit az RRP III. sz. fejezete tartalmazza részletesen

¹⁷ a Monitoring Bizottságról részletesen az RRP III. sz. fejezete tartalmazza az információkat

eredményei bekezdésben) fő célja a transzparencia fenntartása, a nagyközönség tájékoztatása.

A partnerség eredményei

A terv Bizottság felé történt első benyújtását megelőzően, 2021. május 10-ig a honlapon 36 szervezet tette közzé észrevételeit a terv valamely komponensére vonatkozóan, levélben/e-mailen pedig további 52 szervezet, összesen tehát 88 szervezettől jött észrevétel. A beérkezett levelek egy része ernyőszervezetek révén természetesen több véleményező hozzájárulását is tartalmazta, azonban ezek nem minden esetben voltak szétválaszthatóak. Így a véleményezők valós száma ennél magasabb, de pontosan nem állapítható meg. Ebből 87 szervezet adott le értékelhető észrevételt valamelyik komponensre. Ebből a főváros mellett 6 megyei jogú város, hat város, egy község és 5 megyei önkormányzat véleménye.

Az egyes témakörök „népszerűségét” jól jelzi, hogy mennyi szervezet tett észrevételt az adott komponensre. Megoszlásuk az alábbi:

Komponens neve	A komponensre észrevételt küldő szervezetek száma
A. – Demográfia és köznevelés	45
B. – Magasan képzett, versenyképes munkaerő	35
C. – Felzárkózó települések	36
D. – Vízgazdálkodás	30
E. – Fenntartható zöld közlekedés	36
F. – Energetika (zöld átállás)	42
G. – Átállás a körforgásos gazdaságra	37
H. – Digitalizációs reform¹⁸	37
I. – Egészségügy	38
J. – Állam- és közigazgatás	4

A beérkezett észrevételek jelentős része az RRF szakmai tartalmának kibővítését javasolta, különösen a vízgazdálkodás, energiahatékonyság, településfejlesztés és közlekedésfejlesztés terén. Számos partner kérte a gazdaság- és vállalkozásfejlesztés beemelését is, illetve a szociális ellátás fejlesztését. Mivel az említett fejlesztések az MFF forrásokból is támogathatóak voltak, az RRF esetében igen szűk mozgástér áll rendelkezésre az ilyen mértékű módosításokhoz. A legjelentősebb változás, az épületek energiahatékonyságának beemelése az „F” komponens beavatkozásai közé.

Jelentős számban érkeztek kérések a bőségebb szakmai tartalom, illetve a teljes tervezet közzétételéről, amit a tervezés előrehaladásával megtett a tervezéskoordináció. A tervezés más támogatási forrásokkal és a releváns szakmai stratégiákkal való összhangjára is többen felhívták a figyelmet, ez szintén megvalósult. Az RRP hivatalos benyújtását követően a hangsúly a véleményezésről áttér a tájékoztatásra. A végrehajtás során az egyes beruházási projektek tervezésekor is lehetőség lesz az érintett felek, önkormányzatok bevonására a Végső Kedvezményezettek egyébként is kötelező tájékoztatási feladatain túlmenően.

¹⁸ A véglegesített tervben már nem önálló komponensként szerepel.

2. RÉSZ: A REFORMOK ÉS A BERUHÁZÁSOK BEMUTATÁSA

A. KOMPONENS: DEMOGRÁFIA ÉS KÖZNEVELÉS

1. A komponens bemutatása

Bölcsődei nevelés fejlesztése

Magyarország társadalmi és gazdasági fenntarthatóságának kulcsterülete a népességszám csökkenésének születések támogatásával való megállítása. Magyarország demográfiai célkitűzése, hogy középtávon az egy szülőképes korú nőre eső születések száma elérje a 2,1-et,¹⁹ ezzel biztosítva a népességszám fenntarthatóságát, továbbá azt, hogy minimalizáljuk a vágyott és megszületett gyermekek száma közötti különbséget. Ennek érdekében az elmúlt évtizedben Magyarország számos születést támogató és ösztönző programot indított. 2011-ben az egy szülőképes korú nőre eső születések száma 1,23 volt, a mutató 2019-re elérte az 1,49-t. A folyamatban lévő kormányzati programoknak (Családvédelmi Akcióterv intézkedései) köszönhetően az érték újra növekedésnek indult, jelenleg 1,54. A születések számának növekedéséhez és az ezzel párhuzamosan növekvő női foglalkoztatás arányának emelkedéséhez a családi támogatások rendszerén túlmenően olyan új átfogó reform elindítására van szükség, amely biztosítja a családok számára a megerősített intézményi és szociális hálót, az egyéni élethelyzetre szabott segítségnyújtás lehetőségét, továbbá megteremti a munka és a családi élet összehangolásának lehetőségét. Emellett továbbra is magasak a nemek közötti foglalkoztatási különbségek, melyek hátterében elsősorban a gyermekvállalás és az azzal összefüggő kihívások állnak.²⁰ Magyarországon a nők foglalkoztatási rátája 15,5 százalékponttal elmarad a férfiakétól²¹, így ennek javítása érdekében a munka és a családi élet összeegyeztetését ösztönző intézkedések bevezetése szükséges. A 3 évesnél fiatalabb, gyermekgondozási ellátásban részesülő gyermekek száma növekszik, de továbbra is elmarad az uniós átlagtól és a barcelonai célkitűzéstől, így tovább kell folytatni a bölcsődei ellátás fejlesztését. Megállapítható, hogy a mini bölcsődék és a munkahelyi bölcsődék az összes bölcsődei ellátást biztosító férőhely 3,9%-át²² teszik ki, így ezen ellátási formák még hiányosnak nevezhetőek. A bölcsődei ellátás fejlesztése hozzájárul ahhoz, hogy az országban lévő területi egyenlőtlenségek csökkenjenek és egységes magas színvonalon biztosított bölcsődei nevelés, gondozás valósuljon meg, továbbá a bölcsődei ellátást igénylő családok számára a szolgáltatás helyben, vagy legalább a lakóhelyükhöz közeli településen elérhetővé váljon. A bölcsődei ellátás jelenléte segíti a kisgyermekes családokat abban, hogy a szülők, alapvetően a nők, a család- és a munka közötti egyensúlyt megtalálhassák, továbbá biztonságban és az életkor elvárásainak megfelelő magas szintű ellátásban, jó körülmények között tudhassák gyermekeiket. A gyermeknevelési szolgáltatások színvonalasabb jelenléte, így a bölcsődei ellátás is kedvezően hat a családtervezésre, a gyermekvállalásra, ami Magyarország demográfiai helyzetére nézve is kiemelkedően fontos. A bölcsődefejlesztési program **több mint egy beruházás**, ez egy **családtámogatási forma**, hiszen segítjük a családokat abban, hogy biztonságban, jó

¹⁹ www.ksh.hu

²⁰ Forrás: Európai Bizottság, 2019. évi országjelentés – Magyarország

²¹ Forrás: KSH, Munkaerőpiaci folyamatok, Munkaerő-felmérés, 2019

²² Forrás: OSAP 1203 Gyermekek napközbeni ellátása című kérdőív, KSH 2020

körülmények között tudhassák gyermekeiket, amíg dolgoznak, de segítjük őket abban is, hogy megtalálhassák a munka és a magánélet közötti egyensúlyt.

Magyarország az elmúlt években reformokat valósított meg a férőhelykínálat növelése és rugalmasabb megoldások biztosítása érdekében. Némi előrelépés történt a magyarországi gyermekgondozási kínálat tekintetében. 2021-ben 56 000 férőhely állt rendelkezésre, 2022. szeptemberében pedig már 58 500 férőhely volt elérhető. Jelenleg 13 000 férőhely áll kialakítás alatt, ez azonban nem elegendő, ezért tovább kell folytatni a bölcsődei férőhelyek fejlesztését, annak érdekében, hogy Magyarországon szülői igényekre reagáló bölcsődei hálózat valósuljon meg. Ezt alátámasztja a 2020 novemberében végzett minisztériumi igényfelmérés is, amely keretén belül valamennyi települési önkormányzat (fővárosi/kerületi) és egyház megkeresése megtörtént.

Az igényfelmérés kiterjedt a bölcsődei férőhelyek alakulására az adott településen, a férőhelyek iránt jelentkező igényekre, a települési önkormányzatok feladatellátási kötelezettségének teljesítésének jelenlegi állására.

Az igényfelmérés eredménye alapján, a folyamatban lévő fejlesztéseken túl az önkormányzatok és az egyházak további **12.000 új férőhelyre jelezték igényüket**. A bölcsődei férőhelyek kialakítása az előzetes igényfelmérésen alapszik. Az önkormányzatok bevonásával egész Magyarország területét lefedve fogalmazódtak meg az igények, mely összehangolt igények harmonizálásra kerültek a helyi ITP igényekkel, amelyre a TOP Plusz is épül. Így történt meg az új operatív programok közötti tevékenységek és fejlesztések összehangolása. A három év alatti bölcsődei fejlesztésekre elsősorban ott van szükség, ahol a növekvő gyermeklétszám indokolja és ez igény szinten is megjelenik. Az igényfelmérés alapján a fejlesztéseket területileg célzottan lehet meghatározni.

2017-ben kezdődött meg Magyarországon az a folyamat, melynek elsődleges célja a bölcsődei rendszer strukturális átalakítása új férőhelyek létrehozásával, a meglévő férőhelyek korszerűsítésével és olyan eszközbeszerzések támogatásával, amelyek a mindennapi ellátás során a minőségi nevelő, gondozó munkát segítik. Ezt kívánjuk tovább folytatni azzal, hogy a 2021-2026 közötti időszakban olyan, a fejlesztéseket segítő komplex intézkedési csomagot valósítunk meg, amely a bölcsődei ellátást biztosító új férőhelyek kapacitásának növelése mellett, a szülők munkaerő-piaci integrációját és stabilitását is elősegíti, ezért új komplex reformot vezetünk be a bölcsődefejlesztéseket érintően.

Jelenleg Magyarországon a 2021-2027 közötti időszak esetében 5 forrásból (RRF, TOP Plusz, EFOP Plusz, DIMOP Plusz, valamint hazai források) valósul meg a korai nevelés feltételeinek bővítése a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentésére és a szülők foglalkoztatási esélyeinek növelésére, melynek egyik eleme az RRF keretében az új bölcsődei férőhelyek létrehozása. A különböző uniós és hazai forrásokból párhuzamosan zajlik a pályáztatás, és fontos, hogy a hasonló tevékenységek megfelelően kerüljenek lehatárolásra. Az egységes szemlélet és a fejlesztések összehangolása a cél.

Az egységes minőség hosszútávú garanciája a komplexitás megteremtése. Az új férőhelyek létrehozása során többek között célként került meghatározásra a fejlesztésekhez kapcsolódó területi szempontok kiegyenlítése is. Az új férőhelyek létrejöhetnek teljesen új intézmények létrehozásával, vagy meglévő intézmények átalakításával, bővítésével, amennyiben legalább egy csoportszobányi férőhely-fejlesztés történik. A támogatás terhére az egyházak és a települési önkormányzatok abban az esetben pályázhatnak, ha az általuk képviselt település lakosságszáma eléri, vagy meghaladja a 3000 főt. Ennek a megvalósításnak az eredményeképpen 3593 új bölcsődei ellátást biztosító férőhely létrehozása valósulhat meg,

melyhez 55,3 Mrd forint kerül biztosításra az RRF terhére. A települési önkormányzatok és egyházak pályázatos formában nyújthatnak majd be támogatási kérelmeket.

A szülők munkaerőpiaci részvételének alacsony aránya párosul a kis- és kora gyermekkori gyermekgondozások jelenleg még szűkös elérhetőségével, ezért olyan fejlesztéseket is megvalósítunk, amelyekkel elősegíthetjük a mielőbbi munkaerőpiaci reintegrációt. Magyarország számára világos gazdasági szükséglet a nemek közötti foglalkoztatási szakadék mérséklése is összekapcsolódva a nők munkaerőpiaci hozzáféréseinek javításával és a foglalkoztatásbeli különbségek csökkentésével. Ennek érdekében az Európai Bizottság DG Reform Főigazgatósága által támogatott projektet valósítunk meg, amely 2022. évi zárásakor bemutatja az érdekeltek visszajelzéseit, és lehetővé teszi a szakpolitikai ajánlások finomhangolását, valamint nyomonkövetési, cselekvési tervek elkészítését. Így a létrejövő reform hatással lesz mind direkt, mind indirekt módon a női foglalkoztatásra, egyrészt azzal, hogy a kisgyermekes édesanyák döntésük alapján vissza tudnak térni a munkaerőpiacra, másrészt pedig azzal, hogy az új intézmények, új munkahelyeket is generálnak, alapvetően a női munkavállalók számára. Mindezen intézkedések további pozitív hatással lesznek a makrogazdaságra is.

A kis- és kora gyermekkori nevelés-gondozáshoz kapcsolódóan Magyarországon a 2021-2027 közötti időszak esetében 5 forrásból (RRF, TOP Plusz, EFOP Plusz, DIMOP Plusz, valamint hazai források) valósul meg az országos területi lefedettséget biztosító komplex bölcsődefejlesztés. (RRP: új bölcsődei férőhelyek létrehozása a 3000 lakos vagy afeletti településeken; TOP Plusz: új bölcsődei férőhelyek létrehozása a 3000 lakos alatti településeken; EFOP Plusz: bölcsődei dolgozók képzésének ösztöndíjjal történő támogatása, a nők foglalkoztatásának segítése célzott térítési díj támogatással, munkahelyi bölcsődék szolgáltatásainak biztosítása, DIMOP Plusz: bölcsődei dokumentáció digitalizálása, valamint a mindezeket kiegészítő hazai forrásbevonás). A bölcsődék működéséhez rendelkezésre álló nemzeti költségvetési támogatás a 2017. évi összeghez képest csaknem tizenháromszorosára nőtt.

Köznevelés, oktatásfejlesztés

Magyarország társadalmi és gazdasági fenntarthatóságának további kiemelkedően fontos területe az oktatás, azon belül is a köznevelés. A köznevelés célja – az óvodától a középiskoláig – minden gyermekben, tanulóban kialakítani azokat a készségeket, kompetenciákat, amelyek szükségesek a tanulók munkaerőpiaci elhelyezkedéséhez, továbbtanulásához.

A köznevelés kiemelt célja – többek között - a társadalmi felzárkóztatás és hátrányos társadalmi helyzetű, illetve sérülékeny tanulói csoportok jó minőségű oktatáshoz való hozzáférési esélyeinek további javítása. A magasabb fokú iskolai végzettség ugyanis a társadalmi mobilitás egyik eszköze, amely célja szerint képes a hozott egyéni hátrányok mérséklésére, a különbségek kiegyenlítésére.

A 21. század új kihívásai, a digitalizáció térhódítása, a pedagógusokkal szembeni elvárások, a tanulók attitűdváltozása, továbbá a Magyarországon is megjelenő koronavírus-járvány új feladat elé állították a köznevelési rendszert. Egyúttal ezek hatására átalakultak az információszerzési és tanulási módszerek is. A Kormány elkövetkező időszakra vonatkozó egyik kiemelt átfogó célja az oktatás eredményességének és inkluzivitásának növelése (különös tekintettel a hátrányos helyzetű és roma tanulókra), ennek részeként a köznevelés digitális átállásának támogatása, annak érdekében, hogy a változó társadalmi, gazdasági kihívások közepette is versenyképes szolgáltatást tudjunk biztosítani a gyermekek, tanulók és családjaik számára, valamint további cél a megfelelő hozzáférés biztosítása.

Ezáltal a köznevelési rendszer eredményesebben fogja támogatni a tanulók alapkészségeinek és kulcskompetenciáinak fejlesztését, a digitális készségek és kompetenciák fejlesztése

hozzájárul majd ahhoz, hogy a köznevelési rendszerből kilépő tanulók a változásokhoz jobban alkalmazkodó munkaerőt jelentsenek a munkaerőpiacon, növelve a társadalom ellenállóképességét (rezilienciáját) és mobilitását.

További alapvető cél az alacsonyan teljesítő, kis létszámú intézményekbe járó, gyakran hátrányos helyzetű tanulók számára azon lehetőség megteremtése, hogy jól felszerelt, magas színvonalú köznevelési feladat-ellátási helyen tudjanak tanulni.

A komponens keretében fejleszteni kívánjuk a sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek nevelésével, fejlesztésével foglalkozó speciális intézményrendszert és annak szolgáltatásait.

Szintén fejleszteni szükséges a köznevelés szakember-ellátottságát, a pedagógusok átképzésével, a vezetők hatékony felkészítésével.

A magyar nyugdíjrendszer felülvizsgálata

A felülvizsgálat célja, hogy **szakpolitikai választ nyújtson a nyugdíjrendszer megfelelése és költségvetési fenntarthatósága vonatkozásában jelentkező kihívásokra.** A nyugdíjrendszer felülvizsgálatára irányuló intézkedésekkel megvalósul a megfelelés és a költségvetés fenntarthatóságnak javítása a népesség idősödésével jellemezhető környezetben, valamint **a jövedelmi egyenlőtlenségek úgy csökkennek, hogy a biztosítási elv a nyugdíjjogosultság kedvezményezettjei tekintetében továbbra is érvényesül.**

A komponens reformjai szinergiában állnak a köznevelési ágazat költségvetési forrásból, valamint a Többéves Pénzügyi Keret (MFF) operatív programjai – elsősorban a humán-, és a területfejlesztési – keretében megvalósítani tervezett beavatkozásaival, együtt komplex fejlesztéseket megvalósítva hatékonyan szolgálják a magyar köznevelési rendszer minőségének, inkluzivitásának, eredményességének és munkaerőpiaci relevanciájának növelését. Hozzájárulnak ahhoz, hogy a tanulók iskolai teljesítménye javuljon, az eltérő szocio-ökonómiai háttér hatásai kevésbé befolyásolják a tanulási eredményeket, és nagyobb hangsúlyt kapjon az egyéni képességekhez és adottságokhoz illeszkedő nevelés-oktatás. A szegregációs kockázatok csökkentése a 2021-2030 közötti időszakra vonatkozó, a Kormány által 2020-ban elfogadott köznevelés-fejlesztési stratégia egyik célkitűzése, amely intézkedés részben az MFF kereteiben, részben szabályozási eszközzel valósul meg.

A komponensben tervezett beruházások és reformok végrehajtása jelentős mértékben hozzájárul a 2019., a 2020. és a 2022. évi országspecifikus ajánlásban megfogalmazott célok eléréséhez. Így az oktatási eredmények javításához, a hátrányos helyzetű csoportok – különösen a romák – részvételének növeléséhez a minőségi oktatásban (CSR2 2019-ben, CSR3 2022-ben), az alapvető szolgáltatásokhoz és a minőségi oktatáshoz való hozzáférés biztosításához mindenki számára (CSR2 2020-ban, CSR3 2022-ben), valamint a beruházási politikák zöld és digitális átállásra összpontosításához (CSR3 2020-ban és CSR5 2022-ben). A nyugdíjrendszer felülvizsgálata keretében tervezett intézkedések **hozzájárulnak a 2022. 1. számú országspecifikus, nyugdíjrendszerre vonatkozó ajánlásban foglaltak – tehát a nyugdíjrendszer fenntarthatóságának kezelésével a prudens középtávú költségvetési pozíció elérésének költségvetéssel kapcsolatos – teljesítéséhez.**

Az RRF keretében tervezett beavatkozások mellett az MFF humán fejlesztései között is tervezzük az iskolai eredményesség javítását, a lemorzsolódás csökkentését, a hátrányos helyzetű, rászoruló gyermekek egyenlő hozzáférését elősegítő intézkedéseket megvalósítását, valamint a pedagógus életpálya vonzóvá tételét célzó reformot. A pedagógus életpályamodell reform hozzájárul a pedagógus- és szakemberellátottság (beleértve a nevelő és oktató munkát közvetlenül segítőket) javításához, a juttatások szintjének növeléséhez, mely hozzájárul a pedagógus és az egyéb hazai diplomás bérek közötti különbség csökkenéséhez.

A komponens támogatja a „Renovate Europe Campaign” és a „Reskill and upskill” európai zászlóshajó kezdeményezéseket. Javítja a középületek (bölcsődék) energia- és erőforrás-

hatékonyságát hozzájárulva a korszerűsítési arány megkétszereződéséhez 2025-ig. Elősegíti a digitális készségeknek az oktatás középpontba állítását minden korosztály tekintetében, hozzájárul az oktatási rendszerek 21. századi követelményekhez igazításához, a számítástechnikai/digitális készségekben alulteljesítő 13-14 éves tanulók arányának 15% alá csökkentéséhez. Emellett megalapozza a 16–74 éves korosztályba tartozók körében az alapvető digitális készségekkel rendelkezők arányának 70%-ra történő növelését 2025-re.

A beruházások támogatják Magyarország Nemzeti Energia- és Klímaterve, valamint a Nemzeti Energiastratégia 2030 több energiahatékonysági, fenntarthatósági célkitűzéseinek elérését.

Demográfia és köznevelés

Szakpolitikai terület: család- és ifjúságügy, köznevelés, esélyegyenlőség javítása, társadalmi felzárkózás, gazdaságfejlesztés, környezetvédelem, nyugdíjrendszer

Célkitűzés: foglalkoztatás növelése, gazdaságélénkítés, nők- és férfiak esélyegyenlősége, területi egyenlőtlenségek csökkentése, kisgyermekkorai nevelés, gondozás minőségének növelése, a köznevelési rendszer minőségének, inkluzivitásának, eredményességének és munkaerőpiaci relevanciájának növelése, a digitális átállás támogatása, energiahatékonyság, klímapolitika, végzettség nélküli iskolaelhagyás csökkentése, társadalmi ellenállóképesség javítása, gazdaságélénkítés, nyugdíjrendszer felülvizsgálata: megfelelőség és költségvetési fenntarthatóság

A komponens az alábbi országspecifikus ajánlásokra reagál:

2019/1 hozzájárulás az oktatási eredmények javításához, a hátrányos helyzetű csoportok – különösen a romák – részvételének növeléséhez a minőségi oktatásban;

2019/3 hozzájárulás a beruházási politikák energia- és erőforrás-hatékonyságra összpontosításához;

2020/2 hozzáférés biztosítása az alapvető szolgáltatásokhoz és a minőségi oktatáshoz mindenki számára;

2020/3 hozzájárulás a beruházási politikák zöld és digitális átállásra összpontosításához – beleértve az iskolák digitális infrastruktúrájának fejlesztését;

2022/3 Elsősorban továbbképzés biztosítása révén folytassa a legkiszolgáltatottabb csoportok munkaerőpiaci integrációját, továbbá hosszabbítsa meg a munkanélküli ellátások folyósításának időtartamát. Javítsa a szociális ellátások megfelelőségét, és biztosítsa az alapvető szolgáltatásokhoz és a megfelelő lakhatáshoz való hozzáférést mindenki számára. Javítsa az oktatási eredményeket, és növelje a hátrányos helyzetű csoportok, különösen a romák részvételét a minőségi többségi oktatásban. Javítsa a minőségi megelőző és alapellátási szolgáltatásokhoz való hozzáférést.

2022/5 Mozdítsa elő a fenntartható víz- és hulladékgazdálkodással, a gazdaság körforgásos jellegével, a vállalkozások digitalizációjával, a zöld és digitális készségekkel, valamint a kutatással és innovációval kapcsolatos reformokat és beruházásokat.

2022/1 Elsősorban a jövedelmi egyenlőtlenségek kezelése révén javítsa a nyugdíjrendszer hosszú távú fenntarthatóságát, miközben megőrzi annak megfelelőségét.

Reform és/vagy beruházás:

Beruházás 1: Új bölcsődei férőhelyek létrehozása (COFOG 10.4)

Beruházás 2: Digitális oktatáshoz való egyenlő hozzáférés feltételeinek biztosítása a tanulók és a pedagógusok számára (COFOG: 0912, 0921, 0922, 0960, 0980)

Beruházás 3: A sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók oktatásának támogatása (COFOG: 0912, 0921, 0922, 0960, 0980)

Beruházás 4: A pedagógusok átképzése és az intézményvezetők vezetői készségeinek javítása (COFOG: 0912, 0921, 0922, 0960, 0980)

Reform 1: 21. századi technológiai környezetre épülő, versenyképes köznevelés megteremtése: (COFOG: 0912, 0921, 0922, 0960, 0980)

Reform 2: Magasabb színvonalú oktatáshoz való hozzáférés támogatása a kis létszámú feladatellátási helyeken (COFOG: 0912, 0921, 0922, 0960, 0980)

Reform 3: A tanári hivatás vonzerejének növelése (COFOG: 0912, 0921, 0922, 0960, 0980)

Reform 4: Szegregációs kockázatok csökkentése (COFOG: 0912, 0921)

Reform 5: A nyugdíjrendszer fenntarthatóságának javítása (COFOG: 1020)

Összes becsült költség: nettó 245 Mrd Ft

2. Fő kihívások és célkitűzések

a) Fő kihívások

A komponens helyzetértékelése azonosítja a demográfia előtt álló legfontosabb kihívásokat, melyek a következők:

- Covid-19 válság; **a COVID-19 járvány jelentős negatív hatásokat gyakorolt a munkaerőpiacra, és azon belül is a kisgyermekes ellátásához kapcsolódóan a női munkavállalókra.** Az otthoni munkavégzés árnyoldalait a kisgyermekes nők jobban érzékelték a kisgyerekes férfiakhoz képest, a nők ezen időszakban jelentősen több időt töltöttek gondoskodó munkával, gyermekeik segítségével, mint a férfiak. A járvány hatásai részben tovább növelték az eddig is meglévő egyenlőtlenségeket,
- ezzel összhangban a foglalkoztatottsági szint csökkent;
- a bölcsődei férőhelyek száma nem elégséges a meglévő igények alapján.

Az előttünk álló egyik legfőbb kihívás a foglalkoztatottsági szint emelése demográfiai fordulat segítségével. A rohamos léptékű javuló tendenciát a kialakult pandémiás helyzet megtörte. A foglalkoztatottsági arányok javításának legfontosabb hosszú távú eszköze a munka és a magánélet közötti egyensúly biztosításával a nők munkaerőpiaci részvételének további növelése a kapcsolódó uniós irányelv alapján. Ennek elérése érdekében javítani kívánjuk a kisgyermekes gondozási rendszerének minőségét, a hozzáférhetőségi lehetőségeket, valamint ösztönözzük a feladatok nők és férfiak között történő kiegyensúlyozottabb megosztását is.

A nemek közötti magas foglalkoztatási különbség a kisgyermekkorú gyermekgondozási szolgáltatások szűkös elérhetőségével párosul. A Bizottság ezért prioritást képező beruházási szükségleteket azonosított a nők munkaerőpiaci részvételének, valamint a munka és a magánélet jobb egyensúlyának előmozdítása tekintetében, és különösen az alábbiak vonatkozásában:

A megfizethető, fenntartható és minőségi gyermekgondozáshoz való hozzáférés előmozdítása, többek között az infrastruktúra bővítése révén, különös tekintettel a vidéki területekre; a szülők közötti felelősségmegosztás és a rugalmas munkafeltételek előmozdítása.

A bölcsődei férőhelyek számának növelése azonban a 2019-es országspecifikus ajánlások több releváns tématerületéhez kapcsolódik:

- A nők munkaerőpiaci részvételének, valamint a munka és a magánélet jobb egyensúlyának előmozdítása (2019. évi 4. szakpolitikai célkitűzés)
- Foglalkoztatáshoz való hozzáférés javítása, különös tekintettel a fiatalokra, a tartós munkanélküliekre és az inaktív személyekre
- Energiahatékonyság növelése és a megújuló energiaforrások felhasználása
- A szolgáltatásokhoz – többek között az egészségügyi és tartós ápolási-gondozási szolgáltatásokhoz – való hozzáférés javítása.

A 2020-as releváns, fejlesztésekhez kapcsolódó országspecifikus ajánlás:

- A csökkentett munkaidős foglalkoztatás megerősített konstrukciói, valamint hatékony aktív munkaerőpiaci intézkedések révén védje meg a munkahelyeket, és hosszabbítsa meg az álláskeresői járadékok időtartamát. Javítsa a szociális ellátások megfelelőségét, és biztosítsa az alapvető szolgáltatásokhoz és minőségi oktatáshoz való hozzáférést mindenki számára.

Az eddigi bölcsődefejlesztéseknek köszönhetően jelenleg 2.210 intézmény és szolgáltató működik, több mint 53.000 férőhellyel. A férőhelyek számának növekedésével a bölcsődei ellátásban részesülő gyermekek aránya is jelentősen emelkedett az elmúlt években. Míg 2010-ben a 0-2 évesek mintegy 10,1 %-a számára volt elérhető a bölcsődei ellátás, **jelenleg már több mint 20 %-uk számára elegendő bölcsődei férőhely működik**, ami szintén jelentős eredmény.

Ahogy országosan bővül a bölcsődei férőhelyek száma, úgy egyre több településen válik elérhetővé helyben a bölcsődei ellátás a kisgyermekes családok számára, és ezzel párhuzamosan **nő a 3 év alatti gyermeket nevelő 25-49 éves nők foglalkoztatási rátája is.**

Míg 2010-ben a **3 év alatti gyermeket nevelő 25-49 éves nők foglalkoztatási rátája átlagosan 12,4% volt, 2019-ben már 17,9%²³, azaz közel 6%-kal nőtt**, tehát egyre több kisgyermekes édesanya tud visszatérni a munkaerőpiacra és tudja elhelyezni gyermekét jó minőségű koragyermekkorai ellátásban. Jelenleg **közel háromszor annyi településen** biztosított (több mint **900 település**) már a bölcsődei ellátás a családok számára, mint 2010-ben (326 település) és a fejlesztéseknek köszönhetően ez a szám tovább fog növekedni.

A szolgáltatások minőségét garantálja az, hogy a bölcsődei ellátás biztosítása működési engedélyhez kötött, így a jogszabályban előírt feltételeknek (személyi, tárgyi) maradéktalanul meg kell felelni. Ezen kívül a működési engedélyt kiadó kormányhivatal törvényességi, szakmai (kijelölt módszertani szakértő bevonásával) ellenőrzést is végez 3 évente, illetve szükség szerint.

A szolgáltatások minőségi fenntarthatóságát garantálja a működtetésre biztosított állami támogatás is, amely jelenleg már a bölcsődék teljes működési kiadásainak átlagosan a 85%-át, de vannak olyan települések, ahol 100%-át biztosítja (2009-ben csupán a kiadások mintegy 39%-át fedezte a költségvetési támogatás). A szolgáltatások szakmai minőségét biztosítja az is, hogy a reform részeként a miniszter által kijelölt módszertani szervezet segíti a fenntartókat, a bölcsődevezetőket és a bölcsődében dolgozó szakembereket megfelelő tanácsadással, képzéssel, továbbképzéssel, szakmai műhelyekkel, emellett megyénként biztosít szakmai tanácsadót, akit közvetlenül lehet keresni.

A bölcsődében dolgozók közel 100%-a megfelelő szakirányú végzettséggel rendelkezik, azaz szakképzett. Az elmúlt években a kisgyermekgondozó, -nevelő szakképzésben évről évre

²³ Forrás: KSH, Munkaerőpiaci folyamatok, Munkaerő-felmérés, 2019

fokozatosan nőtt a hallgatók és a sikeresen vizsgázók száma. Átlagosan (iskolai rendszerű, illetve iskolai rendszeren kívül) 600 fő végzett évente. Ugyanez a tendencia mondható el a csecsemő- és kisgyermeknevelő BA alapszakon végzettekről is, hiszen az elmúlt három évben átlagosan 570 fő hallgató végzett.

A fentiekben foglaltakra tekintettel elmondható, hogy évente a szakképzésben és a főiskolán mintegy 1200 fő végez, azonban közülük nem mindenki választja a bölcsődei hivatást.

Ezért, a Kormány a bölcsődei férőhelyek fejlesztése mellett kiemelt figyelmet fordított a bölcsődében dolgozó humánerőforrás erkölcsi megbecsültségén túl az anyagi elismertségükre is, melynek köszönhetően több lépésben és differenciáltan emelkedett a kisgyermeknevelők bére.

2016-tól a felsőfokú végzettséggel rendelkező kisgyermeknevelők a pedagógus előmeneteli rendszer hatálya alá kerültek, ezzel jelentős mértékben emelkedett a bérük.

A középfokú végzettséggel rendelkező kisgyermeknevelők bére 2017-től az új bölcsődei pótlék bevezetésével emelkedett, majd 2020-2021 között átlagosan további 30%-kal növekedett. 2020-tól a bölcsődei dajkák és a felsőfokú végzettséggel rendelkező kisgyermeknevelők részére is kiterjesztésre került a bölcsődei pótlék.

Ezen kívül a bölcsődében, mini bölcsődében ellátott sajátos nevelési igényű gyermekek ellátása esetén az ellátott gyermekek száma alapján differenciált gyógypedagógiai pótlék biztosított a kisgyermeknevelők számára (a pótlék mértéke négyszeresére, de akár nyolcszorosára is nőhet ott, ahol 3 sajátos nevelési igényű gyermeket lát a kisgyermeknevelő).

2021-ben egy új helyettesítési pótlék került bevezetésre, azon kisgyermeknevelők részére, akik a csoportban lévő társukat helyettesítik (betegség, szabadság, vagy egyéb okból történő hiányzás esetén).

Míg 2010-ben a bölcsődében dolgozó szakemberek havi bruttó átlagkeresete 137 ezer forint volt, 2021-ben már átlagosan 377 ezer forint (középfokú, felsőfokú végzettségű együtt). A bérfejlesztésnek köszönhetően a bölcsődében dolgozó szakemberek bére 2010-hez képest átlagosan két és félszeresével nőtt, de van olyan dolgozó, akinek háromszorosára. A bölcsődében dolgozó szakemberek megfelelő anyagi elismerése pozitív hatással bír a pályaválasztásra, vonzó életpályát biztosít és tovább növekszik a bölcsődei szakemberek elismertsége, presztízse.

Mindezek mellett az MFF keretből finanszírozandó bölcsődei ellátásában dolgozók ösztönző-rendszerének célja a minőségi bölcsődei neveléshez-gondozáshoz szükséges magas szintű elméleti és gyakorlati szaktudás szélesebb körű megszerzése mind a bölcsődei pályán lévő kisgyermeknevelők, mind a pályakezdő fiatalok számára. Az ösztönző rendszer kiterjed a főiskolai, illetve a technikai végzettség megszerzésére, egyben hozzájárul ahhoz, hogy az újonnan létrejövő férőhelyek betöltésekor szakképzett munkaerő álljon rendelkezésre.

A támogatással érintett személyek száma 2024. december 31-ig: minimum 500 fő

A támogatással érintett személyek száma 2029. december 31-ig: minimum 1500 fő

Az újonnan létrejövő intézményekben dolgozó szakemberek bérfedezetét a központi költségvetés biztosítja.

A fejlesztés hatására a területi egyenlőtlenségek is csökkenthetőek lesznek. A 2014-20-as időszakban pl. a Közép-Magyarországi régió kevésbé részesülhetett a fejlesztésekből az elosztási rendszer akkori szabályozása miatt.

A kisgyermekkorai intézményi nevelés egyben **szemléletváltást** is jelent. A bölcsődébe érkező kisgyermek életében a bölcsőde az első olyan intézményi közeg, ahol az otthonuk után a

legtöbb időt töltik, ezért elengedhetetlen, hogy a bölcsődében - a csoportban, a fürdőszobában, az átadóban, az udvaron - a lehető legkényelmesebben érezzék magukat, jó hangulatban és jó közérzettel tevékenykedjenek.

Az Európai Bizottság köznevelést érintő 2019. évi országspecifikus ajánlása, hogy Magyarország „Javítsa az oktatás eredményességét és növelje a hátrányos helyzetű csoportok, különösen a romák minőségi, inkluzív többségi oktatásban való részvételét”, míg a 2020. évi ajánlás a befogadó oktatáshoz való hozzáférés biztosítására irányult. A köznevelés fejlesztés következő 10 évre vonatkozó irányait – illeszkedve a hivatkozott uniós ajánlásokhoz – az új köznevelési stratégia 2021-2030 határozza meg.²⁴

A Stratégia helyzetértékelése azonosítja a köznevelés előtt álló legfontosabb kihívásokat, melyek a következők:

- a pedagógusok átlagbére a KSH adatai alapján 2020-ban a diplomás átlagbér 63,6%-a volt, miközben az EU és az OECD országok esetében magasabb;
- a minőségi nevelés-oktatáshoz való hozzáférés (beleértve a digitális oktatáshoz való hozzáférést) színvonala nem egyenletes, különösen a hátrányos helyzetű tanulók körében;
- a korai iskolaelhagyók aránya javult az előző évekhez képest (2019-ben 11,8%, 2018 és 2017-ben 12,5%²⁵), de még mindig elmarad az uniós átlagtól (10,3%), és területi megoszlásban is jelentős különbségeket mutat;
- noha az elmúlt 15 év mérései alapján gyengül a családi háttérnek a tanulók iskolai teljesítményre gyakorolt hatása (pl. szövegértés területén a 2018-as felmérésben az eredmények közötti teljesítménykülönbség 19%-át magyarázza a családi háttér, míg ugyanez az érték 2015-ben 21,6 %, 2012-ben 23 %, 2009-ben pedig 26 % volt), változatlanul az OECD átlag feletti a mutató²⁶;
- a COVID-19 világjárvány miatt bevezetett tantermen kívüli digitális munkarend tapasztalatai is megerősítették, hogy a tanulmányi lemaradással veszélyeztetett tanulók esetében nagyobb kihívás volt a digitális oktatásban való eredményes részvétel, a megkülönböztetett figyelmet igénylő tanulói csoportok (pl. sajátos nevelési igényű vagy társadalmi, gazdasági háttérük szempontjából hátrányos helyzetű tanulók) eléréséhez és támogatásához célzott beavatkozások szükségesek;
- az alapkompenciákra és digitális kompetenciákra épülő tanulási eredmények és tanulói kompetenciák fejlesztése tekintetében – bár mindhárom képességterületen kis mértékben javultak az eredmények²⁷ a PISA 2018 mérés alapján – további intézkedésekre van szükség, mivel Magyarország még kis mértékben (1-2%) elmarad az OECD tagállamok átlagától;
- globális kihívás, hogy a külső környezet változásaihoz rugalmasan alkalmazkodni képes, a fenntarthatósági célokat szem előtt tartó, az ezekhez szükséges kompetenciákkal rendelkező emberek kerüljenek ki az oktatási rendszerekből, amely magában foglalja különösen a digitális kompetenciákat, a környezettudatosságot, a problémamegoldó és együttműködési készséget, az egészségtudatos szemléletet;

²⁴ <https://2015-2019.kormany.hu/download/d/2e/d1000/K%C3%B6znevel%C3%A9si%20strat%C3%A9gia.pdf>

²⁵ Forrás: EUROSTAT, Early leavers from education and training by sex and labour status, 2019 https://appsso.eurostat.ec.europa.eu/nui/show.do?dataset=edat_lfse_14&lang=en

²⁶ Forrás: OECD, PISA2018

²⁷ https://www.oktatas.hu/pub_bin/dload/kozoktatas/nemzetkozi_merese/pisa/PISA2018_v6.pdf

- a pedagógusok és egyéb segítő személyzet felkészültségének és megbecsültségének további erősítése szükséges a szakember-ellátottság hosszú távú biztosítása érdekében;
- a köznevelési infrastruktúra (beleértve mind a digitális eszközellátottságot, mind az épületek energiahatékonyságát, korszerűségét) egyenletlen, átfogó fejlesztést igényel annak feltételeként, hogy a pedagógiai szakmai fejlesztések hasznosulhassanak.

A társadalmi-gazdasági szempontból előnyös helyzetű és hátrányos helyzetű iskolák tanulóinak teljesítménye közötti különbség hazánkban magas (Európai Bizottság, 2020). A helyenként előforduló oktatási szegregáció általában alacsonyabb oktatási minőséggel és romló tanulói eredményességgel jár együtt, melyek a korai iskolaelhagyás okai is lehetnek.

A végzettség nélküli iskolaelhagyás megelőzése, mérséklése érdekében az utóbbi években végzett intézkedések sikere ma még nem jelentkezik széles körben. Az elmúlt évtizedben az Európai Unióban a korai iskolaelhagyók aránya folyamatosan csökkent és végül kis híján teljesült is az Európa 2020 Stratégia által kitűzött 10%-os cél, miközben a magyar iskolaelhagyók aránya (amely főleg a szakképzési intézményrendszerben képződik) továbbra is meghaladja az európai uniós átlagot és ez az arány kiugróan magas a legkevésbé fejlett térségekben.

A korai iskolaelhagyás megelőzését, kezelését célzó hazai intézkedések illeszkednek az Európai Unió ajánlások és stratégiai dokumentumok tartalmához. Az Európai Tanács 2011-ben ajánlást adott ki a korai iskolaelhagyás csökkentését célzó szakpolitikákról. Az ajánlás alapján Magyarország is elkészítette a korai iskolaelhagyás mértékének csökkentését célzó nemzeti stratégiáját. A Stratégia alapján megtett intézkedésekben megjelentek az országos kompetenciaméréseken tartósan alulteljesítő intézmények iskolafejlesztését segítő intézkedések, illetve a komplex, deszegregációt szolgáló intézkedések is. A Tanács ajánlása szerint az országos kompetenciaméréseken tartósan alulteljesítő intézményekben kialakítandó iskolafejlesztő programok elemeinek ki kell terjedniük a pedagógiai szemléletváltást ösztönző vezetésfejlesztésre, a nevelőtestületen belül pedig a tudatosan alkalmazott változatos tanulásszervezési módszerek, a teamben való munkavégzés mindennapi gyakorlattá tételére, az egyes diákok tanulási fejlődésére fókuszáló gondolkodás meghonosodására a tanulás fizikai környezetének fejlesztésére.

A 2018-as PISA vizsgálat eredményei szerint a vizsgálatban résztvevő magyar tanulók közt az alulteljesítők aránya mind a szövegértés (25,3%), a matematika (25,6%), mind a természettudomány (24,1%) területén magasabb, mint az OECD átlag, de mindhárom területen – bár kis mértékben - javult a magyar tanulók teljesítménye a 2015-ös eredményekhez képest. A szövegértés területén az eredmények közötti teljesítménykülönbség 19%-át magyarázza a családi háttérből adódó nehézségek, ami még mindig átlag feletti, ugyanakkor egyértelmű a javulás a korábbi mérésekhez képest, melynek egyik oka a települések közötti, korábban jóval nagyobb különbségek kiegyenlítése érdekében tett intézkedések.

Az Európai Unió számára készített köznevelési stratégia 2021-2030-ban szereplő 5 specifikus célkitűzés egyike a méltányos, egyéni sajátosságokat figyelembe vevő köznevelés. Az ide kapcsolódó 3 beavatkozás egyike az alulteljesítők, korai iskolaelhagyók arányának csökkentése – esélyteremtés, integráció, felzárkózás. A beavatkozáshoz kapcsolódó intézkedések között a stratégia említi – többek között – a kompetenciamérési eredmények alapján alacsonyan teljesítő iskolák fejlesztésére, az oktatás eredményességének javítására célzott intézkedések végrehajtását az Oktatási Hivatal Pedagógiai Oktatási Központok támogatásával, valamint az egyéni sajátosságokat figyelembe vevő, támogató oktatás erősítését.

A területi különbségek csökkentése, a minőségi oktatáshoz való hozzáférés és a tanulói teljesítmények javítása érdekében szükség van olyan intézményfejlesztési programok

megvalósítására, amelyek egyaránt támogatják a deszegregációt célzó tervek létrehozását és megvalósítását, illetve módszertani támogatást nyújtanak a pedagógusok, az intézményvezetők és az iskolafenntartók számára.

A digitális kompetenciák fejlesztése mára már elengedhetlenné vált, ezek a továbbtanuláshoz és a munkavállaláshoz is alapvető kompetenciák lettek, hiszen a digitalizáció az élet minden területén jelen van. Az egész életen át tartó tanulás folyamatában, különösen a munkaerőpiacon való versenyképesség szempontjából a digitális kompetenciák fejlettsége alapvető jelentőséggel bír. A DESI két dimenziója – a humán tőke és az internethasználat – méri az európai polgárok digitális készségeit. Magyarország a humán tőke terén a 28 uniós tagállam közül a legutóbbi (2020-as) DESI²⁸ jelentés szerint ugyan egy helyet javítva a tavalyi értéken, de még így is csak a 19. helyet foglalja el.

A digitális kompetenciák iskolai fejlesztése alapvetően három tényezőn múlik: az eszközellátottságon, a pedagógusok felkészültségén és motivációján, valamint az oktatási tartalmak digitális hozzáférhetőségén. Hazánkban a köznevelési intézményekben jelenleg nincs annyi számítógép, hogy a tanulók napi szinten, lényegében személyhez rendelve tudják ezeket használni. A 2019. októberi statisztikai adatok²⁹ alapján a magyar köznevelésben és szakképzésben a számítógépek 45,63%-a 5 évesnél régebbi, ami magasnak számít, az 1-3 éves eszközök aránya ugyanakkor 22,93%. Az informatikai szempontból korszerű tantermek – megfelelő konnektivitás, digitális megjelenítés, kreativitást támogató és fejlesztő eszközök stb. – elősegítik a tantermi oktatást. A digitális eszközök folyamatos és szakszerű karbantartása, korszerűsítése, az eszközellátottság javítása elengedhetetlen a digitális készségek hatékony fejlesztéséhez.

Magyarországon az egy pedagógusra jutó tanulók átlagos száma az OECD átlag alatt található³⁰, így rendszerszerű pedagógushiány nincsen, strukturális kihívások (pl. a természettudományos tárgyak vagy az informatika terén) természetesen – ahogy egész Európában – jelentkezik. Ennek kezelése érdekében tervezzük egyrészt a Klebelsberg Képzési Ösztöndíj Program kiterjesztését a pályakezdő pedagógusokra, a tanárok juttatási és ösztönzőrendszerének bővítését, valamint – az európai, pl. észt jó gyakorlatokat is figyelembe véve – a segítő személyzet és a felsőbb éves diákok bevonását a digitális támogató feladatok ellátásába. A pedagógusok esetében külön kihívást jelent az ösztönzésük a digitális módszertanok és eszközök fokozottabb beépítésére a mindennapi oktatási gyakorlatukba. A 2019-es köznevelési statisztika alapján a pedagógusok 33,12%-a használt IKT eszközöket a tanórái legalább 40%-ában. A tanárképzés képzési és kimeneti követelményeinek megújítása garancia arra, hogy a frissdiplomás pedagógusok megfelelő digitális kompetenciákkal rendelkezzenek, és képesek legyenek ezen ismereteiket az iskolai oktatásban is hasznosítani (digitális pedagógiai kompetenciák). A régóta pályán lévő pedagógusok módszertani megújulása viszont kihívást jelent.

A fenti kihívásokra reagálva szükséges a köznevelésben dolgozó pedagógusok anyagi és társadalmi elismertségének differenciált, teljesítményalapú növelése, illetve a pedagóguspálya vonzóbbá tétele a már aktív és a végzettséget újonnan megszerző pedagógus hallgatók, pályakezdők körében is.

²⁸ <https://ec.europa.eu/digital-single-market/en/scoreboard/hungary>

²⁹ Országos Statisztikai Adatgyűjtési Program 2019

³⁰ Forrás: <https://www.oecd.org/education/education-at-a-glance/educationataglance2019-dataandmethodology.htm>

A magyar nyugdíjrendszer bemutatása

A magyar társadalombiztosítási nyugdíjrendszer **felosztó-kirovó** (ún. folyó) **nyugdíjrendszer**, amelyben az aktuálisan befizetett járulékokból fizetik ki a nyugdíjasok ellátását. A nyugdíjbiztosítás kiadásainak fedezetét jellemzően a biztosítottak és a foglalkoztatók teremtik meg a befizetéseikkel. Amennyiben a tervezett kiadások meghaladják a bevételeket, a különbözetet a központi költségvetés biztosítja. A kötelező nyugdíjrendszert önkéntes takarékosági formák egészítik ki. A nyugdíjjogosultságot nem szerzett idős személyekről pedig a szociális ellátórendszer gondoskodik, elsősorban az időskorúak járadéka elnevezésű ellátás révén.

A magyar nyugdíjrendszer megbízhatóan működik, a hatályos jogszabályokban foglalt nyugdíjkiadások fedezete – ideértve a 13. havi nyugdíjat is – biztosított. A Nyugdíjbiztosítási Alap költségvetési mozgásterének alakulását a demográfiai és a foglalkoztatási folyamatok határozzák meg. Az Alap egyensúlyi helyzete az elkövetkező 10-15 évben – a jelenlegi számítások szerint – kedvezően alakul, és a rendszerben biztosított nyugellátás alkalmas az időskori jövedelembiztonság megteremtésére. Ehhez hozzájárultak a közelmúltban megtett intézkedések is. A nyugdíjarányok tendenciaszerűen tükrözik az aktívkorú jövedelmi különbségeket, és a nyugdíjak értékmegőrzése is garantált.

Ahogy azonban a többi fejlett országban, Magyarországon is kihívást jelenthet hosszú távon a nyugdíjrendszer fenntarthatósága szempontjából az időskorúak arányának emelkedése az aktív korúakhoz képest. 2033-tól kezdődik a GDP-arányos kiadások emelkedése, amely – a jelenlegi, 2012 óta javuló tendenciát mutató termékenységi ráta figyelembevételével – 2019 és 2070 között várhatóan 4 százalék körül lesz. Érdemi finanszírozásiteher-növekedés a 2040-es évek közepétől várható. Ennek elsősorban demográfiai okai vannak, amelyet részben ellensúlyozhatnak a folyamatosan javuló foglalkoztatási folyamatok.

Az elmúlt években végbement, előre nem várt változások – COVID-járvány, ukrajnai fegyveres konfliktus – megmutatták, hogy az ezekre adott kormányzati válaszok, intézkedések jelentősen befolyásolják a nyugdíjrendszer fenntarthatóságát.

b) Célkitűzések

Az RRF jelen komponense keretében tervezett intézkedések szorosan hozzájárulnak az országspecifikus ajánlásokban megfogalmazottak implementációjához.

A bölcsődei ellátórendszer fejlesztésének célja, hogy támogassuk azokat a családokat, amelyekben a szülők gyermeket vállalnak azzal, hogy a bölcsődei férőhelyhiány ne legyen akadálya a szülők munkavállalásának.

A bölcsődei férőhelyek számának fejlesztése és a XXI. századi minőségi feladatellátás megteremtése a megfizethető, fenntartható és minőségi gyermekgondozáshoz való hozzáférés előmozdításával támogatja a nemek közötti foglalkoztatási különbségek mérséklését, ezzel elhárul az otthoni gyermekgondozás miatti keresetkiesésből fakadó akadály a gyermekvállalás előtt.

A bölcsődei intézmények épületeinek általános korszerűsítését tervezetten a kohéziós alapok felhasználásával a TOP Plusz területi fejlesztéseket támogató operatív program keretében tervezzük megvalósítani a megyei területfejlesztési koncepciók, területfejlesztési programokban megfogalmazottak alapján.

A fejlesztések célja, hogy az újonnan létrejövő bölcsődei intézmények magas energia- és erőforrás-hatékonysággal készüljenek el, ezzel támogatva a „Renovate Europe Campaign” európai zászlóshajó kezdeményezést, továbbá hozzájárulnak a „Power up” zászlóshajó kezdeményezéshez is a foglalkoztatottsági szintre gyakorolt pozitív hatásaival.

A köznevelés tekintetében a bemutatott kihívásokra adandó válaszokat az új köznevelési stratégia egy komplex, átgondolt struktúrába rendezi. A tervezett beavatkozások kapcsolódnak a stratégiai célokhoz, valamint a 2019. és 2020. évi országspecifikus ajánlások és a 2019. évi Országjelentés megállapításaihoz.

Ebből

- a köznevelés esélyteremtő szerepének további erősítése és a lemorzsolódás megelőzése érdekében az inklúziót és a tanulói alapkompétenciákat támogató intézkedéseket,
- a pedagógusbérek emelését,
- a pedagógus továbbképzési rendszer megújítását,

az MFF humánfejlesztéseket célzó operatív programja³¹ keretében valósítjuk meg.

Az RRP „A” komponens reformjainak célkitűzései közé tartozik a magyar társadalom ellenálló képességének növelése. A **21. századi technológiai környezetre épülő, versenyképes köznevelés megteremtése** reform általános célja, hogy a koronavírus-járvány kapcsán a köznevelésben a tantermen kívüli, digitális munkarend kapcsán tapasztalt dinamikus módszertani és infrastrukturális fejlődést továbbvigye, és a jelenléti oktatás keretei között valósítsa meg, ezáltal biztosítva az elkövetkező időszak változó társadalmi, gazdasági kihívásai közepette is versenyképes köznevelési szolgáltatást a gyermekek és a családok számára. A digitális készségek és kompetenciák fejlesztése hozzájárul ahhoz, hogy a köznevelési rendszerből kilépő tanulók a változásokhoz jobban alkalmazkodó munkaerőt jelentsenek a munkaerőpiacon, ezáltal növelve a társadalom ellenálló képességét.

A XXI. századi követelményeknek megfelelő korszerű oktatási környezet a tanulók közérzetére, motivációjára és attitűdjére gyakorolt hatásán keresztül befolyással bír a tanulók iskolai teljesítményére, és akár még a hiányzások számát is kedvező irányba alakíthatja. A reform azáltal, hogy mindenki számára elérhetővé teszi a tanuláshoz szükséges információkhoz való hozzáférést, hátránykompenzáló hatással bír, javítja az esélyegyenlőséget. A komponens köznevelést érintő célkitűzése az iskolák digitális fejlesztéseinek megvalósításával éppen ezért az is, hogy az intézmények képesek legyenek jobban kompenzálni a tanulók társadalmi-gazdasági háttéréből adódó különbségeket, a tanulás lehetősége vonzóbbá váljon mindenki, így a veszélyeztetett, sérülékeny csoportokba tartozó tanulók számára is, a végzettség nélküli iskolaelhagyók száma csökkenjen, az oktatási rendszer eredményessége, hatékonysága és munkaerőpiaci relevanciája nőjön.

A komponens további fontos célkitűzése a köznevelés esélyteremtő szerepének erősítése és a lemorzsolódás megelőzése, a **minőségi, befogadó oktatáshoz való egyenlő hozzáférés további erősítése. Ezt az alacsonyan teljesítő, kis létszámú intézményekbe járó, gyakran hátrányos helyzetű, felső tagozatos tanulók számára** azon lehetőség megteremtésével szeretnénk az RRP keretében elősegíteni, hogy az érintett fiatalok jól felszerelt, magas színvonalú köznevelési feladat-ellátási helyen tudjanak tanulni. Ez hosszabb távon az alacsonyan teljesítő felső tagozatok integrációjához vezethet.

Az előzőekhez is kapcsolódó célkitűzés a szegregációs kockázatok csökkentése annak érdekében, hogy egyenlő hozzáférése legyen minden tanulónak a magas színvonalú neveléshez-oktatáshoz. Ez különösen azon többintézményes településeket érinti, ahol a hátrányos helyzetű tanulók arányában jelentős eltérés mutatkozik.

A köznevelés esélyteremtő szerepének erősítése érdekében kiemelt cél a **pedagógiai szakszolgálati intézmények, a gyógypedagógiai nevelésben-oktatásban részesülő és a tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek, tanulók köznevelési ellátásában részt vevő**

³¹ Az EFOP Plusz keretében

intézmények eszközellátottságának és utaztatási szolgáltatásainak bővítése, fejlesztése, valamint a helyben elérhető szolgáltatások kiterjesztése. Ezek a célkitűzések jól illeszkednek a Fogytékossággal élő személyek jogairól szóló egyezmény és az ahhoz kapcsolódó Fakultatív Jegyzőkönyv kihirdetéséről szóló 2007. évi XCII. törvényhez, az Országos Fogytékosságügyi Programhoz, valamint az Európai Unió számára készített köznevelési stratégia 2021-2030 célkitűzéseivel. A kapcsolódó beavatkozások hozzájárulnak a tanulási eredmények javulásához és az inklúzió erősítéséhez, valamint elősegítik a lemorzsolódás csökkentését.

A komponens köznevelési célkitűzései között szerepel a köznevelés eredményességét támogató szakmai kapacitások fejlesztése. A köznevelés minőségének javítása szempontjából fontos a jól felkészült, megfelelően képzett pedagógusok biztosítása. Ma Magyarországon sok olyan pedagógus van, aki egy vagy két olyan tantárgyat tanít, amely tekintetében nincs valós kereslet pedagógusokra, míg egyes tantárgyak – így különösen a természettudományos tárgyak vagy a digitális kultúra – esetében szükség lenne további pedagógusok bevonására. A változó igényekhez igazodó pedagógus szakos ellátottság javítására **pedagógus átképzéseket és intézményvezetői felkészítéseket** tervezünk megvalósítani, amely hozzájárul ahhoz, hogy különösen a nagyobb kihívásokkal küzdő szakokon biztosítható legyen a jövőben is a megfelelő pedagógusellátottság.

A komponens további célja, hogy **szakpolitikai választ nyújtson a nyugdíjrendszer megfeleltetése és a költségvetési fenntarthatósága vonatkozásában jelentkező kihívásokra.** A magyar társadalombiztosítási nyugdíjrendszer felülvizsgálatára és módosítására irányuló intézkedések révén egy olyan szakpolitikai keret kerül kialakításra, amelynek célja a megfeleltetés és a költségvetés fenntarthatóságának javítása a népesség idősödésével jellemezhető környezetben, valamint **a jövedelmi egyenlőtlenségek csökkentése úgy, hogy a nyugdíjjogosultság kedvezményezettjei tekintetében a biztosítási elv továbbra is érvényesüljön.**

A komponens ezáltal hozzájárul a 2020.1. számú országspecifikus ajánlás teljesítéséhez, amely a középtávú költségvetési célkitűzés elérését célozza, valamint a nyugdíjrendszer fenntarthatóságának kezelésével és a prudens középtávú költségvetési pozíció elérésére irányuló költségvetéssel kapcsolatos országspecifikus ajánlás teljesítéséhez (2022-es 1. országspecifikus ajánlás) is.

3. A komponens reformjainak és beruházásainak bemutatása

A komponens keretében az alábbi reformok és beruházások végrehajtását tervezzük:

1. Új bölcsődei férőhelyek létrehozása - *beruházás*
2. A 21. századi technológiai környezetre épülő, versenyképes köznevelés megteremtése - *reform*
3. Digitális oktatáshoz való egyenlő hozzáférés feltételeinek biztosítása a tanulók és a pedagógusok számára - *beruházás*
4. A sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók oktatásának támogatása - *beruházás*
5. Magasabb színvonalú oktatáshoz való hozzáférés támogatása a kis létszámú feladatellátási helyeken – *reform*
6. A pedagógusok átképzése és az intézményvezetők vezetői készségeinek javítása – *beruházás*
7. A tanári hivatás vonzerejének növelése – *reform*
8. Szegregációs kockázatok csökkentése – *reform*
9. A nyugdíjrendszer fenntarthatóságának javítása – *reform*

A tervezett beruházásokat a köznevelés, mint közfeladatot ellátó intézmények fenntartói, illetve központi költségvetési szervek valósítják meg, így minden tevékenység az állami közoktatás keretében valósul meg, azaz nem tekinthetőek gazdasági tevékenységeknek, így nem minősülnek az Európai Unió működéséről szóló szerződés (EUMSZ) 107. cikkének (1) bekezdése szerinti állami támogatásnak.

1. Új bölcsődei férőhelyek létrehozása

2017-ben kezdődött meg Magyarországon az a folyamat, melynek elsődleges célja a bölcsődei rendszer strukturális átalakítása új férőhelyek létrehozásával, a meglévő férőhelyek korszerűsítésével és olyan eszközbeszerzések támogatásával, amelyek a mindennapi ellátás során a minőségi nevelő, gondozó munkát segítik. Ezt kívánjuk tovább folytatni azzal, hogy a 2021-2029 közötti időszakban olyan a fejlesztéseket segítő komplex intézkedési csomagot valósítunk meg, amely a bölcsődei ellátást biztosító új férőhelyek kapacitásának növelése mellett, a szülők munkaerő-piaci integrációját és stabilitását is elősegíti, ezért új komplex reformot vezetünk be a bölcsődefejlesztéseket érintően.

A szülők munkaerőpiaci részvételének alacsony aránya párosul a kis- és kora gyermekkori ellátások jelenleg még korlátozott elérhetőségével, ezért olyan fejlesztéseket is megvalósítunk, amelyekkel elősegíthetjük a mielőbbi munkaerőpiaci reintegrációt. Magyarország számára világos gazdasági szükséglet a nemek közötti foglalkoztatási szakadék mérséklése is összekapcsolódva a nők munkaerőpiaci hozzáféréseinek javításához és a foglalkoztatásbeli különbségek csökkentéséhez.

Folytatjuk a bölcsődei férőhelyek fejlesztését, annak érdekében, hogy Magyarországon teljes mértékben a szülői igényekre reagáló bölcsődei hálózat valósuljon meg. Ezt alátámasztja a 2020 novemberében végzett minisztériumi igényfelmérés is, amely keretén belül valamennyi települési önkormányzat (fővárosi/kerületi) és egyház megkeresése megtörtént.

Az igényfelmérés kiterjedt a bölcsődei férőhelyek alakulására az adott településen, az új férőhelyek iránt jelentkező igényekre, a települési önkormányzatok feladatellátási kötelezettsége teljesítésének jelenlegi állására. Az igényfelmérés eredménye alapján, a folyamatban lévő fejlesztéseken túl az önkormányzatok és az egyházak további 12.000 új bölcsődei ellátást biztosító férőhelyre jelezték igényüket. Az igényfelmérés alapján a fejlesztéseket területileg célzottan lehet meghatározni.

A beavatkozási területhez tartozó beruházás és reform lehatárolása

Jelenleg Magyarországon a 2021-2027 közötti időszak esetében 5 forrásból (RRF, TOP Plusz, EFOP Plusz, DIMOP Plusz, valamint hazai források) valósul meg az országos területi lefedettséget biztosító komplex bölcsődefejlesztés. (RRF: új bölcsődei férőhelyek létrehozása a 3000 lakos vagy afeletti településeken; TOP Plusz: új bölcsődei férőhelyek létrehozása a 3000 lakos alatti településeken; EFOP Plusz: bölcsődei dolgozók képzésének ösztöndíjjal történő támogatása, a nők foglalkoztatásának segítése célzott térítési díj támogatással, munkahelyi bölcsődék szolgáltatásainak biztosítása, DIMOP Plusz: bölcsődei dokumentáció digitalizálása, valamint a mindezeket kiegészítő hazai forrásbevonás). A bölcsődék működéséhez rendelkezésre álló nemzeti költségvetési támogatás a 2017. évi összeghez képest csaknem tizenháromszorosára nőtt.

A TOP Plusz: 3000 fő alatti településeken, önkormányzati és egyházi fenntartó esetében új bölcsődei/mini bölcsődei/családi bölcsődei férőhelyek létrehozása; egyéb fenntartói kör esetében bölcsődei férőhely létrehozása települési népességszámtól függetlenül; meglévő bölcsődei, mini bölcsődei, családi bölcsődei férőhelyek fejlesztése települési népességszámtól függetlenül.

Kihívások: a bölcsődei férőhelyek száma nem elégséges a meglévő igények alapján, ez a foglalkoztatottsági szint növekedésének egyik akadály.

Célok: *A bölcsődei férőhelyek számának fejlesztése és a XXI. századi minőségi feladatellátás megteremtése a megfizethető, fenntartható és minőségi gyermekgondozáshoz való hozzáférés előmozdításával, amely támogatja a nemek közötti foglalkoztatási különbségek mérséklését, ezzel elhárul az otthoni gyermekgondozás miatti keresetkiesésből fakadó akadály a gyermekvállalás előtt.*

Megvalósítás: Az új férőhelyek létrejöhetnek teljesen új intézmények létrehozásával, vagy meglévő intézmények átalakításával, bővítésével, amennyiben legalább egy csoportszobányi férőhelyfejlesztés történik. A támogatás terhére a nem önkormányzati szereplők területi korlátozás nélkül pályázhatnak, az önkormányzatok pedig abban az esetben, ha az általuk képviselt település lakosságszáma eléri, vagy meghaladja a 3000 főt. Ennek a megvalósításnak az eredményeképpen 3 593 új bölcsődei ellátást biztosító férőhely létrehozása valósulhat meg a rendelkezésre álló RRF keret terhére. Az igénylők pályázatos formában nyújthatnak be támogatási kérelmeket.

Ahhoz, hogy az így létrehozott új helyeken képzett szakemberek dolgozhassanak, további szakemberek képzésére és bevonására lesz szükség a létrejövő új intézményekben és szolgáltatásokban.

Az EFOP Plusz család- és ifjúságügyi fejlesztések prioritásán a felsőfokú képzés második szakaszában ösztönző támogatást nyújtunk közvetlen, vissza nem térítendő támogatás formájában a kisgyermekkorú nevelőknek vagy a szakképzésben, vagy főiskolai képzésben hallgatói jogviszonnyal rendelkező korakiskorú nevelők számára, ezzel segítve a bölcsődei neveléshez és gondozáshoz szükséges munkaerő biztosítását. Az ösztöndíj támogatásban részesülő tanulók vállalják, hogy bölcsődei kisgyermeknevelőként helyezkednek el a munkaerőpiacon.

Az országos területi lefedettséget biztosító bölcsődefejlesztés eredményeként az EFOP Plusz intézkedésével további ösztönzők révén törekszünk arra, hogy a kisgyermekkorú nevelés-gondozás minél magasabb minőségben és színvonalon valósulhasson meg.

A bölcsődei szakemberek adminisztrációjának digitalizációját a DIMOP Plusz forrásból kívánjuk biztosítani annak érdekében, hogy a bölcsődei nevelés rendszerében a XXI. század követelményeinek megfelelő adatellátás valósuljon meg.

A szülői igények alapján helyben létrejövő bölcsődék alapvetően térítésmentesek lesznek, ezáltal a szülők utazási költségei, és az esetlegesen eddig gyermekfelügyeletre költött költségei mérséklődnek. (A jogszabályban meghatározott módon az étkeztetésért térítési díjat kell fizetni a szülőknek, azonban jelenleg is bölcsődébe járó gyermekek közel 70%-a ingyenes étkeztetésben részesül. A jogszabály arra is lehetőséget biztosít a fenntartóknak, hogy a gondozásra térítési díjat állapítsanak meg, de az elmúlt 8 évet vizsgálva megállapítható, hogy a fenntartók mintegy 60%-a ezt a térítési díjat nem vezeti be). A bölcsődei férőhelyek jelentős bővítésének megvalósításáig az EFOP Plusz keretéből önkormányzati és nem önkormányzati fenntartású családi bölcsőde, munkahelyi bölcsőde, bölcsőde, mini bölcsőde, valamint a napközbeni gyermekfelügyelet személyi térítési díjához nyújtott célzott támogatással járunk hozzá valemennyi család és gyermekek számára a megfizethető ellátáshoz történő hozzáféréshez a foglalkoztatás elősegítése, a komplex bölcsődefejlesztési program megvalósítása érdekében.

Magyarország számára világos gazdasági szükséglet a nemek közötti foglalkoztatási szakadék mérséklése is összekapcsolódva a nők munkaerőpiaci hozzáféréseinek javításához és a foglalkoztatásbeli különbségek csökkentéséhez. Ennek érdekében az Európai Bizottság DG

Reform Főigazgatósága által támogatott projektet valósítunk meg, amely az OECD közreműködésével 2022. évi zárásakor összegyűjti az érdekeltek visszajelzéseit, és lehetővé teszi a szakpolitikai ajánlások finomhangolását, valamint nyomonkövetési, cselekvési tervek elkészítését. Így a létrejövő reform hatással lesz mind direkt, mind indirekt módon a női foglalkoztatásra, egyrészt azzal, hogy a kisgyermekes édesanyák döntésük alapján vissza tudnak térni a munkaerőpiacra, másrészt pedig azzal, hogy az új intézmények, új munkahelyek is létrejönnek, alapvetően a női munkavállalók számára. Mindezen intézkedések további pozitív hatással lesznek a makrogazdaságra is.

Célcsoport: kisgyermekes szülők

Ütemterv:

Tevékenység	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Újonnan létrehozott bölcsődei férőhelyek és a férőhelyekre beiratott gyermekek száma				500 db	3 593 db	

2. 21. századi technológiai környezetre épülő, versenyképes köznevelés megteremtése-reform

Kihívások: a köznevelés digitális átalakulásának támogatása. Ennek eredményeként a köznevelési intézmények korszerű digitális infrastruktúrával fognak rendelkezni, a nevelési és oktatási folyamatokba rendszerszinten beépül a digitális eszközök használata és a digitális oktatás, azaz a tanulók digitális kompetenciáinak kialakítása és a digitális eszközökkel támogatott oktatás.

Megvalósítás: A köznevelésből kikerülő fiatal felnőttek ezáltal a munkaerőpiacon – itthon és külföldön egyaránt – versenyképes munkaerőként jelennek meg. A reformot az alábbi beruházások komplexen, az infrastruktúra és a nevelési-oktatási módszertanok megújításán keresztül támogatják. A pedagógus-minősítési rendszerben már megjelenik a pedagógusok digitális kompetenciáinak mérése, azonban szükséges, hogy a pedagógusok kellő támogatást és ösztönzést kapjanak a digitális módszerek alkalmazásához, és az beépüljön napi gyakorlatukba. A tanulók digitális kompetenciáinak mérése fokozatosan beépül az országos kompetenciamérésbe. A Nemzeti Alaptanterv változásával új tantárgy jelent meg: a digitális kultúra, amely a korábbi informatika tantárgyat váltja. A digitális kultúra tantárgy célja az, hogy a tanulók az informatikai alkalmazói ismeretek mellett általános digitális kompetenciákat is fejlesszék, köztük hangsúlyosan az aktív digitális állampolgársággal összefüggő készségeket. A beruházások közvetlenül segítik ezeket a fejlesztéseket.

Célok: A reform célja az oktatáshoz való egyenlő hozzáférés javítása, ami különösen a rászoruló és a lemorzsolódással fenyegetett társadalmi csoportok esetében hozzájárul a társadalmi különbségek csökkentéséhez. A digitális eszközök használatával, a pedagógusok és a tanulók digitális együttműködésével, a digitálistartalom-fogyasztás előtérbe helyezésével csökkenti a papíralapú oktatási tartalmak felhasználását, ezáltal hozzájárul a környezetvédelmi és klímapolitikai célkitűzések megvalósulásához is. **A reform célja, hogy hozzájáruljon az új köznevelési stratégiában rögzített, kapcsolódó indikátor célértékének eléréséhez³²:**

³² Forrás: Az Európai Unió számára készített köznevelési stratégia 2021-2030, 80. oldal

Sor-szám	Mutató	Kapcsolódó specifikus cél	Mértékegység	Bázisév	Bázisérték	Cél-érték	Cél-érték elérése (év)	Adat forrása	Gyakoriság
4	IKT eszközöket a tanóráik legalább 40%-ában használó pedagógusok aránya	2.	%	2019	33,12	45,00	2026	KIR-STAT	évente

A reform eredményeként a kapcsolódó infrastrukturális beruházások, tartalomfejlesztések, pedagógus továbbképzések, valamint ösztönzők által (ezeket az RRF és EFOP Plusz fejlesztések összehangolt programjai által kívánjuk elérni) az IKT eszközöket a tanóráik legalább 40%-ában használó pedagógusok aránya 2026 Q2-re eléri a 45%-ot.

Ütemterv:

Tevékenység	2021	2022	2023	2024	2025	2026
IKT eszközöket a tanóráik legalább 40%-ában használó pedagógusok aránya			35%			45%

3. Digitális oktatáshoz való egyenlő hozzáférés feltételeinek biztosítása a tanulók és a pedagógusok számára – beruházás

Kihívások:

A folyamatos fejlesztéseknek köszönhetően egyre nagyobb teret nyer a digitális eszközök használata a köznevelésben, ennek ellenére a helyzet még korántsem kielégítő. A 2019. októberi köznevelési statisztikai adatok alapján a magyar köznevelésben összességében 260 400 db személyi használatú digitális eszköz volt az intézményekben, így **átlagosan 4,6 tanulóra jutott egy számítógép. A statisztika szerint a számítógépek 45,63%-a 5 évesnél régebbi**, ami előregedettnek számít, az 1-3 éves eszközök aránya ugyanakkor csupán 22,93%. A digitális eszközök folyamatos és szakszerű karbantartása, korszerűsítése is elengedhetetlen a digitális készségek hatékony fejlesztéséhez. 2017–2018-ban a fejlesztések eredményeként több mint 45 000 notebook, 24 000 tanulói tablet és 3 000 interaktív panel került a konvergenciaregiók iskoláiba, emellett a budapesti és a Pest megyei intézmények további 34 500 digitális eszközt kaptak. Az elmúlt években kiépült minden iskolában, köznevelési intézményben a létszámhoz igazodó internet-kapcsolat és szinte mindenhol a wifi hálózat is. **A köznevelési intézményekben jelenleg nincs annyi számítógép – és a meglévő állomány közel fele több mint ötéves, korszerűtlen –, hogy a tanulók napi szinten, lényegében személyhez rendelve tudják ezeket használni.**

A korszerű, versenyképes neveléshez-oktatáshoz megfelelő oktatástechnológiai környezetre, korszerű tantermekre van szükség (számítógépek, szemléltetőeszközök, kreativitásfejlesztő eszközök, megfelelő internethálózat stb.). Az iskolákban a korszerű tantermek arányát tovább kell növelni a digitális oktatás, a digitális pedagógia támogatása érdekében.

A Kínából kiinduló koronavírus-járvány 2020 márciusában jelent meg Magyarországon, nagymértékben érintve és komoly kihívás elé állítva a köznevelési rendszert. A veszélyhelyzetre reagálva a Kormány 2020. március közepétől új, tantermen kívüli, digitális munkarendet vezetett be a köznevelési intézményekben. Az új munkarendre való átállás időszaka rengeteg hasznos tapasztalatot szolgáltatott az intézmények és az ágazati irányítás részére, amelyek a köznevelés fejlesztésének stratégiai irányait is befolyásolták.

A tantermen kívüli, digitális munkarend időtartama alatt a pedagógusok és a tanulók digitális eszközök és platformok segítségével, vagy egyéb, személyes találkozást nem igénylő módon (pl. telefonon, papír alapon) tartottak kapcsolatot egymással a tananyag kijelölése, a tanulási folyamat ellenőrzése és támogatása céljából. Az intézmények és a pedagógusok túlnyomó többsége a digitális technológiára támaszkodott, ugyanakkor továbbra is fontos szerepet töltött be a tanulási folyamatban a tankönyv. Ezek a tapasztalatok rávilágítottak arra, hogy a pedagógusoknak nem csak korszerű digitális eszközökre van szüksége, hanem olyan, digitális pedagógiai módszertani tudásra, amelynek segítségével korábbi osztálytermi gyakorlatukat is képesek megújítani.

Kihívást jelentett, hogy az ország egyes régióiban, különösen a halmozottan hátrányos helyzetű tanulók körében voltak olyanok, akik nem rendelkeztek megfelelő digitális eszközökkel vagy internet kapcsolattal. A járványhelyzet rámutatott arra, hogy a hátrányos helyzetű, nehéz szocio-kulturális helyzetű tanulók esetében az alapvető digitális infrastruktúra (eszközellátottság, internet-hozzáférés stb.) fejlesztése alapvető feltétele annak, hogy a pedagógiai tevékenységekben teljeskörűen részt tudjanak venni.

Célok:

A beruházás egyik legfontosabb célja, hogy a koronavírus-járvány kapcsán a köznevelésben tapasztalhatóan elkezdődött, egyenetlen intenzitású módszertani és infrastrukturális fejlődést stratégiai reformként keretbe foglalja és a jelenléti oktatás keretei között valósítsa meg, ezáltal a következő időszak változó társadalmi, gazdasági kihívásai közepette is versenyképes, egyenlő hozzáférést biztosító, minőségi köznevelési szolgáltatást nyújtson a gyermekeknek és a családoknak.

Ennek keretében célunk az általános és középiskolák **korszerű eszközökkel - a legmodernebb megjelenítő eszközökkel** (interaktív panelek) és a tanulói **kreativitást és problémamegoldó gondolkodást fejlesztő eszközökkel** (pl. robotikai eszközök, programozási készségeket fejlesztő készletek, drónok) – **történő ellátása**. Ezek segítségével jelentősen növelhető a tanulók motivációja, így megelőzhető a diákok korai iskolai lemorzsolódása (különösen a halmozottan hátrányos helyzetű családok gyermekei esetében), valamint **az eszközök használatával a tanulók olyan digitális kompetenciákra (például programozási készségekre) tehetnek szert, amelyekkel a munkaerőpiacon is versenyképesek lehetnek.**

A koronavírus-járvány arra is rávilágított, hogy a digitális eszközökkel jobban felszerelt, nagyobb tantestülettel rendelkező köznevelési intézmények általában könnyebben tudtak megfelelni az új kihívásnak, mint a kislétszámú iskolák; ezt a tényt a fejlesztések során figyelembe kell venni. Ennek érdekében **a fejlesztések (és különösen az eszközkiosztások) során prioritást kell élvezniük azoknak a – jellemzően hátrányos helyzetű térségekben található – kislétszámú iskoláknak, amelyek a rendelkezésre álló digitális eszközök és az azok alkalmazására irányuló pedagógiai módszertani tudás tekintetében is szegényesebbek, mint a nagyobb és jobban felszerelt köznevelési intézmények.** A digitális eszközök kiosztásának sorrendjét tekintve figyelembe fogjuk venni az ún. kedvezményezett települések iskoláit, az alulteljesítő iskolákat és azokat is, ahol a hátrányos vagy halmozottan hátrányos helyzetű tanulók átlagosnál magasabb aránya jellemző.

A 2020-as világjárvány következtében időszakosan átalakult a digitális megoldásokra és IKT eszközökre erősen építő tanulási-tanítási környezet. A szerzett tapasztalatok rámutattak arra is, hogy a tanulók jelentős része azért nem tud, vagy nem megfelelő mértékben és formában tud részt venni az online zajló oktatásban, mert saját használatú eszköze nincs, vagy az nem rendelkezik megfelelő paraméterekkel (pl. kamerával). Ezért **annak érdekében, hogy megfelelő színvonalú digitális infrastruktúra álljon rendelkezésre, valamennyi általános és középiskola számára biztosítjuk az eszközöket. A köznevelési intézményekben az 5-8.**

évfolyam részére 2in1 notebookokat, 9. évfolyamtól pedig notebookokat kívánunk beszerezni, amely eszközök a tanulók közvetlen használatába adhatók. A kiosztásra kerülő, személyes használatú eszközök teljes száma (a pedagógus eszközöket is beleértve) **579.000 db**. Az általános iskolai évfolyamok létszáma kb. 90 000 fő, a 9. évfolyam létszáma kb. 60 000 fő. Az évfolyamok létszámkülönbségének oka, hogy a tanulók egy része a szakképző intézményekben folytatja tanulmányait, amely Magyarországon nem tartozik a köznevelési rendszerhez. **A kiosztásnál előnyt élveznek a hátrányos helyzetű, sajátos nevelési igényű tanulók. A program keretében az 5. és 9. évfolyamon tanulók 85%-a kaphat eszközt, mivel a tapasztalatok alapján a tanulók egy része rendelkezik már saját notebookkal, és nem tart igényt további eszközre.** A fenti arányok biztosítják, hogy az egyenlő hozzáférés megvalósítható legyen, és a ténylegesen rászorulóknak biztosan kapjanak eszközt. Ezzel a tanulók a tanórákon és a tanórán kívül otthon is (akár iskolai szünet alatt) kihasználhatják a digitális pedagógia, a digitális tanulás előnyeit. Természetesen nem lesz kötelező az eszközt átvenni, ha egy tanuló megfelelő sajátjával rendelkezik. A kiosztás egy központi nyilvántartás szerint történik, de figyelembe véve a helyi sajátosságokat. Az intézmények teljes körű tájékoztatást kapnak arról, hogy amely tanuló igényli, az megkapja a notebookot. Amennyiben valamely iskola nem tudja kiosztani a kiszállított darabszámot, azt a fenntartó az eszközállomány nyilvántartás alapján átmozgatja olyan helyszínre, ahol arra igény van.

Ez a beruházás hatékonyan szolgálja a digitális átállást és a hátránykompenzációt is, hiszen a hátrányos helyzetű tanulók számára biztosított lesz a tudás megszerzésének egyenlő esélye. A felmenő rendszerű eszközbiztosítás eredményeként az 5–12. évfolyamos tanulóknak rendelkezésre fog állni megfelelő mennyiségű, korszerű, legfeljebb 4 éves, személyes használatba is adható eszköz. Az eszközök esetleges garanciális javítása a szállító felelőssége, ezen túlmenően az átvett eszközben okozott vagyoni és nem vagyoni károkért az eszközt használó személy, vagy törvényes képviselője felelős, de a program keretében biztosítás megkötésére is sor kerül.

Ezzel együtt, azon 55 000 általános és középiskolai pedagógus számára, akik az elmúlt 3 évben hazai forrásból, vagy uniós támogatásból nem kaptak megfelelő digitális eszközt, de várhatóan igényt tartanak rá, szintén biztosítunk új eszközöket (notebookokat), a használatukhoz szükséges képzéssel együtt. Ugyanakkor hosszútávon várható a saját eszközök használatának előretörése az oktatásban.

A komponens fejlesztései, és más tervezett vagy már zajló fejlesztések keretében beszerzésre kerülő új IKT-eszközök használatának elősegítése érdekében megvalósul a pedagógusok célzott (lehetőség szerint online) felkészítése is, amely az eszközhasználati ismeretekre fókuszál. Továbbá, szükség esetén lehetőségük lesz a kialakított help desk funkció használatára is. A tanulók esetében a pedagógusok az egyes tanítási órákon fokozatosan gondoskodnak az eszközhasználati készségek kialakításáról és fejlesztéséről.

A DIMOP Plusz keretében megvalósuló digitális fejlesztések lehatárolása megtörtént. A mostani tervek alapján közvetlenül a tanulókat, pedagógusokat érintő fejlesztések (eszközök beszerzése, a pedagógusok célzott eszközhasználat képzése) az RRF-ben, míg az általános digitális kompetenciafejlesztés (beleértve a köznevelésben és egyéb közszolgáltatás ellátásában dolgozókat is), illetve wifi hálózat fejlesztése (azon helyszíneken, ahol még nem került rá sor) a DIMOP Plusz keretében valósul meg.

Megvalósítás:

A Klebelsberg Központ³³ valósítja meg a beruházást a szakmai koncepcióban részletezettek szerint. A beruházások becsült teljes költségigénye 195 Mrd Ft, melyből az RRF keretében elszámolni kívánt, általános forgalmi adó nélküli költség 154 Mrd Ft.

Célcsoport:

Köznevelési intézmények (kivéve az óvodákat), tanulók, pedagógusok.

Beruházás ütemterve:

Tevékenység	2022	2023	2024	2025	2026
Tanulói vagy tanári használatra átadott notebookok száma	120 000 db			579 000 db	
Rászorultsági elvet érvényesítő stratégia kidolgozása	1 db				
Modern megjelenítő eszközökkel, továbbá tanulói kreativitást, valamint problémamegoldó képességet fejlesztő eszközökkel ellátott köznevelési intézmények száma			3 100 db		

A táblázat kumulált értékeket tartalmaz.

A beavatkozás RRF keretében elszámolható költségigénye nettó 154Mrd Ft.

4. A sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók oktatásának támogatása

Kihívások:

A pedagógiai szakszolgálati intézmények által ellátott gyermekek, tanulók száma több mint 115 000 fővel nőtt 2015 óta (517 894 gyermek, tanuló). Ezen belül a korai fejlesztésben részt vevő gyermekek száma is folyamatosan emelkedik, az elmúlt években több mint kétszeresére nőtt. Fontos kihangsúlyozni, hogy nem az ellátásra szoruló, hanem a szükséges ellátásokat megkapó gyermekek száma emelkedett, az ellátási igények detektálása azelőtt is megtörtént, csak a tényleges ellátás ütközött akadályokba. A folyamatos fejlesztéseknek köszönhetően jelenleg már több mint 300 helyszínen folyik pedagógiai szakszolgálati tevékenység.

A sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók száma (a súlyos és halmozottan fogyatékos tanulókkal együtt) 83 549 gyermek, tanuló. Ez a differenciálódó, javuló diagnosztikának, továbbá annak köszönhető, hogy sajátos nevelési igényű tanulók tovább folytatják köznevelési tanulmányaikat, mint ezt megelőzően. A sajátos nevelési igényű tanulók között az inkluzív nevelés-oktatás 2021-re 67 %-ra (ha a súlyos és halmozottan fogyatékos tanulókat külön csoportként kezeljük, úgy 69%-ra) emelkedett.

A sajátos nevelési igényű tanulók számának emelkedése mellett ugyanakkor az őket ellátó intézmények száma is folyamatosan nő. Az utolsó teljeskörűen feldolgozott adatközlés adatai szerint 4 314 intézmény lát el sajátos nevelési igényű gyermekeket, tanulókat (az összes 5 404-ből, azaz az intézmények 80 %-a), mely intézményszám 2015-ben még csak 4 050 (2010-ben pedig 3 239) volt, tehát ezen a területen is igen jelentős emelkedés tapasztalható. A 4 314 sajátos nevelési igényű gyermeket, tanulót is ellátó intézmény 94 %-a inkluzív nevelés-oktatást folytat.

³³ Az állami köznevelési közfeladat ellátásában fenntartóként részt vevő szervekről, valamint a Klebelsberg Központról szóló 134/2016. (VI. 10.) Korm. rendelet 4. §-a szerint a Kormány a nemzeti köznevelésről szóló 2011. évi CXCV. törvényben meghatározott oktatási központ feladatainak ellátására a Klebelsberg Központot jelöli ki. A Központ honlapja: <https://kk.gov.hu>

A fentiek mellett a köznevelés legkritikábban fókuszba kerülő szegmense a tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek, tanulók köznevelési ellátása, annak ellenére, hogy több mint 500 köznevelési intézmény végez ilyen tevékenységet. A hétköznapi nyelvben egyelőre „kórházpedagógia” névvel illetett tevékenység szakmai megsegítést igényel.

Célok:

Cél az inkluzív nevelés megerősítése. Az intézkedés a sajátos nevelési igényű (SNI) gyermekek ellátását szolgáló intézményrendszer fejlesztését célozza. A hatályos terminológia értelmében SNI-snek minősül az a különleges bánásmódot igénylő gyermek, tanuló, aki a szakértői bizottság szakértői véleménye alapján mozgásszervi, érzékszervi (látási, hallási), értelmi vagy beszéd fogyatékos, több fogyatékoság együttes előfordulása esetén halmozottan fogyatékos, autizmus spektrum zavarral vagy egyéb pszichés fejlődési zavarral (súlyos tanulási, figyelem- vagy magatartásszabályozási zavarral) küzd. A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény meghatározása szerint hátrányos és halmozottan hátrányos helyzetű gyermek, tanulók között is vannak SNI-s tanulók. Az integráltan nevelhető gyermekek aránya az adott célcsoport tagjainak egyéni, szakemberek által adott diagnózisra alapozott fejlesztési lehetőségeitől függ, ez előre nem megbecsülhető.

A szakszolgálati tevékenység, az EGYMI-k, valamint az utazó gyógypedagógusi, konduktori hálózatok fejlesztése révén az érintett gyermekek magasabb színvonalú ellátásban részesülnek, hatékonyabbá válik a hátránykompenzációs tevékenység, ezáltal a tanulók jobban tudnak teljesíteni az iskolában, ami elősegíti a szegregációs kockázatok csökkenését.

A köznevelés esélyteremtő szerepének erősítése érdekében tervezett beavatkozások keretében kiemelt cél a pedagógiai szakszolgálati intézmények, a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók nevelésében-oktatásában és a tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek, tanulók köznevelési ellátásában részt vevő intézmények eszközellátottságának és utaztatási szolgáltatásainak bővítése, fejlesztése, valamint a helyben elérhető és a speciális eszközökkel szolgáló szolgáltatások kiterjesztése. Az új pedagógiai eljárások és módszerek alkalmazása kiemelt fontossággal bír.

Megvalósítás:

A beavatkozás keretében megvalósul a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók nevelésében-oktatásában részt vevő intézmények szakmai fejlesztése, ezen belül az intézmények szakmai megújulásának támogatása, a minőségi szolgáltatás nyújtásához szükséges eszközök biztosítása, valamint a sajátos nevelési igényű gyermekek, tanulók társadalmi elfogadásának elősegítése. A projektbe bekapcsolódó pedagógusok, szakemberek SNI, illetve tartós gyógykezelés alatt álló vagy pedagógiai szakszolgálati ellátást igénylő gyermekek/tanulók fejlődését támogató módszertani akkreditált továbbképzésen vesznek részt, amely nem jár végzettségi szintemelkedéssel, ezen képzések tervezett időtartama 30-60 óra. Kifejezetten az érintett intézmények igényjelzéseire és a fenntartókkal közösen elemzett szükségleteire alapul a projektben tervezett fejlesztési tartalom.

A tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek, tanulók köznevelési ellátásában részt vevő intézmények szakmai fejlesztése érdekében sor kerül az intézmények szakmai megújulásának támogatására, a minőségi szolgáltatás nyújtásához szükséges eszközök biztosítására, valamint a tartós gyógykezelés alatt álló gyermekek, tanulók társadalmi elfogadásának elősegítésére.

A minőségi pedagógiai szakszolgáltatásokhoz való hozzáférés javítását, a szakszolgálati ellátásban tapasztalható területi egyenlőtlenségek csökkentését célozza a pedagógiai szakszolgálati tevékenységek szakmai megújulásának támogatása, a minőségi szakszolgálati feladatok ellátásához szükséges eszközök biztosítása, a szakszolgálati infrastruktúra fejlesztése,

továbbá az ellátásra szoruló gyermekek, tanulók előmenetelének támogatása, speciális helyzetükből fakadó hátrányok kompenzálása.

Szintén a beavatkozás keretében megtörténik az utaztatási és a speciális eszközkölszönző szolgáltatások fejlesztése (ezen belül az intézmények szakmai megújulásának támogatása, a minőségi szolgáltatás nyújtásához szükséges eszközök ús a helyben nyújtott szolgáltatásokhoz szükséges eszközök biztosítása.) A beszerzett eszközök üzemeltetése, működtetése a projektidőszak után a fenntartókat terheli, költségvetési forrás felhasználásával.

Célcsoport:

Köznevelési intézmények (kivéve az óvodákat), tanulók, pedagógusok.

Beruházás ütemterve:

Tevékenység	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Feltérképezés			1 db			
Az érintett oktatási helyszínek aránya (%)						50
A fejlesztések által érintett gyermekek/tanulók száma (fő)						45 000
A szakmai továbbképzéseken résztvevő tanárok száma (fő)						5 000

A beavatkozás RRF keretében elszámolható költségigénye nettó 15 Mrd Ft.

5. Magasabb színvonalú oktatáshoz való hozzáférés támogatása a kis létszámú feladatellátási helyeken– reform

Kihívások:

A köznevelési intézményrendszerben a nevelési-oktatási feladatellátás minőségének biztosítása Magyarország sajátosan elaprózódott településszerkezetéből, a korábbi különböző fenntartói/működtető megközelítések, lehetőségek szerint szervezett feladatellátásból adódóan az ország különböző részein rendkívül eltérő.

Az alapfokú oktatás alsó tagozatán (1-4. évfolyamon) nevelő-oktató munkát végző iskolák védelme, megtartása (különösen az érintett falvakban) kulcsfontosságú a települések népesedési helyzete szempontjából, egyúttal illeszkedik a Kormány releváns törekvéseihez. A kis létszámú felső tagozatok (5-8. évfolyam) esetében ugyanakkor indokolt annak részletes vizsgálata, hogy mennyire hatékony a működés, és adott esetben milyen nagyobb befogadóképességű, környékbeli intézményekre támaszkodva biztosítható a magasabb színvonalú köznevelés.

Célok:

A szegénységnek kitett hátrányos helyzetű, halmozottan hátrányos helyzetű tanulók esélyteremtésének érdekében a Kormány kiemelten támogatja a célcsoportéhoz tartozó tanulók minőségi nevelés-oktatás érdekében a korszerű képzési körülmények biztosítását.

Az intézkedés célja, hogy a köznevelésben az alacsonyan teljesítő, gyakran magas hátrányos helyzetű tanulói aránnyal jellemezhető iskolák felső tagozatos tanulói számára is hozzáférhetővé váljon a térségi iskolahálózatba bevont befogadó iskolákon keresztül a magas színvonalú infrastruktúra, a megfelelő eszközökkel, felszerelésekkel rendelkező köznevelési szolgáltatás.

Az intézkedés további célja elősegíteni a megfelelő pedagógus-ellátottság biztosítását. Hosszú távon a korszerű képzési körülmények teljes körű biztosítása mellett a beavatkozás a kistélepüléseken élők esélyeit növeli, segít a hátrányok leküzdésében.

Megvalósítás:

Tankerületi fenntartású intézmények kerülnek bevonásra a projektbe a várható demográfiai adatok szerint alacsony és csökkenő tendenciát mutató létszám alapján, a tanulói HH összetételt és az iskolai eredményességet figyelembe véve. Az előzetes felmérés során szempontként jelenik meg az iskolák elhelyezkedése, a közlekedési lehetőségek, az iskola profilja, a helyi demográfiai tendenciák, stb. **Az intézkedésekre a közvetlenül érintett szereplők (fenntartók, intézményvezető és pedagógusok, családok) bevonásával kerül sor.** Ennek egyik célja, hogy a gyermekek számára az intézkedés egyértelműen előnyös legyen, biztosítva azokat a kapcsolódó szolgáltatásokat (pl. be- és hazautazás), amelyek szükségesek.

Az intézkedés keretében legalább 35 felső tagozat (5-8. évfolyamok) esetében valósul meg a minőségi szolgáltatáshoz való hozzáférés támogatása, olyan befogadó intézmények bevonásával, amelyek már működő köznevelési intézmények, figyelembe véve a TOP Pluszban érintett intézményi fejlesztéseket. Jellemzően egy az egy arányban valósulnak meg az intézkedések, tehát a projekt nagyjából azonos számú befogadó intézményt érint. A kis létszámú felső tagozatok integrációja nagyobb, általában több száz fős iskolákban valósul meg, ahol van elegendő kapacitás, és az integráció érdemben nem fogja megváltoztatni a hátrányos helyzetű tanulók jelenlegi arányát, mert az előkészítés folyamán felmérjük a befogadó iskola összetételét, a hátrányos helyzetű tanulók arányát, és az integrálandó tanulók arányosan kerülnek elhelyezésre. A befogadó iskolák kiválasztása során figyelembe vesszük az épület fizikai adottságait, az infrastruktúráját, a pedagógusok felkészültségét és módszertani kultúráját. Az intézkedés eredményességét követő monitorozással vizsgáljuk.

Az intézkedés keretében a potenciális befogadó intézmények infrastrukturális felkészítése (intézmények fogadóképességének biztosítása, tantermek előkészítése és berendezése) és a szükséges pedagógus kapacitások biztosítása mellett a szülők, a családok, a pedagógusok kellő támogatást és ösztönzést kapnak.

Ehhez szükséges biztosítani a tanulók utaztatását (helyi tömegközlekedéssel, a fenntartó által biztosított járművel vagy a szülők bevonásával) lakóhelyükről az iskolába. Az intézkedés keretében támogatni szükséges a pedagógusok utazását és lakhatását is. A pilot intézkedés tapasztalata alapján a későbbiekben kerülhet sor újabb beavatkozásokra. A projekt zárást követően a szolgáltatások fenntartása, a beszerzett eszközök vagyonkezelése az intézményfenntartókhoz kerül, amelyek az RRF időkeretén túli fenntartási költségeket finanszírozzák. A projekt által az érintett intézmények működési költségei csekély mértékben csökkennek, de a várható haszon a pedagógusok területi elosztásának és a tanulók minőségi oktatásának javulásában jelentkezik.

Célcsoport:

A köznevelési intézményrendszer hátrányos helyzetű területeken működő, kislétszámú intézményei, ezen keresztül a pedagógusok és tanulók.

Beruházás ütemterve:

Tevékenység	2022	2023	2024	2025	2026
Az integrációban érintett intézmények esetében az intézkedés tanulói összetételre és a szegregáció kockázatára gyakorolt hatásainak felmérése		1			
A program keretében támogatott integrált feladat-ellátási helyek száma (db)		5		35	

A beavatkozás RRF keretében elszámolható költségigénye nettó 10,6 Mrd Ft.

6. A pedagógusok átképzése és az intézményvezetők vezetői készségeinek javítása - beruházás

Kihívások:

A köznevelés minőségének javítása szempontjából fontos a jól felkészült, megfelelően képzett pedagógusok biztosítása. A 21. század technológiai, társadalmi, gazdasági változásai nyomán a köznevelés tantárgyi struktúrája is sokat változott. Ma Magyarországon sok olyan pedagógus van, aki egy vagy két olyan tantárgyat tanít, amely tekintetében nincs valós kereslet pedagógusokra, míg egyes tantárgyak – így különösen a természettudományos tárgyak vagy a digitális kultúra – esetében szükség lenne további pedagógusok bevonására. A tanárképzés követelményrendszere és struktúrája az elmúlt években egyszerűsödött, 2023-tól megteremtve a lehetőséget arra, hogy pedagógus végzettséggel rendelkezők a szokottnál gyorsabban, 2-4 félév alatt olyan további szakon szerezzenek végzettséget, amely az adott intézményben, régióban hiányszaknak minősül, és amelyet jelenleg nem taníthatnak.

Emellett az intézményvezetőknek is számos új kihívással kell szembenéznie az általuk vezetett intézmény magas színvonalon történő működtetése érdekében, beleértve például a digitális pedagógiai megoldások alkalmazásának ösztönzését.

Célok:

A változó igényekhez igazodó pedagógus szakos ellátottság javítására pedagógus átképzéseket és intézményvezetői felkészítéseket tervezünk megvalósítani, amely hozzájárul ahhoz, hogy különösen a nagyobb kihívásokkal küzdő szakokon biztosítható legyen a jövőben is a megfelelő pedagógus ellátottság.

A fentiek érdekében jelen intézkedés célja pedagógusok átképzésének, valamint intézményvezetők felkészítésének támogatása a szakos ellátottság javítása és a minőségi oktatásszervezés megvalósítása céljából. Az átképzésben történő részvételre motiválhatja a pedagógusokat, hogy a képzés ingyenes, illetve egy új tanári szak megszerzése hozzájárul a pedagógusok munkaerő piaci mobilitásának növekedéséhez. A képzések megvalósítása által az iskolákban javul a szakos ellátottság.

Megvalósítás:

Az intézkedés során 5.000 pedagógus átképzése valósul meg további 3. 4. szakokra kettő- és négy féléves felsőoktatási képzések keretében. Ezen felül mintegy 3000 intézményvezető- és helyettes vesz részt az új kihívásokra felkészítő képzésben. A beavatkozás nem tartalmaz képzésfejlesztést, csak pedagógusok, intézményvezetők meglévő képzések keretében történő átképzésének, továbbképzésének költségeit.

A pedagógusok átképzése a fenntartóval kötött tanulmányi szerződéssel történik. A képzés elsősorban munkaidőn kívül, illetve e-learning formában valósul meg, így az iskolát nem terheli meg. Amennyiben szükséges, a pedagógus helyettesítését az iskola saját hatáskörben meg tudja oldani. Az átképzésben résztvevő pedagógusok bére nem csökken, munkaszerződésük változatlanul fennáll, tanulmányi (fizetett) szabadságot kapnak.

Az intézményvezetők és helyetteseik képzése az intézmények eredményesebb, hatékonyabb menedzsmentjének elősegítése érdekében szükséges, különös tekintettel a pedagógusok és egyéb dolgozók ösztönzésére, képességeinek tudatos és átgondolt fejlesztésére, az intézményi fejlesztések végrehajtására és monitorozására.

Célcsoport:

Az intézkedés célcsoportja elsősorban azok a pedagógusok, akik általános iskola felső tagozaton és középiskolában szakosodva tanítanak. Leginkább a természettudományos tárgyakat, matematikát, informatikát tanító pedagógusok esetében reális, hogy másik természettudományos vagy reáltárgyat elvégeznek, de nem kívánjuk kizárni a más szakosokat sem. További célcsoport az intézményvezetők és helyetteseik.

Beruházás ütemterve:

Tevékenység	2022	2023	2024	2025	2026
Programba bevont pedagógusok száma (fő)					5.000
Programba bevont intézményvezetők száma (fő)					3.000

A beavatkozás RRF keretében elszámolható költségigénye nettó 9,6 Mrd Ft.

7. A tanári hivatás vonzerejének növelése - reform

Kihívások:

A magyar pedagógusok relatív kereseti helyzete a KSH adatai szerint valamennyi oktatási területen lényegesen rosszabb, mint az európai átlag, ahogyan arra mind a 2019. évi, mind a 2020. évi országjelentés is rámutat. Idősödik a pedagógusállomány: 2019-ben a tanárok 45 %-a 50 éves vagy annál idősebb volt. A pedagógushíány egyik oka az alacsony fizetés: a tanárok kezdő fizetése az egyik legalacsonyabb az EU-ban. Magyarország egyike annak a négy országnak, ahol jelenleg a legalacsonyabb a jogszabály szerint meghatározott pedagógusbér és a tényleges átlagbér is.

A pedagógus hivatás vonzóbbá tétele érdekében azonban Magyarországon a pedagógusok teljes szakmai autonómiát élveznek a pedagógiai módszerek megválasztásában, a tartalmi követelményeket (az órakeret 80 %-ra) a NAT és a kerettantervek tartalmazzák, hasonlóan a szintén központi tantervi szabályozást alkalmazó számos más országhoz, a szabad órakeret terhére ezen felül szabadon választhatnak például szerzőket, tananyag-elemeket. Jelen intézkedés további ösztönző elemeket is tartalmaz.

Célok:

A XXI. század kihívásaira reagáló köznevelés megteremtésének elengedhetetlen feltétele a pedagógusok bérszínvonalának tartós rendezése.

Az intézkedés keretében a méltányos oktatást támogató pedagógiai rendszerek alkalmazásához egységes, illetve differenciált bérösztönzést kapcsolunk a pedagógiai feladatok eredményes ellátása érdekében.

Stratégiai célunk, hogy a magyar köznevelésben dolgozó pedagógusok átlagbére fokozatosan megközelítse az OECD országok diplomás átlagbérehez viszonyított arányát, továbbá a pedagógusbérek emelésével és további ösztönzők megteremtésével nőjön a pedagógushivatás megtartó ereje, több fiatal jöjjön a pályára, és ezáltal javuljon a pedagógus-ellátottság. Magyarország esetében a konkrét cél, hogy 2025. augusztusra a pedagógus átlagbér elérje a hazai diplomás átlagbér legalább 80 %-át.

Megvalósítás:

Magyarország vállalása, hogy 2025. augusztusra a pedagógus átlagbér elérje a hazai diplomás átlagbér legalább 80 %-át.

A hátrányos helyzetűekkel foglalkozók számára ezen kereten belül többletjuttatást tervezünk bevezetni, amelyre jogosultak lennének a kedvezményezett települések besorolásáról és a besorolás feltételrendszeréről szóló 105/2015. (IV. 23.) Korm. rendeletben meghatározott településeken, a „Felzárkózó települések” hosszú távú programjának kiterjesztéséről szóló 1057/2021. (II. 19.) Korm. határozat által felsorolt településeken dolgozók, valamint a legalább 10%-os hátrányos helyzetű tanulói aránnyal rendelkező iskolákban dolgozó pedagógusok, akik pedagógiai programjukban az inkluzív nevelés speciális pedagógiai módszereit határozzák meg (forrás: KIR).

A hátrányos helyzetű tanulókkal dolgozó pedagógusok bérének legalább 12,5%-kal magasabb lesz, mint a fenti kategóriákba nem tartozó pedagógusok bére. Ezzel a plusz díjazással kívánjuk elérni, hogy a hátrányos helyzetű gyermekek/tanulók számára biztosított legyen a magas színvonalú nevelés-oktatás.

A pedagógusok átlagbére a közoktatásban 2022. évben a hazai diplomás átlagbér 59 %-ának felel meg. A tervezett bérintézkedések eredményeként az egyes években az alábbiak szerint emelkedik a pedagógusok bére:

Béremelés ideje:	A pedagógus bérek béremeléssel elért aránya a hazai diplomás átlagbérátlagbér százalékában (legalább):*
2023	64,7 %
2024	71,8 %
2025	80 %
2025. évet követően az érintett időszakban	80 %

A pedagógusbérek emelésének elveit a fentiekben rögzítettekhez illeszkedve törvényben kívánjuk rögzíteni.

A pálya vonzerejét növelő további intézkedés (nem uniós kereteken belül megvalósítva) a pedagógusigazolvány kibocsátása a hozzá kapcsolódó kedvezményrendszerrel, valamint a Klebelsberg Képzési Ösztöndíj.

Célcsoport:

A pedagógusok előmeneteli rendszeréről és a közalkalmazottak jogállásáról szóló 1992. évi XXXIII. törvény köznevelési intézményekben történő végrehajtásáról szóló 326/2013. (VIII. 30.) Korm. rendelet alá tartozó pedagógusok.

Beruházás ütemezése:

Tevékenység	2022	2023	2024	2025	2026
Pedagógusok béremelésének jogszabályban rögzítése		1 db			
A pedagógusok átlagfizetése a diplomások átlagfizetésének arányában		64,7%	71,8%	80%	80%
A pályakezdő pedagógusok béremelését megállapító jogszabály hatályba lépése				1 db	
Beszámoló a béremelések alkalmazásáról (a hátrányos helyzetű településeken dolgozó pedagógusok, a legalább 10%-os hátrányos helyzetű diák arányú iskolában dolgozó pedagógusok és a kezdő pedagógusok esetében)					1

A reform az MFF-ből és hazai forrásból teljesül.

8. Szegregációs kockázatok csökkentése - reform

Kihívások:

A szegregációs kockázatok csökkentése a 2021-2030 közötti időszakra vonatkozó, a Kormány által 2020-ban elfogadott, az Európai Unió számára készített köznevelés-fejlesztési stratégia egyik célkitűzése, tehát az intézkedés illeszkedik a stratégiai célokhoz.

A korábbi támogatási időszakban szegregációs kockázatok csökkentését célozta az EFOP-3.1.5 intézkedés (amelynek folytatását az EFOP Plusz keretében is tervezzük). Ennek részeként valamennyi tankerületi fenntartó esetében kidolgozásra került az esélyegyenlőségi terv, valamint – azokban az intézményekben, ahol a bíróság szegregációs jelenséget állapított meg – deszegregációs intézkedési tervek is készültek. Az érintett intézményekben a pedagógusok továbbképzést, szemléletformálást kaptak, valamint mentori segítséget is igénybe vehettek. Ezek az intézkedések a jövőben is folytatásra kerülnek.

Szintén pozitív ösztönző, hogy a hátrányos helyzetűekkel foglalkozó pedagógusok számára többletjuttatást kívánunk biztosítani.

Ugyanakkor emellett indokolt szabályozási eszközzel és finanszírozási differenciálással is biztosítani azt, hogy a többintézményes településeken ne alakuljon ki szegregációs kockázat, és a hátrányos helyzetű tanulók arányában ne alakuljanak ki nagy különbségek.

Célok:

Az intézkedés célja a szegregáció csökkentése a köznevelési intézményekben.

Megvalósítás:

A tervezett intézkedés alapvetően szabályozási megoldást tartalmaz. Az intézkedés a többintézményes településeken azon általános iskolák után járó szttenderd állami támogatás csökkentését célozza, amelyekben a hátrányos helyzetű tanulók aránya több mint 20 százalékponttal alacsonyabb a 2023/2024-es és a 2024/2025-ös tanév elején, illetve 15 százalékponttal alacsonyabb a 2025/2026-os tanév elején meghatározott településre jellemző aránynál. A hátrányos helyzetű tanulók aránya az adott tanév októberi statisztikai adatszolgáltatására alapozva határozható meg, amit az Oktatási Hivatal állapít meg.

A javaslat értelmében azon intézmények (általános iskolák) után, amelyek esetében a hátrányos helyzetű tanulók aránya (a fentiekben leírt szabályok értelmében) kirívóan alacsony a település egészére jellemző értékhez képest, a fenntartók számára jelenleg jogszabály alapján biztosított

működési támogatások összege az adott évre nézve 10 %-kal csökkentésre kerül. Ezzel kívánjuk ösztönözni a fenntartókat és az intézményeket arra, hogy arányosan vegyék ki részüket a hátrányos helyzetű tanulók neveléséből-oktatásából.

A tervek szerint a költségvetési törvény kiegészül egy olyan rendelkezéssel, mely szerint a köznevelési intézmények fenntartói számára biztosított átlagbér alapú állami támogatás csökkentett összegű (90%) lesz, ha a társadalmi-gazdasági szempontból hátrányos helyzetű tanulók nevelésében, oktatásában az általános iskola nem veszi ki a részét az indokolt mértékben.

Mivel az intézkedés törvénymódosítást igényel, a törvénytervezet egyeztetése során minden fenntartónak, érintett társadalmi szervezeteknek véleményezési joga van.

Az intézkedés magában foglalja annak 5 éven belüli hatásának értékelését.

Célcsoport:

Az intézkedés célcsoportja a köznevelési intézmények, azon belül is a többintézményes településeken működő általános iskolák.

Ütemterv:

Tevékenység	2022	2023	2024	2025	2026
A szegregáció kockázatának csökkentését célzó jogszabályalkotás/módosítás		1 db			
Jelentés közzététele a szegregáció kockázatának csökkentését célzó jogszabály alkalmazásáról				1 db	

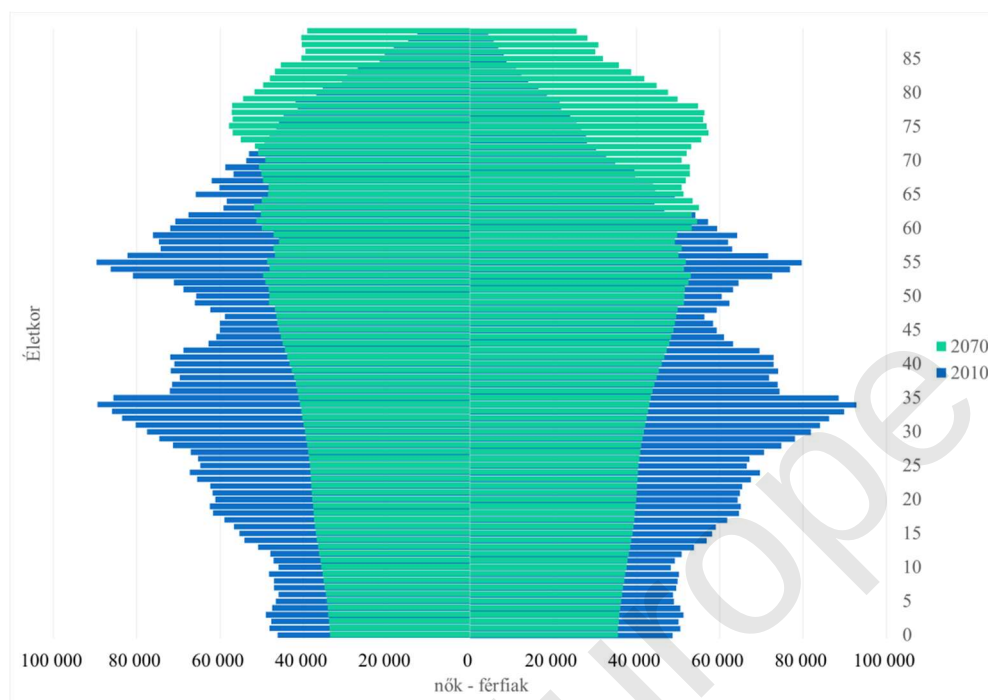
A reform az MFF-ből és hazai forrásból teljesül.

9. A nyugdíjrendszer fenntarthatóságának javítása - Reform

Kihívások:

Az idős korosztályok aránya folyamatosan nő, 2070-re a 65-89 éves korosztály aránya várhatóan eléri a társadalom közel egyharmadát a jelenlegi egyötödös arány helyett.

A KSH tényadatai (2010-2020) és a 2021-ben készített népesség-előrejelzés eredményei (2030-2070).

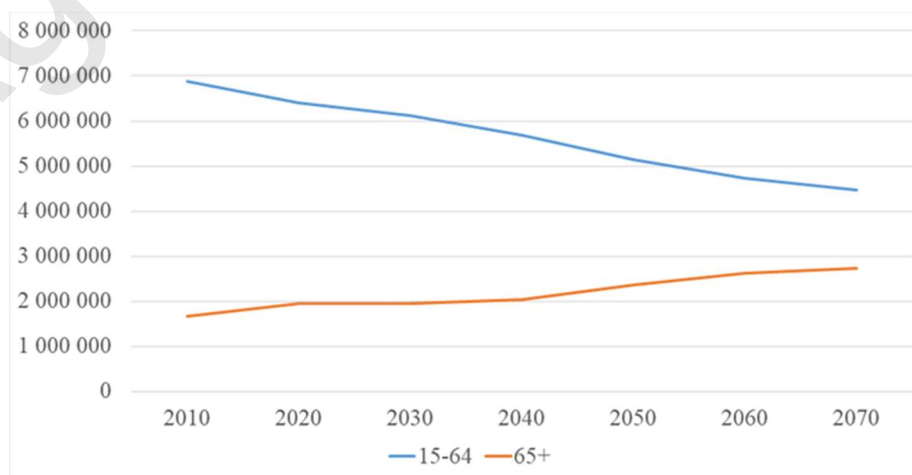

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal www.ksh.hu (Egyedi kérésre összeállított adatállomány.)

A Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján 2022-ben Magyarországon a munkaképes korúak száma (15-64 évesek) 6,3 millió fő, a 65 év felettieké pedig 2,0 millió fő, amely 20,5%-os arányt mutat a teljes népesség tekintetében. A „The 2021 Ageing Report” (Ageing Report 2021) című kiadványban megjelent modellszámítás szerint 2040-re a munkaképes korúak száma várhatóan 5,3 millió fő, a 65 év felettiek száma 2,3 millió fő lesz, amely 24,6%-os arányt jelez. 2050-re a munkaképes korúak száma várhatóan mintegy 5 millió fő, a 65 év felettiek száma pedig 2,6 millió fő lesz, amely már 27,8%-os arányt prognosztizál. Az arány 2065-ig tovább emelkedik (29,7%), ezt követően azonban némi csökkenés várható.

Magyarországon a munkaképes korú (15-64 éves) és a 65 évesnél idősebb népesség létszáma várhatóan a következő ábrán bemutatottak szerint alakul.

A KSH tényadatai (2010-2020) és a 2021-ben készített népesség-előrejelzés eredményei (2030-2070)

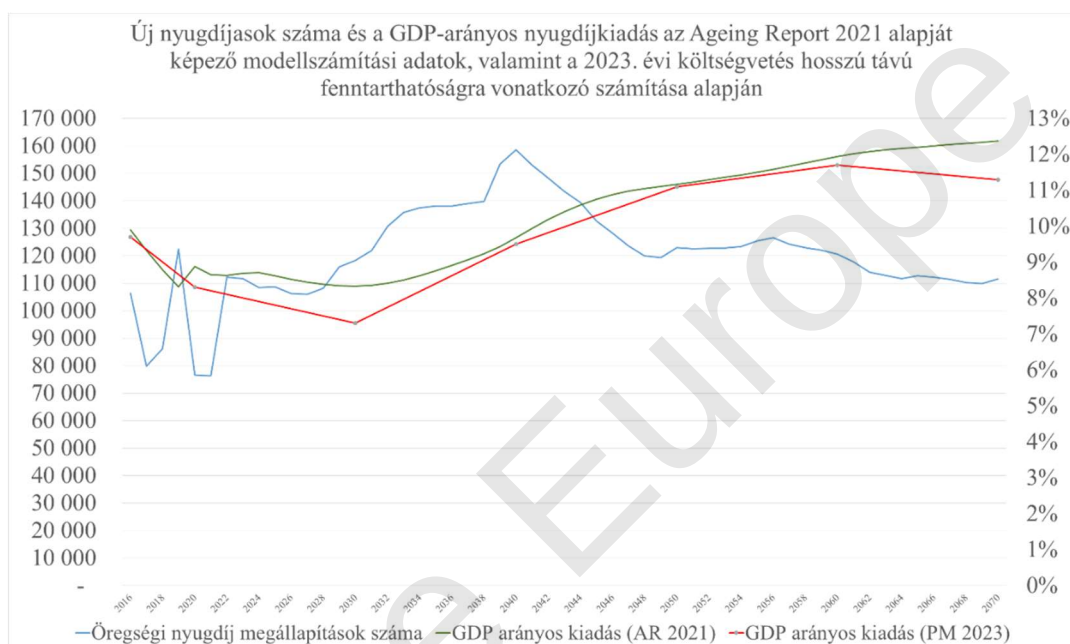

Forrás: Központi Statisztikai Hivatal www.ksh.hu (Egyedi kérésre összeállított adatállomány.)

A kormányzati intézkedések eredményeképpen – ahogy a költségvetési adatok alapján látható – az új megállapítású nyugdíjak és a GDP-arányos nyugdíjkiadások várható jövőbeni alakulása kedvezőbb lesz a korábbi várakozásokhoz képest.

Az alábbi grafikon az újonnan megállapított öregségi nyugdíjak számát és a GDP-arányos nyugdíjkiadások számítási eredményeinek eltéréseit mutatja. Az Ageing Report 2021 modellszámítási adatai szerint, amely 2019-es adatokon alapul, a GDP arányos nyugdíjkiadások prognózisa 2070-re 12,4%, a 2023. évi költségvetés hosszú távú fenntarthatóságára vonatkozó számítás alapján az ugyanerre az évre vonatkozó adat 11,3%.

Új nyugdíjasok száma és a GDP-arányos nyugdíjkiadás

Forrás: Magyar Államkincstár³⁴

Az alábbi táblázat tartalmazza a 65 éves életkorban várható élettartamokat Magyarországon nemenként 1990 és 2020 között.

	1990	2000	2010	2018	2019	2020	eltérés az EU 27-ek átlagától 2002-2020 között
Összesen	13,9	15,1	16,5	16,8	16,9	16,2	-3,1
Férfi	12,1	13,0	14,1	14,6	14,8	14,0	-3,4
Nő	15,4	16,7	18,2	18,5	18,6	17,9	- 3,1

Forrás: https://www.ksh.hu/docs/hun/eurostat_tablak/tabl/tsdde210.html

Az adatokból megállapítható, hogy a rendszerváltást követően 1990 és 2019 között a 65 éves életkorban várható élettartam 3 évvel (a férfiaknál 2,7 évvel, a nőknél 3,2 évvel) nőtt. A pandémia miatt a 2020. évi adatok csökkentek, így 1990 és 2020 között ugyanezek az adatok 2,3 évvel nőttek.

³⁴ <https://www.parlament.hu/irom42/00152/adatok/fejezetek/00fenntarthatosag.pdf>; <https://www.parlament.hu/irom41/06322/adatok/fejezetek/00fenntarthatosag.pdf>

A nyugdíjrendszer fenntarthatósága érdekében megtett intézkedések

A nyugdíjbiztosítási rendszer fenntarthatósága érdekében Magyarország az elmúlt időszakban számos intézkedést tett, amely a Nyugdíjbiztosítási Alap (továbbiakban: Alap) kiadását csökkentette, illetve a bevételeit növelte. Ezek a következők voltak.

a) Kiadási oldalon

Nyugellátás jogosultsági feltételeinek módosítása

- A nyugdíjkorhatár emelésének első lépcsője 1995-ben kezdődött. 2009-re a nők korhatára 7 évvel, 55-ről 62 évre, a férfiaké pedig 2002-ig 2 évvel, 60-ról 62 évre emelkedett. Második lépcsőben, 2014-től 2022-ig 65 évre emelkedett a korhatár. Magyarország ezzel előrehozta azt a korhatáremelést is, amelyet a demográfiai paraméterek, a várható élettartam mutatói indokolhatnak.
- 2012-től a korhatár alatti nyugdíjazási formák teljes mértékben kivezetésre kerültek a nők 40 év jogosultsági idővel igénybe vehető öregségi nyugdíja kivételével, így az öregségi nyugdíjazás tényleges korcentruma jelentősen, 60,1 évről 63,8 évre emelkedett.

Magánnyugdíjpénztári rendszer átalakítása

A kötelező magánnyugdíjpénztári rendszer 2011-ben átalakult, a kötelező jellege megszűnt. Az átalakulásnak két oka volt: egyrészt az Alapban hiány keletkezett, mert a biztosítottak jövedelméből levont nyugdíjjárulék nagyobb része a magánnyugdíjpénztárakba folyt (évente 250-350 Mrd forint, a GDP 1-1,5%-a), másrészt a magánnyugdíjpénztári tagok megtakarításainak hozama csökkent.

b) Bevételi oldalon

Demográfiai intézkedések

- Magyarország 2010 óta a demográfiai mutatók pozitív irányba történő elmozdításán dolgozik, hogy középtávon az egy szülőképes korú nőre eső születések száma elérje a 2,1-et; ez hozzájárulna a nyugdíjrendszer hosszú távú fenntarthatóságához; az elmúlt tizenkét évben számos gyermekszületést ösztönző intézkedés történt, amelynek eredményeképpen az egy szülőképes korú nőre jutó születések száma a 2011. évi 1,23-ról 2022-re 1,54-re emelkedett.

Foglalkoztatáspolitikai intézkedések

- A foglalkoztatottak, így a járulékfizetők száma 2010 óta – a megtett intézkedéseknek köszönhetően – mintegy 8%-kal nőtt, amely önmagában jelentős mértékben hozzájárul a fenntartható nyugdíjrendszer biztosításához.
- A nyugdíjkorhatár 2014-től 2022-ig végrehajtott 62 évről 65 évre emelése az Alap kiadásainak csökkentése mellett a bevételeit is növelte azáltal, hogy a később nyugdíjba vonulók hosszabb ideig fizették, fizetik a közterheket.

Járulékfizetéssel kapcsolatos intézkedések

- 2020-tól megszűnt a nyugellátás mellett foglalkoztatottak, önfoglalkoztatók járulékfizetési kötelezettsége is, és ezzel a nyugdíjnövelésre való igényjogosultságuk, így a nyugellátások összege a nyugdíj melletti munkavégzés következtében már nem növekszik.
- 2020-tól járulékfizetési alsó határ került bevezetésre a munkaviszony alapján fennálló biztosítási jogviszonyok esetében, amely szerint a járulékalap havonta legalább a minimálbér 30%-a (2022-ben 60 000 forint).
- 2022. szeptember 1-jétől lépett hatályba a kisadózó vállalkozók tételes adójáról szóló 2022. évi XIII. törvény, amelynek következtében a korábbi kb. 430 ezer egyéni vállalkozóból várhatóan már csak mintegy 20% marad tételes kisadózó. A tételes adó megfizetésére nem

jogosultakra a továbbiakban az általános járulékfizetési szabályok vonatkoznak, vagyis legalább 37.000 forint társadalombiztosítási járulékot és 29.250 forint szociális hozzájárulási adót kell fizetniük, amellyel – amellet, hogy a nyugdíjuk a későbbiekben a megélhetőségüket biztosítja – a járulékbevételek is jelentősen emelkednek.

- Kiemelendő, hogy 2022. július 1-jétől az egyszerűsített foglalkoztatás (kb. 280-290 ezer fő) keretében fizetendő közterhek mértékei megemelkedtek, illetve a mértékek a minimálbérhez kötve folyamatosan valorizációt biztosítanak a járulékfizetők számára.

Célok:

A felülvizsgálat célja a nyugdíjrendszer hosszú távú fenntarthatóságát és megfelelőségét javító, lehetséges módosítási irányok feltérképezése, előkészítése, szakpolitikai javaslatok felvázolása, illetve azok munkacsoport keretében történő értékelése.

A nyugdíjbiztosítási rendszer több tényező változására is érzékeny, ezért a módosításához körültekintő, részletes elemző munka után lehet hozzálátni. A nyugdíjkiadások fedezetének megteremtését folyamatosan vizsgálni kell abból a szempontból is, hogy milyen az ellátásokban részesülők és a járulékfizetők aránya, illetve milyen a járulékfizetők terhelése.

Megvalósítás:

Az országspecifikus ajánlások több szempontot jelöltek meg a nyugdíjrendszer fenntarthatóságával és megfelelőségével kapcsolatban, amelyeket célszerű megvizsgálni és az eredménynek megfelelően szükséges beavatkozásokat megtenni.

Magyarország a nyugdíjrendszer felülvizsgálatára irányuló intézkedéseket, és a megfelelőség mellett a költségvetés fenntarthatóságának javítását az alábbi **három szakaszban** tervezi megvalósítani.

1. A magyar nyugdíjrendszer fenntarthatóságának javítása – Független nemzetközi szakértői jelentés a magyar nyugdíjrendszer hosszú távú fenntarthatósági kihívásainak kezelését célzó szakpolitikai lehetőségekről

A felülvizsgálat célja a nyugdíjrendszer hosszú távú fenntarthatóságát és megfelelőségét javító, lehetséges módosítási irányok feltérképezése, előkészítése, szakpolitikai javaslatok felvázolása, azok független, nemzetközi szakértők által készített jelentésben történő bemutatása.

A jelentésnek ki kell terjednie a nyugdíjrendszer állami nyugdíjpillérére, a munkaerőpiacra, valamint a munkában töltött idő meghosszabbítását célzó foglalkoztatás- és adópolitikai intézkedésekre.

Magyarországnak meg kell vizsgálnia, hogy a nyugdíjrendszerre vonatkozó ajánlásban kifogásolt területeken milyen intézkedéseket szükséges tennie a nyugdíjrendszer közép- és hosszútávon történő fenntarthatósága érdekében. A nyugdíjrendszer megváltoztatása azonban csak fokozatosan, az egyes területek felülvizsgálatát, részletes hatástanulmány készítését, egyeztetéseket lefolytatását követően történhet meg.

A nyugdíjrendszer esetleges módosítása és a változások ütemezése kizárólag a szerzett jogok és jogos várakozások tiszteletben tartása mellett történhet.

A nyugdíjrendszer módosításánál a közgazdasági-pénzügyi és a szakmapolitikai szempontoknak egyaránt érvényesülniük kell. A rendszer felülvizsgálata során az ellátásban részesülők és a járulékfizetők arányán túl arra is figyelemmel kell lenni, hogy a rendszer fenntartásának költsége ne rójon túl magas terhet az aktívakra, a járulékok mértéke elfogadható legyen, és ne rontsa a Magyarországon működő vállalkozások versenyképességét.

Az intézkedések tervezése során vizsgálni kell a nyugdíjkorhatár további emelésének lehetőségét arra tekintettel, hogy a 2030-as évek közepén a GDP-arányos kiadások – a nyugdíjba vonuló nagy létszámú ún. Ratkó-unokák (children of the baby boom generation), valamint a javuló élettartam-kilátások miatt – várhatóan emelkednek. A cél a biztosítottak élethelyzetéhez igazodó konstrukció megteremtése, a bevételi oldalon pedig elsősorban a járulékfinanszírozás fenntartása. Ennek érdekében mérlegelni szükséges bizonyos automatikus kiegyenlítő mechanizmusok bevezetésének lehetőségét.

A magyar nyugdíjrendszer jelenleg is tartalmaz olyan elemeket, amelyek a gyermekvállalást és -nevelést „jutalmazzák”. Vizsgálni szükséges, hogy ezek a kedvezmények bővítendőek-e.

A jelentés során azonosítani kell a nyugdíjrendszer hatékony és eredményes, változtatásra alkalmas paramétereit, figyelemmel egyrészt az egészségügyi ellátások (pl. szűrővizsgálatok, korai ellátások) hatékonyságnövelési lehetőségeire, amelyek lehetővé teszik az egészségben eltöltött életevek növelését, másrészt a foglalkoztatás- és az adópolitika eszköztárának alkalmazható intézkedéseire.

A felülvizsgálat eredményeképpen elkészült szakértői jelentést nyilvánosan közzé kell tenni.

A független nemzetközi szakértői jelentés elkészítésének határideje: **2023. december 31.**

2. A nyugdíjrendszer fenntarthatóságának javítása – A nyugdíjrendszer módosítására vonatkozó szakpolitikai javaslat elkészítése

A jelentésben vázolt javaslatok figyelembevételével, a Kormány által felállított munkacsoport jóváhagyásával elfogadott szakpolitikai javaslat megvitatásra kerül a gazdasági és szociális partnerek részvételével, valamint beumutatasra kerül az EPC időszaki munkacsoportjában is, a nyilvános konzultáció biztosítása mellett.

A Kormány a szakértői jelentés megállapításai alapján szakpolitikai javaslatot készít, amelyben felvázolja a javasolt reformlehetőségeket.

A jelentésben javasolt reformlehetőségek konzultációja **2024. június 30-ig megtörténik.**

3. A nyugdíjrendszer fenntarthatóságának javítása – A nyugdíjrendszert módosító jogszabály hatályba lépése

A Kormány a nyugdíjrendszer módosítására vonatkozó jogszabályi javaslatot fogad el, és azt részletes hatástanulmány kíséretében az Országgyűlés elé terjeszti.

A Kormány jogalkotási javaslata alapján a nyugdíjrendszer módosításáról szóló jogszabály **elősegíti a költségvetés közép- és hosszú távú fenntarthatóságát, megerősíti az alacsonyabb jövedelmű nyugdíjasoknak folyósított nyugdíjak megfelelőségét.**

A mérföldkő a nyugdíjrendszer hosszú távú költségvetési fenntarthatóságának biztosításával, valamint a nyugdíjak megfelelőségét javító jogszabályok megalkotásával, azok elfogadásával és hatályba lépésével teljesül.

A nyugdíjrendszer felülvizsgálata és a jogszabályok hatályba lépésével záruló jogalkotási folyamat **2025. március 31-ig** fejeződik be.

Reform ütemterve:

Tevékenység	2021	2022	2023	2024	2025	2026
A magyar nyugdíjrendszer fenntarthatóságának javítása: Szakértői jelentés a magyar nyugdíjrendszer hosszú távú fenntarthatósági kihívásainak kezelését célzó szakpolitikai lehetőségekről			1 db			
A magyar nyugdíjrendszer fenntarthatóságának javítása: A nyugdíjrendszer módosítására vonatkozó szakpolitikai javaslat elkészítése				1 db		
A magyar nyugdíjrendszer fenntarthatóságának javítása: A nyugdíjrendszert módosító jogszabály hatályba lépése					1 db	

4. Nyitott stratégiai autonómia és biztonsági kérdések

A beszerzések, fejlesztések uniós tanúsítási rendszerek figyelembevételével történnek meg, a piacvédelmi eszközök alkalmazásával, versenyszabályok érvényesítésével.

Az EU által koordinált kockázatértékelés számos fontos biztonsági kihívásra hívja fel a figyelmet, amelyek valószínűleg megjelennek, vagy egyre hangsúlyosabbak lesznek az 5G hálózatok esetében. Az 5G hálózatok központi szerepet töltenek be az EU gazdaságának átalakulásában (digitalizáció) és ezáltal a társadalomban és a versenyképesség növelésében is.

A korai nevelés feltételeinek bővítése a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentésére és a szülők foglalkoztatási esélyeinek növelésére az új bölcsődei férőhelyek létrehozásával kívánunk reagálni. Az ehhez kapcsolható lehetséges kockázatokat megvizsgálva a megadott szempontok alapján úgy látjuk, hogy a bölcsődefejlesztéshez kapcsolódó beruházások esetében a biztonsági kockázat **nem releváns**.

Az 5G hálózat helytelen konfigurációja, a küldő interfacen keresztül történő behatolás, az információk bizalmas kezelésének veszélyeztetése, illetve az integritás jelenlét nem releváns a bölcsődei férőhelyek létrehozása szempontjából.

A bölcsődei férőhelyek kialakítását követően az adatok egy már meglévő digitális rendszerből lekérdezhetőek a bölcsődébe beíratott gyermekek létszámához kapcsolódóan. Az adatokhoz való jogosulatlan hozzáférés kockázata nem áll fenn.

A bölcsődei férőhelyek kialakítása során nem történik olyan 5G hálózat kialakítása, melynek végfelhasználóit szervezett bűnözői csoport célzottan támadhatja meg. A szükséges tartalomfejlesztés esetén törekszünk arra, hogy a hatályos jogszabályoknak megfelelő kiberbiztonsági, adatvédelmi és információbiztonsági feltételek teljesüljenek.

A biztonsági kockázatelemzést a XXI. századi technológiai környezetre épülő, versenyképes köznevelés megteremtése reform és két beruházása, továbbá a minőségi oktatáshoz való hozzáférés javítása köznevelési reformokra nézve nem alkalmazható, a köznevelési reformok

és beruházások nem tartalmazzák 5G hálózat fejlesztését. Függetlenül ettől az elkészülő szoftvertermékek, digitális tartalmak a hatályos jogszabályoknak megfelelő kiberbiztonsági és akadálymentességi követelményeknek megfelelően kerülnek kialakításra.

5. Határokon átvívelő és több országot érintő projektek

A komponens keretében megvalósuló reformok nem tartalmazzák határokon átvívelő, több országot érintő beruházásokat.

6. A komponens zöld dimenziója

Célunk, hogy a beruházás megvalósulása során a létrejövő infrastruktúra épületeinek kialakítása az energiahatékonyság figyelembevételével történjen, a fejlesztések zöld átállása és hosszútávú fenntarthatósága érdekében.

Az új bölcsődei férőhelyek létrehozása az éghajlatpolitikai célkitűzésekre szánt támogatás kiszámítására vonatkozó 40 %-os együtthatóval rendelkező *026 - A közcélú infrastruktúra energiahatékony felújítása vagy azok energiahatékonyságát fokozó intézkedések, demonstrációs projektek és támogatási intézkedések*, valamint a *025b Új, energiahatékony épületek építése* beavatkozás típusokba sorolható.

Az elvégzett infrastrukturális beruházások minden tevékenységelemének végrehajtása során érvényesülnek az energiahatékonyság szempontjai, mint például az épületek külső határoló szerkezeteinek korszerűsítése (pl.: utólagos külső hőszigetelés, napelemek, nyílászárók cseréje) és/vagy a fűtési és/vagy HMV rendszer korszerűsítése révén. Az építés és felújítás során – az adottságok figyelembevételével – a zöld infrastrukturális lehetőségeket is ki kell használni, pl.: zöldtető, zöldfal, árnyékoló lombhullató fa telepítése a déli oldalon stb.

Az épületek és a kialakított férőhelyek energiahatékonyságukkal hozzájárulnak a zöld átmenet eléréséhez, a klímastratégiában megfogalmazott célokhoz. Mindezek érdekében kiemelten foglalkoztunk az erőforráshatékonysággal és a területhasználattal is.

A 2020-ra (13% vs. 14,65%) és 2030-ra (21%) tett hazai megújuló energetikai vállalások (megújuló energiaforrások felhasználásának részarányára tett vállalások a bruttó végső energiafogyasztáson belül) még elmaradnak a Bizottság által vállalt uniós célkitűzésektől (20% ill. 40%), a bölcsődei férőhelyek kialakítása során ezen arányok eléréséhez igyekszünk hozzájárulni az épületek energiahatékonyságának javításával is.

A bölcsőde épületének átláthatósága és korszerű elvek mentén húzódó átgondoltsága mind építészeti, mind pedagógiai és pszichológiai szempontból fontos a gyermekek harmonikus személyiségfejlődése érdekében, valamint a bölcsődei dolgozók hatékony, kiegyensúlyozott munkavégzése szempontjából. A fejlesztések révén elérhetővé tesszük a magas színvonalú bölcsődei ellátást mindenhol, ahol erre szükség van, melynek során, figyelemmel a környezetre, a zöldmezős beruházásokra, az energia és a költséghatékonyságra hosszútávon gondolunk. A bölcsődei férőhelyek fejlesztése hatással van a foglalkoztatás területére, az új intézmények, szolgáltatások új munkahelyeket is teremtenek, valamint a 3 év alatti gyermeket nevelő szülők minél korábban visszatérhetnek a munkaerőpiacra. A munka és a család közötti egyensúly megtalálására, a hátrányos helyzetű térségekben preventív tényező, ha a gyermekek minél korábbi életszakaszban minőségi ellátásban részesülhetnek.

A környezetpszichológiai kutatások összefüggést mutattak ki a környezet szerkezete, elrendezése és az emberi viselkedés menete között: míg az intézményi jellegű közeg megkívánja az adott térből és funkciójából eredő szabályozott, korlátozott viselkedést, addig az otthoni környezet a legkövetlenebb helyszínt biztosítja a tevékenykedésre. Az intézményi jellegű terek tulajdonságaiból adódóan a viselkedés homogenizálódása, vagyis egyöntetűvé

válása várható, ami a viselkedés szabadságának korlátozott érzését keltheti. Ez az érzés akár a kisgyermekeket is átjárhatja a klasszikus, régi típusú bölcsődeépületekben, akik számára ez az alkalmazkodás, szabálykövetés egyrészt kihívást, másrészt kognitív, viselkedési és érzelmi terhelést is jelent, mely könnyen vezethet agresszív reakciókhoz.

Az esztétikus, pozitív környezetben hatékonyabb a gondolkodás és a munkavégzés is, vagyis a kisgyermeknevelők számára ugyanúgy elengedhetetlen, hogy a környezet, melyben dolgoznak, motiváló, jó közérzetet biztosító legyen, mert mindez hatással van a nevelői-gondozói munka minőségére.

Az állandóság megvalósulását szolgálhatja az egyértelműen és ésszerűen kialakított bölcsődei környezet is, melyben mind a kisgyermek, mind pedig a kisgyermeknevelők könnyen tájékozódhatnak.

Az átlátható és egyértelmű tértagolás, valamint a környezet egyéb ingerei, mint például a terek nyitottsága, a fényviszonyok, a színek, zajok tudattalanul hatnak a hangulatunkra, a teljesítményünkre, az érzelmeinkre, de még társas kapcsolatainkra is, mely fokozattan igaz a kisgyermekekre.

A környezetpszichológiával foglalkozó szakirodalom is megjegyzi, hogy ennek a területnek további gondolkodás tárgyát kell képeznie annak érdekében, hogy a bölcsőde a kisgyermeknevelők ne csak, mint gyermekintézményre tekintsenek, hanem olyan munkahelyre, ahova jó szívvel érkeznek nap, mint nap.

A bölcsőde épülete mind építészeti, mind pedagógiai és pszichológiai szempontból fontos a gyermekek harmonikus személyiségfejlődése érdekében. A környezetpszichológiai kutatások összefüggést mutattak ki a környezet szerkezete, elrendezése és az emberi viselkedés menete között: míg az intézményi jellegű közeg megkívánja az adott térből és funkciójából eredő szabályozott, korlátozott viselkedést, addig az otthoni környezet a legkötetlenebb helyszínt biztosítja a tevékenykedésre. Mivel a bölcsődebe érkező kisgyermek életében a bölcsőde az első olyan intézményi közeg, ahol az otthonuk után a legtöbb időt töltik, ezért elengedhetetlen, hogy a bölcsődében - a csoportban, a fürdőszobában, az átdóban, az udvaron - biztonságban, kényelmesen érezzék magukat, jó hangulatban és jó közérzettel tevékenykedjenek. A fejlesztés a bölcsődei dolgozók hatékony, kiegyensúlyozott munkavégzése szempontjából is meghatározó. A kisgyermekkorú intézményi nevelés szemléletváltása hosszútávon pozitívan befolyásolja a szülők és családok gondolkodásmódját a meglévő intézményrendszerről és annak hasznosságáról.

A komponens másik reformjának fő célkitűzése a köznevelési rendszer digitális átállásának támogatása, a beruházásai az Európai Parlament és a Tanács fenntartható befektetések előmozdítását célzó keret létrehozásáról, valamint az (EU) 2019/2088 rendelet módosításáról szóló 2020/852 rendelet 17. cikkében foglalt szabályok alapján nem sértik a környezeti célkitűzéseket („ne okozz jelentős kárt elv”), azokkal összhangban kerültek megtervezésre. A digitális eszközök használatával csökken a papírfelhasználás a köznevelési intézményekben, a korszerű, fenntartható digitális eszközpark kialakítása, a hosszú élettartamú és javítható eszközök beszerzése és üzembe helyezése hozzájárul a hulladék mennyiségének csökkentéséhez.

7. Digitális dimenzió

Az itt megvalósuló egyes beavatkozások a „108 - Support for the development of digital skills”, valamint a „012 - IT services and applications for digital skills and digital inclusion” dimenziókódok alá sorolhatóak, így a digitális átállási célokhoz a legnagyobb mértékben hozzájárulnak (együtthatója 100%). A 2020-as, a digitális gazdaság és társadalom fejlettségét

mérő mutató (DESI) szerint Magyarországon a humán tőkét illetően elmondható, hogy a lakosság több mint fele nem rendelkezik alapvető digitális és a szoftverek használatához szükséges készségekkel, így a tagállamok közötti 19. helyezésével ezen a területen nem éri el az uniós átlagot. Az alapszintű digitális készségek az uniós átlag alatt vannak (49%, szemben az uniós 58%-kal), a 16 és 74 év közötti lakosságnak a negyede rendelkezik az alapszintet meghaladó digitális készségekkel, ami elmarad a 33%-os uniós átlagtól, így ezeken a területeken fejlesztésekre van szükség. A reform célja a köznevelési rendszer digitális átállásának támogatása, mely jelentős mértékben hozzájárul a tanulók digitális készségeinek fejlesztéséhez is. A beruházásokkal a digitális oktatáshoz való egyenlő hozzáférés feltételeinek megteremtése érdekében IKT eszközbeszerzés valósul meg a tanulók részére, a digitális oktatási megoldások mindennapi nevelési-oktatási gyakorlatba történő beépítése érdekében a pedagógusok eszközellátottságának javítását szolgáló fejlesztések valósulnak meg. A köznevelési rendszer digitális átállását segítő fejlesztések a köznevelési rendszer hatékonyságának, eredményességének és ellenálló képességének növelését szolgálják. Megvalósulásuk hozzájárul ahhoz, hogy a tanulók könnyebben megszerezhessék a munkába álláshoz, továbbtanuláshoz, vagy akár a távoktatáshoz szükséges digitális készségeket és kompetenciákat.

8. Ne okozz jelentős kárt elv

A komponens beruházásai az Európai Parlament és a Tanács fenntartható befektetések előmozdítását célzó keret létrehozásáról, valamint az (EU) 2019/2088 rendelet módosításáról szóló 2020/852 rendelet 17. cikkében foglalt szabályok alapján nem sértik a környezeti célkitűzéseket („ne okozz jelentős kárt elv”), azokkal összhangban kerültek megtervezésre (ld.: DNSH kérdőívek).

A bölcsődei ellátórendszer komplex fejlesztése a legkorszerűbb anyagok és geotermikus energiák felhasználásával valósul meg, az energiahatékonysági szempontok maximális figyelembevételével. A helyi igényekre reagáló bölcsődei férőhelyek számának növelésével az érintett települések utazási igényeiben – különösen a személygépkocsi- forgalmat érintően – csökkenés várható. A fejlesztésnek köszönhetően hosszútávon biztosított az intézmények fenntartható és környezetkímélő működtetése.

A fejlesztéssel érintett intézményekben elvárás lesz a szelektív hulladékgyűjtés. A kialakítás és a szükséges eszközbeszerzés esetén (pl. udvar kialakítása során) az újrahasznosított vagy természetes anyagokból készült eszközök beszerzése szempontként jelenik meg. A projektet megvalósító szervezeteknek vállalniuk kell, hogy a megvalósítás során saját működésében kiemelt szempontként érvényesíti az újrahasznosított anyagok használatát és a szelektív hulladékgyűjtést. A létrejövő férőhelyek energetikai megvalósítása hozzájárul a fosszilisenergia-hordozók felhasználási arányának és a környezetszennyezés csökkentéséhez. A támogatási kérelmek értékelése során szempont lesz annak bemutatása, hogy az adott projekt helyszíne átalakítás nélkül megfelel-e a projekt céljának, vagy a helyszín átalakítása az egészséges ökoszisztémák védelmével valósul-e meg (pl. fakivágás csak a kivágott fa pótlásával történhet stb.).

A XXI. századi technológiai környezetre épülő, versenyképes köznevelés megteremtése reform és a hozzá tartozó két beruházás, a *Digitális oktatási megoldások beépítése a mindennapi nevelés-oktatási gyakorlatba*, valamint a *Digitális oktatáshoz való egyenlő hozzáférés feltételeinek biztosítása a tanulók és a pedagógusok számára* beruházás a köznevelési rendszer digitális átállását támogatják. A köznevelési intézmények digitális eszközökkel történő ellátása nem növeli az éghajlatváltozás emberekre gyakorolt kedvezőtlen hatásának kockázatát. A reform építési tevékenységet nem foglal magában, a beruházások során

tervezett tevékenységek jelentős üvegházhatású gáz kibocsátáshoz, karbonintenzív technológiákhoz kapcsolódó eszközök beszerzéséhez nem vezetnek. A digitális eszközök használatával csökken a papírfelhasználás a köznevelési intézményekben, a korszerű, hosszú élettartamú, javítható eszközök beszerzése által a reform hozzájárul a veszélyes hulladék mennyiségének csökkentéséhez. **A minőségi oktatáshoz való hozzáférés javítása** reform célja a minőségi közneveléshez történő egyenlő hozzáférés javítása, ezáltal hozzájárulás a végzettség nélküli iskolaelhagyás mértékének csökkentéséhez, a reform nincs hatással a taxonómia-rendelet 17. cikkében meghatározott környezeti célkitűzésekre.

9. Mérföldkövek, célok és ütemezés

A reformok, beruházások megvalósításának ütemezését, az egyes mérföldkövek részletesebb bemutatását a HET táblázat T1 munkalapja tartalmazza.

Tevékenység	2022	2023	2024	2025	2026
Újonnan létrehozott bölcsődei férőhelyek és a férőhelyekre beíratott gyermekek száma			500 db	3 593 db	
IKT eszközöket a tanóráik legalább 40%-ában használó pedagógusok aránya		35%			45%
Tanulói vagy tanári használatra átadott notebookok száma	120 000 db			579 000 db	
Rászorultsági elvet érvényesítő stratégia kidolgozása	1 db				
Modern megjelenítő eszközökkel, továbbá tanulói kreativitást, valamint problémamegoldó képességet fejlesztő eszközökkel ellátott köznevelési intézmények száma			3 100 db		
Feltérképezés		1 db			
Az érintett oktatási helyszínek aránya					50%
A fejlesztések által érintett gyermekek/tanulók száma					45 000 fő
A szakmai továbbképzéseken résztvevő tanárok száma					5 000 fő
Az integrációban érintett intézmények esetében az intézkedés tanulói összetételre és a szegregáció kockázatára gyakorolt hatásainak felmérése		1 db			

Tevékenység	2022	2023	2024	2025	2026
A program keretében támogatott integrált feladat-ellátási helyek száma		5 db		35 db	
Programba bevont pedagógusok száma					5 000 fő
Programba bevont intézményvezetők száma					3 000 fő
Pedagógusok béremelésének jogszabályban rögzítése		1 db			
A pedagógusok átlagfizetése a diplomások átlagfizetésének arányában		64,7%	71,8%	80%	
A pályakezdő pedagógusok béremelését megállapító jogszabály hatályba lépése				1 db	
Beszámoló a béremelések alkalmazásáról (a hátrányos helyzetű településeken dolgozó pedagógusok, a legalább 10%-os hátrányos helyzetű diák arányú iskolában dolgozó pedagógusok és a kezdő pedagógusok esetében)					1 db
A szegregáció kockázatának csökkentését célzó jogszabályalkotás/módosítás		1 db			
Jelentés közzététele a szegregáció kockázatának csökkentését célzó jogszabály alkalmazásáról				1 db	
A magyar nyugdíjrendszer fenntarthatóságának javítása: Szakértői jelentés a magyar nyugdíjrendszer hosszú távú fenntarthatósági kihívásainak kezelését célzó szakpolitikai lehetőségekről		1 db			
A magyar nyugdíjrendszer fenntarthatóságának javítása: A nyugdíjrendszer módosítására vonatkozó szakpolitikai javaslat elkészítése			1db		

Tevékenység	2022	2023	2024	2025	2026
A magyar nyugdíjrendszer fenntarthatóságának javítása: A nyugdíjrendszert módosító jogszabály hatályba lépése				1db	

A Demográfia és köznevelés komponens esetében az új bölcsődei férőhelyek létrehozása tartalom célja és mérföldköve azzal teljesül, hogy „0” bázisértékről 3593 db új bölcsődei férőhely jön létre Magyarországon a támogatás terhére. A teljesülést két módon mérjük, egyrészt a kiadott működési engedélyek hivatalos dokumentációjával, másrészt pedig az új férőhelyekre beiratott (KENYSZI rendszerből lekért) gyermekek számával. Ennek megfelelően bár tervezetten a beruházások 2024. 4. negyedévére lezárulnak, a végső mérföldkövő elérésének dátuma 2025. 4. negyedév.

Indokolás:

A bölcsődei szakmai protokoll alapján a 3 év alatti gyermekek beszoktatása fokozatosan történhet meg Magyarországon. A beszoktatás időtartama gyermekenként általában 2 hét. A gyermekek bölcsődébe történő felvétele folyamatos a nevelési év során, ami függ a szülők munkába állásának időpontjától is. Egyidőben egy bölcsődei csoportban egyszerre csak 1, vagy maximum 2 gyermek beszoktatása történhet. Egy új intézmény esetén, ahol nagyobb létszámú bölcsődei csoportok működnek, a gyakorlati tapasztalatok alapján átlagosan 4-6 hónap alatt töltődnek fel maximális kapacitással a csoportok. Az elérni kívánt cél az új bölcsődei férőhelyek létrehozása és azon belül a gyermekek felvétele az új intézménybe. A fent leírt szakmai gyakorlatnak megfelelően a mérföldkövő elérését 2025 Q4 időszakban jelöljük meg.

A 2021 – 2025 közötti időszakban az előzetes terveknek megfelelően folyamatosan érjük el a 3593-as kívánt cél, melynek tervezett ütemezését a fenti táblázat tartalmazza (2024-ben 500 db, 2025-ben 3593-db, mely számok kumuláltan történtek megjelenítésre.)

10. Finanszírozás és költségek

Demográfia és köznevelés komponens RRF keretében elszámolni kívánt, általános forgalmi adó nélküli költségigénye: nettó 245 Mrd Ft, az alábbiak szerint:

- Új bölcsődei férőhelyek létrehozása 55 Mrd Ft
- 21. századi technológiai környezetre épülő, versenyképes köznevelés megteremtése reform 0 Ft
- Digitális oktatáshoz való egyenlő hozzáférés feltételeinek biztosítása a tanulók és a pedagógusok számára – nettó 154 Mrd Ft
- A sajátos nevelési igényű (SNI) tanulók oktatásának támogatása – nettó 15,2 Mrd Ft
- Magasabb színvonalú oktatáshoz való hozzáférés támogatása a kis létszámú feladatellátási helyeken – nettó 10,6 Mrd Ft
- A pedagógusok átképzése és az intézményvezetők vezetői készségeinek javítása – nettó 9,6 Mrd Ft
- A tanári hivatás vonzerejének növelése – nettó 0 Ft
- Szegregációs kockázatok csökkentése – nettó 0 Ft

- A nyugdíjrendszer felülvizsgálata – nettó 0 Ft

A költségek részletezését és alátámasztás a HET táblázat T2 munkalapja tartalmazza.

11. Hitel kérelem alátámasztása (amennyiben releváns)

Nem releváns.

Agence Europe

B. KOMPONENS: MAGASAN KÉPZETT, VERSENYKÉPES MUNKAERŐ

1. A komponens bemutatása

Szakpolitikai terület: Oktatás; Kutatás-fejlesztés; Innováció

Célkitűzés: A humán tudástőke gazdasági jelentősége a XXI. században fokozatosan nő, a tudásipar és az innovációs szféra súlya a koronavírus-járvány hatására különösen felértékelődik. Miközben egyes hagyományos iparágak helyzete az Ipar 4.0 és a digitalizáció hatására jelentősen átalakul, felgyorsul a digitális, innovatív ágazatok előretörése is. A digitalizáció, automatizáció, a tudásalapú szervezeti és egyéni fejlesztések ugyanakkor a gazdaság mielőbbi helyreállása, a későbbi válságállóság fokozása szempontjából is kulcsfontosságúak. **A digitalizációra és a zöld átállásba történő beruházások a magyar gazdaságot is még inkább fenntarthatóbbá és ellenállóbbá tehetik a válságból való kilábalást követően.**

Magyarországon az innováció, a felsőoktatás és a szakképzés terén eddig elért eredmények megalapozzák a tudás- és munkaalapú gazdaság megerősítését, a Kormány stratégiai céljainak eléréséhez azonban további számos erőfeszítés megtétele szükséges. **Javítani kell a felsőoktatás versenyképességét, le kell vezényelni a szakképzési és a felnőttképzési rendszer komplex megújítását és fokozni kell az innovációs teljesítményt,** a tudományos eredmények gyakorlati hasznosulását valamint az egyetemi-vállalati együttműködéseket. Az átalakulási folyamatokkal összefüggésben a tudásipar legfontosabb bázisainak – felsőoktatás és szakképzés – is megfelelő mennyiségben kell biztosítaniuk a versenyképes tudással rendelkező, minőségi munkaerő kapacitásokat.

Ennek érdekében a Magasan képzett, versenyképes munkaerő **komponens a tudásipar bázisai, vagyis a felsőoktatás és szakképzés rendszerszintű fejlesztésére irányuló reformokat és beruházásokat tartalmazza.** Emellett az innovációs teljesítmény fokozása érdekében az ágazaton belüli és a szektorokon átívelő **kutatás-fejlesztési együttműködések** kialakítását is támogatja.

A felsőoktatás megújításával a komponens célja a regionális munkaerő-piaci igények kiszolgálása, a képzés- és szervezetfejlesztés útján a gazdasági, társadalmi- és a XXI. századi digitális elvárásokhoz való igazodás, a piaci források bevonzásának ösztönzése és az esélyegyenlőség növelése. A fejlesztések hatására kialakuló modern, inkluzív és minőségi felsőoktatási rendszer működtetése fenntarthatóvá válik. A fejlesztések további eredménye a munkaerőpiacot és a felsőoktatást is kiszolgáló szakképzési rendszer XXI. századi követelményekhez való igazítása, egy fenntartható, újabb gazdasági és társadalmi válságok esetén azonnali reagálásra képes intézményrendszer létrehozása. A komponens keretében mindemellett a tudásipar bázisain alapuló innovációs ökoszisztéma erősítésére, ezáltal a magyar innovációs rendszer fejlesztésére is sor kerül.

A tervezett intézkedések szorosan illeszkednek a *Fokozatváltás a felsőoktatásban középtávú szakpolitikai stratégia 2016*, a *Nemzeti Intelligens Szakosodási Stratégia*, *Magyarország Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Stratégiája*, a *Szakképzés 4.0 Stratégia* és a *Magyarország Digitális Oktatási Stratégiája* stratégiai dokumentumokban, valamint a *Digitális Jólét Programban*, az *Ipar 4.0* és az *Irinyi Terv* programokban megfogalmazott szakpolitikai és ágazati célkitűzésekhez.

A stratégiai illeszkedésen túl a komponens megfelelő válaszokat ad az elmúlt két évben az oktatás, kutatás és esélyegyenlőség terén megfogalmazott országspecifikus ajánlásokra is, hiszen valamennyi tervezett beavatkozás a kutatást és innovációt, valamint a digitális infrastruktúrát állítja a beruházások középpontjába, az egyenlő esélyű hozzáférés fokozása

mellett. A komponens infrastruktúra-fejlesztési intézkedései emellett hozzájárulnak a zöld átállás eléréséhez is.

A komponens az oktatási környezetre, valamint a gazdaságra gyakorolt pozitív hatásoknak köszönhetően közvetlenül illeszkedik továbbá az „intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés”, valamint a „következő generációkra, a gyermekekre és az ifjúságra vonatkozó politikák” megnevezésű pillérekhez is. Az infrastrukturális és humán-erőforrás ellátottságon belüli különbségek csökkentésével pedig közvetve támogatja a „társadalmi és területi kohézió” elérését, illetve a „gazdasági, társadalmi és intézményi ellenállóképesség növelését”.

A komponens intézkedései a Bizottság által nevesített „zászlóshajó” kezdeményezések közül a „Korszerűsítés” (infrastrukturális fejlesztések), a „Modernizálás” (digitalizáció) és az „Átképzés és továbbképzés” (strukturális és intézményi fejlesztések) kiemelt területekhez kapcsolódnak.

A komponens az alábbi országpecifikus ajánlásokra reagál:

- 2022/3 Javítsa az oktatási eredményeket, és növelje a hátrányos helyzetű csoportok, különösen a romák részvételét a minőségi többségi oktatásban.
- 2020/3 Ütemezze előre a kiforrott közberuházási projekteket;
- 2022/3 és 2022/5 Helyezze a beruházások középpontjába a zöld és digitális átállást, valamint az iskolák digitális infrastruktúráját;
- 2020/2 és 2021/3 Biztosítsa a minőségi oktatáshoz való hozzáférést mindenki számára;
- 2022/3 Elsősorban továbbképzés biztosítása révén folytassa a legkiszolgáltatottabb csoportok munkaerőpiaci integrációját;
- 2022/5 Mozdítsa elő a fenntartható víz- és hulladékgazdálkodással, a gazdaság körforgásos jellegével, a vállalkozások digitalizációjával, a zöld és digitális készségekkel, valamint a kutatással és innovációval kapcsolatos reformokat és beruházásokat.

Reformok és beruházások:

Reform 1. – A felsőoktatási képzések modernizációja (COFOG: 09.4)

Reform 2. – A szakképzés megújítása (COFOG: 09.2.2)

Reform 3. – Az innovációs ökoszisztéma megerősítése (COFOG: 01.4; 01.5; 04.8; 05.5; 07.5; 09.7)

Beruházás 1. – Innovatív képzésformák a felsőoktatási intézményekben (COFOG: 09.4)

Beruházás 2. – A felsőoktatási intézmények infrastruktúrájának korszerűsítése és digitalizációja (COFOG: 09.4)

Beruházás 3. – Digitális tantervek kidolgozása a szakoktatás és szakképzés számára (COFOG: 09.2.2)

Beruházás 4. – Szakképzési infrastruktúra a 21. században (COFOG: 09.2.2)

Beruházás 5. – Az Országos Központi Akkreditációs Központ fejlesztése (COFOG: 09.2.2)

Beruházás 6. – Nemzeti Laboratóriumok létrehozása és fejlesztése (COFOG: 01.4; 01.5; 04.8; 05.5; 07.5; 09.7)

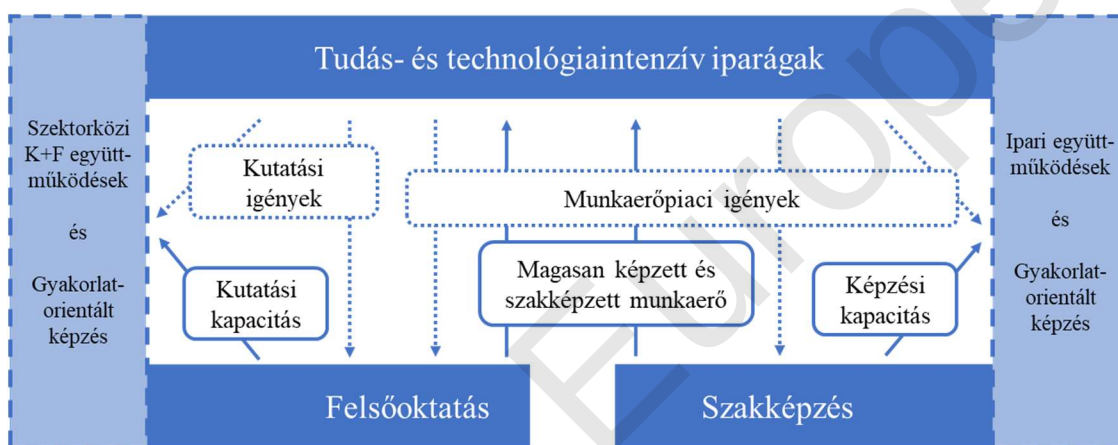
Becsült költség: 273 Mrd Ft RRP-ből finanszírozva

2. Főbb kihívások és célkitűzések

a) Főbb kihívások

A humán tudástőke gazdasági jelentősége a XXI. században fokozatosan nő, a tudásipar és az innovációs szféra jelentősége a koronavírus-járvány hatására különösen felértékelődik. Az új ipar- és szolgáltatási ágak megjelenése, illetve a hagyományos iparágakat jelentős gyorsasággal átalakító digitalizáció, valamint adat- és mesterséges intelligencia alapú megoldások új munkahelyeket hoznak létre. Az így létrejövő munkahelyek ugyan nagyobb hozzáadott érték előállítására alkalmasak, de a munkavállalók belépésének és felkészítésének (képzésének és átképzésének) feltétele a modern technológiák naprakész ismerete. Ezek átadását segítik a **tudásipar bázisainak** számító felsőoktatási intézmények, kutatás-fejlesztési tudásműhelyek és hozzájuk kapcsolódó szakképző intézmények.

A tudásipar szereplőinek kapcsolódási pontjai

2022-ben az előző évhez képest egy pozitív foglalkoztatási tendencia kezdődött. A 2022. április-júniusi időszakban a foglalkoztatottak átlagos létszáma 4 millió 693 ezer fő volt, 74 ezer fővel több, mint az előző év azonos időszakában. A 15-74 éves foglalkoztatottak átlagos létszáma 2022 júniusára 4 millió 739 ezer fő volt. A fiatal korcsoportban (15-24 évesek) a foglalkoztatottak száma 261 ezer fő volt, foglalkoztatási arányuk 0,5 százalékponttal 26,6%-ra csökkent. A 25-54 éves korcsoportban a foglalkoztatási ráta 1,5 százalékponttal 88,4%-ra, míg az idősebb korcsoportban (55-64 évesek) 3,1 százalékponttal 65,3%-ra nőtt. Magyarországon az 1981-ben kezdődött természetes hanyatlás 40 éven keresztül változó ütemben folytatódott. Az adatok azt mutatják, hogy a munkaképes korú népesség átlagéletkora is folyamatosan emelkedik, miközben a fiatalok aránya a társadalomban csökken, ami indokolja a munkaképes korú népesség termelékenységének további növelésének szükségességét. Emellett az oktatási rendszerekből kibocsátott munkaerő képzettsége, kompetenciaszintje érdemben hozzájárulhat a foglalkoztatási adatok javításához és a munkaképes korú népesség termelékenységének növekedéséhez. Az oktatási- és kutatási infrastruktúra legjelentősebb kihívása azonban, hogy a képzési szerkezetben és a kutatási témák között korlátozottan érvényesülnek a tényleges társadalmi és gazdasági elvárások, valamint a jövő kihívásaira (zöld, digitális, adat- és mesterséges intelligencia alapú gazdasági és társadalmi kihívásokra) adott válaszok. A továbbiakban így ennek a két beavatkozási pillérnek – oktatás és kutatás-fejlesztés – a specifikus kihívásait ismertetjük.

Felsőoktatás

Válságok hatására elsősorban a kevésbé képzettek körében növekszik a munkanélküliség. A magasan képzett szakembereket a munkáltatók hajlamosabbak megtartani, hiszen a jövőben tőlük remélhetik a gyors alkalmazkodást. Vagyis egy nemzetgazdaság vagy egy régió

válságállósága – rezilienciája –, nagymértékben a helyi emberi tőkétől függ. Egy 2019-es bizottsági kutatás azt az eredményt mutatja, hogy a nyugati „központi” országok esetében a magas beruházások és hozzáadott érték, a keleti-déli „perifériák” esetében pedig a felsőfokú végzettség magas aránya a gazdasági növekedés fő hajtóereje. Mivel a közép- és kelet-európai országokat sok esetben történelmi lemaradás vagy tőkehiány jellemzi, érthető, hogy miért az emberi tőke az a tényező, amely tovaggyűrűző hatásain keresztül a gazdasági felzárkózás megvalósítható.

Annak ellenére, hogy a felsőfokú végzettség mind a foglalkoztathatóságot, mind a jövedelemszintet tekintve versenyelőnyt jelent a munkaerőpiacon, az alacsonyabb szintű (Ba/BSc) rendelkezők aránya a 25-64 éves korosztályban mindössze 13%, ami alatta marad az EU23³⁵ (14%) és az OECD (17%) átlagainak. A korosztály 10%-a rendelkezik mesterfokozatú végzettséggel, míg ez az arány az EU23, illetve az OECD esetében 15%, illetve 13%. Tekintve, hogy fentiek mellett a felsőoktatási szakképzettséget szerzők aránya Magyarországon mindössze 1%, a cél a felsőfokú végzettséget szerzők számának növelése a felsőoktatás minden szintjén, többek között a beiratkozási bázis szélesítése révén.³⁶

Magyarország 2010 óta jelentős forrásokat fordít az oktatási rendszer fejlesztésére, de az erőforrások hatékony kihasználása, a magas minőségű és teljesítményelvű szolgáltatások nyújtása, a gazdasági szereplők igényeire reflektáló képzési programok kialakítása terén továbbra sem kielégítő a helyzet. Az egy hallgatóra jutó medián kiadás az Európai Felsőoktatási Térségben 2016-ban 6 780 EUR volt hallgatónként. A legtöbbet az északi országok és Svájc (több mint 17 000 eurót költöttek évente egy hallgatóra 2016-ban), míg nyolc ország, köztük Magyarország hallgatóként kevesebb, mint 4 000 eurót költött.³⁷ 2016-ban ezért a Kormány által elfogadott „Fokozatváltás a felsőoktatásban középtávú szakpolitikai stratégia 2016”³⁸ kiemelt céljává tűzte ki, hogy **javítsa a felsőoktatás versenyképességét**, a képzést közelítse a társadalmi, piaci elvárásokhoz. Emellett a „Magyarország Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Stratégiája (2021–2030)”³⁹ célkitűzéseivel összhangban is szükség van arra, hogy a felsőoktatási intézmények a térség társadalmi-gazdasági környezetét fejlesztő tudományos, innovációs, művészeti és képzési ökoszisztéma irányító, és egyben kiszolgáló, versenyképes, hatékony és eredményes intézményei legyenek.

A stabilizálódó gazdasági környezet mellett, a digitális technológia, automatizáció, robotika gazdasági növekedésben és termelékenység javításában meglévő potenciál maximalizálása érdekében szükséges a felsőoktatási rendszer minőségi fejlesztése, versenyképességének fokozása és a vele szemben támasztott társadalmi/gazdasági elvárásokra történő felkészítés. A felsőoktatási intézmények állandó, stabil térségi szereplők, ezért aktív szerepvállalásuk nemcsak az oktatás, a kutatás és az innováció színterén, de a gazdaság és társadalomfejlesztésben, a felzárkóztatásban is kiemelkedő.

A felsőoktatási intézmények digitális infrastruktúrájának felmérése céljából 2020 októberben végzett adatgyűjtés alapján megállapítást nyert, hogy a digitális tevékenységeket támogató eszközellátottság alacsony mértékű. Összesen 13 780 darab 3 évesnél fiatalabb, ezen belül 6 105 darab oktatásra is használt notebook található az intézményeknél. Egy oktatóra átlagosan kevesebb, mint 1 notebook jut, a mintegy 240 ezer fő teljes hallgatói létszámmal vetítve pedig egy hallgatóra átlagosan 0,033 notebook jut. A digitális infrastruktúra további elemeiben is

³⁵ Ez a kategória azon EU tagállamokat tartalmazza, amelyek az OECD tagjai is.

³⁶ OECD, Országjelentés, 2018

³⁷ Az Európai Felsőoktatási Térség, 2020, Bolognai folyamat Végrehajtási jelentés

³⁸ [https://2015-](https://2015-2019.kormany.hu/download/c/9c/e0000/Fokozatvaltas_Felsooktatásban_HONLAPRA.PDF#!DocumentBrowse)

[2019.kormany.hu/download/c/9c/e0000/Fokozatvaltas_Felsooktatásban_HONLAPRA.PDF#!DocumentBrowse](https://2015-2019.kormany.hu/download/c/9c/e0000/Fokozatvaltas_Felsooktatásban_HONLAPRA.PDF#!DocumentBrowse)

³⁹ Magyarország kutatási, fejlesztési és innovációs stratégiáját a Kormány a 1456/2021. (VII.13.) Korm. határozattal fogadta el.

vannak fejleszthető pontok: átlagosan 4,2 darab, 3 évnél újabb interaktív tábla jut egy intézményre. A digitális tartalomgyártásra szolgáló multimédiás stúdiók elérhetősége is alacsony: az intézmények 38%-ban nincs digitális tartalomgyártásra szolgáló multimédiás stúdió, a 62% stúdióval rendelkező intézmények 80%-ában maximum egy stúdió van. Ezzel szemben a vezetékek nélkül internet (WiFi) ellátottság olyan elem, ahol nincs nagymértékű hiány - átlagosan 87%-os a termék lefedettsége.

Szakképzés

Magyarországon a szakképzésben és a középfokú duális képzésben részt vevő diákok aránya is elmarad az európai átlagtól. A korai iskolaelhagyók aránya a szakképző intézményekben magasabb, mint az egyéb oktatási intézménytípusokban, átlagosan 12% a szakmai oktatás során lemorzsolódók aránya. A hátrányos helyzetű térségekben a fiatalok 5-6%-a lép ki végzettség nélkül a szakképzésből, hogy jövedelmet adó, elsősorban szakképzettséget nem igénylő munkakörben helyezkedjen el. A szakgimnáziumban (technikumban) tanulók kiemelkedő arányban (46%) hagyják el az érettségi után az intézményt szakmai végzettség nélkül. A szakképzési centrumok 423 darab tagintézményének jelentős hányada pedig elavult infrastruktúrával rendelkezik. Az elmúlt években kizárólag a kisebb felújítási munkák elvégzése és több helyszínen energetikai célú fejlesztések valósultak meg, miközben a módszertani fejlesztésekhez csak részben kerültek hozzáigazításra a meglévő eszközök és az épületek. A XXI. század elvárásainak, valamint a munkaerőpiac igényeinek is megfelelő komplex infrastrukturális fejlesztésre van tehát szükség ahhoz, hogy a szakképzési rendszer alkalmas legyen a digitális kor nyújtotta elvárásoknak való megfelelésre. Az Ipar 4.0 és a digitalizáció hatására gyorsuló ütemben zajló technológiai változások is ráirányították a figyelmet a munkaerőpiac igényeit gyorsan követni képes képzési rendszer iránti gazdasági igényekre. Ezért a **szakképzési és a felnőttképzési rendszer komplex megújításának** egyik kulcseleme, hogy a tanulók négyötödének oktatását biztosító állami fenntartású szakképző intézmények a munkaerőpiaci igényekre reagálni képes, vonzó tanulási környezetet biztosítsanak, aktív szerepet vállalva ezáltal az adott térség munkaerőigényének kielégítésében.

A megújítás fontos tényezői továbbá a szakmai oktatást, képzést segítő digitális tananyagok, melyek rugalmasan módosíthatók a technológiai változásoknak megfelelően. A járvány lassítását célzó digitális tanrend nagymértékű kihívás elé állította a szakképző intézményeket, hiszen azonnali intézkedéseket kellett hozniuk a digitális oktatás technikai és pedagógiai feltételeinek megteremtése érdekében. Az ennek során szerzett legfontosabb tapasztalat, hogy egyes intézmények készen álltak a digitális oktatás bevezetésére, míg az intézmények jelentősebb részének ez kihívást jelentett. Így az infrastruktúra fejlesztésekor a korszerű feltételek megteremtése során a **tanulók mindennapi digitális eszközhasználatának biztosítása** elengedhetetlen a megfelelő szintű digitális kompetenciák megszerzése érdekében. Ezzel párhuzamosan a szakmai oktatásban azonos színvonalon, egységesen, minden szakképzésben tanuló számára elérhető, könnyen és térítésmentesen hozzáférhető digitális tananyagokra van szükség. A digitális tananyagfejlesztés különösen fontos azon szakmákban, ahol jelenleg még nem áll rendelkezésre teljeskörűen digitális tananyag. Fontos szempont az is, hogy olyan szakmákban is biztosított legyen, amelyek munkaerőpiaci relevanciája meghatározó ugyan, de a tanulólétszám jelenleg még alacsony.

Kutatás-fejlesztés, innováció

A 2008-as gazdasági válságot követően fontos kérdéssé vált a regionális reziliencia témaköre, amit számos kutatás keretében vizsgáltak. Bristow és Healy (2018) tanulmánya⁴⁰ az adatok

⁴⁰ <https://link.springer.com/article/10.1007/s00168-017-0841-6>

elemzésével arra jutott, hogy az innovációs vezetőknek számító európai régiók nagyobb valószínűséggel vagy hamarabb állnak helyre egy válságból. A 2008-as válság közepén egy brit innovációs intézmény is az innováció mellett érvelt, mint a helyreállást segítő tényező.⁴¹ 2014-ben tanácsadók is azt javasolták a Bizottságnak, hogy az innováció lehet a válságállóság legfontosabb eleme.⁴² Az innovációs rendszerek központi, kulcsintézményei pedig az egyetemek, illetve az ezek köré szerveződő kutató-tudásközvetítő szervezetek. Ezek a gyakorlatban valósítják meg a gazdasági szereplők hálózatosodását, kapcsolatainak mélyülését, az információ áramlását és abból innovatív tudás termelését.

Ám hiába a kutatás és az innováció a hosszútávú növekedés és versenyképesség kritikus motorja, hiába az utóbbi évek pozitív tendenciái, az *Európai Innovációs Tábla* (EIS) értékelése⁴³ alapján Magyarország jelenleg 66%-os teljesítményével csupán a mérsékelt innovátorok közé tartozik. Az ország átlag alatt teljesít az emberi erőforrás (45%), a kutatási rendszerek (58%), a kapcsolatépítés (59%), valamint a finanszírozás és támogatás (46%) területén is. Magyarországon a kutatás-fejlesztési ráfordítások összege évek óta folyamatosan emelkedik, 2019-ben már 703 Mrd forintot ért el, ami a bruttó hazai termék (GDP) 1,48%-át tette ki.⁴⁴ A növekedést azonban főként az üzleti szektor táplálta, a felsőoktatási szektor ebből mindössze 0,21%-ot tett ki. A tudományos szféra, valamint az állami és üzleti szektor közötti együttműködések megerősítése így tovább növelheti a hazai kutatási és innovációs kapacitásokat.

Magyarország kormánya az utóbbi években több intézkedéssel mozdította előre a versenyképesebb és a munkaerőpiacon is értékeesebb oktatás, korszerű képzés feltételeinek megteremtését a felsőoktatásban és a szakképzésben. Ezáltal az intézmények is gyorsabban reagálhatnak a gazdasági igényekre. A rugalmasabb és kiszámíthatóbb működési környezet kedvezően hat a felsőoktatás versenyképességére is. A felsőoktatási intézmények így központi szerepet tölthetnek be a hazai kutatás-fejlesztésben és innovációban, valamint társadalmi, gazdasági igényekre rugalmasan reagáló, piaci folyamatok alapján működő szolgáltató központokká válhatnak. Márpedig a hazai tudásipar, innováció szereplői a válságban is bebizonyították, hogy képesek érdemben és gyorsan reagálni a rendkívüli kihívásokra. Bár 2020 óta számos új program szolgálja Magyarország innovációs teljesítményének javítását, a tudományos eredmények gyakorlati hasznosulását és az egyetemi-vállalati együttműködések élénkítését, a **tudományos szféra kutatásaiba és innovációjába történő további beruházásokkal**, valamint támogató kutatási környezet megteremtésével a helyreállítás hatékonysági foka még tovább növelhető.

b) Célkritériumok

Fenti kihívásokra és összefüggésekre alapozva a komponens **a változó gazdasági és munkaerőpiaci követelményekre reagálni tudó, a versenyképességi potenciál kiaknázására képes oktatási és innovációs kapacitások kiépítésére törekszik.**

Az elmúlt évek intézkedéseire építve a következő időszakban cél, hogy a **szakképzéstől a felsőoktatáson át a kutatás-fejlesztésig** mindenütt megmutatkozzanak az intézkedések eredményei. A Kormány stratégiai céljának – Magyarország 2030-ra tartozzon Európa öt

⁴¹ NESTA (2009) The Vital 6%: How high-growth innovative businesses generate prosperity and jobs. Research summary, NESTA, London, October 2009

⁴² SC6 Advisory Group (2014) Resilient Europe, Societal Challenge 6: Europe in a changing world—inclusive, innovative and resilient societies. Advisory Group on Societal Challenge 6. Recommendations to the European Commission. <http://ec.europa.eu/programmes/horizon2020/sites/horizon2020/files/SC6-Advisory-Group%20report%20for%202016-2017.pdf>

⁴³ <https://ec.europa.eu/docsroom/documents/42981/attachments/1/translations/en/renditions/native>

⁴⁴ <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/tudkut/2019/index.html>

legversenyképesebb és legélhetőbb országa közé – eléréshez azonban további számos erőfeszítés megtétele szükséges. Ezért szakpolitikai cél, hogy **a magyar társadalom élethosszig tanuló és magasan képzett társadalom legyen**. Ennek érdekében a komponens végrehajtása az alábbi specifikus célokat szolgálja.

A tervezett reformok és beruházások hozzáadott értéke a **komplex fejlesztési megközelítésben** rejlik, ami magában foglalja az infrastruktúrafejlesztést, a gyakorlati és a digitális képzést szolgáló eszközpark-bővítést, a képzési innovációt, a készségfejlesztést, a képzési szintek egymásra hangolását, valamint az innovációs ökoszisztéma megerősítését.

- **XXI. századi munkaerőpiaci igényeket kiszolgáló, versenyképes felsőoktatási struktúra megteremtése**

A Kormány a hazai felsőoktatási intézményeknek meghatározó szerepet szán a jövőben. Cél, hogy az intézmények a társadalom szellemi központjaivá váljanak és a nemzetgazdaság motorjaiként funkcionáljanak. Cél az is, hogy a társadalmi és gazdasági igényekre rugalmasan reagálva biztosítsák a képzési, kutatási, innovációs, művészeti, valamint sport és kulturális szolgáltatási háttérrel az adott régió és a nemzetgazdaság versenyképességéhez.

A *gyakorlatorientált felsőfokú képzés fejlesztésével* a komponens célja a regionális munkaerőpiaci igények kiszolgálása, a képzésfejlesztés útján a gazdasági, társadalmi- és a XXI. századi digitális elvárásokhoz való igazodás, a piaci források bevonzásának ösztönzése és az esélyegyenlőség növelése. A képzési tartalom megújítása az adott képzésekhez speciálisan illeszkedve jeleníti meg a vállalkozói készségek fejlesztését. A reformok és beruházások hozzájárulnak a fenntartható növekedési potenciálhoz, a munkahelyteremtéshez, valamint a gazdasági és társadalmi rugalmasság hatékony megerősítéséhez. Támogatják továbbá a válság gazdasági és társadalmi hatásainak enyhítését és elősegítik a kohéziót és a konvergenciát is. Az építési beruházások célja az érintett épületek energiahatékonyságának javítása, kiegészítve a felsőfokú képzések modernizációjával, digitalizációjával, kutatási potenciáljának erősítésével, a szakképzés és felsőoktatás közötti átmenet összehangolásával, valamint a felsőoktatási felnőttképzés készségfejlesztésének új alapokra helyezésével.

A szinergikus, komplex fejlesztés hozzájárul ahhoz, hogy a magyar gazdaság számára magasan képzett magyar munkaerő álljon rendelkezésre, akár egy újabb válság esetén is. Emellett lehetővé teszi, hogy a felsőoktatási intézmények magas színvonalon biztosítsák a digitális oktatást minden hallgató részére, és az ország innovációs potenciálja tovább erősödjön régiós és nemzetközi szinten. A beavatkozások keretében 2026 őszéig a felsőoktatási intézmények infrastrukturális, képzési és saját bevétel növekedést fókuszba állító fejlesztése valósulhat meg, amelyek együttesen az oktatási eredmények javulását segítik elő.

- **Hozzájárulás a szakképzett munkaerő rendelkezésére állásához a jelenlegi és egy újabb válság esetén**

A szakképzési és a felnőttképzési rendszer komplex megújításának egyik kulcseleme, hogy a tanulók négyötödének oktatását biztosító állami fenntartású szakképző intézmények a munkaerőpiaci igényekre reagálni képes, vonzó tanulási környezetet biztosítsanak, aktív szerepet vállalva az adott térség munkaerőigényének kielégítésében. A megújítás másik fontos tényezője a szakmai oktatást, képzést segítő digitális tananyagok, melyek rugalmasan módosíthatók a technológiai változásoknak megfelelően. A komplex megújítás harmadik eleme egy országosan elérhető, központi, a legkorszerűbb eszközökkel felszerelt vizsgaközpont létrehozása, amely a XXI. századi oktatási követelményekhez igazodva a szakmai vizsgáztatás alapfeltételeinek megteremtésével hozzájárul a szakképzettséget szerzők arányának növekedéséhez.

Cél, hogy a XXI. századi intézményfejlesztés részeként megújuló szakképző iskolák épületei olyan minőségűek legyenek, hogy az oda belépő pályaválasztás előtt álló fiatalok és szüleik számára vonzó alternatívát nyújtsanak. A modern iskolaépületekben XXI. századi felszereltségű tantermeket kell kialakítani, fejleszteni kell a szakmai oktatási épületek infrastrukturális és műszaki állapotát, eszközfelszereltségét és a szabadidős tevékenységek tereit is. Nagy hangsúlyt kell fektetni a környezeti fenntarthatóságra, ezáltal az épületek üzemeltetési költségeinek csökkentésére, valamint a digitális oktatási környezet kialakítására.

- **A térség társadalmi-gazdasági környezetét fejlesztő tudományos, innovációs és képzési ökoszisztéma létrehozása a felsőoktatás bázisán**

Összhangban a Magyarország Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Stratégiája (2021–2030) célkitűzéseivel, az intézkedésekkel elérni kívánt cél, hogy a felsőoktatási intézmények és a kapcsolódó KFI műhelyek, szakképzési intézmények a térség társadalmi-gazdasági környezetét fejlesztő, és a tudományos, innovációs, művészeti és képzési ökoszisztéma irányító, egyben kiszolgáló, versenyképes, hatékony és eredményes intézményei legyenek. Célunk, hogy hazánk erősségeire alapozva fejlődjünk az EIS által is azonosított területeken, ezáltal a jelentős innovátorok közé léphessünk. Amennyiben a felsőoktatási intézményeket az innovációs láncban központi szereplőként helyezzük el, akkor több dimenzióban is a hatékonyság növekedésre számíthatunk. A tudásipar bázisainak bevonásával megvalósuló innovációs ökoszisztéma fejlesztés a felsőoktatás GDP arányos K+F ráfordításainak növeléséhez is hozzá fog járulni.

Az ismertetett kihívásokhoz és célkitűzésekhez igazodva az „Magasan képzett, versenyképes munkaerő” komponens az alábbi reformok és beruházások köré szerveződik.

Reform 1. – A felsőoktatási képzések modernizációja

Reform 2. – A szakképzés megújítása

Reform 3. – Az innovációs ökoszisztéma megerősítése

Beruházás 1. – Innovatív képzésformák a felsőoktatási intézményekben

Beruházás 2. – A felsőoktatási intézmények infrastruktúrájának korszerűsítése és digitalizációja

Beruházás 3. – Digitális tantervek kidolgozása a szakoktatás és szakképzés számára

Beruházás 4. – Szakképzési infrastruktúra a 21. században

Beruházás 5. – Az Országos Központi Akkreditációs Központ fejlesztése

Beruházás 6. – Nemzeti Laboratóriumok létrehozása és fejlesztése

c) Illeszkedés a nemzeti és uniós szakpolitikai célkitűzésekhez és az érintettek igényeihez

A komponens megfelelő válaszokat ad az elmúlt három évben az oktatás és kutatás terén megfogalmazott országspecifikus ajánlásokra, hisz **valamennyi tervezett intézkedés a kutatást és innovációt, valamint az iskolák digitális infrastruktúráját állítja a beruházások középpontjába, az egyenlő esélyű hozzáférés növelése mellett.** A reformok és beruházások hozzájárulnak az oktatási eredmények uniós átlaghoz való közeledéséhez, a felsőoktatásban részt vevő hallgatók arányának növeléséhez, a magyar felsőoktatási intézmények pénzügyi önállóságának erősítéséhez és így autonómiájuk növeléséhez, valamint az oktatás digitális átállásához. Emellett támogatják a kutatási és innovációs kapacitások növelését, a tudomány és a piaci szereplők közötti együttműködések kialakulását és fejlődését, a tudományos-kutatási fórumok finanszírozási és szervezeti bizonytalanságainak enyhítését, ezáltal a kutatás minőségének tartós növelését. A komponens kiemelten hozzájárul a magasan

képzett szakemberek számának növeléséhez, a kutatás-fejlesztési kiadások folytatólagos növekedéséhez, valamint a hazai kutatási és innovációs kapacitások koronavírus-járvány által is szükségessé tett erősítéséhez.

A komponens keretében tervezett reformok és beruházások mindemellett hozzájárulnak a zöld és a digitális átálláshoz is. Az infrastrukturális beruházások hangsúlyos eleme az **energiahatékonysági** és megújuló energia felhasználására irányuló fejlesztések végrehajtása, a természeti erőforrások takarékos és hatékony felhasználására irányuló, komplex mintaprojektek megvalósítása. A szektorközi K+F együttműködések pedig hozzájárulnak az **innováció előmozdításához az ipari szereplők körében**. Mindkét területen tett erőfeszítések az *Európai zöld megállapodásban* foglaltak elérését támogatják. A digitális átálláshoz emellett mind az **eszközállomány és tananyagok modernizálása**, mind az oktatói, tanulói és hallgatói állomány **készségeinek és képességeinek fejlesztése** hozzájárul. Ezáltal támogatja az *EU digitális stratégiájának* „Digitális készségek” fejlesztésére vonatkozó célkitűzéseit.

A tervezett reformok és beruházások ezen felül közvetlenül hozzájárulnak az „intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés”⁴⁵, valamint a „következő generációkra, a gyermekekre és az ifjúságra vonatkozó politikák” pillérek teljesüléséhez. Emellett közvetve támogatják a „társadalmi és területi kohézió” elérését és a „gazdasági, társadalmi és intézményi ellenállóképesség növelését”. Mindez elsősorban a komponens foglalkoztatásra (különösen a fiatalok körében), munkahelyteremtésre és gazdasági növekedésre gyakorolt kedvező közvetlen és közvetett hatásainak köszönhető. De a tervezett fejlesztések nemcsak a Helyreállítási és Ellenállóképességi Terv pilléreivel, az országspecifikus ajánlásokkal és az uniós és hazai szakpolitikai célkitűzésekkel állnak összhangban, hanem a „Korszerűsítés, „Modernizálás” és „Átképzés és továbbképzés” zászlóshajó kezdeményezésekhez is kapcsolódnak.

A komponens szorosan illeszkedik a hazai ágazati és szakpolitikai stratégiai dokumentumokban – *Magyarország Nemzeti Reform Programja, Fokozatváltás a felsőoktatásban középtávú szakpolitikai stratégia 2016, Nemzeti Intelligens Szakosodási Stratégia, Magyarország Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Stratégiája (2021–2030), Szakképzés 4.0 Stratégia, Magyarország Digitális Oktatási Stratégiája, Digitális Jólét Programban, Ipar 4.0 és Irinyi Terv* – foglalt célkitűzésekhez is. A komponens tartalma reflektál a stratégiák társadalmasítása során feltárt igényekre, az érintettek szükségleteire is. A komponens tartalmának társadalmasítására, a stakeholderek bevonására ezen felül az RRP előkészítésének időszaka alatt is sor került, a járványügyi korlátozások adta lehetőségeken belül.

A komponens az egyéb – európai uniós és hazai – finanszírozási forrásoktól egyértelmű szempontok szerint lehatárolható. A felsőoktatás esetében a lehatárolás alapját az MFF ERFA források hiánya adja, vagyis a bevontak körében MFF-ből infrastrukturális fejlesztések megvalósítása nem lehetséges. A szakképzés esetében MFF ERFA forrásból szakképzési ágazati tudásközpontok fejlesztése tervezett, melyek megvalósításának tervezett helyszíne elkülönül az RRF források bevonásával végrehajtandó infrastruktúra-fejlesztési helyszínektől. A felsőoktatási digitalizáció támogatása során a központi, ágazati fejlesztések az MFF-ben, míg az intézmény digitális fejlesztések az RRF-ben valósulnak meg. A szakképzési tananyagfejlesztés esetén rendezőelv továbbá, miszerint a szakképzésért felelős miniszter felelőssége alá tartozó szakmák esetében MFF, míg azon kívül eső szakmák esetében RRF források bevonásával valósulnak meg a fejlesztések. A kutatás-fejlesztés esetében pedig azon Nemzeti Laboratóriumok támogatására kerül sor RRF források bevonásával, amely szervezetek tématerülete leginkább illeszkedik az RRP cél- és prioritásrendszeréhez.

⁴⁵ EUROPE 2020 A strategy for smart, sustainable and inclusive growth, European Commission, 2010

Célkitűzések	Kapcsolódás hazai szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás uniós szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás országspecifikus ajánláshoz
XXI. századi munkaerőpiaci igényeket kiszolgáló, versenyképes felsőoktatási struktúra megteremtése	- Fokozatváltás a felsőoktatásban középtávú szakpolitikai stratégia 2016 – a teljesítményelvű felsőoktatás fejlesztésének irányvonalai - a képzési innováció és készségfejlesztés révén az intézmények gyorsabban és hatékonyabban tudnak majd reagálni a munkaerőpiaci elvárásokra - javulnak a hallgatók munkaerő-piaci elvárásokhoz kapcsolódó kompetenciái - az oktatók pedagógiai és oktatás-módszertani felkészültsége jelentősen javul - megnő a magyar felsőoktatás vonzereje - Magyarország Digitális Oktatási Stratégiája - hozzájárulás az oktatási rendszer digitális átalakításához, a digitális világra való sikeres felkészüléshez	Az EU megújított felsőoktatási programja - a felsőfokú végzettséggel rendelkező 30–34 évesek arányának 50%-kal történő növelése 2030-ig - a felsőoktatásban folyó készségfejlesztés munkaerőpiaci igényekkel való összehangolása - a felsőoktatásban rejlő innovációs lehetőségek bővítése - a felsőoktatás hatékonyságának és eredményességének fokozása	- Javítsa az oktatási eredményeket, és növelje a hátrányos helyzetű csoportok, különösen a romák részvételét a minőségi többségi oktatásban. (2019, 2022) - Ütemezze előre a kiforrott közberuházási projekteket. (2020) - Helyezze a beruházások középpontjába a zöld és digitális átállást, valamint az iskolák digitális infrastruktúráját. (2020, 2022) - Biztosítsa a minőségi oktatáshoz való hozzáférést mindenki számára. (2020, 2022) - Elsősorban továbbképzés biztosítása révén folytassa a legkiszolgáltatottabb csoportok munkaerőpiaci integrációját, továbbá hosszabbítsa meg a munkanélküli ellátások folyósításának időtartamát. (2022)
Hozzájárulás a szakképzett munkaerő rendelkezésére állásához a jelenlegi és egy újabb válság esetén	- Szakképzés 4.0 – A szakképzés és felnőttképzés megújításának középtávú szakmapolitikai stratégiája - vonzó környezet, karrier lehetősége, naprakész tudású oktatók - Magyarország Digitális Oktatási Stratégiája - hozzájárulás az oktatási rendszer digitális átalakításához, a digitális világra való sikeres felkészüléshez	Európai készségfejlesztési program - megfelelő készségszerzés lehetőségének biztosítása - felnőttek részvételének növelése az oktatásban a 25–64 éves lakosság arányában	- Javítsa az oktatási eredményeket, és növelje a hátrányos helyzetű csoportok, különösen a romák részvételét a minőségi többségi oktatásban. (2019, 2022) - Ütemezze előre a kiforrott közberuházási projekteket (2020) - Helyezze a beruházások középpontjába a zöld és digitális átállást, valamint az iskolák digitális infrastruktúráját. (2020, 2022) - Biztosítsa a minőségi oktatáshoz való hozzáférést mindenki számára (2020, 2022)

Célkitűzések	Kapcsolódás hazai szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás uniós szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás országspecifikus ajánláshoz
			Mozdítsa elő a fenntartható víz- és hulladékgazdálkodással, a gazdaság körforgásos jellegével, a vállalkozások digitalizációjával, a zöld és digitális készségekkel, valamint a kutatással és innovációval kapcsolatos reformokat és beruházásokat
<i>A térség társadalmi-gazdasági környezetét fejlesztő tudományos, innovációs és képzési ökoszisztéma létrehozása a felsőoktatás bázisán</i>	- Fokoztatváltás a felsőoktatásban középtávú szakpolitikai stratégia 2016 – a teljesítményelvű felsőoktatás fejlesztésének irányvonalai - K+F+I célú infrastruktúra megújítása - felsőoktatási intézmények aktivitásának növelése a gazdasági-társadalmi kihívások kezelésében - Nemzeti Intelligens Szakosodási Stratégia - KFI rendszer szereplői közötti együttműködés erősítése - Magyarország Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Stratégiája - infrastrukturális fejlesztések, a humán erőforrás biztosítása és az együttműködésekben rejlő lehetőségek kiaknázása	Nyílt innováció, nyitott tudomány, nyitás a világra – Európa jövőképe	- Állítsa a beruházásorientált gazdaságpolitika középpontjába a kutatást és az innovációt (2019) - Ütemezze előre a kiforrott közberuházási projekteket (2020) - Helyezze a beruházások középpontjába a kutatást és innovációt (2020) - Mozdítsa elő a fenntartható víz- és hulladékgazdálkodással, a gazdaság körforgásos jellegével, a vállalkozások digitalizációjával, a zöld és digitális készségekkel, valamint a kutatással és innovációval kapcsolatos reformokat és beruházásokat. (2022)

3. A komponens reformjainak és beruházásainak bemutatása

3.1. Reformok

Reform 1. – A felsőoktatási képzések modernizációja

Kihívás: A gazdaságban és a munkaerőpiacon gyorsuló ütemben zajló technológiai változások (az ún. Ipar 4.0 és az Irinyi Tervben megjelenő stratégiai ágazatok) ráirányították a figyelmet a munkaerőpiac igényeit gyorsan követni képes képzési rendszer iránti gazdasági igényre, a digitalizáció, a kiberbiztonság, mesterséges intelligencia, média írástudás kihívásaira válaszolni tudó készségek (*skills*) fejlesztésére.⁴⁶ A felsőoktatásnak egyszerre kell biztosítania, hogy a graduális képzés során végzett hallgató a munkaerőpiaci elvárásoknak megfelelő tudással és kompetenciákkal bírjon, és egyben a posztgraduális, felnőttképzés során pedig a szakterület folyamatosan bővülő ismeretei biztosítottak legyenek, szükség szerint pedig a továbbképzés vagy átképzés is megvalósuljon. Az új típusú koronavírus világjárvány emellett felerősítette a digitális oktatás és tanulás megerősítésének szükségességét.

Célok: A reform egyszerre célozza a felsőoktatás képzési rendszerének gyakorlati fókuszú átalakítását, megteremti az egyes területeken a szakképzéssel és az innovációval való képzési és szabályozási együttműködését, továbbá megerősíti a munkaerőpiaci elvárásoknak megfelelően a felsőoktatáshoz kapcsolódó továbbképzés, ráképzés és átképzés rendszerét. A digitális és zöld átmenet összefüggésében különösen fontos, hogy a munkaerő-piaci elvárások elsősorban a munkaképes korú lakosság digitális és zöld készségeinek javításához és bővítéséhez kapcsolódni. A felsőoktatás kiemelten hozzájárul e készségek felsőfokú és felsőfokú szintű fejlesztéséhez, és a szabályozási környezetnek is prioritásként kell kezelnie ezen igények kiszolgálását. A felsőoktatási intézmények képzési reformja hozzájárul ahhoz, hogy a felsőoktatási intézmények a jövőben jelentősebb szerepet játsszanak a felnőttképzésben. A fejlesztések hatására a felnőttek részvétele az oktatásban és képzésben növekedni fog, valamint javulnak a felnőtt lakosság készségei és kompetenciái, amelyek a munkaerőpiacon is jobb esélyeket biztosítanak számukra. A rövid képzési programok és az ún. mikrotanúsítványok (micro-credentials) létjogosultsága egyre nyilvánvalóbb és szükségszerűbb, hiszen lehetővé teszik a különböző képzéseknek a munkaerőpiaci elvárásokhoz igazodó minél rugalmasabb alakítását, a gyors, hozzáférhető és személyre szabott készségek fejlesztését.

A felsőoktatás területén 2021-ben indították el az ún. Bologna revíziót, melynek keretében áttekintésre kerülnek egyes kiemelt – társadalmi, gazdasági igények szerint meghatározott – képzések kimeneti kompetencia követelményei, és az ehhez kapcsolódó szabályozók. A felülvizsgálat azóta is folyamatban van. Szintén jogszabályi keretek között kerül megerősítésre e képzési területeken a felsőoktatás-felnőttképzés továbbképzési rendszere.

A komponens keretében a felsőoktatás, szakképzés és innováció területén a modernizációt kizáró vagy korlátozó jogszabály, közjogi szervezetet szabályozó eszköz, eljárásrend, standard, előírás, útmutató, szabályzat, egyéb szabályzó felülvizsgálata, módosítása történik meg a 2021-2023 közötti időszakban. A következő tevékenységek mutatják be a folyamatot:

⁴⁶ EUCO 19/1/17 REV 1, II. SOCIAL DIMENSION, EDUCATION AND CULTURE

Tevékenység	Tervezett határidő
Javaslatcsomag kidolgozása a szabályozási környezet átalakítására a felsőoktatás korszerűsítése érdekében	2022.06.30. Javaslatcsomag kidolgozása
Benchmarking-elemzés készítése a fejlesztési folyamatok támogatására a kiválasztott EHEA-országok gyakorlatainak azonosítása érdekében.	2022.06.30. Végrehajtási ajánlások kidolgozása
A képzési és kimeneti követelmények strukturális változásai	2022.06.30. Kapcsolódó benchmarking elemzés, a jogszabályok felülvizsgálata és megfogalmazása, a meglévő nemzeti fejlesztési javaslatok felülvizsgálata és rendszerezése a megújítás érdekében, a munkaerő-piaci inputok rendszerének kidolgozása és az érdekelt felek bevonása. 2022.12.31. Koordinálja a hazai és nemzetközi fejlesztési javaslatokat, iránymutatásokat javasol a hatékony átalakításhoz. 2023.06.30. A felülvizsgált változat kidolgozása.

A modernizációs folyamatok eredményeinek gyakorlatba való átültetése (implementálása) a felsőoktatási/szakképzési intézmények és a társadalmi, gazdasági szereplők körében, valamint a modernizációs folyamatok eredményeinek széleskörű megismertetése (disszemináció) is szükséges a reform sikeres, teljes körű végrehajtása érdekében. A reform - többek között - kiterjed a felsőoktatás képzési struktúrájának átalakítására, a minőségbiztosítás szerepének megerősítésére az új képzési struktúrában, az intézményi akkreditációs eljárás egyszerűsítésére, a központi felvételi toborzási eljárás és a toborzási pontozás megújítására, a felsőoktatási készségek előrejelzésének továbbfejlesztésére, a felsőoktatási teljesítmény és a munkaerő-piaci igények összehangolására, a duális képzés megújítására, a kreditelismerés akadályainak lebontására, a validáció működési feltételeinek kidolgozására.

A reform kimenete a fentieknek megfelelően egyrészt a szakterületi reformhoz szükséges valamennyi jogforrás, szabályozó és eljárásrend felülvizsgálata, valamint disszeminációs tevékenység útján a strukturális átalakulás érintettjeinek tájékoztatása és a célcsoport bevonásával a reform által eredményezett strukturális változások adaptálásának elősegítése. A reform megvalósítása során minden szabályozó módosítása az esélyegyenlőség növelésének elősegítésére való tekintettel fog megtörténni.

Célcsoport: A reform közvetlen célcsoportjai a felsőoktatási hallgatók és oktatók, a szakképzésben tanulók és dolgozók, a felnőttképzésben tanulmányokat folytatók és az ágazati reform szabályrendszerét kialakító szervezetek. Közvetetten a helyi társadalmi/gazdasági szereplők, a felsőoktatásba, szakképzésbe jelentkezők, a felsőoktatási és szakképzési hallgatók/tanulók és dolgozók környezete, a szakpolitika és egyéb felsőoktatási/szakképzési szereplők is érintettek a reform hatásaival.

Megvalósítás: A reformot a feladatra kijelölt intézmények és szervezetek – Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság, Magyar Rektori Konferencia és az Oktatási Hivatal – valósítják meg, szakterületi irányítással. A reform végrehajtásának, forrásvonzatának az RRF terhére elszámolt költsége 1,9 Mrd forint.

Ütemterv: 2023 végéig a felsőoktatási képzések ágazati modernizációjának megvalósításához szükséges szabályozók módosítása, intézményi gyakorlatba ültetése és disszeminációja befejeződik.

Reform 2. – A szakképzés megújítása

Kihívás A 2019-ben megkezdett szakképzési reform eredményeként létrejövő új szakképzési törvényt 2019. november 19-én fogadta el a Magyar Országgyűlés. Az új törvény célja a tudatos szakma, illetve képesítésválasztás elősegítése és a szakképzés XXI. századi követelményekhez igazított, magas színvonalának biztosítása. Ennek érdekében a szakképzési rendszernek a tudásalapú gyakorlati tanulásra, a digitális tudás fejlesztésére, a kreatív és széles látókörű gondolkodásra, a változásokhoz való rugalmas alkalmazkodás képességére oktatókra és a szakképzés és a gazdasági szféra közötti együttműködés erősítésére alapozva kell működnie. Az új típusú koronavírus világjárvány emellett felerősítette a digitális oktatás és tanulás megerősítésének szükségességét. A jelenlegi gazdasági környezet negatív hatással van többek között az éghajlat- és energiapolitikára. E kihívásra válaszul a szakoktatásban és -képzésben a fenntartható gazdaság, társadalom és környezet érdekében a zöld készségek fejlesztésére is szükség van. Az életen át tartó tanulás támogatására és az alkalmazkodóképesség erősítésére a szakképzési reform egyik célja a szakképző iskolákban és a technikumokban oktatott szakmák esetében a köznevelési óraszámok emelése.

A Szakképzés 4.0 Stratégia egyik beavatkozási területe a kimenet szabályozás, amely a pontosan meghatározott képzési kimeneti követelményeken és standardizált mérhetőségen alapul. Elkészültek a szakmákhoz a tanulási eredmények leírásán alapuló képzési és kimeneti követelmények. A szakma megszerzésére irányuló szakmai vizsgát, illetve szakképesítés megszerzésére irányuló képesítő vizsgát kizárólag a nemzeti akkreditálásról szóló törvény szerinti akkreditáló szerv által személytanúsító szervezetként akkreditált vizsgaközpont szervezhet. A jelenleg érvényes szabályozásnak megfelelő akkreditált vizsgaközpontok felállítása folyamatban van és a tapasztalatok alapján mintegy harminc szakma és szakképesítés esetében nem fog rendelkezésre állni a vizsgáztatáshoz szükséges infrastruktúra, így ennek megteremtése a szakképzési reform végrehajtásának szükséges feltétele.

Az új szakképzési törvény nagy hangsúlyt helyez a tudásalapú gyakorlati tanulásra, a digitális tudás fejlesztésére, a kreatív és széles látókörű gondolkodásra, a változásokhoz való rugalmas alkalmazkodás képességére, azonban az ehhez kapcsolódó képzési és központi vizsgáztatási infrastruktúrával a szakképzés intézményrendszere nem rendelkezik. Mivel ilyen jelentős mértékű infrastruktúra-fejlesztés az MFF-ben nem, csak az RRF-ben támogatott, lehetőség van a reformhoz kapcsolódóan a szakképzési centrumok több tagintézményét érintő infrastrukturális és eszközfejlesztések végrehajtására, illetve a központi vizsgáztatás rendszertét biztosító Országos Központi Akkreditált Vizsgaközpont hálózat létrehozására.

Célok: A reform célja a tervezett beruházások előkészítése, a bevont intézmények és fejlesztéssel érintett ágazatok kiválasztása, valamint a Kormány a szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. Törvény végrehajtásáról szóló 12/2020. (II. 7.) Korm. rendeletben a közismereti tárgyak óraszámainak meghatározása.

Célcsoport: A reform célcsoportja a szakterületi felelősök, valamint a szakképző intézmények, azon belül valamennyi szakképzésben tanuló és dolgozó. A reform közvetett célcsoportja a szakképzett munkaerőt felszívó munkaadók, piaci szereplők, a felsőoktatási intézmények és szociális partnerek.

Megvalósítás: A végrehajtást a Kulturális és Innovációs Minisztérium végzi. A reform végrehajtása nem jár finanszírozási igénnyel.

Ütemterv: 2024 év végéig rögzíti a szakképzésért felelős minisztérium, hogy a közismereti tárgyak oktatása milyen órászámban valósul meg.

Reform 3. – Az innovációs ökoszisztéma megerősítése

Kihívás: A tudományos szférában termelt tudás a gyakorlatban alacsony mértékben hasznosul a gazdaságban. Ennek egyik oka, hogy az egyes szektorokon belül és a szektorok között

kialakuló együttműködések új módjainak megerősítése szükséges. Ezen kihívás kezelésének kiemelkedő kezdeményezései voltak a Felsőoktatási- és Ipari Együttműködési Központok (FIEK), melyek tapasztalatai alapján **meghatározható az új, a magasabb szintű együttműködések szükségessége**. Ennek értelmében a létrejövő új együttműködési formák nem a korábbi helyére állnak, hanem azok komplementereként jelennek meg, így erősítve az ökoszisztémát. A másik probléma a közfinanszírozású kutatóhelyek hiányos vagy elavult technológiája egyes tudományterületeken, valamint a meglévő kihasználatlan kapacitások. Emiatt az élvonalbeli fejlesztések csekély számban valósulnak meg.

A kutatás-fejlesztési aktivitás fokozása érdekében indokolt megteremteni annak a jogi szabályozási hátterét, hogy a felsőoktatási intézményekben létrehozott szellemi alkotások védelme és a tudás hasznosítása a felsőoktatási intézményekben a szellemi tulajdon-kezelési szabályzatok által meghatározott egységes és mindenki számára megismerhető keretek között történjen. A sikeres tudástranszfer és az egyetemi-ipari kapcsolatok javítása érdekében fontos a kiszámíthatóság további javítása, amelyhez szükséges, hogy a szellemi alkotásokat létrehozó oktatók-kutatók szabályozott, és az esetleges összeférhetetlenséget kizáró módon működhessenek közre az egyetemi tudás hasznosítására létrejött vállalkozásokban, illetve végezdhessenek K+F tevékenységet.

Célok: A reform keretében az egyes tématerületek hazai szakmai műhelyeinek koncentrálásával kialakításra kerülő Nemzeti Laboratóriumok célja jelentős globális problémákra nemzetközi szinten választ adni képes kompetenciák fejlesztése, és a kutatási-fejlesztési eredmények társadalmi, gazdasági, környezeti hasznosítása (tudástranszfer),

Célcsoport: A reform során a tudásipar érintettjei, különösen a felsőoktatási intézmények, kutató-tudásközvetítő szervezetek és az iparági szereplők kerülnek bevonásra.

Megvalósítás: A végrehajtást a Kulturális és Innovációs Minisztérium felügyeli a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal szakmai bevonásával. A reform végrehajtása nem jár finanszírozási igényvel.

Ütemterv: A beruházások előkészítésére 2021 év végéig sor kerül.

3.2. Beruházások

Beruházás 1. – Innovatív képzésformák a felsőoktatási intézményekben

Kihívás: Magyarország ellenálló képességének javítását a jövő generációi, a bennük rejlő tudás és az innovációra való képesség alapozza meg. Éppen ezért minden lehetőséget meg kell teremtenünk ahhoz, hogy az oktatási rendszerekbe bekerülő fiatalok olyan naprakész és versenyképes tudás birtokosai legyenek, amellyel képesek helytállni egy válsággal terhelt gazdaságban és társadalomban is. Bár a magyar felsőoktatás regionális és nemzetközi jelentősége fokozatosan nő, szükség van a felsőoktatási kibocsátás munkaerőpiaci igényekkel való még szorosabb összehangolására.

A felsőoktatásban és felnőttképzésben végzett hallgatók nem rendelkeznek kellő gyakorlati kompetenciákkal, digitális készségeik nem elégségesek. Nem biztosítottak az egész életen át tartó tanulás feltételei és a munkaerőpiaci igényeknek megfelelő átképzések. Nagyobb képzési összhang megteremtése szükséges a szakképzés, felsőoktatás és felnőttképzés között. Az elérhető tananyag tartalma nem követi az ipari, társadalmi, tudományos változások gyors ütemét, ennek digitalizáltsági foka és így hozzáférhetősége nem megfelelő.

A felsőoktatásnak egyszerre kell biztosítania, hogy a graduális képzés során végzett hallgató a munkaerőpiaci elvárásoknak megfelelő kompetenciákkal bírjon, de egyúttal a posztgraduális vagy felnőttképzés során a szakterület folyamatosan bővülő ismeretei is biztosítottak legyenek, szükség szerint megvalósuljon a ráképzés vagy átképzés is. Az egyes felsőoktatási képzési területeken az oktatók eddigi képzési módszertana és a képzés tartalma eltérhet a reform által

elvártaktól, így szükséges a megfelelő módszertani és gyakorlati ismeretszerzés biztosítása, valamint az oktatói kör gyakorlati képzőhelyekről történő bővítése.

Cél: A felsőoktatás strukturális megújulásához kapcsolódóan 2021 folyamán megindul a képzési területeken a digitális tananyagfejlesztés, az alábbi beavatkozási területek mentén:

- az elektronikus formában előállított oktatási tartalmak bővítése országos koordinációban;
- a hagyományos értékes tankönyvek, folyóiratok, oktatási anyagok koordinált digitalizálása támogatásának beépítése az intézményi fejlesztésekbe;
- a hallgatóknak szánt saját előállítású vagy beszerzett oktatási anyagok számára célzott és jól használható szolgáltatási környezet kialakítása az intézményi fejlesztések keretében;
- a kutatási eredmények disszeminációjának támogatása a tudományos kommunikáció egyre változatosabb csatornáit felhasználva;
- a publikációkban megjelenő eredmények tartós megőrzését szolgáló környezet fejlesztése az intézményi fejlesztések keretében;
- fejlesztések a kutatás során keletkező adatok, adathalmazok és adatbázisok kezelése, közzététele és megőrzése érdekében;
- tudásmetriai adatok előállítását és szolgáltatását támogató tevékenységek beépítése az intézményi fejlesztésekbe.

A beruházás további célja pedig a felsőoktatási intézmény hallgatói és munkatársai digitális készségeinek, kompetenciáinak fejlesztése, ezirányú programokon való részvétellel. A tervezett beruházás hozzájárul ahhoz, hogy magasan képzett magyar munkaerő álljon rendelkezésre egy újabb válság esetén a magyar gazdaság számára, a felsőoktatási intézmények magas színvonalon biztosítsák a digitális oktatást minden hallgató részére. A beruházás eredményeként a képzésekben és kutatásokban/innovációkban a fenntarthatóság, körforgásos gazdaság és klímasemlegesség tématerületek is megjelenhetnek.

Célcsoport: A fejlesztéseket a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal vezette konzorcium nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény 1. számú mellékletében felsorolt államilag elismert felsőoktatási intézmények bevonásával hajtja végre.

A fejlesztések közvetlen célcsoportjai a felsőoktatási hallgatók, leendő hallgatók és dolgozók. Közvetetten a helyi társadalmi/gazdasági szereplők, a felsőoktatási hallgatók és dolgozók környezete, a szakpolitika és egyéb felsőoktatási szereplők is érintettek a beruházás hatásaival.

Megvalósítás: A beruházás végrehajtása a felsőoktatási intézmények bevonásával történik kiemelt konstrukció keretében. A keretösszege belül az RRF terhére elszámolt költség 17,8 Mrd Ft.

A beruházás MFF-től való lehatárolásának alapja, hogy MFF keretében a felsőoktatási intézmények számára ERFA forrás nem áll rendelkezésre, így infrastrukturális fejlesztéseiket az RRP keretében tudják végrehajtani. Az RRP-ben központilag koordinált digitális fejlesztések valósulnak meg, míg az MFF-ben az intézményi digitalizáció támogatott. A felsőoktatási intézmény felnőttképzési tevékenysége az RRP keretében kerül támogatásra.

Ütemterv: A beruházás keretében a fejlesztések előkészítése 2021-ben elindul, 2026 második negyedév végéig pedig megvalósul a felsőoktatási intézmények képzési, oktatási-, valamint saját bevétel növekedést fókuszba állító szervezeti fejlesztése.

Beruházás 2. – A felsőoktatási intézmények infrastruktúrájának korszerűsítése és digitalizációja

Kihívás: Bár a magyar felsőoktatás regionális és nemzetközi jelentősége fokozatosan nő, szükség van a felsőoktatási kibocsátás munkaerőpiaci igényekkel való még szorosabb összehangolására, a hallgatók, felsőoktatási dolgozók, helyi társadalmi és gazdasági szereplők digitális készségeinek megerősítésére, az egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása mellett. Jelenleg az egyetemek nem töltik be maradéktalanul azt a szerepet sem, amellyel a régió és/vagy az adott szakterület piaci, társadalmi szereplőkkel való együttműködésén keresztül megvalósuló, vállalatok munkaerőpiaci igényeit támogató, vállalkozások kutatási-innovációs hátterét szolgáló központjaivá válnának.

A „Fokozatváltás a felsőoktatásban középtávú szakpolitikai stratégia 2016” elfogadásáról szóló 1785/2016. (XII.16.) Korm. határozat alapján ugyanakkor a Kormány célja a nemzetközi oktatási és kutatási térben magasan pozicionált, a társadalmi kihívásokra válaszolni képes, hazánk gazdasági sikerességét alapjaiban meghatározó felsőoktatási rendszer működtetése, melynek alapvető szempontja a teljesítményelv és a nemzetközi versenyképesség. A felsőoktatás megújításával ehhez a regionális munkaerőpiaci igények kiszolgálása, a gazdasági, társadalmi- és a XXI. századi digitális elvárásokhoz való igazodás elősegítése is szükséges. Ezért a szinergikus, komplex fejlesztéseknek magukban kell foglalniuk az épületinfrastruktúra megújítását, az eszközpark bővítését, a képzési innovációt, valamint a KFI kapacitások megerősítését. A megvalósuló beruházásoknak a Nemzeti Energia és Klímatervben célként megfogalmazott éghajlatváltozás csökkentését is támogatniuk szükséges.

Célok: A beruházás célja a felsőoktatási intézmények komplex (infrastruktúrafejlesztés, valamint képzés-és készségfejlesztés) fejlesztési projektjeinek támogatása, két pillér mentén: A. Infrastruktúra fejlesztés; B. Képzés- és készségfejlesztés. Az infrastruktúra fejlesztés pillér keretében cél a felsőoktatási intézmények gyakorlati képzéseihez, oktatáshoz, minőségi intézményi szolgáltatások nyújtásához kapcsolódó épületinfrastruktúra (beleértve az ingatlanvásárlást) és eszközállomány fejlesztése, figyelemmel a zöld és digitális átállás elősegítésére.

A megvalósuló beruházások hozzájárulnak a magyar felsőoktatási rendszer teljesítményének fokozásához, hozzáférhetőségének javításához, a hosszú távú finanszírozás fenntarthatóságához, ezen belül a saját bevétel növelő képességének erősítéséhez. A beruházás fokozza a képzések és gazdasági igények közötti kapcsolatok erősítését és javítja a hallgatók munkaerőpiaci kompetenciáit, amely később lehetővé teszi a technológiai paradigmaváltás (ipari átalakulás, digitalizáció) által érintett munkaerőpiaci helyzethez való alkalmazkodást. A beruházás célja továbbá, hogy növelje a felsőoktatási hallgatók és dolgozók releváns kulcskompetenciát és gyakorlati készségeit, valamint előmozdítsa az oktatási innovációt. A megvalósuló fejlesztések emellett elősegítik a képzési kapacitások modernizálását, valamint a tudásbázisok növelését és hozzáférésük javítását, hozzájárulnak a hazai felsőoktatási rendszer nemzetközi versenyképességének növeléséhez és elősegítik a hazai intézmények fokozottabb bekapcsolódását az Európai Felsőoktatási Térségbe.

Az egyes projektektől elvárt konkrét beavatkozási pontok az alábbiak:

- a képzés munkaerőpiaci relevanciájának fokozása, gazdasági igények beépítése a képzési tartalomba;
- a felsőoktatási intézmény profiljához illeszkedő oktatási és képzési innovációk megvalósítása;
- egyetemi polgárok (hallgatók és dolgozók) releváns kulcskompetenciái – digitális készségek és kompetenciák – megszerzésének támogatása, digitális tanulási stratégiák és pedagógiai módszertanok elsajátításának ösztönzése, a digitális tanulást támogató szolgáltatások bővítése;

- készség- és gyakorlatorientáltság biztosítása;
- nemzetköziesítés, felsőoktatási intézmények külföldi hálózatosodása, kapacitásfejlesztése.

Célcsoport: A beruházásokat a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény 1. számú mellékletében felsorolt államilag elismert felsőoktatási intézmények hajtják végre.

A komplex felsőoktatási fejlesztések közvetlen célcsoportja az egyetemi polgárság, vagyis a hallgatók és dolgozók. Közvetetten a helyi társadalmi/gazdasági szereplők, a felsőoktatási hallgatók és dolgozók környezete, a szakpolitika és egyéb felsőoktatási szereplők is érintettek a beruházás hatásaival.

Megvalósítás: A beruházás végrehajtása a felsőoktatási intézmények bevonásával történik standard konstrukció keretében, pályázat útján. A keretösszege belül az RRF terhére elszámolt költség 72 Mrd Ft.

A támogatási kérelmek benyújtására pályázati úton volt lehetőség. A pályáztatás lebonyolításának felelőse az együttműködési megállapodás értelmében a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal. A fejlesztési elképzelések feltárása érdekében 2021 márciusától előminősítési eljárás zajlott, melynek során szakmai támogató vélemények kerültek kiadásra az erre irányuló kérelmeket benyújtó intézmények részére.

A beruházás MFF-től való lehatárolásának alapja, hogy MFF keretében a felsőoktatási intézmények számára ERFA forrás nem áll rendelkezésre, így infrastrukturális fejlesztéseiket az RRP keretében, illetve költségvetési forrásból tudják végrehajtani.

Ütemterv: A szakterület 2020 végén és 2021 januárjában széles körű szakpolitikai párbeszédet folytatott a felsőoktatási társadalmi partnerekkel és valamennyi felsőoktatási intézménnyel. Mivel az RRP ütemezése nagyon szoros, valamint a célértékek és a mérföldkövek teljesülését az Európai Bizottság folyamatosan nyomon fogja követni, a felsőoktatásért felelős szakterület megkezdte a felkészülést az RRP felsőoktatási projektek megvalósítására annak érdekében, hogy Magyarország ne veszítsen forrást.

A szakmai előminősítési pályázati kiírás keretében támogató szakmai előminősítését kaptak azok a fejlesztési javaslatok, amelyek tartalma a beruházás szakmai céljaival megegyezik. A szakmai előminősítési pályázat célja a „Felsőoktatási intézmények komplex infrastrukturális, szervezet- és képzésfejlesztése” című beruházás szakmai tartalmának tervezésének elősegítése volt. A pályázati kiírásra benyújtott pályázati dokumentációk nyújtották a beruházás költségbecslésének alapjául szolgáló fajlagos költségek kialakításnak módszertanát. A támogató szakmai véleménye nem jelent automatikusan pozitív támogatói döntést az RRP-ben meghirdetésre kerülő felhívásra pályázóknak.

A fejlesztések előkészítésére, a közbeszerzési, tervezési és engedélyeztetési eljárások lefolytatására 2022 első félévéig sor került és a legtöbb támogatási szerződés aláírása megtörtént. Ezt követően a beavatkozás keretében 2026 második negyedév végéig a felsőoktatási intézmények infrastrukturális, oktatásfejlesztési, készségfejlesztési és saját bevétel növekedést fókuszba állító fejlesztései valósulhatnak meg.

Beruházás 3. – Digitális tantervek kidolgozása a szakoktatás és szakképzés számára

Kihívás: A Szakképzés 4.0 stratégia célkitűzéseivel és beavatkozásaival összhangban a szakképzés és felnőttképzés átfogó, rendszerszintű fejlesztése 2019-2020-ban elindult, a fejlesztések keretében a szakképzés és felnőttképzés munkaerőpiaci igényekhez való rugalmasabb igazodásának feltételei kidolgozásra és bevezetésre kerültek, valamint a digitális kompetenciafejlesztés szakképzésbe történő rendszerszintű beépülésének biztosítása elkezdődött. Az elérhető tananyagok tartalma nem követi az ipari, társadalmi, tudományos változások gyors ütemét, ennek digitalizáltsági foka nem megfelelő.

Cél: A szakképzési rendszer átfogó, teljes képzési kínálatát lefedő tartalmi megújítása érdekében az elkezdett fejlesztési folyamat folytatása valósul meg. A szakképző intézményekben oktatók, tanulók számára készülő digitális tananyagok lehetővé teszik a munkaerőpiaci elvárásoknak megfelelő szakmai tartalmak oktatását, a szükséges kompetenciák megszerzését és az innovatív digitális szakmai oktatás támogatását a szakképző intézményekben.

Azáltal, hogy a korszerű digitális tartalmak aránya növekszik, jobb minőségűvé és inkluzívá válik a szakmai oktatás, a szakképző intézményekből korszerű és piacképes szakmai tudással kikerülő tanulók pedig hozzájárulnak a gazdasági szereplők versenyképességéhez.

A kifejlesztésre kerülő digitális tananyagok a szakképző intézmények széles körében – az állami szakképző intézmények valamennyi intézményében és az egyházi és egyéb fenntartók egyre bővülő körében – alkalmazott tanügyigazgatási rendszerében válnak elérhetővé a tanulók és oktatók számára. A hátrányos helyzetű tanulók digitális tananyagokhoz való hozzáférhetőségét szolgálja a szakképző intézmények IKT eszközellátottságának korszerűsítését célzó intézkedések, amelyek megvalósulnak egyrészt az RRP-ben támogatott 21. századi szakképző intézményfejlesztési program részeként, másrészt az MFF keretében (DIMOP Plusz).

Célcsoport: A beruházás közvetlen célcsoportjába a szakképzésben tanulók és oktatók tartoznak, akik a digitális tananyagokat használják, és akiknek digitális készségei a beruházás eredményeként növekednek.

Megvalósítás: A beruházás végrehajtására a Kulturális és Innovációs Minisztérium koordinálásával kerül sor a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal és az IKK Innovatív Képzéstámogató Központ Zrt. végrehajtásában. A végrehajtás RRF terhére elszámolt költsége 16,8 Mrd Ft.

A beruházás MFF-től való lehatárolásának alapja, hogy RRF forrásból elsősorban azon ágazatokban történő tananyagfejlesztés támogatására kerül sor, amelyek a szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 12/2020. (II. 7.) Kormányrendelet 45.§ (1) bekezdésben meghatározott kijelölés szerint nem tartoznak a Kulturális és Innovációs Minisztérium irányítása alá (pl. humán ágazatok – egészségügy; honvédelem, agár ágazat stb.). Emellett a fejlesztések elsősorban azon ágazatokra koncentrálnak, amely ágazatokban alacsony tanulólétszámmal folyik az oktatás, de az adott szakma munkaerőpiaci relevanciája meghatározó. Az MFF fejlesztések, a GINOP Pluszban és a DIMOP Pluszban tervezettek, amelyek a 2014-20-as időszakban tananyagfejlesztéssel le nem fedett, elsősorban a Kulturális és Innovációs Minisztérium felügyelete alá tartozó ágazatok szakmáira irányulnak.

Az RRP és MFF projektek közötti összhang megteremtését és a fejlesztések egymásra épülését, valamint lehatárolásának megvalósulását a Kulturális és Innovációs Minisztérium szakpolitikai felelősségi körében biztosítja.

Ütemterv: A digitális fejlesztésekre 2026. első negyedév végéig kerül sor.

Állami támogatás: A beruházás keretében állami közfeladat ellátás fejlesztése valósul meg. A beruházás kedvezményezettje állami háttérintézmény, másrészt állami fenntartásban lévő gazdasági társaság, ezért a beruházás nem tartozik az állami támogatás hatálya alá. A digitális tananyag fejlesztését végző szolgáltató európai uniós nyílt közbeszerzési eljárás lefolytatásával kerül kiválasztásra - összhangban az EUMSZ elveivel - a projekt végrehajtása során.

Beruházás 4. – Szakképzési infrastruktúra a 21. században

Kihívás: A gazdaságban és a munkaerőpiacon gyorsuló ütemben zajló technológiai változások (az ún. Ipar 4.0 és az Irinyi Tervben megjelenő stratégiai ágazatok) ráirányították a figyelmet a munkaerőpiac igényeit gyorsan követni képes képzési rendszer iránti gazdasági igényre. A szakképzésben végzett tanulók nem rendelkeznek kellő gyakorlati kompetenciákkal, digitális

készségeik nem elégségesek. Az új típusú koronavírus világjárvány felerősítette a digitális oktatás és tanulás megerősítésének szükségességét.

Cél: A 21. századi szakképző intézményfejlesztés egy komplex fejlesztési program. Magában foglalja az épületek energetikai fejlesztését, megújuló energiaforrások használatát biztosító rendszerek kiépítését, tanműhelyek fejlesztését, oktatási terek átalakítását, korszerű oktatástechnikai, a szakmai oktatást szolgáló eszközök, informatikai és tárgyi eszközök (pl. padok, szekrények) megújítását. Az eszközfejlesztések révén javul az intézményekben folyó szakmai képzés színvonala, a korszerű szakmai tudás megszerzését a szakmai képzésben használt eszközpark megújítása biztosítja, ami a szakmai képzés minőségének javulásához járul hozzá. A fejlesztések megfelelnek azoknak az elvárásoknak is, amelyek szerint piaci hiányokra szükséges a tervezés során koncentrálni, mivel a beruházás szakképző intézmények fejlesztését célozza, ezáltal a szakképzési közfeladatok fejlesztését szolgálja: szakmai oktatás, szakmai képzés. Az egyházi és nem állami fenntartók aránya alacsonynak mondható a szakképzés intézményrendszerében. A szakképzésben tanulók 14%-a tanul ezen intézményekben. Az oktatás és szakmai képzés során megvalósuló digitális kompetenciafejlesztéshez szükséges informatikai eszközök biztosítása (pl. notebook, tablet, kollaborációs tanulási tér létrehozását és tudásmegosztást segítő eszközök) nélkülözhetetlen a szakképzési intézményeknek IKT eszközfejlesztése mellett. Az egyszeri költséget jelentő beruházások a komplex infrastruktúrafejlesztést szolgálják, az eredmények fenntartására (fenntartási költségek) RRF források bevonása nem szükséges.

A beruházás elsődleges célja a társadalmi felzárkóztatás elősegítése a jól képzett és a XXI. század kihívásaira felkészített munkaerő révén, amelynek egyik legjelentősebb színtere a szakképzés. A fejlesztések biztosítják a modern oktatási és képzési infrastruktúrát, amely illeszkedik az elmúlt évek során fejlesztett és modernizált képzési struktúrához és módszertanokhoz. Hazai forrásokból, illetve a 2014-2020-as európai uniós kohéziós forrásokból megújult a szakképzési rendszer, leegyszerűsödött a szakmajegyzék a duális képzés további kiszélesítése érdekében, létrejött az ágazati képzőközpontok szabályozási rendszere, illetve komoly erőfeszítéseket tett a szakterület a végzettség nélküli lemorzsolódás csökkentésére is. Ezen fejlesztésekhez kapcsolódik szervesen az intézményfejlesztési beruházás, amely a korábbi és jelenleg is folyó módszertani fejlesztések infrastrukturális lábát alkotja.

Célcsoport: A beruházás közvetlen célcsoportja a programba bevont tizenhat intézmény (szakoktatási és szakképzési központok), illetve az ott tanulók és oktatók, akik a megújított infrastruktúrát használni fogják. A beruházás közvetett (támogatásban nem részesülő) célcsoportjába tartoznak a vállalkozások, iparági szereplők, akik a duális képzés keretében az infrastruktúra fejlesztésének szintén hasznélvezői lesznek.

Megvalósítás: A bevont intézmények (fejlesztésben részesülő szakképzési centrumok) kiválasztására a szakképzési centrumok fejlesztési tervei alapján kerül sor. A kiválasztáshoz egységes sablonok kerültek kiküldésre a szakképzési centrumok részére, amelyekben a komplex fejlesztési terveiket és az azokhoz kapcsolódó költségterveiket kellett előkészíteniük. Tervezeteik egységes szempontrendszer alapján értékelésre kerültek. A szempontok között szerepelt, hogy a fejlesztési koncepció támogatja-e az adott gazdasági zónához kapcsolódó iparágak munkaerőigényének kiszolgálását, vagy, hogy kapcsolódik-e a duális képzéshez-oktatáshoz, valamint figyelembevételre kerül az intézmények infrastrukturális állapota és a fejlesztendő eszközpark bemutatása, a fejlesztendő intézmény hátrányos helyzetű térségben, régióban található-e, a hátrányos helyzetű tanulók aránya magas-e a fejlesztendő tagintézményekben, a korábbi hazai és európai uniós fejlesztésekkel való összhang megteremtése biztosított-e. A koncentrált, nem elaprózott forrásfelhasználással cél az egyes térségeket érintő komplex fejlesztés végrehajtása. A fejlesztésbe bevont tagintézmények körét a szakképzési centrumok határozzák meg a fejlesztési tervben bemutatott fejlesztési igények

alapján. Az eszközbeszerzés a rendelkezésre álló költségkeret mértékéig kerülhet megvalósításra.

A beruházás végrehajtására a Kulturális és Innovációs Minisztérium koordinálásával kerül sor a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal és a Szakképzési Centrumok végrehajtásával. A végrehajtás RRF terhére elszámolt költsége 81,4 Mrd Ft.

A kohéziós források és az RRF közötti kapcsolat a kölcsönös szinergia és komplementer jelleg érvényesítésén alapul. A beruházás MFF-től való elhatárolásának alapját, az MFF keretében a szakképzési intézmények számára rendelkezésre álló alacsony mértékű ERFA forrás határozza meg. Az MFF keretéből kizárólag a szakképzési centrumok bázisán megvalósuló Akkreditált Vizsgaközpontok kialakításához szükséges infrastrukturális fejlesztések, valamint szintén a szakképzési centrumok által létrehozni kívánt Ágazati Képzőközpontok és Tudásközpontok infrastrukturális feltételeinek kialakítását tervezi a szakterület finanszírozni. A szakképzési centrumok oktatási célt szolgáló egyéb épületeinek infrastrukturális fejlesztéseit az RRP keretében tudják végrehajtani. (pl. iskolaépületek, közösségi terek, ágazati alapoktatást biztosító tanműhely, tangazdaság fejlesztése.) Az oktatás minőségének, az inkluzív oktatás feltételeinek megteremtését célzó hátránykompenzációs programok, tanulói kompetenciafejlesztő intézkedések, a pedagógusok szakmai fejlődését szolgáló továbbképzések az MFF keretében válnak elérhetővé az intézmények számára, ezáltal biztosítva az országspecifikus ajánlásokban megfogalmazott célok elérését, a minőségi oktatáshoz való egyenlő mértékű hozzáférést.

Szakképző intézmények programszintű IKT eszközfejlesztésére a GINOP Plusz keretében nem kerül sor. A DIMOP Plusz-ban nem tervezett a szakképző intézményekhez kapcsolódó IKT eszközfejlesztés, így nem történhet kettős finanszírozás. A fejlesztéssel érintett intézményi kör lehatárolása a kiemelt projekt eljárásrend keretében történő projektmegvalósítással biztosítható.

Ütemterv: A beruházás 2026. első negyedév végéig megvalósul.

Állami támogatás: A beruházással érintett infrastruktúra a szakképzési centrumok esetében az állam vagy a helyi önkormányzatok tulajdonában van, ezért az állami támogatás megléte kizárható az ingatlan tulajdonosok szintjén. Vállalkozások nem kerülnek támogatásra a fejlesztés keretében, ezért a beruházás nem tartozik az állami támogatás hatálya alá.

Beruházás 5. – Az Országos Központi Akkreditációs Központ fejlesztése

Kihívás: A „Szakképzés 4.0 - A szakképzés és felnőttképzés megújításának középtávú szakmapolitikai stratégiája” című dokumentum egyik beavatkozási területe a kimenetszabályozás, mely a pontosan meghatározott képzési kimeneti követelményeken és a standardizált mérhetőségen alapul. A szakképzésről szóló 2019. évi LXXX. törvény és végrehajtási rendelete alapján a vizsgáztatás új rendszere jött létre. Elkészültek a szakmákhoz a tanulási eredmények leírásán alapuló képzési és kimeneti követelmények. A szakma megszerzésére irányuló szakmai vizsgát, illetve szakképesítés megszerzésére irányuló képesítő vizsgát kizárólag a nemzeti akkreditálásról szóló törvény szerinti akkreditáló szerv által személytanúsító szervezetként akkreditált vizsgaközpont szervezhet. Az elmúlt évek tapasztalatai alapján mintegy harminc szakma és szakképesítés esetében piaci alapon nem fog létrejönni a vizsgáztatáshoz szükséges infrastruktúra. Az említett szakképesítések különböző képzési területek (KEOR - Képzési területek egységes osztályozási rendszere) szerint csoportosíthatók. A vizsgáztatáshoz szükséges akkreditáció feltétele, hogy a kialakításra kerülő vizsgaközpont az adott képzési területbe tartozó minden szakképesítés vizsgáztatásához szükséges tárgyi eszközzel rendelkezzen.

Az érintett képzési területek a következők: Gépgyártás, műszer- és fémipar, Erdőgazdálkodás, Szoftverek és alkalmazások fejlesztése és elemzése, Foglalkozás-egészségügy és balesetvédelem, Divat, belsőépítészet és ipari formatervezés, Idősek és fogyatékos felnőttek gondozása, Szociológia és kulturális tanulmányok, Több tudományterületet átfogó programok,

az üzleti ismeretek, ügyvitel és jog főirány túlsúlyával, Könyvelés és adózás, Menedzsment és igazgatás, Titkársági és irodai munka, Fogászat, Építészet és várostervezés, Bányászat és kitermelőipar, Földtani tudományok, Kézművesség, Háztartási szolgáltatások.

Egy-egy szakképesítés vizsgáztatásához szükséges akkreditáció megszerzéséhez tehát az azonos képzési területbe tartozó összes szakképesítés vizsgáztatási feltételeinek rendelkezésre állása is szükséges, ami szükségessé teszi a szakképesítések helyett a képzési területek megjelölését.

A jelenleg érvényes szabályozásnak megfelelő akkreditált vizsgaközpontok felállítása folyamatban van. Emellett tervben van, hogy a szakképzési centrumok a meglévő infrastruktúrájukra támaszkodva létrehoznak független vizsgacentrumokat, az ehhez szükséges forrásokra MFF keretében tudnak majd pályázni.

Tekintettel arra, hogy a piaci alapon le nem fedett vizsgák ellátására a szakképzési törvény alapján egy központi államigazgatási szerv, az IKK Innovatív Képzéstámogató Központ Zrt. került kijelölésre, indokolt egy országos akkreditált hálózat és vizsgaközpont létrehozása. Az IKK Innovatív Képzéstámogató Központ Zrt. jelenleg nem rendelkezik a feladatellátáshoz megfelelő infrastrukturális és tárgyi feltételekkel, így jelen beruházás keretében ennek biztosítása szükséges.

Cél: Az új szakképzési törvény szabályozását figyelembe véve azokhoz a szakmákhoz és szakképesítésekhez, amelyekhez nem áll rendelkezésre a vizsgáztatást lefolytató akkreditált vizsgaközpont, a fejlesztés keretében létrehozásra kerül egy országosan elérhető, a szakképzési centrumok tagintézményeinek helyszínein is működő, a legkorszerűbb eszközökkel felszerelt vizsgaközpont hálózat, amely a színvonalas szakmai és képesítő vizsgáztatás alapfeltételeit teremti meg. A vizsgaközpont központi koordinációt biztosító épületének, a vizsgáztatási helyszínek infrastruktúrájának, eszköz- és felszerelésparkjának biztosítása a beruházás része.

Ha valamely szakma vagy szakképesítés tekintetében nincs szakmai vizsgát vagy képesítő vizsgát szervező akkreditált vizsgaközpont, a szakmai vizsga és képesítő vizsga megszervezéséről a szakképzésért felelős miniszter a szakképzési törvényben az akkreditált vizsgaközpontokra előírt szabályok szerint gondoskodik. E feladat megvalósítása érdekében került tervezésre az Országos Központi Akkreditált Vizsgaközpont hálózat kialakítása.

A beruházás keretében az Országos Központi Akkreditált Vizsgaközpont központi épületéhez kapcsolódóan épület felújítási feladatok végrehajtása és a vizsgáztatáshoz szükséges tárgyi eszközök beszerzése szükséges. A központ emberi erőforrásait a projektmegvalósító szervezet fogja biztosítani.

Célcsoport: A beruházás közvetlen célcsoportjába az érintett szakmák és szakképesítések terén tanulmányokat folytató hallgatók és oktatóik tartoznak, akik a létrejövő infrastruktúrát a végzettség megszerzése érdekében használni fogják.

Megvalósítás: A beruházás végrehajtását a Kulturális és Innovációs Minisztérium koordinálja, az IKK Innovatív Képzéstámogató Központ Zrt. és a Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési Hivatal végzi a megvalósítást. Az RRF terhére elszámolt költsége 10,7 Mrd Ft.

A beruházás MFF-től való lehatárolásának alapja, hogy MFF keretében a szakképzés számára ERFA forrás jelentős mértékben nem áll rendelkezésre, így az infrastrukturális fejlesztéseket RRF keretében lehet végrehajtani.

Ütemterv: A beruházás 2026 első negyedév végéig megvalósul.

Állami támogatás: A beruházás keretében állami közfeladatellátás fejlesztése valósul meg. A beruházás kedvezményezettje állami fenntartásban lévő gazdasági társaság, ezért a beruházás nem tartozik az állami támogatás hatálya alá.

Beruházás 6. – Nemzeti Laboratóriumok létrehozása és fejlesztése

Kihívás: A kutató-tudásközvetítő szervezetek által megtermelt tudás alacsony mértékben hasznosul, ezért elengedhetetlen a felsőoktatási tudás hasznosítására irányuló törekvések és a szektorok közti együttműködések ösztönzése. A felsőoktatás részaránya a GDP arányos kutatás-fejlesztési ráfordításokon belül alacsony, így szükséges az ágazat K+F aktivitásának fokozása, kapacitásainak bővítése. Emiatt a következő években kiemelten szükséges az együttműködések erősítése, emellett pedig olyan infrastrukturális beruházások végrehajtása, melyek:

- lehetővé teszik a felsőoktatási, akadémiai tudás üzleti környezetben való hasznosítását, ezzel elősegítve a tudásáramlás megvalósulását és támogatják a felfedező és kísérleti megközelítésű kutatásokat, és
- lehetőséget teremtenek a nemzetközi szinten való megjelenésre és érvényesülésre.

Cél: A digitális átalakulás korszakában a tudás átadás, csere felértékelődő forrását a hálózatok képezik, ezért a beruházások célja a magyar nemzetgazdaság számára különösen perspektivikus területein olyan tudásközpontok, Nemzeti Laboratóriumok létrehozása és fejlesztése, amelyek az egyes szakterületek kiemelkedő tudományos csomópontjává válhatnak.

A kialakításra kerülő Nemzeti Laboratóriumok felfedező és kísérleti megközelítésű kutatásoknak új, nemzetközi dimenzióját nyitó, együttműködésen alapuló, intézményesülő, dinamikus szintek a kutatási eredmények társadalmi, gazdasági, környezeti hasznosítására.

A Nemzeti Laboratóriumokban elvégzett felfedező és kísérleti kutatások hozzájárulnak a megvalósító intézmények és az együttműködő iparági szereplők kompetenciafejlesztéséhez. A Nemzeti Laboratóriumok érdekelték abban, hogy a szakmai hálózatukhoz kapcsolódó akadémiai és ipari szereplők, mikro-, kis- és középvállalatok, valamint oktatási intézmények szerves részévé váljanak a hazai innovációs ökoszisztémának és növeljék Magyarország versenyképességét, ezért a Nemzeti Laboratóriumok által kifejlesztett innovatív megoldások demonstrálásra kerülnek az ipar és oktatás számára.

Főszabályként a Nemzeti Laboratóriumok olyan tématerületekhez kapcsolódva jönnek létre, amelyek gazdasági-társadalmi kihívás kezelését célozva RRP relevanciával vagy a zöld/digitális átálláshoz való kapcsolódással bírnak. A teljesség igénye nélkül előzetesen az alábbi tématerületek kerültek azonosításra: megújuló energia, adatvezérelt egészség, gyógyszerkutatás-és fejlesztés, vízbiztonság, mesterséges intelligencia, autonóm rendszerek.

Célcsoport: A felhívás keretében támogatási kérelmet nyújthatnak be költségvetési szervek és jogi személyiséggel rendelkező intézményeik, felsőoktatási intézmények, kizárólagos állami tulajdonú nonprofit gazdasági társaságok, vállalkozások és alapítványok.

A beruházás célcsoportjába tartoznak tehát felsőoktatási intézmények, kutató-tudásközvetítő szervezetek és iparági szereplők, akik önállóan vagy konzorciumban hoznak létre kutatás-fejlesztési együttműködések a kapcsolódó reform keretében megteremtett formában, vagyis Nemzeti Laboratóriumokban.

Megvalósítás: A fejlesztések előkészítése egy éve tart, melynek során az érintettek széles körének bevonására is sor került. A beruházás végrehajtását a Kulturális és Innovációs Minisztérium koordinálja a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal szakmai közreműködésével. A fejlesztések RRF terhére elszámolt költsége 72,5 Mrd Ft.

A beruházás MFF-től való lehatárolásának alapja, hogy olyan projektek kerülnek kiválasztásra, amelyek kutatási témái az RRP cél- és beavatkozás rendszeréhez illeszkednek, akár adott szakterület, akár a zöld vagy digitális átállás vonatkozásában.

Ütemterv: A kutatás-fejlesztési együttműködések infrastrukturális feltételrendszerének megteremtésére és a kutatási-fejlesztési projektek megvalósítására 2026. első negyedév végéig sor kerül, a Nemzeti Laboratóriumok tevékenységének eredményeiről, működésük hatékonyságáról 2026. június 30-ig összefoglaló jelentés készül.

Állami támogatás: A Nemzeti Laboratóriumok kialakításában és azok kutatás-fejlesztési tervének megvalósításában kedvezményezettként tervezetten főként a 651/2014/EU bizottsági rendelet 2. cikk 83. pontja szerinti kutató-tudásközvetítő szervezetnek minősülő intézmények vesznek részt. Azonban előfordul olyan Nemzeti Laboratórium koncepció, ahol a konzorcium tagjai között vállalkozások is szerepelnek. A támogatási kérelmek elbírálása során – tekintettel az európai uniós versenyjogi értelemben vett állami támogatásokkal kapcsolatos eljárásról és a regionális támogatási térképről szóló 37/2011. (III. 22.) Korm. rendeletről – vizsgálatra kerül, hogy a támogatás uniós versenyjogi szempontból állami támogatásnak minősül-e, amennyiben igen, a támogatási intenzitás a hatályos jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően kerül meghatározásra.

4. Nyitott stratégiai autonómia és biztonsági kérdések

A digitális kapacitások és hálózatok fejlesztéséhez a komponens indirekt módon, eseti jelleggel, az intézkedések segítségével megvalósuló infrastrukturális beruházásokon keresztül kapcsolódik. Ugyanakkor a digitális infrastruktúra biztonsági kitettsége minimális.

Az intézkedések eredményeként általánosságban olyan magas hozzáadott értékű munkahelyek jöhetnek létre, melyek ellenállóbbak egy esetleges válság hatásaival szemben. A létrejövő beruházások továbbá helyet és teret biztosítanak, hogy minél nagyobb számban jöjjenek létre tudásintenzív vállalkozások. Mindez elősegíti a fenntartható és inkluzív növekedést.

5. Határokon átívelő és több országot érintő projektek

A Magasan képzett, versenyképes munkaerő komponens vonatkozásában a határokon átívelő és több országot érintő projektek témakörében kizárólag indirekt kapcsolódási pontok azonosíthatók, a komponens intézkedései ilyen jellegű programokat, projekteket közvetlenül nem céloznak. Azonban a „*A felsőoktatási intézmények infrastruktúrájának korszerűsítése és digitalizációja*” című beruházás keretében a felsőoktatás nemzetköziesítése, a felsőoktatási intézmények külföldi hálózatosodása, kapacitásfejlesztése (közös képzési programok kidolgozása, szolgáltatásfejlesztés a felsőoktatási intézmények külföldi hallgatók számára vonzóvá tételének erősítése érdekében) támogatott.

Elsősorban az innovációs ökoszisztéma fejlesztéséhez kapcsolódó intézkedések eredményezhetnek távlati hatásként határon átívelő kutatás-fejlesztési együttműködések, de a felsőoktatási intézmények infrastruktúrájának fejlesztése is megteremtheti a megfelelő körülményeket a nemzetközi együttműködésekben rejlő lehetőségek kiaknázásához, például az Európai Egyetemek kezdeményezés keretében.

6. A komponens zöld dimenziója

A komponens keretében tervezett intézkedések tervezése és végrehajtása során hangsúlyos szempont a zöld átállás támogatása, elősegítése. A tudásipar bázisainak komplex fejlesztését célzó beruházások kivitelezése során alapvetés a zöld és digitális átalakulás feltételeinek megteremtése, mely az adott térségben paradigmaváltás közvetítő szereppel is bír. Az intézkedések közül az 1. beruházás az éghajlatpolitikai célkitűzésekre szánt támogatás kiszámítására vonatkozó 100%-os együttthatóval rendelkező, 026a – „*A közcéli infrastruktúra az energiahatékonysági kritériumoknak megfelelő energiahatékony felújítása vagy azok energiahatékonyságát fokozó intézkedések, demonstrációs projektek és támogatási intézkedések*” beavatkozás típusba sorolható⁴⁷, mivel a fejlesztések legalább közepes mélységű felújítást jelentenek majd a Bizottság (EU) 2019/786 az épületek felújításáról szóló ajánlásában foglaltaknak megfelelően. Az infrastrukturális fejlesztések során elvárás, hogy a felhasznált

⁴⁷ Tekintettel a beruházás komplexitására, a tervezett költségek 60%-át rendeljük jelen beavatkozás típusához, a fennmaradó 40% a 108 digitális címke beavatkozás típus besorolás alatt kezelendő.

források legalább 30%-ából közvetlen energiahatékonysági vagy megújuló energiaforrás felhasználására irányuló beruházási elemek valósuljanak meg. A beruházás keretében olyan infrastruktúrák is megvalósulnak, amelyek nem csupán hozzájárulnak az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának csökkenéséhez, az éghajlatváltozás mérsékléséhez, de megjelenésükben is hordozzák a körforgásos gazdaság szimbolikáját. A komponens keretében olyan beruházások is megvalósulnak, ahol a meglévő, elavult infrastrukturális elemek helyét modern, zero káros anyag kibocsátású infrastruktúrák létesülnek.

A felsőoktatási infrastruktúra fejlesztését célzó beruházás hozzájárul a 2030-as uniós klímacélok, teljesítéséhez, a 2050-es klímasemlegesség eléréséhez. A zöld átmenethez hozzájárulnak az Országos Központi Akkreditált Vizsgaközpont központi épületének kialakítását célzó infrastruktúrafejlesztés és a 21. századi intézményfejlesztés keretében megújuló szakképző intézmények épületeinek energetikai fejlesztései, és az olyan hulladékkezelési, anyaghasználati, térszerkezeti és környezeti megoldások is, amelyek az egyes szakképző intézmények és az oktatók, tanulók ökológiai lábnyomának csökkentését eredményezhetik. A felsőfokú gyakorlati képzés zöld szempontú megerősítésének eredményeként a hallgatók, oktatók és kutatók képesek lesznek aktív szerepet vállalni a bolygó megmentéséhez szükséges átmenet előkészítésében és végrehajtásában. A Nemzeti Laboratóriumok környezeti elvárásai pedig megkövetelik, míg a létrejövő, felülről vezérelt és alulról szerveződő fejlesztések támogatják, elősegítik a zöld átalakulást.

Az infrastruktúra használata az egyetemi polgárok számára egy tanulási folyamatot, folyamatosan fejlődő, fejlesztési környezetet jelent. Tehát az új környezet kialakítása nem kihívásként jelentkezik, hanem egy önfejlesztő fizikai és szellemi térként. Ennek értelmében a megvalósuló eszközbeszerzések közvetlenül szolgálják a klímacélok, a projektek innovációs céljait, valamint közvetetten a fejlesztések által a projektek javítják az innovációs teljesítményt. A kialakuló környezet hozzájárul a vidéki lakosság helyben maradásához és a lemaradó térségek felzárkóztatásához. Az országspecifikus ajánlásokhoz való kapcsolódások is jól mutatják, hogy a megvalósuló projektek nagyban hozzájárulnak az Európai Parlament és a Tanács fenntartható befektetések előmozdítását célzó keret létrehozásáról, valamint az (EU) 2019/2088 rendelet módosításáról szóló 2020/852 rendeletben meghatározott hat éghajlat-és környezetvédelmi cél megvalósításához. Az egyetemek és a létrehozott innovációs ökoszisztémák, „hub”-ok jelentős szerepet vállalnak a gazdaság és társadalom zöld átállásában. A felsőoktatási képzési struktúra modernizációja, valamint innovációs ökoszisztémájának fejlesztése az Európai Zöld Megállapodás céljaival összhangban kerülnek megvalósításra, mely biztosítja a DNSH elvének szem előtt tartását a tervezett beruházások során. A fenntarthatóság, körforgásos gazdaság és klímasemlegesség megjelennek a képzésekben és kutatásokban, innovációkban, beépülnek a finanszírozás elveibe és energiahatékonyságot növelő infrastrukturális felsőoktatási beruházások valósulnak meg. A jelentős infrastrukturális beruházások felszereltsége hozzájárul az üvegházhatást okozó gázok kibocsátásának csökkenéséhez, az éghajlatváltozás mérsékléséhez. A létrejövő beruházások fókuszterületeik által hozzájárulnak az éghajlati és környezeti célkitűzések eléréséhez.

A tudásipar bázisainak fejlesztésével létrehozott innovációs ökoszisztémák jelentős szerepet vállalnak a gazdaság és társadalom zöld átállásában. A felsőoktatás képzési és szerkezeti struktúrájának átalakítása, valamint együttműködési hálózatának fejlesztése az Európai Zöld Megállapodás céljaival összhangban kerülnek megvalósításra. A fenntarthatóság, körforgásos gazdaság és klímasemlegesség megjelennek a képzésekben és kutatásokban, innovációkban, beépülnek a finanszírozás elveibe. Emellett az infrastrukturális beruházások során is energiahatékonyságot növelő képzőhelyi beruházások, kollégiumfejlesztések valósulnak meg. A stabilizálódó gazdasági környezet ellenére is szükség van a felsőoktatási rendszer minőségi fejlesztésére, versenyképességének fokozására és a vele szemben támasztott társadalmi és gazdasági elvárásoknak, válsághelyzetekre történő reagálásnak fokozott felkészítésére. A

megjelölt célokat az intézkedések, vagyis a képzési modernizáció és az innovációs ökoszisztémák kiépítése teljesítik.

A felsőoktatási intézmények állandó, stabil térségi szereplők, ezért aktív szerepvállalásuk nemcsak az oktatás, a kutatás és az innováció színterén, de a gazdaság és társadalomfejlesztésben, a felzárkóztatásban is, illetve a térségi szereplőkkel való szorosabb hálózati, partneri együttműködésekben is kiemelkedő. Az egyetemek és innovációs ökoszisztémáik képesek a helyi, jellegzetes fenntarthatósági és éghajlati kihívások hatékony kezelésére. Az egyetemek és innovációs ökoszisztémáik jelentős szerepet vállalnak a gazdaság és társadalom zöld átállásában. A felsőoktatási képzési modernizáció, valamint az innovációs ökoszisztémájának fejlesztése az Európai Zöld Megállapodás céljaival összhangban kerülnek megvalósításra. A fenntarthatóság, körforgásos gazdaság és klímasemlegesség megjelennek a képzésekben és kutatásokban, beépülnek a finanszírozás elveibe, energiahatékonyságot növelő infrastrukturális egyetemi beruházások valósulnak meg.

Nem utolsósorban **a fejlesztések hozzájárulnak a Nemzeti Energia- és Klímaterv célkitűzéseinek** eléréséhez az alábbiak mentén:

- közintézmények energiafelhasználásának csökkentése;
- villamosenergia-termelésben a megújuló energiaforrások – napenergia – használatának növelése;
- Magyarország bruttó végső energiafogyasztásában legalább 21%-os megújuló energiaforrás részarány elérése;
- Magyarország végsőenergia-felhasználása 2030-ban ne haladja meg a 2005-ös értéket (785 PJ). A végső energiafelhasználás 2005-ös szintet meghaladó növekedése esetén a növekmény kizárólag karbonsemleges energiaforrásból származhat;
- a kutatás-fejlesztési és innovációs (KFI) szektor minél nagyobb mértékben legyen képes a nemzeti és európai uniós energia-és klímapolitikai célok elérését szolgálni. Kiemelt cél az innovációs teljesítmény növelése, valamint az energetikai innovációban és a klímaváltozásban rejlő gazdaságfejlesztési lehetőségek maximális kiaknázása.

7. Digitális dimenzió

A komponens keretében tervezett **intézkedések mindegyikében jelentős szerep jut az oktatás és kutatás digitális transzformációjának, a digitális környezetben történő tanulás, oktatás és kutatás lehetővé tételének.** A reformok, valamint az 1.⁴⁸ és 4. beruházás a *108 – Támogatás a digitális készségek fejlesztéséhez* beavatkozás típusba, míg a 6. beruházás a *016 – Készségfejlesztés az intelligens szakosodáshoz, az ipari átalakuláshoz, a vállalkozói készséghez és a vállalkozások változáshoz való alkalmazkodóképességéhez* beavatkozás típusba sorolható. Az előbbi beavatkozás típusba sorolt intézkedések költségeinek 100%-a, míg az utóbbi típusba sorolt beruházás költségeinek 40%-a számít bele a komponens szintű digitális átállásra fordított támogatási összegbe. A 2. beruházás céljai alapján a *108 – Támogatás a digitális készségek fejlesztéséhez* beavatkozás típusba és a *021a - A digitális tartalom előállításának és terjesztésének támogatása* beavatkozási típusba sorolható, a beruházás költségeinek 100 %-a számít bele a komponens szintű digitális átállásra fordított támogatási összegbe.

⁴⁸ Tekintettel a beruházás komplexitására, a tervezett költségek 40%-át rendeljük jelen beavatkozás típusához, a fennmaradó 60% a 026a éghajlatpolitikai beavatkozás típus besorolás alatt kezelendő. Az arányosítás alapját a beruházással kapcsolatban 2021. márciusától zajló szakpolitikai véleményezés pályázati felhívásában megadott, a tervezett fejlesztéseken belüli támogatható tevékenységekre vonatkozó százalékos korlátok képezték. Eszerint az infrastruktúra fejlesztéséhez kapcsolódó költségek legfeljebb a teljes tervezett összeg 60%-át tehetik ki.

„A felsőoktatási képzések és a felsőoktatási intézmény alaptevékenységéhez igazodó szolgáltatások intézményi innovációja és a felsőoktatás felnőttképzési tevékenységének erősítése” beruházás keretében célunk egyrészt a felsőoktatási intézmények által fejlesztett digitális tananyagok legalább 30%-os növekedése a bázisévhez képest (ehhez rendeltük a *021a - A digitális tartalom előállításának és terjesztésének támogatása* kódot), másrészt a felsőoktatási intézmény hallgatóinak munkatársainak digitális készségeinek, kompetenciáinak fejlesztése, ez irányú programokon való részvétellel (ehhez rendeltük a *108 – Támogatás a digitális készségek fejlesztése* kódot).

Összhangban az uniós Digitális Oktatási Akciótervben megfogalmazott javaslatokkal és az Európai Felsőoktatási Térség 2030 szakmai-tartalmi kereteinek kialakítását célzó szakmai diskurzussal, a digitális környezetben történő tanulás fejlesztésének fő területei a felsőoktatásban és szakképzésben magukban foglalják:

- a releváns infrastruktúra biztosítását,
- a pedagógiai innovációt,
- az oktatói és kutatói kar képzését, hogy integrálni tudják a digitális technológiát a tanítási és kutatási módszerekbe,
- a hallgatók digitális kompetencia- és készségfejlesztését,
- a képzési programok, felnőttképzés adaptálását a digitális tanulási lehetőségekhez,
- a digitális szakértelem értékelésének és igazolásának biztosítását,
- a digitális tanulás, oktatás és kutatás megfelelő minőségbiztosítását,
- a digitális képzettségek, oklevelek kifejtését.

A folyamatban lévő technológiai változások következtében a tudásintenzív, fenntartható növekedés előmozdításához törekedni kell a fiatalok alapkészségeinek, köztük kiemelten a digitális alapkészségek megszilárdítására, figyelmet fordítva a minőségi oktatáshoz való egyenlő hozzáférés biztosítására. A digitális átállást támogató intézkedések a gazdasági növekedés eszközei is az innováció ösztönzésén, a készségfejlesztésen és a társadalmi felelősségvállalásra nevelésen keresztül.

A létrejövő projektek keretében a digitális átmenet eléréséhez az intézmények kialakítása is a legmodernebb technológiák alkalmazásával valósul meg, lehetővé téve a XXI. század digitalizációs kihívásainak való megfelelést, és a hozzáférést a modern, fejlett technológiákhoz. A létrejövő infrastruktúrák és az eszközkapacitások fejlesztése olyan kutatási projektek megvalósulását teszik lehetővé, melyek részt vesznek az infokommunikációs technológiák kutatásában, fejlesztésében és alkalmazásában. Az együttműködések megteremtik annak igényét és lehetőségét, hogy a vállalkozások digitalizációja ugrásszerű fejlődésen menjen keresztül.

A digitalizálást és készségfejlesztést célzó beruházások az Osnabrücker Nyilatkozat 1. és 2. célkitűzésével összhangban elősegítik a digitális átalakulást a digitális infrastruktúra kiépítésének és a digitális tanulási lehetőségek – digitális tananyagok – kidolgozásának támogatásával.

8. Ne okozz jelentős kárt elv

Figyelemmel az Európai Parlament és a Tanács fenntartható befektetések előmozdítását célzó keret létrehozásáról, valamint az (EU) 2019/2088 rendelet módosításáról szóló 2020/852 rendeletének 17. cikkében foglaltakra, a tervezett komponens úgy került kialakításra, hogy annak intézkedései – reformok és beruházások – ne okozzanak jelentős környezeti károkat és összhangban álljanak a fenntartható befektetések előmozdítását célzó (taxonómia) keretrendszerrel.

Egy intézkedés abban az esetben nem minősül környezeti szempontból fenntarthatónak, ha az általa nyújtott előnyöknél az okozott környezeti károk mértéke nagyobb. A jelentős károkozás elkerülése elv (DNSH) értelmében arra törekedtünk tehát, hogy a komponens intézkedéseivel elérhető előnyök minél inkább meghaladják az okozott károk mértékét, illetve azok minimalizálva legyenek.

Az intézkedések értékelése során figyelembe vettük azok környezeti hatásait, valamint az intézkedések eredményeinek fenntartása során fellépő környezeti hatásokat is. A taxonómiai rendelet előírásai értelmében az elv érvényesülését hat környezeti célkitűzés kapcsán vizsgáltuk:

- az éghajlatváltozás mérséklése
- az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás
- a víz és a tengeri erőforrások fenntartható használata és védelme
- a körforgásos gazdaság
- a szennyezés megelőzése és csökkentése
- a biológiai sokféleség és az ökoszisztémák védelme és helyreállítása

A „Magasan képzett, versenyképes munkaerő” **komponens reformjai és beruházásai egyetlen esetben sem sértik a hat környezeti célkitűzés valamelyikét.** Az intézkedések vonatkozásában az elv érvényesülésével kapcsolatos információkat az RRP mellékletében tüntetjük fel.

9. Mérföldkövek, célok és ütemezés

A felsőoktatás és szakképzés képzési rendszerének átalakítására irányuló intézkedésekhez tartozó célértékek egyértelmű jogszabályi változás eredményeként, az oktatási, kutatási teljesítményhez, piaci együttműködésekhez és a megújuló képzési és felnőttképzési keretrendszerhez kapcsolódóan kerültek meghatározásra. A reformok és beruházások tervezése a feszített határidők miatt elindult, a szakpolitikai előkészítés 2023 végére megvalósul.

A beruházások emellett már részben 2021-ben elindultak – digitalizálás és kutató-tudásközvetítő szervezetek létrehozása –, illetve a műszaki előkészítettség függvényében 2022-ben kezdődhetnek meg. A komponens keretében tervezett valamennyi intézkedés végrehajtására legkésőbb 2026. június 30-ig sor kerül.

A Mérföldkövek és Célok tervezésére a Bizottság ajánlásainak figyelembevételével az alábbi alapelvek szerint került sor:

- életciklus-megközelítésen alakulnak, vagyis a teljes időhorizontra vonatkoznak;
- specifikusak, vagyis az adott intézkedéshez szorosan kapcsolódnak;
- valamennyi intézkedés esetében időbeliségét tekintve három mérföldkövet vagy célindikátort kerül meghatározásra: előzetes, időközi és záró;
 - az előzetes mutató reflektál az intézkedés megkezdésére
 - a köztes mutató a végrehajtás és pénzügyi előrehaladás folyamatát követi le
 - a záró mutató az eredményeket tükrözi

Az egyes reformok és beruházások kapcsán az alábbi főbb **Célok** kerültek meghatározásra.

Intézkedés elnevezése	Célok
Reform 1. – Felsőoktatási képzések modernizációja	• A projekt résztvevőinek (Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság, Magyar Rektori Konferencia, Oktatási Hivatal) ki kell adniuk egy közös jelentést, mely tartalmazza, mely felsőoktatási képzési területek, illetve szabályozó kerültek felülvizsgálatra és modernizálásra a projekt keretében a jelzett határidőig. • A tervezett képzési reform 15 db, a hatályos jogszabályok szerinti képzési területet érintve valósul meg a projekt megvalósítói által elkészített jelentés alapján.

Intézkedés elnevezése	Célok
Reform 2. – Szakképzés megújítása	A 2019. évi LXXX. Törvényének végrehajtásáról szóló 12/2020. (II. 7.) Korm. Rendeletben rögzítésre kerül a közismereti tárgyak oktatásának óraszámai
Beruházás 1. – Innovatív képzésformák a felsőoktatási intézményekben	- A felsőoktatási felnőttképzési tevékenységekben részt vevő hallgatók/személyek közül legalább 600 fő kreditértékű mikrotanúsítványt szerez 19 kifejlesztett mikrotanúsítványt nyújtó képzésben. - Legalább 1 800 digitális tartalmat kell megvalósítani az érintett felsőoktatási intézmények digitális tananyagában. A digitális tanulási tartalom oktató anyagokat, forgatókönyveket, podcastokat, képernyőfelvételt, videoókat, diavetítéseket, vetélkedőket, referencia anyagokat, powerpointokat, számítógépes tartalmakat, webalapú tartalmakat, digitális játékokat stb. foglal magába. - Legalább 34 000 hallgató és felsőoktatási dolgozó vesz részt a 19 érintett felsőoktatási intézményben digitális képzésekben, kompetenciákban, tudásfejlesztő programokban úgy, mint képzéseken, műhelyfoglalkozásokon, tanfolyamokon, táborokban, szemináriumokon stb. A zárójelentésben meg kell adni a támogatott felsőoktatási intézmények számát, valamint a digitális készségfejlesztési programban részt vett hallgatók és alkalmazottak számát.
Beruházás 1. – A felsőoktatási intézmények infrastruktúrájának korszerűsítése és digitalizációja	- A beruházás eredményeként a felsőoktatási intézmények infrastruktúrája megújul legalább 25 145 m²-en, részben új épületek építésével, részben a meglévő épületállomány energiahatékonysági kritériumoknak megfelelő felújításával. - A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény bevezette a zárt rendszerű elektronikus távolléti oktatás (108. § 49. pont) fogalmát, mint olyan képzési formát, amelyben az elméleti képzési ismeretanyag oktatása digitális tananyaggal, továbbá az oktató és hallgató együttműködése az informatikai hálózaton (internet, intranet) keresztül zárt rendszerű távoktatási képzésmenedzsment-rendszerrel valósul meg, amelynek során az oktató, az oktatásszervező és a képzésben részt vevő hallgató vagy személy közös kommunikációs eszköze a számítógép és az informatikai hálózat, továbbá a zárt rendszerű távoktatási képzésmenedzsment-rendszer és a tanulmányi rendszer. Ebben a megközelítésben a digitális felsőoktatás több mint tanítás és tanulás, magában foglalja a szükséges informatikai rendszereket és a képzési- és tanulmányi menedzsment rendszereket. - Digitális eszközök telepítésének kell megvalósulnia minimum 22 300 db esetében,
Beruházás 2. – A felsőoktatási intézmények infrastruktúrájának korszerűsítése és digitalizációja	- A beruházás eredményeként a felsőoktatási intézmények infrastruktúrája megújul legalább 25 145 m²-en, részben új épületek építésével, részben a meglévő épületállomány energiahatékonysági kritériumoknak megfelelő felújításával. - A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény bevezette a zárt rendszerű elektronikus távolléti oktatás (108. § 49. pont) fogalmát, mint olyan képzési formát, amelyben az elméleti képzési ismeretanyag oktatása digitális tananyaggal, továbbá az oktató és hallgató együttműködése az informatikai hálózaton (internet, intranet) keresztül zárt rendszerű távoktatási képzésmenedzsment-rendszerrel valósul meg, amelynek során az oktató, az oktatásszervező és a képzésben részt vevő hallgató vagy személy közös kommunikációs eszköze a számítógép és az informatikai hálózat, továbbá a zárt rendszerű távoktatási képzésmenedzsment-rendszer és a tanulmányi rendszer. Ebben a megközelítésben a digitális felsőoktatás több mint tanítás és tanulás, magában foglalja a szükséges informatikai rendszereket és a képzési- és tanulmányi menedzsment rendszereket. Digitális eszközök telepítésének kell megvalósulnia minimum 22 300 db esetében,

Intézkedés elnevezése	Célok
Beruházás 3. – Digitális tantervek kidolgozása a szakoktatás és szakképzés számára	A fejlesztéssel érintett ágazatokhoz tartozó szakmákban tanulók száma a szakképzésben, akik számára elérhetővé váltak a fejlesztett digitális tananyagok. A tanulók számába beleértendő az érintett szakmákat felnőttképzési jogviszonyban tanulók száma is. A tanulók száma a szakképző intézmények regisztrációs és tanulmányi rendszerében rögzített adatokból kinyerhető, hiteles adat. A fejlesztett tananyagok, amelyek legalább 75 darab számosságú és legalább 13 000 fő szakképzésben tanuló számára válnak elérhetővé.
Beruházás 4. – Szakképzési infrastruktúra a 21. században	- A magas színvonalú tanulási környezet kialakítása érdekében a szakképzési centrumok infrastrukturális fejlesztéssel érintett intézményeiben energiahatékonysági beruházásokat hajtunk végre a 21. századi szakképző intézményfejlesztési program keretében, amelyek az épületek végső energiafelhasználást legalább 30%-kal csökkentik. - A 21. századi szakképző intézményfejlesztési program keretében legalább 13 825 darabszámú IKT-eszközök kerülnek beszerzésre a szakképzési centrumok és a nem állami fenntartásban lévő szakképző intézmények részére. Az új IKT-berendezések tartalmaznak notebookokat, táblagépeket, kooperatív tanulási platformot és tudásmegosztó eszközöket. - Legalább 16 szakképzési centrum minimum 98 822 m²-es alapterületű kiválasztott intézményeinek komplex felújítása megtörténik: új felszerelést, új vagy felújított épületet kapnak. A beruházás magában foglalja a tanműhelyek felújítását és felszerelését, a tanítási területek felújítását, eszközök, bútorok (padok és szekrények) stb. beszerzését.
Beruházás 5. – A Országos Központi Akkreditációs Központ fejlesztése	A beruházás keretében létrejön egy országosan elérhető, központi, a legkorszerűbb eszközökkel felszerelt vizsgaközpont, amely a színvonalas szakmai vizsgáztatás alapfeltételeit teremti meg elsősorban azon szakmákra és szakképesítésekre kiterjedően, amelyek esetében nem áll rendelkezésre a vizsgáztatást lefolytató akkreditált vizsgaközpont. Az Országos Akkreditált vizsgaközpont által vizsgáztatható szakmák és szakképesítések legalább 30 darabot el kell érjen.
Beruházás 6. – Nemzeti Laboratóriumok létrehozása és fejlesztése	A Nemzeti Laboratóriumok önállóan vagy konzorciumban kerülnek kialakításra felsőoktatási intézmények, kutatóintézetek, vállalatok, továbbá egyéb közigazgatási intézmények (pl. Országos Vízügyi Főigazgatóság, Országos Meteorológiai Szolgálat, stb.) által. A Nemzeti Laboratóriumokat céljaikat tekintve RRP relevanciával bíró (társadalmi, környezeti vagy gazdasági) kutatási tématerület köré szerveződnek. 14 db Nemzeti Laboratórium kialakítása történt meg 2022. második negyedév végéig, amelyek közül 3 Nemzeti Laboratórium előfinanszírozása a hazai költségvetés terhére (2021. év végéig) megvalósult. Cél, hogy a 29 labor megalakításra kerüljön. A Nemzeti Laboratóriumok kialakítják működési környezetüket (szükséges infrastrukturális beruházások) és megkezdik kutatás-fejlesztési tevékenységüket, valamint azok környezeti, gazdasági, társadalmi transzlációját.

10. Finanszírozás és költségek

A komponens költségeinek tervezésére az alábbi alapelvek, szempontok betartásával került sor.

- Az RRF keretében a komponens végrehajtásához nyújtott támogatás az additionalitás alapelv tiszteletben tartásával nem helyettesíti az ismétlődő nemzeti költségvetési kiadásokat.
- Az intézkedések kapcsán tervezett költségátfordítások megfelelnek a költséghatékonyság elvének és arányosak a gazdaságra és a társadalomra gyakorolt várható hatással.
- Az alábbi költségrészletezések figyelembevételével a komponens becsült összköltsége észszerű, arányos és összhangban áll a beruházások jellegével és típusával.
- Az eszközökből finanszírozandó becsült összköltségére nem nyújt fedezetet meglévő vagy tervezett uniós finanszírozás, az MFF-től történő egyértelmű lehatárolásra sor került.

A komponens intézkedései 100%-os támogatási intenzitással kerülnek finanszírozásra az RRF forrásaiból, a nem elszámolható költségek (ÁFA, működési költségek stb.) fedezetét a magyar költségvetés biztosítja. Az egyes intézkedések költségvetésének tervezéséhez a mellékelt költségvetés részletező mellékletekben megadott szempontok, egységeköltségek és kalkulációk adtak támpontot. A mellékletek célja, hogy igazolja a komponens költségvetése tervezésének észszerűségét, valószerűségét, költséghatékonyágát és arányosságát.

reform és/vagy beruházás		állami támogatásra vonatkozó vizsgálat eredménye
Reform 1.	A felsőoktatási képzések modernizációja	A tervezett beruházásokat a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvényben az állami felsőoktatási feladatok ellátására kijelölt központi költségvetési szervek és szervezetek valósítják meg, így minden tevékenység a közoktatási rendszer részét képezi, vagyis nem tekinthető gazdasági tevékenységnek, ezért nem minősülnek az EUMSZ 107. cikke szerinti állami támogatásnak.
Beruházás 1.	Innovatív képzésformák a felsőoktatási intézményekben	A tervezett beruházásokat államilag elismert felsőoktatási intézmények, központi költségvetési szervek vagy más, jogi szempontból kijelölt szervek hajtják végre. A beruházás az intézmények alapfeladat-ellátásához szükséges célok megvalósításához szükséges, így minden tevékenység a közoktatási rendszer részét képezi, vagyis nem tekinthető gazdasági tevékenységnek, ezért nem minősülnek az EUMSZ 107. cikke szerinti állami támogatásnak.
Beruházás 2.	A felsőoktatási intézmények infrastruktúrájának korszerűsítése és digitalizációja	A tervezett beruházásokat állami elismert felsőoktatási intézmények és központi költségvetési szervek hajtják végre, így minden tevékenység a közoktatási rendszer részét képezi, vagyis nem tekinthető gazdasági tevékenységnek, ezért nem minősül állami támogatásnak az EUMSZ 107. cikke szerint. A nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény 1. számú mellékletében felsorolt valamennyi államilag elismert felsőoktatási intézmény pályázhatott támogatásra a 2014–2020-as programozási ciklusban meghirdetett felsőoktatási pályázatokon, függetlenül a finanszírozás típusától (állam vagy nem állami). Ennek megfelelően mind az állami, mind a nem állami intézményeknek 100% -os támogatási intenzitással ítélték oda uniós támogatást. A nem állami intézmények esetében a pályázatnak az volt a feltétele, hogy rendelkezésre áll-e az oktatásért felelős miniszter által jóváhagyott, a 2016–2020 közötti időszakra szóló intézményfejlesztési terv, ezáltal biztosítva a stratégiai célok és a felsőoktatás közéleti küldetése közti kohéziót. A 2021–2027 közötti programozási időszakra az előző ciklus elveit folytatjuk. Mind az állami, mind a nem állami intézményeknek 100% -os támogatási intenzitással kaphatnak uniós támogatást. A jogosultsághoz a pályázóknak rendelkezniük kell egy 2021-2024 közötti intézményfejlesztési tervvel, amelyet az oktatásért felelős miniszter hagyott jóvá. Az elvet tovább erősíti az a tény, hogy a nemzeti felsőoktatásról szóló 2011. évi CCIV. törvény szerint a felsőoktatási intézmények fő tevékenységük szerint oktatási, tudományos kutatási és művészi alkotó tevékenység végzésére létrehozott szervezetek. A felsőoktatási intézmények alaptevékenységének finanszírozásáról szóló 389/2016. (XII. 2.) kormányrendelet 1. számú melléklete tartalmazza az egyes tanulmányi területekre vonatkozó minimális és maximális összegeket. A felsőoktatási intézmények a felvételi eljárás során saját önfinanszírozásuk alapján hirdethetik képzéseiket, amelyek nem haladhatják meg az 1. számú mellékletben meghatározott maximális összeget (a felsőoktatási intézmények alaptevékenysége finanszírozásának költségkeretei). A felsőoktatási ágazat biztosítja az egyetemeknek és főiskoláknak

reform és/vagy beruházás		állami támogatásra vonatkozó vizsgálat eredménye
		a képzési költségeket, amelyeket az intézmények hirdetnek meg a képzések számított önköltsége alapján állami ösztöndíjas hallgatók számára, amely az úgynevezett "alaptámogatás" meghatározásának alapja. A felsőoktatás finanszírozása teljes egészében az állami ösztöndíjas hallgatói bázisra épül.
Beruházás 3.	Digitális tantervek kidolgozása a szakoktatás és szakképzés számára	Az intézkedés az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése értelmében nem minősül állami támogatásnak sem a kedvezményezettek szintjén (mivel azok képzésekre szoruló magánszemélyek), sem a képzést nyújtók szintjén (mivel őket versenyképes, átlátható, megkülönböztetéstől mentes és feltétel nélküli közbeszerzési pályázat alapján választjuk ki, összhangban az EUMSZ elveivel).
Beruházás 4.	Szakképzési infrastruktúra a 21. században	A tervezett beruházásokat a közoktatási intézmények fenntartói és a központi költségvetési szervek hajtják végre, így minden tevékenység a közoktatási rendszer részét képezi, vagyis nem tekinthető gazdasági tevékenységnek, ezért nem minősül az EUMSZ 107. cikke szerinti állami támogatásnak.
Beruházás 5.	Országos Központi Akkreditált Vizsgaközpont fejlesztése	A beruházás keretében állami közfeladatellátás fejlesztése valósul meg. A beruházás kedvezményezettje állami fenntartásban lévő gazdasági társaság, és állami háttérintézmény, ezért a beruházás nem tartozik az állami támogatás hatálya alá.
Beruházás 6.	Nemzeti Laboratóriumok létrehozása és fejlesztése	A Nemzeti Laboratóriumok kialakításában és azok kutatás-fejlesztési tervének megvalósításában kedvezményezettként tervezetten főként a 651/2014/EU bizottsági rendelet 2. cikk 83. pontja szerinti kutató-tudásközvetítő szervezetnek minősülő intézmények vesznek részt. Azonban előfordul olyan Nemzeti Laboratórium koncepció, ahol a konzorcium tagjai között vállalkozások is szerepelnek. A támogatási kérelmek elbírálása során – tekintettel az európai uniós versenyjogi értelemben vett állami támogatásokkal kapcsolatos eljárásról és a regionális támogatási térképről szóló 37/2011. (III. 22.) Korm. rendeletre – vizsgálatra kerül, hogy a támogatás uniós versenyjogi szempontból állami támogatásnak minősül-e, amennyiben igen, a támogatási intenzitás a hatályos jogszabályi rendelkezéseknek megfelelően kerül meghatározásra.

A komponens keretében az egyes intézkedésekre tervezett költségek összegeit az alábbi táblázat tartalmazza.

Intézkedés elnevezése	RRP keretében elszámolható költség
Reform 1. – Felsőoktatási képzések modernizációja	1,9 Mrd Ft
Beruházás 1. – Innovatív képzésformák a felsőoktatási intézményekben	17,8 Mrd Ft
Beruházás 2. – A felsőoktatási intézmények infrastruktúrájának korszerűsítése és digitalizációja	72 Mrd Ft
Beruházás 3. – Digitális tantervek kidolgozása a szakoktatás és szakképzés számára	16,8 Mrd Ft
Beruházás 4. – Szakképzési infrastruktúra a 21. században	81,4 Mrd Ft
Beruházás 5. – Országos Központi Akkreditált Vizsgaközpont fejlesztése	10,7 Mrd Ft
Beruházás 6. – Nemzeti Laboratóriumok létrehozása és fejlesztése	72,5 Mrd Ft
ÖSSZESEN	273 Mrd Ft

11. Hitel kérelem alátámasztása (amennyiben releváns)

Nem releváns.

Agence Europe

C. KOMPONENS: FELZÁRKÓZÓ TELEPÜLÉSEK

1. A komponens bemutatása

Szakpolitikai terület: Szociálpolitika, lakhatás, megújuló energia

Célkitűzés:

Magyarország leghátrányosabb helyzetű településein az alapellátási rendszerek, és országos szinten egységes alapvető szolgáltatások (basic services) nem érnek el megfelelő eredményeket. Ezeken a településeken a meglévő szolgáltatásokat kiegészítő módszertanra, a kapacitásokat megerősítő rugalmas és komplex szükségletalapú szolgáltatásszervezésre van szükség, szorosan együttműködve a szolgáltatások szervezéséért felelős területi (járási, vármegyei) szereplőkkel. Ezért a komponens átfogó célja egy olyan komplex szociálpolitikai beavatkozás, amely ezeken a településeken megreformálja a legalapvetőbb szolgáltatások nyújtásának módját, elősegíti az ott élők mobilitását. A programban megvalósított modell később a kiértékelést követően, ha sikeresnek bizonyul, akkor kiterjesztésre kerül mindazon településekre és szegregátumokra is, amelyeknél a területi szegregálódás az egyik legfontosabb dimenziója a szolgáltatásokhoz való hozzáférésnek.

A komponens közvetlen célja az objektív kritériumok alapján beazonosított 300 leghátrányosabb helyzetű település és az ott élők komplex és integrált megközelítésű fejlesztése, a gazdasági-társadalmi és területi alapú hátrányok csökkentése, különös tekintettel a COVID-19 világjárvány következményeire. A fejlesztések az RRF rendelet több pilléréhez is kapcsolódnak, elsősorban a Társadalmi és területi kohézió céljához, bizonyos elemei pedig az Egészségügyi, társadalmi és intézményi ellenállóképesség, valamint a Következő generációkra vonatkozó célkitűzésekhez is hozzájárulnak. A komponensnek ugyanakkor nem célja, és nem is lehet célkitűzése általánosságban a szegénység kezelése vagy felszámolása Magyarországon, hanem a hazai szegénység egyik legnehezebben orvosolható problématerületén kíván szociális ellátórendszeri modellt bevezetni. Az országspecifikus ajánlásokban megfogalmazott, a szociális ellátórendszer megfelelőségének és az alapvető ellátásokhoz való hozzáférés, valamint a munkaerőpiaci integráció javítását jelen komponensen túl az EFOP Plusz, TOP Plusz, valamint GINOP Plusz fejlesztései is támogatják. Jelen komponens ugyanakkor az egyes reformok keretében kidolgozásra kerülő módszertani fejlesztéseken, jogszabályi és egyéb szabályozói javaslatokon és szakpolitikai ajánlásokon keresztül a komponensben megjelenő szakpolitikák egészére kíván hatást kifejteni a leghátrányosabb helyzetű csoportok vonatkozásában.

A fejlesztés hosszútávú célja a gazdasági-társadalmi és területi alapú hátrányok csökkentése, amelyeket a COVID-19 világjárvány felerősített. A fejlesztések az RRF rendelet több pilléréhez is kapcsolódnak, elsősorban a Társadalmi és területi kohézió céljához, bizonyos elemei pedig a Következő generációkra vonatkozó célkitűzésekhez is hozzájárulnak.

Az elmúlt évtizedben jelentős előrelépés történt a szegénységben és kirekesztettségben élők számának csökkenésében hazánkban. E csoport azonban még mindig 1,8 millió főt számlál (Eurostat 2019) és e csoporton belül is külön problémát jelent az a közösség, amely kirekesztettségének egyik legfőbb oka a személyes készségek mellett a lakóhely területi leszakadása, sok esetben szegregálódása. A program a területi alapú beavatkozásával ezen speciális alcsoport felzárkóztatását célozza, együttműködésben az országos ellátórendszeri fejlesztésekkel. Azon szegénységi kockázattal érintettek, akiknél a kirekesztettség kockázatában nem játszik jelentős szerepet a területi dimenzió, ott a közszolgáltatási rendszer és a foglalkoztatási piac fejlesztését szolgáló más – hazai és uniós programokból finanszírozott – beavatkozások szolgálják a kirekesztettség kockázat csökkentését. Az országspecifikus ajánlásokban megfogalmazott, a szociális ellátórendszer megfelelőségének és az alapvető

ellátásokhoz való hozzáférés, valamint a munkaerőpiaci integráció javítását jelen komponensen túl az EFOP Plusz, TOP Plusz, valamint GINOP Plusz fejlesztései is támogatják.

A komponens intézkedései reagálnak a szociális ellátások megfelelőségére vonatkozó országspecifikus ajánlásokra, továbbá hozzájárulnak a zöld átálláshoz is a megújuló energiatermelés révén.

A komponensben tervezett tevékenységek ezen túlmenően az Európai Unió Zászlóshajó kezdeményezéseihez is hozzájárulnak az alábbiak szerint:

- Power up: Szociális naperőművek létesítése, és a naperőművek által előállított megújuló energia hasznosításából befolyt bevételt szociális lakhatási célokra fordítja a program, előrefizetős mérőórákon keresztül.

- Renovate: Lakhatási beavatkozások: meglévő lakások felújítása, újak építése a „felzárkózó településeken”, illetve az ott élők mobilitásának elősegítése érdekében más településeken.

- Reskill and upskill: A „felzárkózó településeken” élő, főként tartós munkanélküli, valamint női lakosság aktivizálása, készségeinek, a helyi munkaerőpiaci igényekhez és adottságokhoz illeszkedő képzettségi szintjének növelése.

A Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030 célkitűzéseivel összhangban a komponens célja a települési és térségi szegregáció csökkentése, beavatkozásai továbbá az Európai Unió Roma Keretstratégiája célkitűzéseivel is hozzájárulnak. A komponens a Nemzeti Energia- és Klímaterv dekarbonizációs célkitűzéseivel is hozzájárul decentralizált, helyben elérhető megújuló erőforrásokra alapozott energiatermelést biztosító erőművek létrehozásával. A programot megvalósító egyházi és civil szervezetek, ahogy a Nemzeti Fenntartható Fejlődési Keretstratégia fogalmaz, egyre erősödő szerepvállalásukkal a leszakadó csoportok integrációjában a fenntarthatóság egyik kulcsát jelentik.

A Felzárkózó Települések Program összetettségével és megközelítésmódjával egyfajta szociálpolitikai fordulatot céloz a leszakadó települések és az ott élők problémáinak kezelésében. A program elemei együtt, egymásra hatva, egymást erősítve fejtik ki hatásukat a helyi közösségek felzárkózása érdekében. A program a településen élők társadalmi mobilitásának növekedését, és a családok és helyi közösségek megerősítését is szolgálják. Miután a bevont településeken eltérő jellegűek és mértékűek a helyi problémagócok és ellátórendszerbeli hiányosságok, ezért eltérő összetételű tevékenységmixre van szükség minden helyszínen. A megvalósuló tevékenységek folyamatos monitoringja és értékelése lehetővé teszi a tapasztalatok becsatornázását a szakpolitikába.

A komponens az alábbi országspecifikus ajánlásokra reagál:

2019/2 Folytassa a legkiszolgáltatottabb csoportok munkaerőpiaci integrációját, különösen továbbképzés révén;

2019/2 Növelje a hátrányos helyzetű csoportok, különösen a romák részvételét a minőségi többségi oktatásban;

2020/1 Javítsa a minőségi megelőző és alapellátási szolgáltatásokhoz való hozzáférést;

2020/2 Javítsa a szociális ellátások megfelelőségét;

2020/2 Biztosítsa az alapvető szolgáltatásokhoz és minőségi oktatáshoz való hozzáférést mindenki számára;

2020/3 Helyezze a beruházások középpontjába a zöld és digitális átállást, mindenképp a tiszta és hatékony energiatermelést- és felhasználást, a fenntartható közlekedést, a hulladék- és vízgazdálkodást, a kutatást és innovációt, valamint az iskolák digitális infrastruktúráját;

2022/3 Elsősorban továbbképzés biztosítása révén folytassa a legkiszolgáltatottabb csoportok munkaerőpiaci integrációját, továbbá hosszabbítsa meg a munkanélküli ellátások folyósításának időtartamát. Javítsa a szociális ellátások megfelelőségét, és biztosítsa az alapvető szolgáltatásokhoz és a megfelelő lakhatáshoz való hozzáférést mindenki számára. Javítsa az oktatási eredményeket, és növelje a hátrányos helyzetű csoportok, különösen a romák részvételét a minőségi többségi oktatásban. Javítsa a minőségi megelőző és alapellátási szolgáltatásokhoz való hozzáférést.

2022/6 Csökkentse a fosszilis tüzelőanyagoktól való teljes függést a megújuló energiaforrások elterjedésének felgyorsítása révén, különösen az engedélyezési eljárások egyszerűsítése és a villamosenergia-infrastruktúra korszerűsítése által.

Reformok:

- **Reform 1: Közösségorientált pedagógia:** A reform célja a korai iskolaelhagyás csökkentése, az oktatási intézmények helyi sajátosságokra reflektáló fejlesztése, a pedagógusok motivációjának megerősítése, szakmai mentorálás, eszközök biztosítása révén. (COFOG 09.6)

- **Reform 2: A helyi sajátosságokon alapuló foglalkoztatás és készségfejlesztés előmozdítása:** A reform célja foglalkoztató műhelyek létrehozásával a helyi, főként tartós munkanélküli, valamint női lakosság aktivizálása, készségeinek, a helyi és közelben elérhető munkaerőpiaci igényekhez és adottságokhoz illeszkedő képzettségi szintjének növelése, adott esetben helyi termék előállításával. (COFOG 10.5)

- **Reform 3: A leghátrányosabb helyzetű települések hatékony integrált támogatási keretfeltételeinek megteremtése:** A reform célja a Felzárkózó Települések Program hatékony és átlátható végrehajtásának támogatása, mely program a leghátrányosabb helyzetű magyarországi települések fejlesztésére és az ott élők kulcsfontosságú társadalmi-gazdasági kihívásainak kezelésére törekszik.

Beruházások:

-**Beruházás 1: Szociális lakások építése, felújítása, lakhatási körülmények javítása:** A beruházás lakhatási beruházásokkal kívánja enyhíteni a lakhatási szegénységet, új építésekkel, a lakások komfortfokozatának javításával, lakások korszerűsítésével és a mobilitást segítő szociális lakásügynökségi rendszer működtetésével (COFOG 10.6)

-**Beruházás 2: Megújuló energiatermelés és felhasználás a leghátrányosabb helyzetű településeken:** A beruházás során megújuló energia használatával, kis teljesítményű naperőművek telepítése történik, melynek bevételeit szociális lakhatási célokra fordítja a program. (COFOG 04.3)

Becsült RRP költség: 89 Mrd Ft

2. Fő kihívások és célkitűzések

a) Fő kihívások

Az elmúlt években a magyar lakosság széles rétegeiben érzékelhető gazdasági fellendülés és életszínvonal emelkedés mellett (2010 és 2019 között 56%-kal csökkent a szegénységi kockázatnak kitettek aránya 31,5%-ról 17,7 %-ra), hogy az ország területileg jól beazonosítható településeinek és településrészeinek a felzárkózás érdekében további, összehangolt intézkedések szükségesek. Az észak-keleti, dél-nyugati országrészekben sűrűsödnek azok a települések, ahol a gazdasági elmaradottság a munkaerőpiaci centrumok rossz elérhetőségével, a társadalmi problémák kulminálásával és magas gyermekvállalási hajlandósággal párosul. Ezekben a térségekben az alapellátások is jelentős szakemberhiánnyal küzdenek.

Az évszázados távlatlalt bíró területi elmaradottság legfőbb oka, hogy a foglalkoztatási és közszolgáltatási centrumoktól való távolságuk okán sem az egyre városiasabb munkaerőpiachoz, sem az itt felnövő generációknak a foglalkoztathatóságát biztosító közszolgáltatások megfelelő szintjéhez sem férnek hozzá az itt élők. Az itt élők meglévő hátrányainak kompenzálására a létező alapszolgáltatásoknál magasabb közszolgáltatási szintre lenne szükség. A halmozódó hátrányok ma már a közösség működésébe is beépülve (pl. helyi menedzsmentkapacitások leépülése) okozzák a tartós mélyszegénység újratermelődését.

A területi leszakadás és az etnikai hovatartozás nem kizárólagosan, de sokszor kéz a kézben jár. A roma lakosságot fokozottan sújtják ezek a hátrányok az élet szinte minden területén. Többségük eleve a városoknál kevesebb lehetőséget kínáló községekben él, többségük (52,9%)⁴⁹ ki van téve a szegénység vagy társadalmi kirekesztettség kockázatának. A legfeljebb alapfokú iskolai végzettséggel rendelkezők arányában négyszeres különbség van a roma és nem roma lakosság között (a 15-74 éves romák 77,4%-a rendelkezett legfeljebb általános iskolai végzettséggel 2019-ben), a roma fiatalok nem roma társaikhoz képest közel hétszeres eséllyel morzsolódnak le az iskolában (2018-ban a roma fiatalok 68,4%-a volt korai iskolaelhagyó), a romák foglalkoztatási szintje pedig a jelentős javulás ellenére is az országos átlag kétharmadát éri el (2019-ben 45,5% volt a 15-64 évesek körében).⁵⁰

Általánosságban elmondható, hogy a roma népesség felülreprezentált a rosszabb helyzetű térségekben. A területileg is koncentrálódó gazdasági-társadalmi hátrányok a helyi ellátórendszerekre is nagy nyomást helyeznek, amit jelentős mértékű szakemberhiány is súlyosbít. A felzárkózási szolgáltatási rendszer a területi egyenlőtlenségek mintázatára a lakosság társadalmi-gazdasági jellemzőire reagál és azokban a térségekben nyújt a szociális alapszolgáltatások rendszerét kiegészítő segítséget, ahol a halmozódó társadalmi-gazdasági hátrányok, valamint a gyerekek száma alapján arra a leginkább szükség van. A társadalmi felzárkózási fejlesztések folytatása a 2021-27-es költségvetési időszakban az EFOP Plusz program keretében tervezett, de a területileg koncentrálódó társadalmi hátrányok enyhítését szolgálják a TOP Plusz társadalmi felzárkózást célzó szolgáltatások nyújtására irányuló, szociális városrehabilitációt célzó, és a GINOP Plusz hátrányos helyzetű személyek munkaerőpiaci integrációját, képzését szolgáló fejlesztései is.

Az etnikai vetülettel is bíró területi egyenlőtlenségek további csökkentésének céljával indította el a magyar Kormány 2019-ben azt a települési szintű, integrált felzárkóztatási programot, amelynek átfogó célja az ország 300 leghátrányosabb helyzetű településén élők életkörülményeinek, és a leszakadó települések szociális- és infrastrukturális ellátottságának fejlesztése.

⁴⁹KSH, A háztartások életszínvonala, 2019

⁵⁰KSH, Munkaerőpiaci folyamatok, Munkaerő-felmérés

A 2019-ben elindított „Felzárkózó települések” hosszú távú programjának⁵¹ fő célkitűzése a KSH-val együttműködésben kiválasztott⁵² 300 leghátrányosabb helyzetű, javarészt az ország észak-keleti, dél-nyugati részein lévő település diagnózis alapú felzárkóztatása, az ott élők és a helyi közösségek életében pozitív, előremutató változások előidézése. A hosszútávú program első lépéseként 2019-ben 31 településen indult el nemzeti forrásból, és 2020-ban további 36 településen kezdődött el a felzárkózási intézkedéssorozat⁵³. A Magyarország egyes területei közötti gazdasági egyenlőtlenség csökkentése érdekében szükséges fejlesztési program, továbbá a „Felzárkózó települések” hosszú távú programjának kiterjesztéséről szóló 1057/2021. (II. 19.) Korm. határozat alapján 2021-ben további 51 kistélepülésen folytatódhat a program, valamint kijelölésre került a további 182 bevonandó kistélepülés is. A program folytatása fokozatos bevonással a teljes 300-as települési körre tervezett.

A 300 településen 312 ezer ember él, és csaknem 5000 gyerek születik évente, többségében roma családokba, kedvezőtlen jövedelmi viszonyok közé (a gyerekek több mint fele részesül rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben). Az infrastrukturális adottságok elmaradottak, a szakemberhiány jelentős, így a helyi lakosság (minőségi) közszolgáltatásokhoz való hozzáférése is akadályozott, pl. települések több mint egyharmadán található betöltetlen háziorvosi körzet.⁵⁴ A településeken élők javarészt alacsony iskolai végzettségűek és szakképzetlenek. A 8 általános iskolát el nem végzettek aránya az országos átlag több mint háromszorosa (15,9%)⁵⁵, az iskolai lemorzsolódás jelentős. Többnyire az egyetlen helyben található elhelyezkedési lehetőség a közfoglalkoztatás, valamint a fekete-, illetve idénymunkák. Ezen falvakból a járványt megelőző országos munkaerőhiányos időszakban is csak nagyon kevés ember tudott bekapcsolódni az elsődleges munkaerőpiaci fellendülésbe képesítési, elérhetőségi és a tartós munkanélküliségi helyzetéből adódó munkaszocializációs hátrányai miatt. A falvakban jellemzőek a rendezetlen ingatlanviszonyok, a túlszűfolt, komfort nélküli lakások, rossz higiénés viszonyok, a lakhatási körülményekből adódó fertőzések, egészségügyi problémák, közműtartozások. A komfort nélküli, szükséglakások aránya 23,7 %, ami az országos átlag közel ötszöröse⁵⁶.

A 2019-ben elkezdődött programban, az eddig eltelt időszakban számos intézkedés került kipróbálásra a fenti problémákra reagálva, például kora gyermekkori beavatkozások (pl. kelengyecsomagok, kölcsönözhető eszközök, védőnők eszköztámogatása (diagnosztikai, gyermekellátási eszközök), egészségügyi fejlesztések (általános, gyermekszemészeti szűrések), a lakhatási körülmények javítása (életveszély-elhárítás, komfortosítás). Az első 118 településen elkészültek a települési helyzetfelmérések és cselekvési tervek, létrejöttek a Jelenlét pontok, elkezdődött a családokkal végzett szociális munka. Elkészült az első szociális támogatási célú

⁵¹ 1404/2019. (VII. 5.) Korm. határozat a „Felzárkózó települések” hosszú távú programjának megalapozásáról

⁵² A kiválasztás alapjául szolgáló kompozit indikátor kiszámításához az alábbi mutatók kerültek figyelembevételre:

- A fiatakorúak aránya a teljes népességből 2017-2019
- Születési arányszám 2017-2019
- Egy munkavállalási korú (15-62 éves) lakosra jutó adóköteles jövedelem, millió Ft 2017-2019
- Tartós álláskereső aránya (180 napnál hosszabb ideje nyilvántartott), 2017-2019, (%)
- A rendszeres gyermekvédelmi kedvezményben részesítettek aránya a 0-24 éves állandó népességből, 2017-2019, (%)
- Komfort nélküli, szükség- és egyéb lakások aránya a lakott lakásokban 2011 (%)
- Regisztrált bűncselekmények 1000 lakosra jutó száma (lakóhely szerint), 2017-2019, db
- 8 általános iskolát el nem végzettek aránya a 15+ éves népességből, 2011, (%)

⁵³ A 1404/2019. (VII. 5.) Korm. határozat a „Felzárkózó települések” hosszú távú programjának megalapozásáról, 1426/2019. (VII. 26.) Korm. határozat az Új Roma Stratégiával (2019-2030) összefüggő feladatok meghatározásáról és a „Felzárkózó települések” és a gazdaságélénkítő program folytatása érdekében teendő további intézkedésekről szóló 1186/2020. (IV. 28.) Korm. határozatban kijelölt településeken.

⁵⁴ NEAK adatok

⁵⁵ KSH, Népszámlálás, 2011

⁵⁶ KSH, Népszámlálás, 2011

napelempark, megalkotásra kerültek az alacsony bekerülési költségű, helyi munkaerőre alapozott mintaházak tervei, amik alapján megépültek az első épületek. Létrejött az első, telemedicina eszközöket alkalmazó mobil orvosi rendelő, és folyamatban van továbbiak létrehozása is, ami által az egészségügyi alapszolgáltatások olyan településeken is elérhetővé válnak, ahol korábban nem vagy csak korlátozottan voltak elérhetőek. Kipróbálásra kerülnek azok az intenzív szociális kíséret igénylő programelemek, amelyek a szakemberek megerősítésével és a szülői kompetenciák fejlesztésére hangsúlyt helyezve fókuszált segítséget nyújtanak kora gyermekkori hátrányok kompenzálására.

Számos tanulsággal is szolgáltak az eddig megvalósított intézkedések. A program működési alapjául szolgáló településcsoportos munka során kirajzolódtak azok az irányok, amikre a diagnózisok alapján leginkább szükség van, a javasolt intézkedések köre ezen tapasztalatokon alapul.

Több elemzés rámutatott, hogy a koronavírus járvány hatásai a hátrányos helyzetű rétegeket nagyobb mértékben sújtották. EU-szerte három-hatszorosa a legkiszolgáltatottabb társadalmi csoportok keresetcsökkenése a magasabb keresetűekhez képest 2019-2020 között (Eurostat)⁵⁷. A munkaerőpiacon sérülékenyebb helyzetben lévő, alacsonyabb képzettségű, városokba ingázó munkavállalók könnyebben veszítik el munkájukat. A távoktatásba való hatékony bekapcsolódás is korlátozott e csoportok számára, a leghátrányosabb helyzetű településeken sokszor hiányos az internetes infrastruktúra, a családoknak nem állnak rendelkezésére eszközök és az alacsonyan képzett szülők kevésbé tudják támogatni gyerekeiket a tanulásban. A járvány hatására sok hivatali ügyintézés vált nehezebbé, a kistépülésen élő, online világban kevésbé járatos csoportok számára az ügyintézés vagy alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférés (pl. egészségügyi ellátás igénybevétele/az ezzel kapcsolatos ügyintézés) is nagyon nehéz lett. A program általános kihívása és célja a leghátrányosabb helyzetű településeken élők sérülékenységeinek csökkentése, többek között a lakhatási, foglalkoztatási körülményekből és egészségügyi kapacitások gyengeségeiből eredő nagyobb társadalmi és egészségügyi kitettség csökkentése, a marginalizálódott társadalmi rétegek rezilienciájának növelése.

A Felzárkózó települések program lehetőséget kínál arra, hogy a fenti hátrányos helyzetekre komplexen, területileg fókuszált, szükségletalapú megoldások születhessenek, és megnyíljanak azok a mobilitási pályák, amelyek az életmódot érintő változásokat (munkalehetőség, oktatásban való részvétel stb.) is szolgálják. A szegregátumokban élők és a településeken még meglévő alsó középosztály helyzetének javítása, a szegregált élethelyzetek oldása egyaránt szükséges, a program ezért az egész településre irányuló beavatkozásokat is tartalmaz.

b) Célkitűzések

A komponens célja, hogy a fent ismertetett, területileg koncentrálnódó lemaradás okait a közszolgáltatási kapacitások növelésével, a közösség egészének megerősítésével, a foglalkoztathatóság növelésével csökkentse. Továbbá a beavatkozások eredményeinek kiértékelésével megalapozza a megkezdett reformok tartós beépülését a hazai közszolgáltatási rendszerszervezésbe, adott esetben pedig a kohéziós politikai és hazai források későbbi rendszerébe, illetve feltárja mindazon jogszabályi és szabályozói lépéseket, amelyek ezen hátrányok tartós csökkentését eredményezhetik.

A program keretében a helyi sajátosságok maximális figyelembevétele mellett (települési szintű ún. diagnózisok felállításával) komplex és integrált fejlesztések valósulnak meg a 300 településen – illetve indokolt esetben, mobilitási céllal azon kívül –, olyan reformfolyamatokat elindítva, amely lehetővé teszi, hogy ezeken a hiányos közszolgáltatási kiszolgálású falvakban az alapellátási rendszer az eddigiéknél hatékonyabban reagáljon arra a sokrétű elmaradásra, amelyekkel ezek a hátrányos helyzetű települések küzdenek.

⁵⁷ <https://ec.europa.eu/eurostat/web/products-eurostat-news/-/DDN-20201210-2>

A program a lehető legszélesebb eszközrendszerrel fókuszál a gyermekekre, a fogantatástól a foglalkoztatásig, megoldást kínálva a kora- és kisgyermekkor, az iskoláskori, foglalkoztatási beavatkozásoktól a szociális, egészségügyi és lakhatási elemekig. Az összehangolt intézkedések várható eredményeképp a településeken élők társadalmi mobilitása, foglalkoztathatósága nő, integrációs lehetőségeik, lakhatási körülményei javulnak, az itt élők képzettsége és szülői kompetenciái javulnak a marginalizálódott közösségek öngondoskodási képessége javul.

A hazai források segítségével már bevont 118 településen kerültek „kipróbálásra” azok a beavatkozások, amelyek kiterjesztésére, és a további 182 településen való bevezetésére az eddigi tapasztalatok, tanulságok levonása mellett, az RRF forrásaiból kerülne sor. Egyrészt kirajzolódtak olyan szakmai irányok, amik a fejlesztések hatékonyságához szükségesek (pl. a bérlakások létrehozása mellett elkerülhetetlen az átmeneti vagy krízislakások, illetve szolgálati lakások létrehozása is, vagy hogy a köznevelési intézmények települési megvalósító általi átvétele sok esetben logikus és több esetben sor is került rá). Másrészt olyan gyakorlati tapasztalatokra is szert tettek a program megvalósítói, amelyek a későbbi beavatkozások hatékonyabb megvalósítását szolgálják (pl. hol és milyen protokoll alapján lehet naperőművet építeni, hogyan érdemes a helyi lakosságot a lakhatási beavatkozásokba bevonni, az ehhez kapcsolódó pályáztatást lebonyolítani stb.). A megvalósuló fejlesztések rendszerszintűvé tétele érdekében az eredmények fenntartására a strukturális alapok (elsősorban EFOP Plusz), valamint a sikeresnek bizonyult új közszolgáltatási elemek hazai közszolgáltatási rendszerbe való beillesztésével kerül sor.

A fejlesztések megvalósítása fontos tapasztalatokkal szolgálhat mind a döntéshozók, mind pedig a szakemberek számára, hiszen jelen programhoz hasonló volumenű komplex, integrált fejlesztés-sorozat még nem valósult meg e téren Magyarországon. Éppen ezért kiemelt figyelmet fogunk fektetni a programhoz kapcsolódó adatgyűjtési, monitoring és értékelési tevékenységre. Ennek érdekében külső szakértők is bevonásra kerülnek a program meglévő monitoring rendszerének felülvizsgálatára, illetve a program értékelési rendszerének kialakítására. A komponens keretében vállalt indikátorok statisztikai mutatók alapján kerültek összeállításra, de a teljes program hatásútvonalaival és a beavatkozásainak hatását mérő indikátorok beazonosítása is folyamatban van külső szakértők és adatnyilvántartók bevonásával. A folyamatos monitoring és kiértékelés segít, hogy a program fejlesztései beilleszthetővé váljanak a közszolgáltatási rendszerbe.

A komponens célkitűzései teljes mértékben összhangban vannak a 2019. és 2020. évi, valamint a 2022. évi Magyarország számára készült országspecifikus ajánlások hátrányos helyzetű csoportokat érintő javaslataival, amelyek intézkedéseket javasoltak a szociális lakhatási lehetőségek bővítésére és a vidéki területek rehabilitációja érdekében. A komponens a hátrányos helyzetű társadalmi rétegek egy területi koncentrációval is nehezített csoportjára fókuszál, amely összetett problémái más, területi és integrált megközelítésű fejlesztéseket igényelnek.

A „Felzárkózó települések” program főbb célkitűzései az alábbi területeken jelennek meg:

A) Munkahelyek és növekedés:

A program keretében olyan komplex, foglalkoztathatóságot elősegítő eszközrendszer kialakítása és működtetése a cél, amely fenntartható módon, helyi erőforrások mobilizálásával nyújt támogatást a programba bevont személyeknek. A képességek és készségek fejlesztésén túl a települési öngondoskodási képesség erősítésével, műhelyek, kisüzemek és műhelyiskolák létrehozásával, valamint az értékesítési folyamat megszervezésével a helyi beruházások létrejöttének ösztönzése és hosszabb távú megtartása is cél.

B) Reziliencia erősítése

A munkaerőpiacon sérülékenyebb helyzetben lévő, alacsonyabb képzettségű, nagyobb távolságról ingázó munkavállalók könnyebben veszítik el munkájukat. Az amúgy is hátrányos helyzetű települések kisvállalkozásai is sérülékenyebbek a válsághelyzetekben. A program által megcélzott településen élők többségének, ha van is munkája, az jellemzően sérülékeny munkaerőpiaci pozíció, amelyet a válság kapcsán könnyen elveszítenek. A munkaerőpiactól tartósan távol lévők számára válságos időkben ugyancsak jóval nehezebb megtalálni az utat a nyílt munkaerőpiac felé. Így a helyi munkalehetőségek megerősítése, a befogadó és szocializációs térként szolgáló munkahelyek megnyitása növeli a helyi lakosok gazdasági rezilienciáját, javítja munkakészségeiket, segíti a nyílt munkaerőpiacra kilépést és biztos hátteret ad számukra a válságos időszakokban. Emellett a helyi termékek előállításának javítja a kistépülések gazdasági potenciálját. A műhelyek által a települések önellátó képessége is erősödik, a programban tervezett munkahelyteremtés a rövid ellátási láncokat is erősíti.

Annak érdekében, hogy a tervezett beavatkozások sikere biztosítható és hosszabb távon fenntartható lehessen, a komponens alapvető pillére a településeken élők öngondoskodó képességének, rezilienciájának erősítése. Ennek érdekében a településeken Jelenlét Pontok létrehozására kerül sor. A Jelenlét Pontok közösségfejlesztési tevékenységeket szerveznek, illetve itt folyamatosan rendelkezésre áll szociális munkás, aki a családok rendszeres látogatásával aktív kapcsolatot tart fenn a helyi lakosokkal. Emellett különleges figyelmet szentelünk a várandós édesanyákra és a gyermekekre a magzati kortól kezdve. Mindezekon túlmenően a biztonságos és egészséges lakókörnyezet is alapvető feltétele az ellenállóképesség javításának, ennek érdekében lakások építése vagy korszerűsítése valósul meg (2000 db), amelyek kezelése szociális lakásügynökségen keresztül történik.

C) A válság társadalmi és gazdasági hatásainak enyhítése

A válság hatásai a már meglévő, sokrétű hátrányokkal küzdő településeket hatványozottan érintették. A „Felzárkózó települések” program beavatkozásai több területet érintenek egyidejűleg: egészségügy területén elsődlegesen prevenciós és lakóhelyközeli szolgáltatásokkal, foglalkoztatást célzó beavatkozásokkal, fejlesztő-nevelő tevékenységgel és a lakhatási feltételek javításával.

A gazdasági teljesítmény visszaesése jelentős mértékben érezte hatását az ipari szektorokban, az építőiparban, feldolgozóiparban, a járműiparban, az alkalmi és idegymunkák tekintetében, amelyek a program célcsoportjába tartozók azon részének foglalkoztatását biztosítják, akik egyáltalán be tudtak kapcsolódni az elsődleges munkaerőpiacba, így e települések foglalkoztatottjai elsőként veszítették el állásukat a járvány kitörésekor. Egyrészt a szociális védőháló biztosítása, másrészt az öngondoskodás elősegítése, a foglalkoztathatóság erősítése révén a program támogatja a szociális hátrányok mérséklését, a reziliencia kialakulását.

D) A zöld átmenet támogatása

A komponensben kiemelt figyelmet kapnak a környezetvédelmi szempontok (pl. lakásfelújítás, új épület létesítése esetében), ezen kívül szociális naperőművek létesítése történik meg, amelynek bevételeit lakhatási támogatásra fordítva a társadalmi és környezetvédelmi fenntarthatóság szempontjait is egyesíti a programelem.

Stakeholderek bevonása a Felzárkózó települések programban:

1. A komponens keretében megvalósítani tervezett tevékenységek település-specifikusan, ún. települési diagnózisok keretében kerülnek beazonosításra. A diagnózisok elkészítésében a helyi sajátosságokat jól ismerő civil és/vagy egyházi szervezetek, valamint közszolgáltatást nyújtó szervezetek és intézmények képviselői, helyi döntéshozók vesznek részt, illetve a helyi lakosok is bevonásra kerülnek kérdőíves felmérés keretében.
2. A diagnózisok alapján minden település esetében cselekvési tervek készülnek, amelyeket a helyi civil, illetve egyházi szervezetek képviselői, közszolgáltatók és helyi

döntéshozók vitatnak meg, illetve véglegesítenek a program során folyamatosan, a helyi önkormányzatok bevonásával.

3. A megvalósításba civil és egyházi szervezetek települési szinten mind programgazda, azaz fenntartói szerepbe, mind egy-egy kisebb programelem vagy szakterületi elemek (pl. gyerekvédelem, drogprevenció) megvalósítására bevonásra kerülnek. A települési szint megvalósításába történő bekapcsolódás alapfeltétele a leendő megvalósító, illetve szakmai közreműködő szervezetek folyamatos települési jelenléte, többéves szakmai múltja, a szakterületén belül elismert tevékenysége, konkrét jó gyakorlatok megléte és alkalmazása. Helyi kiegészítő programelemek esetén a civil szervezeti jelentkezés módját és a kiválasztás szempontrendszerét nyilvánosan elérhetővé tesszük.
4. A stakeholderek – állami, civil szervezetek képviselői, szakértők – bevonására a program társadalmasítása, illetve értékelése során is sor kerül, többek között a társadalmi felzárkózási helyettes államtitkárság szervezésében megvalósuló, a társarcák képviselőit is megjelenítő véleménynyilvánító szakmai fórumokon keresztül.

A Felzárkózó települések programban tervezett beavatkozások bevezetésének akadályai és ezek tervezett lebontása:

- a) Megfelelően rugalmas keret: A települési szintű diagnózisok elkészítését követően helyi szereplők bevonásával, interaktív folyamat eredményeképpen cselekvési tervek kerülnek meghatározásra, amelyek célja, hogy tevékenységeikkel és eszközrendszerükkel a lehető legteljesebb módon reagáljanak a helyi szintű problémákra. Tekintettel arra, hogy a diagnózisok és cselekvési tervek folyamatosan készülnek, és évenként felülvizsgálatra kerülnek, ezért - a minden település esetében releváns, minimum-szintnek tekinthető fejlesztés mellett - előre teljeskörűen nem rögzíthetők a megvalósítandó tevékenységek. Az uniós és nemzeti szintű szabályossági követelmények maximális figyelembevétele mellett szükség van olyan rugalmas keretekre, amelyek azt biztosítják, hogy e folyamatában felmerülő igények finanszírozhatóak lehessenek a komponens keretében.
- b) Az RRF program fejlesztéseinek elválasztása az előzményprogramtól: A program előzménye 67 településen és szűkebb fókusszal nemzeti forrásból már 2019-ben elindításra került, ezeken a településeken az alapműködés hazai finanszírozása 2021 első félévéig adott. Ezt a forrást egy EFOP konstrukció (EFOP-1.4.5-20) is kiegészíti 2022 végéig, a kora gyerekkorra irányuló fejlesztésekkel. A komponens tervezésekor, ütemezésekor ezt maximálisan figyelembe vettük. A megvalósítás a futó programok közötti szoros koordinációval zajlik majd, de mind a tervezés, mind a megvalósítás során szigorúan elválasztásra kerül az előzményprogram a jelen komponenstől mind szolgáltatási mind finanszírozási szempontból, elkerülve az esetleges kettős finanszírozás veszélyét.
- c) Hosszú távú előretekintés igénye: A sok esetben cél- és reményvesztett közösségek megerősítése, képessé tétele egy generációt átölelő folyamat eredménye lehet, hosszú távú beavatkozások szükségesek ahhoz, hogy a helyiek hite, bizalma lehetővé tegye a fejlesztések hosszú távú hasznosulását.

Implementáció és ütemezés:

A program 300 településre való kiterjesztése szakaszosan valósul meg, figyelemmel arra, hogy a bázisként szolgáló 118 településen a fejlesztési tevékenységek már zajlanak, valamint arra, hogy a települési szintű diagnózisok és cselekvési tervek milyen ütemben készülnek el. A települések bevonása egyenletes ütemben 2024-ig megtörténik.

A beavatkozások egy része a település bevonásának kezdőpillanatától megindul. Ezek a szakmai minimum elemek, amelyeket mindenhol egységesen elvár a program a következők: a felzárkózási program működtetése szociális iroda és közösségi tér létrehozása (ún. Jelenlét Pont), szociális segítők alkalmazásával, várandósság alatti és kora gyermekkori megsegítést

célzó tárgyi eszközök biztosítása, szolgáltatások és krízis beavatkozások (pl. lakhatási életveszély elhárítás).

Más beavatkozások megvalósítására a települési szintű diagnózisok és cselekvési tervek elkészülését követően kerül sor. Ezek közé tartozik az RRF keretében megvalósuló lakhatási és megújuló energia beruházási elemek nagy része. Ez utóbbi, diagnózis alapú beavatkozásokra a közösségi döntéshozatal alapján van lehetőség: a programban résztvevő megvalósító szervezetek közösen vitatják meg a fejlesztések szükségességét, a koordinációt végző Magyar Máltai Szeretetszolgálat (a továbbiakban: MMSZ) irányításával.

Az RRF keretében megvalósuló, jelentős infrastrukturális beruházással járó beavatkozási területek szervezése és megvalósítása jellemzően az MMSZ szakterületért felelős központi és regionális egységeiben, valamint a nagyobb megvalósító szervezetek koordinációjában történik.

A komponens átfogó felügyeletéért a Belügyminisztérium, megvalósításáért az MMSZ felelős. Az egyes reformok és beruházások megvalósítása részben központi, részben pedig helyi szakmai szereplők bevonásával történik, az MMSZ szakmai támogatásával és koordinációjával.

A komponens keretében elért eredményeket, indikátorokat az MMSZ egységes rendszerben nyilvántartja, logikai szűréseket követően aggregálja és összefoglaló jelentést készít az előrehaladásról, valamint biztosítja a szükséges pénzügyi és szakmai adatokat (indikátorok) a Támogató felé.

A Támogatásokat Vizsgáló Irodával (TVI) folytatott egyeztetés alapján a komponens szociális lakhatási intézkedése, valamint a helyi sajátosságokon alapuló munkaszocializáció és készségfejlesztés helyi infrastruktúrafejlesztéssel kapcsolatos, nem képzéssel érintett része lehet érintett állami támogatással, amelyet maximálisan figyelembe vettünk a költségbecslés készítése során, az Általános csoportmentességi rendelet (GBER)⁵⁸ 32, 33, 34, 35 és 56 cikkeit alkalmazzuk releváns esetekben. A megújuló energiatermeléssel és felhasználással kapcsolatos beavatkozások esetében sem a működtető, sem a kedvezményezettek szintjén nem merül fel tiltott állami támogatás (a kedvezményezettek egyének, a működtető versenyeztetéssel kerül kiválasztásra). A szociális lakások építése és működtetése kapcsán a TVI-vel folytatott egyeztetések alapján a szociális bérlakásokat működtető lakásügynökség közbeszerzés útján kerül kiválasztásra.

⁵⁸ 651/2014/EU rendelet a Szerződés 107. és 108. cikke alkalmazásában bizonyos támogatási kategóriáknak a belső piaccal összeegyeztethetőségéről

Intézkedés elnevezése	Kapcsolódás hazai szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás uniós szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás Országspecifikus ajánláshoz
Közösségorientált pedagógia	Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030 Magyarország Digitális Oktatási Stratégiája	Európai Roma Keretstratégia	2019/2 d) Növelje a hátrányos helyzetű csoportok, különösen a romák részvételét a minőségi többségi oktatásban 2022/3 Elsősorban továbbképzés biztosítása révén folytassa a legkiszolgáltatottabb csoportok munkaerőpiaci integrációját, továbbá hosszabbítsa meg a munkanélküli ellátások folyósításának időtartamát. Javítsa az oktatási eredményeket, és növelje a hátrányos helyzetű csoportok, különösen a romák részvételét a minőségi többségi oktatásban.
A helyi sajátosságokon alapuló foglalkoztatás és készségfejlesztés előmozdítása	Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030	Európai Roma Keretstratégia	2019/1 a) Folytassa a legkiszolgáltatottabb csoportok munkaerőpiaci integrációját, különösen továbbképzés révén 2022/3 Elsősorban továbbképzés biztosítása révén folytassa a legkiszolgáltatottabb csoportok munkaerőpiaci integrációját, továbbá hosszabbítsa meg a munkanélküli ellátások folyósításának időtartamát.
Szociális lakások építése, felújítása, lakhatási körülmények javítása	Magyar Nemzeti Társadalmi Felzárkózási Stratégia 2030	Európai Roma Keretstratégia	2020/2 d) Biztosítsa az alapvető szolgáltatásokhoz és minőségi oktatáshoz való hozzáférést mindenki számára 2022/3 Javítsa a szociális ellátások megfelelőségét, és biztosítsa az alapvető szolgáltatásokhoz és a megfelelő lakhatáshoz való hozzáférést mindenki számára.
Megújuló energiatermelés és felhasználás a leghátrányosabb helyzetű településeken	Nemzeti Energia és Klímaterv	Tiszta Energia Csomag	2020/3 c) Helyezze a beruházások középpontjába a zöld és digitális átállást, mindenekelőtt a tiszta és hatékony energiatermelést- és felhasználást, a fenntartható közlekedést, a hulladék- és vízgazdálkodást, a kutatást és innovációt, valamint az iskolák digitális infrastruktúráját 2022/6 Csökkentse a fosszilis tüzelőanyagoktól való teljes függést a megújuló energiaforrások elterjedésének felgyorsítása révén, különösen az engedélyezési eljárások egyszerűsítése és a villamosenergia-infrastruktúra korszerűsítése által.

3. A komponens reformjainak és beruházásainak bemutatása

Reformok

1. Közösségorientált pedagógia

Kihívás: A Magyarország számára megfogalmazott országspecifikus ajánlások több évre visszamenőleg fogalmazzák meg a minőségi oktatáshoz való hozzáférést mindenki számára. Ezen túlmenően a 2020-as ajánlások a következő megállapításokat tartalmazzák: „Az oktatási eredmények már a válság előtt is elmaradtak az uniós átlagtól, és azokat erősen befolyásolta a tanulók társadalmi-gazdasági háttere. A korai iskolaelhagyók aránya magas volt, különösen a roma tanulók körében. A veszélyeztetett csoportok alacsony részvétele a minőségi oktatásban a humántőke-képzés és a társadalmi kohézió szempontjából elszalasztott lehetőségnek tekinthető. A tanárok fizetése az egyik legalacsonyabb az Unióban. A távoktatásra való váratlan átállás valószínűleg tovább növeli az egyenlőtlenségeket.”

Az érintett 300 településen rendkívül fontos, a szokványos szerepét is messze meghaladó rendeltetése van az óvodáknak, az iskoláknak, valamint az egyéb nevelési-oktatási intézményeknek (pl. bölcsőde, Biztos Kezdet Gyerekház, tanoda) a szociokulturális hátrányok ellensúlyozásában, ennek ellenére a minőségi oktatáshoz való hozzáférés sok esetben akadályozott (pl. szakos ellátottság alacsony, infrastrukturális körülmények elmaradtak), az évfolyamismétlők aránya az országos átlagot több mint négyszeresen haladja meg (4,23%, KSH), az 50-nél több igazolatlan órával rendelkezők aránya hatszorosa az országos átlagnak (2,26%, KSH).

Célok: Az óvodák és iskolák, mint a családok és gyermekek elsődleges találkozási pontjai, természetes helyei a problémák megjelenésének és kulminálódásának. A köznevelési területen tervezett fejlesztések egyik célja, hogy az intézmény passzív elszenvetől proaktív kezelője legyen a területén megjelenő szociális és egyéb problémáknak, és hogy a helyi erőforrásokra támaszkodó fejlesztések által megtörje az oktatási intézmény hátrányokat továbbörökítő jellegét.

Ahol adottak a feltételek hozzá, egyértelmű törekvésünk az integráció megvalósítása, a teljes deszegregáció azonban az érintett kistételepeken az óvodai és általános iskolai szakaszban nem reális. Ezekben a településeken, ahol egyáltalán van, szinte kivétel nélkül egyetlen általános iskola működik, ahol a diákok többsége – nem ritkán szinte száz százaléka – roma. Célunk, hogy a program keretében olyan komplex települési diagnózisokon és intézményi, valamint szülői együttműködésen alapuló, a kivételesen alacsony létszámmal működő, szakemberhiánnyal küzdő általános iskolai felső tagozatok (ISCED 2 szint, 10-14 éves korosztály) tanulási eredményességét szolgáló együttműködések ösztönözzünk és támogassunk ott, ahol van elérhető távolságban az érintett gyerekeket „fogadó” intézmény és az együttműködés relatíve alacsony társadalmi konfliktus árán megvalósítható. A program keretében azoknak a módszereknek, eljárásoknak, szolgáltatásoknak azonosítása, kipróbálása történik, amelyek segítik a kistételepekről származó hátrányos helyzetű – jelentős részben roma – tanulók középiskolai (ISCED 3) integrációját, szakképesítés megszerzését. Tekintettel arra, hogy a „felzárkózó településeken” szinte egyáltalán nem folyik középfokú oktatás, és a diákok többnyire a környező települések középiskoláiba (döntő többségében szakképző iskolába) járnak, indokolt a program egyes elemeinek (pl. a középiskolai lemorzsolódás megelőzését célzó tanulói házak létrehozására) a 300 településen kívül történő megvalósítása a „felzárkózó településeken” élő gyerekek iskolai előmenetelének támogatása érdekében.

Kiemelten fontos a helyi és kistérségi programokkal, intézményekkel, munkáltatókkal való hangsúlyos együttműködés. Egyrészt a helyi közösségi erőforrásokra (pl. helyi üzem, szolgáltatás) támaszkodó programelemek megvalósításával (kiterjesztett vagy helyi értékű iskolák, résszakképesítést nyújtó műhelyiskolák), másrészt nemformális tanulás, személyes mentorálás és informális programok (pályaorientációs látogatások városi iskolákban, tanműhelyekben, tanulmányi kirándulások) hozzájárulhatnak a roma gyerekek látókörének kiszélesítéséhez, integrációjához.

A programelemben műhelyiskolák, kistérségi mintaiskolák kialakítására, valamint középiskolai tanulók komplex támogatására kerül sor (kiterjesztett iskolai programok, érettségihez vezető középfokú oktatáshoz kapcsolódó ösztöndíjak), amelyek szoros együttműködésben valósulnak meg a program más elemeivel.

Megvalósítás: A reform megvalósításának végrehajtására a keretösszegeken belül az RRF terhére elszámolt költség: 10 Mrd forint.

Ütemterv:

Tevékenység	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Köznevelési és szakképző intézmények pedagógiai-szakmai fejlesztése a kiválasztott településeken			40 db			100 db

2. A helyi sajátosságokon alapuló foglalkoztatás és készségfejlesztés előmozdítása

Kihívás: A 300 legszegényebb településen élő emberek iskolai végzettsége, képzettsége sok esetben rendkívül alacsony. A korai iskolaelhagyás, az alacsony iskolai végzettség, a programban résztvevő települések gazdasági lehetőségeinek rendkívül alacsony szintje miatt ezeken a településeken általánosan mondható a munkavállalói készségek és a munkaszocializáció alacsony szintje. A falubeliek jelentős része számára többnyire az egyetlen helyben található elhelyezkedési lehetőséget a közfoglalkoztatás jelenti. A települések legnagyobb része földrajzi periférián fekszik, a környékbeli közepes és nagyobb foglalkoztatók megközelítése sokszor nehéz. Az ingázási nehézségek pedig erősítik a szociális kiszolgáltatottságot. E települések elsődleges foglalkoztatottjaira gyakran jellemzőek a kevésbé védett munkajogi formák (pl. eseti munkavállalás vagy kölcsönzött munkaerői foglalkoztatás). Jellemző ezeknek a települések munkaerőpiaci helyzetére, hogy a járványt megelőző időszakban az országosan jelentős munkaerőhiánnyal küzdő gazdaság sem volt képes ezekben a térségekben jelentősen növelni a foglalkoztatottságot és a járvány kitörésekor e települések azon munkavállalói, akik az elsődleges munkaerőpiacon dolgoztak, elsőként veszítették el állásaikat. Ezért a helyben elérhető, védett környezetben keresetet, munkatapasztalatot adó foglalkoztatási, készségfejlesztő hatással is járó beavatkozások, valamint az elsődleges munkaerőpiaci foglalkoztatottság növelése, és ezzel párhuzamosan a releváns képzettség, szakképzettség megszerzésének támogatása minden településen kiemelt fontosságú.

A program hangsúlyt fektet a helyben maradó gazdasági struktúrákat létrehozó helyi gazdaságfejlesztésre, illetve egyes indokolt esetekben (pl. meglévő ipari létesítmény) a település közvetlen közelében megvalósuló gazdaságfejlesztésre. Általános tapasztalat, hogy e 300 település nagy részén gyakorlatilag már nincsenek olyan magán vállalkozások, amelyek helyben termelnének, gyártanának, szolgáltatnának olyan termékeket, amelyek néhány állandó alkalmazotton kívül képesek lennének nagyobb létszámban foglalkoztatni helyi munkaerőt. A jellemző foglalkoztatási forma a legtöbb helyen az időnyomunka, a nagy távolságú ingázás, míg helyben egész éves állást csak a közintézmények, a kiskereskedelem egységei, és a közfoglalkoztatás kínálnak. Ebből következően ennek a településkörnek a gazdasági karaktere megszűnt létezni. A külterületüket megművelő nagyüzemi mezőgazdaságnak, mint lényegében egyedüli potens szereplőnek nem célja a helyi gazdasági kultúra életben tartása, erősítése. Mindeközben az országos átlaghoz képest több gyermek látja meg e falvakban a napvilágot, akik itt nőnek fel, itt járnak iskolába, itt válnak fiatal felnőtté, és nagy arányban itt alapítanak családot. Ugyanakkor nagyon kevés olyan hatás éri őket, ami valódi munkaerőpiaci esélyeket kínálna számukra, valódi döntési helyzetet eredményezne például a szakmaválasztásban.

Többnyire a munkaerőpiaci kiszolgáltatottság öröklődik át, amiből nagyon kevés kilépési lehetőség kínálkozik. Programunk reform értéke épp abban rejlik, hogy ezt a kiszolgáltatottságot segít mérsékelni, és eszközök, szolgáltatások, új kapcsolatok révén jobb esélyeket képes teremteni a helyben való boldogulásra, javítva az itt élő családok öngondoskodási képességét.

Célok: A gazdaságfejlesztési beavatkozások tág eszközrendszerét fogjuk alkalmazni a helyi diagnózisokból levezetett cselekvési tervek és gazdaságfejlesztési stratégiák alapján. Általánosan lehetőséget adunk a rászoruló helyi lakosoknak, családoknak arra, hogy bekapcsolódjanak közösen végzett munkákba, vagy egyedül, akár az otthonukban el tudjanak végezni olyan feladatokat, munkákat, amelyekre eddig vagy (akár anyagi) lehetőségük nem volt, vagy nem kaptak segítséget szakmai értelemben, tapasztalatokkal, tudás-megosztással. A gazdaságfejlesztési beavatkozások indulása a szociális munkára és a helyi szociális segítők kapcsolatrendszerére épül. Fő célja a lakosok öntevékeny életmódjának, öngondoskodási képességének erősítése, ezen keresztül – és szükség szerint - a rendszeres munkavégzéshez szükséges készségek, képességek fejlesztése.

Az első csoportok a munkaszocializáció fejlesztésére, a munkakészségek javítására fókuszál úgy, hogy még nem a jövedelemtermelést tartja szem előtt, hanem hogy a résztvevők felismerjék a környezetükben megtalálható hasznosítható erőforrásokat (pl. üres, gondozatlan belterületi telkek, elhagyott gazdasági épületek, saját emberi képességeik, az összefogás ereje), kapjanak technikákat, megoldásokat ezek újbóli hasznosítására, megtanuljanak gépeket használni, önállóan elkészíteni, megjavítani tárgyakat. E tevékenységi kör egyik eleme a kert-program, ami a házak mellett található kertek megművelését, de tankertek, mintakertek létrehozását is tartalmazza, amihez a program biztosítani fog szaktanácsadást, tudásátadásra szolgáló gazdaesteket, rendezvényeket, tanulmányutakat. De ehhez a tevékenységi körhöz fognak tartozni az ún. foglalkoztató műhelyek is, melyek arra szolgálnak, hogy bennük meg lehessen tanulni kisipari munkákat, folyamatokat, géphasználatot, és akár felnőttképzés is szervezhető legyen a kereteik között.

E foglalkoztató műhelyek (és a termelő kertek egy része is ide fog tartozni) egy részét középtávon is meg lehet tartani képzési bázisnak: szakoktató jelenléte mellett műhelyiskolát lehet indítani, ennek részeként pedig el tud indulni a termékgyártás is – még ha nem is feltétlenül értékesítési, hanem inkább tanulási célokkal. Ugyanakkor azt várjuk a programtól, hogy a létrehozott műhelyek egy részében konkrét piaci célú termelés, feldolgozás indulhat el, várhatóan egy-egy társadalmi vállalkozás keretei között. A hazai jogszabályi környezet ma még nem tudja minden szükséges ponton támogatni a szociális gazdasági szektor e szereplőit, így nem várjuk azt, hogy tömegesen fognak létrejönni a programunk által ilyen vállalkozások, vagy hogy nagy számban tud majd a program felkarolni már működő társadalmi vállalkozásokat (pl. szociális szövetkezeteket) a 300 településen. De a helyi gazdaság fejlesztése érdekében támogatni fogja a társadalmi hasznok mellett piaci racionalitással is bíró közösségi gazdasági kezdeményezések létrejöttét, működését, megerősödését, például közös arculat létrehozásával, közös termékfejlesztési bázissal, integrált logisztikai és értékesítési megoldásokkal. A fenti tevékenységek kiszolgálását célzó logisztikai és raktározási feladatok ellátása során egyes költségek a 300 településen kívül jelentkezhetnek.

Ugyanakkor jelentős energiát fektet a program abba is, hogy azokon a településeken, ahol ennek megvan a realitása, piaci cégekkel való kapcsolatépítésen keresztül segítse munkahelyek létrejöttét. Az egyik legfontosabb célkitűzés, hogy a programot végrehajtó szervezetek képesek legyenek megmutatni a tőkével rendelkező befektetői köröknek, hogy e településkör egy része igenis alkalmas arra, hogy ott üzletileg is racionális termelő vagy egyéb piaci tevékenység telepedjen meg – épp a Jelenlét program lehet az a háló, amelyik társadalmi értelemben képes csökkenteni az üzleti befektetések kockázatát.

A program pozitív mellékhatásaként, de nem elsődleges céljaként az elinduló társadalmi és piaci vállalkozások növelhetik a települések önellátási képességeit is, ami a rövid ellátási láncok erősítése révén segítheti a természeti erőforrások kevésbé pazarló használatát is a településeken.

Azt is látnunk kell azonban, hogy a legszegényebb településeken élők számára is elérhető közelségben vannak betöltetlen városi munkahelyek, így magától értetődő a feladat, hogy a program segítse a potenciális munkavállalókat ezeknek a munkahelyeknek az elérésében. Ehhez igénybe fog venni a program minden olyan egyéni és csoportos munkaerőpiaci szolgáltatást, ami az adott szituációban szakmailag a leginkább adekvát eszköznek bizonyul. De a települések belső életét is némiképp át kell formálni annak érdekében, hogy az ilyen típusú, ingázással járó munkavállalás elérjen egy munkaerőpiaci szempontból optimális, és a helyi közösség számára is vállalható szintet.

A helyben történő foglalkoztatás mellett elsődleges cél tehát a településeken élő munkaképes korú lakosság nyílt munkaerőpiacon történő elhelyezkedésének támogatása, valamint ennek keretében a segítő szakemberek ilyen irányú felkészítése. Emellett intenzív és komplex mentorálásra is sor kerül a célcsoporttagok munkába állásának és munkában való megtartásának támogatására. Ennek okán a program különféle szolgáltatásokkal (pl. külső munkahelyen végzett munkaerőpiaci szolgáltatás), beruházási aktivitással (pl. piaci értékesítés) kilép a 300 település földrajzi keretei közül.

A programelem elsődleges célja tehát, hogy a beavatkozásokkal csökkentse a településen élők munkapiaci sérülékenységet, növelje az elsődleges munkaerőpiaci integrációjukat és az elsődleges munkaerőpiac jelenlétét településeken. Összességében tehát a programelem célja, mind az itt élők, mind az e települések gazdasági rezilienciájának növelése.

Megvalósítás: A reform megvalósításának végrehajtására a keretösszegeken belül az RRF terhére elszámolt költség: 14,4 Mrd forint.

Ütemterv:

Tevékenység	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Részvétel munkaszocializációs programokban			4.000 fő			10.000 fő

3. A leghátrányosabb helyzetű települések hatékony integrált támogatási keretfeltételeinek megteremtése

Kihívás: A Felzárkózó Települések Program általános kihívása és célja a leghátrányosabb helyzetű településeken élők kiszolgáltatottságának csökkentése, valamint többek között a lakhatási, foglalkoztatási feltételek és az egészségügyi kapacitás gyengeségeiből eredő magasabb szociális és egészségügyi kitettség csökkentése a marginalizált társadalmi rétegek ellenálló képességének növelése révén. A program lehetőséget kínál arra, hogy komplex, területileg koncentrált, szükségletalapú megoldásokat kínáljon ezekre a hátrányokra, és olyan mobilitási utakat nyisson, amelyek az életmódváltást is szolgálják (munkavállalás, oktatás stb.).

A fejlesztések megvalósítása fontos tapasztalatokkal szolgálhat mind a döntéshozók, mind a szakemberek számára, hiszen a jelen programhoz hasonló léptékű komplex, integrált fejlesztéssorozat még nem valósult meg Magyarországon.

Célok: A reform célja a Felzárkózó Települések Program hatékony és átlátható végrehajtásának támogatása, mely program a leghátrányosabb helyzetű magyarországi települések fejlesztésére és az ott élők kulcsfontosságú társadalmi-gazdasági kihívásainak kezelésére törekszik.

Az intézkedés két olyan cselekvésből áll, amelyek megteremtik a Felzárkózó Települések Program végrehajtásának és nyomon követésének keretfeltételeit. Először is, a program különböző elemeit végrehajtó nem-kormányzati szervezeteket átlátható eljárás keretében kell

kiválasztani, ennek alapjául kell venni szakmai tapasztalattal, kapacitással és az érdekekkel kapcsolatos kritériumokat. Az Eljárásrendi Szabályzatot a Program külön erre a célra létrehozott weboldalán kell közzé tenni. Másodszor, a Felzárkózó Települések Program tematikus monitoring bizottságot hoz létre, amely felülvizsgálja az eredményeket és ajánlásokat fogalmaz meg a program hatékonyságának későbbi növelésére. A monitoring bizottság felülvizsgálata kiterjed a program célkitűzéseit támogató – nemzeti és uniós finanszírozási forrásokból származó (beleértve az ESZA+ és ERFA elemeket is) –, a 300 leghátrányosabb helyzetű településen megvalósuló releváns beavatkozásokra. Ennek érdekében a monitoring bizottság tagjai között szerepelnek az illetékes minisztériumok és hatóságok, az önkormányzatok képviselői, valamint a társadalmi befogadással és a romák integrációjával foglalkozó civil társadalmi szervezetek. A civil szervezeteket szakmai tapasztalat, kapacitás és érdemek alapján kell kiválasztani. A monitoring bizottság rendszeresen, legalább negyedévente ülésezik. Dokumentumait, beleértve a jegyzőkönyveket is, a Program külön erre a célra létrehozott weboldalán teszik közzé.

Megvalósítás: A reform végrehajtásának RRF-et terhelő költsége 0 Ft

Ütemterv:

Tevékenység	2021	2022	2023	2024	2025	2026
A Felzárkózó települések program kiegészítő szakmai programelemeinek megvalósításában részt vevő szervezetek átlátható kiválasztása	1 db kiválasztási módszertan publikálása					
Tematikus monitoring bizottság létrehozása a Felzárkózó települések program megvalósítására			1 db Bizottság létrehozása			

Beruházások

1. Szociális lakások építése, felújítása, lakhatási körülmények javítása

Kihívás: A lakhatási körülmények alapvetően befolyásolják a család egészséges életmódját, meghatározóak a gyerekek iskolai és a szülők munkaerő-piaci előmenetele szempontjából. A „felzárkózó településeken” jellemző a rendezetlen településkép és ingatlanviszonyok, a túlszűfolt, komfort nélküli lakások, rossz higiénés viszonyok, folyóvíz és fürdőszoba hiánya, életveszélyes, egészségre káros ingatlanok és közműtartozások. Sok esetben jelen vannak a gyermekek és a szakemberek testi épségét veszélyeztető kóbor kutyák, de közegészségügyi problémát okoznak a rossz higiénés viszonyok, a hulladékok felhalmozódása következtében elszaporodott rágcsálók, élősködők jelenléte is. Az anyagi nehézségek mellett általános a pénzgazdálkodási ismeretek hiánya is, amelynek sokszor következménye az uzsorából, közműtartozásból, hitelfelvételből adódó adósságspirál. Ezen problémák komplex kezelése szükséges.

Célok: A lakhatási beruházások a lakhatási szegénység enyhítését célzó új építésekhez, a lakások komfortfokozatának javításához, korszerűsítéséhez járulnak hozzá, összhangban az

Európai Unió releváns stratégiáival, kiemelten a Szociális Jogok Európai Pillérével (19. és 20. pont). A beavatkozások során cél a településfejlesztési, település- és utcafépí szempontok figyelembevétele, valamint környezeti és szociális fenntarthatóságra való törekvés.

A beavatkozásokra a helyi közösség bevonásával, külső szakértők által validált lakhatási terv alapján kerül sor. Az Európai Bizottságnak az ESB alapokhoz készített deszegregációs útmutatóját⁵⁹ figyelembe véve a beavatkozásokra igényfelmérésen alapulva és az érintettek bevonásával kerül sor, a település jövőképét, településképet is maximálisan figyelembe véve. Elszigetelt, a település határán vagy azon túli szegregátumokban szociális bérlakás létesítésére nem kerül sor. A lakhatási intézkedéseknél elsőként a meglévő, megfizethető és jó minőségű lakásállomány bevonására törekszünk.

Egyfelől sor kerül az épületek tulajdonviszonyainak rendezésére, az ingatlanhasználattal kapcsolatos tudatosítás növelésére. Az önkormányzatokkal és a hitelezőkkel, érdekelt felekkel együttműködésben történik a tulajdonviszonyok rendezése.

A lakhatási beavatkozások között hangsúlyos szerepet kap az építés, valamint a vásárlás és felújítás útján létrehozott szociális bérlakásállomány. Az új házak építését lehetőség szerint a településen belül, a romos házak és az üres telkek kihasználásával, figyelembe vételével szükséges megvalósítani. Elzárt területen, illetve a település lakott területén kívül szociális lakást nem lehet biztosítani. A szociális bérlakások létrehozására más településen (nem szegregált lakókörnyezetben) is sor kerülhet, a „felzárkózó településeken” élők mobilitásának elősegítése érdekében, az esetek kisebb részében. Az új építésű lakások esetében olyan építési technológiák tesztelése kezdődött, amelyek a könnyű megépíthetőség és alacsony bekerülési költség miatt a telepszerű körülmények között élők lakhatási helyzetének javítását szolgálják. Standardizált típusházak tömeges építése történik. A megvalósító szervezetek tulajdonába kerülő ingatlanok kezelése a közbeszerzéssel kiválasztott szociális lakásügynökség keretében történik minimum 20 éves időtartamra. A rászorulóknak nyilvános pályázati rendszer keretében juthatnak az ingatlanokhoz bérlemény formájában. Ily módon beépíthetők az elvárások közé állagmegóvásra, használatra, kertművelésre vonatkozó előírások.

A szociális lakásügynökségi modell hátrányos helyzetű falusi környezetben való működési tapasztalatai alapján szakpolitikai ajánlás kerül megfogalmazásra a működés fenntarthatósága, valamint a modell esetleges kiterjesztése érdekében a szakpolitikai döntéshozók felé.

A bérlakásrendszer működtetése mellett a családok állami lakástámogatási rendszerhez való jobb hozzáférését is segíti a program, amelynek keretében saját tulajdonú ingatlanhoz juthatnak, adott esetben más településen, a társadalmi mobilitás növelése érdekében. illetve saját tulajdonban levő ingatlan állapotát, komfortfokozatát támogatások elérése által javíthatják.

Településképi, illetve a közösségek öfenntartó képessége szempontjából is fontos, hogy az építések a település minél központibb részén kerüljön sor. Így a romos házak, üres telkek hasznosítása javítja a településképet. A használaton kívüli telkek pedig közösségi, mezőgazdasági művelésbe kerülhetnek.

A helyi társadalmi feszültségek csökkentése érdekében a házak építésével egy időben sor kerül a helyi idősek, illetve a saját tulajdonú ingatlanban élő, gyermekes családok lakásainak felújítását, komfortosítását célzó beavatkozásokra is.

Az életveszély elhárítását és megelőzését célzó beavatkozások (pl. tetőjavítás) mellett a sok helyen biztonsági problémát is jelentő kóbor kutya helyzet rendezése, a felelős állattartás elősegítése, valamint a lakókörnyezet rendezését, higiéniai viszonyok javítását célzó beavatkozások is szükségesek (pl. rágcsló és élösködöirtás, kerítés elhelyezés, illegális

⁵⁹

https://ec.europa.eu/regional_policy/sources/docgener/informat/2014/thematic_guidance_fiche_segregation_en.pdf

hulladék elszállítása). Az intézkedések részét kell, hogy képezze az adósságkezelési tanácsadás, pénzügyi szemléletformálás is.

A beruházás keretében tervezett tevékenységek teljes mértékben a településen élők életminőségének, lakhatási körülményeik javítását célozza. A lakhatási beavatkozásokkal (építés, felújítás) a komfort nélküli lakásállományból (mintegy 27 000 ingatlan⁶⁰) legalább 1600 ingatlan felújításával, illetve 400 új épület építése révén.

Megvalósítás: A beruházás megvalósításának végrehajtására a keretösszegeen belül az RRF terhére elszámolt költség: 52,5 Mrd forint.

Ütemterv:

Tevékenység	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Lakhatási diagnózisokon alapuló beavatkozási terv elfogadása a bevont településekre		1 db				
Szociális lakások felújítása				800 db		1.600 db
Szociális lakások építése				200 db		400 db

2. Megújuló energiatermelés és felhasználás a leghátrányosabb helyzetű településeken

Kihívás: Magyarország medencefekvéséből adódóan és a gyakori téli inverziós légállapot miatt a kibocsátott légszennyezés jellemzően a települések légkörében marad. Ez a kedvezőtlen anyagi helyzet miatti környezetszennyező fűtési módokkal összekapcsolódva extrém légszennyezettségi állapotokat idézhet elő. Emiatt hazánkban a többi EU tagállamhoz képest különösen releváns a fűtési eredetű légszennyezés kibocsátás csökkentése, különösen ezeken, a fűtési szezonban legrosszabb légszennyezettségű helyszínei közé tartozó területeken.

A Központi Statisztikai Hivatal adatai szerint 2016-ban csak a lakások 72,9%-ban volt elérhető a vezetékes gáz és legalább 900 000 háztartásban szilárd tüzelőanyaggal fűtöttek.

Jellemző az is, hogy az újonnan használatba vett, sok esetben korszerűtlen tüzelőberendezésekben hiányos tüzeléstechnikai ismeretekkel fűtenek. Szintén nagy probléma, hogy a háztartási szilárd tüzelőberendezésekben, sokszor rossz minőségű barnaszenet, lignitet, sőt hulladékot is égetnek.

Jelen beruházás keretében a megújuló energia használata, korszerű és biztonságos fűtési technológiák, a szabályos és biztonságos áramvételezés, eladósodást megelőző megoldásokkal ötvözve (pl. előrefizetős órák) egyesítik a társadalmi és a környezeti fenntarthatóság szempontjait.

Célok: A komponens a környezeti és szociális szempontból is fenntartható lakhatási megoldások megvalósítására is törekszik. Egy pilot során kipróbáltak egy olyan modellt, aminek keretében egy településen megújuló energia használatával akis teljesítményű erőmű bevételeit szociális lakhatási célokra fordítják, előrefizetős mérőórákon keresztül, ahol szükséges, az áramcsatlakozás megteremtésével, biztonságos áramvételi pont kialakításával. A családok kiválasztására pályázat keretében kerül sor, ahol a kisgyermekes családok részesülnek előnyben, annak érdekében, hogy a kisgyermekes családoknál ne legyen fűtetlen szoba. Az előrefizetős órák használata, a szükség szerinti adósságkezelési, háztartásgazdálkodási tanácsadással kiegészítve hosszabb távon is támogatja a családok fenntartható pénzügyi gazdálkodását, eladásának megakadályozását.

⁶⁰ KSH, Népszámlálás, 2011

Ehhez hasonló, a technológiai innovációkat is befogadó, fenntartható projektet tervezünk megvalósítani megújuló energiahasználatra alapuló energiatermelő egységek létrehozásával, amelyekkel legalább 25 000 KWp megújuló közösségi energiatermelési kapacitást hozunk létre (mely legalább 5 000 veszélyeztetett család éves villamosenergia-szükségletének fedezésére elegendő).

További lépésként az energiaközösségekhez kapcsolódóan fogalmazunk meg jogszabályi javaslatokat.

Eddigi tapasztalataink alapján a települések mintegy harmada volt alkalmas jelentősebb hálózati kapacitásfejlesztési igény nélkül arra, hogy kisteljesítményű naperőmű kerüljön csatlakozásra a területén, fenntartható eleméül szolgálva a lakhatási támogatásoknak. Amennyiben a hálózati kapacitások nem teszik lehetővé, hogy a beruházásra a „felzárkózó településeken” kerüljön sor, műszakilag indokolt esetben a 300 településen kívül is sor kerülhet beruházásra, aminek bevételei ugyanakkor a 300 településen élők fűtéstámogatását kell, hogy szolgálják ez esetben is. A program elkülönített könyvelést vezet az energia-eladásból származó bevételekről, a ráfordításokról és a kiosztott támogatásokról, amelyek riport formában lekérdezhetők.

Megvalósítás: A beruházás megvalósításának végrehajtására a keretösszegeken belül az RRF terhére elszámolt költség: 12 Mrd forint.

Ütemterv:

Tevékenység	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Megújuló energia termelési kapacitás növelése			12.500 KWp		25.000 KWp	

4. Nyitott stratégiai autonómia és biztonsági kérdések

Ahogy az „Uniós költségvetés – az európai helyreállítási terv motorja” című, európai biztonsági közlemény is rögzíti, a célzott pénzügyi kiigazítások révén olyan alapok teremthetnek meg, amelyek közép- és hosszú távon hozzájárulnak az Unió rezilienciájának és stratégiai autonómiájának kialakításához. Jelen komponens esetében ezek a célok a beavatkozások során átívelőnek és horizontális jellegűnek tekinthetők, különös tekintettel arra, hogy olyan területekre és célcsoportokra fókuszálnak, akiket alapvető hátrányaikból fakadóan még erősebben érintettek a COVID-19 pandémia következményei.

Az Unió kulcsfontosságú ellátási láncaihoz való kapcsolódás tekintetében is hozzáadott értékkel rendelkezik a komponens, hiszen az Európai Bizottság által működtetett magas szintű stratégiai fórum által kiadott „Vision 2030” című dokumentuma három legjelentősebb modern ipari szakpolitika között említi a társadalmi befogadás témakörét. Minden tevékenység esetében cél, hogy azok összességében hozzáadott értéket teremtsenek egy folyamat vagy szolgáltatás vonatkozásában.

5. Határokon átívelő és több országot érintő projektek

Nem releváns.

6. A komponens zöld dimenziója

A komponens tervezése úgy történt, hogy a lehető legnagyobb mértékben hozzájáruljon az Európai Parlament és a Tanács fenntartható befektetések előmozdítását célzó keret létrehozásáról, valamint az (EU) 2019/2088 rendelet módosításáról szóló 2020/852 rendeletben meghatározott hat éghajlati és környezeti célkitűzésekhez. A szociális naperőművek elősegítik

a hozzájárulást az éghajlatváltozás mérsékléséhez, az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2018/2001 (2018. december 11.) a megújuló energiaforrásokból előállított energia használatának előmozdításáról szóló irányelvvel összhangban megújuló energia előállításával, felhasználásával.

A dekarbonizáció dimenzió tekintetében a Nemzeti Energia- és Klímaterv (a továbbiakban: NEKT) célkitűzése, hogy Magyarország a megújuló energiaforrások arányát legalább 21%-ra emelje 2030-ig a bruttó végső energia-felhasználás arányában. A NEKT rögzíti, hogy ösztönözni kívánja a fogyasztók és fogyasztói közösségek energiafüggetlenségét erősítő, megújuló forrásokra alapozott saját célra történő energiatermelését. A szociális naperőművek létesítése ehhez a célkitűzéshez járul hozzá, összhangban a NEKT-tel, amely előírja, hogy a decentralizált, helyben elérhető megújuló erőforrásokra alapozott termelés térnyerésével párhuzamosan azokat a kezdeményezéseket is segíteni kell, amelyek biztosítják, hogy a villamos energia helyben kerüljön felhasználásra. Ezáltal csökkenthetők az energiaellátással kapcsolatos költségek és egyszerűsödik a megújuló energiaforrások integrálása.

Az energiabiztonság dimenziója kapcsán a NEKT rögzíti, hogy a megújuló energiatermelés eszközeinek költségcsökkenése, a digitalizáció és az okos mérés egyre megfizethetőbbé válása jelentős szemléletváltást eredményeznek. Ezt az irányt, valamint a NEKT 3.4.4 pontjában rögzített célt, az energiaszegénység csökkentését erősíti a lakhatási program keretében az előfizetős órák felszerelése, amelyen keresztül a kisgyermekes családoknál legalább egy szoba elektromos fűtését biztosítja.

Az egészséges lakókörnyezet megteremtését célzó beavatkozások hozzájárulnak a zöldebb, élhetőbb, egészségesebb települések kialakításához. A felzárkózó települések hulladéktárolási szemléletformálása, a helyi, mobil hulladékszállítás megszervezése támogatja a körforgásos gazdaságra való átállást, mert az érintett településeken csökkenti a hulladékégetést és elkerüli a hulladékártalmatlanítást, beleértve a hulladéklerakást is, illetve csökkenti az elhagyott hulladékot. A megtermelt energia értékesítése révén a célcsoport lakhatási támogatása szintén csökkenti a hulladékégetést. Az új építésű lakások jellege szintén ezt a célkitűzést erősíti, mert a kész házak technológiája megelőzi, csökkenti a hulladékkeletkezést, beleértve az építési és bontási tevékenységekből származó hulladék keletkezését.

A Községi megújuló energiatermelés és felhasználás elnevezésű beruházás a „29 - Megújuló energia: napenergia” klímakód révén járul hozzá a fenti dekarbonizációs törekvésekhez 25 000 kWp megújuló energiatermelési kapacitás létrehozásával.

A program a közbeszerzési eljárások lebonyolítása során figyelembe veszi az Európai Unió, valamint a hazai jogalkotás zöld közbeszerzésre vonatkozó szabályait és útmutatásait.

7. Digitális dimenzió

Az Európai Bizottság által kiadott, Magyarországra vonatkozó „A digitális gazdaság és társadalom fejlettségét mérő mutató (DESI) 2020” c. dokumentum megállapítja, hogy „ami a human tőkét illeti, a lakosság több mint fele nem rendelkezik alapvető digitális és a szoftverek használatához szükséges készségekkel”. Ezen túlmenően a Magyarország által elfogadott „Digitális Jólét Program”, valamint az annak részeként elfogadott Magyarország Digitális Gyermekvédelmi Stratégiája, és Magyarország Digitális Oktatási Stratégiája is számos olyan célterületet tartalmaz, amelyet a Felzárkózó települések program fejleszteni és erősíteni kíván. Az RRF keretében megvalósuló beruházások mindazonáltal más témafókusszal bírnak, alapvetően a zöld átállást támogatva.

8. „Ne okozz jelentős kárt” elv

A komponens tervezett reformjai és beavatkozásai nem okoznak jelentős kárt az EU taxonómiai rendeletének 17. cikkében meghatározott hat környezeti célkitűzés egyik dimenziójában sem.

A beruházások közül a lakóingatlanok renoválása, illetve az új házak építése és kapcsolódó lakhatási beavatkozások az energiahatékonyság javítását és a szennyezett környezeti felszín csökkentését célozzák, a megújuló energiahasználaton alapuló erőművek pedig a levegőszennyezettséget csökkentik. A lakhatási beavatkozások eredményeképpen a lakókörnyezet általános állapota javul, csökken a környezeti terhelés.

9. Mérföldkövek, célok és ütemezés

A komponens szakmai előrehaladását szakmai mutatók két csoportja méri. Az RRP táblában rögzítve a program, illetve a beruházások monitoringját minőségi mutatóként mérföldkövek, mennyiségi mutatóként célok (aggregált indikátorok) biztosítják. Az aggregált indikátorok és mérföldek komplex jellege és korlátozott számossága biztosítja a Bizottság és a tagállam közötti jelentési rendszer és finanszírozás megalapozottságát, egyben észszerű adminisztrációs szükségletét mindkét oldalon.

Az RRP tervben vállalt indikátorokon túl a program belső monitoring rendszere részletes szakmai mutatókon és adatbázison alapul. A jelenlegi rendszer továbbfejlesztése valósul meg az RRF kapcsán, biztosítva a beavatkozások részletes szakmai monitoringját, illetve értékelését. Az adatgyűjtés és nyomon követés terén az alábbi eszközök alkalmazását tervezzük a teljes Felzárkózó települések program vonatkozásában:

Közvetlen, valós idejű adatgyűjtés:

A program tevékenységeinek adminisztrációját azonnali, valós idejű adatbevitelen alapuló elektronikus, online rendszerben végezzük, mely amellelt, hogy minimális időt von el a segítő munkától, egyúttal képes biztosítani a tevékenységek teljes körének adat- és információkezelését. Tevékenységnyilvántartó rendszerünk mobiltelefonos applikáció használatán alapul, de lehetővé teszi a számítógépes adatbevitt és feldolgozást. Az adatvédelmi előírások betartása mellett teljes személyi és családi, háztartási kérdőívek, adatlapok, valamint a tevékenységek számos szempont szerint specifikálható - és a későbbiekben változtatásos kereshető - rögzítését teszi lehetővé, melyet a tevékenységek valós időben rögzített fotódokumentációja egészít ki. A tevékenységnyilvántartó rendszer használata valamennyi munkatársunk feladata lesz.

Rendszeres nyomon követés, értékelés:

A teljes, 300-as települési kör esetében évről-évre újratervezett, külön-külön az egyes településekre szabott cselekvési tervek kerülnek kidolgozásra, melyek megvalósulásának nyomon követését és folyamatos értékelését a teljes 300-as települési körben legalább félévente elvégezzük. A települési programok megvalósító szervezeteitől, a programok vezetőitől a program honlapjának belső, védett felületén havonta bekérésre kerül a települési cselekvési tervben megtervezett tevékenységek mutatószámokkal alátámasztott előrehaladásának bemutatása, melyet a legalább félévi rendszerességű, települési programhelyszíneken megszervezett szakmai településcsoportos találkozáson a jelenlévő programvezetőkkel együtt is értékelünk.

Statisztika alapú éves nyomon követés:

A településeink állapotát tükröző statisztikai adatgyűjtés képezi a program értékelésének alapját. Az adatgyűjtés természetesen támaszkodik a KSH elérhető adatbázisaira, de emellett további szempontokkal, adatbázisokkal (koragyerekkori-védőnői, egészségügyi, oktatási stb.) kívánjuk kiegészíteni az értékelésre kerülő adatok körét.

Intézményi interjúk:

A program kezdetén, tervezetten a program minden harmadik évében részletes interjú készül a településen élő családokkal foglalkozó intézmények vezetőivel és munkatársaival. Az interjúk során a napi működés nehézségei, a konkrét adatok és statisztikai összefüggések mellett az

ellátásokat nyújtó kollégák attitűdjére vonatkozóan is teszünk fel kérdéseket. Az interjúkat széles intézményi körben végezzük, bevonásra kerül a védőnő, a jegyző és a polgármester, a Kormányhivatal Foglalkoztatási Osztálya, a családsegítő központ és szolgálat, de megszólítjuk az iskola, az óvoda, a bölcsőde és a pedagógiai szakszolgálat vezetőjét is.

Reprezentatív lakossági kérdőíves felmérés:

Mind a 300 település esetében központi lakcímnnyilvántartáson alapuló reprezentatív – átlagosan 100-120 címből álló, a falu méretétől függően minden negyedik, hatodik vagy nyolcadik háztartásra kiterjedő – kérdőívezést végzünk, melyben a családok összetételén és jövedelmi állapotán túl számos, például foglalkoztatási és lakhatási kérdést is rögzítünk. A kérdőíveket adatbázisba rendezzük, feldolgozzuk és elemezzük, azok összegzését a települési diagnózis részévé tesszük. A kérdőívezést a program kezdetén és minden negyedik évben rendszeresen elvégezzük.

Kontrollcsoportos mérés:

Az RRF-FETE program indulásával meg kívánjuk teremteni a kereteit az összehasonlíthatóságot biztosító kontrollcsoportos mérésnek. Ezért a társadalmi problémák koncentrálódásának szempontjából leginkább releváns régiókból (Észak-Magyarország, Észak-Alföld, Dél-Dunántúl) kiválasztásra kerül három, a 300-as települési körhöz hasonló helyzetű település, ahol a 300-as települési körben végzett adatgyűjtést szintén elvégezzük.

Értékelés:

A program értékelését a folyamatos, havi településcsoportos találkozók munkája mellett a program teljes dokumentációja, a statisztikai adatok és a kérdőívek, interjúk alapján külső szakértők igénybevételel végezzük. Az értékelési módszertan a teljes programra vonatkozóan tervezetten 2022. első félévig készül el.

A programelemek céljai és mérőföldkövei a következők

A közösségorientált pedagógia program: A köznevelési intézmények pedagógiai-szakmai fejlesztése beavatkozási terület célja 100 intézmény komplex szakmai fejlesztésbe történő bevonása, tekintettel arra, hogy a közösségi jelenlét egyik alapvető alkotóelemét képezik a köznevelési intézmények és egységesített módszertanok helyett az adott intézmények igényeihez igazított, szakmai közösségfejlesztés. A cél mértékegysége db, bázisértéke 0, forrása a szakmai beszámoló. A végrehajtók az MMSZ beavatkozási területért felelős szakemberei.

Fontos alkotóeleme a programnak a helyi sajátosságokon alapuló foglalkoztatás- és gazdaságfejlesztés. Az indikátor a 10.000 fő elérése munkaszocializációs fejlesztésekkel, a mértékegysége fő, bázisértéke 0. A munkaszocializációs fejlesztésekkel kapcsolatos részleteket a szakmai beszámoló tartalmazza. A végrehajtók az MMSZ beavatkozási területért felelős szakemberei és szervezetei, továbbá egyes esetekben az adott település fejlesztéseit összefogó szakmai megvalósító.

A szociális lakások építése, felújítása, lakhatási körülmények javítása beavatkozási terület céljai 2000 db épített vagy felújított (tervezetten 400 db új és 1600 db felújított) közösségi lakás létrehozása, a mértékegysége db, a bázisérték 0. A részleteket a szakmai beszámolók tartalmazzák. A végrehajtó az MMSZ és egyes esetekben az adott település fejlesztéseit összefogó szakmai megvalósító. A beruházással kapcsolatos mérőföldkő a szociális bérlakások kezelésére vonatkozó javaslatcsomag megfogalmazása a lakásügynökségi működés fenntartása érdekében.

A program leginkább zöld dimenziója a települések energiaellátását megújuló eszközökkel kezelő szociális erőművek (naperőművek vagy más megújuló energiaforráson alapuló erőművek) beavatkozási terület. A kapcsolódó cél 25 000 kWp megújuló közösségi energiatermelési kapacitás létrehozása, mértékegysége kWp, bázisérték 0. Fontos mérőföldkő a

villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény, valamint annak végrehajtási rendeletéhez⁶¹ kapcsolódó szabályozási javaslatok megfogalmazása és elfogadása az energiaközösségek kapcsán. A végrehajtó az MMSZ.

Egyes szakmai programelemek megvalósítása kapcsán az MMSZ szakmai szervezetek bevonását tervezi, amelyek kiválasztása előre rögzített, átlátható szempontrendszer mentén történik. A szempontrendszer kidolgozása és nyilvánossá tétele a program egyik mérföldkövét képezi.

Tevékenység	2021	2022	2023	2024	2025	2026
Köznevelési és szakképző intézmények pedagógiai-szakmai fejlesztése a kiválasztott településeken			40 db			100 db
Részvétel munkaszocializációs programokban			4 000 fő			10 000 fő
A Felzárkózó települések program kiegészítő szakmai programelemeinek megvalósításában részt vevő szervezetek átlátható kiválasztása	1 db kiválasztási módszertan publikálása					
Lakhatási diagnózisokon alapuló beavatkozási terv elfogadása a bevont településekre		1 db				
Szociális lakások felújítása				800 db		1 600 db
Szociális lakások építése				200 db		400 db
Megújuló energia termelési kapacitás növelése			12 500 KWp		25.000 KWp	
Tematikus monitoring bizottság létrehozása a Felzárkózó települések program megvalósítására			1 db Bizottság létrehozása			

10. Finanszírozás és költségek

A komponens becsült RRF összköltsége 89 Mrd Ft, 5 évre tervezve (4 teljes év, két félév), a komponens beruházásai külön költségkerettel tervezettek. A költségek felmerülése a program szakmai előrehaladásával párhuzamos. Az RRF keretében a költségek 2020. februártól elszámolhatók, azonban a MMSZ nem tervezi a 2019. évben és a 2020. évben felmerült és BM felé elszámolt FETE költségek visszamenőleges beforgatását az RRF-be.

⁶¹ 273/2007. (X. 19.) Korm. rendelet a villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról

Beruházások és reformok	Becsült költségek (Mrd HUF)
A helyi sajátosságokon alapuló foglalkoztatás és készségfejlesztés előmozdítása	14,4
Szociális lakások építése, felújítása, lakhatási körülmények javítása	52,5
Megújuló energiatermelés és felhasználás a leghátrányosabb helyzetű településeken	12
Közösségorientált pedagógia	10
Összes RRF költség:	89

Az MMSZ a költségbecslés elkészítése során **az alapelvek teljesülését** a következőképpen biztosította:

Pontosság: A tervezett költségek minden reform/beruházás esetében megközelítik a várható valós kiadások összegét, tekintettel arra, hogy több településre vonatkozóan rendelkezésre állnak historikus adatok az előzményprojektek kapcsán.

Elszámoltathatóság és átláthatóság: A becsült költségek megállapítása alulról felfelé tervezéssel történt, átlátható és visszakövethető módon, a historikus adatok vagy piaci árakra vonatkozó indikatív tervek ellenőrizhetők. Fontos ugyanakkor hangsúlyozni, hogy a költségek felmerülésének ütemezése kapcsán fontos a helyi igényekhez igazodó, rugalmas előrehaladási tempó megtartása.

Egyszerűség: A települési jelenléten alapuló fejlesztések reform-jellegét az adja, hogy folyamatos részvétellel a helyi közösség életében gyorsan és településenként változó módon lehet és kell reagálni a helyi szükségletekre. A komponens eddigi programokban jellemző költségeit felmértük és a költségbecslésben beáraztuk, ugyanakkor a program nem minden településre egységesen ráhúzható központi módszertanokkal, fejlesztési projektekkel és sablonokkal dolgozik, hanem más és más települési megközelítéssel. A beruházások esetében a számítások az eddigi historikus adatok alapján képzett egységköltségeken, valamint piaci árakon alapulnak.

Összhang: a költségbecslések összhangban vannak az EU egyéb politikáival, tekintettel arra, hogy részben a más uniós forrásból támogatott hasonló projektek közel azonos árszínvonalát veszik alapul.

Megfelelés az értékelési szempontoknak:

Ésszerűség

Az MMSZ a komponens költségbecslését alulról felfelé tervezve, az előzményprojektek reform/beruházás historikus adatait alapul véve, jellemző költségkategóriánként készítette el. A költségkategóriák településenkénti egyszeri/havi és teljes időtartamra felszorozott értéke, illetve a beruházások egységköltségei alapján meghatározható a beruházások becsült összköltsége. A beruházások becsült összköltsége adja ki a teljes komponens becsült összköltségét. Ugyanakkor a program csak úgy hajtható végre, ha a költségbecslés alátámasztása nem jelenti egyben a projekt-jellegű tételes költségvetést, mert a szakmai siker garanciája ennél a programnál pont nem a tételes, mechanikus előre tervezhetőség, hanem a szociális munkán és diagnosztikán alapuló felelős és fenntartható beavatkozás, amelyhez idő és költségkeretekre épülő rugalmasság szükséges

Megalapozottság

Az MMSZ a költségbecslés alapját képező historikus adatok és egységköltségek segítségével kapcsolta össze a tervezett beruházások jellegét, típusát és a becsült összköltséget.

Fontos ugyanakkor látni, hogy mint az az egyszerűség kapcsán már az előbbiekben levezetésre került, a komponens beavatkozásai nem tételesen előre tervezhetőek, nem minden településre egységes sablonokkal dolgoznak, hanem testreszabott megoldásokkal. A költségbecslés elsődleges célja a fejlesztési nagyságrend megalapozása, léte nem jelenti azt, hogy valamennyi településen, minden beavatkozási terület előre tervezetten, egységes nagyságrendben és ütemezéssel jelenik meg, sőt, pont fordítva, a program lényege pontosan az, hogy ne központi sablonok alapján történjen a fejlesztés.

Arányosság

A terv becsült összköltsége arányos a tervezett intézkedések várható hatásával, tekintettel arra, hogy eléri azt a településszámot és finanszírozási nagyságrendet, hogy érdemi hatást gyakoroljon a megújuló energiatermelés közösségi alkalmazására, az érintett települések lakhatási mutatóinak javítására. A terv végrehajtási időtartamon túli jelentőségét az adja, hogy megteremti azt a helyi igényekhez alkalmazkodó, mégis országos nagyságrendben végrehajtható eszköz- és finanszírozási rendszert, amely ágazatpolitikai szinten gyakorolhat multiplikátor hatást a fejlesztéssel érintett társadalmi rétegek helyzetére.

A komponens jellemző költségkategóriái kapcsán figyelembe vettük, hogy főszabályként az RRF olyan költségeket finanszírozhat, amelyek nem ismétlődő jellegűek, és amelyek az RRF időintervallumába esnek. A program modalitására és finanszírozási sajátosságaira tekintettel a program egyes elemeinek finanszírozására a 2021-2027-es programozási időszak humán operatív fejlesztési programja adhat lehetőséget. A Felzárkózó települések program RRF-ben megvalósuló tevékenységeinek EFOP Pluszból történő finanszírozása az RRF megvalósítási időszak végéig nem tervezett, a jelenleg futó EFOP projekt lehatárolása biztosított. Továbbá, a komponens kvalitatív mérföldkőként olyan jogszabály-csomag, javaslat benyújtását is betervezte, amely közép- és hosszútávon a program ágazatpolitikai relevanciáját, beépülését segíti elő.

A komponens finanszírozásával kapcsolatban az MMSZ a teljesítmény-alapú elszámolás technikájában látja azt a fentiekben részletezett rugalmasságot, amely az eredmények elérésének kötelezettsége mellett lehetővé teszi a települések helyzetéhez és igényeihez testreszabottan és gyorsan reagáló fejlesztések megvalósítását. Amennyiben a tagállamon belüli finanszírozás ettől eltérő, projektalapú pénzügyi elszámolás lesz, az adminisztráció észszerű szinten tartása és a helyi fejlesztések végrehajthatósága érdekében elengedhetetlen az egyszerűsített költségelszámolási módok intenzív alkalmazása.

11. Hitel kérelem alátámasztása (amennyiben releváns)

Nem releváns.

D. KOMPONENS: VÍZGAZDÁLKODÁS

1. A komponens bemutatása

Szakpolitikai terület: Vízgazdálkodás

Célkitűzés: Vízhiányos területek vízpótlása, vízviisszatartás, térségi vízatvezetés, tározás, felszín alatti vízkészletek védelme, a vízkészletek térbeni és időbeni egyenetlen eloszlásának kiegyenlítése. A vízpótlás hatásterületének kiterjesztése, a vizes élőhelyek megőrzése, a Víz Keretirányelv (VKI) szerinti jó állapotú víztestek arányának növelése. Szemléletformálás a vízkészletek védelme érdekében. Monitoring rendszer kiépítés, nyilvános információs rendszer létrehozása.

A komponens az alábbi országspecifikus ajánlásokra reagál:

2020/3 Helyezze a beruházások középpontjába a zöld és digitális átállást, mindenekelőtt a tiszta és hatékony energiatermelést és -felhasználást, a fenntartható közlekedést, a hulladék- és **vízgazdálkodást**, a kutatást és innovációt, valamint az iskolák digitális infrastruktúráját.

2022/5 Mozdítsa elő a fenntartható víz- és hulladékgazdálkodással, a gazdaság körforgásos jellegével, a vállalkozások digitalizációjával, a zöld és digitális készségekkel, valamint a kutatással és innovációval kapcsolatos reformokat és beruházásokat.

Reformok:

1. Szemléletformálás, költsége: 0,1 Mrd Ft

COFOG: 04.2

2. Felszíni és felszín alatti víztestek mennyiségi és minőségi monitoring rendszerének fejlesztése, költsége: 10 Mrd Ft

COFOG: 06.3

3. Fenntartható vízgazdálkodás: az éghajlat-adaptációs intézkedések felgyorsítása a vízgazdálkodás területén

COFOG: 06.3

Beruházások:

1. Főművi vízpótlórendszerek építési munkái, új hálózatok és rendszerek kialakítása, költsége: 44,5 Mrd Ft

COFOG: 06.3, 05.4, 04.7

2. Természetvédelem, költsége: 2,9 Mrd Ft

COFOG: 05.4

RRF támogatási igény: 58 Mrd Ft

2. Fő kihívások és célkitűzések

a) Fő kihívások

I. Vízhiányos területek vízpótlása, vízviisszatartás, térségi vízatvezetés, felszín alatti vízkészletek védelme, a vízkészletek térbeni és időbeni egyenetlen eloszlásának kiegyenlítése a felszíni és a felszín alatti víztestek, valamint az élőhelyek védelme érdekében.

Az éghajlatváltozás hatására a vízháztartás idő- és térbeli változékonysága, szélsőségei fokozatosan nőnek, ennek következtében Magyarország területének jelentős része egyre kitettebb az aszály veszélyének. A vízhiány és az aszály a víztestek állapotát is károsan befolyásolja, ezért ennek megfelelő kezelése a víztestekre is kedvező hatással járhat.

Az 1242/2022. (IV. 28.) Korm. határozattal elfogadott harmadik vízgyűjtő-gazdálkodási tervben (VGT3) részletesen vizsgáljuk a felszíni vízkészletek rendelkezésre állását, mivel Magyarország stratégiai célkitűzése a csapadékvizek viisszatartása és az országban a nagy

folyókon átfolyó hatalmas víztömegek hatékonyabb tározása és hasznosítása. Ugyanakkor nem célunk nagy völgyzárógátas tározók kiépítése, helyette a természetes víztározás növelése, mint amilyenek a talaj, vagy a felszín alatti víztartók, vagy a medrek és azok ártere (mélyfekvésű területek).

A kialakult vízhiány az ott élő ökoszisztémákra jelentős negatív hatással van. A nagyobb folyók vízkészletének felhasználását, az egyre szárazabbá váló térségek vízpótlását az érintett vízfolyások ökológiai vízmennyiségének fenntartása mellett lehet biztosítani. Az ökológiai célú vízpótlással egyidejűleg az emberi célú vízfelhasználás hatékonyságát is növelni kell oly módon, hogy a felhasznált vízmennyiség úgy csökkenjen, hogy ez ne okozzon jelentős társadalmi károkat, ne vezessen az adott területről történő, gazdasági okokra visszavezethető elvándorláshoz. Ilyen intézkedésnek számít a víz- és energiatakarékos öntözésre történő átállás, a mérések és információs rendszerek modernizációját, továbbá az energia szükségletek zöldenergia forrásokra történő átállítását is biztosítani szükséges.

A vízkészletek rendelkezésre állását, mint a felszíni, mind a felszín alatti vizek vonatkozásában szükséges országszerte figyelemmel kísérni, ezt a kötelezettséget a Víz Keretirányelv is kimondja. Vizeink számottevő része nem jó állapotú, így az állapot javítása szükséges mind az uniós, mind hazai jelenlegi, és folyamatosan növekvő elvárások miatt, és ehhez (az állapot meghatározása, a változások kimutatása) a monitoring rendszert is a követelményeknek és igényeknek megfelelően (folyamatosan) fejleszteni, optimalizálni kell. A probléma második, belső szintje a monitoring és információs rendszer állapota, amely modernizációja aktuálissá vált, annak érdekében, hogy a XXI. század követelményeinek megfelelően, a modern technológiákat kihasználja. A monitoring rendszerek modernizációjára jelen komponens reform keretében javaslatot tesz.

A projektek tervezése során számoltunk a jövőbeni kedvezőtlen éghajlatváltozási forgatókönyvekkel is, ami majd a kisvízhozamok és a vízkészletek további csökkenését eredményezheti.

II. Meglévő rendszerek rekonstrukciója és új rendszerek létrehozásának jelentősége Magyarországon

Magyarország mind a területi vízviSSzatartás (települési csapadékvíz-gazdálkodás, belvíz-gazdálkodás), mind a medertározás területén fejlesztéseket valósított meg és további fejlesztéseket tervez megvalósítani. A belvízelvezető, illetve kettős működésű csatornák üzemeltetésének átalakításával a lefolyás vízviSSzatartási célú szabályozása a cél, amelynek keretében 2015-2020 között több mint 7 millió m³ medertározási kapacitásnövekedést lehetett elérni.

Az intézkedések a felszíni vízkészlet fejlesztésére fókuszálnak, amelyek hatására az érintett területeken a felszín alatti vízkészlet mennyiségi és minőségi javulása várható. A felszín alatti készleteink mennyiségi is minőségi értelemben a vízhiánnyal leginkább érintett térségekben kockázatosak, a rétegvizek pedig a lakossági vízellátás legfontosabb és megőrzendő bázisát képezik.

A meglévő vízkészletek használatával kapcsolatos fontosabb intézkedések:

- A helyi vízkészletek megtartását szolgáló területi tározások feltételeinek megteremtése. Az időszakos csapadéktöbblet helyben tartási feltételeinek megteremtése, a beszívargás ösztönzése,
- A helyi vízkészletek megőrzését és a vízpótlást is szolgáló területi tározások feltételeinek megteremtése, javítása kisebb, lehetőség szerint természetközeli beavatkozással, műtárgy rekonstrukcióval,
- A belvízcsatornák medrében és a medret kísérő mély fekvésű területeken a tározási lehetőségek biztosítása, a megfelelő vízkormányzási gyakorlat kidolgozásával, a

korábbi üzemeltetés átalakításával. Vonalas létesítmények kapacitásának jobb kihasználása, a lefolyás késleltetése, a lefolyási hányad csökkentése,

- A belvízcsatornák medrében és a medret kísérő mély fekvésű területeken a tározási lehetőségek fokozása mederrendezéssel (rekonstrukcióval), szükség esetén területrendezéssel,
- Települési tisztított használtvizek (szennyvizek) vízpótlási célú hasznosítása, fejlesztések további vizsgálata,
- Meglévő vízpótló rendszerek átalakítása, összekapcsolása, helyi vízgazdálkodási létesítmények fejlesztése,
- Megújuló energia hasznosítása vízpótló, vízkormányzó művek esetén,
- Új, ökológiai célú vízpótló rendszerek kialakítása,
- Komplex, regionális léptékű beavatkozások végrehajtása, vízhiánnyal sújtott térségek összekapcsolása, megfelelő felszíni vízkészletből.

Ezek mind olyan intézkedések, amelyek révén nő a visszatartható édesvíz mennyisége, mérséklődnek a vizek többletéből vagy hiányából származó kedvezőtlen hatások, illetve az intézkedések hozzájárulnak a VKI szerinti jó állapotú víztestek arányának növekedéséhez.

A vízügyi igazgatóságok által üzemeltetett vízelvezető rendszerek (belvízcsatornahálózat) a megváltozott az üzemelési rend során a fizikailag maximális vízmennyiséget tartják vissza. A víz visszatartását segítő, például a 90-es években külön program indult a Duna-Tisza közti hátság csatornáinak vízvisszatartó képességének fokozása érdekében. Ennek során elérték azt, hogy egyes csatornák minél több helyen elzárhatók legyenek, visszatartva a lefolyó vizeket.

Ugyanezen a területen Mórahalom térségében (a Duna-Tisza közti hátságon) valósult meg beruházás a tisztított szennyvizek helyben tartására vonatkozóan, de ugyanígy valósult meg Kecskemét elfolyó vizeinek tározására a Bánó-tói projekt. Mindkét esetben olyan tározó kialakítása történt meg (kevés nyíltfelszínnel rendelkező, mocsaras terület), ami elsősorban a természetvédelmi értékek megőrzésére szolgál.

Az éghajlatváltozás további hatása, hogy a korábban a vízkészletek egyensúlyát nagyobb mértékben nem módosító vízigények kielégítése a szárazodás hatására egyes térségek felszín alatti vízkészleteinek káros mértékű csökkenéséhez vezetett. A projektek egyik kiemelt hatása a hatásterületükön lévő felszín alatti víztestek megkímélése, felszíni vizek biztosításával. Ebből a szempontból az ország leginkább kritikus vízgyűjtője a Tisza-völgy és a hátsági területek, így a Duna-Tisza közti hátság is. Az éghajlatváltozás kedvezőtlen hatásai ugyanakkor a Dunántúlon is érzékelhetőek, elsősorban a Közép-Dunántúlon, a Balaton és a Kapos vízgyűjtőjén. Ki kell emelni, hogy a tervezett, a felszín alatti vizek használatára épülő mezőgazdasági gyakorlat megváltoztatására irányuló szemléletformálási projekt nem képes a teljes mezőgazdaság átalakítására, a helyes gyakorlat kialakítását csak támogathatja. Megfigyelhető, hogy azokban a térségekben, ahol a felszíni vízpótló rendszer üzemel és ezért felszíni víz rendelkezésre áll, annak ellenére sem következett be készletcsökkenés, hogy használnak felszín alatti vízkészletet is. Már működő, megvalósult példa a Tisza-Körösvölgyi Együttműködő Vízgazdálkodási Rendszer (TIKEVIR). A TIKEVIR egyszerre biztosít térségi vízátfutást, ökológiai vízpótlást és felszíni vizet öntözési célra, hozzájárulva ezzel a felszín alatti készletek védelméhez, jó állapotának eléréséhez, ugyanakkor nem eredményezi a felszíni készletek túlhasználatát.

Az előzőekben már említettük, hogy a klímaváltozás hatására elindult kiszáradási folyamat a természeti környezetet jelentős mértékben érinti, így a jelenleg létező vizes élőhelyek fennmaradása, vagy korábbi vizes élőhelyek rekonstrukciója – figyelembe véve a kedvezőtlen éghajlatváltozási forgatókönyveket – nem biztosított emberi beavatkozások nélkül. A tervezett fejlesztéseink a víz továbbítására elsősorban azokat vízfolyásokat (pl. ereket) használják fel, amelyek természetes módon is ezt a szerepet töltik be.

A fejlesztések során szükséges néhány üzemen kívül helyezett vízellátó rendszer újbóli beindítása is. Ennek oka többek között az, hogy a magyarországi folyók vízjárása a klímaváltozás hatására megváltozott. Egyre hosszabb az olyan időszakok hossza, amikor a folyókból nem vezethető ki a víz gravitációsan azokba a vízterekbe, amelyeket természetes úton a folyó látott el régebben vízzel (előntötte őket). Tipikusan ilyenek a holtágak, amelyek a folyókból a szabályozáskor leválasztott szakaszok. Ezek az elmúlt, több mint 100 év alatt állóvízzé alakultak, kiemelt fontosságú vizes élőhelyek lettek belőlük, többségük Natura 2000-es terület. Ezek vízellátása az utóbbi 20-30 évben vált kritikussá (az előbb említett vízszintcsökkenések miatt). Mesterséges, az élőhelyek fennmaradását biztosító vízellátásuk szivattyúzással érhető el, amihez az üzemen kívül helyezett vízpótló csatornák rehabilitációja szükséges. A projektek részletes ismertetése során említünk példákat.

III. A vízkivételek jogi szabályozásának fenntartása (engedélyezés és nyilvántartás)

A vízkivételek előzetes engedélyezésének követelményeit a következő szabályozások tartalmazzák:

- A vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény
 - 28/A. § szerint a jogszabály által bejelentéshez kötött tevékenységektől eltekintve vízjogi engedély szükséges,
 - A 29. § (4) pontja a fennmaradási engedélyt érinti: Ha a vízimunka elvégzése, illetve a vízilétesítmény megépítése vagy átalakítása végleges hatósági engedély nélkül, vagy a végleges hatósági engedélytől eltérően történt, a létesítő részére az üzemeltetési engedély kiadása megtagadható.
- A vízjogi engedélyezés eljárási szabályait a vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról szóló 72/1996. (V. 22.) Korm. rendelet írja elő.
- A vízjogi engedélyezési eljáráshoz szükséges dokumentáció tartalmáról szóló 41/2017. (XII. 29.) BM rendelet az engedélyhez benyújtandó dokumentáció részleteit határozza meg.

A vízkivételek engedélyezése és a nyilvántartása a vízügyi hatóságok, valamint a vízügyi igazgatási szervek együttműködése mellett történik. A vízügyi igazgatási és a vízügyi, valamint a vízvédelmi hatósági feladatokat ellátó szervek kijelöléséről szóló 223/2014. (IX. 4.) Korm. rendelet adja meg a különböző területi és országos vízgazdálkodási államigazgatási szervek feladatait.

A **vízjogi engedélyben a lekötött víz mennyiségét** az engedélyes kérelmére, vagy a jogszabályban, azaz a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény 15.§-ában, illetve a vízgazdálkodási hatósági jogkör gyakorlásáról szóló 72/1996. (V. 22.) Korm. rendelet 10-14. §-aiban rögzített feltételek fennállása esetében **hivatalból korlátozhatja, módosítja a vízügyi hatóság**. Törvényi rendelkezés értelmében, ha a vízhasználat korlátozása szükségessé válik, a korlátozás sorrendje a törvényben meghatározott kielégítési sorrend fordítottja, továbbá, ha a felhasználható vízmennyiség természeti vagy egyéb elháríthatatlan okból csökken, a vízhasználat - a létfenntartási vízhasználat kivételével – a törvény szerinti sorrendben kártalanítás nélkül korlátozható, szüneteltethető, vagy a biztonsági követelmények megtartása mellett megszüntethető.

IV. Az engedély nélküli vízkivételekkel kapcsolatos jogi szabályozás

A **hatósági engedély nélkül, vagy a végleges hatósági engedélytől eltérően megvalósult vízilétesítményekre**, vízimunkára vonatkozóan – a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény 29.§ (4) bekezdése ír elő szankciót, vízgazdálkodási bírságot. Ezt az előírást egészíti ki a 32/A. § (1) bekezdése, amely szerint a 29. § (4) bekezdésében foglaltakon túl, aki jogszabályban, hatósági határozatban vagy közvetlenül alkalmazandó közösségi jogi aktusban szereplő vízgazdálkodási előírást megszeg, a jogsértő magatartás súlyához igazodó

vízgazdálkodási bírságot köteles fizetni. A bírság maximális mértéke vonatkozásában a természetes személyekre külön szabály vonatkozik. **A bírságot a vízügyi hatóság szabja ki.**

A környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 106. § (1) bekezdése szerint, **aki jogszabályban, hatósági határozatban, közvetlenül alkalmazandó közösségi jogi aktusban megállapított, közvetlenül vagy közvetve a környezet védelmét szolgáló előírást megszeg,** illetve határértéket túllép, a jogsértő magatartás súlyához - így különösen az általa okozott környezetszennyezés, illetőleg környezetkárosítás mértékéhez, időtartamához és ismétlődéséhez - **igazodó környezetvédelmi bírságot köteles fizetni.**

A hatályos szabályozás szerint Magyarországon a felszín alatti vízkivételt biztosító, engedély nélkül létesített vagy üzemeltetett vízi létesítményeknek a hatóság felé, bírság kiszabása nélküli bejelentése, vagyis az illegálisan kialakított és használt kutak utólagos engedélyeztetése 2023. december 31-ig kezdeményezhető bírságmentesen.

Célkitűzések

A fejlesztések megvalósítása során alkalmazott módszerek, eljárások

A jövő vízgazdálkodásának legnagyobb szakmai kihívása, hogy miként legyen megelőző és miként tegyen szert rugalmas eszközökre. Ez az évszázados „létesítményes” ('hard') vízépitéssel szemben a vízigényt és vízkibocsátást szabályozó, a területhasználatot befolyásoló integrált ('soft') vízgazdálkodás megvalósításával lehetséges. Beavatkozásokra azonban mindenképp szükség van, mivel a „0” megoldás választása esetén fontos, Natura 2000 védettséggel rendelkező vizes előhelyek megszűnése és a biodiverzitás mérhető csökkenése is várható, kizárólag az éghajlatváltozás hatásainak következtében. A projektek kiviteli tervezése során a következő szempontokat vesszük figyelembe:

- a munkák elsősorban a vízviisszatartást lehetővé tévő vízépitési műtárgyak megépítésére korlátozódjanak,
- a vizek továbbítására elsősorban a meglévő vízfolyásokat használjuk fel, lehetőség szerint azok kotrásának mellőzésével,
- ahol kotorni szükséges, ott a legkisebb környezeti kárról járó megoldásokat kell alkalmazni,
- új csatornák létesítése csak ott történjen, ahol meglévő vízfolyás vagy csatorna nem áll rendelkezésre,
- a kotrási és építési munkát a magyarországi legjobb gyakorlatnak megfelelően kell kivitelezni, az ott élő fajok minimális zavarásával (felszélvényű vagy szakaszos kotrás, védett fajok ideiglenes áttelepítése stb.)
- a korábbi tapasztalatok alapján csak azokon a helyeken készül mederburkolat, ahol annak hiányában kezelhetetlenül nagy lenne a vízveszteség, másrészt az ilyen szakaszokon biztosítani kell a megfelelő vadkijárók kiépítését.

A jogállamiság követelményeinek a magyar jogrend szerinti érvényesülése a vízgazdálkodási komponens megvalósítása során

Magyarország Helyreállítási és Ellenálló Képességi tervének vízgazdálkodási komponensében szereplő projektek különböző előkészítettségi állapotban vannak. A tervezést hosszú évek kutatásai előzték meg, felmérve a legmegfelelőbb beavatkozási módszereket. Addig azonban, ameddig az első kivitelezések elkezdődhetnek, számos engedélyeztetési eljárásnak kell megvalósulnia, beleértve a civil társadalom kötelező bevonását is. Ezek az eszközök hatékonyan képesek biztosítani a vízgazdálkodási, természet és környezetvédelmi előírások beépítését már a tervezés folyamatába, a megvalósításba és a működtetésbe. Jogi alapot jelentenek az illegális vízhasználatokkal szemben. Ezeket az eljárásokat az alábbiakban ismertetjük:

Európai Unió előírások

A hatályos hazai jogszabályi előírások a vizek igénybevételét az engedélyezés, továbbá a kivitelezés és a fenntartás során is részletesen szabályozza. Az engedélyezést szabályozó jogszabályokba implementálásra kerültek az érintett Uniós jogszabályi előírások, többek között:

- a vízpolitika terén a közösségi fellépés kereteinek meghatározásáról szóló, 2000. október 23-i 2000/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv (VKI)
- a Tanács 79/409/EGK irányelve (1979. április 2.) a vadon élő madarak védelméről
- a Tanács 92/43/EGK irányelve (1992. május 21.) a természetes élőhelyek, valamint a vadon élő állatok és növények védelméről
- az Európai Parlament és a Tanács 2004/35/EK irányelve (2004. április 21.) a környezeti károk megelőzése és helyreállítása tekintetében a környezeti felelősségről
- az egyes köz- és magánprojektek környezetre gyakorolt hatásainak vizsgálatáról szóló, 2011. december 13-i 2011/92/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv

Ezen irányelvek magyar jogrendbe történt átültetése alapján készül többek között a vízgyűjtő-gazdálkodási terv (221/2004. (VII. 21.) Korm. rendelet előírásai szerint), amely a vizek jó állapotának elérése és fenntartása érdekében, hatósági eljárások során kötelezően alkalmazandó dokumentum.

Alkotmányos előírások

Magyarország Alaptörvénye a legmagasabb szintű magyar jogszabály, amellyel alacsonyabb szintű jogszabály nem lehet ellentétes.

Az Alaptörvény P cikke rögzíti, hogy a természeti erőforrások, különösen a termőföld, az erdők és a vízkészlet, a biológiai sokféleség, különösen a honos növény- és állatfajok, valamint a kulturális értékek a nemzet közös örökségét képezik, amelynek védelme, fenntartása és a jövő nemzedékek számára való megőrzése az állam és mindenki kötelessége.

Engedélyezés

Környezeti hatásvizsgálat

Kivitelezést megelőző engedélyezés során minden esetben szükséges vizsgálni annak a környezetre, illetve a természetre gyakorolt hatásait függetlenül attól, hogy környezeti hatásvizsgálat elvégzését jogszabály vagy a környezetvédelmi hatóság előírja-e. A döntés során, illetve a hatásvizsgálati eljárásban figyelembevételre kerülnek továbbá az alábbiak is:

- VKI 4. cikk (7) bekezdés szerinti vizsgálat a vízgyűjtő-gazdálkodási tervben (VGT.) foglaltak figyelembevételével,
- Natura 2000 hatásbecslés,
- Klímakockázati elemzés.

Szakhatósági bevonás

Környezeti hatásvizsgálat végzése esetén minden esetben, vízjogi engedélyezéssel összefüggésben külterületen minden esetben, illetve belterületen védett vagy Natura 2000 terület igénybevétele esetén kötelező szakhatóságként a természetvédelmi hatóságot bevonni. Ezzel összefüggésben továbbá működési területét és feladatkörét érintően a nemzeti park igazgatóságok törvény erejénél fogva ügyfeleknek minősülnek, észrevételt, nyilatkozatot tehetnek, valamint fellebbezhetnek.

A vízjogi engedélyezésbe bevonandó szakhatóságok listáját és a vizsgálandó szakkérdéseket mellékelten csatoljuk.

Civil kontroll

További fókusz a hatósági eljárás során, hogy a környezet védelmének általános szabályairól szóló 1995. évi LIII. törvény 98. § alapján azon politikai pártoknak és érdekképviselőnek nem minősülő egyesületeket (civil szervezeteket), amelyek környezetvédelmi érdekek képviselőit képezték létrehozásra, és a hatásterületen működnek, az eljárás során az ügyfél jogállása illeti meg, így az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény (a továbbiakban: Ákr.) rendelkezései szerint az eljárás során többek között nyilatkozatot, észrevételt tehet, az eljárás irataiba betekinthet, továbbá a hatóság döntésével szemben jogorvoslással élhet.

Szankciók

Az illegális vízhasználat szankcionálása a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény alapján az öntözési vízhasználat vízjogi engedélyköteles tevékenység, így amennyiben azt engedély nélkül, vagy az engedélytől eltérő módon végzik, a vízgazdálkodási bírságot kötelező kiszabni.

Alkotmánybíróság

Az Alkotmánybíróság a hazai jogszabályok Alaptörvénnyel való összhangjának vizsgálatára és normakontrolljára létrehozott független szerv. Függetlenségének garanciája többérté. Egyrészt a funkciójára, rendeltetésére vonatkozó alapvető szabályokat az Alaptörvény rögzíti, másrészt a tagjait az Országgyűlés választja meg minősített többséggel (az összes képviselő kétharmadának szavazatával), tízenkét évre.

Az Alkotmánybíróság a közelmúltban vizsgált, illetve semmisített meg több olyan jogszabályt, amelyek környezetvédelmi szempontból visszalépést jelentett volna.

A 13/2018. (IX. 4.) AB határozat például megsemmisítette a vízgazdálkodásról szóló 1995. évi LVII. törvény országgyűlés által elfogadott, de ki nem hirdetett módosító rendelkezését, amely alapján 80 méter mélységig fűrt kutak engedély nélkül létesíthetőek lettek volna.

A 14/2020. (VII. 6.) AB határozat az az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról szóló 2009. évi XXXVII. törvény a 2017. évi LVI. törvénnyel módosított azon rendelkezéseit semmisítette meg, amely megítélése szerint a természetvédelem színvonalában visszalépést jelentettek volna.

Védelmi tervek

A víz többlete (árvíz, belvíz) és hiánya (aszály) esetén a védekezést védelmi tervek szabályozzák. Víz többlet esetén meghatározható a vizek elvezetésének módja, a visszatartandó víz mennyisége. A víz hiánya esetén a védelmi terv a vízkészlet kezelőjét vízkorlátozásra kötelezi, elsősorban a gazdasági (ipari és mezőgazdasági) tevékenységek vonatkozásában. Így nem fordulhat az elő, hogy szélsőséges időjárási helyzetben a vízi ökoszisztéma károsodik a gazdasági célú vízkivétel miatt. Ezt az elvet - határvizek esetén – a kétoldalú szerződések is rögzítik.

A fenti felsorolásból látható, hogy Magyarországon a vízkészletek és a természet védelme nem csak az uniós előírások miatt, hanem kiemelt nemzeti érdekből is történik. A védett fajok védelme nem korlátozódik a Natura 2000 területekre. A természetvédelmi hatóság a kivitelezéseket folyamatosan figyelemmel kíséri, és a kivitelezést abban az esetben is leállítja egy védett faj észlelése esetén, ha egyébként a kivitelező minden engedéllyel és hozzájárulással rendelkezik. Ez kizárja annak lehetőségét is, hogy egy védett faj egy eljárási hiba miatt károsodjon. Az engedéllyel rendelkező beruházások természetvédelmi okokból történő leállítása napi gyakorlat Magyarországon, nem csak jogi lehetőség.

Cél: Vízhányos területek ökológiai célú vízpótlása, vízvisszatartás, térségi vízátervezés, tározás, felszín alatti vízkészletek védelme, a vízkészletek térbeni és időbeni egyenletlen eloszlásának kiegyenlítése. A vízpótlás hatásterületének kiterjesztése, a vizes élőhelyek megőrzése, VKI szerinti jó állapotú víztestek arányának növelése. Monitoring rendszer kiépítés, nyilvános információs rendszer létrehozása annak érdekében, hogy reális képet

kapjunk a vízhasználatokról, a rendelkezésre álló víz mennyiségéről és minőségéről. A beruházásokkal egyidejűleg a vízhasználók szemléletformálás segítő kampányok és képzések is történnek, hogy segítsük a fenntartható vízgazdálkodás elterjedését.

Az RRF célkitűzéseknek a komponens beruházásai az alábbiak szerint felelnek meg.

Zöld átállás

Az éghajlatváltozás következtében Magyarországon egyre nagyobb problémát jelent a szárazodás (melegedés és alig változó csapadék mennyiség), és a csapadék éven belüli átrendeződése miatt az olyan szélsőséges események, mint az aszályok előfordulási gyakoriságának, súlyosságának növekedése, a vízkészletek időbeli eloszlásának változása, az aszálykár növekedése.

A biodiverzitás megőrzésében játszott jelentős szerepének köszönhetően a vizes élőhelyek védelme nemzetközi megállapodás hatálya alá esik: ez az 1971-ben létrehozott Ramsari Egyezmény (Ramsar Convention Secretariat 2004).

A legvalószínűbb becslések szerint világszerte a vizes élőhelyek 50 százalékát veszítettük már el, Európában az elpusztított vagy átalakított vizes élőhelyek aránya 90 százalékra tehető, Magyarországon pedig a vizes élőhelyek 97 százaléka tűnt el az elmúlt néhány évszázadban.

A „Vízgazdálkodás” komponens projektjei hozzájárulnak a szárazodással, aszályal sújtott területek ökológiai vízpótlásához, vízviSSzatartásához, vizes élőhelyek kialakításához, helyreállításához, revitalizáció keretében a medrek vízutánpótlási lehetőségének megteremtéséhez. Kárkövető eszközök helyett, az előrejelzés, vízkárelhárítás keretében történő aszálykár-elhárítás előtérbe helyezése a vízügyi ágazat célja. Figyelembe kell venni azt a tényt is, hogy a természetes vizes élőhelyek vízpótlásai igénye elsősorban nem az emberi tevékenységből származik, hanem az éghajlat megváltozásából.

A **fejlesztések célja** tágabb értelemben a fenntartható vízgazdálkodás megteremtése, a természeti értékek megőrzése, élőhely rehabilitációk megvalósítása; valamint ezek mellett hagyományos gazdálkodási formák feltételeinek a megteremtése; tájképi értékek megőrzése, helyreállítása; vízparti rekreáció, természet közeli falusi turizmus, illetve az idegenforgalom feltételeinek a megteremtése.

Digitális átalakulás

A vízügy célkitűzése a vízkészlet-gazdálkodás digitális átalakítása, melyet a komponens projektjei is szem előtt tartanak. A projektek eredményeként megvalósuló rendszerek üzemeltetésének automatizálása, valamint a monitoring fejlesztések hozzájárulnak a vízgazdálkodás digitális átalakuláshoz. A vízkészletekkel történő fenntartható gazdálkodás alapvető feltétele a felszíni vízfolyások vízforgalmának, a térség más hidrológiai, valamint vízminőségi paramétereinek ismerete. A főművi projektek során a felújítandó és az új műtárgyak is víz mennyiségi, minőségi távmérő műszerekkel lesznek felszerelve, valamint az országos felszín alatti és feletti vízgazdálkodási monitoring hálózat is kibővítésre, fejlesztésre kerül. A monitoring adatok felhasználásával a rendelkezésre álló, és a tervezett vízigények és vízkészletek tér- és időbeni modellezése válik lehetővé.

A felszín alatti vizek nyomon követéséről szóló iránymutatásban (15. számú útmutató, közös végrehajtási stratégia, 2000/60/EK vízügyi keretirányelv) foglalt ajánlásokkal összhangban országsszerte átfogó monitoring rendszer kiépítése történt meg. Ennek és az új rendszernek a segítségével a főművi beruházásokkal érintett területeken mind a felszín alatti vizek, mind a felszíni vizek értékelése megtörténik.

Az adatbázis kialakítása és folyamatos feltöltése, karbantartása mellett olyan publikus felületet tervezünk létrehozni, amely segítségével információ nyerhető a vízkészletek rendelkezésre állásáról, kihasználtságáról és minőségéről.

Intelligens, fenntartható és inkluzív növekedés, ideértve a gazdasági kohéziót, a munkahelyeket, a termelékenységet, a versenyképességet, a kutatást, a fejlesztést és az innovációt, valamint egy jól működő egységes piacot erős kkv-kkal

A megvalósuló projektek hozzájárulnak a területi vízháztartás romlásának megállításához. A korábban megvalósított, de azóta elhanyagolt, nagymértékben leromlott vízgazdálkodási rendszerek rekonstrukciója, újraindítása az ökológiai vízpótlási, vagy vízkészletek növelését eredményező céljain túl, a rendelkezésre álló többletvíz felhasználásával lehetővé teszi a területi vízpótlást, amellyel megvalósulhat az erdőgazdálkodás, állattartás, ipari felszíni vízkivétel esetén az érintett iparágak területén jelentkező, vízhiányból eredő negatív hatások csökkentése, ezáltal a természetvédelmi területek állapotának javítása. A projekteknek nem célja a gazdasági célú vízfelhasználás növelése, de nem hagyható figyelmen kívül, hogy ez az igény létezik és hosszútávon sem csökkenthető nullára. A projekt célja az ökológiai célú vízpótlás mellett a fenntartható vízgazdálkodás megvalósítása, vagyis a vízigények, hosszú távú, fenntartható kielégítése az igénybe vett víztestek állapotának romlása nélkül.

Társadalmi és területi kohézió

A fentiekben leírt természetvédelemre, és a rendelkezésre álló többletvíz felhasználásával az erdőgazdálkodásra, iparra, mezőgazdaságra gyakorolt pozitív hatások hozzájárulnak a vidék felzárkóztatásához. Jövedelemtermelő tevékenységek feltételeinek megteremtésével megállítható a vidéki lakosság elvándorlása, illetve felszámolhatóak az ország egyes régiói közötti különbségek. A precíziós mezőgazdaság megjelenése ösztönzőleg hat a gépiparra, növény-és állattenyésztési ágazatokra és közvetve az élelmiszeriparra is, amellet, hogy jelentősen csökkenti a mezőgazdaság vízigényét.

Egészségügy, valamint gazdasági, társadalmi és intézményi ellenálló képesség, ideértve a válságreagálási képesség és a válságra való felkészültség növelését is

A célkitűzéshez a projektek ökológiai vízpótlásuk, vizes élőhelyek kialakítása révén az egészséges környezet megteremtésével, a lakosság életminőségének javításával, illetve a fenntartható és egyre csökkenő vízigényű öntözéses gazdálkodás kialakításával az egészséges élelmiszertermelés feltételeinek megteremtésével járulnak hozzá. Lehetőséget nyújtanak a természet-közel, vegyszermentes növénytermesztés, illetve biogazdálkodás folytatásához.

A következő generációra, a gyermekekre és az ifjúságra vonatkozó politikák, beleértve az oktatást és a készségeket

Az egészséges, természeti értékekben gazdag környezet, a fenntartható mezőgazdasági és ipari termelés növelik a jelenleg elvándorlással jellemezhető területek népességmegtartó képességét. Az érintett területek éghajlatváltozás miatti kiszáradása egyre inkább megköveteli az alkalmazkodás eszközeit, melyek hosszú távon megoldást jelenthetnek a fennálló problémákra.

Intézkedés elnevezése	Kapcsolódás hazai szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás uniós szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás országspecifikus ajánlásokhoz
Ökológiai vízpótlás Főművi vízpótlórendszerek építési munkái, új hálózatok és rendszerek kialakítása Természetvédelem Monitoring rendszer kiépítése	Kvassay Jenő Terv (4.2.2.) Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2014-2025 kitekintéssel 2050-re A biológiai sokféleség megőrzésének	EU Biodiversity strategy for 2030 Annual sustainable growth strategy /2021. évi éves fenntartható növekedési stratégia Víz Keretirányelv	CSR3 (2020) Helyezze a beruházások középpontjába a zöld és digitális átállást, mindenekelőtt a tiszta és hatékony energiatermelést és -felhasználást, a fenntartható közlekedést, a hulladék- és vízgazdálkodást, a kutatást és innovációt, valamint az iskolák digitális infrastruktúráját.

Intézkedés elnevezése	Kapcsolódás hazai szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás uniós szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás országspecifikus ajánláshoz
	2015–2020 közötti időszakra szóló nemzeti stratégiája		CSR5 (2022) Mozdítsa elő a fenntartható víz- és hulladékgazdálkodással, a gazdaság körforgásos jellegével, a vállalkozások digitalizációjával, a zöld és digitális készségekkel, valamint a kutatással és innovációval kapcsolatos reformokat és beruházásokat.
Mederben történő vízviszatarthatás Főművi vízpótlórendszerek építési munkái, új hálózatok és rendszerek kialakítása, Természetvédelem Monitoring rendszer kiépítése	Kvassay Jenő Terv (4.2.2.) Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2014-2025 kitékintéssel 2050-re	Annual sustainable growth strategy /2021. évi éves fenntartható növekedési stratégia Víz Keretirányelv	CSR3 (2020) Helyezze a beruházások középpontjába a zöld és digitális átállást, mindenekelőtt a tiszta és hatékony energiatermelést és -felhasználást, a fenntartható közlekedést, a hulladék- és vízgazdálkodást, a kutatást és innovációt, valamint az iskolák digitális infrastruktúráját. CSR5 (2022) Mozdítsa elő a fenntartható víz- és hulladékgazdálkodással, a gazdaság körforgásos jellegével, a vállalkozások digitalizációjával, a zöld és digitális készségekkel, valamint a kutatással és innovációval kapcsolatos reformokat és beruházásokat
Természetközeli, éghajlathoz alkalmazkodó mezőgazdaság elterjesztése Szemléletformálás Fenntartható vízgazdálkodás: az éghajlat-adaptációs intézkedések felgyorsítása a vízgazdálkodás területén	Kvassay Jenő Terv (4.2.2.) Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2014-2025 kitékintéssel 2050-re	Annual sustainable growth strategy /2021. évi éves fenntartható növekedési stratégia Víz Keretirányelv	CSR5 (2022) Mozdítsa elő a fenntartható víz- és hulladékgazdálkodással, a gazdaság körforgásos jellegével, a vállalkozások digitalizációjával, a zöld és digitális készségekkel, valamint a kutatással és innovációval kapcsolatos reformokat és beruházásokat.

A komponens megvalósítása lehetőségeiből adódóan nem oldja meg az érintett területek valamennyi társadalmi és gazdasági problémáját, elsősorban a természeti értékek megőrzésében és biodiverzitás növelésében tud hozzájárulni a fejlődéshez, valamint a 23/2018.

(X. 31.) Országgyűlési határozattal elfogadott Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia célkitűzéseire.

A Nemzeti Vízstratégia és a végrehajtását biztosító intézkedési terv elfogadásáról szóló 1110/2017. (III. 7.) Korm. határozattal elfogadott Kvassay Jenő Terv (a továbbiakban: KJT) rögzíti, hogy a jelenlegi vízügyi szabályozás esetenként nem megfelelő az alkalmazkodás támasztotta új kihívások kezeléséhez. A területi vízgazdálkodás (árvízmentesítés és -védekezés, síkvidéki vízrendezés, belvízvédekezés, dombvidéki vízrendezés; mezőgazdasági vízgazdálkodás; térségi vízszétosztás, folyógazdálkodás, vízi utak, vízenergia-hasznosítás) kulcsfontosságú. Ennek alapinfrastrukturái azonban nem hasznosítás-orientáltak, defenzívek és rugalmatlanok. A jövő vízgazdálkodás legnagyobb kihívásának a KJT azt tartja, hogy miként legyen megelőző, és miként tegyen szert rugalmas eszközökre. Az előzőekben leírtak szerint a komponens megvalósítása során törekedni fogunk arra, hogy a térségi vízgazdálkodást minél kevesebb építés jellegű beavatkozással valósítsuk meg és a vizek mindenáron történő elvezetését a gazdálkodás váltsa fel, amiben kiemelt szerepe van a vízviisszatartásnak.

Többek között a klímaváltozás teszi szükségessé az adaptív vízgazdálkodás, azaz az időben és térben változó környezeti és egyéb körülményekhez való alkalmazkodás képességének és gyakorlatának megteremtését is.

A biológiai sokféleség megőrzésének 2015–2020 közötti időszakra szóló nemzeti stratégiája – az EU biológiai sokféleséggel kapcsolatos stratégiájával összhangban – azt kívánja elérni, hogy a biodiverzitás csökkenése és az ökoszisztéma-szolgáltatások hanyatlása megálljon 2020-ig. A stratégia célkitűzései szoros összefüggésben állnak a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás céljaival, mert a diverz rendszerek ellenállóbbak a változásokkal, így a klímaváltozással szemben is. A stratégia a 2. célkitűzésében ki is emeli, hogy a zöld infrastruktúra elemeinek összehangolt fejlesztése elősegíti a klímaváltozáshoz való alkalmazkodást. Az ökoszisztéma-szolgáltatások – a víz, a tiszta levegő, a termékeny talaj stb. – egy sérülékeny rendszer elemei, de eközben az emberi jólét alapjai is. Ezek jó állapotban történő fenntartása önmagában is a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás egyik módja.

3. A komponens reformjainak és beruházásainak bemutatása

3.1 Reformok

1. Szemléletformálás

Kihívások:

A mezőgazdasági vízgazdálkodás, a vízkészletek agrárhasznosítása stratégiai kérdés, hatékony és szakszerű fejlesztése pedig elengedhetetlen a társadalom számára létfontosságú élelmiszer- és élelmiszerbiztonság, valamint környezeti állapot fenntartásához. A mezőgazdasági vízhasználat jelenleg a legkevésbé fenntartható vízhasználat. Amennyiben a mezőgazdasági vízgazdálkodás fejlesztéséhez szükséges lépések nem történnek meg, abban az esetben nem pusztán versenyhátrányunk állandósul, hanem az éghajlatváltozás következtében a vízhiányos területek növekedésével a vízkészletek is sérülnek, amelyek e területek természeti környezetét degradálják. A mezőgazdasági vízgazdálkodás fejlesztése, különösen a vízviisszatartást szolgáló talajgazdálkodással, valamint a precíziós technológia használatával együtt alkalmazva környezeti károsítás nélkül ér el magasabb hozamokat és homogénebb, jobb minőségű termékeket, növelve a fenntartható termelésbiztonságot. A vízhasználat csökkenésével nő az ökológiai célokra rendelkezésre álló vízmennyiség, amely lehetővé teszi vizes élőhelyek megőrzését és fejlesztését. A cél a fenntartható termelésbiztonság megteremtése az agrárgazdaságban, csökkenő vízfelhasználással.

A reform megvalósításához szükséges a szabályozási feltételek megteremtése annak érdekében, hogy a célok eléréséhez az érintetteknek megerősítsük a fenntartható vízhasználat fontosságát.

A gazdálkodókat a szélsőséges időjárási jelenségek miatt kialakuló belvizes, árvizes és aszályos időszakok akár egy termelési ciklus alatt bekövetkező megjelenése sújtja. Az elaprózódott birtokszerkezet miatt sok kisebb területen működő vállalkozás nem tudja kigazdálkodni a modernizációhoz szükséges beruházások költségeit. A tervezett tájékoztatások és képzések célja, hogy felhívjuk a figyelmet a hosszú távú tervezés, a fenntartható vízhasználat fontosságára, ismertessünk olyan megoldási javaslatokat és azok megvalósításának lehetőségeit, amelyek elősegítik a mezőgazdasági vízhasználat hatékonyabbá tételét.

Célkitűzés:

Minél szélesebb körű tájékoztatás és képzés megvalósítása annak érdekében, hogy a vízhasználók jelenlegi és jövőbeli generációja tudatában legyen a fenntartható vízgazdálkodás jelentőségének, és birtokában legyen a megvalósításhoz szükséges korszerű megoldások ismeretének.

Kormányzati szinten kiemelni a fenntartható vízgazdálkodás jelentőségét. Ezt az Agrárminisztérium az öntözéses gazdálkodást érintő jogszabályokban valósítja meg azáltal, hogy ezen jogszabályok mentén már szerveződő, illetve megvalósult közösségek szerepét hangsúlyozza a vízgazdálkodás tekintetében.

Megvalósítás:

Az Agrárminisztérium az öntözéses gazdálkodásról szóló 2019. évi CXIII. törvény, illetve az öntözéses gazdálkodásról szóló törvény végrehajtásáról szóló 302/2020. (VI. 29.) Korm. rendelet módosítását tervezi a 2023 tavaszi törvényalkotási ciklusban. Az előterjesztést az Agrárminisztérium készíti el, a törvénymódosítást az Országgyűlés tárgyalja. Az előterjesztés tartalmazza a módosított jogszabályszöveget, és annak részletes indoklását. A módosításba tervezzük belefoglalni az öntözési közösségek átnevezését “fenntartható vízgazdálkodási közösségekre”. A jogszabály kibővíti a közösségek céljait, és ehhez kapcsolódó szerepvállalásra ösztönzi őket/ szerepvállalást javasol. A közösségek a körzetükön belül elhelyezkedő területek tekintetében birtokában vannak olyan információknak, amelyek megosztásával elősegíthetik a klímaváltozáshoz történő alkalmazkodást, a fenntartható vízgazdálkodási módszerek elterjesztését. Ezen túl a módosítással ösztönözzük őket az állami adatbázisokban rendelkezésre álló adatok lekérésére és felhasználására a reform céljainak elérése érdekében.

A tájékoztatást több formában, kiadványok, filmek terjesztésével, valamint roadshow, és figyelemfelhívó kampány szervezésével valósítjuk meg.

A tájékoztatások és képzések az alábbi témakörökre fókuszálnak:

Víztakarékos öntözési módszerek

Az optimalizált agrotechnikában – beleértve a termőhely-kiválasztást, a fajtakérdést is – limitáló tényező a víz.

A mikro öntözési mód használatát több tényező indokolja. A hazai és külföldi piac zöldség-gyümölcs igényének kielégítésére olyan technológiára van szükség, melyekkel garantálhatjuk a termés mennyiségét és minőségét. A növekvő piaci verseny kikényszeríti a hatékonyság növelését, illetve a növekvő környezetvédelmi igényekkel a mikro öntözés jó összhangban van.

Feladat a precíziós gazdálkodás öntözésfejlesztési lehetőségeit alkalmazni, előnyeit még jobban kihasználni. A talaj-növény-éghajlat kapcsolatát modellezve kell kialakítani az öntözési forgókat és meghatározni a kritikus vízigényű időszakokat.

A vizek helyben tartásának jelentősége

Jelenleg is vannak olyan aluról indult kezdeményezések, amelynek során több gazda összefogásával a termőföld mélypontján összegyűlő víz helyben tartásával a talaj

vízháztartásának javítását valósították meg. Ezeknek a pozitív tapasztalatoknak a felhasználásával és ismertetésével ösztönöznénk a gazdákat egy új szemlélet elsajátítására.

Magyarországon a vidékfejlesztési program keretén belül létezik támogatás olyan fejlesztésekre, ahol a beruházás célja a területi vízviszatarítás elősegítése, vizeink mennyiségi és minőségi védelmének biztosítása és a felszíni vizeket érő eróziós, deflációs hatások csökkentése. A felhívás keretében önállóan támogatható tevékenységek közé tartozik a vizes élőhelyek kialakítása: szántó vagy gyepterületeken, nyílt vízfelületű vagy időszakosan jelenlévő, vízenyős, mocsaras, part menti vegetációval szegélyezetten.

Éghajlati eredetű károk mérséklésének lehetőségei a mezőgazdaságban

- vízviszatarító vízrendezés és tájgazdálkodás kialakítása, fenntartható öntözés;
- biodiverzitás növelése, több növényfaj egyidejű termesztése, mezővédő erdősávok létesítése honos fajokkal
- jó alkalmazkodóképességgel rendelkező, biztonságosan termesztethető növényfajták nemesítése és termesztésbe vonása;
- változatos, önvédelemre képes, természetközeli kultúrák meghonosítása (gyümölcsültetvények, extenzív gyümölcsösök, agrár-erdészeti rendszerek);
- az időjárási szélsőségekre kevésbé érzékeny őshonos tájfajták termelésbe vonása;
- a talaj kevesebb bolygatásával járó művelési módszerek alkalmazása, a mulcsozás, komposztálás, zöldtrágya alkalmazása;

Közösségi formálódás előnyei

A magyarországi mozaikos birtokszerkezetből adódóan a termelői fejlesztési beruházások megvalósítását és működtetését számos tényező akadályozza.

A kisebb gazdaságoknak sokkal nehezebb megoldani – elsősorban a rendelkezésre álló területek mérete és tagoltsága miatt – a támogatással beszerzett, illetve beszerzendő berendezések ökonómiaiilag is elfogadható mértékű kihasználtságát, beruházási megtérülését.

A közösségek koncepciója segít kiküszöbölni a fenti problémát, ugyanis annak minden tagja sikeresen és hatékonyan kapcsolódhat be a gazdálkodásba, mivel a közösségben minden gazdálkodó egységesen vállalkozik arra, hogy segíti a szükséges infrastruktúra kialakítását (pl. terület rendelkezésre bocsátása stb.) és olyan beruházásokban vesz részt, amely több gazdálkodó érdekeit, illetve szükségleteit is szolgálja, és annak az eredményét is használja.

Szeretnénk tájékoztatni, és felhívni a gazdálkodók figyelmét új lehetőségekre a közösségekbe lépés tekintetében, amihez a vidékfejlesztési programban támogatást is biztosít az állam.

A tájékoztatás mellett a célok elérése érdekében mélyebb szintű ismeretek elsajátítására is szükség van, ezért tervezünk több alkalomra kiterjedő képzéseket, amelyek egy-egy szakterületet érintenek, és hozzájárulnak a jó mezőgazdasági gyakorlatok megvalósításának sikeréhez.

Összefoglalva, a projekt célja a mezőgazdasági vízhasználat racionalizálása. Arra törekszünk, hogy szemléletformálás keretében megvalósuló tájékoztatásokkal és képzésekkel támogassuk a hatékonyabb vízfelhasználást a hatékony technikák alkalmazásával, a természetes vízviszatarítási lehetőségek ösztönzését, valamint a kevesebb vízigényű növénykultúra alkalmazását. A közösségek létrehozása ezt a gazdák csoportos, tervszerű elérésével és a vízfelhasználásuk térségi (és nem helyi) tervezésével tudja segíteni. A közösségek céljainak kibővítése helyi szinten növeli a szerepüket a fenntartható vízgazdálkodás elterjesztésében.

Ütemterv:

A hatékony vízfelhasználás előmozdítása és nyomon követése érdekében 2024. harmadik negyedév végére 100 mezőgazdasági termelői szövetség jön létre. A Szemléletformálás

eredményeként így 2026. első negyedévében a víztakarékos mezőgazdasági termelés kimutathatóan országos szinten 50 000 hektár területen tud megvalósulni.

2. Fenntartható vízgazdálkodás: Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodási intézkedések felgyorsítása a vízgazdálkodásban

Kihívások:

Magyarország kontinensen belüli helyzete miatt a vízgazdálkodás mindig is kulcsfontosságú kérdés volt. Magyarországot különösen a szárazság és az árvizek érintik, amelyet a harmadik Vízyűjtő-gazdálkodási Terv (VGT3) is hangsúlyoz.

Az aszály, a hő- és a hideghullámok együtt jelentik az egyik fő kockázati tényezőt Magyarország Nemzeti Katasztrófakockázat-értékelési Jelentése szerint. A hőmérséklet emelkedése olyan szárazodási folyamatot indított el, amely a mezőgazdaságra gyakorolt negatív hatásokon túl (termésvesztés, talajerózió stb.), a diverz ökoszisztémák visszaszorulásához, esetenként megsemmisüléséhez, pl. vegetációs tüzek kialakulásához, és az ellenálló képesség csökkenéséhez vezet. Következésképpen a környezet állapota romlik, és egyre inkább hajlamossá válik az aszályra.

A víz- és az aszálykár okozta problémák kezelése, az esetek többségében ökológiai szempontokkal is összekapcsolódik. Bármely beavatkozás alkalmazása során szükséges figyelembe venni a különféle földhasználat típusokat és számos különféle szakpolitikai területet, mint például a vízyűjtő-gazdálkodást, beleértve az árvíz- és belvízkezelést, az egyéb típusú vízgazdálkodási formákat, a vízvédelmet, az ökológiai állapotot és a természetvédelmet.

Szükséges meghatározni a szinergiákat, a konfliktusokat és az ilyen konfliktusok kezelésére szolgáló megoldásokat (azaz a víz visszatartását, újrahasznosítását és elosztását a különböző végfelhasználók között, mint például a mezőgazdaság, az ipar és az erőművek, a természetvédelem, a vízenenergia hasznosítása, a vízi közművek, a víztestek közlekedési célú felhasználása, turizmus, halászat). A vízvisszatartás fejlesztéséhez elengedhetetlenül szükséges a területhasználatok módosítása, új közmegegyezés szükséges az erőforrások hasznosítási feltételeinek megőrzéséhez, amely óhatatlanul területi konfliktusokkal jár. Fejleszteni szükséges a vízgazdálkodás területén a körforgásos gazdaságot.

Célkitűzés:

1. Releváns -mutatók létrehozása a nemzeti és regionális éghajlat-alkalmazkodási intézkedések végrehajtásának előrehaladásának mérésére, adatbázisok építése a döntéshozók tájékoztatása és a nyomon követés és értékelés érdekében.
2. A lakosság és a gazdasági szereplők tudatosságának és elkötelezettségének erősítése, valamint a szakmai eszközök és tudásbázis fejlesztése (pl. műszaki előírások módosítása, fejlesztése, jogszabályi rendelkezések módosítása) a klímakockázat csökkentése és a fenntartható vízgazdálkodási megoldások, beleértve természetalapú megoldások alkalmazása érdekében.
3. Az éghajlat adaptációs intézkedések végrehajtása miatt szükséges táj- és területhasználat váltások menedzselése a konfliktusok megelőzése és kezelése olyan lokális és regionális tervek elkészítésével, amely összehangolja a területfejlesztési és a környezeti (vízyűjtő-gazdálkodási) irányítási rendszereket.

Megvalósítás:

A reform első lépéseként munkacsoport alakul az aktuális, országos klímahelyzet felmérése érdekében, nemzetközi szakértők részvételével. Ezt követően a munkacsoport által kidolgozott jelentés társadalmi egyeztetésre, valamint nemzetközi fórumokon bemutatásra kerül. Harmadik lépésként a javasolt intézkedések végrehajtása érdekében intézkedési terv készül, amely tartalmazza a felmerülő, szükséges jogszabály módosításokat is.

A problémák kezelése lokális, regionális és országos hatókörű megoldások komplex megvalósításával valósítható meg, amelyhez az együttműködési, irányítási és koordinációs képességek javítása is szükséges. A fenntartható vízgazdálkodás az éghajlat-adaptációs intézkedések felgyorsítása a vízgazdálkodás területén reform végrehajtásával a következő eredmények érhetőek el:

- Szélsőséges vízjárásra, különösen az aszályra való felkészültség és reagálás erősödése
- Az éghajlati alkalmazkodási stratégiák végrehajtásának nyomon követése
- Szakpolitikai keretek és irányítási struktúrák fejlődése regionális és országos szinten, aminek eredményeként a lokális cselekvés, akciók hatékonysága nő
- Továbbfejlesztett alkalmazkodási ismeretek, környezettudatosság fejlődése
- A klímakockázat-értékelése és stressz tesztek segítségével a tájékoztatás fejlődése
- Végrehajtott éghajlati alkalmazkodási beavatkozások, természetalapú megoldások fejlődése.

A reform megvalósítása a Technical Support Instrument (TSI) forrásaiból, illetve hazai forrásból tervezett.

Ütemterv:

A klímakockázat csökkentése és a fenntartható vízgazdálkodási megoldások, beleértve a természetalapú megoldások alkalmazása érdekében szükséges (pl. műszaki előírások módosítása, fejlesztése, jogszabályi rendelkezések módosítása) intézkedési csomag 2026. második negyedévében elkészül.

3.2 Beruházások

1. Főművi vízpótlórendszerek építési munkái, új hálózatok és rendszerek kialakítása

Kihívások:

A beruházás szükségessége

Az éghajlatváltozás hatására a vízháztartás idő- és térbeli változékonysága, szélsőségei nőnek, melynek következtében Magyarország területének jelentős része egyre kitettebb az aszály veszélyének. A vízkészletek térben és időben egyenlőtlenül állnak rendelkezésre.

Magyarország felszíni vízkészletét döntő többségét három nagy folyó, a Duna, a Tisza és a Dráva szolgáltatja, ezektől a folyóktól távolabbi területek vízkészleteit a vízpótló rendszerek és a térségi vízátervezető rendszerek teremtik meg, amelyek részben leromlott állapotban vannak, részben az ellátatlan (éghajlati okokból kiszáradt) területek eléréséhez új csatornák építésére van szükség. A szárazodás következtében egyes természetes és mesterséges vízfolyások saját vízkészlete megszűnt (a leeső csapadékból nem képződik megfelelő mennyiségű lefolyás). Nem szabad figyelmen kívül hagyni azt a tényt, hogy egy vízfolyás eredetétől függetlenül (mesterséges vagy természetes) és megépítésének céljától függetlenül jelentős természeti értéket képvisel, ezért vízellátásának fenntartása szükséges.

Számos területen pazarlóak a vízhasználataink, a rendelkezésre álló legjobb technikától (BAT) elmaradnak, vagy leromlott állagúak a berendezések, létesítmények. A csatornahálózat vesztesége országos átlagban 25%.

Célkitűzések:

A projektek tervezésénél kiemelt szerepet játszik a Víz Keretirányelvnek való megfelelés. Minden projekt esetében fontos szempont, hogy a víztestek állapota ne változzon, vagy jobb legyen. Az előzőekben részletesen ismertettük, hogy az engedélyeztetési eljárások több szinten, kellő biztosítékokkal és szankciókkal szabályozzák a vízellátási létesítmények fejlesztését. Minden olyan követelménynek érvényt szereznek, amelyek a hazai vagy az uniós jogszabályokból következnek.

A projektekkel jelenleg vízkapcsolat nélküli térségek vízzel való ellátása, ökológiai célú vízpótlása valósul meg. Így a létrejövő, felújított vízpótló rendszerek víztől függő ökoszisztémákat, természetvédelmi területeket, Natura 2000 területeket fognak tudni ellátni vízzel.

A komponensnek kiemelt célja a felszín alatti vízkészletek védelme a felszíni vízkészletek pótlásán keresztül.

Több fejlesztés tartalmaz tározókat, melyek kiegyenlítik a vízhiányos és vízben bővebb időszakok közti rendelkezésre álló vízkészletekben megmutatkozó különbséget. A projektek tározási lehetőségek kiépítésével megteremtik a vízszükséglet és a rendelkezésre álló vízmennyiség összhangját.

A beruházás az ország területén belül az alábbi térségekben valósul meg:

1. A Rábaköz-Tóköz ökológiai vízpótlása, vizes-élőhely rekonstrukció és talajvíz-pótlás

A Rábaköz-Tóköz területén a száraz időszakban az ökológiai vízpótláshoz, tehát a természetes ökoszisztémák vízigényéhez szükséges felszíni vízkészlet nem áll rendelkezésre, mivel a vízrendszer fő befogadójának számító Duna kis- és középvízszintjei a legutóbbi évtizedekben jelentős mértékben süllyedtek. Másik oka a Rába-folyó mederbeágyazódásból származó kis- és középvízszint süllyedése, ami a mentesített ártér talajvízszintjére és vízrendszereire is kedvezőtlen hatással van. A fentiek alapján a Keleti-Rábaközben, Tóközben tartós vízhiányok fordulnak elő. A talajvízszint csökkenése miatt szárazodnak a vizes élőhelyek, és megváltozik a szárazföldi ökoszisztéma fajösszetétele.

A VGT3 6.3. „Védelem alatt álló területek állapotának értékelése” fejezete intézkedést ír elő a térségre a vízfolyások és állóvizek jó ökológiai állapotának, potenciáljának fokozatos elérésére és megtartására, továbbá a felhalmozódott iszap és mederbeli növényzet egyszeri eltávolítására, a vízjárást javító és az ökológiai kisvíz megóvását biztosító feladatok elvégzésére. Természetvédelmi célú intézkedés a beszivárgás növelése és a tározással történő vízvisszatartás belvíztározókban, illetve mederben, kiszélesített szakaszokon.

A meglévő vízpótló és vízelvezető rendszer elemeinek fejlesztésével és rekonstrukciójával, valamint új vízpótló útvonalak létesítésével a VKI előírásainak megfelelően a projektben a jó állapot, illetve a jó ökológiai állapot elérése, a biodiverzitás növelése, a degradált állapotok megszüntetése az elérendő célkitűzés.

Az ökológiai célú fejlesztés esetében a jó vízminőségű vízpótlás csak a rehabilitált vízterekben valósítható meg eredményesen és hatékonyan, a VGT-ben megfogalmazott felszín alatti vízkészletek védelme pedig a folyók vízkészletére alapozott felszíni vízkészletek igénybevételel történhet. A kotrások alakalmával a laza mederanyag eltávolítása mellett az áramlási keresztmetszet kibővítésére is sor kerül, így az aktuális hidraulikai viszonyoknak megfelelően intenzívebb kommunikáció alakulhat ki a csatornában lévő víz és a felszín alatti víz között. A csatornában lévő víz várhatóan számottevő mértékben rátáplál majd a talajvizekre.

- A jelenleg belvíz levezető funkciójú Vág-Sárdos-Megág-csatorna 20,5 km-es szakaszának rekonstrukciója, és szelvénybővítéssel 1,5 m³/s víz átvezetésének biztosítása. A rekonstrukció keretében a benőtt mederből a cserjéket, fákat, tuskókat, valamint a lerakódott iszapot kell eltávolítani. Feladat 5 db torkolati zsilip felújítása, egy duzzasztó és egy szabályozó műtárgy építése, 13 db átereszt ellenőrzése és a becsatlakozó árkokra átereszek építése. A fejlesztés megalapozza a csatorna többcélú hasznosításának lehetőségét, a műtárgyak segítségével az addig levezetési célt szolgáló csatorna vízmegtartó célokat is kielégít majd, valamint rendszerszinten javítja a térség vízellátottságát így elősegítve a fenntartható vízgazdálkodást.
- A Keszeg-ér az érintett öblözet 50,5 km hosszú főcsatornája, felső szakaszán a vízpótlás, alsó szakaszán a belvízelvezetés a domináns. A rekonstrukció keretében 11,7

km hosszú mederszakasz iszapolása, valamint 5 db fenéklépcső, egy bújtor, valamint a Fácánosi vízkivételi zsilip felújítása szükséges, amelyek növelik a csatorna vízszállító és víztartó képességét.

- A két csatorna között új, 1,5 m³/s vízhozam átvezetésére alkalmas, 6,5 km hosszú csatorna és új duzzasztó műtárgy épül, amely kiegészíti a Kis-Rába vízkészletéből a Keszeg-éren át a Vág-Sárdos-Megág-csatorna ökológiai vízpótlását.

A biztonságos vízellátású medrek önmagukban is jelentős vízi életteret jelentenek, azonban a főművi beruházás ezek létrehozásán túl megalapozza „A Hanság Natura2000 ökológiai vízkészlet-gazdálkodásához szükséges műszaki feltételek megteremtése” című természetvédelmi RRF-projekt vízkészletének biztosítását is.

2. A Duna-Tisza-közi Homokhátság vízhiányos ökológiai állapotának javítása, helyreállítása – I. ütem

A Duna-Tisza-közi hátság térségében, a magasabb területeken, az utóbbi évtizedek aszályos időjárása, illetve más éghajlati és vízgazdálkodási tényezők együttes hatása következtében a talajvízszint 3-5 métert süllyedt. A jelenség legfeltűnőbb következménye, ami a vízhasználat, a természetvédelmen túl a turizmus, a beszivárgás, a mikroklíma szempontjából egyaránt kedvezőtlen, hogy a felszíni állóvizek többsége gyakorlatilag eltűnt. A vízhiányos ökológiai állapot javítása érdekében a vízpótlás megoldása sürgető feladat.

A Rábaközi fejlesztésnél bemutatott műszaki tartalomhoz hasonlóan a Homokhátság ökológiai vízpótlása is a vízviisszatartásra fókuszál, így a vízpótlás következményeként lokálisan növekszik a talajok víztartalma, ami a tározók környezetében talajvízszint emelkedésben is megnyilvánul. Ennek megfelelően ez a hatótényező kedvező hatással van a felszín alatti vizek mennyiségi állapotára is.

Megvalósítás:

A tervezett beavatkozások megvalósítása

A „Főművi vízpótlórendszerek építési munkái, új hálózatok és rendszerek kialakítása: A Duna-Tisza-közi Homokhátság vízhiányos ökológiai állapotának javítása, helyreállítása – I. ütem” projekt fejlesztésének szakmai koncepciója szerint a vízpótlás a nyugati területeken alapvetően a Ráckevei-Soroksári Dunaágba (a továbbiakban: RSD) bevezetett vízkészletre támaszkodhat, a keleti területek vízigénye pedig részben a Tiszából szivattyúzással (Tiszaalpar térsége), részben a térség tisztított szennyvízkészletének hasznosításával (Kecskemét térsége) biztosítható.

A Homokhátság északi gerincének vízpótlására alapvetően a meglévő Duna-Tisza-csatorna (a továbbiakban: DTCS) használható fel. Az RSD-ből való kiágazásnál a DTCS-n új komplex vízkormányzó műtárgy épül, amely szabályozott vízbevezetést, valamint szivattyús átemelést tesz lehetővé. A hátsági vízpótlással megnövelt vízmennyiség bevezetéséhez a DTCS jelenlegi 20,2 km hosszú szakaszának rendezése, valamint további 3,5 km szakasz bővítése szükséges Dabásig. Ott egy vízkivételi szivattyútelep létesül, amely a Hernád térségében épülő nyomásfokozó közbeiktatásával, 28 km hosszú csővezetéken juttatja el a vizet a Mikebuda térségi végpontra, egy 2 hektár területű kiegyenlítő tározóba. A hátság Északi gerincének vízpótlására létesítendő vízkivételt kb. 2,5 m³/s kapacitásra kell kiépíteni. A vizet a Homokhátság gerince környezetébe a 110-140 mBf térszintekre kell eljuttatni, hogy onnan a nyugati és keleti irányban lefutó csatornába legyen betáplálható. A létesülő csővezeték két vízkivételi pontja tervezett a Kiskunsági Nemzeti Parknak Dabas és Örkény térségében, ami a Turjánvidék vízpótlását hivatott elősegíteni. A fejlesztés biztosítja a térképen jelzett Natura 2000 és egyéb, térségi természetvédelmi területek vízpótlását, növeli a csatornában tárolt víz mennyiségét, továbbá a környező talajok nedvességét is.

A Tisza vízkészletére alapozott vízpótlás a Tiszaalpári vízpótló rendszer rekonstrukcióját és továbbfejlesztését foglalja magában. A jelenlegi rendszer hatásterületének kiterjesztése valósul meg a korábban kiépített vízpótló művek újjáépítésével, a Baloghalmi-csatorna helyreállításával, és az Alpár-Nyárlőrincpusztai tározó létesítésével. A folyón lévő szivattyútelepek (Tiszaalpári fővízkivétel és Alpári nyomásközpont) és a létesítendő vízkormányzó műtárgyak segítségével kerül a víz a rekonstrukcióval érintett csatornaszakaszokba. A felszíni víz a csatornahálózaton túl egy újonnan létesítendő tározóban (Alpár-Nyárlőrincpusztai tározó) kerül elhelyezésre. A szükséges vízkormányzások érdekében a célterületet érintően több műtárgy átépítése, valamint új műtárgyak létesítése szükséges.

A felszín alatti vizek táplálásának szempontjából az Alpár-Nyárlőrinci tározó és a Szikrai Holt-Tisza fontos részei a beruházásnak. Az összesen közel 90 ha-on elterülő Alpár-Nyárlőrinci tározó közel 40 ha-on teszi lehetővé a tárolt 200 – 220 ezer m³ víz folyamatos elszívárogatását a térségben. A leendő tározótér területén elvégzett talajmechanikai fúrások a jellemző hidraulikai viszonyoknak megfelelően a tározóból a víz felszín alá áramlása várható, ezzel táplálva a talajvizeket. Az altalaj nem vízrekesztő, ezért jelentősebb elszívárgásra lehet számítani. A fejlesztés másik része a Szikrai Holt-Tisza ökológiai célú vízpótlása, revitalizációja.

A használtvizekből származó, valamint a vízgyűjtőről származó vízkészletekre alapozott fejlesztések a fenti két tározón felül további két tározó létesítésével és fejlesztésével valósulhatnak meg Kecskemét és Kiskunfélegyháza térségében. A vízkormányzáshoz a célterületen 12 db műtárgy átépítése, valamint 4 db új műtárgy létesítése szükséges.

Várhatóan a tározók és holtág környezetében – a vízpótlás aktuális mértékétől és az időjárási viszonyoktól függő mértékben – érzékelhetően javul a talajok vízzel való ellátottsága. Ennek következményeként növekszik a vegetáció vízhez jutásának esélye, módosul a vizek lefolyása. A több víz általában véve dúsabb vegetációt, összességében nagyobb vízmegtartó felületet eredményez, ezáltal nő a talajok fedettsége, csökken az aszályérzékenység. Nő a terület vízmegtartó, vízraktározó képessége és javul a talajok vízháztartása, mindez pedig segít megvalósítani a fenntartható vízgazdálkodást.

A szivattyútelep üzemeltetéséhez szükséges villamos energia megújuló energia felhasználásával, napelem-telepek létesítésével biztosítható.

2. Monitoring rendszer létrehozása (helyi és országos monitoring fejlesztés)

Kihívások:

Vizeink számottevő része nem jó állapotú, így az állapot javítása szükséges mind az uniós, mind hazai jelenlegi, és folyamatosan növekvő elvárások miatt, és ehhez (az állapot meghatározása, a változások kimutatása) a monitoring rendszert is a követelményeknek és igényeknek megfelelően (folyamatosan) fejleszteni, optimalizálni kell. A probléma második, belső szintje a monitoring és információs rendszer állapota, amely modernizációja aktuálissá vált, hogy a XXI. század követelményeinek megfelelően, a modern technológiákat kihasználja. A monitoring rendszerek modernizációjára jelen komponens reform keretében javaslatot tesz.

Célkitűzés:

A környezeti döntések komplex értékeléseket igényelnek, amelyhez a modern technológiák és eszközök, a mesterséges intelligencia szakrendszer szintű bevetésére is szükség lenne. Manapság nagy mennyiségű adattal rendelkezünk, amelyből a releváns információk előállítása többváltozós kritérium-elemző rendszerek nélkül elképzelhetetlen. Ugyanakkor ezeket az új – digitális – eszközöket a vízügyi ágazat nem kellően használja ki, így a vízről nem lehet elég gyorsan és elég korszerű, naprakész információkat, tájékoztatást biztosítani, amely lassítja az operatív intézkedések megvalósulását.

Megvalósítás:

A főművi beruházásokhoz kapcsolódó helyi, valamint az azoktól független országos szintű monitoring rendszer építését tervezzük.

A helyi monitoring fejlesztések során az 1-es beruházás projekt-elemeihez kapcsolódóan, a műtárgyfelújításokkal párhuzamosan feladat a távjelezős monitoring állomások kiépítése, amely magába foglalná a vízszintek és a vízhozamok mérését zsilipállás és fixen kiépített mederszelvény segítségével. Zsilip-állapot észlelő és jelző hálózat kiépítése is feladat a rendszer teljes monitoringozása érdekében. Feladat továbbá talajvízszint-mérő állomások sűrítése, telepítése is a felszín alatti vízkészletek változásának bemutatása céljából. A műtárgyakon és mérési helyeken keletkező mérési adatokat a vízügyi igazgatóságok által jelenleg is üzemeltetett folyamatirányító és adatgyűjtő szerverekre kell eljuttatni. Ezekből a rendszerből válik lehetővé az országos szinten gyűjtött hidrológiai és üzemirányítási adatok szolgáltatásának megvalósítása, melynek során a releváns információk, meghatározott mintavételezési idővel feltöltésre kerülhetnek majd a megfelelő külső, nyilvános adatbázisokba.

Az országos vízrajzi monitoring hálózatot több forrásból tudjuk fejleszteni. A DIMOP Plusz forrásaiból megvalósul a vízügyi ágazat korszerű digitális szakrendszereinek kiépítése, amelyek döntéstámogató funkcióval bírnak, hozzájárulnak a korábbi digitális fejlesztések funkcióinak teljes körűvé tételéhez, növelik az ágazat digitális adatállományát, továbbá az egyéb szervezetekkel való adatcsere hatékonyságát, fejlesztve a monitoring hálózatot az informatikai modellezés és távérzékelés-táv mérés alkalmazásával. Az RRF-ből a DIMOP Plusz-os országos szintű fejlesztések hatékonyságának növelése történik meg nem digitális elemekkel; területi felmérésekkel, vizsgálati programok megvalósításával, illetve ezekhez szükséges infrastruktúra kiépítésével, eszközök beszerzésével. A fejlesztések eredményeképpen a vízminőség alakulásának nyomon követése, a vízkárok elhárítása, a készletek felmérése (mind a felszíni, mint a felszín alatti részek vonatkozásában) lehetővé válik. A felszín alatti vizek rendszeres mennyiségi és minőségi felmérése az elsivatagosodás elleni fellépés érdekében is szükséges. A védett területeken a felszíni és felszín alatti vizek megfigyelését olyan jellemzők egészítik ki, amelyeket az egyes védett terület kialakítását előíró jogszabály határozza meg. A monitoring rendszer hozzájárul a VGT4 (4. Vízugyjtő-gazdálkodási Terv) elkészítéséhez is.

Mivel a megépülő rendszerek jelentős hatással vannak nem csak a felszíni, hanem a felszín alatti vizekre is, ezért mindkettőre kiterjed a tervezett hálózat. Minden vízpótló rendszer esetében jelentős szerepe van az időjárás alakulásának is, azokon a helyeken, ahol sem az Országos Meteorológiai Szolgálat (a továbbiakban: OMSZ.), sem a vízügyi igazgatóságok nem üzemeltetnek állomásokat, újak létesítésére van szükség. Az új állomások üzemeltetését, a meglévő rendszerbe illesztve a vízügyi igazgatóságok végzik. Az OMSZ és a vízügyi ágazat adatcseréjének hosszú évek óta kialakult informatikai háttere van, így valamennyi, a magyar állami szervezetek által végzett mérés adatai, egy felületen rendelkezésre állnak, elkerülhetővé téve, hogy egy helyszínen, magyar költségvetési forrásból azonos méréseket végezzenek. A vízügyi adatbázis adatai – amelybe a Vízgazdálkodási komponens megvalósítása által létrejövő monitoring adatai is kerülnek – nyilvánosak és ingyenesen hozzáférhetőek mindenki számára.

A vízkészletekkel történő fenntartható gazdálkodás alapvető feltétele a felszíni vízfolyások vízforgalmának ismerete és a térség más hidrológiai paramétereinek ismerete. Ezen felül a mennyiséget mérő állomásokon vízminőségi szenzorok is beépítésre kerülnek. Ezek segítségével megelőzhető az, hogy rendkívüli szennyezés esetén a szennyezett víz a vizes élőhelyre bejusson. Valamennyi állomás távméréssel is felszerelésre kerül. Így a riasztó funkciót automatikusan tudja ellátni. Ennek megvalósítása érdekében mérőállomások építése szükséges, másrészt a Vízügyi Információs Rendszerben egy olyan tematikus felület megalkotása, ami egy-egy rendszer adatait (meglévő és új állomásokról) egy helyen jeleníti meg.

Smart monitoring alkalmazásával, informatikai eszközökkel, az adatrendszerek összekapcsolásával és az összekapcsolt adatrendszerek feletti, szervezési szinten működő dinamikus tervező-ellenőrző funkcióval a szervezeti széttagoltság megoldható és a tervezéshez szükséges bemenő információk pótolhatók. Az így rendelkezésre álló valós idejű adatok alapján a víz minőségi, mennyiségi romlása esetén a víztestek jó állapotának megőrzése érdekében azonnali intézkedések történhetnek.

A Smart monitoring tartalmazza a mesterséges intelligencia alapú értékelési rendszer fejlesztése a folyamatosan mérő vízminőségi monitoring-állomások adatainak értékelését, veszélyesanyag-terhelések és a szennyezés terjedési folyamatainak feltérképezését, az automatizált állapotértékelő rendszer update-jét és a vízgyűjtő-gazdálkodási tervezés támogatását is.

Összefoglalva az RRF projekt tartalmazza az informatikai eszközök beszerzését, a vízminőségi monitoring és kármentesítési eszközök, a vízrajzi monitoring mérő-, és karbantartó-eszközök beszerzését, a mérőlétesítmények, kutak kivitelezését. A fejlesztés lefedi a felszíni, felszín alatti, felszín közeli és hidrometeorológiai állomáshálózat mérőeszköz igényeit, tartalmazza a hordozható és állomáson beépítetten üzemelő mérőeszközöket, geodéziai mérőeszközöket, valamint a hordalékmérés eszközigényeit.

A DIMOP Plusz projekt informatikai fejlesztésre, elsősorban szoftverfejlesztésre, a vízrajzi és vízminőségi szoftverrendszer megújítására, modell fejlesztésre és nyilvántartó szoftver beszerzésére irányult. A DIMOP Pluszban cél továbbá az állomáshálózat teljes automatizálásának elérése, térinformatikai megjelenítése, míg az RRF-ben a működési feltételek biztosítása.

Ütemterv:

A felszíni és felszín alatti víztestek mennyiségi és minőségi vizsgálatára alkalmas monitoring rendszer országos fejlesztésének jelen projektje 2025. utolsó negyedévéig befejeződik.

3. Természetvédelem

A beruházás a Rábaköz-Tóköz vízrendszeréhez kapcsolódó Hanság térségben, a hasonló elnevezésű Natura 2000 terület vízháztartásának javítása, ökológiai vízpótlásának biztonságosabbá tétele, valamint a felszíni és felszín alatti vizek visszatartásának fejlesztése érdekében valósul meg.

Kihívások:

A 13 545,17 hektár kiterjedésű “Hanság” Natura 2000 terület (kódszáma: [HUFH30005](#) Hanság SAC) jelentős részén megfigyelhető a talajvízszint folyamatos csökkenése, amely komoly természetvédelmi problémákat okoz: a tűzegkészetek pusztulnak, csökken az egyes madár- és kételtű fajok (pl. *Vanellus vanellus*, *Tringa 157etanus*, *Numenius arquata*, *Crex crex*, *Porzana porzana*, *Bombina bombina*) szaporodásához szükséges időszakosan vízzel borított élőhelyek kiterjedése, romlik a vízhez kötődő közösségi jelentőségű élőhelyek ökológiai állapota.

A terület természetvédelmi kezeléséért felelős Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság a Hanság területén 1998 óta végez élőhely-térképezéseket, amelyek eredményeiből egyértelműen látszik, hogy a víztől függő élőhelyek – például a kékperjés láprétek, nyúl-farkfüves láprétek – fokozatosan szárazodnak, félszáraz gyepekké alakulnak. Az Észak-Hanság területén a 2000-ben végzett élőhelytérképezés során mindössze 6, együttesen 44,6 hektár kiterjedésű foltot soroltak a szárazabb gyepek közé, míg 2018-ban ezek az élőhelyek már 21 foltban, összesen 135,6 hektáron fordultak elő.

Az élőhelyek átalakulása további közösségi jelentőségű növény- és állatfajok (pl. *Cirsium brachycephalum*, *Coenonympha oedippus*, *Maculinea teleius*, *Microtus oeconomus mehelyi*) élőhelyeinek eltűnését, állományainak csökkenését is okozza. További következményként

jelentkezik egyes idegenhonos inváziós fajok megjelenése. Jó példa erre az agresszíven terjedő selyemkóró, amely a 90-es évekig a Hanságban alig volt ismert, mindössze egy előfordulással volt jelen, míg egy 2016-ban indított projekt keretében már 35 területen, összesen 11 595 m²-en vált szükségessé a visszaszorítása.

Az elmúlt évek során a kételtűek szaporodására alkalmas vízterek kiterjedése is drasztikusan lecsökkent, számos faj (pl. a mocsári béka) állományainak csökkenését idézve elő. 2000-ben a kijelölt mintavételi területeken (1000 m²) még 1200 egyed volt a legmagasabb észlelt mocsári béka egyedszám, a következő években (2008-ig) 0-25 között ingadozott, napjainkban a 2000-ben kijelölt mintavételi területek már nem alkalmasak szaporodóhelynek. A lerakott petékből a békák sok esetben nem tudnak kifejlődni a szaporodóhely kiszáradása miatt.

Célkitűzések:

A fejlesztés átfogó célja a Hanságban található védett, illetve Natura 2000 élőhelyek ökológiai állapotának fenntartása, javítása a 4950 hektár kiterjedésű célterületen, a térség felszínalatti és felszíni víztározó képességének fejlesztése révén.

Megvalósítás:

A beruházás fő tevékenységei a faanyag-termelési célú erdőgazdálkodás, illetve szántóföldi növénytermesztés igényeihez igazodó kiegyensúlyozott vízellátás biztosítása érdekében korábban kialakított csatornarendszer fejlesztésére összpontosítanak. A területkezelés természetvédelmi célkitűzéseit előtérbe helyezve a tervezett tevékenységek egyes mederszakaszok és kezelősávok szükséges mértékű felújítását (93,2 km), valamint a vízkormányzást és vízvisszatartást biztosító műtárgyak felújítását (57 db), új műtárgyak építését (41 db) tartalmazzák. Az így felújított, fenntartható vízgazdálkodási rendszer működésbelépésével lehetővé válik a csapadékvizek és a térségbe érkező folyóvizek megtartása, elkerülhetővé válik, hogy ezek felhasználatlanul eltűnjenek a területről, felszíni és felszín alatti vízkészletek formájában a térségben tartva biztosítani tudják a Natura 2000 terület ökológiai vízigényét.

Valamennyi beavatkozás közös célja a vizes élőhelyek helyreállításának és jobb kezelésének biztosítása (N02) a célterület vízgyűjtő és vízelosztó kapacitásának javítása révén. A talajvízbe való fokozott természetes beszivárgás (N13) biztosítása és a környező területekről történő lefolyás csökkentése érdekében egyes, ma nem használt csatornákat megszüntetnek, míg mások víztározó kapacitását javítják. A mesterséges (azaz betonból vagy hasonlóból készült) patakmedrek építése teljesen elkerülendő; a rehabilitáció alá vont vízfolyások és csatornák megtartják természetes medrüket, amelyet a projekt során természetesebb morfológiára alakítanak ki.

Tevékenységek indikatív felsorolása és várható mennyiségi adatai a tervezési eredmények alapján

Vízjogi engedélyes és kiviteli tervek készítése	12 db
Vízjogi létesítési engedélyezési eljárás	12 db
Vízjogi üzemeltetési engedélyezési eljárás	12 db
Megvalósíthatósági tanulmány készítése	1 db
Célterület ökológiai állapotának nyomon követése	4950 ha
Meglévő vízkormányzó műtárgyak felújítása, átalakítása	57 db
Új vízkormányzó műtárgyak létesítése	41 db
Meglévő csatorna medrek felújítása	75,2km
Új csatorna medrek létesítése	6,8 km

Meglévő csatorna medrek kezelősávjának felújítása	18 km
Műszaki ellenőri tevékenység	12 db
Természetvédelmi szakfelügyelet a kivitelezés alatt	12 db
Invazív növényállományok felszámolása	1 db
Projekt menedzsment	1 db

Célcsoport:

A beruházást végrehajtó szervezetek: fő-kedvezményezettként a Fertő-Hanság Nemzeti Park Igazgatóság, együttműködő partnerek az Észak-Dunántúl Vízügyi Igazgatóság, a Kisalföldi Erdőgazdaság Zrt., és az érintett önkormányzatok.

Ütemezés:

A beruházás előkészítése, a fő tevékenységekhez szükséges tervek, engedélyek és közbeszerzési dokumentációk ütemezett elkészítése: 2022. január 1 – 2023. március 31.

A fő tevékenységekhez szükséges közbeszerzési eljárások ütemezett lefolytatása: 2023. január 1 – 2024. március 31.

Ütemezett kivitelezés: 2024. január 1 – 2026. április 30.

Végső forráslehívás: 2026. szeptember 1 – 2026. december 31.

4. Nyitott stratégiai autonómia és biztonsági kérdések

A komponens volumenét tekintve a fejezet nem releváns.

5. Határokon átvívelő és több országot érintő projektek

A komponens volumenét tekintve a fejezet nem releváns.

6. A komponens zöld dimenziója

A beruházások hozzájárulnak az uniós éghajlati intézkedések és a környezeti fenntarthatóság érvényesítéséhez a főművi projektek keretében megvalósuló fejlesztések a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz létrehozásáról szóló Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/241 rendelet VI. mellékletében szereplő 040. beavatkozási terület (vízgazdálkodás és a vízkészletek megőrzése (ideértve a vízgyűjtő-gazdálkodást, az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodáshoz kapcsolódó meghatározott intézkedéseket, az újrafelhasználást, a szivárgás csökkentését) alapján.

A „Második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia 2014-2025 kitekintéssel 2050-re” stratégiai dokumentum megállapítása szerint a klímaváltozás várható káros következményei közül kiemelkedik az aszály, amely Magyarország esetében, mint azt 2022-ben is tapasztaltuk rendkívüli károkat eredményez. Ennek kezelését, illetve ehhez való alkalmazkodást szolgálják a komponens infrastrukturális fejlesztései, a gazdálkodók szemléletformálását segítő intézkedései, valamint a fenntartható vízgazdálkodást megvalósító monitorozó reformok. Ezek a beavatkozások és intézkedések ugyanakkor hozzájárulnak az élővilág sérülékenységét okozó negatív hatások csökkentéséhez is.

A szemléletformálási projekt célja, hogy a felhasználók takarékosabb vízfelhasználási technológiát alkalmazva az egységnyi vízfelhasználást csökkentsék.

A TSI bevonásával a fenntartható vízgazdálkodást megvalósító éghajlat-adaptációs intézkedési csomag illeszkedik az RRF rendelet mellékletében szereplő 040. beavatkozási területen meghatározott célokhoz.

Az RRF-ben szereplő főművi beruházások hozzájárulnak az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodáshoz, és az elvárt éghajlatpolitikai célkitűzésekhez. A projektekben olyan infrastruktúra fejlesztések történnek, amelyek az éghajlattal összefüggő kockázatok megelőzését és kezelését szolgálják. Egyre gyakrabban kell számolnunk olyan hidrometeorológiai helyzetekre (aszályos időszakokra), amelyek szükségessé teszik a vízhiány elleni védekezés keretében végzett szivattyúzási, vízpótlási, vízátelési, illetve vízcserére irányuló intézkedéseket. A vízpótlás érdekében olyan „komplex” vízkormányzó műtárgyak épülnek, amelyek szabályozott vízbevezetést, valamint szivattyús átemelést tesznek lehetővé. Az érintett területen több mellékcsatorna torkolatának közelében vannak olyan vízviisszatartásra alkalmas zsilipek, amelyek fejújítása vagy teljes átépítése szükséges, így a mellékcsatornák alkalmasak lehetnek a vizek kártétel nélküli viisszatartására is a csatorna mederben, valamint a sekélyes területeken.

A vízviisszatartás fejlesztése érdekében tározók kialakítása is megtörténik a fejlesztéssel érintett térségekben. Ezek funkciója a vizek időszakos és kiegyenlítő célú tározása, a talajvíz utánpótlás növelése, az ökoszisztémák, valamint a tájhasználati vízigények kielégítése.

Előremutató szempontként említhető a megújuló forrásból származó energia használata, így például a szivattyútelepek működtetéséhez szükséges napelem telepek felhasználása. Összességében a távolabbról idevezetett felszíni víz hozzájárul a térségek vízháztartási helyzetének javításához, ami a kiszáradó vizes élőhelyek helyzetére is pozitív hatást gyakorol. Közvetett módon a talajba szivárgó többletvíz egyes területeken jelentős mértékben emelheti a talajvíz szintjét.

A Hanság Natura 2000 terület ökológiai vízpótlásának biztonságosabbá tétele a „Rábaköz-Tóköz vízpótlás fejlesztése” eredményeként lehetőség nyílik a talajvízszint folyamatos csökkenésével veszélyeztetett Hanság Natura 2000 terület (HUFH30005 Hanság SAC) víztől függő ökoszisztémáinak, illetve a hozzájuk kötődő védett és közösségi jelentőségű természeti értékek – fajok és élőhelyek – megőrzéséhez szükséges ökológiai feltételek biztosítására.

7. Digitális dimenzió

A beruházások 100%-os digitális együtthatóval támogathatók a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszközzel szóló rendelet mellékletében szereplő 055. beavatkozási terület alapján, [IKT-infrastruktúra egyéb típusai (köztük nagyméretű számítógépes erőforrások/berendezések, adatközpontok, szenzorok és más vezeték nélküli berendezések)].

A komponens digitális dimenziója a vízkészlet-gazdálkodás digitális átalakításán alapszik, melyet a komponens projektjei is szem előtt tartanak. A projektek eredményeként megvalósuló rendszerek üzemeltetésének automatizálása hozzájárul a vízgazdálkodás digitális átalakuláshoz.

A monitoring rendszer kiépítése során a vízkivételi pontokon a vízmennyiség digitális eszközökkel történő mérése valósul meg, melynek során a mért adatok az adott pontokon történő minőségi mérések eredményeivel együtt bekerülnek egy olyan informatikai rendszerbe, amelynek segítségével a felhasználók a saját céljaiknak megfelelő lekérdezéseket állíthatnak össze. Célunk, hogy a felhasználók köre minél nagyobb legyen, így valósulna meg egy digitális szolgáltatás az állam részéről.

8. „Ne okozz jelentős kárt” elv

A projekt keretében megvalósuló beruházások esetében az a fő kihívás, hogy a vízpótlásra felhasznált felszíni víz, a vízkivétellel érintett vízfolyásokon nem okozzon még akkor sem kárt, ha hosszabb távon – egy kedvezőtlenebb klíma szcenárió bekövetkezése esetén – csökken a rendelkezésre álló vízkészlet.

A beruházások során felhasznált felszíni víz rendelkezésre állása (az érintett vízfolyások mennyiségi „terhelhetősége”) Magyarország harmadik vízgyűjtő-gazdálkodási tervében (VGT3) került elemzésre. Megállapítható, hogy mindhárom érintett vízfolyás (Duna, Tisza, Rába) esetén a projektekben tervezett vízpótláshoz felhasznált víz fenntartható módon rendelkezésre áll, anélkül, hogy az érintett víztestek állapota kedvezőtlen irányba módosulna.

Általános projekttervezési gyakorlat, hogy meg kell vizsgálni a projekt elmaradásának következményeit is („0” verzió). Megállapítható, hogy a projekt elmaradása esetén, jelentős ökológiai kár keletkezne, minden érintett területen csökkenne a biodiverzitás. A Homokhátság és a Rábaköz-Tóköz vízpótlása beruházás esetében tovább nőne a térség felszín alatti vízhiánya, ami az erre érzékeny fajok kipusztulásához vezet.

A Hanság Natura 2000 terület ökológiai vízpótlásának biztonságosabbá tételét célzó fejlesztés elmaradása esetén megszűnhetnek a térség jelentős ökológiai értékének számító mocsaras, lápi területek, számos faj kipusztulását előidézve.

A környezetvédelmi és természetvédelmi érdekek és az ezt reprezentáló uniós irányelvek maradéktalan érvényesítését biztosítja, hogy a beruházások megkezdése előtt az engedélyeztetés során minden esetben megtörténik a környezetre, illetve a természetre gyakorolt hatások vizsgálata. A környezeti hatásvizsgálat elvégzését jogszabály vagy a környezetvédelmi hatóság írja elő. A Stratégiai Környezeti Vizsgálat és Környezeti Hatásvizsgálat készítése az egyes tervek, illetve programok környezeti vizsgálatáról szóló 2/2005 (I.11.) Korm. rendelet, a környezeti hatásvizsgálati és az egységes környezethasználati engedélyezési eljárásról szóló 314/2005 (XII.25.) Korm. rendeletben rögzítettek alapján történik. Jogszabályi előírás, hogy a döntés során figyelembe kell venni a vízgyűjtő-gazdálkodási tervet (VGT) is.

A vizsgálat részletesen kitér a DNSH alapelveinek érvényesítésére is, amely magában foglalja az éghajlatváltozás mérséklését, az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodást, a vízkészletek fenntartható használatát és védelmét, valamint a biológiai sokféleség és az ökoszisztémák védelmét és helyreállítását.

A DIMOP Plusz bevonásával fejlesztendő monitoring elem, amely a meglévő országos monitoring hálózat részeként, annak fejlesztéseként épül meg, biztosítva a szükséges állomássűrűséget, lehetővé teszi egyaránt a felszín feletti és felszín alatti vízkészletek folyamatos ellenőrzését az új és meglévő rendszerekben. Ennek segítségével – a rendszer bármelyik elemében a rendkívüli időjárás hatásainak mérséklése érdekében – be lehet avatkozni.

A komponens minden reformja és beruházása így megfelel a „Ne okozz jelentős kárt” elvnek, a beavatkozásoknál a hatás minimálisra csökkentésével, a komponens egészét tekintve pedig összességében kedvező hatás kiváltásával. Az elemzéseken alapuló, az útmutató alapján kitöltött, mellékelt sablon tartalmazza ennek részletes alátámasztását.

9. Mérföldkövek, célok és ütemezés

A komponenshez tartozó célokat, mérföldköveket és azok éves szintű ütemezését összefoglalva az alábbi táblázat tartalmazza.

Reformok	Mérföldkőig elérendő cél	Eredmény	Éves ütemezés	
4 – D. Vízgazdálkodás Szemléletformálás	Az öntözéses gazdálkodásról szóló 2019. évi CXIII. Törvény, illetve az öntözéses gazdálkodásról szóló törvény végrehajtásáról szóló 302/2020. (VI. 29.) Korm. rendelet módosítása	A jogszabály-módosítások hatálybalépése	2023.	Q2

	Fenntartható vízgazdálkodási közösségek létrehozása	100 újonnan megalakult öntözési közösség	2024.	Q3
	Tájékoztató rendezvények szervezése	Elkészült képzési tematika szerinti rendezvények szervezése	2025.	Q4
	A víztakarékos gazdálkodást megvalósító gazdák által művelt területek ha-ban	50 000 hektáron víztakarékos gazdálkodás valósul meg	2026.	Q1
4 – D. Vízgazdálkodás – Fenntartható vízgazdálkodás: Az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodási intézkedések felgyorsítása a vízgazdálkodásban	A fenntartható vízgazdálkodással foglalkozó munkacsoport jelentése	A jelentés közzététele	2023.	Q4
	A munkacsoport által kidolgozott ajánlásokra épülő cselekvési terv végrehajtása	Az akciótér megvalósul	2025.	Q2
Beruházások	Mérőföldköig elérendő cél	Eredmény	Éves ütemezés	
4 – D. Vízgazdálkodás – Főművi vízpótlórendszerek építési munkái, új hálózatok és rendszerek kialakítása	A főművi beruházások keretében megvalósult monitoring rendszer adatai alapján a beruházásokkal érintett felszíni és felszín alatti víztestek jó ökológiai állapot elérésének bemutatása	Az eredmények közzététele a vízügyi honlapon megvalósul	2025.	Q4
	Rábaköz-Tóköz vízpótlás fejlesztése	Elkészül a tervdokumentáció	2022.	Q4
	Rábaköz-Tóköz vízpótlás fejlesztése	A beruházás befejeződik, megtörténik a rendszer üzembe helyezése	2026.	Q2
	A Duna-Tisza-közi Homokhátság vízhiányos ökológiai állapotának javítása, helyreállítása – I. ütem	Elkészül a tervdokumentáció	2023.	Q1
	A Duna-Tisza-közi Homokhátság vízhiányos ökológiai állapotának javítása, helyreállítása – I. ütem	A beruházás befejeződik, megtörténik a rendszer üzembe helyezése	2026.	Q2
4 – D. Vízgazdálkodás – Monitoring rendszer kiépítése	Átfogó monitoring rendszer kiépítése helyi szinten (Főművi és a Természetvédelem beruházás területein)	Az újonnan létesülő monitoring kutak üzemeltetési engedélye elkészül	2024.	Q4
	Felszíni és felszín alatti víztestek mennyiségi és minőségi monitoring országos rendszerének fejlesztése	Az országos monitoring rendszer bővítésének befejezése	2025.	Q4
	Felszíni és felszín alatti víztestek mennyiségi és minőségi monitoring országos rendszerének fejlesztése	A projektben legalább 30 db új felszíni vízrajzi állomás építése és a felszín alatti monitoring rendszer továbbfejlesztése érdekében több mint 60 új kút fúrása történik meg tervezetten.	2025.	Q4
	„A Hanság Natura 2000 terület ökológiai vízpótlásának	Elkészül a tervdokumentáció	2023.	Q2

4 – D. Vízgazdálkodás – Természetvédelem	biztonságosabbá tétele – a Rábaköz-Tóköz vízpótlásához kapcsolódó természetvédelmi fejlesztés” részletes terveinek szükség szerinti felülvizsgálat			
	„A Hanság Natura 2000 terület ökológiai vízpótlásának biztonságosabbá tétele – a Rábaköz-Tóköz vízpótlásához kapcsolódó természetvédelmi fejlesztés” megvalósítása	A beruházás befejeződik	2026.	Q2
	A vízháztartás helyreállítását célzó beavatkozások által megcélzott zöldinfrastruktúra, ill. védett, vagy Natura 2000 területek együttes kiterjedésének növekedése hektárban	A vízháztartás helyreállítását célzó beavatkozások által megcélzott zöldinfrastruktúra, ill. védett, vagy Natura 2000 területek együttes kiterjedése 4 950 hektárral növekszik.	2026.	Q2

A komponens „*Főművi vízpótlórendszerek építési munkái, új hálózatok és rendszerek kialakítása*” beruházásának

- **célja:** a beruházásban szereplő fejlesztések során a meder vízszállító kapacitás növekedése m³/s-ban;
- **mérőföldkövei:** az egyes fejlesztések projekt előkészítési, kivitelezési mérőföldkövei.

A hatásterület kiterjesztése a vízszállító csatornák rekonstrukcióján keresztül valósul meg. Cél, hogy a főművekhez kapcsolódva minél hosszabb szakaszokon történjen meg a vízszállító kapacitás visszaállítása. A munkálatok a területek megvásárlásával kezdődnek, majd a rekonstrukció tervezésével, kivitelezésével, végül az elkészült fejlesztés átadásával zárulnak. Ezekhez a munkafolyamatokhoz kapcsolódva határoztuk meg a beruházás mérőföldköveit.

A természetvédelmi beruházások célértéke a vízháztartás helyreállításával érintett területek hektárban kifejezett mérete, amely a megvalósuló tervek alapján határozható meg. A beruházások mérőföldkövei a tervezési és megvalósítási szakaszok lezárása.

A szemléletformálás reformja akkor mondható sikeresnek, ha minél több érdekelt részt vesz a képzéseken, minél többekhez eljutnak a tájékoztató anyagok. A tájékoztató kampány folyamatos, évente többféle fórumon szólítjuk meg a vízhasználókat, illetve a vízgazdálkodás szereplőit. A szemléletformáláshoz kapcsolódóan további kérdőíves felmérésekkel kaphatunk választ arra, hogy hányan alkalmaztak a reform hatására fenntartható vízgazdálkodási megoldásokat. A kérdőíves felmérés során a mezőgazdasági vízgazdálkodási ágazat fejlesztésére nyitva álló VP2-4.1.4-16 kódszámú pályázati felhívásban szereplő műszaki tartalom alapján határozhatók meg pontosan a víztakarékosságot célzó megoldásnak minősülő, megvalósult beruházások. A kampány során a pályázati felhívás iránt érdeklődők célzottan szólíthatók meg, és a megvalósulás mértékét a pályázó gazdálkodók által művelt területek nagysága is jellemzi.

Az országos monitoring rendszer kiépítésének célja, hogy egy jól használható, informatív, nyilvános adatbázis jöjjön létre. A monitoring rendszer kiépítésének mérőföldkövei a mérési pontok kijelölése, az adatokat szolgáltató berendezések felszerelése, és az informatikai és eszközháttér megvalósítása. (A DIMOP Plusz forrásai leegyszerűsítve az RRF-ből kiépülő hardverek szoftveres fejlesztéseire, adatbázis-építéséhez kerülnek bevonásra.)

A TSI forrásainak felhasználásával megvalósuló fenntartható vízgazdálkodási, éghajlat-adaptációs intézkedési csomag a TSI 2023-as felhívásában meghatározott mérőföldkövek szerint teljesülhet.

10. Finanszírozás és költségek

RRF támogatási igény: 58 Mrd Ft.

A komponens összköltsége:

	RRF-ben elszámolható költség (Mrd Ft)
Reformok	
Szemléletformálás	0,1
Fenntartható vízgazdálkodás: az éghajlat-adaptációs intézkedések felgyorsítása a vízgazdálkodás területén	-
Beruházások	
Főművi vízpótlórendszerek építési munkái, új hálózatok és rendszerek kialakítása	44,5
Monitoring rendszer kiépítése	10
Természetvédelem	2,9
Összesen (nettó)	58

Vidékfejlesztési programhoz való viszony:

Magyarország Kormánya a Közös Agrárpolitika vidékfejlesztési pillérén keresztül 4 265 Mrd forintot fordíthat a magyar vidék, a magyar mezőgazdaság és élelmiszeripar fejlesztésére 2027-ig. A 80 százalékos nemzeti társfinanszírozást Magyarország Kormánya a központi költségvetésből biztosítja, az RRF forrásokból függetlenül.

A vidékfejlesztési program kapcsolódó felhívásai: VP4-4.4.2.1-16 [Vízvédelmi célú nem termelő beruházások: létesítmények kialakítása, fejlesztése](#); VP2-4.1.4-16 A mezőgazdasági vízgazdálkodási ágazat fejlesztése; VP5-16.5.2-20 „Öntözési közösségek együttműködésének támogatása. A komponens részét képező „Szemléletformálás” reform egyik célja, hogy ezen felhívások megismertetésével ösztönözze a gazdálkodókat, a fenntartható vízgazdálkodást elősegítő gazdálkodás kialakítására. A felhívások által finanszírozható tevékenységek nem érintik a jelen komponensben vázolt, RRF-ből megvalósítandó reformot és beruházásokat.

Állami támogatás:

“Analytical grid for water infrastructures” (analitikai hálózat) alapján megállapítható, hogy Magyarországon a vízügyi ágazatban a vízi infrastruktúra az állam vagy a helyi önkormányzatok tulajdonában van, és a vízi infrastruktúrák üzemeltetése és kezelése az állam (azaz a helyi vagy regionális önkormányzatok) felelőssége, amely vagy pályázat útján üzemeltetésbe adja, vagy üzemelteti maga. Ezért az állami támogatás meglehetősen kizárható a tulajdonosok szintjén, a természetes monopólium (a verseny torzulása nélkül), valamint az üzemeltető szintjén, nyílt pályázat kiválasztása vagy házon belüli üzemeltetők esetében, mivel díjaik nem haladják meg a piaci árfolyamot (nincs előny), hivatkozva az analitikai hálózat 1. és 7. szakaszára.

A “Szemléletformálás” reform esetében alkalmazható összeegyeztethetőségi jogcím:

A Bizottság 702/2014/EU Rendelete (2014. június 25.) az Európai Unió működéséről szóló szerződés 107. és 108. cikkének alkalmazásában a mezőgazdasági és az erdészeti ágazatban, valamint a vidéki térségekben nyújtott támogatások bizonyos kategóriáinak a belső piaccal összeegyeztethetőnek nyilvánításáról.

22. cikknek való megfelelés (A tanácsadási szolgáltatásokhoz nyújtott támogatás)

- 22. cikk (3) bekezdés 1305/2013/EU rendelet 5. cikke szerinti uniós vidékfejlesztési prioritásokhoz való kapcsolódás

(4) a mezőgazdasággal és az erdőgazdálkodással kapcsolatos ökoszisztémák állapotának helyreállítása, megőrzése és javítása, különös tekintettel a következő területekre: b) a

vízgyógyítás javítása, a műtrágya- és peszticidhasználat szabályozásának javítását is beleértve;

(5) az erőforrás-hatékonyság előmozdítása, valamint a karbonszegény és az éghajlatváltozás hatásaival szemben ellenállóképes gazdaság irányába történő elmozdulás támogatása a mezőgazdasági, az élelmiszeripari és az erdészeti ágazatban, különös tekintettel a következő területekre: a) a mezőgazdaság általi vízfelhasználás hatékonyságának fokozása;

- 22. cikk (3) bekezdésben meghatározott elemek

d) a 2000/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 11. cikkének (3) bekezdésében foglaltak végrehajtása céljából a tagállamok által meghatározott követelmények;

2000/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv 11. cikkének (3) bekezdés c) a vizek hatékony és fenntartható használatát előmozdító intézkedéseket azzal a céllal, hogy elkerüljék a 4. cikkben meghatározott célkitűzések elérésének veszélyeztetését;

- 22. cikk (4) bekezdés a tanácsadás kiterjedhet továbbá az e cikk (3) bekezdésében említettektől eltérő, az éghajlatváltozás mérséklésével és az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodással, a biológiai sokféleséggel és a vízvédellel kapcsolatos egyéb kérdésekre, az 1307/2013/EU rendelet I. mellékletében megállapítottak szerint, valamint a mezőgazdasági üzem gazdasági és környezeti teljesítményével, többek között a versenyképességi szempontokkal kapcsolatos kérdésekre is. Ez a rövid ellátási láncok kialakításához, az ökológiai gazdálkodáshoz, valamint az állattenyésztés egészségügyi aspektusaihoz kapcsolódó tanácsadást is magában foglalhat.

1. Szemléletformálás:

A reform 100% RRF forrásból finanszírozott. A költségbecslés során a felülről lefelé történő megközelítés alkalmaztuk, vagyis a költségbecslés hasonló múltbeli projektek összköltségének / átfogó kiadásainak vizsgálatán alapul. A kisfilm, kiadvány, tájékoztató kampány, valamint a konferencia/képzés költségének becslése a hasonló témában az Agrárminisztérium által 2020-ban, és 2019-ben kötött szerződésekre alapozva történt.

2. Főművi vízpótlórendszerek építési munkái, új hálózatok és rendszerek kialakítása:

A beruházás 2 projektjének céljaihoz hasonló céllal kivitelezett, illetve kivitelezendő projektek Magyarországon hazai és uniós forrásokból egyaránt finanszírozásra kerültek, melyhez jól illeszkedik az RRF forrás. Több projekt megvalósult, illetve jelenleg is kivitelezés alatt áll Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program (KEHOP, 2014-2020) forrásból. További projektek megvalósítását tervezzük a KEHOP folytatásaként megnyíló KEHOP Plusz (2021-2027) forrásból, illetve hazai forrásként külön Kormány határozat által biztosított hazai források is rendelkezésre állnak a projektek finanszírozására.

A Homokhátság projekt előkészítése KEHOP forrásból történik. Teljes mértékben RRF forrást a Rábaköz-Tóköz projekt esetében kívánunk igénybe venni. A tervezés során kiemelt figyelmet fordítunk a keresztfinanszírozás elkerülésére.

3. Természetvédelmi beruházások:

A beruházás 100% RRF forrásból finanszírozott. A költségbecslés során az alulról felfelé történő megközelítést alkalmaztuk. Az egységköltség meghatározásához historikus, statisztikai és objektív adatokat használtunk, valamint indikatív árajánlatokat vettünk figyelembe, melyeket a költségbecslésben részletesen ismertettünk. Az egységköltségeket alapul véve szoroztuk fel azokat a tervezett műszaki mennyiségekkel. A becslés során a KSH adatai alapján kalkuláltunk az inflációval

4. Monitoring rendszer fejlesztése

A beruházás 78,94%-ban RRF forrásból finanszírozott (az ÁFA tartalmat az RRF nem finanszírozza). A költségbecslés során az alulról felfelé történő megközelítést alkalmaztuk. Az

egységköltség meghatározásához historikus, statisztikai és objektív adatokat használtunk, melyeket a költségbecslésben részletesen ismertettünk. Az egységköltségeket alapul véve szoroztuk fel azokat a tervezett műszaki mennyiségekkel. A becslés során a KSH adatai alapján kalkuláltunk az inflációval.

5. Fenntartható vízgazdálkodás: az éghajlat-adaptációs intézkedések felgyorsítása a vízgazdálkodás területén

A reform a TSI 2023 felhívás forrásainak felhasználásával, szükség szerint hazai forrás bevonásával finanszírozott.

11. Hitel kérelem alátámasztása (amennyiben releváns)

Jelen komponens vonatkozásában nem releváns.

Agence Europe

E. KOMPONENS: FENNTARTHATÓ ZÖLD KÖZLEKEDÉS

1. A komponens bemutatása

Szakpolitikai terület: távolsági és városi mobilitás és közlekedés

Célkitűzés: A következő évtizedekben, 2040-ig bezárólag az a cél, hogy az ország közlekedési rendszerének zöld átállása rendszerszintű eredményeket hozzon oly módon, hogy Magyarország alacsony emissziós közlekedési rendszere egyenszilárdságúvá váljon, minden törzshálózati elemen valósuljon meg az európai uniós műszaki sztenderdeknek megfelelő kiépítés, a szűk keresztmetszetek szűnjenek meg, a kötőtpályás ágazatok pedig megfelelően kapcsolódjanak a személyforgalomban a települési struktúrákhoz. Ezzel az alacsony emissziójú közösségi közlekedés az egyéni közúti közlekedés teljesértékű alternatívájává válik, és párhuzamosan megkezdhető a városi térségekben a közúti közlekedés szabályozási és aktív műszaki beavatkozási eszközökkel történő visszaszorítása, valamint a távolsági teherforgalomban a kamionforgalom korlátozása.

A komponens az alábbi országspecifikus ajánlásokra reagál:

2019/3 Állítsa a beruházásorientált gazdaságpolitika középpontjába a kutatást és az innovációt, az alacsony szén-dioxid-kibocsátású energiagazdaságot és közlekedést, a hulladékgazdálkodási infrastruktúrát, valamint az energia- és erőforrás-hatékonyságot, figyelembe véve a regionális különbségeket is.

2020/3 Helyezze a beruházások középpontjába a zöld és digitális átállást, mindenekelőtt a tiszta és hatékony energiatermelést és -felhasználást, a fenntartható közlekedést

2022/6 Az épületek és a közlekedés terén csökkentse a fosszilis tüzelőanyagoktól való függést azáltal, hogy fokozott erőfeszítéseket tesz a mindenki számára elérhető – és különösen a lakóházakra irányuló – energiahatékonysági intézkedések, illetve a közlekedés villamosítása tekintetében.

Reform és/- vagy beruházás:

1.) Budapesti agglomeráció kötőtpályás fejlesztése beavatkozási terület

Budapest térségében az elővárosi személyforgalom meghatározó eszköze a személyautó, míg a fővároson belül a közösségi közlekedés dominál, az elővárosokból kétharmados többségben van az autós ingázás. A városkörnyék gyors népességnövekedése és a gazdasági növekedés hatására a közúti közlekedés okozta gazdasági és környezeti károk redukálása szükséges. Ehhez beruházásként az agglomeráció vasúti rendszerének jelentős korszerűsítése, kapacitásbővítésére kell sort keríteni, mind a pályák, mind az állomások, terén. Cél a vonatokat használó utasok számának 80%-kal történő növelése, és évente 4 millió tonna szén-dioxid kibocsátás megelőzése, az egyes vonali fejlesztésekkel ezen átfogó célokhoz való hozzájárulással. Az beavatkozáshoz szorosan kapcsolódik a *Közlekedés digitalizációja beavatkozási reformterület*nél tárgyalt országos utastájékoztatási és tarifareform, valamint Budapest és agglomerációja esetében a regionális közlekedésszervezési intézményrendszer létrehozása.

Beavatkozások/Reformok:

1. Beruházás: Elővárosi vasúti hálózat kapacitásainak bővítése (HÉV)

A beavatkozás tartalma: 56 km elővárosi HÉV vasútvonal korszerűsítése és kapacitásbővítése, vasúti digitalizációja a kapcsolódó vasútautomatizálással együtt, az érintett állomások akadálymentesítésével, a helyi intermodalitás megoldásával.

COFOG kód: 04.5 – Transport

2.) Regionális közlekedési hálózatok fejlesztése beavatkozási terület

Magyarország egykori, fővárosi központú, sugaras-gyűrűs közlekedési rendszerében a történelmi határok első világháborút követő átalakulásával olyan közlekedési szerkezet jött létre, melyben a gyűrű irányú kapcsolatok jelentős részben a határokon kívülre kerültek. A kiemelten központosított országszerkezet hozzájárult, hogy napjainkban a központi régióban lakik a népesség közel 1/3-a. Budapest vonzó hatása mellett az egyes gazdasági központok munkaerő-vonzó hatása is egyre inkább érvényesül, ezen hatások együttesen egyes országrészek elnéptelenedésével járnak. Ennek megállítására számos beruházás tervezett a programban: a helyi és helyközi közúti közösségi közlekedés karbonmentes átalakítása, valamint a vasúthálózaton egy kritikus állapotú szakasz megerősítése.

Beavatkozások/reformok:

2. Beruházás: Vasúthálózat szűk keresztmetszet kiváltás TEN-T korridoron

A beavatkozás vasúti pálya 160 km/h sebességre emelését tartalmazza 11 km hosszon Almásfüzitő és Komárom között.

3. Beruházás: Vasúthálózat szűk keresztmetszet kiváltás TEN-T korridoron

A beavatkozás vasúti pálya 160 km/h sebességre emelését tartalmazza 30,3 km hosszon Békéscsaba és Lőkösháza között.

4. Beruházás+ pilot: Zéró emissziós buszközlekedés fejlesztése

A beavatkozással a helyi és regionális közösségi autóbuszforgalom nagymértékű kibocsátáscsökkentését lehet elérni.

COFOG kód: 04.5 - Transport

3.) Közlekedés digitalizációja beavatkozási terület

A közlekedés digitalizációja terén jelentős fejlesztések szükségesek. Tekintve, hogy a program nagymértékben a zéró-emissziós közösségi közlekedésre fókuszál, a digitalizációs beavatkozások is ezt követik. Az egyik legfontosabb lépés a vasútautomatizálás végrehajtása minden olyan vasútvonalon, ahol infrastruktúra beruházás történik. Az automatizálás a korszerű biztosítóberendezések központi felülvezérlését jelenti, ehhez kapcsolódik a digitális utastájékoztató kiépítése.

A másik központi elem a tarifarendszer és utastájékoztatói folyamatok reformja, amely lehetővé teszi, hogy az egyes közszolgáltatók távolság és területi alapú, közös jegy- és bérletrendszert alakítsanak ki regionális, majd távlatban országos szinten, valamint a szolgáltatásokhoz történő hozzáférés tekintetében, csatlakozások igénybevétele során, valamint havária események esetén a szolgáltatások igénybevétele, folytatásával kapcsolatos valós idejű információk alágazat semleges módon váljanak elérhetővé az utasok számára. Ennek megvalósítása érdekében a reform részét képezi a kapcsolódó OpenData és egyéb adathozzáférési pontok (api) kialakítása, a szükséges backend infrastruktúrák fejlesztése, utastájékoztató eszközök telepítése, Budapest elővárosi vonzáskörzeti térségét érintő, valamint további 19 db megyét lefedő tanulmány a közlekedési szokások és igények, valamint a szolgáltatási hiányosságok és a nem indokolt kínálati elemek feltérképezésére. A reformmal összefüggésben az elektronikus jegyrendszer, valamint pénzügyi elszámolórendszer bevezetése is szükséges lesz; a reform támogatja az egységes tarifa és értékesítési rendszer bevezetését. A beruházásokhoz társul a szolgáltatási reform, amely a vasúti és autóbuszos szolgáltatások menetrendi és szolgáltatási integrációját szolgálja.

Beavatkozások/Reformok:

5. Beruházás: Központi forgalomirányítás kiépítése TEN-T vasútvonalakon

A beavatkozás tartalmaz 272 km elővárosi és egyéb országos vasútvonal KÖFI rendszerének kiépítését

6. Reform: Egységes országos tarifa- és utastájékoztatási rendszer reformja az országos közlekedésszervező létrejöttével összefüggésben

A beavatkozás tartalma: Országos koncepció kidolgozása az egységes tarifapolitikára és értékesítési rendszerre; Országos koncepció kidolgozása a közlekedésszervezésre; Budapesten és agglomerációjában a BAVS megvalósítását szolgáló integrált helyi-helyközi közlekedésszervezési rendszer kialakítása és a tarifaközösség megvalósítása; Országosan a vasút és a helyközi busz közlekedés tarifarendszerének egységesítése, közös busz-vasút jegyek és bérletek bevezetése; Távolság és területei (zóna) alapú közös díjtermékek kialakítása; A menetrendi tervezés országos teljes körű integrációja, vasútra építve; Országos digitális tarifa és utastájékoztatási rendszer rendszertervének előkészítése; a valós idejű utastájékoztatáshoz, a csatlakozásmenedzsmenthez kapcsolódó, valamint a havária esetén alkalmazandó eljárásrendek és utastájékoztatási folyamatok kialakítása, az ezekhez kapcsolódó OpenData és adathozzáférési pontok (api) kialakítása, szükséges backend infrastruktúrák fejlesztése, utastájékoztató eszközök telepítése, Budapest elővárosi vonzáskörzetéi térségét, érintő, valamint további 19 db megyét lefedő tanulmány a közlekedési szokások és igények, valamint a szolgáltatási hiányosságok és a nem indokolt kínálati elemek feltérképezésére.

COFOG kód: 04.5 – Transport

Becsült költség: A program teljes költségvetése: 558 Mrd Ft, amely az egyes beavatkozási területek között a következőképpen oszlik meg:

- a. Budapesti agglomeráció kötőtpályás fejlesztése: 289,4 Mrd Ft; 51,85%
- b. Regionális közlekedési hálózatok fejlesztése: 229,8 Ft Mrd Ft; 41,16%
- c. Közlekedés digitalizációja: 39 Mrd Ft; 6,99%

Magyarország közlekedésében az elmúlt évtizedekben a közúti személy- és teherforgalmi közlekedés jelentős térnyerése következett be, a legtöbb európai ország folyamataival egyezően. A kötőtpályás közlekedés és a belvízi hajózás beruházásai az ország európai uniós csatlakozása után gyorsultak fel, köszönhetően a fejlesztésre bevonható jelentős többlet forrásmennyiségnek. Ugyanakkor, a kötőtpályás és az egyéni közlekedési módok versengő helyzetben vannak egymással mindmáig, a személy- és teherforgalomban egyaránt. Az eddig elvégzett és folyamatban lévő fejlesztések eredményeként számos infrastruktúra elem megújult, illetve a személyszállító eszközparkban is jelentős beruházások történtek. Az alacsony emissziójú közösségi közlekedési rendszer közel egyenszilárdságú szintre történő megújítása azonban nem következett be. A fejlesztett szakaszok, állomások és lecserélt járművek mellett még mindig sok helyen maradtak szűk keresztmetszetek, amelyek egyrészt az eljutási időket, másrészt a megbízhatóságot, harmadrészt a szolgáltatás kvalitatív tényezőit rontják. A közlekedési rendszer digitális átállása nem ment végbe teljeskörűen, a közösségi közlekedés jegyváltás digitalizációja terén például jelentős feladatok maradtak.

A következő évtizedekben, 2040-ig bezárólag az a cél, hogy az ország közlekedési rendszerének zöld átállása rendszerszintű eredményeket hozzon oly módon, hogy Magyarország alacsony emissziós közlekedési rendszere egyenszilárdságúvá váljon, minden törzshálózati elemen valósuljon meg az európai uniós műszaki szttenderdeknek megfelelő kiépítés, a szűk keresztmetszetek szűnjenek meg, a kötőtpályás ágazatok pedig megfelelően

kapcsolódjanak a személyforgalomban a települési struktúrákhoz. Ezzel az alacsony emissziójú közösségi közlekedés az egyéni közúti közlekedés teljesértékű alternatívájává válik, és párhuzamosan megkezdhető a városi térségekben a közúti közlekedés szabályozási és aktív műszaki beavatkozási eszközökkel történő visszaszorítása, valamint a távolsági teherforgalomban a kamionforgalom korlátozása.

A beruházások révén növelni kell a vasúti infrastruktúra pályakapacitását, amely a hagyományos beavatkozások mellett a vasút digitalizációjával érhető el. Az elővárosi vasút esetében javítani kell a többi közlekedési móddal való integrációt intermodális csomópontok létesítésével, amelyen belül az elektromos és az aktív közlekedési módok számára előnyt kell biztosítani. Az elektromos közlekedés terén az egyéni közlekedési módok dekarbonizációjának ösztönzése is szükséges, amelynek első elemei a jelen program elővárosi vasúti beruházásaihoz kapcsolódva megvalósulhatnak.

A vidéki területeken a fejlesztések szintén karbonsemleges közlekedési módok ösztönzésével valósulnak meg.

Ennek érdekét szolgálja a jelen reformprogram, amely az alábbi reformokat és beavatkozási területeket fogalmazza meg:

1.) Budapesti agglomeráció kötőtpályás fejlesztése beavatkozási terület

Budapest térségében az elővárosi személyforgalom meghatározó eszköze a személyautó, míg a fővároson belül a közösségi közlekedés dominál, az elővárosokból kétharmados többségben van az autós ingázás. A városkörnyék gyors népességnövekedése és a gazdasági növekedés hatására a közúti közlekedés okozta gazdasági és környezeti károk redukálása szükséges. Ehhez beruházásként az agglomeráció vasúti rendszerének jelentős korszerűsítése, kapacitásbővítése kell sort keríteni, mind a pályák, mind az állomások, terén. Cél: A 2040-ig tervezett programban a cél a vonatokat használó utasok számának 80%-kal történő növelése, és évente 4 millió tonna szén-dioxid kibocsátás megelőzése, az egyes vonali fejlesztésekkel ezen átfogó célokhoz való hozzájárulással. A beavatkozási területhez szorosan kapcsolódik a 3.) pontnál tárgyalt országos utastájékoztatási és tarifareform, valamint az országos közlekedésszervező intézményének létrehozása.

2.) Regionális közlekedési hálózatok fejlesztése beavatkozási terület

Magyarország egykori, fővárosi központú, sugaras-gyűrűs közlekedési rendszerében a történelmi határok első világháborút követő átalakulásával olyan közlekedési szerkezet jött létre, melyben a gyűrű irányú kapcsolatok jelentős részben a határokon kívülre kerültek. A kiemelten központosított országszerkezet hozzájárult, hogy napjainkban a központi régióban lakik a népesség közel 1/3-a. Budapest vonzó hatása mellett az egyes gazdasági központok munkaerő-vonzó hatása is egyre inkább érvényesül, ezen hatások együttesen egyes országrészek elnéptelenedésével járnak. Ennek megállítására számos beruházás tervezett a programban: a helyi és regionális zéróemissziós autóbusz-közlekedés elősegítése, valamint a vasúthálózaton egy kritikus állapotú szakasz megerősítése.

3.) Közlekedés digitalizációja beavatkozási terület

A közlekedés digitalizációja terén jelentős fejlesztések szükségesek. Tekintve, hogy a program nagymértékben a zéró-emissziós közösségi közlekedésre fókuszál, a digitalizációs beavatkozások is ezt követik. Az egyik legfontosabb lépés a vasútautomatizálás végrehajtása minden olyan vasútvonalon, ahol infrastruktúra-beruházás történik. Az automatizálás a korszerű biztosítóberendezések központi felülvezérlését jelenti, ehhez kapcsolódik a digitális utastájékoztatás kiépítése.

A másik központi elem a tarifarendszer reformja, amely lehetővé teszi, hogy az egyes országos közlekedésszervező közös jegy- és bérletrendszert alakítson ki mind regionális-térégi, mind országos szinten. A reformmal összefüggésben az elektronikus jegyrendszer, valamint pénzügyi elszámolórendszer bevezetése is szükséges lesz. A reform támogatja az egységes tarifa- és értékesítési rendszer bevezetését. A beruházásokhoz társul a szolgáltatási reform, amely a vasúti és autóbuszos szolgáltatások menetrendi és szolgáltatási integrációját szolgálja. A szolgáltatások integrációjának egyik kulcskérdése a hozzáférés, amely – a jegy- és bérletvásárláson, az akadálymentességen és a hálózatsűrűségen túl – lefedi az utazási információkhoz történő hozzáférést is. Mind az egyes közösségi közlekedési szolgáltatásoknak, mind az utazási láncokba szervezett átszállásos utazásoknak (csatlakozásmendzsmment és tájékoztatás) kiemelt jelentősége van. Emellett szintén ki kell emelni a szolgáltatások zavara esetén alkalmazandó havária menedzsmmenttel kapcsolatos utazási információkra vonatkozó folyamatokat.

Az egyes beavatkozási területek az RRP-hez kapcsolódó konkrét beruházások és reformok megvalósítását foglalják magukba.

A beavatkozási területek, reformok és a beruházások listáját az alábbiakban foglaljuk össze.

Sorszám	Cím
Beavatkozási terület 1.	Budapesti agglomeráció kötőttpályás fejlesztése
1. Beruházás	Elővárosi vasúti hálózat kapacitásainak bővítése (HÉV)
Beavatkozási terület 2.	Regionális közlekedési hálózatok fejlesztése
2. Beruházás	Vasúthálózat szűk keresztmetszet kiváltás TEN-T korridoron (Almásfüzitő és Komárom szakasz)
3. Beruházás	Vasúthálózat szűk keresztmetszet kiváltás TEN-T korridoron (Békéscsaba és Lőkösháza szakasz)
4. Beruházás+ pilot	Zéró emissziós buszközlekedés fejlesztése
Beavatkozási terület 3.	Közlekedés digitalizációja
5. Beruházás	Központi forgalomirányítás kiépítése TEN-T vasútvonalakon
6. Reform	Egységes országos tarifa- és utastájékoztatói rendszer reformja az országos közlekedésszervező létrejöttével összefüggésben

A program teljes költségvetése: **558 Mrd Ft**, amely az egyes beavatkozási területek között a következőképpen oszlik meg:

Beavatkozási terület 1.:

Budapesti agglomeráció kötőttpályás fejlesztése: 289,4 Mrd Ft; 51,85%

Beavatkozási terület 2.:

Regionális közlekedési hálózatok fejlesztése: 229,8 Mrd Ft; 41,16%

Beavatkozási terület 3.:

Közlekedés digitalizációja: 39 Mrd Ft; 6,99%

2. Fő kihívások és célkitűzések

2.1. Fő kihívások

A magyar közlekedési ágazat helyzetéről és kihívásairól átfogó képet a Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra Fejlesztési Stratégia (NKS) adott 2014-ben.

Az NKS piaci folyamatokra épülő átfogó forgalmi prognózisa – mely 2020, 2030 és 2050 évekre készült el – összességében helytállóan tekinthető. Az áruszállítási teljesítmények a 2008-2009. évi válság utáni normalizálódását 2015-2020 közötti időszakra tette, és azután egy GDP változás vezérelt növekedéssel számolt. A személyszállítási kereslet vonatkozásában szintén a növekedést vetítette előre a csökkenő-stagnáló népesség ellenére. Alapvetően mindkét prognózis igaz, de látható, hogy a magyar ipar strukturális átalakulása, a szabályzó rendszerek változása, valamint a GDP gyorsabb bővülési üteme a közúti szállítás gyorsabb ütemű növekedéséhez vezetett. A vasúti személyszállítás a járműkorszerűsítések és a pályafelújítások következtében a növekvő mobilitási igényből képes volt új utasokat nyerni, így az NKS-ben megfogalmazott passzív forgatókönyvhöz képest növekvő utasforgalom mutatható ki elsősorban az elővárosi és a nemzetközi szegmensben.

A városi agglomerációkban, különösképpen Budapesten a vasúti infrastruktúra különösen elavult. Ugyanakkor itt él a legnagyobb számú népesség, és a közút nagymértékű telítettsége miatt itt a legnagyobb a vasút versenyképessége. Ahhoz, hogy a vasút versenyképessé váljon, a szűken vett vasúti infrastruktúra fejlesztése mellett fontos elemként számolni kell a városi közlekedési kapcsolódások javításával is. Ezen feladatok átfogó stratégiai háttereként készült el a CEF támogatásával a Budapesti Agglomerációs Vasúti Stratégia (Budapest Railway Node Study), amely az 1. beavatkozási terület koherens szakmapolitikai megalapozását adja. A beruházási program elővárosi vasúti elemei Budapest Mobilitási Tervével összhangban valósulnak meg, különös tekintettel a főképpen a fővároson belüli közlekedésben fontos HÉV fejlesztésekkel.

Az esélyegyenlőség fejlesztése az állomások fejlesztésénél, az elektromos üzemű vasúti és közösségi autóbusz járműpark megújításánál minden esetben, kivétel nélkül megvalósítandó.

A vasúti szolgáltatás minősége nem csak Budapesten, hanem a teljes agglomerációban az EU átlaga alatt van. Ez a környezetkímélőbb vasúti szállítás részarányának csökkenését eredményezi annak ellenére, hogy a vasúti teherfuvarozás volumene növekszik. A teherforgalom térnyerésének gátját a hálózaton lévő szűk keresztmetszetek okozzák. A vasúti hálózaton lévő szűk keresztmetszetek jelenléte több okra vezethető vissza. A legfontosabb ok a nagyforgalmú pályaszakaszokon a személy- és a teherforgalom együttes jelenléte okozza, amely az utóbbi számára jelent hátrányt a lassú és bizonytalan időigényű átjutások miatt. A második ok a vasúti pálya leromlott állapota miatti korlátozások lehetnek, amelyek a nyíltvonali szakaszokon és az állomásokon is akadályozzák a teherszállítást. További problémát jelenthet a vasútautomatizálás alacsony foka, amely az adott pályaszakasz kapacitását – a fizikai elemeken túl – nagy értékben tovább rontja. A vasútvillamosítás a forgalmas vonalakon már csaknem teljeskörűen megvalósult, így ennek a szerepe a tervezett további fejlesztésekben csökkenő súlyú.

A fenntartható közösségi közlekedést nem segíti vasúti és autóbusz szolgáltatások egymástól független, össze nem hangolt megrendelése. Ebben ugyan történt előrelépés egyes vasútvonalak felújítása után és a nemrég megkezdett intézményi integráció révén, de a buszok vasútra történő ráhordási funkcióit erősíteni kell. Ugyanakkor a közúti közösségi közlekedés is versenyképes alternatívája az egyéni autós közlekedésnek, így az autóbuszos személyszállítást kell környezetbaráttá tenni. A járműállomány elöregedett, piaci igényeknek nem megfelelő, rossz energiahatékonyságú és a távolsági buszok átlagéletkora és környezetterhelése is magas. A meglévő buszpark fiatalítására a helyi és a regionális közlekedésben zéró emissziós járművekkel kerülhet sor.

A vasúti és az autóbuszos közlekedés hatékonyabb együttműködést még mindig akadályozza az egységes tarifarendszer és az integrált utaskiszolgálás hiánya. Ennek érdekében 2022-ben a személyszállítási szolgáltatásokról szóló 2012. évi XLI. törvény létrehozta az országos

közlekedésszervező intézményét, amely kialakítja és biztosítani fogja a közlekedési alágazatoktól független, országos és regionális közlekedésszervezés egységes feltételrendszerét. Az intézményrendszeri reformmal megszűnnek a szolgáltatóként egyedi tarifastruktúrák, és kialakításra kerül egy egységes országos tarifa és értékesítési rendszer, amely csak digitális eszközökkel lehetséges. Ez magában foglalja az utastájékoztatási folyamatok, a csatlakozásmenedzsment, valamint a havária menedzsment egységesítését is. A reformot indokolja a 2023.06.07.-től kötelezően alkalmazandó, A vasúti személyszállítást igénybe vevő utasok jogairól és kötelezettségeiről szóló EU 2021/782 rendeletnek való megfelelés miatt szükséges beruházások és fejlesztések megvalósítása is a valós idejű utazási információkhoz és díjszabásokhoz való hozzáférés érdekében.

Összességében megállapítható, hogy bár a zéró-emissziós közlekedési ágazatok hálózatai Magyarországot mennyiségi értelemben kellő mértékben átfonják, azok működése elavultságuk és a nem megfelelő hálózati és szolgáltatási integráció miatt nem hatékony. Ezáltal a karbonsemleges közlekedési ágazatok nem tudnak kellő mértékben teret nyerni, amely a klímavédelmi és egyéb környezetvédelmi szempontból káros közúti közlekedés számára versenyelőnyt jelent. Jelen program célja ennek a megváltoztatása.

2.2. Stratégiai kapcsolódások

A széleskörű ágazati alapozást a 2014-2050-es időszakra kiterjedő Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra Fejlesztési Stratégia (a továbbiakban: NKS)⁶² biztosítja. Ezt számos országos közlekedési alágazati stratégia és régiókra, városokra vonatkozó stratégia követi, közülük a jelen stratégia reformjai szempontjából a legfontosabb a 2021-ben elkészült Budapesti Agglomerációs Vasúti Stratégia (BAVS). A hazai stratégiák építenek az EU legfrissebb közlekedéspolitikai és szabályozási dokumentumaira, melyek meghatározó elemei az EU klíma stratégiájához kötődnek.

Az NKS készítés folyamatának alaplogikája a „helyzetelemzés: probléma/cél meghatározás – lehetséges beavatkozások költségeinek és hatásainak értékelése – intézményi/szabályozási és fejlesztési beavatkozások meghatározása” lépés sorozat volt. Ezt az alaplogikát a további stratégiák is megtartották. Így a komponens számára ezekből a stratégiákból és EU jogszabályokból, iránymutatásokból a következő célok az iránymutatóak, amelyek a komponens reformprogramjainak alapjául szolgálnak.

Célkitűzések

Célkitűzések	Kapcsolódás hazai szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás uniós szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás Országspecifikus ajánláshoz
Fenntartható közlekedési rendszer előremozdítása: a környezetbarát városi és elővárosi közlekedési módok használatának ösztönzése Beavatkozási terület 1. Budapesti agglomeráció kötőttpályás fejlesztése	NKS: Szállítási szolgáltatások javítása általános cél BAVS: Budapest és agglomerációjának kötőttpályás kapacitásbővítése Nagyvárosi SUMP-ok: Elektromos városi közlekedés fejlesztése, intermodális csomópontok	EU Fenntartható és Mobilitási Stratégia: 2030-ig 100 európai nagyváros lesz klíma-semleges Valamennyi közlekedési módot fenntarthatóbbá kell tennünk, beru-házásoknak minden közlekedési mód esetében finanszírozniuk kell a flották korszerűsítését.	Állítsa az ország a beruházás orientált gazdaságpolitika középpontjába a közlekedési infrastruktúrát jobb tömegközlekedési rendszer kialakításával, a tömegközlekedés vonzerejét javítva. Az egyéb alternatív üzemanyagok, a megosztott mobilitás, a tömegközlekedés és a modális váltás szerepének megerősítése szükséges.

⁶² <http://merlin2.bkg.bme.hu/files/h/4/fac677dcc75c9439127514ea9ea8412.pdf>

Célkitűzések	Kapcsolódás hazai szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás uniós szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás Országspecifikus ajánláshoz
	Nemzeti Energia- és Klímaterv: elektromobilitásra támaszkodva korlátozni kell a közlekedésből származó kibocsátásokat	2030-ig az 500 km-nél rövidebb útvonalú, menetrend szerinti közösségi közlekedés karbon-semleges lesz az EU-ban	
A közlekedési igények fenntartható kiszolgálása a módváltás ösztönzésére Beavatkozási terület 1.: Budapesti agglomeráció kötőtpályás fejlesztése	NKS: Erőforrás-hatékony közlekedési módok erősítése szükséges BAVS: Vonatgyakorosság jelentős növelése szükséges, városi és elővárosi vasúti szolgáltatások egy jeggyel történő igénybevétele a cél.	EU Fenntartható és Intelligens Mobilitási Stratégia: Határozott fellépés kell a vasúton, a tömegközlekedéssel és aktív közlekedési módokkal ingázó utasok számának növelésére beruházásoknak minden közlekedési mód esetében finanszírozniuk kell a flották korszerűsítését	Vonzóbb tömegközlekedési rendszer kialakítása szükséges, a tömegközlekedés vonzerejét javítani kell a megosztott mobilitás, a tömegközlekedés és a modális váltás szerepének megerősítése érdekében.
Gazdasági fejlődést előremozdító térségi kapcsolatok fejlesztése Beavatkozási terület 2. Regionális közlekedési hálózatok fejlesztése	NKS: Feladat a gazdaság és a jólét mobilitási feltételeinek biztosítása Nagyvárosi SUMP-ok: Elektromos városi közlekedés fejlesztése, intermodális csomópontok Nemzeti Energia- és Klímaterv: elektromobilitásra támaszkodva korlátozni kell a közlekedésből származó kibocsátásokat	A közlekedési szolgáltatásoknak a javak és személyek hatékony mozgását kell támogatnia 2030-ig az 500 km-nél rövidebb útvonalú, menetrend szerinti közösségi közlekedés karbon-semleges lesz az EU-ban	A beruházás orientált gazdaságpolitika középpontjába a közlekedési infrastruktúrát kell állítani.
Közlekedési rendszerek automatizálása és elektronikus vezérlése Beavatkozási terület 3. Közlekedési digitalizáció	NKS: Szükséges a közlekedési rendszerek digitális átszervezése BAVS: Meg kell teremteni az egységes tarifarendszert és az egységes közlekedésszervezést a budapesti agglomerációban	EU digitális stratégiája szerint Az online platformok szerepének növelése szükséges	A közlekedés információtechnológiai alapú fejlesztésének erősítése szükséges.

A stratégiai megalapozás további elemei a következők.

Főbb országos szintű magyar stratégiai kapcsolatok:

- Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (NÉS-2)⁶³,

⁶³ [https://2010-](https://2010-2014.kormany.hu/download/7/ac/01000/M%C3%A1sodik%20Nemzeti%20%C3%89ghajlatv%C3%A1ltoz%C3%A1si%20Strat%C3%A9gia%202014-2025%20kitekint%C3%A9ssel%202050-re%20-%20szakpolitikai%20vitaanyag.pdf)

2014.kormany.hu/download/7/ac/01000/M%C3%A1sodik%20Nemzeti%20%C3%89ghajlatv%C3%A1ltoz%C3%A1si%20Strat%C3%A9gia%202014-2025%20kitekint%C3%A9ssel%202050-re%20-%20szakpolitikai%20vitaanyag.pdf

- Nemzeti Energiastratégia 2030⁶⁴,
- Duna Régió Stratégia,
- Magyarország Nemzeti Energia- és Klímaterve (NEKT)⁶⁵,
- az Európai Unió számára készített köznevelési stratégia⁶⁶,
- Klíma- és Természetvédelmi Akcióterv 4-8-as pontja⁶⁷,
- Magyarország 2020. évi Nemzeti Reform Programja⁶⁸,
- Nemzeti Tiszta Fejlődési Stratégia⁶⁹,
- Országos Levegőterhelés-csökkentési Program⁷⁰.

Főbb EU stratégiai kapcsolatok:

- EU Urban Mobility Framework (2021),
- Sustainable and Smart Mobility Strategy⁷¹,
- Éghajlatváltozás elleni küzdelem⁷²,
- „Európai zöld megállapodás” című cselekvési terv,
- Bizottság közleménye „Az alacsony kibocsátású mobilitás európai stratégiája” címmel,
- A Parlament két állásfoglalása:
 - „Útiterv az egységes európai közlekedési térség megvalósításához – Úton egy versenyképes és erőforrás-hatékony közlekedési rendszer felé”,
 - „Számvetés és a fenntartható mobilitás felé vezető út”.

Az országos szintű stratégiákra épülve további, a komponens beavatkozásai területeinek levezetésében meghatározó magyar stratégiák:

- Balázs Mór Terv és ennek továbbfejlesztése, a Budapesti Mobilitási Terv (Budapest SUMP);
- Budapesti Agglomerációs Vasúti Stratégia (BAVS);
- Tanulmány a TEN-T vasúti hálózat szűk keresztmetszeteinek feloldására.

2.3. Zöld dimenzió

Az Európai Bizottság 2020-ban bemutatta a zöld, intelligens és megfizethető mobilitás tervét „Fenntartható és intelligens mobilitási stratégia – az európai közlekedés időtálló pályára állítása” címmel (Sustainable and Smart Mobility Strategy), mellyel alapvető közlekedési átalakulást kíván elérni. Ebben foglalt jövőkép szerint a közlekedési ágazat előtt álló legnagyobb kihívás a kibocsátásai jelentős csökkentése és a fenntarthatóbbá válás. Az európai zöld megállapodás (Green Deal) célja, hogy legalább 55 %-kal csökkentse az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását, és elérje a klímasemlegességet.

Ezzel összefüggésben alapvető közlekedési átalakulást kíván elérni:

- az 500 km-nél rövidebb útvonalú, menetrend szerinti közösségi közlekedés karbonsemleges lesz az EU-ban.

⁶⁴ <https://2010-2014.kormany.hu/download/4/f8/70000/Nemzeti%20Energiastat%C3%A9gia%202030%20teljes%20v%C3%A1ltozat.pdf>

⁶⁵ https://ec.europa.eu/energy/sites/default/files/documents/hungary_draftnecp.pdf

⁶⁶ <https://2015-2019.kormany.hu/download/d/2e/d1000/K%C3%B6znevel%C3%A9si%20strat%C3%A9gia.pdf>

⁶⁷ <https://zoldbusz.hu/files/KTA.pdf>

⁶⁸ https://ec.europa.eu/info/sites/info/files/2020-european-semester-national-reform-programme-hungary_hu.pdf

⁶⁹ https://ec.europa.eu/clima/sites/its/its_hu_hu.pdf

⁷⁰ <https://cdn.kormany.hu/uploads/document/4/4a/4af/4af55450145afb03048bad7311e0979c9fc3b5db.pdf>

⁷¹ https://ec.europa.eu/info/law/better-regulation/have-your-say/initiatives/12438-Sustainable-and-Smart-Mobility-Strategy_en

⁷² https://www.europarl.europa.eu/ftu/pdf/hu/FTU_2.5.2.pdf

- a vasúti teherforgalom 50%-kal nő.
- TEN-T törzshálózatok kiépítése.

A Covid19-világjárvány jelentős hatást gyakorolt a mobilitásra. Rámutatott arra, hogy a közlekedési tevékenységgel kapcsolatos összehangolt európai megközelítés elengedhetetlen a válságok leküzdéséhez és az EU stratégiai autonómiájának és ellenálló képességének megerősítéséhez. A súlyos válságból való kilábalással összefüggésben az állami támogatásnak elő kell segítenie a mobilitás „jobb helyreállítását”, és elő kell mozdítania a fenntartható és intelligensebb jövőt.

Így az NKS-ből, a BAVS-ból és a további alágazati stratégiákból az RRP számára a következő célok vezethetők le:

- Fenntartható közlekedési rendszer előremozdítása
- A környezetbarát közlekedési módok használatának ösztönzése
- A közlekedés minden szegmensében a környezeti mutatók javítása
- A közlekedési igények fenntartható kiszolgálása a módváltás ösztönzésére
- Gazdasági fejlődést előremozdító térségi kapcsolatok fejlesztése
- Európai közlekedés folyosókon a szűk keresztmetszetek felszámolása.

A célok elérése érdekében a következő beavatkozási területeket, beruházásokat és reformokat tartalmazza a fenntartható zöld közlekedés komponens.

3. A komponens reformjainak és beruházásainak bemutatása

A táblázat a becsült megvalósítási költségeket is tartalmazza.

#	Kapcsolódó intézkedés (reform vagy beruházás)	RRF összeg [Mrd Ft]	Megjelölt RRF hozzájárulás [Mrd Ft]	
	Beavatkozási területek / Beruházások és Reformok	Kért	Klíma	Digitális
Budapesti agglomeráció kötőtpályás fejlesztése		289,4	241,5	44,7
1	Elővárosi vasúti hálózat kapacitásainak bővítése (HÉV)	289,4	241,5	44,7
Regionális közlekedési hálózatok fejlesztése		229,8	229,8	0
2	Vasúthálózat szűk keresztmetszet kiváltás TEN-T korridoron (Almásfűzitő és Komárom szakasz)	20,1	20,1	0
3	Vasúthálózat szűk keresztmetszet kiváltás TEN-T korridoron (Békéscsaba és Lőkösháza szakasz)	146,8	146,8	0
4	Zéró emissziós buszközlekedés fejlesztése	62,8	62,8	0
Közlekedés digitalizációja		39	15,6	39
5	Központi forgalomirányítás kiépítése TEN-T vasútvonalakon	30	12	30
6	Egységes országos tarifa- és utastájékoztatási rendszer az országos közlekedésszervező létrejöttével összefüggésben	9	3,6	9
Becsült komponens költség [Mrd Ft]:		558	487	84

A komponens beavatkozási területeit a lenti táblázat foglalja össze.

Ezek a beavatkozási területek a 2. fejezetben megfogalmazott célokhoz az alábbi táblázat szerint járulnak hozzá. Az egyes beavatkozási területek tartalmazzák a beruházási és a reform elemeket. A reform elemek valamennyi beavatkozási területet érintik a budapesti agglomerációs, a vidéki nagyvárosok vonzáskörzetének, valamint a teljes országos közlekedésszervezés, az országos szolgáltatási integráció, ill. a digitális utastájékoztatási és tarifarendszer tarifareform, illetve egységes értékesítési képében.

Agence Europe

A komponens beruházásokat és reformokat tartalmazó intézkedései:

Kapcsolódó beavatkozási terület	Zöld átállás	Digitális transzformáció	Intelligens fenntartható és inkluzív növekedés	Társadalmi és területi kohézió	Egészségügy, gazdasági, társadalmi és intézményi reziliencia	Következő generáció
Beavatkozás 1. Budapesti agglomeráció kötöttpályás fejlesztése	X	X	X	X		X
Beavatkozás 2. Regionális közlekedési hálózatok fejlesztése	X		X	X	X	X
Beavatkozás 3. Közlekedés digitalizációja	X	X		X	X	X

A komponens reformprogramjának kapcsolódását az Európai Szemeszterhez és az országspecifikus ajánlásokhoz az alábbi táblázatok mutatják be:

ES1	ES2	ES3	ES4
CRECWD2020. p. 56. Country-specific recommendation nr3	CRECWD2020. p. 57.):		CRECWD2020. p. 50. 3.5
OJEBMD2020. 67. o. 3. országspecifikus ajánlás): Állítsa a beruházás orientált gazdaságpolitika középpontjába a kutatást és az innovációt, az alacsony szén-dioxid-kibocsátású energiagazdaságot, a közlekedési infrastruktúrát, a hulladékgazdálkodást, valamint az energia- és erőforrás-hatékonyságot, figyelembe véve a regionális különbségeket is.	(OJEBMD2020. 68. o.) A tömegközlekedés vonzereje kulcsfontosságú a munkavállalói mobilitás elősegítése és a közlekedés környezeti hatásának enyhítése szempontjából. A vasúti szolgáltatások minősége tekintetében Magyarország az utolsók között van az EU-ban.	(OJEBMD2020. 57. o. 3.4.3.) A vonzóbb tömegközlekedési rendszer fokozhatná a munkavállalói mobilitást és elősegíthetné a közlekedés környezeti hatásának enyhítését.	(OJEBMD2020. 60. o. 3.5.) A levegőszennyezés jelentős környezeti kihívás. 2017-ben a nitrogén-dioxid (NO ₂) és a szálló por (PM ₁₀) kibocsátása több levegőminőségi övezetben meghaladta az EU levegőminőségi normáit. A légszennyezés fő forrásai egyebek mellett a közlekedésből származó kibocsátások.

ES5	ES6	ES7	ES8
(CRECWD2020. p. 7	(CRECWD2020. p. 57. Some Progress	(CRECWD2020. pp. 50–51. 3.5.)	CRECWD2020. p. 52. 3.5.)
(OJEBMD2020. 8. o.) Az elmúlt öt évben jelentősen nőtt a közlekedésből származó üvegházhatású gázok kibocsátása. A Kormány az elektromobilitás előmozdításával, kívánja csökkenteni a közlekedésből származó kibocsátásokat.	(OJEBMD2020. 68. o.): A magyar Nemzeti Energia- és Klímaterv tervezetének célja, hogy az elektromobilitásra támaszkodva korlátozza a közlekedésből származó kibocsátásokat.	(OJEBMD2020. 61. o. 3.5.) A közlekedési externáliák jelentősek, és különösen a környezetet érintik. A közúti, vasúti és belvízi közlekedés becsült összes külső költsége Magyarország GDP-jének 6 %-át teszi ki. A baleseti költségek 43 %-ot tesznek ki a halálos kimenetelű közúti balesetek nagy száma miatt, és a költségek mintegy egyharmada a környezethez kapcsolódik.	(OJEBMD2020. 62. o. 3.5.) Magyarország kötelezettséget vállalt arra, hogy 2030-ig a 2005-ös szinthez képest 7 %-kal csökkenti az üvegházhatást okozó gázok kibocsátását. A nemzeti előrejelzések szerint a meglévő beavatkozások alapján 3 százalékpontos elmaradás várható a célhoz képest. A közlekedésből származó kibocsátások a jelenlegi politikákkal várhatóan tovább növekednek.

ES9	ES10	ES11	ES12
CRECWD2020. p. 42.) (OJEBMD2020. 52. o.) Nem releváns.	CRECWD2020. p. 47. 3.4.3.) (OJEBMD2020. 57. o. 3.4.3.) A Duna mentén a fő kikötőkben korlátozottak a multimodális átrakodási lehetőségek, ami jelentős szűk keresztmetszetet jelent. Ennek kezelésére 2019-ben indult egy országos szintű program, amely a kikötők fejlesztését célozza.	CRECWD2020. p. 6.) (OJEBMD2020. 6. o.) A termelékenységet fokozó digitális technológiák alkalmazásának szintje Magyarországon a legalacsonyabbak között van az EU-ban, és elterjedésüket a digitális készségek gyengesége is akadályozza.	CRECWD2020. pp. 46–47. 3.4.3.) (OJEBMD2020. 56. o. 3.4.3.) A növekvő kereslet várhatóan további nyomást gyakorol majd a közlekedési infrastruktúra rossz minőségére. Az erőteljes gazdasági növekedés 2012 és 2018 között 14 %-kal növelte a közúti közlekedés volumenét (tonnakilométerben mérve), míg a személygépkocsik száma 22 %-kal nőtt. Ennek következtében nőtt a közutak telítettsége.

ES13	ES14	ES15
CRECWD2020. p. 47. 3.4.3.) (OJEBMD2020. 57. o. 3.4.3.) A közúti balesetek nagy száma terhet ró a gazdaságra és a társadalomra. Az egy személygépkocsira vagy megtett kilométerre jutó halálos közúti balesetek száma továbbra is a legmagasabbak között van az EU-ban.	CRECWD2020. p. 48. 3.4.4.) (OJEBMD2020. 58. o. 3.4.4.) Magyarországon jelentősek a regionális egyenlőtlenségek. A 174 járásból 109 hátrányos helyzetűként besorolt. Történelmi okokból a főváros aránytalanul nagy szerepet tölt be a gazdaságban, míg a regionális gazdasági központok gyengék. A városiasodás viszonylag alacsony, mivel a népesség 30 %-a falvakban él.	CRECWD2020. pp. 48–49. 3.4.4 (OJEBMD2020. 59. o. 3.4.4.) A helyi létesítmények javítása a hátrányos helyzetű területeken segítene megállítani a népességcsökkenést és kezdőlökést adna az agglomerációs hatásoknak. A fejlettebb régiók számára előnyt jelent a szakképzett munkaerő koncentrációja, a jó közlekedési összeköttetés és a fő kereskedelmi partnerek közelsége, ami jelentős közvetlen külföldi befektetéseket vonzott és helyi agglomerációs hatásokat eredményezett. A városokban a koordinálatlan külvárosi terjeszkedést nem követték infrastrukturális beruházások, és a városközpontok gyakran elvesztik funkciójukat. A vidéki jellegű területeken komoly problémát jelentenek a gyenge

ES13	ES14	ES15
		közlekedési kapcsolatok és az akadozó közszolgáltatások, beleértve az oktatást és az egészségügyi ellátást. Ez kihat az életminőségre, akadályozza a helyi piaci integrációt és végső soron hozzájárul a hátrányos helyzetű területek elnéptelenedéséhez

ES16

CRECWD2022. p. 14. 6.)

Csökkentse a fosszilis tüzelőanyagoktól való teljes függést a megújuló energiaforrások elterjedésének felgyorsítása révén, különösen az engedélyezési eljárások egyszerűsítése és a villamosenergia-infrastruktúra korszerűsítése által. Diverzifikálja a fosszilis tüzelőanyagok behozatalát más országokkal való összeköttetések megerősítésén keresztül. Az épületek és a közlekedés terén csökkentse a fosszilis tüzelőanyagoktól való függést azáltal, hogy fokozott erőfeszítéseket tesz a mindenki számára elérhető – és különösen a lakóházakra irányuló – energiahatékonysági intézkedések, illetve a közlekedés villamosítása tekintetében.

Related Measure	ES1	ES2	ES3	ES4	ES5	ES6	ES7	ES8	ES9	ES10	ES11	ES12	ES13	ES14	ES15	ES16
1. Budapesti agglomeráció kötőtpályás fejlesztése	x	x	x	x	x	x	x	x			x	x	x		x	
2. Regionális közlekedési hálózatok fejlesztése	x		x	x		x	x	x		x			x	x	x	x
3. Közlekedés digitalizációja		x			x	x	x			x	x	x	x	x	x	

Beavatkozási terület 1. Budapesti agglomeráció kötöttpályás fejlesztése

Kihívások

Budapest vasúti közlekedését a 19. század végén kialakult szerkezet uralja a mai napig. A 11 elővárosi vonal mellett a 4 elkülönülő infrastruktúra rendszerű lokál vonal (HÉV) az agglomeráció csaknem teljes területét lefedi.

Budapesten belül a 11 nagyvasúti vonal a 3 fejpályaudvar valamelyikén végződik. A HÉV-ek nem érik el a Belvárost, közülük kettőnek van a budapesti metróhálózathoz kapcsolata, a másik kettő csak villamosvasúthoz kapcsolódik.

A Budapesten is lezajló szuburbanizációs folyamatokat az infrastruktúra fejlődése nem követte. Az ország uniós csatlakozásáig érdemi fejlesztésekre nem került sor, mind a járműállomány, mind a pálya és az állomások az 1970-es évek szocialista blokkjának színvonalát képviselte. A rossz állapotú vasúton és a HÉV-eken a nagymértékű kiköltözés miatt ennek ellenére növekedett a forgalom, de az ingázók nagy része autóval vagy a túlszűfolt utakon közlekedő buszokkal közlekedett a főváros felé.

Az uniós csatlakozás óta elektromos motorvonatok beszerzésével jelentős járműkorszerűsítésre került sor a nagyvasúton, amely program még folyamatban van. A HÉV-ek esetében ezzel szemben járműkorszerűsítésekre nem került sor.

Az infrastruktúra fejlesztések az elmúlt másfél évtizedben a 11-ből 4 elővárosi vonalat érintettek CEF és Kohéziós Alap forrásokból, amelyek infrastruktúrája a Budapesten kívüli szakaszon teljesen megújult. A fejpályaudvari bevezető szakaszokon semmilyen érdemi fejlesztésre nem került sor, valamint a fennmaradó 7 nagyvasúti vonalon is csak részleges és szórványos fejlesztések történtek. A HÉV vonalak infrastruktúráján jelentős fejlesztés nem történt. Az elmúlt időszak fejlesztéseinek csak a 3%-a érintette a budapesti vasúti infrastruktúrát, miközben a teljes forgalmi volumen több, 61%-a, a HÉV-eket számításba véve 74%-a zajlik ezeken a szakaszokon.

A már felújított vonalaknak, illetve az új járműveknek köszönhetően az utasszám emelkedésnek indult, 70-100% közötti növekedések mérhetők annak ellenére, hogy a vasútvonalak továbbra is a leromlott állapotú fejpályaudvarokra érkeznek, és a bevezető szakaszok egyéb pontjain a városi közlekedésre történő átszállási kapcsolatok egy-egy kivételtől eltekintve nincsenek megfelelően kiépítve.

Budapest térségében átlós irányú vasúti kapcsolatok nem léteznek, minden utasnak be kell utaznia a fejpályaudvarok vagy HÉV végállomások valamelyikére, és onnan a városi közlekedést igénybe véve át kell utaznia a másik fejpályaudvarra ahhoz, hogy a fővárost átszelő útját folytatni tudja. Emiatt a távolsági személyforgalomban is probléma a 150 éve kialakult, merev struktúra.

A fejlesztések egységes szemléletben történő előkészítése érdekében készült el – a CEF pénzügyi támogatását igénybe véve – a Budapesti Agglomerációs Vasúti Stratégia (BAVS).

Az elővárosi vasúti közlekedésben nehézséget okoz a megnövekedett utaslétszám miatt kialakult kapacitáshiány, illetve a járműflotta létszáma és kondíciójaa meglévő gördülőállomány kapacitása és műszaki állapota miatt nehezen biztosítható a menetrendszerűség, és az utazóközönség megfelelő kiszolgálása. Manapság aA maximális utasélmény eléréséhez elvárásként jelenik meg, hogy az utasok számára biztosítva legyen az akadálymentesített, alacsonypadlós, légkondicionált, Wifi eléréssel és töltési lehetőséggel való közlekedés. A vasútnak szükséges a szolgáltatási színvonal emelésén túl csökkentenie kell a menetidőket, a követési időket, illetve a késések nagyságát, gyakoriságát, hogy megfelelő alternatívát jelentsen az utasok számára más közlekedési lehetőséggel szemben.

Célok - A beavatkozási terület tartalma

A BAVS célja, hogy a Budapest körüli agglomerációs településekről sűrűn el lehessen érni a fővárost, és a vasút hálózatának fejlesztése révén legalább 3 metróvonalat el lehessen érni átszállás nélkül, tovább a teljes utazási láncot – beleértve a helyi közlekedést és a helyközi buszokat is – egyetlen jeggyel vagy bérlettel használni lehessen. Mindennek a célnak alárendelten szükségesek az alábbi lépések:

- A kapacitáshiányos bevezető szakaszok felújítása és kapacitásbővítése
- A bevezető szakaszok és vasútvonalak felújítása
- Budapesten belül új vasúti kapcsolatok létrehozása a meglévő vonalakon új viszonylatok indításával, ill. a meglévő, de ma kizárólag fejevégállomáson végződő vonalak összekötésével
- A hálózaton hiányzó vasút – városi közlekedés átszállópontok megvalósítása
- A biztosítóberendezések korszerűsítése, ERTMS⁷³ alapú vonatbefolyásolás kiépítése, központi forgalomirányítás kialakítása, elektronikus utastájékoztatási rendszer
- A járműcsere program lebonyolítása
- A P+R rendszer jelentős kiterjesztése, a parkolóban az elektromos töltési infrastruktúra biztosításával
- Autóbuszos ráhordás erősítése az intermodalitás révén
- Az átszállópontokon a B+R típusú kerékpártárolók kiépítése
- Integrált tarifarendszer létrehozása és integrált megrendelési, közszolgáltatás-szervezési intézményrendszer létrehozása

Mindennek érdekében a BAVS 20 évet átfogó, 2040-ig tartó programot állít fel, amelynek első eleme az, amely az RRP részeként megjelenítésre kerül, és a 2021-2027 MFF és CEF forrásokkal kiegészülve a fejlesztési stratégia uniós pénzügyi fedezetét képezi.

A programban a szükséges beavatkozási terület a HÉV területére összpontosít

A beavatkozási területet horizontálisan átfogja az országos közlekedésszervezési reform, országos tarifareform és értékesítési rendszer egységesítése, valamint az országos hatókörű, de a budapesti területet is érintő közszolgáltatási integráció, valamint az utastájékoztatás és a tarifarendszer digitalizációja.

A digitalizáció kiterjed a fejlesztésbe vont HÉV vonalakon a vonatbefolyásolás és a központi forgalomirányítás megvalósítására.

A beavatkozási terület zöld és digitális komponense

A BAVS egésze a környezetbarát közlekedés integrált fejlesztését képezi, ezért közvetlenül kapcsolódik a zöld célokhoz. A fejlesztett vasúti közlekedés révén, a stratégia készítésekor elvégzett forgalmi modellezés alapján évente 4 millió tonna CO₂ kibocsátástól lehet a Fővárost és agglomerációját tehermentesíteni, kapcsolódva ehhez természetesen a környezetet közvetlenül szennyező PM₁₀, CO, NO_x és SO₂ kibocsátás, valamint a zajártalmak csökkentését is.

A vasúti fejlesztések ezen kívül pozitív hatással lesznek a városi zöldfelületekre, mivel a barnamezős vasúti területek rekultivációjára kerül sor, amellyel fejlesztési területek vonhatók be, így zöldmezős beruházások válhatnak ki. Másrészt a volt vasúti területek parkosításával új városi zöldfelületek alakíthatók ki.

A digitális komponens a beavatkozási terület minden HÉV beruházásánál érvényesül: vonali projekteknél a már hivatkozott vasútautomatizálási műszaki megoldások kiépítésével és a

⁷³ European Rail Traffic Management System

központi forgalomirányítás révén, a pontszerű állomási beavatkozásoknál a digitális utastájékoztató megvalósításával.

Célcsoport - A beavatkozási terület indokoltsága, társadalmasított stratégiai kapcsolat és partnerség

Budapest elővárosi körzetében közel 3 millió ember él. A SARS-Cov2 járvány előtt Budapesten belül 3-ból 2 ember használta a tömegközlekedést, míg az agglomeráció tekintetében csak 1. A Budapesten közlekedő autók 1/3 része az agglomerációból érkezik be. A 2008-2009-es világválságban tapasztalt átmeneti visszaesést követően a budapesti gépjárműforgalom nagymértékben növekszik. Cél, hogy a világjárványt követő gazdasági helyreállítás során a közút további bővülése helyett a kötőtpályás, környezetbarát közlekedési ágazatok kapjanak szerepet oly módon, hogy a közúti kapacitások fokozatosan csökkenthetők legyenek.

A BAVS kidolgozása során 2 alkalommal került sor jelentős partnerségi egyeztetésre: először a tervezés korai szakaszában a funkcionális elemzés során, másodsor pedig a stratégiai környezeti vizsgálatának készítésekor. Utóbbi folyamat a széles nyilvánosság bevonásával zajlott 2021 első negyedében.

A tervezett egyedi projektek előkészítése során minden esetben sor kerül társadalmasításra, a tervezés korai szakaszában kérdőíves felmérésekre és lakossági fórumokra. Minden projekt saját honlapot kap, valamint a használók számára áttekinthető látványtervek és helyszínrajzok, valamint video animációk készülnek.

Megvalósítás - A beavatkozási területhez tartozó beruházások lehatárolása, költségeinek indokolása

Az RRP keretében megvalósítani tervezett beruházások az alábbiak:

- HÉV vonali rekonstrukciók a legforgalmasabb, valamint a metró hálózati kapcsolattal nem rendelkező HÉV vonalak esetében

Az infrastruktúra átépítések során pályafelújításra kerül sor a sebesség emelése érdekében. Az alacsonypadlós beszállást biztosító peronok épülnek. Legalább 2.700 db P+R parkoló létesül, ezek mind az intermodalitást, azaz a motorizált közlekedési formáról az elektromos kötőtpályás közlekedési formára módváltást segítik elő a legfontosabb helyszíneken. A H5, H6 és H7 vonalak mentén összesen 1500 férőhelyes B+R kerékpártároló létesítése több helyszínen az intermodalitás elősegítésének és a hévmegállók klímasemleges megközelítése biztosítása érdekében. A H5, H6 és H7 vonalak mentén 3 db intermodális csomópont is megvalósul. Új külön szintű közút-vasút átjárók létesülnek a legforgalmasabb helyszíneken (összesen 2 helyszínen) a balesetveszélyes sorompók helyett. Megújul az utastájékoztató, vonatbefolyásoló rendszer és központi forgalomirányítás épül ki. A megvalósuló fejlesztések szakaszhatára és műszaki tartalma illeszkedik a BAVS időhorizontján belül később megtervezendő és megépítendő közvetlen belvárosi kapcsolatok kialakításához. Az egyedi műszaki paraméterekkel rendelkező HÉV hálózat a fejlesztéseket követően is megőrzi a helyi vasúti jellegét, az a későbbiekben sem fog megfelelni az országos közforgalmú vasutak műszaki rendszerének, azaz nem fog megfelelni az átjárhatósági műszaki előírásoknak. A beavatkozások közül a közúti közlekedést érintő elemek becsült költsége a teljes beruházási költség maximum 4 %-a, a ráhordást biztosító parkolók további 4-5%-ot tesznek ki. A beruházás digitalizációt érintő része (biztosítóberendezés, vonatbefolyásolás, forgalomirányítás, utastájékoztató) a teljes költség körülbelül 15%-ára tehető az előzetes költségbecslés szerint. A BAVS által előírányozottan szükséges két átadási pont közül az egyik az országos vasúthálózat és a HÉV közötti forgalmi vágánykapcsolat megépítése is része a beavatkozásnak, amelyen a jövőben az interoperábilis járművek közlekedtetetők lesznek.

A HÉV vonalakon kívül, Budapest elővárosában a BAVS által előirányzottan szükséges nagyvasúti infrastruktúra beavatkozásokra MFF forrásból, illetve későbbi ütemekben kerül sor.

A költségek minden esetben a fejlesztésekhez elengedhetetlenül szükséges vonali infrastruktúra, állomási akadálymentesítési, városépítészeti, valamint vasútautomatizálási költségeket tartalmazzák. A szükséges infrastruktúra elemek meghatározására minden esetben forgalmi modellezéssel és vasútüzemi szimuláció alkalmazásával kerül sor.

A beruházás szükséges és sürgős a megnövekedett utasforgalom megfelelő, maximális utaskomfortot biztosító kiszolgálása és a magas átlagéletkorú járműpark lecserélése érdekében. Az utasok számára biztosítani kell a közlekedés modern, akadálymentesített, alacsonypadlós és klimatizált lehetőségét. Minden esetben cél a fenntartható és környezetbarát közlekedés erősítése a regionális és elővárosi területek megnövekedett utazási igényeinek kiszolgálására. A járművek és ezáltal a beruházás elősegítik a zöld és digitális átállást az európai célkitűzéseknek megfelelően.

A beruházások tervezett költségeit minden esetben a 2015-2020 közötti, zömében európai uniós finanszírozású magyarországi vasúti és villamosvasúti beruházások teljeskörű feltérképezésével készített, abból átlagolt fő fajlagos költség adatokra alapozva, azokat alkalmazva képeztük le.

Kapcsolódó költségek között a szokásos módon alkalmazott projektmenedzsment, területszerzés, közbeszerzés, projekt kommunikáció és műszaki ellenőrzési, valamint tanúsítási költségek szerepelnek.

Ütemterv - A beruházások fő eredményei, naturáliái és mérföldkövei

A beruházások eredményeként megvalósul:

Elővárosi vasúti hálózat kapacitásainak bővítése keretében:

- 56 km elővárosi HÉV vasútvonal korszerűsítése és kapacitásbővítése, a kapcsolódó vasútautomatizálással együtt, az érintett állomások akadálymentesítésével, a helyi intermodalitás megoldásával
- 33 db vasúti megállóhely vagy állomás korszerűsítése az elővárosi HÉV vonalak mentén, összesen 1500 férőhelyes B+R kerékpártároló létesítése több helyszínen
- 12 db új vontatási áramátalakító létesítése, vagy meglévő áramátalakító teljeskörű felújítása és üzembehelyezése
- 3 db intermodális csomópont létrehozása a budapesti agglomerációban. Az intermodális csomópontok az autóbuszok és hévek közötti utasáramlást segítik a közvetlen átszállás lehetőségének biztosításával, ezáltal csökkentve a fosszilis üzemű autóbuszforgalmat.

A beavatkozási terület összköltsége: 289,4 Mrd Ft.

A fejlesztések megvalósítása az alábbi pénzügyi ütemezés szerint tervezett

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
százalékos feldolgozottság	0,4%	29,7%	12,0%	16,6%	29,3%	12,0%

A beavatkozási területhez tartozó beruházások állami támogatásokkal kapcsolatos helyzete

Az infrastruktúra fejlesztési elemek nem minősülnek állami támogatásnak, mert minden esetben közösségi (állami vagy önkormányzati) tulajdonban lévő, közfunkciójú, a beruházási költségeket nem fedező használati díjakkal igénybe vehető fejlesztések valósulnak meg.

Ennek megfelelően a beruházási támogatás állami támogatásnak minősül, de a 1370/2007/EK vasúti és közúti személyszállítási közszolgáltatási rendeleti szabályozásnak való megfelelés miatt nem esik notifikációs eljárás alá. A beszerzett gördülő eszközöket jogában áll a tulajdonos államnak vagy önkormányzatnak más üzemeltetőre átruházni, amennyiben a közszolgáltatási szerződés más – akár közösségi tulajdonú, akár privát – üzemeltető részére átadásra kerül.

A beavatkozási területhez tartozó beruházások DNSH érintettsége

Éghajlatváltozás mérséklése és Éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás:

A beruházást az Éghajlatváltozás mérséklése célkitűzést 100%-os együtthatóval támogató beruházásként követik nyomon.

Ezért az érintett célkitűzés tekintetében megfelel a DNSH-elvnek.

A versenyképes vasút egyrészt csökkenti a külső kerületekből a belvárosba irányuló közúti forgalmat, autóbusról villamos vontatású vasútra tereli az utasok egy részét. Az agglomerációból érkezők számára új hálózati kapcsolatot létesít Budapesten belül, amely ma közösségi közlekedéssel csak igen körülményesen és lassan járható.

Az új, ma nem meglévő vasút - városi villamos közötti átszállási kapcsolat illeszkedik a Magyarország zöld átállásában nélkülözhetetlen fenntartható közlekedési rendszerek bővítése, az elektromos és kötöttpályás közlekedési módok térnyerése célokhoz.

Az átszállási kapcsolatok fejlesztése, a szolgáltatási színvonal növelése által a közösségi közlekedés vonzóbbá tehető az egyéni közlekedést használók számára.

Az agglomerációból érkezők módváltásának segítése a város egyéni gépjárműközlekedéstől való tehermentesítése érdekében elengedhetetlen. Az intermodális csomópontok az autóbuszok és hévek közötti utasáramlást segítik a közvetlen átszállás lehetőségének biztosításával, ezáltal csökkentve a fosszilis üzemű autóbuszforgalmat.

A fővároson belül található vasútvonalon létesítendő megállóhelyek a városi közösségi közlekedési útvonalakhoz kapcsolódnak, ezáltal átszállás mellett az egyes városrészek a mainál gyorsabban és sűrűbben elérhetővé válnak.

A H5, H6 és H7 vonalak mentén 12 db új áramátalakító létesítése, vagy meglévő áramátalakító teljeskörű felújítása és üzembehelyezése, ezzel a környezetkímélő, energiahatékony elektromos vontatási áramellátás teljesen megújul, mely a DNSH elvekkel összhangban van.

A fenntartható városi mobilitás előmozdítása cél érdekében a projekt megfelel az alacsony szén-dioxid-kibocsátású közösségi közlekedés megerősítéséhez, támogatja az aktív közlekedési módokat, csökkenti a közlekedés negatív externáliáit (különösen a forgalmi torlódásokat, a károsanyag-kibocsátást és a közlekedési baleseteket) és hozzáférhető közlekedési módot biztosítja.

A beruházás nem befolyásolja hátrányos mértékben az ember, a természeti környezet és a gazdaság éghajlati kockázatokkal szembeni ellenállóképességét, és összhangban van a helyi, regionális és nemzeti szintű alkalmazkodó képesség javítására tett törekvésekkel.

Vízi és tengeri erőforrások fenntartható használata és védelme:

A vasúti infrastruktúra rekonstrukciója esetében modern technológiákat alkalmazva, a magyar és európai uniós jogszabályi előírások alapján a vízfelhasználást is környezetbarát módon fejlesztik, elősegítve a vízkészletek fenntartható használatát és védelmét. Az elővárosi vasútfejlesztések tervezésénél különös figyelmet fordítanak a kék infrastruktúra tervezésére, ideértve a megfelelő esővíz-szűrést, (H5 esetében legalább 10 km-es, H6-H7 esetében 37 km-

es pálya hosszúságra kiépítve), az állomások szennyvíztisztítását, különös tekintettel a veszélyes anyagokat tartalmazó szennyvizekre a depókban és a karbantartó telephelyeken.

Az alábbi intézkedések biztosíthatják a jelentős károk elkerülését a fejlesztés teljes életciklusa során:

- Az EU vízügyi jogszabályainak megfelelő vízfelhasználási és vízvédelmi kezelési tervek kerülnek kidolgozásra és végrehajtásra, minden érintett bevonásával.
- Vízkészlet-, vízminőség- és vízfogyasztási kockázatelemzések készülnek, amelyek meghatározzák azokat a szegmenseket, ahol specifikus alkalmazkodási megoldást kell megvalósítani, és ezek a tervezés során figyelembevételre kerülnek.
- A vízminőség megőrzésével és a vízterhelés elkerülésével kapcsolatos környezeti degradációs kockázatokat a potenciálisan érintett vizekre vonatkozóan a 2000/60/EK irányelv (Water Framework Directive) követelményeinek megfelelően az érintett felek bevonásával azonosítjuk és kezeljük, valamint a tervezés és kivitelezés során figyelembevételre kerülnek.

Körforgásos gazdaság (beleértve a hulladékkeletkezés megelőzését és a hulladék-újrafeldolgozást):

A körforgásos gazdaságra való áttérést, beleértve a hulladékmegelőzést, az újrafelhasználást és az újrafeldolgozást, erőforrás- és energiahatékonysági intézkedések segítik elő. Az elektromos meghajtású vasút fejlesztése növeli az energiahatékonyságot, továbbá a modern vasúti technológia (infrastruktúra, gördülőállomány) használata csökkenti a veszélyes hulladék keletkezését.

Hulladék és veszélyes hulladék, építési és bontási hulladék gyűjtése és ártalmatlanítása:

- A kivitelezők korlátozzák az építés során keletkező hulladék mennyiségét, figyelembe véve az elérhető legjobb technikákat, és az anyagok szelektív eltávolításával megkönnyítik az újrafelhasználást és a kiváló minőségűek újrafeldolgozást.
- A kivitelezők építési hulladék válogató rendszereket fognak használni, és a hulladék felhasználásával, újrahasznosításával egyéb anyagokat tudnak helyettesíteni az újratöltési tevékenységek során.

A járművek esetében a hulladékok kezelése során az 1018/851/EU irányelvet figyelembe kell venni a járművek teljes életciklusa során. A hulladék kezelésére külön intézkedések kerülnek végrehajtásra mind az üzemeltetési időszakban, mind a járművek élettartamát követően, különös tekintettel az akkumulátorok, elektronikai alkatrészek kezelésére, újrahasznosítására, újrafeldolgozására.

Az elhasználódott járművekről szóló 2000/53/EK irányelv előírásai beépültek a 369/2014. (XII.30.) kormányrendeletbe, amelynek előírásait kötelezően be kell tartani.

Az elemekről és akkumulátorokról, valamint a hulladékelemekről és -akkumulátorokról szóló 2006/66/EK irányelv előírásai pedig beépültek az elem- és akkumulátorhulladékkal kapcsolatos hulladékgazdálkodási tevékenységekről szóló 445/2012. (XII.29.) kormányrendeletbe, amelynek előírásait szintén kötelezően be kell tartani.

A gördülőállomány üzemeltetéséhez használt zsírszanyagok felhasználását össze kell hangolni az európai szabványokkal, előnyben részesítve a fosszilis olajkomponensek nélküli termékeket.

A folyamatos üzemeltetéshez előnyben kell részesíteni a környezetbarát anyagok és termékek használatát.

A régi vonatok anyagának lebontása és újrafelhasználása során az európai és a tagállam saját környezetvédelmi szabályait figyelembevéve kell eljárni.

A Magyar Műszaki és Közlekedési Múzeum örökségként 1 vagy 2 szerelvényt megőriz.

Szennyezés megelőzése és csökkentése:

Különösen a városi és elővárosi területeken az elektromos meghajtású vasúti közlekedés fejlesztése segít megelőzni a levegő, a víz vagy a föld szennyezését, valamint a modern vasúti technológia alkalmazása (infrastruktúra, gördülőállomány) csökkenti a veszélyes hulladék keletkezését.

Új állomások és megállók közelében megnőhet a közúti forgalom (P + R). Ez azonban nem lesz jelentős, mivel a parkolóhelyek korlátozottak, és jelentős számú kerékpártárolóval egészítik ki őket. Ezenkívül a vasúti közlekedés növekedésével csökken a közúti forgalom, ami ellensúlyozza a terhelést a P + R forgalomtól. Továbbá a közlekedési módváltást elősegítő P+R parkolók összességében csökkentik a szennyezés mértékét.

Beavatkozási terület 2. Regionális közlekedési hálózatok fejlesztése

Kihívások

Az Európai Unió Duna régióra vonatkozó stratégiája (EUSDR) az EU négy makroregionális stratégiájának (MRS) egyike. Az EUSDR integrált keretrendszert biztosít az országok közötti együttműködés erősítésére. Fontos integrációs és kohéziós funkcióval rendelkezik, hiszen 115 millió embert köt össze kilenc EU tagállamból, három EU tagjelölt országból és két, az EU-val szomszédos országból. Az EUSDR keretdokumentumait az Európai Bizottság a Duna régió országainak stratégiai véleménye alapján és az országokkal együttműködve alkotta meg. Amint az már bizonyítást nyert, a négy makroregionális stratégia nagyon fontos szereppel bír az általuk érintett területeken a 2019 és 2024 közötti időszakra vonatkozó uniós prioritások, különösen az európai zöld megállapodás, az európai digitális stratégia, az „emberközpontú gazdaság” és „Európa globális térnyerésének” megvalósításában.

Az EUSDR céljainak a regionális elérhetőséghez kapcsolódó prioritási területeit (A régió összekapcsolása pilléren belül) az alábbiakban ismertetjük:

1b Vasúti-közúti-légi mobilitás prioritási terület

1. Action: A TEN-T Duna régiót érintő alapvető vasúti és közúti hálózat befejezésének elősegítése

A legkritikusabb problémák beazonosítása és rangsorolása, továbbá a TEN-T hálózaton belüli hiányzó láncszemekkel és szűk keresztmetszetekkel kapcsolatos munkák folyamatos támogatása. Amikor és ahol csak lehetséges olyan stratégiai irányelvek kidolgozása és bevezetése, amelyek támogatják a törzshálózaton a hatékony teher és utasszállító vasúti szolgáltatásokat, beazonosítják és támogatják a TEN-T törzshálózat átfogó kapcsolásainak fejlesztését és karbantartását.

4. Action: Fenntartható nagyvárosi közlekedési rendszerek és a mobilitás biztosítása

Minden ország folyamatosan dolgozik olyan projektek kialakításán, amelyek biztosítják a városi és kertvárosi területeken a fenntartható közlekedési rendszereket és a mobilitást. Az e-mobilitás továbbfejlesztése a sűrűn lakott területek piacainak és infrastruktúrájának a vállalkozásokkal együttműködésben történő fejlesztése révén szintén e fellépés részét képezi. Az állami és magántulajdonú közlekedési társaságok együttműködésének előmozdítása a környezetbarát járművek közbeszerzései során, valamint szabványosított, magas színvonalú közlekedési és mobilitási internetes információs platformok fejlesztése a polgárok számára.

A tárgyi beavatkozási terület a prioritási területekhez kapcsolódóan a következő kihívásokat azonosította:

- a vasúti TEN-T Törzshálózati folyosók nem teljeskörűen kiépítettek, a nagytávolságú teherforgalom és az utasszállítás összehangolását szűk keresztmetszetek, kapacitáskorlátok nehezítik. Magyarország elkötelezett a TEN-T rendeletben meghatározott törzshálózati folyosók ütemezett kiépítése mellett. Az RRF programban két kritikus szűk keresztmetszet kapott helyet, melynek újjáépítése nem várathat magára. Az Almásfüzitő-Komárom vonalszakasz alépítménye jelentős átépítése szorul, jelenleg állandó lassújelekkel terhelt. A Békéscsaba-Lőkösháza vasútvonal jelenleg egyvágányú, így annak felújítása és egy új, második vágány építése szükséges.
- mind a fővárosban, mind a vidéki nagyvárosokban, közepes méretű városokban kisebbségben vannak a korszerű, alacsony kibocsátású autóbuszok, melyek a helyi és regionális közösségi közlekedési igényeket szolgálják ki. A zéróemissziós autóbuszok száma jelenleg elenyésző. A sűrűn lakott városi-elővárosi zónában nagy igény lenne a közvetlen károsanyagkibocsátás nélküli közlekedés elterjesztésére azokon a területeken is, ami a kötöttpályás közlekedési lehetőségekkel nem fedhetők le gazdaságosan.

1b Vasúti-közúti-légi mobilitás prioritási terület

7. Action: Az intelligens forgalmi rendszerek környezetbarát technológiákkal történő továbbfejlesztése különösen a városi régiókban.

Fenntartható mobilitási gyakorlatok, programok és projektek támogatása, mint például a gyaloglás.

3 Kultúra és idegenforgalom, az emberek egymással való kapcsolatteremtése prioritási terület.

1. Action: A Duna régióban a fenntartható turizmus ösztönzése, és az EUSDR projektek eredményeinek kihasználása a kultúra, természet és turizmus területén

A turizmus zöld és kék formáiba történő beruházások támogatása, beleértve minden fajta ökoturizmust, kulturális turizmust, túrázást és aktív turizmust.

Célok - A beavatkozási terület tartalma

A magyar RRF tervben a Budapesten kívüli beruházások a Duna Régió Stratégia prioritásai alapján lettek kijelölve. A konkrét beruházások hozzájárulnak a vasúti TEN-T hálózat szűk keresztmetszeteinek felszámolásához, a zéróemissziós közúti közösségi közlekedés elterjesztéséhez. A reform megvalósításával a nagy közlekedési hálózatokon végzett közszolgáltatás összehangolásra kerül.

Vasúthálózat szűk keresztmetszet kiváltás TEN-T korridoron

A nagytávolságú teherforgalom alacsony CO₂ kibocsátású módok felé terelésével a teherforgalom GHG kibocsátása nagymértékben csökkenthető. A terv a TEN-T törzshálózat részét képező Almásfüzitő – Komárom, valamint Békéscsaba-Lőkösháza vonalszakaszok átépítését irányozza elő. A vasútvonal-fejlesztések mellett egy korszerű felsővezeték-rendszer szolgálja majd ki a vasúti vontatást, amely a vasúti forgalom növekedése mellett sem növeli az üvegházhatású gázok kibocsátását.

A szennyező közúti teherforgalom alternatív üzemanyaggal működő tehergépjárművekkel kiváltása összességében nem a legmegfelelőbb megoldás, így elő kell segíteni az energiafelhasználási szempontból hatékonyabb áruszállítási módok térnyerését. A vasúti és

belvízi hajózási áruszállítási módok az alacsony fajlagos értékű áruk (gabona, szén, érc) esetében jelenleg is megkerülhetetlenek. Az intermodális forgalom fejlesztésével részesedésük tovább növelhető a magasabb fajlagos értékű árucsoportok szállítása esetében is. A megfelelően hatékony vasúti áruszállítás előfeltétele a TEN-T törzshálózati folyosókon a szűk keresztmetszetek felszámolása, a megfelelő kapacitások biztosítása. A beavatkozási terület keretében átépítésre kerül az Almásfüzitő-Komárom, valamint a Békéscsaba-Lőkösháza vonalszakaszok, így további szűk keresztmetszeteket lehet kiküszöbölni.

Az átépítésre kerülő vasúti létesítmények, berendezések, vagy a vasúti átjárhatóságra hatással lévő elemek (pl. közúti felüljáró) teljes mértékben meg fognak felelni a vonatkozó TSI követelményeknek (160 km/h sebesség, 225 kN terhelés, harmonizációs előírásoknak megfelelő felsővezeték).

Az ERTMS vagy annak elemei nem képezik részét az Almásfüzitő-Komárom vasútvonal korszerűsítésének. A vonalon jelenleg ETCS L1 kiépítettség van, amely a beruházást követően megmarad.

Az ERTMS, illetve annak elemei egyúttal a Békéscsaba-Lőkösháza vasútvonal korszerűsítésének részét képezik. A jelenlegi 100/120 km/h sebesség 160 km/h-ra történő emelése érdekében a vonalon ETCS L2 rendszert telepítenek.

Almásfüzitő-Komárom

A projektben megtörténik a 160 km/h sebesség és 225 kN tengelyterhelés biztosítása a teljes vonalszakaszon. 1. sz. főút külön szintű átépítése, Szőnyi ívkorrekcióval és megállóhely átépítésekkel, valamint felsővezeték és energia-ellátási rendszer korszerűsítése, biztosítóberendezések emelt sebességűvé tétele. A hiányzó vagy korszerűtlen utasforgalmi létesítmények kiépítése/fejlesztése.

Megvalósuló műszaki tartalom:

- 11 km vasútvonal rekonstrukciója és a nyomvonal korrekciója 3,9 km pálya építése 1,95 km vasútvonal építésével (3,9 km új pálya) új talpfákkal, új 60-as r. sínekkel,
- 12 csoport új kitérő telepítése, melyből 6 csoport nagysugarú kitérő,
- 2 km felsővezeték átépítése,
- 5 új gyalogos felüljáró építése,
- 4 db lift telepítése,
- 3 db útátjáró megszüntetése, 2 db útátjáró átépítése,
- 1 db közúti, gyalogos és kerékpáros felüljáró építése,
- zajárnyékoló fal építése, passzív zajcsökkentési megoldások alkalmazása.

Az 1.sz. főút jelenlegi szintbeni keresztezésének külön szintűvé történő átépítésével a jelenlegi baleseti kockázati szint egy magasabb vasúti, közúti és gyalogos szolgáltatási színvonal mellett biztosítható a projekt megvalósulása esetén. A beavatkozás a vasúti pályát keresztező helyváltoztatások baleseti kockázati szintjét az elvárható minimumra csökkenti.

Békéscsaba-Lőkösháza

A projekt keretében megtörténik 160 km/h sebesség és 225 kN tengelyterhelés biztosítása a teljes 120. számú Békéscsaba (kiz) - Lőkösháza oh. közötti országos közforgalmú vasúti vonalszakaszon (868+83 – 1171+39 hmsz között). A 30,3 km hosszon, meglévő vasúti pálya átépítése, második vágány építése, biztosítóberendezési és távközlési munkák kivitelezése a feladat.

160 km/h sebességű és 225 kN tengelyterhelésű közlekedésre alkalmas normál nyomtávú vasúti pálya kiépítése al- és felépítménnyel együtt ~ 30,3 km hosszon. Ez összesen ~ 60 vágány km (2 átmenő fővágány és nyíltvonal), állomási vágányokkal együtt ~ 75 vágány km.

A projektrészben korszerűsítendő állomások:

- Szabadkígyós állomás (12 új csoportos kijárat létesítése)
- Kétegyháza állomás (24 új csoportos kijárat telepítése)
- Lőkösháza állomás (38 új csoportos kijárat létesítése)

Az állomásépítési munkálatok keretében 41 csoport B60-XI kitérő, 11 csoport B60-XIII kitérő, 12 csoport B60-800 1:15,44 kitérő, 5 csoport B60-800 1:14,3 kitérő, 2 csoport B60-XI 1:8,758 kitérő, 1 csoport B54-XI kitérő, 2 csoport B54-XIII kitérő kerül beépítésre.

A teljes pályaudvari vágányhálózat korszerűsítése. A vasútállomások teljes vágányhálózatának korszerűsítése. 55 cm magasságú állomási peronok létesítése, 2 db aluljáró, liftek, perontetők építése, akadálymentesítés, térvilágítás kiépítése, utasforgalmi berendezések korszerűsítése.

A teljes villamos vontatási felsővezeték-hálózat és energiaellátás korszerűsítése. 1 db külön szintű közúti és vasúti keresztezést biztosító műtárgy építése. A meglévő építmények teljes felújítása.

Az állomás és a nyíltvonali vízelvezetés korszerűsítése.

A nyilvános átjárók és a magaslati szerkezetek korszerűsítése.

Zajvédő fal építése ~ 5,5 km hosszan, P+R és B+R rendszerek kiépítése.

Ideiglenes biztosítóberendezés kiépítése, üzemelés alatt álló, nagy-állomási, pályaépítési fázisokat követő jelfogó-függéses biztosítóberendezés átalakítása.

Kábelalépítmény vágányt és/vagy utat keresztező szakaszának kiépítése.

A végleges kábel alépítmények kiépítése.

A HETA berendezések kiviteli terveinek elkészítése és az üzemeltetői jóváhagyás beszerzése, kialakítása.

Járműdiagnosztikai és sugázmérő berendezések telepítése, rendszerterveinek és kiviteli (telepítési) terveinek elkészítése és az üzemeltetői jóváhagyás beszerzése.

Szabadkígyós, Kétegyháza és Lőkösháza állomásokon új, tolatóvágányutas elektronikus állomási biztosítóberendezések létesítése, villamos állítású váltók (74 db) bekötésével.

A vonalszakaszon (~ 60 vkm) 75 Hz-es ütemezett jelfeladás kiépítése.

Önműködő emelt sebességű térközbiztosító berendezések és közút-vasút szintbeni keresztezéseket biztosító berendezések létesítése ETCS 2 feltételeinek kielégítésével.

5 db sorompóberendezés telepítése.

Felvételi épületek teljes körű rekonstrukciója, új távközlési kábelbódé építése.

KÖFI központ kialakítása.

Távfelügyelet telepítése Lőkösháza állomáson.

A távközlési berendezések telepítéséhez szükséges valamennyi feladat elvégzése.

A kitekintő irányban tengelyszámláló ellenmenet-és vonatutolérést kizáró vonali biztosítóberendezés telepítése.

A pályaépítési munkák határain túli kábelalépítmények építése, szükség szerint tervezése.

A biztosítóberendezéseket az interoperabilitási követelményeknek megfelelően ki kell egészíteni az ETCS 2-es szintjének vezérlésére alkalmas illesztő felülettel, illesztő felület kiépítése a FOR rendszer részére, illetve bekötése a meglévő rendszerbe.

Utastájékoztatói rendszer, új nyíltvonalis távbeszélő-rendszer kiépítése.

Komplex vagyonvédelmi- és tűzjelző rendszer telepítése.

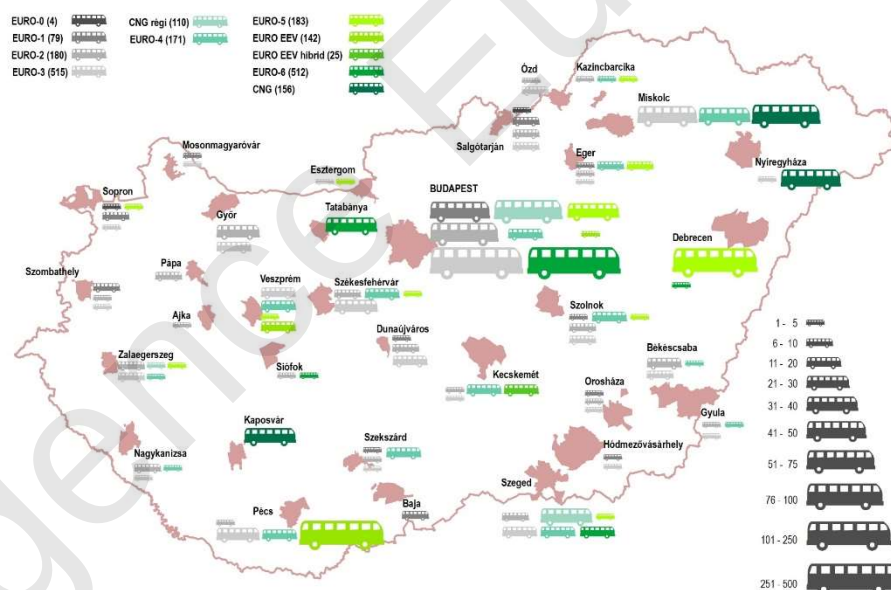
A vonalszakaszon végzendő FET, HETA munkák kivitelezése.

Munkák kivitelezése oly módon, hogy az ETCS 2 vonatbefolyásoló berendezés csatlakoztathatósága biztosított legyen.

Zéró emissziós helyi buszközlekedés fejlesztése

2019-ben készült egy részletes, műszaki, környezetvédelmi, externális költségekre is kiterő tanulmány „A városi buszok környezeti fenntarthatóságának növelése” címmel. A tanulmány alapján született meg a kormánydöntés a Zöld Busz Program elindításáról, amely keretében a Kormány ösztönözni kívánja a városi közlekedésben résztvevő környezetszennyező, elavult buszok cseréjét korszerű elektromos buszokra. A tanulmány elemzése alapján a 25.000 fő feletti városok esetében van olyan városi közlekedési busz állomány, amelynél a csere indokolt. Az alábbi térképen ezek közül is a nagyobbak vannak kiemelve. Más településeken vagy nincs városi közösségi közlekedés, vagy csak 1-2 busz található.

Magyarországi városok közösségi autóbusz flottájának környezetvédelmi jellemzői

A közösségi közlekedésben részt vevő autóbusz állomány cseréje tiszta járművekre az üzemeltetett buszok átlagéletkorának, a buszos közlekedés károsanyag-kibocsátási értékeinek és fenntartási, üzemeltetési költségeinek csökkentésével, továbbá az utazási szolgáltatások minőségének javításával történik. A 25.000 főnél nagyobb lakosságszámú településeken 2.792 busz közlekedik helyi szinten, amelyek nagy része idős és korszerűtlen. A program várhatóan 47 településen, összesen 4,5 millió lakost érint. A beruházás keretében az RRF forrásból megvalósulhat 300 db régi fosszilis üzemanyagot használó busz cseréje elektromos buszokra és ugyanannyi töltőpont építése a 2022-2025 időszakban. Ez a 300 db RRF forrásból finanszírozott autóbusz hozzájárul a Zöld Busz Programban célként nevesített 2100 db autóbusz cseréjéhez. A beruházás költségvetésében a járművek bekerülési költsége kb. 90%, a töltő infrastruktúra kiépítése kb. 10% költségarányt képvisel. A források közötti elhatárolás időbeli és területi alapon történik.

A HUMDA Magyar Autó-Motorsport és Zöld Mobilitás-fejlesztési Ügynökség Zrt. (továbbiakban: HUMDA Zrt.) felelős a Zöld Busz Program lebonyolításáért, amelynek keretében a Zöld Mobilitás Igazgatóság pályázati felhívást tesz közzé 25.000 fő feletti helyi személyszállítási közszolgáltatást megrendelői (önkormányzatok), illetve közszolgáltatói számára a támogatás elnyerésére. A nyertes pályázókkal támogatási szerződést köt, ami alapján a végső kedvezményezettek közbeszerzési eljárás keretében kiválasztják a buszok és töltőinfrastruktúra szállítóit. A pályázati követelmények fogalmazzák meg⁷⁴ a buszok és töltőinfrastruktúra beszerzésére vonatkozóan műszaki elvárásokat, különös tekintettel a buszok az EU-s követelményeket kielégítő szolgáltatási színvonalára, járműbiztonsági rendszerére. A Kedvezményezett köteles a töltőinfrastruktúra és zöldbuszok tárolását biztosító telephely kialakításáról, illetve fejlesztéséről gondoskodni.

A már meghirdetett – hazai forrásból megvalósítandó - pilot pályázat mintájára kívánjuk az értékelést elvégezni. A pályázat értékelésének alapelve, hogy a legszennyezőbb buszok cseréje valósuljon meg minél hamarabb, hatékony költségekkel. Ezt az értékelés több módon biztosítja:

- A pályázóknak megalapozó tanulmányt, dekarbonizációs tervet kell készíteni az érintett város buszainak cseréjére. Az autóbusz-flotta dekarbonizációs terv a város karbonsemlegességének elérését szolgáló közlekedésfejlesztési intézkedéseket foglalja keretbe és a helyi közösségi közlekedési járműállományra teljeskörűen ki kell terjednie. Minimumkövetelmény, hogy ezek a pályázati felhívás mellékleteként kiadott útmutatónak megfeleljenek. A megalapozó dokumentumokban a meglévő SUMP-hoz (sustainable urban mobility plan) igazodva, illetve annak hiányában annak módszertani elvárásaihoz igazodva, részletesen be kell mutatni a városi közlekedés jelenlegi helyzetét, a buszközlekedéssel kiszolgált hálózatot, a jelenlegi járműállományt. Meg kell adni a buszok cseréjére vonatkozó hosszú távú tervet, igazodva a hálózat igényeihez. A töltőhálózat telepítését ezen hosszú távú terv alapján kell tervezni. A pályázatba bekerülő busz, illetve töltőhálózat ennek részeként kerül megfogalmazásra. A műszaki tervek mellett környezeti hatásokat is elemezni kell, különös tekintettel a CO₂ kibocsátásra, valamint pénzügyi elemzést is végezni kell a fenntarthatóság biztosítása érdekében.
- Előnyben részesül az a pályázat, amelyik minél nagyobb hányadban az alacsonyabb környezetvédelmi besorolású buszokat cseréli. Ez egyszerre több szempontot is magában foglal: így elérhető, hogy minél több CO₂ megtakarítás legyen elérhető és csökkenjen a helyi légszennyező anyagok kibocsátása. Mivel az elavult buszok magaspadlósak, ezért ez az előnyben részesítés az akadálymentes hozzáférés növelését is ösztönzi. A modernebb, utaskényelmet jobban szolgáló buszok a nagyon elavult járművekhez képest az utasok elégedettségét, ezáltal a közösségi közlekedés iránti igényt növelik. Ez a szempont kezeli azt is, hogy a régi buszok rendelkezésre állása már alacsony, rendkívüli kieséseket okoz, illetve magasabb fajlagos karbantartási költséget igényel.

⁷⁴ Az autóbuszok M3/I. kategória szerinti alacsonypadlós, kizárólag elektromos hajtással rendelkező városi szóló autóbuszok lehetnek az 5/1990. (IV. 12.) KöHÉM rendelet M3-as kategóriája szerint.

- A járművek energiatároló-kapacitása minimum 240 kWh kell, hogy legyen.

- A járműveknek (kivéve a trolibuszoknak) rendelkezniük kell minimálisan 1 darab IEC 62196-3 szabvány szerinti CCS type2 combo csatlakozási lehetőséggel az egyenáramú töltéshez. A járműveknek alkalmasnak kell lenniük az IEC61851-23 töltési szabvány szerint, az IEC 62196-3 szabványnak megfelelő CCS type2 combo csatlakozóval ellátott – a gyártó saját töltőjétől független, az európai uniós jogszabályoknak és minősítésnek megfelelő – töltőberendezéssel való töltésre legalább 100 kW csúcsteljesítmény-felvételi képességgel, azzal, hogy ettől kisebb és nagyobb névleges energialeadásra képes, a fenti szabványoknak megfelelő töltőberendezéssel is tölthető legyen.

- Előnyben részesül az is, aki véglegesen kivon a forgalomból minél több környezetszennyező, elavult buszt, ezzel a közösségi közlekedés költséghatékonyágát javítva.

A közszolgáltatási pályázatokon kívül a HUMDA Zrt kedvezményezettségével a következő feladatok megvalósítását tervezi 100%-os támogatási intenzitás mellett:

a) Az alternatív meghajtású közlekedési járművek energetikai rendszerének szabályozási peremfeltételeinek megteremtése:

Az elektromos buszokhoz (és egyéb nehézjárművekhez) szükséges töltési kapacitás a szűkös hálózati keresztmetszetek és a térben és időben koncentrált nagy kapacitásigény miatt kizárólag komplex energetikai menedzsmentrendszerekkel együtt valósíthatóak meg (töltő, energiatároló, lokális menedzsment rendszer (szoftver és hardver)). A járművek töltési igényét kiszolgáló töltőberendezések csúcsergiaigénye akár többszörösen meghaladják majd a helyben rendelkezésre álló elosztóhálózati rendszerüzemeltető oldali kapacitásokat, így a járművek töltési telephelyein lokális energiatárolásra és a töltőberendezések közötti dinamikus energiaelosztásra van szükség, adott esetben kiegészítve lokális termeléssel (pl. PV).

Ezen lokális rendszerek digitalizált összekapcsolásával országos virtuális erőművi rendszer alakítható ki, amely lehetővé teszi a teljes országos hálózatban a hatékonyabb energetikai monitoring és irányítás megvalósítását:

- az alternatív járművek és hozzájuk kapcsolódó töltési infrastruktúra kiépítése során az energetikai rendszerekhez való kapcsolódás feltételeinek megteremtése
- energiamenedzsment rendszer(ek) bevezethetősége
- a töltő-energetikai rendszerek monitorozhatóságának és összekapcsolásának szabályozása
- országos virtuális erőmű létrehozásának, valamint a töltő-energetikai rendszerek országos központi virtuális erőműbe való csatlakoztathatóságának vizsgálata

b) A korszakos alternatív meghajtások közötti átmenet kidolgozása töltés-menedzsment és energetikai oldalról:

Az alternatív meghajtású járművek használatának energetikai szabályozása során figyelembe kell venni a várható technológiai változásokat, az energetikai és a hozzájuk kapcsolódó informatikai, szabályozási rendszerek megtervezése során azokat úgy kell kialakítani, hogy képesek legyenek a technológiai változások átmenetének kezelésére. Mindez a hidrogénalapú gazdaságra való átállás megteremtését segíti elő.

c) Szemléletformálás, érzékenyítés:

Az alternatív meghajtás, a közösségi tiszta közlekedés, a megújuló energiák, az energetika, az erőforrások optimalizálása okos informatikai rendszerek által, a létrehozott infrastruktúrák több szegmens általi kihasználása a fenntartható jövő feltétele, melyhez döntéshozói érzékenyítés és szemléletformálás, majd a szabályozások megfelelő bevezetése és alkalmazása szükséges.

A beavatkozási terület zöld és digitális komponense

A digitális komponens a vasútvonalak esetében közvetlenül érvényesül, egyes vonalszakaszok fejlesztéséhez hozzátartoznak az állomási utastájékoztatási fejlesztések is.

A beavatkozási terület indokoltága, társadalmasított stratégiai kapcsolat és partnerség

A Covid-19 járványhelyzet megmutatta, hogy a normál működés mellett átjárható európai belső határok lezárásakor a közúti áru fuvarozás megfelelő, versenyképes alternatívájának kialakítása szükséges. A járványhelyzetben a belvízi hajózás és a vasúti teherforgalom nem állt le, folytonossága biztosítható volt. Ezen teherforgalmi áru fuvarozási módok megfelelő

kombinációja mellett az áruforgalom folyamatos maradhat havária esetben is, a személyforgalom időleges, akár teljes korlátozása mellett is.

A regionális fejlesztések összhangban vannak az NKS megállapításaival, minden esetben a közlekedés hatékonyságát fejlesztik és/vagy zöldítését szolgálják.

A tervezett egyedi projektek előkészítése során minden esetben sor kerül társadalmasításra, a tervezés korai szakaszában kérdőíves felmérésekre és lakossági fórumokra. Minden projekt saját honlapot kap, valamint a használók számára áttekinthető látványtervek és helyszínrajzok, valamint video animációs anyagok készülnek.

Megvalósítás - A beavatkozási területhez tartozó beruházások lehatárolása, költségeinek indokolása

Vasúthálózat szűk keresztmetszet kiváltás TEN-T korridoron:

- vasúti szűk keresztmetszet kiváltás teljes körű felújítással

Zéró emissziós buszközlekedés fejlesztése

- 25 000 főnél nagyobb városokban zéró emissziós (elektromos) buszok beszerzése, töltőpontok kiépítésével. Az 1537/2019. (IX. 20.) számú Korm. határozat értelmében 2022. január 1-jétől kizárólag elektromos buszok szerezhetők be állami támogatás és a Zöld Busz Program forrásainak felhasználásával a 25.000 főnél több lakossal rendelkező városokban. Az RRF-ben kitűzött célok elérése érdekében a forrásokra kizárólag a Programra jogosult városok igényelhetnek a HUMDA Zrt. által kezelt támogatást.

A beruházások tervezett költségeit legtöbb esetben a 2015-2020 közötti, zömében európai uniós finanszírozású magyarországi beruházások teljeskörű feltérképezésével készített, abból átlagolt fő fajlagos költség adatokra alapozva, azokat alkalmazva képeztük le.

Ütemterv - A beruházás fő eredményei, naturáliái és mérföldkövei

Vasúthálózat szűk keresztmetszet kiváltás TEN-T korridoron

- 160 km/h sebességre emelés 11 km hosszon
- 160 km/h sebességre emelés 30,3 km hosszon
- Zéró emissziós buszközlekedés - 300 db elektromos üzemű busz és kapcsolódó töltőállomások forgalombahelyezése

Közösségi közszolgáltatási integrációs reform

A beavatkozási terület összköltsége: 229,8 Mrd Ft.

A fejlesztés megvalósítása az alábbi pénzügyi ütemezés szerint tervezett

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
százalékos feldolgozottság	0,26%	25,21%	36,5%	28,68%	8,89%	0,43%

A beavatkozási területhez tartozó beruházások állami támogatásokkal kapcsolatos helyzete

A vasúti infrastruktúra fejlesztési elemek nem minősülnek állami támogatásnak, tekintettel arra, hogy a támogatással érintett tevékenység nem minősül gazdasági tevékenységnek (közforgalmú országos hálózat fejlesztése).

Járművek esetében (buszok beszerzése):

A zéró emissziós autóbuszok beszerzése állami támogatásnak minősül és a támogatás a vasúti és közúti személyszállítási közszolgáltatásról szóló 1370/2007/EK rendelet szabályaival összhangban nyújtható. Az eszközparkot a közszolgáltatási szerződések szerint a magyar államnak jogában áll az eszközparkot más üzemeltetőre átruházni, amennyiben a közszolgáltatási szerződés más üzemeltető részére átadásra kerül.

A beavatkozási területhez tartozó beruházások DNSH érintettsége

A beruházás az Éghajlatváltozás mérséklése célkitűzést a vasúti és közúti tiszta közlekedési járművek esetében 100%-os együttthatóval, támogató intézkedésként követik nyomon.

Ezért az érintett célkitűzés a legtöbb beruházási elem tekintetében megfelel a DNSH-elvnek.

A fenntartható regionális mobilitás előmozdítása cél érdekében a projekt megfelel az alacsony szén-dioxid-kibocsátású közösségi közlekedés megerősítéséhez, támogatja az aktív közlekedési módokat, csökkenti a közlekedés negatív externáliáit (különösen a forgalmi torlódásokat, a károsanyag-kibocsátást és a közlekedési baleseteket) és hozzáférhető közlekedési módot biztosítja.

A beruházás nem befolyásolja hátrányos mértékben az ember, a természeti környezet és a gazdaság éghajlati kockázatokkal szembeni ellenállóképességét, és összhangban van a helyi, regionális és nemzeti szintű alkalmazkodó képesség javítására tett törekvésekkel.

Beavatkozás terület 3. Közlekedés digitalizációja

Kihívások

A közlekedési ágazatok információigénye a technika fejlődésével egyre nagyobbá válik. A számítástechnika és a távközlés fejlődésével a valós idejű információtovábbítás lehetősége napjainkra csaknem korlátlanra vált. A mindenkor forgalmi helyzetet és a jármű, valamint infrastruktúra állapot információkat lekövetni képes közlekedési rendszerek versenyképességi előnyt jelentenek az adott ágazat, illetve nemzetközi szállítás terén az egész ország számára. A fejlődés a piaci alapon működő szegmensekben állami beavatkozás nélkül végbe megy, mert digitalizáció hiányában az egyes fuvaroztatók és fuvarozók versenyhátrányba kerülnek a konkurens szolgáltatókhoz képest. A természetes monopóliumot jelentő infrastruktúra ágazatok, valamint a csak kisebb részben közösségi közlekedési ágazatokban azonban állami beavatkozás nélkül az információtechnológiai reformok nem, vagy csak megkésve és tökéletlenül mennek végbe.

A magyar vasút és általában a közösségi közlekedés terén mára már a valós idejű utastájékoztató általánossá vált, az online jegyrendszer pedig terjedőben van. A felújítás alá kerülő vasútvonalakon, ahol a közlekedési sebesség a 100 km/h-t meghaladja, a vonatbefolyásolás mindenütt kiépül. Az ágazatot egyre inkább sújtó munkaerőhiány miatt az élőlombigény csökkentése érdekében teret nyer a központi forgalomirányítás.

E pozitív folyamatok ellenére a digitalizáció terén jelentős lemaradások vannak az európai sztenderdekhez képest. A jegyrendszer terén – bár a vasúton és a nagyobb városok helyi közlekedésében – elérhető a digitálisjegyvásárlás lehetősége, nem alakult ki egységes rendszer, az egyes szolgáltatók saját maguk fejlesztik az erre szolgáló rendszereiket. A helyközi buszközlekedésben, a legnépesebb központi régióban és a kisebb városok helyi közlekedésében továbbra is a papír alapú jegyrendszer működik. Maga a tarifastruktúra is széttagolt. A vasúton bármely két pont között lehet jegyet váltani, azonban a vasút – busz utazási láncokra nem lehet egyetlen jegyet venni, az eszközváltásnál új terméket kell megvásárolni. A városi közlekedésben érvényes jegyek a vasút városi szakaszain nem használhatók fel, a havi bérletek

kölcsönös elfogadásánál a folyamat megrekedt, illetve ez utóbbi is csak Budapest esetében működik. Átjárhatóság és közös termékkínálat sem a helyi és regionális szolgáltatások között, sem a vasút és az autóbuszjáratok között nincs – ezek mindegyike pótlendő. Okos kártyás tarifarendszer még sehol nem működik az országban.

Az utastájékoztató és a menetirányítás is külön szolgáltatónként működik. Bár a vasút és a helyközi buszok menetrendje már néhány éve egységes adatbázisból kereshető, de a valós idejű forgalmi információkat nem lehet egy felületen nyomon követni. A keletkező forgalmi zavarokat, késéseket nem kezelik egységesen: a késve érkező vonatokhoz a buszcsatlakozás biztosítása esetleges és kiszámíthatatlan. Ez az utasok számára rendkívül ijesztő, és alapvetően akadályozza, hogy az országos közlekedési rendszer átjárható legyen. Nem kis részben ennek hatására működik párhuzamosan a vasút és a buszhálózat az országban: kevés kivételtől eltekintve, aki autóbusszal kezdi az utazását, az azzal is fejezi be, és ugyanez a vasútról is elmondható. Ez a hatékonysági veszteség az egész közösségi közlekedési ágazatot hátrányosan érinti, és a nem a főirányokon utazó utasokat igen nagy részben az egyéni közlekedés felé tereli el még akkor is, ha útvonaluk nagy részén versenyképes és karbonsemleges vasúti szolgáltatást tudnának igénybe venni.

A vasúti közlekedésben a mai napig – a fejlesztések ellenére – a hagyományos biztosítóberendezések az uralkodók, ahol az egyes állomások forgalmi szolgálattelvéi, illetve a menetirányító közötti telefonos kapcsolat biztosítja a menetrendszerű forgalmat. Forgalmi zavar esetén az informatikai támogatás hiánya gyakran rossz döntésekhez vezet, amelyek a zavar gyors feloldása helyett nagyarányú, hosszan elhúzódó késési spirált okoznak. A számítógépes támogatással és valós idejű vonatinformációval működő központi forgalomirányítás (KÖFI) a menetrendszerűséget és ezzel a vasút megbízhatóságát jelentős mértékben javítani képes. A KÖFI rendszerek pozitív hozadéka így gyakran eléri a nagy költségű pályafelújítással elérhető hasznokat.

Célok - A beavatkozási terület tartalma, a kapcsolódó beruházások és reform leírása

A tervezett lépések két területre fókuszálnak. Az egyik a tarifarendszer és az utastájékoztató digitalizációja, a másik a vasúti fővonalakon a központi forgalomirányítás kiépítése. A két egymástól távol álló cél együtt szolgálja a közösségi közlekedés hatékonyra tételezését és megbízhatóságát.

Vasútautomatizálás

A közlekedési infrastruktúra állapota, színvonala a gazdaság vérkeringése szempontjából meghatározó, a mobilitás feltételeinek javítása társadalmi-gazdasági fejlődést von maga után. Jelen beavatkozási terület eredményeképpen az országos vasúti hálózat kiemelten jelentős vasútvonalain javul a forgalomszervezés hatékonysága, a szolgáltatás megbízhatósága.

A vasútfejlesztés hozzájárul az érintett térségek gazdasági fejlődéséhez, hiszen mind a vasúti személy- mind a vasúti áruforgalom színvonala, megbízhatósága, hatékonysága javulni fog.

A vasút ezáltal jobban versenyképessé válhat a kevésbé hatékony és jóval környezetszennyezőbb egyéni közlekedéssel szemben, a fejlesztés tehát hozzájárul a személy- és áruforgalom közútról vasútra tereléséhez, csökkentve a közutak terhelését és zsúfoltságát, valamint a levegő szennyezettségét, ez utóbbival hozzájárulva a térségben élők egészségi állapotának a javulásához.

A Központi Forgalomirányítás (KÖFI) rendszere biztosítja az irányító személyzet részére a vonatközlekedéssel kapcsolatos információk valós idejű nyomon követését. Továbbá az Üzemirányító központban centralizált biztosítóberendezési kezelő és visszajelző felületekkel a vonatforgalom szabályozást is egy központból lehet megvalósítani. Ennek előnye, hogy a

vonatközlekedéssel kapcsolatos döntések nem lokális gondolkodás mentén születnek meg. A KÖFI rendszer segítséget nyújt abban, hogy a teljes vonalra, vagy vonalszakaszra gyakorolt további hatások és következmények ismeretében lehessen a vonatfogalom lebonyolításával kapcsolatos beavatkozásokat megtenni, így preventív és proaktív módon lehet a zavartatásokat is kezelni.

A központi forgalomirányítás kiépítésével realizálható a forgalom ütemességének biztosítása, a menetrendi tartalékok kihasználása, az átbocsátó képesség növelése, az egységes audiovizuális utastájékoztatás.

A fentieket összegezve a KÖFI kiépítésével csökken az érintett vasútvonalszakaszok zavarérzékenysége és nő az átbocsátóképesség.

A korszerű berendezések üzemeltetése minőségi, hálózati gondolkodást és a jelen kor technológiáiban jártas műszaki szakembergárdát igényel.

Az érintett állomásokon a forgalmi szolgálat megszűnik, ezáltal csökkennek az üzemeltetési költségek.

A Központi Forgalomirányításban üzemeltett vonalhossz a MÁV Zrt. területén kb. 1050 km. Ez a teljes vasúthálózat mintegy 18 %-a.

A forgalmas elővárosi vasútvonalszakaszokon, valamint hasonlóan forgalmas vidéki országos fővonalszakaszon, összesen további 272 km vonalhosszban kiépül a Központi Forgalomirányítás. A tervezetten érintett vonalszakaszok: Kőbánya-Kispest – Szolnok, Cegléd – Kecskemét, Rákospalota-Újpest – Szob, Füzesabony – Mezőzombor:

70-es vonal Rákospalota-Újpest (exc.) – Szob (országhatár): 56 km

100a vonal Kőbánya –Kispest (exc.) – Szolnok (exc.): 89 km

80-as vonal Füzesabony (exc.) – Mezőzombor (exc.): 94 km

140-es vonal Cegléd (exc.) – Kecskemét (exc.): 33 km

Ez az intézkedés nem tartalmazza a vasútvonalak vasúti jelzőberendezéssel való ellátását. A 100a vonal már korábban biztosítóberendezést és forgalomirányító rendszert kapott. A biztosítóberendezés még nem került beüzemelésre. A 70-es, 80-as és 140-es vonalakon a forgalomirányító berendezés felszerelése a 2015-HU-TM-0053-W CEF project keretében folyamatban van. Ezekben a szakaszokon még nem került beüzemelésre biztosítóberendezés. Ez tervezetten 2040-ig meg fog történni.

Az érintett szakaszok nem teljes mértékben felelnek meg a TSI elvárásainak.

Az érintett szakaszok teljes körűen villamosítottak, a 100a vonal megfelel a 225 t teherbírás követelményeinek, a 100 km/h sebességelőírásnak és a 740 m hosszú szerelvények közlekedtetetők rajta.

A 70-es és 140-es vonalak, valamint a Füzesabony-Mezőzombor szakasz vonatkozásában a TSI előírásoknak való megfelelés érdekében történő teljes körű korszerűsítés a jövőben tervezetten meg fog történni, de ennek pontos időpontja egyelőre nem látható.

A KÖFI-hez kapcsolódóan megvalósulnak a szükséges biztosítóberendezési felújítások, felsővezetéki távvezérlés és helyi távvezérlés kiépítése (FET/HETA), KÖFI központ bővítése/kiépítése, valamint vagyonvédelmi rendszer, vonatszám alapú utastájékoztatási rendszer, váltófűtés és a szükséges távközlési adathálózatok épülnek ki. A beruházásnak nem része az érintett vonalakon az ERTMS rendszer kiépítése, amely részben már a 2014-2020 költségvetési időszak MFF forrásaiból folyamatban lévő, részben pedig később tervezett fejlesztésekkel, tervezetten 2040-ig fog megvalósulni.

A jelen projekt során modernizálásra kerülő vonalszakaszok a személy- és teherforgalom szempontjából kiemelten fontosak.

Az utasok szempontjából keletkező előnyök:

- a szolgáltatás megbízhatóságának jelentős javulása,
- a balesetek hatékonyabb megelőzése,
- az állomásokon/megállóhelyeken a biztonságérzet növelése a térvilágítás korszerűsítésével és a kamerák elhelyezésével.

A nyílt hozzáférésű hálózatot használó vasúttársaságok szempontjából keletkező előnyök:

- hozzáférés biztosítása valós idejű információkhoz, tényszerű közlekedési adatokhoz,
- transzparenssé válik a fuvarozó számára a közlekedtetés időbeli lefolyása,
- a szállítási, közlekedési idők pontosan előre jelezhetővé válnak,
- a rendszer üzemeltetése mellett lehetőség nyílik a többlet költséget jelentő megállások, várakoztatások elkerülésére.

A KÖFI rendszer fejlesztésén túlmenően az infrastruktúra fejlesztéssel a 3. beavatkozási terület keretében érintett beruházásoknál, amelyek a TEN-T törzshálózatot érintik.

Integrált tarifarendszer és az utastájékoztatási rendszer az országos közlekedésszervező létrejöttével összefüggésben

Ez a reform megcélozza az országos szinten egységes tarifa- és értékesítési rendszert és az egységes utastájékoztatást. Ennek első lépéseként, a digitalizációt megelőzően az országos közlekedésszervező létrehozásával megvalósult az a szervezeti reform, amelynek a jövőben biztosítja a közlekedésszervezés átalakítását, az autóbuszos és vasúti közszolgáltatási szerződések integrációját, a tarifa- és menetrendi rendszerek egységesítését. A fő országos struktúrák – főként a vasúti fővonalak – ma is működő szolgáltatás tervezése csak az első lépcső. A jövőben nem viszonylat és szolgáltató alapon, hanem területi és hálózati szemléletben kell, hogy megvalósuljon a közösségi közlekedés tervezése és szolgáltatókon átívelő egységes menetrend és harmonizált tarifák létrehozása szükséges. A hagyományokra és jól vagy rosszul felmért helyi igényekre alapozó regionális autóbusz menetrendet fel kell váltania a vasútra ráhordó, illetve azt kiegészítő struktúrának, amely minden település számára biztosítja a megyei és az országos közlekedési rendszerbe történő hatékony bekapcsolódás lehetőségét. A nemzetközi összehasonlításban is nagy futásteljesítményeket felmutató helyközi autóbuszközlekedés így átlátható és mindenki számára elérhető egységes rendszert alkothat.

A megújuló hálózat és menetrendi struktúra nagyobb mértékben igényli a szolgáltatók közötti együttműködés országos közlekedésszervező általi koordinációját, és szükségessé teszi az országos szinten egységes digitális tarifarendszer és utastájékoztatás kiépítését, a közszolgáltatások szervezésének új szintjét. A komponens keretében sor kerül a rendszer szervezeti és szabályozási előkészítésére. Bevezetése az előkészítés üteméhez igazodva, több lépcsőben, az ország régióiban külön-külön időpontban kerülhet sor. Budapesten és agglomerációjában a helyi közlekedés nagy szerepe miatt integrált helyi-helyközi regionális közlekedésszervezési rendszer bevezetése szükséges a Budapesti Agglomerációs Vasúti Stratégia sikeres teljesüléséhez.

A közúti autóbuszos és vasúti alágazat rendszerszintű összehangolása. A vasúti és közúti személyszállítási közszolgáltatásról, valamint az 1191/69/EGK és az 1107/70/EGK tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló 1370/2007/EK rendelet, valamint A vasúti

személyszállítást igénybe vevő utasok jogairól és kötelezettségeiről szóló 1371/2007/EK rendelet szerint a menetrend, utastájékoztató és tarifák összehangolását jelenti.

A menetrendek összehangolásánál az eltérő szolgáltatási szegmensekben eltérő súllyal számítanak egyes versenyképességet befolyásoló paraméterek. Ilyenek a járatgyakoriság, utazási idő-eljutási idő, ár, megálló közelsége, P+R, fedélzeti szolgáltatások, késés, csatlakozási idők stb. Az adott jellemzők súlya alapvetően befolyásolja a közlekedési rendszer szervezését.

A közös utastájékoztató legfontosabb elemei az internetes előtájékoztató, útvonaltervezés, valamint a megállóhelyi, állomási és fedélzeti eszközök egységesítése. A 2023.06.07.-től kötelezően alkalmazandó a vasúti személyszállítást igénybe vevő utasok jogairól és kötelezettségeiről szóló EU 2021/782 rendeletnek való megfelelés miatt szükséges beruházások és fejlesztések, így a külső felek részéről elérhető nyílt APIk fejlesztése a valós idejű utazási információkhoz és díjszabásokhoz való hozzáférés érdekében, a valós idejű utazási információk elérhetővé tétele publikus felületen, valamint az egységes, automatizált kártalanítási-kártérítési folyamat bevezetése.

Az Országos Közlekedésszervező létrejöttével megalapozza az egységes, minden helyközi személyszállításra vonatkozó közszolgáltatási szerződéssel rendelkező közlekedési társaság szolgáltatási területére vonatkozóan, így az értékesítési, jegyellenőrzési és a személyszállítási szolgáltatással összefüggésben keletkező egyéb adatokra vonatkozóan közös BI rendszer létrehozását a stratégiai döntéshozatal elősegítésére, összhangban a nyílt hozzáférésű adatokról és a közzféra információinak további felhasználásáról szóló EU 2019/1024 irányelvvel (OpenData), az állomási valós idejű utastájékoztató fejlesztését az állomásokon és megállóhelyeken, utasforgalomból eredő kiszámíthatatlanság csökkentésére, a peronszektorizáció, kocsifoglaltság kijelzés biztosítását a szolgáltatásokhoz történő hozzáférés javítása érdekében, valamint a zavarkezelési képesség javítására garantált és az aktuális események hatására dinamikusan módosuló csatlakozásmenedzsment és havária menedzsment kialakítását.

Tarifák összehangolása: Ez több kérdés kezelését teszi szükségessé: tarifaközösség kialakításának szabályozása, feltételeinek megteremtése, a különféle közösségi közszolgáltatók értékesítési rendszereinek országos közlekedésszervező által történő összekapcsolása, az egységes jegyrendszer bevezetésének szabályozása, kapcsolódó országos és az egyes közlekedési szolgáltatók informatikai rendszerének eljárási szabályrendszerének megfogalmazása az egységes menetrendi, díjszabási adatok kezelésére.

A reform keretében az alábbi feladatok megoldására kell kitérni:

Szolgáltatás fejlesztési módszertan kidolgozása:

- kiemelt szegmensek definiálása,
- hálózati vizsgálat az egyes szegmensekre,
- utas előrejelző modell kidolgozása,
- pénzügyi előrejelző modell kidolgozása,
- értékelő modell kidolgozása,
- a módszertan, a modellek pontosítása a pilot tapasztalatai alapján.

Országos preferenciavizsgálat elvégzése

- kérdőívek lekérdezése,
- kérdőívek feldolgozása,
- elemzések készítése.

A közszolgáltatás tervezésének keretrendszere

- közszolgáltatási keretek meghatározása,
- közösségi közlekedési hálózat és viszonylatok tervezése, összehangolása,
- menetrendek tervezése, összehangolása,
- díjszabás készítése, tarifaközösség kialakítása,
- egységes utastájékoztatás,
- a közszolgáltatás minőségi és mennyiségi követelményei (SLA).

Integrációs üzleti modellek kidolgozása (pl. tarifaközösség)

- helyközi és helyi közszolgáltatások együttműködési modellje,
- helyközi vasút és autóbusz együttműködési modellje.

Helyi és helyközi közösségi közlekedés integrált közlekedésszervezési modelljének kialakítása Budapesten és az agglomerációban

Konkrét térségek tarifaközösségi és szolgáltatásfejlesztési rendszerének kidolgozása

- utazási igény elemzése a meglévő adatok alapján,
- tarifaközösség kidolgozása,
- üzleti terv kidolgozása a tarifaközösségre,
- a szerződéses, jogszabályi háttér kidolgozása a tarifaközösségre.

Cselekvési terv a tarifaközösség bevezetésére

Jelen reformprogram keretében az országos távolsági és regionális közösségi közlekedési közszolgáltatások összehangolása, digitális bázison, teljeskörűen megvalósul a vasúti és az autóbusz ágazatot illetően a menetrendi, utastájékoztatási és tarifális közösség tekintetében. A reform eredményeként a teljes országra egységes platformon lehet jegyet váltani, menetrendi információt kérni és az aktuális forgalmi helyzetről tájékozódni. A létrejövő rendszer a vasút – autóbusz közlekedési eszközt váltó utazásokat egy egységként kezeli, együttes információt ad, és egyetlen jegyet bocsát ki a teljes útvonalra.

A reform keretein belül a következő, egységes tarifa és utastájékoztatási rendszer üzembehelyezéséhez szükséges szabályozással kapcsolatos feladatok valósulnak meg, 2024. IV. negyedév végéig:

- a nemzeti, regionális és elővárosi közúti és vasúti tömegközlekedés menetrendi rendszereinek egységesítése
- egységes tarifarendszer és utastájékoztatás;
- tarifaközösség létrehozása.

2026 II. negyedév végéig egységes nemzeti szintű tarifa és utastájékoztatási rendszer lesz üzembe helyezve a tömegközlekedésben. Ez a rendszer egységesíti a tarifa- és menetrend rendszereket és létrehozza az egységes szolgáltatást, menetrendet, regionális, vasúttal kombinált buszszolgáltatást, az egységes közúti és vasúti közösségi közlekedési utastájékoztatási és jegyrendszert, integrált tarifarendszerrel. A megvalósult rendszer megteremti az egységes és összehangolt, közszolgáltatóktól független menetrendi és tarifarendszert.

A helyi (városokon belüli) szolgáltatások városkörnyéki regionális közlekedési rendszerrel történő integrációs modelljének bevezetésére Budapest és agglomerációja esetében kerül sor a jelen program időtávján belül.

A beavatkozási terület zöld komponense

A tarifa és az utastájékoztatási reform a közösségi közlekedést háztól házig tartó egységes hálózattá alakítja át, amely ilyenképpen valós alternatívát nyújt az egyéni motorizált közlekedési módokkal szemben. A digitalizált tarifastruktúra rugalmasabb árképzést tesz lehetővé utazási időpont, utazási irány és a jegyváltás időpontja szerint. Ezzel elősegíti közlekedéspolitikai és klímapolitikai célok érvényesítését, a karbonsemleges közlekedés fejlesztését, valamint segítheti a hátrányos helyzetű régiók felzárkóztatását is, ezzel a vidék népességmegtartó képességének növelését. Ezek a hatások klímavédelmi és karbonsemlegességi szempontból jelentőssé teszik ezt a reformot is.

A vasúti digitalizáció fejlesztése beruházás során vasút által jelenleg is használt helyszíneken, meglévő infrastruktúrán történik az új vezérlő rendszerek megvalósítása, a fejlesztés új terület igénybevételével nem jár. A fejlesztés így további területeket nem von ki a természetes élőhelyek közül, sőt, a forgalomszervezés hatékonyságának növelése révén a jelenlegi állapothoz képest is csökken a környezeti terhelés. Az érintett vasútvonalak mind villamosítottak.

A fejlesztés eredményeképpen az éghajlatpolitikai és környezetvédelmi célkitűzéseknek leginkább megfelelő, leginkább fenntartható közlekedési mód, a vasút hatékonyságát, ezáltal versenyképességét növeljük, hozzájárulva ezzel a személy- és áruforgalom közútról vasútra tereléséhez, a vasút részarányának a növeléséhez.

A beavatkozási terület társadalmasított stratégiai kapcsolata és partnerség

A reform tarifapolitikai és közszolgáltatás szervezési része gyakorlatilag valamennyi Magyarországon közlekedő embert érint, kifejezett célcsoport nem határozható meg. Az előkészítés folyamán az egyes térségekre célzottan szükséges a társadalmasítás lefolytatása. Ennél a beavatkozási területnél az általános koncepció egyeztetése kisebb hangsúlyt kap, ugyanakkor a helyi beavatkozások igen sok közösségi közlekedést használó mindennapjait, valamint sok gazdasági szereplő és közintézmény működését érinthetik, így a gondos, alapos társadalmi egyeztetés lefolytatása feltétlenül nagy hangsúllyal szükséges.

A vasútautomatizálás kevésé érinti a széles közvéleményt, ezért társadalmasításra nem tart számot.

Megvalósítás - A beavatkozási területhez tartozó beruházás és reform lehatárolása, költségeinek indokolása

A megvalósítani tervezett KÖFI rendszerek kiépítések költségigénye a korábbi hasonló, uniós forrásból finanszírozott költségeken alapul. A fajlagos költségekhez így megfelelő hazai benchmark áll rendelkezésre, amely a költségek meghatározásának alapjául szolgált.

A szabályozási és tarifapolitikai reform előkészítési és szabályozási jellegű, így a megadott költségvetés alapjául csak a munkaprogram hozzávetőleges becsült ráfordításai állnak rendelkezésre.

Az utastájékoztatási rendszer fejlesztése tekintetében a szükséges eljárásrendek és folyamatok kialakításán túl az alábbi fejlesztési-beruházási jellegű feladatok merülnek fel:

A 2023.06.07.-től kötelezően alkalmazandó EU 2021/782 rendeletnek való megfelelés miatt szükséges beruházások és fejlesztések:

- Kívülről elérhető nyílt APIk fejlesztése a valós idejű utazási információkhoz és díjszabásokhoz való hozzáférés érdekében
- Valós idejű utazási információk elérhetővé tétele publikus felületen
- Egységes, automatizált kártérítési folyamat bevezetése

Országos Közlekedésszervező létrejötte miatt szükséges egységes, minden helyközi személyszállításra vonatkozó közszolgáltatási szerződéssel rendelkező közlekedési társaság szolgáltatási területére vonatkozóan:

- Az értékesítési, jegyellenőrzési és a személyszállítási szolgáltatással összefüggésben keletkező egyéb adatokra vonatkozóan közös BI rendszer létrehozása a stratégiai döntéshozatal elősegítésére, összhangban az EU 2019/1024 irányelvvel (OpenData).
- Állomási valós idejű utastájékoztatás az állomásokon és megállóhelyeken, utasforgalomból eredő kiszámíthatatlanság csökkentésére; peronszektorizáció, kocsi foglaltság kijelzés
- Zavarkezelési képesség javítására garantált és az aktuális események hatására dinamikusan módosuló csatlakozásmenedzsment.

Ütemterv - A beavatkozási terület fő eredményei, naturáliái és mérőföldkövei

A beavatkozási terület eredményeként megvalósul:

Vasútautomatizálás:

- 272 km elővárosi és egyéb országos vasútvonal KÖFI rendszerének kiépítése

Integrált digitális tarifa- és utastájékoztatási rendszer:

- Országos koncepció kidolgozása a tarifapolitikára, egységes értékesítési rendszerre
- Országos koncepció kidolgozása a közlekedésszervezésre
- Budapesten és agglomerációjában a BAVS megvalósítását szolgáló integrált helyi-helyközi közlekedésszervezési rendszer kialakítása és a tarifaközösség megvalósítása
- Országosan a vasút és a helyközi buszközlekedés tarifarendszerének egységesítése, közös busz-vasút jegyek és bérletek bevezetése,
- A menetrendi tervezés országos teljes körű integrációja, vasútra építve.
- Az országos egységes utastájékoztatási, csatlakozásmenedzsment és havária menedzsment kialakításával összefüggő folyamat, intézményi és eljárási keretetek kialakítása
- Országos digitális tarifa és utastájékoztatási rendszer rendszertervének előkészítése
- Budapest és elővárosi vonzaskörzetét, valamint a 19 db megyét lefedő tanulmány a közlekedési szokások és igények, valamint a szolgáltatási hiányosságok és a nem indokolt kínálati elemek feltérképezésére
- Utasjogi rendeletek miatti információbiztonsági és eljárásrendi felmérés és eljárásrendek kialakítása
- Adatbázis szerver infrastruktúra beszerzés
- Nyílt API fejlesztések megvalósítása
- BI OpenData bevezetése
- Állomási valós idejű utastájékoztatás egyes vasúti állomásokon és megállóhelyeken, illetve autóbusz pályaudvarokon

A beavatkozási terület összköltsége: 39 Mrd Ft.

A reform intézkedés megvalósítására hazai forrásból kerül sor.

A fejlesztés megvalósítása az alábbi pénzügyi ütemezés szerint tervezett

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
százalékos feldolgozottság	0%	26%	15%	59%	0%	0%

A beavatkozási területhez tartozó beruházás állami támogatásokkal kapcsolatos helyzete

Az érintett beavatkozási területben szereplő intervenciók nem minősülnek állami támogatásnak, mivel azok az állam kizárólagos közszolgáltatási körébe tartozó feladatokra vonatkoznak. A fejlesztett közlekedési infrastruktúrát használó társaságok számára a beavatkozási terület nem jelent közvetlen pénzügyi előnyt. Az előkészítendő platformokat úgy kell kialakítani, hogy az az egyes közszolgáltatók számára diszkriminációmentes hozzáférést biztosítson.

A beavatkozási területhez tartozó beruházások DNSH érintettsége

A beavatkozási területben szereplő beruházást az Éghajlatváltozás mérséklése célkitűzést 100%-os együtthatóval támogató beruházásként követik nyomon.

Ezért az érintett célkitűzés tekintetében megfelel a DNSH (Ne okozz jelentős kárt) elvnek.

A versenyképes vasút és a közösségi közlekedés mérsékli a közúti forgalmat, másrészt autóbusról a nagyrészen villamosított vasútra tereli az utasok egy részét.

Az menetrend összehangolása, egységesítése, az utastájékoztatás elérhetővé és átláthatóvá fejlesztése, a vasúti digitalizáció által elért megbízhatóság növelése által a közösségi közlekedés vonzóbbá tehető az egyéni közlekedést használók számára.

A fenntartható országos mobilitás előmozdítása miatt megfelel az alacsony szén-dioxid-kibocsátású közösségi közlekedés megerősítéséhez, támogatja az aktív közlekedési módokat, csökkenti a közlekedés negatív externáliáit (különösen a forgalmi torlódásokat, a károsanyag-kibocsátást és a közlekedési baleseteket) és hozzáférhető közlekedési módot biztosítja.

A beruházás nem befolyásolja hátrányos mértékben az ember, a természeti környezet és a gazdaság éghajlati kockázatokkal szembeni ellenállóképességét, és összhangban van a helyi, regionális és nemzeti szintű alkalmazkodó képesség javítására tett törekvésekkel.

4. Nyitott stratégiai autonómia és biztonsági kérdések

Az Európai Unió és Magyarország stratégiai autonómiája szempontjából alapvető fontosságú a mobilitás növelése, illetve a közlekedési hálózatok biztonsági szempontú fejlesztése (kiemelten a vasútbiztonság).

A közlekedési hálózatok fejlesztése tovább javítja a központi és a vidéki régiók elérhetőségét.

A kiberbiztonság tekintetében az eddigi infrastruktúra fejlesztések jó alapot adnak a tervezett rendszerek kialakításához.

A Bizottság (COM (2020) 50) számú dokumentumában bemutatta az 5G hálózatok és más kritikus rendszerek, köztük a közlekedési hálózatok közötti kölcsönös függőséggel kapcsolatos kockázatokat és lehetőségeket (pl: autópálya folyosók). Ezen kockázatok kezelése érdekében szigorú követelményeknek megfelelő IT-biztonsági előírások kerülnek érvényesítésre a hálózatfejlesztés kivitelezése során.

A közlekedési komponens tartalmaz kritikus informatikai fejlesztéseket, hiszen a TEN-T vasúthálózat központi forgalomirányítási rendszerének kiberbiztonsági védelmét biztosítani kell (a vonatbefolyásoló rendszerek kártékony felülvezérlésével vasúti balesetek idézhetőek elő). Összességében elmondható, hogy ezek a technológiák az 5G hálózatok megjelenése előtt is hasonlóan működtek, így biztonságosságukkal kapcsolatban nagy mennyiségű tapasztalat áll rendelkezésre. Ezen túl kiemelten fontos, hogy a vasúti befolyásoló rendszerek nem a kereskedelmi infrastruktúrán kommunikálnak, hanem erre kiépített, dekált infrastruktúrán (pl: GSM-R hálózat).

Ennek megfelelően úgy véljük, hogy a vasúti informatikai beszerzések esetében a kiberbiztonságnak jelentős szerepe van, de az 5G hálózatokkal kapcsolatos szabályozás a tárgyi beruházások esetében nem releváns.

5. Határokon átívelő és több országot érintő projektek

A Békéscsaba-Lökösháza vasútvonal fejlesztése után kétvágányú összeköttetés lesz biztosítva a Román Államvasutakkal (CFR).

6. A komponens zöld dimenziója

A beruházások kiválasztásánál az egyik leglényegesebb szempont (a korábbi EU és hazai dokumentumokat nem említve, de figyelembe véve) az EU 2030-ra és 2050-re vonatkozó éghajlatvédelmi törekvéseinek fokozására kiadott Green Deal (az európai zöld megállapodásról) szóló COM/2019/640 2019. december 11-i bizottsági közlemény, valamint a Sustainable and Smart Mobility Strategy COM/2020/789 2020. december 9-i dokumentum tartalmi integrációja volt. A reformok az ipar mozgósításával a környezetbarát és körforgásos gazdaság érdekében, energia- és erőforrás-hatékony építések és korszerűsítések megvalósításával segítik a fenntartható és intelligens mobilitásra való átállás felgyorsítását. Mindezt természetesen a 2018-2030 közötti időszakra vonatkozó, 2050-ig tartó időszakra is kitekintést nyújtó második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (23/2018. (X. 31.) OGY határozat melléklete) szerinti Dekarbonizációs Útiterv közlekedési célrendszeréhez illeszkedik. A tömegközlekedési rendszerek és a városi mobilitás előnyben részesített fejlesztése megjelenik a 1231/2020. (V.15.) Korm. határozattal elfogadott Országos Levegőterhelés-csökkentési Programban és a „Zöld” járműveket tekintve a 2020-as Klíma- és Természetvédelmi Akciótervben is. Minden tekintetben összhangra törekedtünk a Nemzeti Energia- és Klímaterv 2030, kitekintéssel 2040-re (NECP), illetve a Nemzeti Tiszta Fejlődési Stratégia 2050 ÜHG kibocsátás csökkentő beavatkozásaival.

A városi környezetben a már meglévő vonal és többnyire beépített, élővilágvédelmi szempontból jelentős értéket nem képviselő területek fejlesztése történik, ezért az elválasztó hatás, az élőhely-izoláció mérsékelten jelentkezik. A kivitelezés során fellépő levegő-, zaj- és talajszennyezés elenyésző mértékű. A hulladék és veszélyes hulladék, építési és bontási hulladék gyűjtése és elszállítása az elérhető technológiák közül a környezetvédelmi szempontból legmegfelelőbb módon fog történni.

A vasúti közlekedés, az elektromobilitás és a modal shift lehetőségeinek fejlesztése segít a közlekedés környezeti terheinek kezelésében, javítja az egészségügyi eredményeket a jobb minőségű levegő és egészségesebb környezet támogatásával, vonzó és korszerű alternatívát kínál a használók részére.

Az **elővárosi vasútvonalak** fejlődésének köszönhetően az érintett agglomerációs desztinációban a közösségi közlekedés, továbbá a kerékpározással és a P+R parkolókkal kombinált közlekedés vonzóbbá tehető, aminek következtében a károsanyag kibocsátás is csökkenthető, másrészt a további területfelhasználással járó úthálózati fejlesztések megelőzhetők, elkerülhetők.

A **vasútvonalak fejlesztése**, korszerűsítése hozzájárul mind az áru, mind a személyszállításban a közúti forgalom csökkentéséhez a módváltás révén. Az előkészítés során a műszaki tartalom megfogalmazásában kiemelt szempont a módváltás ösztönzése mind a helyi, regionális és nemzetközi forgalomban. A részletes környezeti és klímavizsgálatok készülnek, szükség esetén kármérséklő beavatkozásokat foglalmaznak meg, illetve klímahatással szemben ellenállóbb megoldásokat javasolnak.

A vasútvonal vonalvezetése általában a meglévő pályát használja. Azokat az anyagokat, amik a vasútvonal korszerűsítése során elbontásra kerülnek, azok másodlagos felhasználásra tervezettek (pl.: ágyazati anyag felhasználása alépítményben, betonjak felhasználása útépítésben, területek burkolásában).

Az **alternatív üzemanyagajtású autóbuszok** állományának növelése jelentős hatással lesz a levegő minőségére, valamint a polgárok életminőségére és egészségére. A fejlesztések eredményeképp zéróemissziós kibocsátású modern gépjárműpark jön létre.

Egy dízel üzemű szóló busz évente nagyságrendileg 57 tonna széndioxidot bocsát ki a légkörben. Ezen érték elektromos busz esetén 0 tonna/év. 300 db dízel autóbusz elektromosra történő cseréje esetén évente közel 17 100 tonna széndioxiddal kevesebb kerül a légkörbe.

Egy elektromos busz menet közben 65-70 dB zajkibocsátással üzemel, a dízelnél ez hozzávetőlegesen 80 dB (álló helyzetben az elektromos nem bocsát ki hangot), a logaritmikus skála értelmében ezt az értéket több mint dupla olyan hangosnak halljuk.

A **vasúti digitalizáció fejlesztése** beruházás során vasút által jelenleg is használt helyszíneken, meglévő infrastruktúrán történik az új vezérlő rendszerek megvalósítása, a fejlesztés új terület igénybevitelével nem jár. A fejlesztés így további területeket nem von ki a természetes élőhelyek közül, sőt, a forgalomszervezés hatékonyságának növelése révén a jelenlegi állapothoz képest is csökken a környezeti terhelés. Az érintett vasútvonalak mind villamosítottak.

A fejlesztés eredményeképpen az éghajlatpolitikai és környezetvédelmi célkitűzéseknek leginkább megfelelő, leginkább fenntartható közlekedési mód, a vasút hatékonyságát, ezáltal versenyképességét növeljük, hozzájárulva ezzel a személy- és áruforgalom közútról vasútra tereléséhez, a vasút részarányának a növeléséhez.

Zöld átállás				Digitális transzformáció			
	Környezetbarát közlekedési módok használatának ösztönzése	Közlekedés minden szegmensében a környezeti mutatók javítása	A közlekedési igények fenntartható kiszolgálása	Éghajlati és környezetvédelmi beavatkozási kód	A közlekedési igények fenntartható kiszolgálása	Európai közlekedés folyosókon szűk keresztmetszetek felszámolása	Digitális beavatkozási kód
1. Budapesti agglomeráció kötőtpályás fejlesztése	x	x	x	069bis, 072bis, 073	x		
2. Regionális közlekedési hálózatok fejlesztése	x	x	x	067, 074, 072bis 075			
3. Közlekedés digitalizációja	x	x	x	070, 142	x	x	070

7. Digitális dimenzió

A technológiai fejlődés előrehaladásával, közlekedési beruházásaink egyre jelentősebb részben tartalmaznak digitális komponenst, melyek a fő projektektől különválasztva nem értelmezhetők. Így meg kell említenünk a TEN-T hálózati elemeken végrehajtott vasúti fejlesztések esetében kiépíteni tervezett utastájékoztató rendszereket. A vasúti központi forgalomirányítás (KÖFI), Központi Forgalomellenőrző (KÖFE), Felsővezetéki Energiatávvezérlő (FET) rendszerek megújítása, hatásait tekintve önmagában is értelmezhető közlekedési beruházások. A digitalizációs tartalmaktól elvárjuk, hogy megvalósításuk révén időt, energiát, munkaerőt takarítunk meg, a kényelem és a biztonság növelése mellett.

A vasútvonal fejlesztésekben új biztosítóberendezés létesül a felújított vonalakon és ETCS L1 vagy L2 vonatbefolyásoló berendezés telepítése történik meg. Ezek mind hozzájárulnak a digitális fejlődési célokhoz, tekintve, hogy a fenti beruházásokkal a vasútvonalak és a HÉV vonalak egy forgalomirányító központból, digitalizáltan felügyeltek és vezérelhetők, ideértve magát a vasútforgalmat, illetve az állomásokon és megállóhelyeken az utasforgalom számára nyújtott szolgáltatásokat (jegyvásárlás, valós idejű audiovizuális utastájékoztató, utasbiztonsági és tűzvédelmi rendszerek). Az ETCS vonatbefolyásolás kiépítésével egyúttal nemzetközi szabványosítás irányába történik a fejlesztés, a rádióalapú kommunikáció terén pedig – amennyiben a beruházás időtávján belül (2022-2026) széleskörben elérhető a piacon a technológia – preferált az 5G alapú megoldások alkalmazása.

A nagyvasúti járművek által kínált digitális szolgáltatási szint:

- ETCS L2 (L2 BL3 vonatbefolyásoló rendszer),
- MFB (Mozdony fedélzeti berendezés),
- valós idejű üzemi adatok feladása a járműről,
- mozdonyvezető papír alapú adminisztráció kiküszöbölése,
- üzemi adatok rögzítése, a menedzsment támogatása statisztikai adatokkal,
- infotainment – fedélzeti utastájékoztató rendszer,
- valós idejű menetrendi adatok (késések, átszállási lehetőségek),
- havária helyzetek kezelése,
- utasirányítás,
- a jármű helyfoglalási adatainak kijelzése (zsúfoltság, utasirányítás),
- helyi utasforgalmi adatok rögzítése elemzési-statisztikai célokra,
- energia fogyasztás mérése,
- valós idejű adatszolgáltatások kontrolling részére.

Az átszálló kapcsolatok fejlesztése és intermodalitás beruházás a digitális fejlődéshez az alábbi szolgáltatások biztosításával járul hozzá:

- jegyvásárlás biztosítása jegykiadó automatán keresztül,
- bankkártyás fizetés biztosítása,
- bankautomaták telepítése,
- térfigyelő rendszerek kialakítása,
- integrált digitális utastájékoztató rendszer kialakítása,
- intelligens forgalomirányítórendszer kiépítése,
- digitális reklámfelületek kialakítása,
- digitális hangos- és vizuális utastájékoztató rendszer, térfigyelő kamera,
- központi forgalomirányítás kiépítése,

A TEN-T hálózat szűk keresztmetszetének felszámolásában a digitális elemek a következők:

- állomásokon állomási szolgáltatások (jegyvásárlás biztosítása jegykiadó automatán keresztül, bankkártyás fizetés biztosítása, bank automaták telepítése),

- térfigyelő rendszerek kialakítása,
- integrált digitális utastájékoztató rendszer kialakítása,
- intelligens forgalomirányító rendszer kiépítése,
- digitális reklámfelületek kialakítása,
- biztosító és vonatbefolyásoló rendszer GSM-R szolgáltatással (ERTMS),
- Központi Forgalomellenőrző (KÖFE),
- Központi Forgalomirányító (KÖFI),
- Felsővezetéki Energiatávvezérlő (FET).

A **vasúti digitalizáció fejlesztése** beruházás RRF Rendelet VI. melléklete szerint beavatkozási területe 070 - *Digitalisation of transport: rail*

8. „Ne okozz jelentős kárt” elv

A DNSH elvet egyetlen komponens sem sérti meg, sőt a legtöbb kifejezetten pozitív hatással bír az alábbi táblázatban bemutatottak szerint:

Kapcsolódó intézkedés (reform vagy beruházás)	Az éghajlatváltozás mérséklése	Alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz	A víz- és tengeri erőforrások fenntartható használata és védelme	A körforgásos gazdaság, beleértve a hulladékkezelés megelőzését és az újrafeldolgozást is.	A levegő, a víz vagy a talaj szennyezésének megelőzése és ellenőrzése	A biológiai sokféleség és az ökoszisztémák védelme és helyreállítása
1. Budapesti agglomeráció kötőtpályás fejlesztése						
Az elővárosi vasúthálózat kapacitásának bővítése (HEV)	Nincs negatív hatás Az elővárosi vasúti vonalak fejlesztése csökkenti az ÜHG szennyezést.	Nincs negatív hatás Az elővárosi vasúti vonalak fejlesztése során a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás nő.	Nincs negatív hatás Nem releváns	Nincs negatív hatás Nem releváns	Nincs negatív hatás Az elővárosi vasúti vonalak fejlesztése csökkenti a szennyezőanyag-kibocsátást a levegőbe.	Nincs negatív hatás Az élőhelyek és természeti értékek megőrzése a meglévő nyomvonal megtartásával biztosított, az elvágó hatás műszaki beavatkozásokkal csökkentendő.
2. Regionális közlekedési hálózatok fejlesztése						
Vasúthálózat szűk keresztmetszet kiváltás TEN-T korridoron	Nincs negatív hatás A TEN-T vasúti vonalszakaszok fejlesztése csökkenti az ÜHG szennyezést.	Nincs negatív hatás A TEN-T vasúti vonalszakaszok fejlesztése során a klímaváltozáshoz való alkalmazkodás nő.	Nincs negatív hatás Nem releváns	Nincs negatív hatás A TEN-T vasúti vonalszakaszok fejlesztése során a vasúti sín, keresztalj és ágyazat újrahaznosítása.	Nincs negatív hatás Nem releváns	Nincs negatív hatás Az élőhelyek és természeti értékek megőrzése a meglévő nyomvonal fenntartásával biztosított.

Kapcsolódó intézkedés (reform vagy beruházás)	Az éghajlatváltozás mérséklése	Alkalmazkodás az éghajlatváltozáshoz	A víz- és tengeri erőforrások fenntartható használata és védelme	A körforgásos gazdaság, beleértve a hulladékkezelést megelőzését és az újrafeldolgozást is.	A levegő, a víz vagy a talaj szennyezésének megelőzése és ellenőrzése	A biológiai sokféleség és az ökoszisztémák védelme és helyreállítása
Zéró emissziós buszközlékedés fejlesztése	Nincs negatív hatás A járműpark fejlesztés közvetetten csökkenti az ÜHG szennyezést azzal, hogy versenyképes és vonzó alternatívát nyújt a személyautóval szemben.	Nincs negatív hatás Az új járművek a klímaváltozás hatásának megfelelő felszereltséggel érkeznek.	Nincs negatív hatás Nem releváns.	Nincs negatív hatás Nem releváns.	Nincs negatív hatás Nem releváns.	Nincs negatív hatás Nincs hatása az élőhelyekre.
3. Közlekedés digitalizációja						
Központi forgalomirányítás kiépítése TEN-T vasútvonalakon	Nincs negatív hatás A kiépítendő új elektronikai rendszerek hűtéséből származó kibocsátás minimális.	Nincs negatív hatás A tárgyi beruházásnál a legkorszerűbb informatikai rendszerek kerülnek beépítésre, melyek üzemeltetése alacsony energiaigényű.	Nincs negatív hatás Nem releváns	Nincs negatív hatás Nem releváns	Nincs negatív hatás Nem releváns	Nincs negatív hatás A környezetre, élőhely zavartatás nem történik.
Egységes országos tarifa- és utastájékoztatási rendszer reformja az országos közlekedésszervező létrejöttével összefüggésben	Nincs negatív hatás A hatás pozitív, mert a reformok segítik, hogy a környezetvédelmi megközelítés beépüljön a szabályozásba az adott területen.	Nincs negatív hatás A hatás pozitív, mert a reformok segítik, hogy a környezetvédelmi megközelítés beépüljön a szabályozásba az adott területen.	Nincs negatív hatás A hatás pozitív, mert a reformok segítik, hogy a környezetvédelmi megközelítés beépüljön a szabályozásba az adott területen.	Nincs negatív hatás A hatás pozitív, mert a reformok segítik, hogy a környezetvédelmi megközelítés beépüljön a szabályozásba az adott területen.	Nincs negatív hatás A hatás pozitív, mert a reformok segítik, hogy a környezetvédelmi megközelítés beépüljön a szabályozásba az adott területen.	Nincs negatív hatás A hatás pozitív, mert a reformok segítik, hogy a környezetvédelmi megközelítés beépüljön a szabályozásba az adott területen.

9. Mérföldkövek, célok és ütemezés

A közlekedési beruházások évek alatt valósulnak meg, az RRF rendeletben előírt 2026. augusztus 31-i fizikai befejezése még az előkészített vagy az alatt álló projekteknek is jelentős kihívás. A közlekedési infrastruktúra beruházások kivitelezése általában több vállalkozási szerződéssel valósul meg, ezek közül a projekt összköltség min. 70%-át tekintjük a „főszerződés” -nek, amely mellett egyébek is vannak (pl. független mérnök, NoBo tanúsítás, biztosító-berendezés kivitelezése).

A bemutatott beavatkozási területek túlnyomó részt előkészítettek, végrehajtásuk már megkezdett vagy megkezdhető.

A beruházások infrastruktúra elemei		
Célok	Mérföldkő	Teljesítésének szakmai elvárása és határideje
I. Kiviteli tendereztetés és vállalkozási szerződéskötés	mérföldkő	A beruházás fő (összköltség min. 70%-át kitevő) vállalkozási szerződés megkötése
II. A beruházás megvalósítása és átadás-átvétele	mérföldkő	A fejlesztett infrastruktúra 50 %-os fizikai készültsége
	mérföldkő	A fejlesztett infrastruktúra 100 %-os fizikai készültsége

A beruházások infrastruktúra elemeinek sajátosságai miatt a mérföldkövekkel kapcsolatban fontos előzetes meghatározással kell élnünk, melyhez a következő kétlépcsős általános lehívási rendszert javasunk.

Kétlépcsős általános lehívási rendszer

1. mérföldkő:	Hivatalos értesítés a végrehajtás megkezdéséről	30%
2. mérföldkő:	Hivatalos értesítés a végrehajtás 50%-os fizikai készültségéről	50%
3. mérföldkő:	Hivatalos értesítés a végrehajtás 100%-os fizikai készültségéről	20%

Közösségi közlekedési járműbeszerzéseket tartalmazó beruházások céljai és mérföldkövei az alábbiak:

Járműbeszerzési elemeket tartalmazó beruházások		
Célok	Mérföldkő	Teljesítésének szakmai elvárása és határideje
I. Eszközbeszerzés szerződéskötés	1.mérföldkő	Az eszközbeszerzési szerződés hatályba lépése
II. Beszerzés és átadás-átvétel	2.mérföldkő	Prototípus átadás-átvétele
	3.mérföldkő	A beszerzett járművek 100%-ának átadás-átvétele

A járműbeszerzési elemeket tartalmazó beruházások sajátosságai miatt a mérföldkövekkel kapcsolatban fontos előzetes meghatározással kell élnünk, melyhez a következő háromlépcsős általános lehívási rendszert javasunk.

Háromlépcsős általános lehívási rendszer

1. mérföldkő:	Hivatalos értesítés az eszközbeszerzési szerződés hatályba lépéséről	30%
2. mérföldkő:	Hivatalos értesítés a prototípus átadás-átvételéről	50%
3. mérföldkő:	Hivatalos értesítés a beszerzett járművek 100%-ának átadás-átvételéről	20%

A mérföldkövekről beruházásonként a felelősök jelentenek, amelyek a következők:

- Nemzeti Infrastruktúra Fejlesztő Zrt. (NIF Zrt.),
- NKK Nemzeti Közlekedési Központ Nonprofit Zrt. (NKK NP Zrt.),
- MÁV-HÉV Zrt. (MÁV Zrt.),
- MÁV-START Zrt.,
- Magyar Államvasutak Zrt. (MÁV Zrt.),
- HUMDA Magyar Autó-Motorsport és Zöld Mobilitás-fejlesztési Ügynökség (HUMDA Zrt.),
- VPE Vasúti pályakapacitás-elosztó Kft.

A fenti szervezetek feladatkörébe tartozik a végrehajtás, Mérnök szervezet által biztosított kötelező felügyelete is. A magyarországi szabályozás szerint a Mérnök szervezetek a közhiteles állami elektronikus építési napló rendszerbe⁷⁵ kötelezően jelentenek a %-os előrehaladásról, fizikai készülségéről (ez jelenleg is minden beruházásnál kötelező). A műszaki és pénzügyi végrehajtás szabályosságát az Technológiai és Ipari Minisztérium, a Miniszterelnökség és a Magyar Kormány erre feljogosított szervezetei, a Pénzügyminisztériumon belül működő Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatósággal (EUTAF) közösen ellenőrzik jelenleg is.

10. Finanszírozás és költségek

Az infrastruktúra elemeket tartalmazó beruházások esetén az RRF támogatások kifizetését az előző fejezetben bemutatott módon tervezzük:

Az infrastruktúra elemeket tartalmazó beruházások kifizetésének ütemezése		
Mérföldkő	Teljesítésének szakmai elvárása és határideje	Kapcsolódó kifizetés (beruházás nettó összköltség arányában)
1. mérföldkő	A beruházás fő (összköltség min. 70%-át kitevő) vállalkozási szerződés megkötése	30%
2. mérföldkő	Elektronikus építés napló szerint 50%-os fizikai készülség	50%
3. mérföldkő	A fejlesztett infrastruktúra 100%-os fizikai készülsége	20%

Közösségi közlekedési járműbeszerzéseket tartalmazó beruházások esetén az alábbi kifizetések tervezett:

Közösségi közlekedési járműbeszerzéseket tartalmazó beruházások kifizetésének ütemezése		
Mérföldkő	Teljesítésének szakmai elvárása és határideje	Kapcsolódó kifizetés (beruházás nettó összköltség arányában)
1. mérföldkő	Az eszközbeszerzési szerződés hatályba lépése	30%
2. mérföldkő	Prototípus átadás-átvétele	50%
3. mérföldkő	A beszerzett járművek 100%-ának átadás-átvétele	20%

⁷⁵ <https://www.e-epites.hu/>

Az infrastruktúrán végrehajtott jelentős méretű beavatkozási területek esetén, az időben való nagy kiterjedés (több éves végrehajtás) és a jelentős költségek a tagországra jelentős terhet rónak, ezért ütemezett finanszírozásra van szükség. Ez mind az Európai Unió, mind a tagország számára tervezhető költségvetést és hitelfelvételt tesz lehetővé.

A tervezet alapján biztosítható az RRF keret évek alatt történő egyenletes kiterhelése és a tagországi költségvetés egyensúlya egyszerre.

Nem direkt infrastruktúra létesítési beruházások esetén jól elkülöníthető, mennyiségi fizikai indikátorokhoz kötött teljesítési rendszert is lehetséges alkalmazni. Ilyen pl. a gördülőállomány beszerzése esetén egy bizonyos darabszám elérésekor való forráslehívás, vagy más projektek esetén egyéb, jól ellenőrizhető mérföldkövekhez kapcsolt kifizetés.

A tervezett (vagy már folyamatban lévő végrehajtású) közlekedési projektek megvalósíthatósági tanulmányon alapulnak, amelyek figyelembe veszik a Regionális és Várospolitikai Főigazgatóság 2014-es Beruházási projektek költség-haszonelemzési útmutatóját is. A korábbi projektek egységköltségei alapján készített becslések pontosításra kerülnek, ha egy projekt engedélyeket kap, vagy a feltételes kiviteli közbeszerzése lezárul. Vállalkozási szerződés megkötése esetén már a devizaárfolyamtól függő végső ár kerül megjelenítésre.

Az egyes beavatkozási területeknél feltüntetett költségek megtervezésénél többféle metodikát alkalmaztunk.

A **rendkívül jól, kivitelezésre előkészített** projektek esetében, beárazott tervdokumentációval rendelkezünk, ahol a költségek szempontjából számba vehető kockázatot az EUR/Ft árfolyam ingadozás, illetve a vállalkozói árak emelkedése jelenthet.

A **jól előkészített projektek** esetében az elkészült részletes megvalósíthatósági tanulmány, vagy megvalósíthatósági tanulmány alapján, tanulmány vagy engedélyezési tervdokumentáció birtokában tudunk piaci árakat kalkulálni. Az árak meghatározását a fentiek alapján a várományos végrehajtó szervezeteink végezték el.

Kevésbé előkészített, de gyorsan végrehajtható projektek esetében az eddigi hasonló feladat végrehajtások során kapott árakkal kalkuláltunk, melyek aktuális hazai és európai piaci árakat jelentenek.

A rendelkezésre álló RRF finanszírozási keret kimerülése esetén a projektek RRF – MFF – CEF kompatibilitása miatt azok, megfelelő szakaszolással, bármilyen rezsimben befejezhetők.

Partnerség

A fenntartható zöld közlekedés komponens beruházásainak mindegyike társadalmasított vagy társadalmasítás alatt álló stratégián, koncepción alapul.

Alapdokumentumnak tekinthető, SKV-val rendelkező a Nemzeti Közlekedési Infrastruktúra-fejlesztési Stratégia (NKS), melynek célrendszerébe mindegyik beruházásunk jól illeszkedik. A stratégia társadalmasítása során önkormányzatoktól, szakmai és civil szervezetektől, magánemberektől 1700 kérdést kaptunk és válaszoltunk meg érdemben egyenként.

A fővárosi és agglomerációs területet tekintve az összes, ezen a területen tervezett közlekedési beruházás levezethető az SKV eljárás alá vont, és 2021 elején széleskörű nyilvános egyeztetésben tárgyalt Budapesti Agglomerációs Vasúti Stratégia (BAVS) célrendszeréből. A Fővárost tekintve fontos társadalmasított dokumentumnak számít a Balázs Mór Terv és ennek továbbfejlesztése, a Budapesti Mobilitási Terv 2030, melyben nevesített projektekként tervezett beruházásaink megtalálhatók, a fejlesztési célokból levezethetők.

Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervének (HET) véleményezése érdekében a Központi Koordináció célul tűzte ki az országos lefedettséget és a lehető legnagyobb társadalmi elérést, összhangban az uniós partnerségi elvárásokkal. Ennek érdekében az RRP tervezetéről a palyazat.gov.hu oldalra – a jobb befogadhatóság érdekében – összefoglalókat helyezett ki. A dokumentumok véleményezése érdekében a kiemelt partnereket közvetlen levélben, a lakosságot közlemény keretében kérte fel a véleményezésre.

A dokumentumok véleményezéséhez a kiemelt partnerek listáját a Központi koordináció állította össze a szakterületi felelősök javaslatai alapján.

A kiemelt partnereket 2020. év végén levélben kértük fel a partnerségi folyamatban való részvételre és a dokumentumok véleményezésére. Így több mint 500 partnerszervezet került megszólításra, akik több milliónyi magyar állampolgárt képviselnek a civil és gazdasági szektorban egyaránt. A partnerek által megfogalmazásra került javaslatokat, észrevételeket a Központi Koordináció továbbította az RRP ágazati tervezéséért felelős szervezeti egységnek, amely a vélemények folyamatos feldolgozása, az eredmények és az adott válaszok dokumentálása mellett alakította ki a dokumentum végső szakmai tartalmát.

A lakosság számára a tervezési dokumentumok véleményezésére a palyazat.gov.hu oldalon teremtett lehetőséget a Központi Koordináció 2020 novemberétől. Az oldalon keresztül beérkezett vélemények, a partnerek véleményével együtt, közös folyamatban kerültek feldolgozásra.

11. Hitel kérelem alátámasztása (amennyiben releváns)

Nem releváns.

F. KOMPONENS: ENERGIA – ZÖLD ÁTÁLLÁS

1. A komponens bemutatása

Szakpolitikai terület: Zöld átállás

Célkitűzés:

A komponens célja:

- a villamosenergia-termelésen belül a megújulóenergia-résarány növeléséhez szükséges szabályozói feltételek biztosítása, illetve a kapcsolódó beruházások növelése;
- a villamosenergia-termelés karbonmentessé tétele érdekében mintegy 175 MW új beépített megújuló energiatermelési kapacitás létrehozása háztartási méretű kiserőművekkel (<50 kW);
- a megtermelt többlet megújuló energia biztonságos és rugalmas befogadása a villamosenergia-hálózatba; továbbá
- hozzáférés biztosítása a megújuló energiaforrásokon alapuló villamos energia használatához és korszerű fűtési megoldásokhoz az energiaszegénység kockázatának kitett háztartások számára.

Kapcsolat a Power up kezdeménnyel:

A komponens intézkedései hozzájárulnak a zöld átmenethez és a klímasemlegesség 2050-ig történő eléréséhez.

A komponens közvetlenül szolgálja:

A komponens alá tartozó intézkedések hozzájárulnak a zöld átmenethez és az éghajlatsemlegességi célkitűzés 2050-ig történő megvalósításához. A komponens hozzájárul a kezdeményezés gyakorlatba ültetéséhez a hazai megújuló energiatermelés és -felhasználás fokozásával és az időjárásfüggő megújuló energiatermelésből származó villamos energia biztonságos hálózatba integrálhatóságával. A komponens végső célja az energiaszektor éves ÜHG kibocsátásának csökkentése évi mintegy 49 720 tonnával. A beruházások ösztönzésével a komponens hozzájárul a gazdasági helyreállításhoz, a lakossági szintű megújuló energiatermelésbe történő befektetéssel Magyarország energiafüggetlenségének fokozásához, valamint a háztartások szintjén is jelentkező energiafüggetlenség megteremtésével – az energiaszegénység visszaszorításához. A komponens közvetett módon elősegítheti a helyi szintű munkahelyteremtést és –megőrzést (KKV szektor esetén is) a futamideje alatt a megnövekvő megrendelések teljesítésével.

A komponens Magyarország stratégiai autonómiáját és biztonságát is erősíti. A megújuló energiatermelő kapacitások növelése, vagyis a hazai energiaforrások arányának növelése révén az energiaszuverenitás növekedéséhez vezet. A hálózatfejlesztés a villamosenergia-hálózat biztonságának javításához is hozzájárul.

A komponens közvetlenül szolgálja

- az Európai Unió 2030-ra vállalt klímavédelmi célkitűzéseinek magyarországi teljesülését az egyik legnagyobb ÜHG kibocsátású szektor zöld átállásának az elősegítésével;
- a 2020. évi országspecifikus ajánlásokban foglalt energetikai javaslatok gyakorlatba ültetését;
- a 2022. évi országspecifikus ajánlásokban foglalt, energiabiztonság növelésére irányuló javaslatok megvalósulását;

A komponens az alábbi országspecifikus ajánlásokat szolgálja:

2019/3 Állítsa a beruházásorientált gazdaságpolitika középpontjába a kutatást és az innovációt, az alacsony szén-dioxid-kibocsátású energiagazdaságot és közlekedést, a hulladékgazdálkodási infrastruktúrát, valamint az energia- és erőforrás-hatékonyságot, figyelembe véve a regionális különbségeket is.

2020/3 Helyezze a beruházások középpontjába a zöld és digitális átállást, mindenekelőtt a tiszta és hatékony energiatermelést és -felhasználást, a fenntartható közlekedést, a hulladék- és vízgazdálkodást, a kutatást és innovációt, valamint az iskolák digitális infrastruktúráját.

2022/6 Csökkentse a fosszilis tüzelőanyagoktól való teljes függést a megújuló energiaforrások elterjedésének felgyorsítása révén, különösen az engedélyezési eljárások egyszerűsítése és a villamosenergia-infrastruktúra korszerűsítése által. Diverzifikálja a fosszilis tüzelőanyagok behozatalát többek között – más országok részvételével – az összeköttetések megerősítésén keresztül. Az épületek és a közlekedés terén csökkentse a fosszilis tüzelőanyagoktól való függést azáltal, hogy fokozott erőfeszítéseket tesz a mindenki számára elérhető energiahatékonysági intézkedések tekintetében, különösen a lakóházakban és – különösen a villamosítás révén – a fenntartható közlekedés tekintetében.

A helyreállítási és ellenálló-képességi terv ezen összetevőjében egyetlen intézkedés sem okoz jelentős kárt a környezetben az (EU) 2020/852 rendelet 17. cikke értelmében, az intézkedések részleteit és a DNSH műszaki útmutatóját (2021/C58/01) is figyelembe véve. Villamosenergia-hálózatot érintő beruházások kivitelezése során biztosítandó a természetes területek legkisebb mértékű igénybevétele.

Továbbá a komponens megalapozza a kohéziós források keretei között megvalósítani tervezett energetikai célú beavatkozásokat is.

Magyarország elsősorban a 2021-2027 közötti időszak operatív programjain, kiemelten a KEHOP Plusz Megújuló energiagazdaság prioritási tengelyén és a TOP Plusz program épületenergetikai célú beruházásain keresztül járul hozzá az Európai Bizottság Renoválási hullám kezdeményezéséhez. Mindazonáltal jelen komponensben szereplő, a lakosságot célzó pályázat is tartalmaz épületenergetikai beavatkozást: nyílászárók cseréjét a fűtéskorszerűsítésben érintett 12.000 háztartás esetében.

Reform

A villamosenergia-szabályozás átalakítása

A szélenergiát célzó befektetések megkönnyítése

A megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos beruházások engedélyezési eljárásának egyszerűsítése

A hálózati csatlakozási folyamat átláthatóságának és kiszámíthatóságának javítása

Az energiahatékonysági programok eredményességének növelése

Beruházás

(1) Átviteli rendszerirányító és elosztók klasszikus és intelligens hálózatfejlesztései – COFOG 04.3 fuel and energy

(2) Lakossági napelemes rendszerek támogatása és fűtési rendszerek elektrifikálása napelemes rendszerekkel kombinálva – COFOG 04.3 fuel and energy

(3) Hálózati energiatárolók telepítése átviteli- és elosztói engedélyes társaságoknál – COFOG 04.3 fuel and energy

- (4) Hálózati energiatárolók telepítése energiapiaci szereplőknél – COFOG 04.3 fuel and energy
- (5) Okos mérés elterjesztése – COFOG 04.3 fuel and energy

A beruházások az ország egész területén valósulnak meg földrajzi célzás nélkül.

Becsült költség:

	Támogatási intenzitás (nettóra vetítve)	RRF támogatási igény, nettó (Mrd Ft)
Átviteli rendszerirányító és elosztók klasszikus és intelligens hálózatfejlesztései	50%	163,7
Lakossági napelemes rendszerek támogatása és fűtési rendszerek elektrifikálása napelemes rendszerekkel kombinálva	100%	185,9
Hálózati tárolók telepítése Mavir-nál és elosztóknál	100%	58
Hálózati tárolók telepítése energiapiaci szereplőknél	50%	62
Okos mérők telepítése	100%	22,3
Összesen		492

Társadalmasítás

A társadalmasítás eszközei a következők:

- A palyazat.gov.hu honlapon, mint központi felületen folyik az online konzultáció 2020. december 2.-a óta. A partnerszervezetek a bizottsági egyeztetés alapján frissített, de rövidített szövegváltozatot tudnak véleményezni. Kérdéseket, észrevételeket regisztráció után bárki feltehet. Ezekre az észrevételekre a honlapon közzétett tervezői álláspontokban reflektálnak a tervezők. Mind az észrevételek, mind a válaszok korlátozás nélkül megtekinthetők.
- A tervezés összehangolásáért felelős Európai Unió Fejlesztésekért Felelős Államtitkárság 476 kiemelt partnert keresett meg (a kiválasztott partnerek között szerepelnek a partnerségi kódexben meghatározott csoportok kivétel nélkül). Ezen kiemelt partnerek fel lettek kérve a Nemzeti Helyreállítási Tervvel kapcsolatos kérdések, észrevételek, javaslatok beküldésére, illetve a honlapon elérhető dokumentumok véleményezésére. A vélemények beérkezése és feldolgozása folyamatos.
Ezt támogatja a 2021 januárjában indult médiakampány is, ami felhívja a figyelmet a véleményezési lehetőségre, ezt egészítik ki display hirdetések és Google search hirdetések. A COVID járvány miatt online rendezvények keretében kisebb konzultációk zajlottak specifikus célcsoportoknak.
Ezek eredményeként eddig 66 szervezet küldött be a komponenseket érintő releváns észrevételt, és ebből az Energetikai területet 33 szervezet észrevétele érintette. Az egyes véleményeket, észrevételeket a felelős tervezők válaszolják meg.
- A komponensért felelős államtitkárság rendszeres párbeszédet folytat részint a beruházásokban érintett szervezetek képviselőivel, részint pedig a megújuló energiatermelésben érintett szakmai szervezetekkel. Külön egyeztetések zajlottak az energetikai komponens tartalmáról. Több fajlagos költségszámítás az iparági szereplőktől kapott adatokon nyugszik.

2. Fő kihívások és célkitűzések

Az Energetika komponens stratégiai háttérét az új Nemzeti Energiastratégia 2030, kitekintéssel 2040-ig (új NES) valamint a Nemzeti és Energia- és Klímaterv (NEKT) képezi. A két stratégia

legfontosabb célkitűzései az energiaszuverenitás és az energiabiztonság megerősítése az importfüggőség csökkentésével, a lakosság számára megfizethető energiaellátás biztosítása, valamint az energiatermelés dekarbonizálása, ami részben a megújuló energiák alkalmazásával érhető el.

A NEKT elkészítését az energiaunió és az éghajlatpolitika irányításáról szóló, 2018. december 11-ei, (EU) 2018/1999 számú európai parlamenti és a tanácsi rendelet⁷⁶ írta elő az Európai Unió tagállamai részére.

A Kormány által 2020-ban elfogadott NEKT jelen komponens szempontjából releváns célkitűzéseit az alábbi táblázat foglalja össze:

Indikátorok	Helyzetkép (2017)	Célok 2030-ra
ÜHG kibocsátás csökkentés 1990-hez képest	-31,9 %	min. -40%
A GDP ÜHG intenzitása	1,98 t CO ₂ /millió Ft	az ÜHG intenzitás folyamatos csökkentése
A nem-ETS kibocsátások csökkentése 2005-höz képest	-9,3%	min. -7%
A megújuló energia részaránya a bruttó végsőenergia-felhasználáson belül	13,33%	min. 21%

A NEKT üvegházhatású gázok kibocsátására, a megújuló energia részarányára és a végsőenergia-felhasználásra vonatkozó célkitűzéseit a klímavédelemről szóló 2020. évi XLIV. törvény (a továbbiakban: Klímavédelmi törvény) is megerősítette.

Jelen komponens megvalósulásával 175 MW új megújuló energiatermelési beépített kapacitás jön létre, ami hozzájárul a NEKT hasonló célkitűzésének teljesüléséhez. E mellett az ÜHG kibocsátást összességében évente mintegy 49.720 tonnával (vagyis az országos kibocsátás 0,1%-ával) csökkentik a komponensben tervezett beruházások.

Az új Nemzeti Energiastratégia által meghatározott 6 zászlóshajó projekt harmadához járul hozzá jelen komponens: a villamosenergia-rendszer rugalmasságát növelő és az időjárásfüggő megújuló villamosenergia-termelés integrációját elősegítő hálózati fejlesztések a *Klímaparát és rugalmas áramtermelés* elnevezésű zászlóshajó program teljesítéséhez járul hozzá. A lakossági napelemek használata és a fűtési rendszer korszerűsítése az *Energiatudatos és modern magyar otthonok* program céljait támogatja.

Az alábbi táblázat ad áttekintést a beruházások európai és nemzeti stratégiai beágyazódásáról:

Intézkedés elnevezése	Kapcsolódás hazai szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás uniós szakpolitikai stratégiákhoz
Átviteli rendszerirányító és elosztók klasszikus és intelligens hálózatfejlesztései	Nemzeti Energia és Klíma Terv (NEKT), Nemzeti Energiastratégia (NES), Klímavédelmi törvény	Green Deal, 2030. évi ÜHG kibocsátáscsökkentésre, megújuló energia részarányra vonatkozó uniós célok
A lakossági megújulóenergia-beruházások elősegítése	NEKT, NES, Klímavédelmi törvény, Klíma- és	
Okos mérők telepítése	Természetvédelmi Akcióterv	

⁷⁶ AZ EURÓPAI PARLAMENT ÉS A TANÁCS 2018. december 11-i (EU) 2018/1999 RENDELETE az energiaunió és az éghajlat-politika irányításáról, valamint a 663/2009/EK és a 715/2009/EK európai parlamenti és tanácsi rendelet, a 94/22/EK, a 98/70/EK, a 2009/31/EK a 2009/73/EK, a 2010/31/EU, a 2012/27/EU és a 2013/30/EU európai parlamenti és tanácsi irányelv, a 2009/119/EK és az (EU) 2015/652 tanácsi irányelv módosításáról, továbbá az 525/2013/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet hatályon kívül helyezéséről

Intézkedés elnevezése	Kapcsolódás hazai szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás uniós szakpolitikai stratégiákhoz
Hálózati energiatárolók telepítése		RePowerEU kezdeményezés
Hálózati tárolók telepítése az energiapiaci szereplők jóvoltából		

a) Fő kihívások

Alacsony az innovatív technológiák részaránya a megújuló energiatermelésen belül

A NEKT-ben Magyarország vállalta, hogy 2030-ra a bruttó végső energiafelhasználáson belül a megújuló energia részarányát 21%-ra emeli. A megújuló energia kapacitások további bővítése nélkül nem lehet elérni az EU-s ÜHG kibocsátások megemelt 55%-os csökkentési célját.

Magyarország számos intézkedést hozott annak érdekében, hogy 2020-ra elérje a 13%-os megújulóenergia-arányt, valamint elkötelezett, hogy 2030-ra 21%-ra növelje azt. Ehhez a hazai megújulóenergia-használat szerkezetében elmozdulás szükséges a biomasszától eltérő kibocsátásmentes technológiák felé, hiszen jelenleg a hazai megújulóenergia-használat zöme biomasszából származik. A lakossági szektor óriási potenciállal bír a megújuló energetikai beruházások, valamint az elektrifikáció terén.

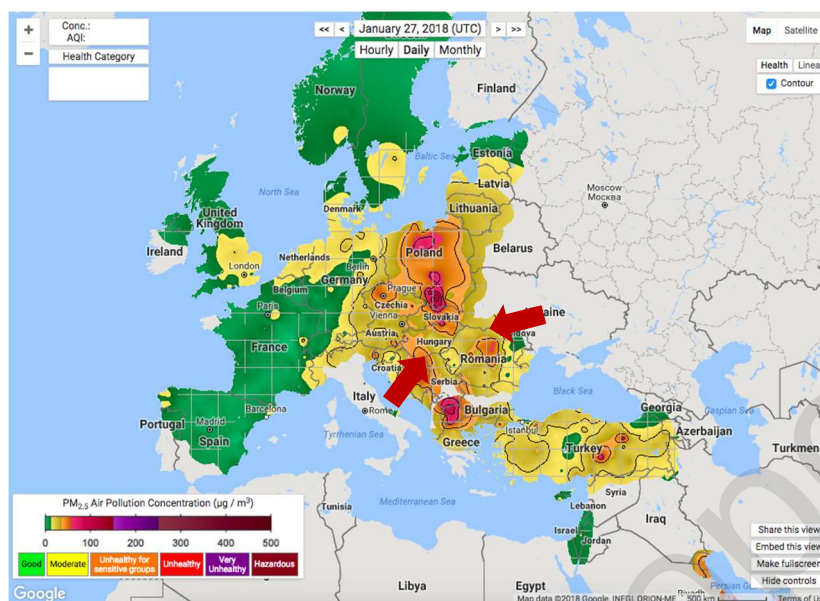
Számos olyan kiaknázatlan lehetőség áll még rendelkezésre a megújuló energiák terén a fűtési ágazatban, ahol az átállás a tisztább fűtés mellett ösztönözheti a helyi gazdaságot is. A potenciál kiaknázásának főbb kihívásai a lakossági megtakarítások elégtelen szintje a beruházások teljes mértékben önerőből történő megvalósításához, valamint az energiatudatosság nem megfelelő szintje. Az elsőként említett kihívást 100%-os támogatási intenzitás biztosításával kívánjuk elérni, a másodikat pedig a nemzeti helyreállítási terven kívüli támogatásokkal.

A fentiek alapján beruházási támogatások szükségesek a megújuló részarányának növeléséhez és az ambiciózus célok eléréséhez. A javasolt támogatási programok elmaradása esetén már középtávon is emelkedhet a fogyasztók energiaköltsége, hiszen, ha nem kerülnek támogatásra a hálózatfejlesztési beruházások, azok költsége beépül a rendszerhasználati díjakba és így a fogyasztói árakba.

A lakóépületek fűtéséből származó környezetszennyezés csökkentése

A lakóépületek fűtésére széles körben használnak szennyező tüzelőanyag-típusokat. A legalacsonyabb jövedelmi kvintilisbe tartozó háztartások mintegy harmada – főként a vidéki területeken – nem fér hozzá gázhoz vagy távfűtéshez, ezért drágább és szennyezőbb szilárd tüzelőanyagokat (szén, illetve rossz minőségű fát) használ fűtésre, ami a légszennyezés egyik fő forrása, súlyos egészségügyi és környezeti következményeket okozva.

PM_{2,5} szálló por koncentrációja, 2018

Magyarország 3 térségében (Sajó-völgyben, Pécs térségében és a fővárosban) kiemelkedően magas a szálló por koncentrációja, meghaladva az egészségügyi határértéket, amelynek egyik oka a korszerűtlen lakossági tüzelés magas részaránya. Ennek érdemi csökkentéséhez járulhat hozzá a fűtési rendszer elektrifikálása az érintett háztartásokban.

Villamosenergia hálózat minőségi és mennyiségi kapacitáshiánya

Az időjárásfüggő megújuló alapú villamosenergia-termelés az eddigiektől eltérően decentralizáltan kapcsolódik az elosztóhálózatokra, emiatt az átviteli- és az elosztóhálózat felkészítése és fejlesztése előfeltétele a megújuló termelők integrációjának.

A villamosenergia-szektor dekarbonizációjának egyik fő kihívása a hálózati kapacitások szűk keresztmetszetének megszüntetése, a hálózati működés intelligensebbé tétele, továbbá a források megfelelő mértékben és időben történő rendelkezésre állásának biztosítása. A szükséges hálózati kapacitások hiánya miatt a beruházók időben elhalasztják, vagy – a hálózati csatlakozás túl magas költsége miatt – el sem kezdik a megújuló alapú villamosenergia-termelő beruházásaikat, amely egyértelmű piaci kudarként lenne azonosítható a hálózatfejlesztés ösztönzésének elmaradása esetén. A hálózati beruházásokat eddig minimális mértékben fogta vissza a közüzemi adó, mely hatás megszűnik a jövőben az adó kivezetésével.

Ahhoz, hogy a növekvő mennyiségű és decentralizáltan jelentkező megújuló termelői kapacitásokat hozzá tudjuk kapcsolni a jelenlegi rendszerhez, illetve, hogy az elektrifikáció növekvő energiaigény mellett a jövő elosztóhálózatait a folyamatosan növekvő követelményeknek meg tudjunk feleltetni, okos hálózatfejlesztési (smart grid) megoldásokra is szükség lesz. A szórványosan előforduló kapacitáscsökkenések kezelésére is digitalizációs megoldások alkalmazásával készülhetünk fel.

Elektrifikáció és a csúcsterhelések növekedése

A következő években, évtizedben a klímasemlegességhez vezető átmenetben cél a villamos energia részarányának erőteljes növelése az energiafelhasználáson belül. A villamos energia nagyobb felhasználása növekvő rendszerterheléshez vezet, ami látható a csúcsterhelések értékének folyamatos emelkedésében is, ahogy történt 2021. február 12-én. A Magyar Villamosenergia-ipari Átviteli Rendszerirányító Zrt. hitelesített adatai szerint aznap 17.45 és 18.00 közötti időszakban az országos rendszerterhelés elérte a 7 119 MW-ot, ami új történelmi rekordnak számít. Az előző csúcspot (7 105 MW) 2019. december 5-én regisztrálta a rendszerirányító.

A csúcsterhelés mellett a fogyasztók villamosenergia-igénye is jelentősen nőni fog a következő mintegy 10 évben: a Nemzeti Tiszta Fejlődési Stratégia 2030-ra vonatkozó előrejelzése szerint 46-52 TWh órára nőhet (a vizsgált forgatókönyvek függvényében, NTFS 34. ábrája, 56. oldal) a hazai áramigény, illetve annak területi és időbeli súlypontjában is eltolódás várható. Ez a két hatás jelentős kihívást jelent a villamosenergia-hálózat üzemeltetői számára.

A tervezett hálózatfejlesztések (átviteli hálózat és a 132 kV-os elosztóhálózat) szükségesek ahhoz, hogy a folyamatosan növekvő áramfogyasztás ne okozzon a rendszerben nagyobb területre kiterjedő kieséseket, esetleges rendszerösszeomlásokat (black-out), vagy akár hosszabb ideig tartó fogyasztói korlátozásokat.

Összegzésül tehát a villamosenergia-rendszer átalakítása jelentős beruházási költséget keletkeztet. A fogyasztók védelme érdekében meg kell találni a pénzügyi teherviselés fenntartható elosztásának a módját. Ehhez érdemben tud hozzájárulni a jelen komponensből származó támogatás, hiszen annak elmaradása esetén növekedhet a villamosenergia-díja, illetve a megemelkedett hálózatcsatlakozási díjak finanszírozási problémákat is generálhatnak a megújuló energiatermelésbe beruházók esetében.

b) Célkitűzések

Magyarország stratégiai célja, hogy a szén-dioxid-mentes villamosenergia-termelés aránya a jelenlegi 60%-ról 2030-ra 90%-ra emelkedjen, és a hazai beépített fotovoltaiikus kapacitás 2030-ra meghaladja a 6 000 MW-ot, 2040-re pedig megközelítse a 12 000 MW-ot a jelenlegi 2 000 MW-ról.

Fontos feladat a villamosenergia-szektor dekarbonizálásából fakadó rendszerszintű hatások (pl. decentralizációs folyamatok, rendszerrugalmassági kihívások stb.) kezelése az ellátásbiztonság növelése érdekében, melynek biztosítani kell a feltételét szabályozói és beruházási oldalon egyaránt.

A megújuló energia térnyerését elősegítő jogi és stratégiai környezet új alapokra helyezése

A 2016. évi „Tiszta energia minden európainak” című uniós szabályozási javaslatcsomag újraszabályozza az európai energiapiacot, elsősorban a villamos energiára fókuszálva. Az új uniós klíma- és energiapolitikai szabályozási javaslatok átültetése mellett a Nemzeti Energiastratégia 2030, kitekintéssel 2040 c. (új NES) dokumentum, valamint a Nemzeti Energia- és Klímaterv, továbbá a klímavédelemről szóló 2020. évi XLIV. törvény jelöli ki a nemzeti energia- és klímapolitika kereteit.

A megújuló energia térnyerése nem pusztán technológiai kérdés, hanem új alapokra helyezi a villamosenergia-rendszer minden elemét. Ehhez létre kellett hozni a kiszolgáló jogi környezetet, melynek fontosabb elemei a következők:

- a) új szereplők bevezetése a villamosenergia-piacra: aktív felhasználók (fogyasztók), aggregátorok és energiaközösségek;
- b) az adatkezelési szabályok módosítása: a fogyasztók adataihoz való hozzáférés biztosítása a fogyasztók és a villamosenergia-piaci szereplők számára (elősegíti az aktívabb fogyasztói magatartást és a villamosenergia-piaci szereplők közötti fokozott versenyt);
- c) a hálózati engedélyesek közötti együttműködési szabályok módosítása és a rugalmasság lehetőségének bevezetése annak érdekében, hogy költséghatékony módon csökkentsék a villamosenergia-kapacitás rendelkezésre állását és biztosítását;
- d) a fogyasztóvédelmi rendelkezések megerősítése a kereskedőváltás technikai folyamatának rövidítése érdekében;

- e) hálózati csatlakozási feltételek javítása: a csatlakozási jogok értékeléséhez piacmegosztási mechanizmus kiépítése;
- f) megalkotni az intelligens mérés rendszerszintű terjesztésének jogi követelményeit; illetve
- g) energiahatékonysági kötelezettségi rendszer bevezetése 2021. január 1-jétől.

A jelenleg nettó elszámolás-alapú háztartási méretű kiserőművi szabályozást a 2019/944 Irányelvvel összhangban bruttó elszámolás fogja a későbbiekben felváltani.

Magyarország elköteleződött a 2030. évre vonatkozó megemelt ÜHG kibocsátás csökkentési cél mellett. Jelenleg a NEKT alapján Magyarország célja, hogy az üvegházhatású gázok kibocsátását legalább 40%-kal csökkentse 2030-ig 1990-hez képest (bruttó kibocsátás legfeljebb 56,19 millió tCO_{2e}). A nem-ETS szektorok (épületek, hulladékszektor, közlekedés, mezőgazdaság, kis ipari kibocsátók és F-gázok) 2021–2030 közötti kibocsátásai vonatkozásában Magyarország csökkentési célértéke 7% a 2005. évhez viszonyítva.

A villamosenergia-szektor is érintő kihívás az 55%-ra emelt 2030. évi ÜHG kibocsátáscsökkentési célnak történő megfelelés, ami várhatóan magasabb megújulóenergia-résarány elérését vetíti előre. Ennek teljesítéséhez járul hozzá a komponens.

Lakossági fűtés elektrifikációja és a megújuló energia elterjesztése

Az új NES vonatkozó stratégiai irányát implementáló „Energiatudatos és modern magyar otthonok” c. zászlóshajó projekt ösztönzi a saját villamosenergia-fogyasztás részleges, vagy teljes kiváltására napelemes rendszerek telepítését. Stratégiai cél, hogy 2035-re legalább 200 ezer háztartás rendelkezzen átlagosan 4-5 kW teljesítményű, tetőre szerelt napelemmel.

Szintén cél, hogy a lakossági hőszivattyúk beépített teljesítménye 2030-ra közel 400 MW-ra emelkedjen (a 2017. évi 62 MW és a 2019. évi 148 MW-ról, mely utóbbi év adata mögött mintegy 15.000 háztartás húzódik meg). A hőszivattyúk alkalmazásának indokoltsága, hogy maga a technológia nagyobb hatékonyságú, mint általában a gázkazánoké, illetve a biomassza kazánoké (vagyis további intézkedés nélkül is csökkenthető a felhasznált energiamennyiség).

E stratégiai célkitűzéseket olyan célzott támogatással is indokolt elősegíteni, ami az energiaszegénység kockázatának kitett háztartások fűtési rendszerének elektrifikációját, illetve az épületek energiaigényének csökkentését ösztönzi (ez utóbbit a nyílászárók cseréjével), napelemes energiatermeléssel kiegészítve. Ez az eszköz egyúttal a korszerűtlen fűtési megoldásokra visszavezethető légszennyezést is képes csökkenteni. A nyílászárók cseréjéből és a fűtési rendszer korszerűsítéséből elérhető energiamegtakarítás (noha a megújuló energiahasználat növelése a beruházás elsődleges célja) a végsőenergia-felhasználás 15-30%-át teszi ki a lecserélendő nyílászárók jellegének és műszaki állapotának, továbbá a kiváltandó kazán hatásfokának függvényében.

A beruházás elsősorban a napenergia hasznosítására épít, hiszen meglévő épületek esetében ez a megújuló energiaforrás biztosítja leginkább a költséghatékony kivitelezést. A beruházásban másfajta megújuló energiaforrásra (kiemelten a földhőre) épülő fűtési rendszer is elszámolható, ha a beruházási költség nem lépi túl a napenergiára épülő megoldás költségét.

Korszerű, megújuló energia befogadására képes, magas ellátásbiztonságot nyújtó hálózat

A megújuló alapú villamosenergia-termelés beépített kapacitása gyorsan növekszik Magyarországon, hiszen 2022-ben túllépte a 3 GW értéket. Ez az érték meghaladja a Nemzeti Energia- és Klímatervben (NEKT) előre jelzett pályát, amely szerint ezt 2024-ben kellett volna elérni. Ez a pozitív fejlemény ugyanakkor olyan beruházásokat tesz szükségessé, amelyek a villamosenergia-hálózatot alkalmasabbá teszik a változó, megújuló alapú termeléssel megtermelt villamos energia integrálására és a hálózat egyensúlyban tartására (mivel a napi és

szezonális megújuló villamosenergia-termelés csúcspontja nem esik egybe a kereslet csúcsával). A hálózat a folyamatosan növekvő villamosenergia-igénnyel, mint további kihívással is szembesül. Magyarországon 2021-ben négyszer dőlt meg az áramfogyasztás történelmi csúcsa.

Jelentős paradigmaváltás ment végbe az elmúlt évtizedben a villamosenergia-termelésben és – fogyasztásban Magyarországon. Az egyirányú, központosított energiatermeléstől és fogyasztói működési módtól folyamatosan elmozdult a többszereplős, többirányú, aktív fogyasztókkal és decentralizált villamosenergia-termeléssel jellemezhető rendszer irányába.

A villamosenergia-hálózat ezek alapján több kihívás elé is néz napjainkban:

- a teljesítményelektronikai csatlakozások aránya dinamikusan növekszik, így a nagy villamos gépekre jellemző tulajdonságok súlya csökken, mely a hálózat üzemére is kihat: ilyen például a fizikai inercia csökkenése;
- az elektrifikáció új típusú fogyasztók tömeges megjelenését eredményezi, melyek közül a két legjelentősebb csoport az e-autó töltés és a hűtés-fűtés;
- a napelemes termelés hazánkban dinamikusan növekedett az elmúlt években - és növekszik folyamatosan - ugyanakkor a hálózat terhelése csak időszakosan növekszik meg, vagyis a hálózati elemek kihasználtsága inhomogén;
- az új eszközök „koncentráltan elosztottan” terjednek így az országos átlagot lényegesen meghaladó lokális elterjedtség - főként az elosztóhálózatokon - üzemeltetési kihívásokat von maga után.

Megfelelő megoldásokra van szükség a megújuló villamosenergia-termelés növekvő részarányából fakadó kihívások kezeléséhez, ami elsődlegesen a hálózati rugalmasság fokozását jelenti. Ennek leürögősebb eszköze a hálózati integrált tárolás, illetve a kiszabályozási piac megerősítése.

A tárolókapacitások növelésének várható hatásai:

- az ellátásbiztonság növekszik;
- a megújuló alapú energiatermelés rendszerintegrációja növekszik;
- klímabarát rugalmassági modell alakul ki, amely jó alternatívája a hagyományos szabályozó eszközöknek.

A beruházások hozzájárulnak az ÜHG kibocsátás csökkentéséhez. E mellett digitális fejlesztéssel is járnak, mivel az energiatároló létesítmények operációja ezt megköveteli. Ezáltal elősegítik a digitális átmenetet a villamosenergia-szektorban – bár a hangsúly nem a digitális fejlesztésen van. Az innovatív műszaki megoldásokon alapuló intelligens hálózatfejlesztés fontos lépés a digitalizáció felé. Az adatokhoz való hozzáférés digitális megoldásokon keresztül biztosítja a kereslet-kínálat egyensúlyának jobb előrejelzését és az energiatermelés jobb szabályozhatóságát.

A Nemzeti Tiszta Fejlődési Stratégiában szereplő előreszámítás szerint a végsőenergia-felhasználáson belül a megújulóenergia-részarány 2030-ban 21-27% között (forgatókönyvek függvényében), 2040-ben 30-33,7% között várható, 2050-re pedig legalább 90%-ot fog elérni.

A bemutatott kihívásokra az alábbi beruházásokkal reagálunk:

Kihívás	Célkitűzés	Reformok / beruházások
Megújuló energián belül a biomassza magas aránya	A megújuló energia térnyerését elősegítő jogi és stratégiai környezet új alapokra helyezése, illetve a növekvő elektrifikációs igény lefedéséhez hozzájáruló megújulóenergia-hasznosítás.	A villamosenergia-szabályozás átalakítása, illetve lakossági napelemes rendszerek támogatása

Kihívás	Célkitűzés	Reformok / beruházások
Lakóépületek fűtéséből származó környezetszennyezés csökkentése	Lakossági fűtés korszerűsítése, energiahatékonyság növelése nyílászárók cseréjével és megújuló energiát hasznosító háztartási méretű kiserőművek elterjesztése	Lakossági fűtési rendszerek elektrifikálása napelemes rendszerekkel és nyílászárók cseréjével kombinálva
Villamosenergia-hálózat szűk kapacitása	Korszerű, megújuló energia befogadására képes, magas ellátásbiztonságot nyújtó hálózat	Átviteli rendszerirányító és elosztók klasszikus és intelligens hálózatfejlesztései hálózati energiatárolók telepítése okos mérők telepítése

A komponens három országspecifikus ajánlás végrehajtásához járul hozzá:

	Országspecifikus ajánlások 2019	Kapcsolódó reformok/beavatkozások
3. ajánlás	Állítsa a beruházásorientált gazdaságpolitika középpontjába a kutatást és az innovációt, az alacsony szén-dioxid-kibocsátású energiagazdaságot és közlekedést, a hulladékgazdálkodási infrastruktúrát, valamint az energia- és erőforrás-hatékonyságot, figyelembe véve a regionális különbségeket is.	• Átviteli rendszerirányító és elosztók klasszikus és intelligens hálózatfejlesztései • A lakossági megújulóenergia-beruházások elősegítése • Hálózati energiatárolók telepítése • Okos mérők telepítése
	Országspecifikus ajánlások 2020	Kapcsolódó reformok/beavatkozások
3. ajánlás	Helyezze a beruházások középpontjába a zöld és digitális átállást, mindenekelőtt a tiszta és hatékony energiatermelést- és felhasználást, a fenntartható közlekedést, a hulladék- és vízgazdálkodást, a kutatást és innovációt, valamint az iskolák digitális infrastruktúráját.	• Átviteli rendszerirányító és elosztók klasszikus és intelligens hálózatfejlesztései • A lakossági megújulóenergia-beruházások elősegítése • Hálózati energiatárolók telepítése • Okos mérők telepítése
	Országspecifikus ajánlások 2022	Kapcsolódó reformok/beavatkozások
6. ajánlás	Csökkentse a fosszilis tüzelőanyagoktól való teljes függést a megújuló energiaforrások elterjedésének felgyorsítása révén, különösen az engedélyezési eljárások egyszerűsítése és a villamosenergia-infrastruktúra korszerűsítése által. Diverzifikálja a fosszilis tüzelőanyagok behozatalát többek között – más országok részvételével – az összeköttetések megerősítésén keresztül. Az épületek és a közlekedés terén csökkentse a fosszilis tüzelőanyagoktól való függést azáltal, hogy fokozott erőfeszítéseket tesz a mindenki számára elérhető energiahatékonysági intézkedések tekintetében, különösen a lakóházakban és – különösen a villamosítás révén – a fenntartható közlekedés tekintetében.	• Átviteli rendszerirányító és elosztók klasszikus és intelligens hálózatfejlesztései • A lakossági megújulóenergia-beruházások elősegítése • Hálózati energiatárolók telepítése • Okos mérők telepítése

c) Társadalmi hatások

A komponens legfontosabb társadalmi kihatása az ÜHG kibocsátás korábban jelzett mértékű csökkentése, illetve legalább 11 600 háztartásnál a korszerűtlen fűtési rendszer kiváltása, ezáltal csökkentvén az ebből eredő légszennyezést (pl.: szálló por, kén-dioxid).

A komponens kiegészítő jelleggel növeli az energiahatékonyságot hatékonyabb fűtési technológia alkalmazásán és nyílászárók korszerűsítésén keresztül.

Emellett az energiaszektor dekarbonizálásával és a megemelkedett megújuló energiatermelő kapacitással kapcsolatos beruházások a Nemzeti Tiszta Fejlődési Stratégia számításai szerint mintegy 38-41 ezer munkahelyet képesek létrehozni 2050-ig. A komponensből megvalósuló beruházások foglalkoztatást bővítő hatása mintegy 500 főre tehető.

d) Kapcsolat a Power up kezdeményezéssel

A komponens a hazai megújuló energiatermelés és -felhasználás növelésével járul hozzá a kezdeményezés magyarországi megvalósításához.

Az új NES vonatkozó stratégiai irányát implementáló „Energiatudatos és modern magyar otthonok” c. zászlóshajó projekt ösztönzi a hálózatról vételezett villamosenergia-fogyasztás részleges, vagy teljes kiváltására termelő napelemes rendszerek telepítését. A Kormány által elfogadott Klíma- és Természetvédelmi Akcióterv 6. pontja célul tűzi ki, hogy a következő 10 évben 6 000 MW-ra növeljük a naperőművek kapacitását, aminek érdekében jelen komponens a lakossági fogyasztóknál (háztetőre szerelt háztartási méretű kiserőművek) ösztönzi a napelemes rendszerek elterjedését. Kormányzati stratégiai cél, hogy 2035-re legalább 200 ezer háztartás rendelkezzen átlagosan 4-5 kW teljesítményű, tetőre szerelt napelemmel. Szintén stratégiai cél, hogy a lakossági hőszivattyúk beépített kapacitása 2030-ra közel 400 MW-ra emelkedjen.

A komponens célja, hogy az időjárásfüggő megújuló energiatermelésből származó villamos energiát a hálózat úgy legyen képes befogadni, hogy egyúttal fokozódjon annak biztonságos működése. Az energiaszektor dekarbonizációjával 175 MW beépített új megújuló energiatermelési kapacitás jön létre. Ez a beépített kapacitás az ÜHG kibocsátást összességében évente mintegy 49 720 tonnával csökkenti (a számítás alapja, hogy mennyi ÜHG-t bocsát ki ugyanekkora kapacitású gázerőmű).

e) Kapcsolat a Felújítási hullám kezdeményezéssel

Magyarország elsődlegesen a KEHOP Plusz Megújuló energiagazdaság prioritási tengelyén és a TOP Plusz program épületenergetikai célú beruházásain keresztül járul hozzá az Európai Bizottság felújítási hullám kezdeményezéséhez. Jelen komponens a fűtőkorszerűsítésben érintett legalább 11 600 db háztartás által lakott épület, illetve lakás esetében nyílászárók cseréjével és hatékonyabb fűtési rendszer kialakításával biztosítja az energia hatékonyabb felhasználását, bár a beruházás elsődleges célja a fűtés-hűtés terén a megújuló energia használatának elterjesztése. Az elérhető energiamegtakarítás mértéke a kivitelezés előtt alkalmazott fűtési rendszer hatásfokától, a nyílászárók jellegétől és műszaki állapotától függően a végsőenergia felhasználás 15-30 %-a körül fog alakulni.

f) A komponens és a kohéziós célú források közötti lehatárolás

A Nemzeti Helyreállítási Terv energetikai komponensének és a kohéziós célú források közötti finanszírozási megosztás alaplogikája szerint az előbbi fedi le az időben elsőbbséget élvező rendszerszintű, illetve a megújuló energiaforrások közül a napenergia hasznosítására irányuló beavatkozásokat. Ezt részletesen az alábbi táblázat szemlélteti:

	Nemzeti Helyreállítási Terv	Kohéziós célú programok	Nemzeti költségvetés / egyéb forrás
Megújuló energiaforrások hasznosítása	Napenergia háztartási méretű hasznosítása, lakossági felhasználásnál hangsúly az energiaszegénység csökkentésén. Hangsúly a lakosságon belüli	Napenergia háztartási méretű energiahatékonysági intézkedésekkel kombinálva, továbbá energiaközösségi formában, valamint	Geotermikus energia hasznosítása Modernizációs Alapon keresztül. A Nemzeti Helyreállítási Terv támogatott tevékenységei

	Nemzeti Helyreállítási Terv	Kohéziós célú programok	Nemzeti költségvetés / egyéb forrás
	energiaszegénységnek kitett háztartásokon.	geotermikus energia hasznosítása távfűtési célra. Hangsúly az energiaközösségeken, továbbá napenergián kívüli más megújulók hasznosításán.	nem fednek át a Modernizációs Alappal.
Hálózatfejlesztés	A megújuló energiaforrásból előállításra kerülő villamos energia befogadhatóságát szolgáló, időben prioritást élvező fejlesztések. Hangsúly a hálózati stabilitás megtartásán, kapacitáshiány kezelésén, alapvető smart grid elemeken és a hálózat rugalmasságának növelésén.	A megújuló energiaforrásból előállításra kerülő villamos energia befogadhatóságához szükséges, a hosszú távú hálózatfejlesztési terv alapján, továbbá az időszakos energiatárolás.	Megjelent már az első felhívás a hálózati léptékű energiatárolásról a Modernizációs Alap keretein belül, mivel szükség van mielőbbi beruházásra.
	A lehatárolás tevékenységi szinten történik (egy projekttevékenység csak egy projektből finanszírozható, az ellenőrzés alapját az informatikai rendszerben gyűjtött számlák képezik)		
Energiahatékonyság	Az energetikai komponensben lakossági fűtése korszerűsítést kiegészítő nyílászárócseré	EFOP Plusz finanszírozza a lakó-, középületek és vállalkozási épületek energiahatékonysági célú mélyfelújítását, míg a TOP Plusz az önkormányzati fenntartású épületekét Távhő rendszerek energiahatékonysági felújítása	Költségvetési forrásból valósul meg a lakóépületek részben energiahatékonysági célú felújítása (Otthonfelújítási program)

Ahogy azt jelen komponens leírása tartalmazza, a jelenlegi hazai beépített, hálózatra csatlakozó megújuló energia termelési kapacitás 2000 MW, amely a Kormány által elfogadott új Nemzeti Energiastratégia 2030, kitekintéssel 2040-ig című dokumentum és Magyarország Nemzeti Energia- és Klímaterve (NEKT) szerint 2030-ra meghaladja majd a 6000 MW-ot. A stratégiai célok eléréséhez tehát további mintegy 4000 MW kapacitás csatlakoztatása szükséges a hálózathoz 2030-ig, ami feltételezi a villamosenergia hálózat képessé tételét ezen többlet energia befogadására.

Jelen komponens támogatja a prioritást élvező hálózatfejlesztési elemeket, melyek egyúttal biztosítják az első 2000 MW-nyi megújuló kapacitásból származó többlet villamos energia befogadhatóságát, míg a KEHOP Plusz Megújuló energiagazdaság prioritási tengelye finanszírozza a cél eléréséhez fennmaradó további 2000 MW kapacitásból származó többlet energia befogadhatóságához szükséges, a Magyar Energia- és Közműszabályozási Hivatal által jóváhagyott Hálózat Fejlesztési Tervben is szereplő, elsősorban 2024-től esedékes, jellemzően

intelligens hálózatfejlesztési elemeket, kiemelt hangsúllyal (de nem kizárólag) a szezonális energiátárolásra.

Egy és ugyanazon fejlesztési projekt (mind a megvalósítás eltérő időbelisége, mind a hálózatfejlesztés jellemzően konvencionális, illetve intelligens jellege, mind az eredményeként előálló indikátorok miatt) nem kerül egyszerre finanszírozásra az RRF és a KEHOP Plusz forrás által, vagyis a projektszintű lehatárolás garantált. A két beruházás elsődlegesen az általuk elért eredményben különül el egymástól: az RRF által támogatott beruházás a kiindulási helyzettel együtt 4000 MW-nyi megújuló energiatermelési kapacitást, míg a KEHOP Plusz 6000 MW kapacitást lesz képes integrálni.

A viszonylag magas beruházási költségigénye okán többféle forrásból kerül finanszírozásra az épületek energiahatékonysági célú felújítása:

- a) KEHOP Plusz támogatja a középületek energiahatékonyságának javítását;
- b) ezt egészíti ki a TOP Plusz az önkormányzati fenntartású középületekkel;
- c) a lakóingatlanok felújítására 2023-ig többféle finanszírozású támogatási program is elérhető jelen komponensen kívül: így például a 2014-2020 közötti GINOP-ból finanszírozott kedvezményes kamatozású hitel, illetve a nemzeti költségvetésből támogatott Otthonfelújítási program, ami 50%-os intenzitással nyújt vissza nem térítendő támogatást épületenergetikai célú tevékenységekre is. Ezen felül az idei évtől elérhetővé válik a KEHOP Pluszból finanszírozásra kerülő újabb kedvezményes hitelkonstrukció;
- d) a vállalkozások telephelyei számára is megnyílik támogatási lehetőség 2021-től a KEHOP Plusz keretében.

Ezek a támogatási programok elegendő finanszírozást biztosítanak minden szektor számára a rövid- és középtávú energiahatékonysági fejlesztések megvalósításához. Figyelemmel kell lenni továbbá a nemzetgazdasági kapacitásokra is: további finanszírozás esetén várhatóan túllépésre kerülne a kapacitáskorlát, ami egyértelműen árfelhajtó hatású lenne, ezáltal kiszorítva éppen a lakossági célcsoportot a jövőbeni energiahatékonysági fejlesztésekből.

A fenti érvek okán nem lehet cél újabb energiahatékonysági konstrukció biztosítása az energetikai komponensből. Ugyanakkor a lakosságot érintő beruházás esetén cél a legköltséghatékonyabb energiahatékonyságot javító eszköz beemelése, ami az érintett épületállomány esetén a nyílászárók cseréjét jelenti.

3. A komponens reformjainak és beruházásainak bemutatása

3.1. Reformok

Reform 1. – A villamosenergia szabályozás átalakítása

Kihívás:

- A „Tiszta energia minden európainak” című uniós szabályozási javaslatcsomag nemzeti jogrendbe történő átültetése.
- A dekarbonizációs célokat szolgáló nemzeti stratégiai célkitűzések átvezetése a nemzeti jogszabályokon.
- A megújuló energiaforrások alkalmazása okán megváltozó villamosenergia-rendszer újraszabályozása.

Célok:

A reform célja hármas: a fogyasztók energetikai rendszeren belüli helyzetének megerősítése, a megújuló energiaforrások nagyobb léptékű alkalmazhatóságát elősegítő jogi szabályozás megteremtése, továbbá mindezek mellett az ellátásbiztonság megtartása és fokozása.

Hatását tekintve a reform elsődlegesen az energiahatékonyság növelésében kaphat jelentősebb szerepet, hiszen egy eddig nem létező új jogintézmény, az energiahatékonysági kötelezettségi rendszer bevezetésével támogatja az energiahatékonysági tevékenységek finanszírozásának eszköztárát. Közvetetten hat a megújuló energiaforrások felhasználására az egyre inkább decentralizálódó villamosenergia-rendszer új szereplőire (pl. a prosumerekre, avagy az energiaközösségekre) vonatkozó jogok rögzítésével.

Megvalósítás:

1. *a villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény módosításáról szóló 2020. évi CLXXVI. törvény és az egyes villamosenergetikai tárgyú kormányrendeletek módosításáról szóló 721/2020. (XII. 31.) Korm. rendelet (2019/944/EU irányelv implementációja)*

A 2020-ban elfogadott szabályozás kiterjed az (i) új villamosenergia-piaci szereplők (aktív felhasználók, aggregátorok és energiaközösségek) bevezetésére, (ii) az adatgazdálkodás szabályainak módosítására, (iii) a hálózati engedélyesek közötti együttműködési szabályok módosítására és a rugalmasság lehetőségének bevezetésére, (iv) a fogyasztóvédelmi rendelkezések erősítésére, valamint a (v) hálózatcsatlakozási feltételek meghatározására.

A lefektetett szabályozás célja:

- elősegíteni a megújuló energia felhasználásán alapuló, saját termelésű villamos energia helyi elfogyasztását, vagy lokálisan mással, így például (aktív) fogyasztókat tömörítő energiaközösséggel történő megosztását, és biztosítani a helyben rendelkezésre álló megújuló energiaforrások helyben történő felhasználásának hatékony megszervezését,
- az aktív fogyasztó koncepciójával ösztönözni, hogy a fogyasztó önállóan, vagy más piaci szereplő révén (aggregátor) kilépjen a villamosenergia-piacra saját termelésű villamos energia, vagy rugalmassági képessége értékesítése céljából,
- az új jogalanyok bevezetésével elősegíteni a villamosenergia-rendszerben a rendszerszabályozáshoz nélkülözhetetlen fogyasztói és termelői rugalmassági képességek felderítését és költséghatékony kiaknázását,
- lehetőséget biztosítani a rendszerfejlesztési költségek mérséklésére az innovatív megoldások alkalmazása révén,
- a fogyasztói kereskedőváltás még meglévő akadályainak felszámolásával, a számlaképi és -tartalmi előírások egzaktabb meghatározásával és az alapvető szerződéses jogok átláthatóbbá tételével nagymértékben erősíteni a fogyasztók általános védelmét,
- a hálózati engedélyesek adatgazdálkodására vonatkozó szabályok meghatározásával elősegíteni a felhasználói jogok gyakorlását és a rugalmassági szolgáltatások piacának fejlődését
- elősegíteni a hálózati engedélyesek számára szükséges szolgáltatások piaci alapú eljárásokkal összhangban történő beszerzését.

A villamosenergia-rendszerre gyakorolt hatás szempontjából a szabályozási cél

- az új termelők/fogyasztók részére elegendő és megfelelő csatlakozás biztosítása,
- az elektromobilitás, az ipari elektrifikáció, valamint a fűtés-hűtés terén jelentkező növekvő igények kielégítéséhez a jogi alapok megteremtése,
- a rendszerszintű tartalékok menedzselése,

- a szűkületkezelés,
- a frekvenciatartás, vagy
- a feszültségtartás

már ne csak hagyományos hálózati beavatkozásokkal valósuljon meg, hanem új, innovatív és helyenként költséghatékonyabb megoldások kerüljenek alkalmazásra, úgymint a fogyasztói válaszingázások, tárolás, aggregálás, vagy energiaközösségi formában történő működés.

2. *Energetikai tárgyú egyes kormányrendeletek módosításáról szóló 401/2020. (VIII. 17.) Korm. rendelet*

A villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 273/2007. (X. 19.) Korm. rendelet 2020. szeptember 1. napjától hatályos módosítása biztosítja az okosmérés bevezetését. A villamosenergia-rendszerre gyakorolt hatás szempontjából a szabályozási cél a fogyasztói tudatosság növelése és a háztartási méretű kiserőművek szabályozhatóságának biztosítása. A fogyasztói tudatosság növelése egyrészt elősegítheti az energiafogyasztás napszakon belüli kisímitását, ezáltal a rendszer csúcsterheléseinek a visszafogását, továbbá a háztartási méretű kiserőművet működtető fogyasztóknál az áramtermelés és a saját fogyasztásuk időben történő jobb összehangolását (ami által 8-10 éves időtávon belül csökkenthető a hálózatfejlesztés marginális beruházási igénye, hiszen az olcsóbb keresletszabályozási eszközök már érezhető rendszerszintű hatást fognak elérni). A háztartási méretű kiserőművek által termelt villamos energia rendszerbe táplálásának szabályozhatósága már rövid távon is hozzájárul a rendszert kínálati oldalról érő túlterhelés elkerüléséhez.

3. *Az egyes energiahatékonysági tárgyú törvények módosításáról szóló 2020. évi CLX. törvény*

Az elfogadott törvény energiahatékonysági kötelezettségi rendszert vezetett be Magyarországon 2021. január 1. napjától. A kötelezettségi rendszerben a végső felhasználók részére villamos energiát, földgázt és üzemanyagokat forgalmazóknak előre meghatározott mértékű új végsőenergia-megtakarítást kell elérniük. A lehetséges intézkedések köre rendkívül széles: világítás-korszerűsítés, hőszigetelés és nyílászáró csere, használati melegvíz és fűtési rendszerek korszerűsítése, megújuló energiaforrások felhasználása, napelemes és napkollektoros rendszerek telepítése, épületgépészeti és -felügyeleti rendszerek, stb.

A szabályozás közvetlenül nem, csak a kötelezett szervezeteken keresztül hat ki a fogyasztók energiahatékonysági döntéseire.

A villamosenergia-rendszerre gyakorolt hatás szempontjából a szabályozási cél az energiaellátás és -felhasználás hatékonysága előtt álló energiapiaci akadályok és piaci hiányosságok megszüntetése (így például a villamosenergia-kereskedők szabad megválasztását hátráltató adminisztratív tényezők lebontása, a villamosenergia-kereskedők ajánlatait összehasonlítható eszköz bevezetése, avagy termelők számára a hálózati csatlakozás feltételeinek könnyítése), valamint az első az energiahatékonyság elvének megvalósítása.

4. *Az energiaközösségekről és a bruttó elszámolás bevezetéséről szóló szabályozás kidolgozása*

Az energiaközösségek tekintetében Magyarországon a hangsúly a megújuló energiaforrások használatát célzó közösségekre helyeződik, melyek jogi szabályozása elfogadásra került 2020-ban. Ezek a közösségek a résztvevők saját energiaigényének a kielégítését célozhatják. A fűtési és hűtési szektorban nincs még jogi lehetőség energiaközösség létrehozására. Az energiaközösségek létrehozására több támogatási lehetőség áll majd rendelkezésre 2021-től a KEHOP Plusz Megújuló energiagazdaság prioritási tengelyének finanszírozásában résznit

megújuló energiaközösségek létrehozására, részint a közösség által alkalmazandó naperőművi kapacitások kiépítésére. 2020-ban nemzeti költségvetésből került meghirdetésre pilot projektek számára pályázati kiírás, melyen nyertes projektek megvalósítása folyamatban van. A támogatási tartalmak és irányok a szakmai szervezetekkel lefolytatandó egyeztetések alapján fognak véglegessé válni.

A villamos energiáról szóló – módosított – 2007. évi LXXXVI. törvény 66/B. és 66/C. §-ai rendezik a termelő-fogyasztókra vonatkozó szabályokat, mely rendelkezések a Megújuló Energia Irányelv és a Villamosenergia Irányelv alapján lehetővé teszik a közösség saját igényének a kielégítését.

A háztartási méretű kiserőművekre vonatkozó jelenlegi szabályozás értelmében a termelő-fogyasztók a közcélú hálózatot díjmentesen használhatják virtuális tárolóként: az éves összes termelés és fogyasztás összevezethető és csak a szaldón túli fogyasztásért kell fizetni a szolgáltató részére. A virtuális tárolásnak természetesen van rendszerhasználati igénye, azonban annak költségét azon fogyasztók keresztfinanszírozzák jelenleg, akiknek nincs lehetőségük napelemes beruházás megvalósítására. Ezen túl a termelő a szaldón túli termelésért díjbevételezést kap.

A 2019/944 Irányelv alapján azok a tagállamok, amelyek a fent ismertetett rendszereket alkalmazzák, 2023. december 31-ét követően nem biztosíthatnak új jogokat e rendszerek keretében. Szükséges tehát a szabályozás átalakítása az irányelvi megfelelés érdekében. A napelemes szektorban érintett szakmai szervezetekkel együttműködésben folyamatban van a bruttó elszámolási rendszer részleteinek kialakítása.

Célcsoport:

A reform közvetlen célcsoportjai a villamosenergia-termelők, a villamosenergia-hálózat működtetésében érintett szereplők, a fogyasztók, továbbá a villamos energiát, földgázt és üzemanyagokat forgalmazó szervezetek.

Végrehajtás:

A jogszabály kidolgozásáért a Technológiai és Ipari Minisztérium felel az érintett társadalmi partnerek bevonása mellett.

A tartalmi leírás szerinti 1-3. alpontok megvalósultak, az érintett jogszabályok elfogadásra kerültek. További feladat a 4. pont szerinti bruttó elszámolásról szóló szabályozás kidolgozása.

A jelenlegi reform az (EU) 2019/944 irányelv azon rendelkezésének mielőbbi végrehajtását irányozza elő, amely előírja a hálózatba betáplált és a hálózatról fogyasztott villamos energia elkülönített elszámolását. Magyarország kötelezettséget vállalt arra, hogy 2023. január 1-jétől megköveteli ennek a külön számviteli rendszernek a bevezetését azokról a prosumerekről, amelyek állami pénzügyi támogatásban részesülnek napelem-rendszereik telepítéséhez, ami egy évvel megelőzi az (EU) 2019/944 irányelv előírt átültetési határidejét.

A reformot 2023. március 31-ig végrehajtjuk.

Reform 2. – A szélerőművek célzó befektetések megkönnyítése

Szélerőművek hasznosítását célzó jogszabály módosítások

A módosított jogszabály hatálybalépése, amely megszünteti a szélerőművek telepítésére vonatkozó szükségtelen korlátozásokat a 460 W/m-nél nagyobb szélerőmű-sűrűségű területeken.

A jogszabály lehetővé teszi a szélerőművek hatékony telepítését. A jelenleg hatályos jogszabályokban szereplő védőtávolsági szabályokat jelentősen csökkenteni kell, és a

szélerőművek és a lakóterületek vagy más érintett területek közötti minimális távolság nem haladhatja meg az európai referenciaértékeket és az összehasonlítható legjobb gyakorlatokat. A szélturbinák megengedett legnagyobb magasságára (vagy a szélerőművek rotorlapátjainak legnagyobb átmérőjére) vonatkozó előírásokat meg kell szüntetni, vagy meg kell növelni, hogy összhangban legyen az európai referenciaértékekkel és az összehasonlítható legjobb gyakorlatokkal. A szélturbinánkénti maximális teljesítménykorlátozás nem maradhat meg, illetve nem kerül bevezetésre.

A módosításnak biztosítani kell, hogy a területrendezés a szélenergiát a többi megújuló energiaforráshoz hasonlóan, különösebb korlátozások nélkül kezelje.

Az új jogszabály elfogadása előtt nyilvános konzultációra és átlátható párbeszédre kerül sor a helyi hatóságokkal.

Könnyített körzetek kijelölése a szélenergiára

A módosított joganyag hatályba lépése, amely meghatározza a könnyített telepítést lehetővé tevő területek kijelölését minden időjárásfüggő megújuló energiaforrás számára és egyszerűsített engedélyezési eljárásokat hoz létre a megújuló alapú erőművek könnyített területeken történő telepítésére (10%-kal rövidebb határidők az engedélyek megadására és jogi lehetőséget biztosít a szakhatóságok állásfoglalásainak beszerzésére az engedélyezési eljárás megindítása előtt).

Ezeket a célterületeket legalább az ország azon területeiként kell meghatározni, ahol a szél energiasűrűsége 150 méteres magasságban legalább [500 W/m²], vagy hasonló átlagos szélesebesség-értéket használva, azzal a feltétellel, hogy az így lefedett terület nem lehet kisebb. A célterületeknek le kell fedniük a jelenleg szélerőművek által használt területekre, hogy megkönnyítsék az újratelepítés engedélyezését.

Az új jogszabály elfogadása előtt nyilvános konzultációra és átlátható párbeszédre kerül sor a helyi hatóságokkal.

Reform 3. – A megújuló energiaforrásokkal kapcsolatos beruházások engedélyezési eljárásának egyszerűsítése

Megújuló erőművekre vonatkozó engedélyek esetében összevont eljárás kialakítása

A jogi és közigazgatási keretrendszer hatálybalépése 2023. április 1-től a környezetvédelmi és az építési engedély kiadásának integrált kezelése érdekében a 0,5 MW beépített kapacitásnál nagyobb időjárásfüggő megújuló erőművek esetében

A módosításnak biztosítani kell, hogy rövidüljön az engedélyezés időigénye azáltal, hogy előírja, hogy az integrált engedélyt 75 napon belül meg kell adni, és ha ezen időszak alatt nem érkezik válasz a közigazgatás részéről, az engedélyt megadottnak kell tekinteni.

Egyablakos rendszer bevezetése a megújuló erőművek engedélyeztetéséhez

Az egyablakos ügyintézés 2023. április 1-jétől működik és elérhető az időjárásfüggő megújuló - nap- és szélenergia - erőművek létesítésében érdekelt befektetőknek.

Az egyablakos ügyintézési pont egy országos szintű, központosított szervezet, amely a befektetők számára egyetlen kapcsolattartó pontként működik az engedélyek kezelése és kiadása tekintetében.

Kis kapacitású napeleemes rendszerre vonatkozó regisztrációs eljárás

A legfeljebb 0,8 kW beépített teljesítményű kis fotovoltaikus létesítmények telepítésére és üzembe helyezésére - beleértve a hálózatra való csatlakozást is - vonatkozó egyszerűsített eljárást lehetővé tevő módosított jogszabály hatálybalépése. Az egyszerűsített eljárás egyszerű

regisztráció formájában valósul meg. A beruházónak nem kell külön szerződést kötnie a DSO-val a fotovoltaiikus kiserőmű használatára, ha már rendelkezik érvényes csatlakozási szerződéssel, és a regisztráció a fotovoltaiikus kiserőműre vonatkozó csatlakozási szerződés helyébe lép.

A jogszabály azt is előírja, hogy e kiserőművek csatlakozási határideje nem lehet hosszabb a teljes hálózati kérelem benyújtásától számított két hónapnál. Az elosztótársaságok csak akkor késhetnek a csatlakozás biztosításával, ha a késedelmet nem a hatáskörükbe tartozó tényezők okozzák.

Reform 4. – A hálózati csatlakozási folyamat átláthatóságának és kiszámíthatóságának javítása

A hálózati csatlakozási folyamat kiszámíthatóságának növelése

A jogszabály a következőképpen módosul:

- annak biztosítása, hogy valamennyi energiatermelő technológiára ugyanazok a csatlakozási szabályok ("összehangolt hálózati csatlakozási eljárás") vonatkozzanak, megkülönböztetéstől mentesen.
- az eljárásnak objektív technológiai paramétereken kell alapulnia, és azt a felhívások előtt közzé kell tenni.
- biztosítja, hogy az átvitelrendszer üzemeltető és az elosztótársaságok csak megkülönböztetéstől mentes módon és műszaki kritériumok alapján utasíthatják el az időjárásfüggő megújuló - nap- és szélenergia - csatlakozási kérelmét, és csak akkor, ha a benyújtott kapacitásigény meghaladja az időjárásfüggő megújuló nap- és szélenergia csatlakozási kapacitáskorlátját, és a kérelmező nem módosítja az erőmű műszaki feltételeit tárolókapacitások létesítésével, elősegítve a villamosenergia rendszer teljesítményegyensúlyának fenntartását kiegyenlítő szolgáltatás révén.
- az egyedi kérelmek esetében a befektetők biztosak lehetnek abban, hogy kérelmüket azzal a feltétellel fogadják el, hogy vállalják, hogy az adott időpontban az átvitelrendszer üzemeltető vagy az elosztótársaságok által kért kiegyenlítő kapacitást biztosítják, és megfizetik a közvetlen csatlakozási díjakat.
- meghatározza az ebben az esetben igényelt kiegyenlítő kapacitás szintjét (a 2022-től telepítendő megújuló energiaforrásokból származó kapacitás legfeljebb 30%-ának megfelelő kiegyenlítő kapacitás), a meghatározott kötelező kiegyenlítő kapacitás arányát minden évben felül kell vizsgálni a rendszer kiegyensúlyozatlanságának és főbb tényezőinek elemzése alapján, azzal a céllal, hogy ez a szint minden évben fokozatosan csökkenjen, figyelembe véve a várható hálózati beruházásokat és a hálózati csatlakozási eljárások eredményét. A kiegyenlítési követelmény szintjének objektíven indokoltnak és arányosnak kell lennie

A jogszabályokat módosítani kell annak biztosítása érdekében, hogy az átvitelrendszer-üzemeltető és az elosztótársaságok új felhívás kibocsátása előtt és legalább hathavonta közzétegyék az elfogadott és az elutasított kérelmek anonimizált csatlakozási követelményeit a kapcsolódó indoklással együtt, valamint további információkat szolgáltatassanak az összes szükséges hálózati beruházás eredményeként lehetséges új csatlakozási kérelmekről, beleértve az RRP-támogatásokból és kölcsönökből finanszírozott projekteket, valamint a hálózati csatlakozási kapacitásokra vonatkozó frissített előrejelzéseket a következő 5 évre vonatkozóan.

Ezen túlmenően a különböző csatlakozási típusokra vonatkozó egyszerűsített példákat a magyar TSO (MAVIR) internetes oldalán közzé kell tenni.

A piaci szereplők számára tájékoztatási fórumokat kell szervezni a hálózati csatlakozási eljárás megértésének elősegítése érdekében. Az első ilyen fórumokat 2022 vége előtt kell megszervezni, amiket később rendszeres időközönként kell tartani az új hálózati csatlakozási felhívások közzététele előtt.

Okosmérőkből származó adatok felhasználását lehetővé tevő informatikai fejlesztés

Az átviteli rendszerirányító és az elosztótársaságok kialakítják a megfelelő informatikai infrastruktúrát, hogy képesek legyenek a telepített intelligens mérőórákból származó adatok összegyűjtésére és felhasználására. Az adatokat a hálózatfejlesztési terv pontosságának növelésére, valamint a rugalmas csatlakozási és üzemeltetési lehetőségek kidolgozására fogják felhasználni.

Csatlakoztatott telepített megújuló erőművi kapacitás

2024 Q3-ig legalább 8 000 MW

2026 Q2-ig legalább 10 000 MW

Reform 5. – Az energiahatékonysági programok eredményességének növelése

A jogszabály hatályba lépése, amely meghatározza az épületfelújításokra vonatkozó állami támogatási rendszerek energiahatékonysági minimumkövetelményeit. A jogszabály legalább a következőket írja elő: az uniós forrásokból (társ)finanszírozott felújítási támogatási programok esetében a lakó-, vállalati és középületek energiafogyasztásának legalább 30%-os csökkentését kell elérni. Ennek a célkitűzésnek tükröződnie kell a projektfelhívásokban (kivéve a már folyamatban lévő, a helyi önkormányzatok számára közzétett programokat épületek).

3.2. Beruházások

Beruházás 1: Átviteli rendszerirányító és elosztók klasszikus és intelligens hálózatfejlesztései

Leírás:

Az időjárásfüggő megújuló alapú energiatermelés decentralizáltan kapcsolódik a kis- és közép feszültségű, avagy naperőművek esetén a nagyfeszültségű elosztóhálózatokra, emiatt a 2030-ra tervezett beépített naperőművi kapacitás hálózatra csatlakoztatása országosan minden engedélyes számára jelentős bővítést igényel mind az átviteli- mind az elosztói hálózatokon.

A beruházás célja a villamosenergia-hálózat fejlesztése, hogy addicionális megújuló energiaforrások biztonságosan integrálhatóak legyenek, vagyis a rendszer rugalmassága növekedjen. Magyarország energiapolitikai stratégiájának megfelelően 2030-ra növelni kívánja a megújuló energiaforrások arányát, és megháromszorozza jelenlegi hazai naperőművi kapacitását. Ehhez megfelelő hálózati hozzáférésre és hálózati kapacitásra van szükség. Az átviteli és elosztóhálózatot fejleszteni kell ahhoz, hogy meg tudjon felelni ezeknek a kihívásoknak.

A beruházás tehát a szűkös hálózati kapacitások egy részének felszámolását és a megújuló energiatermelő kapacitás növekedéséből adódó többlettermelés biztonságos integrálását eredményezi. A beruházásnak különösen olyan fejlesztési elemeket tartalmaz, mint a nagy-/közép-/kisfeszültségű hálózatok építése és korszerűsítése, új alállomások telepítése, alállomási transzformátor cserék és bővítések, vezérlések építése és cseréje, valamint digitalizációs fejlesztések.

A hálózatfejlesztést és ellátásbiztonság növelését célzó beruházások az alábbi elemeket foglalják magukba:

- magas feszültségű hálózati fejlesztések: A 2030-ig létesítendő új 132/22 kV-os alállomások ellátására, valamint a meglévő sugaras hálózati szakaszok megerősítésére

új 132 kV-os hálózatok létesítése szükséges. A villamos elosztóhálózat hierarchiájának csúcán található elosztóhálózati elemek által nyújtott szolgáltatási minőség egyik záloga a hálózati elemek megerősítése, valamint új nyomvonalak kialakítása, a másik alappillére pedig a hálózat állapotának magas szinten tartása.

- 132/22 kV-os alállomás létesítések és bővítések: A megújuló erőművek csatlakoztatásához, valamint az elektrifikációs célok megvalósíthatóságához szükséges a meglévő hálózati infrastruktúra jelentős fejlesztése. Az új és a meglévő alállomások fejlesztésével (transzformátor bővítések) a kiadható energia minősége és mennyisége nő, így a DSO képes jelentősen növelni a csatlakoztatható megújuló erőművek számát, ezért nagyon lényeges az ezen típusú projektek megvalósítása a közeljövőben.
- közepesfeszültségű hálózati fejlesztések: Az ügyféligények jelentős hányada (fogyasztás/termelés) ezen a feszültségszinten jelenik meg, azaz a közepesfeszültségű hálózat és a közepesfeszültségű és kiefeszültségű táppontok számának növelésével jelentős mértékben növelhető az elektrifikáció és a megújulók térnyerése miatti hálózati kiszolgálhatóság, nő a hálózat szabad kapacitása és az ellátásbiztonság is. A prosumerek elterjedése új, komplex kihívásokat támaszt a hálózat üzemeltetésével szemben - a tervezett fejlesztéseink a közcélú hálózatok folyamatos rendelkezésre állását célozzák meg a gazdaságos üzemeltetés adottságainak megvalósításával.
- kiefeszültségű hálózati fejlesztések: Minden lakossági ügyfél ezen feszültségszinten vételez, ezáltal ezen hálózatok vannak legjobban kitéve az elektrifikációs hatásoknak. A fejlesztés a hálózati kapacitások növelése mellett nagy hangsúlyt fektet a monitoring és szabályozó képesség elérésére és a CEP által előírt fejlesztések megvalósítására a kiefeszültségen is.
- Smart és IT fejlesztések: A hálózati elemek konvencionális fejlesztésén túl jelentősen növelni kell az információgyűjtési, monitoring és a beavatkozó (vezérlő és szabályzó) képességet is, kiemelten a szabályzási kérdéskörre fókuszálva.

Főbb fejlesztési elemek:

- elosztó hálózat:
 - nagyfeszültségű hálózaton
 - fotovoltaiikus (PV) integráció miatti új nyomvonalas hálózat létesítés
 - PV integráció miatt meglévő hálózat átviteli kapacitásának növelése
 - Ellátásbiztonság növelése érdekében szükséges beavatkozások
 - új alállomás létesítések, ellátásbiztonság növelése érdekében szükséges beavatkozások
 - alállomási transzformátor cserék, és bővítések
 - közepesfeszültségű hálózatfejlesztések
 - PV integráció miatti közepesfeszültségű hálózat létesítés
 - PV integráció miatt meglévő hálózat átviteli kapacitásának növelése
 - Ellátásbiztonság növelése érdekében szükséges beavatkozások
 - táppont sűrítések
 - napelemes háztartási méretű kiserőművek (HMKE) hálózatra csatlakozása miatti Közepesfeszültség/Kiefeszültség transzformátor-létesítés
 - HMKE miatti közép és kiefeszültségű transzformátor-bővítést célzó csere
 - HMKE miatti közép és kiefeszültség szabályozós transzformátorra történő csere
 - Ellátásbiztonság növelése érdekében szükséges beavatkozások

- kiefeszűtsűgű hálózafefeszűtsűk
 - HMKE miatti kiefeszűtsűgű vezeték-létesítés, keresztmetszet-növelés
 - HMKE miatti kiefeszűtsűgű vezeték csere
 - HMKE miatti kiefeszűtsűgű vonali feszűtsűgszabályozó létesítés
 - Ellátásbiztonság növelése érdekében szűksűges beavatkozások
- Biztonságos energiaellátás érdekében szűksűges vezérlekék kiépítűse, csereje:
 - HFKV adó/vevő fejlesztűsek, cserek
- digitalizációs fejlesztűsek (transzfűmátorok monitoring és beavatkozó rendszere, optikai kapcsolatok létesítűse, Scada⁷⁷, INIS⁷⁸ és GIS⁷⁹ fejlesztűs, üzemi IT adatközpont, mérűsi központ fejlesztűs, demand side management (DSM) megvalósítűsa, elosztói kiszabályozási képessűg IT fejlesztűse, digitális hálózati menedzsment, Smart Grid kiterjesztűse, egysűges elosztói kommunikációs platform megvalósítűsa)
- átviteli hálózat:
 - nagyfeszűtsűgű hálózaton új nyomvonalas hálózat létesítűse (PV integráció miatt)
 - alállomási fejlesztűsek, létesítűsek (PV integráció miatt)
 - alállomás bővítűsek (PV integráció miatt)
 - PV integrációhoz hozzájáruló digitalizációs és egyűb IT-fejlesztűsek

További projekttevékenység a projektmenedzsment, projekttervezűs, minűsűgbiztosítás és az informatikai fejlesztűsi elemek szakmai felűgyelete.

Alkalmazandó indikátorok:

- a) 2 925 MW villamosenergia-hálózatra potenciálisan csatlakoztatható, időjárásfüggő megűjűlő energiaforrást hasznosító villamosenergia-termelő erőművi kapacitástöbblet (adatforrás: Magyar Energia- és Közmű Szabályozási Hivatal, aminek a feladata egyűttal igazolni az adatot)
- b) indikátor számítás alapja: az eddig elűrt megűjűlő beépített termelői kapacitás megduplázását lehetővé tevő hálózati kapacitás megteremtűse, ami időarányosan biztosítja a stratégiai célkitűzűsek teljesíthetűségűt.

Az indikátor teljesűlésűnek ütemezűse (kumulált értékek):

	2023 Q3	2024 Q3	2025 Q3	2026 Q2
Villamosenergia-hálózatra potenciálisan csatlakoztatható, időjárásfüggő megűjűlő energiaforrást hasznosító villamosenergia-termelő erőművi kapacitástöbblet, MW	119	772	1.749	2 925

Az indikátor megoszűsa a rendszerirányító és az elosztói engedélyesek között: 497 MW (17%) – 2428 MW (83%).

⁷⁷ Üzemirányítási rendszer: a hálózaton távkapcsolást, feszűtsűgszabályozást, erőművek kapcsolását lehetővé tevő rendszer

⁷⁸ Hálózati adatnyilvántartás

⁷⁹ Térképűs térinformatikai rendszer

Célcsoport:

Stakeholderek bevonása:

A beruházás előzetesen és folyamatosan egyeztetésre került az iparági szereplőkkel: a MAVIR-al, mint rendszerirányítóval, továbbá az MVM csoport, az EON Hungária csoport és az Opus csoport alá tartozó elosztói engedélyesekkel.

Lehetséges kedvezményezettek:

A Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal által kiadott elosztói és rendszerirányítói engedéllyel rendelkező társaságok, így az MVM csoport, az EON Hungária csoport, az Opus csoport és a MAVIR, továbbá a projektmenedzsment tevékenységekre és egyes digitális fejlesztési feladatokra az e-közigazgatással, informatikával, valamint infokommunikációs infrastruktúrával kapcsolatos fejlesztési programok keretében megvalósuló projektek megvalósításáról és a Digitális Kormányzati Fejlesztés és Projektmenedzsment Kft. kijelöléséről szóló 684/2020 (XII. 28.) Korm. rendelet szerinti kijelölés alapján a Digitális Kormányzati Fejlesztés és Projektmenedzsment Kft. által alkotott konzorciumok.

Beruházás formája:

Elosztói és rendszerirányítói engedélyes társaságokkal közvetlenül támogatási szerződés megkötése. Jogszabály rögzíti az engedélyesek körét. Minden engedélyes részesül a támogatásból a hálózati kapacitásuk arányában.

Lehatárolás a kohéziós célú uniós támogatásoktól:

Az energetikai komponensből tervezett beruházás a szűkös hálózati kapacitások felszámolását, a megnövekedett megújuló energiatermelési kapacitásból fakadó többlettermelés biztonságos befogadhatóságát és az alapvető hálózati informatikai elemeket tartalmazza. Tehát olyan tevékenységeket fed le, melyek végrehajtása időben prioritást élvez. Ezek megvalósítása közben, időben átfedve folyamatosan zajlik majd a kohéziós célú forrásokból finanszírozandó hálózatfejlesztési elemek előkészítése és tervezése, ami által a kohéziós forrásokból finanszírozandó projektek már a jelen beruházás lezárását megelőzően fizikailag megkezdhetők lesznek. Mindkét programcsomag közös eleme a jogilag szabályozott hálózatfejlesztési terv, ami biztosítja az egyes beruházási tevékenységek összehangolt, egymásra épülő végrehajtását, egyúttal annak elkerülését, hogy ugyanaz a tevékenység kétszer kerüljön elszámolásra.

A KEHOP keretében 2014-2020 között nem került finanszírozásra kifejezetten villamosenergia-hálózat fejlesztését célzó beruházás.⁸⁰

Az elfogadott energiapolitikai stratégiák értelmében cél, hogy a jelenlegi 2 000 MW-ról 2030-ig 6 000 MW-ra emelkedjen a megújuló energiaforrásokat kihasználó beépített villamosenergia termelési kapacitás. Az így megtermelt villamos energia befogadására fel kell készíteni a villamosenergia-hálózatot, ellenkező esetben ellátásbiztonsági kockázatok merülnek fel. Az ehhez szükséges beruházást két forrás fogja finanszírozni:

- a Nemzeti Helyreállítási Terv energetikai komponense jelen beruházáson keresztül finanszírozza a fenti bekezdésben foglalt, prioritást élvező hálózatfejlesztési elemeket, melyek egyúttal biztosítják az első 2 925 MW-nyi megújuló kapacitásból származó többlet villamos energia befogadhatóságát;
- a 2021-2027 közötti időszaki KEHOP Plusz Megújuló energiagazdaság prioritási tengelye finanszírozza a cél eléréséhez fennmaradó második 2 000 MW kapacitásból

⁸⁰ Tervezett volt, de végül forrás hiányában nem valósult meg.

származó többlet energia befogadhatóságához szükséges további hálózatfejlesztési elemeket, kiemelt hangsúllyal (de nem kizárólag) a szezonális energiatárolásra.

Egyéb intézkedések és hatások:

A beruházás hozzájárul az ÜHG kibocsátás csökkentéséhez. Emellett digitális fejlesztési elemeket is tartalmaz, így elősegíti a digitális átmenetet a villamosenergia-szektorban – bár a hangsúly nem a digitális fejlesztésen van.

A 2030-ig tervezett beruházási volumen – a rendszerhasználati díjakon keresztül – az áramdíjat 1,6%-kal emelheti támogatás nélkül, amit az RRF források bevonásával lehet mérsékelni.

Intézkedések állami támogatással történő érintettségének bemutatása:

Tekintettel arra, hogy a támogatással érintett tevékenység jogi monopóliumot érint, így a támogatott intézkedés nem minősül állami támogatásnak.

Beruházás 2: Lakossági napeleemes rendszerek támogatása és fűtési rendszerek elektrifikálása napeleemes rendszerekkel kombinálva

Leírás:

A KSH adatai szerint bár az elmúlt években jelentősen drágultak a szilárd tüzelőanyagok, szignifikáns változás nem következett be az ilyen megoldásokat alkalmazó háztartások arányában – egyrészt azért, mert a relatív drágulás ellenére még mindig olcsó megoldásnak tekinthetők, másrészt a magas beruházási költségek is nehezítik a más fűtési módra való áttérést.⁸¹

Az intézkedés célja a lakossági megújuló energiatermelő kapacitások bővítése és az energiahatékonyság növelése, amely intézkedések csökkentik az üvegházhatású gázok kibocsátását, valamint az elavult fűtési megoldásokból eredő légszennyezést (például szálló por és kén-dioxid) is. Ez az intézkedés az energiaszegénység átlagosnál nagyobb kockázatának kitett háztartások javát szolgálja. Ebből a célból a kedvezményezett jövedelmi szintjét az alábbi két lehetőség valamelyike alapján kell meghatározni: vagy az országos átlagbér alatti jövedelemmel rendelkező személyek, vagy az országos átlag alatti egy főre jutó átlagos jövedelemmel rendelkező háztartások. Mindkét módszer szerinti kategória a Központi Statisztikai Hivatal adatai alapján számítandó.

A korszerűtlen, légszennyező fűtési módba történő beragadás veszélyének elkerülése érdekében indokolt az energiaszegénység kockázatának az átlagosnál inkább kitett (az országos átlagbér alatti jövedelmű), alacsony hitelképességű, háztulajdonnal rendelkező háztartások számára vissza nem térítendő támogatás nyújtása az alábbi tevékenységekre:

(1) Tetőszerkezetre helyezett, saját fogyasztás kiváltását célzó napeleemes rendszer létesítése

Elszámolható tevékenységek:

- a napeleemes rendszer létesítéséhez szükséges jogi alapkövetelmények teljesítése (pl. három fázis bekötése, villanyóra szabványosítása);
- tetőszerkezetre helyezett, saját fogyasztás kiváltását célzó napeleemes rendszer (átlagosan 4-5 kWp) inverterrel, tartószerkezettel, a tervezés, az engedélyeztetés és a kivitelezés tevékenységével.

(2) Napeleemes rendszer telepítése, nyílászárók cseréje, tárolókapacitás létesítése, és fűtési, valamint használati melegvíz előállító rendszerek elektrifikálása

⁸¹ https://www.ksh.hu/mikrocenzus2016/kotet_6_haztartasok_es_csaladok_adatai

A program keretében támogatható tevékenységek köre:

- a napelemes rendszer létesítéséhez szükséges jogi alapkövetelmények teljesítése (pl. három fázis bekötése, villanyóra szabványosítása);
- tetőszerkezetre helyezett, saját fogyasztás kiváltását célzó napelemes rendszer (átlagosan 4-5 kWp) inverterrel, tartószerkezettel, a tervezés, engedélyeztetés és a kivitelezés tevékenységével;
- legfeljebb 14 kWh teljesítményű otthoni, prémium szolgáltatásokat nem nyújtó akkumulátoros tárolóegység felszerelése (a megtermelt megújuló alapú villamosenergia átmeneti tárolásának céljából) és üzembe helyezése;
- 2 db (a beruházás elején és zárásakor) épületenergetikai tanúsítvány elkészíttetése;
- nyílászárók cseréje (igazodva a hatályos építésügyi előírásokhoz és az adott épület adottságaihoz);
- a kedvezményezett háztartás által birtokolt épület kialakítása alapján az alábbi 2 műszaki megoldás közül az egyik kivitelezése:
 - energiatakarékos, korszerű levegő-levegő rendszerű hőszivattyú kiépítése (1 lakóegységre számolva a beépített teljesítmény összegének 5-12 kW közötti tartományban kellene lennie), szükség esetén kiegészítő jelleggel elektromos fűtőpanelekkel/infráfűtéssel az ezt kiszolgálni képes napelemes rendszerrel azon épületek esetében, ahol nincs kiépített vízközegű fűtési rendszer. A napelemes rendszer hálózatra történő bekötéséhez a kifejezetten csak az új fűtési célú elektromos fogyasztó berendezésekhez kötődő elektromos hálózat kiépítésének biztosítása is szükséges.

VAGY

- energiatakarékos, korszerű levegő-víz hőszivattyú beszerzése és beépítése (5-12 kW közötti tartományban lévő kapacitással), ha ki van építve a vízalapú fűtési rendszer hőleadókkal. A napelemes rendszer hálózatra történő bekötéséhez a kifejezetten csak az új fűtési célú elektromos fogyasztó berendezésekhez kötődő elektromos hálózat kiépítésének biztosítása is szükséges.

A fenti rendszerek kiegészíthetők a használati melegvíz előállítását biztosító tárolóval és szükség esetén cirkusz fűtőpatronnal is. Elvi lehetőség van a földhő és a napkollektorok fűtési célú alkalmazására is, amennyiben azok beruházási költsége és működési hatékonysága nem kedvezőtlenebb a fentebb szereplő eszközökénél.

Megvalósítás:

2026-ig a támogatás eredményeként mintegy 140-175 MW beépített napelem kapacitás és 50 MW beépített elektromos fűtési rendszer kapacitás jöhet létre.

Az elérhető energiamegtakarítás mértéke a kivitelezés előtt alkalmazott fűtési rendszer hatásfokától, a nyílászárók jellegétől és műszaki állapotától függően az épület végső energiafelhasználásának 15-30 %-a körül fog alakulni. Az energiahatékonyság elsődlegessége elv a komplex fűtéskorszerűsítés esetén kerül érvényesítésre részint korszerű, alacsony, a ház műszaki adottságaihoz igazodó hőátbocsátási tényezővel rendelkező hőszigetelt nyílászárók alkalmazásával, részint az új fűtési rendszer hatásfokának növelésével. A csak napelemet tartalmazó műszaki megoldás a megújuló energiaforrás szélesebb körű alkalmazását célozza.

A komplex fűtőkorszerűsítési műszaki megoldás bevezetésével elért energiamegtakarítás megállapításához a beruházás kezdetekor, majd zárultakor kerül sor energetikai audit lefolytatásra. Ezáltal objektív módon állapítható meg a megtakarítás mértéke.

A pályázat során csak alacsony ÜHG kihatású (GWP – global warming potential) F-gáz tartalmú eszközök szerezhethők be. A cél olyan hűtőközeggel rendelkező berendezések felhasználása, amelyek GWP értéke alacsony, könnyen semlegesíthetők, illetve hatásfokuk is megfelelő.

A beruházás indikátora:

- output mutató: napelemes rendszerrel ellátott és/vagy fűtőkorszerűsítésben részesített háztartások száma: 34 920 háztartás (adatforrás: lebonyolító szerv)

Ütemterv:

Az indikátor teljesülésének ütemezése (kumulált értékek):

	2024 Q3	2025 Q3	2026 Q2
napelemes rendszerrel ellátott és/vagy fűtőkorszerűsítésben részesített háztartások száma, db	13 793	23 320	34 920

Célcsoport:

Az energiaszegénység kockázatának az átlagosnál nagyobb mértékben kitett, azaz az országos átlagbér alatti jövedelmű, jellemzően alacsony hitelképességgel rendelkező, a beruházás elvégzésére fizikai szempontból alkalmas ingatlantulajdonnal rendelkező háztartások (az épületek állapota tegye alkalmassá azokat a beruházás elvégzésére).

A pályázati felhívásban objektív kritériumok mentén kerülnek beazonosításra azon célcsoportok, akik jogosultak pályázatot beadni. E célcsoportok meghatározásának egyik szempontja, hogy a kedvezményezettek jövedelme az országos átlagjövedelem alatt legyen, másik fontos szempont, hogy az épület állapota legyen alkalmas a beruházás fogadására. E beruházás az energiaszegénység csökkentéséhez azzal járul hozzá, hogy azon háztartások is csatlakozhassanak a megújuló energiaforrások hasznait, akik önerőből nem volnának képesek rá.

A pályázati folyamat során célunk az egyszerűsítés és a pályázó háztartások szakmai támogatása. Ezt szolgálja például a kétfordulós minősítés (jogosultsági szempontok szerinti előminősítés, majd az előkészítéshez a szakmai támogatás nyújtása), a kivitelezők előminősítése, vagy a lakosság esetében a pénzügyi adminisztráció csökkentése.

Stakeholderek bevonása:

Az általános szintű javaslatokról online konzultáció keretében véleményt lehet formálni. Emellett a pályázati felhívás tervezete is bárki számára nyilvánosan elérhető lesz az interneten véleményezési célból.

Beruházás formája:

Pályázat útján történő támogatás

Egyéb intézkedések és hatások:

A napelemes rendszerek lakossági elterjedésének növelését célzó beavatkozás közvetlenül hozzájárul a klímacélok és megújuló részarány növelésére vonatkozó célok teljesüléséhez, továbbá csökkenti az érintett háztartások energiaköltségét.

Ilyen komplex, energiahatékonysági, megújuló energia hasznosítási és energiatárolási elemeket tartalmazó támogatási program még nem került meghirdetésre Magyarországon. Ebből eredően viszonyítási pontként fog szolgálni az azt követően meghirdetésre kerülő programok előkészítésénél.

Intézkedések állami támogatással történő érintettségének bemutatása

Tekintettel arra, hogy a végső kedvezményezett magánszemély, így a támogatott intézkedés nem minősül állami támogatásnak.

Beruházás 3: Hálózati energiatárolók telepítése átviteli- és elosztói engedélyes társaságoknál

Leírás:

A hálózat terhelése a megújulók rendszerjellemzőiből fakadóan időszakosan növekszik, amely kiegyenlítésének egyik megfelelő eszköze az energiatárolás, így jó lehetőség a hagyományos hálózati fejlesztések kiegészítésére.

Az energiatároló eszközök használata lehetővé teszi a TSO és DSO-k számára, hogy teljesítsék a hálózat stabilitásával, biztonságával és a rendszer normál üzemeltetésével kapcsolatos kötelezettségeiket.

A beruházás célja az átviteli rendszerirányítónál és az elosztótársaságoknál rövid távú energiatárolók telepítésének támogatása, amelyeket a kedvezményezettek kizárólag a hálózati biztonság biztosítására használnak. Az integrált energiatároló berendezések biztosítják az átviteli vagy elosztórendszer megbízható működését, és közvetve támogatják a megújuló energiatermelés további integrációját. A tároló létesítmények nem használhatók kiegyenlítésre vagy szűk keresztmetszetek kezelésére.

Az átviteli rendszerirányító és az elosztótársaságok az (EU) 2019/944 irányelvben meghatározott kivétel alapján kapnak támogatást energiatároló létesítményeik telepítéséhez, azaz az energiatároló létesítmények teljes mértékben integrált hálózati elemek, és a megvalósításuk a szabályozó hatóság előzetes engedélyéhez kötött (Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal, MEKH). A MEKH figyelemmel kíséri és biztosítja, hogy a tárolók csak integrált hálózati elemként kerüljenek felhasználásra, és rendszeresen ellenőrzi, hogy a tárolók birtoklása, fejlesztése, kezelése és üzemeltetése nem torzítja-e a piacot.

A beruházás indikátora:

- országosan legalább 146 MWh effektív kapacitású villamosenergia-tárolásra alkalmas új létesítmény telepítése integrált hálózati elemként, az integrált hálózati elem jelleget a Magyar Energia- és Közmű Szabályozási Hivatal igazolja, mely adatforrás a kedvezményezettek.

Az indikátor teljesülésének ütemezése (kumulált értékek):

	2023	2024 Q4	2025 Q2
villamosenergia tárolásra alkalmas telepített új integrált hálózati elem kapacitása		60 MWh	146 MWh

Célcsoport:

Az átviteli- és elosztóhálózati engedélyes vállalatok Magyarországon.

Stakeholderek bevonása:

A beruházás előzetesen és folyamatosan egyeztetésre került az iparági szereplőkkel: a MAVIR-al, mint rendszerirányítóval, továbbá az MVM csoport, az EON Hungária csoport és az Opusz csoport alá tartozó elosztói engedélyesekkel, valamint a Magyar Energetikai és Közműszabályozási Hivatallal. Az elosztói engedélyesek részvételével külön munkacsoport is dolgozott a beruházás előkészítésén 2022 áprilisában.

Beruházás formája:

Elosztói és rendszerirányítói engedélyes társaságok részvételével, pályázat eredményeként támogatási szerződés megkötése. Jogszabály rögzíti az engedélyesek körét. A kiválasztási eljárás során a különböző technológiákkal megvalósítandó projektjavaslatok költség-haszon elemzés alapján kerülnek pontozásra, így biztosított a technológiasemleges, de költséghatékonyságot szem előtt tartó kiválasztási eljárás.

Intézkedések állami támogatással történő érintettségének bemutatása

Tekintettel arra, hogy a támogatással érintett tevékenység jogi monopóliumot érint, így a támogatott intézkedés nem minősül állami támogatásnak.

A beruházás a következő okok miatt nem minősül az Európai Unió Működéséről szóló Szerződés 107. cikkének (1) bekezdése szerinti állami támogatásnak.

Ez a program csak az elosztóhálózat-üzemeltetők (DSO) és az átvitelirendszer-üzemeltetők (TSO) számára áll nyitva energiatároló létesítmények építése céljából. A magyar villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény szerint DSO-ként és TSO-ként csak a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal által kiadott elosztói és rendszerüzemeltetési engedéllyel rendelkező vállalkozások működhetnek. A támogatott tevékenység tehát jogi monopóliummal jár, így a támogatott intézkedés nem minősül állami támogatásnak az éghajlat, környezetvédelmi és energiaügyi állami támogatásokról szóló 2022. évi iránymutatás (CEEAG) 373. pontja szerint, amely kimondja, hogy az energetikai infrastruktúra állami finanszírozása jogi monopólium keretében nem tartozik az állami támogatási szabályok hatálya alá.

A CEEAG 374. pontja ismerteti a jogi monopóliumok feltételeit az átvitelirendszer-üzemeltetők és az elosztórendszer-üzemeltetők vonatkozásán. Ami a 374. pontban leírt első kritériumot illeti, a TSO-k és a DSO-k támogatott tevékenysége a magyar jog szerint jogi monopólium alá tartozik, mivel a magyar villamos energiáról szóló törvény 76. § (1) bekezdésének a) pontja szerint csak egy vállalat lehet jogosult az átviteli rendszerüzemeltetői szerepkör betöltésére. Ezért a magyar TSO jogi monopólium.

Ugyanez a jogi monopólium áll fenn az elosztórendszer-üzemeltetők (DSO) esetében is. A magyar villamosenergia-törvény 76. § (1) bekezdés b) pontja szerint a magyar elosztórendszer földrajzi alapon van felosztva az elosztórendszer-üzemeltetők között. Egy földrajzi területen csak egy elosztóhálózat-üzemeltetőnek van törvényes joga az elosztóhálózat üzemeltetésére. Ez azt jelenti, hogy minden egyes DSO jogi monopóliumot alkot.

A CEEAG 374. b) pontjában foglalt kritérium is teljesül, mivel a magyar szabályozás kizárja a versenyt mind az adott átviteli rendszerüzemeltetők, mind az elosztóhálózatok piacán. A CEEAG 374. bekezdésének c) pontjában foglalt követelmény teljesül, mivel ezeknek a szolgáltatásoknak nincs alternatívája. Végül a kereszttámogatás a magyar villamosenergia-

törvény XII. fejezetében foglalt követelmények alapján kizárt, összhangban az (EU) 2019/944 irányelv 56. cikkével.

Az (EU) 2019/944 irányelv szerint a teljesen integrált energiatároló létesítményekre külön szabályozás vonatkozik. Ezeket a teljesen integrált hálózati elemeket nem kiegyenlítésre vagy szűk keresztmetszetek kezelésére használják, hanem a hálózat biztonsága és megbízhatósága szempontjából fontos szolgáltatásokat nyújtanak, és hozzájárulnak a rendszer különböző részeinek szinkronizálásához, ezért nem kell megfelelniük a rendszerüzemeltetőkre vonatkozó szigorú korlátozásoknak az ilyen létesítmények tulajdonlása, fejlesztése, kezelése és üzemeltetése tekintetében.

Az irányelvvel összhangban, a magyar villamosenergia-törvény 22. szakasza szerint az átvitelrendszerirányító - a következő mondatban leírt kivétellel - nem szerezhethet tulajdonjogot tároló létesítményben, és nem hozhatnak létre vagy üzemeltethetnek tároló létesítményt. Az átvitelrendszer-üzemeltető a legkisebb költség elvének figyelembevételével, a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal jóváhagyásával, kizárólag az átviteli hálózat biztonságos és megbízható üzemeltetése céljából hozhat létre és üzemeltethet teljesen integrált villamosenergia-tárolót.

Hasonló szabály vonatkozik az elosztórendszer-üzemeltetőkre is: A villamos energiáról szóló törvény 33/C. cikke kimondja, hogy az elosztórendszer-üzemeltető a Hatóság jóváhagyásával, kizárólag az elosztóhálózat biztonságos és megbízható üzemeltetése céljából hozhat létre és üzemeltethet az elosztóhálózat részét képező, teljesen integrált villamosenergia-tárolót. A Hatóságnak meg kell tagadnia a jóváhagyást, ha a tároló üzemeltetése nem szükséges az elosztóhálózat biztonságos és megbízható működéséhez.

A fent bemutatott szabályozás alapján látható, hogy a hálózati engedélyesek csak nagyon korlátozott mértékben és célra használhatnak villamosenergia-tárolókat. Ez azt jelenti, hogy ezen infrastruktúra építése és üzemeltetése e célokra a törvény szerint kizárólag a TSO vagy a DSO számára van fenntartva. A szabályozás és a jelenlegi piaci viszonyok tekintetében megállapítható, hogy csak az átvitelrendszer-üzemeltetők és a DSO-k telepíthetnek ilyen hálózati elemeket csak meghatározott célokra. A jogi monopólium halmozott feltételei tehát az TSO és a DSO-k által telepített és üzemeltetett energiatárolók esetében teljesülnek, figyelembe véve a magyar villamosenergia-törvényben meghatározott korlátozásokat is. A Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal villamos energiáról szóló törvény 22. § (2) bekezdése és 33/C. § (1) bekezdése alapján - amelyek összhangban vannak az Európai Parlament és a Tanács 2019/943/EU rendeletével - jogosult engedélyezni a teljesen integrált villamosenergia-tárolók alkalmazását. A törvény szerint a hatóság köteles a jóváhagyást megtagadni azokban az esetekben, amikor a tároló tervezett funkciója nem egyértelmű. A Hatóság feladata az ilyen létesítmények rendeltetésszerű használatának ellenőrzése is.

A villamos energiáról szóló törvény végrehajtásának részletes szabályairól szóló 273/2007. (X. 19.) kormányrendelet, tartalmazza majd a jóváhagyási eljárásra és az ezen integrált hálózati elemek megfelelő használatának ellenőrzésére vonatkozó biztosítékokra vonatkozó jogszabályi rendelkezéseket. A rendelet módosítására 2022 folyamán kerül sor.

Ütemterv:

- pályázati felhívás meghirdetése: 2023. Q1.
- pályázatok benyújtása: 2023. Q2.
- támogatási szerződések megkötése: 2023 Q2
- szállítói szerződések megkötése: 2023 Q2 (feltételes közbeszerzések meghirdetésével számolva 2022-ben)
- beruházások zárása: 2025 Q2

Beruházási költségek:

- Számítás alapjául szolgáló indikatív tárolói költség: fajlagosan nettó 967,98 millió Ft (2,58 millió EUR) 1 MW / 2 MWh akkumulátoros energiatároló létesítmény kivitelezési költsége üzemkész átadással.
- Beruházás teljes költségigénye nettó 58 Mrd forint, ami megegyezik az RRF támogatással.

Támogatási intenzitás: 100%

Lehatárolás a kohéziós célú uniós támogatásoktól:

Jelen beruházás célja a megnövekedett megújuló energiatermeléshez képest szűkös hálózati integrált tároló kapacitások emelése.

A Modernizációs Alap keretében 2022 februárjában igényelt, majd 2022 májusában megítélt támogatási keret pályázat meghirdetését tett lehetővé 2022 júliusában (https://nffku.hu/images/etarolas/01_E_Tarolas_palyazati_felhivas.pdf). A szükséges tárolókapacitás magasabb, mint amit ezzel a projekttel fedezni lehetne. Ez indokolja a Nemzeti Helyreállítási Terv energetikai komponensén keresztüli többlet beruházást.

A támogatási rendszerek közötti elhatárolás tevékenységi szinten történik: egy berendezés csak egy projektből finanszírozható. Az ellenőrzés alapja az informatikai rendszerek által kezelt számlák lesznek.

Egyéb intézkedések és hatások:

A beruházás hozzájárul az ÜHG kibocsátás csökkentéséhez azáltal, hogy a tároló kapacitásból kinyerhető villamos energiát nem szükséges ismételt előállításra. E mellett digitális fejlesztési elemeket is tartalmaz, így elősegíti a digitális átmenetet a villamosenergia-szektorban – bár a hangsúly nem a digitális fejlesztésen van.

A beruházás támogatása továbbá hozzájárul ahhoz, hogy a fogyasztók képesek legyenek megfizetni az áramdíjat.

Beruházás 4: Hálózati energiatárolók telepítése energiapiaci szereplőknél

Leírás:

Az energiatárolási megoldások más technológiai alternatívákhoz képest jellemzően alacsonyabb ÜHG kibocsátás mellett képesek elősegíteni a megújuló fokozatos térnyerését a villamos energia rendszerben. Bár az energiatárolás működési költségei – technológiától függően - a teljes költség töredékét teszik ki, a beruházás költségei meghaladják a hagyományos technológiák költségét. Ez ma még eltántorítja a piaci szereplőket az energiatárolás alkalmazásától. A villamos energia kiszabályozási piacon ez a hagyományos technológiákat helyezi helyzetileg előnybe, ami a korszerű tárolási megoldásokhoz képest magasabb ÜHG kibocsátást keletkeztet.

A beruházás célja, hogy a kiegyenlítő piacon már jelen lévő vagy belépni kívánó piaci szereplők számára (pl. aggregátor cégek, villamosenergia-termelők és ipari nagyfogyasztók) hozzáférést biztosítson a szennyezésmentes, rugalmassági szolgáltatást nyújtó technológiákhoz.

Ez az intézkedés támogatja a piaci szereplőket a hálózati energiatároló létesítmények telepítésében.

A kedvezményezetteket nyílt pályázati felhívás útján kell kiválasztani. A kiválasztási folyamat során a különböző technológiával megvalósítandó projektjavaslatokat költség-haszon elemzés alapján választják ki, így biztosítva a technológiailag semleges kiválasztási folyamatot, a

költséghatékonyságra fókuszálva. A kedvezményezetteknek a támogatott villamosenergia-tárolóból származó kapacitás egészét vagy egy részét be kell vezetniük a kiegyenlítő piacra.

A beruházás indikátora:

- országosan legalább 311 MWh effektív kapacitású villamosenergia-tárolásra alkalmas új eszköz megjelenése a kiszabályozási piacon működő és az oda belépő szereplőknél (adatforrás: kedvezményezettek)

Az indikátor teljesülésének ütemezése (kumulált értékek):

	2023	2024 Q4	2025 Q2
villamosenergia tárolásra alkalmas, kiszabályozási piacon megjelenő új telepített létesítmény kapacitása		100 MWh	311 MWh

Célcsoport:

Energiakereskedők, aggregátor cégek, erőművek, ipari fogyasztók és vállalkozások

Stakeholderek bevonása:

A Helyreállítási Terv és a kapcsolódó pályázati felhívás tervezetéről szakmai és online konzultáció folytatása szakmai szervezetekkel és a Magyar Energetikai és Közműszabályozási Hivatallal. Az online konzultáció bárki számára nyitva áll.

Beruházás formája:

Pályázati úton kiválasztott kedvezményezett cégekkel közvetlenül támogatási szerződés megkötése. A kiválasztási eljárás során a különböző technológiákkal megvalósítandó projektjavaslatok költség-haszon elemzés alapján kerülnek pontozásra és kiválasztásra, így biztosított a technológiasegleges, a költséghatékonyságot előtérbe helyező kiválasztási eljárás. A kedvezményezetteknek kötelező lesz a támogatásban részesített villamos energia tároló eszközt a kiszabályozási szolgáltatások piacára részben vagy egészben bevezetni.

Intézkedések állami támogatással történő érintettségének bemutatása:

Az intézkedés az Európai Bizottság által jóváhagyandó támogatást tartalmaz. Magyarország alkalmazni kívánja a módosított Ideiglenes Válságkezelési Keretszabály 2.5. szakaszát. A jóváhagyás megszerzése érdekében Magyarország bejelenti a támogatási programot a Bizottságnak.

Ütemezés:

- pályázati felhívás meghirdetése: 2023.Q1
- pályázatok benyújtása: 2023. Q1
- támogatási szerződések megkötése: 2023 Q2
- szállítói szerződések megkötése: 2023 Q2
- projektek zárása: legkésőbb 2025 Q2

Beruházási költségek:

- Számítás alapjául szolgáló indikatív tárolói költség: fajlagosan nettó 967,98 millió Ft (2,58 millió EUR) 1 MW / 2 MWh akkumulátoros energiatároló létesítmény kivitelezési költség üzemkész átadással
- A beruházás RRF-re eső költsége nettó 62 Mrd forint.

Támogatási intenzitás: legfeljebb 50%, de maximum a funding gap alapján meghatározott mértékig

Lehatárolás a kohéziós célú uniós támogatásoktól:

Ehhez hasonló tartalmú pályázati kiírás nem tervezett a KEHOP Plusz keretében.

Egyéb intézkedések és hatások:

A beruházás hozzájárul az ÜHG kibocsátás csökkentéséhez azáltal, hogy a tároló kapacitásból kinyerhető villamos energiát nem szükséges ismételt előállítani.

Beruházás 5: Okos mérés elterjesztése

Leírás:

Nemzeti jogszabály írja elő, hogy bizonyos fogyasztók esetében intelligens mérőórákat kell felszerelni a fogyasztási helyükön. A villamos energiáról szóló 2007. évi LXXXVI. törvény egyes rendelkezéseinek végrehajtásáról szóló 273/2007. (X. 19.) Korm. rendelet alapján okos mérő kerül felszerelésre a kiefeszültségen csatlakozó felhasználókhoz 5000 kWh vagy e fölötti éves felhasználás esetén; 3x32 A-t elérő, de 3x80 A-t meg nem haladó teljesítményigényű új csatlakozás esetén; továbbá a háztartási méretű kiserőművel már rendelkező, illetve ilyen rendszert a jövőben telepítő felhasználóknál.

Az intézkedés célja okos fogyasztásmérők beszerzésének és telepítésének támogatása. A beruházás a bemutatott jogszabályi kötelelem teljesítéséhez járul hozzá, annak mintegy felét fedeli le.

Az okos fogyasztásmérők alkalmazása a fogyasztói profilok pontos meghatározásának és a villamosenergia-igény optimalizálásának eszközeként fontos szerepet kap majd, az adatgyűjtési és kommunikációs funkciókat pedig számos alkalmazási területen lehet hasznosítani. Az okos mérőknek távvezérelhetőnek kell lenniük, közvetlen mérés esetén be- és kikapcsolhatják a mérő névleges teljesítményét, vezérelhetőséget biztosítanak, és kommunikációs modullal is rendelkeznek. Az okos fogyasztásmérők és a rájuk épülő rugalmas tarifák bevezetése hosszú távon a keresletoldali válaszlépések lehetőségeinek alapját adják, ami hosszú távon elősegíti a villamosenergia-rendszer rugalmasságának kiépítését.

A beruházás kedvezményezettjei a pályázati kiírás alapján kiválasztott elosztótársaságok. A támogatási keretet az egyes elosztótársaságok működése szerinti földrajzi területen található okosmérésben érintett fogyasztási helyek arányában szükséges felosztani.

A beruházás keretében az okos mérők beszerzése és telepítése valósul meg.

Indikátor:

- 290 680 db új, okos mérő felszerelése (adatszolgáltató: kedvezményezett szervezetek), adatok igazolása: az okos mérők műszaki átvételét az elosztótársaság igazolja
- az indikátor szerinti mennyiség biztosítja a jogszabályban rögzített fogyasztói kör mintegy felének lefedését okos mérővel

Ütemterv:

Az indikátor teljesülésének ütemezése (kumulált értékek):

	2024 Q3	2025 Q3	2026 Q2
telepített okos mérők darabszáma	213.297	254.065	290.680

Stakeholderek bevonása:

A beruházás előzetesen egyeztetésre került az iparági szereplőkkel, az elosztói engedélyesekkel.

Lehetséges kedvezményezettek:

A Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal által kiadott elosztó hálózati engedéllyel rendelkező társaságok, így az MVM Csoport, az EON Hungária Csoport és az Opus Csoport, valamint a 684/2020 (XII. 28.) Korm. rendelet szerinti projektmenedzsment tevékenységre és egyes digitális fejlesztési feladatokra a Korm. rendeletben meghatározott kijelölés alapján a Digitális Kormányzati Fejlesztési és Projektmenedzsment Kft.

Beruházás formája:

Pályázatot tesznek közzé, amelyben a támogatás összegét felosztják az engedélyezett forgalmazó társaságok között. A támogatásból minden engedélyes a jogszabályi rendelkezések szerint, az okos mérők telepítéséhez szükséges fizikai helyek számának arányában részesül. Az okos mérők telepítésére átalánydíj kerül alkalmazásra. A támogatási szerződéseket közvetlenül az engedélyezett elosztó társaságokkal kötik meg. Az engedélyesek körét a törvény határozza meg. Az okos mérő telepítésében érintett a fogyasztó fogyasztási helyének felosztása.

Egyéb intézkedések és hatások:

Az okos mérők elterjesztésével, és az azokra épülő rugalmas tarifákkal keresletoldali válaszintézkedések alapozhatók meg hosszú távon, amely a villamos-rendszer rugalmasságát segíti elő. A rugalmasságnak köszönhetően a villamosenergia-rendszerbe integrálható időjárásfüggő megújuló alapú áramtermelői potenciál hosszú távon is nőhet, így a beavatkozás közvetve hozzájárul a klímacélok eléréséhez.

Intézkedések állami támogatással történő érintettségének bemutatása:

Tekintettel arra, hogy a támogatással érintett tevékenység jogi monopóliumot érint, így a támogatott intézkedés nem minősül állami támogatásnak.

Az okos mérők a szolgáltató (elosztóhálózat-üzemeltető, DSO) tulajdonában lesznek. Ugyanakkor Magyarországon a villamosenergia-árakat (lényegében a szolgáltatók által felszámított különböző díjakat) a Magyar Energetikai és Közmű-szabályozási Hivatal (a 2007. évi LXXXVI. törvény XVI. fejezete alapján) a Hatóság maximálja. Az árakat a szolgáltató költségei alapján állapítják meg, beleértve a tőkekölséget is; a vonatkozó elveket (minimális költség elve; az elismert költségek köre korlátozott, beleértve az intelligens mérők költségeit is, ha ilyen költségek az adott időszakban merültek fel stb.) a villamosenergia-törvény határozza meg.

A Hatóság minden egyes szabályozási időszakra (a jelenlegi 2021 áprilisától 2024 decemberéig tart) rendeletet ad ki az árszabályozás elveiről. A túlkompensáció vagy a kettős finanszírozás elkerülése érdekében a rendelet árképzési elvei (pl. 4. és 5. szakasz) egyértelművé teszik, hogy a díjfizetésen túl a szolgáltató minden további bevételét (az okos mérőkért kapott támogatások ebbe a kategóriába tartoznak) figyelembe kell venni az elismert költségeket fedező árak/díjak megállapításakor. E rendelkezések következtében a szolgáltató szintjén nincs előny, mert ha az okos mérőket a szolgáltató finanszírozza, akkor azt figyelembe kell venni az elismert költségei között, amelyek alapján az általa felszámítható árakat megállapítják. Ha azonban az okos mérőket állami támogatásból finanszírozzák, a szolgáltató nem veheti figyelembe a költségeit az árkalkulációban. Ezért pénzügyileg ugyanabban a helyzetben van az okos mérők támogatásával vagy anélkül, mivel az általa felszámítható árakat a Hatóság az általa kapott támogatás alapján módosítja. Következésképpen az a támogatás, amelyet az üzemeltető az okos

mérők telepítéséhez kap, automatikusan csökkenti az általa felszámítható árakat/díjakat, ezért a támogatás nem jelent előnyt az üzemeltető szintjén. Felhívjuk továbbá a figyelmet arra, hogy az okos mérőkre vonatkozó támogatásra minden elosztóhálózat-üzemeltető pályázhat.

4. Nyitott stratégiai autonómia és biztonsági kérdések

Az Európai Unió és Magyarország stratégiai autonómiája szempontjából alapvető fontosságú mind az energiaszuverenitás fokozása, mind a villamoshálózat biztonságának fejlesztése.

Az energiaszuverenitás növelését eredményezi a megújuló energiatermelési kapacitások felfuttatása. Az Energia komponens éppen ezt a célt szolgálja a háztartási saját fogyasztási szegmensben, illetve a hálózatfejlesztések segítségével a megújuló energia fogyasztókhoz történő eljuttatását is lehetővé teszi.

Az RRF forrásból megvalósuló hálózatfejlesztés nem kifejezetten az informatikai biztonság növelését célozza, de a beruházások tartalmazzák a fejlesztett objektum (pl. egy új transzformátor állomás) fizikai és informatikai biztonságához szükséges költségeket (RTU-k, adatátviteli kapcsolatok, védelmi berendezések stb.).

A Bizottság (COM (2020) 50) számú dokumentumában bemutatta az 5G hálózatok és más kritikus rendszerek, köztük az intelligens energiahálózatok közötti kölcsönös függőséggel kapcsolatos kockázatokat. Ezen kockázatok kezelése érdekében szigorú követelményeknek megfelelő IT-biztonsági előírások kerülnek érvényesítésre a hálózatfejlesztés kivitelezése során.

A villamosenergia hálózatok hatása az 5G-re:

- A mobiltelefon bázisállomások a villamosenergia hálózatról kapják a tápellátásukat. Üzemzavar esetére saját szünetmentes ellátással rendelkeznek, amivel át tudják hidalni a kiesést. Szükség esetén a DSO-k mobil aggregátorokat tudnak a rendelkezésükre bocsátani.
- Léteznek olyan helyszínek, ahol a távközlési lánc részét képező optikai kábelek, illetve mobil bázisállomások a villamosenergia hálózat tartószerkezetein (pl. távvezetéki oszlopokon) kerültek elhelyezésre.

A mobil adatátvitel (jelenleg 4G) hatása a villamosenergia ellátásra:

- Az üzemirányítási folyamatban 4G adatátvitel jelenleg csak adatgyűjtésre kerül felhasználásra (pl. zárlatjelzők), távvezérlésre nem. A meglévő és az RRF-ből megvalósuló hálózati elemek távirányítása (pl. transzformátor állomások, távműködtetéső oszlopkapcsolók stb.) saját tulajdonú, vagy bérelt pont-pont kapcsolatú vonalakon keresztül valósul meg.
- A mobil adatátvitel leginkább a fogyasztásmérő készülékek (nagyfogyasztói mérők; okos mérők) kiolvasására és az okos mérőknél lehetséges távoli kikapcsolás kerül felhasználásra.
- A szerelők mobil adatátvitellel kapják a munkautasításokat a laptopjaikra, és általában mobiltelefonon keresztül tartják a kapcsolatot az üzemirányító központtal. Tartalék megoldásként a társaságok rendelkeznek saját tulajdonú URH hálózattal.

A MAVIR RRF projektjei nem tartalmazzák olyan átalakítást, építést, ami befolyásolná akár az 5G, akár a villamosenergia hálózat informatikai biztonságát. A távvezetéseken áramvezető sodronyok cseréje történik, optikai átvitelt ez nem érint. Az állomásokon a cserélendő készülékek nem befolyásolják az esetlegesen az állomáson megtáplált bázisállomásokat.

A módszertan szerinti kockázati kategóriák értékelése:

I. Az elégtelen biztonsági intézkedésekkel kapcsolatos kockázati forgatókönyvek: ennek bekövetkezése nagyon alacsony, mert a villamosenergia hálózatok kiemelt infrastruktúrájának minősülnek, így speciális előírások vonatkoznak a továbbfejlesztésére.

II. Az 5G ellátási láncsal kapcsolatos kockázati forgatókönyvek: a beruházásra nem releváns.

III. A fenyegetést jelentő főbb szereplők működési módjával kapcsolatos kockázati forgatókönyvek: a beruházásra nem releváns.

IV. Az 5G hálózatok és más kritikus rendszerek közötti kölcsönös függőségekkel kapcsolatos kockázati forgatókönyvek: Súlyos hiba bekövetkezési lehetősége a hálózatokban a villamosenergia-ellátás megszakadása vagy más kiszolgáló rendszerek leállása miatt viszonylag alacsony, hiszen az 5G hálózat is rendelkezni fog saját energiatároló egységekkel, ami lehetővé teszi az áramkimaradás esetén a hiba kijavításáig az energiaellátást.

V. A végfelhasználói berendezésekkel kapcsolatos kockázati forgatókönyvek: nem releváns, mivel a hálózat informatikai egységei megfelelő szintű informatikai biztonsági védelmet képesek nyújtani.

Az európai kitettség csökkentése érdekében a kivitelezés során előnyben fogja a beruházó részesíteni a nemzeti, illetve európai hozzáadott értékű termékeket és szolgáltatásokat.

Az intelligens energiahálózatok kiépítése jelenti az energiarendszeren belüli digitalizáció alapját. Ennek célja a nagy hatásfokú vezetékhálózat biztosítása, az ellátásbiztonság növelése a hálózatban jelentkező esetleges termelési és felhasználási eltérések előrejelzésével és erre épülő kezelésével, amiben gyors és eredményes beavatkozási lehetőséget biztosítanak mind a hálózati integrált elemként létesülő villamos energia tárolók, mind pedig a kiszabályozási piacon megjelenő új tároló kapacitások.

A hálózati működés kiszámíthatóságát segíti elő az okos villamos energia mérők törvényi előírások szerinti kihelyezése. Az okos mérők ugyanis gyors adatcserét tesznek lehetővé a hálózat szempontjából lényeges fogyasztókkal (így közte a HMKE-val rendelkező termelő/fogyasztókkal), ezáltal megkönnyítve a villamos energia igénybevételi optimalizációhoz szükséges számítások elvégzését.

5. Határokon átívelő és több országot érintő projektek

A komponens nem tartalmaz határokon átívelő, illetve több országot érintő beruházásokat.

6. A komponens zöld dimenziója

A komponens hozzájárul mind a 2030-as uniós klímacélok teljesítéséhez, mind a 2050-es klímasemlegesség eléréséhez. A komponens hozzájárulása 3 módon lehetséges: 1) a lakossági napelemek elterjesztését támogató beruházás eredményeként mintegy 175 MW-tal fog bővülni a megújuló energiatermelői kapacitás, ami ösztönzi a villamosenergia-termelés dekarbonizációját; 2) a megújuló alapú áramtermelési kapacitás növelése évente mintegy 49 720 tonna ÜHG kibocsátás csökkenést eredményez; illetve 3) a villamosenergia-hálózatok tervezett korszerűsítése a jövőben további legalább 2 925 MW megújuló energiatermelési kapacitás rendszerbe integrálhatóságának teremti meg a feltételét.

Minden beruházás célja a klímavédelem, az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése, valamint az éghajlatváltozás révén az emberekre, természetre, valamint az eszközökre való hatás

csökkentése. Ennek megfelelően minden beruházás hozzájárul az éghajlatváltozás mérsékléséhez.

A hulladék keletkezésével járó beruházások (rugalmas és biztonságos villamosenergia-hálózat biztosítása az időjárásfüggő megújuló energiaforrások integrálása érdekében, valamint a lakossági napelem használat és fűtőkorszerűsítés támogatása) a hatályos nemzeti hulladékfeldolgozási előírások maradéktalan betartásával valósulnak meg. Ezen felül a környezetvédelmi termékdíjról szóló 2011. évi LXXXV. törvény szerinti napelemekre kivetett díj megfizetésével az életciklus végén az elavult napelemek újrahasznosítását finanszírozza az állam.

A biológiai sokféleség és az ökoszisztémák védelme és helyreállítása cél szempontjából a napelem beruházások relevánsak, melyeknél kimondásra kerül, hogy a beruházás nem csökkentheti a biológiai aktív területet és nem telepíthetők természeti oltalom alatt álló területekre. A lakossági napelem beruházás esetében tehát tilos lesz zöld felületre kihelyezni a napelemeket.

A beruházások mindegyike 100%-ban szolgálja a 37%-os klímapolitikai cél teljesítését a HET-en belül.

Beruházás	Beavatkozási terület	Klíma együttható	Környezeti együttható
Rugalmas és biztonságos villamosenergia-hálózat biztosítása az időjárásfüggő megújuló energiaforrások integrálása érdekében	33 - Intelligens energiarendszerek (beleértve az intelligens hálózatokat és az IKT-rendszereket) és a kapcsolódó tárolók	100%	40%
Hálózati energiatárolók telepítése átviteli- és elosztói engedélyes társaságoknál		100%	40%
Hálózati energiatárolók telepítése energiapiaci szereplőknél		100%	40%
Okos mérés elterjesztése		100%	40%

A táblában szereplő beruházás tevékenységei kizárólag a villamosenergia-hálózat fejlesztésére irányulnak, ami okán a jelzett beavatkozási terület alá tartoznak. A beruházás végső célja a megújuló energiák rendszerbe integrálhatóságának fokozása és a rendszer rugalmasságának növelése.

Beruházás	Beavatkozási terület	Klíma együttható	Környezeti együttható
Lakossági napelem használat és fűtőkorszerűsítés támogatása	29 - Megújuló energia: napenergia	100%	40%

A jelzett beruházás a napenergia hasznosítását célozza: a lakossági megújuló energia támogatásban szereplő fűtőkorszerűsítési elem önmagában nem, kizárólag napelem támogatással együtt hajtható végre, hiszen a napelem biztosítja hozzá részben a villamos energiát.

Emellett mindkét beruházás esetében a környezeti célkitűzésekre szánt támogatás kiszámítására vonatkozó együttható egységesen 40%-os.

7. Digitális dimenzió

A komponens beruházásai közül az „Átviteli rendszerirányító és elosztók klasszikus és intelligens hálózatfejlesztései”, a „Hálózati energiatárolók telepítése átviteli- és elosztói engedélyes társaságoknál”, a „Hálózati energiatárolók telepítése energiapiaci szereplőknél”, valamint az „Okos mérés elterjesztése” mindegyike 40%-ban járul hozzá a digitális ráfordítási küszöb eléréséhez. Összességében a komponens keretének 57%-a segíti elő a digitális átállást. A felsorolt beruházásokban bevezetendő digitális alkalmazások és eszközök növelik a villamosenergia-rendszer szabályozhatóságát: az okosmérőkből származó adatok az igényszint változását jelzik, amire a könnyen vezérelhető tárolók gyors választ képesek adni, hozzájárulván a keresleti-kínálati egyensúly jobb előrejelzéséhez és az energiatermelés jobb szabályozhatóságához.

A beruházás a 033 - Intelligens energiarendszerek (beleértve az intelligens hálózatokat és az IKT-rendszereket) és a kapcsolódó tárolók elnevezésű dimenziókód alá tartozik.

8. Ne okozz jelentős kárt elv

A komponens beruházásai az EU taxonómiai rendeletének 17. pontjában meghatározott hat környezeti célkitűzésnek megfelelően valósulnak meg.

A komponens minden beruházásának célja a klímavédelem, az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentése, valamint az éghajlatváltozás révén az emberekre, természetre, valamint az eszközökre való hatások csökkentése. Ennek megfelelően minden beruházás hozzájárul az éghajlatváltozás mérsékléséhez.

Az üvegházhatású gázok csökkentése a Nemzeti Energia és Klíma Terv egyik fontos célja: 2030-ra 40%-os (1990-hez viszonyítva) csökkentést irányoz elő a NEKT, valamint a GDP ÜHG-intenzitásának folyamatos csökkentését. A célkitűzés szigorítását írja elő az Európai Tanács 2020. decemberi döntése. A 2019. évi adatok alapján Magyarország mintegy 33%-kal csökkentette az ÜHG kibocsátását.

Klímakockázati és érzékenységi elemzést szükséges végezni, illetve végrehajtani az annak eredményeként szükségessé váló adaptációs intézkedéseket.

A Rugalmas és biztonságos villamosenergia-hálózat biztosítása az időjárásfüggő megújuló energiaforrások integrálása érdekében beruházás szintén megfelel a 100%-os klímaegyütthatónak, valamint a 40%-os környezeti együtthatónak. A beruházás hulladék keletkezésével jár, melyek között a legnagyobb környezeti kockázattal az elhasznált transzformátorok bírnak. Minden keletkező hulladékot ártalmatlanítani fog a kivitelező a hatályos nemzeti hulladékfeldolgozási előírások maradéktalan betartásával. A beruházás során helyben keletkező nem veszélyes építési és bontási hulladékot, annak legalább 70 tömegszázalékáig az EU hulladékhierarchiájának és az EU építési és bontási hulladékgazdálkodási jegyzőkönyvének megfelelően kerül újrahasználatra, újrahasznosításra, vagy egyéb anyagában történő ismételt felhasználásra, új anyag alkalmazásának elkerülése érdekében. A klíma és a levegőtisztaság szempontjából kockázatos elavult eszközök újrafeldolgozása során kötelező biztosítani a káros anyagtartalom megfelelő kivonását, majd ártalmatlanítását. A beruházás során beépítésre kerülő eszközök beszerzésénél ügyelni szükséges arra, hogy azok várható élettartama meghaladja a beruházás során hulladékká váló eszközökét.

A beruházás a *Biológiai sokféleség és az ökoszisztémák védelme és helyreállítása* célkitűzés által megfogalmazott kritériumok szerint valósul meg. Az elhasznált transzformátorok feldolgozása során kötelező a lég- és vízszennyező anyagok megfelelő körülmények között történő kivonása, majd ártalmatlanítása. A kivitelezésben érintett helyszínek megközelítése

során biztosítandó a keletkező porszenyezés minimalizálása. Ha a beruházás során megvalósuló fizikai tevékenységek természeti oltalom alatt álló területeket érintenek (mert a meglévő hálózati elemek ott találhatók), úgy azok végrehajtása során biztosítandó a természetes területek legkisebb mértékű igénybevétele. Új létesítés nem érint vizes élőhelyeket. Ezen környezeti célú elővigyázatossági intézkedések megtartásával a beruházás alatt jelentkező közvetlen és közvetett környezeti hatások minimalizálhatók.

A **Lakossági napelem használat és fűtése korszerűsítés támogatása** megvalósulásával számításaink szerint legalább 11.600 háztartás esetében **megszűnhet a közvetlen fűtési eredetű légszennyezés és ÜHG-kibocsátás**. Mivel a beruházás szociális szempontokat is figyelembe fog venni, így a fűtési rendszerek cseréje olyan földrajzi térségekben is fel fog gyorsulni, ahol jelenleg átlagot meghaladó mértékű a fűtésből származó szállópor-, nitrogén-dioxid- és talajmenti ózonterhelés. Ezáltal a beruházás kedvezően hat a közegészségügyi helyzetre olyan területen, ahol a 2008/50/EU irányelvben meghatározott uniós levegőminőségi határértéket túllépi, vagy fennáll a túllépés veszélye. Olyan berendezések kerülnek beszerzésre, amelyek alacsony ÜHG potenciállal rendelkező F-gázt tartalmaznak.

A beruházás során keletkező nem veszélyes építési és bontási hulladékot, annak 70 tömegszázalékáig az EU hulladékhierarchiájának és az EU építési és bontási hulladékgazdálkodási jegyzőkönyvének megfelelően fogják kezelni.

A felhasználandó napelemek a környezetvédelmi termékdíjról szóló 2011. évi LXXXV. törvény hatálya alá esnek, amely szerint a napelemekre kivetett díj megfizetésével az életciklus végén az elavult napelemek újrahasznosítását finanszírozza az állam.

Az **energiatárolási kapacitások növelését célzó mindkét beruházás** közvetve hozzájárul a klímavédelemhez és az üvegházhatású gázok kibocsátásának csökkentéséhez, mivel telepítésük célja további időjárásfüggő megújuló energiatermelő egység által előállított áram hálózati integrálása.

Az életciklusuk végén a hulladékká váló energiatároló berendezések az elem- és akkumulátorhulladékkal kapcsolatos hulladékgazdálkodási tevékenységekről szóló 445/2012. (XII. 29.) Korm. rendelet és az elektromos és elektronikus berendezésekkel kapcsolatos hulladékgazdálkodási tevékenységekről szóló 197/2014. (VIII. 1.) Korm. rendelet jövőben hatályba lépő előírásainak megfelelően kerülnek majd ártalmatlanításra. A jövőbeni szabályozás tartalma függ a jelenleg uniós szinten tárgyalás alatt levő úgynevezett akkumulátor rendelettervezettől is. A jövőbeni szabályozás várhatóan a ma hatályosnál szigorúbb előírásokat fog tartalmazni az akkumulátorokra nézve. Ezek a szempontok biztosítják, hogy a beruházások megfeleljenek a *hulladék újrahasznosítás* szempontjának.

A *Biológiai sokféleség és az ökoszisztémák védelme és helyreállítása célkitűzés* által megfogalmazott kritériumok tekintetében a beruházásokra ugyanazok a szempontok kerülnek alkalmazásra, amit a Rugalmas és biztonságos villamosenergia-hálózat biztosítása az időjárásfüggő megújuló energiaforrások integrálása érdekében elnevezésű beruházás esetében érvényesítünk. A tároló kapacitások létesítését célzó beruházások többsége várhatóan barnamezős formában valósul meg, hiszen már meglévő ipari, avagy hálózati egység mellé kerül telepítésre. Ebben az esetben is előírásra kerül, hogy minimalizálni szükséges a tervezett építési tevékenység közvetlen és közvetett környezeti hatásait.

Az **Okos mérés elterjesztése** beruházás során keletkező elektronikai hulladék (vagyis a régi mérőórákat) az elektromos és elektronikus berendezésekkel kapcsolatos hulladékgazdálkodási tevékenységekről szóló 197/2014. (VIII. 1.) Korm. rendelet előírásainak megfelelően kerül elkülönítve gyűjtésre, feldolgozásra, majd ártalmatlanításra. Ez biztosítja a hulladék

újrahasznosítási szempontnak történő megfelelést. A beruházás A ne okozz jelentős kárt elv egyéb kritériumainak megfelel.

9. Mérföldkövek, célok és ütemezés

Az egyes beruházások mérföldköveit és pénzügyi ütemezését a costing altámasztásául megküldött táblázat releváns munkalapjai mutatják be.

Reform 1. – A villamosenergia-szabályozás átalakítása

Ütemterv:

Az alábbi elem kivételével a reform által lefedett szabályozás többsége 2020. második félévében már elfogadásra, így végrehajtásra került.

A bruttó elszámolásra történő áttérést rendező jogi szabályozás várhatóan 2022. II. félévében kerül elfogadásra és 2023. január 1-vel lép hatályba. Az uniós jogi követelménynek megfelelően a háztartási méretű kiserőművek által termelt energia árának elszámolási módját módosítani szükséges annak érdekében, hogy külön kerüljön elszámolásra a megtermelt és az elfogyasztott energiamennyiség.

Beruházás 1: Átviteli rendszerirányító és elosztók klasszikus és intelligens hálózatfejlesztései

Ütemezés:

A beruházás alapjául a kötelező jelleggel elkészítendő úgynevezett hálózatfejlesztési tervek szolgálnak, melyek több éves előrettekintésben vizsgálják a várható igényeket és egyéb, a hálózat jövőbeni működését befolyásoló tényezőket. A megvalósuló beruházás a hálózatfejlesztési tervek azon elemeit veszi át, melyek célja a megújuló energiatermelésből származó többlet energia befogadásának biztosítása.

Ez alapján az elosztói beruházások egyes tevékenységei már 2020-ban megkezdődtek az aktuális hálózatfejlesztési terveknek megfelelően. Az energetikai komponens keretében csak a 2020. február 1.-ét követően megkezdett tevékenységek lesznek elszámolhatók. A beruházás egésze 2021 első felében elindul a szükséges közbeszerzési eljárások meghirdetésével. A beruházások 2026-ban zárulnak.

A hálózatfejlesztési terveket, illetve a hálózatfejlesztés megújuló energia befogadási képességét a MEKH validálja.

2022 és 2026 között éves mérföldkövek kerültek meghatározásra, amelyek a korábbi hálózatfejlesztési beruházások időbeni lefutását veszik alapul.

Beruházás 2: Lakossági napeleemes rendszerek támogatása és fűtési rendszerek elektrifikálása napeleemes rendszerekkel kombinálva

Ütemezés:

- pályázatra történő jelentkezés 2021. decembertől lehetséges, a benyújtandó pályázati dokumentumokat 2021. augusztustól kezdik kidolgozni
- első kivitelezési munkálatok kezdete: 2022-től folyamatosan
- pályázati szakasz lezárása: 2025 Q3
- programok zárása: 2026. július 31.

A beruházás lebonyolítása során a lehető legegyszerűbb eljárásrend alkalmazására törekszünk mind a pályáztatásnál, mind a kifizetéseknel, mind pedig a szakmai megvalósítás során. A pályázatot olyan szervezet fogja lebonyolítani, ami rendelkezik lakossági pályázatok megszervezésével kapcsolatos tapasztalatokkal.

A 2022-2026 közötti mérőórák meghatározásánál fokozatos felfutással számoltunk, lehetőséget adva a rendszer öntanulásának és szükség szerinti korrekciójának.

Beruházás 3: Hálózati energiatárolók telepítése átviteli- és elosztói engedélyes társaságoknál

Ütemezés

Eddig egyetlen átviteli- és elosztói engedélyes társaság sem rendelkezik hálózati integrált elemként működő tárolóval, így az érintett szereplők és a Magyar Energetikai és Közműszabályozási Hivatal szakértőiből egy rendszeresen ülésező munkacsoport jött létre a hálózati tárolással összefüggő jogi, műszaki és gazdaságossági kérdések áttekintésére. Az iparági szintű munkacsoport által elért eredmények megfelelő alapot képeznek a beruházás eredményes előkészítéséhez, majd megvalósításához. A munkacsoport megállapította, hogy a beruházáshoz adottak a jogi keretek, egyúttal beazonosította azokat a hálózati funkciókat és szempontokat, melyek alapján a társaságok képesek lesznek felmérni és meghatározni az egyes eszközök optimális telepítési helyét.

A Nemzeti Helyreállítási Tervből finanszírozandó pályázati felhívás közvetlen előzményeként szolgál a Modernizációs Alapból 2022. július elején hirdetendő ugyanilyen célú felhívás.

Részletes ütemezés:

- pályázati felhívás meghirdetése: 2022. december
- támogatási kérelmek benyújtása: 2023. február
- támogatási szerződések megkötése: 2023 Q2
- szállítói szerződések megkötése: 2023 Q2 (feltételes közbeszerzések meghirdetésével számolva 2022-ben)
- projektek zárása: 2025 Q2

Beruházás 4: Hálózati energiatárolók telepítése energiapiaci szereplőknél

Ütemezés

Az érintett piaci szereplők mindegyik csoportja (pl. aggregátorok, villamos energia termelők, ipari nagyfogyasztók stb.) rendelkezik tároló létesítésére irányuló műszaki és üzleti tervvel, hiszen céljuk tárolói szolgáltatás nyújtása. Maga a hálózati léptékű tárolási technológia is bejárattot – bár gyakorlati tapasztalattal eddig nagyon kevés magyar cég rendelkezik (az országban mindösszesen telepített tárolói kapacitás 20 MW). Összességében tehát a pályázati felhívásban érintett szervezetek felkészültek a meghirdetendő felhíváson való indulásra.

Részletes ütemezés:

- pályázati felhívás meghirdetése: 2023. Q1
- támogatási kérelmek benyújtása: 2023. Q2
- támogatási szerződések megkötése: 2023 Q2
- szállítói szerződések megkötése: 2023 Q2
- projektek zárása: 2025 Q2

Beruházás 5: Okos mérés elterjesztése

Ütemezés:

Okos mérőket a hálózatüzemeltetők már ma is kihelyeznek, így megfelelő tapasztalat áll rendelkezésre a beruházás megvalósítására, továbbá vannak hatályos vállalkozási szerződések e tevékenységre. A beruházásban a 2020. február 1.-ét követően megkezdett tevékenységek lesznek elszámolhatók. Kockázatot jelent ugyanakkor, hogy a fokozódó villamos energetikai beruházások hatására átmenetileg hiány állhat elő a felkészült villanyszerelőkben, ami megnehezítheti a beruházás határidőben történő befejezését.

Minden társaság rendelkezik az okos mérők felszerelésének időbeni ütemtervével (úgynevezett roll-out), amihez igazítva kerülnek lefolytatásra a projektek.

Részletes ütemezés:

- pályázati felhívás meghirdetése: 2023. Q1
- támogatási kérelmek benyújtása: 2023. Q1
- támogatási szerződések megkötése: 2023 Q2
- szállítói szerződések megkötése: folyamatos, hiszen vannak már meghirdetett közbeszerzési eljárások
- projektek zárása: 2026 Q2

10. Finanszírozás és költségek

A beruházások költségigényét és pénzügyi ütemezését a costing altámasztásául megküldött táblázat releváns munkalapjai mutatják be.

Beruházás 1: Átviteli rendszerirányító és elosztók klasszikus és intelligens hálózatfejlesztései

Beruházási költségek:

- Számítás alapjául szolgáló fajlagos költség: nettó 102 millió Ft / MW a villamosenergia-hálózatra potenciálisan csatlakoztatható, időjárásfüggő megújuló energiaforrást hasznosító villamosenergia-termelő erőművi kapacitástöbblet (a rendszerirányító és az elosztó társaságok elmúlt évekbeli beszerzési értékeken nyugvó tapasztalatai alapján, a részletes levezetést lásd a mellékletben)
- A fajlagos költség nettó 135 millió Ft / MW-ra emelkedett 2022. szeptembertől, mert a beruházásokhoz kapcsolódó, 2021. szeptemberét követően lezárult tenderek alapján az eredetileg alkalmazott költségszámításhoz képest átlagosan 32%-os árszintnövekedés tapasztalható.
- Beruházás teljes költségigénye 415,9 Mrd forint, amiből az RRF-re jutó támogatási összeg nettó 163,7 Mrd forint

Beruházás 2: Lakossági napelemes rendszerek támogatása és fűtési rendszerek elektrifikálása napelemes rendszerekkel kombinálva

A beruházási költségek, illetve teljes keret:

- lakossági háztartási méretű kiserőművek fajlagos költsége nettó 410 000 Ft / kW piaci árelemzés alapján (a fajlagos költségek alátámasztására lásd a napelemes fajlagos költségeket bemutató mellékletet)
- 14 kWh otthoni akkumulátoros tárolóegység fajlagos költsége beszereléssel és üzembe helyezéssel együtt nettó 2 772 760 Ft (2021. áprilisban interneten keresztül elvégzett piaci árelemzés alapján 5 termék ajánlati árának az átlaga, továbbá nettó 900.000 forint üzembe helyezési díjjal számolva, ami az eszköz CAPEX költségének a fele)
- hőszivattyús rendszer számított, egy háztartásra jutó költségigénye (napelem és hőszivattyú alapú fűtés): nettó 4.270.000 forint piaci árelemzés alapján
- amennyiben hőszivattyús rendszer nem alakítható ki, fűtőpanelek alkalmazásával a teljes számított költségigény háztartásonként (napelem és fűtőpanelen alapuló fűtés): nettó 2.545.000 forint ugyancsak piaci árelemzés alapján
- nyílászárók költségoptimális cseréjének fajlagos költsége ($U=1,1 \text{ Wm}^2\text{K}$) nettó 65 040 Ft/m²
- RRF által biztosított teljes támogatási keret nettó 185,9 Mrd forint

Támogatási intenzitás: nettó bekerülési költség 100%-a

Beruházás 3: Hálózati energiatárolók telepítése átviteli- és elosztói engedélyes társaságoknál

Beruházási költségek:

- Számítás alapja egy villamos energia szolgáltató társaság által 2022 májusában bekért indikatív árajánlatok, melyek alapján 1 MW / 2 MWh kapacitású tároló fajlagos költsége nettó 844,2 millió forint. A Nemzetközi Energiaügynökség szerint a tárolási CAPEX árak 15%-kal fognak emelkedni 2022 végéig. Ennek eredményeképpen a CAPEX-költségek 967,98 millió forint (2,58 millió EUR) körül lesznek 1 MW/2 MWh-ra vetítve.
- RRF-re jutó támogatási összeg nettó 58 Mrd forint

Támogatási intenzitás: 100%

Beruházás 4: Hálózati energiatárolók telepítése energiapiaci szereplőknél

Beruházási költségek:

- Számítás alapja egy villamos energia szolgáltató társaság által 2022 májusában bekért indikatív árajánlatok, melyek alapján 1 MW / 2 MWh kapacitású tároló fajlagos költsége nettó 844,2 millió forint. A Nemzetközi Energiaügynökség szerint a tárolási CAPEX árak 15%-kal fognak emelkedni 2022 végéig. Ennek eredményeképpen a CAPEX-költségek 967,98 millió forint (2,58 millió EUR) körül lesznek 1 MW/2 MWh-ra vetítve.
- RRF-re jutó támogatási összeg nettó 62 Mrd forint

Támogatási intenzitás: 50%

Beruházás 5: Okosmérés elterjesztése

Beruházási költségek, a program teljes kerete:

- 1 db okos mérő fajlagos felszerelési költsége az elosztóhálózati társaságok által kért indikatív árajánlatok és az általuk lefolytatott beszerzések és az eddigi költségadatokat, továbbá a projektmenedzsment és minőségbiztosítási tevékenység fajlagos költsége alapján nettó 68 840 forint
- az okos mérők cseréjének beruházási, RRF-t terhelő költségigénye mindösszesen nettó 22,3 Mrd Ft

Támogatási intenzitás: 100%

11. Hitel kérelem alátámasztása (amennyiben releváns)

Nem releváns.

G. KOMPONENS: ÁTÁLLÁS A KÖRFORGÁSOS GAZDASÁGRA

1. A komponens bemutatása

Szakpolitikai terület: körforgásos gazdaság, hulladékgazdálkodás

Célkitűzés: Az Európai Unió szakterületi stratégiáiban és jogszabályalkotásában kiemelt figyelmet kap a globális versenyképesség javítása, a fenntartható gazdasági növekedés előmozdítása, az innovatív új üzleti modellek, valamint az új munkahelyek teremtését célzó, ún. körforgásos gazdaságra vonatkozó, a hulladékgazdálkodási szakterületet érintő jogszabályok és egyéb dokumentumok. Az elmúlt években a hulladékgazdálkodási szektor nemzetközi felértékelődésének lehetünk tanúi, köszönhetően a környezetvédelmi előírások és követelmények szigorodásának, és a másodnyersanyag felhasználási lehetőségeinek erősödésének. A hazai hulladékgazdálkodási rendszer folyamatos fejlődést mutatott az elmúlt évtizedekben, mivel a lerakott hulladék mennyisége csökkent, a hasznosított hulladékmennyiség pedig nőtt. A teljes rendszer azonban további lényeges fejlődési és hatékonyságnövelési potenciállal rendelkezik, amelyet eddig nem sikerült teljes mértékben kihasználni, aminek számos oka van. A hulladékgazdálkodási rendszerrel szembeni legnagyobb kihívások közül a körforgásos gazdasági modellre való átállás és az uniós kötelezettségek teljesítése emelhetők ki. A komponens célja a körforgásos gazdaságra történő átállás elősegítése.

A komponens az alábbi országspecifikus ajánlásokat szolgálja:

2019/3 Állítsa a beruházásorientált gazdaságpolitika középpontjába a kutatást és az innovációt, az alacsony szén-dioxid-kibocsátású energiagazdaságot és közlekedést, a hulladékgazdálkodási infrastruktúrát, valamint az energia- és erőforrás-hatékonyságot, figyelembe véve a regionális különbségeket is.

2020/3 Helyezze a beruházások középpontjába a zöld és digitális átállást, mindenekelőtt a tiszta és hatékony energiatermelést és -felhasználást, a fenntartható közlekedést, a hulladék- és vízgazdálkodást, a kutatást és innovációt, valamint az iskolák digitális infrastruktúráját.

2022/5 Mozdítsa elő a fenntartható víz- és hulladékgazdálkodással, a gazdaság körforgásos jellegével, a vállalkozások digitalizációjával, a zöld és digitális készségekkel, valamint a kutatással és innovációval kapcsolatos reformokat és beruházásokat.

Reform és vagy beruházás:

Reform: Körforgásos gazdaságra történő átállás hazai szabályozása (COFOG 051010 Hulladékgazdálkodás igazgatása)

A reformok teljes **becsült költsége 0 Ft.**

Beruházás 1: Intelligens, innovatív és fenntartható ipar és másodnyersanyag piac erősítése (COFOG 051080 Hulladék újrahasznosítása)

A beruházás teljes becsült költsége nettó 86 Mrd Ft, amelyen belül az **RRF-ből finanszírozni tervezett költség nettó 43 Mrd Ft.**

Becsült költség: A komponens teljes becsült költsége nettó 86 Mrd Ft, amelyen belül az RRF-ből finanszírozni tervezett költség nettó 43 Mrd Ft.

2. Fő kihívások és célkitűzések

a) Fő kihívások

Az Európai Bizottság által prioritásként meghatározott körforgásos gazdaságra vonatkozó jogalkotási javaslatcsomag 2015. december 2-án került közzétételre⁸². A javaslatcsomag részeként a Bizottság „Az anyagkörforgás megvalósítása – a körforgásos gazdaságra vonatkozó uniós cselekvési terv” című közleményében⁸³ a körforgásos gazdaságra vonatkozó uniós cselekvési tervet terjesztett elő. A Bizottság az uniós cselekvési tervben figyelmet fordított a gazdaságba „másodlagos nyersanyagként” visszajuttatott újrafeldolgozott anyagokra is.

Az Európai Bizottság a 2015 decemberében kiadott körforgásos gazdaság javaslatcsomagjának Akciótervéhez kapcsolódóan – kétéves előkészítő munka és magas szintű tárgyalások eredményeként – 2018. január 16-án újabb csomagot terjesztett elő három körforgásos gazdaságra történő átállást elősegítő közleménnyel és két jelentéssel.

A Körforgásos Gazdaság csomag továbbá még hat, hulladékgazdálkodási irányelv módosítására vonatkozó javaslatot tartalmazott, amelyek a tárgyalási és az uniós döntéshozatali folyamatok lezárásával 2018. június 4-én léptek hatályba. Az Európai Bizottság körforgásos gazdaságra vonatkozó javaslat-csomagja a hulladékgazdálkodásra vonatkozó jogszabály-módosítások mellett egy Akciótervet is tartalmazott. A javaslatcsomag átfogó célja az erőforrás hatékonyság, valamint az üvegházhatású gázkibocsátás mérséklésének elősegítése a nyersanyagok, termékek és hulladékok lehető leghatékonyabb felhasználásának, illetve hasznosításának biztosításával.

A körforgásos gazdaság összes gazdasági szereplőre való kiterjesztése döntő mértékben fog hozzájárulni a klímasemlegesség 2050-ig történő megvalósításához és a gazdasági növekedésnek az erőforrás-felhasználástól való elválasztásához, miközben biztosítja az Európai Unió hosszú távú versenyképességét.

E törekvés megvalósítása érdekében az Európai Uniónak fel kell gyorsítania az áttérést egy olyan regeneratív növekedési modellre, amellyel többet teszünk bolygónk megóvásáért, mint amennyi kárt okozunk neki. E célból lépéseket kell tenni annak érdekében, hogy erőforrás-fogyasztásunkat bolygónk tűrőképességének határain belül tartsuk, és ezért arra kell törekedni, hogy a következő évtizedben csökkentsük nyersanyagfogyasztásunkat és megduplázzuk a körforgásos anyagfelhasználási arányt. Az Európai Bizottság 2020. március 11-én adta ki a tisztább és versenyképesebb Európát szolgáló, körforgásos gazdaságra vonatkozó új cselekvési tervről szóló közleményét⁸⁴, amely a 2015-ben kiadott körforgásos gazdasági javaslatcsomag keretében kiadott cselekvési terv megújítása. Az új cselekvési terv a körforgásos gazdaságra való átálláshoz szükséges további intézkedéseket fogalmazott meg.

A körforgásos gazdaságra vonatkozó új cselekvési terv a „Kevesebb hulladék, több érték” című fejezetben foglalkozik a hulladékkeletkezés megelőzésével és a körforgásos gazdaságra irányuló megerősített hulladékpolitika részét képező intézkedésekkel, mivel a törekvések ellenére a keletkező hulladék mennyisége nem csökken, és a hulladékkeletkezés gazdasági növekedéstől való függetlenítése további jelentős erőfeszítést igényel.

Továbbá a cselekvési terv a gazdaság széles területeit érinti annak érdekében, hogy elősegítse az Európai Zöld Megállapodás céljainak elérését. Az új terv célja, hogy a termékek életciklusának különböző szakaszaira kiterjedő intézkedések révén gazdaságunkat alkalmassá

⁸² https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/MEMO_15_6204

⁸³ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?uri=CELEX%3A52015DC0614>

⁸⁴ <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/?qid=1590755470418&uri=CELEX:52020DC0098>

tegye a zöld jövőre, erősítse versenyképességünket, ugyanakkor védje a környezetet, és új jogokat biztosítson a fogyasztók számára.

Magyarország számára a lényegi pontot az EU-s célszámok teljesítése és az elkülönített hulladékgyűjtési rendszer felállítása képezi. Magyarország célja, hogy az európai uniós elvárásoknak megfeleljen. Tekintettel a követelmények ambiciózus szintjére, jelentős támogatási forrásra van szükség azok megvalósításához.

2008–2018 között nőtt a települési hulladék újrafeldolgozása Európában, és az újrafeldolgozott anyagok egyre nagyobb szerephez jutnak az anyagok iránti általános kereslet kielégítésében. Ugyanakkor az újrafeldolgozott materiák, az anyagok iránti uniós kereslet átlagosan kevesebb, mint 12%-át elégítik ki. Erről tanúskodik az érdekelt felek jelentése is, amely szerint a teljes körforgás csak a világgazdaság 9%-a esetében valósul meg, így még sok területen van szükség előrelépésre. Amennyiben Magyarország ezekben élen tud járni, úgy nemcsak a hazai másodnyersanyag igény kielégítésére lehet képes, hanem régiós vezető szerep betöltésére is, tekintettel arra, hogy a környező országokban a hulladék újrafeldolgozása, anyagában hasznosítása és abból konkrét termék előállítása még szintén kezdeti stádiumban van.

Kihívás: A kutatási és innovációs kapacitások növelése és a fejlett technológiák elterjesztése mellett azok a kapacitásépítést célzó beruházások, melyek a körforgásos gazdaságra való áttérésben részt vevő valamennyi érdekelt fél számára jelentősek, az Európai Bizottság 2019. évre és 2020. évre vonatkozóan elkészített *Magyarországról szóló országspecifikus ajánlásaiban* is kiemelt szerepet kapnak. Ezen innovatív befektetés – ha most megtörténik – strukturális változásokat idézne elő, és tartós hatással lenne a gazdasági és társadalmi ellenálló képességre, a fenntarthatóságra és a hosszú távú versenyképességre. A kémiai újrafeldolgozás támogatásával olyan újrafeldolgozott nyersanyagok gyárthatók, melyek minősége megegyezik a fosszilis alapú alapanyagokéval és kiindulási anyagként használhatók fel vegyipari termékek és műanyagok előállításához, helyettesítve a fosszilis erőforrásokat.

b) Célkitűzések

A hulladékgazdálkodási beruházások a zöld átállás célkitűzés részeként a körforgásos gazdaságra történő átállást segíti Magyarországon. Az Európai Unió és Magyarország célkitűzéseinek megfelelően:

1. a hulladékgazdálkodási célok teljesítéséhez;
2. a körforgásos anyagfelhasználási arány növeléséhez és
3. a szén-dioxid-kibocsátás csökkentéséhez is hozzájárul.

Ezzel támogatja a középtávú stratégiai célt, hogy a magyar hulladékgazdálkodási ágazat a körforgásos gazdaság egyik mintaértékű modellje legyen Európában.

Az Európai Zöld Megállapodás szerint az Európai Uniónak biztosítania kell, hogy 2050-re karbon-semleges legyen, 2030-ra pedig a már elfogadott 40%-os kibocsátás csökkentésén túl is ambiciózusabb, legalább 55%-os csökkentést vállaljon. A Magyar Energia és Klímaterv a hulladékokkal kapcsolatos kibocsátások csökkentésére is megfogalmazott célokat. „A hulladékkal összefüggő kibocsátások 2030-ra 23%-kal csökkennek. A csökkenés legfőbb hajtóereje a lerakott hulladék mennyiségének csökkenése.” A tervben szereplő beruházások többek között a hulladékágazat energiahatékonyságát célzó beruházásokat is szükségesnek ítéli.

Középtávú stratégiai célkitűzés, hogy a magyar hulladékgazdálkodási ágazat a körforgásos gazdaság egyik mintaértékű modelljévé válhasson Európában. E folyamat egyik alappillére a hazai hulladékgazdálkodási ágazat megújítása, egyúttal megfelelő módon történő előmozdítása a méretgazdaságos, optimális és végül, de nem utolsósorban fenntartható működés felé. Az elmúlt évek hulladékgazdálkodási tapasztalatai és az új célok elérése érdekében szükségessé

vált a jelenlegi hulladékgazdálkodási rendszer átalakítása, amely révén az egyes energetikai és hulladékgazdálkodási tárgyú törvények módosításáról szóló 2021. évi II. törvény az Országgyűlés által elfogadásra és 2021. február 25-én kihirdetésre is került. A törvény megalkotását, ezzel a hulladékgazdálkodási ágazat átalakítását elsődlegesen a körforgásos gazdaságra való átállásból fakadó hulladékgazdálkodási célok teljesítés elmaradásának veszélye tette indokolttá. A törvény elfogadását követően már a végrehajtási rendeletek elfogadása is megtörtént, amellyel így Magyarország már **megvalósítja az európai uniós körforgásos gazdaság 2018. évi hulladékgazdálkodási irányelveinek hazai jogszabályokba történő átültetését.**

Az Országos Hulladékgazdálkodási Terv meglétét a hulladékokról és egyes irányelvek hatályon kívül helyezéséről szóló 2008/98/EK európai parlament és tanácsi irányelv, valamint a hulladékról szóló 2012. évi CLXXXV. törvény írja elő. Az Országos Hulladékgazdálkodási Terv (a továbbiakban: OHT) 7 évre készül az Európai Unió programozás időszakához igazodva. A 2021-2027 időszakra készülő OHT bemutatja hazánk hulladékgazdálkodási helyzetét, hulladékamonként bemutatja a készítés időpontjára vonatkozó helyzetet, a 2014-2020 időszakra szóló OHT alatt elért eredményeket, azonosítja a hiányosságokat és felvázolja az adott hulladékamra vonatkozó általános és specifikus cselekvési irányokat. Az OHT a hulladékgazdálkodás stratégiai célkitűzéseinek, a meghatározott célok elérésének, továbbá az alapvető hulladékgazdálkodási elvek érvényesítésének érdekében készül. **Az OHT célul tűzte ki az európai uniós követelményeknek való megfelelés teljesítését. Az OHT cselekvési programjában jelen komponensben szereplő, hulladékgazdálkodást érintő reformjai és beruházásai is szerepelnek. Az OHT elfogadása hamarosan várható, jelenleg a társadalom bevonása zajlik a dokumentum véleményezésébe. Az OHT minden olyan célt nevesít, amely jelen RRF dokumentumban is szerepel.**

A 2021-2027 közötti uniós kohéziós célú támogatások kifizetését lehetővé tevő egyik feljogosító feltétele a naprakész hulladékgazdálkodás tervezés. **Az OHT ezen feljogosító feltétel alapja, így az EU által elvárt kritériumrendszert teljesíteni fogja.**

Továbbá a 2019. évben az Európai Bizottság Magyarországnak szánt, 2021–2027 közötti kohéziós politika finanszírozással kapcsolatos beruházási iránymutatása a körforgásos gazdaságra való átállás előmozdítása érdekében a következő célokat fogalmazta meg:

- a hulladékgazdálkodási hierarchiában a legmagasabb szintű lépések irányába történő elmozdulás támogatása: a hulladékkeletkezés megelőzése, az újrafeldolgozás, valamint az elkülönített hulladékgyűjtési rendszer bővítése;
- a kapacitásépítést célzó beruházások a körforgásos gazdaságra való áttérésben részt vevő valamennyi érdekelt fél számára, valamint a körforgásos gazdaság előmozdítása a kis- és középvállalkozásokban;
- a nyersanyagok alternatíváinak kifejlesztése és az újrafeldolgozott anyagok használatának ösztönzése (pl. az újrafeldolgozott tartalom iránti kereslet növelését célzó intézkedések, a másodnyersanyag-visszanyerés előmozdítása).

A 2021-2027 közötti uniós kohéziós cél kapcsán tett **javaslat mindegyikéhez igazodnak jelen komponens hulladékgazdálkodási beruházásai.**

Fontos uniós célkitűzés a kiváló minőségű újrafeldolgozott tartalmú termékek piacának kialakítása. A jövőbeli EU-s újrafeldolgozott tartalomra vonatkozó minimum követelmények, a kialakítás alatt lévő fenntartható termékpolitikai keret terméktervezéssel kapcsolatos előírásai, és a csomagolóanyagok tervezésének alapvető követelményeinek erősítése mind keresletet fognak támasztani a jó minőségű újrafeldolgozott műanyagok iránt.

Kiemelten fontos cél, hogy az új rendszereket fenntartható módon alakítsuk ki, így azok megfelelő módon tudják majd kezelni a változásokat, amit a megváltozott hulladék összetétel eredményez. Ehhez a megfelelő ágazati stratégiák mellett a jogszabályi környezetet is meg kell teremteni.

A kémiai újrafeldolgozás modern technológiájának támogatásával a hulladékfeldolgozó kapacitások bővítése és a más módon nem újrafeldolgozható hulladékok feldolgozása lehetségessé válik, ezzel csökkentve a hulladéklerakást. A kémiai újrafeldolgozás megoldást biztosít a jelenleg újra nem hasznosított műanyag-hulladékok újrafeldolgozására, mint például a vegyes vagy nem tisztított műanyagok. Ezzel jelentős lépést teszünk a célszámok teljesíthetősége érdekében. Új hulladék-újrafeldolgozási kapacitás kiépítésével kiváló minőségű újrafeldolgozott vegyi anyagokat tudunk előállítani a fosszilis alapanyagokból előállított vegyi anyagok helyettesítésére.

Országjelentés

Az Európai Bizottság 2019., 2020. és 2022. évre vonatkozóan is elkészítette Magyarországról szóló jelentését és országspecifikus ajánlásait, amelyek több pontban foglalmaztak meg hulladékgazdálkodással kapcsolatos javaslatokat.

Az Európai Bizottság 2019. évi Magyarországról szóló jelentésében kiemeli, hogy a körforgásos gazdaság megvalósítása továbbra is kezdeti szakaszban van, a települési hulladékok újrahasznosítása fejletlen, és a gazdasági eszközök nem elegendőek a környezeti kihívások kezeléséhez. A komponensben megvalósítani tervezett hulladékgazdálkodási infrastruktúra-fejlesztések a körforgásos gazdaság megvalósításához járulnak hozzá.

A 2020. évben az Európai Bizottság Magyarországról szóló jelentésben leírta, hogy korlátozott haladás tapasztalható a hazai hulladékgazdálkodásban. Az uralkodó hulladékkezelési módszer továbbra is a hulladéklerakás. Ennek eredményeként fennáll a kockázata annak, hogy Magyarország kis mértékben elmarad a települési hulladék újrafeldolgozására vonatkozóan 2020-ra kitűzött 50%-os céltól. A Bizottság javaslata szerint a gazdaság környezetbaráttá tételéhez az energiahatékonyság, az éghajlatváltozás hatásaival szembeni ellenálló képesség és a hulladék-újrafeldolgozás terén van szükség beruházásokra.

A 2022. évben a Magyarországnak szóló országspecifikus ajánlásban az Európai Bizottság kérése, hogy hazánk “mozdítsa elő a fenntartható víz- és hulladékgazdálkodással, a gazdaság körforgásos jellegével, a vállalkozások digitalizációjával, a zöld és digitális készségekkel, valamint a kutatással és innovációval kapcsolatos reformokat és beruházásokat”. Ezzel szintén megerősítve/megerősítve a tervben felsorolt intézkedések szükségességét.

A kutatási és innovációs kapacitások növelése és a fejlett technológiák elterjesztése mellett a kapacitásépítést célzó beruházások, melyek a körforgásos gazdaságra való áttérésben részt vevő valamennyi érdekelt fél számára jelentősek, az Európai Bizottság 2019., 2020. és 2022. évre vonatkozóan elkészített Magyarországról szóló országspecifikus ajánlásaiban is kiemelt szerepet kapnak.

3. A komponens reformjainak és beruházásainak bemutatása

Reform: Körforgásos gazdaságra történő átállás hazai szabályozása

Kihívás: A körforgásos gazdaságra történő átálláshoz a megfelelő jogszabályi környezet megteremtése elengedhetetlen. A 2018. évben módosított irányelvek⁸⁵ hazai jogszabályba történő átültetése megtörtént, azonban a teljes körforgásos gazdaságra történő átállás érdekében

⁸⁵ 2018/851 (EU), 2018/850 (EU), 2018/852 (EU), 2018/849 (EU)

további részletszabályok kidolgozása szükséges. Az Európai Unió folytatja az EU-s jogszabályi környezet felülvizsgálatát és a körforgásos gazdaság céljait előre vívó stratégiákat alkot, amelyeket a tagállamok hazai szabályozásába is át kell emelni. Tekintettel arra, hogy az RRF tervezési időszakában előre nem tudjuk milyen további szabályozásokat fog még a Bizottság elvégezni, ezért jelen reform során az előttünk már ismert és tervezett szabályok megalkotása kerül tervezésre.

Cél: A jogszabályok megalkotásának célja, hogy a körforgásos gazdaságra történő átálláshoz a megfelelő jogi, hatósági, ellenőrzési, szankcionálási környezet is meg legyen teremtve. A jogszabályi környezet alapozza meg azt, hogy a tervezett beruházások elérjék céljaikat. Az alábbiakban felsoroljuk, hogy mely, kiemelten fontos területen szükséges a körforgásos gazdasághoz történő további átállást elősegítő jogszabályalkotást elvégezni:

- visszaváltási rendszer megalapozása és részletszabályai,
- a hulladékgazdálkodási ágazat racionalizálása érdekében a hulladékgazdálkodási hatóság felállítása,
- a hulladékgazdálkodási ágazat racionalizálása érdekében új hulladékgazdálkodási modell végrehajtása,
- az egyes műanyagtermékek környezetre gyakorolt hatásának csökkentése (egyes egyszer használatos műanyagtermékek szabályozása),
- a textilhulladékkal kapcsolatos hulladékgazdálkodási tevékenységek részletes szabályozása,
- a biohulladékkal kapcsolatos hulladékgazdálkodási tevékenység részletes szabályozása,
- kiterjesztett gyártói felelősségre vonatkozó szabályozások figyelemmel az európai uniós Hulladék Keretirányelvben foglaltakra,
- az elhagyott hulladék ingatlanról történő eltávolítása és a megfelelő hulladékkezelő helyre történő elszállításának szabályozása.

További célként szerepel a reformnál a körforgásos gazdaság hulladékgazdálkodási lábát megalapozó stratégia elkészítése: a 2021-2027 időszakra szóló Országos Hulladékgazdálkodási Terv, majd az OECD bevonásával készülő körforgásos gazdaságra vonatkozó új cselekvési terv. A reform megvalósításával jogi és gazdasági eszközökön keresztül a gyűjtési és újrafeldolgozási arány növekedését, a lerakási arány csökkentését (EPR, visszaváltási rendszer), valamint az EoW és melléktermékek szabályozásának köszönhetően a hulladék képződésének csökkentését tűztük ki célul.

Reform jellege, típusa és nagysága: A reform jellege a körforgásos gazdaságra történő átállást elősegítő jogszabályi környezet biztosítása és stratégiai dokumentumok elkészítése. Nagysága a kihirdetett/elfogadott jogszabályok/stratégiák számában mérhető.

Annak bemutatása, hogy kit és/vagy mit céloz a reform: A reform jogalkotási és stratégiaalkotási feladatokra irányul. A jogalkotást kormányzati szerv végzi el, aminek hatása van az egész hulladékgazdálkodási ágazatra.

Reform végrehajtásának módja: A reform jogalkotása az irányelvekben meghatározott hazai irányokat szabályozza, a stratégia pedig a szakterület közép- és hosszútávú céljait határozza meg. A szabályozás során az érdekképviselők, közigazgatási szervek és az ágazatban érintett fontosabb szereplők is bevonásra kerülnek. Megtett javaslataikat a jogalkotás során igyekszünk figyelembe venni. A reform jogalkotási folyamatát 2023 közepéig terveztük, tekintettel az új hulladékgazdálkodási modell indulására és a visszaváltási, valamint EPR rendszer indulására, a stratégiaalkotást pedig 2023 első felére tervezzük, figyelemmel az OECD részére szóló stratégiaalkotási határidőre.

Érdekeltek részvétele, bevonása:

Reform: A tervezett jogalkotási folyamatok során munkacsoportokat hozunk létre, amelybe bevonásra kerülnek az ágazati szereplők is. A résztvevők között a többi közigazgatási szerv is képviselteti majd magát. Az Országos Hulladékgazdálkodási Terv esetében társadalmi egyeztetésre is sor kerül.

Reform bevezetésének akadályai és ezek tervezett megoldása: Az ágazat rendkívül sok szereplővel és különböző érdekekkel érintett, ezért a tervezett jogszabályok egyeztetése, elfogadása elhúzódhat. Ennek köszönhetően az ágazati szabályozás kialakítása a tervezetthez képest csúszhat, a jogalkotási folyamat lelassulhat, vagy felülvizsgálatára kerülhet sor. Ennek elkerülése végett tervezzük az érdekelt feleket már a jogszabályalkotási folyamat elején bevonni.

Állami támogatással való érintettség: a reform állami támogatással nem érintett.

Beruházás 1: Intelligens, innovatív és fenntartható ipar és másodnyersanyag piac erősítése

Kihívás: Magyarországon 2019-ben 3,9 millió tonna települési hulladék keletkezett, melyből 3,1 millió tonna közszolgáltató által került gyűjtésre. Ennek a mennyiségnek a 15,6%-a szelektíven, illetve 84,6%-a vegyesen került begyűjtésre. A szelektív gyűjtés aránya Magyarországon meglehetősen alacsony, és országrészenként jelentős eltérések figyelhetők meg, többek közt a közszolgáltatási területenként eltérő gyűjtési módok miatt. Például Budapesten van sárga (műanyagok és fémek) és kék edény (papír), amíg vidéken sok helyen csak sárga zacskós gyűjtés van a csomagolási hulladékokra vagy egyáltalán nincs is házhoz menő szelektív gyűjtés.

További probléma, hogy Magyarországon az anyagában hasznosított települési hulladékok aránya csupán 35,8%, szemben a lerakással ártalmatlanított hulladékok 50,6%-os arányával. A magas lerakási arányhoz egyrészt hozzájárul a település hulladék vegyes gyűjtésének magas részaránya, illetve, hogy a szelektíven gyűjtött hulladék jelentős része is (kb. 40-60%-a) válogatási maradékként lerakással kerül ártalmatlanításra. A környezet védelme, megőrzése és javítása, az emberi egészség védelme, a természeti erőforrások fenntartható, hatékony és ésszerű hasznosítása érdekében törekedni kell a körforgásos gazdasági modellre történő átállásra. Ehhez elengedhetetlen a hulladékgazdálkodási rendszer javítása, így az anyagában történő újrahasznosítás fokozása és a fenntartható termelése, valamint fogyasztásra vonatkozó intézkedések bevezetése.

Ezen törekvésekkel összhangban a HKI⁸⁶ által előírt célok a következők:

- Az újrahasználatra előkészített és újrafeldolgozott települési hulladék mennyiségének 2025-re el kell érnie az 55%-ot (derogációval 50%-ot).
- A lerakott települési hulladék mennyiségét folyamatosan és dinamikusan csökkenteni szükséges annak érdekében, hogy a távlati, 2035-re előírt, a képződött települési hulladék összmenyiségének 10%-a alá történő csökkentés hazánkban is megvalósulhasson (derogációval 2035-re 25 %-ot kell elérni).

A fent említett célok elérésében, valamint a hosszútávon fenntartható körforgásos gazdaságban a kémiai újrahasznosítást célzó projekteknek, beruházásoknak meghatározó szerepe lesz, hiszen a lerakással ártalmatlanított hulladék nagy mennyiségben tartalmaz mechanikai módon újra nem hasznosítható műanyagokat. (2018-ban például a közszolgáltatók által vegyesen gyűjtött, majd lerakással ártalmatlanított települési hulladékba több mint 400 ezer tonna műanyag hulladék került).

⁸⁶ A hulladékokról és egyes irányelvek hatályon kívül helyezéséről szóló 2008/98/EK európai parlament és tanácsi irányelv

Ezen túl az Európai Bizottság vegyi anyagokra vonatkozó fenntarthatósági stratégiája megállapítja, hogy a vegyi anyagok az alacsony szén-dioxid-kibocsátású, szennyezőanyag-mentes, valamint energia- és erőforrás-hatékony technológiák, anyagok és termékek alapvető építőelemei. Azonban a vegyipar átalakítására is szükség van a biztonságos és fenntartható vegyi termékek és gyártási folyamatok elterjedésének fokozása révén. A vegyiparnak a biztonságos és fenntartható vegyi anyagok biztosítására irányuló fokozott beruházási és innovációs kapacitása létfontosságú lesz az új megoldások lehetővé tételéhez, valamint gazdaságunk és társadalmunk zöld és digitális átállásának támogatásához. A stratégia egyértelmű ütemtervet és határidőket javasol az ipar átalakítására azzal a céllal, hogy beruházásokat vonzzon a biztonságos és fenntartható termékekbe és termelési módszerekbe.

Ezen célokat támogatva, a kémiai újrahasznosítást célzó beruházásnak a hulladékgazdálkodáson túl abban is meghatározó szerepe lesz, hogy a helyettesítsék a vegyiparban a fosszilis elsődleges alapanyagokat, kezeljék a hulladékamokban jelen lévő maradványanyagokat, és mindeközben kiváló, a fosszilis alapanyagból gyártott vegyi anyagok minőségével megegyező másodlagos nyersanyagokat gyártsanak. Ezen beruházás így segíti a vegyipar és értékláncának zöld átállását, növelik az újrafeldolgozott anyagok és termékek biztonságát és az azokba vetett bizalmat, és fokozzák a fenntartható uniós ipar versenyképességét.

Cél: Ahhoz, hogy fokozni lehessen a körforgásos gazdaságra történő átállást, a mechanikai módon újra nem hasznosítható műanyag hulladékok kezelésére is szükség van. Erre a kémiai újrahasznosítás jelentheti a megoldást. Jelen beruházás a kémiai újrahasznosítás támogatását célozza meg a körforgásos gazdaságra történő átállás elősegítésének érdekében úgy, hogy pénzügyi támogatást nyújt az ezt célzó projektek számára. Ezen pénzügyi támogatás a kémiai újrahasznosítással összefüggő beruházások megvalósítását hivatott elősegíteni és a kémiai újrahasznosítás minden releváns technológiai lépését érinti (beleértve a kémiai újrahasznosításra alkalmas hulladék kezelését, a hulladék vegyipari folyamatok során a petrokémiai iparág számára hasznosítható alapanyaggá történő átalakítását, valamint részben vagy egészében kémiailag újrahasznosított polimert tartalmazó műanyagok gyártását). Fontos szempont, hogy a beruházás a lehető legnagyobb mértékben visszaforgatott/megújuló erőforrásokon alapuljon, így a kémiai újrahasznosítás közti- és végtermékeinek kezelése, minőségük javítása is egy hosszútávon fenntartható folyamat része legyen, például ha ezek a frakciók hidrogénes kezelést igényelnek, a folyamathoz biztosított hidrogénnek preferáltan zöld forrásból kell származnia.

A pénzügyi támogatáson túl jelen beruházás célja, hogy az ezen keretek között megvalósuló kémiai újrahasznosítást célzó projektek révén elősegítse a hiányzó tapasztalatok és készségek megszerzését az országban, valamint hosszútávon iniciálja hasonló projektek létrejöttét. A megvalósítandó technológia célja a válogatott hulladékok lebontása olyan termékekre (alapanyag tömegének legalább 50%-a), amelyek részben vegyipari alapanyagként műanyagipari termékek gyártási folyamatában újrafelhasználhatók. A bontási folyamat az erre a célra kialakított technológiai egységben történik hevítéssel, oxigénszegény környezetben. A beruházás tartalmazza mindazokat a technológiai, segédenergia és egyéb kiszolgáló egységeket, illetve infrastrukturális fejlesztéseket, melyek a kémiai újrahasznosító üzem működését biztosítják.

A beruházás a 2021-2027 Országos Hulladékgazdálkodási Tervvel összhangban támogatja a lerakással ártalmatlanított hulladékok arányának csökkentését, valamint az anyagában újrahasznosított hulladék arányának növelését.

A körforgásos gazdaság egy teljes ciklust jelent a termék tervezésétől egészen a képződött hulladék kezeléséig és újrafeldolgozásáig, továbbá a másodnyersanyagként való ismételt

felhasználásig. A komponens kizárólag a hulladékgazdálkodási tevékenység szempontjából állapít meg támogatási programot tekintettel arra, hogy az európai uniós 2018. évi követelmények ezen a területen határoztak meg ambiciózus célokat, amelyeknek, a tagállamoknak is meg kell felelniük. MFF keretében természetesen tervezzük a körforgásos gazdaság teljes ciklusába illeszkedő folyamatok támogatását, mind KEHOP Plusz, mind GINOP Plusz forráskeretből.

Lehatárolás: A GINOP Plusz-ban intelligens, innovatív és fenntartható címen nem hulladékgazdálkodással összefüggő tevékenységek kerülnek majd támogatásra. A GINOP Plusz-ban KKV-k támogatása fog megvalósulni széles körben. Hulladékgazdálkodás tekintetében a másodnyersanyag piac erősítését fogja majd szolgálni a GINOP Plusz. Határozott lehatárolást az MFF és RRF között: RRF-ből egy olyan beruházás kerül támogatásra, amely még újszerű technológiának, azonban innovatív fejlesztésnek tekinthető, hulladékgazdálkodási tevékenységre épül – amelyből több nem fog épülni uniós forrásból Magyarországra.

Beruházás jellege és nagysága: A beruházás legalább 40 ezer tonna hulladék kémiai újrahasznosításának pénzügyi támogatását célozza meg. Fontos, hogy a kémiai újrahasznosítás alapanyagául szolgáló hulladék mechanikai újrahasznosításra közvetlenül ne legyen alkalmas, ezzel biztosítva, hogy a kémiai újrahasznosítás a mechanikai módszerrel nem verseng, hanem azt kiegészítve támogatja a körforgásos gazdaság kialakulását. A feldolgozás során keletkező kiváló minőségű másodlagos nyersanyagok metanol, szintetikus kőolajok és poliolok gyártását teszik lehetővé, melyek különböző műanyagok és vegyipari termékek alkotóelemei. Ezen termékekben így helyettesítik a fosszilis elsődleges alapanyagokat és segítik a vegyipar és értékláncának zöld átállását. A támogatás célja csökkenteni a magas beruházási költségekből, az éretlen technológiából, valamint a hasonló területre összpontosító projektekből származó tapasztalatok és készségek hiányából fakadó kockázatokat, valamint gyorsítani a tagállam kémiai újrahasznosítási képességének kialakítását. A kémiai újrahasznosítás értékláncának minden lépésére kiterjedő támogatásával elősegíthető a körforgásos gazdaságra történő átállás. A hidrogénüzem a kémiai hasznosító üzem működéséhez szükséges beruházás.

Célcsoport - Annak bemutatása, hogy kit és/vagy mit céloz a beruházás: Hulladékgazdálkodással, hulladék újrahasznosítással foglalkozó vállalatok, petrokémiai és műanyagipari tevékenységet folytató cégek, valamint valamennyi kémiai újrahasznosításban érdekelt szervezet. Fontos kiemelni, hogy a beruházás sikerességéhez elengedhetetlen, hogy a kémiai újrahasznosítás során, a hulladék petrokémiai alapanyaggá történő átalakítását követően műanyagipari végtermék gyártására kerüljön sor. Ez feltétele egy körforgásos gazdasági modell kialakításának, ezért a petrokémiai és műanyagipari vállalatok részvétele, együttműködése szükséges/nélkülözhetetlen/ elengedhetetlen.

Megvalósítás - Beruházás végrehajtásának módja: A forrás egy beruházás megvalósítását szolgálja, amelynek időbeli ütemezése 2020-2026 között valósul meg. A kedvezményezett várhatóan egy, a szektorban jelentős tapasztalattal bíró nagyvállalat lesz. A folyamat egyes szakaszaihoz kapcsolódó mérföldköveket a táblázatok tartalmazzák.

Beruházás bevezetésének akadályai és ezek tervezett megoldása: Az ilyen, kémiai újrahasznosítást célzó projektek magas kockázattal járnak, hiszen jelentős beruházási költséggel rendelkeznek és a technológiai megoldások is viszonylag éretlenek. Ezen beruházások finanszírozása támogatások nélkül nehezen kivitelezhető úgy, hogy a hosszútávú jövedelmezősége mégis biztosított legyen, valamint az országban korlátozottak az elérhető készségek és tapasztalatok az ehhez hasonló beruházásokkal kapcsolatban.

Állami támogatással való érintettség: A beruházás állami támogatással érintett és a 651/2014/EU bizottsági rendelet 13-14. cikkével összhangban kerül nyújtásra. A támogatás nagyvállalat esetén régiótól függően max. 50%-os támogatási intenzitással fog megvalósulni.

4. Nyitott stratégiai autonómia és biztonsági kérdések

Az „Átállás a körforgásos gazdaságra” komponensen belül támogatni kívánt reform és beavatkozások sem közvetlenül, sem közvetett módon nem érintettek az 5G hálózatok fejlesztésével vagy a kiberbiztonsággal. A komponens keretében épített környezethez kapcsolódó infrastruktúra beruházások valósulnak meg.

5. Határokon átvívelő és több országot érintő projektek

Az „Átállás a körforgásos gazdaságra” komponens hulladékgazdálkodást érintő beavatkozásai országos, települési, térségi szintű fejlesztések Magyarország határain belül, tekintettel annak tagállami kötelezettségére és hazai vállalásaira, nincs határon átvívelő érintettségük.

6. A komponens zöld dimenziója

Országspecifikus ajánlások

2019. évben kiemelt CSR.3 ajánlásként szerepel, hogy a tagállam állítsa a beruházásorientált gazdaságpolitika középpontjába a kutatást és az innovációt, az alacsony szén-dioxid-kibocsátású energiagazdaságot, a hulladékgazdálkodási infrastruktúrát⁸⁷, valamint az energia- és erőforráshatékonyságot, figyelembe véve a regionális különbségeket is.

- A másodnyersanyag piacot erősítő beruházás során a K+F támogatása valósul meg, egyben a hulladék hasznosítását is megcélozva. A fejlesztés során fontos szempont a környezetkímélő technológiák alkalmazása.

2020. évben kiemelt CSR.3 ajánlásként szerepel a zöld és digitális átállást elősegítő beruházások támogatása, elsősorban a tiszta és hatékony energiatermelést és -felhasználást, a hulladék- és vízgazdálkodást, a kutatást és innovációt illetően.

- A beruházások összhangban a körforgásos gazdaság célkitűzéseivel hozzájárulnak majd a zöld átálláshoz.

2022. évben CSR.5. ajánlásként szerepel az előző évekhez hasonlóan megerősítve a körforgásos gazdaságra történő átállást az alábbi pont:

- “Mozdítsa elő a fenntartható víz- és hulladékgazdálkodással, a gazdaság körforgásos jellegével, a vállalkozások digitalizációjával, a zöld és digitális készségekkel, valamint a kutatással és innovációval kapcsolatos reformokat és beruházásokat.”

A kutatási és innovációs kapacitások növelése és a fejlett technológiák elterjesztése mellett a kapacitásépítést célzó beruházások –, az Európai Bizottság 2019. 2020. és 2022. évre vonatkozóan elkészített Magyarországról szóló országspecifikus ajánlásaiban - a 3. számú ajánlásban – is a kiemelt szerepet kapnak. Ezen innovatív befektetés – ha most megtörténik –

⁸⁷ Korlátozott haladás állapítható meg a kérdésben. Bár jelentősége csökken, az uralkodó hulladékkezelési módszer továbbra is a hulladéklerakás. Ennek eredményeként fennáll a kockázata annak, hogy Magyarország nem teljesíti a települési hulladék újrafeldolgozására vonatkozóan 2020-ra kitűzött 50 %-os célt. Az elemzések azt mutatják, hogy Magyarország 2012–2015-ben nem teljesítette a csomagolási hulladék újrafeldolgozására vonatkozó célértékeket. 2018 óta azonban érvényben vannak intézkedések az üvegsomagolások újrafeldolgozási arányának javítására. Magyarország csak most kezdte meg a körforgásos gazdaságra vonatkozó nemzeti cselekvési terv, az új hulladékgazdálkodási terv és a hulladékgazdálkodási stratégia előkészítését. A Magyarországi Üzleti Tanács a Fenntartható Fejlődésért 91 vállalattal közösen 2018-ban létrehozta a Körforgásos Gazdaság Platformot.

strukturális változásokat idéz elő, és tartós hatással lesz a gazdasági és társadalmi ellenálló képességre, a fenntarthatóságra és a hosszú távú versenyképességre.

Taxonómia rendelet

A komponens az Európai Parlament és a Tanács fenntartható befektetések előmozdítását célzó keret létrehozásáról, valamint az (EU) 2019/2088 rendelet módosításáról szóló 2020/852 rendeletének (2020. június 18.) (továbbiakban: taxonómia rendelet) több cikkében meghatározott célokhoz is kapcsolódik:

A komponens egészét meghatározza a taxonómia rendelet 13. cikke – Lényeges hozzájárulás a körforgásos gazdaságra való átálláshoz, amely szerint:

(1) Egy gazdasági tevékenység akkor minősül úgy, hogy lényegesen hozzájárul a körforgásos gazdaságra való átálláshoz, beleértve a hulladékképződés megelőzését, a hulladék-újrahasználatot és -újrafeldolgozást is, ha az adott tevékenység:

a) a természeti erőforrásokat – beleértve a fenntartható forrásból származó bioalapú és egyéb nyersanyagokat – hatékonyabban használja az előállítás során, többek között a következők révén:

i. az elsődleges nyersanyagok használatának csökkentése, illetve a melléktermékek és a másodlagos nyersanyagok használatának növelése; vagy

ii. erőforrás- és energiahatékonysági intézkedések;

b) növeli a termékek tartósságát, javíthatóságát, korszerűsíthetőségét vagy újrahasználatosságát, különösen a tervezési és gyártási tevékenységek során;

c) növeli a termékek újrafeldolgozhatóságát – beleértve az ezen termékekben található egyes anyagok újrafeldolgozhatóságát is –, többek között a nem újrafeldolgozható termékek és anyagok helyettesítésével vagy csökkentett használatával, különösen a tervezési és gyártási tevékenységek során;

f) növeli a másodlagos nyersanyagok használatát és azok minőségét, beleértve a hulladékok kiváló minőségű újrafeldolgozását;

g) megelőzi vagy csökkenti a hulladékkeletkezést, beleértve az ásványi nyersanyagok kitermeléséből származó hulladék, valamint az építési és bontási tevékenységekből származó hulladék keletkezését is;

h) növeli a hulladékok újrahasználatra és újrafeldolgozásra történő előkészítését;

i) növeli a megelőzéshez, az újrahasználatra és az újrafeldolgozásra történő előkészítéshez szükséges hulladékkezelési infrastruktúra fejlesztését, biztosítva ugyanakkor, hogy a hasznosított anyagokat kiváló minőségű másodlagos nyersanyagként újrafeldolgozzák és az előállításba újra bevonják, elkerülve ezáltal az értékcsökkentő újrahasznosítást;

j) minimálisra csökkenti a hulladékegyesítést és elkerüli a hulladékártalmatlanítást, beleértve a hulladéklerakást is, a hulladékhierarchia-elvekkel összhangban;

k) elkerüli és csökkenti az elhagyott hulladékot;

A komponensben foglalt reform és beruházások szintén kapcsolódnak a taxonómia rendelet 11. cikkéhez (Lényeges hozzájárulás a szennyezés megelőzéséhez és csökkentéséhez), amely szerint:

(1) Egy gazdasági tevékenység akkor minősül úgy, hogy lényegesen hozzájárul a szennyezés megelőzéséhez és csökkentéséhez, ha az adott tevékenység lényegesen hozzájárul a környezet szennyezéssel szembeni védelméhez a következők révén:

a) az üvegházhatású gázoktól eltérő szennyező anyagoknak a levegőbe, a vízbe vagy a földtani közegbe történő kibocsátásának megelőzése vagy – ha ez nem kivitelezhető – csökkentése;

b) a levegő, a víz vagy a talaj minőségi állapotának javítása azokon a területeken, ahol a gazdasági tevékenység folyik, minimálisra csökkentve ugyanakkor az emberi egészséget és a környezetet terhelő bármely kedvezőtlen hatást és annak kockázatát;

c) a vegyi anyagok előállítása, felhasználása vagy ártalmatlanítása által az emberi egészségre és a környezetre gyakorolt bármely kedvezőtlen hatás megelőzése vagy minimálisra csökkentése;

d) az elhagyott hulladék és egyéb szennyezés eltávolítása

(1) Egy gazdasági tevékenység akkor minősül úgy, hogy lényegesen hozzájárul az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodáshoz, ha az adott tevékenység:

a) olyan, az alkalmazkodást célzó megoldásokat foglal magában, amelyek vagy lényegesen csökkentik a jelenlegi éghajlat és a várható jövőbeli éghajlat által az említett gazdasági tevékenységre gyakorolt kedvezőtlen hatás kockázatát, vagy lényegesen csökkentik a kedvezőtlen hatást anélkül, hogy növelnék a kedvezőtlen hatás kockázatát az emberekre, a természetre vagy az eszközökre nézve; vagy

b) olyan, az alkalmazkodást célzó megoldásokat biztosít, amelyek a 16. cikkben meghatározott feltételek teljesítésén túl lényegesen hozzájárulnak a jelenlegi éghajlat és a várható jövőbeli éghajlat által az emberekre, a természetre vagy az eszközökre nézve kedvezőtlen hatás kockázatának a megelőzéséhez vagy csökkentéséhez, anélkül, hogy növelnék a kedvezőtlen hatás kockázatát más emberekre, természetre vagy eszközökre nézve.

A Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz létrehozásáról szóló 2021/241 (EU) rendelet VI. melléklete alapján:

- **Körforgásos gazdaságra történő átállás hazai szabályozása:** A jogszabályalkotással több területen is beavatkozás történik, így kimondottan egy dimenzió kódhoz nem köthető. Közvetetten lesz hatással a 042, 044, 044a és 045 kódokra is. A reformmal a teljes hulladékgazdálkodási ágazat körforgásos gazdaság felé történő előmozdítása a cél, és ebben az esetben mind ipari, háztartási, veszélyes hulladéokra is gondolni kell.
- **Intelligens, innovatív és fenntartható ipar és másodnyersanyag piac erősítése:** 045a – Újrafeldolgozott anyagok felhasználása az energiahatékonysági kritériumoknak megfelelő nyersanyagként - Az intézkedés hozzájárul az éghajlatváltozás mérséklésére irányuló célkitűzésekhez, segíti a körforgásos gazdaságra az átmenetet, fontos eleme a szennyezés megelőzésére tett nemzeti intézkedéseknek és pozitív hatása van a biológiai sokféleség és ökoszisztémák védelmében. A beruházás leírásába bemutatásra került, hogy a műanyag hulladék feldolgozását kívánjuk végezni. A 045bis kódhoz tartozó, az útmutatóban is jelzett elvárás az 50%-os másodlagos nyersanyagra vonatkozóan úgy teljesül, hogy a megfogalmazás a beruházás keretében az üzembe kerülő műanyag hulladékot jelenti.

Éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodás: A beruházás azzal, hogy mechanikailag újra nem feldolgozható, jelenleg lerakóba kerülő hulladékot használ fel és anyagában hasznosít, több okból is csökkenti a CO₂ kibocsátást:

Csökken a lerakókban a biológiailag lebomló hulladékokból keletkező gáz felszabadulása.

Elvárás, hogy a folyamat során a fajlagos szén-dioxid kibocsátás alacsonyabb legyen, mintha az adott anyagokat fosszilis, elsődleges alapanyagból állították volna elő;

Kevesebb elsődleges alapanyagot kell felhasználni az adott anyagok előállítására.

Összességében a projekt hozzájárul, hogy teljesüljön a Nemzeti Energia és Klímatervben szereplő, a hulladékokkal kapcsolatos kibocsátások 23%-os csökkentése 2030-ig.

Körforgásos gazdaság: A beruházás révén biztosítható, hogy legalább 40 000 tonna, mechanikailag újra nem feldolgozható hulladék hasznosuljon és ezáltal visszakerüljön a gazdaságba.

Hazai stratégiákkal való összhang

Nemzeti Alkalmazkodási Stratégia

Magyarország – a második Nemzeti Éghajlatváltozási Stratégia (NÉS-2) részeként – fogadta el a **Nemzeti Alkalmazkodási Stratégiát (NAS)**. A NAS – az uniós célokkal és a hazai igényekkel összhangban – 2030-ig tartó időszakra vonatkozóan specifikus célként jelölte ki a természetes és természetközeli **ökoszisztémák** megőrzését, a **természeti erőforrások** készleteinek és minőségének megőrzését, a **sérülékeny térségek** alkalmazkodási lehetőségeinek feltárását, térség-specifikus alkalmazkodási stratégiák kidolgozását, és az alkalmazkodással kapcsolatos **kutatás és innováció** támogatását. A NAS éghajlatváltozás káros hatásaihoz történő **alkalmazkodás** keretében szakpolitikai szinten kívánja integrálni az éghajlatváltozást, mint teljes körű peremfeltételt, figyelembe véve a vízgazdálkodás, terület- és településfejlesztés, terület- és településrendezés, települési infrastruktúra, táj- és természetvédelem stb. szempontjait.

A komponens keretében támogatni kívánt reform/beruházások szorosan kapcsolódnak a Nemzeti Alkalmazkodási Stratégiához, egyértelműen az alábbiakban megjelölt specifikus célokon keresztül:

NAS specifikus cél
A sérülékeny ágazatok rugalmas és innovatív alkalmazkodásának megvalósítása
A klímaváltozás várható társadalmi hatásainak mérséklése, tudatosságnövelés a társadalom alkalmazkodóképességének javítására.
Az alkalmazkodással kapcsolatos kutatás és innováció támogatása a tudományos kutatási eredmények eredmények közzétételével.
Megújuló energiaforrások arányának emelése

NÉS-2 specifikus cél
A hulladékgazdálkodás területén a 2,97 millió CO ₂ -ig történő ÜHG kibocsátás-csökkentése
A nem újrahasznosítható hulladékok energiatartalmának távhőtermelési célra történő felhasználásának elősegítése
A hulladékkal összefüggő ÜHG kibocsátások 2030-ra 12%-kal csökkentése, amelynek a legfőbb hajtóereje a lerakott hulladék mennyiségének csökkenése

Nemzeti Környezetvédelmi Program

Mind a IV. mind a jelenleg elfogadás előtt álló V. NKP célkitűzései között szerepel a hulladék gyűjtési és kezelési infrastruktúrájának fejlesztése.

Nemzeti Tiszta Fejlődési Stratégia

Az NTFS foglalkozik a klímacélok eléréséhez szükséges intézkedésekkel, a különböző ágazatok ÜHG kibocsátásával A hulladékgazdálkodás kapcsán megteszi ajánlásait,

- Újrahasználatra előkészítő és újrafeldolgozó létesítmények.

Klíma- és Természetvédelmi Akcióterv és Országos Hulladékgazdálkodási Terv

A komponens bemutatása során egy korábbi pontban részletesen bemutatásra került, hogy a hulladékgazdálkodási ágazati célkitűzésekkel a tervezett beruházások összhangban vannak.

7. Digitális dimenzió

A komponens esetében nem releváns.

8. Ne okoz jelentős kárt elv

A DNSH elemzés egy külön dokumentumban került elkészítésre. A beruházások során az éghajlatváltozásra, a vízi és tengeri erőforrásokra, körforgásos gazdaságra, levegőre, vízre és földre pozitív hatással van, károsító hatás nem azonosítható. A biológiai sokféleség, valamint ökoszisztéma kapcsán nem azonosítható hatás, mivel az infrastruktúra nem a biológiai sokféleség szempontjából érzékeny területeken vagy azok közelében valósulnak meg.

Intelligens, innovatív és fenntartható ipar és másodnyersanyag piac erősítése

A Bizottsági útmutató alapján elkészítésre került a kétlépcsős vizsgálat. A hat vizsgálandó területből négy esetében – klímaváltozás megelőzése; vízhasználat; biodiverzitás és a körforgásos gazdaság, ideértve a hulladékmegelőzést és az újrahasznosítást – elmondható, hogy az intézkedés hozzájárul a klímacélok teljesítéséhez, a másik két területen pedig nincs várható jelentős hatás. Két területet vizsgáltunk tovább, klíma adaptáció és szennyezés. Ezeken a területeken a jogszabályi környezet biztosítja, hogy az esetleges kockázatot minimalizáljuk (elemzés a bizottsági útmutató szerint mellékleve).

9. Mérföldkövek, célok és ütemezés

Intézkedés	Megnevezés	Leírás	2022	2023	2024	2025	2026
Körforgásos gazdaságra történő átállás hazai szabályozása	Országos Hulladékgazdálkodási Terv, valamint a Körforgásos gazdaság Stratégia és Akcióterv	A körforgásos gazdaságra vonatkozó nemzeti stratégia és cselekvési terv, valamint a 2021–27 időszakra szóló Országos Hulladékgazdálkodási Terv hatályba lépése		Q1			
	A hulladékgazdálkodás megújításához szükséges jogszabályalkotás	A hulladékgazdálkodás megújításához szükséges jogszabályok hatályba lépése		Q3			
Intelligens, innovatív és fenntartható ipar és másodnyersanyag piac erősítése	Szerződések aláírása vegyi újrafeldolgozó és zöld hidrogéntermelő üzem építésére (legalább 40000 tonna műanyag és 750 tonna zöld hidrogén vegyi újrafeldolgozására)	A mérnöki, közbeszerzési és kivitelezési szerződéseket aláírják a beruházásra vonatkozóan		Q4			
	Az építési munkálatok befejeződnek, és megkezdődik az üzem funkcionális működése.	A független mérnöki jelentést az építési munkák befejezésekor állítják ki.					Q2

A beavatkozási területekhez rendelt mérföldkövek és célok egyértelműen mutatják az adott beavatkozással elérni kívánt célt. Ezek a célok minden esetben eredményindikátor formájában kerültek meghatározásra, közvetetten kifejezve a reform és beruházások által kifejtett hatást is. Tekintettel arra, hogy a beavatkozások konkrét intézkedéseket takarnak, ezért olyan

mérőfldkövekre és célokra volt szükség, amelyek az adott intézkedés eredményét pontosan mérik.

Körforgásos gazdaságra történő átállás hazai szabályozása

A reform jogalkotási folyamatát 2023 Q3-ra terveztük, tekintettel arra, hogy az új hulladékgazdálkodási rendszer, a visszaváltási, valamint az EPR rendszer is 2023-ban indul el. A stratégiaalkotás folyamatát pedig 2023 év elejére, tekintettel az Országos Hulladékgazdálkodási Terv jogszabályban előírt határidejére, valamint a Körforgásos Gazdaság Stratégia OECD által meghatározott elkészítési határidőre.

Intelligens, innovatív és fenntartható ipar és másodnyersanyag piac erősítése

A beruházás megvalósítása 2020-2026 között kerül sor. A beruházásnál két mérőfldkő került meghatározásra, amely a létesítmény megvalósítását követi nyomon egy 2023 és egy 2026 időszakban.

10. Finanszírozás és költségek

Költségek:

A komponens teljes becsült költsége nettó 86 Mrd Ft, amelyen belül az RRF-ből finanszírozni tervezett költség nettó 43 Mrd Ft. Az RRF keretösszegén felül felmerülő költségek a támogatási intenzitásból adódnak. Aberuházásnál 50%-os támogatási intenzitás került megállapításra, így a fennmaradt 50%-ot a kedvezményezett önerőből teljesíti majd. Ezen költségek a beruházás időbeli megvalósításával azonos ütemben merülnek majd fel.

Más uniós eszközök felhasználása:

Az RRF és Operatív Programok közötti lehatárolás megtörtént a Bizottsági egyeztetéseket követően.

Az RRF költségbecslés elkészítése során az EU által korábban finanszírozott hasonló projektek költségeit figyelembe vettük.

RRF kölcsön:

A komponens RRF kölcsönre vonatkozó kérelmet nem tartalmaz.

11. Hitel kérelem alátámasztása (amennyiben releváns)

Nem releváns.

H. KOMPONENS: EGÉSZSÉGÜGY

1. A komponens bemutatása

Összefoglaló

Az egészségügyi ellátórendszer legfőbb célkitűzései közé tartozik, hogy a megelőzés és a betegellátás hatékonyságának és az ellátásokhoz való hozzáférésnek a növelésével javítsa a lakosság egészségi állapotát, ezáltal szolgálja a gazdaság versenyképességét (gyorsabb visszatérés a munka világába), és járuljon hozzá az idősök életminőségének, önellátási képességének javulásához. A Kormány ehhez az alapellátás fejlesztését, illetve a vezető halálokok és életminőség veszteséget okozó betegségek visszaszorítását célzó öt Nemzeti Egészségügyi Program (Nemzeti Rákellenes Program, Nemzeti Keringési Program, Nemzeti Mozgásszervi Program, Nemzeti Gyermekegészségügyi Program, Nemzeti Mentális Egészségügyi Program) megvalósítását helyezi középpontba, kiegészítve azt a pandémia felszámolására és a járványügyi készséget és gyors reagálási képességet biztosító Nemzeti Infektológiai Programmal.

A megelőző szemléletű, mindenki számára jól hozzáférhető, hatékony egészségügyi ellátás kulcseleme az erős alapellátás. A pandémia szükségessé tette, a Magyar Kormány pedig erre válaszul országossá tette a korábban pilotprogramként futó praxisközösségek létrehozásának programját.

Az új modellben a praxisközösségek szoros együttműködésben dolgoznak a helyi járóbetegellátókkal, egy napos sebészeti központokkal, városi kórházakkal és az egészségfejlesztési irodákkal az ott élők egészségének fejlesztése, megőrzése, a betegutak gyorsítása, lerövidítése és optimalizálása érdekében. A célzott digitális egészségügyi fejlesztések (pl. orvos-beteg, orvos-orvos telekonzultációk rendszerének kialakítása) segítik növelni az alapellátásban definitív ellátásban részesülő betegek számát. A digitális megoldások hozzájárulnak az orvos-beteg találkozók számának csökkenéséhez és kényelmesebbé, adatvezéreltté és ezáltal megbízhatóbbá teszik egészségügyi ellátás teljes spektrumát. A kórházi infrastruktúra és eszközpark fejlesztése az egynapos sebészet további fejlesztését, a kórházban töltendő idő csökkentését és a pandémia által fokozott igényként megjelenő betegizolálási lehetőségek javítását, a kórházi fertőzések további visszaszorítását is elősegíti. Ezzel együtt a korszerű technológiai megoldások javítják a betegellátás eredményességét. A kritikus orvosi eszközökkel való megfelelő ellátás és az infrastruktúra biztosítása az egészségügyi rendszer ellenálló képességének fokozása érdekében is elengedhetetlen.

A sürgős esetek számára a sürgősségi ellátórendszer hozzáféréseinek további erősítését (az országos mentőszolgálat hálózatának további pillérekkel való fejlesztése az elérési idő javítására), a sürgősségi, traumatológiai ellátóhelyek műszerparkjának, infrastruktúrájának fejlesztését tervezzük. Az alapellátásban teljeskörűen nem ellátható betegek, a tervezhető kórházi ellátást igénylő vizsgálatok, beavatkozások, műtétek és kezelések hatékonyságának javításához a műszerezettség további fejlesztése, korszerűsítése, a betegbiztonságot és kényelmet korszerűen támogató, fenntartható és környezettudatos üzemeltetésű kórházi infrastruktúra kialakítása, a meglévő ilyen irányú továbbfejlesztése a terv. A kórházi rendszer egységes irányítása biztosítja a fekvőbeteg ellátóhelyek közti feladatmegosztás pontos szabályozását, a korábbi széttagoltság felszámolását. Ehhez az ellátórendszer minden progresszivitási szintjét és az ország teljes területét érintő fejlesztések, valamint az ellátórendszer ellenállóképességét javító, rendszerszintű beavatkozások megvalósítására kerül sor infrastrukturális fejlesztések és eszközbeszerzések révén, új mentőállomások építésével illetve felújításával (az RRF-ből az állami tulajdonú mentőállomások építése és felújítása

történik meg, míg a TOP Pluszban az önkormányzati tulajdonú mentőállomások felújítására nyílik majd lehetőség EU-s pályázati források biztosításával).

A digitális egészségügyi szolgáltatások reformja részint az egészségügyi ellátások hozzáféréseinek és minőségének javítását, részint pedig az egészségügyi szektor működtetésének korszerűsítését, transzparenciájának növekedését és hatékonyságának javítását célozza. Fő célkitűzéseit a megelőzésben, szűrésben, diagnosztikában, illetve a betegellátás és nyomon követés során korszerű, innovatív információs és kommunikációs technológiák (IKT) széles körű alkalmazása képezi, amelyek növelik az egészségügyi ágazat hatékonyságát, megkönnyítik az ellátásokhoz való hozzáférést, továbbá javítják az ellátások és a szolgáltatások biztonságosságát és minőségét.

A pandémia miatt fokozott kihívás a testi-lelki terhekkel küzdő humánerő forrás megtartása. Az ellátási szükséglet biztosításához többletmunkaerő, illetve a normál munkaidőnél több teljesített munkaóra vált szükségessé. A nehezített körülmények között (nagy ápolási igényű betegek tömeges ellátása folyamatos védőruha használatával) többletteljesítményhez átmeneti, rendkívüli pótlékok biztosítása vált szükségessé. Ugyanakkor a COVID-19 és annak tartós szövődményei miatt jelentősen megnőtt ápolási igény, valamint az alapellátás kapacitásfejlesztése szükségessé teszi további egészségügyi dolgozók bevonását (így gyógytornászok, dietetikusok, pszichológusok), illetve átképzését és továbbképzését. Az egészségügyi rendszer ellenállóképességének javításához ezért elengedhetetlen a humánerőforrás fejlesztés és -megtartás létszámban és tudásban egyaránt.

A komponens az alábbi országspecifikus ajánlásokat szolgálja:

2019/2 Javítsa az egészségügyi eredményeket a megelőző egészségügyi intézkedések támogatásával és az alapellátás megerősítésével.

2020/1 Kezelje az egészségügyi dolgozók hiányát és az egészségügyi rendszer ellenálló képességének fokozása érdekében biztosítsa a kritikus orvosi eszközökkel való megfelelő ellátást és az infrastruktúrát. Javítsa a minőségi megelőző és alapellátási szolgáltatásokhoz való hozzáférést.

2022/3 Javítsa a szociális ellátások megfelelőségét, és biztosítsa az alapvető szolgáltatásokhoz és a megfelelő lakhatáshoz való hozzáférést mindenki számára.

Szakpolitikai terület: Egészségügy

Célkitűzés: Az egészségügyi intézkedések átfogó célja egy modern, a XXI. század kihívásaira reagálni képes, hatékony ellátórendszer működtetése, a különböző ellátási szinteket érintő fejlesztésekkel az elérhető egészségnyerés maximalizálása érdekében.

Reform és/vagy beruházás:

Alapellátás fejlesztése (COFOG-kód: 07.4) – reform

Az egészségügy digitális átállásának támogatása (COFOG-kód: 07.4) – reform

A XXI. századi egészségügy feltételeinek kialakítása (COFOG-kód: 07.4) – beruházás

Az önellátásra korlátozottan képes emberek biztonságát és életvédelmét szolgáló digitalizációs program (COFOG-kód: 07.6) – reform

A hálapénz kivezetése az egészségügy területén (COFOG-kód: 07.4) – reform

Becsült költség: nettó 516 Mrd forint

2. Fő kihívások és célkitűzések

a) Fő kihívások

Az **egészségügyi ágazat szerepe és jelentősége** egy ország társadalmi és gazdasági fejlettségében, az életminőség javításában, illetve a gazdasági versenyképesség erősítésében **elvitathatatlan**.

Magyarországon a születéskor várható élettartam és a várható egészséges életévek száma fokozatosan növekszik, azonban még mindig alacsonyabb az EU átlagánál. A születéskor várható élettartam 2018-ban 4,8 évvel⁸⁸ maradt el az Európai Unió tagországainak átlagától, míg a születéskor várható egészséges életévek száma csak kisebb mértékben, 2,9 évvel.⁸⁹ Hazánkban a nemek közötti különbség közel 7 év (nők: 79,6 év, férfiak: 72,7 év) a születéskor várható élettartam tekintetében. Az egyes társadalmi csoportok esetében hasonló mértékű különbség mérhető⁹⁰: az alacsonyabb iskolai végzettségűeknél 2017-ben ez 72,0 évet jelentett, míg a magasabb iskolai végzettségűeknél 79,1-et.

Magyarországon 2019-ben vezető halálokok a keringési rendszer rendellenességei (az összes haláleset 49,1%-a), illetve a daganatos megbetegedések (összes haláleset 25,2%-a) voltak.⁹¹ Ugyanebben az évben a magyar lakosság mintegy 39,6%-a élt együtt krónikus betegséggel,⁹² 10 ezer lakosra vetítve 3 979,9 fő jelentkezett be háziorvosánál magasvérnyomás betegsége miatt, 1 475,0 fő ischaemiás szívbetegség miatt, illetve 1 378,6 fő diabetes mellitus (cukorbetegség) miatt.⁹³ 2019-ben a lakosság – testtömeg-indexe alapján – 58,2%-a számított túlsúlyosnak vagy elhízottnak.⁹⁴ Mindezen elsősorban a megelőzés erősítésével, így a lakosság egészségtudatos magatartásának, életmódjának fejlesztésével, a szűrővizsgálatok kiterjesztésével, és az ezeken résztvevők számának növelésével tervezünk javítani. Erre fókuszál a 2021-27-es időszak tervezett humánfejlesztési operatív programja (EFOP Plusz).

Az Európai Bizottság a Strukturálisreform-támogató Programot (SRSP) azzal a céllal hozta létre, hogy a tagállamok közigazgatási kapacitásait kiegészítve szakértői segítséget kapjanak strukturális, növekedésösztönző reformjai megtervezéséhez és végrehajtásához. Az SRSP program keretében 2017-2020 között két egészségügyi projekt sikeres megvalósítására került sor.

1. Az egészségügyi alapellátás fejlesztése:

A szakértői támogatás igénybevétele az alapellátásban folyó fejlesztő munka támogatását célozta. A projekt feladatai közé tartozott

- a) az alapellátásban dolgozók szerepének és kompetenciáinak definiálása, majd ezzel kapcsolatos ajánlások megfogalmazása
- b) az emelt szintű ápoló – Advanced Practice Nurse – rendszer bevezetése az alapellátásban;
- c) az alapellátás szakmai módszertani fejlesztése, módszertani ajánlások kidolgozása;
- d) a graduális orvoscépzésben a háziorvos tan képzés továbbfejlesztése; valamint
- e) az alapellátás finanszírozási modellre vonatkozó javaslatok elkészítése.

⁸⁸ Eurostat: Life expectancy by age and sex

⁸⁹ Eurostat: Healthy life years by sex

⁹⁰ Eurostat: Life expectancy by age, sex and educational attainment level

⁹¹ KSH: Népesség, népmozgalom (1900–)

⁹² KSH: Krónikus betegség nem és korcsoport szerint (2010–)

⁹³ KSH: A háziorvosi és a házi gyermekorvosi szolgálathoz bejelentkezettek egyes betegségei (1999–)

⁹⁴ KSH: A népesség megoszlása tápláltság szerint a testtömeg-index (BMI) alapján (2009–)

A program, amely a University of Ljubljana, Medical Faculty szakmai vezetésével, magyar részről a Semmelweis Egyetem ÁOK Családorvosi Tanszék koordinációjával, illetve számos további hazai és nemzetközi szervezet együttműködésével valósult meg, 2020. októberben zárult.

2. Ajánlások az egynapos sebészeti ellátás keretrendszere megtervezéséhez és megvalósításához:

A projekt az egynapos sebészeti ellátás feltételeinek javítására és a beavatkozások bővítésére vonatkozó szabályozási keretrendszerre vonatkozó ajánlásokat dolgozott ki nemzetközi egynapos sebészeti szakértők bevonásával. A szakmai támogatására a Bizottság a Nemzetközi Egynapos Sebészeti Társaságot (IAAS) kérte fel, a megvalósításban hazai részről a Sebészeti Szakmai Kollégium vett részt. A projektfeladatok 2020. év végén eredményesen lezárultak, elkészült egy komplex javaslat az egynapos sebészeti ellátások stratégiai keretrendszerére és az egynapos formában végezhető ellátások listájának bővítésére vonatkozóan.

Mindent összevetve, a magyar egészségügyi ellátórendszer hatékonysága a tervezett fejlesztésekkel javítható. Az Európai Bizottság 2020. évi, **Magyarországra vonatkozó országspecifikus jelentésében**⁹⁵ a hazai egészségügy területén tett megállapítások, illetve a tervezett beruházások hatása az alábbiakban foglalható össze:

- **Társadalmi egyenlőtlenség** azonosítható az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés tekintetében a közvetlen kifizetések magas szintje, illetve a paraszolvencia átlagon felüli előfordulása következtében. A paraszolvencia felszámolására törvény lépett életbe. A praxisközösségek javítják az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférést, ezért fejlesztésük kiemelt prioritás. A digitális egészségügyi fejlesztések és az egyre többek számára elérhető és használható mobil eszközök javítják a hozzáférést az állampolgárok számára, személyessé teszik az ellátást, továbbá növelik az ellátórendszer és az ellátottak közötti kommunikáció hatékonyságát. Csökkenthető a nehezen mozgó, krónikus betegek utazásból, személyes megjelenésből fakadó terhelése, könnyebbé válik a rendszeres kapcsolattartás az elektronikus megoldások használatával, ezáltal nőnek és kiegyenlítődnek az ellátáshoz jutás esélyei.
- A **magyar ellátórendszer túlzott mértékben kórházcentrikus**: a kórházból elbocsátott betegek lakossághoz viszonyított aránya, tartózkodásuk átlagos hossza, illetve az ágyak száma is az uniós átlag felett van. Az alapellátás kompetenciabővítése, a praxisközösségek által nyújtott új szolgáltatások, valamint a korszerű technológiák, a digitális egészségügyi szolgáltatások és az egynapos sebészet fejlesztésével csökkenthető a fekvőbeteg ellátás igénybevétele és a kórházi napok száma. A **kórházi hálózat széttagoltsága** nehezíti a betegek ellátásának hatékonyságát és minőségét. A kórházak újonnan kialakított irányítási rendszerében azok szakmai profiljának finomhangolásával, központi egységes irányításával, az aktív ellátás és a krónikus rehabilitációs és ápolási tevékenységek szükségletekhez való igazításával és az ehhez szükséges infrastruktúra fejlesztéssel, átalakítással megszünteti a széttagoltságot és az ellátási szükségletekre rugalmasan reagálni képes egységes országos rendszert biztosít. A digitális átállás (dokumentáció hatékony elektronizálása, korszerű infokommunikációs megoldások, az adatminőség és rendelkezésre állás növekedése) az új funkciókkal csökkenti az ellátószemélyzet terhelését, ezzel javul az ellátás minősége és költséghatékonysága.
- A **kórházak adóssága számottevő mértékű** a finanszírozási problémáknak köszönhetően. 2019-ben a Kormány határozatban rögzítette a kórházak

⁹⁵ Európai Bizottság: 2020. évi országjelentés – Magyarország

finanszírozásának és gazdálkodásának átalakításához szükséges feladatokat a fenntartható, tervezhető és számonkérhető finanszírozási keretrendszer létrehozására. A pandémia miatti megváltozott terhelés (részint többlet, másrészt az eddigi tervezhető beavatkozások időszakos elhalasztása) jelentősen átrendezte a finanszírozási igényeket, így a finanszírozás pandémia utáni tervezése ezen tapasztalatok figyelembevételével jelenleg folyamatban van.

- Az **ágazat munkaerejét egyre inkább jellemzik a regionális különbségek**: az állami egészségügyi ágazatban dolgozó orvosok átlépése a magánszektorba és pályaváltása csökkenti a közfinanszírozott egészségügyi rendszerben dolgozó képzett szakemberek számát. Az egyes ellátási elemek (telemedicina, diagnosztika stb.), valamint az ügyintézés virtuális térbe helyezése a terheléselosztás megvalósításával csökkentheti a munkaerő-eloszlásban jelenlevő regionális egyenlőtlenségek hatását. Az intézmények számára biztosított központi szolgáltatások hatékony munkavégzést tesznek lehetővé, csökkentik a speciális szakemberek hiányából eredő kockázatokat. A távkiértékeléssel enyhíthető a diagnosztikai szakmákban kialakult kapacitáshiány: az "adat közlekedik a szakemberhez, nem a szakember az adathoz". Ezzel nő a hatékonyság, felgyorsulnak a kiértékelések, nő a betegek ellátáshoz jutási sebessége, amellyel csökkenthető a késlekedésből származó állapotsúlyosbodások száma és mértéke.
- A digitális átállás eredményeképpen a hatékonyabb intézményi működés, az ellátóhelyeken megjelenő korszerű infokommunikációs megoldások megjelenése, a telemedicinális szolgáltatások kialakítása, valamint az okos eszközök bevonása csökkenti az alapellátásban dolgozók adminisztratív és operatív terheit, a virtuális térben megvalósuló ellátások lehetővé teszik a humán erőforrás optimális szervezését, jobb kihasználását. A népegészségügyi fejlesztések hozzájárulnak a társadalmi szintű egészségi állapot nyomonkövetéséhez, fejlesztéséhez. Az általános egészségi állapot javulása hosszú távon az alapellátás terhelésének csökkenésében is megmutatkozik.
- Az egészségügyi kormányzat aktuális prioritásai között szerepel az öt Nemzeti Egészségügyi Program (Nemzeti Rákellenes Program, Nemzeti Keringési Program, Nemzeti Mozgásszervi Program, Nemzeti Gyermekegészségügyi Program, Nemzeti Mentális Egészségügyi Program) megvalósítása. A programok a Magyarországon vezető halálokat jelentő megbetegedések, különösen a szív-érrendszeri betegségek és a daganatos betegségek megelőzése és menedzsmentje érdekében, az egészségügyi ellátórendszer e területeket érintő fejlesztése céljából kerülnek megalkotásra. Az öt Nemzeti Egészségügyi Program köré csoportosuló tervezett beavatkozásokat komplex megközelítés jellemzi, amely – elsődlegesen a vezető halálokokra fókuszáltnak – felöleli a megelőzés, ellátás, gondozás és a rehabilitáció feltételrendszerének fejlesztését, továbbá a humán erőforrás kérdését.
- A tervezett egészségügyi beavatkozások az öt Nemzeti Egészségügyi Programban, az „Egészséges Magyarország 2021-2027” egészségügyi ágazati stratégiában, illetve a tartós ápolás-gondozásra vonatkozó stratégiában lefektetett szakpolitikai célrendszeren alapuló komplex intézkedéscsomagot alkotnak. Ennek egyes elemei a rendelkezésre álló forrás nagyságrendje, időbeni elérhetősége, valamint az annak felhasználását szabályozó tartalmi és eljárásrendi keretek figyelembevételével a hatékony megvalósításukhoz legkedvezőbb feltételeket biztosító uniós, hazai, vagy egyéb program – pl. RRF, operatív programok, hazai költségvetés, Svájci Hozzájárulás, stb. – keretében kerültek tervezésre. A XXI. századi egészségügy feltételeinek kialakításával javul az egészségügyi rendszer ellenálló képessége a kritikus orvosi eszközökkel történő felszerelés, valamint infrastruktúrafejlesztés révén. Az ellátórendszeren belüli párhuzamosságok csökkennek, profiltisztított ellátóhelyek jönnek létre a fenntarthatóság és a költséghatékonyság javítása, valamint a széttagoltság csökkentése

érdekében. A szakellátóknál elérhető szolgáltatások minősége és a betegbiztonság, valamint a szakellátásban dolgozók munkakörülményei javulnak.

Ezen szempontok figyelembevétele olyan összetett hozzáállást igényel, amely megoldást kínál a humánerőforrás-problémákra, a járó- és fekvőbeteg-ellátás áttekinthetőbbé tételére, illetve az utógondozás és a rehabilitáció feltételeinek fejlesztésére, továbbá a lakosság egészségtudatosságának erősítésére.

b) Célkitűzések

Az egészségügyi reform átfogó célja egy modern, a XXI. század kihívásaira reagálni képes, hatékonyan működő ellátórendszer és az azt kiegészítő, a prevenciót szolgáló infrastruktúra kialakítása, a különböző ellátási szinteket érintő fejlesztések megvalósításával az elérhető egészségnyereség maximalizálása érdekében.

Az ellátási rendszert érintő beavatkozások két pillére az alapellátás megerősítése és a szakellátás fejlesztése, valamint a krónikus, nem fertőző betegségek hatékony megelőzése, felderítése és gyógyítása, gondozása. Az alapellátás fejlesztésének célja az együttműködés formáinak bővítése, kiegészítő szolgáltatások nyújtása és a megelőző tevékenységek megerősítése a 2019-es és a 2020-as országspecifikus ajánlásokkal összhangban.

A XXI. századi egészségügy feltételeinek kialakítása keretében elsődlegesen a struktúraátalakítást szolgáló, jelentős infrastrukturális igényű, az ellátórendszer minden progresszivitási szintjét és az ország teljes területét érintő fejlesztések, valamint az ellátórendszer ellenálló képességét javító, rendszerszintű beavatkozások megvalósítására kerül sor az ellátórendszert támogató infrastrukturális fejlesztések és eszközbeszerzések révén, valamint új mentőállomások építésével, illetve felújításával (az RRF-ből az állami tulajdonú mentőállomások építése és felújítása történik meg, míg a TOP Pluszban az önkormányzati tulajdonú mentőállomások felújítására nyílik lehetőség).

Az egészségügyi ágazat digitalizálása az egyik legfontosabb prioritás az egészségügyi szektorban. Fő célja az információs és kommunikációs (IKT) technológiák alkalmazása a megelőzésben, a diagnosztikában, a kezeléseknél, valamint a nyomon követés javításában, amelyek együttesen növelik az egészségügyi ágazat hatékonyságát, megkönnyítik a tényleges hozzáférést, javítva ezzel az ellátás és a szolgáltatások minőségét, biztonságosságát. Az egészségügy digitalizációjának egyszerre kell szolgálnia az egészségügyi ellátórendszer és a lakosság érdekeit. A fejlesztésekkel elérni kívánt legfőbb célok közé tartozik, hogy a lakosság egészségi állapota javuljon, az ellátórendszer hosszútávon is fenntartható és finanszírozható legyen, szolgálja a gazdaság versenyképességét (a munkapiacra történő gyors visszatéréssel). A szakpolitika és a döntéshozók számára a digitalizációs célú fejlesztések megvalósulásával biztosíthatóvá válna, hogy valós és koherens helyzetképet lássanak az egészségügyi ellátórendszer állapotáról, biztonságos legyen az egészségügyi adatvagyron kezelése, illetve az állami vagy uniós fejlesztések koordináltan, a stratégiai célokkal összhangban, horizontálisan és vertikálisan is összehangolt műszaki tartalommal készüljenek el. Az egészségügyi digitalizációs program sikeres megvalósításához az intézményi szintű szolgáltató egységek irányított és összehangolt együttműködésére, illetve a programok felelős végrehajtására van szükség.

A jól működő egészségügyi-ellátórendszerben a szakképzett személyzet megtartása és helyzetük javítása is kiemelten fontos. Az utóbbi években Magyarországon a bevezetett béremelések hatására az orvosmegtartási képesség jelentősen nőtt, ugyanakkor még további, munkaerőt megtartó lépésekre van szükség.⁹⁶

⁹⁶ Ecorys (2017.), Updated study on corruption in the healthcare sector

Intézkedés elnevezése	Kapcsolódás hazai szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás uniós szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás Országspecifikus ajánláshoz
Alapellátás fejlesztése	Digitális Egészségipar-fejlesztési Stratégia „Egészséges Magyarország 2021-2027” Egészségügyi Ágazati Stratégia Tartós ápolás-gondozásra vonatkozó stratégia Nemzeti Rákellenes Program Nemzeti Keringési Program Nemzeti Mozgásszervi Program Nemzeti Gyermekegészségügyi Program Nemzeti Mentális Egészségügyi Program Nemzeti Infektológiai Program	EU vaccine strategy EU disability rights strategy EU strategy on the rights of the child	Javítsa az egészségügyi eredményeket a megelőző egészségügyi intézkedések támogatásával és az alapellátás megerősítésével. Helyezze a beruházások középpontjába a zöld és digitális átállást, mindenekelőtt a tiszta és hatékony energiatermelést és -felhasználást, a fenntartható közlekedést, a hulladék- és vízgazdálkodást, a kutatást és innovációt, valamint az iskolák digitális infrastruktúráját.
A XXI. századi egészségügy feltételeinek kialakítása	Digitális Egészségipar-fejlesztési Stratégia „Egészséges Magyarország 2021-2027” Egészségügyi Ágazati Stratégia Tartós ápolás-gondozásra vonatkozó stratégia Nemzeti Rákellenes Program Nemzeti Keringési Program Nemzeti Mozgásszervi Program Nemzeti Gyermekegészségügyi Program Nemzeti Mentális Egészségügyi Program	EU disability rights strategy EU strategy on the rights of the child	Javítsa az egészségügyi eredményeket a megelőző egészségügyi intézkedések támogatásával és az alapellátás megerősítésével. Helyezze a beruházások középpontjába a zöld és digitális átállást, mindenekelőtt a tiszta és hatékony energiatermelést és -felhasználást, a fenntartható közlekedést, a hulladék- és vízgazdálkodást, a kutatást és innovációt, valamint az iskolák digitális infrastruktúráját Kezelje az egészségügyi dolgozók hiányát és az egészségügyi rendszer ellenálló képességének fokozása érdekében biztosítsa a kritikus orvosi eszközökkel való megfelelő ellátást és az infrastruktúrát.
Az egészségügy digitális átállásának támogatása	Nemzeti Digitalizációs Stratégia 5G Stratégia K+F+I Stratégia	EU's digital strategy Európai Adatstratégia A digitális egységes piac stratégiája	Javítsa az egészségügyi eredményeket a megelőző egészségügyi intézkedések

Intézkedés elnevezése	Kapcsolódás hazai szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás uniós szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás Országspecifikus ajánláshoz
	Magyarország Fintech Stratégiája Gigabit Stratégia A hálózati és információs rendszerek biztonságára vonatkozó Stratégia Digitális Egészségipar-fejlesztési Stratégia Magyarország Mesterséges Intelligencia Stratégiája „Egészséges Magyarország 2021-2027” Egészségügyi Ágazati Stratégia Tartós ápolás-gondozásra vonatkozó stratégia Nemzeti Rákellenes Program Nemzeti Keringési Program Nemzeti Mozgásszervi Program Nemzeti Gyermekegészségügyi Program Nemzeti Mentális Egészségügyi Program	5G Akcióterv	támogatásával és az alapellátás megerősítésével. Kezelje az egészségügyi dolgozók hiányát és az egészségügyi rendszer ellenálló képességének fokozása érdekében biztosítsa a kritikus orvosi eszközökkel való megfelelő ellátást és az infrastruktúrát. Javítsa a szociális ellátások megfelelőségét, és biztosítsa az alapvető szolgáltatásokhoz és minőségi oktatáshoz való hozzáférést mindenki számára.
Az önellátásra korlátozottan képes emberek biztonságát és életvédelmét szolgáló digitalizációs program	Digitális Egészségipar-fejlesztési Stratégia „Egészséges Magyarország 2021-2027” Egészségügyi Ágazati Stratégia Tartós ápolás-gondozásra vonatkozó stratégia Nemzeti Rákellenes Program Nemzeti Keringési Program Nemzeti Mozgásszervi Program Nemzeti Mentális Egészségügyi Program	EU disability rights strategy	Javítsa a szociális ellátások megfelelőségét, és biztosítsa az alapvető szolgáltatásokhoz és minőségi oktatáshoz való hozzáférést mindenki számára. Javítsa az egészségügyi eredményeket a megelőző egészségügyi intézkedések támogatásával és az alapellátás megerősítésével. Helyezze a beruházások középpontjába a zöld és digitális átállást, mindenekelőtt a tiszta és hatékony energiatermelést és -felhasználást, a fenntartható közlekedést, a hulladék- és vízgazdálkodást, a kutatást és innovációt, valamint az iskolák digitális infrastruktúráját. Kezelje az egészségügyi dolgozók hiányát és az

Intézkedés elnevezése	Kapcsolódás hazai szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás uniós szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás Országspecifikus ajánláshoz
			egészségügyi rendszer ellenálló képességének fokozása érdekében biztosítsa a kritikus orvosi eszközökkel való megfelelő ellátást és az infrastruktúrát.
A hálapénz kivezetése az egészségügy területén	Digitális Startup Stratégia Digitális Egészségipar-fejlesztési Stratégia „Egészséges Magyarország 2021-2027” Egészségügyi Ágazati Stratégia Tartós ápolás-gondozásra vonatkozó stratégia Nemzeti Rákellenes Program Nemzeti Keringési Program Nemzeti Mozgásszervi Program Nemzeti Gyermekegészségügyi Program Nemzeti Mentális Egészségügyi Program	EU disability rights strategy	Kezelje az egészségügyi dolgozók hiányát és az egészségügyi rendszer ellenálló képességének fokozása érdekében biztosítsa a kritikus orvosi eszközökkel való megfelelő ellátást és az infrastruktúrát.

3. A komponens reformjainak és beruházásainak bemutatása

Reform 1.: Alapellátás fejlesztése

Kihívások:

A magyar egészségügyi ellátórendszer fundamentuma az alapellátási rendszer. Az egészségügyi törvény értelmében a beteg lakóhelyén, illetve annak közelében biztosítani kell, hogy hosszú távú, személyes kapcsolaton alapuló, a páciens nemétől, korától és betegségétől függetlenül folyamatos egészségügyi ellátásban részesüljön. Az egészségügyi alapellátás pillérei a háziorvosi, házi gyermekorvosi ellátás, a fogorvosi alapellátás, az alapellátáshoz kapcsolódó ügyeleti ellátás, a védőnői ellátás, illetve az iskola-egészségügyi ellátás. Egyik elsődleges cél, hogy a minőségi egészségügyi alapellátási szolgáltatások hozzáférhetőségének biztosítása minél több állampolgár számára.

Célok

Az alapellátás megerősítése hazánkban több szempontból is indokolt:

- A lakosság népegészségügyi mutatói nemzetközi összehasonlításban (EU) elmaradásban vannak, az állampolgárok egészségtudatossága, egészségismerete fejlesztésre szorul. A jelenlegi egészségi állapotokért nagymértékben felelős az egészségtelenkárosító életmód, különösen a túlzott alkoholfogyasztás és a dohányzás.
- A háziorvosi szolgálatok adják a magyar alapellátás gerincét.

- iii. Nemzetközi irányelvek szerint (pl. az Európai Bizottság 2020. évi országspecifikus ajánlása) elsődleges cél az alapellátás kapuőri szerepének megerősítése mellett a lakosság egészségügyi ellátásának áttérítése a kórházi ellátásoktól az alap- és járóbeteg-ellátás felé. Nemzetközi ajánlás az alapellátás és járóbeteg-szakellátás szakmai szintjeinek erősítése, dominanciájának növelése a betegellátásban.

A magyar egészségügyi alapellátás fejlesztése lehetővé teszi egyrészt a nagy népbetegségek hatékonyabb megelőzését, másrészt hozzájárul ahhoz, hogy hazánk népességének biztonságos, jó minőségű ellátása biztosított legyen, egészségmutatói, életminősége javuljon. Az alapellátási reformok paradigmaváltást jelentenek a nagyobb prevenciós fókusz, a világosabb betegutak és a lakóhelyközeli népegészségügyi-, alapellátási és járóbeteg-szakellátási feladatok összehangolásában.

Célcsoport

A háziorvos a beteg-orvos találkozó első pontja kellene, hogy legyen az egészségügyi ellátórendszerben. A hazai szabályozás szerint a beteg – néhány szakellátást kivéve – csak háziorvosi beutalóval veheti igénybe a járóbeteg-szakellátást. A háziorvos kapuőri funkciója egyaránt fontos a minőségi és hatékony betegellátás megvalósítása érdekében, különösen abban az esetben, amikor a hosszúak a szakellátásban az előjegyzési- és várólisták, illetve a rendelkezésre álló erőforrások nem elegendőek a szükségletek kielégítéséhez. Az alapellátás jelenti az egészségügyi ellátórendszer első lépcsőjét, így az ellátórendszer átalakítása nem képzelhető el az alapellátási tevékenységeknek a jelenkor kihívásaira reagáló újragondolása nélkül. A 2019-es országajánlásban foglaltakkal összhangban kiemelten fontos az alapellátás megerősítése, a lakóhelyközeli, betegközpontú ellátások irányába történő elmozdulás.

Megvalósítás

A helyzet megoldása érdekében háziorvosi praxisközösségek országos kialakítása a cél, melyekben több háziorvos együttműködve, a korábban EU-s forrásból kialakított Egészségfejlesztési Irodák hálózatán keresztül plusz egészségügyi szakdolgozók bevonásával (diétetikus, egészségpszichológus, gyógytornász) tud ellátni több háziorvosi körzetet.

A kiterjesztett alapellátás szereplőinek a jelenleginél nagyobb szerep jutna az egészségfejlesztési, szűrési és gondozási tevékenységekben is. Kiemelt szerepük lenne a krónikus betegség menedzsmentjében, a krónikus betegek gondozásának koordinálásában. A telemedicinális tevékenységek alapellátási kiterjesztése szignifikánsan hozzá tud járulni a fentebb bemutatott tevékenységek megvalósításához (pl. távmonitorozás, távvizit, távkonzultáció). Az alapellátás szereplőinek tulajdonképpen egy egészségsszervező funkciója is kialakul a fentieken keresztül, hiszen a gondozási, betegségmenedzsmenti tevékenységek keretében az ő feladatuk lesz a páciensek koordinálása az ellátórendszeren belül, a megfelelő ellátásba irányítás. Ez hozzájárul az átlátható és nyomon követhető betegutak kialakításához is.

Az elérhető hasznok maximalizálása érdekében a szakmai profilbővítéshez hatáskörbővítés is kapcsolódik. A járó-és fekvőbeteg szakellátásra nehezedő nyomás csökkentését, és az indokolatlan hospitalizáció elkerülését szolgálja a háziorvosok hatáskörének bővítése a diagnosztika és a gondozás területén. A jövőben a háziorvosok – amennyiben rendelkeznek ilyennel – nyújthatnak a másik szakvizsgájuknak megfelelő szakellátásokat is a háziorvosi ellátás keretében. Beutalhatják a betegeiket bizonyos, eddig szakorvosi beutalóhoz kötött vizsgálatokra vagy felírhatnak eddig csak szakorvosi javallatra kiváltható gyógyszereket is.

Természetesen a fentiek csak akkor tudnak megfelelően megvalósulni, ha a szükséges ápolási, orvos-technikai és IT eszközök rendelkezésre állnak a háziorvosi praxisokban, így a jelenlegi

koncepció hangsúlyos eleme a szakmai fejlesztésekhez kapcsolt infrastrukturális fejlesztések megvalósítása is.

A praxisközösség a területi ellátási kötelezettséggel rendelkező háziorvosi szolgálatok (felnőtt, vegyes, gyerek) feladatainak ellátására létrejött egészségügyi társas vállalkozás, amely az azonos telephelyen működő és/vagy területileg egymás mellett levő háziorvosi szolgálatokat működtet. Ez a praxisjoggal rendelkező háziorvosok önkéntes horizontális együttműködését jelenti, melybe további foglalkoztatottak is bevonásra kerülhetnek. Itt kell megjegyezni, hogy a magyar háziorvosi rendszer, a koncesszió alapuló területi ellátási kötelezettségben személyesen nyújtott szakorvosi ellátással hungaricum és eredményes. Minden betegelégedettségi felmérésben a lakosság legnagyobb részének bizalmát élvezi. A helyzet megoldása érdekében háziorvosi praxisközösségek kialakítása, országos kiterjesztése a cél, melyekben több háziorvos együttműködve, plusz egészségügyi szakdolgozók bevonásával (dietetikus, egészségpszichológus, gyógytornász) tud ellátni több háziorvosi körzetet, ideértve a jelenleg nem megfelelően ellátott területek esetében a helyettesítés megoldását is.

A TOP Plusz a helyi önkormányzatok feladatkörébe tartozó egészségügyi alapellátás (beleértve a háziorvost és azon kívül a védőnőt, a fogorvost, gyermekorvost is) végzéséhez szükséges infrastrukturális fejlesztéseket foglalja magába. A Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz esetében a háziorvosok kibővített hatásköréhez, valamint a praxisközösségben foglalkoztatott, különböző szakterületeket magába foglaló szakemberek munkavégzéséhez, ill. a – a helyi/települési szinthez képest nagyobb területeket átfogó - praxisközösségek működéséhez szükséges ápolási, orvos-technikai és IT eszközpark fejlesztése történne meg.

Az egészségügyre vonatkozó komplex intézkedéscsomag egyes elemei a rendelkezésre álló forrás nagyságrendje, időbeni elérhetősége, valamint az annak felhasználását szabályozó tartalmi és eljárásrendi keretek figyelembevételével a hatékony megvalósításukhoz legkedvezőbb feltételeket biztosító uniós, hazai, vagy egyéb program – pl. RRF, operatív programok, hazai költségvetés, Svájci Hozzájárulás, stb. – keretében kerültek tervezésre.

A lakosság egészségügyi ellátásában a krónikus betegek ellátása jelenti a legnagyobb és legtöbb feladatot. A krónikus betegek ellátásának koordinált formái a betegség menedzsment programok. A betegség menedzsment programok legfontosabb elemei:

- Átfogó, a betegség teljes időszakára kiterjedő multidiszciplináris ellátás;
- Integrált, folyamatos ellátás, az egyes elemek koordinációja révén;
- Lakossági orientáció;
- Aktív beteg-menedzsment eszközök;
- Bizonyítékokon alapuló irányelvek, protokollok, szabályozott betegutak;
- Információs technológia, rendszer szintű megoldások.

Természetesen a fentiek csak akkor tudnak megfelelően megvalósulni, ha a szükséges ápolási, orvos-technikai és digitális eszközök rendelkezésre állnak a háziorvosi praxisokban, így a jelenlegi koncepció hangsúlyos eleme a szakmai fejlesztésekhez kapcsolt infrastrukturális fejlesztések megvalósítása is az alábbi főbb tevékenységi körök mentén:

- Háziorvosi praxisközösségek kialakításának támogatása.
- Az alapellátás szűrési, diagnosztikai és gondozási tevékenységének kibővítéséhez szükséges eszközök biztosítása.
- Krónikus betegségmenedzsmenti programok megvalósítása.
- Prevenció, egészségfejlesztési programok megvalósítása.
- Az egészségügyi alapellátás egységes szakmai támogatása érdekében országos alapellátási szakmai központ kialakítása és működtetése.

- Az egészségügyi alapellátásban dolgozók számára képzések, továbbképzések, tréningek szervezése és megvalósítása.
- Az egyes alapellátási szolgálatok együttműködésének, a praxisközösségek kialakításának ösztönzése, valamint az együttműködések szervezeti kereteinek megszilárdítása.
- A jelenleg a járóbeteg-szakellátás körébe tartozó, az alapellátásban is végezhető szolgáltatások körének meghatározása, az ezek végzéséhez szükséges alapellátási licenc és emelt szintű jártasság kereteinek kialakítása.
- Az egészségügyi alapellátáson belül a lakossági szükségleteknek megfelelően az ellátási formákhoz kapcsolódó hatáskörök és az alapellátást biztosító egészségügyi szakemberek számára a feladatok ellátásához szükséges kompetenciák meghatározása.
- A hatáskörökhöz és az elvárt kompetenciákhoz és szolgáltatásokhoz illeszkedően az egészségügyi alapellátás minimumfeltételeinek, személyi és tárgyi feltételeinek meghatározása.
- Az egészségügyi alapellátásban az elvárt feladatokhoz rendelt korszerű eszközpark kialakítása, a telemedicinális lehetőségek széleskörű alkalmazhatóságának biztosítása.
- A népegészségügyi célok teljesülése érdekében az alapellátás és a járóbeteg-szakellátás egyes szereplői közötti szorosabb együttműködés megteremtése.

Ütemterv

- A fizikai megvalósítás 2022 első negyedétől 2026 első negyedévéig tart.

Mérföldkövek/Indikátorok

- Praxisközösségi működési formában részt vevő orvosok száma – 4.000 db (2025/Q3)
- Krónikus betegségmenedzsment programba bevont páciensek száma – 43.000 fő (2025/Q4)
- Prevenációs, egészségfejlesztési programba bevont páciensek száma – 30.000 fő (2025/Q4)
- Praxisközösségek létrehozását célzó jogi szabályozás- 53/2021. (II. 9.) Korm. rendelet a praxisközösségekről (2021/Q1)

A praxisközösségek kialakításával, prevenációs és krónikus betegségmenedzsmenti programok megvalósításával, valamint az alapellátási szolgáltatások minőségének, fenntarthatóságának javítását célzó képzések megvalósításán keresztül elérhető eredmények:

- A lakosság jelentős része számára könnyebben hozzáférhetővé válnak a prevenációs és gondozási szolgáltatások, hosszútávon javulás érhető el a lakosság egészségi állapotát leíró mutatókban.
- Az alapellátás kapuóri szerepe erősödik, az indokolatlan vagy nem megfelelő beutalások száma és aránya csökken. Az alapellátás szintjén elérhető szolgáltatások köre növekedni fog, kiemelten a szűrés és a gondozás területén. Ezen szolgáltatásokat a lakosság jelentős része eddig a szakellátásban vette igénybe. A plusz szakvizsgával rendelkező háziorvosok bizonyos szakorvosi tevékenységeket elláthatnak majd az alapellátás szintjén, ezáltal csökkentve a szakellátói kapacitásokra nehezedő nyomást.
- Az alapellátási szolgáltatások minősége és a betegbiztonság javul.
- Az alapellátásban dolgozók munkakörülményei javulnak.

Beruházás 1.: A XXI. századi egészségügy feltételeinek kialakítása

Kihívások

A COVID-19 világjárvány tapasztalatai rámutattak arra, hogy a fekvőbeteg-ellátás és azt támogató vérellátás infrastrukturális megerősítése az egyik legfontosabb cél a jelenlegi rendszerben. Ehhez elengedhetetlen az egynapos sebészeti, járó- és fekvőbeteg ellátórendszer hálózatának infrastrukturális és kritikus orvosi eszközökkel történő fejlesztése, amely segíti az ellátás hatékonyságának növelését. Annak érdekében, hogy egy esetlegesen bekövetkező, újabb világjárvány még inkább felkészülten érje a hazai ellátórendszert, a nagy betegszám ellátására alkalmas intézményeket – amelyek a világjárvány idején is biztosítják a legsúlyosabb állapotú betegek ellátását, illetve kezelni képesek a fertőzésgyanús, egyéb sürgősségi beavatkozást igénylő eseteket – meg kell erősíteni. Ennek érdekében szükséges bizonyos országos intézetek, centrumkórházak fejlesztése, valamint az infektológiai ellátóhelyek megerősítése, speciális igényeknek megfelelő járványkórházak, illetve pulmonológiai hálózat kialakítása, a vérellátás megújítása, a megyei- és városi fekvőbeteg ellátó intézmények, valamint járóbeteg szakellátóhelyek fejlesztése.

Célok

A hatékonyságnövelés egyik célja az aktív ágyak kihasználtságának növelése. Jelenleg sok esetben egy megyén (vagy akár az egyes intézményeken) belül a szakmai struktúrát tekintve redundanciák fedezhetőek fel. Az egyes szakmák szerinti ellátásokat a megyéken, régiókon belül koncentrálni javasolt, így az adott helyen nagyobb esetszámmal, nagyobb hatékonysággal és magasabb szakmai szinten tudják ellátni a betegeket. Ez az ún. profiltisztítás lehetővé teszi, hogy az aktív ellátásokat végző kórházakban az ellátás hatékonyan valósuljon meg. A struktúrában a kisebb térségi, városi kórházak a megyei vezető intézmény irányítása alá kerülnek, ezzel a megyében megvalósítható a hatékony ellátásszervezés. A változás következtében bizonyos kórházakban nagyobb szerepet kaphatnak a rehabilitációs, krónikus és ápolási ellátások, illetve a járóbeteg-szakellátás irányba is átcsoportosíthatóak további kapacitások. Mindez azt szolgálja, hogy ez utóbbi ellátások a lakóhelyhez közel, míg a magas szakmai kihívást jelentő ellátások centralizáltan, magas színvonalon valósuljanak meg. Ennek megfelelően a változással érintett intézményeknél infrastrukturális felújítások, valamint ápolási és orvostechikai eszközök beszerzése is szükséges annak érdekében, hogy azok az ott nyújtott ellátási módokat sajátosságaihoz tudjanak illeszkedni. A legmagasabb progresszivitási szintű, speciális ellátásokat az országos gyógyintézetek biztosítják, ahol rendelkezésre áll a megfelelően felkészített személyzet és a szükséges eszközpark is. Ez nemcsak az elérhető egészségnyereséget növeli, hanem további szakellátó intézményeket és egészségügyi dolgozókat is tehermentesít, lehetővé téve számunkra, hogy más, az adott profilú intézményben ellátható betegek ellátására koncentráljanak. Az ellátásbiztonság fontos eleme a gyógyításhoz szükséges vér, vérkészítmény megfelelő mennyiségének folyamatos biztosítása, különösen a pandémia idején. Ehhez elengedhetetlen a vérellátás hatékonyságát javító infrastruktúra és eszközfejlesztésen túl a véradás új alapokra helyezése, a véradók számában tapasztalható csökkenés lassulását eredményező megoldások alkalmazása.

Megvalósítás

A beruházások során az összehangolt programok együttesen biztosítják, hogy széleskörű kormányzati támogatással, szakmai és civil szervezetekkel együttműködésben, a lakosság legszélesebb köreinek bevonásával Magyarország képes legyen elérni, hogy állampolgárai egészségesebb, hosszabb életet élhessenek, intézkedései együttesen olyan folyamatokat alapozzanak meg, amelyek hozzájárulnak a nemzeti egészségvagyon növeléséhez és a népességfogyás megállításához. A népegészségügyi szűrőprogramok, a nemzeti egészségügyi programok, a szekunder prevenció erősítése, kapcsolódik a WHO „Egészséget 2020” Európai

Stratégiajához, több EU tagállam nemzeti egészségügyi programjának és az európai, vonatkozó szakmai irányelveknek a figyelembevételével készültek el.

A fentieken kívül az Országos Mentőszolgálat feladatainak ellátásához nélkülözhetetlen a kor szakmai, műszaki és hatósági elvárásainak megfelelő bázisok, mentőállomások kialakítása, szükség esetén felújítása, bővítése. A Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz keretében megvalósítandó projekt célja, hogy a szakmai, műszaki és működésbeli értelemben elavult állomások közül a speciális műszaki és orvosszakmai ellátottsági szempontrendszer alapján felújítsuk, illetve szükségleteknek megfelelő számban új állomásokat építsünk. A fejlesztések eredményeként kialakuló elhelyezési körülmények jelentősen segítik a pandémiás helyzet hatásainak csökkentésére irányuló törekvéseket, különös tekintettel a dolgozók megfertőzésének lassítását elősegítő elkülöníthetőségének lehetőségeit.

Célcsoport - Érintettek bemutatása

A fejlesztések és a hozzá tartozó beruházások az egészségügyi járó- és fekvőbeteg-szakellátásban dolgozókat, valamint az ellátást igénybe vevőket érintik közvetlenül. Azon ellátórendszeri struktúra közvetve a teljes lakosságot érinti. A kórházi-hálózat működéséről, az igénybe vehető ellátásokról és előnyeiről lakossági tájékoztató kampány szervezése lesz szükséges.

Az ellátórendszert támogató infrastrukturális fejlesztések és eszközbeszerzések megvalósításával elérhető eredmények:

- Az ellátórendszeren belüli párhuzamosságok csökkennek, profilisztitott ellátóhelyek jönnek létre a fenntarthatóság és a költséghatékonyság javítása érdekében.
- Az egynapos és az ambuláns ellátási kapacitások növekednek.
- Az ágykihasználtság javul, az átlagos ápolási napok száma csökken.
- A szakellátóknál elérhető szolgáltatások minősége és a betegbiztonság javul.
- A szakellátásban dolgozók munkakörülményei javulnak.

Ütemterv:

- A fizikai megvalósítás 2021 második negyedétől 2026 második negyedévéig tart.

Mérföldkövek/Indikátorok

- Az egységes és átlátható új nemzeti egészségügyi irányítási rendszer kialakítását célzó jogi szabályozás hatályba lépése - 516/2020. (XI. 25.) Korm. rendelet az Országos Kórházi Főigazgatóság feladatairól (2021/Q1)
- Integrált betegúttal érintett megyei rendszerek megtervezése - (2023/Q2)
- Integrált betegúttal érintett megyei rendszerek száma – 22 db (2024/Q1)
- Új és korszerű egészségügyi berendezésekkel felszerelt új vagy korszerűsített egészségügyi infrastruktúra-épületek üzembe helyezése – 40 egészségügyi épület / 140.000 darab eszköz (2026/Q2)
- Egészségügyi intézmények infrastrukturális fejlesztéssel érintett területének a nagysága – 139.701 nm (2026/Q2)
- Vértételi események száma kistéleplések mobil vérgyűjtő helyein – 480 db (2026/Q1)

Reform 2.: Az egészségügy digitális átállásának támogatása

Kihívások:

A reform keretében a RRP és DIMOP Plusz fejlesztések lehatárolása biztosított, utóbbiba a központi koordinációs és elemzési funkciók kialakítása és a nem országos kiterjedésű szakmai vagy technológiai projektek kerülnek.

Az **egészségügy fejlesztése**, ahogy más iparágaké **sem képzelhető el ma már a digitális technológiák tudatos alkalmazása nélkül**. Számos tanulmány egyöntetű megállapítása, hogy a digitalizációnak pozitív hatása van mind a nemzetgazdaságok versenyképességére, mind a felhasználók életminőségére, mind pedig az állam működésére. A gazdasági ágazatok közül elsősorban azok tudnak sikeresek lenni, amelyek tudatosan élnek a digitalizáció vívmányaival a termelési/szolgáltatási értéklánc minden elemében.

Számos egészségüghöz kapcsolódó, ma még hagyományos tevékenységet válthatnának fel digitalizált megoldások, növelve ezzel a páciensek biztonságát (pl. személyes jelenlét miatti fertőzésveszély személyes jelenlétet egyébként nem igénylő esetekben), javítva az egészségügyi szolgáltatások minőségét, rugalmasságát, elérhetőségét és (költség)hatékonyabbá téve az egészségügyi rendszer működését. Ezen okok miatt az egészségügy sem maradhat le a digitalizációs versenyben, hiszen a felhasználók/páciensek az egészségügyi ellátás során is igénylik⁹⁷ a máshol már megszokott és általuk kedvelt digitális megoldásokat.

Az Európai Bizottság egy korábbi közleményében⁹⁸ is arra a következtetésre jutott, hogy a magas színvonalú egészségügyi szolgáltatások nyújtásának kulcsa az egészségügyi rendszerek átalakítása, rugalmasabbá, költséghatékonyabbá tétele, amely folyamat egyik záloga a digitális technológiák széles körben történő elterjesztése és használata.

Ezen technológiák többek között alkalmasak az egészségügyben keletkező adatok logikus struktúrákba történő rendszerezéséhez, értékeléséhez, elemzéséhez és ezek alapján betegségek megelőzéséhez, korai felismeréséhez, új, személyre szabott egészségügyi szolgáltatások kialakításához, üzleti modellek létrejöttéhez, a gyors és hatékony adatcseréhez, illetve megosztáshoz. Mindemellett elérhetővé teszik, hogy az egészségügy ügyfelei folyamatosan értesülhessenek az általános egészségügyi információkról, az őket esetlegesen érintő betegségek megelőzéséről, kezeléséről, vagy az utógondozás lehetőségeiről.

Természetesen a digitalizáció nem önmagáért való cél: a modern digitális technológiák bevezetése és tudatos alkalmazása a magyar lakosság egészségi állapotának és így az életminőség jelentős javításának egyik központi eszköze.

Célok:

Az egészségügy digitalizációs reformjának fő célja az információs és kommunikációs technológiák (IKT) alkalmazása a megelőzés, a diagnosztika, a kezelés, valamint a nyomon követés javítása érdekében, növelve ezzel az egészségügyi ágazat hatékonyságát, megkönnyítve a szolgáltatásokhoz való hozzáférést és javítva az ellátás, valamint a szolgáltatások minőségét.

Az egészségügy digitalizációs reformja egyszerre kell, hogy támogassa az egészségügyi rendszer és a lakosság elvárásait. Az egészségügyi rendszer tekintetében a fejlesztések célja a rendszer fenntarthatóságának, finanszírozhatóságának biztosítása, költséghatékonyságának erősítése, az egészségügyi adatvagyon biztonságos kezelésének megteremtése, valamint magasabb minőségű szolgáltatások nyújtása, illetve ezzel párhuzamosan a lakosság egészségi állapotának javítása. Ezen felül az egészségügyi dolgozók elvárása, hogy mindennapi munkájukat a digitalizálással hatékonyabban tudják elvégezni, csökkentsék a papíralapú

⁹⁷ Az Eurobarometer 2017-es felmérésében a válaszadók többsége azt mondta, hogy szeretne hozzáférni a róla tárolt személyes egészségügyi adatokhoz (annak érdekében, hogy azokról bárhol/bárki hozzáféréssel konzultálni tudjon). Forrás: Special Eurobarometer 460, Attitudes towards the impact of digitisation and automation on daily life, 2017. március,

<https://ec.europa.eu/commfrontoffice/publicopinion/index.cfm/Survey/getSurveyDetail/instruments/SPECIAL/surveyKy/2160>

⁹⁸ COM (2014) 215 final

dokumentációt, a gyógyítás a személyes találkozók helyett a telemedicina nyújtotta lehetőségek felé terelődjön, továbbá legyenek hatékonyabb erőforrásmenedzsment eszközök, csökkenjenek az adminisztrációs terhek.

Az egészségügyi digitalizációs reform sikeres megvalósításához az intézményi szintű szolgáltató egységek irányított és összehangolt együttműködésére, illetve a programok felelős végrehajtására van szükség. Komoly figyelmet kell fordítani a digitális készségek fejlesztésére is, hogy a megvalósult fejlesztéseket a lehető legszélesebb körben lehessen igénybe venni.

Az RRF keretében tervezett reform eredményeképpen a hatékonyabb intézményi működés, az ellátóhelyeken megjelenő korszerű infokommunikációs megoldások megjelenése, a telemedicinális szolgáltatások kialakítása, valamint az okos eszközök bevonása csökkenteni az alapellátásban dolgozók adminisztratív és operatív terheit, a virtuális térben megvalósuló ellátások lehetővé teszik a humán erőforrás optimális szervezését, jobb kihasználását.

Megvalósítás:

Az RRF egészségügy digitális reformjának keretében tervezett fejlesztések az alábbi témákat ölelik fel:

- Lakossági e-Health funkciók, központi egészségügyi mobil applikációt használó felhasználók számának növelése;
- Mentőszolgálat fejlesztése mesterséges intelligencia megoldást alkalmazó új ágazati szolgáltatásokkal;
- Az ellátórendszer biztonságának fejlesztése - infrastruktúra, technológia és biztonsági fejlesztések;
- Az ellátási folyamatok digitalizálása:
 - Központi Telemedicina, távgyógyászati és távgondozási központ létrehozása - Telemedicina és távgyógyászat
 - Központi távdiagnosztikai központ létrehozása
 - Adatkapcsolatok az egészségügyben
 - Központi betegirányítási szolgáltatások létrehozása, Járó- és fekvőbeteg ellátási minősítési rendszer létrehozása, Várólisták központi kezelése
 - Központi Telemedicina, távgyógyászati és távgondozási központ létrehozása - Távgondozás
 - Szakmai regiszterek egységesítése
- Központi egészséginformatikai irányítási rendszer bevezetése és központi egészségügyi mobil applikáció fejlesztése;
- Nemzeti Biobank keretrendszer megvalósítása;
- Digitális, strukturált formátumok és leletezőrendszer megvalósítása a diagnosztikai leletezés egységesítése ;
- Nemzeti Népegészségügyi Központ hatósági feladatellátás, illetve saját egészségügyi szolgáltató képességek megerősítése és továbbfejlesztése;
- Elektronikus Egészségügyi Szolgáltatási Tér (EESZT) adatközpont, Egészségügyi kutatási célú adatelemző központ létrehozása;
- Műtéti előjegyzési rendszer;
- Országos Gyógyszerészeti és Élelmezés-egészségügyi Intézet fejlesztései:
 - OGYÉI laborok képesség és kapacitás fejlesztése
 - Nemzeti Online Élelmiszer-összetételi adatbank (NOÉ) létrehozása és egyéb ráépülő szolgáltatások biztosítása
 - Adatminőség fejlesztés, EESZT adatkörök bővítése
 - Vészhelyzeti Mobilitás és Magas Rendelkezésre állási Projekt (VMMRP)

Célcsoport- Érintettek bemutatása:

Az egészségügyi ellátás digitalizációja közvetlenül érinti mind az egészségügyi ellátórendszer munkatársait, mind az ellátást igénybe vevő betegeket, pácienseket.

Ütemterv:

A reform keretében megvalósuló projektek fizikai megvalósításának kezdete 2021 második negyedéve, befejezése pedig 2026 első negyedévével bezáróan folyamatosan történik.

Mérföldkövek/Indikátorok

- IT biztonsági fejlesztéssel érintett kórházak száma – 65 db (2024/Q4)
- Digitálisan elérhető új adatbázisok és betegségeiregiszterek száma – 17 db (2026/Q1)
- Elektronikus úton intézhető egészségügyi hatósági eljárástípusok aránya – 60 % (2025/Q4)
- Telemedicinális (infokommunikációs eszközökön megvalósuló) ellátások száma az adott évben – 690.000 db (2025/Q4)
- Ellátásszervezést és digitalizált ellátási folyamatokat támogató új fejlesztett EESZT modulok száma – 4 db (2025/Q4)
- Központi egészségügyi mobil applikáció elindítása (myEESZT) – (2024/Q2)
- Központi egészségügyi mobil applikációt használó felhasználók száma – 100.000 fő (2025/Q4)

Reform 3.: Az önellátásra korlátozottan képes emberek biztonságát és életvédelmét szolgáló digitalizációs program – Digitális idősgondozás reformja

Kihívások:

A születéskor várható élettartam emelkedésével a Központi Statisztikai Hivatal (KSH) előrejelzései szerint a társadalom előregedése várható, 2030-ra a teljes népesség 23,6%-ának életkora meghaladhatja a 65 évet, ebből a 80 év felettiek aránya pedig közel 7% lehet. Ezért egyre nagyobb teher hárul a szociális ellátórendszerre, különösen a bentlakásos időotthonokra. Jelenleg közel 53 ezer férőhely található ezekben az otthonokban, az intézmények telítettek, a szabad kapacitások pedig területi egyenlőtlenségeket mutatnak. Az ellátórendszer jelenlegi formájában nem lesz képes kiszolgálni a megnövekedett igényeket. A Covid-19 járvány rámutatott arra, hogy a lakosság egyik legsérülékenyebb csoportját az időskorú személyek jelentik. A járványhelyzetben nyújtott segítség jól példázza, hogy az idős állampolgárok a saját lakókörnyezetükben tarthatók, ha az önálló életvitel fenntartásához szükséges támogatást megkapják, és a napi kapcsolattartás, a segítségkérés lehetősége a nap 24 órájában elérhető a számukra. Az időskorban jelentkező nehézségek kezelésének problémája egyre nagyobb nyomást helyez a holtig tartó gondozást biztosító ápoló, gondozó otthonokra, miközben a Századvég Politikai Iskola Alapítvány 2019 augusztusában, a felnőtt lakosság körében elvégzett közvélemény-kutatása szerint a válaszadók többsége a saját lakókörnyezetében szeretné idős korában a szükséges támogatásokat megkapni.

A népesség előregedése egyre nagyobb terhet jelent majd az állami finanszírozású, időseket érintő ellátást tekintve, mivel az országban nyilvántartott 53 ezer férőhely az időskori ellátó intézményekben már most is teljesen betelt.⁹⁹ Nemzetközi felmérések alapján, például a 2021. évi Ageing Report szerint Magyarországon a tartós ápolásra-gondozásra fordított kiadások 2019-2030 között a GDP 0,08 százalékpontjával fognak nőni, amely a 2022-es árakon számolva évi mintegy 5 milliárd forintos növekedést jelent. A jelen intézkedés keretében tervezett szolgáltatás az ápolási intézményekre nehezedő terheken könnyíthet azáltal, hogy lehetővé teszi az idősek egyre nagyobb hányada számára az otthoni ápolást. Ez a törekvés egyrészt összhangban van a Bizottság korábbi országjelentéseivel is, amely a tartós ápolás

⁹⁹ Lásd a Terv 2. fejezetében.

intézményesítettségének csökkentését javasolja, másrészt mérsékelheti a tartós ápolásnak az előbbiekben bemutatott növekvő költségeit is. Ha az idősek ápolására-gondozására szolgáló intézményekben élők száma változatlan marad, akkor a 2021-es Ageing Report 2026-ra vonatkozó bázishoz viszonyított költségmegtakarítás akár meg is haladhatja a diszpécserszolgálat működtetésének többletköltségét.

Az időskorúak száma világszerte növekszik, mind abszolút értelemben, mind az aktív keresők számához viszonyítva. Ellátásuk, gondozásuk, egészségi állapotuk felügyelete egyre nagyobb terhet jelent mind a társadalombiztosítás és intézményei, mind a családok számára Magyarországon is. Az infokommunikációs eszközök jelenlegi fejlettségi szintje lehetőséget ad arra, hogy a felügyeleti és ellátási feladatok számottevő részét műszaki eszközök felhasználásával oldják meg az egészségügyi, illetve szociális intézmények. A reform keretében a 65 év feletti idős emberek egy viselhető érzékelő eszköz birtokában olyan távról menedzselt szolgáltatáshoz jutnak, amelynek segítségével egy szakmailag felkészült diszpécserrel kaphatnak segítséget egy esetlegesen bekövetkező rosszullet, baleset, vagy egyéb kritikus élethelyzet során.

A programmal a 65 év feletti idős emberek számára a viselhető érzékelő eszköz birtokában olyan műszaki szolgáltatás válhat elérhetővé, amelynek használatával segítséget kérhetnek és kaphatnak egy szakmailag felkészült speciális diszpécserrel, egy esetlegesen bekövetkező rosszullet, baleset, vagy egyéb kritikus élethelyzet során. A program a meglévő szociális közfeladatokra helyeződő nyomást, a személyes gondoskodást nyújtó bentlakásos ellátórendszer iránti igényt mérsékelheti, igénybevételi időpontját kitolhatja.

Célok:

Cél, hogy az állami felelősségvállalás a legsérülékenyebb csoportra koncentráljon, erősítve a biztonságot és a közvetlen, gyors segítségnyújtás igénybevételének lehetőségét. A komponens közvetlenül szolgálja az AAL (Active and Assisted Living – Tevékeny és asszisztált életvitel) program célkitűzéseit, valamint az egészségügy, valamint gazdasági, társadalmi és intézményi ellenálló képesség erősödését.

Megvalósítás:

A reform keretében egy olyan vészhelyzeti segítségkérő, értesítési központ kerül létrehozásra, mely a nap 24 órájában működő diszpécserszolgálat által lehetővé teszi a viselhető érzékelő eszköz segítségével a 65 éven felüli idős állampolgárok krízis helyzetének gyors és hatékony megoldását. A diszpécser szolgálat a kihangosítható és hordozható eszközön keresztül a képzett és segítőkész munkatársakkal együtt egyedülálló módon fog tudni segítséget nyújtani az időseknek. Az ICT-alapú megoldás segít összekötni a gondozásban résztvevő szereplőket, a családot, a gondozókat, a szociális munkásokat, az ápolói szolgálatot, valamint a sürgősségi támogatást is. A diszpécser szolgálat automatizált eljárással, a kezdeti beállításhoz megfelelően több támogatási szintet is elér, a munkatársak hang alapú kommunikációval lépnek kapcsolatba az idősekkel. A szolgálat tanácsadói meghatározzák a legsürgetőbb igényeket és a szükséges beavatkozást. A diszpécser szolgálat szöveges üzeneteket, push értesítéseket és a protokollokban, utasításokban meghatározott hangkapcsolatot fog használni. A kiszolgálás sorrendjét az automatizálás, a kockázatkezelés és a csatornakutatás mellett felmérések is fogják segíteni, amelyek lehetővé teszik a szükséges segítségnyújtások minél magasabb arányú pozitív kezelését. Az érintett idős személy névjegyzékében szereplő személyt minden esetben tájékoztatni fogják a szerettük ügyeiről, a GDPR előírásainak megfelelően. Az egyes esetek megoldása után minden dokumentálásra és lezárásra kerül a megfelelő státusszal. A diszpécser szolgálat az érintett kormányzati szervek bevonásával kerül elindításra a 65. életévüket betöltött személyek számára, amelyek segítik a hordozható eszközök kézbesítését, a fiókok létrehozását minden egyes idős számára, valamint az első kapcsolatfelvételt.

A forrás felhasználása az emberi élet minőségét, védelmét és biztonságát hivatott szolgálni egy korszerű segélyhívó eszközzel és a hozzá kapcsolódó távfelügyeleti szolgáltatással. A programba bevont lakosság, a saját GSM alapú személyi segélyhívóval lesz majd képes a 24 órás szolgálatról segítséget kérni. A jelzést a korszerűen kialakításra kerülő központban ülő diszpécser a számítógépen fogadja és a kétirányú kommunikációra képes segélyhívó eszközön keresztül veszi fel a kapcsolatot a jelzést leadó lakossal. A megvalósítandó szolgáltatás fő részei a következők:

- érzékelők, mérőegységek,
- adattovábbító eszköz,
- adatgyűjtő és feldolgozó eszköz,
- diszpécser központ.

A reform eredményeképpen az otthonokba telepített rendszerek egyfajta hidat töltenek be a szociális ellátórendszer és az otthonok között. Képesek aggregált információkat küldeni a központba, a diszpécsernek, valamint korlátozott intelligenciájukkal minimális döntéseket hozni.

Célcsoport – Érintettek bemutatása:

A viselhető érzékelő eszközzel rendelkező 65 év feletti idős személyek számára vehető igénybe a szolgáltatás térítésmentesen.

Ütemterv:

A fejlesztés keretében megvalósuló projektek megvalósítása 2021 harmadik negyedétől 2025 utolsó negyedévéig folyamatosan történik.

Mérföldkövek/Indikátorok

- A programban részt vevő időskorú, 65 év feletti száma – 1.500.000 fő (2025/Q4)
- A diszpécser szolgálat üzembe helyezése – (2022/Q3)

Reform 4.: A hálapénz kivezetése az egészségügy területén

Egy jól működő egészségügyi ellátórendszerben a szakképzett, megbecsült és lojális munkaerő megtartása és munkakörülményeik folyamatos fejlesztése kiemelten fontos kormányzati feladat. Mindehhez a szakirányú képzések fejlesztése, az egészségügy infrastrukturális, zöld és digitális megújítása, az egészségügyi ellátórendszer folyamatainak felülvizsgálata és konszolidálása mellett az orvosbérek folyamatos fejlesztésére van szükség.

Az utóbbi években a Magyarországon bevezetett béremelések hatására csökkent ugyan az orvosok elvándorlása (akár külföldre, akár más szakmák irányába), azonban további, a felkészült munkaerőt megtartó lépésekre van szükség. A relatíve alacsony jövedelmek orvosok általi elfogadottságának egyik lehetséges magyarázata a posztszocialista rendszerből fennmaradt hálapénz jelensége, illetve a kiterjedt másodállások rendszere. A hálapénztől az elmúlt évtizedekben sem sikerült megszabadítani az egészségügyi ellátórendszert. Egy, az Európai Bizottság felkérésére készített elemzés¹⁰⁰ szerint a leginkább érintett tagállamokban a hálapénz leginkább az egészségügyi szakemberek alacsony fizetésével, a rosszul működő vezetési struktúrákkal és a hatástalan ellenőrzési mechanizmusokkal függ össze.

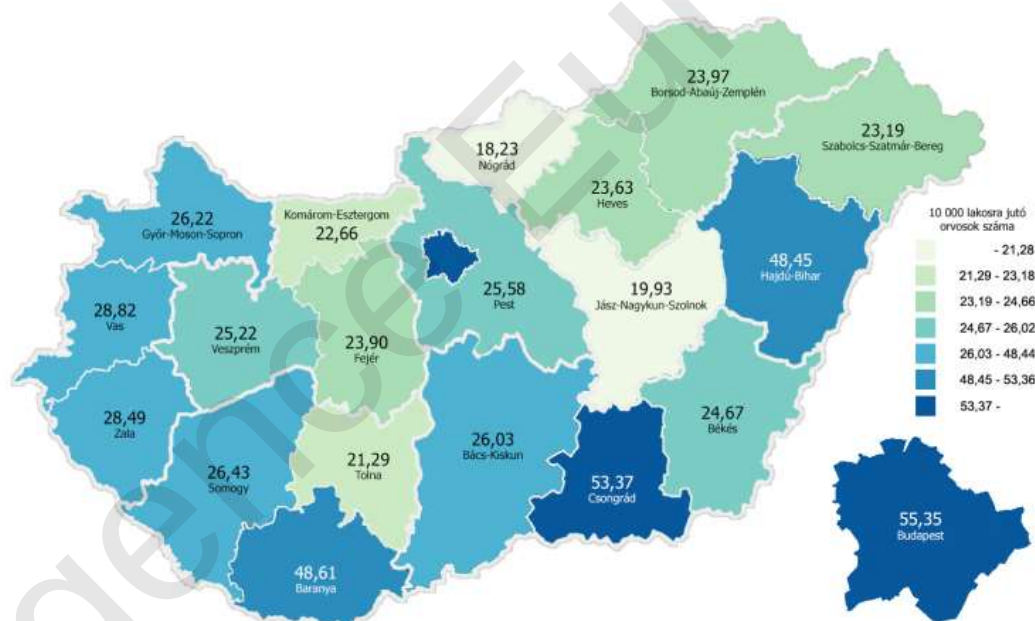
Érvényes működési nyilvántartással rendelkező orvosok korcsoport szerinti megoszlása

¹⁰⁰ Ecorys (2017.), Updated study on corruption in the healthcare sector, https://ec.europa.eu/home-affairs/sites/default/files/20170928_study_on_healthcare_corruption_en.pdf

Korcsoport	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
-24	104	108	94	113	112	113	107	112
25-29	2 050	2 380	2 736	3 096	3 462	3 605	3 617	3 686
30-34	2 483	2 460	2 455	2 468	2 594	2 663	2 904	3 178
35-39	2 656	2 762	2 742	2 881	2 900	2 807	2 699	2 604
40-44	3 036	2 968	2 792	2 820	2 604	2 700	2 819	2 863
45-49	3 391	3 385	3 353	3 378	2 955	3 012	2 946	2 763
50-54	3 908	3 872	3 757	3 725	3 281	3 303	3 350	3 288
55-59	4 276	4 371	4 426	4 318	3 786	3 837	3 796	3 636
60-64	3 258	3 452	3 603	3 913	3 632	3 984	4 165	4 209
65-69	2 349	2 535	2 747	2 855	2 416	2 717	2 923	3 128
70-	1 951	2 236	2 749	3 234	2 343	2 774	3 217	3 611
Összesen	29 462	30 529	31 454	32 801	30 085	31 515	32 543	33 078

Forrás: ÁEEK-EFF működési nyilvántartás

Érvényes működési nyilvántartással rendelkező orvosok száma 10 000 lakosra vetítve megyénként (fő) 2018

Forrás: ÁEEK-EFF működési nyilvántartás

A hálapénz, illetve szélesebb értelemben a korrupció visszaszorítása az egészségügyben is kiemelt kormányzati prioritás, illetve nemzetgazdasági érdek, hiszen a korrupció aláássa a közkiadások hatékonyságát azzal, hogy gazdaságilag hasznos eredmények elérésétől von el forrásokat. A korrupció – különösen az állami források korlátozott rendelkezésre állása esetén – az állami kiadások fenntarthatóságát is rontja, és csökkenti a beruházásokra fordítható közpénzek mennyiségét. Költségvetési hiány esetén az adósság korrupcióból eredő részének megszolgáltatásával járó költségek további negatív hatásokat gyakorolhatnak az állami

költségvetésre.¹⁰¹ A korrupció a gazdasági növekedésre is negatívan hat: számítások szerint egy ország termelékenysége kb. 2%-kal nő, ha az ország korrupciós helyzete a CPI-skálán¹⁰² egy ponttal javul¹⁰³. Becslések szerint önmagában a korrupció évente 120 milliárd euróba kerül az Európai Unió gazdasága számára¹⁰⁴.

Az orvosbérek emelése az egészségügyi területen a hálapénz és a korrupció visszaszorításának leghatékonyabb eszköze, ráadásul – az így elért megtakarításokon keresztül - hozzájárul a béremelés finanszírozhatóságának hosszú távú biztosításához.

Az új szabályozás hatása: A 2020. évi C. törvény értelmében a jelentős bérfejlesztés mellett az érintett egészségügyi dolgozóknak arról is dönteniük kellett, hogy egészségügyi szolgálati jogviszonyt kívánnak-e létesíteni vagy munkájukat magánpraxis keretében kívánják folytatni. Az Országos Kórházi Főigazgatóság (OKFŐ) tájékoztatása szerint 2021. március 1-jével az egészségügyi dolgozók 96,3 százaléka, több mint 106 ezer szakember választotta az egészségügyi szolgálati jogviszonyba lépést. A mintegy 700 új belépőt is figyelembe véve összesen több mint 3 ezer fővel csökkent a jogviszonyban lévők száma, ami hozzájárul a megemelt bérek finanszírozhatóságához.

- **Az egészségügyi ellátórendszer hatékonyságának növekedése:** a páciensek a hálapénz intézményrendszerén keresztül képesek voltak a betegutak, illetve a várakozási idő számukra kedvező befolyásolására, ami az ellátásokhoz való hozzáférés egyenlőtlenségét eredményezte. A kezelésre leginkább rászoruló, ám a hálapénzzel elvi alapon vagy anyagi erőforrások híján élni nem tudó betegek esetében a megfelelő kezelések elodázása, elmaradása meglévő betegségeik súlyosbodását eredményezhette, a súlyosabb állapotú páciens kezelése pedig óhatatlanul is csak további, addicionális költségek (drágább kezelési módszerek, hosszabb kezelési periódus stb.) mellett valósítható meg.
- **Magasabb fogyasztás:** a megemelt orvosbérek (azzal számolva, hogy azok az egyén szintjén teljes egészében pótolják a hálapénz okozta veszteségeket) magasabb fogyasztást eredményeznek, ami a fogyasztási adókon keresztül magasabb költségvetési bevételt generál.
- **Magasabb adó- és járulékbevételek:** a magasabb munkajövedelem mind a munkáltatói, mind a munkavállalói adók és járulékok növekedését vonja maga után (szemben a hálapénzzel, amely a fekete gazdaság körébe tartozik, így ezek a bevételek egyáltalán nem jelennek meg).
- **Az egészségügyi szakemberek itthon tartása:** a magasabb jövedelmek jobb perspektívát jelentenek az egészségügyben dolgozók számára, akik így kisebb valószínűséggel mennek külföldre vagy váltanak jobban jövedelmező szakmára. Ez egyrészt azt jelenti, hogy a jövedelmüket itthon költik el (többet adó- és

¹⁰¹ A KORRUPCIÓ ELLENI KÜZDELEM, https://ec.europa.eu/info/sites/default/files/file_import/european-semester-thematic-factsheet-fight-against-corruption-hu.pdf

¹⁰² Transparency International korrupciós index

¹⁰³ Kőhalmi László: A gazdasági növekedés gátló tényezője: a korrupció, JURA 2013/2, <http://real.mtak.hu/15754/1/K%C5%90HALMI-JURA-2013-2-gazdas%C3%A1gi%20n%C3%B6veked%C3%A9s%20g%C3%A1tl%C3%B3%C3%A9nyez%C5%91je-korrupci%C3%B3.pdf>

¹⁰⁴ A korrupció teljes gazdasági költsége nehezen számítható ki. Az idézett adat a szakosított intézmények és szervek, így például a Nemzetközi Kereskedelmi Kamara, a Transparency International, az ENSZ „Globális Megállapodás” elnevezésű kezdeményezése és a Világagazdasági Fórum 2009-es, „Clean Business Is Good Business” (A tiszta üzlet tiszta haszon) című közös kiadványában foglalt becsléseken alapul, mely szerint a korrupció globális szinten a GDP 5%-át teszi ki.

járulékbévételeket generálva a költségvetésnek), halmozzák fel vagy fektetik be, másrészt ez mérsékelheti az egészségügyi felsőoktatásra nehezedő keresleti nyomást, ami az érintett felsőoktatási szakok finanszírozási igényeit csökkentheti.

- **Motivált munkaező, javuló teljesítmény:** a motivált munkavállalók javuló teljesítménye – párhuzamosan az egészségügyi intézmények, valamint az infrastruktúra fejlesztésével - javítja a gyógyítási tevékenység színvonalát, ami hozzájárul az egészségügyi intézmények leterheltségének csökkentéséhez (kevesebb kórházban töltött nap, rövidebb várakozási idők stb.) így csökkentve az egészségügyi ellátórendszer finanszírozási igényét. A felszabaduló forrásokat részben további fejlesztésekre, részben a megemelt orvosberek hosszú távú finanszírozására lehet fordítani.
- **Tovagyűrűző hatás:** a korrupció bármely szakpolitikai területen történő visszaszorítása egyéb nemzetgazdasági szektorokra is pozitív hatással van, így közvetve – például a járadékvadász üzleti viselkedés visszaszorításával - hozzájárul a költségvetés bevételeinek növekedéséhez.

A GDP-t érintő hatás mintegy 300 milliárd Ft-ot jelent jövedelmi oldalról nézve, az intézkedés központi költségvetésre gyakorolt hatása 2021-es adóterhekkel és 60 százalékos fogyasztási hatással (az ÁFA-t is figyelembe véve) szakértői becslésünk szerint mintegy 148,9 milliárd forintot tesz ki.

A tervezett ágazati átalakítások fő célja az ellátásminőség és a betegelégedettség továbbfejlesztése. A megkezdett változtatások a primer prevenció és a szűrések hangsúlyos megjelenítésével együttesen várhatóan a kórházi beutalások számának csökkenését és a kórházban töltött idő rövidülését eredményezik. A cél a digitális egészségügyi megoldások, műszaki és gyógyszerészeti innovációk időben és fenntartható módon történő alkalmazása.

Becslések szerint az ellátás elmozdítása a fekvőbeteg ellátástól az alap- és járóbeteg szakellátás felé (beleértve az egynapos sebészetet) valószínűleg a béremeléshez hasonló mértékű megtakarítást eredményez 2-3 év alatt. Mindeközben a Kormány a gazdaság gyors újraindításán dolgozik annak érdekében, hogy szükség esetén az egészségügyi mutatókat kedvezően befolyásoló egészségügyi megoldások szükség esetén korán és megfelelő finanszírozással bevezethetők legyenek.

Érintettek bemutatása

A paraszolvencia kivezetése és tervezett jogi következményei a területen dolgozókon kívül az ellátást igénybe vevő betegek is hatással van.

Ütemezés

A projekt megvalósítása a független tanulmány közzétételéig tart (2023/Q4).

Mérföldkövek/Indikátorok

- Az egészségügyi szolgálati jogviszonyról szóló törvény hatályba lépése (2020/Q4)
- Független tanulmány közzététele, amely vizsgálja az intézkedésnek a hálapénz kivezetésére gyakorolt hatását (2023/Q4)

4. Nyitott stratégiai autonómia és biztonsági kérdések

A Bizottság (COM (2020) 50) számú dokumentumában bemutatta az 5G hálózatok és más kritikus rendszerek, közte az intelligens energiahálózatok közötti kölcsönös függőséggel kapcsolatos kockázatokat. A digitális kapacitások és hálózatok fejlesztéséhez a komponens

elsősorban az egészségügy digitális átállásának támogatása révén kapcsolódhat. Az egészségügyi digitális fejlesztések során a kockázatok kezelése érdekében szigorú követelményeknek megfelelő IT-biztonsági előírások kerülnek érvényesítésre.

5. Határokon átvívelő és több országot érintő projektek

A komponens keretében megvalósuló reformok nem tartalmazznak határokon átvívelő, több országot érintő beruházásokat.

6. A komponens zöld dimenziója

Zöld átmenet

A „XXI. századi egészségügy feltételeinek kialakítása” beruházás keretében több új, energiahatékony épület építése is megvalósul (025ter dimenzióköddal), így pl. fenntartható és környezettudatos üzemeltetésű kórházi infrastruktúra kerül kialakításra, továbbá a meglévő ilyen irányú továbbfejlesztésére is sor kerül.

Az RRF finanszírozásában olyan új épületek épülnek, amelyek elsődleges energiaigénye (PED) legalább 20%-kal alacsonyabb a közel nulla energiaigényű épületekre vonatkozó követelménynél (közel nulla energiaigényű épületek, nemzeti irányelvek).

Ezeket az előírásokat az érintett épületek megvalósítására vonatkozó közbeszerzési dokumentumok műszaki előírásai között rögzíteni fogjuk.

A komponensben megfogalmazott digitalizációs célú fejlesztések közvetett módon járulnak hozzá a környezetvédelmi és klímacélok eléréséhez.

Beruházás	Klíma érték (mEUR)
8 - H. Egészségügy - A XXI. századi egészségügy feltételeinek kialakítása	54,9
Összesen	54,9

Az Európai Bizottság éghajlatra vonatkozó stratégiai célkitűzéseivel a komponensben szereplő projektek bizonyított negatív hatással nincsenek.

7. Digitális dimenzió

Az **Egészségügy** komponens két reformja járul hozzá digitális célok eléréséhez.

A digitális idősgondozás reform célja, hogy a 65 éven felüli idős személyek biztonságát és életvédelmét szolgáló digitalizációs program által növelje a hozzáférés lehetőségét a szociális ellátórendszer szolgáltatásaihoz.

Az egészségügy digitális reformjának keretében megvalósuló fejlesztések fő célja a digitális technológiák használatának elterjesztése, hiszen a digitális technológiák egészségügyben történő széleskörű elterjesztésénél nincsen jobb eszköz ahhoz, hogy az egészségügy által nyújtott szolgáltatásokhoz mindenki egyenlő feltételekkel juthasson hozzá. A digitalizációs fejlesztések többek között hozzájárulnak az egészségügyben keletkező adatok összekapcsolásához, értékeléséhez, elemzéséhez és ezek alapján betegségek megelőzéséhez, illetve korai felismeréséhez, személyre szabott egészségügyi szolgáltatások kialakításához, új üzleti modellek kialakításához, a gyors és hatékony adatcseréhez, illetve -megosztáshoz, továbbá ahhoz, hogy az egészségügy ügyfelei folyamatos és friss információkat kapjanak általános egészségügyi információkról, az őket esetlegesen érintő betegségek megelőzéséről, kezeléséről, vagy az utógondozásról. Összességében tehát az e-egészségügyi szolgáltatások hozzájárulnak többek között a

- hatékonyabb diagnózis felállításához;
- a betegségek célzottabb felismeréséhez és kezeléséhez;
- a betegségek hatékonyabb megelőzéséhez;
- az egészségtudatosabb életmód kialakításához;
- a költséghatékonyabb orvosi kezelések megvalósításához és;
- a kutatás-fejlesztés és innovációs tevékenység erősítéséhez.

Mindkét reform 100%-os digitális kvótát kapott tekintettel arra, hogy mindkettő elsődleges célja a digitális kapacitások növelése.

Beruházás	Digit érték (mEUR)
Az egészségügy digitális átállásának támogatása	250,5
Az önellátásra korlátozottan képes emberek biztonságát és életvédelmét szolgáló digitalizációs program	229,2
Összesen	479,7

8. Ne okozz jelentős kárt elv

A komponens minden reformja és beruházása megfelel a „ne okozz jelentős kárt” elvnek, az alábbiak szerint. Az elemzéseken alapuló, az útmutató alapján kitöltött, mellékelt sablon tartalmazza ennek részletes alátámasztását.

Az alapellátás fejlesztése c. intézkedés keretében tervezett beavatkozásoknak, fejlesztéseknek a klímát, víz és tengeri erőforrásokat, hulladék-kezelést, lég-, víz- és talajszennyezést, valamint a biodiverzitást és a környezeti élőrendszereket befolyásoló negatív hatása nincsen.

A XXI. századi egészségügy feltételeinek kialakítása beruházás keretében legnagyobb részben épületfelújítás és új épületek építése valósul meg. A kivitelezések során nem alkalmazható olyan aktivitás, ami kockáztatná az élővizek minőségét, a hulladékot a kivitelező a hatályos jogszabályok szerint kezeli, porszennyezés csak rövid ideig és átmeneti jelleggel keletkezik.

A hálapénz kivezetése az egészségügy területén c. reformnak a jellegéből adódóan nem értelmezhető negatív környezeti hatás.

Az egészségügy digitális reformja, illetve az önellátásra korlátozottan képes emberek biztonságát és életvédelmét szolgáló digitalizációs reform keretében információs és kommunikációs folyamatok digitalizálása valósul meg, nem tervezett kivitelezési munka, a tervezett beavatkozásoknak, fejlesztéseknek a klímát, víz és tengeri erőforrásokat, hulladék-kezelést, lég-, víz- és talajszennyezést, valamint a biodiverzitást és a környezeti élőrendszereket befolyásoló negatív hatása nincsen.

9. Mérföldkövek, célok és ütemezés

Mérföldkövek/Indikátorok

Alapellátás fejlesztése

- Praxisközösségi működési formában részt vevő orvosok száma – 4.000 db (2025/Q3)
- Krónikus betegségmentes programba bevont páciensek száma – 43.000 fő (2025/Q4)
- Prevenciós, egészségfejlesztési programba bevont páciensek száma – 30.000 fő (2025/Q4)

- Praxisközösségek létrehozását célzó jogi szabályozás- 53/2021. (II. 9.) Korm. rendelet a praxisközösségekről (2021/Q1)

A XXI. századi egészségügy feltételeinek kialakítása

- Az egységes és átlátható új nemzeti egészségügyi irányítási rendszer kialakítását célzó jogi szabályozás hatályba lépése - 516/2020. (XI. 25.) Korm. rendelet az Országos Kórházi Főigazgatóság feladatairól (2021/Q1)
- Integrált betegúttal érintett megyei rendszerek megtervezése - (2023/Q2)
- Integrált betegúttal érintett megyei rendszerek száma – 22 db (2024/Q1)
- Új és korszerű egészségügyi berendezésekkel felszerelt új vagy korszerűsített egészségügyi infrastruktúra-épületek üzembe helyezése – 40 egészségügyi épület / 140.000 darab eszköz (2026/Q2)
- Egészségügyi intézmények infrastrukturális fejlesztéssel érintett területének a nagysága – 139.701 nm (2026/Q2)
- Vértételi események száma kistélepülések mobil vérgyűjtő helyein – 480 db (2026/Q1)

Az egészségügy digitális átállásának támogatása

- IT biztonsági fejlesztéssel érintett kórházak száma – 65 db (2024/Q4)
- Digitálisan elérhető új adatbázisok és betegsége-regiszterek száma – 17 db (2026/Q1)
- Elektronikus úton intézhető egészségügyi hatósági eljárástípusok aránya – 60 % (2025/Q4)
- Ellátási folyamatok digitalizálása kapcsán létrejött telemedicinális (infokommunikációs eszközökön megvalósuló) ellátások száma az adott évben – 690.000 db (2025/Q4)
- Ellátásszervezést és digitalizált ellátási folyamatokat támogató új fejlesztett EESZT modulok száma – 4 db (2025/Q4)
- Központi egészségügyi mobil applikáció elindítása (myEESZT) – (2024/Q2)
- Központi egészségügyi mobil applikációt használó felhasználók száma – 100.000 fő (2025/Q4)

Az önellátásra korlátozottan képes emberek biztonságát és életvédelmét szolgáló digitalizációs program

- A programban részt vevő időskorú, 65 év feletti száma – 1.500.000 fő (2025/Q4)
- A diszpécser szolgálat üzembe helyezése – (2022/Q3)

A hálapénz kivezetése az egészségügy területén

- Az egészségügyi szolgálati jogviszonyról szóló törvény hatályba lépése (2020/Q4)
- Független tanulmány közzététele, amely vizsgálja az intézkedésnek a hálapénz kivezetésére gyakorolt hatását (2023/Q4)

10. Finanszírozás és költségek

Alapellátás fejlesztése

Becsült költség: nettó 72,3 Mrd forint

A XXI. századi egészségügy feltételeinek kialakítása

Becsült költség: nettó 253,9 Mrd forint

Az egészségügy digitális átállásának támogatása

Becsült költség: nettó 98,9 Mrd Ft

Az önellátásra korlátozottan képes emberek biztonságát és életvédelmét szolgáló digitalizációs program

Becsült költség: nettó 90,5 Mrd Ft

A komponens teljes elszámolható költsége: 516 Mrd forint.

Az egyes költségek alátámasztását a költségbecslésre szolgáló sablondokumentumok szolgálják.

A reformok és/vagy beruházások állami támogatási szempontból történő bemutatása:

Reform és/vagy beruházás	ÁT besorolás
Alapellátás fejlesztése A XXI. századi egészségügy feltételeinek kialakítása	A kedvezményezett egészségügyi szolgáltatók az állami alapellátás részeként tevékenykednek, melynek kialakítása és működése a szolidaritás elvén alapszik és közvetlenül állami forrásból, illetve társadalombiztosítási hozzájárulásból finanszírozott. A szolgáltatás nyújtás egyetemes, illetve ingyenes. Így maga az intézkedés is ezen rendszer részét képezi, ennek megfelelően nem minősül uniós versenyjogi értelemben vett gazdasági tevékenységnek, és így az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdése szerinti állami támogatásnak.
A hálapénz kivezetése	Az intézkedésben részesülő orvosok a szolidaritás elvén alapuló nemzeti egészségügyi rendszer részei, ezért a tervezett intézkedés nem minősül állami támogatásnak az EUMSZ 107. cikk (1) bekezdés szerint, figyelemmel arra, hogy a támogatott tevékenység nem minősül uniós versenyjogi értelemben vett gazdasági tevékenységnek.
Az egészségügy digitális átállásának támogatása Az önellátásra korlátozottan képes emberek biztonságát és életvédelmét szolgáló digitalizációs program	Az intézkedés kedvezményezettje a nemzeti egészségügyi rendszer, amely a szolidaritás elvén alapul, ezért a gazdasági tevékenység hiánya miatt az intézkedés nem minősül állami támogatásnak az EUMSZ 107. cikkének (1) bekezdése alapján. A külső szolgáltatókat versenyképes, átlátható, megkülönböztetéstől mentes és feltétel nélküli pályázati eljárás alapján választják ki, a közbeszerzési szabályokkal összhangban.

11. Hitel kérelem alátámasztása (amennyiben releváns)

Nem releváns.

I. KOMPONENS: ÁLLAM ÉS KÖZIGAZGATÁS

1. A komponens bemutatása

Szakpolitikai terület: közbeszerzés, korrupciómegelőzés, jogalkotás és jogalkalmazás

Célkitűzés: Magyarország célja az Unió belső piacának egészséges működéséhez való hozzájárulás erősítése, az innovációra ösztönző befektetői környezet javítása. Célunk:

A) A korrupció elleni küzdelem hatékonyságának további növelése, ezáltal a vállalkozói és állampolgári bizalom további erősítése

B) A közbeszerzési verseny javítása mind az ajánlatkérői, mind az ajánlattevői oldalt érintő beavatkozásokkal

C) A közszolgáltatások és a döntéshozatal területén MI technológiák és automatizálható folyamatok bevezetésével a hatékonyság segítése, a minőség biztosítása

Reformok:

1. Reform: Integritás Hatóság

2. Reform: Antikorrupciós Munkacsoport

3. Reform: Az ügyészség együttműködési rendszereinek korszerűsítése a korrupciós gyakorlatok kezelése érdekében

4. Reform: Vagyonnyilatkozatokkal kapcsolatos szabályok szigorítása

5. Reform: A közhatalom gyakorlásával vagy a közvagyon kezelésével kapcsolatos kiemelt bűncselekmények esetén alkalmazandó külön eljárás bevezetése

6. Reform: Vesztegetés kizorítása az egészségügy területén

7. Reform: Elektronikus Közbeszerzési Rendszer (EKR) fejlesztése az átláthatóság növelése érdekében

8. Reform: Az egyajánlatos közbeszerzési eljárások arányának csökkentése

9. Reform: Cselekvési terv elfogadása a közbeszerzések verseny szintjének növelésére

10. Reform: A közbeszerzések teljesítménymérési keretrendszerének felállítása

11. Reform: Képzések és támogatási rendszer a közbeszerzésben való részvétel fokozása érdekében

12. Reform: A közkiadások fokozott átláthatósága

13. Reform: A Helyreállítási és Ellenállóképességi Terv végrehajtására, auditálására és ellenőrzésére vonatkozó jogi felhatalmazás

14. Reform: Csalás- és Korrupcióellenes Stratégia az uniós támogatások felhasználására vonatkozóan

15. Reform: Az ARACHNE kockázatértékelő eszköz teljeskörű és hatékony alkalmazása az összes uniós forrás tekintetében

16. Reform: Belső Ellenőrzési és Integritási Igazgatóság

17. Reform: Az OLAF-fal való együttműködés megerősítése (minden uniós támogatásra vonatkozóan)

18. Reform: Az uniós támogatás közérdekű vagyongazdálkodó alapítványok általi felhasználása átláthatóságának biztosítása

19. Reform: Nemzeti antikorrupciós stratégia és akció terv

20. Reform: Adataalapú döntéshozatal és jogalkotási folyamat támogatása a hatékonyság és átláthatóság növelése, valamint a szabálytalanságok kockázatának csökkentése érdekében

21. Reform: Az automatikus közigazgatási döntéshozatali rendszer kiterjesztése a hatékonyság, és átláthatóság növelése, valamint a szabálytalanságok kockázatának csökkentése érdekében

22. Reform: Közzolgáltatások hatékonyságát növelő nemzeti informatikai eszközkezelési rendszer megerősítése

23. Reform: Az átláthatósággal és a közérdekű információkhoz való hozzáféréssel kapcsolatos gyakorlatok megerősítése

24. Reform: Helyreállítási és Ellenállóképességi Terv hatékony végrehajtása, ellenőrzések és auditálása valamint az Unió pénzügyi érdekeinek védelme

25. Reform: A jogalkotás minőségének javítása és partnerségek kialakítása társadalmi szereplőkkel

26. Reform: Adóreform

27. Reform: Az adórendszer egyszerűsítése

28. Reform: A közkiadások hatékonyságának javítása

29. Reform: Igazságügyi rendszer

A komponens beavatkozásai a versenyképes fenntarthatóság feltételrendszerének megteremtéséhez járulnak hozzá a versenykörnyezet minőségének javításával, a résztvevőkre és a folyamatokra gyakorolt mélyreható, tartós változást eredményező változásokkal. A komponens középpontjába állítja a KKV-k digitális készségek fejlesztését és az oktatást (4. Reform) az **Átképzés és továbbképzés** kiemelt kezdeményezés céljaihoz illeszkedve.

A komponens az alábbi országspecifikus ajánlásokat szolgálja:

2019/4 Erősítse meg a korrupcióellenes keretet, többek között az **ügyészségi munka** és a **közérdekű információkhoz való hozzáférés** javítása révén, valamint erősítse meg az **igazságszolgáltatás függetlenségét**. Javítsa a döntéshozatali folyamat minőségét és átláthatóságát a hatékony **szociális párbeszéd**, az egyéb érdekelt felek bevonása, valamint rendszeres és megfelelő **hatásvizsgálatok** révén. Folytassa az **adórendszer** egyszerűsítését, és erősítse azt meg az agresszív adótervezés kockázatával szemben. Javítsa a **versenyt és a szabályozás kiszámíthatóságát a szolgáltatási ágazatban**.

2020/4 Biztosítsa, hogy a veszélyhelyzeti intézkedések az európai és nemzetközi normákkal összhangban szigorúan arányosak és időben korlátozottak legyenek, és ne befolyásolják az üzleti tevékenységet és a szabályozási környezet stabilitását. Biztosítsa a **szociális partnerek** és az érdekelt felek hatékony bevonását a szakpolitikai döntéshozatalba. **Javítsa a versenyt a közbeszerzések terén**.

2020/5 Erősítse meg az adórendszert az agresszív adótervezés kockázatával szemben.

2022/4 Erősítse meg a korrupcióellenes keretet, többek között az ügyészségi munka és a közérdekű információkhoz való hozzáférés javítása révén, valamint erősítse meg a bírói függetlenséget. Hatékony szociális párbeszéd, az egyéb érdekelt felek bevonása, valamint

rendszeres hatásvizsgálatok révén javítsa a döntéshozatali folyamat minőségét és átláthatóságát. Folytassa az adórendszer egyszerűsítését. Javítsa a versenyt a közbeszerzések terén.

A komponens reformjai tartalmazzák azokat a beavatkozásokat (korrekciós intézkedéseket) is, amelyeket Magyarország az uniós költségvetés védelmét szolgáló általános rendelkezésekről szóló, 2020. december 16-i (EU, Euratom) 2020/2092 európai parlamenti és tanácsi rendelet 6. cikkének (7) bekezdése szerint indult eljárás keretében vállalt, a 2022/0295 (NLE) tanácsi határozat szerint.

A komponens HET-ből elszámolható költsége: 26 Mrd Ft

2. Fő kihívások és célkitűzések

a) Fő kihívások

➤ Magas az egyajánlatos közbeszerzési eljárások aránya

Az Európai Bizottság által évente közzétett, közbeszerzésekre vonatkozó Egységes Piaci Eredménytáblában (Single Market Scoreboard) szereplő indikátorok között kiemelkedő szerepet kap az egyajánlatos közbeszerzési eljárások száma. A legutolsó, 2020. évre vonatkozó 2021. évi Eredménytábla alapján Magyarország az uniós tagállamok közül a hatodik az egyajánlatos eljárások aránya vonatkozásában 39%-os eredményével (az arány 2019-ben 40% volt).¹⁰⁵

A hazai Elektronikus Közbeszerzési Rendszer (a továbbiakban EKR) adatai hasonló helyzetet mutatnak azzal, hogy az uniós értékhatárok alatti eljárásokban az egyajánlatos eljárások aránya valamivel alacsonyabb, mint az uniós értékhatárt meghaladó közbeszerzéseknél.

Eredményes részek száma 2020-2021				
	2020.		2021.	
EU forrásból finanszírozott	4 214 db		3 527 db	
Hazai forrásból finanszírozott	9 791 db		10 304 db	
Összesen	14 005 db		13 831 db	
Egyajánlatos közbeszerzések arányának alakulása darabszám tekintetében 2020-2021				
	2020.		2021.	
	db	arány	db	arány
EU forrásból finanszírozott	725 db	17,2%	560 db	15,9%
Hazai forrásból finanszírozott	3 474 db	35,5%	3 694 db	35,9%
Összesen	4 199 db	30,0%	4 254 db	30,8%

Adatok forrása: EKR

¹⁰⁵https://ec.europa.eu/internal_market/scoreboard/performance_per_policy_area/public_procurement/index_en.htm

Eredményes részek értéke 2020-2021				
	2020.		2021.	
EU forrásból finanszírozott	763 Mrd Ft		1 156 Mrd Ft	
Hazai forrásból finanszírozott	1 986 Mrd Ft		2 482 Mrd Ft	
Összesen	2 748 Mrd Ft		3 638 Mrd Ft	
Egyajánlatos közbeszerzések arányának alakulása érték tekintetében 2020-2021				
	2020.		2021.	
	Mrd Ft	arány	Mrd Ft	arány
EU forrásból finanszírozott	31 Mrd Ft	4,1%	33 Mrd Ft	2,8%
Hazai forrásból finanszírozott	572 Mrd Ft	28,8%	584 Mrd Ft	23,5%
Összesen	603 Mrd Ft	22,0%	616 Mrd Ft	16,9%

Adatok forrása: EKR

Eredményes részek értéke 2019-2020				
	2019.		2020.	
Nemzeti eljárásrend	815 Mrd Ft		519 Mrd Ft	
Uniós eljárásrend	1 701 Mrd Ft		2375 Mrd Ft	
Uniós és nemzeti eljárásrend együttesen	2 516 Mrd Ft		2 893 Mrd Ft	
Egy ajánlatos eljárások arányának alakulása érték tekintetében 2019-2020				
	2019.		2020.	
	Mrd Ft	arány	Mrd Ft	arány
Nemzeti eljárásrend	151 Mrd Ft	18,5%	60 Mrd Ft	11,5%
Uniós eljárásrend	569 Mrd Ft	33,5%	626 Mrd Ft	26,4%
Uniós és nemzeti eljárásrend együttesen	720 Mrd Ft	28,6%	686 Mrd Ft	23,7%

Adatok forrása: EKR

Számos tényező befolyásolhatja, hogy egy közbeszerzési eljárásban hány ajánlat érkezik a piacról. Egyik ilyen az ajánlatkérői magatartás, amely miatt az eljárások nem kerülnek megfelelően előkészítésre, nem megfelelően kerülnek a piaci viszonyok felmérésre, így túl szűken kerül meghatározásra a beszerzés tárgya vagy annak valamely eleme, esetleg a közbeszerzés egyéb feltételei gátolják a szélesebb körű ajánlattételt. Az alacsony számú ajánlat adódhat a piac sajátosságaiból is – például, ha eleve kevés szereplő van az adott piacon – vagy esetleg az ajánlattevői magatartásból is. Bizonyos esetekben azonban a piaci szereplők – különösen a KKV-k – tapasztalatainak hiánya jelenthet gátat az ajánlattétel során. Figyelembe kell azonban venni, hogy olyan helyzetek is előfordulhatnak, hogy adott esetben a beszerzésnek egyedi sajátosságai vannak, és akár minden fél jóhiszemű magatartása ellenére sem alakul ki verseny egy szerződésért.

Az Európai Bizottság Regionális és Várospolitikai Főigazgatósága (DG REGIO) megbízásából készített „*Single bidding and non-competitive tendering procedures in EU Co-funded Projects*” című tanulmány¹⁰⁶ szerint szignifikáns hatással bírhat az

¹⁰⁶ https://ec.europa.eu/regional_policy/en/information/publications/reports/2019/single-bidding-and-non-competitive-tendering

ajánlatkérők döntési sebessége, a rövid ajánlattételi határidők meghatározása, a hirdetmény nélküli eljárások alkalmazása, de akár a közbeszerzési eljárások megindításának időbeli eloszlása is.

➤ **A politikai, szakpolitikai illetve közigazgatási döntéshozatal és az arról való átlátható tájékoztatás nem megfelelő mértékben használja az adatelemzés és a mesterséges intelligencia megoldásait**

A 2016-ban készült Nemzeti Adatpolitikáról szóló Fehér Könyv¹⁰⁷ rögzíti a hatékonyabb adatkezelés és felhasználás, ennek részeként biztonságos közadat újrahazsnosítás szükségességét. A jogszabályalkotásra illetve közigazgatás-fejlesztési intézkedésekre vonatkozó javaslatokat fogalmaz meg a 2017-ben készült Digitális Jólét Program 2.0¹⁰⁸ stratégiai tanulmány is. Ennek 3.5.2 fejezete feltárja a közadat-újrahazsnosítás akadályait, ahol közpolitikai, technikai akadályok mellett azonosításra kerül a közadatmodellek hiánya és a szervezetek alacsony tudásszintje is. A közigazgatási és döntéshozatali folyamatok automatizálása nem eléggé elterjedt.

b) Célkitűzések

1.) A korrupció elleni küzdelem hatékonyságának növelése

Az Európai Bizottság Költségvetési Főigazgatósága által létrehozott és működtetett **EDES** rendszer (Early Detection and Exclusion System; Korai felismerési és kizárási rendszer) biztosítja azon gazdasági szereplők (személyek és szervezetek) korai felismerését, amelyek kockázatot jelentenek az Unió pénzügyi érdekeire, illetve biztosítja, hogy az érintettek kizárássra kerüljenek az uniós források megszerzéséből és/vagy szankcióban részesüljenek. Ennek Magyarországon történő használatáról a 3. fejezetben írunk részletesen, csakúgy, mint az **ARACHNE** rendszer használatáról.

A komponens céljai a 2020-ban kihirdetett, 2022-ig szóló Nemzeti Korrupcióellenes Stratégiában (amelynek a végrehajtására vonatkozó intézkedési tervben rögzített egyes intézkedések végrehajtási határideje – legkésőbb 2023. június 30-ig – meghosszabbításra került)¹⁰⁹ meghatározottakkal összhangban olyan feltételek kialakítása, amelyek elősegítik a korrupciós helyzetek időben történő felismerését, kezelését, és ezzel támogatják a közigazgatás és a társadalom valamennyi szereplőjét abban, hogy az ilyen típusú veszélyeket meg tudják előzni, felismerjék, illetve kezeljék azokat, fokozva egyidejűleg a szervezeti integritást.

Kitűzött céljait három beavatkozási területen keresztül valósítja meg, amihez a komponensben tervezett lépések is alkalmazkodnak: ezek a technológiaalapú, szabályalapú, és az értékalapú beavatkozások.

¹⁰⁷ https://www.magyar.hu/wp-content/uploads/2019/09/Adatpolitikai_feher_konyv_201608.pdf

¹⁰⁸ <https://digitalisjoletprogram.hu/files/57/1c/571c60381c274901733f8a2fc8a1cca5.pdf>

¹⁰⁹ 1328/2020. (VI. 19) Korm. határozat a 2020-2022 közötti időszakra szóló középtávú Nemzeti Korrupcióellenes Stratégia, valamint az ahhoz kapcsolódó intézkedési terv elfogadásáról. A Stratégia, illetve az ahhoz kapcsolódó intézkedési tervben foglalt egyes intézkedések végrehajtásának határidejét az 1953/2021. (XII. 22.) Korm. határozat meghosszabbította.

Intézkedés elnevezése	Kapcsolódás hazai szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás uniós szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás Országspecifikus ajánláshoz
Az ügyészség együttműködési rendszereinek korszerűsítése a korrupciós gyakorlatok kezelése érdekében	Nemzeti Korrupcióellenes Stratégia 2020-2022		CSR 2019 és 2022 – az ügyészségi munka megerősítése és a közérdekű információkhoz való hozzáférés javítása
Vesztegetés kiszorítása az egészségügy területén	Nemzeti Korrupcióellenes Stratégia 2020-2022	EU Anti Corruption Report 2014	2020 – CSR 2022
Elektronikus Közbeszerzési Rendszer (EKR) fejlesztése az átláthatóság növelése érdekében	Nemzeti Korrupcióellenes Stratégia 2020-2022 Nemzeti Digitalizációs Stratégia		CSR 2019 és 2022 – ügyészségi munka megerősítése és a közérdekű információkhoz való hozzáférés javítása

A hatékony küzdelem elérése érdekében a komponens célja:

- az ügyészség együttműködési rendszereinek magasabb szintre emelése, az adatkezelés informatikai és eljárásrendi folyamatainak új alapokra helyezése;
- a legmagasabb korrupciós kockázatot rejtő ellátórendszer, az egészségügy területén megjelenő korrupciós gyakorlatok megelőzése, szemléletformálás

2.) A közbeszerzések körében a legfőbb célkitűzés a verseny szintjének javítása, illetve ezen belül kiemelten az egyajánlatos közbeszerzések arányának csökkentésére irányuló intézkedések kidolgozása.

Az intézkedéseket oly módon tervezzük kialakítani, hogy azok megfelelően reagáljanak az egyajánlatos közbeszerzéseket befolyásoló tényezőkre. Ugyanakkor fontos, hogy az intézkedések a kitűzött célhoz képest arányosak legyenek, és ne okozzák az adminisztrációs terhek túlzott növekedését sem ajánlatkérői, sem pedig ajánlattevői oldalon, valamint ne okozzanak fennakadást sem a közbeszerzések lefolytatásában és ezáltal az állami, illetve önkormányzati intézmények működésében. Lényeges hangsúlyozni, hogy a közbeszerzések körében a verseny szintjének érezhető növelése a hazai gazdaság és a közbeszerzési piac működésében olyan változásokat igényel, amelyek csak hosszabb távon, és a piaci döntések logikáját tiszteletben tartó, átfogó intézkedésekkel segíthetők elő hatékonyan.

A fentiekhez kapcsolódóan a közbeszerzések terén megvalósítandó reformok a következő célkitűzések mentén kerülnek kialakításra:

- Az egyajánlatos közbeszerzési eljárások hátterének jobb megismerése és kormányzati intézkedések bevezetése** – cél az egyajánlatos közbeszerzési eljárások vizsgálata a verseny hiánya problémájának pontosabb feltárása érdekében, valamint a legjobb gyakorlatok és a korábban bevezetett intézkedések tapasztalatainak összegezése alapján intézkedési terv készítése.
- Az ajánlatkérői magatartás javítása** – cél az ajánlatkérők magatartásának javítása oly módon, hogy a közbeszerzési eljárásaik előkészítése és lebonyolítása során kiemelt

figyelmet fordítsanak a verseny megfelelő szintjére és tegyenek megfelelő lépéseket annak érdekében, hogy a közbeszerzési eljárásaik során a verseny lehető legmagasabb szintje biztosított legyen.

- c. **A verseny szintjének folyamatos nyomon követése** – a verseny szintjének folyamatos nyomon követését látjuk szükségesnek annak érdekében, hogy naprakész és pontos információkkal rendelkezünk annak alakulásáról a közbeszerzési eljárásokban. Cél egy olyan monitoring mechanizmus létrehozása, amely lehetővé teszi a kormányzati szervek számára az összesített adatokon felül a közbeszerzési piacok rendszeres verseny szempontú elemzését, kitérve különösen azokra a szektorokra, beszerzési tárgyakra, ahol nem megfelelő a verseny szintje.
- d. **A KKV-k közbeszerzési eljárásokban való részvételének elősegítése** – a közbeszerzésekben a piaci versenyhelyzet javításának egyik kulcsa a KKV-k eljárásokhoz való hozzáféréseinek további javítása. Cél a KKV-k közbeszerzési eljárásokban való részvételre irányuló hajlandóságának növelése, beleértve azokat a vállalkozásokat is, akik ez idáig nem, vagy csak elvétve indultak közbeszerzési eljárásokon. **Ehhez a komponens keretében ösztönző támogatást is biztosítunk.**

Intézkedés elnevezése	Kapcsolódás hazai szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás uniós szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás országspecifikus ajánláshoz
Célkitűzés 1: Az egyajánlatos közbeszerzések háttérének jobb megismerése és akcióterv készítése	1027/2021 (II.5.) Korm. határozat 5. pontja		2020. CSR4 2022. CSR4
Célkitűzés 2: Az ajánlatkérői magatartás javítása	1027/2021 (II.5.) Korm. határozat 5. pontja		2020. CSR4 2022. CSR4
Célkitűzés 3: A verseny szintjének folyamatos nyomon követése	1027/2021 (II.5.) Korm. határozat 5. pontja		2020. CSR4 2022. CSR4
Célkitűzés 4: A KKV-k közbeszerzési eljárásokban való részvételének elősegítése	1027/2021 (II.5.) Korm. határozat 5. pontja		2020. CSR4 2022. CSR4

3.) Az adatalapú, transzparens döntéshozatal támogatása

Célunk a társadalom tájékoztatásának bővítése és **audiovizualizációs tartalmak széles körű elterjesztése** a jogszabályok és szakpolitikai döntések, hatáselemzések területén. Célunk a központi közigazgatási döntéseket megalapozó adatvizualizációs képesség létrehozása, a **döntés-előkészítésben résztvevő szereplők tudásszintjének növelése, kompetenciáik bővítése**. A komponens célja **10 adatterületen pilot projektek** megvalósítása az adatvizualizációval javítható döntések bemutatására.

A közigazgatási döntéshozatal minőségének és átláthatóságának javítása érdekében célunk az **automatizált döntések körének bővítése**, a lakosság felé biztosítható **transzparencia növelése**. A cél eléréséhez a lakosságot széles körben elérő ügköröket jelöltünk ki: gépjármű ügyintézés, egyszerűsített honosítás, földhivatali hatósági tevékenység.

A minél magasabb fokú automatizált döntéshozatal bevezetése javítja a folyamat transzparenciáját, ellenőrizhetőségét. Az informatikai alkalmazás által – *lekövethető algoritmus szerint* – kerülnek végrehajtásra a korábban emberi közreműködés útján elvégzett műveletek, így a folyamatban a humánerőforrás használatának aránya csökken. Emberi beavatkozás nélkül valósul meg a döntéshozatal, így a korrupciós lehetőségek száma csökken. Az automatizált döntéshozatal egységesíti az ügyintézési gyakorlatot is, ezáltal is támogatva a korrupcióellenes tevékenységet. A kiválasztott területek – földhivatali hatósági tevékenység, gépjármű ügyintézés, egyszerűsített honosítás – kiemelten veszélyeztetett területek a korrupció szempontjából. Ezen területek esetében szükséges az egyes ügytípusokat megvizsgálni és a vizsgálatok függvényében kiválasztani a konkrét ügyeket. Ezeken a területeken az antikorrupciós tevékenységgel, a fejlesztés megvalósításával jelentős eredmény érhető el, mely a társadalmi megítélés szempontjából is előnyös. Az ügyek számossága azért is fontos, mert a fejlesztéssel érintett három terület jelentős számú ügyben teszi lehetővé az automatikus döntéshozatal lehetőségeinek kihasználását.

Az átlátható döntéshozatalt mind a jogalkotás, mind az adathasználat és költségvetési kiadások területén támogatja a komponens több reformja is: *Az átláthatósággal és a közérdekű információkhoz való hozzáféréssel kapcsolatos gyakorlatok megerősítése* (23. Reform) intézkedés, *A jogalkotás minőségének javítása és partnerségek kialakítása társadalmi szereplőkkel* (25. Reform), valamint *A közkiadások hatékonyságának javítása* (28. Reform).

Intézkedés elnevezése	Kapcsolódás hazai szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás uniós szakpolitikai stratégiákhoz	Kapcsolódás Országspecifikus ajánláshoz
Adataalapú döntéshozatal és jogalkotási folyamat támogatása a hatékonyság és átláthatóság növelése, valamint a szabálytalanságok kockázatának csökkentése érdekében Az átláthatósággal és a közérdekű információkhoz való hozzáféréssel kapcsolatos gyakorlatok megerősítése A jogalkotás minőségének javítása és partnerségek kialakítása társadalmi szereplőkkel A közkiadások hatékonyságának javítása	Nemzeti Digitalizációs Stratégia Mesterséges Intelligencia Stratégia	EU's Digital Strategy European Green Deal	2019. 4. Javítsa a döntéshozatali folyamat minőségét és átláthatóságát a hatékony szociális párbeszéd, az egyéb érdekelt felek bevonása, valamint rendszeres és megfelelő hatásvizsgálatok révén. 2022. 4. Hatékony szociális párbeszéd, az egyéb érdekelt felek bevonása, valamint rendszeres hatásvizsgálatok révén javítsa a döntéshozatali folyamat minőségét és átláthatóságát

3. A komponens reformjainak és beruházásainak bemutatása

1. reform: Integritás Hatóság

A Magyar Kormány kötelezettséget vállal az Integritás Hatóság (a továbbiakban: Hatóság; ideiglenes elnevezés) létrehozására azzal a céllal, hogy erősítse bármely uniós pénzügyi

támogatás végrehajtásához kapcsolódó csalás, összeférhetetlenség és korrupció, valamint egyéb jogsértések és szabálytalanságok megelőzését, feltárását és kijavítását.

Felépítés és erőforrások

A Hatóság független szerv. Más személytől vagy szervtől nem fogadhat el utasítást. A Hatóság igazgatósága az elnökből és a két elnökhelyettesből áll. Az igazgatóság kollegiális szervként szervezi és irányítja a Hatóság munkáját. A Hatóság igazgatósága tevékenységéről évente beszámol az Országgyűlésnek.

A Hatóság elnöke hivatalból tagja a Közbeszerzési Hatóság keretében működő Tanácsnak, és ő a Korrupcióellenes Munkacsoport elnöke.

Az elnököt és a két elnökhelytestet az Állami Számvevőszék elnökének javaslatára a köztársasági elnök nevezi ki egyszeri, nem megújítható hatéves időtartamra. A kinevezéshez nem követelhető meg a Kormány tagjának ellenjegyzése. Az Integritás Hatóság igazgatósági tagjelöltjeinek névsorát pályázati felhívás alapján kell összeállítani azzal a céllal, hogy az igazgatóságban betöltendő posztok legalább kétszeresének megfelelő számú tagjelölés érkezzen.

A tagokat szakmai érdemeik, végzettségük, a közbeszerzéshez és a korrupció elleni küzdelemhez kapcsolódó – beleértve a nemzetközi szintet is – jogi és pénzügyi területen szerzett széles körű és vitathatatlan gyakorlatuk és hírnevük, valamint az e területekre vonatkozó igazolt szaktudásuk alapján kell kiválasztani.

Az Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóság (EUTAF) főigazgatója alkalmassági bizottságot („bizottság”) hív össze, amely kötelező véleményt ad arról, hogy a pályázati felhívásra jelentkező jelöltek megfelelnek-e a követelményeknek. A bizottság három független tagból áll, akiknek elismert nemzetközi szervezetnél szerzett tapasztalattal, megfelelően hosszú, igazolható és releváns gyakorlattal kell rendelkezniük a közbeszerzés és/vagy a korrupció elleni küzdelem területén.

Az alkalmassági bizottság tagjai az igazgatóság tagjelöltjeinek alkalmassága tárgyában adandó véleményadásukat megelőzően, illetve az igazgatóság működésének felülvizsgálatát megelőzően közzéteszik az érdekeltségi nyilatkozataikat és a vagyonynyilatkozataikat, és nyilatkoznak arról, hogy feladatuk ellátásával kapcsolatban nem áll fenn összeférhetetlenség, és ezt a nyilatkozatot legalább 5 évig meg kell őrizni. Az alkalmassági bizottság tagjai:

- a kinevezésüket megelőző öt évben nem tölthettek be választott politikai tisztséget vagy politikai tisztséget a kormányzatban;
- a kinevezésüket megelőző öt évben nem állhattak párt vagy politikai alapítvány foglalkoztatásában, és sem önkéntes alapon, sem díjazás ellenében nem végeztek tevékenységet ilyen szervezetek számára.

A költségvetési rendelet 61. cikkében meghatározott elveknek megfelelő összeférhetetlenségi szabályokat a kötelező vélemény kiadását követő 5 évig kell alkalmazni az alkalmassági bizottság tagjaira. Magyarország kötelezettséget vállal arra, hogy ezeket a szabályokat beépíti az Integritás Hatóságról szóló jogszabályba.

A bizottság az egyes jelöltek alkalmasságáról egyszerű többséggel fogadja el véleményét minden jelölt esetében. Csak azok a jelöltek jelölhetők, akikről a bizottság pozitív véleményt adott.

Az igazgatóság tagjaira szigorú összeférhetetlenségi szabályok vonatkoznak, amelyek kiterjednek a korábbi, a párhuzamosan végzett és a jövőbeli tevékenységekre is, köztük az alábbiakra:

- a jelölést megelőző öt évben nem töltöttek be választott politikai tisztséget vagy politikai tisztséget a kormányzatban;
- a jelölést megelőző öt évben nem álltak párt vagy politikai alapítvány foglalkoztatásában, és sem önkéntes alapon, sem díjazás ellenében nem végeztek tevékenységet ilyen szervezetek számára;
- megbízatásuk ideje alatt nem folytathatnak kereső tevékenységet, kivéve a tudományos tevékenységet, valamint az azzal összefüggő publikációkat;
- gazdálkodó szervezetben nem rendelkezhetnek irányítást biztosító részesedéssel;
- nem lehetnek párt vagy politikai alapítvány tagjai.

Az igazgatóság tagjai a hivatalba lépés előtt közzéteszik érdekeltségi és vagyonyilatkozatukat, és nyilatkoznak arról, hogy feladatuk ellátásával kapcsolatban nem áll fenn összeférhetetlenség, és ezt a nyilatkozatot a megbízatásuk lejártát követően legalább 5 évig meg kell őrizni. A nyilatkozat valóságtartalmát rendszeresen, pl. évente egyszer ellenőrizni kell és ezen ellenőrzések eredményét legalább 5 évig meg kell őrizni. Az Integritás Hatóság igazgatóságának tagjaira és alkalmazottaira a költségvetési rendelet 61. cikkében meghatározott elvekkel összhangban álló összeférhetetlenségi szabályokat kell alkalmazni. Magyarország kötelezettséget vállal arra, hogy ezeket a szabályokat beépíti az Integritás Hatóságról szóló jogszabályba.

Az elnök és az elnökhelyettesek javadalmazását és juttatásait a Magyar Nemzeti Bank elnöke és alelnökei javadalmazásával és juttatásaival arányosan kell meghatározni.

Az igazgatóság tagja nagyon korlátozott esetben és csak akkor menthető fel, ha a kinevezését követően merül fel olyan összeférhetlenségi helyzet, amelyről nem nyilatkozott megfelelően vagy nem orvosolta azt, és jogerős büntetőítélet születik vele szemben olyan ügyben, amely összefügghet az Integritás Hatóság tevékenységével vagy érintheti az adott igazgatósági tag függetlenségét és semlegességét.

Az Integritás Hatóság igazgatósági tagjainak kinevezését követően két évvel az alkalmassági bizottság nemzetközi szervezetekkel együttműködve és egyeztetve felülvizsgálja a testület működését.

A Hatóság költségvetése külön fejezetet képez a központi költségvetésen belül. A Hatóság megküldi a Kormánynak költségvetési tervezetét. A Kormány ezt beilleszti az Országgyűlésnek megküldött költségvetési tervezetbe. A Hatóság költségvetési előirányzatai a Hatóság hozzájárulása nélkül nem csökkenthetők a költségvetési év folyamán.

A Hatóság elnöke gyakorolja a munkáltatói jogokat a Hatóság személyi állománya fölött. A Hatóság személyi állománya az alább leírt tevékenységi körökhöz igazolódó feladatokkal arányosan kerül kialakításra. A Hatóság személyi állományának indikatív létszáma 50 fő.

A Hatóság feladatai

A Hatóság minden olyan esetben beavatkozik, ahol véleménye szerint az illetékes hatóságok nem tették meg a szükséges lépéseket olyan csalás, összeférhetetlenség, korrupció és egyéb jogsértés vagy szabálytalanság megelőzésére, felderítésére és kijavítására, amely hátrányosan érinti vagy érintheti bármely uniós pénzügyi támogatás végrehajtását.

Első feladatként az Integritás Hatóság már a teljes körű funkcionalitás megvalósítása során integritáskockázat-értékelési gyakorlatot indít az uniós források védelmében (a továbbiakban: integritáskockázat-értékelési gyakorlat), amely magában foglalja a magyarországi közbeszerzési rendszer integritási helyzetének felmérését. Az értékelés azonosítja a kezelendő integritás kockázatokat és rendszerszintű problémákat, a kezelésükre rendelkezésre álló eszközöket, az ilyen kockázatok és problémák kezelésében mutatkozó hiányosságokat, valamint a megoldásokat. Az értékelést az érintett és hozzáértő nemzetközi szervezetekkel, például az OECD-vel vagy a Világbankkal szorosan együttműködve és egyeztetve kell elvégezni. A közbeszerzéssel kapcsolatos kockázatértékelés a közbeszerzési rendszerek értékelésére szolgáló módszertan (MAPS) IV. pillérének (a közbeszerzési rendszer elszámoltathatósága, integritása és átláthatósága) mutatóin alapul. Figyelembe veszi a magyarországi integritást monitorozó nemzeti vagy nemzetközi civil társadalmi szervezetek visszajelzéseit és hozzájárulását is. Az integritáskockázat-értékelési gyakorlatot észszerűen rövid, négy hónapot meg nem haladó időtartamon belül kell elvégezni. Az integritáskockázat-értékelési gyakorlatról jelentés készül, amely lehetővé teszi az Integritás Hatóság számára, hogy átfogó képet kapjon az uniós költségvetésből származó pénzügyi támogatás végrehajtásával kapcsolatos sajátos integritáskockázatokról, többek között a közbeszerzés területén; az Integritás Hatóság a feladatai ellátása során különös figyelmet fordít a jelentésre, és figyelembe veszi az éves elemző jelentés elkészítésekor. A jelentés különösen alapul szolgál az integritáskockázati mutatók kidolgozásához.

Az Integritás Hatóság ajánlásokat ad ki az illetékes hatóságoknak arra vonatkozóan, hogy miként kell javítani az uniós költségvetésből (különösen közbeszerzés útján) nyújtott támogatás végrehajtásával kapcsolatos csalás, korrupció és összeférhetetlenség megelőzését, felderítését és kijavítását az uniós források védelme érdekében. Ezeket az ajánlásokat bele kell foglalni az éves jelentésekbe (lásd alább), illetve lehetnek eseti ajánlások a jelentéseken kívül is.

A Hatóság évente elemző integritásjelentést készít, amely tartalmazza a következőket:

- a közbeszerzési piac koncentrációjának, valamint a pályázati eljárásokban a becsült és a végső árak közötti lehetséges különbségeknek a teljes körű és átfogó elemzése, az alkalmazandó szabályok hatékonyságának értékelése, a szabályok végrehajtása során jelentkező szűk keresztmetszetek, adminisztratív gyakorlat, kockázati mutatók meghatározása;

- a keretmegállapodások alkalmazásának, valamint az odaítélt szerződések és a megkötött megállapodások gazdasági szereplők közötti elosztásának, és az ilyen keretmegállapodások alapján odaítélt egyedi szerződések elosztásának értékelése;
- jelentés arról, hogy a meglévő ellenőrzési rendszer segíti-e, illetve hogyan segíti a korrupció, a csalás és az összeférhetetlenség kockázatának azonosítását és hatékony megelőzését, valamint az ilyen esetek felderítését és kezelését;
- a fent említett kérdésekre vonatkozó ajánlások, és
- annak értékelése, hogy az illetékes hatóságok hogyan vették figyelembe a korábbi jelentéseket és ajánlásokat.

Ezenkívül az első jelentés:

- tartalmaz egy értékelést arról, hogy az összeférhetetlenségre vonatkozó meglévő szabályozások összhangban vannak-e az összeférhetetlenségek költségvetési rendelet szerinti elkerüléséről és kezeléséről szóló iránymutatásról szóló bizottsági közleményben (2021/C 121/01) foglalt iránymutatással, és hogy szükség van-e javításokra;

- az integritáskockázat-értékelési gyakorlatra (lásd fent) figyelemmel meghatározza a csalás (az (EU) 2017/1371 irányelv 3. cikke szerinti értelemben), a korrupció (az (EU) 2017/1371 irányelv 4. cikk (2) bekezdése szerinti értelemben), illetve az összeférhetetlenség (az (EU, Euratom) 2018/1046 rendelet 61. cikk a) pontja és a 2014/24/EU irányelv 24. cikke szerinti értelemben, az összeférhetetlenségek költségvetési rendelet szerinti elkerüléséről és kezeléséről szóló bizottsági iránymutatás (C/2021/2119) szerint kiegészítve) egyedi mutatóit.

Az éves jelentéseket minden év június 30-ig (az első 2023. június 30-ig) nyilvánosan hozzáférhetővé kell tenni az előző naptári évre vonatkozóan; a jelentéseket az Integritás Hatóság benyújtja az Országgyűlésnek. A Kormány az Integritás Hatóság jelentésének közzétételétől számított három hónapon belül írásban kifejti, hogyan fogja kezelni a jelentésben foglalt megállapításokat.

A közbeszerzési verseny szintjének növelésére irányuló cselekvési tervnek (amelyet a kondicionalitási rendelet szerinti eljárásban Magyarország által benyújtandó külön korrekciós intézkedésnek megfelelően kell kidolgozni) megfelelően figyelembe kell vennie az Integritás Hatóság által az éves jelentéseiben tett megállapításokat, és azok kezelése érdekében egyedi eszközöket kell tartalmaznia a közbeszerzési integritásellenőrzések előmozdítása és hatékonysága érdekében.

A Hatóság hatáskörei és jogosítványai

A Hatóság minden olyan rendelkezésre álló információt értékel, amely a feladatai szempontjából releváns. A Hatóság teljes körű hozzáféréssel rendelkezik a közbeszerzéssel kapcsolatos feladatai ellátásához szükséges információkhoz, valamint a bármilyen uniós támogatást bármilyen módon érintő korrupciós, csalási és összeférhetetlenségi esetekhez. Ez magában foglalja a folyamatban lévő közbeszerzési eljárásokra, valamint, kérésre, a következő/tervezett közbeszerzési eljárásokra, az összeférhetetlenségi nyilatkozatokra és vagyonynyilatkozatokra vonatkozó információkat. A Hatóságnak jogában áll továbbá az érintett hatóságoktól a vonatkozó ügyiratokat bekérni és beszerezni, valamint további információkat kérhet és kaphat tőlük.

Ami az Integritás Hatóság által a feladatai ellátásához kért adatokhoz és információkhoz való hozzáférést, valamint az Integritás Hatóság által más hatóságoknak adott utasításokat illeti, beleértve a nevében végrehajtandó közigazgatási vizsgálati cselekményekre (lásd alább) vonatkozókat is, a jogszabály elő fogja írni, hogy az érintett hatóságok észszerű, 60 napot meg nem haladó határidőn belül kötelesek eljárni. Külön rendelkezések fel fogják jogosítani az Integritás Hatóságot arra, hogy az érintett hatóság hallgatását az általános közigazgatási rendtartásról szóló 2016. évi CL. törvény 15. § (2) bekezdése és 25. §-a alapján bíróság előtt megtámadhassa. Ez nem érinti az érintett hatóságok függetlenségét.

A Hatóság a rendelkezésre álló, illetve a más hatóságoktól kért információk alapján saját kezdeményezésére vagy panasz alapján járhat el. E célból létrehoz egy visszaélést bejelentő felületet, amely anonim és bizalmas kapcsolattartásra nyújt lehetőséget.

A Hatóság felügyeleti vagy ellenőrzési feladatai ellátása érdekében utasíthatja az érintett nemzeti hatóságokat. Különösen hatáskörrel rendelkezik arra, hogy az uniós pénzeszközök kezelésével kapcsolatos panasz és gyanú alapján összeférhetetlenségi nyilatkozatok ellenőrzésére irányuló eljárás kezdeményezésére utasítsa az illetékes hatóságot.

A Kormány kötelezettséget vállal arra, hogy a 2018. évi CXXV. törvény 183. §-a alapján benyújtott vagyonynyilatkozatok ellenőrzésével kapcsolatos hatásköröket 2023. március 31-ig átruházza az Integritás Hatóságra. Bárki kezdeményezheti az ellenőrzési eljárást, aki egy vagyonynyilatkozat állítólagosan helytelen elemére vonatkozó bejelentést tesz. A Hatóság

felszólíthatja az érintett személyt, hogy mutasson be adatokat és dokumentumokat a vagyonyilatkozat tartalmának alátámasztására. A vagyonyilatkozat tartalmának ellenőrzése céljából a Hatóság kérheti a cégnyilvántartásból vagy a Nemzeti Adó- és Vámhivaltól a vonatkozó adatokat. Az ellenőrzési eljárás eredményének fényében a bizottság felszólíthatja az érintett személyt, hogy 10 napon belül javítsa ki a vagyonyilatkozatát. Ennek elmulasztása felmentéssel jár. Ha az érintett tudatosan közölt hamis adatokat a vagyonyilatkozatban, annak automatikusan felmentés a következménye.

A Hatóság azt is javasolhatja az ajánlatkérőknek, hogy meghatározott közbeszerzési eljárást alkalmazzanak egy meghatározott eljárásban vagy eljárási kategóriában.

Ideiglenes védelmi intézkedésként a Hatóság utasíthatja az érintett ajánlatkérőt, hogy két hónapot meg nem haladó időtartamra függessze fel az eljárást az eljárás során feltárt csalás, korrupció, összeférhetetlenség vagy egyéb súlyos jogsértés vagy szabálytalanság gyanúja esetén, az ügyre vonatkozó előzetes jogi értékelése alapján, figyelemmel a megállapított tényekre vagy egyéb megállapításokra. Az ajánlatkérőnek követnie kell a Hatóság utasítását. A Hatóság ezzel egyidejűleg megfelelő eljárásokat kezdeményez az illetékes hatóságoknál vagy szerveknél a feltételezett jogsértés vagy szabálytalanság megállapítására.

Az Integritás Hatóság kötelezheti továbbá az ajánlatkérőt, hogy tájékoztassa azokról az ajánlatokról, amelyeket olyan ágazatban vagy értékre nyújtottak be, amellyel kapcsolatban az Integritás Hatóság az általa meghatározott kockázati mutatók, korábbi jogerős ítéletek, végleges közigazgatási határozatok vagy az Európai Bizottság megállapításai alapján úgy véli, hogy ki van téve a csalás, összeférhetetlenség, korrupció vagy egyéb jogsértés vagy szabálytalanság kockázatának.

A Hatóság javasolhatja az ajánlatkérőknek, hogy az uniós támogatást érintő közbeszerzések során alkalmazzanak nem kötelező kizárási okokat, amennyiben teljesülnek a nem kötelező kizárások alkalmazásának feltételei. Az ajánlatkérőknek részletesen indokolniuk kell, ha nem követik a Hatóság ajánlásait.

Az Integritás Hatóság a közbeszerzési irányelvekkel összhangban ajánlásokat is tehet arra vonatkozóan, hogy az ajánlatkérőnek ki kell-e zárnia egy gazdasági szereplőt valamely körülmények miatt, amelyek adott közbeszerzési eljárás keretében és különösen az integritással kapcsolatban a megbízhatatlanságát bizonyítják. Az Integritás Hatóság az ajánlatkérő kérésére, panasz alapján vagy hivatalból akkor tesz ajánlást, ha arról szerez tudomást, hogy a csalással, korrupcióval vagy bünszervezethez kapcsolódó magatartással kapcsolatos kizárási okoktól eltérő kizárási okok helytelen alkalmazása veszélyeztetheti az Unió pénzügyi érdekeit. Ha az Integritás Hatóság úgy dönt, hogy megvizsgálja egy gazdasági szereplő körülményeit, és ajánlást tesz, figyelmezteti az érintett ajánlatkérőt, és felkéri, hogy mindaddig függessze fel az eljárást, amíg megteszi ajánlását. Az Integritás Hatóság a jogszabályban meghatározott észszerű határidőn belül tesz ajánlást. Ha az ajánlatkérő az Integritás Hatóság ajánlásától eltérően dönt, észszerű határidőn belül megindokolja döntését, és dokumentálja indokait a közbeszerzési dokumentációban és a jogszabályban meghatározott bármely más módon.

Az Integritás Hatóság feladata, hogy a konkrét kizárási okokra vonatkozó jogerős ítélettel vagy végleges közigazgatási határozattal érintett gazdasági szereplőkről nyilvántartást hozzon létre és azt frissítse, a következő bekezdésben foglaltak szerint. Az ajánlat elfogadása vagy az ajánlat odaítélése előtt az ajánlatkérő szervnek be kell tekintenie az Integritás Hatóság által létrehozott nyilvántartásba. Magyarország az Elektronikus Közbeszerzési Rendszerben közzétesz minden olyan határozatot, amely az e nyilvántartásban szereplő adatok alapján született.

Ha jogerős ítélet megállapította, hogy a gazdasági szereplő a 2014/24/EU irányelv 57. cikk (1) bekezdés a)–c) pontja (és a többi uniós közbeszerzési irányelv vonatkozó rendelkezései)

értelmében vett csalást, korrupciót vagy bünszervezethez kapcsolódó magatartást követett el, az Integritás Hatóság előzetesen értesíti az érintett gazdasági szereplőt az ennek nyilvántartásba vételére vonatkozó szándékáról. Az értesítést követően a gazdasági szereplő benyújthatja észrevételeit és a megbízhatóságát igazoló öntisztázó (self-cleaning) intézkedéseit, amelyeket az Integritás Hatóság értékeli annak eldöntése érdekében, hogy felvegyék-e a gazdasági szereplőt a nyilvántartásba. A gazdasági szereplő nyilvántartásba vételkor az Integritás Hatóság a nyilvántartásba vételtől számított négy évet meg nem haladó észszerű határidőt állapít meg, amely során a gazdasági szereplő nem nyújthat be közbeszerzési eljárásban ajánlatot. Ezen időszak alatt a gazdasági szereplő öntisztázó intézkedéseket nyújthat be az Integritás Hatósághoz. Az Integritás Hatóság értékeli ezeket az öntisztázó intézkedéseket annak eldöntése érdekében, hogy törölje-e a gazdasági szereplőt a nyilvántartás speciális részéből.

A nyilvántartás vezetése céljából az illetékes igazságügyi hatóságok és közigazgatási hatóságok az Integritás Hatóságot létrehozó törvényben meghatározandó szabályoknak megfelelően szabványosított formában és időben az Integritás Hatóság rendelkezésére bocsátják a vonatkozó információkat, ítéleteket és határozatokat. A Kormány a jogszabálytervezettel kapcsolatban kikéri a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatóság véleményét.

A Hatóság a közbeszerzésről szóló 2015. évi CXLI. törvény 152. § (1) bekezdése alapján kezdeményezheti a Közbeszerzési Döntőbizottság eljárását.

Az Integritás Hatóság arra is jogosult lesz, hogy felkérje az illetékes szerveket arra, hogy a nevében közigazgatási vizsgálati cselekményeket végezzenek. Ha a Hatóság úgy ítéli meg, hogy a birtokában lévő bizonyítékok alapján indokolt a bünyügyi nyomozás vagy a versenyfelügyeleti eljárás megindítása, haladéktalanul továbbítja a begyűjtött bizonyítékokat az illetékes hatóságoknak.

A Hatóságnak jogában áll bírósági felülvizsgálatot kérni minden olyan közbeszerzési eljárásra vonatkozó hatósági határozat tekintetében, amely bármely uniós támogatást érint, és amely bírósági felülvizsgálat tárgyát képezheti.

A Hatóság köteles bejelenteni az érintett nemzeti hatóságoknak és adott esetben az OLAF-nak a csalás, az összeférhetetlenség, a korrupció vagy bármely más jogsértés és szabálytalanság gyanúját.

Kapcsolattartás más érintett nemzeti hatóságokkal és uniós szervekkel

Az Integritás Hatóság nem veszi át az uniós források kezelésére létrehozott szervek feladatait, és nem avatkozik be az irányítási és ellenőrzési rendszerben meghatározott szerepükbe, hanem saját független értékelést készít.

Az Integritás Hatóság más hatóságokkal munkamegállapodásokat köthet a kommunikációra, az információcserére, valamint megbízatása keretei között a hatáskörei és jogkörei gyakorlására vonatkozó gyakorlati módozatok megkönnyítése érdekében. Ez nem érinti az érintett hatóságok azon kötelezettségét, hogy a törvényben meghatározandó észszerű határidőn belül járjanak el, továbbá nem érinti az Integritás Hatóság utasításai által érintett hatóságok függetlenségét. A nemzetközi igazságügyi együttműködésre vonatkozó szabályok sérelme nélkül az Integritás Hatóság együttműködési megállapodásokat köthet uniós szervekkel.

Az Integritás Hatóság nem gyakorolhatja utasítási és döntéshozatali hatáskörét, ha az az ügy, amelyben eljárni kíván, bírósági felülvizsgálat alatt áll, és a jogerős bírósági határozat még nem született meg. E célból minden érintett hatóságnak, gazdasági szereplőnek és személynek időben tájékoztatnia kell az Integritás Hatóságot a vonatkozó bírósági eljárásról.

Mielőtt hivatalosan megtenné, az Integritás Hatóság tájékoztatja az érintett nemzeti hatóságot arról, hogy a nemzeti hatóság jogellenes vagy nem megfelelő eljárásával kapcsolatban gyakorolni kívánja hatásköreit és jogköreit.

Az Integritás Hatóság minden olyan határozata, amely hátrányosan érinti harmadik felek jogait, bírósági felülvizsgálat tárgya lehet.

A közbeszerzések hatékonyságát és költséghatékonyságát értékelő teljesítménymérési keretrendszer szerinti elemzést az Integritás Hatóság rendelkezésére kell bocsátani.

Ütemezés

2022. szeptember 5-ig kormányhatározatot kell elfogadni, amely meghatározza az Integritás Hatóság létrehozásával kapcsolatos feladatokat és ütemtervet az alábbiak szerint.

A Hatóság létrehozásáról szóló törvénytervezetet 2022. szeptember 30-ig kell benyújtani az Országgyűlésnek. A Hatóság igazgatóságát 2022. november 4-ig ki kell nevezni. A Hatóság 2022. november 19-től kezd meg tevékenységét.

A Kormány kötelezettséget vállal arra, hogy a törvénytervezet előkészítése során széles körű konzultációt folytat a nemzeti és nemzetközi érdekelt felekkel, köztük az Európai Bizottsággal. Ezenkívül a Kormánynak ki kell kérnie az OECD szakmai tanácsát. A Kormány figyelembe veszi az említettek ajánlásait azzal a céllal, hogy hasznosítsa a nemzetközi bevált gyakorlatokat, és igazodjon a nemzetközi normákhoz. E konzultációk során a Kormány megosztja a törvénytervezetet az érintett szereplőkkel, mielőtt benyújtaná az Országgyűlésnek. A Kormány kötelezettséget vállal arra, hogy párbeszédet folytat az érdekelt felekkel ajánlásaik beépítéséről és végrehajtásáról.

2. reform: Antikorrupciós Munkacsoport

Végrehajtás: A magyar Kormány kötelezettség vállal egy Korruptióellenes Munkacsoport 2022. december 1-éig történő felállítására és határozatlan ideig történő fenntartására. A Munkacsoportra vonatkozó szabályozási keretrendszert az Integritás Hatóságot létrehozó törvénybe kell foglalni. A törvény az irányadó a Munkacsoport feladataira és eljárásaira nézve. Külön rendelkezések rögzítik, hogy bár az Integritás Hatóság elnöke a Munkacsoport elnökeként jár el, a két szervezet különálló és egymástól független. Ennek megfelelően a Munkacsoportban való tagság nem jogosít fel az Integritás Hatóság tevékenységéhez való hozzáférésre, illetve az abba való beavatkozásra.

A Munkacsoport feladatai a következők:

- a) a meglévő korruptióellenes intézkedések vizsgálata és az (EU) 2017/1371 irányelv 4. cikk (2) bekezdése szerinti korrupt gyakorlatok, az Egyesült Nemzetek Szövetsége Korruptió elleni Egyezményének III. fejezetében foglalt bűncselekmények, a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény XXVII. fejezetében foglalt bűncselekmények, valamint egyéb gyakorlatok (például a nepotizmus, favoritizmus vagy az állami és a magánszektor közötti „forgóajtó-jelenség”) felderítésével, kivizsgálásával, üldözésével és szankcionálásával kapcsolatos javaslatok kidolgozása. A Munkacsoport figyelembe veszi az (EU, Euratom) 2018/1046 rendelet 61. cikkének a) pontjában és a 2014/24/EU irányelv 24. cikkében meghatározott összeférhetetlenségi helyzeteket is, kiegészítve az összeférhetetlenségek költségvetési rendelet szerinti elkerüléséről és kezeléséről szóló bizottsági iránymutatással (C/2021/2119), valamint a vonatkozó nemzeti rendelkezésekkel;
- b) javaslatok előterjesztése a korruptió megelőzésének és felderítésének javítását célzó intézkedésekre (ideértve azokat, amelyek az összes rendelkezésre álló korruptiómegelőzési és -felderítési eszköz hatékony használatára vonatkoznak) és az

egyrésről az állami közigazgatási és ellenőrző hatóságok között, másrésről a bünygyi nyomozóhatóságok közötti információáramlás javítását célzó intézkedésekre, továbbá a korábbi javaslatok nyomon követésének és megvalósításának az értékelése; valamint

- c) az a) és b) alpontokban meghatározott feladatok alapján éves jelentés készítése, amely elemzi a korrupció és a korrupciós gyakorlatok kockázatait és tendenciáit, hatékony ellenintézkedéseket és bevált gyakorlatokat javasol a korrupciós kockázatok és korrupciós típusok megelőzésére, felderítésére és szankcionálására, és felméri a hatékony végrehajtásukat, valamint azt, hogy a korábbi javaslatait hogyan követték nyomon és hajtották végre a vonatkozó jogalkotási és nem jogalkotási kezdeményezések és kormányprogramok. A Munkacsoport éves jelentését ekként, és nem az Integritás Hatóság jelentéseként kell benyújtani. Az Integritás Hatóság az éves jelentése elkészítésekor figyelembe veheti ezt a jelentést, de erre nem köteles.

A Munkacsoport tevékenységei nem sértik a már létező hatóságok és ügynökségek hatásköreit és feladatait. Így különösen, a Munkacsoport nem rendelkezik felhatalmazással büntető vagy polgári jogi felelősség kimondására.

A Munkacsoport elnöki tisztét az Integritás Hatóság elnöke tölti be. Az Integritás Hatóság titkársági és adminisztratív támogatást nyújt a Munkacsoport feladataihoz. E célból az Integritás Hatóság számára további személyzetet és erőforrásokat kell biztosítani. Az ilyen támogatásra kijelölt személyzetnek meg kell őriznie függetlenségét a Munkacsoporttól, és az Integritás Hatóság illetékes személyének vagy személyeinek kell jelentést tennie.

A korrupció elleni küzdelem terén tevékenykedő releváns nem kormányzati szereplőket a Munkacsoport tevékenységeibe be kell vonni, biztosítva a teljes, szervezett és hatékony részvételüket. Biztosítani kell, hogy ezek a tagok bizonyíthatóan függetlenek legyenek a kormányzattól, hatóságoktól, politikai pártoktól és üzleti érdekektől, valamint bizonyított szakértelemmel és megfelelően hosszú, igazolható szakmai tevékenységgel rendelkezzenek egy vagy több területen az alábbiak közül: korrupció elleni küzdelem, átláthatóság, nyilvános információkhoz való hozzáférés, emberi jogok védelme, közbeszerzési eljárások, az előzőekben megjelölt témakörökkel kapcsolatos rendvédelem. A jelöltek listáját a jelentkezésre való felhívást követően az Integritás Hatóság elnöke állapítja meg. A tagokat nyílt, átlátható, megkülönböztetésmentes eljárásban, a szakértelemhez és érdekéhez kapcsolódó tárgyilagos kritériumok alapján választják ki. Egy, az elismert intézményektől érkező független személyekből álló alkalmassági bizottság kötelező erejű véleményt nyújt be az Integritás Hatóság igazgatóságának a jelöltek alkalmassági feltételeinek meghatározására vonatkozóan. Az alkalmassági bizottság megegyezik az Integritás Hatóságra vonatkozó korrekciós intézkedésben szereplő bizottsággal.

Az Integritás Hatóság igazgatósága választja ki a Munkacsoport munkájában tagként részt vevő nem kormányzati szereplőket. Ezeknek a tagoknak a száma a Munkacsoport elnöke nélkül számított tagjainak 50%-át teszi ki. Ha az 50%-os képviselő nem érhető el, az ilyen tagok szavazatának értékét úgy kell módosítani, hogy az az elnök nélkül számított szavazatok 50%-át tegye ki.

Az érintett minisztériumok és más állami szervek képviselői azok alkotmányjogi státuszától függően a Munkacsoportban tagok vagy állandó meghívottak lesznek.

A Munkacsoport évente legalább kétszer ülésezik. Az ülésekről készült jegyzőkönyveket szintén közzéteszik az Integritás Hatóság honlapján. A tagok által előre megküldött írásbeli hozzászólásokat, valamint az általuk tett utólagos írásos észrevételeket csatolni kell a jegyzőkönyvhöz.

A Munkacsoport döntéseit a leadott szavazatok egyszerű többségével hozza meg. Szavazategyenlőség esetén az elnök szavazata dönt. A Munkacsoport ügyrendjét az elnöke javaslatára fogadja el.

A Munkacsoport első ülését 2022. december 15-ét megelőzően tartja, és a 2022. évre vonatkozó első jelentését 2023. március 15-éig fogadja el és küldi meg a Kormánynak. A Munkacsoport a további éves jelentéseit a tárgyévet követő év március 15-éig fogadja el.

A Munkacsoportnak a korrupcióellenes küzdelem területén tevékenykedő független nem kormányzati szereplőket képviselő tagjai jogosultak árnýékjelentést készíteni. A jelentés(ek)e)t az Integritás Hatóság honlapján annak Kormány felé történő megküldésével egyidejűleg nyilvánosan hozzáférhetővé teszik.

A Kormány a Munkacsoport jelentését és a jelentésben foglalt javaslatokat soron kívül, az elfogadásától számított 2 hónapon belül vitatja meg. Amennyiben a Kormány úgy dönt, hogy valamely javaslatot nem hajt végre, a döntésének részletes indokolását az érintett kormányüléstől számított egy hónapon belül megküldi a Munkacsoport elnöke részére. A Munkacsoport elnöke tájékoztatja a Munkacsoportot a jelentések alapján meghozott intézkedésekről és a meg nem tett intézkedésekkel kapcsolatos indokolásról. Ezt a tájékoztatást mind a Kormány honlapján, mind az Integritás Hatóság honlapján közzéteszik.

A 2022. július 15-i 1337/2022. Korm. határozattal létrehozott Korrupcióellenes Munkacsoport megszűnik, és a kormányhatározat hatályát veszti. A hatályon kívül helyezésről szóló kormányhatározat 2022. szeptember 5-ig kerül elfogadásra, és egyidejűleg rendelkeznie kell az Integritás Hatóság létrehozatalának menetrendjéről és a vonatkozó feladatszabásról.

A Kormány kötelezettséget vállal arra, hogy a törvénytervezet előkészítése során széles körű konzultációt folytat a nemzeti és nemzetközi érdekelt felekkel, köztük az Európai Bizottsággal. Ezenkívül a Kormánynak ki kell kérnie az OECD szakmai tanácsát. A Kormány figyelembe veszi az említettek ajánlásait azzal a céllal, hogy hasznosítsa a nemzetközi bevált gyakorlatokat, és igazodjon a nemzetközi normákhoz. E konzultációk során a Kormány megosztja a törvénytervezetet az érintett szereplőkkel, mielőtt benyújtaná az Országgyűlésnek. A Kormány kötelezettséget vállal arra, hogy párbeszédet folytat az érdekelt felekkel ajánlásaik beépítéséről és végrehajtásáról.

A megvalósítás időtartama: 2023 Q2 végéig folyamatosan

3. reform: Az ügyészség együttműködési rendszereinek korszerűsítése a korrupciós gyakorlatok kezelése érdekében

Kihívás: Az ügyészségi munka hatékonyság-növelésének szervezeti és technikai akadályai is vannak.

- Az ügyészségi nyomozás körébe tartozó bűncselekmények és különösen a hivatali korrupciós bűncselekmények felderítése és bizonyítása érdekében kiemelt jelentősége van az ügyészségi nyomozó szervek, valamint a rendőrség és más, a Belügyminisztérium irányítása alá tartozó nemzetbiztonsági szervek – legfőképpen a Nemzetbiztonsági Szakszolgálat – közötti hatékony együttműködésnek. Az érintett szervek a rájuk vonatkozó jogszabályok és saját eljárási gyakorlatuk szerint látnak el professzionális tevékenységet, ugyanakkor a még hatékonyabb bűnüldözés a jelenleginél is erősebb együttműködést igényel. Szükséges létrehozni az együttműködés egyértelmű, az érdekütközéseket rendező és a prioritásokat kijelölő, formalizált intézményi kereteit.
- Az ügyészségi nyomozás szervezete humánerőforrásának felkészültsége és képzettsége megfelelő, ugyanakkor technikai felszereltsége – már csak a folyamatos technikai

fejlődésre is figyelemmel – kiegészítésre szorul, továbbá a szervezet munkafolyamatai és a szervezetiirányítási módszerek nem tükrözik a kor lehetőségeit, **az ellenőrzési mechanizmusok elavultak**. Bár az ügyészségi nyomozási eljárások és a nyomozó ügyészek száma folyamatosan nőtt, a munka irányítását és ellenőrzését szolgáló eszközök nem tartottak lépést ezzel a fejlődéssel. A jelenleg működő ügyviteli rendszer nem teszi lehetővé az ügyészségi nyomozás folyamatának nyomon követését.

- **A vezetői ellenőrzésnek ma sincs más eszköze, mint a szóbeli beszámoltatás**, illetve az iratvizsgálat. A mai viszonyok közötti megnövekedett ügyszám (százas nagyságrendű ügykör) a kor lehetőségeit kiaknázó megoldást igényel.
- Ugyanez a helyzet a felettes ügyészségek és alárendelt ügyészségek viszonylatában. Értelmszerűen a szóbeli beszámoltatás lehetősége ebben az esetben jóval korlátozottabb, így a felettes ügyészségek csak a törvényi rendelkezések folytán felterjesztett ügyekből, ezen kívül pedig az alsóbb szintű ügyészségek jelentéseiből, illetve vizsgálatokkal tudnak **korlátozott mértékben tájékozódni az alsóbb szintű ügyészségeken folytatott munkáról**.
- **Az információáramlás korlátozottsága nem csak vertikálisan, hanem horizontálisan is tapasztalható**. Az alsós szintű, regionális szervezetek közötti rendszeres, strukturált információcseré hiányzik. A regionális szervezetek elkülönültsége és az ügyviteli rendszer korlátai miatt rendszerszinten nem megoldott az előkészítő eljárások és a nyomozások személyi és tárgyi köre összefüggéseinek feltárása.
- Az intézkedések rögzítésének módja az ügyészség nyomozásfelügyeleti tevékenységét képezi le, **az ügyészségi nyomozás intézkedéseinek rögzítésére csak korlátozottan alkalmas**. Az Európai Közösségek pénzügyi érdekeit sértő bűncselekményekkel kapcsolatos eljárásról szóló 5/2014. (XI. 30.) LÜ körlevél alapján minden ügyészségi szervezetnek gondoskodnia kell arról, hogy e bűncselekményi körben naprakész és azonnal kigyűjthető statisztikai adatok álljanak a rendelkezésre. Az adatok közvetlen lekérdezésére nincs mód, központi adatigény esetén soronkívüli adatgyűjtést kell végezni a kívánt szempontú adatszolgáltatás teljesítése érdekében. Az adatgyűjtési kötelezettség teljesítésének különbségei egyértelműen kihatnak a szolgáltatott adatok megbízhatóságára, hitelességére. A fejlesztés reagál az Európai Számvevőszék által végzett auditra, amely tárgyalta az ilyen jellegű adatszolgáltatások szükségességét.
- A munkafolyamatok és a szervezetiirányítási módszerek megreformálásához az informatikai rendszerek képességeit és lehetőségeit kiaknázó **szemléletváltásra van szükség**.
- Az ügyviteli rendszerhez képest **a minősített adatok kezelése még elmaradottabb, teljesen papíralapú**.

Két új informatikai rendszer felállítása, az egyik az irat és ügykezelésre, a másik a minősített dokumentumok kezelésére

Cél: Két új informatikai rendszer kiépítése az ügyészségen: az egyik általános ügyiratkezelést, a másik, ettől elkülönülő rendszer a bizalmas iratok kezelését szolgálja. A bizalmas dokumentumok informatikai rendszere 2024. június 30-tól, míg az ügyiratok kezelésére szolgáló rendszer 2025. december 31-ig kezdi meg működését. A rendszerek az ügyészségi nyomozásban eljáró 7 szervezeti egység és az itt szolgálatot teljesítő 150 ügyészségi alkalmazott informatikai támogatásának bővítését célozzák.

Az alintézkedés költségeit a „011quater - Az igazságszolgáltatási rendszerek digitalizálása” címkével jelöltük.

A javaslat kiinduló alapja az ügyészségen belüli együttműködés fokozása, a felettes ügyészségek törvényességi felügyeleti jogköre ellátásának megkönnyítése, továbbá az Ügyészség együttműködési rendszereinek magasabb szintre emelése, hálózatosodás kiépítése a rendőri szervekkel. A fejlesztés célja az eljárási **idő csökkenése mellett a hatékonyság növelése**, a **nyomozati cselekmények 30-50%-kal gyorsulnak**, a rendelkezésre álló adatok kezelésével a rendszer képes a kapcsolatok feltárására, esetlegesen párhuzamosan folyó nyomozások elkerülésére is. Elérhető, hogy az egyszerűnek tekintett referenciaügyek (egy elkövető egy bűncselekménye) nyomozása **legfeljebb 90 napon belül** befejezhető legyen. Célunk:

- Egy kifejezetten a nyomozások támogatására fejlesztett, **modern ügy- és dokumentumkezelő informatikai rendszer bevezetése**. Ez a rendszer kezelni képes a nyomozás menetének és eredményének megjelenítésére, teljes dokumentumkezelő rendszerként üzemel, ami minden eljárási adatot – visszakereshető módon – tartalmaz, vezetéstámogatási, ellenőrzési funkciót is ellát, és lehetővé teszi a törvényességi felügyeleti feladatok elvégzését is, továbbá elemző feladatok elvégzésére és támogatására, valamint statisztikai adatok közvetlen képzésére és az adatok ügyirati formába rendezésére is képes.
- **A minősített adatokat kezelő rendszer tekintetében az ügyészségen megvalósításra kerül egy saját ügyviteli rendszer**, valamint megtörténik az ügyészségi ügyiratkezelés átalakítása, modernizálása, és a kapcsolódó **iratkezelési normák módosítása** is. Az informatikai rendszerek az ügyészségi nyomozásban eljáró szervezeti egységek (a Központi Nyomozó Ügyészség és regionális nyomozó ügyészségei, valamint a Fővárosi Nyomozó Ügyészség, azaz összesen 7 szervezeti egység összesen 150 alkalmazottja) informatikai támogatását hivatottak biztosítani.

1. Fővárosi Nyomozó Ügyészség,
2. Központi Nyomozó Főügyészség
3. Budapesti Regionális Nyomozó Ügyészség,
4. Debreceni Regionális Nyomozó Ügyészség,
5. Győri Regionális Nyomozó Ügyészség,
6. Kaposvári Regionális Nyomozó Ügyészség,
7. Szegedi Regionális Nyomozó Ügyészség.

Végrehajtás: A két informatikai rendszer fejlesztését az Ügyészség hajtja végre. Az Ügyészség a tervezés során közbeszerzési eljárás útján kiválasztott piaci szereplők igénybevételével számolt. Az informatikai rendszer a Magyar Állam tulajdonában és az Ügyészség vagyonkezelésében lesz.

A megvalósítás időtartama: A fejlesztés a megvalósíthatósági tanulmány(ok) beszerzésével, azok elkészítésével és kiértékelésével, ennek alapján a kivitelező kiválasztásával és leszerződésével kezdődik (2022Q2 -2023Q2). A rendszer felállítása, a szükséges képzések és a próbaüzemek tervezett ideje: 2023Q2 - 2025Q4. A két rendszer fejlesztése egymástól függetlenül, párhuzamosan történik.

4. reform: Vagyonnyilatkozatok

Végrehajtás:

1. A Helyreállítási és Ellenállóképességi Terv szerinti első kifizetési kérelem benyújtását megelőzően olyan jogszabály módosítások lépnek hatályba, illetve kezdődik meg alkalmazásuk, amelyek biztosítják, hogy:

(i) a kormányzati igazgatásról szóló 2018. évi CXXV. törvény 183. és 184. §-a alapján vezető politikai tisztséggel megbízott személyek és az velük közös háztartásban élő hozzátartozóik, valamint az országgyűlési képviselők és a velük közös háztartásban élő hozzátartozóik kötelesek az új vagyonynyilatkozat-tételi szabályok szerint vagyonynyilatkozatot benyújtani, első alkalommal 2023. január 31-ig, a 2022. december 31-i állapotra vonatkozóan;

(ii) az (i) pont hatálya alá tartozó valamennyi magánszemély köteles bevallási kötelezettségét teljesíteni a következők tekintetében: bevételek, ingatlanvagyon, egyéb értékes ingóságok (például járművek, hajók, értékes régiségek, műalkotások stb.), megtakarítások (bankbetét és készpénz), részvények, értékpapírok és magántőke-alapok, életbiztosítás és vállalkozás tényleges tulajdonosi helyzet;

(iii) a vagyonynyilatkozatokat kinevezéskor, azt követően évente, majd a munkaviszony megszűnésekor kell benyújtani.

2. Egy új, teljes mértékben működőképes rendszert kell felállítani, ahol a vagyonynyilatkozatokat elektronikusan, digitális formátumban lehet benyújtani. A Kormány továbbá a nyilvánosság számára elérhető, ingyenes és regisztráció nélkül hozzáférhető kereshető adatbázist állít fel, amelyben a kormányzati igazgatásról szóló 2018. évi CXXV. törvény 183. és 184. §-a alapján vezető politikai tisztséggel megbízott személyek valamint az országgyűlés tagjai által benyújtott vagyonynyilatkozatok elérhetőek.

3. A Nemzeti Korrupcióellenes Stratégia és Cselekvési Terv (I19a mérföldkő) azon konkrét intézkedését, amely a vagyonynyilatkozatokra vonatkozó szabályok hatálya alá tartozó személyek kötelezettségeivel kapcsolatos súlyos jogsértéseiről szól és azokkal szemben hatékony, arányos és kellően visszatartó erejű szankciórendszert (beleértve mind a büntetőjogi, mind a közigazgatási szankciókat) vezet be, be kell fejezni és meg kell kezdeni a kapcsolódó szankciórendszer alkalmazását.

A megvalósítás határideje: 2023 Q3 végéig folyamatosan

5. reform: A közhatalom gyakorlásával vagy a közvagyon kezelésével kapcsolatos kiemelt bűncselekmények esetén alkalmazandó külön eljárás bevezetése

Végrehajtás: A magyar Kormány kötelezettséget vállal a büntetőeljárásról szóló 2017. évi XC. törvény módosítására egy, a közhatalom gyakorlásával és a közvagyon kezelésével összefüggő kiemelt bűncselekményekre alkalmazandó eljárás kialakítása céljából.

Az eljárás megalapozza az ügyészség és a nyomozó hatóság feljelentés elutasítására vagy büntetőeljárás megszüntetésére irányuló döntéseinek bírói felülvizsgálatát. A felülvizsgálat alapján a nyomozási bíró felhatalmazást kap a büntetőeljárás megkezdésének vagy folytatásának az elrendelésére. Végző soron, az eljárás megteremti a jogot a bíróság – mint a törvény által létrehozott független és pártatlan fórum – előtti vádemelésre.

Az eljárás az (EU) 2017/1371 irányelv 4. cikk (2) bekezdésében és az Egyesült Nemzetek Szervezete Korrupció elleni Egyezményének III. fejezetében meghatározott korrupció és korrupciós gyakorlatok esetén áll rendelkezésre. Ennek megfelelően, az eljárás alkalmazható korrupciós bűncselekmények, vesztegetés minden, hivatalos személy által elkövetett esete, valamint a vesztegetés egyéb esetei a kisebb súlyú bűncselekmények kivételével, hivatali visszaélés (a kisebb súlyú bűncselekmények kivételével), a költségvetési csalás súlyosabban minősülő esetei, a költségvetési csaláshoz kapcsolódó felügyeleti vagy ellenőrzési kötelezettség

elmulasztása, továbbá versenyt korlátozó megállapodás közbeszerzési és koncessziós eljárásban esetén is. Az eljárás alkalmazható vagyon elleni súlyosabb bűncselekmények esetén is, feltéve, hogy a bűncselekményt állami vagyon vagy közfeladatot ellátó közérdekű vagyongazdálkodó alapítványok által kezelt vagyon terhére követik el, vagy az ilyen vagyont károsít. Alkalmazható továbbá bünszervezetben való részvétel és pénzmosás esetén is, amennyiben azokat a fent említett bűncselekményekkel összefüggésben követik el.

Az eljárást bárki megindíthatja; az eljárás keretein belül a hatóságok kivételével bármely természetes és jogi személy nyújthat be indítványt. A feljelentő és a sértett kiemelt eljárási helyzetben van, a többi félnek akkor van lehetősége az eljárás megindítására a nyomozás megindításának mellőzéséről, vagy a nyomozás megszüntetéséről szóló álnevesített határozat közzétételét követően, ha a feljelentő, illetve a sértett ezt nem tette meg.

A jogi képviselőt minden fél részére kötelező. A jogi képviselő elektronikus úton tart kapcsolatot, és az eljárási cselekmények során a fél aláírására nincs szükség.

A vádindítványt benyújtó fél nem köteles a bíróság előtt személyesen megjelenni.

A magyar Kormány kötelezettség vállal arra, hogy:

- a törvény tervezetéről konzultál a Nemzeti Adatvédelmi és Információszabadság Hatósággal
- a törvényjavaslat előkészítése alatt folytatja a kiterjedt egyeztetéseket az Európai Bizottsággal
- 2022. október 31-éig véglegesíti a felülvizsgálati eljárás alkalmazásához szükséges további végrehajtási szabályok normaszövegének tervezetét, és az új törvény hatálybalépését követően haladéktalanul elfogadja azokat;
- kezdeményezi a jogszabály Alaptörvénnyel való összhangjának Alkotmánybíróság általi előzetes vizsgálatát az Alaptörvény 6. cikk (2) bekezdésnek megfelelően. A magyar Kormány kötelezettséget vállal továbbá arra, hogy az új jogszabály 2022. november 15-éig hatályba lép;
- elégséges humán, infrastrukturális és egyéb erőforrást biztosít az eljárás megfelelő működéséhez, ideértve további, kifejezetten erre a célra rendelt álláshelyek (legalább két bírói és legalább két bírósági titkári) biztosítását az illetékes bíróságon 2022. december 31-éig;
- biztosítja, hogy az eljárás 2023. január 1-ével alkalmazható legyen;
- feltétel és időbeli korlátozás nélkül hatályban tartja a fent hivatkozott keretrendszert;
- legkésőbb 2023. december 31-éig lefolytatja az eljárás működésének felülvizsgálatát, és szükség esetén, az Európai Bizottsággal folytatott konzultációt követően legkésőbb 2024. június 30-áig elfogadja a jogszabályi keretrendszer módosításait.

A megvalósítás időtartama: 2024 Q2 végéig folyamatosan

6. reform: Vesztegetés kizorítása az egészségügy területén

Kihívás: Az egészségügy azon ágazatok egyike, ahol bizonyos körülmények között a hétköznapi korrupció jelent kihívást. Ennek egyik formája a megkülönböztetett bánásmódot fizetett hálapénz, melynek jelentős negatív következményei vannak **az egészségügyi ellátáshoz való egyenlő hozzáférésre** nézve. A 2019. évi országjelentés tartalmazza, hogy jelentős társadalmi-gazdasági különbségek vannak a minőségi ellátáshoz való hozzáférés terén. A betegek által közvetlenül fizetett térítések jelentős aránya aggályokat vet fel az ellátáshoz való hozzáférés egyenlősége tekintetében.

A hálapénz történelmileg az államszocializmus alulfinanszírozott, rosszul felszerelt egészségügyében, az ott dolgozók alacsony bérezésben és társadalmi megbecsülésében gyökerezik. A KSH adatai szerint 2010-ben a lakosság összes egészségügyi kiadásának 4.8%-át fordította hálapénzre, 2018-ra ez az arány elérte az éves 6.1%-ot, személyenként 3827- Ft-ot.¹¹⁰ Hazánk 2018-as lakossághadataival (9.778.000 fő) számolva ez a 2018. évben több, mint 37.4 Mrd Ft (104 millió €). A reform keretében tervezett szemléletformáló kampányt az teszi különösen időszerűvé – és egyben céljának kiválasztását is leginkább indokolta – hogy a 2021. január 1-én bevezetett büntetőjogi változások a korábban nagyrészt megtúrt gyakorlatot kriminalizálták, nemcsak a hálapénzt kérő/elfogadó orvosok-egészségügyi dolgozók, hanem a jutatást adó állampolgárok (betegek, hozzátartozók) oldaláról is. A hatályos büntetőjogi szabályozás az előbbi oldalt jelentősen szigorúbb szankciókkal fenyegeti, létszámuk töredéke a betegekének (kb. 150-200 000 fő), illetve a beteg-oldalhoz képest szervezeten jelennek meg, érdekképviselői szerveken (kamarák, szakszervezetek, stb.) keresztül könnyen megszólíthatók, így esetükben a szemléletváltáshoz átfogó, össztársadalmi kampányra – annak marketing értelmében – kevésbé van szükség. Ezzel szemben a hálapénz káros jelenségének beteg-oldali visszaszorítása, illetve az ehhez szükséges tömeges szemléletformálás össztársadalmi szemléletformáló kampány nélkül elképzelhetetlen.

Cél: a hálapénz kérésének/elfogadásának, illetve felajánlásának/adásának, mint káros – és nem utolsó sorban büntetendő – társadalmi gyakorlatnak a lényeges visszaszorítása, elsősorban pozitív, értékalapú kommunikációval, de nem tekintve el a büntetőjogi aspektusok megjelenítésétől sem. Cél, hogy a legalább 5 milliós elérést biztosító szemléletformáló kampány hozzájáruljon az egészségügyben tapasztalható korrupciós gyakorlat megváltozásához, csökkenjen a hálapénz elfogadottsága az egészségügyi közszolgáltatások területén.

Végrehajtás: Nemzeti Védelmi Szolgálat (National Protective Service) a Belügyminisztérium alárendelt szerveként hajtja végre az egészségügyi szereplők bevonásával.

A Nemzeti Védelmi Szolgálat közbeszerzési eljárást folytat le a figyelemfelkeltő kampány megvalósítására, majd a nyertes ajánlattevő elkészíti a részletes kampányprogramot megrendelői igényeknek megfelelően. Ebben rögzítik az elvárt elérések számát, a kiemelten fontos célcsoportokat és helyszíneket (a kampányt betegoldali célcsoportra fókuszáltan tervezzük). A kampány megvalósítási elemei, az alkalmazott kampányeszközök mennyiségi és minőségi ismertetésén kívül a program rögzíti a megvalósítás ütemtervét. A kampány részletes munkatervének elkészítésébe bevonják az érintett szereplőket. A kampány során a vállalkozó előrehaladási jelentést készít, amelyet a megrendelő az elvárásoknak való megfelelés esetén jóváhagy. A kampány befejezését követően a kampány elérési száma független felméréssel kerül hitelesítésre, és az elfogadott kampányjelentésben rögzítésre kerül, amely ismerteti a kampány használt eszközeit, az elért célcsoportokat, valamint elemzi a polgárok szemléletváltozását a kampány eredményeként.

A mérőszám akkor teljesül, amikor a Nemzeti Védelmi Szolgálat elfogadja a kampány végleges jelentését, és annak főbb eredményeit nyilvánosan hozzáférhetővé teszik.

A megvalósítás időtartama: 2022Q4-ig megtörténik a vállalkozói szerződés aláírása és annak szakmai programjának elfogadása. 2023Q3-ig a vállalkozó előrehaladási jelentést készít a kampány félidejében. 2024 Q4-ig a Nemzeti Védelmi Szolgálat elfogadja a kampány végleges jelentését, és annak főbb eredményeit nyilvánosan hozzáférhetővé teszi.

¹¹⁰ <https://www.penzcentrum.hu/biztositas/orulet-ennyivel-emelkedett-a-halapenz-az-elmult-evekben-magyarorszagon.1088705.html>

7. reform: Elektronikus Közbeszerzési Rendszer (EKR) fejlesztése az átláthatóság növelése érdekében

Végrehajtás: A magyar Kormány vállalja, hogy megteszi az Elektronikus Közbeszerzési Rendszer (a továbbiakban: EKR) fejlesztéséhez szükséges intézkedéseket, ezáltal biztosítva, hogy az újonnan kifejlesztett funkciók legkésőbb 2022. szeptember 30-ára hiánytalanul működjenek.

Az EKR funkciói lehetővé fogják tenni a strukturált kereshetőséget (ideértve a Boolean kereső operátorok használatával történő keresést), valamint a gépi eszközökkel feldolgozható formátumba történő tömeges exportálást a szerződés odaítéléséről szóló hirdetményi adatok esetében, cégjegyzékszámokkal (ideértve minden egyes konzorciumi tag és alvállalkozó nevét is), gépi eszközökkel feldolgozható formátumban a jövőbeni közbeszerzésekre vonatkozóan, illetve szabad szöveges formában a történeti adatok vonatkozásában. A tömeges exportálás funkció továbbfejlesztésre kerül annak érdekében, hogy legkésőbb 2022. november 30-ára tartalmazzák az alvállalkozókra vonatkozó információkat. A kereső és export funkciók lehetővé teszik az adatok gyűjtését, szűrését és összevetését az odaítélésről szóló hirdetmények között és különböző beszerzési tárgykörökre vonatkozóan, a szerződés odaítéléséről szóló hirdetmény különböző típusaiból származó információkra kiterjedően. Keresés az EKR-ben rendelkezésre álló adatok között lesz lehetséges. Megjegyzendő, hogy az EKR jelenleg 2018 áprilisától kezdődően tartalmaz közbeszerzési adatokat. Ami a 2018 áprilist megelőzően odaítélt szerződéseket illeti, a 2016 januárjáig odaítélt szerződésekre vonatkozó adatok legkésőbb 2023. március 31-ére lesznek hozzáférhetőek az EKR-ben, és a 2014 januárjáig odaítélt szerződésekre vonatkozó adatok szintén legkésőbb 2023. március 31-ére lesznek hozzáférhetőek.

A magyar Kormány létrehoz és az EKR honlapján közzétesz egy rendszeresen (legalább negyedévente) frissített, gépi eszközökkel történő feldolgozásra alkalmas adatbázist, amely rendezett formában tartalmazza az összes, közbeszerzési eljárásból származó, szerződés odaítéléséről szóló hirdetményre vonatkozó információt. Az adatbázisban található valamennyi gazdálkodó szervezetnek, ideértve a konzorciumi tagokat és az alvállalkozókat is, egyedi azonosító (adószám) alapján azonosíthatónak kell lennie.

Az adatbázisnak a nyilvánosság számára ingyenesen és korlátlan ideig hozzáférhetőnek kell lennie. A közzétett adatbázishoz bárki hozzáférhet, és azt bárki letöltheti az EKR honlapjáról regisztráció nélkül.

A magyar Kormány vállalja, hogy az EKR-t és a fenti funkciókat feltétel és időbeli korlátozás nélkül fenntartja.

A megvalósítás időtartama: 2023 Q1 végéig folyamatosan

8. reform: Az egyajánlatos közbeszerzési eljárások arányának csökkentése

Az uniós forrásokból finanszírozott egyajánlatos közbeszerzési eljárások arányának csökkentése

A Magyar Kormány vállalja, hogy legkésőbb 2022. december 31-ére egy ajánlattal lezárt, egészben vagy részben uniós forrásokból finanszírozott közbeszerzési eljárások egységes piaci eredménytábla módszertanának megfelelően számított arányát 15% alá csökkenti.

Az egyajánlatos beszerzések arányának számításakor valamennyi, a nemzeti beszerzési küszöbértékeket elérő, legalább részben uniós támogatásból finanszírozott közbeszerzést figyelembe kell venni (azaz minden közbeszerzési eljárást, amelynek becsült értéke az uniós közbeszerzési értékhatár felett vagy alatt van). A számítás alapjául szolgáló adatok forrása a magyar Elektronikus Közbeszerzési Rendszer (a továbbiakban: EKR), az adatgyűjtés és

elemzés pedig az EKR számára kifejlesztett üzleti intelligencia (ÜI) eszköz használatával történik.

A jelen kötelezettségvállalás keretében történő adatgyűjtés és -elemzés az egységes piaci eredménytábla módszertana szerint történik. Ugyanakkor annak megállapításakor, hogy milyen arányban került sor egyetlen ajánlattételre, az uniós közbeszerzési értékhatár alatti közbeszerzési eljárásokat is be kell számítani. Az egységes piaci eredménytábla módszertanának való megfelelést, valamint a Bizottság és a nyilvánosság felé történő minden egyes adatszolgáltatást, a bázisértékekre is kiterjedően, az Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóság (EUTAF) ellenőrzi ebből a szempontból. Az első ilyen ellenőrzésre legkésőbb 2022. szeptember 30-ig kerül sor.

A magyar Kormány vállalja, hogy feltétel nélkül teljesíti a fent hivatkozott célkitűzést és időbeli korlátozás nélkül fenntartja azt.

A 2022. február 28-i 63/2022. Korm. rendelet (a továbbiakban: Rendelet) útján elfogadott intézkedések már működnek a verseny fokozása és az egyajánlatos közbeszerzési eljárások arányának csökkentése érdekében. A Rendelet legfontosabb rendelkezései a következők:

- Kötelező előzetes piaci konzultáció az uniós közbeszerzési értékhatárt meghaladó közbeszerzési eljárásoknál bizonyos olyan termékekre és szolgáltatásokra vonatkozóan, amelyek esetében a leggyakrabban érkezik egyetlen ajánlat¹¹¹ (30%-ot meghaladó arányban érkezik csak egyetlen ajánlat és az eljárások teljes száma vagy értéke meghaladja az előző naptári évben az uniós közbeszerzési értékhatárt meghaladó összes eljárás 2%-át) nyílt vagy meghívásos eljárás alkalmazása esetén. Az ajánlatkérő vagylagosan élhet az eljárás eredménytelenné nyilvánításának lehetőségével, amennyiben csak egyetlen ajánlat érkezik [1. § (1) bek.].
- Kötelező előzetes piaci konzultáció minden, az uniós közbeszerzési határértéket meghaladó közbeszerzési eljárásnál a Kormány ellenőrzése alatt álló olyan ajánlatkérők¹¹² esetében, amelyeknél a leggyakrabban érkezik egyetlen ajánlat (az uniós közbeszerzési értékhatárokat meghaladó minden közbeszerzési eljárás 20%-át meghaladó arányban érkezik csak egyetlen ajánlat, feltéve, hogy az előző naptári évben az ajánlatkérő legalább tíz eljárást lefolytatott) nyílt vagy meghívásos eljárás alkalmazása esetén. Az ajánlatkérő vagylagosan élhet az eljárás eredménytelenné nyilvánításának lehetőségével, amennyiben csak egyetlen ajánlat érkezik [1. § (2) bek.].
- Legkésőbb a jelen év március 31-ére intézkedési terv kötelező közzététele az egyajánlatos közbeszerzések számának csökkentésére olyan ajánlatkérők¹¹³ részére, amelyeknél a leggyakrabban érkezik egyetlen ajánlat (20%-ot meghaladó mértékben érkezik egyetlen ajánlat, feltéve, hogy az előző naptári évben az ajánlatkérő legalább öt

¹¹¹ A termékek és szolgáltatások körének meghatározása az előző évi, az uniós közbeszerzési értékhatárokat meghaladó közbeszerzési eljárások alapján történik és azt az Elektronikus Közbeszerzési Rendszerben közzéteszik a következő címen: <https://ekr.gov.hu/portal/hirek/8797698749784>

¹¹² A közfeladatot ellátó közérdekű vagyongazdálkodó alapítványok és az általuk létesített vagy fenntartott jogi személyek a Rendelet 1. § (1) bekezdésének (azaz a fenti első bekezdés) hatálya alá tartoznak, amennyiben olyan javakat vagy szolgáltatásokat vásárolnak, amelyekre az a rendelkezés vonatkozik.

¹¹³ Ez magában foglalja a közfeladatot ellátó közérdekű vagyongazdálkodó alapítványokat és az általuk létesített vagy fenntartott jogi személyeket, amennyiben a Rendelet 5. §-ában rögzített feltételek teljesülnek.

eljárást lefolytatott) [5. §]. Az intézkedési tervek rendelkezésre állását és tartalmát a közbeszerzésért felelős minisztérium igazolja, aminek joga van a Közbeszerzési Döntőbizottságnál felülvizsgálatot kezdeményezni, amennyiben az intézkedési tervet nem teszik közzé vagy a tartalma nincs összhangban a Rendelettel.¹¹⁴

- Az egyajánlatos beszerzések folyamatos figyelemmel kísérése és az összes releváns adat elemzéséről szóló éves jelentés közzététele [8. §].

A magyar Kormány vállalja, hogy amennyiben valamely naptári évben 15%-ot meghaladó arányban kerülne csak egyetlen ajánlat benyújtásra, úgy a Rendelet 8. §-a szerinti jelentés közzétételét követő négy hónapon belül további intézkedéseket hoz az egyajánlatos beszerzések csökkentésének előmozdítására. A magyar Kormány haladéktalanul tájékoztatja az Integritás Hatóságot ezekről a további intézkedésekről. A magyar Kormány kötelezettséget vállal, hogy ugyanezeket az intézkedéseket megteszi akkor is, ha a fent hivatkozott folyamatos figyelemmel kísérés eredményeként megállapítja, hogy az adott év során jelentős a veszélye az elvárt szint meghaladásának. A további intézkedések különösen a következők lehetnek:

- a Rendelet hatályának kiterjesztése pl. további vásárlási kategóriákra vagy ajánlatkérőkre (pl. ideértve a termékekre és szolgáltatásokra nézve meglévő küszöbértékek 30% alá történő csökkentését és a 2%-os küszöbérték csökkentését vagy eltörlését, az ajánlatkérő szervekre vonatkozó meglévő 20%-os küszöbérték csökkentését, illetve az évenkénti legalább tíz eljárás számának a csökkentését, valamint az intézkedési terv kötelező közzétételére vonatkozó küszöbérték 20% alá történő csökkentését) a Rendeletben meghatározott kötelezettségek szerint,
- az ajánlatkérők által közzétett intézkedési tervek teljesítése ellenőrzésének fokozása és a megfelelő intézkedések meghozatala abban az esetben, ha az ajánlatkérők nem tesznek eleget az intézkedési terveknek,
- az ajánlatkérők rendelkezésére álló, az intézkedési tervek kialakításával kapcsolatos iránymutatások kiegészítése, pl. hivatkozással a teljesítménymérési keretrendszer eredményeinek felhasználására,
- intézkedési javaslatok az intézkedési tervben szereplő egyajánlatos beszerzések alapos vizsgálatát követően, a releváns kötelezettségvállalás leírásában meghatározottak szerint.

A magyar Kormány vállalja, hogy haladéktalanul tájékoztatja a Bizottságot azokról az azonosított okokról, amelyek az egyajánlatos eljárások mértékének növekedéséhez vezettek, valamint az egyajánlatos közbeszerzések arányának a megkövetelt szintre csökkentése céljából javasolt további intézkedésekről.

A nemzeti költségvetésből finanszírozott egyajánlatos közbeszerzési eljárások arányának csökkentése

A magyar Kormány vállalja, hogy legkésőbb 2024. december 31-ére az egy naptári éven belül egy ajánlattal lezárt, nemzeti költségvetésből finanszírozott közbeszerzési eljárások egységes

¹¹⁴ A felülvizsgálat hivatalból történő kezdeményezésének jogát a közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLIII törvény (Kbt.) 152. §-a biztosítja. A hivatkozott szakasz alapján a felülvizsgálat vonatkozhat minden jogellenes magatartásra, illetve a Kbt. és/vagy a Kbt. felhatalmazása alapján alkotott rendelet bármilyen megsértésére.

piaci eredménytábla módszertanának megfelelően számított arányát 15% alá csökkenti. Az éves kötelezettségvállalások a következők:

A magyar Kormány vállalja, hogy az ilyen, nemzeti költségvetésből finanszírozott közbeszerzési eljárások arányát az alábbiak szerint csökkenti:

- a 2022. évben egyetlen ajánlattal lezárt eljárások esetén 32% alá,
- a 2023. évben egyetlen ajánlattal lezárt eljárások esetén 24% alá,
- a 2024. évben egyetlen ajánlattal lezárt eljárások esetén 15% alá.

A magyar Kormány vállalja, hogy a 15%-os célkitűzést feltétel és időbeli korlátozás nélkül fenntartja az elkövetkező években.

Az egyajánlatos beszerzések arányának számításakor valamennyi, a nemzeti beszerzési értékhatárokat elérő, kizárólag a nemzeti költségvetésből finanszírozott közbeszerzést figyelembe kell venni (azaz minden közbeszerzési eljárást, amelynek becsült értéke az uniós közbeszerzési értékhatár felett vagy alatt van). A számítás alapjául szolgáló adatok forrása, a számítási módok, az igazolás és a Bizottság értesítése ugyanolyan módon történik, ahogyan az uniós forrásokból finanszírozott egyajánlatos közbeszerzési eljárások arányának csökkentésére irányuló korrekciós intézkedés esetén, ideértve az Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóság (EUTAF) általi, a bázisértékekre is kiterjedő ellenőrzést is.

A Rendelet által bevezetett intézkedések jelen kötelezettségvállalásra is vonatkoznak.

Amennyiben az egyajánlatos eljárások száma bármely évben meghaladná az elfogadott célkitűzést, a magyar Kormány további intézkedéseket javasol a Rendelet 8. §-a szerinti jelentés közzétételét követő 4 hónapon belül és haladéktalanul értesíti a Bizottságot, az uniós forrásokból finanszírozott egyajánlatos közbeszerzési eljárásokra vonatkozó intézkedési javaslatban foglaltaknak megfelelően. A Magyar Kormány haladéktalanul értesíti továbbá az Integritás Hatóságot ezekről a további intézkedésekről.

A megvalósítás időtartama: minden év első negyedévében az EUTAF által ellenőrzött jelentés készül 2023 és 2026 években

9. reform: Cselekvési terv elfogadása a közbeszerzések verseny szintjének növelésére

Végrehajtás: A magyar Kormány vállalja, hogy 2023. március 31-ig átfogó cselekvési tervet fogad el a közbeszerzési verseny fokozása céljából. A cselekvési terv egyértelmű és ambiciózus határidőket fog tartalmazni a benne meghatározott cselekvések végrehajtására.

A Kormány a következők alapján fogadja el a cselekvési tervet:

(i) a közbeszerzési versenyt elősegítő jó gyakorlatok értékelése (a kondicionalitási rendelet alapján elfogadott releváns korrekciós intézkedésekből és a 63/2022. Korm. rendelet végrehajtásából származó információk figyelembevételével),

(ii) a legkésőbb 2022. december 31-én működésbe lépő teljesítménymérési keretrendszer első eredményei és az azok alapján a magyarországi közbeszerzések terén a versenyt elősegítő intézkedésekre vonatkozóan kidolgozott javaslatok, valamint

(iii) amennyiben rendelkezésre állnak, az Integritás Hatóság közbeszerzési integritási jelentéseiben található, a közbeszerzési versennyel kapcsolatos megállapításai, döntései és ajánlásai, ezeket kezelni kell a közbeszerzési integritási vizsgálatok előmozdítása és hatékonnyá tétele érdekében.

A cselekvések különféle, a verseny fokozása szempontjából releváns intézkedéseket tartalmazhatnak, például bevezethetnek jogszabályi változtatásokat, vagy változtathatnak a

közbeszerzési vagy ellenőrzési gyakorlatokon, például az alkalmazott általános feltételeken vagy szerződéses kikötéseken.

A cselekvési terv (i) minden évre konkrét és mérhető célokat határoz meg, (ii) meghatározza a releváns célok és mutatók elérésére kialakított intézkedéseket, ideértve az intézkedések végrehajtására vonatkozó konkrét határidőket is; (iii) mindegyik cselekvés végrehajtására nézve megjelöli a felelős intézményeket vagy hatóságokat; és (iv) a célok elérését értékelő monitoring mechanizmusokat alakít ki.

A magyar Kormány vállalja, hogy évente felülvizsgálja a cselekvési tervet, aminek eredményeként a meglévő cselekvések módosíthatóak és új cselekvések vezethetők be a fentiek szerinti módszertant követve.

A felülvizsgált cselekvési tervnek világosan és részletesen meg kell jelölnie a még végre nem hajtott cselekvések végrehajtásához meghozandó intézkedéseket (és az intézkedések meghozataláért felelős hatóságot), és figyelembe kell vennie az Integritás Hatóság megállapításait, döntéseit és ajánlásait (amennyiben a közbeszerzési verseny fokozása szempontjából relevánsak).

A cselekvési terv első felülvizsgálatát 2024. március 31-ig kell elvégezni. A cselekvési tervet, annak felülvizsgálatát, valamint a cselekvési tervben foglalt intézkedések végrehajtásának éves állását haladéktalanul nyilvánosan hozzáférhetővé kell tenni.

A megvalósítás időtartama: 2024 Q1 végéig folyamatosan

10. reform: A közbeszerzések teljesítménymérési keretrendszerének felállítása

Végrehajtás: A magyar Kormány vállalja, hogy minden szükséges intézkedést – ideértve egy kormányhatározat (amelynek előrehaladott tervezetét a 14. sz. melléklet és annak fordítását a 15. sz. melléklet tartalmazza) elfogadását is – megtesz annak érdekében, hogy 2022. szeptember 30-ig kidolgozzon egy teljesítménymérési keretrendszert a közbeszerzések hatékonyságának és költséghatékonyságának értékelésére.

A teljesítménymérési keretrendszer legkésőbb 2022. november 30-án lép működésbe, és független nem kormányzati szervezetek (NGO-k) és független közbeszerzési szakértők bevonásával a magyarországi közbeszerzések hatékonyságát és költséghatékonyságát fogja értékelni.

A teljesítménymérési keretrendszer lehetőséget biztosít különösen a következők éves elemzésére: (i) az eredménytelen közbeszerzési eljárások szintje és okai, (ii) a szerződés teljesítése során teljeskörűen megszüntetett szerződések aránya (szám és érték), (iii) a késedelmes szerződésteljesítés előfordulásának aránya, (iv) a költségtúllépés előfordulásának aránya (ideértve a túllépés százalékos arányát és volumenét), (v) az olyan odaítélt közbeszerzési szerződések aránya, amelyekben kifejezetten figyelembe vették a teljesélekciklus- vagy az élelciklusköltségeket, (vi) a mikro- és kisvállalkozások sikeres közbeszerzési részvételének aránya, ágazatokon átívelően és ágazatonként (a közös közbeszerzési szójegyzék [*Common Procurement Vocabulary, CPV*] szerinti főcsoportok [*division*] és csoportok [*group*] alapján), (vii) az egyajánlatos nemzeti finanszírozású és uniós finanszírozású közbeszerzési eljárások értéke külön-külön és/vagy mindkettő tekintetében, valamint ennek az értéknek a nemzeti finanszírozású és uniós finanszírozású közbeszerzési eljárások teljes értékének összehasonlítása külön-külön és/vagy mindkettő tekintetében. Az elemzést a közbeszerzésért felelős minisztérium illetékes főosztálya a releváns NGO-kkal és független közbeszerzési szakértőkkel együttműködve, azok teljes körű és hatékony bevonását biztosítva fogja elkészíteni. A teljesítménymérési keretrendszer eredményeit minden évben február 28-ig nyilvánosan közzé kell tenni az Elektronikus Közbeszerzési Rendszer (EKR) weboldalán.

Ennek, valamint a közbeszerzési piac szempontjából jelentőséggel bíró más ügyeknek (pl. az alkalmazott közbeszerzési eljárás típusa) az elemzéséhez a teljesítménymérési keretrendszer meghatározza a releváns mutatókat, és a szükséges mértékben támaszkodik az egyajánlatos eljárásokra vonatkozó jelentéstételi eszközön elérhető adatokra.

A teljesítménymérési keretrendszer, valamint a mutatók kidolgozására és elemzésére a közbeszerzés terén tevékenykedő NGO-k és független közbeszerzési szakértők teljes körű és hatékony bevonásával kerül sor. Az NGO-kat nyilvános, átlátható és megkülönböztetésmentes kiválasztási eljárás keretében, a szakértelemre és a teljesítményre vonatkozó objektív kritériumok alapján kell kiválasztani. A kiválasztási kritériumoknak az igazolt szakértelemre, a szakmai hírnévre, a közbeszerzés területét érintő, megfelelően hosszú ellenőrizhető tevékenységre, valamint a pártok befolyásától való függetlenségre kell vonatkozniuk.

A teljesítménymérési keretrendszer egyrészt általában fogja értékelni a közbeszerzési rendszer hatékonyságát, másrészt különösen vizsgálni fogja az egyajánlatos közbeszerzési eljárások mögött rejlő lehetséges okokat ezen eljárások hatásait, különösképpen, ha az egyajánlatos eljárások aránya a 15%-os küszöb fölé emelkedik. E tekintetben a teljesítménymérési keretrendszer figyelembe fogja venni az egyajánlatos eljárásokra vonatkozó eszköz keretében szolgáltatott adatokat, és különösen elemezni fogja az érintett szolgáltatásokat és termékeket, az érintett ágazatokat és ajánlatkérőket.

A közbeszerzések hatékonyságának és költséghatékonyságának értékelésére szolgáló teljesítménymérési keretrendszert létrehozó kormányhatározat az e korrekciós intézkedésben foglaltaknak megfelelően meghatározza legalább a következőket:

- (i) az NGO-k kiválasztási kritériumai (a Korrupcióellenes Munkacsoportra nézve alkalmazandó kritériumokkal azonos kritériumok);
- (ii) a közbeszerzési szakértők kiválasztási kritériumai;
- (iii) az NGO-k és a közbeszerzési szakértők feladatai és szerepe;
- (iv) a teljesítménymérési keretrendszer eredményeinek évenkénti közzététele.

A magyar Kormány vállalja, hogy határozatlan ideig és feltétel nélkül biztosítja a teljesítménymérési keretrendszer szabályos alkalmazását és eredményeinek közzétételét.

A megvalósítás időtartama: 2023 Q1 végéig folyamatosan

11. reform: Képzések és támogatási rendszer a közbeszerzésben való részvétel fokozása érdekében

KÉPZÉSEK

Kihívások: A magyarországi közbeszerzésekben a belső piaci eredménytábla 1. indikátorának adatai alapján uniós eljárásrendben magas, 2020-ban 39%-os arányt képviseltek azon eljárások, amelyekben csak egy ajánlat érkezik (ez az arány 2019-ben 40% volt).¹¹⁵ Ha figyelembe vesszük a nemzeti eljárásrendben lefolytatott közbeszerzési eljárásokat is, akkor ez az arány 31%. A Kormány elfogadta a közbeszerzések hatékonyságának javítása érdekében szükséges intézkedésekről szóló 1027/2021. (II. 5.) Korm. határozatot, amelyben kijelölte a közbeszerzések vonatkozásában a verseny szintjének további fejlesztésének alapvető irányait.

2013 óta minden évben megközelítőleg ugyanazt az arányt képviselték a KKV-k a teljes vállalkozói körön belül, mint 2018-ban (99,1%). Ez az arány 748 951 db KKV-t jelent.¹¹⁶

¹¹⁵https://ec.europa.eu/internal_market/scoreboard/performance_per_policy_area/public_procurement/index_en.htm

¹¹⁶<https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/pdf/kkv18.pdf>

Magyarországon 2018. tavaszán általános jelleggel bevezetésre került az elektronikus közbeszerzés, amely jelentős mértékben csökkentette a közbeszerzésben való részvétel adminisztratív terheit, és növelte az eljárások átláthatóságát. Az EKR-ben jelenleg aktív regisztrációval rendelkező gazdasági szereplőkön belül a KKV-k aránya 80,63%-os. Ez az arány 28 829 db KKV-t jelent. Megfigyelhető továbbá pl. a 2020-as évben, hogy az ajánlatot benyújtó KKV-k 86%-a 10 db, vagy annál kevesebb ajánlatot nyújtott be, az ajánlatot benyújtó KKV-k 39,4%-a az egész naptári évben mindössze egyetlen alkalommal nyújtott be ajánlatot.¹¹⁷ A fentiek alapján a közbeszerzésekben részt vevő KKV-k száma is, és az ajánlattételi aktivitásuk is növelhető.

A Miniszterelnökség adatai alapján a KKV-k 2020-ban a szerződések 80,4%-át, 2021-ben pedig 80,2%-át nyerték el (uniós és nemzeti eljárásrendben összesen). A KKV-k aránya a közbeszerzéseken való nyertesség tekintetében magasnak tűnik, azonban a tagállamok közötti összehasonlításban Magyarország e mutató tekintetében a középmezőnyben helyezkedik el. Összességében tehát a KKV-k nyertességére vonatkozó mutatók további javítása az elkövetkező évek kiemelt célja.

Mivel a közbeszerzésekben való részvétel más üzleti lehetőségekhez képest speciális jogszabályi keretek között zajlik, dedikált informatikai megoldás használatával, a KKV szektorba tartozó vállalkozások felkészültségét erősíteni kell a közbeszerzésben elérhető üzleti lehetőségek felismerése, használata, a közbeszerzési részvétel módjai és technikai feladatai, a kapcsolódó digitális kompetencia terén.

Célok:

A gazdasági szereplők, és különösen a mikrovállalkozások és KKV-k esetén cél, hogy kompetenciáikat mind a közbeszerzési tevékenységek terén, mind a közbeszerzéshez kapcsolódó technikai ismeretek terén fejlesszük, és ezáltal csökkentsük a részvételük akadályait.

A képzések tartalmazni fogják a közbeszerzési eljárásokon való eredményes részvétellel kapcsolatos legfontosabb elméleti és gyakorlati információkat. A képzési anyagok, egyebek mellett, lefedik az közbeszerzési eljárásokat, azok előkészítési szakaszát, a jogorvoslatok hatékony alkalmazását és a közbeszerzési szerződések végrehajtásának sajátosságait.

Ennek érdekében a beruházás az alábbi három célra irányul.

a) 3 db e-learning tananyag kidolgozása és ingyenesen elérhetővé tétele gazdasági szereplők számára a közbeszerzési eljárásokban való részvétel témájához kapcsolódóan (ajánlattétel, jogorvoslatok, szerződés teljesítése).

A beruházás olyan e-learning tananyagok kidolgozására irányul, amelyek a legfontosabb, a közbeszerzési piacon történő részvétellel kapcsolatos elméleti és gyakorlati tudnivalókat közvetítik a gazdasági szereplők szempontjából, különösen a közbeszerzési eljárási és ajánlattételi kérdések, a jogorvoslati lehetőségek hatékony használata és a közbeszerzési szerződés teljesítése során felmerülő sajátosságok terén.

b) A közbeszerzésekben való részvétel könnyítése érdekében az ajánlattételhez, szerződés teljesítéséhez és jogorvoslathoz kapcsolódó ingyenes oktatási alkalmak megszervezése országosan, ill. online a mikrovállalkozások és KKV-k számára külső szolgáltató bevonásával.

A közbeszerzési eljárásokban biztosítandó a mikrovállalkozások és a KKV-k minél hatékonyabb részvétele. Ennek alapvető feltétele az, hogy az érdeklődő gazdasági szereplők megfelelő ismeretekkel rendelkezzenek ahhoz, hogy magas minőségű ajánlatokat nyújtsanak

¹¹⁷ Adatok forrása: EKR

be. Az eljárásokban való sikeres részvételt követően ismerniük szükséges azokat a garanciális szabályokat is, amelyeket a szerződések teljesítése során figyelembe kell venniük. Mindezekon túl fontos, hogy ismerjék az esetleges jogsérelem esetén igénybe vehető jogorvoslati lehetőségeket és eljárási részletszabályokat.

c) EKR használatával kapcsolatos e-learning tananyag elérhetővé tétele és ingyenes oktatási alkalmak megszervezése országosan a gazdasági szereplők számára az EKR üzemeltetője részvételével.

A fenti a)-c) pont szerinti képzések kapcsán célunk, hogy a program végrehajtásának teljes időtartama alatt legalább 2200 db mikro-, kis- és középvállalkozás képviselője sikeresen végezze el az egyes képzések vagy online tanfolyamok bármelyikét, de legalább egyet. A képzésben való részvételhez online regisztrációs felületet, valamint egy nyomkövetési mechanizmust hozunk létre.

A képzések megtartásra kerülnek bármely lehetséges, a járványhelyzettel összefüggő korlátozástól függetlenül; szükség esetén minden képzési alkalom online formában is megtartható lesz. A 2200 db vállalkozás képzése ambiciózusnak mondható annak fényében, hogy az EKR-ben regisztrált 28 829 db KKV jelentős része nem túl aktív (2020-ban 86%-uk 10-nél kevesebb ajánlatot nyújtott be, 39,4%-uk, vagyis kb. 11 000 db pedig csak egy alkalommal nyújtott be ajánlatot). A KKV-k érdeklődésének felkeltése és képzésekbe való bevonása kihívást jelenthet, ahogy a megfelelő számú képzési alkalom és a képzési időpontok kiválasztása is gondos tervezést igényel.

A végrehajtás módja: A beruházás részben immateriális javak beszerzésére (tananyagfejlesztés, szoftver felhasználási jogok), részben humán tőke fejlesztésre (oktatási tevékenység a KKV-k részére) irányul. A beruházás közvetlen formában, támogatásból kerül megvalósításra.

a) Az e-learning tananyagok meghatározásának módszertanát és pontos tartalmi követelményeit a Miniszterelnökség Közbeszerzési Felügyeletért Felelős Helyettes Államtitkárságának szervezeti egységei határozzák meg. A tematikai javaslatok megfogalmazására, valamint az e-learning tananyag szakmai kidolgozására és technikai felépítésére külső kapacitások igénybevétele kell biztosítani. A szolgáltató kiválasztásakor a feladat elvégzéséhez megfelelő szakmai felkészültséggel, a közbeszerzési kérdéseket és az e-tananyag fejlesztést ismerő szolgáltató vagy szolgáltatók bevonása szükséges.

Figyelembe kell venni a mikrovállalkozások és KKV-k bekapcsolódását befolyásoló, a szabályozási környezet vagy az ajánlatkérői és jogorvoslati közbeszerzési gyakorlat hiányos ismeretéből, továbbá az adminisztratív, informatikai terhekből eredő akadályokat, és ennek alapján meg kell fogalmazni azokat a hangsúlyos témákat, és javaslatot kell tenni azok tartalmára, amelyek az e-learning tananyag révén lehetőséget nyújthatnak a gazdasági szereplők kompetenciájának javítására. A jóváhagyott tematika alapján szükséges az e-tananyag teljeskörű tartalmi és technikai kidolgozása.

b) Külső kapacitások igénybevétele szükséges az egyes oktatások, tréningek tematikus felépítése, valamint a felkínált alkalmak személyes levezetése (akár online, akár jelenléti formában) az oktatáshoz szükséges fóliaanyag előállításával együtt.

c) Az EKR használatára vonatkozó képzések magas minőségét az Új Világ Nonprofit Szolgáltató Kft. bevonása biztosítja. Szükséges az egyes tréningek tematikus felépítése, valamint a felkínált alkalmak személyes levezetése (akár online, akár jelenléti formában).

Szükséges kialakítani egy online regisztrációs felületet a képzésekre való jelentkezés, illetve az e-learning tanfolyamokhoz való hozzáférés biztosítása, a képzésben résztvevők monitoringja

érdekében. A képzésben részvételre jogosult vállalkozások képviselői közül a résztvevők kiválasztása jelentkezési sorrendben fog történni, ugyanakkor az online és személyes tanfolyamokon egy vállalkozástól legfeljebb egy személy vehet majd részt. A képzéseken való részvételt az online rendszerbe való bejelentkezési adatok, illetve a képzési alkalmak során megválaszolandó tesztkérdések segítségével kell ellenőrizni. A személyes részvétellel zajló képzések esetén a részvételt a személyek aláírásával kell majd igazolni. A képzések iránt érdeklődő KKV-k e-mailben is regisztrálhatnak majd a közelgő képzésekről szóló értesítésekre, amelyek tartalmazzák a tanfolyam tartalmának és a regisztrációs folyamatnak a részleteit. A képzések meghirdetéséről, a képzési anyagokról valamint a regisztrációról és a résztvevők kiválasztásáról és a monitoringról – ezek véglegesítését követően - részletes információt szolgáltatunk az Európai Bizottság részére.

A képzések hatékonyságát és hozzáadott értékét az érintett mikrovállalkozások és KKV-k részvétele alapján kell nyomon követni és értékelni. A résztvevők adatbázisa alapján egy nyomon követési mechanizmust is létre kell hozni a képzési anyagokkal valamint a vállalkozások későbbi közbeszerzési tevékenységével kapcsolatos visszajelzések gyűjtésére. A nyomon követési mechanizmusnak magában kell foglalnia a résztvevők saját visszajelzésén alapuló felmérést az e-learning és a személyes képzési alkalmak hatékonyságával és hasznosságával kapcsolatban. A nyomon követési mechanizmus eredményei hozzá kell, hogy járuljanak a képzési program folytatásáról illetve annak tartalmával, metodológiájával kapcsolatos döntéshez.

A fenti eszközöket a mikrovállalkozások és KKV-k számára elérhető lehetőségekről szóló kommunikációs elemek, valamint a jelenléti tréningeken rendezvényszervezési elemek egészítik ki szintén külső kapacitás igénybevételével.

Célcsoport: A beruházás mindazokat a mikrovállalkozásokat és KKV-kat célozza, amelyek készek a közbeszerzési piacon árukat, szolgáltatásokat, építési beruházásokat kínálni, függetlenül attól, hogy már részt vettek-e közbeszerzési eljárásban, vagy ezután kívánnak a piacra lépni.

Állami támogatási szabályok: A tervezett beruházás nem ütközik az állami támogatási szabályokba tekintettel arra, hogy a támogatás kedvezményezettje a Miniszterelnökség.

Időtáv: Legalább 1000 db mikro-, kis- és középvállalkozás legalább egy ingyenes képzést vagy online tanfolyamot sikeresen teljesít 2024. március 31-ig.

Legalább további 1200 db (azaz összesen 2200 db) mikro-, kis- és középvállalkozás egy ingyenes képzést vagy online tanfolyamot sikeresen teljesít 2026. június 30-ig.

TÁMOGATÁSI RENDSZER

A mikro-, kis- és középvállalkozások közbeszerzésben való részvételének elősegítése érdekében (a mikro- és kisvállalkozásokra fókuszálva), a magyar Kormány vállalja, hogy 2023. március 31-ig kialakít és bevezet egy támogatási rendszert, amely 2026. június 30-ig – objektív, megkülönböztetésmentes és átlátható kiválasztási kritériumok alapján – legalább 1800 mikro-, kis- és középvállalkozás számára nyújt átalány költségterítést a közbeszerzési eljárásban való részvétellel kapcsolatos költségeik után, azzal a céllal, hogy elősegítse a közbeszerzésben való részvételüket és csökkentse a belépésük előtt álló korlátokat. Támogatási kérelem benyújtására csak azoknak a mikrovállalkozásoknak és kkv-knak lesz joguk és lehetőségük, amelyek valamely közbeszerzési eljárásban érvényes ajánlatot nyújtanak be (azaz olyan ajánlattevők, amelyek közbeszerzési eljárásban teljes ajánlattételi dokumentációt nyújtottak be, és megfeleltek mind a kizárási, mind kiválasztási szempontoknak), és az ajánlat közbeszerzési eljárásban történő benyújtását megelőző tizenkét hónapban nem vettek részt közbeszerzési eljárásban.

A pénzügyi támogatás kiterjed, különösen, az akkreditált közbeszerzési tanácsadó igénybevételének költségére. Az átalányösszegű pénzügyi támogatás alkalmazásának oka a támogatási és kifizetési kérelmekkel kapcsolatos adminisztratív terhek csökkentése. Az átalányösszegű támogatás megfelelő ehhez az intézkedéshez, hiszen a közbeszerzési eljárásban való ajánlattétel költségei megbecsülhetőek az akkreditált beszerzési tanácsadók díjaival kapcsolatos információk felhasználásával. A díjak az ajánlattevő gazdasági társaság méretétől függetlenül alkalmazandóak, azonban mi arra számítunk, hogy a támogatási rendszer elsősorban a mikro- és kisvállalkozások számára jelent majd segítséget, mivel azok kevésbé engedhetik meg maguknak a közbeszerzési eljárásban történő ajánlattételt.

A támogatás közvetlenül a vállalkozások részére kerül megfizetésre.

Az átalányösszegű támogatás nem fedezi az érintett vállalkozás által a közbeszerzési eljárásban való részvétellel kapcsolatos összes költséget. Annak érdekében, hogy a támogatás a lehető legtöbb vállalkozás számára elérhető legyen, az egyes vállalkozások által benyújtott támogatási kérelmek száma korlátozva lesz, figyelembe véve, egyebek mellett, azt a feltételt, amely alapján egy vállalkozás csak akkor lehet jogosult, ha a támogatási rendszer keretében nyújtott átalányösszegű támogatással érintett közbeszerzési eljárásban történő ajánlattételt megelőző tizenkét hónapban nem vett részt közbeszerzési eljárásban.

A félidős értékelésre 2024. szeptember 30-ig kerül sor, a végső értékelést pedig a támogatási program végéig, 2026. július 31-ig kell befejezni a program hozzáadott értékére és hatékonyságára is kiterjedően, amelyek értékelésére a pénzügyi támogatás iránti érdeklődés (a programban való részvétel), a mikrovállalkozások és kkv-k közbeszerzésnyerési aránya és a támogatásban részesült mikrovállalkozások és kkv-k visszajelzései alapján kerül sor.

Az értékeléseknek azt is elemezniük kell, hogy a résztvevő vállalkozások milyen ágazatokban tevékenykednek, és hogy ezekben az ágazatokban jellemző-e a mikrovállalkozások és kkv-k alacsony részvételi aránya. A félidős értékelésnek elemeznie kell, hogy szükséges-e a más ágazatok vállalkozásainak a figyelmét külön, kifejezetten célzott kommunikációs tevékenységekkel felhívni a programra, és hogy szükséges-e a program megvalósításán változtatni, tekintettel az elemzés eredményeire.

Mivel a pénzügyi támogatás csak olyan ajánlattevők számára elérhető, amelyek az ajánlat közbeszerzési eljárásban történő benyújtását megelőző tizenkét hónapban nem vettek részt közbeszerzésben, ezért már az a tény is, hogy vállalták a részvételt és érvényes ajánlatot nyújtottak be (ami szintén jogosultsági feltétel) fokozott piaci aktivitást jelez. A rendszer ösztönző hatásának további vizsgálatára kerül majd sor a résztvevők visszajelzései alapján.

A megvalósítás időtartama: 2026 Q2 végéig folyamatosan

12. reform: A közkiadások fokozott átláthatósága

Végrehajtás: A magyar Kormány vállalja, hogy 2022. október 31-ig elfogad egy jogszabályt, amely minden állami szervet arra kötelez, hogy proaktívan tegyék közzé a közpénzek felhasználására vonatkozó információk előre meghatározott körét. A magyar Kormány kötelezettséget vállal arra, hogy a jogszabály előrehaladott tervezetét szeptember 30-ig megküldi a Bizottságnak.

Az információkat egy központi nyilvántartásban kell elérhetővé tenni. Ami az Elektronikus Közbeszerzési Rendszerrel (EKR) való kapcsolatot illeti, az a cél, hogy a központi nyilvántartásban az EKR-ben használt egyedi szerződésazonosítók szerepeljenek, lehetővé téve ezzel az adatkérők számára, hogy a kapcsolódó közbeszerzési dokumentumokat megtalálják az EKR-ben.

A jogszabálynak világos eljárásokat és szabályokat kell megállapítania az adatok közzétételére vonatkozóan, ideértve a közzététel határidejét és formáját is.

A feltöltendő adatoknak relevánsnak és pontosnak kell lenniük, az adatok körét az átláthatóság és az arányosság elve alapján, a vonatkozó uniós joggal összhangban kell meghatározni. Ennek megfelelően a központi nyilvántartásba feltöltendő adatok minimális körébe tartozik minden adat, amelynek közzététele az átláthatóság érdekében már eleve kötelező, ideértve az állami támogatási adatbázisban közzétett adatokat, valamint a következőket:

- a közkiadás formája, ideértve a jogalapot¹¹⁸,
- a kedvezményezett teljes hivatalos neve (jogi személy esetében) vagy a kedvezményezett családi és utóneve (természetes személy esetében),
- a közkiadás értéke,
- a kedvezményezett természetes vagy jogi személy-e,
- egyedi azonosító jogi személy esetében (uniós adószám vagy adószám, ha van, vagy egyéb nemzeti szintű egyedi azonosító),
- a közpénz elköltéséhez kapcsolódó szerződés részletei, ideértve a közpénz természetét és célját¹¹⁹,
- a közpénz elköltéséhez kapcsolódó pályázati dokumentáció, ideértve a közpénz természetét és célját¹²⁰,
- a szolgáltatók neve, ideértve, adott esetben, az alvállalkozót, beszállítót és a kapacitásszolgáltatót, a múltbeli adatok esetében szabad szöveges formátumban, a jövőbeni közbeszerzések esetében pedig gépi úton feldolgozható formátumban,¹²¹
- az alvállalkozók tervezett aránya (ha van)¹²², mind a korábbi, mind a jövőbeni közbeszerzések esetében,
- a felelős állami szerv,
- a kifizetés időpontja.

Külön jelölni kell, ha a felhasznált közpénzek (részben vagy egészben) a nemzeti közbeszerzési küszöbértéket meghaladó uniós pénzeszközöket tartalmaznak. Magyarország kötelezettséget vállal arra, hogy az uniós forrásokat érintő, de a közbeszerzési értékhatárokat nem meghaladó eljárások esetében 2023. március 31-ig hasonló külön jelöléseket vezet be az ezen időpontot követően indított beszerzések vonatkozásában.

A magyar Kormány kötelezettséget vállal arra, hogy az elektronikus közbeszerzési rendszer (EKR) fejlesztéséről szóló korrekciós intézkedéssel összhangban az EKR-ben is tájékoztatást nyújt az alvállalkozókról az átláthatóság növelése érdekében.

¹¹⁸ Pl. állami támogatás, közbeszerzés, állami finanszírozás stb.

¹¹⁹ A szerződésre és az alkalmazott pályázati eljárásra vonatkozó információk (pl. keretszerződés, nyílt eljárás, közvetlen odaítélés stb.), a szerződéses érték, a szerződés aláírásának időpontja és a szerződés időtartama, valamint a szerződés alapján elérendő cél és szállítandó eredmény. Ezek az információk az EKR-azonosítóra mutató linken keresztül lesznek elérhetők.

¹²⁰ A becsült értékre, a közbeszerzési eljárás típusára, a pályázat időpontjára, a benyújtott ajánlatok számára, az ajánlattevők nevére vonatkozó információk. Ezek az információk az EKR-azonosítóra mutató linken keresztül lesznek elérhetők.

¹²¹ Ez az információ az EKR-azonosítóra mutató linken keresztül lesz elérhető.

¹²² Ez az információ az EKR-azonosítóra mutató linken keresztül lesz elérhető.

A központi nyilvántartásban közzétett adatkészletek nyílt, interoperábilis és géppel olvasható formátumban kerülnek közzétételre, ami lehetővé teszi a csoportos letöltést, valamint az adatok csoportosítását, kereshetőségét, kivonatolását, összehasonlítását és újbóli felhasználását.

A központi nyilvántartásban közzétett adatokhoz való hozzáférés térítésmentes lesz, az adatokhoz való hozzáféréshez nem lesz szükség felhasználói fiók létrehozására.

Az adatszolgáltatáshoz szükséges alkalmazást és az adatszolgáltatásra szolgáló sablont 2022. december 31-ig a megfelelő szervezetek rendelkezésére bocsátják. A központi nyilvántartásba történő első feltöltéshez az érintettek 2023. január 31-ig kapnak tájékoztatást. A szervek első adatszolgáltatására az alkalmazás működésének kezdetétől folyamatosan, de legkésőbb 2023. február 28-ig kerül sor. A központi nyilvántartás kéthavonta egyszer kerül frissítésre, kivéve az EKR által közvetlenül szolgáltatott adatokat, amelyeket az EKR közbeszerzési hirdetményekkel kapcsolatos adatbázisával összhangban frissítenek.

A központi nyilvántartásban közzétett adatkészletek korlátlanul és térítésmentesen használhatók fel nyilvános ellenőrzésre, elemzésre és kutatásra.

A teljesítési igazolásokra és számlákra vonatkozó információk továbbra is a dokumentumokhoz való hozzáférés kérése esetén válnak hozzáférhetővé.

A magyar Kormány vállalja, hogy feltétel és időbeli korlátozás nélkül hatályban tartja a fent említett jogszabályt, és biztosítja annak érvényesülését (különösen azt, hogy az állami szervek minden releváns információt teljeskörűen és megfelelő időben feltöltsenek a nyilvántartásba).

A megvalósítás időtartama: 2023 Q1 végéig folyamatosan

13. reform: A Helyreállítási és Ellenállóképességi Terv végrehajtására, auditálására és ellenőrzésére vonatkozó jogi felhatalmazás

Végrehajtás: A Helyreállítási és Ellenállóképességi Terv magyarországi végrehajtásában és végrehajtásának ellenőrzésében részt vevő szervek jogi megbízatásának megállapításáról szóló, jogharmonizáció eredményeként megszületett végrehajtási kormányrendelet hatályba lépése. A rendeletnek meg kell határoznia azoknak a szervezeteknek a szerepét és felelősségét, amelyek biztosítják

- (i) a mérföldkövek és célok elérését alátámasztó adatok gyűjtését és validálását;
- (ii) azt, hogy részletes folyamatszabályozás történt a vezetői nyilatkozatok, audit jelentésekről szóló összefoglalók és kifizetési kérelmek elkészítéséhez, megbízhatóságának biztosításához;
- (iii) és, hogy a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz létrehozásáról szóló 2021/241/EU rendelet 22. cikkével összhangban a kedvezményezettek, vállalkozásokra, alvállalkozókra és tulajdonosokra vonatkozó adatok gyűjtéséhez és tárolásához szükséges eljárások vannak érvényben.

A megvalósítás időtartama: 2022 Q4 végéig folyamatosan

14. reform: Csalás- és Korrupcióellenes Stratégia az uniós támogatások felhasználására vonatkozóan

Végrehajtás: A Csalás Ellenes Stratégia és Korrupció Ellenes Stratégia elfogadása. A stratégiák meghatározzák az uniós pénzügyi támogatások végrehajtásában részt vevő szereplők feladatait a csalás, összeférhetetlenségi esetek és korrupció megelőzésére, felderítésére és korrekciójára vonatkozóan. A stratégiáknak része lesz a csalással, összeférhetetlenségi esetekkel és korrupcióval kapcsolatos főbb kockázatok, tényezők és gyakorlatok elemzése. A

különböző uniós alapok és pénzügyi támogatási eszközök vonatkozó dokumentumai részletesen kell, hogy tartalmazzák a stratégiákat.

A megvalósítás időtartama: 2022 Q4 végéig folyamatosan

15. reform: Az ARACHNE kockázatértékelő eszköz teljeskörű és hatékony alkalmazása az összes uniós forrás tekintetében

Végrehajtás: A magyar Kormány vállalja, hogy az uniós támogatások végrehajtása során legkésőbb 2022. szeptember 30-ára az ARACHNE kockázatértékelési eszköz (az „ARACHNE rendszer”) valamennyi funkciójának szisztematikus és kiterjedt használatára szolgáló eljárásokat alkalmaz az összeférhetetlenség, a csalás, a korrupció, a kettős finanszírozás és egyéb szabálytalanságok hatékony megelőzése és felderítése céljából. A kockázatértékelési rendszert használó tagállami hatóságok jogaira és kötelezettségeire az Arachne Charta¹²³ az irányadó. A Charta a tagállamok és a bizottsági szolgálatok felhasználói által alkalmazandó közös alapelveket határoz meg.

Az eljárásoknak biztosítaniuk kell a következőket:

- (i) az érintett nemzeti hatóságok kéthavonta feltöltik az ARACHNE rendszerbe a vonatkozó uniós rendeletekben meghatározott adatmezőkbe valamennyi programozási időszakra vonatkozóan az uniós támogatások végrehajtása során az Unió pénzügyi érdekeinek védelméhez kapcsolódó összes adatot. A 2014–2020 közötti költségvetési időszak európai strukturális és befektetési alapjait illetően minden, a vonatkozó időszakban gyűjtött adatállomány (ideértve a végső kedvezményezettek, a vállalkozók/alvállalkozók részleteire és a kiadásokra vonatkozó szerződéses adatokat is) feltöltésre kerül az ARACHNE rendszerbe.
- (ii) az érintett nemzeti hatóságok biztosítják az ARACHNE rendszer által generált kockázatértékelés szisztematikus, rendszeres és hatékony nyomon követését az összeférhetetlenség, a csalás, a korrupció, a kettős finanszírozás és egyéb szabálytalanságok hatékony megelőzése és felderítése érdekében.
- (iii) a vonatkozó ellenőrző szervek teljeskörűen hozzáférnek az ARACHNE rendszer funkcióihoz az ellenőrzéseik céljából.

A magyar Kormány továbbá vállalja a következőket:

- Magyarországon minden érintett ellenőrző hatóság és a fent hivatkozott források és erőforrások észszerű felhasználásának ellenőrzésére jogosult érintett bizottsági szolgálatok teljeskörűen hozzáférnek az ARACHNE rendszerbe feltöltött adatállományokhoz.
- A nemzeti jog vonatkozó rendelkezései elő fogják írni az ARACHNE rendszer szisztematikus, rendszeres és hatékony használatát, és ezt minden irányító hatóság, közreműködő szervezet, a nemzeti helyreállítási és ellenállóképességi terv nemzeti hatósága és végrehajtó szervei, valamint a nemzeti szintű ellenőrző szervezetek döntéshozatali és munkafolyamataiba átültetik. Ezek a szervezetek valamennyien kötelesek az ARACHNE rendszer által generált kockázatértékelés eredményeit figyelembe venni. 2022. november 30-áig kiadják és bevezetik az ARACHNE rendszer által jelzett kockázatok esetén alkalmazandó intézkedésekre vonatkozó részletes eljárási iránymutatásokat.

¹²³ Arachne Charta - az EU Kiadóhivatala (europa.eu)
<https://ec.europa.eu/social/BlobServlet?docId=14836&langId=en>

Ezek megfelelőségét az Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóság (EUTAF) észszerű időn belül ellenőrzi, különösen azzal kapcsolatban, hogy (i) az eljárások biztosítják-e, hogy az ARACHNE-ba kéthavonta teljes adatállomány kerüljön feltöltésre, (ii) az első adatállomány már feltöltésre került-e, valamint (iii) az irányító hatóságok, közreműködő szervezetek, valamint a nemzeti helyreállítási és ellenállóképességi terv nemzeti hatósága és végrehajtó szervei megtették-e a megfelelő intézkedéseket az ARACHNE rendszer által generált kockázatértékelés szisztematikus, rendszeres és hatékony nyomon követése érdekében.

A magyar Kormány vállalja, hogy az ARACHNE rendszer fentiek szerinti teljes és hatékony alkalmazását feltétel és időbeli korlátozás nélkül fenntartja.

Az EUTAF erőforrásainak megerősítése:

A helyreállítási és ellenállóképességi terv szerinti első kifizetési kérelem benyújtását megelőzően hatályba lépnek azok a jogszabály-módosítások, amelyek biztosítják az EUTAF számára a függetlenségének megőrzéséhez szükséges pénzügyi és humán erőforrásokat, és lehetővé teszik számára, hogy feladatait hatékonyan és időben elvégezze. A jogszabálymódosítások biztosítják, hogy:

- Az EUTAF éves költségvetését az EUTAF eredeti javaslata alapján kell megállapítani, és az csak akkor módosítható, ha az nyilvánosan indokolt, és nem ássa alá az EUTAF képességét arra, hogy hatékonyan és időben ellássa feladatait.
- Az EUTAF vezetőjének és személyzetének javadalmazása az Állami Számvevőszék elnöke és személyzete javadalmazásának 70%-a.
- Az EUTAF vezetője ugyanolyan vagy hasonló hatáskörrel rendelkezik a bérpolitika és a juttatások, valamint a munkafeltételek alapelveinek meghatározására, mint az Állami Számvevőszék elnöke. Az Állami Számvevőszékre vonatkozó szabályoktól eltérő bármilyen megállapodás csak az EUTAF vezetőjének írásos és kellően indokolt javaslata alapján lehetséges.
- Az EUTAF funkcionális és szakmai függetlenségét fenn kell tartani, és az EUTAF személyzete továbbra sem kérhet vagy fogadhat el utasításokat ellenőrzési munkájával kapcsolatban.

A megvalósítás időtartama: 2022 Q4 végéig folyamatosan

16. reform: Belső Ellenőrzési és Integritási Igazgatóság

Végrehajtás: A Magyar Kormány kötelezettséget vállal egy, a Miniszterelnökség uniós források felhasználásának irányításáért, auditálásáért és ellenőrzésért felelős szervezeti egységei, valamint az Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóság (EUTAF) részvételével működő munkacsoport létrehozására 2022. augusztus 31-ig. A munkacsoport hetente legalább kétszer fog ülésezni, és kidolgozza az uniós támogatások végrehajtásáról szóló Kormányrendeletek rendelkezéseit. Ezen rendelkezéseket a Kormánynak 2022. szeptember 30-ig, a releváns kormányrendeletek (413/2021 és 256/2021) módosításával el kell fogadnia. A munkacsoport a releváns kormányrendeletek elfogadásáig működik. A munkacsoport – jóváhagyásuk elérése céljából – részletes egyeztetéseket folytat az uniós pénzügyi támogatások kezelésében részt vevő bizottsági szolgálatokkal.

A vonatkozó uniós joggal teljes összhangban az új vagy felülvizsgált rendelkezések:

- (i) a megerősített kockázatkezelés, valamint a csalás, a korrupció és a kettős finanszírozás megelőzése, felderítése és korrekciója érdekében növelik az irányító hatóságok és a közreműködő szervek, valamint az NRRP végrehajtásával foglalkozó nemzeti hatóság eljárási kapacitását;

- (ii) megerősítik az összeférhetlenségi esetek hatékonyabb megelőzését, felderítését és korrekcióját szolgáló szabályokat és eljárásokat, a költségvetési rendelet (2018/1046 rendelet) 61. cikkében szereplő fogalommeghatározásával, valamint az összeférhetlenségek költségvetési rendelet szerinti elkerüléséről és kezeléséről szóló bizottsági iránymutatással (C/2021/2119) összhangban. A rendelkezéseknek az összeférhetlenségi nyilatkozatok érvényességén túlmutató, hatékony ellenőrzési mechanizmust kell biztosítaniuk;
- (iii) biztosítják minden uniós támogatás – köztük az RRF – esetében a megfelelő adatgyűjtés biztosítását;
- (iv) megakadályozzák az ajánlattevők közbeszerzési eljárásban való részvételét, ha az adott eljárásban rájuk vonatkozó összeférhetlenségi helyzet áll fenn;
- (v) biztosítják az érzékeny beosztásokban dolgozó tisztviselői állomány (úgy, mint a szabálytalanságkezeléssel, ellenőrzésekkel és kockázatértékeléssel foglalkozó személyek) rendszeres és hatékony felügyeletét és az e beosztásokban lévő tisztviselői állomány rendszeres rotációját.

A (ii) pontban szereplő hatékony ellenőrzési mechanizmusnak különösen a következő elemeket kell biztosítania:

1. Az uniós költségvetés végrehajtásában – beleértve az azt előkészítő aktusokat, az auditot illetve az ellenőrzést is – bármilyen szinten részt vevő nemzeti hatóságok minden munkatársának átfogó összeférhetlenségi nyilatkozatot kell benyújtaniuk. Az összeférhetlenségi nyilatkozatok benyújtásának követelménye kiterjed minden végső kedvezményezettre, ajánlatkérő szervekre, alvállalkozóra, valamint a projekt-előkészítésben, és projekt-végrehajtásban résztvevő tanácsadó cégekre is.
2. Az 1. pontban említett személyeknek eseti alapon meg kell erősíteniük az összeférhetlenség hiányát, ha részt vesznek az egyes projektekkel kapcsolatos döntéshozatalban (különös tekintettel a támogathatóságra, a kockázatértékelésre, a projektek kiválasztására, az időközi és végső ellenőrzésekre, a szabálytalanságkezelésre és az auditálással kapcsolatos döntésekre);
3. Az általános és az egyes projektekhez kapcsolódó összeférhetlenségi nyilatkozatok érvényességének hatékony ellenőrzése érdekében a Belső Ellenőrzési és Integritási Igazgatóság (BEII) rendszeres érvényességi ellenőrzést végez.

A BEII-t a Miniszterelnökség alatt, 2022. szeptember 30-ig létre kell hozni, valamint 2022. november 30-ig teljes létszámmal fel kell tölteni. A BEII független szerepét egyértelműen jelezni kell az intézményt létrehozó törvényben és ezt megfelelő garanciákkal kell biztosítani (vezető beosztású tisztviselők kijelölése, mandátumok hosszának meghatározása az elbocsátásuk lehetősége nélkül, stb). A tisztviselői állomány kiválasztását objektív – az Integritás Hatósággal együttműködésben kidolgozott – kritériumok alapján kell elvégezni. A BEII részletes eljárási szabályzatát és szükséges iránymutatásokat – ideértve az ügyek elosztására és sorrendjére vonatkozó szabályokat is –, 2022. november 30-ig kell kiadni. A Főigazgatóság 2022. december 31-ig teljes mértékben működőképes kell, hogy legyen. A felvételi folyamatot, valamint az eljárási szabályzat és irányelvek betartását az Integritás Hatóságnak kell felügyelnie. A BEII-nek éves tevékenységi jelentést kell benyújtania az az Integritás Hatósághoz. Súlyos, vagy visszatérő megfeleléségi problémák esetén az Integritás Hatóság jogosult a BEII auditálására. A BEII hatásköre az uniós költségvetés végrehajtásában bármilyen szinten résztvevő minden nemzeti hatóságra kiterjed.

A Kormány kötelezettséget vállal az összeférhetetlenségi nyilatkozatok érvényességének rendszeres ellenőrzésére (a továbbiakban: érvényességi ellenőrzés) vonatkozó szabályok kialakítására, különösen tekintettel az alábbiakra:

- Az érvényességi ellenőrzésre rendszeresen, mintavétel vagy gyanúbejelentés alapján kerül sor.
- A mintavételen alapuló érvényességi ellenőrzésnek éves szinten el kell érnie az összeférhetetlenségi nyilatkozat benyújtására kötelezettek számának legalább 5 %-át.
- A BEII mintavételen alapuló érvényességi ellenőrzésekkel kapcsolatos tevékenységének az EUTAF által jóváhagyott kétévenkénti ellenőrzési terveknek kell alapulnia.
- Az érvényességi ellenőrzésnek – amennyire lehetséges – a rendelkezésre álló hivatalos nyilvántartások felhasználásán kell alapulnia. Ha egy esetleges összeférhetlenségi okról nem áll rendelkezésre hivatalos nyilvántartás, akkor önbevallást kell alkalmazni, amelyet a BEII-nek nyíltan elérhető forrásokon (például közösségi médián) keresztül kell ellenőriznie.
- Mind az összeférhetlenségi nyilatkozatokat, mind az érvényességi ellenőrzések eredményeit legalább 5 évig meg kell őrizni.
- Az anonim gyanúbejelentések benyújtását 2022. november 30-tól lehetővé kell tenni a palyazat.gov.hu főoldalán.

A BEII-t törvény által kell kötelezni arra, hogy az Integritás Hatóság kérésére haladéktalanul teljes körű hozzáférést biztosítson az összeférhetlenségi nyilatkozatokhoz vagy a BEII irataihoz.

Az összeférhetlenségi nyilatkozatok érvényességi ellenőrzésének gyakoriságára, a mintavételi módszerre és az ellenőrzési módszerekre vonatkozó főbb rendelkezéseket:

- a Bizottság szolgálataival együttműködve, a munkacsoport keretében kell kidolgozni;
- a rendelkezéseknek a hatékonyság és az arányosság elvén kell alapulnia, és
- figyelembe kell venniük más tagállamok vonatkozó gyakorlatait.

A koherencia növelése érdekében a különböző uniós alapokra vonatkozó nemzeti rendelkezéseket ésszerű mértékben – figyelembe véve az egyes alapokra vonatkozó uniós szabályozások eltéréseit – harmonizálni kell.

A munkacsoport hatáskörébe tartozó kérdések meghatározása során figyelembe kell venni az auditálási eredményeket, az Európai Számvevőszék ajánlásait, valamint a Bizottság szolgálatainak a vonatkozó kormányrendeletekkel kapcsolatos észrevételeit, amelyeket az RRP-ről és a kohéziós politika alatt elfogadásra kerülő Partnerségi Megállapodásról szóló, folyamatban lévő tárgyalásokon már közöltek.

A Magyar Kormány kötelezettséget vállal arra, hogy a fenti rendelkezéseket korlátlan ideig feltétel nélkül fenntartja és végrehajtja.

A megvalósítás időtartama: 2022 Q4 végéig folyamatosan

17. reform: Az OLAF-fal való együttműködés megerősítése (minden uniós támogatásra vonatkozóan)

Végrehajtás: A magyar Kormány vállalja, hogy javaslatot tesz az Országgyűlésnek a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló 2010. évi CXXII. törvény módosítására (a módosítás előrehaladott tervezetét a 21. sz. melléklet, annak angol nyelvű fordítását pedig a 22. sz. melléklet tartalmazza). A 2022. szeptember 30-ig elfogadásra kerülő törvény kijelöli a Nemzeti Adó- és Vámhivatalt (NAV) mint illetékes nemzeti hatóságot, hogy segítse az OLAF-ot a

magyarországi helyszíni ellenőrzések során, illetve amikor egy ellenőrzés alá vont gazdálkodó szervezet megtagadja az együttműködést. A módosítás tartalmazni fogja a követendő eljárásrend leírását. Meg fogja továbbá teremteni a pénzügyőr jelenlétének a lehetőségét is, amelyre az OLAF kérésére kerülhet sor. A pénzügyőrnek lehetővé kell tennie az OLAF helyszíni ellenőrzéseinek és vizsgálatának az elvégzését, ideértve a végrehajtás biztosítását is a bizonyítékok megővésének érdekében, a 883/2013/EU, Euratom rendeletben és a 2185/96/Euratom, EK rendeletben előírányzottak szerint.

Ez az intézkedések következő típusait foglalja magában: (i) dolgok lefoglalása [a Nemzeti Adó- és Vámhivatalról szóló 2010. évi CXXIII. törvény (a továbbiakban: NAVtv.) 36/L. §], (ii) felvilágosításkérés (NAVtv. 36. §), (iii) igazoltatás (NAVtv. 36/A. §), (iv) magánlakásnak nem minősülő helyre, helyiségbe történő belépés (NAVtv. 36/G. §), (v) a helyszín biztosítása (NAVtv. 36/I. § (1) bek.). Ha a segítségnyújtáshoz bírói szerv általi engedély szükséges, az engedélyt a nemzeti csalásellenes koordinációs szolgálatnak (AFCOS) legalább 72 órával előre kell kérelmeznie. Ilyen engedély alapján az OLAF előre igényelheti pénzügyőr jelenlétét, amennyiben a tervezett helyszíni ellenőrzéssel és vizsgálattal szembeni ellenállás veszélye áll fenn.

A magyar Kormány vállalja, hogy javaslatot tesz az Országgyűlésnek az 2004. évi XXIX. törvény módosítására (a módosítás előrehaladott tervezetét a fent említett, 21. sz. melléklet, annak angol fordítását pedig a 22. sz. melléklet tartalmazza) egy visszatartó erejű, pénzügyi jellegű szankció bevezetésére arra az esetre, ha valamely gazdálkodó szervezet megtagadja az OLAF-fal való együttműködést az OLAF helyszíni vizsgálatai és ellenőrzései lefolytatásában. A gazdálkodó szervezet általi ellenállást vagy együttműködésének megtagadását a 883/2013/EU, Euratom rendelet 3. és 4. cikkének megfelelően kell értelmezni. Ez a módosítás 2022. szeptember 30-ig elfogadásra kerül.

A Magyar Kormány vállalja, hogy a fent hivatkozott szabályokat feltétel és időbeli korlátozás nélkül fenntartja.

A megvalósítás időtartama: 2022 Q4 végéig folyamatosan

18. reform: Az uniós támogatás közérdekű vagyonkezelő alapítványok általi felhasználása átláthatóságának biztosítása

Végrehajtás: A magyar Kormány fenntartja azon álláspontját, hogy a közérdekű vagyonkezelő alapítványok a közbeszerzésről szóló 2015. évi CXLI. törvény 5. § (1) bekezdés e) pontjának hatálya alá tartoznak. Azonban az egyértelműség érdekében a Kormány vállalja, hogy törvénytervezetet nyújt be az Országgyűlés általi elfogadásra, az alábbi tartalommal:

A közbeszerzésről szóló 2015. évi CXLI. törvény 5. § (1) bekezdése a következő f) ponttal egészül ki:

f) A közérdekű tevékenységet ellátó vagyonkezelő alapítványok és az általuk létesített vagy fenntartott jogi személyek.

A Kormány kötelezettséget vállal arra, hogy a módosító törvény 2022. szeptember 30-áig elfogadásra kerül. A Kormány kötelezettséget vállal arra, hogy a módosító jogszabályt feltétel és időbeli korlátozás nélkül hatályban tartja és megfelelően végrehajtja az abban foglalt szabályokat.

A közérdekű vagyonkezelő alapítványokkal kapcsolatos általános összeférhetlenségi szabályok fejlesztése és egyértelművé tétele érdekében a Kormány kötelezettséget vállal arra, hogy törvénytervezetet nyújt be az Országgyűlés általi elfogadásra, hogy biztosítsa a

költségvetési rendelet¹²⁴ 61. cikkének való teljes megfelelést és összhangba hozza a rendelkezéseket és a gyakorlatot a költségvetési rendelet hatálya alatt az összeférhetetlenség elkerüléséről és kezeléséről szóló bizottsági iránymutatással, az alábbi tartalommal:

A közfeladatot ellátó közérdekű vagyonkezelő alapítványokról szóló 2021. évi IX. törvény 15. § (3) bekezdése helyébe a következő rendelkezés lép:

(3) Akinek a feladatai pártatlan, tárgyilagos és elfogulatlan ellátására irányuló képessége gazdasági érdeke vagy bármely egyéb közvetlen vagy közvetett személyes érdeke vagy körülménye – a családi, érzelmi okokat, politikai vagy nemzeti hovatartozást is ideértve – miatt korlátozott vagy korlátozottnak tekinthető, köteles tartózkodni minden olyan tevékenységtől, amelyik az alapítvány vagy az alapítványhoz vagyont rendelő vagy számára közvetlen vagy közvetett támogatás nyújtó szervezetek érdekeivel ellentétes lehet. Akivel szemben összeférhetetlenség vagy annak a kockázata vagy látszata fennáll, köteles azt a döntéshozatalt megelőzően írásban – vagy előre nem látható körülmények esetén jegyzőkönyvbe rögzítetten szóban – haladéktalanul bejelenteni. Valamely testület elnöke vagy tagjai esetén a bejelentést a testület felé kell megtenni. Egyéb esetben a bejelentést a munkáltatói jogok gyakorlója felé kell megtenni. A címzett köteles írásban megerősíteni, hogy az összeférhetetlenség fennállta megállapítást nyert-e. A határozatot a közérdekű vagyonkezelő alapítvány a döntést követő egy héten belül és legalább egy évig tartó időtartamra elektronikus úton közzéteszi. Amennyiben az összeférhetetlenség fennállta megállapítást nyert, a közérdekű vagyonkezelő alapítvány köteles biztosítani, hogy az érintett személy felhagyjon az üggyel kapcsolatos minden tevékenységgel. E bekezdés alkalmazandó a közfeladatot ellátó közérdekű vagyonkezelő alapítványok, továbbá az általuk létesített vagy fenntartott jogi személyek legfőbb szervének és felügyelőbizottságának elnökére és tagjaira, valamint személyzetére is.

A Kormány megerősíti, hogy a fenti rendelkezés általános személyi hatálya kiterjed a közfeladatot ellátó közérdekű vagyonkezelő alapítványokban, valamint az általuk alapított vagy fenntartott jogi személyekben tisztséget betöltő vagy általuk foglalkoztatott valamennyi személyre, függetlenül azok egyéb tevékenységétől vagy feladatától, beleértve a kormányzatban végzett tevékenységüket is.

A Kormány kötelezettséget vállal arra, hogy a módosító törvény 2022. szeptember 30-áig elfogadásra kerül. A Kormány vállalja, hogy a módosító jogszabályt feltétel és időbeli korlátozás nélkül hatályban tartja és megfelelően végrehajtja az abban foglalt rendelkezéseket.

A magyar Kormány kötelezettséget vállal annak biztosítására, hogy amennyiben uniós támogatás végrehajtásában bármilyen minőségben részt vesznek (akár mint végső kedvezményezett, kedvezményezett vagy közvetítő), a közérdekű vagyonkezelő alapítványokra és az általuk létesített vagy fenntartott jogi személyekre, ideértve a legfőbb szerveik és felügyelő bizottságaik elnökeit és tagjait, valamint személyzetüket, a nyilvános információkhoz való hozzáférést, auditálást és ellenőrzést – ideértve az összeférhetetlenségi szabályokat is – illetően ugyanazok a jogi kötelezettségek vonatkoznak, mint amelyek a magyar jog szerint az állami szervezetekre és az általuk kezelt jogi személyekre vonatkoznak.

A megvalósítás időtartama: 2022 Q3 végéig folyamatosan

19. reform: Nemzeti antikorrupciós stratégia és akció terv

Végrehajtás: A magyar Kormány kötelezettséget vállal arra, hogy 2022. szeptember 30-ig csalásellenes stratégiát és korrupcióellenes stratégiát fogad el, amelyek meghatározzák az uniós pénzügyi támogatások végrehajtásában részt vevő szereplők feladatait a csalás,

¹²⁴ Az Unió általános költségvetésére alkalmazandó pénzügyi szabályokról szóló 2018. július 18-i 2018/1046 (EU, Euratom) európai parlamenti és a tanácsi rendelet, HL L 193, 2018.07.30., 1. o.

összeférhetetlenségi esetek és korrupció megelőzésére, felderítésére és korrekciójára vonatkozóan. A stratégiáknak része lesz a csalással, az összeférhetetlenségi esetekkel és korrupcióval kapcsolatos főbb kockázatok, tényezők és gyakorlatok elemzése. A különböző uniós alapok és pénzügyi támogatási eszközök vonatkozó dokumentumai részletesen tartalmazzák a stratégiákat a fent megjelölt időpontig.

A magyar Kormány kötelezettséget vállal arra, hogy új korrupcióellenes nemzeti stratégiát (KNS) és intézkedési tervet (IT) fogad el 2023. június 30-ig. A Kormány kötelezettséget vállal arra, hogy a 2023. július 1. és 2025. december 31. közötti időszakban végrehajtja az intézkedési tervet, és 2026. február 28-ig jelentést fogad el annak végrehajtásáról. A KNS-ben kiemelt fontosságú lesz a csalás és korrupció megelőzését, felderítését és korrekcióját biztosító mechanizmusok fejlesztése, ideértve a közbeszerzési rendszert is, és az összeférhetetlenségi eseteket kezelő rendszerek erősítése. Ehhez kapcsolódóan a KNS-ben különös figyelmet kell fordítani a magas szintű korrupció elleni küzdelem intézményi és jogszabályi keretének megerősítésére a politikai vezetői szintet érintő állami hatóságok tevékenysége átláthatóságának növelése révén. A KNS a fent említett csalásellenes stratégiára és korrupcióellenes stratégiára épít, és biztosítja a csalás- és korrupcióellenes intézkedések következetes végrehajtását mind a nemzeti, mind az uniós alapok tekintetében.

Ehhez kapcsolódóan a Kormány kötelezettséget vállal arra, hogy az IT-ben külön intézkedéseket irányoz elő a következő célokra:

- A korrupció visszaszorítására tett intézkedések megerősítése;
- A bűnüldöző szervek nyomozati cselekményeitől független közigazgatási ellenőrzési eljárások megerősítése, beleértve a vagyonyilatkozatokra vonatkozó ellenőrzési, felügyeleti és szankcionálási mechanizmusokat;
- Hatékony belső mechanizmusok kidolgozása az integritási ügyekkel kapcsolatos ismeretterjesztésre és tudatosságnövelésre a kormányzatban, ideértve a teljes állomány számára képzési programok kidolgozását, valamint a bizalmas tanácsadást a felsővezetői és politikai szint számára;
- A Magyar Kormánytisztviselői Kar Hivatásetikai Kódexe alkalmazásának, valamint az önkormányzati gyakorlatok felülvizsgálata a lobbistákkal való kapcsolattartással és az összeférhetetlenségi esetek elkerülésével kapcsolatos legjobb megoldások beazonosítása és elősegítése érdekében,
- ;
- A politikai felsővezetők¹²⁵ magatartási kódexének elfogadása és közzététele, amely egyértelmű iránymutatást ad az integritással kapcsolatos ügyekre vonatkozóan, ideértve a következőket:
 - o lobbistákkal való kapcsolattartás; és
 - o a megbízatást megszűnését követő időszakra vonatkozó korlátozások (a **köz-** és a **magánszektor** közötti „forgóajtó-jelenség” kezelése);
 - o rokonok foglalkoztatása és foglalkoztatási célú előléptetése.

A Korrupcióellenes Munkacsoport közreműködik a KNS és az IT elkészítésében, valamint a végrehajtásának figyelemmel kísérésben. Első éves jelentésében a Munkacsoport észrevételezi a KNS és az IT tervezetét, és javaslatokat fogalmaz meg hozzájuk. Mindezek érdekében a Kormány kötelezettséget vállal arra, hogy legkésőbb 2023. január 15-ig a Munkacsoport rendelkezésére bocsátja a tervezetet. A kormány a Munkacsoport észrevételeit és javaslatait a

¹²⁵ A GRECO által Magyarország Ötödik Körös Értékelő Jelentésében használt „felső vezetői funkciót betöltő személyek” definíciója szerint

Munkacsoport éves jelentéseihez hasonlóan dolgozza fel. Későbbi éves jelentéseiben a Munkacsoport értékelni fogja az IT végrehajtása terén tett előrelépéseket.

A Kormány kötelezettséget vállal arra, hogy kiterjedt egyeztetéseket folytasson nemzeti és nemzetközi érdekelt felekkel, ideértve az Európai Bizottságot és a GRECO-t, a KNS és az IT kidolgozása során. Továbbá a Kormány szakmai tanácsot kér az OECD-től. A kormány figyelembe veszi ajánlásait azzal a céllal, hogy hasznosítsa a legjobb nemzetközi gyakorlatokat, és igazodjon a nemzetközi normákhoz. E konzultációk részeként a kormány legkésőbb 2023. január 31-ig megosztja az érintett szereplőkkel a KNS és az IT tervezetét. A Kormány kötelezettséget vállal arra, hogy párbeszédet folytat az érintettekkel az ajánlásaik KNS-be és az IT -be történő beépítéséről, valamint végrehajtásáról.

A KNS és az IT elfogadását követően a dokumentumok a Korruptióellenes Munkacsoport és az Integritás Hatóság tevékenységével és jelentéseivel összhangban rendszeresen felülvizsgálatra kerülnek a végrehajtási jelentés 2026-os elfogadásáig tartó időszakban.

A Kormány kötelezettséget vállal arra, hogy megfelelő költségvetési forrást biztosít az IT végrehajtásához.

A KNS és az IT keretében esetlegesen elfogadott további intézkedések sérelme nélkül, a Kormány kötelezettséget vállal a következő intézkedések meghozatalára.

A Kormány kötelezettséget vállal arra, hogy 2023. március 31-ig maradéktalanul végrehajtja a 2020-2022. közötti időszakra szóló középtávú Nemzeti Korruptióellenes Stratégiához kapcsolódó intézkedési terv 1., 2., 3., 4., 6a., 6b., 7a. 7.b, 10., 12., 13., 14., 15., 16., 17. és 18. intézkedéseit. A Kormány kötelezettséget vállal arra, hogy 2023. június 30-ig maradéktalanul végrehajtja a fent említett intézkedési terv valamennyi intézkedését. A Kormány kötelezettséget vállal arra, hogy az új KNS IT-be azonnali végrehajtási határidővel beépíti a fent említett intézkedési terv minden olyan intézkedését, amelyet 2023. június 30-ig esetleg nem hajtották végre maradéktalanul.

Mivel az Országgyűlés tagjaira és a politikai felsővezetőkre vonatkozó, jelenlegi vagyonnyilatkozati rendszer az Európai Parlament által alkalmazott rendszer, mint bevált nemzetközi gyakorlat átültetése, a Kormány kötelezettséget vállal arra, hogy az Európai Parlament által később elfogadott, a személyi hatályra, a tartalomra vagy az ellenőrzésre vonatkozó változásokat átülteti.

Emellett a Kormány kötelezettséget vállal arra, hogy a kormányzati igazgatásról szóló 2018. évi CXXV. törvény 183. és 184. §-a szerint szükséges (tehát a politikai felsővezetőkre vonatkozó) vagyonnyilatkozatok személyi hatályát 2022. november 1-jei hatállyal kiterjeszti az érintett személlyel közös háztartásban élő hozzátartozókra is.

A Kormány kötelezettséget vállal arra, hogy 2023. március 31-ig létrehoz egy rendszert, ahova elektronikusan, digitális formában kell benyújtani a kormányzati igazgatásról szóló 2018. évi CXXV. törvény 183. és 184. §-a szerint szükséges vagyonnyilatkozatokat.

A Kormány kötelezettséget vállal arra, hogy 2023. március 31-ig létrehoz egy kereshető adatbázist a 2018. évi CXXV. törvény 183. és 184. §-a alapján 2022. augusztus 1. óta benyújtott vagyonnyilatkozatok adatkészletéből. Az adatbázist automatikusan frissíteni fogják a később benyújtásra kerülő vagyonnyilatkozatokkal.

A Kormány kötelezettséget vállal arra, hogy 2023. március 31-ig a 2018. évi CXXV. törvény 183. és 184. §-a alapján benyújtott vagyonnyilatkozatok ellenőrzésével kapcsolatos hatásköröket az Integritás Hatósághoz ruházza át. Bárki kezdeményezheti az ellenőrzési eljárást, aki egy vagyonnyilatkozat állítólagosan helytelen elemére vonatkozó bejelentést tesz. A bizottság felszólíthatja az érintettet, hogy mutasson be adatokat és dokumentumokat a

vagyonnyilatkozat tartalmának alátámasztására. A Hatóság a cégnyilvántartásból, illetve a Nemzeti Adó- és Vámhivaltól a vagyonnyilatkozat tartalmának ellenőrzésére vonatkozó adatokat kérhet. Az ellenőrzési eljárás eredményének fényében a bizottság felszólíthatja az érintettet, hogy 10 napon belül javítsa vagyonnyilatkozatát. Ennek elmulasztása felmentéssel jár. A vagyonnyilatkozatban való tudatos hamis adatszolgáltatás azonnali hatályú felmentést von maga után.

A megvalósítás időtartama: 2026 Q1 végéig folyamatosan

20. reform: Adataalapú döntéshozatal és jogalkotási folyamat támogatása a hatékonyság és átláthatóság növelése, valamint a szabálytalanságok kockázatának csökkentése érdekében

Kihívás: A politikai, szakpolitikai, illetve közigazgatási döntéshozatal és az arról való átlátható tájékoztatás az adatelemzés és a mesterséges intelligencia megoldásait nagyobb mértékben használhatná. A mesterséges intelligencia és az infografikai megoldások használatához szükséges szervezeti tudás alacsony szintű, a szükséges technikai feltételek nem állnak rendelkezésre.

Cél: A döntéshozatali folyamat minőségének javításához szükséges alábbi tudás szervezeti kiépítése:

- A szigetszerűen rendelkezésre álló adatbázisok és a ráépített adatmodellek fejlesztése. Annak érdekében, hogy a központi közigazgatás területén a stratégiai tervezésben és a jogszabályalkotásban az adatok rendelkezésre álljanak és felhasználhatóak legyenek, az adat alapú elemzések és a szabályozási hatásvizsgálatok körét szükséges kiterjeszteni, felhasználását megkönnyíteni (pl. a vizualizációs technikák elterjesztésével).
- A vezetők számára a könnyebb átlátást és a könnyebb érthetőséget biztosító, többszintű adatvizualizációs képesség kiépítésével cél az alapszintű, középszintű és haladó adatvizualizációs tudásközpontok kialakítása. Minden minisztériumban, illetve a legfontosabb hivatalokban, amelyek jogszabály-előkészítésben vesznek részt, haladó szintű adatvizualizációs tudásközpontot jelölünk ki. Az alap- és középszintű vizualizációs képességeket ezeken keresztül tesszük elérhetővé az intézményekben.
- A társadalmi kommunikáció területén az állampolgárok számára is fontos szempont a jogszabályok adatvizualizációja, infografikus ábrázolása, ezáltal érthetőbbé válik az állampolgárok számára a jogszabályok célja, tartalma és hatása. Itt pilot projekteket valósítunk meg.

Végrehajtás: A Nemzeti Adatvagyon Ügynökség Kft. megrendelésére és koordinációjában megvalósuló reform első lépéseként elkészül a feladatterv és vállalkozói szerződés az adatrendszer és adatmodellépítés feladatokra. Az adatvizualizációs képzések 200 fő részére 2025Q1-ig tartanak. A jogszabályok vizualizációja a képzésekkel párhuzamosan már elindul, és 2025Q1 időszakban zárul.

Érdekeltek bevonása: A pilotok kapcsán bevonásra kerülnek a minisztériumok belső pályázattal kiválasztott munkatársai, a központi hivatalok, és a társadalmi partnerség keretében fókuszcsoporthoz (a szakpolitikai egyeztetési folyamatban résztvevő releváns szervezetek)

Megvalósítás időtartama: A megvalósítás 2021.Q3 negyedév és 2025Q1 negyedév között történik.

2023Q3 negyedév során megtörténik az Adatplatform és adatmodellezési rendszer felállítása. A mérőföldkö akkor teljesül, amikor a próbaüzemet követően az adatplatform és az adatmodellező eszköz teljesen aktivált és működőképes (az államigazgatás elkezdte használni).

21. reform: Az automatikus közigazgatási döntéshozatali rendszer kiterjesztése a hatékonyság, és átláthatóság növelése, valamint a szabálytalanságok kockázatának csökkentése érdekében

Kihívás: A közigazgatási és döntéshozatali folyamatok automatizálása elterjedtebbé tehető, az automatizálás növeli az átláthatóságot, gyorsaságot és a hozzájuk kapcsolódó állampolgári bizalmat is. A minél magasabb fokú automatizált döntéshozatal bevezetése javítja a folyamat transzparenciáját, ellenőrizhetőségét, informatikai alkalmazás által – *lekövethető algoritmus szerint* – kerülnek végrehajtásra a korábban emberi közreműködés útján elvégzett műveletek, így a folyamatban a humán erőforrás használatának aránya csökken. Emberi beavatkozás nélkül valósul meg a döntéshozatal, így a korrupciós lehetőségek száma csökken. Az automatizált döntéshozatal egységesíti az ügyintézési gyakorlatot is, ezáltal is támogatva a korrupcióellenes tevékenységet.

A kiválasztott területek – földhivatali hatósági tevékenység, gépjármű ügyintézés, egyszerűsített honosítás – kiemelten veszélyeztetett területek a korrupció szempontjából. Ezen területek esetében szükséges az egyes ügytípusokat megvizsgálni és a vizsgálatok függvényében kiválasztani a konkrét ügyeket, amellyel az antikorrupciós tevékenységben a fejlesztés megvalósításával jelentős eredmény érhető el, mely a társadalmi megítélés szempontjából is előnyös.

Az ügyek számossága azért is kiemelkedő, mert a fejlesztéssel érintett három terület jelentős számú ügyben teszi lehetővé az automatikus döntéshozatal lehetőségeinek kihasználását.

Cél: Automatikus Közigazgatási Döntéshozatali Rendszer (AKD) kiterjesztése a gépjármű ügyintézés, az egyszerűsített honosítás, illetve a földhivatali hatósági tevékenységhez kapcsolódó ügyekre.

Végrehajtás: A KOPINT-DATORG Informatikai és Vagyonkezelő Kft. (KDIV) mint a Belügyminisztérium alárendelt szerve végzi a fejlesztést a Belügyminisztérium felügyelete mellett. Az integrált informatikai rendszer a minél magasabb fokú automatizált döntéshozatal bevezetésével gyorsítja a döntéshozatali folyamatot, javítja a folyamat transzparenciáját, ellenőrizhetőségét, egységesíti az ügyintézési gyakorlatot, támogatja a korrupcióellenes tevékenységeket.

Az automatikus közigazgatási döntéshozatali rendszerben (AKD) három új ügytípus kerül bevezetésre, amelyek teljesen automatizált (emberi beavatkozás nélküli) feldolgozást tesznek lehetővé a korrupciós kockázat csökkentése érdekében. Az ügytípusok a következő területekre terjednek ki:

- a gépjármű ügyintézés,
- egyszerűsített honosítás,
- földhivatali ügyek.

A mérföldkő akkor teljesül, amikor a próbaüzemet követően az AKD három ügytípusának moduljai teljes mértékben használhatóak, működőképesek és aktiválásra kerültek (tehát a nyilvánosság elkezdte használni őket).

Érdekeltek bevonása: A három érintett ügyhatóság és felettes minisztériumai bevonásával készül a rendszerterv és a folyamatok szabályozása.

A megvalósítás időtartama: 2023 Q3 rendszerterv elfogadása után 2024 Q4 időszakra az új ügytípusok automatizált folyamatokba vonása megtörténik.

22. reform: Közzolgáltatások hatékonyságát növelő nemzeti informatikai eszközkezelési rendszer megerősítése

Kihívás: A közzolgáltatásokat ellátó (NISZ Zrt. feladatkörén kívül eső) szervezetek (pl. köznevelési, egészségügyi, szociális intézmények) feladatellátásához szükséges informatikai eszközök és szoftverek biztosítása folyamatos és nagy volumenű feladat. Az érintett intézmények és fenntartók nem rendelkeznek olyan – a jogszabályi kötelezettségen túlmutató – nyilvántartásokkal, melyek pontosan tartalmaznák ezeknek az eszközöknek és vagyoni értékű jogoknak a pontos helyét és felhasználási körülményeit, különös tekintettel a műszaki állapotukra és életciklusuk követésére, továbbá nem rendelkeznek a kiterjedt eszközpark menedzseléséhez szükséges erőforrásokkal és kompetenciákkal. A COVID világjárvány tapasztalatai alapján bebizonyosodott, hogy a közzolgáltatások rezilienciájának kiemelt tényezője a korszerű, jól karbantartott IT eszközkészlet rendelkezésre állása ezzel segítve a jelenlegi és későbbi járványhelyzetekre való sikeres felkészülést, kezelést és elhárítást, továbbá gyorsítja, hatékonyabbá teszi gazdasági újjáépítés végrehajtását.

Cél: A tervezett eszközkezelési ökoszisztéma célja:

- Átfogó, egységes nyilvántartás felállítása;
- Egy olyan rugalmas, költséghatékony, jelentős megtakarításokat eredményező beszerzés-menedzsmentet is támogató ellátási mechanizmus kialakítása, amely folyamatosan biztosítja a közzolgáltatások számára a szükséges korszerű informatikai eszközöket és megoldásokat, valamint ennek keretében gondoskodik a kapcsolódó szolgáltatásokról (karbantartás, auditok, csere, pótlás, selejtezés stb.);
- Céltudatos és fenntartható eszközgazdálkodást támogató jogszabályi környezet kialakítása;
- A társadalom digitális felzárkóztatását és a környezettudatos eszközgazdálkodást támogató modell kidolgozása;
- Az ökoszisztéma kiterjesztett értelmezését támogató pilot-projektrészek (pl. külső, felajánlott eszközök integrálása, saját eszköz használata stb.) megvalósítása.

A tervezett ökoszisztéma lehetőséget biztosít az ellátási mechanizmus kiterjesztésére azzal, hogy az érintett szervezetek egyedi IT eszközmenedzsmentjét kiegészíti az eszközök életciklusának az adott szervezeten kívüli menedzsmentjével és országos szinten értelmezi azt másodlagos, vagy akár harmadlagos életciklus biztosításával. Ezek az újabb hasznosítási lépcsőfokok jelenthetik akár a szektorból a társadalom irányába történő kivezetést ezzel bizonyos szempontból elavult, de még mindig működőképes eszközt juttatva megfelelő partner szervezetek segítségével olyan, a digitalizáció szempontjából hátrányos helyzetű társadalmi rétegek számára, akiknek felzárkóztatása elemi érdek a lakosság rezilienciájának növelése érdekében. Az érintett eszközök életciklusának végén az ökoszisztéma biztosítani kívánja a lehetőség szerinti környezetbarát újrahasznosítását, feldolgozását.

Végrehajtás: A Digitális Kormányzati Fejlesztés és Projektmenedzsment Kft. és a Kormányzati Szoftverlicenc-gazdálkodási Kft. az érintett intézmények bevonását követően elkészíti a rendszertervet, és a bevezetéshez szükséges szervezetfejlesztést követően üzembe állítja az eszközmenedzsment szoftvert.

Érdekeltek bevonása: A Digitális Kormányzati Fejlesztés és Projektmenedzsment Kft. közel 3000, az egészségügy, a közoktatás és a szociális ellátás szakterületen működő intézmény folyamatait integrálja az informatikai eszközállomány menedzsmentje terén, közel 300 000

(intézményenként tehát átlagosan 100) önállóan nyilvántartandó IT eszköz (pl. notebookok, munkaállomások, szoftverlicenckek stb.) bevonásával. A fejlesztés jelentős, a beruházás tervezését megelőző felhasználói egyeztetést igényel az intézményi munkatársak (végfelhasználók) és intézményi vezetők (gazdálkodói és informatikai döntéshozók) részvételével.

Az eszközgazdálkodási rendszer közvetlen felhasználói köre hármas:

- Felhasználók alatt értjük a gazdálkodásba bevont intézmények körét,
- A bevont intézmények IT eszközeinek felhasználóit,

A közsférából kivezetésre kerülő IT eszközök felhasználóit.

A megvalósítás időtartama: 2023Q3 rendszerterv elfogadása után 2025Q4 időszakra az új eszközközelési rendszer működését megkezdheti.

A tervezett ökoszisztéma lehetőséget biztosít az ellátási mechanizmus kiterjesztésére azzal, hogy az érintett szervezetek egyedi IT eszközmenedzsmentjét kiegészíti az eszközök életciklusának az adott szervezeten kívüli menedzsmentjével és országos szinten értelmezi azt másodlagos, vagy akár harmadlagos életciklus biztosításával. Ezek az újabb hasznosítási lépcsőfokok jelenthetik akár a szektorból a társadalom irányába történő kivezetést ezzel bizonyos szempontból elavult, de még mindig működőképes eszközt juttatva megfelelő partner szervezetek segítségével olyan, a digitalizáció szempontjából hátrányos helyzetű társadalmi rétegek számára, akiknek felzárkóztatása elemi érdek a lakosság rezilienciájának növelése érdekében.

23. reform: Az átláthatósággal és a közérdekű információkhoz való hozzáféréssel kapcsolatos gyakorlatok megerősítése

Kihívás: Tekintettel a közérdekű adatigénylés teljesítéséért járó költségterítés mértékéről szóló 301/2016. (IX. 30.) Korm. rendelet, az Alkotmánybíróság 3299/2019. (XI. 18.) AB határozatának és az ET 2009. évben, Tromsøben elfogadott, a közérdekű információkat tartalmazó dokumentumokhoz való hozzáféréssel szembeni egyezményének (melynek Magyarország is részese) tartalmára a jogi környezet már most megfelel az európai uniós elvárásoknak. A megfelelés ellenőrzését a közpénzek felhasználását a **Kormányzati Ellenőrzési Hivatal (KEHI)** végzi, és a nagyobb átláthatóság érdekében ellenőrzéseiről szóló jelentéseit félévente nyilvánosan is elérhetővé teszi.

Cél: A közadatok igénylésével kapcsolatos költségterítés reformja, illetve a közkiadások fokozott átláthatóságát biztosító féléves ellenőrzések nyilvánosan elérhetővé tételével és az ellenőrzések eredményeinek nyomonkövetésével erősödik az állami szervezetek átláthatósága a közpénzek felhasználása tekintetében.

A megvalósítás időtartama: 2026 Q2 végéig folyamatosan

24. reform: Helyreállítási és Ellenállóképességi Terv hatékony végrehajtása, ellenőrzések és auditálása valamint az Unió pénzügyi érdekeinek védelme

A Helyreállítási és Ellenállóképességi Terv végrehajtására vonatkozó **monitoring rendszer kiépítése és működtetése:** végrehajtásának nyomon követésére adattár-rendszert kell létrehozni. A rendszernek legalább a következő funkciókat kell tartalmaznia:

- (i) adatgyűjtés és a mérföldkövek és célok elérésének nyomon követése;
- (ii) összegyűjti, tárolja és hozzáférést biztosít az RRF-rendelet 22. cikke (2) bekezdése d) pontjának i – iii. alpontjában előírt adatokhoz.

Az ellenőrző hatóság (EUTAF) ellenőrzési jelentésében meg kell, hogy erősítse az adattár rendszer működését, valamint azt, hogy a rendszer teljesen működőképes és működik.

Az RRP végrehajtásának hatékony ellenőrzésének biztosítása:

Az ellenőrző hatóság (EUTAF) ellenőrzési stratégiájának elfogadása és hatálybalépése, biztosítva az RRP végrehajtásának hatékony ellenőrzését a nemzetközileg elfogadott ellenőrzési standardokkal összhangban. A stratégiának meg kell határoznia a kockázatértékelés módszertanát és megközelítését, az ellenőrzések gyakoriságát és típusát (például rendszer- és projektellenőrzéseket, a dokumentum alapú és helyszíni ellenőrzéseket), amelyeket a végrehajtás különböző szakaszaiban kell elvégezni. Az ellenőrzések az RRP keretében végrehajtott reformok és beruházások, valamint a mérföldkövek és célok elérését támogató adatok megbízhatóságára terjednek ki.

A megvalósítás időtartama: 2022 Q4 végéig folyamatosan

25. reform: A jogalkotás minőségének javítása és partnerségek kialakítása társadalmi szereplőkkel

Kihívás: Ebben az esetben a hatályos magyar jogszabályok már előírják a nyilvános konzultáció kötelezettségét a kormány által előkészített és benyújtott törvényjavaslatok esetében. A jogalkotás előkészítésében való társadalmi részvételről szóló 2010. évi CXIII. törvény pontosan szabályozza, hogy - a törvényben meghatározott kivételekkel - a kormányzati szervek által előkészített törvényjavaslatokat, kormányrendeleteket és miniszteri rendeleteket az indokolással együtt nyilvános konzultációra kell bocsátani. Az előzetes hatásvizsgálat követelményét a magyar jogszabályok is előírják már a Kormány által előkészített és benyújtott törvénytervezetek esetében. A törvény értelmében a jogszabály várható következményeit előzetes hatásvizsgálat elvégzésével, a jogszabály várható hatásainak megfelelő részletességgel kötelező felmérni.

Cél: Az RRP végrehajtása során az érintett érdekelttekkel folytatott konzultáció keretét meghatározó jogalkotási aktus hatálybalépése, illetve a jogszabályok előkészítésében való nyilvános részvétel megerősítése.

Végrehajtás intézkedései:

Az RRP végrehajtása során az érintett érdekelttekkel folytatott konzultáció keretét meghatározó jogalkotási aktus hatálybalépése, amely:

- i) Kötelező érvényű stratégiát határoz meg, amely meghatározza a feladatokat és felelőségeket arra vonatkozóan, hogy a fő érdekelt feleket hogyan vonják be a Helyreállítási és Ellenállóképességi Terv intézkedéseinek végrehajtásába;
- (ii) Létrehozza a Helyreállítási és Ellenállóképességi Terv végrehajtásában részt vevő főbb érdekelttekből és szociális partnerekből álló monitoring bizottságot, amelynek feladata a Helyreállítási és Ellenállóképességi Terv hatékony végrehajtásának nyomon követése. A monitoring bizottság minden tagját azonos jogok és kötelezettségek illetik meg. A monitoring bizottság tagjainak legalább 50%-a olyan, a kormánytól és állami szervektől független civil szervezeteket képvisel, amelyek az alábbi területek közül egy vagy több területén tevékenykednek: szociálpolitika; oktatás; munkaerőpiac; egészségügyi ellátás; környezet; az éghajlatváltozás elleni küzdelem; energia; fenntartható fejlődés; fenntartható közlekedés; az alapvető jogok, az egyenlő bánásmód és a megkülönböztetés-mentesség előmozdítása; korrupció elleni küzdelem és az átláthatóság. A monitoring bizottság civil társadalmat képviselő tagjait nyílt, átlátható és megkülönböztetéstől mentes kiválasztási eljárás során kell kiválasztani, a szaktudással és érdemekkel

kapcsolatos objektív kritériumok alapján. E tagok mindegyikének igazolt szakértelemmel kell rendelkeznie a fent említett területek közül egy vagy több területen, amelyet az e területeken folytatott kellően hosszú ideig igazolható és releváns tevékenység jelent.

A monitoring bizottság évente legalább kétszer ülésezik, és megkapja a Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervben szereplő intézkedések végrehajtásával kapcsolatos minden lényeges információt. A monitoring bizottság ajánlásokat fogalmazhat meg a Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervre vonatkozóan a nemzeti hatóság számára, amelyet tagjainak egyszerű többségével kell elfogadni. A nemzeti hatóság nyomon követi ezeket az ajánlásokat, és jelentést tesz a nyomon követés előrehaladásáról a monitoring bizottságnak;

(iii) Kötelezettséget állapít meg a szociális partnerekkel és az érdekelt felekkel való konzultációra a Helyreállítási és Ellenállóképességi Terv végrehajtása során.

A jogszabályok előkészítésében való nyilvános részvétel megerősítése és a hatásvizsgálatok érvényre juttatása.

A 2010. évi CXXXI. törvény módosításainak 2022. december 31-ig történő hatályba lépése, amely biztosítja, hogy a kormány által az Országgyűlés elé terjesztett valamennyi törvénytervezet, illetve a kormány vagy a kormány tagja által elfogadott jogszabály (pl. kormányrendelet, miniszteri rendelet) esetében hatékony nyilvános konzultációra kerüljön sor, valamint hatásvizsgálat készüljön, és annak összefoglalóit rendszeresen nyilvánosságra hozzák:

(i) legalább 8 napos konzultációs időszakot állapítanak meg (ami azt jelenti, hogy a jogalkotási aktus tervezetét a kormányon belüli konzultációra való megküldéssel egy időben bocsátják a nyilvánosság rendelkezésére);

(ii) a nyilvános konzultációs időszak lejártát követő legalább 5 napos időszak megállapítása a nyilvános konzultációs időszak során beérkezett észrevételek mérlegelésére, amely időszak alatt a kormány jogalkotási aktusát a kormány nem fogadhatja el, illetve a törvénytervezetet nem terjesztheti a parlament elé;

(iii) hogy a 2010. évi CXXXI. törvény 5. §-ában foglalt kivételek hatálya alá eső jogalkotási aktusok aránya legfeljebb 10% legyen, és hogy e kivételek alkalmazása indokolt legyen;

(iv) hogy az előzetes hatásvizsgálat összefoglalóját minden esetben a jogalkotási aktus tervezetével együtt nyilvánosan hozzáférhetővé kell tenni;

(v) a 2010. évi CXXXI. törvény 5. § (5) bekezdésének eltörlésével szűkítsék a kivételek körét.

A vonatkozó eljárási szabályok biztosítják továbbá, hogy a hatásvizsgálatok terjedelme és tartalma összhangban legyen az "ÁROP-1.1.10 - A jogszabály előkészítési folyamat racionalizálása" című, az Európai Unió által társfinanszírozott projekt keretében elkészített módszertannal;

A 2010. évi CXXXI. törvény módosításainak, továbbá más vonatkozó jogszabályok módosításának 2022. december 31-ig történő hatálybalépése biztosítja, hogy:

(vi) a Kormányzati Ellenőrzési Hivatal (KEHI) évente ellenőrizze a 2010. évi CXXXI. törvény szerinti nyilvános konzultációs követelmények betartását, ideértve az (i), a (ii) és a (iv) pontok végrehajtását is. A fenti ellenőrzések megállapításait évente január 31-ig a KEHI honlapján közzétett jelentésben kell közzétenni.

(vii) A KEHI a 2010. évi CXXXI. törvény bármely rendelkezésének be nem tartása esetén következetesen kellően magas bírságot szab ki az érintett jogszabály előkészítéséért felelős miniszter által vezetett minisztériummal szemben. A bírság kiszabásának indokait az éves jelentésében nyilvánosságra kell hozni.

Intézkedések megtétele 2022. december 31-ig, amely biztosítja, hogy:

(vii) további forrásokat különítsenek el az Országgyűlés Hivatala számára annak érdekében, hogy a Hivatal fejlessze kapacitását, hogy segítse az Országgyűlés tagjait és bizottságait az általuk javasolt törvényjavaslatok hatékony hatásvizsgálatainak elkészítésében és az érintettekkel való hatékony konzultációk lefolytatásában. Az Országgyűlés képviselőinek és bizottságainak lehetőségük lesz arra, hogy felkérjék a Hivatalt az általuk kezdeményezett törvényjavaslatokkal vagy módosításokkal kapcsolatos hatásvizsgálatok elkészítésére és hatékony konzultációk lefolytatására az érdekeltekkel.

(viii) a Központi Statisztikai Hivatal a hatásvizsgálatok elvégzéséhez szükséges adatokat az Országgyűlés Hivatala rendelkezésére bocsátja.

Végrehajtás: a szabályozási feladatot az Igazságügyi Minisztérium végzi el

Megvalósítás határideje: 2022 Q4

26. reform: Adóreform

Végrehajtás: A Magyar Helyreállítási és Ellenállóképességi Terv I. alkotóelemének részét képező adójogi reform az agresszív adótervezés (angolul aggressive tax planning, röviden ATP) kockázatával szemben az adórendszer megerősítését célozza a vonatkozó jogszabályi keret felülvizsgálata és az adókikerülés elleni szabályok hatékonyságának növelése révén.

A reform célja a következő Magyarországra vonatkozó országspecifikus ajánlás végrehajtása:

„Az adórendszer egyszerűsítése, ugyanakkor az agresszív adótervezés kockázatával szembeni megerősítése.”

Az adóreform három olyan intézkedést tartalmaz, amelyek kiegészítik egymást, és együttesen hozzájárulnak az adórendszernek az agresszív adótervezés kockázatával szembeni megerősítéséhez. A javaslat három elv megvalósítását célozza. Az első a Magyarországon valós gazdasági tevékenységet nem folytató (ún. conduit) vállalatokkal való visszaélés elleni küzdelem. A második a szokásos piaci ár elvének hatékonyabb érvényre juttatása a kapcsolt vállalkozások, nevezetesen a közepes- és nagyvállalatok esetében, ahol a transzferárhoz kapcsolódó adótervezési kockázat jelentősen magasabb. A harmadik cél a meglévő speciális jövedelmek meghatározott külföldi országokba történő kifizetésére vonatkozó levonhatósági szabályok megerősítése.

1. Intézkedés (reform): A valós gazdasági jelenlétre vonatkozó minimumkövetelmények bevezetése a társasági adózás területén

Az intézkedés célja, hogy a társasági adó szempontjából jogszabályi szinten valós gazdasági jelenlétre vonatkozó minimumkövetelményeket állapítson meg annak érdekében, hogy bizonyos adóelőnyök megtagadásra kerüljenek azoktól a vállalatoktól, amelyek nem teljesítik ezeket a követelményeket.

Az intézkedés célja egy olyan szabályozás bevezetése, amely kizárja, hogy bizonyos gazdasági társaságokat kizárólag adótervezési célokra használjanak fel Magyarországon.

- Magyarország az elmúlt években jelentős előrelépést tett ezen a területen, különösen az adókikerülés elleni irányelv (ATAD) átültetésével, valamint a közigazgatási

együttműködésről szóló irányelv (DAC) hatályának kiterjesztésével. Azon jogi személyek esetében, amelyek nem vagy minimális valós gazdasági jelenléttel rendelkeznek, továbbra is fennáll annak a kockázata, hogy nem megfelelő adózási célokra, például adókijátszásra és adókikerülésre használják őket. Bár az ilyen jogalanyok igénybevételenek megalapozott üzleti okai is lehetnek, további intézkedések segíthetnek elkerülni azokat a helyzeteket, amikor az adófizetők kikerülik adójogi kötelezettségeiket, vagy az adójog tényleges céljával ellentétesen járnak el azáltal, hogy visszaélnék olyan vállalkozások használatával, amelyek nem végeznek jelentős gazdasági tevékenységet. Az ilyen helyzetek eredménye az adófizetők általános adókötelezettségének csökkentése. Ez az adótehernek a törvényisztelő adófizetők terhére történő eltolódását eredményezheti.

- Az adókikerülési és adókijátszási gyakorlatok elleni küzdelemre összpontosítva Magyarország 2023 végéig a társasági adó rendszerében a valós gazdasági jelenlétre vonatkozó minimumkövetelményeket vezet be. Az új szabályok 2024 elején lépnek hatályba. Az intézkedés hozzájárul a postafiókcégek és fedőcégek elleni küzdelemhez, valamint közvetetten a munkahelyteremtéshez és a kormányzati bevételek növekedéséhez is.
- Evégből a belső jogi szabályozásnak legalább a következő előírásokat fogja tartalmazni:
 - meghatározza azon vállalatok körét, amelyek nagy kitettséggel rendelkeznek a határon átnyúló passzív jövedelmekkel összefüggésben,
 - meghatározza a valós gazdasági jelenlétre vonatkozó minimumkövetelményeket (például EU-s bankszámla, munkavállalók száma stb.),
 - adókövetkezmény(ek)e)t állapít meg a minimumkövetelmények teljesítésének elmulasztása esetén,

A Pénzügyminisztérium felel a minimumkövetelmények bevezetésére irányuló munkaterv végrehajtásáért.

2. Intézkedés (reform): A transzferár szabályozás szigorítása

Az intézkedés célja az adócsalás elleni küzdelem fokozása a transzferár-szabályozás (angolul transfer pricing, röviden TP) megerősítése és megújítása révén. Magyarország a 2000-es évek elején bevezette a transzferár-szabályozást és a kezdetektől követi az OECD vonatkozó irányelveit. A legújabb nemzetközi fejleményeknek megfelelően fejleszteni tervezzük a vonatkozó belföldi szabályozást, és törekszünk arra, hogy az adóhatóság rendelkezésére álljanak a multinacionális vállalatok hatékony ellenőrzéséhez szükséges információk.

Első lépésként a 2022. évi nyári adócsomagban Magyarország módosította a társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvény és az adózás rendjéről szóló 2017. évi CL. törvény bizonyos rendelkezéseit. Több mint kétszeresére növeltük a kapcsolt vállalkozások közötti ügyletek szokásos piaci árát bizonyító transzferár-nyilvántartások elkészítésével összefüggő bírságokat, (2 millió forintról 5 millió forintra). Ezenkívül szigorítottuk az adóalap kiigazítására vonatkozó szabályokat, ha egy vállalat az év során nem a szokásos piaci ártartományban hajtotta végre valamely ügyletét. A már elfogadott törvény új éves adatszolgáltatási kötelezettséget vezetett be a társasági adóról szóló törvénybe. A törvény csak általános rendelkezést tartalmaz, a részletes szabályokat a 2022. negyedik negyedévében elfogadásra kerülő miniszteri rendelet határozza majd meg (második lépés).

Második lépésként a transzferárazás területén Magyarország új adatszolgáltatási kötelezettséget vezet be a meghatározott értéket elérő kapcsolt vállalkozások közötti tranzakciókra (100 millió forint, 250 ezer euró). A szolgáltatandó adatok célja az adóhatóság kockázatelemzésének

javítása és célzottabb ellenőrzések elvégzése. Emellett arra számítunk, hogy az adatszolgáltatás önmagában erősíti az adózók jogkövető magatartását. Az intézkedés mérföldkőnek tekinthető a magyar transzferár szabályozásban, mivel korábban hasonló adatszolgáltatás nem létezett.

- A transzferár-adatszolgáltatás részletszabályait tartalmazó rendelet kidolgozása 2022. negyedik negyedévében fejeződik be. A rendelet részletesen meghatározza az adatszolgáltatás hatályát és adattartalmát. A társasági adózás területén 2023-tól az adózóknak a társaságiadó-bevallásukban adatokat kell szolgáltatniuk transzferárazásra vonatkozóan a kapcsolt felek közötti tranzakciókról.
- Az adatszolgáltatás az adóévben kapcsolt vállalkozásokkal lebonyolított ügyletekre terjed ki, amennyiben az eléri a szokásos piaci ár alapján számított nettó 100 millió forintot. A tőzsdei tranzakciók és a kötelezően hatósági áron bonyolítandó ügyletek – amennyiben megfelelnek a jogszabályi követelményeknek – mentesülnek az adatszolgáltatás alól, ahogy a nyilvántartási kötelezettség alól is. Egyes különleges esetekben (magánszeméllyel, mint nem egyéni vállalkozóval kötött szerződés, független féltől igénybe vett szolgáltatás költségének felár nélküli továbbterhelése, ingyenes pénzeszköz-átadás és -átvétel) az adatszolgáltatás a lent felsorolt információk csak egy részére terjed ki.

Az adatszolgáltatás a kapcsolt felekkel folytatott ügyletek (összevont ügyletek) következő legfontosabb adatait fedi le:

1. az ügylet elnevezése, lehetőség szerint a karakterizációval együtt;
2. a legjellemzőbb NACE Rev. 2 (TEÁOR'08) kód;
3. a kapcsolt partner(ek) adatai, beleértve az adóügyi illetőséget (adó joghatóságot) is;
4. az ügylet tárgyévi tényleges ellenértéke, partnerenkénti bontásban;
5. a társasági adóalap-módosítás összege;
6. a transzferár-megállapítási módszer;
7. módszerrel és ügyletekkel kapcsolatos mutatók: a jövedelmezőségi (nyereségszint-) mutató megnevezése, a százalékban meghatározott jogdíj vagy szolgáltatási díj alkalmazásának ténye és annak alapja, a kölcsön, kezességvállalás vagy más hasonló pénzügyi ügylet esetében a referenciakamat megnevezése (beleértve a rögzített kamatláb alkalmazása jelölésének lehetőségét);
8. az alkalmazott számviteli standard, ha releváns;
9. a szokásos piaci ár vagy tartomány az összehasonlító elemzés szerint;
10. módszertől és ügylettől függően az adott ügyletben ténylegesen alkalmazott ár/mutató (a tényleges jövedelmezőségi mutató; a jogdíj vagy szolgáltatási díj százalékos mértéke; a kamatfelár, fix kamat esetén a teljes kamatláb; az alkalmazott ár egységértéke).

A hatékony kockázatelemzést, az adóellenőrzésre való célirányos kiválasztást és az ellenőrzés alapos előkészítését megkönnyíti az a tény, hogy az adóhatóság rendelkezni fog a kapcsolt ügyletek legfontosabb – a transzferár-dokumentációban is feltüntetendő – adataival strukturált, meghatározott szinten szabványosított és informatikai eszközökkel is hatékonyan feldolgozható formában az ellenőrzés megindítása előtt. Figyelembe véve, hogy az érintett adózók eddig is kötelesek voltak elkészíteni a transzferár-dokumentációt alapvetően az OECD Transzferár Irányelveivel összhangban, a fenti adatoknak az adóbevallásban való feltüntetése nem jelent majd jelentős adminisztratív többletterhet, míg az adóhatóság további naprakész információkkal fog rendelkezni, így az intézkedés teljes mértékben megfelel az arányosság követelményének is.

Az új intézkedés következtében az adóellenőrzések gyorsabbá, célzottabbá és hatékonyabbá válhatnak. Az adóhatóság által kapott kiegészítő információk az agresszív adótervezési struktúrák elleni fellépésre is alkalmasak. Az adóhatóság képes lesz a potenciális

adóelkerülőkre összpontosítani. Az adózók jogkövetési hajlandósága is növekedhet, mivel észszerűen feltételezhetik, hogy a benyújtott strukturált adatokat az adóhatóság fejlett informatikai eszközökkel fogja elemezni. Mindez növelheti az adóbevételeket és csökkentheti az adókijátszási hajlandóságot és csökkentheti az adóelkerülést.

3. Intézkedés (reform): A le nem vonhatósági szabályok hatályának szélesítése kimenő kifizetések esetén

Magyarország a társasági adóról és az osztalékadóról szóló 1996. évi LXXXI. törvényben a jogdíj- és kamatkifizetések költségeinek le nem vonhatóságát célzó intézkedések átültetését már végrehajtotta. A jogdíj- és kamatkifizetések, illetve az ellenőrzött külföldi társaság (EKT) része teljesített egyéb kifizetések levonhatósága fordított bizonyítási teher alá tartozik. Amennyiben a megalapozott üzleti ok nem bizonyítható, **a teljes kifizetés nem levonható**, azaz társasági adóban nem a vállalkozási tevékenység érdekében felmerülő költségnek, ráfordításnak minősül. [A jelenlegi, hatályos szabályokat az 1996. évi LXXXI. törvény 8. § (1) bekezdés, 3. melléklet A) rész 9. pontja tartalmazza, az ellenőrzött külföldi társaság meghatározását ugyanezen törvény 4.11. §-a tartalmazza.]

Úgy véljük, hogy a le nem vonhatóság megbízható alternatívája a forrásadó kivetésének. **Magyarország elkötelezett a le nem vonhatósági intézkedések továbbfejlesztésére is** annak érdekében, hogy javuljon az agresszív adótervezési kockázatokkal szembeni hatékonyság.

A le nem vonhatósági szabályok reformjának célja a szabályozás hatályának kiterjesztése és célzottan az agresszív adótervezési kockázat csökkentése, azaz az olyan ügyletek kiküszöbölése, amelyek esetében a kimenő kifizetések kettős nem adóztatásának jelentős kockázata merülhet fel.

- Az adókikerülési és adókijátszási gyakorlatok elleni küzdelem jegyében Magyarország elkötelezett amellett, hogy 2023 végéig szigorítsa a társasági adózás terén a le nem vonhatósági szabályokat. Az új szabályok 2024 elején lépnek hatályba.
- A módosított nemzeti szabályok mechanizmusa a meglévő szabály elemeire építene, és kiterjesztené annak hatályát célzottan az agresszív adótervezési kockázat mérséklése érdekében, legalább a következő elemeket tartalmazza:
 - magában foglalja az olyan államokba kimenő jogdíj- és kamatkifizetéseket, amelyek:
 - a nem együttműködő országok és területek uniós jegyzékén szerepelnek, vagy
 - amelyek nulla vagy alacsony adókulcsot alkalmazó joghatóságnak minősülnek (ideértve minden olyan államot, ahol a társasági adó mértéke kisebb, mint a magyar társasági adó mértéke, a magyar társasági adókulcs mértéke jelenleg 9%),
 - **meghatároz bizonyos kritériumokat, amelyek teljesülése esetén adókövetkezményt alkalmaznánk**, figyelembe véve az ügylet mögött húzódó üzleti okokat és az ügylet adóügyi megítélését annak érdekében, hogy lefedje a kettős nem adózási helyzeteket,
 - **adókövetkezmény meghatározása a célzott agresszív adótervezési kockázat csökkentése érdekében.**

A Pénzügyminisztérium felelős a társasági adó területén a módosított le nem vonhatósági szabályok bevezetésére vonatkozó munkaterv végrehajtásáért, és e tekintetben a Pénzügyminisztérium áttekinti a legjobb nemzetközi gyakorlatokat.

A tervezett reform területi hatálya (a nem együttműködő országok és területek uniós jegyzékén szereplő joghatóságok, valamint a nulla vagy alacsony adókulcsú joghatóságok) várhatóan hozzájárul ahhoz, hogy az intézkedés jelentős hatást gyakoroljon a célzott agresszív adótervezési kockázatra, mivel az agresszív adótervezésben esetlegesen részt vevő kifizetések jelentős részét érinti (az Eurostat szerint 0,9 milliárd euró kamatot fizettek offshore pénzügyi központokba 2020-ban).

A megvalósítás időtartama: 2026 Q2 végéig folyamatosan

27. reform: Az adórendszer egyszerűsítése

Végrehajtás: A magyar Helyreállítási és Alkalmazkodási Terv I komponensének adóreformról szóló része az adórendszer egyszerűsítése terén is előrehaladást céloz, annak érdekében, hogy csökkenjenek az adómegfeleléssel kapcsolatos adminisztrációs költségek, erősödjenek az önkéntes szabálykövetés ösztönzői, hozzájárulva ahhoz, hogy a gazdaság tisztábbá, versenyképesebbé, a költségvetés pedig stabilabbá váljon. A tervezett intézkedések az alábbi országspecifikus ajánlásra reflektálnak:

“Az adórendszer egyszerűsítése és megerősítése az agresszív adótervezés kockázatával szemben.”¹²⁶

Az ezzel kapcsolatos reformtervek három intézkedéscsoporton nyugszanak: (i) az adómegfeleléssel kapcsolatos folyamatok fundamentális, digitális átalakítása a legfontosabb bevételi forrást jelentő közterhekben, (ii) az adószabályok egyszerűsítése az önálló adónemek számának csökkentésével, (iii) az adóhatósági kommunikációs újítások és viselkedéstudományi megközelítések kiterjesztése. A három intézkedéscsoport egymást támogatva egyszerűsíti a jogi környezetet, fejleszti és promotálja az adózási folyamatok digitális csatornáit, valamint javítja az ügyfél és hatóság közti kommunikációt azáltal, hogy intenzívebbé, célzottabbá és személyre szabottabbá teszi azt.

1. intézkedéscsoport: Az adómegfeleléssel kapcsolatos folyamatok fundamentális, digitális átalakítása

A hazai és a nemzetközi tapasztalatok is arra mutatnak, hogy az adminisztrációs folyamatok egyszerűsítése során a kis lépésekre építő evolúciós megközelítés csak nagyon korlátozott mértékben lehet eredményes az adminisztratív terhek csökkentése terén.

A vállalkozásoknak általában nagy mennyiségű, gyakran részlegesen ismétlődő tartalmú információt kell jelenteniük különböző csatornákon, időpontokban, eltérő időszakokra és gyakorisággal. Ennek eredményeképpen az államigazgatási szerveknél elkülönülő, egymással csak korlátozottan egyező tartalmú adatbázisok jönnek létre, egy-egy specifikus célt szolgálva. Ezzel nem csak az a probléma, hogy duplikált adatközlést és -tárolást jelent, de az időbeli eltérések, az adattisztítási gyakorlat eltérései, a használt technikai fogalmak és módszerek gyakran amúgy csekély eltérései jelentős munkát generálnak az államigazgatásban és az adatszolgáltatók oldalán, amikor ezeket egyeztetni, ellenőrizni, esetleg javítani kell.

Mindez szükségtelen és jelentős többletköltséget okoz a vállalkozásoknak, magánszemélyeknek és intézményeknek is, sőt mivel az informatikai megoldások többnyire rugalmatlanok, a most működő rendszer nem segíti elő kellően a közigazgatási szolgáltatások nyújtását, illetve a folyamatok automatizációját sem. Ráadásul mindez nem csak a mindennapi

¹²⁶ [2022. évi országjelentés – Magyarország](#)

működésben generál nehézségeket, de a jogszabályi környezet változásai során azok átvezetése is a szükségesnél nagyobb feladat mindenkinek, ami fokozatosan erodálja a közigazgatási rendszerek robosztusságát is. Eddig a rendszer logikája szerint **az ügyfélnek kellett megtanulnia, hogy milyen eljárásokat milyen csatornán keresztül intézhet a közigazgatásban; ehelyett olyan átalakításra van szükség, amelynek eredményeképpen a közigazgatási folyamatok igénybevétele természetes módon épülhet be az ügyfél saját rendszereibe és folyamataiba.**

A magyar Kormány olyan irányban kívánja folytatni a közigazgatás fejlesztését, amely elősegíti az önkéntes jogkövetést, gyorsan felfedi, meggátolja, vagy ha lehet, megelőzi a jogsértő magatartást és ezzel egyidőben számos innovatív szolgáltatást kínál: az eddigi többszintű, periodikusan összesített adatszolgáltatási rendet fokozatosan felváltja az esemény/tranzakció alapú, valódi egyszintű működés.

Ezzel lehetővé válik az adatok szélesebb körű, automatikus cseréje mind az államigazgatás szereplői között, mind az ügyfelek és intézmények között, ami nem csupán az adómegfelelési költségeket mérsékli, az üzleti és adminisztratív folyamatokat teszi egyszerűbbé, de jelentősen csökkenti a hibák és tévedések, eltérő adatszolgáltatások lehetőségét is, amely – a javítások magas élőkommunikációja miatt – további érdemi költségcsökkentés forrása lehet.

A Strukturális Reform Támogatási Program¹²⁷ finanszírozásában, 2019-ben felmértük az adómegfelelési költségek szintjét és főbb komponenseinek megoszlását is. Az áfa és a munkáltatói szerephez kötődő számos bevallás és jelentési kötelezettség jelentik a költségek legfőbb forrását, az összes teher mintegy felét kiteve. Az alábbi fejlesztési javaslatok kidolgozása során fontos szempont volt, hogy olyan területeken kínáljanak valóban érezhető segítséget, ahol a várható hatás a legnagyobb. **Az intézkedések célja, hogy csökkentsék az adómegfelelési költségeket, erősítsék az önkéntes szabálykövetést és ösztönözzék a vállalkozások digitalizációját is azáltal, hogy újfajta szolgáltatásokat kínálnak az ügyfeleknek és adóügyi közvetítőiknek, képviselőiknek egyaránt.**

A javaslatok az [EU Tanács prioritásainak](#) is megfelelnek:

„Erős és életteli gazdasági bázis kialakítása

A digitális átalakulás a következő néhány évben még jobban fel fog gyorsulni, ami messze ható következményekkel jár majd. Biztosítanunk kell Európa digitális szuverenitását, valamint azt, hogy megfelelőképpen élhessen az ebből a fejlődésből származó előnyökkel. Szakpolitikánknak társadalmi értékeinket kell tükröznie, elő kell segítenie az inkluzivitást és összeegyeztethetőnek kell lennie életformánkkal. Ennek érdekében az EU-nak a digitális forradalom és a mesterséges intelligencia minden vonatkozásában lépéseket kell tennie, ideértve az infrastruktúrát, a konnektivitást, a szolgáltatásokat, az adatokat, a szabályozást és a beruházásokat is. Ezt a szolgáltatásalapú gazdaság fejlesztésének és a digitális szolgáltatások általános előmozdításának kell kísérnie.”¹²⁸

Az [Európai Bizottság „A digitális korra felkészült Európa” prioritásával](#) is összhangban van.

„Az Európai Unió arra törekszik, hogy megteremtse polgárainak és vállalkozásainak az emberközpontú, fenntartható és virágzó digitális jövő alapjait.”¹²⁹

Továbbá a Magyarország számára [2022-ben megfogalmazott országspecifikus ajánlásokra](#) is reflektálnak:

¹²⁷ SRSS/SC2019/032

¹²⁸ <https://www.consilium.europa.eu/hu/press/press-releases/2019/06/20/a-new-strategic-agenda-2019-2024/>

¹²⁹ https://ec.europa.eu/info/strategy/priorities-2019-2024/europe-fit-digital-age/europes-digital-decade-digital-targets-2030_hu

„Többek között a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz, a RePowerEU és más uniós alapok felhasználásával fokozza a zöld és digitális átállásra, illetve az energiabiztonságra irányuló közberuházásokat.”

- “eMAP” (eseményalapú adatszolgáltatási platform): A javasolt intézkedés célja, hogy alapjaiban újítsa meg a foglalkoztatók állami szervek felé történő adatszolgáltatási kötelezettségeit. Becslés szerint a magyar vállalkozások adóadminisztrációval kapcsolatos költségeinek 22%-át teszik ki ezek a kötelezettségek, részben azért mert több intézmény felé, több csatornán keresztül kell adatot szolgáltatni, részben pedig azért, mert bár az információk köre részben átfed, de számos apró módszertani különbséggel terhelt. A tervek szerint ezt a problémát egy valóban egycsatornás, eseményalapú adatszolgáltatási rendszer tudná megoldani, amely természetes módon képes beépülni a foglalkoztatók bérszámfejtési folyamatába. A javaslat „a foglalkoztatói adóügyi adatszolgáltatási kötelezettségek egyszerűsítése” címmel – az Európai Bizottság Technikai Segítségnyújtási Eszköze REFORM/SC2021/026 számon megvalósított projektjére épül. A reform célja az adminisztrációs költségek csökkentése mellett az adatminőség és -időszerűség javítása, de teljes hatását csak akkor tudja kifejteni, amikor teljes körben bevezetésre kerül. A javaslat az új rendszer logikai és szervezeti felépítése mellett annak adatköreit is meghatározza, valamint világviszonylatban is egyedülálló közigazgatási innovációs lehetőségként a megosztott főkönyvi informatikai technológia valós alkalmazhatóságát kínálja.

A fejlesztés előkészítése, megvalósítása, valamint a rendszer működtetése jelentős szakmai irányítási, közigazgatási koordinációs kihívást jelent. Tekintettel arra, hogy a projekt számos állami szervezet aktív szerepvállalását igényli, egy tárcaközi konzorciális irányító szervezet felállítása, valamint egy dedikált kormánybiztos kijelölése szükséges annak érdekében, hogy a reform sikeresen megvalósítható legyen. A konzorcium működése az alábbi szervezetek aktív szerepvállalását igényli: Pénzügyminisztérium, NAV, KSH, MÁK, NEAK, Belügyminisztérium, Digitális Magyarország Ügynökség Zrt., valamint az esetleges további adatgazda szervezetek. Ennek a testületnek lenne a feladata, hogy koordinálja és biztosítsa az érintettek zökkenőmentes együttműködését a fejlesztési fázisban és megalapozza a megvalósítást követő időszakban, a működés biztosításához szükséges kooperációt is.

Az új rendszer egy ütemben történő bevezetése nem életszerű jelen projekt esetében, a fejlesztés volumene és a változás mértéke ugyanis jelentős kockázatokat hordoz. A szakaszos bevezetésnek számos lehetséges megoldása van, a szakaszolást ráadásul kiegészíthetik különféle engedmények, szolgáltatások (türelmi idő, adatszolgáltatásra kötelezettek támogatása olcsó szoftvermegoldásokkal). Javasoljuk egy pilot szakasz megvalósítását, amiben legfeljebb ötven (minden méretkategóriát lefedő), önkéntes alapon csatlakozó vállalat bevonásával éles környezetben lehet tesztelni az új rendszer alapfunkcióit, költséghatékony módon azonosítva e korai szakaszban az esetleges hiányosságokat. A pilot eredményei alapján lehet meghatározni az általános bevezetés időzítését és az ezt megelőzően szükséges további lépéseket.

- “eNyugta”: Az online pénztárgépek bevezetése érdemben hozzájárult az adóelkerülés csökkentéséhez, valamint a vállalkozások digitalizációját is elősegítette. A jelenlegi rendszer átalakításával és az érintetti kör kiterjesztésével további javulás várható mindkét szempontból; új lehetőségek nyílnak meg egyes adatszolgáltatási kötelezettségek egyszerűsítése, a fogyasztóvédelem, illetve a tudatos vásárlói magatartás erősítése terén. A javaslat lényege, hogy a célhardverekre épülő jelenlegi rendszert fokozatosan felváltaná egy teljesen platformfüggetlen megoldás, amely egyszerre kínál előnyöket adatbiztonság, adatvédelem tekintetében, miközben a megvalósítás formáját illető rugalmassága révén számos eddig nem létező szolgáltatásra nyit lehetőséget. A cél az adminisztrációs költségek

csökkentése, amely a magasabb szintű digitális képességekkel rendelkező vállalkozások esetében már hamar megjelenhetnek a technológia magasabb szintű testreszabhatósága miatt. Az új rendszer a vállalkozások – különösen a KKV-k – digitális működésének magasabb szintjét is elősegítené, ösztönözné a digitális fizetési megoldások terjedését és fogyasztóvédelmi, illetve –tudatossági szempontból is előrelépést jelentene. Az új rendszert először szolgáltatásként nyújtanánk – amelynek igénybevételével az érdeklődő adózók adminisztrációs költségei csökkenhetnek –, a már működő online pénztárgépek az eNyugta indulása után is tovább működhetnek, egy előre meghatározott véghatáridőig.

- “eÁfa”: Az áfabevallással kapcsolatos folyamatokat az adózóknál – vagy könyvelőiknél – leggyakrabban most is informatikai megoldások támogatják. Ennek ellenére a mérések szerint az áfa az adminisztrációs költségek legnagyobb forrása, főként azért, mert sokszor nem a teljes folyamat digitalizált, csak a bevallás benyújtása, miközben a legnagyobb költségek az adatok gyűjtése és feldolgozása során jelentkeznek. A számlák és nyugták sztenderd digitális formában történő elérhetővé tétele lehetőséget biztosítana az áfával kapcsolatos folyamatok nagyfokú automatizálására. Bár az Online Számla rendszere már tett lépéseket ebbe az irányba és az eNyugta is támogatná ezt, további területekre és módokon lehetne ezt kiterjeszteni. A gépileg feldolgozható információk átfogó biztosítását kínáló platform révén a könyvelők és a vállalkozások az áfával kapcsolatos egész folyamat automatizálására képesek lehetnek a saját rendszereikben, jelentős megtakarításokat elérhetővé téve ezáltal. Ennek érdekében kétszintű megoldást tervezünk – (i) egy tranzakciósintű adatokból és a felhasználó által adott szabályokból építkező áfabevallási tervezetet kínáló online platform mellett, (ii) egy közvetlen gépi kapcsolatot (M2M) kínáló rendszert, ahol a felhasználók saját rendszereikből töltheti fel az áfaanalitikájukat. A tervek szerint az intézkedés az adminisztrációs költségek csökkentése mellett ösztönözné a digitális számlázás terjedését, valamint a vállalkozások – különösen a KKV-k – digitális működésének magasabb szintjét is elősegítené. Az új rendszert először szolgáltatásként nyújtanánk – amelynek igénybevételével az érdeklődő adózók adminisztrációs költségei csökkenhetnek –, a jelenlegi bevallási csatorna megtartása mellett. Hosszabb távon az új rendszer potenciálisan kötelezővé is válhat, további javulást elősegítve az áfarésben.

A fenti reformlépések megvalósítását a Pénzügyminisztérium irányítaná.

2. intézkedéscsoport: az adószabályok egyszerűsítése, az önálló adónemek számának csökkentésével

Az intézkedéscsoport elemei dereguláció révén egyszerűsítene az adórendszert.

- A közelmúltban bevezetett ideiglenes adóintézkedések a korábban kommunikáltak megfelelő időpontban kivezetésre kerülnek: a COVID-19 pandémia és az Ukrajnában folyó háború nyomán fellépő gazdasági helyzetben a költségvetés stabilizálására volt szükség. Az ezt szolgáló intézkedések első sorban olyan szektorokat érintettek, amelyek profitszintjét a rendkívüli körülmények megemelték. Ha az átmeneti intézkedések az eredeti tervek szerint 2023 végén megszűnnek, ez önmagában is egyszerűsíti az érvényben lévő szabályrendszert. Az érintett átmeneti intézkedések:
 - pénzügyi szervezetek extraprofit adója (197/2022 (VI.4) Kormány rendelet 1. §);
 - a biztosítókat terhelő extraprofit adó (197/2022 (VI.4) Kormány rendelet 16. §);
 - energetikai vállalkozások extraprofit adója (197/2022 (VI.4) Kormány rendelet 2.,3. és 8. §);

- kiskereskedelmi szektor különadója (197/2022 (VI.4) Kormány rendelet 20. és 21. §);
 - távközlési szektor extraprofit adója (197/2022 (VI.4) Kormány rendelet 14. §);
 - gyógyszergyártói befizetések különadója (197/2022 (VI.4) Kormány rendelet 7. §)
- Az adónemek számának csökkentése – új lépések: A 2022-ben bevezetett intézkedések 2023 végi lejárátán túl, felállításra kerül egy 2023 végéig működő munkacsoport, azzal a céllal, hogy megvizsgálja és értékelje az adószabályok egyszerűsítésének és az adók száma csökkentésének további lehetőségeit. A munkacsoportba a Pénzügyminisztérium, valamint az adóhatóság mellett a kereskedelmi kamarák (pl. Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara, Magyarországi Amerikai Kereskedelmi Kamara), az adótanácsadói, továbbá akadémiai szektor delegálhat képviselőket. Az áttekintett témák között például az alábbiak szerepelhetnek:
 - A helyi ingatlanadók egyszerűsítése (jelenleg 3 közteher: építményadó, telekadó, kommunális adó)
 - A gépjárművekhez kötődő közterhek konszolidációja (gépjárműadó, cégautóadó, regisztrációs adó, tulajdonváltáshoz kapcsolódó illetékek)
 - A rehabilitációs hozzájárulás szociális hozzájárulási adóba integrálása (jelentős teherátrendezéssel járhat)
 - Az ajándékozási és örökösödési illeték integrálása a személyi jövedelemadóba
 - A minimális bevételt hozó kis adók megszüntetése (ide nem értve az EU-s kötelezettségből fakadó, vagy környezetvédelmi célú közterheket)
 - A táppénzhozzájárulás megszüntetése/konszolidációja A munkacsoport által a Pénzügyminisztérium részére készített és 2024. első negyedében publikált jelentés alapulva törvényjavaslat kerülne beterjesztésre az Országgyűlés elé azzal a céllal, hogy legalább 10%-kal csökkenjen az adók száma (a 2023.01.01-én hatályban levő adók körében)¹³⁰. A csökkentés történhet adónem kivezetésével, illetve kettő vagy több adónem (jogi és gyakorlati) összevonásával is.

A személyi jövedelemadó és alternatívái, illetve a társadalombiztosítási járulékok terén elérhető egyszerűsítési és konszolidációs lehetőségek vizsgálata: a személyi jövedelmeket ma számos kategóriában, illetve rezsimben eltérő szabályok mentén kezeli az adórendszer. Egy munkacsoport kerülne felállításra azzal a céllal, hogy megvizsgálja az egyszerűsítési és konszolidációs lehetőségeket, ideértve a hatástalan, vagy nem hatékony kedvezmények megszüntetését, az alternatívák közti választás megkönnyítésének lehetőségeit és csökkentve az ösztönzők szándékolatlan és indokolatlan torzításait, ezzel nem csupán egyszerűbbé, de egyúttal igazságosabbá is téve a rendszert. A munkacsoportba a Pénzügyminisztérium, valamint az adóhatóság mellett a kereskedelmi kamarák (pl. Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, Német-Magyar Ipari és Kereskedelmi Kamara, Magyarországi Amerikai Kereskedelmi Kamara), az adótanácsadói, továbbá akadémiai szektor delegálhat képviselőket és 2023 első negyedében kezdené meg működését. A munkacsoport által készített jelentésre alapuló törvényjavaslat kerülne beterjesztésre az Országgyűlés elé.

¹³⁰ A Pénzügyminisztérium összesítése szerint ez 54 adót jelent (a fenti pontban jelzett átmeneti különadók nélkül)

A fenti reformlépések megvalósítását a Pénzügyminisztérium irányítaná.

3. intézkedéscsoport: Az adóhatósági kommunikációs újítások és viselkedéstudományi megközelítések kiterjesztése

A közigazgatáson belül számos „puha” eszközt érintő innováció áll rendelkezésre a működés és a szolgáltatásnyújtás színvonalának emelésére. Az intézkedéscsoport célja, hogy biztosítsa az adóhatóság által már alkalmazott újszerű eszközök folytatását és ösztönzést adjon ezek bővítésére, egyben lendületet adva a közigazgatáson belüli, témát érintő tudáscserének is.

- A “Közérthetőségi Program” folytatása és tapasztalatainak megosztása: A Nemzeti Adó- és Vámhivatal az általa indított Közérthetőségi Programja révén a közigazgatás más területeire is érvényes tapasztalatokat halmozott fel az ügyfelekkel való hatékonyabb, célzottabb kommunikáció területén. A NAV feladata lenne erről egy jelentést készíteni azzal a céllal, hogy saját, konkrét gyakorlata során szerzett tudásának megosztása révén hozzájáruljon az ügyfélcentrikus, könnyen érthető hivatali kommunikációra irányuló hozzáállás általánossá válásához. Ezen felül a NAV folytatná a Közérthetőségi Programot is, többek között azzal, hogy célzott, (pl. az egyéni vállalkozók opcionális adószabályok közti váltását segítő, a fizetési könnyítés kérésével kapcsolatos, vagy az ingatlan adásvételhez kötődő közterheket érintő,) „Lépésről lépésre” útmutatókat publikálna a NAV digitális platformjain, valamint további lépéseket tesz azért, hogy szélesebb körben használják a közérthető kommunikációt segítő belső erőforrásokat.
- Viselkedéstudományi megközelítések az adóigazgatásban: A hatásos és hatékony adóigazgatás – és általában a közigazgatás is – nagymértékben az ügyfelek önkéntes szabálykövetésére támaszkodik. A nagyszámú ügyfél hozzáállásában elért apró változások is jelentős hatásúak lehetnek összességében és a viselkedéstudomány hatásos módszereket kínál az ilyen inkrementális attitűdváltozások ösztönzésére. A Pénzügyminisztérium és a NAV együttműködése során több pilot projekten keresztül vizsgálta a gyakorlatban – és számszerűsítette sztemerd tudományos módszerekkel – a viselkedéstudományi megközelítések hatásait a hazai környezetben, és erősítette meg ezek hatásosságát és hasznosságát. További pilotok indítása mellett a sikeres beavatkozásokat be kell építeni a NAV gyakorlatába. Az új pilotok érinthetik a hivatal és az ügyfelek közti kommunikáció finomhangolását, az önkéntes jogkövetést erősítő eszközök kiajánlását, a mentorálási szolgáltatás javítását, valamint a viselkedéstudományi megközelítések és az ellenőrzési eszközök közti egyensúly javításának lehetőségeit. A fentiekén túl jelentést kell készíteni a Kormány részére azzal a céllal, hogy a NAV által gyűjtött tapasztalatokon keresztül bemutassa, a viselkedéstudományi beavatkozások miként javíthatják az államigazgatás működésének hatékonyságát általánosságban is.
- A NAV digitális ügyfélkapcsolati felületeinek integrált fejlesztéséről szóló koncepció (eNAV): Egy részletes fejlesztési víziót tartalmazó koncepciót kell készíteni arról, hogy az adóhatóság jelenleg szétagolt ügyfélkapcsolati felületeit minként lehet egységes csatornába szervezni. A cél, hogy az adóhatóság képes legyen egységes és digitális módon biztosítani az ügyfélkapcsolati szolgáltatások teljes körét (webes és mobil applikációs formában is). A koncepciónak ki kell térnie a szükséges fejlesztési lépésekre, azok ütemezésének tervére, ideértve a szükséges erőforrások méretének és időbeni lefutásának tervezését is. A vízióknak integrálnia kell a már futó, vagy fent említett informatikai fejlesztéseket is, és építenie kell a kommunikációs és viselkedéstudományi megközelítésekre is a szolgáltatások, valamint a felhasználói felületek és élmény tervezése során. A koncepció képezné a NAV informatikai fejlesztésének alapját

A fenti reformlépések megvalósítását a Pénzügyminisztérium irányítaná.

A megvalósítás időtartama: 2026 Q2 végéig folyamatosan

28. reform: A közkiadások hatékonyságának javítása

Végrehajtás: A reform a közkiadások hatékonyságának javítását célozza, a közkiadások felülvizsgálatára vonatkozó keretek és a végrehajtási gyakorlat megerősítése útján.

A korszerűsítés célja a közkiadások minőségének, társadalmi hatásának vizsgálata és javítása oly módon, hogy a fejlesztések szem előtt tartsák gazdasági növekedés erősítését valamint az államháztartás és az államadósság középtávú fenntarthatóságát. A reform a változó társadalmi és gazdasági környezetre adható hatékony, fenntartható költségvetési válaszok kidolgozását szolgálja és azok éves költségvetésekbe építését segíti elő.

A korszerűsítés a következő országspecifikus ajánlás végrehajtását célozza: „*For the period beyond 2023, pursue a fiscal policy aimed at achieving prudent medium-term fiscal positions.*” (2022. évi 1. országspecifikus ajánlás).

A jelentős károkozás elkerülését célzó elvről szóló technikai iránymutatásnak (2021/C58/01) megfelelően a helyreállítási és rezilienciaépítési tervben meghatározott intézkedések leírását és a helyreállítási és rezilienciaépítési tervben meghatározott enyhítő lépéseket figyelembe véve a korszerűsítéshez kapcsolódó intézkedésekben várhatóan egyetlen intézkedés sem sérti jelentős mértékben az (EU) 2020/852 rendelet 17. cikke szerinti környezeti célkitűzéseket.

A reform célja egy olyan jogszabályi keret és a hozzá kapcsolódó gyakorlat létrehozása, amely elősegíti a közkiadások minőségének, társadalmi hatásának vizsgálatát és javítását, a költségvetési stabilitást és az államháztartás fenntarthatóságát. A reform négy részelemet tartalmaz:

- 1) 2023. évtől kezdődően bevezeti egyes kiemelt állami kiadási területekre fordított kiadások rendszeres, középtávú munkatervben alapuló felülvizsgálatát (a továbbiakban: kiadási felülvizsgálat). Ehhez az OECD ajánlásainak és az Európai Unió tagállamai hasonló gyakorlatainak figyelembevételével kidolgozza a kiadási felülvizsgálatok módszertanát.
- 2) A kiadási felülvizsgálatok célja a vizsgálat tárgya szerinti szakterületre fordított közkiadások megfelelőségének részletes elemzése, különös tekintettel a pozitív társadalmi hatásokra, a gazdasági növekedés elősegítésére, valamint a ráfordított közkiadások költségvetési egyensúlyra és a költségvetés középtávú fenntarthatóságára gyakorolt hatásaira.
- 3) A reform végrehajtása során 2023-ban és 2024-ben két-két területen kiadási felülvizsgálatokat kell elvégezni. A felülvizsgálatok során elemzett szakterületeket és az alkalmazott módszertant a Kormány által határozatban elfogadott munkaterv tartalmazza. 2025-ig el kell végezni a munkatervben előre meghatározott valamennyi feladatot.
- 4) A kiadási felülvizsgálatok megállapításait a Kormánytól független szakmai szervezetekkel konzultálva kell kialakítani. A Pénzügyminisztériumot egy munkacsoport segíti a felülvizsgálatok megtervezésében és elvégzésében. A kiadási felülvizsgálatok eredményeiről és megállapításairól a Pénzügyminisztérium jelentést készít, amelyet közzétesz a Kormány honlapján.

A kiadási felülvizsgálatok elvégzéséért és a munkaterv végrehajtásáért a Pénzügyminisztérium a vizsgálat alá eső közkiadásért felelős tárcával közösen felel.

A megvalósítás időtartama: 2025 Q4 végéig folyamatosan

29. reform: Igazságszolgáltatási rendszer

A reform fő célja az igazságügyi védelem színvonalának növelése és a magyarországi befektetési környezet javítása, valamint a bíróságok függetlenségének és pártatlanságának garanciáinak megerősítése az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/241 számú rendeletének 22. cikkében említett belső ellenőrzési rendszer támogatásával.

A reformnak az EUSZ 19. cikkével és a vonatkozó uniós *acquis-val* összhangban a törvény által létrehozott bíróságok és bírák függetlenségének és pártatlanságának megerősítését kell eredményeznie.

1. Az Országos Bírói Tanács (OBT) szerepének és hatásköreinek megerősítése az Országos Bírósági Hivatal (OBH) elnöki hatáskörének ellensúlyozása érdekében.

A reformnak a következőkre szükséges irányulnia:

a) erősebb hatásköröket hoz létre az Országos Bírói Tanács számára annak érdekében, hogy az hatékonyan gyakorolhassa alkotmányos szerepét a bíróságok központi igazgatásának felügyeletében, megőrizve ugyanakkor a Tanács azon alapuló függetlenségét, hogy tagjait bírák választják meg. Az OBT indokolással ellátott, kötelező erejű véleményt ad ki a következőkről:

[egyedi határozatok tekintetében]

(i.) az olyan bírói, illetve bírósági vezetői pozíciókra vonatkozó kinevezési eljárások eredménytelenné nyilvánítása az Országos Bírósági Hivatal elnöke által, amelyeken legalább egy, az adott bíróság bírái által támogatott, alkalmas jelölt van,

(ii.) a 2011. évi CLXII. törvény 27., 27/A., 31. és 32. §-ában meghatározottak szerint a bírák kirendelése és beosztása az Országos Bírósági Hivatal elnöke által, az Országos Bírósági Hivatalhoz történő beosztás kivételével,

(iii.) a bírák kijelölésének megszüntetése az Országos Bírósági Hivatal elnöke által, hozzájárulásuk nélkül különleges ügyek – beleértve a közigazgatási ügyeket is – tárgyalására,

(iv.) a jelöltek alkalmassága az Országos Bírósági Hivatal elnöki és elnökhelyettesi tisztségére, amelyre a köztársasági elnök, illetve az Országos Bírósági Hivatal elnöke tehet javaslatot. Az alkalmassági kritériumokat, beleértve a függetlenséget, a pártatlanságot, a feddhetetlenséget és az integritást törvényben kell meghatározni. Az OBT által alkalmatlannak ítélt jelöltek számára gyorsított bírósági felülvizsgálatot kell biztosítani az illetékes bíróság előtt.

A szabályozás tekintetében a jogszabályoknak biztosítania kell, hogy az OBT írásbeli indoklással ellátott véleményt adjon az alábbi esetekben:

(v.) a jogi kereten belül a bírói álláshelyekre irányuló pályázatok elbírálásának pontrendszere,

(vi.) a bíráknak és bírósági vezetőknek járó jutalmak és egyéb juttatások odaítélésének részletes feltételei,

(vii.) a bírák képzési rendszerére vonatkozó szabályok,

(viii.) a bírák munkaterhének értékelésére szolgáló adatlap és módszerek, valamint „a peres és nemperes eljárások nemzeti munkaterhének bírósági szint és ügýtípus szerinti bontásban” történő meghatározása,

(ix.) a bírói álláshelyek száma az egyes bíróságokon az éves költségvetésben meghatározott kereteken belül, beleértve a Kúriát és azok kollégiumait is;

b) megállapítja az OBT azon jogát, hogy hozzáférjen a bíróságok igazgatásával kapcsolatos valamennyi dokumentumhoz, információhoz és adathoz (beleértve a személyes adatokat is). Ezenkívül az OBT-nek kell meghatároznia az Országos Bírósági Hivatal elnöke félévi jelentésének felépítését;

c) biztosítja az OBT számára a jogképességet és autonómiát költségvetésének felhasználása terén, valamint, hogy az OBT megfelelő erőforrásokkal – többek között személyzettel és irodákkal – rendelkezzen feladatai hatékony ellátásához. A bíró tagok az OBT-ben ellátott feladataik ellátása érdekében az ítélkezési tevékenység tekintetében a törvényszéki elnökökre irányadó tárgyalási kedvezményre jogosultak. Az OBT bíró tagjait csak a soron következő hivatali ciklusra lehet újraválasztani. Az OBT bíró tagjai maguk közül választják meg az OBT elnökét. Az OBT tagjaiként eljáró bírósági elnökök és elnökhelyettesek nem vesznek részt az igazgatási tevékenységükkel kapcsolatos tanácskozásokon és szavazásokon;

d) megállapítja az OBT azon jogát, hogy az illetékes bírósághoz, illetve az Alkotmánybírósághoz forduljon előjogainak védelme és jogainak érvényesítése érdekében;

e) előírja azon kötelezettséget, hogy az igazságszolgáltatási rendszert érintő jogalkotási javaslatokról az OBT-vel konzultálni kell, valamint biztosítja azon jogot, hogy ugyanezen ügyekben új jogszabály kezdeményezésére tehesen az OBT javaslatot a kormánynak;

f) a törvényben a bírósági elnökök megbízására vonatkozó, mérlegelést nem engedő szabályok megállapítása a bíróságon belüli tisztségek előre meghatározott sorrendje révén, az alábbiak szerint:

bírósági elnök hiányában az elnök hatáskörét az elnökhelyettes gyakorolja; elnökhelyettes hiányában az elnök hatáskörét a leghosszabb ideje bírói megbízatással rendelkező kollégiumvezető gyakorolja; kollégiumvezető hiányában az elnök hatáskörét a leghosszabb ideje hivatalban lévő tanácselnök gyakorolja;

g) megtiltja, hogy az Országos Bírósági Hivatal elnöke kirendelésüket követően a bírákat a kirendelésük előtt eljáró bíróságnál magasabb szintű bíróságra ossza be.

A módosítások 2023 első negyedévében lépnek hatályba.

2. A Kúriával kapcsolatos reform (elnökválasztás, ügyelosztási rendszer, igazságügyi szervek, a Kúria működése és az előzetes döntéshozatalra utalások felülvizsgálata).

A helyreállítási és ellenállóképességi terv szerinti első kifizetési kérelem benyújtása előtt megvalósuló reform a következőkre terjed ki:

a) a Kúria elnökének megválasztására vonatkozó szabályok módosításának hatályba lépése és alkalmazásuk megkezdése a következők biztosítása érdekében:

i) a jelöltek legalább ötéves bírói tapasztalattal rendelkeznek;

ii) a Kúria elnökét nem lehet újraválasztani;

iii) az OBT indokolással ellátott kötelező erejű véleményt ad ki a Kúria elnöki tisztségére jelölt személyek alkalmasságáról, akiket a köztársasági elnök javasolhat; az alkalmassági kritériumokat, beleértve a függetlenséget, a pártatlanságot, a feddhetetlenséget és az integritást

a törvény határozza meg; az OBT által alkalmatlannak ítélt jelöltek számára gyorsított bírósági felülvizsgálatot kell biztosítani az illetékes bíróság előtt.

b) a Kúria ügyelosztási rendszerére vonatkozó szabályok módosításának hatálybalépése és azok alkalmazásának megkezdése a következők biztosítása érdekében:

- (i) az elektronikus úton benyújtott ügyek ügyszámot kapnak emberi beavatkozás nélkül (automatikusan);
- (ii) az ügyeket előre meghatározott, objektív kritériumok alapján osztják el a tanácsok között;
- (iii) az ügyet tárgyaló ítélkező testületet egy előzetesen előírt algoritmus alapján kell összeállítani; iv) az eljárásban részt vevő felek az ügy iratai alapján ellenőrizhetik, hogy az ügyek elosztására vonatkozó szabályokat megfelelően alkalmazták-e;
- (iv) a Kúria bírói tanácsa és az érintett kollégiumok kötelező erejű véleményt adnak az ügyelosztási rendszerről;

c) a Kúria működésére vonatkozó szabályok módosításának hatályba lépése és annak alkalmazásának megkezdése:

(i.) a Kúria bírói tanácsa és az érintett kollégiumok hatáskörének megerősítése által. Kötelező erejű véleményt adnak különösen az alábbiakról:

- a kollégiumok elnöki és elnökhelyettesi tisztségére, tanácselnöknek, illetve a Kúria főtítkárának jelölt személyek;
- a Kúriára történő kirendelések.

(ii.) annak a lehetőségnek a megszüntetése, hogy az Alkotmánybíróság tagjai a rendes pályázati eljárás lefolytatása nélkül bíróvá váljanak, majd a Kúria tagjává nevezzék ki őket.

(iii.) annak biztosítása, hogy az OBT indoklással ellátott kötelező erejű véleményt adjon a Kúria elnök által javasolható, a Kúria elnökhelyettesi tisztségére pályázó jelöltek alkalmasságáról; az alkalmassági kritériumokat, beleértve a függetlenséget, a pártatlanságot, a feddhetetlenséget és az integritást, a törvény határozza meg. Az OBT által alkalmatlannak ítélt jelöltek számára gyorsított bírósági felülvizsgálatot kell biztosítani az illetékes bíróság előtt.

(iv.) annak biztosítása, hogy az OBT 213. mérföldkőben említett megerősített hatáskörei a Kúria elnöke vonatkozásában is érvényesüljenek, amikor kinevező hatóságként jár el (a 2011. évi CLXII. törvénynek megfelelően).

A módosítások 2023 első negyedévében lépnek hatályba.

3. A jogerős ítéletek Alkotmánybíróság általi felülvizsgálatára vonatkozó reform

A helyreállítási és ellenállóképességi terv szerinti első kifizetési kérelem benyújtása előtt hatályba lépnek és alkalmazni kezdik azokat a jogszabály-módosításokat, amelyek biztosítják, hogy megszűnjön a 2011. évi CLI. törvény 27. szakaszának módosításával 2019-ben bevezetett azon lehetőség, hogy a hatóságok az Alkotmánybíróság előtt megtámadhassák a jogerős bírósági határozatokat.

A módosítás 2023 első negyedévében lép hatályba.

4. Az Európai Unió Bírósága elé terjesztett előzetes döntéshozatal iránti kérelemek lehetősége

A helyreállítási és ellenállóképességi terv szerinti első kifizetési kérelem benyújtása előtt az alábbiak szerinti jogszabály módosítások hatályba lépése és azok alkalmazásának megkezdése:

(i.) a büntetőeljárási törvény 666. és azt követő §-ainak módosítása annak érdekében, hogy megszűnjön a Kúria azon lehetősége, hogy felülvizsgálja a bírácnak az Európai Unió Bírósága elé előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjesztő határozatának jogszerűségét, valamint

(ii.) a büntetőeljárási törvény az eljárás felfüggesztéséről szóló 490. §-ának módosítása annak biztosítása érdekében, hogy a bíróság az EUMSZ 267. cikkével összhangban előzetes döntéshozatal iránti kérelmet terjeszthessen elő.

A módosítás 2023 első negyedévében lép hatályba.

A fent felsorolt, 2023. március 31 befejezési határidővel rendelkező reformoknak az első kifizetési kérelem Bizottsághoz történő benyújtása előtt teljesülniük kell, és az RRF-rendelet 24. cikke szerinti kifizetések előfeltételeit képezik.

A fent felsorolt reformok végrehajtásához szükséges törvénytervezetek benyújtása előtt konzultációt szerveznek az érdekeltekkel, amely lehetővé teszi, hogy legalább az Országos Igazságszolgáltatási Tanács, az igazságügyi egyesületek, a Magyar Ügyvédi Kamara, a civil szervezetek, a Kúria, az Országos Bírósági Hivatal, az Alkotmánybíróság és a legfőbb ügyész legalább 15 napon belül észrevételeket tegyenek.

4. Nyitott stratégiai autonómia és biztonsági kérdések

A komponensben tervezett reformok a tagállam ellenállóbbá tételén keresztül kapcsolódnak az Unió ellenállóbbá válásához, a kulcsfontosságú ellátási láncok diverzifikálásához és az Unió stratégiai autonómiájának megerősítéséhez. Bár digitális kapacitások fejlesztését tartalmazza és az összekapcsoltság szintjét erősíti, külön elemzést igénylő biztonsági kockázatot nem jelent.

A komponensben alkalmazásfejlesztési, illetve nem elektronikus fejlesztési irányú projektek szerepelnek, hálózatfejlesztés nem történik, így a dokumentumban felsorolt kockázatok nem értelmezhetőek.

5. Határokon átvívelő és több országot érintő projektek

A komponens nem érint Magyarország közigazgatási területén kívül eső szereplőket, más tagállamok nem vesznek részt benne.

6. A komponens zöld dimenziója

Az ügyintézés digitalizációja következtében elsősorban a *20. Reform: Adataalapú döntéshozatal és jogalkotási folyamat támogatása a hatékonyság és átláthatóság növelése, valamint a szabálytalanságok kockázatának csökkentése érdekében*, valamint az *3. Reform: Az ügyészség együttműködési rendszereinek korszerűsítése a korrupciós gyakorlatok kezelése érdekében* révén jelentősen csökken a felhasznált papírmennyiség, csökken a keletkező hulladék. A környezeti és éghajlati célkitűzéseket jelentősen egyik beavatkozás sem támogatja, dimenziókódot nem vállaltunk.

7. Digitális dimenzió

A komponens jelentősen hozzájárul a digitális átmenet **e-kormányzat, digitális közszolgáltatások célkitűzéséhez**. A digitális átálláshoz kapcsolódó célkitűzések közül ezért az alábbi vállalásokat tesszük:

- *4. Reform: Az ajánlattevői és ajánlatkérői oldal megerősítése* kapcsán tudtuk vállalni a 108 - Támogatás a digitális készségek fejlesztéséhez kódot, mivel az összeget

elsősorban a KKV-k közbeszerzési ajánlatának magasabb színvonalon történő benyújtásához használjuk fel. A közbeszerzési ajánlatok összeállítása és benyújtása digitális platformon történik, aminek hatékony használata jelentősen növeli az eredményes ajánlattétel esélyét (a KKV-k számára képzéseket tartunk ennek fejlesztéséhez).

- *011quater* - Az igazságszolgáltatási rendszerek digitalizálása kód alatt valósítjuk meg az ügyészség két IT rendszerfejlesztő beruházását
- *011 - Kormányzati ikt-megoldások, e-szolgáltatások, alkalmazások* kód kapcsán tudtuk vállalni a komponensben az alábbi reformokat:
 - *Adataalapú döntéshozatali és jogalkotási folyamat támogatása:* a jogszabályalkotás és stratégiai döntéshozatal folyamatát digitalizáljuk olyan tartalmak esetén, ahol az adatbázisok összekapcsolásából kinyerhető adatok konklúzióit infografikával vagy más adatvizualizációs technikával meg lehet jeleníteni.
 - *Az automatikus adminisztratív döntéshozatali rendszer kiterjesztése a hatékonyság, és átláthatóság növelése, valamint a szabálytalanságok kockázatának csökkentése érdekében* reform esetén a nevezett, jelentős volumenű ügytípus esetén az automatikus döntéshozatal megvalósul, digitális platformon.

Közszolgáltatások hatékonyságát növelő nemzeti informatikai eszközkezelési rendszer megerősítése reform az egészségügy, a közoktatás és a szociális szektor közfeladat ellátásához szükséges digitális eszközállomány nyilvántartását helyezi új, digitális alapra, lehetővé téve annak intelligens menedzsmentjét.

8. „Ne okozz jelentős kárt” elv

A komponens reformjai nem gyakorolnak jelentős és közvetlen hatást „Ne okozz jelentős kárt” (DNSH) elv 6 szempontja alapján.- . Az elemzés során azonban feltérképeztük azokat a lehetőségeket, amik a rendezvényszervezés, az IKT fejlesztés terén megakadályozzák a kár okozását.

A döntéshozatal automatizálása jelentős volumenű ügyintézés terel online térbe, csökkentve ezzel az utazás és személyes ügyintézés egyéb erőforrásainak használatát. Az iratkezelést támogató elektronikus rendszerek bevezetése hozzájárul a papír alapú iratkezelés csökkentéséhez. Így a fejlesztések közvetetten hozzájárulhatnak az ÜHG kibocsátás és a légszennyezés csökkenéséhez, vagy a papír alapú ügyintézés visszaszorításával a természeti értékek és erőforrások felhasználása takarékosabbá válhat.

A papír felhasználást igénylő tevékenységek esetében törekedni kell az újrahasznosított papír használatára. A szemléletformáló kampány során készülő szórólapokat és posztereket az ökológiai lábnyom csökkentése érdekében újrahasznosított anyagokból állítják elő, és hasznos élettartamuk (1–4 év) után újrafeldolgozhatók. Mivel a kampány nagyrészt online, nem lesz jelentős hatása a többi DNSH-összetevőre, a várható társadalmi előnyök jelentősen felülmúlják a környezeti hatást.

A kutatások és rendezvények esetén a zöld rendezvény szempontjainak érvényre juttatását illetve az utazás helyett lehetőség szerint az online egyeztetések előnyben részesítésétvállaltuk.

9. Mérőkövek, célok és ütemezés

A komponens elsősorban szabályozással, kapacitásfejlesztéssel és kutatás-képzéssel reagál a kihívásokra, jelentős beruházást nem tartalmaz. A 2026. augusztusig megvalósuló reformok egymással párhuzamosan, eredményeiket a következő lépésekben rögzítve zajlanak.

10. Finanszírozás és költségek

A komponens reformjai állami támogatással nem érintettek. Végrehajtásuk kötelező államigazgatási, szabályozási feladat, gazdasági tevékenységet nem érint.

A komponens reformjait az RRF -ből finanszírozzuk, jellemzően személyi jellegű költségekkel (oktatási díjak, workshop és rendezvények költségei, kutatások) és informatikai beruházással számolva. A 4.6 reform esetében a KKV-knak szánt ösztönző juttatás egységeként került meghatározásra. **Az összeg nettóban, a személyi költségekkel együtt 26 Mrd Ft.**

11. Hitel kérelem alátámasztása (amennyiben releváns)

Nem releváns.

3. RÉSZ: A TERV VÉGREHAJTÁSA ÉS KIEGÉSZÍTŐ JELLEGE

1. A FEJEZETBEN HASZNÁLT RÖVIDÍTÉSEK JEGYZÉKE ÉS DEFINÍCIÓK

AFCOS: csalás elleni koordinációs szolgálat (Anti-Fraud Coordination Service)

AH: Audit Hatóság

ARACHNE: az Európai Bizottság által kifejlesztett, adatbányászatra és -gazdagításra szolgáló integrált informatikai eszköz

ÁSZ: Állami Számvevőszék

ÁSZF: Általános Szerződési Feltételek a Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz keretében támogatásban részesített végső kedvezményezettel kötendő támogatási szerződéshez

AVDH: Azonosításra Visszavezetett Dokumentumhitelesítés

BAMIR: Belügyi Alapok Monitoring és Információs Rendszer

CPR + alapok: a Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/1060 rendelete szerinti alapok

CSR: országspecifikus ajánlás (Country Specific Recommendation)

Csalás elleni és korrupció elleni stratégia 2021-2027: A Csalás elleni és korrupció elleni stratégia 2021-2027 programozási időszakra, valamint a Helyreállítási és ellenállóképességi terv végrehajtására vonatkozóan

Cselekvési terv: A Csalás elleni és korrupció elleni stratégia (2021-2027) Cselekvési terve

DBR: Dinamikus Beszerzési Rendszer

DEB: Döntés-előkészítő Bizottság

DIMOP Plusz: Digitális Megújulás Operatív Program Plusz

EDES: korai felderítési és kizárási rendszer (Early Detection and Exclusion System)

ÉFK: éves fejlesztési keret

EFOP: Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program

EKR: Elektronikus Közbeszerzési Rendszer

Elszámolhatósági útmutató: Pénzügyi Elszámolhatósági Útmutató a Helyreállítási és Ellenállóképességi Terv keretében támogatott projektek pénzügyi lebonyolításához

EMET: Emberi Erőforrás Támogatáskezelő

ÉMI: Építésügyi Minőségellenőrző Innovációs Nonprofit Kft.

EMIR: Egységes Monitoring és Információs Rendszer

EPTK: Elektronikus Pályázó Tájékoztató és Kommunikációs Rendszer

EUTAF: Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóság

FAIR-EUPR: Fejlesztéspolitikai Adatbázis és Információs Rendszer Európai Unió Programok Rendszere

FKB: Fejlesztéspolitikai Koordinációs Bizottság

GINOP Plusz: Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz

GVH: Gazdasági Versenyhivatal

HÉV: helyiérdekű vasút (Budapesten és az agglomerációban üzemelő vasúti rendszer)

IH: irányító hatóság

KDB: Közbiztosítási Döntőbizottság

KEHI: Kormányzati Ellenőrzési Hivatal

KEHOP: Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program

KFI: kutatás, fejlesztés és innováció

KH: Közbiztosítási Hatóság

KKV: kis- és középvállalkozás

KÖFOP: Közigazgatás- és Köszolgáltatás-fejlesztési Operatív Program

MÁK OTR: Magyar Államkincstár Országos Támogatás-ellenőrzési Rendszere

ME KFF: Miniszterelnökség Közbiztosítási Felügyeleti Főosztálya

MFF: az Európai Unió 2021-2027-es időszakra vonatkozó többéves pénzügyi kerete (Multiannual Financial Framework)

MJV: megyei jogú város

NAV: Nemzeti Adó- és Vámhivatal

NDS: Nemzeti Digitalizációs Stratégia

NEKT: Nemzeti Energia- és Klímaterv

NH: Nemzeti Hatóság

NKFIA: Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alap

NKFIH: Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal

NKS: Nemzeti Korrupcióellenes Stratégia

NRP: Nemzeti Reform Program

NVK: Növekedési és Versenyképességi Kabinet

OBH: Országos Bírósági Hivatal

OCCR: Országos Cégnylvántartó és Céginformációs Rendszer

OLAF: Európai Csalás Elleni Hivatal (European Anti-Fraud Office)

OP: operatív program

ÖÉT: Összesített Értékelő Tábla

PVÜ: Projekt Végrehajtási Ülés

RRF: Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (Recovery and Resilience Facility)

RRP: Helyreállítási és Ellenállóképességi Terv (Recovery and Resilience Plan)

S3: Nemzeti Intelligens Szakosodási Stratégia

SzMSz: Szervezeti és Működési Szabályzat

TEÁOR: Tevékenységek Egységes Ágazati Osztályozási Rendszere

TED: Tenders Electronic Daily

TOP: Terület- és Településfejlesztési Operatív Program

TSZ: Támogatási Szerződés

ÜHG: üvegházhatású gázok

VEKOP: Versenyképes Közép-Magyarország Operatív Program

Jogszabályok, az állami irányítás egyéb jogi eszközei, és ezek rövidítései:

CPR + Rendelet: Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/1060 rendelete (2021. június 24.) az Európai Regionális Fejlesztési Alapra, az Európai Szociális Alap Pluszra, a Kohéziós Alapra, az Igazságos Átmenet Alapra és az Európai Tengerügyi, Halászati és Akvakultúra-alapra vonatkozó közös rendelkezések, valamint az előbbiekre és a Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alapra, a Belső Biztonsági Alapra és a határigazgatás és a vízünpolitika pénzügyi támogatására szolgáló eszközre vonatkozó pénzügyi szabályok megállapításáról

RRF Rendelet: Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/241 rendelete (2021. február 12.) a Helyreállítási és Rezilienciaépítési Eszköz létrehozásáról

Art.: az adózás rendjéről szóló 2017 CL. törvény

Áht.: Az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény

Ákr.: 2016. évi CL. törvény az általános közigazgatási rendtartásról

Ávr.: 368/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról

Btk.: a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény

Kbt.: 2015. évi CXLI. törvény a közbeszerzésekről

Kit.: 2018. évi CXXV. törvény a kormányzati igazgatásról

ME SZMSZ: 5/2022. (VI. 17.) MvM utasítás a Miniszterelnökség Szervezeti és Működési Szabályzatáról

Nvtv.: a nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény

Ptk.: 2013. évi V. törvény a Polgári Törvénykönyvről

Statútum rendelet: 182/2022. (V. 24.) Korm. rendelet a Kormány tagjainak feladat- és hatásköréről

Szvtv.: 2000. évi C. törvény a számvitelről

2021. évi XC. törvény: 2021. évi XC. törvény Magyarország 2022. évi központi költségvetéséről

210/2010. (VI. 30.) Korm. rendelet: 210/2010. (VI. 30.) Korm. rendelet az Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóságról

Nemzeti RRP rendelet: a Kormány 373/2022. (IX. 30.) Korm. rendelete Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Terve végrehajtásának alapvető szabályairól és felelős intézményeiről. (A 3. fejezet korábbi verzióit legalizáló, 413/2021. (VII.13.) Korm. rendeletet 2022. szeptember 30-án a Kormány hatályon kívül helyezte).

60/2014. (III. 6.) Korm. rendelet: 60/2014. (III. 6.) Korm. rendelet a támogatásból megvalósuló fejlesztések központi monitoringjáról és nyilvántartásáról

1352/2022 (VII. 21.) Korm. határozat: 1352/2022 (VII. 21.) Korm. határozat a Kormány ügyrendjéről

RRP lista: A Gazdaság-újraindítási Akcióterv végrehajtása érdekében Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervéhez kapcsolódó intézkedési lista jóváhagyásáról szóló **1495/2021. (VII. 23.) Korm. határozat 1. és 2. melléklete** szerint a „Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervéhez kapcsolódó pályázati és pályázati rendszeren kívüli rendszerben végrehajtandó intézkedési lista (RRP intézkedési lista).

Definíciók

Intézkedés/projekt: Az intézkedés a reformok és a beruházások végrehajtását szolgáló koherens intézkedési csomag. A lebonyolítás során az intézkedés egy vagy több projekt megvalósítását jelenti.

2. ÖSSZHANG MÁS KEZDEMÉNYEZÉSEKKEL

2.1 Szinergia és komplementaritás a Nemzeti Energia- és Klímatervvvel

Az energiaunió és az éghajlat-politika irányításáról szóló (EU) 2018/1999 európai parlamenti és tanácsi rendelet szerinti nemzeti energia- és éghajlat-politikai tervekben és azok aktualizált változataiban szereplő információkkal való megfelelés.

A Nemzeti Energia- és Klímaterv (a továbbiakban: NEKT) stratégiai célként rögzíti, hogy 2030-ra az üvegházhatású gázok bruttó kibocsátása legalább 40%-kal csökkenjen 1990-hez képest, a szén-dioxid-mentes villamosenergia-termelés aránya a jelenlegi 64%-ról 90%-ra emelkedjen.

Szintén célkitűzés, hogy 2030-ra a megújuló energia részaránya a jelenlegi 13,85%-ról. A legalább 21%-ra nőjön Ahazai megújuló-energiahasználat szerkezetében történő elmozdulást, az innovatív és kibocsátásmentes technológiák térnyerését támogatják a napelemekbe és lakossági fűtésrendszerek elektrifikációjába történő beruházások. A kialakult energiahelyzetre való tekintettel a 2023-ban esedékes NEKT felülvizsgálat során lesz időszerű megvizsgálni a 2030-ra érvényes megújuló célérték módosítását.

A hatályos NEKT szerint stratégiai cél, hogy a beépített fotovoltaiikus kapacitás a jelenlegi 2 800 MW-ról 2030-ra közel 6 500 MW-ra emelkedjen. A jelenlegi folyamatok alapján ezt a célt várhatóan 2026-ban teljesíti az ország, és 2030-ra realisan legalább 9 000 MW beépített kapacitás érhető el. További cél, hogy 2030-ra legalább 200 000 háztartás rendelkezzen átlagosan 4 kW teljesítményű, tetőre szerelt napelemmel.

Szintén stratégiai cél, hogy a lakossági hőszivattyúk beépített kapacitása 2030-ra közel 400 MW-ra nőjön (2017-ben 45-50 MW-ról). A NEKT energiahatékonysági célkitűzése, hogy a végsőenergia-felhasználás 2030-ban se haladja meg a 2005-ös értéket (785 PJ).

A klímapolitikai célok eléréséhez hozzájáruló komponenseket és beruházásokat az alábbi táblázat tartalmazza:

Reagáló komponens	Reagáló reform/beruházás
A. Demográfia és köznevelés	Kisgyermekkorú bölcsődei nevelési intézmények kapacitásfejlesztése
B. Magasan képzett, versenyképes munkaerő	21. századi szakképző intézményfejlesztési program
	Országos Központi Akkreditált Vizsgaközpont komplexum kialakítása

	Gyakorlatorientált felsőfokú képzés infrastrukturális- és készségfejlesztése
C. Felzárkózó települések	Közösségi megújuló energiatermelés és felhasználás
D. Vízgazdálkodás	Főművi vízpótlórendszerek építési munkái, új hálózatok és rendszerek kialakítása
	Szemléletformálás
	Természetvédelem
E. Fenntartható zöld közlekedés	Elővárosi vasúti hálózat kapacitásainak bővítése (HÉV)
	Versenyképes városi és elővárosi járműpark (zéró-emissziós/elektromos)
	Vasúthálózat szűk keresztmetszet kiváltás TEN-T korridoron
	Zéró emissziós buszközlekedés fejlesztése
	Központi forgalomirányítás kiépítése TEN-T vasútvonalakon
F. Energetika (zöld átállás)	Átviteli rendszerirányító és elosztók klasszikus és intelligens hálózatfejlesztései
	Lakossági napelemes rendszerek támogatása és fűtési rendszerek elektrifikálása napelemes rendszerekkel kombinálva
	Hálózati tárolók telepítése Mavir-nál és elosztóknál
	Hálózati tárolók telepítése energiapiaci szereplőknél
H. Egészségügy	A XXI. századi egészségügy feltételeinek kialakítása

1. táblázat A klímapolitikai célok eléréséhez kapcsolódó RRF komponensek és beruházások

Az „A” *Demográfia és köznevelés* és „B” *Magasan képzett, versenyképes munkaerő* komponensek összesen 195 millió EUR értékű beruházásai hozzájárulnak a középületek állományának megújításához, közvetlenül szolgálva a NEKT energia megtakarítási célját.

Az „C” *Felzárkózó települések* komponens a megújuló energiatermelési beruházáson keresztül kisteljesítményű naperőművek épülnek, amelyek 25 MW-tal növelik a megújuló energiatermelési kapacitásokat, elősegítve a megújuló részarány növelését.

A „D” *Vízgazdálkodás* komponens hozzájárul a vízgazdálkodás javításához, ezáltal az éghajlatváltozáshoz való alkalmazkodáshoz is.

A közlekedés fenntarthatóbbá tétele érdekében végzett reformokat és beruházásokat önálló komponensbe szervezve valósítjuk meg az *E Fenntartható zöld közlekedés komponens* keretében. Itt a városi és városközi kötőtpályás közlekedést helyeztük a tervezés központjába. Emellett, 300 új elektromos busz beszerzése és a szükséges töltőinfrastruktúra telepítése valósul meg. Ezek a beruházások a NEKT ÜHG kibocsátás csökkentési célkitűzéséhez járulnak hozzá.

Az „F” *Energetika (zöld átállás)* komponens két beruházása elősegíti a megújuló energia lakossági terjedését, a lakossági épületállományon belül a fűtés korszerűsítését, az energiahatékonyság növelését a nyílászárócserékkel, és a villamosenergia-hálózat fejlesztésén keresztül az időjárásfüggő megújuló energia integrálását. A beruházások megvalósításával közel 35 000 háztartásnál történik meg napelemes rendszer telepítése, és 11 600 háztartásnál komplex fűtéskorszerűsítés. A program elsősorban az elmaradott régiókban élő, magas energiafogyasztású, az országos átlagjövedelem alatt élő vidéki nagycsaládokat

célozza, így az energiaszegénység visszaszorításához is hozzájárulhat. Emellett, a villamosenergia-hálózat korszerűsítésével több, mint 2 000 MW-tal nő a csatlakoztatható megújulóenergia-kapacitás, amit szervesen kiegészít a megnövekedett lakossági igények kiszolgálásához szükséges hálózati energiatárolók telepítése átviteli- és elosztói engedélyes társaságoknál, valamint piaci szereplőknél. A komponens tehát egyszerre segíti a NEKT megújuló energia és energiahatékonysági céljának teljesítését.

A *H Egészségügy komponens* beruházásai hozzájárulnak a középületek állományának megújításához, közvetlenül szolgálva a NEKT energiamegtakarítási célját.

2.2 A Partnerségi Megállapodás és az operatív programokkal való konzisztencia

2.2.1 Partnerségi Megállapodás és operatív programok

A **Partnerségi Megállapodás és a 2021-2027 időszak operatív programjai** a finanszírozó alapok felhasználását szabályozó rendeletben meghatározott stratégiai célkitűzésekhez igazodnak. Az **Európai Regionális Fejlesztési Alap, Európai Szociális Alap+, Kohéziós Alap, Igazságos Átmenet Alap, Európai Tengerügyi, Halászati és Akvakultúra-alap forrásainak** felhasználását a 2021/1060 EU rendeletben (ún. Közös Rendelkezések, CPR+) meghatározott kritériumrendszer szabályozza, így a tervezés során az ott meghatározott öt szakpolitikai célkitűzés mentén haladva kerültek azonosításra Magyarország legfontosabb kihívásai, majd ezekre építve lettek meghatározva az ország fő fejlesztési prioritásai.

A **Partnerségi Megállapodás** keretei szerint az operatív programok mind az **öt célkitűzés vonatkozásában terveznek beavatkozásokat**. A **Versenyképesebb és intelligensebb Európa** célkitűzéseinek elérése érdekében a **KKV-k fejlesztése, a digitalizáció és informatikai infrastruktúra támogatása** valósul meg. A **Zöldebb, karbonszegény és ellenálló Európa** célkitűzés az **energiagazdaság, a vízgazdálkodás és katasztrófavédelem, városi közlekedés beruházásait, illetve a természetvédelem fejlesztéseit** támogatja. A **Jobban összekapcsolt Európa** szakpolitikai területén a vasúti és közúti fejlesztések kerültek fókuszba, mellette a tervekben kerékpárúti és hajózási beruházások szerepelnek. A **Szociálisabb és befogadóbb Európa** célkitűzés területén a programok **foglalkoztatás, az egészségügy és az oktatás** előtt álló kihívások mellett a **társadalmi felzárkózás problémáira** fókuszálnak. A polgárokhoz közelebb álló Európa szakpolitikai célkitűzés keretében a városhálózatok, a térségi együttműködések fejlesztései valósulnak meg.

Az **RRF források** felhasználását az eszköz céljait **szabályozó (EU) 2021/241 rendeletben** (a továbbiakban RRF Rendelet) **meghatározott szempontok, a hat pillér irányították**, valamint a **2021. évi éves fenntartható növekedési stratégia**, amelyben a tervek alapját képező elveket is lefektették. Az itt szereplő prioritások, **Zöld átállás, Digitális átállás és termelékenység, Méltányosság, Makrogazdasági stabilitás**, és a **hat pillér által kijelölt fókuszterületek** Magyarország tervének kereteit is kijelölték. Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Terve (a továbbiakban RRP) ennek a kritériumrendszernek az alapján az **öt szakpolitikai célkitűzés kohéziós beavatkozásaihoz további beavatkozásokat rendelt**. Mindkét tervezési folyamat irányításként kezelte az országspecifikus ajánlásokat.

A két forrás tervezése párhuzamosan zajlott. Ennek köszönhetően a Magyarország előtt álló kihívásokra adott válaszokat, beruházásokat és reformokat, a fent felsorolt kritériumrendszer szerint lehetett rendezni, miközben megmaradt az egységes fejlesztéspolitikai kontextus. Mára kirajzolódtak az operatív programok egyes prioritásai és az RRF keretébe utalt beavatkozások közti kapcsolatok és lehatárolások, amiket a csatolt táblázat részletesen bemutat.

2.2.2 Az Igazságos Átmenet Alapról szóló rendelkezések szerinti méltányos átállásra vonatkozó területi tervekkel való megfelelés

A klímasemleges gazdaságra történő igazságos átmenet elősegítése érdekében tervezett beruházások **Baranya, Borsod-Abaúj-Zemplén és Heves megyei** helyszíneken valósulnak meg. Céljuk elsősorban az átmenet által potenciálisan negatívan érintett **munkaerő át- vagy továbbképzése, a lakossági széntüzelés kiváltása, helyi vállalkozások zöldgazdasági diverzifikációjának, a bezárt és bezáró bányák és ipari területek rekultivációja, alternatív hasznosítása**. Emellett, a tervezett beruházások támogatják a vállalkozások alacsonyabb ÜHG kibocsátást lehetővé tevő technológiaváltását, a kutatás-fejlesztést és a helyi lakosság szemléletformálását.

Az RRF keretében végzett alábbi beruházások kiegészítik az Igazságos Átmenet Alap (a továbbiakban Alap) **projektjeit, azok elvárt hatásait mind a kibocsátás, mind az oktatás és egészségügy terén:** az orvosi praxisközösségek támogatása és a kórházi infrastruktúra megújítása; az iskolai digitális mobil eszközök beszerzése és a bölcsődei férőhelyek növelése, valamint a lakóépületek megújuló energiával történő ellátása és épületenergetikai hatékonyságának támogatása. Mindemellett az Alapból megvalósítani tervezett projektek területi szempontból koncentráltak, és specifikus helyi probléma megoldását célozzák. Az RRP és a megyei igazságos átmenet tervek között nincs átfedés, jellegükben eltérő célokat szolgálnak. Az RRP-ben szereplő szociális naperőművek fejlesztéséhez asonló naperőmű-beruházásokat nem tartalmaz egyetlen megyei igazságos átmenet tervben sem. A megyei igazságos átmenet tervekben megjelenő lakossági fűtőkorszerűsítési program tekintetében projektszintű lehatárolás történik: a megyei tervek szerinti támogatási konstrukcióra nem nyújthat be támogatási kérelmet olyan háztartás, amely támogatásban részesült az RRP szerinti lakossági napelemes konstrukció fűtőkorszerűsítési pillérében.

Az Alap tervezése során folyamatos egyeztetés történik mind a kohéziós politikai programokkal, mind az RRF tervezett intézkedéseivel kapcsolatban. A nemzeti RRP és a megyei igazságos átmenet tervek között nincs átfedés, jellegükben eltérő célokat szolgálnak.

2.3 Az Ifjúsági Garancia végrehajtási terveiben szereplő információkkal való megfelelés

A koronavírus-járvány következtében megnőtt annak kockázata, hogy jelentősen növekedjen a nem dolgozó és nem tanuló 15-29 év közti fiatalok aránya. Ennek kezelésére az Ifjúsági Garancia további működtetésére és a változó munkaerőpiaci igényekhez való alakítására van szükség. A programot elsősorban a Partnerségi Megállapodás 2021-2027 keretében meghatározott operatív programok finanszírozzák, az RRF reformjai és beruházásai az alábbi pontokon kapcsolódnak hozzá:

- a fiatalok munkához jutását segíti az a forrásbőség, ami a beruházások kivitelezését végző ágazatokban csapódik le (épületkorszerűsítés, új épületek építése, közlekedésfejlesztés).
- a fiatalokat piacképes tudáshoz segíti a *Magasan képzett, versenyképes munkaerő komponens* és preventív jelleggel a *Demográfia és köznevelés komponens* digitális készségfejlesztésre irányuló reformjai és beruházásai. Kifejezetten a piacképes szaktudás megszerzését támogatja a *Magasan képzett, versenyképes munkaerő komponens* szakképzési reformot megvalósító beruházása és reformja.

A célcsoport részére kínálunk személyre szabott segítséget, szolgáltatásokat (beleértve a mentorálást is), gyakornoki lehetőségek, munkalehetőségek, képzéshez, alapkompenciák fejlesztéséhez vagy vállalkozóvá váláshoz adott támogatás, továbbá mobilitási és lakhatási

támogatás formájában. A munkatapasztalat-szerzéshez, a gyakorlati készségek fejlesztéséhez nyújtott támogatás célja, hogy kompenzálja a tapasztalat hiányával összefüggő hátrányokat, a vállalkozóvá válás támogatása pedig segítheti a kreativitás és vállalkozói készségek kibontakozását. A munkanélküliség növekedése mellett a munkaerő-keresletet ösztönző eszközök szerepe erősödni fog. Célunk a fiatalok elérése és személyre szabott ajánlatok biztosítása számukra, melyhez kellő, a célcsoport támogatásához kapcsolódó plusz kapacitást fogunk biztosítani az intézkedés keretében a kormányhivatalok és járási hivatalok foglalkoztatási szakterülete számára.

2.4 A Nemzeti Reform Program intézkedéseivel való kapcsolat

Magyarország 2022. évi **Nemzeti Reform Program (a továbbiakban: NRP)** széleskörűen bemutatja azon fő szakpolitikai programokat és kiemelt jelentőségű beruházásokat, amelyek mind az európai célokat, mind Magyarország hosszú távú jövőjét segítik, megvalósításukhoz pedig a hazai költségvetési források mellett az uniós fejlesztési forrásokat is felhasználják:

- a növekedést és versenyképességet támogató,
- az üzleti környezetet javító,
- a digitalizációt támogató lépéseket,
- a foglalkoztatás további növelése érdekében a munkahelyteremtést,
- az oktatást,
- a családpolitikát,
- a társadalmi felzárkózást elősegítő,
- valamint a környezeti fenntarthatóságot biztosító intézkedéseket.

Az NRP összeállítása az egyes szakpolitikai reformokért felelős minisztériumok által megjelölt prioritásokat tükrözi, továbbá arra is törekszik, hogy ismertesse a különböző intézkedések kapcsolódását a fő stratégiai célkitűzésekhez, valamint az eddigiekben elért, illetve az új intézkedésektől elvárt eredményeket. Az elmúlt két évben az NRP kiemelt figyelmet fordított a koronavírus-járvány okozta kihívásokra, a kapcsolódó válságokra adott nemzeti válaszlépésekre, valamint a helyreállítást és az ellenállóképességet erősítő intézkedések ismertetésére is.

Az NRP a Konvergencia Programmal, valamint az új, a koronavírus-járványra és a kapcsolódó gazdasági válságra választ adó RRP-vel összhangban készült.

2.4.1 A növekedés ösztönzése: innováció és digitalizáció erősítése

Magyarországon a **Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Stratégia (2021-2030)**, illetve a **Nemzeti Intelligens Szakosodási Stratégia (S3)** jelöli ki azokat a kulcsterületeket, amelyek fejlesztésével a kormányzat el kívánja érni, hogy 2030-ra a hazai kutatás-fejlesztési (K+F) ráfordítások elérjék a hazai GDP 3%-át, és élenjáró innovátorrá váljon az ország.

A célok elérése érdekében a kormányzat folyamatosan növelni kívánja erőfeszítéseit a tudásteremtés, a tudásterjesztés és a tudáshasznosítás terén, és kiemelten fogja támogatni az élvonalbeli technológiák fejlesztését és alkalmazását, az egészségipart, a gazdaság digitalizációját, az energiaszektor megújítását, a szolgáltató ágazatokat, a körforgásos gazdaságra történő áttérést, az agrár- és élelmiszeripart, valamint a kreatív ipart.

Ezen intézkedések összhangban vannak azokkal az országspecifikus ajánlásokkal, amelyek a kutatási, fejlesztési és innovációs (KFI) ráfordítások növelését javasolták Magyarország számára.

A kormányzati intézkedések két nagy forrásra támaszkodnak:

- a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Alapra (a továbbiakban: NKFIA),

- valamint az EU által társfinanszírozott Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Pluszra (a továbbiakban: GINOP Plusz), amelynek második prioritása a kutatás, fejlesztés és innováció támogatására fókuszál.

Az NKFIA forrásai biztosítják a hazai tudományos szektor erősítését, a közfinanszírozású kutatások támogatását, az uniós ajánlásokkal összhangban a tudományos kiválóság erősítését (Kutatási Alaprész) valamint a vállalati innovativitás előmozdítását a kutatástól a piacra vitelig (Innovációs Alaprész). Az NKFIA az RRF források bevonásával kiemelten foglalkozik a Nemzeti Laboratóriumok létrehozásával és támogatásával, ezek ugyanis olyan tudományos központok, amelyek a tématerületek erőforrásainak koncentrációja, és tudásbázisa erősítése révén nemzetközileg is versenyképes szervezetekké kívánnak válni.

Emellett, az NKFIA, illetve a GINOP Plusz forrásaiból jelentős támogatás jut a vállalkozások és a tudományos szféra együttműködésének előmozdítására, az egyetemeken mellett innovációs ökoszisztémák megerősítésére, tudományos és innovációs parkok létrehozására, és különösen a piacvezérelt vállalati KFI, a KKV-k KFI tevékenységének növelésére.

A 2021-2030-as időszakra szóló **Nemzeti Digitalizációs Stratégia** (a továbbiakban: NDS) négy pillérre épül:

- **digitális állam**
- **digitális gazdaság**
- **digitális infrastruktúra**
- **digitális kompetencia**

A **digitális állam** pillér a közigazgatás további digitalizációjára, a digitális közszolgáltatások minőségének és elfogadottságának javítására irányul.

A **digitális gazdaság** célkitűzés a hazai vállalkozások digitalizációjának javítását, az EU-s átlag elérését célozza meg a vállalati digitális mutatók javításával.

A **digitális infrastruktúra** pillér keretében kiemelt kormányzati cél a megfelelő szolgáltatási képességű és minőségű vezetékes és vezeték nélküli digitális infrastruktúra rendelkezésre állásának biztosítása.

A **digitális kompetencia** pillér célja a lakosság digitális kompetenciájának és felhasználói tudatosságának, illetve a munkavállalók digitális jártasságának folyamatos fejlesztése.

Magyarország számos lépést tett annak érdekében, hogy a **vállalatok számára szükséges pénzügyi források rendelkezésre** álljanak. A programok közé tartoznak a kedvezményes hitelek és az állami garanciavállalás is, melyek finanszírozása nem RRF forrásból valósul meg. Magyarország stratégiai célként tűzte ki, hogy emelkedjen a **turizmus** közvetlen és közvetett hozzájárulása az ország GDP-jéhez. A turizmusfejlesztés kiemelt hazai szakpolitikai eszköze a Kisfaludy Program¹³¹, mely döntően hazai forrásból működik.

Az NRP-ben bemutatott kapcsolódó intézkedések (Agrártechnológiai Nemzeti Laboratórium Projekt, Nemzeti Agráradat Központ kialakítása, a gazdaság és a vállalkozások digitalizációjának megújított támogatása, gigabitképes digitális hálózati infrastruktúra továbbfejlesztése, illetve digitális készségek fejlesztése) kívül esnek az RRF-n.

2.4.2 Versenyképes üzleti környezet

Az **üzleti környezet szabályozása** tekintetében alapvető cél a stabil, kiszámítható és ellenállóképes gazdasági környezet megvalósítása, amely ösztönzően és támogatóan hat a vállalkozások működésére és fejlődésére, valamint a beruházásokra is. A 2021-es rendhagyó

¹³¹ <https://kisfaludyprogram.hu/>

körülmények hatására ezeken túl új kihívásként és egyben célként jelent meg a váratlanul érkező kedvezőtlen külső folyamatokkal (koronavírus-járvány, elszabaduló energia- és alapanyagárak, ellátási nehézségek) szembeni védekezés, a negatív hatások mérséklése, a vállalkozások védelme és támogatása, valamint a korábbi termelékenységi szint fenntartása.

A fenti célok kapcsolódnak továbbá a KKV-k likviditásának támogatása és a gazdaság helyreállításának elősegítése érdekében támogatott magánberuházások megsegítése tekintetében. Emellett, kapcsolódási pontot jelent még a veszélyhelyzeti intézkedések arányos és időben korlátozott megvalósítása, valamint az, hogy ezen intézkedések az üzleti tevékenységet és a szabályozási környezet stabilitását nem befolyásolják.

További lényeges, azonban az RRP-n kívül eső intézkedés: az EU szerkezetátalakítási irányelvének¹³² átültetését tartalmazó jogszabály elfogadása, mely szerint 2022. július 1-étől a fizetéseképtelenség veszélyének adós általi észlelésekor rendelkezésre áll az az új eljárás, amelynek célja a fizetéseképtelenséggel fenyegető helyzet rendezésével a vállalkozás likviditásának helyreállítása a bíróság által lefolytatott és speciális szakértővel támogatott eljárásban.

Jelentős előrelépés továbbá a szabályozott szakmák teljes körű felülvizsgálata. Ennek eredményeként 2022. májusban az Európai Bizottság által kezelt adatbázisban szereplő magyar szabályozott szakmák száma a korábbi 505-ről 314-re csökkent, és számos szolgáltatásnál megszűnt a szakképesítési követelmény. A kizárólag szakképesítéssel végezhető tevékenységek számának jelentős mérséklődésével a vállalkozások piacra lépésének és működésének feltételei egyszerűbbé váltak, az ezzel kapcsolatos anyagi és adminisztrációs terhei enyhültek, foglalkoztatási lehetőségeik pedig nagymértékben javultak¹³³.

Az adóelkerülés elleni küzdelem, a családok megerősítése, a foglalkoztatottság növelése, a munkahelyek megőrzése és a központi költségvetés egyensúlyának fenntartása áll az **adópolitika** fókuszában.

A 2014-2020-as időszak **Közigazgatás- és Közszolgáltatás-fejlesztési Stratégiája** alapján a közigazgatás fejlesztésének céljai: a szolgáltató közigazgatás feltételeinek kialakítása, a közigazgatás emberierőforrás-gazdálkodásának fejlesztése, a közszolgáltatások színvonalának javítása, valamint az elektronikus támogatások fejlesztése és a Digitális Állam felépítése.

Az NRP-ben megjelenő intézkedések finanszírozása nem az RRF-ből történik, illetve történt, hanem azon kívüli kohéziós forrásból (KÖFOP-VEKOP, DIMOP). Az NRP-ben említett intézkedésekhez az RRP horizontális intézkedései közül kapcsolódik ugyanakkor az Automatikus Közigazgatási Döntéshozatali Rendszer kiterjesztése, mely rendszer létrehozása az NRP-ben szereplő intézkedésként kerül bemutatásra. A fejlesztés forrása a KÖFOP-2.27-VEKOP-16-2020-00001 (2014-2020 programozási időszak). Az RRF „I” Állam- és közigazgatás komponensének több beavatkozása is a Közigazgatás- és Közszolgáltatás-fejlesztési Stratégia céljait valósítja meg: az ügyészégi munka minőségének javítását szolgáló két új informatikai rendszer kiépítése (az irat- és ügykezelésre, valamint a minősített dokumentumok kezelésére); az elektronikus közbeszerzés központi informatikai rendszerének bővítése; adatplatform építése a döntéshozatal támogatására.

¹³² Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1023 irányelve (2019. június 20.) a megelőző szerkezetátalakítási keretéről, az adósság alóli mentesítésről és az eltiltásokról, valamint a szerkezetátalakítási, fizetéseképtelenségi és adósság alóli mentesítési eljárások hatékonyságának növelését célzó intézkedésekről, és az (EU) 2017/1132 irányelv módosításáról (Szerkezetátalakítási és fizetéseképtelenségi irányelv)

¹³³ Magyarországon a szabályozott szakmák teljeskörű felülvizsgálatának eredményeképpen a csökkenés részben az adott szakmákra (pl. szobafestő-mázoló, üvegező, kárpitos, kiskereskedelmi eladó) vonatkozó teljes deregulációnak, részben az adott ágazatban szabályozott szakmák (pl. a szociális ágazatban szabályozott szakmák esetében) ésszerűsítésének köszönhető.

Az NRP-ben szereplő intézkedések közül lényeges, azonban az RRP-n kívül eső intézkedés: az aláírásminta-alapú dokumentumhitelesítési rendszer kialakítása, amellyel papírmintesen, de a hagyományos aláírás biometrikus adatai alapján vált intézhetővé a kormányablakokban 35 ügytípus a több, mint 3 000 ügyintézői munkaadásra kihelyezett aláírópadok segítségével, valamint az adatváltozás-kezelési szolgáltatás (e-Bejelentő), amellyel egyszerűbbé válik a természetes személyek adataiban történt változások miatti ügyintézés. Ezenfelül, a közműátírási folyamatok elektronizáltak és automatikusak lettek az új rendszerhez csatlakozó közműszolgáltatóknál.

A **közbeszerzési** terület célja a verseny tisztaságának növelése, hatékonyságának fejlesztése az uniós átlag szintjére, vagy ennél még kedvezőbb szintre, illetve a zöld, szociális és innovatív szempontok erősebb érvényesítése a közbeszerzések terén. Az RRF keretében megvalósuló komplex beavatkozások (KKV-k képzése és ajánlatkészítésük pénzügyi támogatása, piaci elemzések ajánlatkérői oldal szemléletformálása) eredményeként javul a közbeszerzési verseny.

Az **antikorrupciós** intézkedések fókuszában a korrupció felmerülési lehetőségeinek szűkítése, valamint a felderítés hatékonyságának növelése áll, 2021-ben és 2022-ben két fő terület köré szerveződnek az intézkedések: a Nemzeti Korrupcióellenes Stratégia megújítása a kondicionalitási eljárás keretében tett vállalatoknak megfelelően, valamint a hálapénz eltörlése és ennek erősebb érvényre juttatása. A „Vesztegetés kizorítása az egészségügy területén” c. lakossági szemléletformáló kampány az eredeti tervek szerint RRF forrásból valósul meg.

2.4.3 Esélyteremtő szociális politikák

A Kormány **foglalkoztatási** célkitűzései között szerepel a hátrányos helyzetű munkavállalók munkaerőpiaci integrációjának elősegítése, a nők és a kisgyerekes szülők munkaerőpiaci bevonása, az aktív eszközök erősítése, a rugalmas foglalkoztatási formák elterjesztése, a foglalkoztatási intézményrendszer átfogó fejlesztése, valamint a vállalati kapacitások és munkaerő fejlesztése. A hátrányos helyzetű csoportok munkaerőpiaci integrációját, valamint az aktív munkaerőpiaci intézkedéseket valósítják meg a Kormány intézkedései. Az RRP-ben a foglalkoztatási cél elérése csak áttételesen jelenik meg a szak- és felnőttképzés, illetve a köznevelési és bölcsődei intézményfejlesztés programjain keresztül.

A **családpolitika** legfontosabb célkitűzése a munka és gyermekvállalás közötti összhang megteremtése. Ehhez elengedhetetlen, hogy mindenki számára elérhető legyen a 3 éves kor alatti gyermekek szervezett napközbeni felügyelete, ezért a Kormány a bölcsődei férőhelyek bővítésének munkálatait minden eddiginél gyorsabb ütemben kívánja folytatni. Az RRF keretében ezért a „Bölcsődei nevelés fejlesztése” című felhívás keretében 3 593 férőhely kialakítása válik lehetővé. Az időszak végére, azaz legkésőbb 2025-ig ezáltal biztosítható, hogy létrejöjjön a tervezett 70 000 férőhely. A családpolitika másik fontos pillérét az 518/2020. (XI. 25.) Korm. rendelet alapján a hazai költségvetésből finanszírozott, 2020.11.25-2022.12.31. között elérhető otthonteremtési program jelenti, amelynek tavaly bemutatott elemei közül a legnépszerűbb Otthonfelújítási támogatást 2021. márciusig már több, mint 110 ezren igényelték. Új elemként szintén a hazai költségvetés biztosítja a megemelt csecsemőgondozási díj és az közel nulla energiaigényű otthonok vásárlását segítő zöld CSOK fedezetét.

A **társadalmi felzárkózást** szolgáló programok fókuszában a Magyarország egyes térségei között megfigyelhető társadalmi és gazdasági különbségek csökkentése, valamint ehhez kapcsolódóan a mélyszegénységben, szegregált körülmények között élő, elsősorban roma népesség integrációjának elősegítése áll. A célok elérését több olyan komplex program is szolgálja, amelyeknek része a gyermekek korai fejlesztésének és oktatásának segítése, a lakókörnyezet javítása, a képzettségi szint növelése a foglalkoztatottság erősítése érdekében, valamint az egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférés javítása. A jelenleg futó

programok állami és uniós (EFOP) forrásokból működnek, az egyik kiemelt projekt, a „Felzárkózó települések” hosszú távú program tervezetten RRF forrásokból történő további kiterjesztése hazai forrásból előfinanszírozva már megkezdődött.

2.4.4 Az egészségügyi rendszer ellenállóképességének erősítése

Az egészségügyi ellátórendszer szakmai, módszertani, pénzügyi és infrastrukturális fejlesztése érdekében hozott intézkedések javítják az egészségügyi alapellátáshoz történő hozzáférést és növelik az egészségügyi ellátások biztonságát, mely által várhatóan javul a lakosság egészségi állapota és erősödik az egészségügyi rendszer ellenállóképessége a mindenkorai járványokkal szemben. Az egészségügy digitális átállásának támogatása céljából tervezett és RRF-ből megvalósuló intézkedések fő célja a magyarországi egészségügyi folyamatok XXI. századi digitális ökoszisztémának megfelelő elvárásaihoz igazítása. Az egészségügyi humánerőforrás megőrzése, az orvosi szakma előregedése, az orvosok elvándorlása és az utánpótlás hiánya miatt a Kormány központi költségvetésből több ütemben megemelte az orvosok, szakápolók bérét és szabályozta az ügyeleti díjakat. Az EU Egészségügyi Programjának¹³⁴ közös fellépéseiben (Joint Actions) való aktív részvétel révén a legjobb gyakorlatok módszereit és eredményeit, valamint releváns európai szintű szakpolitikai javaslatokat is figyelembe tudják venni a háttérintézmények és a szaktárca a fejlesztések előkészítése és megvalósítása során.

2.4.5 Korszerű oktatás

A **köznevelés** legfontosabb stratégiai céljai a korai iskolaelhagyás csökkentése, a képzettségi szint javítása, a hátrányos helyzetű csoportok, különösen a romák részvételének növelése a köznevelésben, valamint az állami közszolgáltatásban résztvevők képzettségének javítása és motivációjának erősödése. A köznevelés területén a Kormány tervei szerint az RRP keretében valósul meg a 21. századi technológia igényeinek megfelelő digitális eszközpark beszerzése. A köznevelési szakterület további fontos intézkedései az infrastruktúrafejlesztések, a végzettség nélküli iskolaelhagyás megelőzése érdekében bevezetett korai jelző- és pedagógiai támogató rendszer, a hátrányos helyzetű tanulók – köztük roma – sikeres iskolai előrehaladásának támogatása, valamint a pedagógusok bérfejlesztése.

A **felsőoktatás** legfontosabb céljai a felsőoktatási intézmények nemzetközi versenyképességének, oktatási színvonalának növelése, minőségi képzési infrastruktúra felépítése, hátránykompenzáció, valamint a digitális infrastruktúra- és kompetenciafejlesztés. A felsőoktatás területén több intézkedést, így a felsőoktatási képzések ágazati modernizációját, a képzések gyakorlatorientált átalakítását, valamint a felsőoktatási képzésekhez és szolgáltatásokhoz kapcsolódó digitális tananyagfejlesztést kíván a Kormány RRF-ből finanszírozni. A felsőoktatás megújításának lényeges eleme a felsőoktatási modellváltás, amely szabályozási tartalmú intézkedés, az ahhoz kapcsolódó bérfejlesztés szintén hazai költségvetésből valósul meg.

A Kormány célja a **szakképzés** területén a szakképzés vonzóbbá tétele, a duális képzésben résztvevő tanulók, vállalatok, oktatók körének szélesítése, a szakképzési centrumok tanműhelyeinek fejlesztése, valamint a szakképző intézmények kulcskompetencia-fejlesztő kapacitásainak megerősítése, hozzájárulva ezzel a végzettség nélküli iskolaelhagyók számának csökkentéséhez is. Az új törvényi háttér¹³⁵ alapján 2020. szeptember 1-jétől elindult az új szakképzési rendszer. A megújulás érinti a szakképzés intézményeit, oktatási tartalmát, vizsgarendszerét, a tanulmányi ösztöndíjakat, a tanári bérezést, a minősítési és pályakövetési

¹³⁴ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2021/522 rendelete (2021. március 24.) a 2021–2027-es időszakra szóló uniós egészségügyi cselekvési program (az „EU az egészségért program”) létrehozásáról és a 282/2014/EU rendelet hatályon kívül helyezéséről

¹³⁵ 2019. évi LXXX. tv. a szakképzésről

rendszer. A szakképzés tartalmi szerkezetének fejlesztése digitális tananyagfejlesztéssel összekötve valósul meg. Folytatódik a szakképzés infrastruktúrájának és felszereltségének intenzív fejlesztése. Az új felnőttképzési rendszer nagyobb rugalmasságot és átjárhatóságot biztosít a munkaerőpiac és az iskolarendszer között. A szakterület intézkedései a minőségi oktatáshoz való hozzáférést támogatják közvetlenül a hátrányos helyzetű tanulók számára indított Dobbantó programmal¹³⁶, műhelyiskolákkal, ösztöndíjakkal, közvetve pedig a piacképes szakmai ismeretek átadásával. Az RRP-ben előirányzott programok kapcsolódnak a szak- és felnőttképzés reformjához az intézmények infrastrukturális fejlesztése, a digitális tananyagfejlesztés, és a vizsgaközpontok hálózatának kialakításán keresztül.

2.4.6 Fenntartható gazdaság

A **környezetvédelem** témakörében a legfontosabb stratégiai célok elsősorban a hulladékgazdálkodást és a klímaváltozáshoz való alkalmazkodást érintik a körforgásos gazdaság és a zöld átállás témaköréhez kapcsolódva. A 2021-22-es jogszabályi változások a „hulladékból érték” elv térnyerésére összpontosítanak a visszaváltási és újrahasznosítási rendszer fejlesztésén és a csomagolóanyagok – kiemelten az egyszer használatos műanyagok – visszaszorításán kezdve, miközben fokozatosan kiterjesztik a gyártói felelősségi rendszert.

Az RRP „D” komponense, azaz a **vízgazdálkodás** témakörében mind az agrárium, mind a természetvédelem egyszerre érintett a sérülékeny vízáadó képződmények és az abban tározott vízkészlet védelme, valamint a gazdaságosan előállítható, de minőségi élelmiszer-alapanyagok előállítása miatt. A víziközmű-fejlesztések mindezekén túl az egészséges és élhető környezet megteremtésével a fenntartható gazdaság témakörét is érintik az alapvető szolgáltatásokhoz való hozzáférést biztosítva a fenntartható gazdaság és a szélsőséges időjárás elleni védekezés részeként.

A Kormány az RRF-ből tervezi finanszírozni a következő **természetvédelmi** fejlesztéseket: a Hanság Natura 2000 terület ökológiai vízkészlet-gazdálkodásához szükséges műszaki feltételek megteremtését, a Rábaköz-Tóköz vízpótlásának fejlesztését, továbbá a Duna-Tisza-közi homokhátság vízhiányos ökológiai állapotának helyreállítását.

Az **energiapolitika** legfontosabb stratégiai célja az energiatartósság csökkentése, az ellátásbiztonság növelése, a szektor dekarbonizációja és a megfizethető energia biztosítása. A Kormány RRF-ből a lakossági napelemhasználat és fűtőkorszerűsítés támogatását és az átviteli rendszerirányító és elosztók klasszikus és intelligens hálózatfejlesztéseit, illetve tárolókapacitások növelését kívánja finanszírozni. A stratégiai célok eléréséhez hozzájárulnak a nem RRF-ből finanszírozott energetikai korszerűsítések, a Zöld Otthon Program és azok a programok, amelyek a megújuló forrásokon alapuló energiatermelők kiépítését, integrációját és az energiatárolást célozzák.

A magyar Kormány **közlekedéspolitikai** célkitűzései az európai zöld megállapodás fenntartható és intelligens mobilitásra irányuló törekvéseit tükrözik. Az intézkedések fókuszában a közlekedés hatékonyságának növelése és a károsanyag-kibocsátás csökkentése állnak, melyeket elsősorban a közúti és a vasúti infrastruktúra, valamint a közösségi közlekedés fejlesztésével, az alternatív meghajtási módok és a digitális technológiák elterjesztésével kíván elérni. Az NRP-ben megjelenő városi és agglomerációs közlekedést, valamint a vasúti, helyi és helyközi közösségi közlekedést érintő fejlesztések megalapozzák az RRP keretein belül megvalósítani tervezett átfogó közlekedésfejlesztést. Ezen túlmenően az NRP bemutatja azokat a közúti infrastruktúrát, illetve a vízi- és légi közlekedést érintő fejlesztéseket is, melyek bár az

¹³⁶ <https://fszk.hu/szakmai-tevekenysegek/vegzettseg-nelkuli-iskolaelhagyas/dobbanto/dobbanto-programrol/>; <https://ikk.hu/hirek/szeptembertol-indul-a-dobbanto-program-a-szakkepzesben>

RRP stratégiai keretein kívül esnek, ugyanakkor a hazai közlekedés hatékonyságának javításához nagymértékben hozzájárulnak.

A Kormány kiemelt figyelmet fordít a **vidékfejlesztésre**, melynek legerősebb bizonyítéka az a döntés volt, mellyel a 2021-27-es ciklus uniós vonatkozó támogatásait 80%-os önrésszel egészítené ki. Ezzel a lépéssel a 2014-20-as ciklushoz képest megháromszorozódnak az elnyerhető vidékfejlesztési források. A mezőgazdasági és élelmiszeripari fejlesztéseken túl – ahol is fokozódik a vízgazdálkodás, az öntözés, a digitalizáció, a fenntarthatóság, a biodiverzitás, az erdősítések és a fásítás szerepe – a 2018-ban elindított Magyar Falu Program¹³⁷ segítette leginkább a vidékfejlesztést. Az 5 000 fő alatti települések a 2019-22-es 4 éves periódusban mintegy 1 000 milliárd forintos forráshoz juthattak, melyet zömében olyan pályázatok révén nyerhettek el, melyeket a települési önkormányzatok igényei alapján, a velük folytatott párbeszéd során, együttműködésben alakítottak ki és működtettek. A program részeként jelentősen javult a települések infrastruktúrája, az ott élők jövedelemtermelő képessége, lakóházainak energiatakarékossága, a vidék bolthálózatának, illetve közösségeinek és civil szervezeteinek működése is.

3. KOMPLEMENTARITÁS A KOHÉZIÓS POLITIKAI PROGRAMOKKAL

3.1 Adicionalitás, szinergia és komplementaritás az európai uniós programokkal (9. cikk szerinti megfelelés)

Hivatkozással az RRF Rendelet alkalmazási körére (3. cikk) és az általános és különös célkitűzéseire (4. cikk) a hazai támogatások, az EU megosztott irányítású programjaiból származó források, illetve a közvetlen uniós források és az RRF közötti kapcsolat a kölcsönös szinergia és komplementer jelleg érvényesítésén alapul. A tervezés során kialakított alapelvek, a komplementaritás és lehatárolást segítő eszközök (RRF intézkedési lista, intézkedések szintjén rögzített lehatárolási és komplementaritást rögzítő tábla (lásd 8.1 melléklet) garantálják, hogy az RRF keretében rendelkezésre álló források addicionális forrásként hasznosuljanak.

3.1.1 Alapelvek

Az RRF források felhasználását az alapelvek szintjén az alábbiakra figyelemmel állapítottuk meg.

Az RRF az „EU Next Generation” helyreállítási program része, a Partnerségi Megállapodás 2021-2027 keretében kínált megosztott irányítással végrehajtott uniós alapokkal ellentétben a tagállamok számára folyósított extra forrás, annak érdekében, hogy az **EU enyhítse a COVID-19 negatív gazdasági és társadalmi hatásait**¹³⁸. Egyúttal az eszköz hosszú távon a

¹³⁷<https://magyarfaluprogram.hu/>

¹³⁸Az EU a COVID-19 negatív hatásainak gyors és rövid távú kezelésre számos intézkedést hozott. Ennek egyike volt a SURE eszköz, amely kedvező feltételekkel nyújt kölcsönöket a tagállamoknak munkaerőpiaci programok beindításához a COVID-19 következtében állásukat veszített állampolgárok megsegítésére. Magyarország 504 millió EUR támogatásban részesült az eszköz által.

További, a vállalkozásokat támogató eszköz a Páneurópai garanciaalap, amelyet az Európai Beruházási Bank (EBB) hozott létre 25 milliárd EUR értékben.

A COVID-19 közvetlen hatásainak ellensúlyozását szolgálta a Pandémiás válságtámogatás is. Ez az eszköz az Európai Stabilitási Mechanizmus (ESM) által finanszírozott válságtámogatás COVID-19 válságra tekintettel kiigazított elővigyázatossági hitelkeret alapján. A mechanizmus az euróövezet valamennyi tagállama számára elérhető hiteletet nyújthat a GDP 2%-áig, összesen legfeljebb 240 milliárd euró értékben.

A COVID-19 közvetlen hatásainak ellensúlyozására az EU Bizottság több ízben kiegészítette az EU-s költségvetést a COVID-19 elleni fellépés jegyében létrejött kezdeményezések támogatására.

fenntartható és inkluzív fellendülést kívánja elősegíteni a zöld és a digitális átmenet támogatásával.

A Covid járvány gazdasági és társadalmi hatásainak kezelése kikényszerítette az állami szereplők és szolgáltatók gyors és hatékony alkalmazkodását a digitalizáció és zöld megoldások alkalmazása terén. Ennek szellemében az RRP-hez kapcsolódó intézkedési lista olyan átfogó állami rendszereket érintő beruházások és reformok megvalósítását szolgálja, amelyek kulcsszerepet játszanak hosszú távon az állam és általa nyújtott szolgáltatások zöld és digitális átalakulásában.

Az RRP intézkedési lista reformjai és beruházásai 9 komponens keretében a COVID-okozta válság kihívásaira adnak integrált választ. E komponensek a következők: [1] Demográfia és köznevelés; [2] Magasan képzett versenyképes munkaerő; [3] Felzárkózó települések; [4] Vízgazdálkodás; [5] Fenntartható zöld közlekedés; [6] Energetika; [7] Átállás körforgásos gazdaságra; [8] Egészségügy; [9] Állam és közigazgatás.

Az RRF források által finanszírozott **reformok és beruházások az ágazatok komplex, összehangolt fejlesztéseinek** részét képezik. A Partnerségi Megállapodás 2021-2027 operatív programjai és az RRP közti **intézkedési szintű lehatárolásokat**, illetve a források komplementer felhasználást az RRP 7.1. számú melléklete részletezi **figyelemmel az RRF Rendelet 9. cikkére**. A Melléklet lehatárolási alapelveit jelen fejezet 3.1.2 pontja fejt ki.

Az RRP keretében rendelkezésre álló források jellemzően átfogó reformok megvalósítását szolgáló, **szektorokon átívelő nagyberuházásokat támogatnak. Nagyságrendjüket tekintve 50 000 000 000 HUF vagy afeletti értékben** valósulnak meg, míg a kohéziós politikát megvalósító operatív programok által finanszírozott projektek kisebb léptékű, témájukat tekintve, nem ágazatokon átívelő, reform erejű projektek.

A tervezés során, a források kettős finanszírozásának elkerülése érdekében figyelemmel voltunk az RRF források és az EU kohéziós politikáját szolgáló forrásokból finanszírozott projektek megvalósításának **időbeli különbségére**. Az RRP érett projekteket támogat annak érdekében, hogy lehetővé váljon lezárásuk 2026. december 31-ig. A tervezés során törekedtünk bizonyos ágazatokban olyan szinergikus kapcsolódásra más programokkal, amelyek lehetővé teszik az RRF által finanszírozott projektek későbbi fázisának megvalósítását esetlegesen az OP-k és az EU közvetlen irányítású programjai, valamint pénzügyi eszközei révén.

Mindemellett az EU gyors reagálással átirányította a kohéziós alapokat, hogy segítse a tagállamokat a COVID-19 válság kezelésében. A koronavírus elleni beruházási kezdeményezésen (CRII) keresztül 37 milliárd EUR az uniós költségvetésből az egészségügyi rendszerek, a kis- és középvállalkozások (kkv-k) és a munkaerőpiacok támogatására irányult. A tagállamok válságkezelés céljából legfeljebb 28 milliárd EUR összeget hasznosíthattak a projektekhez még nem rendelt nemzeti keretösszegeből. Az EU Szolidaritási alapja leg súlyosabban érintett országok közegészségügyét támogatta.

A Coronavirus Response Investment Initiative Plus (CRII+) további rugalmasságot biztosított a strukturális alapok felhasználásában.

A munkahelyek és a vállalkozások megőrzése érdekében az EU ideiglenes állami támogatási szabályokat fogadott el, amelyek lehetővé teszik a tagállamok számára, hogy pénzügyileg támogassák a COVID-19 gazdasági visszaesése miatt nehéz helyzetbe került vállalatokat és állampolgárokat. A teljes nemzeti költségvetési támogatás a GDP 4%-át teszi ki. Az EU Bizottság által létrehozott Állami támogatási intézkedésekre vonatkozó ideiglenes keret 1,55 milliárd eurós (mintegy 550 milliárd forint) magyarországi támogatási programot finanszírozott a magyar gazdaság támogatására a Pandémia alatt. Az EU a COVID-19 elleni gyors reagálású intézkedései keretében közvetlenül nyújtott támogatást és hozott rugalmassági intézkedéseket a Pandémia által leginkább sújtott szektorok számára, mint pl. mezőgazdaság és halászat, közlekedés és monetáris politika.

3.1.2 Az EU kohéziós politikájának támogatási forrásai és az RRF források közötti lehatárolás során alkalmazott módszertan

A kohéziós politikai programoktól történő lehatárolások során a következő lehatárolási kategóriákat (lehatárolási kulcsokat) alkottuk meg, és az alábbi szempontokat vettük figyelembe:

- **[1] kizárólag RRF finanszírozásban megvalósuló intézkedések:** Ezt a kulcsot akkor alkalmazzuk, amikor a tervezett intézkedés nem kapcsolódik a kohéziós politikai célkitűzésekhez és fejlesztési területekhez, de az RRP sajátos céljaihoz elengedhetetlenül szükségesek. Ezek jellemzően a horizontális intézkedések.
- **[2] szinergikus és komplementer hatás – más forrásokkal együtt megvalósuló,** egymást kiegészítő finanszírozás. Amennyiben a célok és tartalom tekintetében átfedést azonosítottunk, a lehatárolás a következő kulcsok alkalmazásával történt meg:
 - **[2.a] időbeli lehatárolás:** figyelemmel az operatív programok célrendszerére és a kettős finanszírozás elleni fellépés szabályaira, indokolt esetben, az RRF források kimerülését követően az RRP-ben támogatott tevékenységek megvalósulhatnak közvetett finanszírozású, kohéziós politikai forrásokból is. Ezzel a kulccsal megteremtettük annak lehetőségét, hogy a sikeres beavatkozások, más fázisba lépve folytatódhassanak az RRP források kimerülését követően is.
 - **[2.b] szakmai tartalmi (egyéb szakmaspecifikus) lehatárolás:** műszaki, szakmai tartalomban jelentkező különbségek szerinti lehatárolás (pl. szakmai tartalomban eltérő tevékenységek – tervezés-megvalósítás –, vagy kutatási téma terület szerinti elkülönítés);
 - **[2.c] területi lehatárolás:** földrajzi területi egységek szerinti lehatárolás (pl. települési, regionális, vízgyűjtő terület, vonalszakasz, lakosság szám szerinti szempontok alkalmazása);
 - **[2.d] végső kedvezményezett/célcsoporti lehatárolás** (pl. pályázói kör szerinti lehatárolás, vagy eltérő képzési célcsoportok).

A lehatárolás során valamennyi RRP keretében tervezett intézkedés esetén azonosítottuk, hogy milyen más kohéziós politikai cél tervezett az érintett szakpolitikában. A vizsgált operatív programok a következők voltak:

- Digitális Megújulás Operatív Program Plusz (DIMOP Plusz);
- Emberi Erőforrás Fejlesztési Operatív Program Plusz (EFOP Plusz);
- Integrált Közlekedésfejlesztési Operatív Program Plusz (IKOP Plusz);
- Gazdaságfejlesztési és Innovációs Operatív Program Plusz (GINOP Plusz);
- Terület- és Településfejlesztési Operatív Program Plusz (TOP Plusz);
- Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program Plusz (KEHOP Plusz);
- Környezeti és Energiahatékonysági Operatív Program (KEHOP 2014-2020).

Az azonos fejlesztéspolitikai célok és tervezett beavatkozások azonosítása céljából a Nemzeti Hatóság koordinációja mellett részletes egyeztetések folytak az érintettekkel (RRF Koordinációs Tervezési és Végrehajtási Munkacsoport keretében). A munkacsoport egyeztetések keretében meghatároztuk a programok közötti lehatárolás módját a fentiekben bemutatott lehatárolási kategóriákat (lehatárolási kulcsokat) alkalmazva. Minden érintett intézkedés esetén rögzítettük a fejlesztési célok elérését leginkább biztosító lehatárolás módszertanát, amit a mellékletként csatolt táblázatban részletesen bemutatunk. Egyes intézkedések esetében szükség szerint több lehatárolási kulcsot is érvényesítettünk egy időben (pl. területi lehatárolási és célcsoporti lehatárolás egyidejű alkalmazása). A lehatárolások mellett a komplementer jelleg is feltüntetésre került.

A részletes lehatárolást az RRP intézkedéseinek szintjén a 8.1 melléklet mutatja be.

A tervezést követően a megvalósítás során is kiemelt hangsúlyt fektetünk a lehatárolás és a sinergiák folyamatos monitorozására és biztosítására a 3.2 fejezetben bemutatott intézményes garanciákon keresztül (lásd: FKB, Monitoring Bizottságok közötti együttműködés, illetve az RRF Koordinációs Tervezési és Végrehajtási Munkacsoport).

3.2 Forráskoordináció, a kettős finanszírozás elkerülését támogató intézkedések, koordinációs struktúrák, intézményes együttműködések – a Rendelet 9. és 28. cikkeinek való megfelelés

3.2.1 Politikai irányítás és koordináció

A Nemzeti RRP rendelet vonatkozó részei rögzítik a kettős finanszírozás elkerülését biztosító koordinációs struktúrákat, mechanizmusokat és kötelezettségeket, valamint jogokat az egyes szereplők szintjén.

A Nemzeti RRP rendelet 5. alcím 4. § 10. pontja szerint az európai **uniós források felhasználásáért felelős miniszter biztosítja** az RRF Rendelet 9. cikkében foglalt kettős finanszírozás elkerüléséhez szükséges intézkedések megtételét, az összeférhetetlenségre, valamint a csalás és a korrupció tilalmára vonatkozó előírások teljesülését az RRF források felhasználása terén.

Hivatkozással a Statútum rendelet 182. §-ában meghatározott európai uniós források felhasználásával kapcsolatos feladatkörökre a területfejlesztési miniszter felel a megosztott irányítású programokból származó források, az RRP keretében rendelkezésre álló támogatások, valamint az Európai Unió közvetlen bizottsági források koordináltan történő felhasználásáért. Figyelemmel az RRF Rendelet 9. és 28. cikkére, a miniszter feladata, hogy a fejlesztéspolitikai intézményrendszeren belül kialakítsa és felügyelje azokat a koordinációs struktúrákat és eszközöket, amelyek garantálják az addicionalitás és komplementaritás elveinek érvényesülését a forrástervezés és forrásfelhasználás során úgy, hogy elkerülhető legyen a párhuzamos finanszírozás.

A forráskoordináció **politikai szintű felügyeletét** az ME SZMSZ 19. § szerint a miniszter az európai uniós államtitkár és a közvetlen európai uniós források összehangolt felhasználásáért felelős államtitkárt (jelen esetben területfejlesztési és parlamenti államtitkárt) közvetlenül irányítva látja el.

Az ME SZMSZ 73. §-a értelmében az európai uniós államtitkár egyrészt irányítja az RRP Nemzeti Hatóságának vezetőjét. Ezáltal felügyeli az RRF források Nemzeti Hatóságának szabályszerű működését annak érdekében, hogy érvényesüljenek a csalás, a korrupció, az összeférhetetlenség elleni fellépés szabályai az intézményrendszerben, másrészt ellátja az európai uniós fejlesztések koordinációjáért felelős helyettes államtitkár felügyeletét, aki irányítja a fejlesztéspolitikai koordinációért felelős szervezet és az irányító hatóságok közötti együttműködést.

Az RRF források, a hazai, a megosztott irányítással végrehajtott uniós alapok, illetve egyéb források szakpolitikai célokkal történő, politikai szintű összehangolását és a politikai döntéshozatalt a következő politikai szintű koordinációs testület végzi:

- **a Növekedési és Versenyképességi Kabinet (NVK) a kormányzati döntéshozatal különös hatáskörű politikai döntéshozó fóruma. A kabinet működésének célja a Kormány döntéseinek előkészítése, valamint döntés a Kormány hatáskörébe tartozó ügyekben.** Feladatai a Kormány ügyrendjéről szóló 1352/2022 (VII.23) Korm. határozat 107. (1) bekezdése szerint a Kormány vagy a miniszterelnök által

meghatározott, így [1] az állami beruházásokért; [2] az építésgazdaságért, [3] az európai uniós források felhasználásáért, [4] az építésügyi szabályozásért és építéshatósági ügyekért, [5] a kulturális örökség védelméért, [6] a településfejlesztésért és településrendezésért, [7] a településkép védelméért, [8] a területfejlesztésért, [9] a területfejlesztés stratégiai tervezéséért, [10] a területrendezésért, [11] a versenyképesség gazdasági és jogi feltételrendszeréért való felelősség körökbe tartozó előterjesztésekre és jelentésekre terjednek ki. Továbbá feladata bármely olyan előterjesztés megtárgyalása, amely állami támogatással megvalósuló építési beruházás megvalósítására tesz javaslatot. Az európai támogatáspolitikát érintő ügyek tekintetében, az NVK döntéseit a Fejlesztéspolitikai Koordinációs Bizottság előterjesztések formájában készíti elő. Az előterjesztést követően a Kormány vagy a Kormány nevében az NVK dönt. Az RRF források felhasználásával kapcsolatos és a kettős finanszírozást érintő politikai szintű ügyben (pl. RRP intézkedési lista), továbbá az RRF és a hazai, valamint a megosztott irányítással végrehajtott uniós alapok előrehaladásáról és a köztük lévő koordinációval érintett kormányzati jelentések elfogadásáról az NVK dönt. Az 1352/2022. (VII. 21.) Korm. határozat 104-105-106. pontjai szerint az NVK elnöke a gazdaságfejlesztési miniszter. A Kabinet állandó tagjai a következő miniszterek: [a] a Miniszterelnöki Kabinetirodát vezető miniszter, [b] a Miniszterelnökséget vezető miniszter, [c] a külgazdasági és külügyminiszter, [d] a pénzügyminiszter, [e] az építési és beruházási miniszter, [f] a területfejlesztési miniszter. A Növekedési és Versenyképességi Kabinet ülésén állandó meghívottként részt vesz [a] a Miniszterelnöki Kormányiroda közigazgatási államtitkára, [b] a kormányzati egyeztetések koordinálásáért, valamint [c] az Országos Beruházás Monitoring rendszer működtetéséért felelős kormánybiztos. A Növekedési és Versenyképességi Kabinet elnöke az adott napirendi pont tárgyalásához a napirendi pont szerint érintett minisztert vagy minisztereket meghívhatja.

- **a Stratégiai és Családügyi Kabinet (SCSK):** hasonlóan az NVK-hoz, az SCSK a kormányzati döntéshozatal különös hatáskörű politikai döntéshozó fóruma, amely ügydöntő jogkörrel bír. Az 1352/2022. (VII. 21.) Korm. határozat az SCSK hatásköréből kiemelte a fejlesztéspolitikát érintő ügyeket. Ugyanakkor az SCSK elnöke az FKB előterjesztésekről tájékoztatást kér.

Az 1352/2022. (VII. 21.) Korm. határozat 95-96-97. pontjai értelmében az SCSK elnöke a Miniszterelnökséget vezető miniszter. A kabinet állandó tagjai a következő miniszterek: [a] Miniszterelnöki Kabinetirodát vezető miniszter, [b] a belügyminiszter, [c] az igazságügyi miniszter, [d] az építési és beruházási miniszter, [e] gazdaságfejlesztési miniszter, [f] a gazdaságfejlesztési miniszter, [g] a területfejlesztési miniszter; [h] a tárgyalt napirendi pont tekintetében az előterjesztő (jelentés esetén a benyújtó) miniszter vagy miniszterek. A Kabinet ülésnek állandó meghívottja Miniszterelnöki Kormányiroda közigazgatási államtitkára. A 97. pont (2) bekezdés értelmében az SCSK ülésén bármely miniszter vagy az általa delegált személy részt vehet a hozzászólás jogával, amennyiben a részvételi szándékát előzetesen jelzi a Miniszterelnöki Kormányirodának.

3.2.2 Szakmai koordináció és együttműködések

A Nemzeti RRP rendelet értelmében a Nemzeti Hatóság felelős a kettős finanszírozás elkerüléséhez szükséges intézkedések megtételéért, az összeférhetetlenségre, valamint a csalás és a korrupció tilalmára vonatkozó előírások teljesüléséért, illetve ezen intézkedések nyomon követéséért a végrehajtás során. Továbbá a Nemzeti Hatóság felelős olyan intézményrendszeri szabályok kialakításáért és a betartásuk felügyeletéért, amelyek e célokat szolgálják.

Az RRF források felhasználásának tervezésekor a következők kerültek kialakításra:

- a kettős finanszírozás elkerülését támogató intézkedések és folyamatba épített kontrollok a projekt ciklus során figyelemmel az RRF Rendelet 9. és 22. cikkeire;
- a **koordinációs struktúrák és mechanizmusok**, amelyek segítik a **Nemzeti Hatóság koordinációs munkáját és együttműködését az intézményrendszer minden egyes szereplőjével**, ideértve a **Lebonyolító szerveket, a Továbbadott támogatást kihelyező szervet, a szakpolitikai szereplőket, a fejlesztéspolitika szereplőit, az Irányító Hatóságokat és az operatív programokat koordináló egységeket, a Monitoring Bizottságok tagjait és az Audit Hatóságot, a kettős finanszírozás elkerülése és a források komplementer felhasználása érdekében**, figyelemmel az RRF Rendelet 28. cikkére

A felsorolt mechanizmusok révén a Nemzeti Hatóság vezetője koordinálja a rendelkezésre álló fejlesztési források összehangolását az RRF forrásokkal, foganatosítja a kettős finanszírozást elkerülő intézkedéseket és azok betartását mind a tervezés, mind a végrehajtás során.

3.2.2.1.A Nemzeti Hatóság felügyelete alatt álló, a kettős finanszírozás elkerülését és a források komplementer felhasználását segítő általános intézkedések és garanciák

3.2.2.1.1. ÉFK-RRP lista kapcsolat

Figyelemmel az RRF Rendelet 9. és 28. cikkeire a kettős finanszírozás elkerülését szolgáló intézkedések egyik fontos elemének tekinthető az, hogy a támogatások eltérő célrendszere és természete miatt az RRP intézkedési listája teljesen elkülönül az operatív programok pályázatait előírányzó Éves Fejlesztési Kerettől (ÉFK). (Lásd: 3.1.13.1.1 fejezet).

Az ÉFK

Az ÉFK minden operatív programra elkészül. A dokumentum tárgyét követő évben meghirdetendő, a programok által támogatott felhívásokkal kapcsolatos stratégiai szintű információkat foglalja össze az alábbiak szerint: [1] felhívásainak alapadatait tartalmazza; [2] felhívások száma; [3] a felhívás címe; [4] a rendelkezésre álló forráskeret; [5] a meghirdetés módja és tervezett időpontja. Az ÉFK segíti nem csak az egyes programok közti lehatárolást és szinergiát, de az FKB révén a tervezés során lehetőséget nyújt az RRP intézkedési listán szereplő felhívások, projektek közti lehatárolásra és a szinergiák kialakítására, ezzel is elkerülve a kettős finanszírozást. A fentiekén túl, további biztosítékot jelent a kettős finanszírozás elkerülését célzó koordinált forrástervezés gyakorlata szempontjából az, hogy az RRF komponensekért felelős minisztériumok szakpolitikai felelősei mindkét programon egyaránt dolgoznak.

Az RRP intézkedési lista

A Gazdaság-újraindítási Akcióterv végrehajtása érdekében Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervéhez kapcsolódó intézkedési lista jóváhagyásáról szóló 1495/2021. (VII. 23.) Korm. határozat 1. melléklete szerint a „Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervéhez kapcsolódó pályázati rendszerben végrehajtandó intézkedési lista (RRP intézkedési lista)” komponensek, a végső kedvezményezettek nevesítésével, eljárási forma szerint összesíti az RRF keretében finanszírozandó, reformokat és beruházásokat és kapcsolódó projekteket. Az RRP intézkedési lista elemei többségükben kiemelt projektek, amelyekről kormányhatározat a végső kedvezményezettek nevesítése mellett a tervezés fázisában már megszületik. Kisebb részben az RRP által támogatott beruházások pályázati úton valósulnak meg. Ezek esetében az RRP pályázati kiírások és az Éves Fejlesztési Keretben foglaltak összhangjáról a felhívást előkészítő szakpolitikai felelősök, a Nemzeti Hatóság és az Irányító Hatóságok, valamint adott esetben a Miniszterelnökség OP koordinációs egységei az RRP 7.1. számú melléklete elveinek érvényesítése mellett gondoskodnak. A Nemzeti RRP

rendelet szerint az RRF Monitoring Bizottság véleményezi a felhívások tervezetét, különös tekintettel a delegált tagok szakterületeit érintő kérdésekre. A felhívástervezetek a nyilvánosság számára szintén elérhetők a www.palyazat.gov.hu oldalon a Konzultációs stratégia és a Nemzeti RRP rendelet Társadalmi konzultáció szabályai értelmében. A vélemények beépítéséről a Nemzeti Hatóság a szakpolitikai felelőssel együtt gondoskodik.

Az RRP intézkedési lista kialakításának és elfogadásának folyamata

A Nemzeti RRP rendelet rendelkezéseire való tekintettel az **RRP intézkedési listát a programterületek szakpolitikai felelősei és a Nemzeti Hatóság együttesen készítik el.** Ennek szellemében a szakpolitikai felelős az RRP intézkedési lista programterületre vonatkozó javaslatait jóváhagyásra benyújtja **a programterületért felelős miniszter részére.** Amennyiben egy programterületért több miniszter is felelős, **valamennyi miniszter véleményét össze kell gyűjteni** és figyelembe venni. **Véleményeltérés esetén** az adott kérdés RRP-ben történő megjelenítéséről az **európai uniós források felhasználásáért felelős miniszter** dönt. A továbbiakban a Nemzeti Hatóság a programterületek szakpolitikai felelőseitől érkezett javaslatok alapján elkészíti az RRP intézkedési lista javaslatát. Ezt követően a Nemzeti Hatóság a listát **az FKB elé terjeszti**, amelynek jóváhagyása után a **Kormány határozatban dönt.** A Rendelet 25. § (2) bekezdés szerint a Nemzeti Hatóság gondoskodik az RRP intézkedési lista átdolgozásáról annak újonnan benyújtásáról az FKB számára, amennyiben a Kormány nem fogadja el az RRP intézkedési listára tett javaslatot.

Az RRP-t és hozzá kapcsolódó bármely stratégiai dokumentumot, ideértve a Nemzeti RRP rendelet értelmében az RRP intézkedési lista módosítását az RRF Monitoring Bizottság megvitatja, véleményezi, továbbá a tagok egyszerű többségének egyetértésével ajánlásokat tesz a Nemzeti Hatóság részére. Azok hasznosulásáról a Nemzeti Hatóság beszámol a Monitoring Bizottságnak. E folyamatok után a Nemzeti Hatóság az európai uniós források felhasználásáért felelős miniszter támogató döntését követően a kormányrendeletben foglaltak szerint benyújtja az RRP-t az Európai Bizottság részére. A végrehajtás során az RRP intézkedési lista módosítása a fent leírt folyamatok szerint történik.

3.2.2.1.2. RRP 7. 1. számú melléklete (OP-RRF lehatárolás)

Az RRP 7.1. számú melléklete egységes módszertan mentén intézkedési szinten rögzíti a Partnerségi Megállapodás 2021-2027 operatív programjai és az RRF forrásai közti lehatárolást és komplementaritást. Az intézkedési szintű lehatárolást és a komplementaritás elveit az Irányító Hatóságok, a Miniszterelnökség azokat koordináló szervezeti egységei és szakpolitikai felelősök közösen alakították ki. A folyamatot a Nemzeti Hatóság koordinálta. A tábla elsőszámú eszközként szolgál a kettős finanszírozás elkerüléséhez a források megtervezése és felhasználása során.

A Nemzeti RRP rendeletben megfogalmazott, a kettős finanszírozás elkerülésére irányuló intézkedések megtételével és ellenőrzésével kapcsolatos kötelezettségét ellátva, a Nemzeti Hatóság gondoskodik arról, hogy az érintett szereplők érvényesítsék a 7.1. számú melléklet tartalmát a pályázati kiírások és a kiemelt projektek megtervezése során. A melléklet jó alapként szolgál arra, hogy mind a szakpolitikai felelősök, mind a Miniszterelnökség közvetlen bizottsági források felhasználásának tervezésért felelős szervezeti egységével együttműködve összehangolt legyen a forrástervezés az RRF, a megosztott irányítású programokból származó források és a közvetlen bizottsági források tekintetében. (A részleteket lásd a 3.1.2 pontban.)

3.2.2.1.3. Egységes adatbázis - EUPR

Az RRF végrehajtás, csak úgy, mint a megosztott irányítású programok esetében, a **FAIR-EUPR rendszeren** belül működik, amely közvetlenül lehetővé teszi az európai uniós megosztott irányítású programokból származó források és az RRF reformok/beruházások

egységes adatbázison alapuló szisztematikus ellenőrzését. A végrehajtás során így **rendszerszinten** biztosított a **két támogatási forrás szinergiájának folyamatos ellenőrzése**, átfedéseinek kiszűrése, valamint a kettős finanszírozás elkerülése. A rendszerben kialakított ellenőrzések teljes listáját a rendszer műszaki paraméterei rögzítik. A rendszert az RRF intézményrendszer valamennyi szereplője, így a Nemzeti Hatóság, a Lebonyolító szervek, a továbbadott támogatást nyújtó szerv és az Audit Hatóság egyaránt használják a teljes projektciklus során. A kettős finanszírozás elkerülését kezelő intézkedéseket a végrehajtáshoz kapcsolódóan a 7.4 mellékletben foglaljuk össze az egyes szereplők vonatkozásában. Az EUPR monitoring információk **rendszerbe épített ellenőrzések megakadályozzák, hogy ugyanazon elszámoló bizonylat több alkalommal kerüljön rögzítésre/benyújtásra** (amennyiben a végső kedvezményezett ugyanazon elszámoló bizonylatot többször próbálná rögzíteni, akár más projektekhez, a rendszer hibát jelez). Ez az ellenőrzés nem csak az RRF-ben megvalósuló beruházásokra terjed ki, hanem a kohéziós politika keretében történő elszámolásokkal is összevetésre kerülnek az adatok az EUPR rendszerben.

Az EPTK kitöltőprogramban a Támogatási Kérelem készítésekor a támogatást igénylő rögzíti a korábban számára uniós, illetve hazai forrásból nyújtott támogatásokat. A rendszer ezáltal biztosítja a kettős finanszírozás elkerülését, hiszen megakadályozza, hogy a végső kedvezményezettek egyidejűleg ugyanarra a célra támogatáshoz jussanak hazai és uniós forrásokból is.

A közhiteles rendszerekben lévő adatok EUPR-be történő integrálása hozzájárul ahhoz, hogy **naprakész adatok** álljanak rendelkezésre. Az adatkapcsolatok kialakítása továbbá biztosítja az átláthatóságot és az adatok megbízhatóságát, valamint lehetővé teszi a kettős finanszírozás kiszűrését (pl. a MÁK OTR-ből¹³⁹ nyert adatok alapján az EUPR rendszer automatikusan vizsgálni tudja a pályázó korábbi támogatásait). Ezenfelül, a dokumentum alapú első szintű ellenőrzések során is szempontként szerepel a kettős finanszírozás elkerülésének vizsgálata.

A fentieket támogatja még meg az ARACHNE rendszer használata is, amely alapján kockázatelemzés végezhető arra, hogy egy adott végső kedvezményezettnek milyen egyéb támogatásból megvalósuló projektjei futnak. A Nemzeti RRP rendelet 17. Csalás és korrupció elleni fellépés alcím 36 § (2) bek. a) pontja szerint az Audit Hatóság, a Nemzeti Hatóság, a Lebonyolító szervek és Továbbadott kihelyező szerv általánosan alkalmazza az ARACHNE kockázatértékelő eszközt a csalás és korrupció elleni fellépés megfelelő biztosítása érdekében. Ezen túlmenően a Nemzeti RRP rendelet 36 § (1) bek. c) pontja előírja, hogy a Nemzeti Hatóság a támogatási döntés előkészítése és meghozatala során a támogatást igénylő vonatkozásában, továbbá a támogatási szerződés megkötése, esetleges módosítása, valamint a folyamatba épített ellenőrzés során következetesen, rendszeresen és kiterjedten alkalmazza az ARACHNE kockázatértékelő eszköz kettős finanszírozás funkcióját is a csalás, összeférhetetlenség és egyéb szabálytalanságok megelőzése érdekében kialakított funkciók mellett. Megjegyzendő, hogy az ARACHNE-t az intézményrendszer szereplői minden projektciklusban, folyamatba építetten is alkalmazzák. Magyarország vállalta, hogy az ARACHNE módszertant 2022. november 30-ig készíti el. A módszertan többek között meghatározza az intézményrendszer egyes tagjainak dedikált feladatait és eljárásait a kettős finanszírozás elkerülése érdekében a megvalósítás során. (További részleteket lásd. 5.1.3 ARACHNE és EDES kapcsolat).

¹³⁹ A Magyar Államkincstár által működtetett Országos Támogatás-ellenőrzési Rendszer (OTR) egy olyan egységes, valamennyi hazai és EU-s támogatási forrást nyilvántartó rendszer, amely biztosítja a támogatási források átlátható, biztonságos és folyamatos nyomon követését. A rendszer funkciói (pl. de minimis támogatások keretfigyelése és nyilvántartása, támogatáshalmozódás ellenőrzési funkció, NAV adatkapcsolat) információt szolgáltatnak az átfedések/támogatáshalmozódás kellő időben történő kiszűréséhez.

Támogatás kezelése

A Nemzeti RRP rendelet szerint az RRF forrásból nyújtott támogatás kezelésére a végső kedvezményezett – a természetes személy, valamint a kis- és középvállalkozói körbe tartozó végső kedvezményezett kivételével – köteles a MÁK-nál vezetett, projektenként **elkülönített pénzforgalmi számlát** (RRF lebonyolítási számla) nyitni és azt a projekt pénzügyi zárásáig fenntartani. A végső kedvezményezett **csak az RRF lebonyolítási számláról** fizetheti a projekt megvalósítása során felmerülő, támogatással érintett költségtételeket, valamint **kizárólag a projekt megvalósításával kapcsolatban felmerülő**, támogatással érintett költségtételeket fizetheti az RRF lebonyolítási számláról¹⁴⁰.

Az Elszámolhatósági útmutatóban¹⁴¹ foglaltak alapján a végső kedvezményezett a hatályos jogszabályok szerint (Az általános forgalmi adóról szóló 2007. évi CXXVII. törvény X. Számlázás c. fejezete szabályozza) a végső kedvezményezett nevére és címére kiállított elszámoló bizonylatok **eredeti példányát szkennelve** köteles a kifizetési igénylések részeként benyújtani. Az elszámoló bizonylat **záradékolásaként** rá kell vezetni a projekt azonosító számát és az „*elszámoló bizonylat xxxxxx pályázat elszámolására kerül benyújtásra*” szöveget, illetve az elszámolni kívánt összeget is ezáltal is biztosítva, hogy ugyanazt az elszámoló bizonylatot más projekt elszámolásához ne lehessen felhasználni.

Minden olyan pályázatnak, amely csekély összegű támogatást tartalmaz, kötelezően benyújtandó melléklete a csekély összegű támogatásról szóló, **de minimis nyilatkozat**. A támogatási döntés meghozatala előtt a **támogatáshalmazódási vizsgálat** keretében a döntéselőkészítési feladatokban részt vevő személyek ellenőrzik a nyilatkozatokat. Emellett, a **MÁK OTR és az EUPR közötti adatkapcsolat** segítségével a pályázó korábbi támogatásait is ellenőrzik, ezáltal biztosítva a kettős finanszírozás elkerülését.

Támogatáshalmazódás kiszűréséhez a végrehajtási intézményrendszer valamennyi tagja az **ARACHNE kockázatkezelő** eszközt is használja.

A Nemzeti Hatóság továbbá kidolgozza a **kettős finanszírozás elkerülésére vonatkozó szabályrendszert és alkalmazandó eljárásrendet**, amit az egész intézményrendszer szintjén kötelezően alkalmazandóvá tesz. Így ezen eljárásrendek szerint kell eljárnia a Lebonyolító szervezetnek és a Továbbadott támogatást kihelyező szervnek is a hozzájuk delegált feladataik ellátása során. Ezen szabályok betartását a Nemzeti Hatóság rendszeresen ellenőrzi is (részletesen lásd a 5.1.1.4 és 5.1.1.5 fejezetekben). Az együttműködés a Lebonyolító szervezetekkel, a Továbbadott támogatást kihelyező szervvel folyamatos az eljárásrendek, alátámasztó dokumentumok, pályázati sablonok felülvizsgálatában.

3.2.2.2.A kettős finanszírozás elkerülését és a források komplementer felhasználását segítő nem politikai szintű koordinációs struktúrák és együttműködések

A fent nevezett politikai döntéselőkészítő és döntéshozó testületeken túl a Nemzeti Hatóság a koordinációs szerepvállalásának megerősítése céljából bekapcsolódott a **Fejlesztéspolitikai**

¹⁴⁰ A Nemzeti Hatóság engedélyével a végső kedvezményezett indokolt esetben a fentebb leírtaktól eltérhet. 1: Amennyiben a projekt a támogatási kérelem benyújtása előtt megkezdődött, és keletkeztek olyan, a Felhívás szerint tervezhető tevékenységhez kapcsolódó elszámolható kiadások, melyek az RRF lebonyolítási számla megnyitása előtt, de 2020. február 1. után kerültek kifizetésre, a végső kedvezményezett kérelmezheti a szabály feloldását ezen kiadásokra nézve. 2: Amennyiben a végső kedvezményezett a projektbe bevont munkavállalók rendszeres személyi jellegű ráfordításait más számláról kívánja kiutalni, erre vonatkozóan kérelmet nyújthat be a Nemzeti Hatóság részére.

A kérelem elfogadását követően a más számláról történt utalások összegét az RRF lebonyolítási számláról átvezetni szükséges.

¹⁴¹ Az Elszámolhatósági útmutató és az ÁSZF a Támogatási Szerződés elválaszthatatlan részét képezik. Mindkét dokumentum a <https://www.palyazat.gov.hu/ltalnos-dokumentumok#> oldalon érhető el.

Koordinációs Bizottság (FKB) munkájába, valamint létrehozta és irányítja a stratégiai tervezést és végrehajtást segítő **RRF Koordinációs Tervezési és Végrehajtási Munkacsoportot**. E két fórum lehetőséget biztosít arra, hogy megerősítse a szakmai együttműködését a Miniszterelnökség közvetlen uniós források tervezésért és felhasználásáért felelős szervezeti egységével, illetve a fejlesztéspolitikai koordinációt biztosító szervezeti egységekkel és az Irányító Hatóságokkal. A Nemzeti Hatóság látja el az **RRF Monitoring Bizottság Titkárságát**, illetve a Nemzeti Hatóság vezetője delegált tagja az **OP-k és a Partnerségi Megállapodás Monitoring Bizottságainak**.

A Fejlesztéspolitikai Koordinációs Bizottság (FKB):

A Kormány ügyrendjéről szóló 1352/2022 (VII. 21.) Korm. határozat 48. pontja szerint az FKB fejlesztéspolitikai javaslattevő, véleményező, döntés-előkészítő és koordináló szerv. Célja, hogy előkészítse az összehangolt politikai döntéshozatalt a fejlesztéspolitikában. Mivel minden európai uniós fejlesztéspolitikai szempontból érdekelt fél (szakpolitikai felelősök, MÁK, audit hatóság, PM, IH-k, IM stb.) szerepel a tagok és az állandó meghívottak között, ezért az FKB hivatott garantálni, hogy szakmailag megfelelően előkészített döntések kerüljenek a Kormány vagy a Kormány döntéshozó fórumai elé.

A nemzeti RRP rendelet alapján az FKB előkészíti a Kormány RRF rendelet szerinti döntéseit. A Kormány ügyrendjéről szóló 1352/2022 (VII. 21.) Korm. határozat 48. pontja taxatívan ugyan nem sorolja fel az FKB kötelezettségeit az RRP vonatkozásában, azonban Magyarország vállalja, hogy 2022. év végéig az FKB ügyrendjében átvezeti az FKB szerepvállalását az RRP tervezésében és végrehajtásában. Kiemelve a kettős finanszírozás elkerülését és a források komplementer felhasználását biztosító intézkedéseket, illetve azok nyomon követését, figyelemmel az RRF rendelet 9. cikkére és 28. cikk b) pontjára. A Nemzeti Hatóság továbbá kezdeményezi az 1352/2022 (VII. 21.) Korm. határozat módosítását 2022. december 31-ig annak érdekében, hogy a határozat konkrétan rendelkezzen az FKB RRP tervezésével, végrehajtásával kapcsolatos feladatairól, különös tekintettel a kettős finanszírozás elkerülése érdekében meghatározott kötelezettségekre és gyakorlatokra.

Az FKB azonban jelen formájában is a koordinációt és a kettős finanszírozás elkerülését szolgálja az alábbiak szerint.

Figyelemmel az RRF Rendelet 9. cikkére és 28. cikk b) pontjára, az FKB a fejlesztéspolitikai koordinatív szerepében eljárva jelenleg is gondoskodik a fejlesztéspolitikai döntéselőkészítés során a kettős finanszírozás elkerülését előírányzó intézkedések betartásáról, és azok érvényesítéséről a teljes programciklus során:

- az RRF tervezésért és végrehajtásért felelős Nemzeti Hatóság és szakpolitikai felelősök előterjesztése alapján megtárgyalja Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervét (RRP) és javaslatot tesz annak elfogadására vagy kiegészítésére;
- döntési javaslatot tesz az RRP-et érintő stratégiai dokumentumok elfogadásáról vagy módosításáról szóló tervezetekre;
- döntéseivel biztosítja az RRF, a közvetlen és közvetett európai uniós források kiegészítő jellegét, szinergiáit, koherenciáját és konzisztenciát a forrástervezés és a végrehajtás szakaszában egyaránt. Figyelemmel kíséri a kettős finanszírozás elkerülését célzó intézkedéseket. Ennek megfelelően a következőket teszi:
 - a Nemzeti RRP rendeletben foglaltak szerint megtárgyalja és egyúttal döntési javaslatot tesz Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervéhez kapcsolódó intézkedési lista tartalmára és annak esetleges módosítására figyelemmel az RRF Rendelet 9. és 28. cikkek elvárásaira;

- megtárgyalja és jóvá hagyja Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervének 7.1 számú mellékletében foglalt alapelveket és intézkedéseket a kettős finanszírozás elkerülése érdekében, illetve az európai uniós források szinergikus és komplementer felhasználása érdekében. Együtt a Nemzeti Hatósággal közösen gondoskodik ezek betartásáról a végrehajtás során összhangban az RRF Rendelet 9., 10. és 28. cikkeivel;
- megtárgyalja a kiemelt projektekről szóló előterjesztéseket és döntési javaslatot tesz a témában a Nemzeti Hatóság és az érintett operatív program kiemelt projektekért felelős szervezeti egységgel összehangolt tartalom és forráskoordináció mellett, figyelemmel az OP és az RRF célrendszerére és felhasználásának időbeli korlátaira;
- a forráskoordináció érdekében tájékoztatást kér a tagok számára az RRF intézkedések indikátorainak, mérföldköveinek előrehaladásáról, a kormányjelentések és adott esetben az európai uniós jelentések tartalmáról annak érdekében, hogy a fejlesztéspolitika, a szakpolitika szereplői egyenlő tájékoztatást kapjanak a forrástervezéshez;
- az RRF felhasználást érintő ügyekben a Nemzeti Hatósággal közösen összeállítja a napirendi pontokat és előterjesztést készít a Nemzeti Hatósággal, érintettség esetén a fejlesztéspolitikai szereplőkkel közösen a Versenyképességi Kabinet számára, különös tekintettel a politikai döntést igénylő forráskoordinációs ügyek tekintetében;

RRF Koordinációs Tervezési és Végrehajtási Munkacsoport:

A Nemzeti Hatóság által vezetett szakpolitikai szintű, forráskoordinációs egyeztető fórum. A Munkacsoport magába tömöríti az RRF intézményrendszer összes tagját, ideértve a Lebonyolító szerveket, a Továbbadott támogatást kihelyező szervet. Meghívottjai a szakpolitikai felelősök, az Irányító Hatóságok, az Irányító Hatóságokat koordináló szervezeti egységek a Miniszterelnökségen belül, továbbá a szakpolitikai felelősök. A Munkacsoporton keresztül a Nemzeti Hatóság koordinálja a forrástervezést, többek között kidolgozza és felülvizsgálja a kettős finanszírozás elkerülését célzó intézkedéseket, ideértve az RRF 7.1. számú mellékletét, amely intézkedési szinten rögzíti az operatív programok és az RRF forrásokat.

A megvalósítás során a Munkacsoport megvitatja a kettős finanszírozás kockázatát, segíti az RRF és megosztott irányítású programokból származó források monitoringjáért és értékelésért felelős szervezeti egységek e célú elemzéseit. A Nemzeti Hatóság a munkacsoporton keresztül szakmai szinten koordinálja a pályázati felhívások, a kiemelt projektek tervezését az (EU)2021/240 rendelet 9. cikke szerinti forrásfelhasználás szellemében mind a szakmai tartalom, mind az időzítés tekintetében. A Munkacsoport lehetőséget biztosít a pályázati tapasztalatok összegzésére az összes intézményi résztvevő jelenléte mellett, és ezáltal segíti a forrástervezést és az időszerű, közvetlen beavatkozást a forrásfelhasználás során.

A Munkacsoport felkészülést biztosít az FKB számára készülő előterjesztések, a Kormány és az EU Bizottság számára készülő beszámolók vagy RRF végrehajtás szempontjából fontos stratégiák akcióterveinek készítéséhez.

RRF Monitoring Bizottság (RRF MB):

A Nemzeti RRP rendelet szerint az RRF Monitoring Bizottság arra hivatott, hogy fórumot biztosítson a Nemzeti Hatóságnak, a szakpolitikai felelősök, a helyi és regionális hatóságok, a szociális partnerek, a civil szervezetek és ernyő szervezetek, az ifjúsági szervezetek és más, az RRP végrehajtása szempontjából releváns érdekelt felek konzultációjára és bevonására az RRP tervezésében és megvalósításában, továbbá a végrehajtás nyomon követésében azonos jogokkal

bírva. Aktívrésztvételüket garantálja, hogy ajánlásait a Nemzeti Hatóság köteles figyelembe venni, valamint beszámolni azok foganatosításáról. Ennek megfelelően az RRF MB [1] véleményezi a felhívások tervezetét, különös tekintettel a delegált tagok szakterületeit érintő kérdésekre; [2] megtárgyalja és véleményezi az RRP módosítására tett javaslatokat; [3] a tagok egyszerű többségének egyetértésével ajánlásokat tesz a Nemzeti Hatóság részére. Az RRF Monitoring Bizottság évente legalább kétszer ülésezik, és a szükséges határidőben megkap minden, az RRP-ben szereplő intézkedések végrehajtásával kapcsolatos lényeges információt. Az RRF MB lehetőséget biztosít arra, hogy a nem állami szereplők, a civil szféra és más érdekelt, területi szervek is közvetlen kifejezzék véleményüket, tájékozódjanak a szükséges beavatkozásokról és ajánlásokat tegyenek. Ennek szellemében az RRF Monitoring Bizottság tagjai közvetlenül részt vesznek a napirendi pontok összeállításában, közvetlenül értesülnek a kettős finanszírozás elkerülését segítő intézkedésekről, felügyelhetik azok megvalósulását különös tekintettel az RRP 7.1. számú mellékletének véleményezésére és a megfogalmazott alapelvek érvényesülésére a pályázati felhívások tervezetének véleményezése során. A tagok közvetlen információhoz jutnak a mérföldkövek és célok teljesítését illetően. A forráskoordinációt segíti az a tény is, hogy az RRF MB képviselői hasonló jogokkal részt vesznek a Partnerségi Megállapodás Monitoring Bizottság, illetve az OP-k Monitoring Bizottsági ülésein. Ez idáig egy Monitoring Bizottsági ülésre került sor, ahol a tagok megismerhették és ajánlásaikkal segíthették az RRP intézkedési lista elemeinek kialakítását. 2022. őszén kerül sor az újratervezett RRP társadalmi egyeztetésére. A Nemzeti Hatóság az RRF Monitoring Bizottság civil tagjainak objektív kritériumok alapján történő kiválasztáshoz szükséges pályázati felhívások előkészítését megkezdte

(Az RRF Monitoring Bizottság koordinációs aspektusait a 4.1 fejezet taglalja. Általánosan az RRF Monitoring Bizottságot a 3.2.5 pont mutatja be).

Az operatív programok monitoring bizottságaiban való részvétel és kölcsönös tájékoztatás:

A koordinált forrástervezés érdekében döntés született arról, hogy a Nemzeti Hatóság vezetője tanácskozási joggal részt vesz az operatív programok és a Partnerségi Megállapodás Monitoring Bizottságainak munkájában. Ennek érdekében a 2021-2027 programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről szóló 256/2021. (V. 18.) Korm. rendelet 17. alcíme módosult. Továbbá biztosíték az együttműködésre, hogy a jegyzőkönyvek a Nemzeti Hatóság számára megküldésre kerülnek, amelyekről a Nemzeti Hatóság tájékoztatja az RRF Monitoring Bizottság tagjait. Ennek szellemében a forráskoordinációt érintő ügyekben az RRF Monitoring Bizottság tagjai tájékoztatást kapnak, illetve a kapcsolódó kérdésekben minden Monitoring Bizottságban ajánlásokat tehetnek.

3.2.2.3.A Nemzeti Hatóság forráskoordinációja és együttműködései

A Nemzeti Hatóság a forráskoordinációs tevékenysége körében a következő feladatokat látja el:

- **tájékoztatja az FKB titkárságot RRP tervezésével és végrehajtásával kapcsolatos napirendi pontokról**, valamint a Nemzeti RRP rendelet szerint előterjesztést készít a végleges RRP intézkedési listáról, annak esetleges módosításáról. Továbbá, tájékoztatást nyújt az RRF forrásokkal kapcsolatos kormányzati és az Európai Bizottság számára küldendő jelentésekről, amelyeknek részét képezik a kettős finanszírozás elkerülését érintő intézkedések is. Az FKB titkárságtól az ülések során felmerülő, az RRP-et érintő kérdésekről rendszeres tájékoztatást kér;
- **együttműködik a Miniszterelnökségen működő, a fejlesztéspolitikai operatív programok koordinációs egységeivel, az operatív programok irányító hatóságaival, valamint a közvetlen uniós források tervezését és felhasználást**

koordináló szervezeti egységgel, továbbá a szakpolitikai szereplők illetékes szereplőivel a hazai fejlesztéspolitikai célú támogatások, a megosztott irányítású programokból származó források, valamint az RRF keretében rendelkezésre álló támogatás és más közvetlen uniós források koordinált és összehangolt tervezésében, felhasználásában a kettős finanszírozás elkerülésének érdekében, összhangban az RRF Rendelet 9., 10. és 28. cikkeivel;

- a Nemzeti RRP rendelet alapján meghatározott mandátuma szerint, a Nemzeti Hatóság az RRF oldaláról koordinálja a szakpolitikai szereplőkkel, az Irányító Hatóságokkal közös együttműködésben az **RRF 7.1. számú mellékletében részletezett lehatárolási elvek és intézkedések kialakítását a tervezés során**. A Nemzeti Hatóság koordinációs szerepkörében nyomon követi és érvényesíti azokat a végrehajtásban. Ennek érdekében e szervekkel napi szinten együttműködik a pályázati felhívások elkészítésekor a dokumentumot referenciaként használva;
- koordinálja a pályázati kiírások tervezetének elkészítését, bevonva a szakpolitikai felelősöket, az RRF Monitoring Bizottság tagjait, egyeztet az Irányító Hatóságokkal, az Új Világ Nonprofit Kft.-vel és döntéshozatal céljából az államtitkár elé terjeszti azokat. A közzétételről a 2021-2027 programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről szóló 256/2021. (V. 18.) Korm. rendelet 89. § (2) bekezdése szerint eljárva együttműködik a Miniszterelnökség Kommunikációs Főosztályával. (Részletek 4.1.1 fejezet Tervezés végrehajtás feladatok);
- koordinálja a kiemelt projektek tartalmának összeállítását figyelemmel a programok célrendszerére a végrehajtást meghatározó időbeli korlátokra és együttműködik az érintett operatív programok kiemelt projektekért felelős szervezeti egységeivel és előterjesztést készít az FKB számára;
- a megvalósítás során a szakpolitikával együttműködésben nyomon követi és igény szerint beszámol az FKB-nak az RRF által finanszírozott **reformok és beruházások mérföldköveinek és céljainak teljesüléséről** ezzel is segítve az európai uniós (közvetett és közvetlen), illetve a hazai források célrendszerek szerinti, komplementaritáson alapuló összehangolását a stratégiai szintű forrástervezésben;
- az FKB Titkárságon keresztül hozzájárul a **Növekedési és Versenyképességi Kabinet**, az RRF-et érintő napirendi pontjainak kidolgozásában, valamint a fejlesztéspolitikai kérdésekkel történő összehangolásában. Adott esetben előterjesztést készít az RRF előrehaladásáról, vagy az Európai Bizottság számára szóló féléves jelentésről és kapcsolódó vezetői nyilatkozatról;
- **irányítja a stratégiai tervezést és végrehajtást segítő RRF Koordinációs Tervezési és Végrehajtási Munkacsoportot**, amely a forráskoordináció Nemzeti Hatóság által vezetett szakpolitikai szintű egyeztető fóruma. (A részleteket lásd. 3.2.2.2 fejezet RRF Koordinációs Tervezési és Végrehajtási Munkacsoport szóló részben);
- **együttműködik az RRF Monitoring Bizottság tagjaival**: ellátja az RRF Monitoring Bizottság titkársági feladatait. Gondoskodik az RRF-et érintő intézkedésekkel kapcsolatos napirendi pontok összeállításáról, figyelemmel az RRF Monitoring Bizottság tagjainak véleményére;
- többek között tájékoztatja a tagokat az RRF források kettős finanszírozást érintő tervezett intézkedésekről. Az RRF MB véleményét beépíti az e célt szolgáló intézkedésekbe, illetve a beszámol ezek előrehaladásáról:
 - ennek szellemében a Nemzeti Hatóság tájékoztatja a tagokat RRF 7.1. számú mellékletében részletezett lehatárolási elvek és intézkedések kialakításáról. A megvalósítás során a tájékoztatás révén bevonja az RRF MB tagokat a megfogalmazott elvek érvényesítésébe;

- tájékoztatást nyújt az RRP intézkedési lista beruházásainak és reformjainak, valamint mérföldköveinek előrehaladásáról;
- tájékoztatást kér a szakpolitika és a közvetlen bizottsági forrásokért felelős szervezeti egységek forráskoordinációt érintő hazai és közvetlen bizottsági finanszírozásban megvalósuló programjairól az összehangolt stratégiai tervezés érdekében, ezáltal is segítve az érintettek tájékozottságát és bevonását saját forrásiak megtervezésében. A források összehangolásáról az RRF MB tagjainak ajánlását a Nemzeti Hatóságköteles figyelembe venni;
- az RRP végrehajtása során a Nemzeti Hatóság az RRF MB-t bevonja a Nemzeti RRP rendelet 13. 15 § (2) bek. b) pont értelmében a felhívások tervezetének véleményezésébe, továbbá a tagok ajánlásait figyelembe veszi és a Nemzeti RRP Rendelet 16 § (4) bek. szerint azok nyomon követéséről a Monitoring Bizottság ülésein beszámol.
- **a Nemzeti Hatóság együttműködése a szakpolitikai felelősökkel a tervezés során a kettős finanszírozás elkerülése érdekében:**
 - a Nemzeti Hatóság szakpolitikai szereplőkkel szoros együttműködésben koordinálja az RRP tervezését szem előtt tartva az RRF Rendelet 9. cikkében foglalt kettős finanszírozás elkerülésének elvét. Az RRP szakmai tartalmát az annak alátámasztásául szolgáló felhívások szakmai tartalmával együtt, programterületenként, a szakpolitikai felelős készíti el az RRF Rendeletben foglalt horizontális elvek, az ágazati stratégiák és az összefüggő egyéb fejlesztések, valamint az RRF Rendelet 9. cikkében foglalt kettős finanszírozás elkerüléséről szóló tartalmak figyelembevételével;
 - a tervezés során a szakpolitikai felelősökkel közösen került kialakításra az RRP 7.1. számú melléklete, amely a Partnerségi Megállapodás 2021-2027 operatív programjai és az RRP közti intézkedési szintű lehatárolásokat, illetve a két forrástípus közötti komplementaritást rögzítik. A forrástervezés során a Nemzeti RRP rendelet értelmében a szakpolitikai felelősök biztosították a nemzeti és európai szintű ágazati stratégiáknak való megfelelést, ők azonosították be a különböző támogatási programok közötti célrendszerek és a stratégiákban/akciótervekben megjelölt célok közötti összhangot, segítve ezzel az egyes finanszírozási programok közti lehatárolás és komplementaritás elvi alapjait. A tervezés során a szakpolitikai felelősök adtak iránymutatást a mérföldkövek és célértékek meghatározásához;
 - a Nemzeti Hatóság a szakpolitikával együttműködésben bonyolítja le a Konzultációs stratégia szerint az RRP és a pályázati kiírások tervezeteinek társadalmi konzultációját és beépíti a nem állami szereplőktől érkező tartalmakat figyelemmel az RRF célrendszerére és az ágazati stratégiákhoz való illeszkedésekre;
 - Az ÉFK-RRP intézkedési lista kapcsolatpontról szóló részben leírtak szerint a Nemzeti Hatóság a szakpolitikai felelősökkel közösen együttműködik az RRP intézkedési lista összeállításában és a módosításában;
- **a Nemzeti Hatóság együttműködése az RRP végrehajtása során a kettős finanszírozás elkerülése érdekében a szakpolitikai felelősökkel:** a Nemzeti Hatóság a szakpolitikai felelősökkel közösen nyomon követi az RRF intézkedések, a reformok és a beruházások mérföldköveinek előrehaladását és célértékeinek teljesülését. A nyomon követés egyik mérföldköve a negyedéves jelentés, amely a kontrolling-monitoring folyamatokba épített lépések alapján generálódik. Ezt a jelentést a Nemzeti Hatóság készíti a szakpolitikai felelősöknek a mérföldkö/célérték nyomon követésével kapcsolatban. Amennyiben egy végső kedvezményezettnek mérföldkö-célérték nem

teljesülés/elmaradás kockázata merül fel, a szakpolitika bevonásával kell intézkedési tervet készíteni a korrekcióra. Ez az együttműködés azért is fontos, mert a szakpolitikai felelősnél áll elsősorban rendelkezésre minden olyan információ, amely a forráskoordináció és a kettős finanszírozás elkerülése érdekében hozandó vagy hozott intézkedések megfogalmazásához és módosításához szükséges. Az EU Bizottság felé a féléves tagállami jelentésekben a közös mutatókon túl a tervezett mérföldkövek és a célok elérésének előrehaladásáról is be kell számolni. E jelentések elkészítésében a szakpolitikai is részt vesz amennyiben reformhoz végrehajtásának a szakpolitikai szereplő közvetlen felelőse.

- a különböző **monitoring bizottságok tagjaiként** a szakpolitikai felelősök közreműködnek az ülések napirendi pontjainak kialakításában és összehangolásában a forráskoordinációt illető témakörökben együttműködve az adott szakpolitikában aktív nem állami szereplőkkel. (A szakpolitikai felelősöket részletesen a 4.1.3.1 fejezet tárgyalja).
- **a Nemzeti Hatóság, a Lebonyolító szervek, a Továbbadott támogatást kihelyező szerv együttműködése az Audit Hatósággal a végrehajtásban a kettős finanszírozás elkerülése érdekében:**
 - a végrehajtásban a Nemzeti Hatóság, valamint a Lebonyolító szerv együttműködik az EUTAF-fal az éves rendszerauditok és a mintavételes ellenőrzések során. Az EUTAF a rendszeraudit alkalmával nemzetközi standardok szerint a következőket vizsgálja: [1] a jogszabályi megfelelést, [2] a csalás- és korrupció megelőzésével szembeni fellépést és annak hatékonyságát [3] a kettős finanszírozás elkerülésével szembeni intézkedéseket és azok hatékonyságát, [4] a projektcélok meghatározását, [5] az EU pénzügyi érdekeinek védelmét, [5] a Nemzeti Hatóság és a Lebonyolító szervek által alkalmazott kontrollokat, [6] az összeférhetetlenség kezelését és azok hatékonyságát, [7] a mérföldkövek és célok elérését alátámasztó adatok megbízhatósága érdekében kialakított rendszer működésének megfelelőségét, [8] a korábbi ellenőrzések nyomán követését. Az Audit Hatóság a hatékony és eredményes pénzgazdálkodással és a csalások megelőzésével kapcsolatos konkrét kockázatokat a gyakorlatban már elkészített és alkalmazott módszertan segítségével kezeli. A rendszervizsgálatok kiterjednek a belső kontrollrendszer főkövetelményeire is.
 - Az EUTAF a Továbbadott támogatást kihelyező szerv esetében mintavételes eljárást végez ugyanebben a témakörben.
 - Az intézményrendszer egésze az EUTAF javaslatai alapján készített intézkedési tervet, adott esetben a kettős finanszírozás elkerülésre vonatkozó intézkedéseket mind a kötelezően végrehajtják.

Az EUTAF rendszerszintű ellenőrzéseit a 5.2 fejezet tárgyalja.

- **Együttműködés az Érintettekkel:**
 - az Érintettekkel való konzultáció az RRP tervezése során az RRF társadalmi konzultációs stratégia szerint megy végbe. Ennek keretében a tervezés során az érdekeltek elérik a terv egészét a www.palyazat.gov.hu oldalon, továbbá a Miniszterelnökség kommunikációs szervezeti egysége sajtómegjelenéseket biztosít a tervvel kapcsolatosan. A társadalmi konzultáció folyamatát a jelen dokumentum 5. része ismerteti;
 - a projektek kiválasztása során kiemelt szempont a kettős finanszírozás elkerülése, az RRF célrendszerébe való illeszkedés, valamint a szinergia más forrásokból megvalósuló vagy már megvalósult projektekkal. E kérdések kifejtésének ad lehetőséget a potenciális projektgazdák számára

3.3 Az intézményrendszer tagjainak a kettős finanszírozás elkerülése érdekében tett intézkedései projekt életciklusonként bemutatva

A kettős finanszírozás elkerülését kezelő intézkedéseket a végrehajtáshoz kapcsolódóan a 8.4 mellékletben foglaljuk össze intézményrendszeri szereplőkként (Nemzeti Hatóság, Lebonyolító szerv, Továbbadott támogatást kihelyező szerv, EUTAF és szakpolitika) és projekt életciklus szerinti bontásban. Az egyes intézkedések részletes bemutatását lásd a 3.2.2.1 fejezetben kifejtve. A táblázatból látható, hogy melyik intézményi szereplő milyen kettős finanszírozás elkerülését szolgáló intézkedést alkalmaz a tervezés és a végrehajtás során a projekt életciklus különböző fázisaiban.

3.4 A csalással, korrupcióval és összeférhetetlenséggel szembeni fellépés intézményes koordinációja és intézkedései

2022. április 27-én Magyarországgal szemben kondicionalitási eljárás indult, amely során az EU külön kötelezettségeket határozott meg az RRP intézményrendszer számára is. Az eljárás keretében számos, új intézmény és munkacsoport állt fel a csalással, a korrupcióval, az összeférhetetlenséggel szembeni fellépés megerősítése érdekében. Ezekkel az intézményekkel a Nemzeti Hatóság együttműködik, illetve a munkacsoportok aktív tagja. Ennek szellemében a Nemzeti Hatóság részt vesz az Audit Munkacsoport munkájában. A munkacsoportot a 4.1. fejezet ismerteti. Továbbá, a Nemzeti Hatóság együttműködik az összeférhetetlenséggel kapcsolatos ellenőrzések során a Miniszterelnökségen kialakításra váró Belső Ellenőrzési és Integritási Igazgatósággal. A részleteket a 4.1. fejezet írja le. Emellett, a Nemzeti Hatóság együttműködik a létrejövő Integritás Hatósággal hivatalos megkeresései során különös tekintettel a közbeszerzések ellenőrzésére és a területet érintő integritásvizsgálatokra, valamint az összeférhetetlenség ellenőrzésére. Az Integritás Hatóságot a 4.1. fejezet taglalja. Emellett a Nemzeti Hatóság közreműködik a Korrupcióellenes Munkacsoport munkájában. A Munkacsoportot 5.1.4.5 fejezet mutatja be.

Az EU Bizottsággal korábban folytatott egyeztetések alapján kialakult struktúra miatt a Nemzeti Hatóság a csalás, a korrupció és az összeférhetetlenség tárgyában az általános intézkedéseket és a stratégiákat a következő fejezetek foglalják össze:

- [1] 5.1.4 Csalás és korrupció megelőzésére és kezelésére tett intézkedések;
- [2] 5.1.4.1 Nemzeti Korrupcióellenes Stratégia;
- [3] 5.1.4.2 RRF Csalás elleni stratégia és az RRF Korrupció ellenes stratégia;
- [4] 5.1.4.3 Csalás és korrupció elleni stratégia a 2021-2027 programozási időszakra, valamint a Helyreállítási és ellenállóképességi terv végrehajtására ;
- [5] 5.1.4.4 „Red flag-ek” azonosítása a csalás, a korrupció és az összeférhetetlenség korai felderítése és megelőzése érdekében;
- [6] 5.1.4.5 Csalás és korrupció megelőzésére, kezelésére tett egyéb intézkedések;
- [7] 4.1.5 Összeférhetetlenség kezelése az RRF megvalósítás intézményrendszerén belül.

4. VÉGREHAJTÁSI ÉS MONITORING INTÉZKEDÉSEK

4.1 Az RRP végrehajtásának átfogó koordinációja

A Nemzeti RRP rendelet meghatározza Magyarország RRP végrehajtásának stratégiai szereplőit és megkülönböztetett felelősségi köröket különít el a számukra. Az irányítási modell és struktúra kialakításában hangsúlyt kapnak a felelősségi körök határozott elkülönítése mellett az erős koordináció, a megerősített kockázatkezelés, az összeférhetetlenség, a kettős finanszírozás, valamint a korrupció és csalás elleni védelem, valamint az átláthatóság intézményes garanciái.

Az RRP tervezésének és végrehajtásának koordináló szerve a Nemzeti Hatóság, amely felelős az RRP-ben megfogalmazott intézkedések végrehajtásának koordinációjáért.

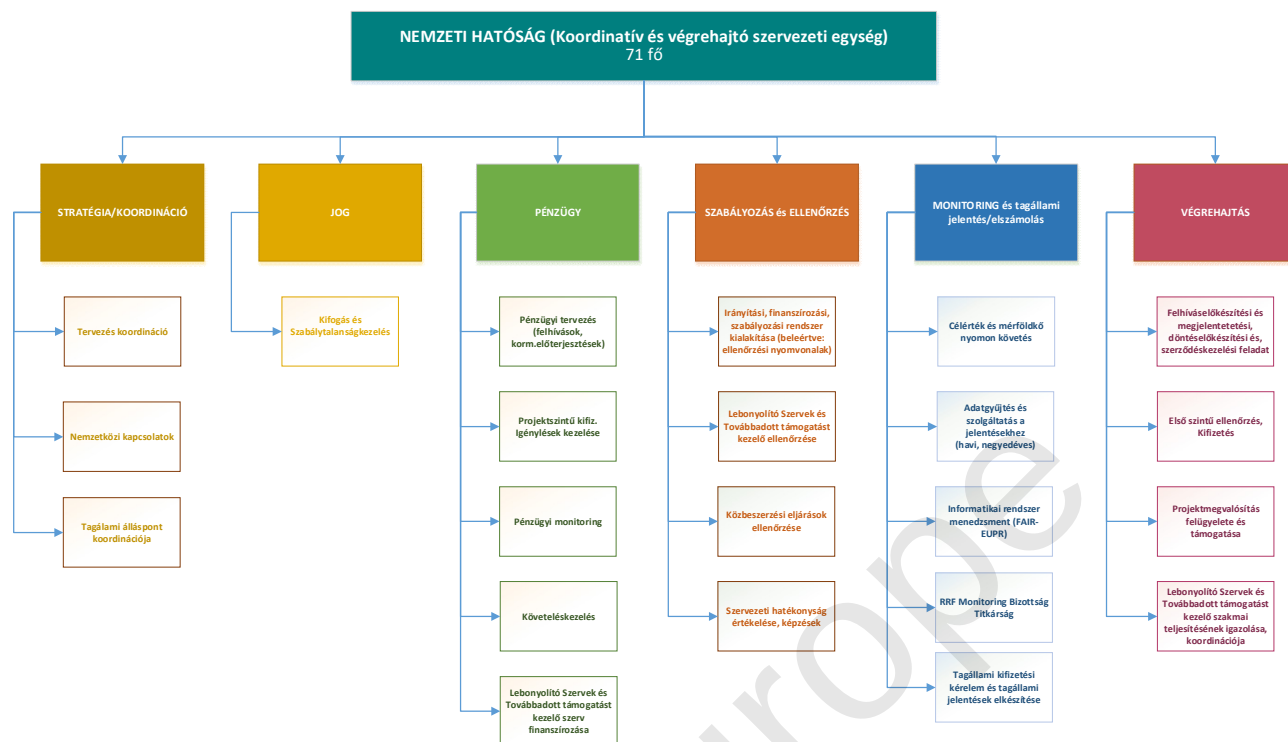
Magyarország Alaptörvénye kimondja, hogy a miniszter a Kormány általános politikájának keretei között önállóan irányítja az államigazgatásnak a feladatkörébe tartozó ágazatait és az alárendelt szerveket, valamint ellátja a Kormány vagy a Miniszterelnök által meghatározott feladatokat. A mindenkor Kormány tagjainak feladat- és hatáskörét a hatályos Statútum rendelet határozza meg.

A Statútum rendelet alapján a Nemzeti RRP rendelettel összhangban Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Terve végrehajtásának koordinációját, illetve a kapcsolódó intézményrendszer és a Nemzeti Hatóság irányítását az európai uniós források felhasználásáért felelős miniszter az európai uniós források felhasználásáért való felelőssége keretében látja el.

A Statútum rendelet alapján a területfejlesztési miniszter feladatkörébe tartozik az európai uniós források felhasználásának kezelése, koordinációja, illetve ellátja többek között Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervének végrehajtásához kapcsolódó nemzeti hatósági feladatokat. A Statútum rendelet alapján a területfejlesztési miniszter tevékenységét a Kit. 20. § (2) bekezdés b) pontja alapján a Miniszterelnökség segíti.

A Miniszterelnökség jelenleg hatályos Szervezeti és Működési Szabályzata¹⁴² szerint a **Nemzeti Hatóság** alatt a **Miniszterelnökség Helyreállítási Terv Végrehajtásáért Felelős Helyettes Államtitkárságát értjük.** A helyettes államtitkárság szervezeti felépítését és feladatkörét az SzMSz 1. függeléke jeleníti meg. Az egyes szervezeti egységek felelősségi köre és feladatai jól definiáltak, így biztosítható az átfedésmentes működés. A szervezet további működését a főosztályi Ügyrendek szabályozzák.

¹⁴² A Miniszterelnökséget vezető miniszter 5/2022. (VI. 17.) MvM utasítása a Miniszterelnökség Szervezeti és Működési Szabályzatáról

1. ábra A Nemzeti Hatóság szervezeti felépítése

A koordináció fórumai

A Nemzeti Hatóság mellett a koordinációt és koordinált döntéshozzárást segítő testületek a Fejlesztéspolitikai Koordinációs Bizottság, a Monitoring Bizottság és a kondicionalitási eljárás eredményeként létrehozásra kerülő szervezeti egységek és munkacsoportok („Audit- és ellenőrzési mechanizmusok megerősítése az uniós támogatás megfelelő felhasználásának biztosítása érdekében” vállalás keretében).

A Fejlesztéspolitikai Koordinációs Bizottság (FKB)

Részletesen lásd a 3.2.2.2 fejezetben bemutatva.

Az RRF Monitoring Bizottság:

Az RRP koordinált végrehajtásának szempontjából a Monitoring Bizottság lehetőséget biztosít a helyi és regionális hatóságokkal, a szociális partnerekkel, a civil szervezetekkel, az ifjúsági szervezetekkel és más, az RRP végrehajtása szempontjából releváns érdekelt felekkel a közvetlen konzultációkon, ajánlásaik figyelembevételére. A Nemzeti Hatóság koordinációja arra irányul, hogy egyenlő bánásmód mellett, az intézményrendszeren kívül eső, nem állami, területi szereplők nézőpontja érvényesüljön az RRP tervezése és végrehajtása során. Ennek garanciáit a Nemzeti RRP rendelet Monitoring bizottság alcíme és az ügyrend rögzíti. A Monitoring Bizottság kettős finanszírozással kapcsolatos tevékenységét a 3.2.2.2 fejezet bontja ki. A terv a Monitoring Bizottságot részletesen a **Hiba! A hivatkozási forrás nem található.** fejezet alatt tárgyalja.

Az RRF Monitoring Bizottság kapcsolatát a kohéziós politika monitoring bizottságaival kialakított kapcsolatát a 3.2.2.2 fejezet fejti ki.

A kondicionalitási eljárás kapcsán létrejövő szervezeti egységek, munkacsoportok

Audit Munkacsoport

A kondicionalitási eljárás keretében Magyarország vállalást tett egy, az alábbiakban részletezett Munkacsoport felállítására és működtetésére.

A Munkacsoport 2022. szeptembere során rendkívül intenzív egyeztetéseket folytatott az Európai Bizottsággal, amely egyeztetések eredményeként a következőkben állapodtak meg a felek:

- meghatározásra került az összeférhetetlenség fogalma
- rögzítésre kerültek az összeférhetetlenség kezelésének alapelvei
- meghatározásra kerültek az ARACHNE adatkörök és az ARACHNE használatának alapelvei
- csalás és korrupció elleni stratégia kialakításra került az EU-s források vonatkozásában.

A Munkacsoport ideiglenes formában működött a releváns kormányrendeletek szeptember 30-i elfogadásáig.

Integritás Hatóság

Működését és feladatait az I komponens 1. reformjában foglaltak szerint látja el.

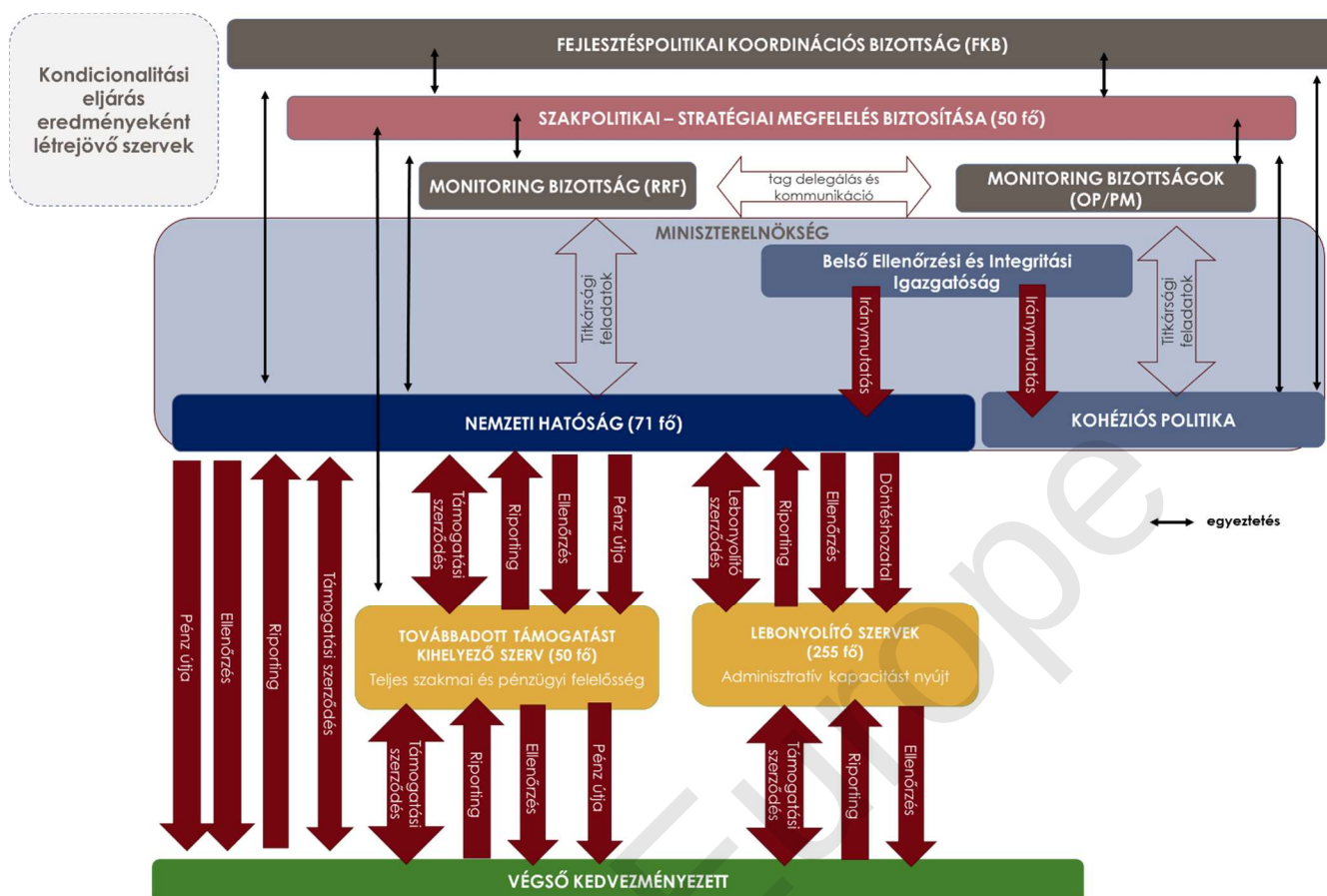
Anonim panaszbejelentő rendszer

A Hatóság a bejelentések, panaszok fogadása érdekében a bejelentők, panaszt tevők névtelenségét biztosító bejelentő felületet működtet, amely bizalmas kapcsolattartásra nyújt lehetőséget. A bejelentő felületet úgy kell kialakítani, hogy az a bejelentők, panaszt tevők névtelenségét biztosítsa, és a bejelentő, panaszt tevő személyét senki ne ismerhesse meg. A bejelentést, panaszt kivizsgálók a bejelentés, panasz tartalmára és a bejelentésben, panaszban érintett személyekre vonatkozó információkat kötelesek titokban tartani, és azokat nem oszthatják meg más szervekkel.

Belső Ellenőrzési és Integritási Igazgatóság

Lásd 4.1.5 pontban bemutatva.

A végrehajtás intézményrendszerének és kapcsolatrendszerének átfogó bemutatását a soron következő fejezetekben részletesen kifejtjük, az átfogó felépítést az alábbi ábra összegzi:

2. ábra A végrehajtás intézményrendszere és kapcsolatrendszere

4.1.1 A Nemzeti Hatóság – Feladatok

Tervezéssel kapcsolatos feladatok

- Ellátja az RRP források felhasználásával összefüggő tervezés koordinációját, valamint az RRP végrehajtásához kapcsolódó tagállami feladatok koordinációját, melybe bevonja az egyes komponensekért felelős minisztériumok szakpolitikai felelőseit. A szakmai tervezést a szakpolitikai felelősök végzik. A Nemzeti Hatóság koordinációs feladata nemcsak az RRP tervezése során, de annak végrehajtása alatt is megmarad, így a Hatóság felel a kapcsolattartásért és koordinációért az Európai Unió tagállamai, az Európai Bizottság és más nemzetközi szervezetek intézményeivel. A szervezeti hierarchia gondoskodik arról, hogy a programterületek kapcsán beérkezett bizottsági javaslatok eljussanak a szakpolitikai felelősökhöz, valamint a szakpolitikai felelősök felől érkező kérdések a Bizottság felé továbbításra kerüljenek.
- Véleményezi az RRF források felhasználására irányadó uniós jogszabálytervezeteket, és részt vesz a kapcsolódó kormányzati álláspont kialakításában.
- Gondoskodik az RRF források felhasználásához szükséges eljárási szabályok kidolgozásáról, valamint koordinálja a vonatkozó jogszabályok és közjogi szervezetszabályozó eszközök előkészítését.
- Gondoskodik a programterületekről beérkezett javaslatok alapján az RRP, az RRP esetleges módosítása, felülvizsgálata és a kapcsolódó RRP intézkedési lista előkészítéséről.

- Kialakítja és irányítja az RRF Csalás Elleni Stratégiáját és Korruptióellenes Stratégiáját, biztosítja azok megvalósítását, valamint gondoskodik a Stratégiák rendszeres aktualizálásáról.
- Kidolgozza az RRP Kommunikációs Stratégiáját és az Arculati Kézikönyvet, kidolgozza a végső kedvezményezettek tájékoztatási kötelezettségeit tartalmazó útmutatót, valamint biztosítja az említett dokumentumokban foglalt megvalósítását.

A végrehajtással kapcsolatos feladatok

- A Nemzeti Hatóság felelős a pályázati úton megvalósuló intézkedések felhívásainak előkészítéséért és közzétételéért¹⁴³, illetve a projekt kiválasztás megvalósításáért. A felhívások szakmai tartalmát az egyes komponensekért felelős minisztériumok szakpolitikai felelőseinek bevonásával készíti el. A pályázati rendszeren kívül megvalósuló mérföldkövek és célok végrehajtásáért felelős szervezeteket, valamint a mérföldkövek teljesítésének határidejét az RRP intézkedési lista 2. számú melléklete jelöli ki. Kiválasztásuk szakpolitikai elvek mentén valósul meg.
- Gondoskodik a támogatások kifizetéséről, elsőszintű ellenőrzések lefolytatásáról, az ellenőrzés során egyebek mellett elvégzi a támogatást igénylő és a végső kedvezményezett által benyújtott dokumentumok összevetését a monitoring és információs rendszerben tárolt adatokkal, vizsgálja az adatok összhangját, szükség szerint összevetve azokat közhiteles adatbázisban szereplő adatokkal.
- Felel az RRP intézkedési lista végrehajtásáért, az Európai Bizottság részére megküldendő jelentések és a kapcsolódó forrásleghiívási igények összeállításáért, és az Európai Bizottság részére történő megküldéséért.
- Az Európai Bizottság részére benyújtott kifizetési kérelmek mellékleteként összeállítja az RRP megvalósítása terén tett előrehaladásról szóló jelentést is tartalmazó ellenőrzési összefoglalót és vezetői nyilatkozatot bocsát ki, valamint biztosítja az abban foglalt információk és nyilatkozatok megfelelőségét és hitelességét.
- Működteti az RRF források felhasználásának monitoring rendszerét, gondoskodik a Terv előrehaladásának nyomon követéséről, és a jelentéstétel, illetve az adatszolgáltatási igények végrehajtásáról.
- A Nemzeti Hatóság az elsőszintű – helyszíni vagy dokumentum alapú – ellenőrzési tevékenysége keretében elvégzi a végső kedvezményezettek által lefolytatandó közbeszerzési eljárások ellenőrzését, melyet a monitoring és információs rendszerrel (FAIR-EUPR) összekapcsolt Elektronikus Közbeszerzési Rendszer (a továbbiakban: EKR) adatai alapján valósít meg.
- A Nemzeti Hatóság gondoskodik a pályázati ügyfélszolgálati funkció működtetéséről.
- A Nemzeti RRP rendelet szerint a Nemzeti Hatóság az RRP végrehajtásához kapcsolódó tagállami feladatokat Lebonyolító szervek bevonásával láthatja el feladatainak delegálása útján. Ennek szellemében a Nemzeti Hatóság, amennyiben az egyes feladatait Lebonyolító szervnek adja át, úgy a Lebonyolító szerv felett felügyeleti és irányítási jogot gyakorol az átadott feladatok tekintetében. Ehhez kapcsolódó ellenőrzési feladatait részletesen lásd 5.1.1.4 és a 5.1.1.5 fejezetekben.
- Szervezi az RRP végrehajtásával kapcsolatos kifogáskezelési tevékenységet, gondoskodik az RRF forrás felhasználásával kapcsolatos szabálytalansági eljárások lefolytatásáról.
- Gondoskodik az RRF Rendelet 22. cikk (2) bekezdés d) pontja szerinti adatgyűjtésről és az információ hitelességéről.

¹⁴³ <https://www.palyazat.gov.hu/>

- A támogatási döntés előkészítése és meghozatala során a támogatást igénylő vonatkozásában, továbbá a támogatási szerződés megkötése és esetleges módosítása, valamint a folyamatba épített ellenőrzés során következetesen, rendszeresen és kiterjedten alkalmazza, figyelembe veszi az ARACHNE kockázatértékelő eszköz minden funkcióját a csalás, az összeférhetetlenség, a kettős finanszírozás és egyéb szabálytalanságok megelőzése érdekében
- Az RRP keretében pályázaton kívül megvalósuló intézkedések, illetve reformok tekintetében a források felhasználásának, az abból finanszírozott intézkedések hatékony, gazdaságos és eredményes felhasználásának tárgyilagossá, tényfeltárássá, következtetéseket levonó és javaslatokat megfogalmazó ellenőrzési tevékenysége ellátásáról. A Nemzeti Hatóság e tevékenységéről félévente jelentés tesz a Kormány részére, és javaslatot tesz a nem megfelelően megvalósuló intézkedések tekintetében jogkövetkezmény alkalmazására.
- A Nemzeti Hatóság működteti az RRF Monitoring Bizottságot és biztosítja a Monitoring Bizottság által elfogadott ajánlások nyomán követését, valamint biztosítja a Monitoring Bizottság számára a feladatai ellátásához szükséges információkat.
- Gondoskodik az Európai Unió pénzügyi érdekeinek védelméről.

Hazánk tehát a Nemzeti Hatóság fenti tevékenysége által biztosítja, hogy az RRF végrehajtása során minden megfelelő intézkedést megtegyen az Unió pénzügyi érdekeinek védelme érdekében és szolgálja

- a csalás, a korrupció (részletesen lásd a 5.1.4 fejezetben)
- a kettős finanszírozás és (részletesen lásd a 3.3 fejezetben)
- az összeférhetetlenség (részletesen lásd a 4.1.5 fejezetben)
- az adathitelesség (részletesen lásd a 4.2.4 fejezetben)

megelőzésére, feltárására és korrekciójára vonatkozó célokat – az uniós és nemzeti jog alapján.

4.1.2 A Nemzeti Hatóság – Kapacitások, szakmai tapasztalatok

A Nemzeti Hatóság és a következő fejezetben (4.1.3) bemutatásra kerülő kiegészítő kapacitások tervezésekor az alábbi alapvetésekből indultunk ki:

- korábbi európai és hazai források programozási, végrehajtási tapasztalatai alapján szükséges igazgatási kapacitás és kompetencia biztosítása (alapadatok: várható pályázati úton megvalósuló felhívások száma és összetettsége; várható beérkező pályázatok darabszáma, várható nyertes pályázatok darabszáma, a reformok/beruházások futamideje, a pályázati felhívások kezeléséhez és a pályázatkezelési tevékenységéhez szükséges szakmai kompetenciák; a pályázatkezelő tevékenységek tervezett normaideje);
- az RRP új szemléletmódjának és specialitásainak figyelembevétele az egyes funkcionális egységeknél (pl. végső kedvezményezettek negyedéves jelentési kötelezettsége projekt előrehaladás tekintetében);
- tekintettel arra, hogy a felmerülő feladatok időben egyenetlenül oszlanak el, ezért a pályáztatás, a támogatási szerződéskötés, illetve a végrehajtás során időlegesen fokozott megterhelés is felmerülhet, ami átmeneti, illetve rugalmas megoldásokat igényel;
- az egyes bevont szervezeteknél rendelkezésre álló kapacitások mobilitása (agilis humánerőforrás allokáció), rendelkezésre álló kapacitásbővítő megoldási alternatívák (létszámbővítés, belső átcsoportosítás, újabb Lebonyolító szervezet bevonása);
- az erőforrások felhasználási hatékonyságának folyamatos elemzése, audit és egyéb ellenőrzési eredmények elemzése és a szükséges intézkedések megtétele;

- az igazgatási kapacitás folyamatos bővítéséhez az aktuális igényeknek megfelelően forrás biztosítása;
- megfelelő fejlesztéspolitikai és RRF alap és specifikus információk, ismeretek és kompetenciafejlesztés biztosítása annak érdekében, hogy a munkatársak hatékonyan tudják ellátni feladataikat.

A Nemzeti Hatóság a kapacitásait az általa közvetlenül felügyelt reformok/beruházások számához (jelenlegi tervek szerint 70 kiemelt és további 30 pályázati konstrukcióban megvalósuló beruházás) igazította. A 71 fős jelenleg rendelkezésre álló kapacitást a szervezeti egységek és az általuk ellátott feladatok vonatkozásában az alábbi táblázat összegzi:

Szervezeti egység	Ellátott feladatok	Betöltött státuszok száma (fő)
Stratégia és koordináció	Tervezés koordináció, nemzetközi kapcsolatok, tagállami álláspont koordinációja.	5
Jog	Szabálytalanság- és kifogáskezelés.	5
Pénzügy	Pénzügyi tervezés, követeléskezelés és kifizetés, pénzügyi monitoring, Lebonyolító szervek és Továbbadott támogatást kihelyező szerv finanszírozása.	15
Szabályozás és ellenőrzés	Közbeszerzési ellenőrzés, szabályozás, módszertan, Lebonyolító Szervek ellenőrzése és koordinációja, szervezeti hatékonyság, képzés.	18
Monitoring és tagállami jelentés/elszámolás	Adatgyűjtés, adatszolgáltatás, EUPR rendszer menedzsment, célérték és mérföldkő nyomon követés, RRF Monitoring Bizottság titkárság.	7
Végrehajtás	Felhívás előkészítése, megjelentetése, döntéselőkészítés és szerződéskezelés, első szintű ellenőrzés, megvalósítás felügyelete és támogatása, Lebonyolító szervek és Továbbadott támogatást kihelyező szerv szakmai teljesítésének igazolása.	21
Összesen		71

2. táblázat A Nemzeti Hatóság kapacitásai

A Nemzeti Hatóság finanszírozásáról Magyarország központi költségvetése gondoskodik.

A Nemzeti Hatóság kapacitásait az RRF intézményrendszeren belül kiegészíti a szakpolitika, pályázati úton megvalósuló intézkedések, valamint a „pályázati rendszeren kívüli” forrásfelhasználással nem járó reformok végrehajtásának lebonyolításába bevont Lebonyolító szervek, valamint a Továbbadott támogatást kihelyező szerv kapacitása (4.1.3 fejezet).

4.1.3 A Nemzeti Hatóság kapacitásait kiegészítő kapacitások bemutatása

A Nemzeti Hatóság kapacitásait az alábbi közreműködők kapacitása egészíti ki:

- szakpolitikai felelősök közreműködése az ágazatspecifikus szakmai garanciák beépítése érdekében;
- várhatóan nagyszámú végső kedvezményezett/Támogatási Kérelem kezelése esetében Lebonyolító szerv bevonása (jogviszony a Nemzeti Hatóság és a Lebonyolító szerv között: Lebonyolítási szerződés);

- a Nemzeti RRP rendelet Felzárkózó Települések Program megvalósítására vonatkozó fejezete alapján a Felzárkózó Települések Program megvalósítása esetében Továbbadott támogatást kihelyező szerv bevonása (jogviszony a Nemzeti Hatóság és a szervezet között: Támogatási Szerződés).

A Nemzeti Hatóság gondoskodik arról és biztosítja, hogy a Lebonyolító szervek és a Továbbadott támogatást kihelyező szerv bevonása esetén, ezen szervezeteknél ugyanazon eljárásrendi szabályok és működési alapelvek érvényesüljenek, mint a Nemzeti Hatóság esetében, különös tekintettel a következőkre:

- összeférhetetlenség kezelése,
- csalás és korrupció megelőzése és kezelése,
- kettős finanszírozás elkerülése,
- adathitelesség biztosítása.

A Nemzeti Hatóság a fentiek érvényesülését az eljárásrendi szabályok felülvizsgálatával és ezen szervezetek rendszeres ellenőrzésével biztosítja (ennek részletes bemutatását lásd a 5.1.1.4 és a 5.1.1.5 fejezetben kifejtve).

4.1.3.1.A szakpolitikai felelősök

A Nemzeti RRP rendelet szabályozza a szakpolitikai felelősként kijelölt miniszter feladatkörét. A szakpolitika a Nemzeti Hatóságnak a tervezési feladatok ellátásában, a felhívások szakmai tartalmának kialakításában, valamint a beérkezett pályázatok tartalmi értékelésében nyújt segítséget. Az alább megjelölt állomány az RRP szakpolitikai megvalósításával, támogatásával foglalkozik. A feladatokat öt minisztérium látja el, kilenc programterületen. Az összes komponenst figyelembe véve a szakpolitika alkalmazásában 50 fő látja el az RRF forrásokkal összefüggő feladatokat.

A programterület szakpolitikai felelősként kijelölt miniszterek (szakpolitikai felelősök) biztosítják az RRP illeszkedését az ágazati stratégiákhoz, illetve határozzák meg a szakmai irányokat. Szakmai iránymutatást adnak a mérföldkövek és célértékek meghatározásához és elakadás esetén az intézkedési tervek kialakításához.

A Nemzeti RRP rendelet kijelöli a szakpolitikai felelős felelősségi köreit.

Feladatai:

- az RRP tervezése és végrehajtása során a szakpolitikai szempontok érvényesítése;
- a Nemzeti Hatósággal és – szükség esetén – más szakpolitikai felelőssel együttműködve elkészíti a felelősségi körébe tartozó programterület¹⁴⁴ szakmai tartalmát és biztosítja annak a Kormány ágazati stratégiai céljaihoz, továbbá az RRP-ben szereplő beavatkozások célkitűzéseire, illetve a kapcsolódó felhívásokban megfogalmazott részletes specifikációkhoz (pl. támogathatósági szempontok, műszaki, szakmai elvárások) való illeszkedését, valamint az RRF Rendelet 9. cikkében foglalt kettős finanszírozás elkerülését;
- elkészíti a felhívások szakmai tartalmát a Nemzeti Hatósággal és – szükség esetén – más szakpolitikai felelőssel egyeztetve;
- nyomon követi a feladatkörébe tartozó, az egyes intézkedések szintjén rögzített szakmai elvárások teljesülését;
- közreműködik az Európai Bizottság részére benyújtandó jelentések elkészítésében;

¹⁴⁴ Az RRF vonatkozásában a programterület a Nemzeti RRP rendelet 2. alcím 2. § 14. pontja szerint „az RRF elkészítéséhez és végrehajtásához kijelölt kiemelt terület”

- együttműködik a Nemzeti Hatósággal az RRP intézkedési lista kialakításában és szükség szerinti módosításában;
- részt vesz a felelősségi körébe tartozó felhívások döntés-előkészítő bizottságaiban;
- gondoskodik az európai uniós források felhasználásáért felelős miniszter felé történő adatszolgáltatásról az európai uniós források felhasználásáért felelős miniszter által megjelölt rendszerességgel és tartalommal;
- valamint a Támogatási Kérelem tartalmi értékeléséhez értékelőt biztosít.

A szakpolitikai felelősöket a Nemzeti RRP rendelet melléklete határozza meg. A szakpolitikai felelős munkáját segítő szakemberek bérét és foglalkoztatásának egyéb költségeit Magyarország központi költségvetése finanszírozza.

A szakpolitikai felelősnél rendelkezésre álló kapacitások (RRF végrehajtása tekintetében) az alábbiak:

Kapacitások – szakpolitikai felelősök (2022.08.)		
Programterület	Felelős minisztérium	Humán erőforrás-kapacitás (fő)
Demográfia és köznevelés	Kulturális és Innovációs Minisztérium a Belügyminisztériummal együttműködve	5
Magasan képzett versenyképes munkaerő	Kulturális és Innovációs Minisztérium a Technológiai és Ipari Minisztériummal együttműködve	17
Felzárkózó települések	Belügyminisztérium	5
Vízgazdálkodás	Belügyminisztérium az Agrárminisztérium bevonásával	5
Fenntartható zöld közlekedés	Technológiai és Ipari Minisztérium	7
	Miniszterelnökség	
Energetika (zöld átállás)	Technológiai és Ipari Minisztérium	2
Átállás a körforgásos gazdálkodásra	Technológiai és Ipari Minisztérium	4
Egészségügy	Belügyminisztérium	5
Állam és közigazgatás	Nemzeti Hatóság koordinál	0
Összesen		50

3. táblázat Az egyes programterületek szakpolitikai felelősei és a felelős minisztériumok által biztosított humánkapacitás

4.1.3.2. Lebonyolító szerv bevonása

A Nemzeti RRP rendelet alapján a Nemzeti Hatóság a ráruházott feladatok és felelősségek végrehajtásába Lebonyolító szervet vonhat be, azonban e feladatok és felelősségek megfelelő végrehajtásáért továbbra is a Nemzeti Hatóság a felelős. A Lebonyolító szerv a Nemzeti Hatósággal kötött Lebonyolítási szerződésben foglaltak szerinti feladatokat látja el. Lebonyolító szerv bevonására pályázati konstrukciók lebonyolításához szükséges adminisztratív kapacitás és speciális szaktudás biztosítása érdekében kerül sor. A Nemzeti Hatóság rendszeresen ellenőrzi a Lebonyolító szerv tevékenységét (lásd 5.1.1.4 alfejezetben kifejtve). A Lebonyolító szerv feladatainak ellátásához közreműködőt vonhat be, kizárólag

átmeneti jelleggel vagy speciális szakterületen, a Nemzeti Hatóság által meghatározott érték felett, továbbá a Nemzeti Hatóság előzetes egyetértésével. A közreműködők teljesítéséért a Lebonyolító szerv felel.

A Lebonyolító szerv munkáját segítő szakemberek bérét és foglalkoztatásának egyéb költségeit Magyarország központi költségvetése finanszírozza.

A Lebonyolító szerveket a Nemzeti RRP rendelet melléklete jelöli ki. A Lebonyolító szervek kiválasztásának szempontjai:

- a magyar állam a tulajdonosi joggyakorló vagy központi államigazgatási szerv;
- támogatáskezelésben szerzett tapasztalat;
- korábbi uniós programozási időszakokban szerzett tapasztalat és/vagy az adott programterület kapcsán szerzett szakmai tapasztalat és;
- szükséges humán és tárgyi infrastruktúra megléte.

A Lebonyolító szervek tevékenységét és a megfelelő kapacitások rendelkezésre állását a Nemzeti Hatóság rendszeresen ellenőrzi.

A Lebonyolító szervek

Komponens megnevezése	Lebonyolító szerv
Demográfia és köznevelés	Bölcsődei nevelés fejlesztése felhívás tekintetében Magyar Államkincstár
Magasan képzett, versenyképes munkaerő	Gyakorlatorientált felsőfokú képzések infrastrukturális- és készségfejlesztése és Nemzeti Laboratórium létrehozása, komplex fejlesztése felhívások tekintetében Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal
Energetika (zöld átállás)	Lakossági napelemes rendszerek felhívások tekintetében ÉMI Építésügyi Minőségellenőrző Innovációs Nonprofit Kft., Széchenyi Programiroda Tanácsadó és Szolgáltató Nonprofit Korlátolt Felelősségű Társaság EMET: Emberi Erőforrás Támogatáskezelő
Állam és közigazgatás	A KKV-k közbeszerzési részvételét ösztönző támogatása c. felhívás tekintetében az Új Világ Nonprofit Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság

4. táblázat Az egyes komponensekért felelős Lebonyolító szervek

A Lebonyolító szerv feladatai

A Lebonyolító szerv a Nemzeti Hatóság nevében és megbízásából jár el és látja el a Nemzeti Hatóság ráruházott feladatait, melyek főszabály szerinti az alábbiak:

- felhívások szakmai előkészítése, azok esetleges módosítása szakpolitikai támogatás érvényesítése mellett,
- a beérkezett támogatási kérelmek tekintetében jogosultsági vizsgálat,
- a támogatási kérelmek tartalmi (szakmai) értékelésének elvégzése és a támogatási kérelmek támogatói döntésre történő felterjesztése a Nemzeti Hatósághoz (a támogatói döntést a Nemzeti Hatóság hozza meg),
- a támogatást igénylők értesítése a támogatói döntésről,
- a megvalósítás pénzügyi és műszaki szempontból történő nyomon követése,

- kifizetési igénylések jogszabályi és a felhívás szerinti megfelelőségének ellenőrzése és azok továbbítása a Nemzeti Hatóság részére a támogatási összeg folyósítása érdekében,
- folyamatba épített ellenőrzések (dokumentum alapú ellenőrzések és kockázatelemzésre alapozott helyszíni ellenőrzések) végzése,
- a közbeszerzési eljárások ellenőrzésének lefolytatása,
- kifogások vizsgálata, önrevízió keretében saját korábbi döntésének felülvizsgálata,
- projektek (reform/beruházás) zárásával kapcsolatos feladatok ellátása,
- szabálytalansági gyanú jelentése,
- ellenőrzési nyomvonalak, kockázatkezelési eljárásrendek kialakítása és folyamatos aktualizálása,
- ellenőrzi a végső kedvezményezett által az RRF Rendelet 22. cikk (2) bekezdés d) pontjában meghatározott, adatok megfelelő rögzítését¹⁴⁵ az EUPR rendszerben legfeljebb két naponta¹⁴⁶,
- az adatbázis naprakészségének, hitelességének és megbízhatóságának biztosítása, mely kötelezettségének elmulasztása esetén szankciók terhelik¹⁴⁷; a miniszter az érintett személy, illetve reform/beruházás valamennyi támogatásának kifizetését felfüggesztheti vagy felfüggesztését kezdeményezheti, amíg az adatrögzítésért felelős személy kötelezettségének eleget nem tesz,
- adatszolgáltatások, beszámolók készítése és megküldése a Nemzeti Hatóságnak a 3.2.1 valamint 3.2.2 fejezetben bemutatott gyakorisággal és tartalommal,
- feladatai ellátásáról a lebonyolítói megállapodásban foglalt rendszerességgel – de legalább évente – beszámolót készít a Nemzeti Hatóság számára¹⁴⁸,
- feladatai ellátása során gondoskodik az Európai Unió pénzügyi érdekeinek a védelméről,
- a végső kedvezményezettek szakszerű tájékoztatása, ügyfélszolgálati teendők ellátása,
- a támogatási jogviszonyból eredő követelések nyilvántartása, a követelések kezelésével összefüggő feladatokat ellátása,
- mérőföldkő és célérték teljesülés ellenőrzéssel kapcsolatos feladatok ellátása az EUPR segítségével,
- a feladataik elvégzéséhez szükséges szervezeti feltételek, technikai és emberi erőforrások, valamint szakmai kompetenciák meglétének folyamatos biztosítása.

Egy adott komponensen belül a Lebonyolító szervnek átadott feladatokat az egyes Lebonyolító szervezetekkel kötött Lebonyolítási szerződések részletezik.

A Lebonyolítási szerződés tartalmazza, hogy a Lebonyolító szerv által működtetett irányítási és ellenőrzési rendszernek meg kell felelnie az RRF Rendelet szerinti tagállami intézményrendszerrel szemben támasztott követelményeknek, különös tekintettel a kettős finanszírozás elkerülésével, a csalás és korrupció elleni fellépéssel, valamint az összeférhetetlenség kiküszöbölésével szemben támasztott követelményekre. A Lebonyolító szerv által elvégzett feladatokat a Nemzeti Hatóság ellenőrzi (a Lebonyolító szervek ellenőrzését részletesen lásd a 5.1.1.4 fejezetben).

¹⁴⁵ Nemzeti RRP rendelet 45. § (1) bekezdése alapján.

¹⁴⁶ 60/2014. (III. 6.) Korm. rendelet 10. § (2) bekezdése szerint az adatrögzítésben, adattovábbításban résztvevő szervezetek felelősek a FAIR-EUPR alrendszereibe történő hibátlan adatrögzítés, vagy adattovábbítás feltételeinek megteremtéséért, és ezen szervezetek tevékenysége során keletkezett, illetve rögzített, vagy továbbított adatok helyességéért és valódiságáért.

¹⁴⁷ 60/2014. (III. 6.) Korm. rendelet 10. § (3) bekezdés

¹⁴⁸ A Nemzeti RRP rendelet vonatkozó része alapján.

A Lebonyolító szervre átruházott feladatok tekintetében, ahol a Nemzeti RRP rendelet Nemzeti Hatóságot említ, azon a lebonyolító szervet is érteni kell.

Összességében tehát a Lebonyolító szerv a Nemzeti Hatóság adminisztratív kapacitásait bővíti.

A Lebonyolító szervek kapacitásai

A Nemzeti RRP rendeletben kijelölt valamennyi Lebonyolító szerv az európai uniós és hazai finanszírozású programok lebonyolításában kulcsszerepet játszó, megfelelő pályázatkezelési kompetenciával és kapacitással rendelkező szervezet. A **Lebonyolító szervek** maguk tervezték meg a kapacitásaikat, amit a Lebonyolítási szerződés mellékletét képező költségvetési terv tartalmaz. (A kapacitástervezés módszertanát a következőkben egy példán, a „B” komponensbe bevont Lebonyolító szervezet bemutatásakor mutatjuk be.)

Az „A” komponens bölcsődei férőhelybővítésre vonatkozó felhívásra beérkezett pályázatok kezelésére a Magyar Államkincstár (MÁK) a kapacitásbecslése alapján a meglévő állományából kijelölt 20 fővel vesz részt az RRP végrehajtásában. A MÁK pályázatos támogatások, és a követeléskezelés során évtizedes tapasztalattal rendelkezik a központi költségvetésből pályázatok alapján folyósított támogatások nyomon követésében, országos támogatási és monitoring rendszer működtetésében, a támogatási előirányzatok pályázati rendszerében a pénzügyi lebonyolítási és ellenőrzési feladatok ellátásában, többek között EFOP, TOP és VEKOP programok esetében.

A „B” komponens felsőoktatási beruházásai kapcsán kijelölt Lebonyolító szerv a Nemzeti Kutatási, Fejlesztési és Innovációs Hivatal (NKFIH). A Hivatal a tudományos és innovációs ökoszisztéma építés központi szereplője, mely

- részt vesz a Kormány kutatás-fejlesztési és innovációs stratégiájára vonatkozó döntésének előkészítésében, és közreműködik annak megvalósításában;
- az NKFIH terhére finanszírozott kutatás-fejlesztési és innovációs pályázatokat kezelő szervként tevékenykedik;
- ellátja a kutatás-fejlesztés és az innováció területén folyó nemzetközi, illetve európai integrációs együttműködés szakmai feladatait;
- részt vesz a Magyarországnak nyújtott külföldi támogatások kutatás-fejlesztési és innovációs célú felhasználásában és koordinálásában;
- közreműködik a kutatás-fejlesztési és innovációs keretprogram hazai feladatainak ellátásában;
- országos kutatás-fejlesztési és innovációs támogatási programok – ideértve az NKFIH-t is – programstratégiájának és tervezésének megalapozását szolgáló elemzéseket, értékeléseket, koncepciókat készít, nyomon követi és értékeli a támogatási programokat.

Az NKFIH az eddigi pályázatkezelési tapasztalata alapján 30 főben határozta meg az RRF feladatok ellátásának kapacitásigényét. A 30 fő teljes munkaidőben látja el az RRF végrehajtásával kapcsolatos feladatokat (részletesen lásd *A Lebonyolító szerv feladatai* alatti felsorolást).

A kapacitástervezés alap adatai:

A pályázati rendszerben kiírásra kerülő konstrukciók száma: 2

	Gyakorlatorientált felsőfokú képzések infrastrukturális- és készségfejlesztése	Nemzeti Laboratórium létrehozása, komplex fejlesztése

Pályázók köre	Egyetem, Főiskola (önálló pályázó)	Egyetem, Kutatóközpont által vezetett konzorciumuk (2-15 tag)
Pályázatok száma	36	14
Főtevékenységek	4 kategória: A – új építésépítésépítés, B – felújítás, C – digitális eszköz- és kompetencia, D – kompetencia fejlesztés	komplex fejlesztés
Keretösszeg	64 milliárd Ft	65 milliárd Ft

5. táblázat NKIFH által kezelt RRF konstrukciók alapadatai

A szakmai tapasztalat (projektméret, tevékenység, komplexitás) alapján tervezett lebonyolítási kapacitásigény mellett a következő kiemelt erőforrásigényű feladatokkal szükséges kalkulálni:

- helyszíni ellenőrzés elvégzése évi 1 alkalommal 50 végső kedvezményezetttnél – 3 fő részvételével (2 fő szakmai előrehaladás és uniós szabályzatnak megfelelő megvalósítás vizsgálatára, 1 fő költségvetési tételek vizsgálatára) 1 ellenőrzés/év 50 végső kedvezményezett esetében = 50 helyszíni ellenőrzés lebonyolítása (erőforrásigény: 150 nap);
- közbeszerzési eljárások ellenőrzése: jellemzően ex ante és ex post ellenőrzési feladatok ellátása építés, árubeszerzés és szolgáltatás beszerzés tárgykörökben. A pályázatok nagyságrendileg 410 darab beszerzési eljárást terveznek; eljárás ellenőrzésének lebonyolítása - építési eljárásokra fordított átlagérték 20 óra/eljárás, egyéb esetekben 10.5 óra/eljárás felhasználás. (erőforrásigény: 4 305 - 8 200 óra).

A hasonló méretű, típusú, komplexitású projektek lebonyolításának tapasztalata alapján kalkulált erőforrás igény összetétele:

- 4 fő vezetői feladatkör,
- támogatáskezelési tevékenység: elszámolási feladatkör: 11 fő, jogi feladatkör: 1 fő, EUPR feladatkör: 1 fő,
- szabályossági és ellenőrzési tevékenység: helyszíni ellenőrzés feladatkör: 3 fő, jogi feladatkör 2 fő, monitoring - ellenőrzési feladatkör, mérnöki koordinációs feladatkör 2 fő,
- FAIREUPR menedzser feladatkör 1 fő (informatikai támogatás nyújtása),
- további szakmai (közbeszerzés) és adminisztrációs feladatok ellátása: 5 fő.

A Lebonyolító szerv feladatainak végrehajtása a 30 fő gyakorlattal és megfelelő kompetenciával rendelkező munkatárs részvételével hatékonyan biztosítható.

Az „F” komponens lakossági felhívásának (napelem) kezelésében három kijelölt Lebonyolító szerv közreműködik. Az Építésügyi Minőségellenőrző Innovációs Nonprofit Kft. (ÉMI) becslése a napelemes komplex pályázat keretében támogatott projektek számának, az elvégzendő feladatok órábérben kifejezett időbecslése alapján átlagolva határozott meg 100 főt az egész projektciklusra vonatkozóan. További 100 főt a Széchenyi Programiroda Tanácsadó és Szolgáltató Nonprofit Kft. és az Emberi Erőforrás Támogatáskezelő biztosít. A Lebonyolító szervek között a Lebonyolítási szerződésben foglaltak szerinti feladat szintű, illetve a különböző pályázati szakaszok (régik) szerinti feladatmegosztás van.

Az ÉMI magas szintű műszaki és programmegvalósítási kompetenciával vesz részt többek között energiaközösségek kialakítását támogató több éves program, valamint lakossági energiahatékonysági pályázati konstrukciók megvalósításában. A Széchenyi Programiroda a magyar fejlesztéspolitika meghatározó szereplőjeként részt vesz egyes európai uniós és hazai költségvetési forrásokra támaszkodó fejlesztési programok tervezésében, illetve végrehajtásában. A hazánk részvételével megvalósuló nemzetközi együttműködési programok intézményrendszerében több évtizedes tapasztalattal bíró szervezet, a határon átnyúló, interregionális, transznacionális és egyéb együttműködési programok tervezésében és lebonyolításában is fontos szereplő. Az EMET jelentős forráselosztási tapasztalattal rendelkezik többek között családpolitikai célú támogatások, gyermek és ifjúsági támogatási programok végrehajtásában.

Az „I” Állam és közigazgatás komponens tekintetében a KKV-k közbeszerzési részvételét ösztönző támogatása c. felhívás lebonyolításában az Új Világ Nonprofit Szolgáltató Korlátolt Felelősségű Társaság működik közre 5 fővel. A 2000 óta működő szervezet a fejlesztéspolitikai rendszert támogató és több ezer milliárd forint felhasználását biztosító informatikai rendszer fejlesztője és üzemeltetője, ezen felül speciális szaktudással rendelkezik az Elektronikus Közbeszerzési Rendszerre vonatkozóan, támogatva a közbeszerzésekben résztvevő gazdasági szereplőket adminisztratív terheik csökkentésében.

A Nemzeti Hatóság a Lebonyolítási szerződés szerint a Lebonyolító szervek működését, így a kapacitásainak rendelkezésre állását, továbbá a feladatok – határidők betartásával – történő végrehajtását rendszeresen ellenőrzi. A hazai forrásból finanszírozott lebonyolítói díjjal történő elszámolás szakmai beszámoló alapján történik. Ha a Nemzeti Hatóság az általa lefolytatott ellenőrzés vagy egyéb ellenőrzések eredményeként megállapítja, hogy a Lebonyolító szerv az átruházott feladatok elvégzéséhez szükséges kapacitással nem rendelkezik, a Lebonyolítási szerződés megszüntetéséről, módosításáról dönthet, feladatot magához vonhat, vagy más szervezettel szerződést köthet. Ahogy korábban említettük, a végrehajtás humánerőforrás kapacitás esetlegesen szükséges indokolt bővítéséhez a megfelelő forrás biztosított.

A Nemzeti Hatóság a kapacitások rugalmas tervezése érdekében, szükség esetén újabb Lebonyolító szerveket vonhat be a végrehajtásba.

4.1.3.3. Továbbadott támogatást kihelyező szerv

Jogszabályi háttér

A Nemzeti RRP rendelet szerint a Nemzeti Hatóság **Továbbadott támogatást kihelyező szervet** választhat ki az RRP Felzárkózó Települési Program intézkedésének támogatás továbbadásával történő megvalósítása céljából.

Jogviszony

A Nemzeti Hatóság és a Továbbadott támogatást kihelyező szerv között Támogatási Szerződés köttetik az **adott intézkedés** végrehajtására. Az intézkedéstől elvárt **célok és mérföldkövek teljesítéséért, valamint a továbbadott támogatás szabályos felhasználásáért a Továbbadott támogatást kihelyező szerv, mint végső kedvezményezett felel.**

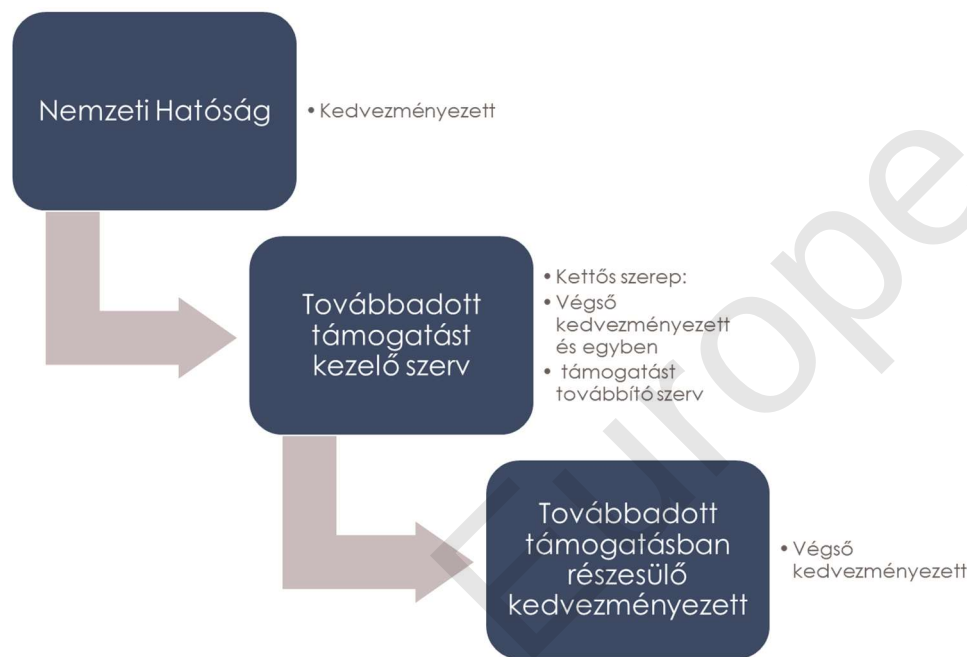
A teljesítés során a Továbbadott támogatást kihelyező szerv – a szakpolitikai felelős bevonásával - felhívást/felhívásokat jelentet meg, és továbbadott támogatás odaítéléséről dönt. Továbbadott támogatás kihelyezése esetén a Továbbadott támogatást kihelyező szerv¹⁴⁹ által

¹⁴⁹ Végső kedvezményezettnek minősülő szerv, amely a Nemzeti Hatóságtól továbbadás céljából támogatásban részesül.

kiválasztott szervezet¹⁵⁰ továbbadott támogatásban részesülő végső kedvezményezettnek minősül.

Végső kedvezményezetti státusz

Ebben a konstrukcióban tehát mind a Továbbadott támogatást kihelyező szerv, mind a továbbadott támogatásban részesülő kedvezményezett végső kedvezményezettnek minősül, így mindkettőre alkalmazni kell a Nemzeti RRP rendelet végső kedvezményezettre vonatkozó előírásait. Az alábbi ábra szemlélteti a szereplők egymás közötti viszonyát.

3. ábra A továbbadott támogatási konstrukcióban résztvevő szereplők egymáshoz való viszonya és a végső kedvezményezetti státusz illusztrálása

Kontroll

A Nemzeti Hatóság kontroll folyamatai a Továbbadott támogatást kihelyező szerv esetén két szinten jelennek meg:

1. szint: a Továbbadott támogatást kihelyező szerv ellenőrzése **végső kedvezményezetti minőségében:** saját projekt (reform/beruházás) végrehajtásának ellenőrzése és nyomon követése (a projektgazdaként tett szakmai vállalások előrehaladása);

2. szint: a Továbbadott támogatást kihelyező szerv ellenőrzése **támogatást továbbadó minőségében:** a támogatás továbbadás kapcsán alkalmazott irányítás ellenőrzési rendszer ellenőrzése, illetve a továbbadott támogatásban részesülők projektjeinek (reform/beruházás) nyomon követése (pl. a Támogatási szerződésben szereplő határidőre kihelyezte-e a továbbadandó támogatásokat).

Az ellenőrzéssel kapcsolatos szabályokat a 5.1.1.5 fejezet, a nyomon követéssel kapcsolatos folyamatokat pedig a 4.2.2 fejezet tartalmazza

Ellátott feladatok

¹⁵⁰ Végső kedvezményezettnek minősülő szervezet, amely a továbbadott támogatást kihelyező szervtől továbbadott támogatásban részesül.

A Továbbadott támogatást kihelyező szerv a következő feladatokat látja el a továbbadott támogatás kihelyezés vonatkozásában, amely feladatokat a Nemzeti Hatóság és a Továbbadott támogatást kihelyező szerv közötti Támogatási szerződés is rögzít, és amely feladatok ellátásának megfelelőségét és hatékonyságát a Nemzeti Hatóság ellenőrzi (az ellenőrzést lásd 5.1.1.5 fejezetben kifejtve):

- elkészíti a Nemzeti RRP rendeletnek megfelelő irányítási és ellenőrzési rendszeréhez szükséges eljárásrendeket (beleértve a kockázatkezelési eljárásrendeket is) és útmutatókat, amelyeket a Nemzeti Hatóság előzetesen ellenőriz és jóváhagy,
- a támogatás kihelyezésének ütemét alapul véve elkészíti a Nemzeti RRP rendelet szerinti elszámolási tervet,
- elkészíti a továbbadott támogatásra vonatkozó felhívást a szakpolitikai felelős bevonásával és iránymutatása mellett,
- dönt a továbbadott támogatások odaítéléséről,
- támogatási szerződést köt a továbbadott támogatásban részesülő végső kedvezményezettel a Nemzeti Hatóság által jóváhagyott támogatási szerződés sablont alkalmazva,
- a továbbadott támogatások kifizetése előtt ellátja a kifizetési kérelmek¹⁵¹ és szakmai beszámolók jogszabályoknak és a Nemzeti Hatóság által jóváhagyott elszámolhatósági és egyéb releváns útmutatóknak történő megfelelésének ellenőrzését,
- nyomon követi a mérföldkő/célérték alakulását és arról aggregált riportot készít a Nemzeti Hatóság részére negyedéves rendszerességgel,
- ellátja a kifizetések engedélyezésével, teljesítésével, könyvelésével, a továbbadott támogatások felhasználásának ellenőrzésével (dokumentum alapú és helyszíni ellenőrzés), a közbeszerzési eljárások ellenőrzésével kapcsolatos feladatokat,
- a továbbadott támogatásban részesülő végső kedvezményezett által rögzített adatok hitelességét ellenőrzi,
- ellenőrzi a végső kedvezményezett által az RRF Rendelet 22. cikk (2) bekezdés d) pontjában meghatározott, adatok megfelelő rögzítését az EUPR rendszerben legfeljebb két naponta,
- kockázatelemzéshez használja az ARACHNE rendszert (úgy, mint a Nemzeti Hatóság, lásd: 5.1.3 fejezet),
- a jogosulatlanul igénybe vett támogatások visszakövetelésével kapcsolatos feladatokat,
- a Nemzeti RRP rendelet szerint ellátja a továbbadott támogatások odaítélésével és felhasználásával kapcsolatban meghozott döntésekkel szemben benyújtott jogorvoslati kérelmekkel összefüggő feladatokat,
- szabálytalansági gyanút jelent a Nemzeti Hatóság felé, a szabálytalansági eljárást a Nemzeti Hatóság folytatja le,
- a továbbadott támogatásban részesülő végső kedvezményezettek szakszerű tájékoztatása, ügyfélszolgálati teendők ellátása,
- hozzájárul az Európai Unió pénzügyi érdekeinek védelméhez.

Informatikai rendszer

A továbbadott támogatás nyomon követésére is ugyanúgy a FAIR-EUPR integrált informatikai rendszer szolgál az alábbiak szerint. A továbbadott támogatásból megvalósuló program a FAIR-EUPR rendszerben önálló programfával, forrás- és célrendszerrel jön létre. A programfa (al)intézkedés(ei)hez felhívás(ok) készül(nek).

¹⁵¹ request for payment

A felhívások az előzetes minőségbiztosítási és társadalmi egyeztetési folyamat után a www.palyazat.gov.hu oldalon kerülnek meghirdetésre. A továbbadott támogatás pályázói, csakúgy, mint a Nemzeti Hatóság által meghirdetett felhívások pályázói is, a FAIR-EUPR rendszer EPTK felületén elérhető kitöltő alkalmazásával nyújtják be a pályázataikat.

A döntés előkészítés és a kiválasztás folyamata, majd a szerződéskötés, kifizetés és beszámoltatás, valamint a nyomon követés folyamata is a Nemzeti RRP rendelettel összhangban, a FAIR-EUPR rendszerben zajlik¹⁵².

A továbbadott támogatást igénylők által benyújtott kérelmek elfogadásáról és elutasításáról, valamint az egyes folyamatok lezárásakor (döntés előkészítés, kiválasztás folyamata, szerződéskötés, kifizetés és beszámoltatás, valamint nyomon követés) az igénylők tájékoztatása a FAIR-EUPR informatikai rendszeren keresztül megvalósul.

A Továbbadott támogatást kihelyező szerv informatikai jogosultsága korlátozott, csak a saját programjának megvalósítása kapcsán meghirdetett felhívásokra beérkezett pályázatokat látja, az RRF-ből megvalósított egyéb intézkedések adatai számára nem elérhetőek, ezzel is biztosítva a FAIR-EUPR-ben kezelt adatok biztonságát.

A Továbbadott támogatást kihelyező szerv a támogatás kezelést a FAIR-EUPR rendszerben biztosított folyamatok lépések mentén, az elsőszintű ellenőrzésekhez rendelkezésre álló, informatikai rendszerbe paraméterezett **ellenőrző listák** alkalmazásával valósítja meg (ezek bemutatását lásd a 4.2.4.3. fejezetben).

Indokoltság

Az RRP keretében jelenleg a **Felzárkózó Települések Program** valósul meg továbbadott támogatási konstrukcióban. Ez a program nemzeti források felhasználásával pilot formában már folyamatban van, a Magyar Máltai Szeretetszolgálat (MMSZ), mint szakmai koordináló szervezet bevonásával. Ezen szervezet az RRP intézkedési lista kiemelt projekt megvalósító végső kedvezményezettjeként került nevesítésre, vagyis egy kiemelt felhívás projektgazdája, tehát nem versenyeztetés útján kerül kiválasztásra, viszont a pályázati felhívás értékelési kritériumainak meg kell felelnie.

A program tapasztalatai, eddigi eredményei, és sikereinek megtartása érdekében láttuk szükségesnek, hogy a program a megszerzett tapasztalatokat beépítve az RRF-re vonatkozó feltételekkel összhangban folytatódhasson. A Lebonyolító szerv és a Továbbadott támogatást kihelyező szerv közötti **legfontosabb különbség**, hogy míg a Lebonyolító szerv a Nemzeti Hatóság adminisztratív kapacitásait segíti, addig a Továbbadott támogatást kihelyező szerv folyamatos szakpolitikai koordináció mellett, önálló szakmai és pénzügyi felelősséggel hajtja végre az intézkedés mérföldköveit és célkitűzéseit. Ugyanakkor a Nemzeti Hatóság által biztosított ellenőrzés mindkét esetben megfelelően leszabályozott, és a Nemzeti Hatóság által alkalmazott ellenőrzési nyomvonalak kiterjednek mind magára a Továbbadott támogatást kihelyező szervre, mind annak továbbadott támogatásban részesülő végső kedvezményezettjeire is.

A Felzárkózó Települések Program esetében a **célcsoport speciális jellegéből adódóan** (mély szegénységben élő, hátrányos helyzetű emberek) a célcsoport eléréséhez, illetve a projektek (reform/beruházás) megvalósításához olyan speciális szociális ágazati ismeretekre, továbbá a helyi viszonyok ismeretére van szükség, amit a Nemzeti Hatóság a Máltai Szeretetszolgálat országos lefedettségű hálózatán keresztül tud leghatékonyabban biztosítani. A Máltai Szeretetszolgálat 2004 óta valósít meg települési szintű és komplex rendszerszintű társadalmi

¹⁵² Részletesen lásd a 4.2.34.2.3 Integrált Informatikai Rendszer c. fejezet **Hiba! A hivatkozási forrás nem található.** (A FAIR-EUPR rendszer felépítése).

felzárkózási programokat. Többek között integrált térségi gyerekprogramokat, valamint 2019 óta diagnózis-alapú felzárkóztatási kormányprogramot. Az MMSZ releváns szakmai előélete, eredményes szociális és közösségfejlesztési programjai, országos lefedettsége, intézményi kapacitásai, hazai források támogatás-továbbadási tapasztalatai és szakértői gárdája okán került felkérésre a program megvalósítására. Az RRF támogatás-továbbadási folyamat keretében a partnerszervezetek kiválasztási kritériumrendszere, valamint kiválasztási folyamata, előre rögzített szempontrendszer és folyamat mentén zajlik, melyek transzparenssek és bárki által hozzáférhetőek (a www.fete.hu oldalon, valamint az RRF Nemzeti Hatóság felé benyújtásra is kerültek).

A Továbbadott támogatást kihelyező szervnél rendelkezésre álló kapacitás

A Magyar Máltai Szeretetszolgálat 50 fővel tervezi ellátni a rá delegált feladatokat. Kapacitásait a várható pályázati felhívások száma és összetettsége, a pályázati felhívások kezeléséhez szükséges szakmai kompetenciák, a várható beérkező pályázatok darabszáma, a várható nyertes pályázatok darabszáma, a szervezet által lefedett pályázatkezelő tevékenységek normaideje, a szervezetben lévő erőforrások hatékony felhasználása (pályázatkezelési feladatok ellátása részmunkaidőben, az alapfeladatok mellett) és a pályázatkezelés IT támogatottsága mentén határozták meg.

Program	Felzárkózó Települések Program
Tervezett HR kapacitás	50 fő

6. táblázat Tervezett humánkapacitás a Felzárkózó Települések Program esetében

4.1.4 Az álláshelyek betöltésének szakmai feltételei és az intézményrendszeren belüli képzések rendszere

Az előző fejezetekben részletesen bemutatott kapacitásokat összegezve, az RRF végrehajtás tervezett kapacitása 426 fő, az alábbiak szerint.

	Humánerőforrás kapacitás (fő)
Nemzeti Hatóság	71
Szakpolitikai felelősök	50
Lebonyolító szervezetek	
MÁK	20
NKFIH	30
ÉMI, SZP, EMET	200
Új Világ	5
Továbbadott támogatást kihelyező szerv	50
Összesen	426

7. táblázat Az RRF végrehajtás tervezett kapacitása

A magas színvonalú szakmai munka biztosítása érdekében az intézményrendszer (ez alatt értve a Nemzeti Hatóságot, a szakpolitikai felelősök, a Lebonyolító szervek és a Továbbadott támogatást kihelyező szerv munkatársait is) törekszik olyan mechanizmusok kialakítására, amelyek garantálják a minőségi szelekciót a szakemberek körében a versenyalapú kiválasztás és előszűrés révén, valamint a folyamatos szakpolitikai és vezetői képzések által. Emellett, kiemelt szerepet játszik az európai uniós források terén szerzett tapasztalat.

A Nemzeti Hatóság vezető beosztású kollégáinak mindegyike felsőfokú végzettséggel és minimum 3-5 év (uniós) támogatáskezelésben szerzett releváns szakmai tapasztalattal

rendelkezik. A nem vezető beosztású kormánytisztviselő kollégák mindegyike felsőfokú végzettséggel és döntő többségük minimum 1-3 év uniós támogatáskezelésben szerzett releváns szakmai tapasztalattal rendelkezik. A szakmai kompetenciát és vezetői képességeket, valamint az egyéb speciális szaktudást képzésekkel is törekszünk elősegíteni és elmélyíteni.

Képzések

A Nemzeti Hatóság munkavállalóit a kötelező kormánytisztviselői képzési rendszer mellett célirányosan felépített, szakpolitikai képzési rendszer támogatja az egységes tudásszint kialakítása érdekében. E képzések részben az új szakemberek gyors beilleszkedését szolgálják, részben biztosítják a folyamatos fejlődést a tapasztalt szakemberek számára a munkakörhöz kapcsolódó sajátos ismeretek megszerzése érdekében.

- **Nemzeti Közszolgálati Egyetem Fejlesztéspolitikai szaktanácsadó képzés:** Az egyéves, intenzív képzés közép- és felsővezető szintet céloz. A képzés tematikája magában foglalja a közpénzek felhasználásával szorosan összefüggő szakterületek ismeretét a programciklus egészére vonatkozóan, valamint horizontális politikákat (például közbeszerzés). 2021. július 31-től a fejlesztéspolitikai intézményrendszerben osztályvezetői és főosztályvezetői pozíció kizárólag az NKE „Fejlesztéspolitikai szaktanácsadó” megnevezésű szakirányú továbbképzésének sikeres teljesítés mellett tölthető be¹⁵³.
- A Nemzeti Közszolgálati Egyetem „**Integritás – a láthatatlan védelem**” címmel **tematikus csatornát** hirdetett a fejlesztéspolitikai intézményrendszer kollégái számára. A csatorna az integritásmenedzsment eszközöket (pl. hivatásetikát, kockázatkezelést és korrupció-megelőzést) bemutató olyan közösségi oldal, amely hírekkel, eseményekkel és hosszabb blogbejegyzésekkel nyújt segítséget a kollégáknak.
- A korábbi programozási időszakok (2007-2013 és 2014-2020) szabálytalanságkezelési tapasztalataiból összegyűjtött jogesetek segítik az intézményrendszer kollégáit. A jogeset gyűjtemény alapján a Nemzeti Hatóság képzéseket szervez.

2021-ben és 2022-ben specializált képzés zajlik az intézményrendszer munkatársai számára az uniós alapok kezeléséhez (beleértve mind az operatív programok, mind az RRP megvalósítását) kapcsolódóan. A képzéseken a Nemzeti Hatóság munkatársain túl a Lebonyolító szervek és a Továbbadott támogatást kihelyező szerv munkatársait is részt vesznek.

A fejlesztéspolitikai képzésekben kiemelt hangsúlyt kap az új belépők számára kötelezően elvégzendő integritásképzés, melyet folyamatosan biztosítunk. 2021. év folyamán 438 fő végezte el az integritás képzést.

További, az intézményrendszer minden munkatársa számára kötelező képzés fókusz az összeférhetetlenség (e-learning tananyag) és folyamatosan bővül mind az alapképzések, mind a továbbképzések csalásmegelőzési, szabálytalanságkezelési moduljainak tartalma. A rendszeres csalásmegelőzés témájú képzéseket az OLAF Koordinációs Iroda (AFCOS) közreműködésével 2016 óta folyamatosan szervezzük, a tréningeken eddig 1.519 fő vett részt. A Nemzeti Hatóság és a Lebonyolító szervek, valamint a Továbbadott támogatást kihelyező szerv munkatársai a továbbiakban kötelezően **részt vesznek a szervezett csalás és korrupció elleni képzéseken.**

¹⁵³ Kivételt képez a kötelezettség alól az a szakember, aki legalább öt év fejlesztéspolitikai szakterületen szerzett szakmai tapasztalattal rendelkezik, amelyből legalább három évet vezető beosztásban teljesített.

Az Európai Számvevőszék ellenőrzése (2021.11.08.) alapján a magyar hatóságok elegendő képzési és egyéb információs platformot kínáltak az integritás és a csalás elleni küzdelem érdekében, és a legtöbb esetben kifejezetten az összeférhetetlenséggel is foglalkoztak.

A Nemzeti Hatóság és a Lebonyolító szervek, valamint a Továbbadott támogatást kihelyező szervek munkatársai az európai uniós fejlesztéspolitikai képzési rendszer keretein belül kötelező jelleggel **részt vesznek az EUPR moduljainak használatával kapcsolatos képzéseken is**. A FAIR-EUPR rendszer a kohéziós programokkal azonos mértékben támogatja az RRF irányítási és ellenőrzési mechanizmusait, figyelve az RRF specialitásokra (lásd 4.2.3 fejezet). A képzéseket az EUPR rendszer fejlesztője, az Új Világ Nonprofit Kft. szakemberei tartják.

4.1.5 Összeférhetetlenség kezelése az RRF megvalósítás intézményrendszerén belül

Fogalom

Az összeférhetetlenséget a Nemzeti RRP rendelet szabályozza. A szabályozás részletezettsége és tartalmi kialakítása során a tagállam az Európai Parlament és a Tanács (EU, Euratom) az Unió általános költségvetésére alkalmazandó pénzügyi szabályokról, az 1296/2013/EU, az 1301/2013/EU, az 1303/2013/EU, az 1304/2013/EU, az 1309/2013/EU, az 1316/2013/EU, a 223/2014/EU és a 283/2014/EU rendelet és az 541/2014/EU határozat módosításáról, valamint a 966/2012/EU, Euratom rendelet hatályon kívül helyezéséről szóló 2018/1046 rendeletének 61. cikkét, és a 2021/C 121/01 számú, az összeférhetetlenségek költségvetési rendelet szerinti elkerüléséről és kezeléséről szóló iránymutatást vette figyelembe. Ennek eredményeképpen az egyes konkrét összeférhetetlenségi tényállások meghatározásán túl a jogszabály kijelenti, hogy összeférhetetlennek minősül mindenki, akitől az ügy elfogulatlan megítélése valamely okból nem várható. Ilyennek minősül az a személy is, akire nézve az (EU, Euratom) 2018/1046 európai parlamenti és tanácsi rendelet 61. cikk (3) bekezdése szerinti valamely összeférhetetlenségi ok teljesül, vagy annak veszélye objektíven fennállhat. Ezek a következők: családi vagy érzelmi ok, politikai szimpátiával vagy nemzeti kötődéssel kapcsolatos ok, gazdasági érdek vagy bármely más közvetlen vagy közvetett személyes érdek [a továbbiakban együtt: (EU, Euratom) 2018/1046 európai parlamenti és tanácsi rendelet 61. cikk (3) bekezdése szerinti valamely összeférhetetlenségi ok.—.

Az összeférhetetlenségről az egyes eljárási folyamatokban résztvevők (intézményrendszer megbízásából eljáró személy, pályázó, azaz megbízott magánszemély, vállalkozó és köztisztviselő) összeférhetetlenségi nyilatkozatot tesznek.

Alapelvek

A nemzeti hovatartozás, politikai szimpátia, érzelmi vagy más ok olyan tényezőnek számít, amely veszélyeztetheti a forrásfelhasználás végrehajtásában részt vevő személyek pártatlanságát és tárgyilagosságát. A gyakorlatban az ilyen veszélyeztetés elkerülése érdekében a forrásfelhasználásban részt vevő személyeknek tartózkodniuk kell az olyan részvételtől, befolyástól vagy nyomástól, amely hatással lehet a pártatlanságukra és a tárgyilagosságukra (vagy azok megítélésére) a feladataik végzése során. A „részvétel” magában foglalja az előkészítő jogi aktusokat, valamint az uniós források tervezési, döntéshozatali, irányítási, ellenőrzési és kontrollfolyamatának valamennyi lépését. Ezért ez a fogalom magában foglalja mindazokat, akik befolyásolhatják a döntéshozatali folyamatot, ideértve a nemzeti, regionális és helyi hatóságokat, e hatóságok személyzetét vagy tagjait és a kormánytagokat is, amennyiben az uniós költségvetés végrehajtásának fent említett lépéseinek bármelyikével foglalkoznak.

A döntéshozatali folyamathoz való közelség szintje mellett más fontos szempontokat is figyelembe kell venni, mint például az ellátott feladatok jellegét és jelentőségét (beleértve azt

is, hogy azok politikai, adminisztratív, jogalkotási vagy végrehajtási jellegűek-e), a meglévő funkcionális vagy hierarchikus kapcsolatokat, a döntéshozatali folyamat jellegét és átláthatóságát, valamint a nyilvános ellenőrzés iránti nyitottságát. Ezek a szempontok is mind befolyásolják az összeférhetetlenség objektív megítélését.

Ellenőrzés – Belső Ellenőrzési és Integritási Igazgatóság (BEII)

Többek között az összeférhetetlenség kiemelt kezelésének érdekében és a kondicionalitási eljárás keretében tett vállalásokkal összhangban¹⁵⁴ az uniós források koordinálásáért felelős kormányzati szerv (Miniszterelnökség) létrehozta a **Belső Ellenőrzési és Integritási Igazgatóságot**¹⁵⁵. Ez az újonnan létrehozandó egység független lesz az operatív programok valamennyi irányító hatóságától és az RRF Nemzeti Hatóságtól is. A függetlenség garanciája, hogy az európai uniós források felhasználásával kapcsolatos feladatok tekintetében a BEII igazgatója nem utasítható. A független szerv feladatai közé tartozik többek között:

- az összeférhetetlenségi nyilatkozatok és az érdekeltségi nyilatkozatok mintavételes ellenőrzése, valamint az összeférhetetlenség megállapítására irányuló bejelentések kivizsgálása,
- azonosítja a lehetséges összeférhetetlenségi helyzeteket, ennek keretében kockázatelemzést végez,
- gondoskodik a fejlesztéspolitikai intézményrendszer szereplőinek az összeférhetetlenségi helyzetek elkerülésével kapcsolatos tudatossága növeléséről,
- tevékenységéről évente beszámol az Integritás Hatóság részére,
- együttműködik a büntetőeljárásban eljáró szervekkel.

A Belső Ellenőrzési és Integritási Igazgatóság az összeférhetetlenségi nyilatkozatok valóságtartalmát két évre szóló ellenőrzési terv alapján mintavételes, évente az összeférhetetlenségi nyilatkozat benyújtására kötelezettek számának legalább 5%-ára kiterjedően ellenőrzi. A Belső Ellenőrzési és Integritási Igazgatóság az ellenőrzést különösen a rendelkezésére álló információk alapján és a közhiteles nyilvántartásokban elérhető adatokkal való összevetéssel, ezek hiányában önbevallás alapján végzi el. A vizsgálat során a Belső Ellenőrzési és Integritási Igazgatóság használja az ARACHNE adatbányászati és kockázatértékelési eszközt (az ARACHNE használatát részletesen a 5.1.3 fejezet taglalja).

A nyilatkozatok ellenőrzése folyamatba építetten (vagyis egyes eljárási cselekményekhez kapcsolódóan) a FAIR-EUPR rendszer közhiteles adatbázissal való adatkapcsolata révén is megvalósul, (pl. adóazonosító jel alapján ellenőrzésre kerül a döntésben részt vevő személy és a támogatást igénylő tényleges tulajdonosának adóazonosító jele, ugyanilyen módszerrel címazonosság ellenőrzés is megvalósul) az intézményrendszer minden szintjén (Nemzeti Hatóság, Lebonyolító szervek, Továbbadott támogatást kihelyező szerv).

A Belső Ellenőrzési és Integritási Igazgatóság tevékenységét, az érvényességi ellenőrzések tervezését és a kétéves tervek végrehajtását az audit hatóság (EUTAF) validálja rendszerellenőrzés keretében.

A 1261. törvényjavaslat szerint a törvény hatálybalépésének napjától (a kihirdetését követő harmadik nap) működik a Belső Ellenőrzési és Integritási Igazgatóság. Az Igazgatóság vezetését 2022. december 31-ig még nem a négy évre kinevezett igazgató, hanem egy megbízott igazgató látja el. Tekintettel arra, hogy az ideiglenes vezető megbízáskor még nem fog működni

¹⁵⁴ „Az audit- és ellenőrzési mechanizmusok megerősítése az uniós támogatás megfelelő felhasználásának biztosítása érdekében” tett vállalás

¹⁵⁵ a BEII szabályozására új törvényt fogadott el az Országgyűlés, amely kihirdetés előtt áll: T/1261. számú törvényjavaslat: Az európai uniós költségvetési források felhasználásának ellenőrzésével összefüggő egyes törvények módosításáról

az Integritás Hatóság, a megbízott igazgató megbízásához és a megbízásának visszavonásához nem kell az Integritás Hatóság elnökének véleményét kikérni.

Az Unió pénzügyi érdekeinek védelme, valamint az összeférhetetlenség korai felderítése érdekében, a szabálytalanság megelőzése és az abból fakadó bűncselekmények minimalizálása céljából folyamatban van egy úgynevezett „red flag” módszertani útmutató elkészítése, melyet részletesen a 5.1.4.45.1.4.4 alfejezet mutat be.

Bejelentő rendszer

A nyilatkozási elven (és a nyilatkozatok vizsgálatán) túl, garanciát jelent az összeférhetetlenségi helyzetek kiszűrése, hogy bárki jogosult bejelenteni, ha adott ügyben összeférhetetlenséget észlel. A bejelentéseket a Belső Ellenőrzési és Integritási Igazgatóság vizsgálja, és amennyiben az összeférhetetlenség beigazolódik, a megfelelő intézkedéseket megteszi. A bejelentő rendszer kialakítás alatt van, ami a palyazat.gov.hu oldalon fog működni.

Összeférhetetlenség a szállítók szintjén

Az összeférhetetlenség a döntéshozatali folyamatban közvetlenül részt nem vevő személyek esetében is releváns, így a szállítók szintjén is vizsgálatra kerül, több lehetséges szállítótól történő ajánlatkérés esetében a piaci ár alátámasztásául az egymástól és a végső kedvezményezettől független ajánlatok vehetők figyelembe. Ennek ellenőrzését a Nemzeti Hatóság, illetve a Lebonyolító szervek és a Továbbadott támogatást kihelyező szerv kifizetési kérelmet ellenőrző munkatársai végzik a belső eljárásrendjükben szabályozottaknak megfelelően. A Nemzeti RRP rendelet rendelkezik arról, hogy ki nem minősül független ajánlattevőnek. Az ellenőrzés a közhiteles adatbázisokban rendelkezésre álló adatokkal történő összevetéssel történik.

A FAIR-EUPR rendszer közhiteles adatbázisokkal való kapcsolata révén a folyamatba épített ellenőrzés során, pl. adóazonosító jel alapján vizsgálatra kerül a végső kedvezményezett és a szállító tényleges tulajdonosának adóazonosító jele, ugyanilyen metódussal címazonosság ellenőrzés is megvalósul.

A dokumentum alapú ellenőrzések során ezt a kifizetési igénylést feldolgozó munkatársak ellenőrzik.

Intézkedések összeférhetetlenség megállapítása esetén

Ha a Belső Ellenőrzési és Integritási Igazgatóság a vizsgálata során összeférhetetlenséget állapít meg, az erről készült jelentést megküldi a fejlesztéspolitikai intézményrendszer érintett szereplője részére.

A fejlesztéspolitikai intézményrendszer szereplője hivatalból ügyel arra, hogy összeférhetetlen személy az ügyben ne járjon el. A fejlesztéspolitikai intézményrendszer érintett szereplője az összeférhetetlenségi ügyet soron kívül intézi el.

A fejlesztéspolitikai intézményrendszer érintett szereplője gondoskodik annak az eljárási cselekménynek a felülvizsgálatáról és szükség szerint helyesbítéséről vagy megismétléséről, amelyben az összeférhetetlen személy közreműködött és amely az ügy érdemére kihathat, valamint egyéb intézkedést hozhat, így különösen

- a támogatási döntést visszavonja,
- a támogatási szerződéstől eláll,
- a támogatási szerződést módosítja,
- szabálytalansági eljárást kezdeményez,
- bűncselekmény elkövetésének gyanúja esetén feljelentést tesz.

Az összeférhetetlenségre vonatkozó szabályok kötelező érvényűek az RRF intézményrendszer egészére, így a Lebonyolító szervek és a Továbbadott támogatást kihelyező szervek működésébe is átültetendők, amelyek betartását a Nemzeti Hatóság ellenőrzi.

Az összeférhetetlenség intézményrendszeri és folyamatszintű érvényesülésének összefoglaló tábláját lásd mellékletként csatolva (lásd 8.2. fejezet). A táblázat azt foglalja össze folyamatonként és intézményrendszeri szereplőnként, hogy milyen összeférhetetlenség-kezelési metódusok működnek az RRF tervezés és végrehajtás során.

Az összeférhetetlenség kezelésének rendszere egyebekben a kondicionalitási eljárással összhangban, az annak kapcsán meghatározott szabályok, folyamatok mentén kerül kezelésre az RRF-ben is.

4.1.6 A tagállami szintű kifizetési kérelem benyújtása, a vezetői nyilatkozat

A Nemzeti Hatóság a Bizottság felé 2 típusú jelentéstételi kötelezettséggel bír:

- féléves tagállami kifizetési kérelem,
- féléves tagállami jelentés.

A célértékekre és mérföldkövekre vonatkozó adatgyűjtési monitoring rendszer metódusát úgy alakította ki a Nemzeti Hatóság, hogy a kapott adatok többek között a fenti 2 jelentés inputjául szolgáljanak (lásd bővebben a 4.2.1 fejezetben).

Tagállami kifizetési kérelem

A Nemzeti RRP rendelet rendelkezéseinek megfelelően az Európai Bizottság felé félévenként benyújtandó tagállami kifizetési kérelmeket a Nemzeti Hatóság a monitoring és információs rendszerben szereplő információk, adatok és dokumentumok alapulvételével állítja össze.

A Nemzeti Hatóság a kifizetési kérelem mellékleteként ellenőrzési összefoglalót készít, mely tartalmazza

- az Audit Hatóság által elkészített beszámolót, mely a következőket tartalmazza:
 - Bevezetés (az auditot végző szervezetszervezet feltüntetése),
 - Audit stratégia és a belső kontrollrendszer változásai,
 - Rendszerellenőrzések,
 - Beruházások és reformok szubsztantív ellenőrzése,
 - Egyéb információk (csalás, korrupció, összeférhetetlenség, kettős finanszírozás gyanúval érintett esetek, korrekciós intézkedések, OLAF felé történő bejelentés, egyéb releváns események),
 - Általános bizonyossági szint,
- a Nemzeti Hatóság által végzett egyéb releváns ellenőrzések összefoglalóját,
- a kontroll rendszer tárgyidőszaki változásainak összefoglalását,
- az azonosított hiányosságokat, a csalás, a korrupció és az összeférhetetlenség gyanújával érintett eseteket, beleértve a megtett kiigazító intézkedéseket, valamint a jogellenesen felhasznált pénzeszközök visszafizetése érdekében tett, illetve teendő jogi lépéseket, többek között az RRP szerinti reformok és beruházások végrehajtását szolgáló intézkedésekkel kapcsolatban.

A Nemzeti Hatóság vezetője a tagállami kifizetési kérelemhez csatolja a vezetői nyilatkozatot, miszerint a kérelemmel együtt benyújtott információk teljes körűek, pontosak és megbízhatóak, valamint hogy a bevezetett kontrollrendszerek kellő biztosítékot nyújtanak arra, hogy a pénzeszközök kezelésére valamennyi alkalmazandó szabállyal – különösen az

összeférhetetlenség, a csalás, a korrupció, valamint az eszközből és más uniós programokból történő kettős finanszírozás elkerülésére vonatkozó szabályokkal – összhangban került sor.

A nyilatkozat hitelességének biztosítása egyrészt a folyamatba épített elsőszintű ellenőrzések rendszere (lásd 5.1.1 alfejezetben), valamint az Audit Hatóság ellenőrzései (lásd a 5.2 alfejezetben). Amennyiben valamely előbbi ellenőrzés eredményeként hiányosság kerül megállapításra, a szabálytalansági gyanú bejelentésére kerül sor. A szabálytalansági gyanú kivizsgálásának eljárásrendjét a lehetséges kimenetekkel együtt lásd a 5.1.2.1 pontban kifejtve. Az ellenőrzések eredményei a FAIR-EUPR információs rendszerben kerülnek tárolásra.

A Nemzeti Hatóság a kifizetési kérelem benyújtása előtt az Európai Bizottsággal egyeztetést folytat le a kifizetési kérelem elfogadhatóságáról.

Amennyiben az Európai Bizottság az előzetes értékelése során a kifizetési kérelmet nem minősíti elfogadhatónak, úgy a Nemzeti Hatóság intézkedési tervet készít és hajt végre a kifizetési kérelem elfogadhatósága érdekében.

Féléves tagállami jelentés

Az RRF Rendelet 27. cikke alapján a tagállam az európai szemeszter keretében évente kétszer jelentést tesz az RRP megvalósítása terén tett előrehaladásról, beleértve a 20. cikk (6) bekezdésében említett operatív szabályokat és a 29. cikk (4) bekezdésében említett közös mutatókat is. A jelentésben a közös mutatókon túl tehát a tervezett mérföldkövek és a célok elérésének előrehaladásáról is be kell számolni a Bizottság felé. Jelentéstételi kötelezettségének a Nemzeti Hatóság a következők szerint tesz eleget:

1. A Bizottság a 2021/2106 felhatalmazáson alapuló EU rendeletében rögzíti az uniós közös mutatókat, amelyekről komponensenkénti bontásban a Nemzeti Hatóság kontrollingért felelős szervezeti egysége nyilvántartást vezet.
2. A felhívásnak tartalmaznia kell azokat az uniós közös mutatókat, amelyek az adott komponens esetében relevánsak. A közös mutatókról a végső kedvezményezett évente kétszer beszámoló útján jelent, amelynek során az elért értékeket alátámasztó dokumentumokat is be kell nyújtania.
3. Az egyénekre vonatkozó közös mutatók esetében az **RRF kérdőív**¹⁵⁶ útján történik az adatfelvétel a végső kedvezményezett részéről (a kérdőív elkészült, itt elérhető: <https://www.palyazat.gov.hu/ltalnos-dokumentumok>). Az így gyűjtött adatok **EPTK felületen** történő rögzítése a végső kedvezményezett felelőssége. Az adatok az európai uniós források felhasználásáért felelős miniszter irányítása alatt álló EU-s programok monitoringjáért és értékeléséért felelős szervezeti egység gyakorlata alapján, aggregált formában érkeznek be a Nemzeti Hatósághoz. A továbbadott támogatási konstrukció esetében mind a továbbadott támogatásban részesülő, mind a Továbbadott támogatást kihelyező szerv szolgáltat adatot a közös mutatókhoz tekintettel arra, hogy mindketten végső kedvezményezettnek minősülnek.
4. A közös mutatókról a Nemzeti Hatóság évente kétszer (február 28. és augusztus 31.) jelent az Európai Bizottság felé az erre a célra kialakított felületen keresztül.

A mérföldkövek és célok elérését szolgáló mutatók alakulásáról a Nemzeti Hatóság az EUPR-ben rendelkezésre álló adatok alapján készíti a jelentést.

¹⁵⁶ [Általános dokumentumok | Széchenyi Terv Plusz \(gov.hu\)](https://www.palyazat.gov.hu/ltalnos-dokumentumok)

4.2 Monitoring Rendszer

Az RRP végrehajtási folyamatot a **FAIR-EUPR monitoring és információs rendszer támogatja**. Az informatikai támogató rendszer a 4.2.3 fejezetben kerül bemutatásra, míg az adatgyűjtés formáját és gyakoriságát a 4.2.1 valamint 4.2.2 fejezetek tárgyalják részletesen.

Az egységes ellenőrzési nyomvonal alkalmazásának garanciája, hogy az RRP megvalósításának nyomon követése/ellenőrzése a FAIR-EUPR rendszer alkalmazásával, az abban kialakított egységes eljárásrendi lépések (workflow) mentén, a rendszerben rögzített ellenőrző listák, vagy szükség szerint a Nemzeti Hatóság által készített ellenőrzőlisták alkalmazásával valósul meg. Továbbá, a FAIR-EUPR rendszer az adatok teljes körét biztosítja, amely megfelelő alapot képez az ellenőrzési nyomvonalhoz.

4.2.1 A Tervben vállalt mérföldkövek és célok teljesítésének nyomon követése és a teljesítés ellenőrzése

A mérföldkövek és célértékek teljesülésének nyomon követését a Nemzeti Hatóság monitoringért és adatszolgáltatásért felelős szervezeti egysége látja el.

Az RRP intézkedési lista (A Gazdaság-újraindítási Akcióterv végrehajtása érdekében Magyarország Helyreállítási és Ellenállóképességi Tervéhez kapcsolódó intézkedési lista jóváhagyásáról szóló 1495/2021. (VII. 23.) Korm. határozat 1. melléklete) a mérföldkövek és célok teljesítését szolgáló intézkedéseket tartalmazza

- pályázati úton megvalósuló (kiemelt, vagy standard kiválasztási eljárással kiválasztott projektek) és
- pályázati rendszeren kívül megvalósuló (RRF forrásallokációval nem rendelkező mérföldkövek esetén)

intézkedési bontásban.

A Nemzeti RRP rendelet szerint a Nemzeti Hatóság köteles az RRP-ben foglalt mérföldkövek és célok vonatkozásában **definíciós adatlapot létrehozni**, mely tartalmazza a mérföldkő vagy cél

- a) pontos tartalmi meghatározását, szükség szerint számításának módját,
- b) a teljesítés határidejét,
- c) a teljesítés felelősét,
- d) a teljesítés alátámasztó dokumentumait,
- e) a teljesítés ellenőrzésének módját.

A Nemzeti Hatóság a mérföldkövek és célok definíciós adatlapjának tartalmáról, valamint a mérföldkövek és célok teljesítéséhez kapcsolódó jelentések módjáról és rendszerességéről a pályázati úton megvalósuló intézkedések végső kedvezményezettjeit, valamint a pályázati rendszeren kívül megvalósuló mérföldkövek és célok teljesítéséért felelős szervezeteket tájékoztatja.

A mérföldkövek és célok alátámasztó dokumentumainak tárolása, és a mérföldkövek és célok teljesítésének nyomon követése a monitoring és információs rendszerben történik. A kapcsolódó adatokat és információkat a végső kedvezményezett, illetve a mérföldkövek és célok teljesítéséért felelős szervezet az EPTK felületen rögzíti.

A mérföldkövek és célok teljesítésének első szintű, dokumentum alapú ellenőrzését a Nemzeti Hatóság végzi a monitoring és információs rendszerbe feltöltött ellenőrző lista alkalmazásával.

A Nemzeti Hatóság a mérföldkő és cél teljesítésének ellenőrzése érdekében helyszíni ellenőrzést is elrendelhet.

A Nemzeti Hatóság, ha az ellenőrzés során szabálytalansági gyanúra okot adó körülményt tapasztal, szabálytalansági eljárást folytat le.

Amennyiben a Nemzeti Hatóság vagy az Audit Hatóság által lefolytatott ellenőrzés eredménye alapján a mérföldkövek és célértékek a monitoring és információs rendszerben tárolt adatokhoz képest eltérést mutatnak, úgy azt a Nemzeti Hatóság korrigálni köteles az Európai Bizottság részére benyújtott kifizetési kérelmet a jelentés adatainak megbízhatósága érdekében.

Ahol Nemzeti Hatóság szerepel, azon a Lebonyolító szervet, illetve a Továbbadott támogatást kihelyező szervet is érteni kell.

4.2.1.1.A pályázati rendszerben megvalósuló mérföldkövek és célok, valamint azok nyomon követése

A mérföldkövek és célértékek rendszere a következő szinteken jelenik meg:

- RRP komponens szintű mérföldkövek/célértékek,
- Felhívás szintű mérföldkövek/célértékek,
- Projekt szintű mérföldkövek/célértékek (rögzítésük a Támogatási Szerződésben/Támogatói Okiratban történik).

A felhívások az adott komponens, adott intézkedésének **tervszintű mérföldkö és célok** megvalósítását szolgálják. A felhívás keretében megvalósuló projektek **projekt szintű mérföldköveket és célértékeket tartalmaznak**. A projekt szintű mérföldkövek a projekt előrehaladásának nyomon követését, a tervszintű mérföldkö/cél vállalás teljesítését, valamint a következetesség biztosítását szolgálják. A projektekben kifizetési igénylés mérföldkö teljesítéséhez kötötten, szakmai beszámoló benyújtásával egyidejűleg nyújtható be. A szakmai beszámoló célja a mérföldkö/célérték vállalások előrehaladásának, illetve a mérföldkövekhez/célokhoz kapcsolódó tényadatok bemutatása. Kifizetési igénylés csak akkor hagyható jóvá, ha a kapcsolódó mérföldkö is teljesült. A kifizetési igénylés során tehát megvizsgálásra kerülnek a mérföldkö teljesítésének (és előrehaladás) dokumentumai, valamint a kifizetés alátámasztó dokumentumai is.

A felhívások útján teljesülő tervszintű mérföldkö/cél vállalás alátámasztása a projekt szintű mérföldkövek és célok aggregálásából lesz előállítva. **A mérföldkö-célérték monitoring támogató informatikai rendszere a FAIR-EUPR.**

A Nemzeti RRP rendelet rendelkezései szerint a pályázati úton (kiemelt vagy pályázatos kiválasztási eljárás) megvalósuló intézkedések végrehajtása érdekében a Nemzeti Hatóság felhívást hirdet.

A felhívás tartalmának összhangban kell lennie

- a) az RRP-ben foglalt, adott intézkedés vonatkozásában elvárt terv szintű mérföldkövek és célok teljesítésével és
- b) az intézkedés RRP-ben foglalt, az RRF Rendelet éghajlatpolitikai nyomon követés módszertanáról szóló VI. melléklete szerinti dimenziókkal, különös tekintettel a dimenziókódok esetleges lábjegyzetére.

A pályázati úton megvalósuló intézkedésekhez kapcsolódó kiválasztási szempontrendszernek tartalmaznia kell annak vizsgálatát, hogy

- a projekt illeszkedik az RRP meghatározott intézkedéséhez,
- a vállalt projekt szintű mérföldkövek és célok a beruházás/reform előrehaladásának nyomon követését és az RRP-ben foglalt terv szintű mérföldkövek és célok teljesítését szolgálják,
- a projekt végrehajtásának módja a jelentős károkozás elkerülésének megfelelő,

- a projekt tartalma a felhívásban megjelölt dimenzióknak megfelel¹⁵⁷.

A nyomon követési rendszer elemei a következők:

Negyedéves adatszolgáltatási kötelezettség

A Támogatási Szerződésben/Támogatói Okiratban rögzített mérföldkövek/célértékek elérése érdekében a végső kedvezményezett a beruházás/projekt tevékenységeit fő megvalósítási lépésekre, résztevékenységekre bontja, melyekhez határidőt, illetve releváns esetben kimeneti, illetve eredményterméket rendel.

A Nemzeti Hatóság a fő megvalósítási lépések teljesülését a negyedéves adatszolgáltatás keretében nyomon követi, ellenőrzi. A költséggel nem járó reform programok esetében is negyedéves adatszolgáltatási kötelezettsége van az RRP intézkedési lista 2. számú mellékletében kijelölt szervezetnek a Nemzeti Hatóság felé (lásd 4.2.1.2 alfejezet).

A negyedéves adatszolgáltatás keretében a Nemzeti Hatóság szükség szerint 1) alátámasztó dokumentumot kér felcsatolni az EUPR rendszerbe, 2) a rendelkezésre álló adatokból kontrollál (pl. a közbeszerzési eljárás megindulását ellenőrizni tudja az EKR rendszerben). A negyedéves adatszolgáltatás által a Nemzeti Hatóság folyamatos képet kap a végső kedvezményezett által a projekt megvalósítása érdekében megtett lépésekről, tevékenységekről. A végső kedvezményezett által benyújtott negyedéves jelentés lehetőséget biztosít a Nemzeti Hatóság számára az azonnali beavatkozásra, ha az indokolt és elmaradás tapasztalható.

A negyedéves adatszolgáltatás során alátámasztó dokumentum lehet pl.:

- jogerős építési engedély bemutatása,
- eredményes közbeszerzési eljárás lefolytatásáról szóló összegezés bemutatása,
- megkötött vállalkozási szerződés bemutatása.

Amennyiben a negyedéves adatszolgáltatás alapján elmaradás tapasztalható az elvárt teljesüléstől és beavatkozás szükséges, a Nemzeti Hatóság:

- rendkívüli helyszíni ellenőrzést rendel el,
- szükség esetén rendkívüli PVÜ-t (Projekt Végrehajtási Ülés) hív össze, melynek működési szabályait a Nemzeti Hatóság belső eljárásrendje szabályozza,
- és az előbbieket figyelembevételével intézkedési tervet készít.

Amennyiben az intézkedési tervet a végső kedvezményezett nem hajtja végre a rendelkezésre álló határidőn belül, a Nemzeti Hatóság szabálytalansági eljárást indít az ügyben.

Végeredményben a Nemzeti Hatóság folyamatos támogatást nyújt az adatszolgáltatási követelmények teljesítéséhez, továbbá a kockázatos beruházások esetében az adatszolgáltatást felgyorsítja, szorosabb ellenőrzés alatt tartja.

Negyedéves előrehaladási összefoglaló

A Nemzeti RRP rendelet rendelkezéseivel összhangban még egy kontrollpont kerül beiktatásra a rendszerbe. E szerint a Nemzeti Hatóság az EUPR-ben rendelkezésre álló mérföldkö/célérték teljesülés adatokból negyedévente kimutatást készít, és azt megküldi az adott komponensért felelős minisztérium szakpolitikai felelősének. A Nemzeti Hatóság a szakpolitikai felelőssel együtt értékeli a jelentést, meghatározza, hogy szükséges-e beavatkozni a kockázatosnak ítélt területeken. Amennyiben beavatkozás szükséges, intézkedési terv készül a Nemzeti Hatóság

¹⁵⁷ Jelen szempontokon túl az egyes felhívások további jogosultság ellenőrzési és tartalmi értékelési szempontokat is tartalmaznak. A jogosultsági szempontok tételes listája az egyes felhívásokon túl megtalálható az ÁUF 2. Kizáró okok listája fejezetében. (<https://www.palyazat.gov.hu/ltalnos-dokumentumok#>)

koordinációja mellett a szakpolitikai felelős, az illetékes társosztályok és az érintett végső kedvezményezettek (amennyiben érintettek, a Lebonyolító szerv, vagy Továbbadott támogatást kihelyező) bevonásával. Innentől a negyedéves adatszolgáltatás folyamatának megfelelően fut tovább a folyamat.

Időközi, vagy záró beszámolási kötelezettség

A végső kedvezményezett a Nemzeti Hatóság által meghatározott rendszerességgel és tartalommal köteles a beruházás/projekt megvalósításáról beszámolni. A végső kedvezményezett a projekt fizikai megvalósítását követően záró beszámolót nyújt be, azt megelőzően a részteljesítést követően pedig időközi beszámolót, melyben jelent az elért projektszintű célértékekről, mérföldkövekről. Projektszintű mérföldkövő elérés esedékessé válásakor kötelező szakmai beszámolót benyújtani és azt az EUPR rendszerben rögzíteni. A projektszintű mérföldkövő/célérték teljesülés alátámasztásaként a végső kedvezményezettől a Nemzeti Hatóság alátámasztó dokumentumok benyújtását kéri.

A fenti adatszolgáltatási kötelezettségek, beszámolók révén a Nemzeti Hatóság gondoskodik a célértékek és mérföldkövek egységes, egyértelmű értelmezéséről és a teljesülésükre vonatkozó adatok verifikációjáról.

4.2.1.2.A reformok által vállalt mérföldkövek és célok és azok nyomon követése

A reformok, valamint az RRF forrásfelhasználással nem járó terv szintű mérföldkövek és célok az RRP intézkedési lista 2. mellékletében pályázati rendszeren kívüli kormányzati intézkedésként kerülnek nevesítésre. Az RRP intézkedési listában a vállalt terv szintű mérföldkövő/cél definíciója, valamint a teljesítés határideje és a teljesítésért felelős szervezet (minisztérium) is nevesítésre kerül. A Nemzeti RRP rendelet a minisztériumok vonatkozásában kötelező.

A „pályázati rendszeren kívül” megvalósuló terv szintű mérföldkövek és célok, olyan reformokhoz kapcsolódnak, amelyekhez nem kapcsolódik pénzmozgás.

A fentiek okán klasszikus támogatási szerződéskötésre nem kerül sor, azonban ezek a reformok is bekerültek az EUPR rendszerbe, ahol az elvárt mérföldkövek és célok teljesülését nyomon lehet követni, tekintettel arra, hogy az előrehaladásról a reformokat végrehajtó szervezeteknek szakmai beszámolóikban kell majd jelentést tenniük.

A reformok végrehajtásával a szervezetek vállalják, hogy megfelelnek és alkalmazzák a csalás és korrupció megelőzésére, valamint összeférhetetlenségre vonatkozó szabályokat. Tehát ezen, forrás nélkül megvalósuló reformok esetében a legfőbb különbség, hogy a végrehajtásukkal megbízott szervezetek nem kapnak RRF forrást, de a többi RRF forrásból megvalósuló terv szintű reformhoz és beruházáshoz hasonlóan, ők is kötelesek beszámolni az előrehaladásról, amelyhez alátámasztó dokumentumokat kell benyújtaniuk. Eme kötelezettségük háttere az RRP intézkedési lista 2. számú melléklete, amely kijelöli őket az adott feladat elvégzésére.

A Nemzeti Hatóság a szakmai beszámolók tartalma és a benyújtott alátámasztó dokumentumok alapján fogja ellenőrizni a megvalósítás előrehaladásának megfelelőségét ugyanazon ellenőrzési és felügyeleti eljárások mentén, mint a költséggel járó intézkedések esetében.

A FAIR-EUPR-ben történik tehát a reformok által vállalt mérföldkövek és célok, illetve az olyan mérföldkövek teljesítésének nyomon követése és ellenőrzése is, melyhez nem kapcsolódik RRF forrásfelhasználás. Az RRF fejlesztési programfa leképezésre került a FAIR-EUPR rendszerben. Az egyes komponensek ide sorolódnak be.

Fejlesztési programfa

4. ábra FAIR-EUPR RRF fejlesztési programfa

A mérőföldkö teljesítéséért felelős negyedévente szolgáltat adatot a nyomon követés érdekében. Az adatszolgáltatást a Nemzeti Hatóság ellenőrzi. Amennyiben beavatkozás szükséges, intézkedési terv készül a Nemzeti Hatóság koordinációja mellett a szakpolitikai felelős bevonásával.

A Nemzeti Hatóság félévente Kormányjelentést is készít az előrehaladásról. A jelentésben a Nemzeti Hatóság elmaradás esetén a Kormány számára intézkedéseket javasolhat a reformok előmozdítása, vagy a reform végrehajtásáért felelőssel szemben.

Az előrehaladás nyomon követése a vezetői nyilatkozat kiállításához inputként szolgál, az ellenőrzési összefoglaló részét képezi (lásd 4.1.6 alfejezet).

4.2.2 Kiegészítő kapacitások monitoring folyamatai

Nemzeti Hatóság – Lebonyolító szerv

A Nemzeti Hatóság és a Lebonyolító szerv kapcsolatát a Lebonyolítási Szerződés szabályozza, azzal kiegészítve, hogy a Nemzeti RRP rendelet Nemzeti Hatóságra vonatkozó részei a Lebonyolító szervre is vonatkoznak a rá delegált feladatok tekintetében.

A Lebonyolító szerv az általa végzett feladatok ellátása során szintén a FAIR-EUPR támogató informatikai rendszert köteles használni, így az abba beépített kontrollok a lebonyolító szerv szintjén is érvényesülnek.

A Lebonyolító szerv a végső kedvezményezettektől ugyanolyan rendszerességgel kér projekt előrehaladásra, illetve projekt elszámolásra vonatkozó adatszolgáltatást, mint a Nemzeti Hatóság (negyedéves adatszolgáltatás). Ezek alapján a Lebonyolító szerv aggregált összesítést készít, amit megküld a Nemzeti Hatóságnak. Az összesítésnek tartalmaznia kell a kockázatosnak ítélt intézkedéseket/projekteket. A kockázatértékelés módszertanát a Nemzeti Hatóság bocsátja a Lebonyolító szerv számára rendelkezésre. Kockázatosnak elsősorban azon intézkedéseket/projekteket kell minősíteni, amelyek esetében veszélybe kerül a mérőföldkö/célérték teljesítése, vagy késedelem prognosztizálható azok elérésében. A Nemzeti Hatóság a szakpolitika bevonásával megvizsgálja a kockázatosnak ítélt intézkedéseket/projekteket és ha szükségesnek ítéli, intézkedési tervet készít. A kockázatértékelés alapján helyszíni ellenőrzés is elrendelhető. A negyedéves adatszolgáltatási

kötelezettség alól kivételt képeznek a lakossági pályázatok (lakóépületeket célzó energiahatékonysággal kapcsolatos intézkedés) tekintettel a végső kedvezményezettek magas számára. Ezek esetében a Nemzeti Hatóság az előrehaladásról a FAIR-EUPR támogató informatikai rendszerből elérhető lekérdezések alapján tájékozódik (pl. hány Támogatási Szerződés megkötése történt meg, hány kifizetési kérelem került benyújtásra/jóváhagyásra). Ezen felül pedig mintavételes eljárással ellenőrzi a végső kedvezményezettek által rögzített adatok megbízhatóságát (a 5.1.1.4 alfejezetben bemutatottak szerint).

Ezen túlmenően a végső kedvezményezettek időközi és záró elszámolásainak adatait ugyanúgy a FAIR-EUPR rendszerben rögzíti a Lebonyolító szerv is, és az általa rögzített adatok a Nemzeti Hatóság számára elérhetőek, így azok felhasználásával a negyedéves riportok generálhatóak.

A Nemzeti Hatóság továbbá rendszeresen (évente legalább egyszer) ellenőrzi a Lebonyolító szerv működését helyszíni ellenőrzés keretében, illetve a Lebonyolító szerv által rögzített adatok hitelességét mintavételes ellenőrzéssel kontrollálja (lásd 5.1.1.4). A mintavételezés módszertanának kialakítása folyamatban van.

Nemzeti Hatóság – Továbbadott támogatást kihelyező szerv

A Nemzeti Hatóság és a Továbbadott támogatást kihelyező szerv jogviszonyát Támogatási Szerződés szabályozza.

A Továbbadott támogatást kihelyező szerv a projekt végrehajtás során szintén a FAIR-EUPR támogató informatikai rendszert köteles használni (saját programfa készül részükre az informatikai rendszerben), így az abba beépített kontrollok a Továbbadott támogatást kihelyező szerv szintjén is érvényesülnek.

A Továbbadott támogatást kihelyező szerv jelentéstételi kötelezettsége a Nemzeti Hatóság felé kettős:

- egyrészt továbbadott támogatást kihelyező minőségében:
 - az elszámolási terv megvalósításának - Nemzeti Hatóság által történő - nyomon követéséhez, kontrolljához és ellenőrzéséhez – jelentést kell tennie arról, hogy hogyan halad a rábízott források kihelyezésével, a szakmai vállalások teljesítésével;
 - továbbá jelentést kell tennie az általa kiválasztott továbbadott támogatásban részesülő végső kedvezményezettek által megvalósított projektek állásáról (mérőföldkő/célérték aggregált riport);
- másrészt végső kedvezményezetti minőségében a saját maga által vállalt mérőföldkövek és célértékek teljesítéséről is jelentést kell készítenie.

A továbbadott támogatásban részesülő végső kedvezményezettek negyedévente jelentenek a projekt előrehaladásáról a Továbbadott támogatást kihelyező szerv felé a FAIR-EUPR IT rendszeren keresztül.

A továbbadott támogatásban részesülő végső kedvezményezettek vonatkozó negyedéves projekt előrehaladási adatszolgáltatást a Továbbadott támogatást kihelyező szerv is ugyanolyan módon teljesíti a Nemzeti Hatóság felé, mint a Lebonyolító szerv, vagyis aggregált összesítést készít, amit megküld a Nemzeti Hatóságnak. Az összesítésnek tartalmaznia kell a kockázatosnak ítélt intézkedéseket/projekteket. Kockázatosnak elsősorban azon intézkedéseket/projekteket kell minősíteni, amelyek esetében veszélybe kerül a mérőföldkő/célérték teljesítése, vagy késedelem prognosztizálható azok elérésében. A kockázatosnak ítélt intézkedések/projektek vonatkozásában a Nemzeti Hatóság ebben az esetben is egyeztet a szakpolitikával és intézkedési tervet dolgoz ki, ha szükséges, amelynek teljesítését a Továbbadott támogatást kihelyező szervnek nyomon kell követnie.

A Nemzeti Hatóság a Továbbadott támogatást kihelyező szerv, mint végső kedvezményezett működését rendszeresen ellenőrzi dokumentum-alapú, vagy helyszíni ellenőrzés keretében.

A Továbbadott támogatást kihelyező szerv, illetve a továbbadott támogatásban részesülő végső kedvezményezett által rögzített adatok hitelességét a Nemzeti Hatóság a FAIR-EUPR rendszer közhiteles adatbázis kapcsolatai révén, valamint mintavételes eljárással ellenőrzi. A dokumentum alapú ellenőrzést a Továbbadott támogatást kihelyező szerv a dokumentumok teljes körére végzi (100%).

A Nemzeti Hatóság évente legalább egy alkalommal ellenőrzi a Továbbadott támogatást kihelyező szerv működését is (lásd 5.1.1.5 fejezet).

4.2.3 Integrált Informatikai Rendszer

Az RRP végrehajtási folyamatot, valamint a tervben foglalt mérföldkövek és célok teljesítésének nyomon követését a FAIR-EUPR monitoring és információs rendszer támogatja. A rendszer kialakítása a 2014-2020-as programozási időszakban megtörtént, jelenleg az MFF források végrehajtása is ezen keresztül valósul meg. A FAIR-EUPR rendszer kezeli tehát az RRF források mellett az EU 2014-20 és 2021-27-es időszak kohéziós politikai forrásait is, azaz konkrétan a 2021-27 időszak tekintetében az alábbi forrásokat:

- az Európai Regionális Fejlesztési Alap (kivéve az Előcsatlakozási Támogatási Eszközből, valamint a Szomszédsági, Fejlesztési és Nemzetközi Együttműködési Eszközből finanszírozott Interreg-programokat),
- az Európai Szociális Alap Plusz,
- a Kohéziós Alap,
- az Európai Tengerügyi, Halászati és Akvakultúra Alap,
- a Menekültügyi, Migrációs és Integrációs Alap,
- a Határigazgatási és Vízügyi Politikai Eszköz,
- a Belső Biztonsági Alap,
- az Igazságos Átmenet Alap.

A FAIR-EUPR rendszer a kohéziós programokkal azonos mértékben támogatja az RRF irányítási és ellenőrzési mechanizmusait, figyelve az RRF specialításokra. A már meghirdetett felhívások is a FAIR-EUPR rendszerben kerülnek lebonyolításra, azaz a pályázatok benyújtása és ellenőrzése, szerződéskötési, közbeszerzés ellenőrzési, kifizetési stb. folyamatok használhatóak (és használatban is vannak) az RRF reformok és beruházások esetében is, a végrehajtás alatt lévő projektek adatai, státusz információi lekérdezhetőek.

Az RRF komponenseihez tartozó reformok esetében előfordulnak olyan esetek, ahol a reform megvalósításához nem kapcsolódik pénzmozgás, ezáltal önálló Felhívás sem kerül kiírásra azonban fontos, hogy az RRF által megvalósított minden reform és beruházás egy egységes rendszerben kerüljön kezelésre, ezáltal ezek egységesen nyomon követhetőek és lekérdezhetőek legyenek ezért ezek a reformok is elérhetőek a rendszerben. Ennek részeként önálló reform konstrukciót hoz létre a Nemzeti Hatóság, majd a szakmai beszámolóként rögzíti a végső kedvezményezett az elvégzett reform-tevékenységet.

A monitoring és információs rendszer létrehozását és működését a **60/2014. (III. 6.) Korm. rendelet szabályozza**. A rendelet meghatározza a monitoring rendszer működésével kapcsolatos elsődleges követelményeket, a rendszerek közötti adatkapcsolatok keretszabályait és a rendszerek használatával kapcsolatos szabályozási teendők elvégzésének rendjét, ezáltal is biztosítva a monitoring és információs rendszer **adatainak megbízhatóságát**. A FAIR-EUPR rendszerben szereplő adatok hitelességének biztosítását részletesen lásd a 4.2.4 fejezetben bemutatva.

A FAIR-EUPR rendszer ISO/IEC 27001:2013 minősítéssel is rendelkező pályázatkezelésre fejlesztett IT rendszer, az RRF pályázati kiírások, illetve reformok már ebben a zárt, IT biztonság szempontjából minősített rendszerben szerepelnek, melynek több közhiteles adatbázissal is van interface kapcsolata (így az adatok konzisztenciája, integritása biztosított). Az RRF sajátosságainak kezelésére a rendszer módosításai, kiegészítései részben már megtörténtek, részben folyamatban vannak. Az EUTAF első rendszerellenőrzése kiterjed az információs és monitoring rendszerre azzal a céllal, hogy bizonyosságot szerezzen arról, hogy a rendszer megfelelően működik-e, és hogy hatékonyan ellátja-e az RRF végrehajtásának nyomon követéséhez szükséges funkciókat.

A Nemzeti RRP rendelet szerint a FAIR-EUPR monitoring rendszert használják az RRF megvalósítás során mind a Nemzeti Hatóság, mind a Lebonyolító szervek, mind a Továbbadott támogatást kihelyező szervek, mind a végső kedvezményezettek.

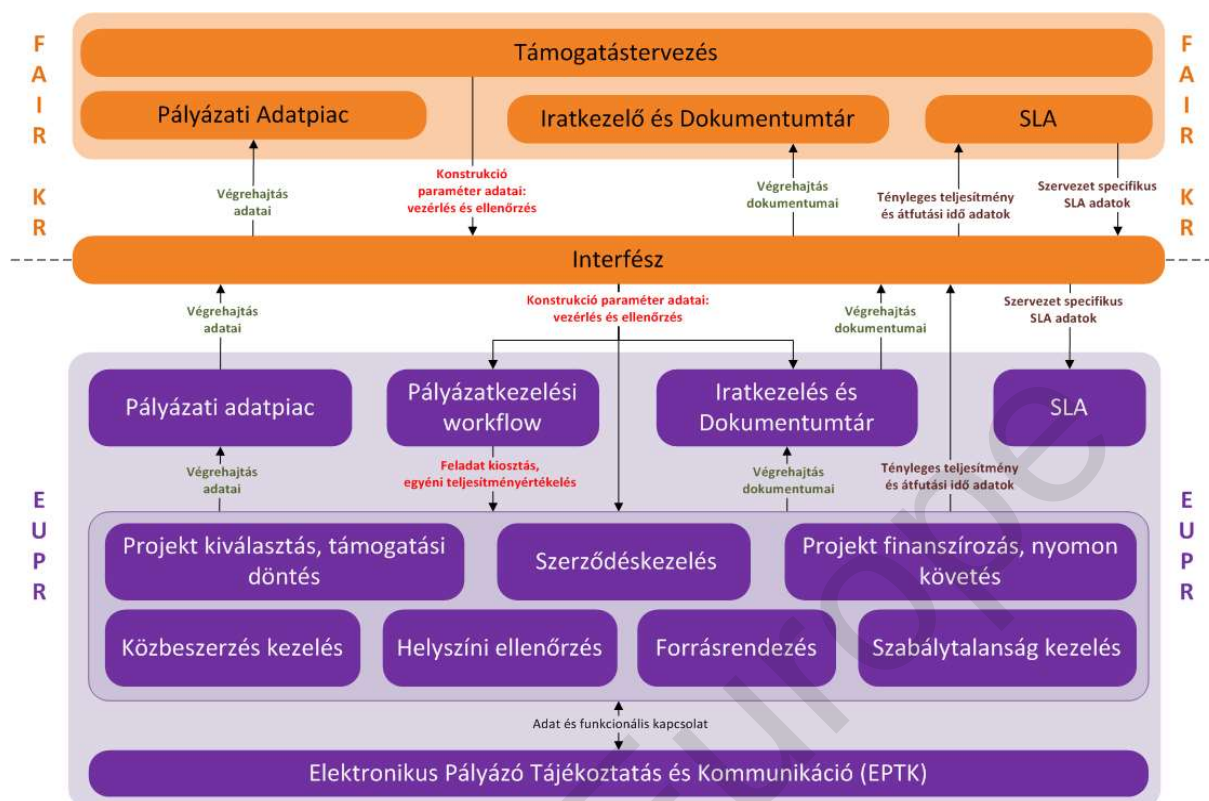
A rendszer felépítése

A FAIR-EUPR rendszer nyomon követi a projektet a kiválasztási szakasztól egészen a projekt zárásáig. A rendszerben a különböző folyamatokra modulok kerültek bevezetésre, melyek többek között az alábbiak:

- Projekt kiválasztás és döntés;
- Szerződéskezelés;
- Finanszírozás;
- Nyomon követés;
- Szabálytalanság;
- Kifogáskezelés
- Közbeszerzés;
- Helyszíni ellenőrzés;
- Elektronikus Pályázó Tájékoztató és Kommunikáció (EPTK).

Az EPTK a FAIR-EUPR informatikai támogató rendszer részeként a végső kedvezményezett oldali elektronikus felület, ahol a támogatási igénylés során megadott pályázati adatok és a Felhívások alapján szükséges alátámasztó dokumentumok feltöltésre, teljes ellenőrzés lefuttatása után pedig beküldésre kerülhetnek végső kedvezményezett részéről a Nemzeti Hatóság részére a dokumentum alapú ellenőrzés elvégzése érdekében. Az EPTK felületen beküldött pályázati anyagok beérkeznek a FAIR-EUPR belső oldali felületre, tehát a Nemzeti Hatóság a FAIR-EUPR rendszerbe feltöltött pályázati dokumentumokat már a pályázati szakaszban is egy zárt rendszerben kezeli.

A rendszer felépítését az alábbi ábra szemlélteti:

5. ábra A FAIR-EUPR rendszer felépítése

A pályázói felületet EPTK-nak, a támogatáspolitikai intézményrendszer által használt felületet pedig EUPR-nek hívjuk. A két rendszer egy főrendszeren keresztül működik (FAIR-EUPR rendszer), az adatkapcsolat valós idejű, és egyértelműen megfeleltethető.

4.2.4 Adatok hitelessége/adatgyűjtés

Az adathitelességre vonatkozó szabályok kötelező érvényűek az RRF intézményrendszer egészére, így a Lebonyolító szervek és a Továbbadott támogatást kihelyező szervek működésébe is átültetendők, amelyek betartását a Nemzeti Hatóság ellenőrzi.

A FAIR-EUPR rendszerbe támogatást Igénylő/végső kedvezményezett által bevitt adatok a következők szerint kerülnek ellenőrzésre:

1. adatkapcsolat közhiteles adatbázisokkal;
2. támogatást igénylő/végső kedvezményezett nyilatkozattétele;
3. Nemzeti Hatóság ellenőrzési módszerei;
4. monitoring rendszerbe épített ellenőrzések (ilyenek például: 1) nem folyósítható támogatás, amíg nem rendelkezik Támogatási Szerződéssel az ügyfél, 2) nem folyósítható támogatás, ha a kifizetés valamely okból a támogató által felfüggesztésre került; 3) elszámoló bizonylatok csak egy alkalommal kerülhetnek rögzítésre stb.).

Az EUPR az **RRF Rendelet 22. cikk (2) d) alpontjában előírt**, szabványosított adatkategóriák gyűjtését is elvégzi, az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/849 irányelve¹⁵⁸ 3. cikk 6. pontjában („tényleges tulajdonos” fogalma) meghatározottak szerint.

¹⁵⁸ Az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2015/849 irányelve (2015. május 20.) a pénzügyi rendszerek pénzmosás vagy terrorizmusfinanszírozás céljára való felhasználásának megelőzéséről, a 648/2012/EU európai

A Nemzeti RRP rendelet mellékletében részletesen szerepelnek azok az adatkörök, amelyeket gyűjteni kell, illetve amelyeket kéthavonta fel kell tölteni az ARACHNE kockázatelemző rendszerbe is. Az adatkörök főcsoportjai a következők:

- Támogatást igénylőkre vonatkozó adatok,
- Általános információk,
- Projektekre vonatkozó adatok,
- Szállítói szerződésre vonatkozó adatok,
- Alvállalkozókra vonatkozó adatok,
- Kedvezményezettre, konzorciumi tagra, szállítóra, alvállalkozóra vonatkozó adatok,
- Kapcsolattartóra vonatkozó adatok,
- Tényleges tulajdonosokra vonatkozó adatok.

A végső kedvezményezettre vonatkozó adatok gyűjtésére és hozzáférhetővé tételére szolgáló rendszer figyelembe veszi az RRF-rendelet 22. cikke (2) bekezdésének d) pontjában foglalt követelményeket, a végső kedvezményezettek, vállalkozókra és alvállalkozókra vonatkozó adatok összegyűjtésének és az azokhoz való hozzáférés biztosításának kötelezettségét, így a tényleges tulajdonosok és a reformok és beruházások végrehajtására vonatkozó intézkedések listáját is. Ezért a gyűjtött adatok a 22. cikk (2) bekezdésének d) pontjában említett összes adatkategóriát lefedik.

Az adatok megbízhatóságát, teljességét és valóságát a Nemzeti Hatóság ellenőrzi, Lebonyolító szerv vagy Továbbadott támogatást kihelyező szerv kijelölése esetén pedig a kijelölt szerv. A teljesség ellenőrzése az informatikai rendszerbe épített mező szintű adattöltés révén valósul meg¹⁵⁹, majd az adatok megbízhatósága és valósága a közhiteles adatbázis kapcsolatok révén szintén az informatikai rendszerben fut le. A dokumentum alapú, valamint helyszíni ellenőrzés során az informatikai rendszerbe feltöltött és aláírt (közhiteles adatbázisokban már ellenőrzött) nyilatkozatok összevetése történik az eredeti dokumentummal.

A végső kedvezményezett adathitelességének sérülése esetén a Nemzeti Hatóság (vagy szerv, vagy a Továbbadott támogatást kihelyező szerv) szabálytalansági gyanút jelent, és a szabálytalansági eljárási folyamat fut le.

Az Európai Bizottság, az OLAF, az Európai Számvevőszék (ECA) hozzáférést kérhet ezekhez az adatokhoz. A FAIR-EUPR rendszerhez történő hozzáférést (annak menetét, technikai beállításait, jogosultságok nyilvántartását, visszavonását stb.) a Felhasználói Szabályzat rendezi (Ebben nincs külön szabályozva a külföldről történő hozzáférés). A rendszerben főbb folyamatokként, illetve programonként, támogatási konstrukcióként vannak írási (pl. rögzítési, jóváhagyási) és olvasási jogosultságok.

Tényleges tulajdonos adatai

A Nemzeti Hatóság, a Lebonyolító szerv és a Továbbadott támogatást kihelyező szerv a fentieknek megfelelően gyűjti a tényleges tulajdonosok adatait. Az adatgyűjtés nyilatkozati úton történik, a pályázó/végső kedvezményezett által szolgáltatott adatok megfelelőségét a Nemzeti Hatóság a Lebonyolító szerv és a Továbbadott támogatást kihelyező szerv közhiteles adatbázisból ellenőrzi (OCCR¹⁶⁰). Az OCCR-rel való adatkapcsolat biztosítja a 2015/849 irányelv 3. cikkének 6. pontjában meghatározott tényleges tulajdonosra vonatkozó adatok gyűjtését.

parlamenti és tanácsi rendelet módosításáról, valamint a 2005/60/EK európai parlamenti és tanácsi irányelv és a 2006/70/EK bizottsági irányelv hatályon kívül helyezéséről (4. pénzmosás elleni irányelv)

¹⁵⁹ Nem nyújtható be a nyilatkozat, ha nincs minden mező kitöltve.

¹⁶⁰ A monitoring rendszer mező szintű adatkapcsolatait részletesen lásd a 3.2.2.1 fejezetben.

4.2.4.1. Adatkapcsolatok közhiteles adatbázisokkal

A monitoring rendszer a következő koncepcióra épül: elektronikus adatsere-rendszerek kerültek kialakításra, a meglévő rendszerek interoperábilisak, a fejlesztéspolitikai intézményrendszer az egyszeri adatbekérés elvét követi. A monitoring rendszer számos, az alábbiakban ismertetett közhiteles adatbázissal került összekötésre. A közhiteles rendszerekben lévő adatok EUPR-be történő integrálása jelentősen hozzájárul a támogatást igénylő / végső kedvezményezett és a Nemzeti Hatóság adminisztratív terheinek csökkentéséhez, valamint ahhoz is, hogy **naprakész adatok álljanak rendelkezésre**. Az adatkapcsolatok kialakítása a hatékonyság mellett az átláthatóságot és az adatok megbízhatóságát is biztosítja.

A monitoring rendszer már jelenleg is több adatbázissal áll kapcsolatban és cél, hogy újabb rendszerekkel történő adatkapcsolatok kerüljenek kialakításra¹⁶¹. Amennyiben **a monitoring rendszer valamely közhiteles adatbázissal kapcsolatban áll, az adatok kizárólag onnan kerülnek betöltésre, áttöltésre, nincs arra lehetőség, hogy azt a támogatást igénylő/végső kedvezményezett módosítsa.**

A kiépített adatkapcsolatok a következő eljárásrendi folyamatokban segítik a támogató és a támogatást igénylő/végső kedvezményezett munkáját:

- Támogatási Kérelem elkészítése és benyújtása hiteles adatok felhasználásának biztosításával;
- döntéselőkészítés és támogatói döntés meghozatala hiteles adatok alapján;
- szerződéskötés és szerződésmódosítás;
- kifizetési igénylés és monitoring.

A támogatási igénylések benyújtása során bevezetésre került az Azonosításra Visszavezetett Dokumentumhitelesítés (AVDH) használata, mely a **támogatási kérelmek hitelesítéséhez** járul hozzá. Az AVDH szolgáltatás a Támogatási Kérelem benyújtása során a Támogatási Kérelemhez csatolt nyilatkozat hitelesítésére szolgál azon támogatást igénylőknek, akik nem rendelkeznek legalább fokozott biztonságú elektronikus aláírással.

A szabályos forrásfelhasználás és a teljes projektciklus támogatása érdekében az egyes állami adatbázisokból származó adatok a Projekt kiválasztás és döntés modul mellett a Szerződéskezelés (szerződéstervezet, szerződés, szerződésmódosítás) és a Finanszírozás modulokból is elérhetőek. Az adatkapcsolatok segítségével nem csak a végső kedvezményezett, hanem a konzorciumi tagok, a tulajdonosok és az egyéb vállalkozások adatai is lekérdezhetővé válnak.

A monitoring rendszer adatkapcsolatait és a hozzájuk kapcsolódó funkciókat az alábbi táblázat összegzi:

¹⁶¹ Az informatikai támogató rendszer fejlesztése folyamatos; pl. a 2021-2027-es programozási ciklus ESZA+ hosszú távú eredményindikátorok és közös mutatók adatainak gyűjtéséhez kapcsolódóan specifikáció készült a fejlesztési lehetőségekről, mely az RRP forrásokban részt vevő végső kedvezményezettekről történő adatgyűjtést is támogatni fogja az állami nyilvántartásokban fellelhető adatok révén az automatizált, emberi beavatkozást nem igénylő riportok elkészítésével.

Adatbázis és lekérdezhető adatok típusa	Főbb lekérdezhető adatok köre	Funkció
MÁK Törzskönyvi nyilvántartás adatai	1.) Törzskönyvi alapadatok (cím adatok, vezető tisztségviselő adatai, levelezési adatok, számlaszám, KSH statisztikai szám, adószám, gazdálkodási besorolás stb.) 2.) Alapítási adatok (név, címadatok) 3.) Alapítói okirat (kelte, azonosítója) 4.) Bankszámla adatok (számla típusa, száma) 5.) Címadatok (ország, irányító szám, helység stb.) 6.) Felügyeleti szerv adatok (felügyeleti szerv, címadatok) 7.) Irányító szerv adatai (szervezet neve, címadatok) 8.) Jogelőd (régi törzskönyvi név, adószám cím) 9.) Jogutód (törzskönyvi azonosító, adószám, cégszám, címadatok) 10) KSH kód (kód, típus) 11.) Megszűnés adatai (kelte, azonosító, szervezet adatai) 12.) Okiratok (sorszám, típus) 13.) PIR nevek (szervezet neve, jellege) 14.) Telephelyek (telephelyek címadatok)	Költségvetési szervek és önkormányzatok alapadatainak ellenőrzése lehetséges a MÁK Törzskönyvi nyilvántartása alapján.
OBH – Civil szervezetek adatai az Országos Bírósági Hivatal adatbázis alapján	1.) Adószámadatok (adószám, státusz, statisztikai számjel, közösségi adószám stb.) 2.) Egyesület alapadatai (név, besorolás, alapító okirat, alapítvány típusa, vagyonfelosztás, bejegyzés dátum, közhasznúsági fokozat, eljárás típusa, jogutód, megszűnés, képviselő személy stb.) 3.) Közhiteles adatok (nyilvántartásszám, egyesület neve, cél szerinti besorolás, alapítvány típusa, képviselet módja, adószám stb.) 4.) OBH közzététel adatok	Civil szervezetek, egyesületek, alapítványok átláthatósági és gazdálkodási adatainak ellenőrzése. A pályázat értékelésénél, szabálytalansági vizsgálatoknál, helyszíni ellenőrzés előkészítése során használhatóak főként az adatok.

Adatbázis és lekérdezhető adatok típusa	Főbb lekérdezhető adatok köre	Funkció
OCCR – Magyarországi cégek cégbíróságon bejegyzett adatai az Országos Cégnylvántartó és Céginformációs Rendszer (OCCR) adatbázis alapján	1.) Alapadatok (székhely címadatok, alapító okirat száma, cég adószáma, cég jegyzett tőkéje, cégjegyzékszám, cégbejegyzés dátuma, érvényességi adatok, cég jogi forma) 2.) Adószám változások (adószám, számjel, közösségi számjel, hatályossági adatok, adott adószám állapota, érvényességi adatok) 3.) TEÁOR adatok (tevékenység státusza, száma, besorolása, megnevezése; cég főtevékenysége stb.) 4.) Számla adatok 5.) Cég képviselő adatok (képviselő neve, adóazonosítója, címadatok, hatályossági adatok stb.) 6.) Telephely adatok (cím, státusz, hatályossági adatok) 7.) Csődeljárások (cég adószáma, csődeljárás ügyszáma) 8.) Felszámolások (cég adószáma, felszámolás ügyszáma) 9) tényleges tulajdonosok adatai	A cégkivonat számos adat ellenőrzésére szolgál, többek között a cégbejegyzés kelte, a megvalósítás helyszíne szerepel-e, mint bejegyzett székhely, telephely, milyen tevékenységei vannak, kik a tulajdonosok. Folyamatban van a végrehajtás, bünygyi nyomozás és cégvezetéstől eltiltott személyek és az OCCR rendszerben rögzített aláírási címpéldány monitoring rendszerbe való integrálása is.
Takarnet – Földhivatali adatbázis adatai	Az ingatlan helyrajzi száma alapján: 1.) Tulajdoni lapok 2.) Térképmásolatok	A tulajdoni lapok elérhetőek a monitoring rendszerből. A térképmásolatok lekérdezhetősége is hamarosan elérhetővé válik, ami megmutatja az egyes helyrajzi számok elhelyezkedését egymáshoz viszonyítva.
EBESZ	1.) Cég adatok: neve, adószáma, törzsszám, cégjegyzékszám 2.) Beszámoló adatai: kezdete, vége, típusa 3.) Eredménykimutatás: adózás előtti eredmény, ért. nettó árbevétel, exportért., fizetendő kamat, összes bevétel, üzemi tevékenység eredménye stb. 4.) Mérleg: immateriális javak, mérlegfőösszeg, saját tőke, tárgyi eszközök stb.	A támogatást igénylő gazdálkodási adatai kinyerhetőek az eredménykimutatásból és a mérlegből attól függően, hogy melyek szükségesek a felhívás egyes feltételeinek ellenőrzéséhez és az értékelési szempontokhoz, pl. éves nettó árbevétel, saját tőke, mérleg szerinti eredmény. KKV státusz automatikus megállapítása, ahol nincs partner vagy kapcsolt vállalkozás.

Adatbázis és lekérdezhető adatok típusa	Főbb lekérdezhető adatok köre	Funkció
OTR – De minimis adatok a Támogatás-ellenőrzési rendszerből	1.) Projekt: benyújtott pályázatok adatai, futó pályázatok, előző projektek 2.) De minimis adatok	A pályázó korábbi támogatásainak, de minimis támogatások ellenőrzése
NAV – Köztartozói adatok	1.) Adószám 2.) Adónemenkénti nettó adótartozás 3) Adatközlés dátuma	A felhívásokban kizáró ok, ha a támogatást igénylővel szemben a NAV által indított végrehajtási eljárás van folyamatban a támogatási kérelem benyújtásának időpontjában. Támogatás folyósítása nem lehetséges, amennyiben a végső kedvezményezett köztartozó.
EKR Közbeszerzési adatok a Közbeszerzési ellenőrzési rendszer alapján	1.) EKR eljárás: azonosító, eljárás eljárásrendje, típusa, keretmegállapodás alapján indított közbeszerzés eljárás stb. 2.) Publikus szerződés: szerződés EKR azonosítója, állapota, száma, tárgya, aláírás napja, szerződött nettó/bruttó összeg, uniós forrásból biztosított, tartalékkeret összege, becsült érték nyertes egységár stb. 3.) Székhely: helység, irányítóirányítóirányító szám, megye, régió, ország, cím 4.) Szerződés módosítás: azonosító, kelte, jogalapja, módosuló rendelkezés 5.) Szerződő fél: típusa, neve, EKR azonosítója, adószáma, adóazonosító jel stb. 6.) Teljesítés: azonosítója, ellenszolgáltatás teljesítésének időpontja, összege, kifizetett szolgáltatás bruttó összege	Az EKR rendszerben előkészített közbeszerzési eljárások adatai és dokumentációja uniós pályázatok esetén áttöltődik a monitoring rendszerben, melyek felhasználásával végzi a támogató a szükséges ellenőrzéseket.

Adatbázis és lekérdezhető adatok típusa	Főbb lekérdezhető adatok köre	Funkció
AVDH	Természetes személy azonosító adatok Időbélyegző adat	Az AVDH szolgáltatással a támogatást igénylők hitelesíteni tudják a támogatási kérelem benyújtásához szükséges nyilatkozatot, így nincs szükség a nyilatkozat kinyomtatására, cégszerű aláírására és postán való beküldésére. A szolgáltatás egyszerűen és díjmentesen használható, ugyanakkor fontos, hogy ügyfélkapus azonosítóhoz kötött. A szolgáltatás a nyilatkozatot az igazolással együtt elektronikus bélyegzővel és időbélyegzővel látja el. Az érvényes AVDH bélyegző tanúsítja egyrészt azt, hogy a nyilatkozat AVDH-val hitelesített, másrészt, hogy a nyilatkozat és az igazolás tartalma a hitelesítést követően nem változott. A vizsgálat eredményét elektronikusan archiválni lehet, amely tartalmazza az aláírás ellenőrzés eredményét, illetve a feltöltött dokumentumon található aláírás(ok)at és időbélyeg(ek)et.
NAV – Egyéni vállalkozók adatai	annak ténye, hogy az adatigénylés teljesítésének időpontjában a közölt adószámmal vállalkozói tevékenységet folytató személy szerepel-e az egyéni vállalkozók nyilvántartásában; székhelycím, főtevékenység, egyéb tevékenységek	Egyéni vállalkozói igazolványok már nem léteznek, így nem is kérhetőek be. Az adatok felhasználhatóak a pályázatok előtöltéséhez, az egyéni vállalkozó által közölt adatok hitelességének ellenőrzésére.

Adatbázis és lekérdezhető adatok típusa	Főbb lekérdezhető adatok köre	Funkció
Rendezett munkaügyi kapcsolatok	Adószám / Adóazonosító jel Foglalkoztató megnevezése Székhely Határozat száma Határozat kelte Határozat jogerő/véglegesség dátuma Végrehajthatóvá válás napja Jogkövetkezmény (típusa) Bírság összege Jogszályhely Jogsértés megjelölése Bírósági döntés	Kizáró ok, ha a támogatást igénylő az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvényben (a továbbiakban: Áht.) foglaltak szerint nem felel meg a rendezett munkaügyi kapcsolatok követelményének. A feltétel ellenőrzése jelenleg külön szakrendszeri honlapra történő belépés/keresést követően történhet meg. Adatkapcsolat kialakítás folyamatban van. Folyamatban van a NAV be nem jelentett alkalmazottak foglalkoztatási adatainak a rendszerbe építése is.
NAV- Online számla adatok	1) Bizonylat típusa 2) Bizonylat sorszáma 3) Bizonylat kelte 4) Teljesítés dátuma 5) Devizanem 6) Vevő neve 7) Eddig használt szállítók 8) Adószám 9) Szállító/Engedményes neve: 10) Ország /Írányítószámot / helység/ Közterület/ Házszám 11) Bankszámlaszám típusa 12) Belföldi bankszámlaszám 13) Tétel megnevezése 14) Tétel teljes nettó összeg (Ft) (deviza számla esetén deviza) 15) Tétel teljes ÁFA összeg (Ft): (deviza számla esetén deviza)	EPTK alrendszerben elszámolás rögzítésekor az elszámoló bizonylat és az elszámoló bizonylatok előtöltése a NAV Online Számla rendszerben elérhető számlaadatokkal.

8. táblázat A monitoring rendszer adatkapcsolatai és a hozzájuk kapcsolódó funkciók

A közelmúltban került kialakításra az AVDH adatkapcsolat mellett az **EKR rendszerrel való összeköttetés**. A támogatást igénylő/végső kedvezményezett a közbeszerzési eljárások előkészítését és lefolytatását a közbeszerzési törvényben megfelelően az EKR-ben végzi. Az EKR rendszerből adatkapcsolat segítségével a közbeszerzés ellenőrzés megindításához szükséges hivatalos közbeszerzési adatokkal előtölthetőek a monitoring rendszerbe, és a közbeszerzés ellenőrzés elvégzéséhez nélkülözhetetlen teljes közbeszerzési dokumentáció csomag is átadásra kerül a két rendszer között.

4.2.4.2. Támogatást igénylő/ végső kedvezményezett nyilatkozattétele

A FAIR-EUPR monitoring rendszerben lévő adatok minőségének és megbízhatóságának biztosítása a támogatást igénylő/ végső kedvezményezett szerződésben foglalt kötelezettsége. Az eljárásrendi folyamatok során a támogatást igénylő/ végső kedvezményezett büntetőjogi felelőssége tudatában nyilatkozik arról, hogy a közölt adatok a valóságnak megfelelnek, igazak, és minden szükséges dokumentáció az iratmegőrzési helyen eredeti példányban rendelkezésre áll, és helyszíni ellenőrzés során bemutatásra kerül. A Nemzeti Hatóság mind a nyilatkozat rendelkezésre állását ellenőrzi, annak tartamát a 4.2.4.1 fejezetben szereplő **Hiba! A hivatkozási forrás nem található.** összegzett adatkategóriák alapján ellenőrzi.

A nyilatkozatokban szereplő adatok hitelességének sérülése esetén a 5.1.2.1 Szabálytalanságkezelés fejezetben bemutatott eljárásrend kerül érvényesítésre.

4.2.4.3. Folyamatba épített ellenőrzés

A Nemzeti Hatóság az egyes eljárásrendi folyamatokban **folyamatba épített dokumentum alapú ellenőrzést** végez, mely során **ellenőrzési listákat alkalmaz**. Az ellenőrzési listákat az EUPR egységesen biztosítja minden reform/beruházás esetén. Az ellenőrzési lista biztosítja, hogy mindazon szempontok ellenőrzésre kerülnek a kifizetés jóváhagyása előtt, amelyek szükségesek ahhoz, hogy a Nemzeti Hatóság meggyőződjön arról, a támogatott művelet végrehajtása összhangban volt a támogatási célokkal, illetve a hatályos jogszabállyal, valamint, hogy **a tervezett mérföldkövek/célértékek megvalósultak, a vállalatokat teljesítették**. Tehát nem kerülhet engedélyezésre olyan kifizetés, amit nem előznek meg ezek az ellenőrzések. Az ellenőrzések az adatok megbízhatóságára, teljeskörűségére, hitelességére, valóságára irányulnak.

A terv szintű mérföldkövek, célértékek teljesítéséhez alátámasztó dokumentumok kerülnek meghatározásra, melyek csatolása a monitoring rendszeren keresztül történik meg. Ezen adatok ellenőrzésével, majd összesítésével, elemzésével és az abból levonható következtetések megállapításával állítható elő a vezetői nyilatkozat. A költséggel nem járó reformintézkedések esetében a terv szintű mérföldkövek és célok ellenőrzéséhez egyedi ellenőrzési listák kerülnek kidolgozásra, melyek a FAIR-EUPR rendszerben technikai rögzítéssel igazolni tudják az elért célértékek és mérföldkövek teljesülését.

A dokumentum alapú ellenőrzések a FAIR-EUPR rendszer segítségével megfelelőségi szempontrendszer alapján történnek minden folyamatlépéshez kapcsolódóan. Amikor tehát feltöltésre kerül egy dokumentum, vagy folyamat elindítása történik, (pl.: a végső kedvezményezett kifizetési kérelmet tölt fel a rendszerbe), ezek az ellenőrzések minden esetben megtörténnek a 4.2.1 valamint 4.2.2 fejezetekben bemutatott gyakorisággal.

Az ellenőrzési szempontok úgy kerültek kialakításra, hogy alkalmasak legyenek mind a formai, mind a tartalmi jellegű vizsgálatok elvégzésére (formai vizsgálat pl.: záradékolásra került-e a benyújtott számla; tartalmi vizsgálat pl.: elszámolható-e a benyújtott számla, összhangban van-e a vállalkozói szerződéssel, megfelel-e a piaci árak stb.)

Példaként a kifizetési igénylés során végzett dokumentum alapú ellenőrzés rövid leírása:

A végső kedvezményezett a kifizetési igénylésben beszámol a vállalatok teljesüléséről és egyben kérelmezi a kapcsolódó kiadások támogatási összegének folyósítását. A támogató a dokumentum alapú ellenőrzés során, ellenőrzési lista segítségével megbizonyosodik arról, hogy a kötelezően előírt dokumentumok benyújtásra kerültek-e, és azok tartalma összhangban áll-e az Elszámolhatósági útmutatóban és a felhívásban rögzített elvárásokkal, illetve a Támogatási Szerződésével/Támogatói Okirattal.

A 18 szempontot tartalmazó ellenőrzési lista segítségével az ellenőrzést végző összeveti, hogy a monitoring rendszerbe berögzített adatok összhangban állnak-e a benyújtott

alátámasztó dokumentumokkal (elszámoló bizonylatok adatai, szállítói szerződés adatai), illetve az adategyezősége túl az igényelt támogatás formai és tartalmi szempontból is elfogadható. A formai ellenőrzés keretében például ellenőrzésre kerül, hogy az elszámolásra benyújtott bizonylat záradékolása megtörtént-e, ill. megfelelő-e, a tartalmi ellenőrzés során például vizsgálatra kerül, hogy elszámolható költség-e a bizonylaton szereplő összeg, megfelelő-e a költség a piaci árak, valamint az is, hogy a bizonylat összhangban van-e a vállalkozói szerződéssel.

A monitoring rendszerbe felrögzített elszámoló bizonylat mellé benyújtásra kerül az eredeti számla elektronikus változata, záradékolva, illetve minden olyan az **Elszámolhatósági útmutató**¹⁶² (ld. 3.2.2.2 fejezet lábjegyzete) „**10. Dokumentum mátrix**” fejezetében szereplő alátámasztó dokumentum, mely alapján a támogató megbizonyosodhat arról, hogy a teljesítés megtörtént.

Táblázatos példa az alátámasztó dokumentumok lehetséges körére **eszközbeszerzés** esetén:

Elszámolható költségek - támogatható tevékenységek alátámasztó dokumentumai lehetnek		Benyújtás gyakorisága	A záradékolási ¹⁶³ kötelezettséget az alábbi dokumentumok vonatkozásában kell megtenni
2. 4.	Eszközbeszerzés		
2.4.1	Tárgyasult eszköz beszerzése		
2.4.1.1.	Számla, vagy azzal egyenértékű bizonylat	A költség felmerülésekor	X
2.4.1.2.	Kifizetés bizonylata	A költség felmerülésekor	
2.4.1.3.	Szállítói szerződés vagy adásvételi szerződés vagy szerződés hiányában visszaigazolt írásos megrendelő vagy szerződés vagy visszaigazolt írásos megrendelő hiányában nyilatkozat arról, hogy írásbeli szerződés nem történt	Egyszer, a költség első elszámolásakor, illetve változás esetén	
2.4.1.4.	Szállítólevél vagy átadás-átvételi jegyzőkönyv vagy üzembe helyezési okmányok vagy tárolási nyilatkozat (Tárolási nyilatkozat esetén legkésőbb a projektmegvalósítás befejezéséig az üzembe helyezési okmányt is csatolni kell)	A költség felmerülésekor	
2.4.1.5.	Fotódokumentáció, ha az eszköz rendelkezik egyértelműen	Amennyiben releváns, a	

¹⁶² <https://www.palyazat.gov.hu/Italnos-dokumentumok>

¹⁶³ Záradékolás alatt azt értjük, amikor a végső kedvezményezett rávezeti a dokumentumra annak a projektnek az azonosító számát, amelyhez kapcsolódóan el kívánja számolni az adott tételt, ezzel biztosítva a kettős finanszírozás elkerülésének lehetőségét.

Elszámolható költségek - támogatható tevékenységek alátámasztó dokumentumai lehetnek		Benyújtás gyakorisága	A záradékolási ¹⁶³ kötelezettséget az alábbi dokumentumok vonatkozásában kell megtenni
	meghatározható egyedi azonosítóval (pl. gyári szám)	költség felmerülésekor	
2.4.2	Immateriális javak beszerzése		
2.4.2.1.	Számla, vagy azzal egyenértékű bizonylat	A költség felmerülésekor	X
2.4.2.2.	Kifizetés bizonylata	A költség felmerülésekor	
2.4.2.3.	Szállítói szerződés vagy adásvételi szerződés vagy szerződés hiányában visszaigazolt írásos megrendelő vagy szerződés vagy visszaigazolt írásos megrendelő hiányában nyilatkozat arról, hogy írásbeli szerződés nem történt rendelkezésre	Egyszer, a költség első elszámolásakor, illetve változás esetén	
2.4.2.4.	Tételes átadás-átvételi jegyzőkönyv	A költség felmerülésekor	
2.4.2.7.	A szoftver egyértelmű beazonosítására alkalmas fotódokumentáció, amennyiben a beszerzett szoftver általános kereskedelmi forgalomban beszerezhető (különösen gyári számról, azonosítóról készített fénykép) vagy licence igazolás	A költség felmerülésekor	

9. táblázat Példa az alátámasztó dokumentumok lehetséges körére eszközbeszerzés esetén

4.2.4.4.A FAIR-EUPR monitoring rendszerbe épített ellenőrzések

A FAIR-EUPR monitoring és informatikai rendszerben rögzített adatok megbízhatóságát a közhiteles adatokon, a végső kedvezményezett nyilatkozatban vállalt kötelezettségén és a támogató ellenőrzésén túl beépített és rendszeresen alkalmazott **konzisztencia ellenőrzések** is biztosítják. Ezek a rendszerbe épített automatizmusok, amelyek egy dokumentum feltöltésekor, vagy adat feltöltésekor, vagy egy adott folyamatlépéshez kapcsolódóan minden esetben lefutnak.

A rendszerbe többféle ellenőrzési módszer, illetve automatizmus került beépítésre, a szabályos és hatékony munkavégzés érdekében.

A kialakított ellenőrzések teljes listáját a rendszer műszaki paraméterei rögzítik, példaként néhány ellenőrzés:

Kitöltőprogram (EPTK felület)

A pályázók az EPTK felületen kitöltőprogram segítségével tudják kitölteni pályázatukat. A kitöltő programba beépített kontrollok már ebben a fázisban ellenőrzéseket tesznek lehetővé a támogató számára.

Például:

- A kitöltőprogramban adószám szűrés beépítésére van lehetőség, mely segítségével csak a megadott adószámmal rendelkezők nyújthatnak be támogatási kérelmet.
- A gazdálkodási formakód a felhívásban meghatározott szűrt listából választható ki.
- Lehetőség van megadni az alapítás időpontjára vonatkozó figyelést.
- A kitöltő programban kötelezően szükséges megadni, hogy átláthatósági szempontból melyik csoportba tartozik a pályázó. (Amennyiben nem törvény erejénél fogva átlátható szervezet, az átláthatósági nyilatkozat funkciót kötelező kitölteni, különben a rendszer nem engedi beküldeni a kérelmet)
- Amennyiben a Nemzeti Hatóság azt kéri, a kitöltő programban szükséges megadni a tulajdonosi szerkezetre vonatkozó adatokat is a Pályázó tulajdonosai és a Pályázó más vállalkozásai funkciókban különben a rendszer nem engedi beküldeni a kérelmet.
- A kitöltőprogram figyeli a projekt kezdő/záró dátumát, illetve a projektidőszak maximális hosszát.
- A rendszer kikényszeríti többek között, hogy a szükséges indikátorok, mérföldköveket tervezze meg a pályázó.
- A kitöltőprogramba beépítésre kerülnek a felhívásban meghatározott költségvetési korlátokra vonatkozó százalékos ellenőrzések, amennyiben a felhívás megállapít ilyet.
- Amennyiben a Nemzeti Hatóság kéri, a kitöltő programban szükséges megadni a reformhoz/beruházáshoz szükséges közbeszerzési eljárások összefoglalóját.
- Amennyiben a támogatási konstrukció tartalmaz, de minimis állami támogatás kategóriát, a kitöltő programban szükséges megadni a, de minimis támogatáshoz kapcsolódó adatokat a Csekély összegű nyilatkozat és a Csekély összegű támogatás funkciókban.
- Amennyiben a felhívás rendelkezik fajlagos költségekről, úgy a fajlagos költségek ellenőrzésére is lehetőség van.
- Amennyiben a Nemzeti Hatóság kéri, szükséges megadni a szervezet megelőző évekre vonatkozó gazdálkodási adatait. stb.
- A kitöltőprogramban továbbá szükséges rögzíteni a korábban a szervezet számára nyújtott uniós, illetve hazai forrásból nyújtott támogatásokat, ezzel is elkerülve a kettős finanszírozást.

Megvalósítás során

- egymásra épülő folyamatok logikai ellenőrzése (csak két példa)
 - nem folyósítható támogatás, amíg nem rendelkezik támogatási szerződéssel az ügyfél,
 - nem folyósítható támogatás, ha a kifizetés valamely okból a támogató által felfüggesztésre került.
- **elszámoló bizonylatok csak egy alkalommal kerülhetnek rögzítésre** (amennyiben a végső kedvezményezett ugyanazon elszámoló bizonylatot több alkalommal próbálná rögzíteni akár más projektekhez, a rendszert hibát jelez).

Az ellenőrzési módszerek eredményeként vagy nem végezhető el az adott tevékenység a hiba/hiányosság javítása nélkül (pl. nem nyújtható be a pályázat, vagy a kifizetési kérelem, vagy nem zárható le azok ellenőrzése), illetve figyelmeztető jelleg is lehetséges.

4.2.5 Monitoring Bizottság

A Nemzeti RRP rendelet szerint a Nemzeti Hatóság a helyi és regionális hatóságokkal, a szociális partnerekkel, a civil szervezetekkel, az ifjúsági szervezetekkel és más, az RRP végrehajtása szempontjából releváns érdekelt felekkel Monitoring Bizottságot hoz létre, amelynek titkárságát a Nemzeti Hatóság látja el.

A rendelet az RRF Monitoring Bizottság feladatait az alábbiak szerint határozza meg: [1] nyomon követi az RRP végrehajtását; [2] véleményezi a felhívások tervezetét, különös tekintettel a delegált tagok szakterületeit érintő kérdésekre; [3] megtárgyalja és véleményezi az RRP módosítására tett javaslatokat; [4] a tagok egyszerű többségének egyetértésével ajánlásokat tesz a Nemzeti Hatóság részére.

A rendelet leszögezi, hogy az RRF Monitoring Bizottság megkap minden RRP-t érintő, releváns információt. Ennek megfelelően az RRF MB tagok nevezetesen véleményezik és ajánlásokat tehetnek az RRP tartalmára, az RRP intézkedési lista módosítására. Továbbá a tagok tájékoztatást kapnak a Nemzeti Hatóságtól az RRP-ben szereplő beruházások, reformok megvalósítására vonatkozó mérföldkövek és célok teljesüléséről; a kapcsolatos adatszolgáltatások és a pénzügyi lehívások sikerességéről. A Nemzeti Hatóság a kommunikációs stratégia végrehajtásában elért eredményekről, az eredmények elemzéséről, a következő év során elvégzendő tájékoztatási és kommunikációs tevékenységekről legalább évente egyszer tájékoztatja az RRF MB-t. A Nemzeti Hatóság köteles az RRP végrehajtása során figyelembe venni és beszámolni arról, miként hasznosultak a tagok ajánlásai.

Az RRF MB felállításáról a Nemzeti Hatóság vezetője gondoskodik. Magyarország vállalt arra, hogy a civil társadalmat képviselő tagjait nyílt, átlátható és megkülönböztetéstől mentes kiválasztási eljárás keretében, szakértelem és érdemi eredmények alapján, objektív kritériumok mentén választja ki. A Nemzeti RRP rendelet szerint az RRF MB tagjainak legalább fele a kormánytól és az állami szervektől független civil szervezeteket képvisel, amelyek a következő területek közül egy vagy több területen igazoltan és kellően hosszú ideje tevékenykednek: [1] szociálpolitika, [2] oktatás, [3] munkaerőpiac, [4] egészségügy, [5] környezetvédelem, [6] éghajlatváltozás elleni küzdelem, [7] energia, [8] fenntartható fejlődés, [8] fenntartható közlekedés, [9] az alapvető jogok, [10] az egyenlő bánásmód és a megkülönböztetés mentesség előmozdítása, [11] átláthatóság, [12] korrupcióellenes küzdelem.

A Nemzeti Hatóság a Monitoring Bizottság összetételének meghatározásakor a civil társadalmi szervezetek képviselete tekintetében törekszik arra, hogy egyrészt az ernyőszervezetek felkérésével szélesítse a bevont civil társadalmi szervezetek körét, másrészt a civil társadalmi szervezetek meghívásával lehetőséget biztosítson széles körű nyilvános vitára.

Az RRF MB minden tagja azonos jogokkal és kötelezettségekkel rendelkezik.

Az RRF MB évente legalább kétszer ülésezik, és megkap minden, az RRP-ben szereplő intézkedések végrehajtásával kapcsolatos lényeges információt.

A Nemzeti RRP rendelet szerint az RRF MB működésének részletes szabályait a Nemzeti Hatóság vezetője által meghatározott és RRF MB által elfogadott ügyrend állapítja meg.

Az RRF Monitoring Bizottság tagjainak listája nyilvánosan elérhető lesz a palyazat.gov.hu oldalon azután, hogy a Nemzeti Hatóság pályázati úton, objektív kritériumok szerint kiválasztotta az RRF Monitoring Bizottság civil tagjait. A taglista véglegesítése után ül össze legközelebb a testület legkésőbb 2022. december 15-ig. Az RRF Monitoring Bizottság alakuló ülését 2021. november 3-án tartotta 45 fő részvételével, melyből 37 fő szavazati joggal rendelkező bizottsági tag volt jelen. (19 fő civil oldalról és 18 fő kormányzati oldalról). A Nemzeti Hatóság az RRF Monitoring Bizottság Ügyrendje szerint eljárva az ülést megelőzően biztosította a lehetőséget arra, hogy tagok véleményezzék a napirendi pontokhoz kapcsolódó anyagokat. A tagok észrevételeit a Nemzeti Hatóság átvezette a dokumentumokban. Az ülés során a tagok elfogadták Monitoring Bizottság ügyrendjét, döntöttek a Nemzeti RRP rendelet "Társadalmi konzultáció" alcímmel történő módosításáról, meghatározták az RRF Monitoring Bizottság létrehozásával kapcsolatos feladatokat és elfogadták a társadalmi egyeztetés stratégiai lépéseit is összefoglaló Konzultációs stratégiát.

A Nemzeti Hatóság vezetője tanácskozási joggal részt vesz az operatív programok és a Partnerségi Megállapodás Monitoring Bizottságainak munkájában. Ennek érdekében a 2021-2027 programozási időszakban az egyes európai uniós alapokból származó támogatások felhasználásának rendjéről szóló 256/2021. (V. 18.) Korm. rendelet 17. alcíme módosult. További biztosíték az együttműködésre, hogy a jegyzőkönyveket a Nemzeti Hatóság számára megküldi az adott OP Monitoring Bizottságának a Titkársága, amelyekről a Nemzeti Hatóság tájékoztatja az RRF Monitoring Bizottság tagjait. A Nemzeti Hatóság így értesül az RRF-et és az operatív programokat érintő közös témákról. Amennyiben szükséges, az Irányító Hatóságok és a Nemzeti Hatóság közösen megteszik a kettős finanszírozás elkerülését célzó lépéseket.

Az RRF Monitoring Bizottság kettős finanszírozással kapcsolatos tevékenységét a 3.2.2.2 fejezet bontja ki.

5. ELLENŐRZÉS ÉS AUDIT

Az ellenőrzés és audit az RRF kapcsán 3 szinten valósul meg:

1. szintű ellenőrzés – Nemzeti Hatóság/Lebonyolító szerv és Továbbadott támogatást kihelyező szerv

- **Nemzeti Hatóság:** végső kedvezményezettek/Továbbadott támogatást kihelyező szerv és Lebonyolító szervek ellenőrzését is végzi (ez utóbbiak bemutatását lásd részletesen: 5.1.1.4 és 5.1.1.5 fejezetekben),
- **Lebonyolító szerv, illetve a Továbbadott támogatást kihelyező szerv a saját végső kedvezményezettjeinek vonatkozásában** végez ellenőrzést

Az ellenőrzések formái a következők:

- ✓ FAIR-EUPR monitoring rendszerbe épített kontrollok – konzisztencia ellenőrzések (részletesen lásd a 4.2.4.40 fejezetben);
- ✓ Folyamatba épített dokumentum alapú ellenőrzések – ellenőrzési listák (részletesen lásd a 4.2.4.3);
- ✓ Helyszíni ellenőrzések (lásd 5.1.1.3).

2. szintű ellenőrzés: AUDIT - Nemzeti ellenőrzések szintjén (a Nemzeti Hatóságon kívüli hazai audit szerv által)

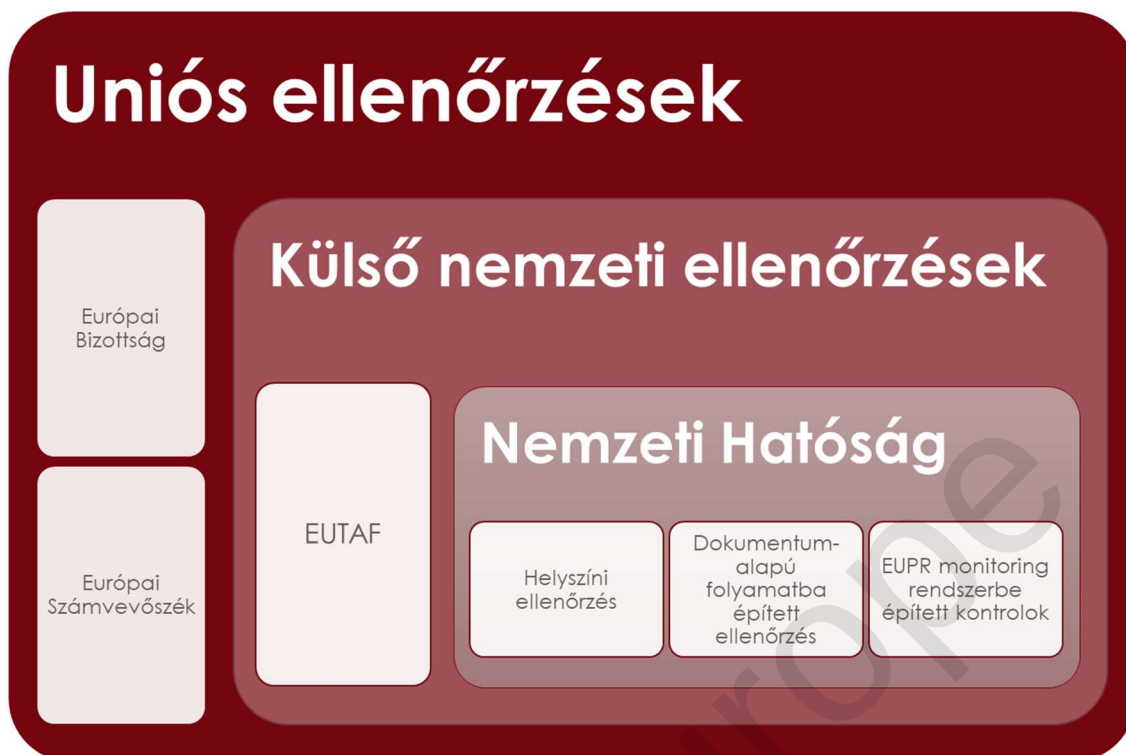
- EUTAF (Audit Hatóság)

3. Uniós szintű ellenőrzések szintjén - AUDIT:

- Európai Bizottság;
- Európai Számvevőszék.

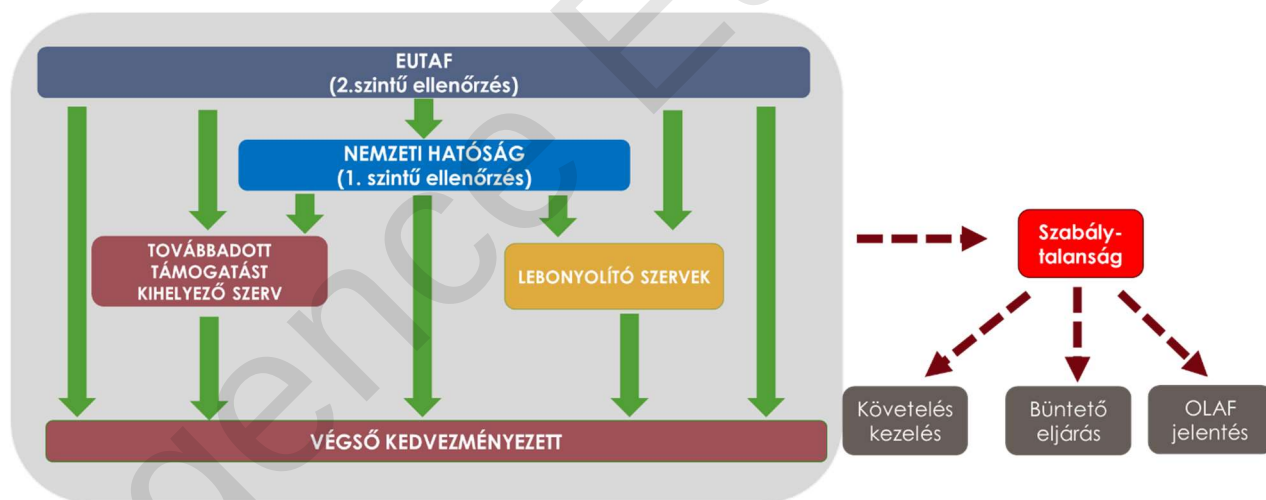
4. szintű ellenőrzés: kondicionalitási eljárás eredményeként beiktatott ellenőrző szervek

- **BEII (Belső Ellenőrzési és Integritási Igazgatóság):** összeférhetetlenségi nyilatkozatok ellenőrzése, lásd részletesen bemutatva a 4.1.5 fejezetben)
- **Integritás Hatóság:** közbeszerzések és összeférhetetlenség ellenőrzése, lásd bemutatva a 4. fejezetben.

6. ábra Az ellenőrzések szintjei

Az alábbi ábra összefoglalóan mutatja be a hazai ellenőrzések rendszerét és irányát.

7. ábra A hazai ellenőrzések rendszere az EU pénzügyi érdekeinek védelme érdekében

Az ábrán a zöld nyilak az ellenőrzés irányát mutatják. Amennyiben az ellenőrzések során szabálytalanság gyanúja merül fel, amely eredményezhet követeléskezelést (jogosulatlanul igénybe vett támogatás visszakövetelését). Ha a szabálytalanság az (EU) 2017/1371 irányelv 3. cikk (2) bekezdése szerinti csalásnak minősül, a nemzeti hatóság feljelentést tesz, amennyiben a szabálytalanság gyanúja beigazolódik. Továbbá a jelentéstételt indukáló szabálytalansági esetekről jelentés készül az OLAF felé. A részletszabályokat az alábbiakban mutatjuk be.

5.1 Ellenőrzés

5.1.1 Első szintű ellenőrzések

Az RRF Rendelet 22. cikke (1) bekezdés alapján hazánk biztosítja az RRF végrehajtása során, hogy minden megfelelő intézkedést megtegyen az Unió pénzügyi érdekeinek védelme

érdekében, valamint a csalás, a korrupció, a kettős finanszírozás és az összeférhetlenség megelőzésére, feltárására és korrekciójára vonatkozóan – az uniós és nemzeti jog alapján. Emellett biztosított a hatékony és eredményes belső kontrollrendszer, valamint a jogalap nélkül kifizetett vagy szabálytalanul felhasznált összegek visszafizettetése is¹⁶⁴. Ennek megvalósítása érdekében az alábbi dokumentum alapú ellenőrzéseket, monitoring rendszerbe épített konzisztencia ellenőrzéseket, illetve helyszíni ellenőrzéseket végzi el a Nemzeti Hatóság/Lebonyolító szerv/Továbbadott támogatást kihelyező szerv.

5.1.1.1. Dokumentum alapú ellenőrzések¹⁶⁵

A Nemzeti Hatóság, a Lebonyolító szervek és a Továbbadott támogatást kihelyező szervek az egyes eljárásrendi folyamatokban folyamatba épített dokumentum alapú ellenőrzést végeznek, melynek során ellenőrzési listákat alkalmaznak. Az ellenőrzési lista biztosítja, hogy mindazon szempontok ellenőrzésre kerülnek egy-egy folyamatlépés jóváhagyása előtt, amelyek szükségesek ahhoz, hogy meggyőződjenek arról, hogy a támogatott művelet végrehajtása összhangban volt a támogatási célokkal, jogszabályokkal, illetve, hogy a tervezett mérőföldkövek/célértékek megvalósultak, a vállalásokat teljesítették. A folyamat nem lép tovább ezen ellenőrzések nélkül.

A dokumentum alapú ellenőrzések a FAIR-EUPR rendszer segítségével megfelelőségi szempontrendszer alapján történnek a 4 szem elvének érvényesítése mellett. Kimenetek lehetnek: megfelelt, hiánypótlás, elutasítás.

Az ellenőrzési szempontok úgy kerültek kialakításra, hogy alkalmasak legyenek mind a formai, mind a tartalmi jellegű vizsgálatok elvégzésére.

Az alábbiakban példákat adunk az ellenőrzési lista szempontjaira főbb folyamatlépésenként:

1. Projektkiválasztás,
2. Szerződéskezelés,
3. Projektmegvalósítás,
4. Közbeszerzés ellenőrzés.

A kapacitások bemutatását lásd az 4.1.2 fejezetben.

5.1.1.1.1. Projektkiválasztás – Dokumentum alapú ellenőrzés

A támogatási kérelmet a végső kedvezményezett az **EPTK felületen** keresztül nyújtja be (a FAIR-EUPR rendszer pályázói felülete).

Jogosultsági ellenőrzés

A Nemzeti Hatóság a felhívásban szereplő jogosultsági szempontok szerint, **felhívásonként kialakított ellenőrzési lista alapján folytatja le a jogosultsági ellenőrzést, amelynek eredménye lehet megfelelt, hiánypótlás vagy elutasítás.**

Jogosultsági ellenőrzési szempontok

- **Átláthatósági nyilatkozat**
 - A törvény erejénél fogva átlátható szervezeteket a nemzeti vagyonról szóló 2011. évi CXCVI. törvény (Nvtv.) 3. § (1) bekezdés 1. pontja tartalmazza. Ezeknek a szervezeteknek nem kell átláthatósági nyilatkozatot kitölteniük a Támogatási Kérelemben, **minden más szervezetnek kötelezően ki kell töltenie**

¹⁶⁴ A tagállamok e célból igénybe vehetik állandó nemzeti költségvetési gazdálkodási rendszereiket.

¹⁶⁵ Lásd még a 4.2.4.3 fejezetben is

az átláthatósági nyilatkozatot, mert költségvetési támogatás csak átlátható szervezetnek nyújtható.¹⁶⁶

- Az Ávr. 50. §-a alapján a szervezet képviselője a nyilatkozatban foglaltak változása esetén arról haladéktalanul köteles a támogatót tájékoztatni.
- **Közhiteles adatok ellenőrzése**
 - **A közhiteles adatok összevetése a Támogatási Kérelemben szereplő adatokkal¹⁶⁷.**
 - A felhívásban szereplő jogosultsági feltételek megállapítása az OCCR, az OBH és a MÁK adatbázisa segítségével történik. Az EUPR rendelkezik közhiteles adatok lekérése funkcióval (lásd részletesen bemutatva: 4.2.4.1 fejezetben).
- **Benyújtott mellékletek ellenőrzése**
 - A támogatást igénylő számára előírt mellékletek hiánytalan benyújtásának ellenőrzése¹⁶⁸:
 - Megvalósíthatósági tanulmány vagy megalapozó dokumentum;
 - Aláírási címpéldány;
 - Meghatalmazás arról, hogy a támogatási kérelem aláírója és benyújtója jogosult eljárni a szervezet nevében (amennyiben releváns);
 - Nyilatkozat harmadik személy irányában fennálló kötelezettségről;
 - DNSH űrlap;
 - De minimis nyilatkozat (releváns esetben);

¹⁶⁶ 3. § (1) E törvény alkalmazásában

1. átlátható szervezet:

a) *az állam, a költségvetési szerv, a köztestület, a helyi önkormányzat, a nemzetiségi önkormányzat, a társulás, az egyházi jogi személy, az olyan gazdálkodó szervezet, amelyben az állam vagy a helyi önkormányzat külön-külön vagy együtt 100%-os részesedéssel rendelkezik, a nemzetközi szervezet, a külföldi állam, a külföldi helyhatóság, a külföldi állami vagy helyhatósági szerv és az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes állam szabályozott piacára bevezetett nyilvánosan működő részvénytársaság, b) az olyan belföldi vagy személy, vagy jogi személyiséggel nem rendelkező gazdálkodó szervezet, amely megfelel a következő feltételeknek:

ba) *tulajdonosi szerkezete, a pénzmossa és a terrorizmus finanszírozása megelőzéséről és megakadályozásáról szóló törvény szerint meghatározott tényleges tulajdonosa megismerhető,

bb) az Európai Unió tagállamában, az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes államban, a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet tagállamában vagy olyan államban rendelkezik adóilletőséggel, amellyel Magyarországnak a kettős adóztatás elkerüléséről szóló egyezménye van,

bc) nem minősül a társasági adóról és az osztalékadóról szóló törvény szerint meghatározott ellenőrzött külföldi társaságnak,

bd) a gazdálkodó szervezetben közvetlenül vagy közvetetten több mint 25%-os tulajdonnal, befolyással vagy szavazati joggal bíró jogi személy, jogi személyiséggel nem rendelkező gazdálkodó szervezet tekintetében a ba), bb) és bc) alpont szerinti feltételek fennállnak;

c) az a civil szervezet és a vízitársulat, amely megfelel a következő feltételeknek:

ca) vezető tisztségviselői megismerhetők,

cb) a civil szervezet és a vízitársulat, valamint ezek vezető tisztségviselői nem átlátható szervezetben nem rendelkeznek 25%-ot meghaladó részesedéssel,

cc) székhelye az Európai Unió tagállamában, az Európai Gazdasági Térségről szóló megállapodásban részes államban, a Gazdasági Együttműködési és Fejlesztési Szervezet tagállamában vagy olyan államban van, amellyel Magyarországnak a kettős adóztatás elkerüléséről szóló egyezménye van;

¹⁶⁷ Az EUPR adatkapcsolatait és azok funkcióját részletesen lásd a 3.2.2.1 fejezetben.

¹⁶⁸ A benyújtandó mellékletek köre felhívásonként változó, azt a felhívás szakmai tartalma határozza meg. Az itt felsorolt mellékletek jellemzően minden felhívásban relevánsak, de ezeken kívül egyéb mellékletek előírása is indokolt lehet.

- Ha közsféra szervezet részére a felhívás azonnali előleg kifizetését teszi lehetővé és a szervezet az azonnali előleget igényli, a Támogatási Kérelemmel egyidejűleg benyújtandó a támogatást igénylő részéről eljáró személyek jogosultságát igazoló dokumentumok, igazolás az elkülönített számlaszámról, valamint a 30 napnál nem régebbi köztartozás mentességről szóló NAV igazolás;
 - Konzorcium esetén a „Konzorciumi Együttműködési Megállapodás Támogatási Kérelem benyújtására” vagy a „Konzorciumi Együttműködési Megállapodás Támogatásban részesített projekt megvalósítására” dokumentum;
 - A piaci árhoz illeszkedő tervezés ellenőrzése érdekében a költségek alátámasztásául szolgáló dokumentumok (pl. indikatív árajánlat).
- Fentiekén túl egyéb jogosultsági szempont is megfogalmazható a felhívásban.

Tartalmi értékelés

A tartalmi értékelés során az értékelő munkatársak vizsgálják a Támogatási Kérelem **RRP-hez történő illeszkedését, a felhívásban rögzített műszaki-szakmai elvárásoknak való megfelelést, az uniós versenyjogi szempontból állami támogatásnak minősülő szabályoknak való megfelelést (releváns esetben) és a projekt ütemezését, költséghatékonyságát (piaci ár vizsgálat).**

A tartalmi értékelési szempontokat a felhívás tartalmazza. Az értékelés történhet belső értékelővel, állami projektértékelői szakértői rendszerből sorsolás útján kijelölt értékelővel¹⁶⁹ vagy az adott komponensért felelős minisztérium szakpolitikai felelőse által kijelölt külső értékelő bevonásával. Adott felhíváson belül belső, állami értékelő és külső értékelő együttes alkalmazása is lehetséges a szükséges, illetve rendelkezésre álló értékelő kapacitás függvényében.

Az értékelésben résztvevők végzettségük és szakmai tapasztalatuk alapján meghatározott tématerületeiknek megfelelően egységes keretrendszerben végzik értékelői munkájukat. Az állami projektértékelői rendszer biztosítja a hivatkozott értékelések objektív, átlátható és a piaci szereplők érdekeitől független elkészítését, koordinált felkészítésüket követően végzik. A Támogatási Kérelem tartalmi értékelését **fő szabály szerint két értékelő** végzi, kivéve az egyszerűsített eljárásrend esetén, mert ebben az esetben kizárólag mérlegelést nem igénylő szempontok (pl. KKV-k esetében ellenőrizhető gazdálkodási mutatók) mentén történik a kiválasztás, így ebben az esetben egy fő végzi az értékelést.

Támogatáshalmazozódás vizsgálata

A támogatáshalmazozódás vizsgálatot a **MÁK OTR** (ld. 4.2.4.1 fejezet) adatai, a támogatást igénylőnek a Támogatási Kérelem benyújtását megelőzően odaítélt, az igényelt csekély összegű **(de minimis) támogatásokról szóló nyilatkozata, valamint az EUPR-ben található adatok** alapján kell elvégezni.

Kettős finanszírozás kiszűrése

Mivel mind a kohéziós és strukturális alapokból finanszírozott projektek, mind az RRF reformok/beruházások végrehajtása a FAIR-EUPR rendszeren belül működik, a végrehajtás során rendszerszinten biztosított a két támogatási forrás szinergiájának folyamatos ellenőrzése, átfedéseinek kiszűrése, valamint a kettős finanszírozás elkerülése. A kettős finanszírozás

¹⁶⁹ Amennyiben az értékelés állami projektértékelők útján történik, az értékelői poolból csak olyan értékelők sorsolása lehetséges, akik az adott felhívás értékelési feladataihoz megfelelő végzettséggel és szakmai tapasztalattal rendelkeznek. A sorsolás ezen szempontok alapján paraméterezhető az informatikai rendszerben.

kockázatának kiszűrését támogatja továbbá az ARACHNE adatbányászati és kockázatértékelési eszköz használata (ld. 5.1.3 fejezetet).

Döntéshozatal

Az RRP intézkedési lista alapján a projektek kiválasztása történhet kiemelt eljárásrend keretében, vagy pályázati úton, utóbbi esetében standard vagy egyszerűsített kiválasztási eljárásrend alkalmazható. Az alkalmazott eljárásrendet a Felhívás tartalmazza. Egyszerűsített kiválasztási eljárásrend esetén csak mérlegelést nem igénylő értékelési szempont alkalmazható (objektíven ellenőrizhető pl. gazdasági mutatók megléte). Kiemelt kiválasztási eljárásrend abban az esetben alkalmazható, ha a felhívás végső kedvezményezettje egyértelműen azonosítható az RRP intézkedési lista alapján és a beruházás közfeladat vagy általános közérdekű feladat ellátására irányul és nemzetgazdasági érdeket szolgál.

Egyszerűsített kiválasztási eljárásrend esetén, mérlegelést nem igénylő kiválasztási szempontrendszer alkalmazásával az összesített értékelő táblázat (ÖÉT)¹⁷⁰ alapján a Nemzeti Hatóság vezetője dönt a Támogatási Kérelemről, az alapján, hogy a pályázat elérte-e az objektív szempontok alapján kiszámított minimum pontszámot vagy minősítést. Egyszerűsített kiválasztási eljárásrend alkalmazására akkor van lehetőség, ha a felhívás készítőinek megítélése szerint lehetséges kizárólag objektív szempontok megfogalmazása a kiválasztási eljárásban.

Standard és kiemelt kiválasztási eljárásrend esetén a Nemzeti Hatóság vezetője dönt a támogatási kérelmekről. Kiemelt kiválasztási eljárásrend kivételével, ha a felhívás úgy rendelkezik, a Nemzeti Hatóság döntés-előkészítő bizottságot hívhat össze a támogatási kérelmekről hozott döntés megalapozására. A támogatási kérelemről a nemzeti hatóság az összesített értékelő táblázat vagy – döntés-előkészítő bizottság összehívása esetén – a döntési javaslat alapján dönt.

Ha az adott Támogatási Kérelem megfelelt a támogathatósághoz szükséges minimális követelményeknek, de forráshiány miatt nem támogatható, a Nemzeti Hatóság **tartaléklistát képezhet**. Ha az adott felhívás keretében további forrás kiosztására nyílik lehetőség, illetve valamely támogatott projekt megvalósítása meghiúsul, támogatást elsődlegesen az e listán szereplő Támogatási Kérelmek kaphatnak. A döntésről történő tájékoztatást követően a támogatást igénylő jogosult a Támogatási Kérelemre vonatkozóan az értékelést megismerni. A Támogatást igénylő a kifogás intézményének keretein belül kérheti a kérelemre vonatkozó döntés felülvizsgálatát a Nemzeti RRP rendelet szabályinak megfelelően.

A támogatói döntés jóváhagyását követően a pályázatkezelésért felelős munkatársak az EUPR rendszerben rögzítik a döntést és annak részletes indoklását.

A jóváhagyott projektekre és végső kedvezményezettekre vonatkozó információk, valamint a pályázati eredmények a FAIR-EUPR-ben szereplő adatok alapján publikálásra kerülnek a támogatott projektkereső felületen¹⁷¹.

A támogatott projektek listájának közzététele megfelel az Európai Parlament és a Tanács (EU) 2019/1024 irányelvének¹⁷², azaz lehetőség van a támogatott projektekről szereplő adatok rendezésére, az abban való keresésre, kivonatolásra, összehasonlításra és újrafelhasználásra.

¹⁷⁰ Az összesített értékelő táblázat (ÖÉT) a Nemzeti Hatóság által a projektkiválasztás során a döntés meghozatalának előkészítése érdekében összeállított táblázat, amely tartalmazza többek között a döntésre előterjesztendő támogatási kérelmek listáját és a támogatási kérelmekre vonatkozó alapadatokat, legalább a támogatásra javasolt és elutasításra javasolt bontásban.

¹⁷¹ https://www.palyazat.gov.hu/tamogatott_projektkereso

¹⁷² EUR-Lex - 32019L1024 - HU - EUR-Lex (europa.eu)

A projekt kiválasztás szakaszában szükséges az ARACHNE kockázatelemzés futtatása a pályázó szervezetre vonatkozóan és annak meghatározása, hogy annak eredményeként szükséges-e további intézkedés. Ezen folyamat részleteinek kidolgozása folyamatban van.

5.1.1.1.2. Szerződéskezelés (szerződéskötés és módosítás) – Dokumentum alapú ellenőrzés

A támogatást igénylő/végső kedvezményezett és a Nemzeti Hatóság/Lebonyolító szerv/Továbbadott támogatást kihelyező szerv között **a támogatási jogviszony Támogatási Szerződéssel, vagy Támogatói Okirattal** jön létre.

A Támogatási Szerződés kötelező tartalmi elemei¹⁷³:

- a szerződő felek adatai,
- a szerződés tárgya (beleértve a projekt megvalósítási helyszínét, a finanszírozás formáját, az elszámolható költségeket, a költségvetés intenzitását),
- a projekt megvalósításának időbeli ütemezése,
- projekt által elérendő fejlesztések mérföldkövei, célértékei,
- a támogatási összeg mérföldkő szerinti bontása és a teljesítési ütemezése,
- az igényelhető előleg típusai és mértéke,
- a támogatás jogcíme,
- a biztosítékadási kötelezettség,
- a projekt műszaki-szakmai tartalma,
- a beszámolási kötelezettség,
- valamint az ezek nem megfelelő teljesülése esetén alkalmazandó jogkövetkezmények,
- valamint a korrupció ellenes záradék.

A Támogatási Szerződésben foglaltak be nem tartása esetén alkalmazandó jogkövetkezményeket a támogatási szerződés kötelező melléklete az „Általános Szerződési Feltételek a Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz keretében támogatásban részesített végső Kedvezményezettrel kötendő támogatási szerződéséhez” (ÁSZF), valamint a Nemzeti RRP rendelet szabályozza. Ezek szerint ilyen esetben szabálytalansági eljárás lefolytatása szükséges, amelynek kimenetei a következők lehetnek (részletesen ld. 5.1.2.1 fejezet):

- a támogatási összeg csökkentése és a jogosulatlanul igénybe vett támogatás visszakövetelése,
- a támogatási rendszerből történő kizárás,
- csalás esetén feljelentés tétel a büntetőszerveknél.

A szerződéskezelés során ellenőrzési lista szerinti dokumentum alapú ellenőrzés történik többek között a következőkre irányulóan:

- valamennyi szükséges dokumentum megfelelő formában és tartalommal felcsatolásra került-e a rendszerbe;
- annak vizsgálata, hogy a végső kedvezményezett nem áll jogerős végzéssel elrendelt felszámolási-, csőd-, végelszámolási- vagy egyéb - a megszüntetésére irányuló, jogszabályban meghatározott - eljárás alatt;
- annak vizsgálata, hogy a támogatói döntésben meghatározott, a szerződés megkötéséhez szükséges feltételeket a végső kedvezményezett teljesítette-e;
- a Támogatási Szerződés módosítása mérföldkő/célérték csökkentésére irányul-e. Ha igen, szükséges-e az európai uniós források felhasználásáért felelős miniszter tájékoztatása;

¹⁷³ A támogatási szerződés mintája elérhető: <https://www.palyazat.gov.hu/ltalnos-dokumentumok#>

- annak vizsgálata az EDES rendszer használatával, hogy az adott végső kedvezményezett támogatási rendszerből való kizárás hatálya alatt áll-e;
- ARACHNE kockázatelemzés futtatása eredményeként szükséges-e további intézkedés (e folyamat részleteinek kidolgozása folyamatban van).

Az ellenőrzés kimenete megfelelt, hiánypótlás, vagy elutasítás lehet, a négy szem elvének érvényesítése mellett.

A projekt mérföldkövekben vállalt célértékek kizárólag a Nemzeti Hatóság előzetes jóváhagyásával, azok csökkentése esetén kizárólag a támogatás arányos csökkentése mellett módosíthatók. Az RRP teljesülését veszélyeztető célérték módosításra irányuló szerződésmódosítás ügyében – tekintettel annak kiemelt jelentőségére – az európai uniós források felhasználásáért felelős miniszter dönt.

A pályázati rendszeren kívül megvalósuló terv szerinti mérföldkövek és célok végrehajtásáért felelős szervezeteket, valamint a terv szerinti mérföldkövek teljesítésének határidejét az RRP intézkedési lista 2. számú melléklete jelöli ki, a Nemzeti RRP rendelet alapján. Kiválasztásuk szakpolitikai elvek mentén valósul meg.

5.1.1.1.3. Projektmegvalósítás – Dokumentum alapú ellenőrzés

A projektmegvalósítás folyamat támogató informatikai rendszere szintén a FAIR-EUPR, illetve az EPTK. A végső kedvezményezett az EPTK rendszert, míg a Nemzeti Hatóság az EUPR rendszert használja a nyilvántartásra.

Az ellenőrzés szempontjait az EUPR-ben található, az EUTAF által a rendszerellenőrzés keretében minősítésre kerülő **ellenőrző listák** tartalmazzák (ld. 4.2.4.3 fejezet):

Az RRF forrásból nyújtott támogatás kezelésére a végső kedvezményezett köteles a MÁK-nál vezetett, projektenként **elkülönített pénzforgalmi számlát** (RRF lebonyolítási számla) nyitni és azt a projekt pénzügyi zárásáig fenntartani. A KKV körbe tartozó végső kedvezményezett esetében elegendő a végső kedvezményezett által kiválasztott banknál elkülönített pénzforgalmi alszámla biztosítása. Természetes személy, mint támogatást igénylő esetében elkülönített alszámla nyitása nem szükséges.

Ugyanaz a kifizetési bizonylat csak egyszer nyújtható be, erre a FAIR-EUPR automatizmus konzisztencia ellenőrzést végez az általa kezelt valamennyi programra vonatkozóan, ami a kettős finanszírozás elkerülésének egyik fontos garanciája.

A végső kedvezményezett

- csak az RRF lebonyolítási számláról fizetheti a projekt megvalósítása során felmerülő, támogatással érintett költségtételeket,
- és kizárólag a projekt megvalósításával kapcsolatban felmerülő, támogatással érintett költségtételeket fizetheti az RRF lebonyolítási számláról.¹⁷⁴

A végső kedvezményezett köteles továbbá **elkülönített számviteli nyilvántartást** vezetni az RRP végrehajtását szolgáló projektjének bevételei és kiadásai tekintetében.

Az előbbi intézkedések a kettős finanszírozás elkerülését célozzák.

Előlegigénylés és elszámolás

Az előleg támogatási előleg, fordított áfa-előleg vagy szállítói előleg lehet.

¹⁷⁴A fentiekben bemutatott RRF lebonyolítási számlára vonatkozó szabályozásoktól indokolt esetben a végső kedvezményezett a Nemzeti Hatóság engedélyével eltérhet.

Az előlegigénylést a végső kedvezményezett elektronikusan, az **EPTK rendszeren** keresztül nyújtja be.

A továbbadott támogatás támogatási előlegnek minősül, amelynek elszámolási terv szerinti felhasználását a Nemzeti Hatóság nyomon követi, kontrollálja és ellenőrzi.

Amennyiben az előlegigénylési kérelem hiánypótlás nélkül vagy a hiánypótlás után jóváhagyható és a végső kedvezményezettnek/szállítónak nincs köztartozása, a szerződéskezelésért és kifizetésekért felelős részleg gondoskodik a támogatás kifizetéséről az előlegigénylés beérkezésétől számított 15 napon belül.

Ha az előlegigénylés **sikertelen hiánypótlás** miatt elutasításra kerül, a végső kedvezményezett **ismételten benyújthat** előlegigénylést. **Jogosulatlanul igényelt előlegelőleg** esetén, az elutasítást követően a végső kedvezményezett újabb előlegigénylést **nem nyújthat be** szolgálva ezzel az EU pénzügyi érdekeinek védelmét.

Támogatási előleg a támogatott tevékenység elindításához és likviditásának biztosításához a támogatási szerződésben meghatározott összegben és mértékben nyújtható a végső kedvezményezett részére. Támogatási előleg csak a támogatási szerződésben utófinanszírozásuként rögzített elszámolható költség vonatkozásában igényelhető. Egyszeri elszámolás esetén támogatási előleg nem igényelhető. A támogatási előlegigénylés feltétele a korábban folyósított támogatási előleggel történő hiánytalan elszámolás.

A támogatási előleggel legkésőbb a záró kifizetési igénylésben el kell számolni oly módon, hogy a támogatási előleg teljes összege erejéig rendelkezésre álljon a végső kedvezményezett által kifizetési igénylés keretében benyújtott, alátámasztó dokumentumokkal igazolt és a Nemzeti Hatóság által elfogadott költség.

Az el nem számolt támogatási előleget a végső kedvezményezettől vissza kell követelni (ld. 5.1.2.2 fejezet).

A **szállítói előlegnyújtás** lényege, hogy a végső kedvezményezett által megbízott szállító (pl. az infrastrukturális fejlesztést kivitelező vállalkozás) költségeit a Támogató közvetlenül egyenlíti ki a szállító számára. Az intézkedéshez kapcsolódó felhívás műszaki-szakmai tartalma, jellemzői alapján kerül meghatározásra az, hogy van-e lehetőség szállítói finanszírozásra. Amennyiben lehetséges a szállítói finanszírozás, szállítói előleg is igényelhető.

Szállítói előleg esetében az **előlegigénylési kérelem** elengedhetetlen részét képezi

- a Támogató nevére szóló előleg-visszafizetési biztosíték (amennyiben releváns),
- a közbeszerzési eljárás ellenőrzése során kiállított támogató tartalmú jelentés/tanúsítvány,
- az önrész kifizetését igazoló bankszámlakivonat (amennyiben releváns),
- a szállítói előlegbekérő dokumentum,
- valamint a szállító és a végső kedvezményezett által aláírt – vállalkozási, megbízási, szolgáltatási, adásvételi, szállítási vagy egyéb – szerződés.

A szállító a szállítói előleggel a folyósítást követően kiállított **részszámlákban, illetve a végszámlában** számol el.

A fenti ellenőrzések és rendszerbe épített garanciák mind az EU pénzügyi érdekeinek védelmét szolgálják.

Kifizetési igénylés és elszámolás

A projekt során felmerült költségek finanszírozásához a végső kedvezményezett **kifizetési igénylés** keretében az **EPTK rendszeren** keresztül kérelmet nyújt be a Támogató felé.

Projekt mérföldköhöz kötött időközi kifizetési igénylés esetében a végső kedvezményezett köteles a projekt mérföldkövet követő 15 napon belül benyújtani a kifizetési igénylést. Ennek részeként **szakmai beszámolót** is szükséges benyújtani, melyben bemutatja a projekt addig elért műszaki-szakmai előrehaladását, eredményességét, valamint hatékonyságát.

A végső kedvezményezett az utolsó projekt mérföldkö elérése után a Támogatási Szerződésben meghatározott határidőig **záró kifizetési igénylést és záró beszámolót** nyújt be. Záró kifizetési igénylést akkor is be kell nyújtani, ha a végső kedvezményezett korábbi kifizetési igénylések keretében már a teljes megítélt támogatással elszámolt.

Az **elszámolható költségek körét** a felhívás tételesen ismerteti, összhangban az Elszámolhatósági útmutató 9. *Az elszámolható költségek részletes ismertetése* fejezetével¹⁷⁵. A költségelszámolás alapjául szolgáló egységarak **nem haladhatják meg a szokásos piaci árat, melynek ellenőrzését az árajánlatokkal történő alátámasztás, ill. az ár-összehasonlításra szakosodott internetes portálok használatával a kifizetési igénylést feldolgozó munkatársak végzik el.** Erről részletesen az Elszámolhatósági útmutató 2. *A piaci árnak való megfelelés* fejezete rendelkezik. A piaci árak ellenőrzésének rövid összefoglalását lásd a 4.1.5 fejezetben. A nyilvánvalóan piaci ár felett történt beszerzés esetén a Nemzeti Hatóság – a hatékony és eredményes pénzgazdálkodás elvével összhangban – köteles a benyújtott számlán szereplő elszámolható költséget csökkenteni. A piaci árat meghaladó beszerzés beazonosítása pl. azonos tárgyú és paraméterekkel rendelkező árajánlattal, független statisztikával vagy külső szakértő véleménye alapján történhet. A Nemzeti Hatóság minden esetben megvizsgálja a szokásos piaci ártól történő eltérés okát, költség csökkentésére csak ezt követően kerülhet sor.

A felhívásban előírtak szerint a végső kedvezményezett a kifizetési igénylésben elszámoló bizonylatot, összesítőt, flat rate átalány elszámoló bizonylatot vagy egységköltség alapú átalány elszámolás technikai bizonylatot nyújt be. Az elszámoló bizonylatokon túl mellékelnie szükséges a forrás felhasználását alátámasztó dokumentumokat is, ezek körét az Elszámolhatósági útmutató 10. *Dokumentum mátrix* fejezete tartalmazza. Az alátámasztó dokumentumok **eredeti** példányait szkennelt formában szükséges feltölteni az **EPTK rendszerbe** a kifizetési kérelem benyújtásakor, vagyis a Nemzeti Hatóság ellenőrzi a végső kedvezményezettek által az EPTK felületre rögzített adatok hitelességét. Minden elszámoló bizonylat ellenőrzésre kerül az alátámasztó dokumentációval együtt. Ez alól kivételt jelent az egyszerűsített elszámolási módok (pl. százalékos átalány, melyet az uniós rendelkezésekkel összhangban kerül alkalmazásra) és az összesítőn elszámolt bizonylatok, melyek helyszíni ellenőrzés során kerülnek ellenőrzésre mintavétel alapján. Az adatok hitelességének vizsgálata a FAIR-EUPR rendszerkapcsolatai által a közhiteles adatbázisok használatával kerülnek ellenőrzésre.

A dokumentum alapú ellenőrzés során a kifizetési igénylésben benyújtandó alátámasztó dokumentumok hitelesítést szolgáló ellenőrzési lista szerinti szempontokat kell ellenőrizni, különösen:

- a projekt Támogatási Szerződésének megfelelő fizikai és pénzügyi előrehaladását és azok összhangját,
- célokra/mérföldkövekre vonatkozó adatok megbízhatóságát, pontosságát, teljességét, hitelességét az alátámasztó dokumentumok és az ellenőrzési lista alapján,

¹⁷⁵ link: <https://www.palyazat.gov.hu/ltalnos-dokumentumok>

- azt, hogy a benyújtott számla valós költségeken alapul-e, a program keretében jóváhagyott projekt kapcsán merült-e fel, és megfelel-e a Támogatási Szerződésben vállalt kötelezettségeknek és szakmai célkitűzéseknek,
- szállítói finanszírozás esetén a végső kedvezményezett vagy a Támogatási Szerződésben megnevezett, a projekt végrehajtásában részt vevő kifizette-e a számla teljes összegének a támogatáson felüli részét, utófinanszírozás esetén a számla összegét,
- a teljesítés igazolását és megalapozottságát,
- a végső kedvezményezett köztartozás-mentességét a monitoring és információk rendszeren keresztül,
- a kettős finanszírozás elkerülésére vonatkozó előírások teljesülését,
- azt, hogy a benyújtott számlán szereplő teljesítés összhangban van-e a versenyeztetésre vonatkozó uniós és nemzeti előírásokkal,
- az elszámolásra benyújtott költségek szokásos piaci árak való megfelelését,
- a tájékoztatással és a nyilvánossággal kapcsolatos kötelezettségek teljesítését, a környezeti fenntarthatóság és az esélyegyenlőség, valamint a jelentős károkozás elkerülése követelményének érvényesítését,
- ARACHNE kockázatelemzés futtatása eredményeként van-e szükség további intézkedésre (e folyamat részletei kidolgozás alatt vannak)).

Az ellenőrzés kimenete lehet megfelelt, hiánypótlás, vagy elutasítás.

Ha az elszámolás jogosult és teljes, valamint a szakmai beszámoló is elfogadásra került, utalványozásra kerül a sor.

Amennyiben a kifizetési igénylés elutasításra kerül, és annak nem formai oka volt, a munkatárs köteles szabálytalansági gyanúbejelentést tenni. A Nemzeti Hatóság a szabálytalansági gyanúval érintett projekthez kapcsolódóan a szabálytalanság kezelési eljárás szerint jár el (részletesen lásd 5.1.2.1 fejezet) és a kifizetést felfüggesztheti, ha a kifizetés szabálytalanság megállapítása esetén veszélyeztetné a szabálytalansággal érintett összeg behajtását.

5.1.1.1.4. Közbeszerzések ellenőrzése – Dokumentum alapú ellenőrzés

Az Európai Parlament és a Tanács a közbeszerzésről és a 2004/18/EK **irányelv** hatályon kívül helyezéséről szóló 2014/24/EU irányelve (2014. február 26.) szerint a közbeszerzési szerződések tagállami hatóságok által vagy nevében történő odaítélésének meg kell felelnie az EUMSZ alapelveinek is.

Hazánkban a Kbt. 5-7. §-ai határozzák meg a közbeszerzésre kötelezettek körét. Az alkalmazandó eljárásrend a közbeszerzés tárgya és becsült értéke alapján határozható meg.

Magyarország az Európai Unió tagállamaként köteles közbeszerzési jogát teljes mértékben összhangban tartani az Európai Unió közbeszerzési joganyagával. A hazai közbeszerzési eljárások tehát az Európai Unió jogszabályaival összhangban kerülnek lefolytatásra. Az értékhatárok rendszeresen felülvizsgálatra, szükség esetén kiigazításra kerülnek. A Kbt. 15. § (2) bekezdése szerint az uniós értékhatárokat időszakonként az Európai Bizottság állapítja meg és teszi közzé az Európai Unió Hivatalos Lapjában. A nemzeti értékhatárt pedig az adott évre vonatkozó költségvetési törvény rögzíti.

A Közbeszerzési Hatóság (a továbbiakban: KH), mint az Országgyűlés felügyelete alatt álló – autonóm államigazgatási szervként működő központi költségvetési szerv - teszi közzé a Kbt. 15. § (5) bekezdés alapján az uniós, nemzeti, valamint a Kbt. 19. § (4) bekezdés a) pontjában meghatározott értékhatárokat. A közzététel minden év elején megvalósul és nyilvánosan elérhető a KH (www.kozbeszerzes.hu).

Az RRF források felhasználásával megvalósított eljárások ellenőrzése

A közbeszerzések ellenőrzése során markánsan elkülönül a **végrehajtói, ellenőrzési és jogorvoslati** szint, külön szervezeti egységenként. Az RRF források felhasználásával és az RRP végrehajtásával kapcsolatos ellenőrzési tevékenység a **teljes végrehajtói folyamatot** lefedi, hiszen magában foglalja a műszaki-szakmai, ágazati specifikus és támogatás-specifikus ellenőrzéseket is.

Az RRF keretében megvalósuló közbeszerzési eljárások, valamint megkötendő, vagy megkötött szerződések ellenőrzése a Nemzeti RRP rendelet közbeszerzési eljárások ellenőrzésére vonatkozó rendelkezései alapján történik.

Az ellenőrzések célja a dokumentumok **minőségbiztosítása**, a **verseny** és a **szakmaiság előmozdítása**, valamint a beszerzések során bekövetkező **szabálytalanságok, jogsértések hatékony megelőzése, feltárása**. Az ellenőrzési folyamatban a Nemzeti Hatóság, és a közbeszerzésekért felelős miniszter által kijelölt szervezeti egység, a Miniszterelnökség Közbeszerzési Felügyeleti Főosztálya (a továbbiakban: ME KFF) vesz részt.

Ahol a Nemzeti RRP rendelet közbeszerzésekért felelős minisztert említ, ott az általa kijelölt szervezeti egységet, az ME KFF-et kell érteni. Az ME KFF feladatellátása során funkcionálisan független, döntései meghozatalában nem utasítható.

A Nemzeti Hatóság feladata a közbeszerzési eljárások támogathatósági, elszámolhatósági és műszaki – bizonyos esetekben **közbeszerzési elszámolhatósági**¹⁷⁶ – szempontú ellenőrzése, az ehhez tartozó feladatok dokumentálásáról való gondoskodás a monitoring és információs rendszerben, ill. különböző adatszolgáltatási feladatok teljesítése.

Az ME KFF feladatait az ME SZMSZ határozza meg, mely alapján többek között:

- elvégzi a közbeszerzési eljárások **közbeszerzési elszámolhatósági** megfelelőségének ellenőrzését, azokról írásbeli véleményt készít;
- írásbeli véleményt készít a végső kedvezményezettek és a nyertes ajánlattevők között létrejött szerződések módosításának jogszerűségéről, megalapozottságáról;
- nyilvántartást vezet a közbeszerzési eljárásokról;
- gyűjti és nyilvántartja a végső kedvezményezettek eljárásainak ellenőrzése során benyújtott dokumentumokat;
- figyelemmel kíséri a közbeszerzés ellenőrzési tevékenység során használt informatikai rendszer működését, és annak alkalmazásával kapcsolatban szakmai támogatást nyújt a Nemzeti Hatóság irányítása alá tartozó szervezeti egységeknek.

A Nemzeti RRP rendelet értelmében a közbeszerzési eljárások ellenőrzésének rendszere:

A közbeszerzési eljárások ellenőrzése támogathatósági, elszámolhatósági, műszaki, valamint közbeszerzési elszámolhatósági szempontból történik. A ME KFF és a Nemzeti Hatóság által közösen végzett ellenőrzések során a ME KFF kizárólag közbeszerzési elszámolhatósági vizsgálatot végez, míg a Nemzeti Hatóság vizsgálata a támogathatósági, elszámolhatósági és műszaki szempontokra terjed ki. Azon esetekben, amikor az ME KFF nem vesz részt az ellenőrzésben, a Nemzeti Hatóság feladatát képezi valamennyi ellenőrzési

¹⁷⁶ közbeszerzési elszámolhatósági szempontú ellenőrzés: közbeszerzési-jogi szempontú vizsgálat, amely magában foglalja az eljárás közbeszerzési szabályokkal és alapelvekkel való összhangjának ellenőrzését. Vizsgálat alá kerül többek között, hogy a jogszabályokat minden tekintetben megfelelően alkalmazza-e az ajánlatkérő, minden előírás szerepel-e és megfelelően szerepel-e a közbeszerzési dokumentumokban, érvényesülnek-e a közbeszerzési alapelvek. Az ellenőrzés során az ellenőrző szervezet konkrét előírásokat is megfogalmazhat az eljárásra vonatkozóan, például előírhatja, hogy az ajánlatkérő hogyan módosítsa az értékelési szempontokat, mekkora súlyszámot alkalmazzon, mi legyen az értékelési módja stb.

szempont vizsgálata. Az ellenőrzés egyes területei jól elkülöníthetők egymástól, így az ellenőrzést végző szervek felelőssége egyértelműen meghatározható.

Az ellenőrzés az alábbi területeken valósul meg:

1. közbeszerzési eljárás;
2. közbeszerzési eljárás alapján megkötött szerződés módosítása;
3. keretmegállapodás megkötésére irányuló közbeszerzési eljárás.
4. keretmegállapodás alapján megvalósított közbeszerzési eljárás;
5. Dinamikus Beszerzési Rendszer (a továbbiakban: DBR) létrehozására irányuló eljárás, valamint DBR módosítása;
6. DBR alapján megkötött szerződés;
7. előminősítési rendszer létrehozása és módosítása.

Az ellenőrzés formája lehet:

1. előzetes (ex ante) ellenőrzés
2. utóellenőrzés (ex post)

1. Előzetes (ex ante) ellenőrzés:

Előzetes ellenőrzés az alábbi eljárások esetén valósul meg:

- a) Az uniós értékhatárokat elérő vagy meghaladó becsült értékű közbeszerzési eljárások, valamint az építési beruházás, építési koncesszió esetén a háromszázmillió forintot elérő vagy meghaladó becsült értékű közbeszerzési eljárások ellenőrzése

Az ellenőrzés alapvetően **két részre** osztható:

- az eljárás megindítását megelőző ellenőrzés;
- az eljárás eredményének kihirdetése előtti ellenőrzés.

Eljárás megindítását megelőző ellenőrzés:

A végső kedvezményezett a közbeszerzési eljárás megindítását megelőzően kezdeményezi a Nemzeti Hatóság és ezzel egyidejűleg az ME KFF előzetes ellenőrzését (a közbeszerzési dokumentumok és az egyéb, ellenőrzéshez szükséges dokumentumok megküldésével). A Nemzeti Hatóság és az ME KFF ellenőrzése egyidejűleg, de eltérő szempontok alapján történik.

A **Nemzeti Hatóság** a dokumentációt **támogathatósági, elszámolhatósági és műszaki** szempontból vizsgálja meg, mely ellenőrzés eredményéről nyilatkozatot állít ki. A nyilatkozat lehet támogató, feltétellel támogató vagy nem támogató tartalmú.

A Nemzeti Hatóság ellenőrzésével párhuzamosan az **ME KFF** is ellenőrzi a dokumentumokat, de kizárólag **közbeszerzési elszámolhatósági** szempontból. Az ellenőrzés eredményéről a közbeszerzési eljárás megindítására vonatkozó tanúsítványt állít ki. Az ME KFF támogató vagy feltétellel támogató tartalmú tanúsítványa kiállításának feltétele a Nemzeti Hatóság támogató, vagy feltétellel támogató tartalmú nyilatkozatának rendelkezésre állása.

A végső kedvezményezett a közbeszerzési eljárást akkor indíthatja meg, ha rendelkezésére áll a Nemzeti Hatóság támogató vagy feltétellel támogató tartalmú nyilatkozata és az ME KFF támogató, vagy feltétellel támogató tartalmú tanúsítványa.

Az eljárás eredményének kihirdetése előtti ellenőrzés:

A végső kedvezményezett a közbeszerzési eljárás megindítását követően megküldi a Nemzeti Hatóság és az ME KFF részére a végleges közbeszerzési dokumentumokat. Az ME KFF a közbeszerzési eljárást a közbeszerzési eljárás során keletkezett dokumentumok vizsgálatával ellenőrzi. Az ME KFF dönt a dokumentumok jóváhagyásáról vagy felhívja a végső

kedvezményezettet azok javítására. A végső kedvezményezett a közbeszerzési eljárás során az eljárási cselekményekről haladéktalanul, írásban tájékoztatja a Nemzeti Hatóságot és az ME KFF-et.

Az **ME KFF** az összegzésnek a gazdasági szereplők részére történő megküldését megelőzően elvégzi a közbeszerzési eljárás során keletkezett dokumentumok **közbeszerzési elszámolhatósági ellenőrzését**, melyről záró tanúsítványt állít ki.

A végső kedvezményezett a közbeszerzési eljárást lezáró döntését – több szakaszból álló eljárás esetén az eljárás részvételi szakaszát lezáró döntését – akkor hozhatja meg, ha az ME KFF az eljárás lefolytatását ellenőrizte és erről közbeszerzési záró tanúsítványt állított ki.

A végső kedvezményezett részére támogatás – a támogatási előleg kivételével - akkor fizethető ki, ha az ME KFF a közbeszerzési eljárásra vonatkozóan támogató vagy feltétellel támogató tartalmú, az eljárás megindítására vonatkozó tanúsítványt, támogató tartalmú közbeszerzési záró tanúsítványt, valamint a Nemzeti Hatóság támogató tartalmú nyilatkozatot állított ki.

Ha a kedvezményezett megszegte az előzetes ellenőrzés megindítására vonatkozó, során a jogszabályban előírt kötelezettségeit, vagy ha azt jogszabály lehetővé teszi, a közbeszerzési eljárás során keletkezett dokumentumokat a Nemzeti Hatóság és az ME KFF utóellenőrzés (lásd 2. pont) keretében ellenőrzi

b) Az előminősítési rendszerhez kapcsolódó ellenőrzés

A közszolgáltatók részére a közszolgáltatók közbeszerzéseire vonatkozó sajátos közbeszerzési szabályokról szóló 307/2015. (X. 27.) Korm. rendelet – a 2014/25/EU irányelv 77. cikkében foglaltakkal összhangban – lehetőséget biztosít arra, hogy a gazdasági szereplők előminősítésére szolgáló rendszert hozzanak létre és működtessenek, amelynek célja, hogy meghatározott közbeszerzések megvalósítása érdekében lefolytatandó eljárásokban részvételre jogosultakat előre kiválasszák.

Az előminősítési rendszer létrehozásának, valamint módosításának ellenőrzésére a közbeszerzési eljárás becsült értékétől függetlenül előzetesen kerül sor az a) pontban leírtak szerint, tehát az előzetes ellenőrzés során a **Nemzeti Hatóság támogathatósági, elszámolhatósági és műszaki** szempontból, az **ME KFF közbeszerzési elszámolhatósági** szempontból vizsgálja meg a dokumentációt.

Az **ME KFF közbeszerzési elszámolhatósági** szempontból megvizsgálja továbbá az előminősítési rendszer fennállása alatt benyújtott valamennyi, az előminősítési listára történő felvétel iránti kérelemmel kapcsolatos ajánlatkérői döntést. A vizsgálatra ugyancsak előzetesen, az előminősítési rendszerhez történő csatlakozásról szóló döntést megelőzően kerül sor, melyről az ME KFF tanúsítványt állít ki.

c) Keretmegállapodáshoz kapcsolódó ellenőrzés

A keretmegállapodás megkötésére irányuló közbeszerzési eljárás a) pontban leírtak szerinti előzetes ellenőrzésére abban az esetben kerül sor, ha az eljárás becsült értéke az uniós értékhatárokat, valamint építési beruházás, építési koncesszió esetén a háromszázmillió forintot eléri vagy meghaladja.

Amennyiben a keretmegállapodás megkötésére irányuló közbeszerzési eljárás ezen értékhatárokat nem éri el, továbbá a keretmegállapodás alkalmazásával létrejövő, konkrét beszerzési igény kielégítésére szolgáló közbeszerzés esetén – annak értékétől függetlenül – az utóellenőrzés szabályai alkalmazandóak.

d) DBR-hez kapcsolódó ellenőrzés

A DBR létrehozására irányuló eljárás, valamint a DBR módosítása ellenőrzésére a közbeszerzési eljárás becsült értékétől függetlenül az előzetes ellenőrzés – a) pontban ismertetett – szabályait kell alkalmazni, míg a DBR alapján megkötött szerződések ellenőrzése vonatkozásában a Nemzeti Hatóság, majd az ME KFF utóellenőrzést folytat le.

- e) Az uniós értékhatárokat elérő vagy meghaladó becsült értékű, valamint az építési beruházás, építési koncesszió esetén a háromszáz millió forintot elérő vagy meghaladó becsült értékű közbeszerzési eljárás eredményeként megkötött szerződés módosításának ellenőrzése

A szerződésmódosítások ellenőrzése főszabály szerint utóellenőrzés keretében történik, ugyanakkor az uniós értékhatárokat elérő vagy meghaladó becsült értékű, valamint az építési beruházás, építési koncesszió esetén a háromszáz millió forintot elérő vagy meghaladó becsült értékű közbeszerzési eljárás eredményeként megkötött szerződés módosítása esetén a **végso kedvezményezett kezdeményezheti** a szerződésmódosítás előzetes ellenőrzését a Nemzeti Hatóságnál és az ME KFF-nél. Előzetes ellenőrzés kezdeményezése esetén a végso kedvezményezett megküldi a szerződést, a szerződésmódosítás tervezetét és a szerződésmódosítás jogszerűségét alátámasztó dokumentumokat a Nemzeti Hatóság és az ME KFF részére.

A **Nemzeti Hatóság** a szerződésmódosítás dokumentumainak támogathatósági, **elszámolhatósági** és **műszaki** szempontú ellenőrzését végzi, melyről nyilatkozatot állít ki, míg az **ME KFF** a dokumentumok **közbeszerzési elszámolhatósági** ellenőrzésének elvégzését követően az ellenőrzés eredményéről tanúsítványt állít ki.

2. Utóellenőrzés (ex post)

Utóellenőrzés az alábbi eljárások esetén valósul meg:

- a) Az uniós értékhatárokat el nem érő becsült értékű, valamint az építési beruházás, építési koncesszió esetén a háromszázmillió forintot el nem érő becsült értékű közbeszerzési eljárások ellenőrzése

A végso kedvezményezett az ajánlatok elbírálásáról szóló írásbeli összegezés megküldését követően megküldi a közbeszerzési eljárás során keletkezett összes dokumentumot a Nemzeti Hatóság részére.

Az ellenőrzést kizárólag a **Nemzeti Hatóság** végzi **közbeszerzési elszámolhatósági, támogathatósági, elszámolhatósági** és **műszaki szempontú** utóellenőrzés keretében.

A Nemzeti Hatóság az ellenőrzés eredményéről utóellenőrzési jelentést állít ki.

A végso kedvezményezett részére támogatás – a támogatási előleg kifizetése kivételével – csak a támogató tartalmú utóellenőrzési jelentés megléte esetén fizethető ki.

- b) A közbeszerzési eljárás eredményeként megkötött szerződés módosításának ellenőrzése
ba) Az uniós értékhatárokat el nem érő becsült értékű, valamint építési beruházás, építési koncesszió esetén a háromszázmillió forintot el nem érő becsült értékű közbeszerzési eljárás eredményeként megkötött szerződés módosításának ellenőrzése (Nemzeti Hatóság):

A végso kedvezményezett a szerződést, a szerződésmódosítást és a szerződésmódosítás jogszerűségét alátámasztó dokumentumokat a szerződésmódosítást követően megküldi a Nemzeti Hatóság részére. A Nemzeti Hatóság folytatja le az utóellenőrzést valamennyi szempont szerint, melyről jelentést állít ki.

bb) Az uniós értékhatárokat elérő vagy meghaladó becsült értékű, valamint építési beruházás, építési koncesszió esetén a háromszáz millió forintot elérő vagy meghaladó

becsült értékű közbeszerzési eljárás eredményeként megkötött szerződés módosításának ellenőrzése (Nemzeti Hatóság + ME KFF):

A végső kedvezményezett a szerződést, a szerződésmódosítást és a szerződésmódosítás jogszerűségét alátámasztó dokumentumokat a szerződésmódosítást követően megküldi a Nemzeti Hatóság részére utóellenőrzés céljából.

A **Nemzeti Hatóság** a dokumentumok kézhezvételét követően elvégzi azok **támogathatósági, elszámolhatósági és műszaki** szempontú ellenőrzését és megküldi a végső kedvezményezett részére az ellenőrzés eredményéről szóló nyilatkozatát.

A végső kedvezményezett a Nemzeti Hatóság végleges nyilatkozatának kézhezvételét követően haladéktalanul kezdeményezi a dokumentumok ME KFF általi utóellenőrzését. Az **ME KFF** a közbeszerzési dokumentumok kézhezvételét követően elvégzi azok **közbeszerzési elszámolhatósági** ellenőrzését és megküldi a végső kedvezményezett, valamint a Nemzeti Hatóság részére az ellenőrzés eredményéről szóló jelentést.

A szerződésmódosítással érintett támogatás, a fenti nyilatkozat, illetve jelentés támogató tartalommal való kibocsátása esetén fizethető ki.

A fent leírtakból jól látható, hogy az előzetes ellenőrzés több körös ellenőrzési folyamatot foglal magába, ezzel is biztosítva a nagy értékű közbeszerzések esetén azt, hogy a döntéshozatal előtt felmerülő, és még reparálható szabálytalanságok kiszűrésre kerüljenek.

Mind az előzetes ellenőrzés, mind pedig az utóellenőrzés esetében a közbeszerzési eljárás során keletkezett összes dokumentum vizsgálata – előzetes ellenőrzés esetén több lépcsőben – megtörténik, ezáltal az ellenőrzés teljeskörűsége biztosított.

Szabálytalansági eljárás, szabálytalansági döntés, jogorvoslat

Ha a végső kedvezményezett a fenti ellenőrzéseket nem vagy nem határidőben kezdeményezi, a Nemzeti Hatóság az erről való tudomásszerzést követően a végső kedvezményezett ellen szabálytalansági eljárást indít vagy szabálytalansági eljárás lefolytatása nélkül szabálytalansági döntést hoz.

A szabálytalansági eljárás lefolytatásáért tehát a Nemzeti Hatóság felelős. A gyanút bárki írásban bejelentheti a Nemzeti Hatóságnál, illetve Lebonyolító szerv kijelölése esetén a Lebonyolító szervnél. A szabálytalansági eljáráshoz kapcsolódó folyamatok a 5.1.2.1 fejezetben részletesen bemutatásra kerülnek.

Az ellenőrzések lefolytatása kapcsán bemutatott szereplők a végrehajtás során működnek közre az ellenőrzésekben.

A Gazdasági Versenyhivatal (a továbbiakban: GVH), a KDB, illetve a KH ebben a folyamatban közvetlenül nem vesznek részt, feladatkörükből adódóan teljesen más kontextusban (tehát nem támogatathatósági szempontból és nem a támogatás okán) végeznek ellenőrzéseket, illetve folytatnak le jogorvoslati eljárást.

Jogorvoslati eljárás:

A jogorvoslati eljárást a Kbt. XXI. Jogorvoslati eljárás szabályai c. fejezete szabályozza részletesen.

Magyarországon a közbeszerzési jogsértések kivizsgálása, jogorvoslati eljárás lefolytatása a KDB hatáskörébe tartozik, vagyis a KDB minden közbeszerzésekkel kapcsolatos jogsértés esetén jogosult eljárni.

Az ellenőrző szervek nem rendelkeznek a fenti jogkörrel.

A KDB autonóm államigazgatási szervként működő független, országos hatáskörrel rendelkező központi költségvetési szerv. A KDB eljárása kérelemre vagy hivatalból indul.

A jogorvoslati kérelemnek tartalmaznia kell többek között a jogsértőnek vélt eljárási cselekményt, magatartást, döntést vagy mulasztást a megsértett jogszabályi rendelkezések megjelölésével, valamint a KDB döntésére irányuló indítványt és annak indokait.

Jogorvoslati eljárást a Kbt. 148. § (1) bekezdés szerint a KDB hivatalból is indíthat.

Hivatalból eljárást az alábbiak kezdeményezhetnek:

- a) a KH elnöke;
- b) az ÁSZ;
- c) a kormányzati ellenőrzési szerv;
- d) a helyi önkormányzatok törvényességi felügyeletéért felelős szerv;
- e) a MÁK;
- f) az alapvető jogok biztosa;
- g) a közbeszerzéshez támogatást nyújtó, illetve a támogatás felhasználásában jogszabály alapján közreműködő szervezet;
- h) a Kormány által kijelölt központi beszerző szerv;
- i) a GVH;
- j) az európai támogatásokat auditáló szerv;
- k) az állami vagyon felügyeletéért felelős miniszter;
- l) az ügyész;
- m) a közbeszerzésekért felelős miniszter;
- n) az európai uniós források felhasználásáért felelős miniszter.

Amennyiben a közbeszerzési eljárások ellenőrzése során felmerül a közbeszerzési jogszabályok megsértése, a Nemzeti Hatóság vagy a közbeszerzésekért felelős miniszter is kezdeményezheti a KDB hivatalból történő eljárását.

A KDB hatáskörét a Kbt. 145. § (2)-(4) bekezdései határozzák meg. Feladatai során többek között engedélyezheti szerződések megkötését, ajánlatkérői döntéseket semmisíthet meg, jogsértést és szerződések semmisségét állapíthatja meg, bírságot szab. Döntését a hozzá benyújtott iratok alapján, tárgyalás nélkül hozza meg, vagy nyilvános tárgyalást tart, ahol tanúkat is meghallgathat. A KDB végső döntésének meghozataláig ideiglenes intézkedéseket tehet a jogszabálysértő helyzet kezelésére, és kezdeményezheti az Európai Bíróság döntéshozatali eljárását is.

A KDB fő szabály szerint 3 közbeszerzési biztosból álló tanácsban jár el. A KDB elnöke jelöli ki az eljáró tanács tagjait és elnökét. Az eljáró tanács tagjait úgy kell kijelölni, hogy legalább két tagnak jogi szakvizsgával, legalább egy tagnak – európai uniós támogatással érintett közbeszerzési ügy esetén – az európai uniós támogatásból megvalósuló beszerzésekkel kapcsolatos tapasztalattal, további egy tagnak az ügy tárgyával leginkább összefüggő egyetemi vagy főiskolai végzettséggel kell rendelkeznie.

A közbeszerzési biztosok döntéshozataluk során függetlenek, a jogszabályok alapján meggyőződésüknek megfelelően döntenek, döntéseik meghozatalával kapcsolatban nem befolyásolhatók és nem utasíthatók.

A KDB függetlenségének érvényre juttatása érdekében a Kbt. számos összeférhetetlenségi szabályt fogalmaz meg a közbeszerzési biztosokkal kapcsolatban, így többek között:

a) a közbeszerzési biztos más megbízást nem fogadhat el, más kereső foglalkozást nem folytathat, nem lehet gazdasági társaságban személyes közreműködésre kötelezett tag, vezető tisztségviselő, felügyelőbizottsági tag. Ez alól kivételt képez a tudományos, oktatói, művészeti, lektori, szerkesztői, jogi oltalom alá eső szellemi tevékenység és a nevelőszülői foglalkoztatási jogviszony;

b) nem lehet közbeszerzési biztos, aki országgyűlési, helyi önkormányzati képviselő, nemzetiségi szószóló, polgármester, illetve kamarai tisztségviselő, valamint aki gazdasági társaságban 25%-nál, illetve huszonötmillió forintnál nagyobb tulajdoni részesedéssel rendelkezik.

A KH által végzett ellenőrzések:

A KH jogszabályban meghatározott feladata többek között a közbeszerzési eljárások eredményeként megkötött szerződések teljesítésének és módosításának ellenőrzése, a hirdetményellenőrzési feladatok ellátása, valamint a törvényességi ellenőrzési jogkör gyakorlása a hirdetmény nélküli tárgyalásos eljárások tekintetében¹⁷⁷.

A KH által ellátott ellenőrzések – eltérő céljukra tekintettel – közvetlenül nem kapcsolódnak az uniós források felhasználáshoz, azokat értékhatártól és a felhasználni kívánt forrástól függetlenül látja el közbeszerzési jogi megfelelési szempontból.

A hirdetményellenőrzést a külön a közbeszerzési hirdetményekre vonatkozó uniós szabályrendszernek való megfelelés teszi szükségessé (hirdetmények megfelelő adattartalommal történő összeállítása, közzététele a TED-en stb.). A szerződések teljesítése és módosítása ellenőrzését az átláthatóság, továbbá a részekre bontás tilalmára és a szerződésmódosításra vonatkozó szigorú szabályok betartása, valamint a szerződésben foglaltak tényleges megvalósulásának biztosítása indokolja. A hirdetmény nélküli tárgyalásos eljárások jogalapjának ellenőrzése mögött pedig az ilyen, a verseny kizárására alkalmas eljárástípusok megalapozatlan alkalmazásának visszaszorítása áll.

A GVH által folytatott ellenőrzés:

A GVH feladata a gazdasági verseny védelme érdekében a versenyjogsértések, így különösen a versenyt korlátozó megállapodások felderítése, az úgy tényállásának tisztázása.

Látható tehát, hogy a GVH ellenőrzési tevékenysége nem kifejezetten a közbeszerzési eljárások lefolytatásával kapcsolatos, illetve nem kizárólag a közbeszerzéseket érintő versenyjogi jogsértések kivizsgálására irányul. A GVH által folytatott ellenőrzéseknek továbbá nem célja az uniós források felhasználása jogszerűségének vizsgálata.

A GVH eljárását a Nemzeti Hatóság, illetve a közbeszerzésekért felelős miniszter az ellenőrzési tevékenysége során felmerült közbeszerzési verseny sérelmét okozó magatartások kivizsgálása érdekében kezdeményezheti. Továbbá, az ajánlatkérő is köteles a közbeszerzési eljárás során észlelt versenyjogi jogsértések gyanúját bejelenteni a GVH részére.¹⁷⁸

Informatikai rendszerek

Magyarországon a Kbt. 40. § (1) bekezdése alapján „a közbeszerzési és koncessziós beszerzési eljárást a közbeszerzésekért felelős miniszter által üzemeltetett egységes, **Elektronikus Közbeszerzési Rendszer (EKR)** igénybevételével kell lebonyolítani.” 2018. április 15-étől

¹⁷⁷ Hirdetményellenőrzés: Kbt. 187. § (2) bekezdés f) pont, 44/2015. (XI. 2.) MvM rendelet 9-12. § Szerződések módosításának és teljesítésének ellenőrzése: Kbt. 187. § (2) bekezdés j) pont, 189/A. §, 308/2015. (X. 27.) Korm. rendelet

Hirdetmény nélküli tárgyalásos eljárások ellenőrzése: Kbt. 103. §, 189. §

¹⁷⁸ Ld. Kbt. 36. § (2)-(3) bekezdés

valamennyi közbeszerzési eljárásban kötelező az elektronikus kapcsolattartás, mely az EKR-en keresztül történik. Az elektronikus úton történő kapcsolattartás, illetőleg az elektronikus kapcsolattartás során az EKR alkalmazása alóli kivételi köröket a Kbt. 31. § (5) bekezdése, valamint 41. §-a szabályozzák az irányelvi előírásoknak megfelelően.

A támogatást igénylő/végző kedvezményezett a közbeszerzési eljárásokhoz kapcsolódó ellenőrzési műveletek teljes folyamatát a közbeszerzési törvénynek megfelelően az EKR-ben végzi.

Az EUPR Közbeszerzés modulja 2020 év végén összekapcsolásra került az EKR-rel, hogy a teljes körű közbeszerzési dokumentáció hiteles forrásból származóan, strukturált rendszerben, közvetlenül rendelkezésre álljon a közbeszerzési eljárások ellenőrzésekor.

Az EKR-EUPR Közbeszerzési modulja közötti adatkapcsolat legfőbb előnye, hogy mindig a legaktuálisabb adatok kerülnek átadásra a közbeszerzési eljárások ellenőrzése során, valamint, hogy az átemelt adatok összetett kontrollrendszerét az EKR garantálja, s így az EUPR Közbeszerzés modulba már a beépített EKR kontrollok és ellenőrzési szempontok szerint hitelesített, ellenőrzött, pontos adatok kerülnek át.

A mérföldkövek teljesüléséhez kapcsolódó adatgyűjtés a reformok/beruházások végző kedvezményezetti jelentéseihez tartozó alátámasztó dokumentumok EUPR-be történő becsatolásával valósítható meg (pl., az eredményes közbeszerzési eljárás lefolytatásáról szóló összegezés bemutatása).

Az EKR funkcionalitását és a rendszer működését, használatát meghatározó hazai és uniós jogszabályi környezet szempontjai az alábbi táblázatban kerülnek összefoglalásra:

Szempontok:	EKR
Területi hatály:	Magyarország
Jogszabály:	2015. évi CXLI. törvény, 424/2017. (XII. 19.) Korm. rendelet, 40/2017. (XII. 27.) MvM rendelet
Bevezetése:	2018
Megindított eljárás számok:	2018 óta: 31 088 db ¹⁷⁹
Elérhető nyelvek:	magyar, angol
Költsége:	publikus, költségmentes
Akadálymentesített:	igen
Hibabejelentés:	Helpdesk szolgáltatás
A közbeszerzési eljárások elektronikus lefolytatásának teljes folyamatát támogató elektronikus szolgáltatás	igen
Közbeszerzési tudásbázis, statisztikai adatok, tanulmányok elérhetők a felületről?	nem
Személyre szabható értesítési, megjelenítési szolgáltatások biztosítottak-e?	nem
Közbeszerzési szerződések kereshető adatbázisa elérhető a felületen?	igen

10. táblázat Az EKR-hez kapcsolódó hazai és uniós jogszabályi környezet szempontjainak összefoglalása

¹⁷⁹Forrás: Az Elektronikus Közbeszerzési Rendszer (EKR) továbbfejlesztési lehetőségei a nyilvánosság biztosítása szempontjából, Innovációs és Technológiai Minisztérium, 2021. 03. hó.

5.1.1.2. A FAIR-EUPR monitoring rendszerbe épített konzisztencia ellenőrzések

Lásd részletesen bemutatva a 4.2.4.4 fejezetben.

5.1.1.3. Helyszíni ellenőrzés és szemle

Az alábbi folyamat kapcsán a Nemzeti Hatóság alatt a Lebonyolító szervet és a Továbbadott támogatást kihelyező szervet is érteni kell támogatás továbbadó funkciója tekintetében.

A helyszíni ellenőrzés és szemle folyamat támogató informatikai rendszere szintén a **FAIR-EUPR**, illetve az **EPTK**. **Helyszíni szemle** szükség szerint, a projektkiválasztás és a szerződéskötés folyamatában rendelhető el. A helyszíni szemle célja a projektmegvalósítás tervezett helyszínének felkeresése a Támogatási Kérelem adatai helyénvalóságának ellenőrzése.

Helyszíni szemle elrendelésére különösen akkor kerül sor, ha

- a döntés előtt indokolt ellenőrizni a támogatási kérelemben feltüntetett egyes adatok helytállóságát, meg kell győződni azok valóságáról, és
- a helyszíni szemle várhatóan alkalmas a feltüntetett adatok igazolására.

Szerződéskötés előtt elrendelt helyszíni szemle:

- a támogatói döntésben támasztott feltételeket a helyszínen kell ellenőrizni,
- a szerződéskötési feltételek teljesülését a helyszínen kell ellenőrizni.

Helyszíni ellenőrzésre a szerződéses jogviszonyban álló végső kedvezményezettek projektjei esetén kerül sor.

A helyszíni szemle tehát csak lehetőség, míg a helyszíni ellenőrzést el kell végezni az Eljárásrendi kézikönyvben, illetve az Éves Ellenőrzési Tervben lefektetett ütemezésnek megfelelően.

A végső kedvezményezett az EPTK rendszert, míg a Nemzeti Hatóság az EUPR rendszert használja a kapcsolattartásra. A helyszíni ellenőrzés és a helyszíni szemle egy közös modulban érhető el, adatrögzítő és jóváhagyó jogosultságot a Nemzeti Hatóság azon munkatársai igényelhetnek a FAIR-EUPR menedzser bevonásával, akik a modul használatára nézve sikeres vizsgát tettek. A vizsgát minden évben meg kell újítani.

A helyszíni ellenőrzésért a Nemzeti Hatóság kijelölt szervezeti egysége felel. A Nemzeti Hatóság vezetője jóváhagyó és döntési jogkörrel rendelkezik. A helyszíni ellenőrzés végrehajtásáért felelős személyek a kijelölt referensek (ellenőrök).

A helyszíni ellenőrzés tervezhetősége szerint lehet:

- tervezett helyszíni ellenőrzés,
- vagy rendkívüli helyszíni ellenőrzés.

A helyszíni ellenőrzés időpontját tekintve lehet

- közbenső helyszíni ellenőrzés: a projektmegvalósítás szakaszában végzett ellenőrzés, amely során a projekt időarányos előrehaladása kerül ellenőrzésre,
- záró helyszíni ellenőrzés: a záró kifizetési kérelem jóváhagyását megelőzően lefolytatott ellenőrzés,
- fenntartási helyszíni ellenőrzés: a fenntartási időszakban végzett ellenőrzés.

Rendkívüli helyszíni ellenőrzést a Nemzeti Hatóság vezetője rendelhet el a Nemzeti Hatóság illetékes referens vagy vezető beosztású munkatárs, illetve más hatóság kezdeményezésére. Rendkívüli helyszíni ellenőrzés elrendelésére az alábbi esetekben kerül sor:

- a dokumentum alapú ellenőrzés tárgyát képező dokumentumok ellentmondásosak vagy hiánypótlást követően is hiányosak,
- a szakmai beszámolók pontatlanok, nem egyértelműek, vagy a projekt előrehaladásával kapcsolatban nem nyújtanak a jóváhagyáshoz elegendő információt,
- a folyamatba épített ellenőrzés során szabálytalanság gyanúja merül fel,
- a támogatási szerződés módosításához az ellenőrzés lefolytatása szükséges.

Helyszíni ellenőrzés tervezése

A helyszíni ellenőrzés tervezése az éves helyszíni ellenőrzési terv elkészítését és felülvizsgálatát jelenti. Az éves helyszíni ellenőrzési terv tartalmazza a helyszíni ellenőrzések típusának és várható számának meghatározását, az ellenőrzések ütemezését, a vizsgálandó projektek megnevezését (amennyiben lehetséges), valamint a szükséges humán erőforrást.

A Nemzeti Hatóság kockázatelemzésen alapuló mintavételezéssel kiválasztott projektek vonatkozásában helyszíni ellenőrzést végez. A Nemzeti Hatóság a kockázatelemzéshez használja az ARACHNE rendszert.

A helyszíni ellenőrzések tervezése során figyelembe veendő kockázat alapú kiválasztási szempontok:

- projekt elszámolható összköltség (a helyszíni ellenőrzés rendszeressége értékhatárhoz kötött),
- a negyedéves projekt előrehaladási adatszolgáltatásokból azonosított esetleges kockázatok,
- korábbi helyszíni ellenőrzés eredményeként intézkedési terv végrehajtás van-e folyamatban,
- ARACHNE kockázatelemzés eredménye.

A tervezés során a minimálisan elvárt ellenőrzési kötelezettség projekt összköltséghez kötötten kerül tervezésre az alábbiak szerint:

Támogatás összege				
	50 millió HUF	50 millió – 0,5 Mrd HUF	0,5 – 2 Mrd HUF	2 Mrd HUF felett
Minimálisan elvárt ellenőrzési kötelezettség	A Nemzeti Hatóság az érintett konstrukciókra	Egyszer	Kétszer	Projektévenként két alkalommal.
Helyszíni ellenőrzés időzítése	nézve egyedi szabályt alkot mind az ellenőrzések száma, mind azok időzítése tekintetében.	Záró kifizetési igénylés jóváhagyását megelőzően.	A projektmegvalósítás során és a záró kifizetési igénylésének jóváhagyását megelőzően.	Az első projektév a szerződéskötés hatálybalépésével kezdődik.

11. táblázat Minimálisan elvárt ellenőrzési kötelezettség projekt összköltségek szerinti bontásban

Korábbi tapasztalatok alapján az ellenőrizendő projektek 2%-a esetében merül fel rendkívüli helyszíni ellenőrzés igénye, így az ellenőrzési terv is ezzel kalkulál.

Helyszíni ellenőrzés előkészítése

A helyszíni ellenőrzés előkészítése a helyszíni ellenőrzés elrendelését, valamint az ellenőrzést végző referensek felkészítését jelenti. A helyszíni ellenőrzést a kijelölt referensek (ellenőrök)

végzik. A felkészülés során a helyszíni ellenőrzést végzők megismerik különösen az érintett felhívás szakmai tartalmát, a konkrét projekt tartalmát, a dokumentum alapú ellenőrzések eredményeit, valamint a projekt vonatkozásában felmerült esetleges kockázati tényezőket. A referensek kijelölése tekintetében a Nemzeti Hatóság az összeférhetlenségi és elfoglaltsági szempontok figyelembevételével dönt projekt szinten.

Helyszíni ellenőrzés lefolytatása

Az ellenőrzésben részt vevő személyt titoktartási kötelezettség terheli, az ellenőrzés megkezdése előtt köteles titoktartási és összeférhetlenségi nyilatkozatot tenni. Az összeférhetlenségi nyilatkozatok valóságtartalmát a rendelkezésére álló információk alapján és a közhiteles nyilvántartásokban elérhető adatokkal való összevetéssel a Belső Ellenőrzési és Integritási Igazgatóság (BEII) ellenőrzi éves ellenőrzési terv alapján (részletesen lásd 4.1). A helyszíni ellenőrzés lefolytatása során az ellenőrök az alábbiakat vizsgálják:

- a projekt Támogatási Szerződésnek megfelelő fizikai és pénzügyi előrehaladását és azok összhangját,
- azt, hogy a kifizetési igényléshez benyújtott alátámasztó bizonylatok és dokumentumok eredeti példányai rendelkezésre állnak,
- a kifizetés igényléshez benyújtott összesítőkhöz kapcsolódó elszámoló bizonylatokat,
- az elszámoló bizonylatokhoz tartozó szerződéseket és a kapcsolódó teljesítésigazolásokat,
- a végső kedvezményezett által benyújtott nyilatkozat összhangját az azt megalapozó bizonylatokkal,
- a termékek, szolgáltatások teljesítésének a Támogatási Szerződéssel való összhangját,
- a nyilvánosságra és tájékoztatásra vonatkozó közösségi és hazai szabályok betartását,
- a környezeti fenntarthatóság és esélyegyenlőség, valamint a jelentős károkozás elkerülése (DNSH) követelményének érvényesítését,
- a közbeszerzésekre vonatkozóan a korábban már benyújtott dokumentumok eredeti dokumentumokkal való összhangját, a benyújtott dokumentumok valódiságát, a dokumentumok megőrzésére vonatkozó szabályokat,
- a projekt szintű elkülönített számviteli nyilvántartás vezetését,
- a projektben vállalt műszaki szakmai tartalom teljesülését.

A támogatási szerződésben vállalt tevékenységek, feladatok tényleges megvalósulását, illetve a projekt előrehaladását, a célok és mérföldkövek megvalósulását fizikailag szükséges ellenőrizni. Amennyiben ez nem lehetséges (pl. humánfejlesztési, nem infrastruktúra fejlesztésre irányuló projektek esetében), úgy a helyszíni ellenőrzés során a tevékenységeket alátámasztó dokumentáció (pl. jelenléti ívek, tanulmányok, tananyagok, képzési tervek, módszertanok, munkaszerződések, fejlesztési tervek stb.) átfogó ellenőrzésére van szükség.

A helyszíni ellenőrzés megállapításait az ellenőrök jegyzőkönyvben rögzítik.

A végső kedvezményezett egyetértése és a technikai feltételek rendelkezésre állása esetén a helyszíni ellenőrzés történhet elektronikus alkalmazás használatával is. Az elektronikus helyszíni ellenőrzés lefolytatása a VIKI konferencia alkalmazás segítségével történik.

5.1.1.4. Lebonyolító szervek ellenőrzése

A Nemzeti RRP rendelet szerint a Lebonyolító szerv kijelölése esetén, ahol ugyanez a rendelet Nemzeti Hatóságot említ, az átruházott feladatok tekintetében a Lebonyolító szervet is érteni kell. Következésképpen a Lebonyolító szervre is vonatkozik az az előírás, hogy olyan irányítási és ellenőrzési rendszert kell működtetnie, amely megfelel az RRF Rendeletben a tagállam és a végső kedvezményezettek intézményrendszerének működésére vonatkozó követelményeknek,

különösen a kettős finanszírozás elkerülésére, a csalás és korrupció elleni küzdelemre, valamint az összeférhetlenség elkerülésére vonatkozó követelményeknek.

A Lebonyolító szervek ellenőrzését a Nemzeti Hatóság végzi évente legalább egy alkalommal. Ellenőrzésre kerülnek a támogatási kérelmek és elszámolások feldolgozásai, dokumentálásuk, az EUPR rögzítésének szabályossága. Vizsgálatra kerül a Lebonyolítási szerződésben foglaltaknak való megfelelés teljeskörűsége (a szerződés által szabályozott feladatok bemutatását lásd a 4.1.3.2 fejezetben) és a megfelelő szintű jóváhagyások megtörténte, különös tekintettel a csalás, korrupció, összeférhetlenség, kettős finanszírozás és adathitelesség témakörökkel kapcsolatos eljárásrendi és jogszabályi szabályok betartására. **Az ellenőrzések kizárólag a Lebonyolító szervek tevékenységének ellenőrzésére terjednek ki**, a végső kedvezményezettek tevékenységének ellenőrzésére csak olyan mértékig terjed ki, ami a Lebonyolító szerv tevékenységének ellenőrzéséhez szükséges, pl. végső kedvezményezettek által rögzített adatok hitelességének mintavételes ellenőrzése. A mintavételezés módszertanának kidolgozása folyamatban van.

A végső kedvezményezettek ellenőrzését a Lebonyolító szerv végzi a 5.1.1 fejezetben bemutatottak szerint.

A Nemzeti Hatóság ellenőrzési módszerei

a) Szabályszerűségi ellenőrzés

A Nemzeti Hatóság szabályszerűségi ellenőrzése arra irányul, hogy

- Az adott Lebonyolító szerv működése, illetve tevékenysége megfelelően szabályozott-e, és érvényesülnek-e a hatályos jogszabályok, belső szabályzatok és vezetői rendelkezések előírásai, továbbá a Lebonyolítási szerződésben foglaltak;
- Rendelkezésre állnak-e ellenőrzési nyomvonalak, eljárásrendek a szervezet kulcsfontosságú folyamataira, tevékenységeire vonatkozóan, azok összhangban állnak-e a jogszabályokkal és a Nemzeti Hatóság iránymutatásaival és hatékonyak-e;
- Megtörtént-e a kockázatelemzés és kockázatkezelés, azaz az előírtaknak megfelelően használja-e az ARACHNE-t a Lebonyolító szerv (a Lebonyolító szervek ARACHNE használatáról bővebben lásd: 5.1.3 fejezet);
- Rendelkezésre állnak-e minden dolgozóra vonatkozóan az aktualizált munkaköri leírások;
- A felelősségi körök pontos meghatározása megtörtént-e és bizonyos területeken szétválasztották-e őket;
- Rendelkeznek-e aktualizált SzMSz-szel;
- Az adatok időben és megfelelő részletezettséggel rögzítésre kerülnek-e az EUPR-ben (az adatok gyűjtése és tárolása az RRP-rendelet 22. cikke (2) bekezdésének d) pontjában foglalt követelményekkel összhangban történik-e, beleértve a 2015/849 irányelv 3. cikkének 6. pontjában meghatározott tényleges tulajdonosra vonatkozó előírások betartását is);
- Betartják-e az előírt határidőket;
- Rendelkezésre áll-e a szükséges humánkapacitás az előírt feladatok hatékony és határidőre történő teljesítéséhez.

b) Pénzügyi ellenőrzés

A pénzügyi ellenőrzés célja annak ellenőrzése, **hogy az adott Lebonyolító szerv a feladatkörébe tartozó kifizetési ellenőrzéseket szabályosan folytatta-e le és azokat teljeskörűen rögzítette-e az EUPR-ben.**

c) Informatikai ellenőrzés

Az informatikai ellenőrzés során a Nemzeti Hatóság ellenőrzésért felelős szervezeti egysége vizsgálhatja, hogy **a Lebonyolító szerv rendelkezésére állnak-e a feladatai ellátásához szükséges technikai feltételek**, illetve rendelkezik-e az EUPR, illetve egyéb alkalmazandó informatikai rendszerek használatához szükséges jogosultságokkal.

A vizsgálat kiterjed a Lebonyolító szervnél esetlegesen használt egyéb informatikai rendszerek megfelelőségére, megbízhatóságára, biztonságára, az EUPR-ben rögzített adatok teljességének, megfelelőségének, szabályosságának és hitelességének ellenőrzésére is. Az ellenőrzés részben dokumentum alapú, részben helyszíni ellenőrzés keretében valósítható meg. Az EUPR-ben rögzített adatok hitelességének ellenőrzése a közhiteles adatbázis kapcsolatok révén történő ellenőrzésen túl mintavételes módszerrel történik, melynek módszere külön eljárásrendben kerül szabályozásra.

Az ellenőrzések típusai

a) Helyszíni ellenőrzés (tervezett/rendkívüli)

A Nemzeti Hatóság helyszíni ellenőrzés típusú ellenőrzéseket végez, ahol dokumentum alapú ellenőrzéssel egybekötve az intézkedések/projektek megvalósításával kapcsolatban gyűjt információkat a Lebonyolító szerveknél. Az ellenőrzés történhet a Lebonyolító szerv székhelyén, illetőleg a tevékenységének ellátásához igénybe vett más telephelyen. A Nemzeti Hatóság a tárgyévet megelőző év utolsó napjáig éves helyszíni ellenőrzési tervet készít a következő naptári évre vonatkozóan.

A tervezett helyszíni ellenőrzéseket az éves helyszíni ellenőrzési terv, illetve annak negyedéves felülvizsgálata alapján végzik.

Rendkívüli helyszíni ellenőrzéseket a Nemzeti Hatóság szervezeti egységei kezdeményezésére és a Nemzeti Hatóság vezetőjének utasítására végzik.

b) Dokumentum alapú ellenőrzés

A Nemzeti Hatóság a Lebonyolító szervek megfelelő működésének ellenőrzése érdekében végez dokumentum alapú ellenőrzéseket, illetve ellenőrzi a Lebonyolító szervek által készített beszámoló tartalmát a munkaterv alapján.

A Nemzeti Hatóság folyamatosan ellenőrzi továbbá, hogy az adott Lebonyolító szerv eleget tesz-e az EUPR adatrögzítési kötelezettségének, illetőleg megfelelően nyomon követi-e a hozzá tartozó komponens végső kedvezményezettjeinek adatszolgáltatási kötelezettségét.

Ha az ellenőrzésről szóló jelentésben a szervezetre vonatkozó, intézkedést igénylő megállapítás, ajánlás vagy javaslat szerepel, a Lebonyolító szerv a Nemzeti RRP rendelet alapján köteles intézkedési tervet készíteni. A Lebonyolító szerv felelős az intézkedési tervben foglaltak megvalósításáért, nyilvántartásáért és végrehajtásának nyomon követéséért. A Lebonyolító szerv az intézkedési terv végrehajtásáról köteles folyamatosan tájékoztatni a Nemzeti Hatóságot.

Amennyiben a Lebonyolító szerv működésében súlyos problémák kerülnek megállapításra az ellenőrzés során, a Nemzeti Hatóság vezetője dönthet a Lebonyolítási szerződés megszüntetéséről. Kevésbé súlyos esetben (pl. amennyiben bizonyos feladatokat nem megfelelően lát el) a Lebonyolító szerv díjazása csökkenthető, mivel a velük való elszámolás az elvégzett feladatok tükrében az elkészített beszámolók alapján történik.

5.1.1.5. Ellenőrzések a továbbadott támogatási konstrukcióban

A Továbbadott támogatást kihelyező szerv ellenőrzése

A Nemzeti Hatóság a Továbbadott támogatást kihelyező szerv által alkalmazott irányítás ellenőrzési rendszert a Lebonyolító szerv Nemzeti Hatóság általi ellenőrzésére irányadó szabályok szerint ellenőrzi évente legalább egy alkalommal, azzal a kiegészítéssel, hogy a Továbbadott támogatást kihelyező szerv a Lebonyolító szervekhez képest többlet feladatokat is ellát (pl. támogatói döntést hoz, támogatási szerződést köt, továbbadott támogatást folyósít), így az azokkal kapcsolatos működési megfelelőséget is ellenőrzi a Nemzeti Hatóság.

Ennek megfelelően az ellenőrzés két szinten valósul meg:

1. szint: ellenőrzésre kerül a Továbbadott támogatást kihelyező szerv végső kedvezményezett minőségében, a saját projektjének előrehaladása, elszámolása tekintetében:

A Nemzeti RRP Rendelet szerint a továbbadott támogatás előlegnek számít, így az előleg felhasználására és az előleggel való elszámolásra vonatkozó szabályokat a felhívásban, illetve a támogatási szerződésben rögzíteni kell.

Az előleg 13% lehet, de a Nemzeti RRP rendelet szerint a Nemzeti Hatóság az európai uniós források felhasználásáért felelős miniszter egyetértésével ezt a százalékos mértéket kiemelt projektek esetén megemelheti, ha a végső kedvezményezett a magasabb mértékű támogatási előleg szükségességét megalapozottan indokolja.

2. szint: a Nemzeti Hatóság ellenőrzi, hogy a Továbbadott támogatást kihelyező szerv szabályosan és hatékonyan látja-e el a továbbadott támogatási funkcióját:

A Nemzeti Hatóság utólagosan, mintavételezés alapján rendszeresen ellenőrzi a Továbbadott támogatást kihelyező szerv által ellátott feladatokat a következő szempontok szerint:

Vizsgálatra kerül a Nemzeti Hatóság és a Továbbadott támogatást kihelyező szerv közötti Támogatási szerződésben foglaltaknak való megfelelés teljeskörűsége (a szerződés által szabályozott feladatok bemutatását lásd a 4.1.3.3 fejezetben) és a megfelelő szintű jóváhagyások megtörténte különös tekintettel a csalás, korrupció, összeférhetlenség, kettős finanszírozás és adathitelesség témakörökkel kapcsolatos eljárásrendi szabályok és jogszabályok betartására.

A Nemzeti Hatóság az ellenőrzés eredményét tartalmazó dokumentumot az ellenőrzés lezárását követő hét napon belül megküldi az audit hatóság és az államháztartásért felelős miniszter részére.

A továbbadott támogatásból megvalósuló közbeszerzési eljárások ellenőrzését a támogatást kihelyező szerv és a közbeszerzésekért felelős miniszter végzi. A továbbadott támogatásból megvalósuló közbeszerzési eljárások ellenőrzése tekintetében a Támogatást kihelyező szerv feladatai megegyeznek a Nemzeti Hatóság feladataival.

Az ellenőrzések kizárólag a Továbbadott támogatást kihelyező szerv tevékenységének ellenőrzésére terjednek ki, a továbbadott támogatásban részesülő végső kedvezményezettek tevékenységének ellenőrzésére csak olyan mértékig terjed ki, ami a Továbbadott támogatást kihelyező szerv tevékenységének ellenőrzéséhez szükséges, pl. a végső kedvezményezettek által rögzített adatok hitelességének mintavételes ellenőrzése. A mintavételezés módszertanának kidolgozása folyamatban van.

A továbbadott támogatásban részesülő végső kedvezményezettek ellenőrzését a Továbbadott támogatást kihelyező szerv végzi a 5.1.1 fejezetben bemutatottak szerint.

Amennyiben a Továbbadott támogatást kihelyező szerv működésében a Nemzeti Hatóság ellenőrzés hiányosságokat állapít meg, szabálytalansági eljárás indul és a folyamat a 5.1.2.1 szerint fut végig.

A Nemzeti Hatóság ellenőrzési módszerei

a) Szabályszerűségi ellenőrzés

A szabályszerűségi ellenőrzés arra irányul, hogy a Továbbadott támogatást kihelyező szerv működése, illetve tevékenysége megfelelően szabályozott-e, és érvényesülnek-e a hatályos jogszabályok, belső szabályzatok és eljárásrendek, továbbá a Nemzeti Hatóság és a Továbbadott támogatást kihelyező szerv közötti Támogatási szerződésben foglaltak.

- Rendelkezésre állnak-e ellenőrzési nyomvonalak, eljárásrendek a szervezet kulcsfontosságú folyamataira, tevékenységeire vonatkozóan, azok összhangban állnak-e a jogszabályokkal és a Nemzeti Hatóság iránymutatásaival és hatékonyak-e;
- Megtörtént-e a kockázatelemzés és kockázatkezelés, azaz az előírtaknak megfelelően használja-e az ARACHNE-t a Továbbadott támogatást kihelyező szerv (a Továbbadott támogatást kihelyező szerv ARACHNE használatáról bővebben lásd: 5.1.3 fejezet);
- Rendelkezésre állnak-e minden dolgozóra vonatkozóan az aktualizált munkaköri leírások;
- A felelősségi körök pontos meghatározása megtörtént-e és bizonyos területeken szétválasztották-e őket;
- Rendelkeznek-e aktualizált SzMSz-szel;
- Az adatok időben és megfelelő részletezettséggel rögzítésre kerülnek-e az EUPR-ben (az adatok gyűjtése és tárolása az RRP-rendelet 22. cikke (2) bekezdésének d) pontjában foglalt követelményekkel összhangban történik-e, beleértve a 2015/849 irányelv 3. cikkének 6. pontjában meghatározott tényleges tulajdonosra vonatkozó előírások betartását is);
- Betartják-e az előírt határidőket;
- Rendelkezésre áll-e a szükséges humánkapacitás az előírt feladatok hatékony és határidőre történő teljesítéséhez.

b) Pénzügyi ellenőrzés

A pénzügyi ellenőrzés célja annak ellenőrzése, **hogy a Továbbadott támogatást kihelyező szerv a feladatkörébe tartozó kifizetési ellenőrzéseket szabályosan folytatta-e le és azokat teljeskörűen rögzítette-e az EUPR-ben.**

c) Informatikai ellenőrzés

Az informatikai ellenőrzés során a Nemzeti Hatóság ellenőrzésért felelős szervezeti egysége vizsgálhatja, hogy **a Továbbadott támogatást kihelyező szerv rendelkezésére állnak-e a feladatai ellátásához szükséges technikai feltételek**, illetve rendelkezik-e az EUPR, illetve egyéb alkalmazandó informatikai rendszerek használatához szükséges jogosultságokkal.

A vizsgálat kiterjed a Továbbadott támogatást kihelyező szervnél esetlegesen használt egyéb informatikai rendszerek megfelelőségére, megbízhatóságára, biztonságára, az EUPR-ben rögzített adatok teljességének, megfelelőségének, szabályosságának és hitelességének ellenőrzésére is. Az ellenőrzés részben dokumentum alapú, részben helyszíni ellenőrzés keretében valósítható meg. Az EUPR-ben rögzített adatok hitelességének ellenőrzése a közhiteles adatbázis kapcsolatok révén történő ellenőrzésen túl mintavételes módszerrel történik, melynek módszere külön eljárásrendben kerül szabályozásra.

Az ellenőrzések típusai

a) Helyszíni ellenőrzés (tervezett vagy rendkívüli)

A Nemzeti Hatóság helyszíni ellenőrzés típusú ellenőrzéseket végez, ahol dokumentum alapú ellenőrzéssel egybekötve az intézkedések és a projektek megvalósításával kapcsolatban gyűjt információkat a Továbbadott támogatást kihelyező szerveknél. Az ellenőrzés történhet a Továbbadott támogatást kihelyező szerv székhelyén, illetőleg a tevékenységének ellátásához igénybe vett más telephelyen. A Nemzeti Hatóság a tárgyévet megelőző év utolsó napjáig éves helyszíni ellenőrzési tervet készít a következő naptári évre vonatkozóan.

A tervezett helyszíni ellenőrzéseket az éves helyszíni ellenőrzési terv, illetve annak negyedéves felülvizsgálata alapján végzik.

Rendkívüli helyszíni ellenőrzéseket a Nemzeti Hatóság szervezeti egységei kezdeményezésére és a Nemzeti Hatóság vezetőjének utasítására végzik.

b) Dokumentum alapú ellenőrzés

A Nemzeti Hatóság a Továbbadott támogatást kihelyező szerv megfelelő működésének ellenőrzése érdekében végez dokumentum alapú ellenőrzéseket, illetve ellenőrzi a Továbbadott támogatást kihelyező szerv által készített beszámoló tartalmát a munkaterv alapján.

A Nemzeti Hatóság folyamatosan ellenőrzi továbbá, hogy a Továbbadott támogatást kihelyező szerv eleget tesz-e az EUPR adatrögzítési kötelezettségének, illetőleg megfelelően nyomon követi-e a hozzá tartozó komponens végső kedvezményezettjeinek adatszolgáltatási kötelezettségét.

Ha az ellenőrzésről szóló jelentésben a szervezetre vonatkozó, intézkedést igénylő megállapítás, ajánlás vagy javaslat szerepel, a Továbbadott támogatást kihelyező szerv a Nemzeti RRP rendelet alapján köteles intézkedési tervet készíteni. A Továbbadott támogatást kihelyező szerv felelős az intézkedési tervben foglaltak megvalósításáért, nyilvántartásáért és végrehajtásának nyomon követéséért. A Továbbadott támogatást kihelyező szerv az intézkedési terv végrehajtásáról köteles folyamatosan tájékoztatni a Nemzeti Hatóságot.

5.1.2 Eljárások a pénzeszközök visszaszerzésére és a bűncselekmények elleni fellépésekre

5.1.2.1. Szabálytalanságkezelés

Szabálytalansági gyanú: szabálytalanság elkövetésére utaló tények, körülmények vagy dokumentumok, amelyek alapján megalapozottan lehet következtetni a szabálytalanság tényállási elemeinek fennállására.

Szabálytalanság: az alkalmazandó jognak a kedvezményezett vagy végső kedvezményezett cselekményéből vagy mulasztásából adódó bármilyen megsértése, ami az Európai Unió költségvetését, illetve Magyarország központi költségvetését arra rótt indokolatlan kiadás formájában sérti vagy sértheti

A szabálytalansági eljárás megindítására a Támogatási Szerződés megkötését követően kerülhet sor. A gyanút bárki bejelentheti a Nemzeti Hatóságnál, akinek a támogatási folyamat bármely – a Támogatási Szerződés megkötését követő – szakaszában szabálytalanság gyanúja jutott tudomására. Az illető szervezet a tudomásra jutástól a Nemzeti RRP rendeletben szabályozott határidőn belül írásban rögzíti a szabálytalanság gyanúját, és azt haladéktalanul megküldi a Nemzeti Hatóság szabálytalanságfelelősének. A gyanút minden esetben vizsgálja a Nemzeti Hatóság, és dönt arról, hogy megindítható-e az eljárás. Abban az esetben, ha még nem áll rendelkezésre támogatási szerződés úgy a végrehajtásért felelős szervezeti egység számára megküldésre kerül (belső eljárásrend szerint) a szabálytalansági gyanú. A rendelet

értelmében ekkor lehetőség van tisztázó kérdés megküldésére, és a válasz alapján csökkentett összköltségű, esetleg feltétellel támogató döntés meghozatalára is.

A Továbbadott támogatást kihelyező szerv és a Lebonyolító szervek is kötelesek a szabálytalansági gyanút jelenteni a Nemzeti Hatóságnak, a szabálytalansági eljárást pedig minden esetben a Nemzeti Hatóság folytatja le.

A szabálytalansági eljárást szintén a FAIR-EUPR monitoring és információs rendszer támogatja. Szabálytalansági gyanú bejelentésére lehetőség van online formában az Anti-lop rendszeren keresztül, illetve papír alapon egyaránt.

Az Anti-lop rendszer egy nyilvános visszaélés-bejelentő felület, amely a központi kormányzati portálon (magyarorszag.hu) keresztül érhető el. A portálon anonim módon bárki bejelentheti a támogatásokkal kapcsolatban tudomására jutott visszaéléseket vagy törvénytelenégeket, a bejelentése nyomán tett intézkedésekről pedig folyamatosan tájékozódhat. A visszaélést bejelentő személyek védelmét szolgáló szabályozási keret kialakításra került. A visszaélést bejelentő személyek védelméről szóló törvény¹⁸⁰ névtelenséget biztosít a visszaélést bejelentő személyek számára, és lehetővé teszi a panaszok elektronikus benyújtását. Ezáltal az oldal hozzájárul a támogatások szabályos és átlátható felhasználásához, valamint a csalás és korrupció elleni védelemhez. Az eljárás papír alapú lefolytatására szintén lehetőség van a jogegyenlőség biztosítása érdekében. A megújult, Csalás elleni és korrupció elleni stratégia (2021-2027) Cselekvési terve célul tűzi ki a rendszer fejlesztését (2022. december 31-ig. Ennek keretében az átláthatóság és a széles körű közvélemény tájékoztatása érdekében a bejelentéssel érintett ügyek rövid összefoglalója elérhető lesz az állampolgárok számára.

A szabálytalanságkezelési folyamatot a Nemzeti RRP rendelet szabályozza. A szabálytalansági gyanú elbírálása a felhívás, a Támogatási Szerződés, és a hatályos, egyéb jogszabályok alapján történik.

A szabálytalansági eljárást a Nemzeti Hatóság folytatja le az érintett projekt céljának megvalósulására figyelemmel az alábbiak szerint:

- a) megvizsgálja, hogy jogosult-e a szabálytalansági gyanú ügyében eljárni (összeférhetetlenségi szabályokra figyelemmel);
- b) megvizsgálja, hogy ugyanaz a szabálytalansági gyanú korábban volt-e már szabálytalansági eljárás tárgya;
- c) tájékozódik a gyanúra utaló tényről, körülményről vagy dokumentumokról, melynek során, szükség esetén helyszíni ellenőrzést tart, iratokba tekint be, személyeket hallgat meg, (külső) szakértő véleményét kéri;
- d) megteszi a haladéktalanul szükséges intézkedéseket;
- e) megküldi a szabálytalansági gyanú bejelentés kezelésével kapcsolatos döntési javaslatát a Nemzeti Hatóság vezetőjének, mellékelve a kapcsolódó dokumentumokat;
- f) rögzíti a szabálytalansági gyanút a monitoring és információs rendszerben.

Gyanú abban az esetben utasítható el, ha már a rendelkezésre álló dokumentumokból egyértelműen megállapítható, hogy a szabálytalansági gyanú nem áll fenn, különösen, ha a gyanút ugyanazon projektben, ugyanazon tényállás alapján már korábban megvizsgálták, és azóta új körülmény nem merült fel.

A Nemzeti Hatóság értesíteni, tájékoztatni köteles a végső kedvezményezettet, aki hét napon belül megteheti észrevételeit.

¹⁸⁰ A panaszokról és a közérdekű bejelentésekről szóló 2013. évi CLXV. tv.

Az eljárás során a Nemzeti Hatóság – a hatékony és eredményes pénzgazdálkodás elvével összhangban – köteles felfüggeszteni a szabálytalansági gyanúval érintett szerződéshez, vagy a szerződés egy részének teljesítéséhez kapcsolódó kifizetést, ha a kifizetés a szabálytalanság megállapítása esetén veszélyeztetné az érintett összeg behajtását.

Az eljárás során az eljárás vezetője a szabálytalansági gyanúbejelentőben foglaltakat vizsgálja. Ha az eljárás során **új szabálytalansági gyanú jut tudomására, az eljárást kiterjeszti** az új gyanú vizsgálatára is, és erről tájékoztatja a végső Kedvezményezettet.

A Nemzeti Hatóság szabálytalanságért felelős munkatársa az eljárás során **közbeszerzési jogsértés gyanúja** esetén kezdeményezi a KDB eljárását (részletesen kifejtve 5.1.1.1 fejezet közbeszerzés ellenőrzés részében). Ha a döntés a KDB, hatóság vagy bíróság hatáskörébe tartozó, vagy különleges szakértelmet igénylő előzetes kérdés elbírálásától függ, a Nemzeti Hatóság a szabálytalansági eljárást a külön döntésig vagy a szakértői állásfoglalás elkészítéséig felfüggeszti.

A szabálytalansági eljárást lezáró döntésben a Nemzeti Hatóság megállapítja, hogy szabálytalanság történt vagy szabálytalanság nem történt. Szabálytalanság esetén a Nemzeti Hatóság a szabálytalanságot bejelenti a szabálytalanságokat nyilvántartó rendszerben és alkalmazza a szükséges jogkövetkezményeket, amelyek az alábbiak lehetnek:

- a) a projekt támogatás terhére elszámolható költségeinek csökkentése és ezzel együttesen a jogosulatlanul igénybe vett támogatás visszafizetésére kötelezés,
- b) a Támogatási Szerződéstől történő elállás,
- c) pénzügyi eszközök esetén a finanszírozási megállapodás felmondása vagy a végső kedvezményezettel kötött szerződés felmondása.

Ha a szabálytalanság az (EU) 2017/1371 irányelv 3. cikk (2) bekezdése szerinti csalásnak minősül, a Nemzeti Hatóság köteles feljelentést tenni, erről az európai uniós források felhasználásáért felelős minisztert tájékoztatja és az OLAF-jelentést megküldi. Amennyiben a szabálytalansági eljárás során olyan gyanú merül fel, amely bűncselekményre utal, úgy a Nemzeti Hatóság kötelezettsége a feljelentés megtétele, az európai uniós források felhasználásáért felelős minisztert tájékoztatása és az OLAF-jelentés megküldése.

A csalással, korrupcióval, összeférhetetlenséggel, valamint a kettős finanszírozással kapcsolatos szabálytalanságokról és azok korrekciójáról szintén jelentést kell tenni a vezetői nyilatkozat részeként. Amennyiben a szabálytalansági gyanút az Európai Bizottság, az Integritás Hatóság, az adott szervezet belső ellenőrzési egysége, a kincstár vagy más ellenőrző szervezet jelentette a Nemzeti Hatóság az elektromos alkalmazásban nyilvántartott szabálytalansági gyanú adatait a vezetői nyilatkozatban feltünteti.

A Nemzeti Hatóság a szabálytalansági eljárás megindításáról, a gyanú elutasításáról, valamint a szabálytalansági döntésről a szabálytalansági gyanút bejelentőt értesíti, ezzel segítve a nyomon követést.

A pénzügyi korrekcióval járó jogkövetkezményt a Nemzeti Hatóság egyedileg, az ügy összes körülménye, a jogsértés súlyossága és a pénzügyi érdeksérelem mértéke alapján állapítja meg. A korrekció összegének meg kell egyeznie a nemzeti költségvetésre, illetve az RRF forrásokra tévesen terhelt költségek összegével. Ha ez nem lehetséges, vagy az aránytalan lenne, vagy félrevezető eredményt adna, átalányon alapuló korrekciót kell alkalmazni.

Az európai uniós támogatási rendszerből történő kizárásról a Nemzeti Hatóság javaslata alapján az európai uniós források felhasználásáért felelős miniszter dönt.

Ha a szabálytalansági döntést követően 30 napon belül a Nemzeti Hatóság tudomására jutott tény alapján a szabálytalansági döntés felhívásba, Támogatási Szerződésbe ütközik, vagy

jogszabályt sért, akkor a döntést visszavonja, és új döntést hoz. A döntést érdemben meg nem változtató elírás vagy számítási hiba esetén a Nemzeti Hatóság azt kérelemre vagy hivatalból kijavítja. Ha külső ellenőrző szerv jelentése vagy bírói döntés alapján a szabálytalansági döntés felülvizsgálata szükséges, a Nemzeti Hatóság a szabálytalansági döntést visszavonja, és új szabálytalansági döntést hoz.

A szabálytalansági eljárást követően a megállapított szabálytalanságok, és a szabálytalan, illetve kizárt pályázók (a végső kedvezményezett neve, a projekt címe, a szabálytalanság elkövetése módja, a szabálytalanság következménye és a szabálytalansággal érintett összeg) publikálásra kerülnek www.palyazat.gov.hu oldalon. Emellett az informatikai rendszeren belül a Nemzeti Hatóság automatikus értesítést kap olyan pályázó belépése esetén, akivel szemben elmarasztaló döntés született korábbi szabálytalansági eljárás során (további részletek a 5.1.4.4 Red flagek” azonosítása fejezetben). A Szabálytalansági jogesetek gyűjteménye a munkatársak képzését, ismereteinek bővítését szolgálja (lásd 5.1.2.1 fejezet).

Amennyiben a vonatkozó ellenőrzések és jelentéstételi kötelezettségek során a Nemzeti Hatóság érzékeli, hogy egy reform teljesülése nem a megfelelő ütemezés és vagy vállalás szerint halad, úgy a Nemzeti Hatóság egyeztetést kér a reform végrehajtásáért felelős szervtől, az akadályok, problémák feltárására. Ha ez nem vezet eredményre, és az adott mérföldkő vagy célérték megvalósulása akadályozott, úgy a Kormány elé terjeszti az ügyet, indokolt esetben döntés születik a Kormányzati Ellenőrzési Hivatal (KEHI) bevonásáról is, ezt követően a hazai jogi környezet és a közigazgatás felépítésének rendszeréből következően a reform teljesülésre kerül, hiszen itt jogalkotásról és közigazgatási intézmények és minisztériumokra kormányzati szinten deklarált feladatokról beszélünk¹⁸¹. A KEHI feladata a Kormányzati Ellenőrzési Hivatalról szóló 355/2011. (XII. 30.) Korm. rendelet 5. §-a alapján a kormányzati ellenőrzés az ellenőrzött szerv szervezetétől függetlenül működő, elsősorban a közpénzek felhasználását, a nemzeti vagyonnal való gazdálkodást, annak megóvását, a közfeladatok hatékony, gazdaságos és eredményes ellátását vizsgáló tárgyilagos, tényfeltáró, következtetéseket levonó és javaslatokat megfogalmazó ellenőrzési vagy tanácsadó tevékenység ellátása.

Rendszerszintű szabálytalanságok kezelése

Rendszerszintű szabálytalanság: bármely szabálytalanság, amely esetében fennáll az ismétlődés lehetősége, amely nagy valószínűséggel hasonló művelettípusok esetében következik be, és amelyet valamely irányítási és kontrollrendszer hatékony működésének súlyos hiányossága okoz, beleértve azt is, hogy nem történt meg a vonatkozó rendelet szerinti megfelelő eljárások kialakítása. Szabálytalanságot csak az a fél tud elkövetni, amely támogatási jogviszonyban áll (Támogatási Szerződés, Támogatási Okirat) a Nemzeti Hatósággal (végső kedvezményezettek, beleértve a Továbbadott támogatást kihelyező szervet is). A Nemzeti Hatóság tevékenységével kapcsolatosan ugyanakkor szabálytalansági gyanút állapíthat meg az Európai Bizottság, az adott szervezet belső ellenőrzési egysége, a kincstár vagy bármely, ellenőrzést végző szervezet, ekkor a szabálytalanságfelelős kezdeményezi a szabálytalansági eljárás megindítását a Nemzeti Hatóság vezetőjénél. Amennyiben rendszerszintű szabálytalansági esete áll fenn, a szabálytalanságot akkor is az egyes végső kedvezményezettekre vonatkozóan szükséges megállapítani, azzal, hogy a szabálytalansági gyanúbejelentést követően a szabálytalanságfelelős a nemzeti hatóság vezetőjénél kezdeményezi a szabálytalansági eljárást. Amennyiben a Nemzeti Hatóság munkatársának tevékenységével összefüggésben merül fel a szabálytalansági gyanú, abban az esetben a csalás gyanújára vonatkozó lépéseket szükséges megtenni, melyre az eljárás vezetője kötelezve van. Amennyiben a Nemzeti Hatóság tevékenységével kapcsolatban merül fel a szabálytalansági gyanú, tehát az feltételezhető, hogy a Nemzeti Hatóság által az alkalmazandó jog megsértése áll fenn, ami az Európai Unió

¹⁸¹ A Nemzeti RRP rendelet vonatkozó része alapján.

költségvetését, illetve Magyarország központi költségvetését arra rótt indokolatlan kiadás formájában sérti vagy sértheti, akkor a Büntető Törvénykönyvről szóló 2012. évi C. törvény (a továbbiakban: Btk.) korrupciós bűncselekményekre vonatkozó XXVII. fejezete és a vagyoni elleni bűncselekményekre vonatkozó XXXVI. fejezete az irányadó. A Btk. 300. §-a értelmében az a hivatalos személy, aki e minőségében hitelt érdemlő tudomást szerez arról, hogy még le nem leplezett vesztegetést, vesztegetés elfogadását, hivatali vesztegetést, hivatali vesztegetés elfogadását, vesztegetést bírósági vagy hatósági eljárásban, vesztegetés elfogadását bírósági vagy hatósági eljárásban, befolyás vásárlását vagy befolyással üzérkedést követtek el, és erről a hatóságnak, mielőtt teheti, nem tesz feljelentést, büntetett miatt három évig terjedő szabadságvesztéssel büntetendő. A korrupció büntetőjogi szankcionálása így a Btk.-ban szabályozott, ezért nem szükséges külön a korrupciót büntető eljárásrendi szankció kidolgozása.

Rendszerszintű szabálytalanság gyanújáról a Nemzeti Hatóság haladéktalanul értesíti az európai uniós források felhasználásával kapcsolatos Nemzeti Hatósági feladatok ellátására kijelölt miniszter által vezetett minisztérium belső ellenőrzésekért felelős szervezeti egységét, az európai uniós források felhasználásáért felelős minisztert és az Audit Hatóságot. Rendszerszintű szabálytalanság esetén a megtett intézkedésekről a Nemzeti Hatóság vezetője haladéktalanul tájékoztatja a Nemzeti Hatósági feladatok ellátására kijelölt miniszter által vezetett minisztérium belső ellenőrzésekért felelős szervezeti egységét, az európai uniós források felhasználásáért felelős minisztert és az Audit Hatóságot. A Nemzeti Hatóság állományát érintő szabálytalansági gyanút a BEII számára a Nemzeti Hatóság bejelenti. Az audit hatóság (EUTAF) a rendszerszintű javaslatokra tett Nemzeti Hatósági intézkedéseket vizsgálja, a következő éves audit egyik fókuszpontja a korábbi javaslatokra tett intézkedések felülvizsgálata, azok jóváhagyása, illetve esetleges további javaslatok megtétele.

Amennyiben a BEII vizsgálatai során a Nemzeti Hatóság állományát érintő összeférhetetlenséget észlel, a szabálytalansági gyanút a Nemzeti Hatóságnál bejelenti. Amennyiben a Nemzeti Hatóság elfogadja a BEII megállapításait, akkor szabálytalansági eljárás lefolytatása nélkül szabálytalansági döntést hoz. Az Audit Hatóság javaslatot tesz a Nemzeti Hatóság felé a korrekció mikéntjére, ezt intézkedési tervben rögzíti, amelynek megvalósítását ellenőrzi is az intézkedési tervben foglalt határidőkkel összhangban.

Jogorvoslat

Ha a szabálytalansági döntés jogszabálysértő, a Támogatási Szerződésbe vagy a felhívásba ütközik, a végső kedvezményezett a szabálytalansági döntés ellen egy alkalommal jogorvoslattal élhet. A jogorvoslati kérelmet a szabálytalansági döntés kézhezvételétől számított tíz napon belül, az indokok megjelölésével kell benyújtani a Nemzeti Hatóságnál. Az európai uniós források felhasználásáért felelős miniszter a jogorvoslati kérelemről annak kézhezvételétől számított negyvenöt napon belül dönt. A miniszter a jogorvoslati eljárást követően:

- a) a szabálytalansági döntést helybenhagyja,
- b) a szabálytalansági döntést megsemmisíti, vagy
- c) a szabálytalansági döntést megsemmisíti, és kezdeményezi a Nemzeti Hatóságnál új szabálytalansági eljárás lefolytatását.

A szabálytalansági döntés eredményeként előírt követelés kezelését a 5.1.2.2 fejezet ismerteti.

OLAF kapcsolattartás

A Nemzeti Hatóság a jelentéstételi kötelezettség alá tartozó szabálytalanságokról az újonnan megállapított szabálytalanságok esetén a szabálytalansági döntést követő tíz napon belül, egyeb

esetben a negyedévet követő négy héten belül az Európai Bizottság által meghatározott formában, elektronikus úton jelentést küld az OLAF Koordinációs Iroda részére.

Az OLAF Koordinációs Iroda az újonnan megállapított szabálytalanságok esetén a jelentés kézhezvételét követő tizennégy napon belül, egyéb esetben a negyedévet követő két hónapon belül elektronikus úton megküldi a jelentést az OLAF részére, valamint annak személyes adatokat nem tartalmazó kivonatát az Audit Hatóság részére.

5.1.2.2. Követeléskezelés

Követeléskezelés alatt a jogszabálysértő, a nem rendeltetésszerű vagy szerződésellenes módon kifizetett, illetve felhasznált támogatási összegek visszafizetése és visszafizettetése értendő. Ez vonatkozik valamennyi támogatási összegre, melynek teljes vagy részleges visszafizetéséről a kifizetést követően születik döntés, illetve annak visszafizetését jogszabály, vagy szerződéses kikötés írja elő.

A Nemzeti RRP rendelet szerint a végső kedvezményezett a jogosulatlanul igénybe vett támogatást köteles visszafizetni a támogatás

- a) jogosulatlan igénybevétele,
- b) jogszabálysértő vagy nem rendeltetésszerű felhasználása,
- c) a végső kedvezményezettel szemben megállapított szabálytalanság,
- d) a támogatás visszavonása, a Támogatási Szerződéstől történő elállás vagy annak felmondása esetén.

Követeléskezelési feladatokat lát el az RRF intézményrendszerén belül a Nemzeti Hatóság erre kijelölt szervezeti egysége, a Lebonyolító szerv és a Továbbadott támogatást kihelyező szerv is. A folyamat során, szükség esetén bekapcsolódik továbbá az adóhatóság, a végső kedvezményezett számára biztosítékot nyújtó bank és/vagy pénzüintézet, illetve a felszámoló, a végelszámoló, a végrehajtó és a csődbiztos. A követeléskezelési folyamatot a FAIR-EUPR rendszer támogatja, azonban a végső kedvezményezettek értesítése papír alapon történik.

A követelés rendezése történhet a **követelés leírása** vagy **kompenzáció** révén. Ha a kompenzáció nem, vagy csak részben lehetséges, a Nemzeti Hatóság **visszafizetési kötelezettséget** ír elő.

A Nemzeti Hatóság **leírást** alkalmazhat akkor, ha a követelés alapösszege kis értékű¹⁸², illetve, ha az előírt követelés teljesítését követően a maradvány összeg kis értékű.

Kompenzálás esetében a Nemzeti Hatóság a követelés összegét az adott projektre vonatkozóan a végső kedvezményezett részére megítélt, de még ki nem fizetett támogatási összegbe beszámítja. Elállás esetén kompenzálni nem lehet. Ha a követelés a kompenzációval nem teljesül, a további kompenzálás a végső kedvezményezett értesítése után, illetve részletfizetés engedélyezése esetén a futamidő alatt is lehetséges. Ha a követelés jogcíme nem elállás, a szerződéskezelésért és kifizetésekért felelős részleg megvizsgálja, hogy van-e olyan elszámoló bizonylat, amely kompenzálható. Sikeres kompenzálás esetén tájékoztatni kell a végső kedvezményezettet, hogy a beküldött elszámolás kompenzált része nem kerül kifizetésre, mert a követeléssel szemben beszámításra került. A kompenzálás elszámolásánál a bruttó elszámolás elvét kell alkalmazni. A végső kedvezményezett küldött levélben bruttó módon kell kimutatni a részére járó támogatás és a vele szemben fennálló követelés összegét. Ha a követelés nem teljes mértékben teljesül kompenzáció révén, visszafizetési kötelezettség terheli a végső kedvezményezettet.

¹⁸² A 2021. évi XC. Törvény Magyarország 2022. évi központi költségvetéséről 72. § alapján az Áht. 97. § (3) bekezdésének alkalmazása során a kis összegű követelés értékhátára 100 000 forint.

Visszafizetési kötelezettség esetén a végső kedvezményezett részére a szerződéskezelésért és kifizetésekért felelős munkatárs fizetési felszólító levelet küld. A végső kedvezményezett az Ávr. 99. § (2) bekezdése alapján a visszafizetésre kötelezés közlésétől számított 30 napon belül köteles visszafizetni az addig folyósított támogatás érintett összegét a Ptk. 6:47. §-a szerinti ügyleti kamattal növelt mértékben. Ha a végső kedvezményezett a visszafizetési kötelezettségének nem tesz eleget határidőn belül, késedelmi kamat számítható fel.

A követelés előírását követően a szerződéskezelésért és kifizetésekért felelős részleg a kifizetéseket felfüggeszti, majd a teljes megtérülést követően a felfüggesztést haladéktalanul megszünteti.

Ha a végső kedvezményezett a részére megállapított visszafizetési kötelezettség ellen kifogást nyújtott be, a kifogás elbírálásáig a fizetési kötelezettséget a Nemzeti Hatóság RRF végrehajtásért felelős részleg vezetője felfüggeszti.

A követelés előírását vissza kell vonni az alábbi esetekben:

- ha a végső kedvezményezett a támogatás visszaköveteléséről szóló döntés ellen benyújtott jogorvoslati kérelemnek helyt adtak,
- ha olyan körülmény merül fel, amely a követelés előírását érvényteleníti.

Ha a követelés visszafizetése nem történik meg határidőn belül, a szerződéskezelésért és kifizetésekért felelős részleg megkezdi a rendelkezésre álló biztosítékok érvényesítését. A Támogatási Szerződésben meghatározott biztosítékok közül elsődlegesen azt kell érvényesíteni, amellyel a visszakövetelt összeg leggyorsabban beszedhető. A biztosítéknyújtási kötelezettséget a Nemzeti RRP rendelet írja elő. Ennek értelmében a végső kedvezményezettnek a Támogatási Szerződésben rendelkeznie kell a támogatás visszavonásának, a Támogatási Szerződéstől történő elállásnak, illetve szabálytalanság esetén a visszafizetendő támogatás visszafizetésének biztosítékairól. A biztosítéki értéknek fedeznie kell legalább a kifizetési igénylésben igényelt, továbbá a már kifizetett támogatás együttes összegét. A biztosítéknyújtási kötelezettség az Európai Unió pénzügyi érdekeit védi.

A biztosítékok érvényesítésének eredménytelensége esetén a szerződéskezelésért és kifizetésekért felelős részleg vezetője kezdeményezi az adók módjára történő behajtást az állami adóhatóságnál. Ha a végső kedvezményezett a Nemzeti RRP rendelet vonatkozó rendelkezéseire tekintettel nem nyújtott biztosítékot, és a vissza nem fizetett összeg adók módjára történő behajtása eredménytelen volt, ennek hivatalos közlését követően a Nemzeti Hatóság kezdeményezi az állami adóhatóságnál a végső kedvezményezett adószámának törlését. Ha a követelést adók módjára hajtják be és a hátralék későbbi megfizetése veszélyeztetett, az adóhatóság soron kívül is megkereshető.

Sikertelen behajtás esetén a Nemzeti Hatóság az OPTEN céginformációs szolgálat adatközlése alapján elállhat a Támogatási Szerződéstől, valamint a szervezet jogi státuszának megfelelően kezdeményezi a törvényességi felügyeleti eljárás, az adósságrendezési eljárás, vagy a felszámolási eljárás megindítását. A szerződéskezelésért és kifizetésekért felelős részleg a fennálló követelés behajthatatlanságáról feljegyzést készít és a követelést behajthatatlannak nyilváníthatja. A követelés behajthatatlanná minősítésére a következők alapján kerül sor:

- a) az adóhatóság azon tájékoztatása alapján, mely szerint a követelés adók módjára történő behajtására tett kísérlet eredménytelen volt és a követelés a tájékoztatás időpontjában behajthatatlan, illetve
- b) a számvitelről szóló 2000. évi C. törvény (Sztv.) 3. § (4) bekezdés 10. pont b) alpontja alapján.

5.1.3 ARACHNE és EDES kapcsolat

ARACHNE

Az ARACHNE adatbányászati és kockázatértékelési eszközt az RRF-ben az összeférhetetlenség hatékony megelőzése és a csalás, korrupció és kettős finanszírozás felderítése érdekében a Nemzeti Hatóság (vagy a nevében eljáró Lebonyolító szerv), a Továbbadott támogatást kihelyező szerv, valamint az Audit Hatóság is használja. A felsorolt szervezetek az eszközt a projektek teljes életciklusa alatt (pl. a projektek kiválasztását, illetve a támogatás odaítélését megelőző ex ante ellenőrzések során, a projektek végrehajtása, a kifizetések teljesítése, valamint az ex post auditok során) alkalmazzák, összhangban a Nemzeti RRP rendelettel.

A csalás és korrupció elleni fellépés

- A Nemzeti Hatóság felelős a csalás és korrupció elleni politika végrehajtásáért, amelynek keretében
 - együttműködik az európai uniós források felhasználásáért felelős miniszterrel a csalás kockázatelemzése módszertanának kidolgozásában,
 - csalásellenes stratégiát és korrupcióellenes politikát dolgoz ki és hajt végre,
 - éves rendszerességgel elvégzi a csalás és korrupciós kockázatelemzését,
 - **alkalmazza a csalás kockázatelemzésének támogatására fejlesztett informatikai rendszert, így az ARACHNE kockázatértékelő eszközt, gondoskodik az adatok áttöltéséről,**
- Az Audit Hatóság a csalás és a korrupció elleni fellépés megfelelő biztosítása érdekében
 - **alkalmazza a csalás és korrupciós kockázatelemzésének támogatására fejlesztett informatikai rendszert, így az ARACHNE kockázatértékelő eszközt,**
 - véleményezi az ARACHNE használatát pontosító módszertant
 - ellenőrzi, hogy az intézményrendszeri szereplők megfelelően használják-e az ARACHNE-t, illetve, hogy a szükséges adatköröket kéthavonta megküldik-e a rendszer felé
- A Továbbadott támogatást kihelyező szerv és a Lebonyolító szervek is alkalmazzák a csalás kockázatelemzésének támogatására fejlesztett informatikai rendszert, így az ARACHNE kockázatértékelő eszközt.

A fentiek értelmében tehát az ARACHNE alkalmazása kötelező mind a Nemzeti Hatóság (vagy a nevében eljáró Lebonyolító szerv), a Továbbadott támogatást kihelyező szerv, valamint az Audit Hatóság számára.

Az ARACHNE rendszert a fentebb említett intézményrendszeri szereplők a következőképpen használják:

A Nemzeti Hatóság ex ante ellenőrzései során az ARACHNE ex ante moduljának használatával kiszűri a kockázatos pályázókat még a projekt kiválasztás előtt. Emellett, a Nemzeti Hatóság az adatok hitelességének mintavételes ellenőrzése, a kifizetési kérelem ellenőrzése, valamint a projektek helyszíni ellenőrzésre történő kiválasztása során kockázatelemzésen alapuló mintavételezést végez, mely kockázatelemzéshez az ARACHNE-t használja.

A Lebonyolító szervnek és a Továbbadott támogatást kihelyező szervnek is használniuk kell az ARACHNE-t a nagyszámú pályázatra való tekintettel, mintavételezés céljából.

Ellenőrzései során az **Audit Hatóság** figyelembe veszi az ARACHNE rendszerben rendelkezésre álló adatokat a függetlenségi, összeférhetlenségi, valamint a kettős finanszírozásra vonatkozó vizsgálati szempontok értékelésekor. Továbbá, a rendszerben

elérhető információk szintén alapul szolgálnak a kockázatok feltérképezéséhez az ellenőrzések tervezése során. Ex post auditjai során az Audit Hatóság az ARACHNE eredményeit is figyelembe véve a magas kockázatú projekteket kiemelten ellenőrzi.

Az ARACHNE-t használó szervek gondoskodnak arról, hogy a rendszerbe az **RRF rendelet 22. cikk (2) d) pontjában meghatározott adatokat legalább kéthavonta feltöltsék**. A Nemzeti RRP rendelet mellékletében szerepelnek azok az adatkörök, amelyeket fel kell tölteni a rendszerbe, melynek főcsoportjai a következők:

- ✓ Támogatást igénylőkre vonatkozó adatok,
- ✓ Általános információk,
- ✓ Projektekre vonatkozó adatok,
- ✓ Szállítói szerződésre vonatkozó adatok,
- ✓ Alvállalkozókra vonatkozó adatok,
- ✓ Végso kedvezményezettre, konzorciumi tagra, szállítóra, alvállalkozóra vonatkozó adatok,
- ✓ Kapcsolattartóra vonatkozó adatok,
- ✓ Tényleges tulajdonosokra vonatkozó adatok.

Az ARACHNE-t használó szervek továbbá gondoskodnak arról, hogy a hozzáférési jogosultságokat évente felülvizsgálják, a felhasználók listáját pedig aktualizálják.

Nemzeti szinten az **Európai Unió Fejlesztések Koordinációjáért Felelős Helyettes Államtitkárság** felel az Arachne-hoz való hozzáférési jogok kezeléséért, továbbá ők biztosítják, hogy a Nemzeti RRP rendelet mellékletében szereplő adatköröket rendszeresen, legalább kéthavonta feltöltsék az Arachne-ba a rendszert használók.

Az ARACHNE használatára vonatkozó részletes módszertan kidolgozását Magyarország RRF mérföldköben vállalta, melyet 2022. november 30-áig teljesít, a használat részletei ennek keretében kerülnek kidolgozásra.

Az ARACHNE adatszolgáltatás a FAIR-EUPR rendszerből kinyert adatokból, az MFF működési metodikája szerint történik az RRF-fel közös rendszerhasználat okán. A FAIR-EUPR-ben az ARACHNE adatainak lekérdezésére a „Támogatási kérelem vagy Szerződés kiválasztása/Egyéb műveletek/Csalásmegelőzés/ARACHNE” fülön keresztül van lehetőség.

A FAIR-EUPR moduljai az **ARACHNE kontrollok** figyelembevételével kerültek kialakításra, így a rendszer képes arra, hogy az egyes modulok főoldalán az oldal betöltésekor figyelmeztetések jelenítsen meg, például:

- A támogatási kérelem esetében a konzorciumi tagok száma több, mint 5.
- A szerződés esetében az eredetileg tervezett és a tényleges projekt befejezés dátuma közötti különbség nagyobb, mint a kontroll csoport átlaga.
- A szerződés esetében az eredetileg tervezett és a tényleges projekt befejezés dátuma közötti különbség nagyobb, mint 180 nap.
- A szerződés esetén a végso kedvezményezett által benyújtott számlák dátuma között szerepel olyan dátum, ami későbbi, mint a szerződésben meghatározott megvalósítási dátum.

Tekintettel arra, hogy az ARACHNE célja a megelőzés és a kockázatok hatékony felderítése, a Nemzeti Hatóság folyamatba építetten is, tehát nem csak a projekt életciklus egyes fázisainál, használja az eszközt. Az ARACHNE-ban szereplő projekteket a Nemzeti Hatóság kontrollingért felelős szervezeti egysége heti rendszerességgel monitorozza és a magas kockázatú projektek esetében azonnal ellenőrzi a kockázat részleteit és valós kockázat esetén korrekciós eljárást kezdeményez.

EDES

Az Ávr. 66. § (2) bekezdésének 3. pontja alapján a pályázati felhívásnak tartalmaznia kell a pályázatból történő kizárás feltételeit. Ezért a felhívások minden esetben tartalmazzák azt a kitétel, hogy nem ítélt meg támogatás annak, aki a támogatási rendszerből való kizárás hatálya alatt áll. Ezért a Nemzeti Hatóság jogosultsági ellenőrzést végző szervezeti egysége a döntés-előkészítés során, szerződéskötés előtt, kifizetési igénylések feldolgozása során, továbbá szabálytalanságkezelés során is használja az EDES-t annak megállapítására, hogy az adott végső kedvezményezett kizárás hatálya alatt áll-e. Erre az EUPR „Projektkiválasztás és döntés/Egyéb műveletek/Csalásmegelőzés” funkciója nyújt lehetőséget. Itt támogatási időszakhoz (2007-2013, 2014-2020) kapcsolódóan kerül leszűrésre, hogy kizárás hatálya alatt áll-e a támogatást igénylő, mely az Európai Parlament és a Tanács (EU, Euratom) 2018/1046 rendelete ¹⁸³ alapján tartalmazza a kizárt szereplőket.

Az EUPR „Közhiteles adatok lekérése” funkcióban az EDES fül tartalmazza a kizárt szervezetek listáját, melyben szerepel **a szervezet neve, címe, a kizárás kezdetének és lejáratának dátuma, valamint a kizárás oka. Amennyiben a jogosultsági ellenőrzés során fény derül arra, hogy a támogatást igénylő kizárás hatálya alatt áll, úgy támogatási kérelme a jogosultsági feltételek nem teljesítése okán elutasításra kerül.**

A Nemzeti Hatóság szabálytalanságkezeléssel foglalkozó szervezeti egysége az IMS rendszeren keresztül használja az EDES-t, melyre a megfelelő funkció kiválasztásával áttölti az adatokat, valamint **ellenőrzi a Magyarországra, illetve releváns esetben az egyéb uniós tagállamokra vonatkozó adatok változását a döntés-előkészítés során, szerződéskötés előtt, kifizetési igénylések feldolgozása során, továbbá szabálytalanságkezelés során.**

A kizárásról meghozott döntések adatai a hazai informatikai rendszerbe, a FAIR-EUPR-be kézzel kerülnek feltöltésre, a döntéseket követően haladéktalanul. Ezen adatok feltöltésével kapcsolatos adminisztratív feladatokat a Miniszterelnökség fejlesztéspolitikai szabályozásért felelős szervezeti egysége látja el az EUPR „Főmenü/Törzsadat/Ügyfelek törzsadatok/EDES adatok” menüpont segítségével.

5.1.4 Csalás és korrupció megelőzésére és kezelésére tett intézkedések

A csalás és korrupció megelőzésre, kezelésére vonatkozó szabályok kötelező érvényűek az RRF intézményrendszer egészére, így a Lebonyolító szervek és a Továbbadott támogatást kihelyező szervek működésébe is átültetendők, amelyek betartását a Nemzeti Hatóság ellenőrzi.

A csalás-korrupció megelőzésének és kezelésének intézményrendszeri és folyamatszintű érvényesülését összefoglaló táblát lásd 8.3 mellékletként csatolva. A táblázat azt foglalja össze folyamatonként és intézményrendszeri szereplőnként, hogy milyen módszerek működnek a csalás és korrupció megelőzésére és kezelésre az RRF tervezés és végrehajtás során.

Az alábbiakban mutatjuk be a csalás és korrupció kezelésére tett főbb intézkedéseket a stratégiai szinttől az operatív szint felé közelítve.

5.1.4.1. Nemzeti Korrupcióellenes Stratégia

Magyarország jelenleg 2020-2022. közötti időszakra szóló középtávú Nemzeti Korrupcióellenes Stratégiával (NKS) rendelkezik. A kondicionalitási eljárás eredményeként a

¹⁸³ Az Európai Parlament és a Tanács (EU, Euratom) 2018/1046 rendelete (2018. július 18.) az Unió általános költségvetésére alkalmazandó pénzügyi szabályokról, az 1296/2013/EU, az 1301/2013/EU, az 1303/2013/EU, az 1304/2013/EU, az 1309/2013/EU, az 1316/2013/EU, a 223/2014/EU és a 283/2014/EU rendelet és az 541/2014/EU határozat módosításáról, valamint a 966/2012/EU, Euratom rendelet hatályon kívül helyezéséről

magyar Kormány vállalja, hogy új Nemzeti Korruptióellenes Stratégiát dolgoz ki, fogad el, továbbá cselekvési tervet készít 2023. június 30-ig. A Kormány ezentúl vállalja, hogy a cselekvési tervben foglalt intézkedéseket 2023. július 1. - és 2025. december 31. között végrehajtja.

Az előkészítés alatt álló Stratégia egyik fő prioritása a csalás és a korruptió megelőzését, felderítését és kezelését biztosító mechanizmusok fejlesztése, beleértve a közbeszerzési rendszert is, valamint az összeférhetetlenségi kockázatokat kezelő rendszerek megerősítése. Ebben az összefüggésben, különös figyelmet kell fordítani az intézményi és normatív rendszerek megerősítésére a magas szintű korruptió elleni küzdelem normatív keretének megerősítésére, a hatósági tevékenység átláthatóságának fokozására, beleértve a vezető politikai szinteket is. Az NKS a 2022. szeptember végéig elfogadásra kerülő csalásellenes és korruptióellenes stratégiákra építve biztosítja a hazai és uniós finanszírozású források (így az RRF) csalás és korruptióellenes intézkedéseinek koherens végrehajtását.

5.1.4.2. RRF Csalás elleni stratégia és az RRF Korruptió ellenes stratégia

Az RRP célul tűzte ki a Csalás elleni stratégia kidolgozását, amely 2021. decemberében elkészült. Továbbá, Magyarország megalkotta és hivatalos oldalán publikálta a Helyreállítási és Ellenállóképességi Terv végrehajtására vonatkozó korruptió elleni stratégiáját (<https://www.palyazat.gov.hu/rrf-korruptci-ellenes-stratgia#>). A 2022. április 27-én, Magyarországgal szemben elindított kondicionalitási eljárás keretében a két stratégiát a Miniszterelnökség hatályon kívül helyezte.

5.1.4.3. Csalás és korruptió elleni stratégia a 2021-2027 programozási időszakra, valamint a Helyreállítási és ellenállóképességi terv végrehajtására

A kondicionalitási eljárás során, egyidejűleg döntés született egy új, az RRP és az Európai Bizottság, valamint Magyarország között megkötött Partnerségi Megállapodások (2014-2020 és 2021-2027) keretében megvalósult és megvalósítandó programok végrehajtásához kapcsolódó, egységes Csalás és korruptió ellenes stratégia kidolgozásáról és alkalmazásáról. Magyarország vállalta, hogy az egységes stratégiát 2022. szeptember végéig elkészíti. A 1470/2022. (IX. 30.) Korm. határozat szerint a kormány megtárgyalta és elfogadta a 2021–2027 programozási időszakra, valamint a Helyreállítási és Ellenállóképességi Terv végrehajtására vonatkozó csalás és korruptió elleni stratégiát, és megjelent a [palyazat.gov.hu](https://www.palyazat.gov.hu) oldalon. Emellett a Csalás elleni és korruptió elleni stratégia (2021-2027) a 2020-ban kihirdetett, 2022-ig hatályos Nemzeti Korruptióellenes Stratégiával is összehangolt dokumentum. A Nemzeti Korruptióellenes Stratégia szakpolitikai szinten fogalmaz meg feladatokat, amelyhez hozzátartoznak a fejlesztéspolitikai intézményrendszer szereplőinek a jelen Stratégiában megfogalmazott feladatai is. Magyarország az új, Nemzeti Korruptióellenes Stratégiát 2023. június 30-ig dolgozza ki. A Csalás elleni és korruptió elleni stratégia (2021-2027) általános irányelvei a Nemzeti Korruptióellenes Stratégiához igazodnak, annak megvalósítását segítik elő a fejlesztéspolitikai intézményrendszer működéséhez igazodó eszközök használatával. A közpénzekkel való gazdálkodás átláthatóbbá tételét, az üzleti élet tisztaságának megteremtését, a szemléletformálás megvalósítását, továbbá a fejlesztéspolitikai intézményrendszerbe vetett bizalom erősítését szolgálják. A Csalás elleni és korruptió elleni stratégia (2021-2027) az új Nemzeti Korruptióellenes Stratégia kihirdetését követően felülvizsgálatra kerül a két stratégia közötti összhang megteremtése érdekében.

Az új Stratégia alapelveinek, illetve intézkedési tervének a kialakítása összhangban áll az Európai Bizottság Csalás elleni stratégiájának és az ahhoz csatolt cselekvési tervének a célkitűzéseivel. Azaz alapelvek szintjén rögzíti a következőket: [1] a korruptióval és csalással szembeni zéró tolerancia elvét; [2] a csalás elleni küzdelem a belső ellenőrzés szerves részeként zajlik; [3] hangsúly a személyzet feddhetetlenségén és kompetenciáján; [3] cél az uniós pénzeszközök felhasználásának átláthatóságának a biztosítása; [4] a megelőzés fontossága; [5]

hatékony vizsgálati kapacitás megteremtése; [6] az információk kellő időben történő cseréje; [7] gyors korrekció; [8] megfelelő együttműködés az EU és az illetékes tagállami hatóságok között; [9] a csalási és korrupciós mintázatok, a rendszerszintű sebezhetőségek jobb megértése; [10] a csalásra és korrupcióra vonatkozó hatékony adatgyűjtés és -elemzés gyakorlata.

A Csalás elleni és korrupció elleni stratégia (2021-2027) keretében megfogalmazott irányok és intézkedések célja az Európai Unió, valamint Magyarország pénzügyi érdekeinek hatékony védelme, így különösen: [1] az uniós és hazai források felhasználása szabályosságának, hatékonyságának, eredményességének és átláthatóságának növelése; [2] a csalás elleni küzdelem tekintetében a fejlesztéspolitikai intézményrendszer feladatainak és felelősségi köreinek meghatározása, a hatályban lévő csalásellenes intézkedések összehangolása, rendszerbe foglalása, a csalások feltárásának eredményesebbé tétele és pénzügyi következményeinek csökkentése; [3] a fejlesztéspolitikai intézményrendszer munkatársainak és a társadalom csalás elleni tudatosságának, a csalásra irányuló figyelmének növelése; [4] a közbizalom erősítése az uniós források ellenőrzött, átlátható és szabályszerű felhasználásának biztosításával; [5] a csalás elleni küzdelem tekintetében az intézményi és a társadalmi együttműködés növelése.

A Stratégia a csalás elleni küzdelem valamennyi szakaszát lefedi, valamint tartalmazza a csalások megelőzésére, felderítésére, a szabálytalanságok okán szükségessé váló pénzügyi korrekcióra, valamint a szankcionálásra vonatkozó csalás elleni intézkedések felsorolását. Így, a Stratégiában megfogalmazott csalás elleni küzdelem során elérni kívánt célok megvalósításához a beavatkozási területek és intézkedések három pillér alapján kerültek meghatározásra: [1] megelőzés; [2] felderítés, jelentés; [3] korrekció és szankció.

Összhangban az EU 2021/1060, illetve az EU 2021/241 rendeletekkel a Csalás elleni és korrupció elleni stratégia (2021-2027) szem előtt tartja az eredményes és arányos csalás elleni intézkedések alkalmazásának a követelményét, valamint ehhez kapcsolódóan a csalás kockázatelemzés és -kezelés elvégzésének fontosságát. Figyelemmel az eddig elvégzett csalás kockázatelemzésekre, valamint az ellenőrzéseket végző szervezetek (audit hatóság, Bizottság, Európai Számvevőszék, OLAF) vizsgálatainak eredményeire a Stratégia meghatározta a csalás és korrupció legfőbb kockázatait (10 db), ezek következményeit, illetve ezek alapján definiálta a szükséges intézkedések céljait. Mindez alapját képezi a Stratégia cselekvési tervének, amely rögzíti a kockázatok kezelésére vonatkozó célkitűzéseket, valamint a kapcsolódó intézkedéseket. Az egyes célkitűzésekhez a szükséges intézkedések megvalósulása érdekében a cselekvési terv mutatókat kapcsol, valamint felelősöket és határidőket nevez meg.

A Csalás elleni és korrupció elleni stratégia (2021-2027) nemzeti szinten, az uniós és hazai jogszabályokat, valamint a Bizottság útmutatóiban megfogalmazott ajánlásokat figyelembe véve határozza meg az Európai Unió és a hazai pénzügyi érdekvédelem céljából tett intézkedéseket a 2021-2027 programozási időszakban, ezért területi hatálya Magyarországra terjed ki.

A Csalás elleni és korrupció elleni stratégia (2021-2027) Cselekvési terve

A 2023-ig szóló, részletes intézkedési terv integrálja a kondicionalitási eljárás keretében az RRF és a fejlesztéspolitikai intézményrendszer számára előírt intézkedéseket, illetve vállalásokat. A cselekvési terv főbb fókuszai a következők: [1] a nyomozóhatóságok és ügyészségi szervek, illetve a fejlesztéspolitikai intézményrendszer szereplői közötti együttműködés kiszélesítése; [2] a Csalás és korrupció elleni stratégia felülvizsgálata [3] A Nemzeti korrupcióellenes stratégia párhuzamos kidolgozása; [4] Arachne (adatszolgáltatás, a kockázatértékelő eszköz módszertan kidolgozása és felülvizsgálata); [5] Összeférhetetlenség kezelése (jogszabályalkotás, a kondicionalitási eljárás keretében létrejövő új intézmények, anonim bejelentések) [6] kockázatkezelés (elemzés, elemző eszköz felülvizsgálata); [7]

átláthatóság és az állampolgárok tájékoztatása, bevonása, közérdekű bejelentő rendszer fejlesztése, működtetése (bejelentő felület létrehozása és fejlesztése – palyazat.gov.hu, a www.anti-lop.hu fejlesztése, csalásmegelőzéssel kapcsolatos tájékoztató anyagok feltöltése a honlapon); [8] tudatosság növelése, képzések (az intézményrendszer dolgozói számára); [9] elektronikusan tárolandó adatok, nyilvántartások; [10] a közbeszerzések átláthatóságának erősítése (EKR frissítés a közbeszerzések eredményeit illetően); [11] a csalási estek egységes jelentése és nyomon követése (iránymutatás az alkalmazandó jogszabályokra vonatkozóan; legjobb gyakorlatok megosztása, IMS képzések); [12] érzékeny pozícióban lévő munkatársak rotációja; [13] Fejlesztéspolitikai Adatbázis és Információs Rendszer Európai Unió Programok Rendszerének felülvizsgálata.

A Csalás és korrupció elleni stratégia (2021-2027) Cselekvési tervét 2023-ig az alábbi táblázat foglalja össze:

CSALÁS ELLENI ÉS KORRUPCIÓ ELLENI STRATÉGIA A 2021-2027 PROGRAMOZÁSI IDŐSZAKRA, VALAMINT A HELYREÁLLÍTÁSI ÉS ELLENÁLLÓKÉPEFSSÉGI TERV VÉGREHAJTÁSÁRA VONATKOZÓAN – CSELKEVÉSI TERV				
CÉLKITŰZÉSEK	INTÉZKEDÉSEK	MUTATÓK	FELELŐS	HATÁRIDŐ
A nyomozóhatóságok és ügyészségi szervek, illetve a fejlesztéspolitikai intézményrendszer szereplői közötti együttműködés megerősítése	A csalás gyanús esetek bejelentése és nyomon követése érdekében szoros együttműködés és eljárásrend kialakítására javaslattevél a nyomozóhatóságok és az ügyészségi szervek között, ezzel is elősegítve az IMS-ben szereplő adatok naprakészségét.	eljárásrend kialakítása	Miniszterelnökség, nemzeti hatóság	2023. január 31.
A csalás és korrupció elleni stratégia felülvizsgálata a nemzeti korrupcióellenes stratégia párhuzamos kidolgozása	A csalás és korrupció elleni stratégia felülvizsgálata megtörténik a nemzeti korrupcióellenes stratégia kidolgozásával párhuzamosan, felhasználva az annak egyeztetése során gyűjtött információkat, tapasztalatokat.	felülvizsgált stratégia	munkacsoport	2023. augusztus 31.
Rendszeres adatküldés az ARACHNE rendszerbe	Az uniós jogszabályokban meghatározott adatok feltöltése az ARACHNE rendszerbe.	adattöltés teljesül	Miniszterelnökség, nemzeti hatóság	kéthavonta
ARACHNE kockázatelemző eszköz módszertan kidolgozása	Az ARACHNE kockázatelemző eszköz alkalmazására és eredményeinek felhasználására vonatkozó módszertan kidolgozása.	módszertan elkészül	Miniszterelnökség	2022. november 30.

CSALÁS ELLENI ÉS KORRUPCIÓ ELLENI STRATÉGIA A 2021-2027 PROGRAMOZÁSI IDŐSZAKRA, VALAMINT A HELYREÁLLÍTÁSI ÉS ELLENÁLLÓKÉPESSÉGI TERV VÉGREHAJTÁSÁRA VONATKOZÓAN – CSELKEVÉSI TERV

CÉLKITŰZÉSEK	INTÉZKEDÉSEK	MUTATÓK	FELELŐS	HATÁRIDŐ
ARACHNE kockázatértékelő eszköz módszertan felülvizsgálata	Az ARACHNE kockázatértékelő eszköz alkalmazására és eredményeinek felhasználására vonatkozó módszertan felülvizsgálata.	módszertan felülvizsgálat a megtörténik	Miniszterelnökség	évente egyszer (szükség esetén soron kívül)
Az összeférhetetlenségre vonatkozó rendelkezések felülvizsgálata, módosítása	Az összeférhetetlenségi szabályok felülvizsgálata és jogszabálmódosító javaslat elkészítése a csalás és a korrupció elleni hatékonyabb fellépés és az átláthatóság növelése érdekében.	módosított rendelet	Miniszterelnökség	2022. szeptember 30.
Belső Ellenőrzési és Integritási Igazgatóság létrehozása	A Belső Ellenőrzési és Integritási Igazgatóság létrehozása az összeférhetetlenséggel összefüggésben tett bejelentések kivizsgálása, valamint az összeférhetetlenségi nyilatkozatok ellenőrzése céljából.	Belső Ellenőrzési és Integritási Igazgatóság létrejön	Miniszterelnökség	2022. december 31.
A www.palyazat.gov.hu oldalon bejelentő felület létrehozása	A www.palyazat.gov.hu oldalon bejelentő felület létrehozása az összeférhetetlenség gyanújának, kockázatának vagy látszatának bárki által történő, anonim bejelentése céljából.	bejelentő felület létrejön	Miniszterelnökség	2022. november 30.
Rendszeres csalás kockázatelemzés elvégzése	EGESIF 14-0021-00 számú útmutató alapján kockázatelemzés készítése és a kockázatelemzési eszköz felülvizsgálata.	kockázatelemzés elkészül	Miniszterelnökség, irányító hatóság, igazoló hatóság, nemzeti hatóság	évente egyszer (szükség esetén soron kívül)
A közérdekű bejelentőrendszer (www.anti-lop.hu) fejlesztése	A www.anti-lop.hu oldalon található adatokon túlmenően a bejelentéssel érintett ügyek rövid összefoglalójának megjelenítése az állampolgárok teljesebb körű tájékoztatása érdekében.	www.anti-lop.hu oldalon új adatok megjelenése	Miniszterelnökség	2022. december 31.
A fejlesztéspolitikai intézményrendszer munkatársai ismereteinek bővítése a csalás- és	Kötelező integritás képzés az új belépő munkatársaknak.	képzés megtartása	a részvétel nyomon követése: irányító hatóság, nemzeti hatóság képzési kapcsolattartói által	évente legalább egyszer

CSALÁS ELLENI ÉS KORRUPCIÓ ELLENI STRATÉGIA A 2021-2027 PROGRAMOZÁSI IDŐSZAKRA, VALAMINT A HELYREÁLLÍTÁSI ÉS ELLENÁLLÓKÉPEFSSÉGI TERV VÉGREHAJTÁSÁRA VONATKOZÓAN – CSELKEVÉSI TERV

CÉLKITŰZÉSEK	INTÉZKEDÉSEK	MUTATÓK	FELELŐS	HATÁRIDŐ
korruptiómegelőzés területén	Csalás és korrupció megelőzés tárgyában fókuszált témájú képzés vezetők, valamint tisztviselők számára az NVSZ-szel együttműködésben.	képzés megtartása	Miniszterelnökség, nemzeti hatóság	évente legalább egyszer
	Az Alkotmányvédelmi Hivatal által tartott képzés az általános biztonsági tudatosság érdekében.	képzés megtartása	Miniszterelnökség, nemzeti hatóság	évente legalább egyszer
	Alapképzés: amely tartalmazza a 2021-2027 programozási időszak és az RRP vonatkozásában is a csalásmegelőzés, szabálytalanságkezelés modulokat.	képzés megtartása	Miniszterelnökség, nemzeti hatóság	évente legalább egyszer
	Képzés csalásmegelőzés témában az OLAF KI-val együttműködésben.	képzés megtartása	Miniszterelnökség, nemzeti hatóság	évente legalább egyszer
Megfelelés az (EU) 2021/1060 európai parlamenti és tanácsi rendelet XVII. mellékletének	Az egyes műveletekre vonatkozóan rögzítendő és elektronikus formában tárolandó adatokra vonatkozó rendelkezések folyamatos figyelemmel kísérése.	a rendelkezés teljesülésének nyomon követése	Miniszterelnökség, nemzeti hatóság	folyamatos
Az átláthatóság további növelése a közbeszerzési eljárások tekintetében	A közbeszerzési eljárások eredményéről szóló tájékoztató hirdetmények adatait strukturált formában tartalmazó, gépi eszközökkel feldolgozható, rendszeresen frissített adatbázis létrehozása és közzététele az EKR-ben.	adatbázis közzététele az EKR-ben	Miniszterelnökség	2022. szeptember 30.
A fejlesztéspolitikai intézményrendszer csalás elleni küzdelem melletti elkötelezettségének megjelenítése (honlap, prezentáció)	A honlapon csalásmegelőzéssel kapcsolatos tájékoztató anyagok, prezentációk elhelyezése az állampolgárok teljeskörű tájékoztatása érdekében.	tájékoztató anyagok, prezentációk megtalálhatók a honlapon	Miniszterelnökség, nemzeti hatóság	folyamatos
A vonatkozó uniós jogszabályokban meghatározott jelentéstételi kötelezettségek maradéktalan betartásának elősegítése, különös tekintettel a csalási	A jelentési kötelezettség egységes megközelítésének elősegítése érdekében az OLAF korábbi gyakorlati tapasztalatai és követelményei alapján iránymutatás kidolgozása, amely tartalmazza a vonatkozó uniós	iránymutatás elkészül	OLAF Koordinációs Iroda	2023. június 30.

CSALÁS ELLENI ÉS KORRUPCIÓ ELLENI STRATÉGIA A 2021-2027 PROGRAMOZÁSI IDŐSZAKRA, VALAMINT A HELYREÁLLÍTÁSI ÉS ELLENÁLLÓKÉPEFSSÉGI TERV VÉGREHAJTÁSÁRA VONATKOZÓAN – CSELKEVÉSI TERV

CÉLKITŰZÉSEK	INTÉZKEDÉSEK	MUTATÓK	FELELŐS	HATÁRIDŐ
esetek bejelentésére és megfelelő nyomon követésére	és nemzeti jogszabályokat és azok értelmezését.			
A vonatkozó uniós jogszabályokban meghatározott jelentéstételi kötelezettségek maradéktalan betartásának elősegítése, különös tekintettel a csalási esetek bejelentésére és megfelelő nyomon követésére	Az érintettek tudásbázisának bővítése, a legjobb gyakorlatok megosztása. Az érintett szakértők számára rendszeres platform biztosítása érdekében az OLAF Koordinációs Iroda negyedévente megbeszéléseket szervez a már meglévő szabálytalanságjelentési munkacsoport számára a nemzeti jelentéstevő szervezetek (irányító hatóságok, igazoló hatóság, kifizető ügynökség és igazságügyi hatóságok) részvételével.	megbeszélés tartása	OLAF Koordinációs Iroda	negyedévente
A vonatkozó uniós jogszabályokban meghatározott jelentéstételi kötelezettségek maradéktalan betartásának elősegítése, különös tekintettel a csalási esetek bejelentésére és megfelelő nyomon követésére	Gyakorlati IMS képzések a magyar felhasználóknak a jelentési kötelezettségekről és a tapasztaltakról.	képzés megtartása	OLAF Koordinációs Iroda	évente legalább egyszer
Rotációra vonatkozó módszertan készítése	A fejlesztéspolitikai intézményrendszer érzékeny pozícióban lévő munkatársainak – így különösen a szabálytalanságkezeléssel, ellenőrzésekkel, kockázatértékeléssel foglalkozó munkatársaknak – a rotációjára vonatkozó módszertan kidolgozása.	módszertan elkészül	Miniszterelnökség	2023. március 31.
A Fejlesztéspolitikai Adatbázis és Információs Rendszer Európai Unió Programok Rendszerének felülvizsgálata	A Fejlesztéspolitikai Adatbázis és Információs Rendszer Európai Unió Programok Rendszerének felülvizsgálata a csalásmegelőzéssel kapcsolatos lehetőségek	felülvizsgálat megtörténik	Miniszterelnökség	folyamatos

CSALÁS ELLENI ÉS KORRUPCIÓ ELLENI STRATÉGIA A 2021-2027 PROGRAMOZÁSI IDŐSZAKRA, VALAMINT A HELYREÁLLÍTÁSI ÉS ELLENÁLLÓKÉPESSÉGI TERV VÉGREHAJTÁSÁRA VONATKOZÓAN – CSELEKVÉSI TERV				
CÉLKITŰZÉSEK	INTÉZKEDÉSEK	MUTATÓK	FELELŐS	HATÁRIDŐ
	feltérképezése és kiaknázása érdekében.			

12. táblázat A Csalás elleni és korrupció elleni stratégia 2021-2027 programozási időszakra, valamint a Helyreállítási és ellenállóképességi terv végrehajtására vonatkozóan – Cselekvési terv

A Stratégia Cselekvési tervének és csalás elleni intézkedéseinek megvalósulásáról a Miniszterelnökség minden évben beszámolót készít.

5.1.4.4. „Red flag-ek” azonosítása a csalás, a korrupció és az összeférhetetlenség korai felderítése és megelőzése érdekében

Az Unió pénzügyi érdekeinek védelme, valamint a csalás, a korrupció és az összeférhetetlenség korai felderítése érdekében, a szabálytalanságok és az abból fakadó bűncselekmények megelőzése céljából folyamatban van egy „red flag” módszertani útmutató elkészítése.

Az úgynevezett „red flag-ek” olyan körülményeket, magatartásokat hivatottak jelezni, amelyek potenciálisan csalással, korrupcióval vagy összeférhetetlenséggel kapcsolatos szabálytalansághoz, súlyos esetben bűncselekményhez vezethetnek. Kockázati besorolásuk alapján a „red flag-ek” három csoportra oszthatók:

- Olyan cselekmény vagy magatartás, melynek elkövetése az uniós és nemzeti jog alapján (pl. (EU) 2017/1371 irányelv, Btk.) önmagában bűncselekményre utaló jelnek minősül (pl. valótlan tartalmú, hamis, vagy hamisított okirat becsatolása). Ez esetben további vizsgálat, ellenőrzés szükséges, megalapozott gyanú esetén a Nemzeti RRP rendelet értelmében a Nemzeti Hatóságnak büntető eljárást kell kezdeményeznie.
- Olyan cselekmény vagy magatartás, melynek elkövetése automatikusan szabálytalansági eljárás megindítását vonja maga után (ám önmagában bűncselekmény megállapítására nem elégséges) (pl. bejelentési kötelezettség elmulasztása). Ekkor a Nemzeti Hatóság a Nemzeti RRP rendelet alapján szabálytalansági eljárást folytat le és megteszi a jogszabály szerinti kötelező intézkedéseket.
- Olyan gyanús körülmény, amely önmagában szabálytalansági eljárás megindítását nem vonja maga után, ám részletesebb kivizsgálásra, ellenőrzésre ad okot (pl. a támogatott tevékenységi kör nem összeegyeztethető a pályázó korábbi tevékenységeivel) A Támogató ez esetben köteles az esetet kivizsgálni, megalapozott gyanú esetén a módszertani útmutatóban foglalt intézkedéseket megtenni, szükség esetén szabálytalansági gyanút bejelenteni.

A módszertani útmutató célja, hogy a kockázatos helyzetek részletes ismertetésével jelezze a Támogatónak, hogy melyek azok a projekt életciklus különböző fázisaiban jelentkező, adott esetben ismétlődő cselekmények, melyekkel összefüggésben a csalás, a korrupció, valamint az összeférhetetlenség potenciálisan felmerülhet, ezáltal segítséget nyújtva e helyzetek korai felderítésére és megelőzésére. Az útmutató projekt életciklus fázisok (pályázat előkészítés, projekt kiválasztás és döntés, projekt megvalósítás, kifizetés, szabálytalansági eljárás) szerinti bontásban fogja tartalmazni a potenciálisan előforduló csalás-, korrupció-, illetve összeférhetetlenség-gyanús helyzeteket, az ezekre utaló gyanús jeleket, valamint a feltárt gyanú esetén alkalmazandó folyamatlépéseket.

Az útmutató a korábbi kohéziós programok szabálytalansági eljárásainak tapasztalataiból kiindulva készül el.

Példák csalással összefüggő „red flag-ekre”:

- valótlan tartalmú vagy hiányos nyilatkozat (pl. de minimis nyilatkozat, átláthatósági nyilatkozat), kifizetési kérelem, szakmai beszámoló benyújtása;
- az elérhető pénzügyi nyilvántartásokból nem lekövethető, hogy a támogatást igénylő miként biztosította az önerőt;
- a beruházás megvalósítási helyszíne alkalmatlan az adott célra;
- a támogatott tevékenységi kör nem összeegyeztethető a támogatást igénylő korábbi tevékenységeivel;
- a beruházás megvalósítási helyszínének változását közvetlenül a helyszíni ellenőrzés előtt jelenti be a végső kedvezményezett;
- jelentéstételi kötelezettség elmulasztása.

Példák korrupcióval összefüggő „red flag-ekre”:

- az ajánlattevő/szállító/szolgáltató nem fellelhető az interneten, cégnyilvántartásokban (tehát fiktív);
- benyújtási határidőt követően érkezett ajánlattételek elfogadása.

Példák összeférhetetlenséggel összefüggő „red flag-ekre”:

- a nyilatkozat benyújtásának elmulasztása, vagy valótlan tartalmú, hiányos, hamisított összeférhetetlenségi nyilatkozat benyújtása;
- végső kedvezményezett és szállító, vagy ajánlattevők közötti nyilvánvaló kapcsolat (pl. közös cím, személyzet, telefonszám);
- az ajánlattevő/szállító/szolgáltató nem fellelhető az interneten, cégnyilvántartásokban (tehát fiktív);
- a támogatást igénylő vezető tisztségviselője/tényleges tulajdonosa közvetlenül a támogatási kérelem benyújtása előtt változott meg.

A „red flag-ek” azonosításában és a csalás, a korrupció, valamint az összeférhetetlenség hatékony felderítésében és megelőzésében kiemelt jelentőséggel bír továbbá az ARACHNE adatbányászati és kockázatértékelési eszköz használata (részletesen lásd 5.1.3 fejezet) is. Fontosak továbbá a közhiteles adatbázisokkal való adatkapcsolatok, a támogatást igénylő/végső kedvezményezett nyilatkozattétele, a folyamatba épített dokumentum alapú ellenőrzések, valamint a monitoring rendszerbe épített konzisztencia ellenőrzések (lásd 4.2.4 fejezet).

5.1.4.5. Csalás és korrupció megelőzésére, kezelésére tett egyéb intézkedések

Szervezeti aspektus

A Nemzeti RRP rendelet 17. A csalás és korrupció elleni fellépés alcím 36-37-38 § rögzítik az RRP intézményrendszer szereplői szintjén a csalás és korrupció elleni fellépéssel kapcsolatos feladatokat és felelőségeket. Az új rendelet kiegészítette a Nemzeti Hatóság témával kapcsolatos kötelezettségeit. Jelen dokumentum 7.3 „Csalás és korrupció megelőzésére és kezelésére tett intézkedések intézményi szereplőnként és folyamatlépésenként bemutatva” elnevezésű melléklete foglalja össze a témával kapcsolatos feladatokat az intézményi szereplőnk szerint.

Korrupcióellenes Munkacsoport

A kondicionalitási eljárás eredményeként a magyar Kormány vállalja, hogy 2022. december 1-ig létrehozza a Korrupcióellenes Munkacsoportot, melynek jogszabályi kereteit az Integritás Hatóság létrehozásáról szóló törvényben kell lefektetni. A Korrupcióellenes Munkacsoport – az eddig rögzített vállalásainak megfelelően - a meglévő korrupcióellenes intézkedéseket vizsgálja, javaslatokat terjeszt elő és éves jelentést készít (az első, 2022. évre vonatkozó jelentés elkészítésének határideje 2023. március 15.). A Korrupcióellenes Munkacsoport a nem

kormányzati szereplők számára biztosít fórumot az antikorrupciós küzdelemben való részvételre, nem rendelkezik hatósági felhatalmazással eljárások indítására, büntető vagy polgári felelősség kimondására. Jelentéseit a Kormánynak nyújtja be, elnöki tisztét az Integritás Hatóság elnöke tölti be, illetve az Integritás Hatóság titkársági és adminisztratív támogatást nyújt a Munkacsoport feladataihoz.

Belső Ellenőrzési és Integritási Igazgatóság felállítása

Lásd részletesen bemutatva a 4.1.5 fejezetben

Integritás Hatóság

Lásd részletesen bemutatva a 4. fejezetben.

Folyamatok / rendszerek szintje

Folyamatba épített kontrollok

Lásd részletesen az Adathitelességről szóló 4.2.4 alfejezetben bemutatott folyamatba épített ellenőrzéseket, az adatkapcsolatokat és a monitoring rendszerbe épített konzisztencia ellenőrzéseket.

Szabálytalansági gyanúbejelentők védelme

Gyanú bejelentésre több felületen is lesz/van lehetőség:

1. **Integritás Hatóság bejelentő felülete:** bárki bejelenthet itt szabálytalansági gyanút az európai uniós források felhasználásával, vagy intézményrendszerével kapcsolatban anonim módon, a bejelentő felület kialakítás alatt van. Amennyiben az Integritás Hatóság a gyanút megalapozottnak tartja, utasítja az érintett IH-t, Nemzeti Hatóságot a szabálytalansági eljárás lefolytatására, illetve kezdeményezheti a Közbeszerzési Döntőbizottság eljárását.
2. **BEII bejelentő felülete:** az összeférhetetlenség kapcsán észlelt gyanú bejelentésének anonim megtételére alkalmas felület, melynek kialakítása szintén folyamatban van a palyzat.gov.hu. oldalon. Az ide beérkező bejelentéseket a BEII vizsgálja ki, melynek alapján szabálytalansági eljárás megindítását kezdeményezheti.
3. **Anti-lop:** egy nyilvános visszaélés bejelentő felület, amely a központi kormányzati portálon (magyarorszag.hu) keresztül érhető el. A portálon anonim módon bárki bejelentheti a támogatásokkal kapcsolatban tudomására jutott visszaéléseket vagy törvénytelenégeket, a bejelentése nyomán tett intézkedésekről pedig folyamatosan tájékozódhat. A visszaélést bejelentő személyek védelmét szolgáló szabályozási keret kialakításra került. A visszaélést bejelentő személyek védelméről szóló törvény¹⁸⁴ névtelenséget biztosít a visszaélést bejelentő személyek számára, és lehetővé teszi a panaszok elektronikus benyújtását. Ezáltal az oldal hozzájárul a támogatások szabályos és átlátható felhasználásához, valamint a csalás és korrupció elleni védelemhez (<https://www.anti-lop.hu/>) A bejelentéseket a Miniszterelnökség fogadja, és az érintett irányító hatósághoz, vagy a nemzeti hatósághoz továbbítja. (További részleteket lásd 12. táblázat A Csalás elleni és korrupció elleni stratégia 2021-2027 programozási időszakra, valamint a Helyreállítási és ellenállóképességi terv végrehajtására vonatkozóan – Cselekvési terv).

ARACHNE

Ezeken túlmenően az ellenőrzések kapcsán fontos garancia az ARACHNE adatbányászati és kockázateértékelési eszköz használata. (lásd 5.1.3 fejezet)

¹⁸⁴ A panaszokról és a közérdekű bejelentésekről szóló 2013. évi CLXV. tv.

EDES

Lásd 5.1.3 fejezetben.

Az EGESIF 14-0021-00 számú útmutató részét képező Excel alapú kockázatkezelési eszköz és annak felülvizsgálata

Az EGESIF 14-0021-00 számú útmutató részét képező Excel alapú kockázatkezelési eszköz felülvizsgálatát és a jogszabályi változásokhoz történő illeszkedését a fejlesztéspolitikai intézményrendszer szereplői minden évben elvégzik. A koordinációs tevékenységéért felelős főosztály munkatársa szervezi meg a munkacsoportülést és koordinálja a meghatározott feladatok elvégzését.

Az irányító hatóságok, a nemzeti hatóság részéről 13 kockázati tényező azonosítására van lehetőség a kockázatelmezési eszköz által. Az azonosítás kapcsán a létező kontrollok meghatározására kerül sor, amely nagyban hozzájárul a meglévő kockázatok jövőbeli elkerüléséhez megtenni kívánt intézkedések meghatározásához.

A közbeszerzési terület szintén beazonosítja a 13 kockázati tényezőtől álló, a területre vonatkozó releváns elemeket és meghatározza a létező kontrollokat. Az igazoló hatóság a költségigazolás és kifizetés területén felmerülő kockázatokat azonosítja, és szintén meghatározza a létező kontrollokat.

A Stratégia Cselekvési tervének és csalás elleni intézkedéseinek megvalósulásáról a Miniszterelnökség minden évben beszámolót készít, melynek részét képezi az elkészített Excel alapú eszközről történő számadás is.

Közbeszerzési ellenőrzési kötelezettség a Nemzeti Hatóság számára

A korrupcióellenes intézkedést segíti a Nemzeti RRP rendelet, mely előírja az RRP végrehajtása során szükséges közbeszerzési ellenőrzési kötelezettséget a Nemzeti Hatóság számára. Az ellenőrzés részletes szabályait a fenti – Nemzeti RRP rendelet határozza meg, ezzel is biztosítva az eljárások egységes kezelését és az esetleges csalások, kettős finanszírozási esetek megfelelő időben történő feltárását és azok megfelelő orvoslását.

Korrupcióellenes záradék a Támogatási Szerződésben

További korrupcióellenes intézkedés a Támogatási Szerződés/Támogatói Okirat sablonba beépítendő korrupcióellenes záradék, mely a következő: „A végső kedvezményezett nem követhet el, nem engedélyezhet, illetve harmadik személyt nem jogosíthat fel olyan cselekményekre, amely a közélet tisztaságára vonatkozó, valamint a korrupcióellenes jogszabályok megsértését eredményezi. A végső kedvezményezett nem fogadhat el, nem ajánlhat fel és nem adhat az eljáró harmadik személynek ajándékot, illetve pénzbeli vagy nem pénzbeli juttatást”.

Szabálytalanságkezelés folyamata – bűnüldöző hatóságok

A szabálytalanságkezelés folyamatába beépítésre került a bűnüldözési szervekkel történő kapcsolatfelvétel kötelezettsége, ami szintén az átláthatóságot segíti elő. Részletesen lásd a 5.1.2.1 fejezetben kifejtve.

Érzékeny pozícióban dolgozó munkatársak rotációja

A Nemzeti RRP rendelet 5. § paragrafus 21. bekezdés értelmében az európai uniós források felhasználásáért felelős miniszter gondoskodik a fejlesztéspolitikai intézményrendszer érzékeny pozícióban lévő – így különösen a szabálytalanságkezeléssel, ellenőrzésekkel, kockázatértékeléssel foglalkozó – munkatársainak rotációjáról a csalás és korrupciós kockázatok, valamint az összeférhetetlenség elkerülése érdekében. A kondicionalitási eljárás

során a Csalás elleni és korrupció elleni stratégia 2021-2027 Cselekvési terve előirányozza, hogy a Miniszterelnökség illetékes szerve módszertanilag dolgozzon ki az érzékeny pozícióban lévő alkalmazottak hatékony rotációjára 2023. március 31-ig. Az intézkedés az összeférhetetlenséggel szembeni fellépés, a pénzügyi érdekek védelme, az intézményrendszerrel és az irányítási és ellenőrzési rendszerekkel szembeni bizalom erősítését, valamint a piaci verseny növelését szolgálja.

Tudatosság/Tudástranszfer/Képzések

Képzések

Az intézményrendszer (beleértve a Lebonyolító szerv és a Továbbadott támogatást kihelyező szerv munkatársait is) tagjai által kötelezően igénybe vett képzésekről az információ a 0 fejezetben található.

Tudatosság növelése a pályázók körében

Az NH és fejlesztéspolitikai intézményrendszer az eredményes és aktív kommunikáció érdekében a támogatást igénylőknek / végső kedvezményezetteknek szóló eseményeken felhívja a figyelmet a vonatkozó szabályozásra, a csalás elkövetésének következményeire, különös tekintettel az okozott pénzügyi érdeksérelemre, a szankciók körére, a visszaélésre utaló jelekre és a bejelentési lehetőségekre.

Integritás tanácsadó

A közérdekű bejelentő rendszer elérhetőségéről, valamint a védelmi szabályokról rendszeresen szükséges tájékoztatást nyújtani a társadalom számára, amely elérhető a www.magyarorszag.hu oldalon keresztül. Az európai uniós forrásokkal való visszaélések gyanújára vonatkozóan szükséges valamennyi bejelentést megvizsgálni és azok jogszabályban foglalt rendelkezéseknek megfelelő kezelése érdekében megtenni a jogszerű lépéseket.

A 22/2020. (XII. 10.) MvM utasítás alapján a Miniszterelnökség működésével összefüggő visszaélésekre, szabálytalanságokra és integritási, korrupciós kockázatokra vonatkozó bejelentések ügyintézésével kapcsolatos feladatokat az integritás tanácsadó látja el a közigazgatási államtitkár folyamatos tájékoztatása mellett.

Az integritás bejelentéseket szóban (személyesen vagy telefonon) vagy írásban lehet megtenni. Az integritás tanácsadó a vizsgálat lefolytatását követően összegző feljegyzést készít a közigazgatási államtitkár részére, amelyben javasolhatja az ügyben döntésre jogosult közigazgatási államtitkár részére fegyelmi vagy etikai eljárás megindítását vagy büntetőeljárás kezdeményezését is. A közigazgatási államtitkár az integritás tanácsadó által lefolytatott vizsgálat megállapításait, javaslatait figyelembe véve döntést hoz.

Szabálytalansági jogesetek gyűjteménye

A korábbi programozási időszakok (2007-2013 és 2014-2020) szabálytalanságkezelési tapasztalataiból összegyűjtött jogesetek segítik az intézményrendszer kollégáit. A jogeset gyűjtemény alapján a Nemzeti Hatóság a munkatársainak (beleértve a Lebonyolító szerv és a Továbbadott támogatást kihelyező szerv munkatársait is) belső képzéseket szervez.

5.2 Audit

5.2.1 Audit Hatóság (EUTAF)

Az audit hatósági feladatok ellátását az államháztartásért felelős miniszter biztosítja, mely feladatra a Nemzeti RRP rendelet szerint az Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóság (EUTAF) került kijelölésre. Az EUTAF az uniós források auditálása és az RRF kapcsán

ellátandó feladatok tekintetében széles körű tapasztalattal és megfelelő humánerő kapacitással, valamint infrastruktúrával rendelkeznek.

Az EUTAF 2010. július 1-én jött létre, a Pénzügyminisztérium költségvetési fejezetén belül önállóan működő központi költségvetési szervként. Magyarországon a központi költségvetési szerveket költségvetési fejezetekbe sorolják, amelyek élén általában miniszterek állnak. Az EUTAF esetében a pénzügyminiszter érdemi irányítási jogköre az EUTAF központi költségvetési részének meghatározása és az EUTAF vezetőjének kinevezése. Nincs jelentési kötelezettség, az EUTAF funkcionális függetlensége az alábbiakban részletezettek szerint biztosított. Magyarországon az egyes programozási periódusokban az uniós alapokra (az EMVA kivételével) egy Audit Hatóság került kijelölésre, mely valamennyi operatív program tekintetében ellátja az audit hatósági feladatokat. Az EUTAF további feladatai a 210/2010. (VI. 30.) Korm. rendelet 4-5. §-ában kerülnek felsorolásra (ideértve a nemzetközi, határon átnyúló együttműködési programokat, a belügyi alapokból származó támogatásokat, a Norvég és EGT alapot, a Svájci Hozzájárulást, az EU Szolidaritási Alapot). Az RRF-hez kapcsolódó ellenőrzési feladatok szintén a Korm. rendelet fenti szakaszában szerepelnek.

Függetlenség

A funkcionális függetlenség elemeit az államháztartásról szóló 2011. évi CXCV. törvény (Áht.), az államháztartásról szóló törvény végrehajtásáról szóló 368/2011. (XII. 31.) Korm. rendelet, az Európai Támogatásokat Auditáló Főigazgatóságról szóló 210/2010. (VI. 30.) Korm. rendelet, valamint az EUTAF Szervezeti és Működési Szabályzatáról szóló 9/2019. (VI. 28.) számú PM utasítás szabályozza.

A vonatkozó jogszabályok alapján az Audit Hatóság (EUTAF) központi hivatalként működő központi költségvetési szerv. A 210/2010. (VI. 30.) Korm. rendelet 6. § (2) bekezdésével összhangban az Audit Hatóság az ellenőrzési tevékenysége kapcsán funkcionális függetlenséggel rendelkezik, különösen az alábbiak tekintetében:

- az ellenőrzési stratégiák és az éves ellenőrzési tervek kidolgozása,
- az ellenőrzési programok elkészítése és végrehajtása,
- az ellenőrzési módszerek kiválasztása,
- a megállapítások, következtetések és javaslatok kidolgozása,
- az ellenőrzések során észlelt szabálytalanságok megállapítása,
- az ellenőrzési jelentések, az éves ellenőrzési jelentések és a záró ellenőrzési jelentések elkészítése,
- az éves audit vélemények, valamint a zárónyilatkozatok kiadása,
- humánpolitikai döntések,
- az informatikai alkalmazások kiválasztása, fejlesztése.

Az EUTAF Szervezeti és Működési Szabályzatának 13. § (3) bekezdésében meghatározásra került, hogy az EUTAF „szakmai tekintetben független a minisztériumoktól, egyedi ügyekben nem utasítható”, azaz más szervezet nem rendelkezik döntéshozatali vagy irányítási jogkörrel az EUTAF felett. A feladatok ellátása során az irányító hatóságoktól/Nemzeti Hatóságtól, közreműködő szervezetektől/Lebonyolító szervektől, igazoló hatóságtól és a végső kedvezményezettektől szervezetileg elkülönült és tevékenységében is független. Az ellenőrzési tevékenységgel kapcsolatos funkcionális függetlenség vonatkozásában az Európai Bizottság által ajánlott nemzetközi standardok (IFAC, INTOSAI, IIA) figyelembevételével látja el a feladatait. Az egyes szervezeti egységek közötti feladatmegosztás során az EUTAF figyelembe veszi a kötelező feladatköri elhatárolásokat, valamint az összeférhetetlenség elvének érvényesítését. Az Audit Hatóság nemcsak a hazai intézményrendszer része, hanem az Európai Unió ellenőrző szerve is. Az Európai Számvevőszék és az Európai Bizottság számos korábbi

alkalommal értékelte a tagállami irányítási és kontrollrendszerek kialakítását és működését (ezen belül az EUTAF ellenőrzéseinek megfelelőségét), melynek során egy esetben sem állapítottak meg az EUTAF függetlenségével kapcsolatos problémát.

Az EUTAF költségvetése az EU és a Magyar Kormány által társfinanszírozott, ami elősegíti a szervezet pénzügyi függetlenségét. A Nemzeti RRP rendelet 7. § szerint: Az államháztartásért felelős miniszter feladata gondoskodni az audit hatósági feladatok ellátásáról, ideértve annak biztosítását, hogy az audit hatóság elegendő pénzügyi és személyi erőforrással rendelkezzen feladatai hatékony ellátásához. A helyreállítási és rugalmassági terv szerinti első kifizetési kérelem benyújtása előtt hatályba lépnek azok a jogszabály-módosítások, amelyek biztosítják az EUTAF számára a függetlenségének megőrzéséhez szükséges pénzügyi és humán erőforrásokat, és lehetővé teszik, hogy hatékonyan és időben elvégezze feladatait.

A jogszabály-módosítások biztosítják, hogy:

- Az EUTAF éves költségvetését az EUTAF eredeti javaslata alapján kell megállapítani, és az csak akkor módosítható, ha az nyilvánosan indokolt, és nem akadályozhatja az EUTAF azon képességét, hogy hatékonyan és időben elvégezze feladatait.
- Az EUTAF vezetőjének és személyzetének javadalmazása az Állami Számvevőszék elnöke és személyzete javadalmazásának 70%-a.
- Az EUTAF vezetője ugyanolyan vagy hasonló hatáskörrel rendelkezik a bérpolitika és a juttatások, valamint a munkafeltételek alapelveinek meghatározására, mint az Állami Számvevőszék elnöke. Az Állami Számvevőszékre vonatkozó szabályoktól eltérő megállapodás csak az EUTAF vezetőjének írásos és kellően indokolt javaslata alapján lehetséges.
- Az EUTAF funkcionális és szakmai függetlenségét fenn kell tartani, és az EUTAF személyzete továbbra sem kérhet vagy fogadhat el utasításokat az ellenőrzési munkájával kapcsolatban.

Az EUTAF főbb feladatai az RRP-hez kapcsolódóan

- elkészíti az RRP végrehajtáshoz szükséges audit stratégiát és ez alapján auditálja a rendszer működését, valamint az intézkedések végrehajtását (a részletes ellenőrzési feladatok az audit stratégiáról szóló pontban kerültek bemutatásra),
- véleményezi az Európai Bizottság és az Európai Számvevőszék ellenőrzéseiben felvetett kérdésekre adandó tagállami választervezeteket, részt vesz a szükséges tárgyalások lefolytatásában, és
- kialakítja az Európai Bizottság és az Európai Számvevőszék által az audit hatósági tevékenység hatékonyságát vizsgáló ellenőrzések által felvetett kérdésekre adandó tagállami választ, lefolytatja a szükséges tárgyalásokat;
- auditálja a belső kontrollrendszer szereplőinek működési szabályrendszerét,
- véleményezi az ARACHNE kockázatértékelő eszköz használatára vonatkozó módszertant, valamint ellenőrzi az ARACHNE használatát, és az ARACHNE rendszerbe kéthavonta történő adatküldés megfelelőségét,
- kockázatértékelés során használja az ARACHNE rendszert.

Audit Stratégia és az auditok típusai

Az EUTAF 2021 augusztusában fogadta el az RRP végrehajtásra vonatkozó Audit Stratégiáját, melyet a vállalásának megfelelően az RRP elfogadását követő 2 hónapon belül – a Bizottság szakértőivel történő egyeztetést követően - felülvizsgál. Az audit stratégia összeállítása során az ellenőrzési megközelítés és módszertan kialakításakor az EUTAF figyelembe veszi a

nemzetközi audit standardokat. Az ellenőrzési terv az audit stratégiában foglalt alapelvekkel összhangban éves rendszerességgel kerül kidolgozásra.

Az EUTAF által végzett ellenőrzések típusai, hatóköre és tervezett gyakorisága:

Kezdeti rendszerellenőrzés: az első kifizetési kérelem benyújtását megelőzően, melynek fókuszában az intézményrendszer kialakítása, a tervezett folyamatok megfelelősége, az IT rendszer alkalmassága és a humán kapacitások elégségessége állnak majd.

Rendszerauditok: a kockázatelemzés eredményétől függően éves rendszerességgel lefolytatásra kerülő vizsgálat elemei: jogszabályi megfelelés, csalás- és korrupció megelőzése, kettős finanszírozás elkerülése, projektcélok meghatározása, az EU pénzügyi érdekeinek védelme, a Nemzeti Hatóság és a Lebonyolító szervek által alkalmazott kontrollok, összeférhetetlenség kezelése, a mérföldkövek és célok elérését alátámasztó adatok megbízhatósága érdekében kialakított rendszer működésének megfelelősége, korábbi ellenőrzések nyomon követése. A hatékony és eredményes pénzgazdálkodással és a csalások megelőzésével kapcsolatos konkrét kockázatokat a gyakorlatban már elkészített és alkalmazott módszertan segítségével lehet kezelni. A rendszervizsgálatok kiterjednek a belső kontrollrendszer főkövetelményeire is.

A mérföldkövek és célok szubsztantív ellenőrzése: az ellenőrzéseket minden kifizetési igénylés esetében (kockázatértékelésen és véletlenszerű statisztikai mintavételen alapuló) minta alapján kell elvégezni annak ellenőrzésére, hogy a bejelentett mérföldkövek/ célok, az ellenőrzési nyomvonal és az alátámasztó adatok helyesek és megfelelőek-e, valamint, hogy a bejelentett mérföldkövet/ célt teljesítik-e.

Beszámoló elkészítése a Nemzeti Hatóság által készítendő ellenőrzési összefoglalóhoz: az EUTAF elkészíti az általa az összefoglaló tárgyidőszakában lefolytatott rendszer- és mintavételes auditok eredményeiről szóló összegzést, kitérve a fejlesztések érdekében tett javaslatokra és a nyomon követési eredményekre. A beszámoló követi az ellenőrzési összefoglalóról szóló Guidance Note szerinti szerkezetet, információt tartalmaz az audit stratégia módosításáról, az irányítási és kontrollrendszer esetleges változásainak értékeléséről, továbbá az auditok eredménye és az egyéb releváns információk alapján a vezetői nyilatkozat által lefedett területekre vonatkozó átfogó bizonyossági szintről. Az EUTAF az aktuális kifizetési kérelem benyújtása előtt a tárgyidőszaki ellenőrzési eredményekről szóló jelentést megküldi a Nemzeti Hatóságnak az ellenőrzési összefoglalóba való beépítés céljából.

Auditált szervezetek lehetnek a Nemzeti Hatóság, a Lebonyolító szervek és a végső kedvezményezettek. A Továbbadott támogatást kihelyező szervet, mint végső kedvezményezettet vizsgálja. Sor kerül annak vizsgálatára is, hogy a végső kedvezményezettek a támogatást a vonatkozó rendelkezéseknek, szabályoknak és feltételeknek megfelelően használták fel, és a támogatás felhasználására meghatározott célok megvalósultak-e.

Az audit megközelítés kialakítása során az EUTAF szem előtt tartja a kohéziós politikát érintő módszertanait és ellenőrzési eljárásait. A kockázatelemzés terén az EUTAF követi a nemzetközileg elfogadott audit standardokat, valamint figyelembe veszi korábban alkalmazott kockázatértékelési gyakorlatát. Ennek megfelelően a főbb kockázati tényezők rendszerszinten a következők lehetnek:

- célok és mérföldkövek előrehaladásának elmaradása,
- adott komponenshez/intézkedéshez/szervezethez rendelt támogatás összege és a projektek száma,
- intézkedés összetettsége,
- a szervezeti struktúra kialakítása,
- változás az intézményrendszerben, illetve a szabályozókban.

Projekt szinten a kockázat mértéke függ a támogatás értékétől, a költségek típusától, a tevékenységek komplexitásától, a beszerzési eljárások számától és fajtájától, a végső kedvezményezett típusától, a megvalósításban együttműködők számától, korábbi szabálytalanságoktól. A kockázatelemzés módszerét, továbbá a mintavételezés módját az audit stratégia kapcsolódó fejezetei rögzítik. Az audit stratégia tartalmát az EUTAF éves rendszerességgel – első alkalommal az RRP elfogadását követő egy hónapon belül – felülvizsgálja és szükség szerint kiegészíti, figyelemmel az intézményrendszeri és jogszabályi változásokra is. Az audit stratégia felülvizsgálatának részeként, a vonatkozó előírások figyelembevételével, a kockázatelemzés eredménye és szakmai megítélés alapján az EUTAF elkészíti az RRF következő időszaki auditjaira vonatkozó éves ellenőrzési tervét.

Az EUTAF – korábbi gyakorlatának megfelelően – a nemzetközileg elfogadott audit standardok figyelembevételével szabályozza RRF Ellenőrzési Kézikönyvében a tervezés (stratégia, éves ellenőrzési terv) folyamatát, a mintavételezés, illetve kockázatelemzés eljárásait, a rendszeraudit-, valamint a szubsztantív ellenőrzés lépéseit, az ellenőrzés végrehajtásának valamennyi eljárás elemét, minőségbiztosítását és a beszámolás folyamatát. A minőségbiztosítás során megfelelően biztosított a feladatot végző objektivitása, szakértelme és függetlensége. Az ellenőrzési dokumentumok az EUTAF Iratkezelési Szabályzatában meghatározott módon kerülnek nyilvántartásra és megőrzésre: a papíralapú dokumentumok az irattárba kerülnek elhelyezésre, továbbá biztosított a dokumentumok elektronikus tárolása is a megfelelő ellenőrzési nyomvonal rendelkezésre állása érdekében.

Szakmai tapasztalat és kapacitás

Az EUTAF ellenőrzési tapasztalatai három programozási időszakot ölelnek fel, különféle végrehajtási és ellenőrzési követelményekkel. A fő operatív programok Audit Hatóságaként az EUTAF áttekintéssel rendelkezik a programok végrehajtásáról, valamint hozzáférése van az egységes monitoring és informatikai rendszerekhez és adatbázisokhoz (EUPR, EMIR, Interreg+, BAMIR), egyéb adatbázisokhoz (OTR, OPTEN, cégnyilvántartás), valamint az Arachne-hoz, amely hasznos a kettős finanszírozás vizsgálatához, és ennek megfelelően jelentősen csökkenti a felderítési kockázatokat. Az EUTAF ellenőrzéseinek részét képezi az összeférhetetlenség vizsgálata, az ellenőrzött szervezetek által alkalmazott gyakorlat, a vonatkozó nyilatkozatok rendelkezésre állásának, a kapcsolódó bejelentések kezelésének, az ajánlatkérő és az ajánlattevők közötti, illetve az ajánlattevők egymás közötti függetlenségének ellenőrzése. Az EUTAF a fenti adatbázisok alapján fogja ellenőrizni az összeférhetetlenség kérdését.

A fent hivatkozott átfogó ismeretek (előzőekben említett támogatások ellenőrzésében szerzett tapasztalat) alapján az EUTAF-nak gyakorlata van abban, hogy módszertanát (beleértve a stratégiát, a mintavételt, a jelentéstételt) egyedi programkövetelményekhez igazítsa. Az EUTAF különféle típusú ellenőrzéseket végzett/végez, beleértve a rendszerellenőrzéseket, a projektellenőrzéseket (szubsztantív ellenőrzéseket), a tematikus és a záróellenőrzéseket. A mérföldkövek és célok tesztelése jelenti a jelenlegi projektellenőrzések (műveletek ellenőrzése) egyik fókuszát is; így ezen a területen az EUTAF-nak van tapasztalata. Az EUTAF három tematikus ellenőrzést is végzett a teljesítménymutatók adatainak megbízhatóságáról – ideértve egy közös ellenőrzést az Európai Bizottsággal – a jelenlegi OP-k tekintetében, a Bizottság által kidolgozott módszertan és ellenőrzőlista alapján.

Az EUTAF ellenőrzési profilja lefedi a nemzeti RRP komponenseit (például a közlekedést, a zöld átmenetet és az egészségügyi szektort). Ennek megfelelően a meghatározott területekhez szükséges szakértőkkel (pl. közlekedési, energetikai és vízgazdálkodási mérnökök, IT szakértő) rendelkezik, és tapasztalata van a projektek helyszíni ellenőrzésében is. Ezeket a tapasztalt munkatársakat részben vagy egészben át lehet csoportosítani és bevonni az RRF auditokba,

hogy a szükséges mértékben kiegészítsék az RRF személyzetet rendkívüli munkaterhelés esetén. Különlegesen indokolt esetekben az EUTAF-nak van lehetősége és erőforrása külső szakértők bevonására az audit feladatokba. Szükség esetén biztosított az EUTAF adminisztratív kapacitásának növelése.

A kapacitástervezés szempontjából az EUTAF figyelembe veszi azt is, hogy az RRF ellenőrzése eltér az ESB alapoktól, és rugalmasan alkalmazkodik a kapacitásigényekhez az RRP véglegesítésétől függően, illetve az ennek megfelelően felülvizsgált audit stratégiával összhangban.

Az EUTAF-on belül külön szervezeti egység került kialakításra az RRF-fel kapcsolatos audit hatósági feladatok ellátására. A szervezeti egység vezetője közvetlenül a főigazgató felé tartozik beszámolási kötelezettséggel. A feladat ellátásához szükséges státuszok és fedezet rendelkezésre állnak. Az itt dolgozó kollégák egy része jelentős, kohéziós politikai területen szerzett tapasztalattal rendelkezik, emellett folyamatban van új munkatársak felvétele is. A létszám kialakítása folyamatos, a kapacitások a feladatok ütemezésére tekintettel kerülnek teljeskörűen feltöltésre, figyelembe véve azt is, hogy az első évben nem minden projektet fog érinteni a kifizetési kérelem. A fent említett szempontokat figyelembe véve az EUTAF álláspontja az, hogy az RRF teljes felfutásakor 20 alkalmazott bevonása lesz arányos az ellenőrzési tevékenységek teljesítéséhez (az EUTAF jelenleg 160 fős statisztikai állományi létszámmal működik). A fenti alkalmazottak kizárólag az RRF auditjával kapcsolatos feladatokat látnak el. A kohéziós politikai ellenőrzési feladatok ellátására elegendő státusz biztosított, ehhez a fedezet részben hazai, részben EU forrásból rendelkezésre áll. Tekintettel továbbá arra, hogy az egyes támogatási programok lebonyolítása párhuzamosan zajlik, az EUTAF állománya jelentősen bővül a 2022. évben, ezáltal mind az ESB alapok, mind az RRF ellenőrzésére elegendő kapacitás biztosítható.

A kezdeti szakasz után a kapacitások és a módszertanok szükség esetén felülvizsgálhatók és korrigálhatók.

6. TÁRSADALMI KONZULTÁCIÓ ÉS AZ ÉRDEKELTEK BEVONÁSA

A **társadalmi konzultáció tervezése** a Bizottságnak az európai strukturális és beruházási alapok keretében megvalósított partnerségre vonatkozó európai magatartási kódexről szóló 240/2014/EU rendelete¹⁸⁵ alapján történt. A jogszabályok előkészítésében való társadalmi részvételről szóló 2010. évi CXXXI. törvény szerint folyik az érdekelték bevonása.

A Nemzeti Hatóság mérföldköben vállalta az RRP végrehajtása során érintett érdekeltékekkel folytatott konzultáció kereteinek meghatározását, valamint e folyamat eredményeként a Konzultációs Stratégia megalkotását. A Konzultációs Stratégia tartalmazza a társadalmi egyeztetés lépéseit, kötelezettséget állapít meg a szociális partnerekkel és érdekelt felekkel való konzultációra az RRP végrehajtása során, valamint rendelkezik a főbb érdekeltékekből és szociális partnerekből is álló Monitoring Bizottság felállításáról és működtetéséről (a Monitoring Bizottságról részletesebben **Hiba! A hivatkozási forrás nem található.** fejezet ír). A Stratégiát a Nemzeti Hatóság hajtja végre.

Annak érdekében, hogy a különböző pályázati kiírások valós igényeken alapuló, és társadalmilag szükséges fejlesztésekre irányuljanak, a Nemzeti Hatóság a Nemzeti RRP rendelettel összhangban valamennyi felhívást tíznapos határidő biztosításával társadalmi

¹⁸⁵ A Bizottság 240/2014/EU felhatalmazáson alapuló rendelete (2014. január 7.) az európai strukturális és beruházási alapok keretében megvalósított partnerségre vonatkozó európai magatartási kódexről

egyeztetésre bocsát. A társadalmi egyeztetés lebonyolítása a www.palyazat.gov.hu oldalon történik.

A partnerségnek tehát **kettős célja** van: előzetes igényfelmérés, a korábbi tapasztalatok alapján a társadalom szélesebb körében megfogalmazott javaslatok begyűjtése, illetve a tervdokumentumok szövegszerű véleményezése. A partnerséget egységes folyamatként kezeljük, a tervezés indulásától kezdve a végrehajtás során történő kommunikáció az átláthatóság és nyilvánosság biztosítására szolgál. A partnerséget így szakaszokra oszthatjuk.

- (4) partnerség az előkészítésben: az RRP esetében ez az eszköz életre hívásának gyorsasága miatt sajtómegjelenésekre (sajtótájékoztató és sajtó-háttérbeszélgetés a társadalmi egyeztetési folyamat népszerűsítésére) korlátozódott.
- (5) partnerség a tervezésben:
 - első szakasza a releváns igények, elvárások, ötletek gyűjtése konkrét tervdokumentumok nélkül, átfogó, esszenciális bemutató közzétételével és annak véleményezési lehetőségének biztosításával, 2020 decemberétől 2021 február végéig tartott;
 - második szakasza a konkrét tervdokumentumok szövegszerű véleményezése, 2021. március 2-től zajlik.
- (6) partnerség a végrehajtásban: a zajló fejlesztések megismertetése, a lakosság tájékoztatása, a Monitoring Bizottság működtetése, folyamatos konzultáció a stakeholderekkel (a megvalósult kiemelt eseményekről bővebben alább, a partnerség eredményei bekezdésben) fő célja a transzparencia fenntartása, a nagyközönség tájékoztatása.

Az MFF és RRF partnerségi folyamatának összevetése:

	MFF partnerség	RRF partnerség
Felelős államtitkári szinten	Miniszterelnökség, európai uniós fejlesztésekért felelős államtitkár	Miniszterelnökség, európai uniós fejlesztésekért felelős államtitkár
Felelős helyettes államtitkári szinten	ME, európai uniós fejlesztések koordinációjáért felelős helyettes államtitkár	ME, RRP végrehajtásáért és fejlesztéspolitikai jogi ügyekért felelős helyettes államtitkár
Partnerségi folyamat indulása	Megalapozó stratégiák társadalmasításával, 2018-ban	Az RRF partnerségi honlap indulásával és a kapcsolódó sajtótájékoztatóval, 2020. novemberétől
Partnerségi aloldal indulása a pályázati honlapon	2020. október 29.	2020. december 2.
Szakpolitikák önálló partnerségi folyamata	OP szinten és a megalapozó stratégiák szintjén zajlik	központosított partnerségi folyamat

13. táblázat Az MFF és RRF partnerségi folyamat összevetése

Kommunikációs csatornák

A tervezésről szóló információk és az RRP tervezete a következő csatornákon ismerhetők meg:

1. Elektronikusan: tájékoztató és a dokumentum tervezete a pályázati honlapon 2020. december 2-től (<https://www.palyazat.gov.hu/helyreallitasi-es-ellenallokepességi-eszköz-rrf>), valamint a Bizottság részére benyújtott terv.

2. Rendezvények, sajtómegjelenések keretében.

A partnerségi folyamatra való **aktív figyelemfelkeltés** szintén több módon történt:

1. Célzottan, a partnerségi előírások figyelembevételével összeállított partneri körnek küldött figyelemfelhívó levél 2020. december 14-én és 2021 áprilisában.
2. Figyelemfelhívó médiakampány 2021. január 17-től Google hirdetések és bannerek formájában.

Partnerségi aloldal a pályázati honlapon

Az RRP tervezési dokumentumai és azok véleményezési lehetősége a www.palyazat.gov.hu honlap „Társadalmi egyeztetés 2021-2027” oldalán bárki számára elérhető volt a tervezés első szakaszától. A honlapon a komponens tartalmak mellett letölthető tájékoztató anyagok találhatók az RRF működéséről és a magyar helyreállítási terv tervezett tartalmáról. Az egyes komponensek tartalmát részletesebben bemutató összefoglalók folyamatosan kerültek feltöltésre (RRF bemutató, tájékoztató anyagok február 24-től, komponensek összefoglalói március 2-től, a teljes RRP tervezet április 14-én). A honlapon ezen kívül az RRP-hez kapcsolódó kérdéseket, észrevételeket egy egyszerű regisztráció után bárki felteheti. Ezekre az észrevételekre a honlapon közzétett tervezői álláspontokban reflektálnak a tervezők. Mind az észrevételek, mind a válaszok korlátozás nélkül megtekinthetők.

Közvetlen felkérés levélben

A kiemelt partnereket 2020. december közepén az uniós fejlesztésekért felelős államtitkár levélben kérte fel az MFF-fel és az RRP-vel kapcsolatos kérdések, észrevételek, javaslatok beküldésére, illetve a honlapon szereplő anyagok véleményezésére.

A szövegszerűen is véleményezhető tervezetek közzétételével, illetve a partnerségi folyamat meghosszabbításával szükségessé vált a partnereknek újabb körös közvetlen megkeresése és véleményezésre történő felhívása, amely 2021 áprilisában újabb közvetlen felkérés formájában történt meg.

Médiakampány

A kampány célja, hogy célzottan a potenciális érdeklődőknek megjelenő hirdetések és a Google keresésben megjelenő szöveges hirdetések segítségével online felületeken irányítsa a lakosság figyelmét a www.palyazat.gov.hu honlapra. A kampány, amely 2021. január 17-én indult, az MFF és az RRF partnerségre egyaránt felhívja a figyelmet.

Célcsoportjai: technológia, üzleti utazók, taxi szolgáltatások igénybe vevői, üzleti szakemberek, bachelor diplomával rendelkezők, felsőfokú diplomával rendelkezők, üzleti hírek olvasói, vállalkozások.

Főbb üzenetei: „Építsük együtt Magyarországot! Mondja el Ön is a véleményét Magyarország fejlesztési terveiről!” és ennek mintegy 50 tematikus változata.

Például:

„Fontos Önnek ...

- a kényelmes, digitális ügyintézés?
- a XXI. századi, versenyképes felsőoktatás megteremtése?
- a zöld, fenntartható közlekedés megteremtése?
- a szociális szolgáltatások és intézmények fejlesztése?

8. ábra Banner a Széchenyi Terv Plusz Google kampányhoz

Rendezvények

A közegészségügyi előírások miatt a társadalmasítás egyes szakaszaiban csak elektronikusan volt lehetőség szakmai eseményeken való részvételre. A komponensfelelősök a tervben szereplő beavatkozások alapjául szolgáló tagállami stratégia vonatkozásában a hazai jogszabályoknak megfelelő társadalmi egyeztetést/igényfelmérést folytattak. A koronavírus-járvány miatt elrendelt közegészségügyi előírások enyhítésével nyílt meg a lehetőség a jelenléti konferenciákon, kerekasztal beszélgetéseken, szakmai egyeztetéseken való részvételre.

Parlamentari vitanap

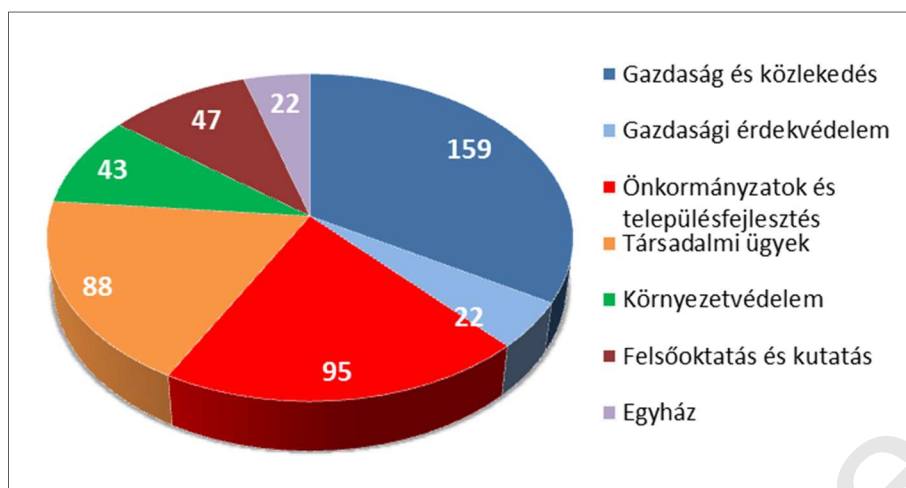
2021. március 22-én parlamenti vitanap zajlott, ahol 9 óra időtartamban vitatta meg a parlament az európai uniós források tervezéséhez kapcsolódó kérdéseket. A vita élőben volt követhető a <https://www.parlament.hu/elo-kozvetitesek> honlapon.

Partnerek

A partnerségi folyamat hatékonyabbá tétele és a legfontosabb stakeholderek figyelmének felhívása érdekében közel 500 (461) partner kapott közvetlen felkérést a partnerségben való részvételre, illetve véleményezésre. Kiválasztásuk a tervező szaktárcák javaslatain alapult. Ez a csoport a MFF és az RRP véleményezésére, az együttes partnerségi folyamat miatt, egyaránt kapott felkérést. A kiemelt partnerek között kivétel nélkül szerepelnek a partnerségi kódexben megjelölt fontosabb partnerscsoportok:

- felsőoktatási intézmények,
- kutatóintézetek, tudományos érdekvédelmi szervezetek,
- megyei önkormányzatok és megyei közgyűlések,
- megyei jogú városok önkormányzatai,
- települési önkormányzatok érdekvédelmi szövetségei,
- kiemelt térségi fejlesztési tanácsok,
- szakszervezetek,
- szakmai érdekvédelmi szervezetek, kamarák,
- szakmai és társadalmi egyeztető fórumok, tanácsok,
- társadalmi érdekvédelmi szervezetek, közöttük a nők, nemzeti kisebbségek, fogyatékkal élők szervezetei és ifjúsági szervezetek,
- egyházak.

A szervezetek működési köre, szakterületei alapján a gazdasági szervezetek kaptak erős hangsúlyt. Ennek oka az MFF-fel való közös partnerség volt, annak várhatóan sokkal szélesebb végső kedvezményezett köre miatt. A partnerek témakörök szerinti megoszlását az alábbi ábra mutatja:

9. ábra A kiemelt partnerek megoszlása szakmai témakörök szerint

Az egyes partnerek részvételét a komponensek kialakításában a központi koordináció az észrevételek begyűjtésével tette lehetővé. A közvetlen szakmai egyeztetéseket a komponensek tervezői maguk folytatták le, hasonlóan, mint az OP-k tervezői. Jelentős különbség, hogy az RRF tervezés és partnerség későbbi indulása miatt a közvetlen egyeztetésekre lényegesen kevesebb lehetőség nyílt, mint az évek óta tartó OP tervezés folyamán, ahol több ezer partnerrel zajlott közvetlen konzultáció.

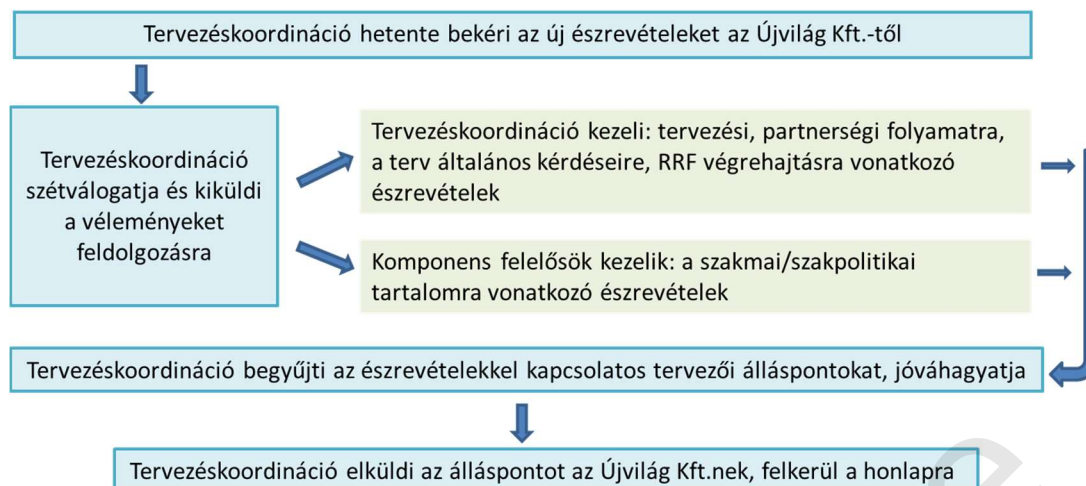
Véleményezés menete és a beérkezett észrevételek feldolgozása

Regisztrációt követően a palyazat.gov.hu weboldal Helyreállítási és Ellenállóképességi Terv aloldalán a Partnerség Fórum menüpontján keresztül a felhívás-tervezeteket bárki véleményezheti. Az így beérkezett vélemények azonnal elérhetővé válnak a honlap felületén. Emellett, lehetőség van az észrevételek e-mailen keresztül történő megküldésére is, ezek manuálisan kerülnek feltöltésre az adott felhíváshoz tartozó fórum kapcsolódó dokumentumai alá, a véleményező nevének feltüntetésével.

A honlapra érkezett véleményeket a tervezéskoordináció gyűjti, szétválogatja és kiküldi az érintett tervezőknek. Mivel egyetlen partner több észrevételt is beküldhet egyetlen komponenshez kapcsolódóan, az észrevételeket szét kell válogatni ún. egyedi észrevételekre, amelyek egyetlen, egyértelműen megválaszolható kérdésre vagy javaslatra vonatkoznak. A nyilvántartást ezeknek az egyedi észrevételeknek a szintjén kezeljük.

Az egyes véleményeket az érintett komponens, témakör szerint szétválogatva megkapják a felelős tervezők, akik eldöntik, támogatják-e a javaslat beépítését vagy nem. Erről indoklással kiegészített, egységes formátumú tájékoztatót küldenek a tervezéskoordinációnak. A honlapon rögzített észrevételekkel kapcsolatban adott tervezői álláspontok ellenőrzés után felkerülnek a honlapra. Mind a beérkezett észrevételek, mind a tervezői álláspontok korlátozás nélkül megtekinthetők a honlapon.

A folyamatot az alábbi ábra mutatja be:

10. ábra A beérkezett vélemények feldolgozásának folyamatábrája

A válaszjavaslatra az exportálást/kiküldést követően általában egy hét áll rendelkezésre. Ez az arculati elemekkel ellátott álláspont teljesen nyilvános, szabadon, regisztráció nélkül letölthető.

A **levélben, e-mailben érkezett** észrevételeket is a tervezéskoordináción keresztül kapják meg az érintett tervezők, komponensfelelősök, aki saját hatáskörükben döntenek annak beépítéséről vagy elutasításáról. A beérkezett levelekre, ellentétben a honlapon rögzített észrevételekkel, nem lehet nyilvános tervezői választ vagy álláspontot közzétenni, mivel ilyen értelmű adatkezelési nyilatkozatot, illetve hozzájárulást a beküldő nem tesz. A levelekre ezért egy hivatalos válaszlevél készül, rövid szakmai tartalommal az észrevétellel kapcsolatban.

A beérkezett vélemények alapvetően **a komponensfelelős szakterületek javaslatai alapján kerülnek be a szövegtervezetekbe**. Az általuk elfogadható és beépítésre javasolt módosításokat a komponensek írói vezetik át. Az észrevételek elfogadásáról, illetve beépítéséről részletes nyilvántartást vezetünk. A dokumentum általános kérdéseire, szerkezetére, a tervezésre vonatkozó észrevételeket a tervezéskoordináció dolgozza fel és válaszolja meg. Ezek, jellegükből adódóan, azonban kevésbé jelennek meg a szövegben.

A vélemények nyilvántartása

A beérkezett észrevételeket tételesen, témakörönkénti bontásban tartjuk nyilván. Minden komponensfelelős a tervezéskoordinációtól kapott nyilvántartásban rögzíti az általa feldolgozott véleményekre adható válaszokat és indoklásukat. A koordináció gyűjti és készíti el a végleges nyilvántartást.

A nyilvántartás adattartalma:

- beküldő személy/szervezet,
- észrevétel beérkezésének/rögzítésének dátuma,
- észrevétel feldolgozója,
- észrevétel benyújtásának útja (www.palyazat.gov.hu honlap; e-mail/levél; rendezvényen elhangzott),
- észrevétel témaköre, érintett komponens (9 komponens, nem konkrét komponenshez kapcsolódó szakmai észrevétel, tervezés és végrehajtás),
- az észrevétel tartalma,
- egyetért-e a tervező az észrevétellel (igen; nem; nem releváns/nem az RRP-re vonatkozik),
- az észrevétel beépítendő-e a tervezetbe (igen; nem; nem releváns/nem az RRP-re vonatkozik),
- indoklás,

- ha beépítendő, akkor a tervezetbe kerülés időpontja,
- tervezői válasz az észrevételre,
- válaszküldés időpontja.

A partnerség eredményei

A terv Bizottság felé történt benyújtását megelőzően, 2021. május 10-ig a honlapon 36 szervezet tette közzé észrevételeit a terv valamely komponensére vonatkozóan, levélben/e-mailen pedig további 52 szervezet, összesen tehát 88 szervezettől jött észrevétel. A beérkezett levelek egy része ernyőszervezetek révén természetesen több véleményező hozzájárulását is tartalmazta, azonban ezek nem minden esetben voltak szétválaszthatóak. Így a véleményezőök valós száma ennél magasabb, de pontosan nem állapítható meg. Ebből **87 szervezet adott le értékelhető észrevételt valamelyik komponensre**. Ebből a főváros mellett 6 megyei jogú város, hat város, egy község és 5 megyei önkormányzat véleménye.

Az egyes témakörök „népszerűségét” jól jelzi, hogy mennyi szervezet tett észrevételt az adott komponensre. Megoszlásuk az alábbi:

Komponens neve	A komponensre észrevételt küldő szervezetek száma
A. – Demográfia és köznevelés	45
B. – Magasan képzett, versenyképes munkaerő	35
C. – Felzárkózó települések	36
D. – Vízgazdálkodás	30
E. – Fenntartható zöld közlekedés	36
F. – Energetika (zöld átállás)	42
G. – Átállás a körforgásos gazdaságra	37
H. – Digitalizációs reform	37
I. – Egészségügy	38
J. – Horizontális intézkedések	4

14. táblázat Az egyes komponensekre észrevételt küldő szervezetek száma

A kiegyenlített eloszlás azt jelzi, hogy jól voltak kiválasztva a partnerek, egyik témakör sem került túlzottan fókuszba.

A honlap látogatottsága: 2021. február 1-től április 26-ig összesen 37 820 megtekintés volt, a véleményezés aloldalt 3 788-an látogatták meg.

A **rendezvényeken történő részvétel** a társadalmasítás egyes szakaszaiban a közegészségügyi előírások miatt eleve igen korlátozott volt, amit a szervezéshez az RRP esetében rendelkezésre álló idő rövidege is nehezít. A terv Bizottság részére történt benyújtásáig hét kiemelt rendezvényen sikerült az RRP tervezést képviselni:

Időpont	Rendezvény címe	Téma
2021. november 27.	EUDEL-konferencia	téma: Magyarország helyreállítási terve
2021. február 25.	Falufejlesztő Akadémia, kerekasztal	„kulturális és kreatív ipar a vidékfejlesztésben”
2021. február 26.	Nemzeti Gazdasági és Társadalmi Tanács ülése	Napirend témája: RRF általánosságban, 2021-2027 MFF általánosságban

2021. március 12.	„Konzultáció a 2021-2027-es programidőszak magyarországi elképzeléseiről” Budapesti Corvinus Egyetem	Előadás témája: RRF bemutatása
2021. március 18.	Nemzeti Fenntartható Fejlődési Tanács műhelyértekezlete	EU helyreállítási eszköze (RRF) felhasználásának nemzeti tervezése
2021. április 13.	Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége, elnökségi ülés	RRF tervezése
2021. április 21.	Egyeztetés a Magyar Természetvédők Szövetsége képviselőivel	Fenntarthatóság a 2021-2027-es uniós tervezésben

15. táblázat Az RRP tervezése során megvalósult rendezvények

A kiemelt konferenciák és rendezvények mellett számos további egyeztetés valósult meg az RRP-vel és a következő időszak uniós fejlesztési dokumentumaival kapcsolatban:

- regionálisan városok képviselőivel (pl. Budapesttel többszörös egyeztetés, Szombathely, Érd, Miskolc), önkormányzati szövetségekkel, valamint fejlesztési zónák és kiemelt térségek szintjén,
- kiemelt gazdasági szereplőkkel, többek között a közlekedésfejlesztés (közlekedési szervezetek), és az IT szektor (pl. Microsoft) területén,
- szakmai és civil szervezetekkel, egyházakkal.

Kiemelt szakmai konzultációs események 2021 második feléből:

Ősszel számos konferencián került bemutatásra a helyreállítási terv, valamint az uniós fejlesztéspolitika támogatási lehetőségei részben jelenléti, valamint a járványügyi helyzetre való tekintettel hibrid (jelenléti és online) részvételi lehetőséggel:

- 2021. szeptember 21. Okos Város Konferencia + V4 Summit,
- 2021. szeptember 24. Közgazdász vándorgyűlés – uniós fejlesztéspolitikai kerekasztal,
- 2021. szeptember 30. Magyar Vasút Konferencia,
- 2021. október 20. Infotér konferencia,
- 2021. november 4. Századvég Vidék konferencia,
- 2021. november 23. Magyar Kereskedelmi és Iparkamara, előadás kereskedelmi szervezetek, cégek képviselői számára,
- 2021. december 3. Balaton Fejlesztési Tanács ülés.

A Települési Önkormányzatok Országos Szövetsége meghívására az ország több pontján megszervezett regionális fórumokon több száz polgármester és önkormányzat számára mutatták be szakmai előadásokon keresztül az RRP-t,

- 2021. október 21. Zalakaros (100 fő),
- 2021. október 28. Hajdúszoboszló (100 fő),
- 2021. november 18. Bikal (100 fő).

A médiakampány eredményei a várakozásoknak megfelelően alakultak, jól érzékelhető az RRF hátránya, ami a támogatási forma kevésbé ismert jellegéből, és a partnerség későbbi indulásából egyaránt adódik. A hátrány leküzdése érdekében a honlapra feltöltésre kerültek/kerülnek RRP/RRF tájékoztató anyagok.

Időszak: 2021.01.07 – 2021.04.28.	Megjelenés	Kattintások	Átkattintási arány¹⁸⁶
Display hirdetések	7 192 960	9 149	0,13%
Keresés alapon:	13 753	1 140	8,29%

16. táblázat Az RRF médiakampány eredményei

A megyei jogú városok, a fővárosi önkormányzatok és az önkormányzati szövetségek közvetlenül kaptak felérést javaslataik benyújtására. Budapest szintén elküldte fejlesztési projektjavaslatait, illetve az „E”, „D”, „F”, „G”, „H” komponensekhez tett tematikai észrevételeit. Pécs, Szombathely és Szeged a városi fejlesztések (közlekedés, zöldterület) megjelenítését kérte hangsúlyosabban, Tatabánya a végrehajtással kapcsolatban tett értékes javaslatokat.

Közvetlen egyeztetéseket folytattunk többek között Miskolc, Érd, Szombathely és számos egyeztetés zajlott le Budapest képviselőivel, tervezőivel, valamint a MÖOSZ-szal és a TÖOSZ-szal. A Fővárosi Önkormányzat javaslatai így közvetlenül, és a Fővárosi Közfejlesztések Tanácsán (FKT) keresztül is becsatornázódtak a tervezésbe.

A FKT 2021. március 25-i ülésén határozati csomagot fogadott el. Az 1/2021-03-25/FKT sz. az európai uniós források Budapest területén való felhasználásával összefüggő kérdések tárgyában meghozott határozat szerint többek között:

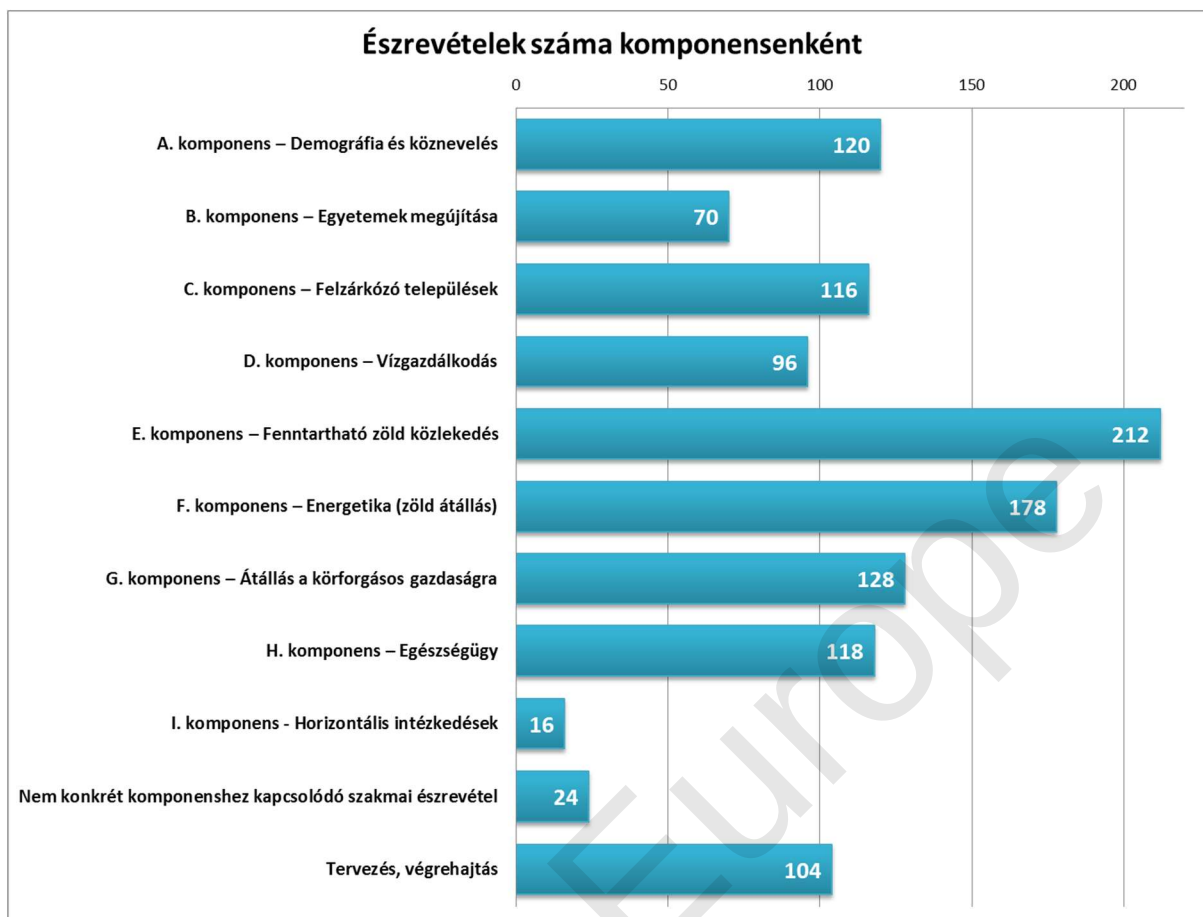
- kiemelt fontosságú az egészségügy, a közlekedés a zöld infrastruktúra és az egyetemek fejlesztése;
- az írásos véleményezési folyamat kiegészül munkacsoportos egyeztetésekkel;
- az egyeztetések célja a Fővárosi Önkormányzat fejlesztési céljainak és az RRF és a 2021-2027-es időszak operatív programjainak fővárosi érintettségű részeinek találkozása.

A dokumentum teljes terjedelemben a <https://budapest.hu/Documents/fkthat210325.pdf> oldalon érhető el.

Beérkezett észrevételek

A 2021. május 10-ig érkezett hozzászólások, illetve levelek összesen 1 261 észrevételt, javaslatot tartalmaztak. Ebből mintegy 290 volt a települési önkormányzatok helyi projektjavaslata. A legtöbb észrevétel az energetika és közlekedés témakörben érkezett, különösen az önkormányzatok voltak aktívak e két területen. Nagyon sok észrevétel érkezett a terv általános tartalmára, fejlesztési területeire és a partnerségi folyamatra vonatkozóan is.

¹⁸⁶ Átkattintási arány (CTR): a hirdetésre érkező kattintások és a hirdetésmegjelenítések számának aránya

11. ábra Beérkezett észrevételek száma komponensenként

A beérkezett észrevételek jelentős része az RRF szakmai tartalmának kibővítését javasolta, különösen a vízgazdálkodás, energiahatékonyság, településfejlesztés és közlekedésfejlesztés terén. Számos partner kérte a gazdaság- és vállalkozásfejlesztés beemelését is, illetve a szociális ellátás fejlesztését. Mivel az említett fejlesztések az MFF forrásokból is támogathatóak voltak, az RRF esetében igen szűk mozgástér áll rendelkezésre az ilyen mértékű módosításokhoz. A legjelentősebb változás, az épületek energiahatékonyságának beemelése az „F” komponens beavatkozásai közé.

Jelentős számban érkeztek kérések a bőségebb szakmai tartalom, illetve a teljes tervezet közzétételéről, amit a tervezés előrehaladásával megtett a tervezéskoordináció. A tervezés más támogatási forrásokkal és a releváns szakmai stratégiákkal való összhangjára is többen felhívták a figyelmet, ez szintén megvalósult.

A partneri vélemények közül beépítésre került az egyházi szervezetek, intézmények, szeretetszolgálatok bevonása a „C” komponens beavatkozásaiba (Magyar Református Egyház), a „logisztikai reform” kifejezés félrevezető használatának javítása (Logisztikai Egyeztető fórum), a környezetbarát fűtési rendszerek támogatásának kibővítése, egyéb finanszírozó forrásokkal való összhang biztosításának megjelenítése (Magyar Természetvédők Szövetsége), a megtermelt energia tárolását szolgáló fejlesztések támogathatósága a lakossági megújuló energia alkalmazásnál (Tatabánya MJV) zöldhulladék gyűjtéshez kapcsolódó fejlesztések (Pécs MJV), innovatív hulladék újrafeldolgozási technológia alkalmazása (Magyar Kereskedelmi és Iparkamara), hulladék deponálás minimalizálása (NHKV Zrt.). Budapest főváros önkormányzata és a Magyar Önkormányzatok Szövetsége is javasolta az érintett önkormányzatok, stakeholderek bevonását az RRP tervezésén túl a projektek tervezésébe is. Ez

beépítésre került a kommunikációs feladatok közzé. A mintegy 300 beküldött projektjavaslat érvényesülése is ezen az úton válik lehetővé.

Javították a terv koherenciáját és szakmai színvonalát a kisebb, szövegszerű javaslatok, mint például a klímavédelem és a főváros közép-kelet-európai áruszállítási csomópontként való fejlesztése közötti ellentmondás feloldása (Green Policy Center), a HUNGRAIL, a Magyar Mérnöki Kamara és Szeged MJV önkormányzata szakmai pontosításai az „E” komponens szövegében.

A tervezés kereteit meghatározta a támogatható szakterületek kijelöléséről szóló kormányhatározat.

Az ezeken kívül eső témakörök befogadására (a fentebb említett gazdaságfejlesztés, természetvédelem, szociális fejlesztések, lakhatás, falugondnoki járművek, közterületek fejlesztése, idegenforgalom) nem volt mód. Ezekben az esetekben a lehetséges támogató forrás is említésre került a válaszban. A települési önkormányzatok sok esetben saját fejlesztési programjaikat, projektjavaslataikat is megküldték. Ezek közvetlenül nem épülhettek be a tervbe. Ugyanakkor ezek a listák a városi vezetőkkel folytatott egyeztetésekhez jó kiindulást jelentettek.

Felhívás-tervezetek társadalmi egyeztetésének eredményei

A felhívás-tervezetek véleményezése 2021 augusztusától zajlik, a felhívások társadalmi egyeztetésének statisztikái táblázatos formában az alábbi oldalon érhetők el: <https://www.palyazat.gov.hu/helyrelltsi-s-ellenllkpressgi-eszkz-rrf-felhvsok-trsadalmi-egyeztetse>. 2022. augusztus 7-ig 33 felhíváshoz összesen 319 észrevétel érkezett. Az oldalon az adott felhívás nevére kattintva bárki korlátozás nélkül megtekintheti a beérkezett véleményeket, valamint a véleményekre reflektáló tervezői válaszokat.

Összegezve, a tervdokumentumok társadalmi konzultációra bocsátása és a folyamatos szakmai párbeszéd az érintett ágazati szereplőkkel (szakmai szervezetek, piaci szereplők, helyi civil szervezetek, egyházi szervezetek, helyi döntéshozók, iparági szereplők, stb.) lehetőséget biztosít a partner szervezetek, illetve az egész lakosság számára, hogy megismerjék a fejlesztésekhez kapcsolódó tervdokumentumokat, kommunikálják egyéni, valamint az általuk reprezentált közösség/szervezet igényeit, megismerjék egymás véleményét, és ezáltal aktívan hozzájáruljanak ahhoz, hogy valós igényeken alapuló, társadalmilag szükséges fejlesztések valósuljanak meg.

Az RRP hivatalos benyújtását követően a hangsúly a véleményezésről áttér a tájékoztatásra. Ennek részleteit az **Hiba! A hivatkozási forrás nem található..** fejezet mutatja be. A végrehajtás során az egyes beruházások/reformok tervezésekor is lehetőség lesz az érintett stakeholderek, önkormányzatok bevonására a végső kedvezményezettek egyébként is kötelező tájékoztatási feladatain túlmenően.

6.1 A Monitoring Bizottság

Az RRF Monitoring Bizottság felállítására vonatkozó tartalmakat lásd az RRP 4.2.5 RRF Monitoring Bizottság alcím alatt.

7. KOMMUNIKÁCIÓ

Az RRP a beavatkozások igen széles spektrumát érinti, azokat a szakterületeket, amelyek alapvetően szükségesek a COVID-19 járvány hatásainak enyhítéséhez, egyben megalapozzák a magyar és európai gazdaság és társadalmak fenntarthatóbbá tételét, felkészítik a zöld és digitális átmenet lehetőségeire és kihívásaira. A végrehajtáshoz kapcsolódó kommunikációs

feladatoknak és elvárásoknak ezért számos, olykor egymástól távol eső területen kell érvényesülniük.

A tervhez kapcsolódó kommunikáció célkitűzése, hogy az RRF keretében megvalósult reformok és beruházási projektek révén bemutassa, hogy miként és mennyivel járul hozzá az eszköz a válság leküzdéséhez, a magyar gazdaság és társadalom digitális és zöld átállásához, az RRP eredményeit minél szélesebb körben megismertesse, tájékoztassa a közvéleményt a források hasznos, hatékony és átlátható felhasználásáról. Mivel új támogatási eszközről van szó, a korábbi időszakok eredményeinek, tapasztalatainak kommunikációja nem valósítható meg. A kohéziós források eszközeiből, tapasztalataiból azonban lehet, és az összevont kommunikáció miatt szükséges is meríteni. Az újdonság jellege miatt azonban az eszköz megismertetése és az intézményrendszer iránti bizalom kiépítése hangsúlyosabb, mint a bevált kohéziós forrásoknál.

Az RRF megvalósítása során a támogatási összeg függvényében a végső kedvezményezettnek kommunikációs kötelezettsége van. Ennek célja az RRF eszközéből származó források felhasználása során történő átláthatóság biztosítása, valamint a megvalósított reformok és beruházások ismertségének és elfogadottságának növelése, azok eredményeinek széles körben történő megismertetése.

A kommunikációs tevékenységnek nem része az egyes projektek tervezése során történő tájékoztatás és konzultáció, azonban a Nemzeti Hatóság által működtetett kommunikációs csatornák korlátozottan, de felhasználhatók az ilyen célú információáramlás támogatására is.

Példa erre az RRP keretében megvalósuló lakossági napelem pályázathoz készült tájékoztató és információs videó (teljes film elérhető a www.napelem.palyazat.gov.hu oldalon, valamint az alábbi linken: <https://www.youtube.com/watch?v=wF4Qe7u3yek>). A Pályázók az oktatóvideó segítségével megismerhetik a pályázat benyújtásának lépéseit az Egységes Pályázattási Felületen. A Pályázókat végig kísérik az online pályázati kitöltő program regisztrációs folyamatától egészen a Támogatási Kérelem benyújtásáig.

A tájékoztatás fázisai és célközönsége

A tervezéshez kapcsolódó kommunikációs lehetőségeket már bemutattuk.

A végrehajtáshoz kapcsolódó kommunikáció feladatai a következő fázisok szerint csoportosíthatóak:

1. **Az RRP elfogadása és a végrehajtás indulása:** bemutató rendezvény a szakmai közönségnek, hangsúlyosan a szélesebb közönséget elérő sajtómegjelenések a Tervről, várható hatásairól. Felkészítő célú workshopok, tájékoztató kiadványok, online tanfolyamok segítségével a potenciális végső kedvezményezetteket meg kell ismertetni a végrehajtás módjával, a végső kedvezményezettek kommunikációs feladataival.
2. **A projektvégrehajtás folyamata:** rendszeres tájékoztatás, elsősorban szakmai közönségnek a mérőföldkövek teljesítéséről, a menedzsment tapasztalatokról és a végrehajtó intézményrendszer működéséről. A nagyközönség felé inkább az egyes részeredmények bemutatása, hangsúlyosan a megvalósítás helyszínein, a közvetlenül érintett lakosságnak. Az előrehaladás, forrásfelhasználás nyomon követését segítő információk folyamatos elérhetősége érdekében aloldal üzemeltetése.
3. **Az RRP megvalósulásának, eredményeinek bemutatása:** az induláshoz hasonlóan nagyobb értékelő rendezvény/-ek a szakmai és döntéshozói körnek, a szélesebb körű lakosság a már működő nyilvános nyomon követést szolgáló eszközökön szintén hozzájut az értékelések tartalmához, hangsúlyos az eredményeket összefoglaló médiakampány.

A tájékoztatási feladatokat részletesen a Nemzeti Hatóság által kidolgozott kommunikációs stratégia tartalmazza. **A kommunikációs stratégia a tagállam által nyert TSI projekt keretében, szakértők bevonásával kerül kidolgozásra.** Az átfogó stratégia éves kommunikációs tervekben fog alapulni komponensenkénti bontásban az alábbi struktúrát követve.

- 1) A koordináció/Nemzeti Hatóság kommunikációs tevékenysége
 - a. Kommunikációs üzenetek
 - i. Fő üzenet (a közös uniós célokhoz kapcsolódás bemutatásával)
 - ii. Célcsoportok és célcsoportonként specifikált üzenetek
 - b. Kampányok
 - i. Célcsoportok
 - ii. Üzenetek
 - iii. Kampányeszközök, kommunikációs csatornák
 - c. Rendezvények
 - d. Kiadványok
 - e. Rendszeres, kampányon kívüli kommunikációs feladatok
 - f. Sajtómegjelenés, honlap, hírlevél
- 2) Komponensenként külön-külön
 - a. A kommunikációs célok, célcsoportok, üzenetek bemutatása
 - b. A kommunikációs eszközök bemutatása
 - c. Kommunikációs akciók bemutatása

Az Európai Bizottság szerepe

Az uniós finanszírozás láthatóságának biztosítására a Bizottság kommunikációs tevékenységeket folytathat, az érintett magyar hatóságokkal közös kommunikációs tevékenységek révén is. Az Európai Bizottság képviselői a Nemzeti Hatósággal együttműködve lehetőséget kapnak a projektekkel, illetve az RRP-vel kapcsolatos központi kommunikáció során az uniós támogatásról szóló információk közzétételére, rendezvényeken történő részvételre, illetve az Európai Bizottságtól származó szövegrészek, információk idézése is lehetséges a sajtóközleményekben vagy az RRP weboldalon.

Kommunikációs csatornák

Rendezvények

Az indulási fázisban rendezvényeket csak a koronavírus-világjárványból adódó korlátozások figyelembevételével lehet tervezni. Amíg a járványhelyzet megkívánja, kerülni szükséges a személyközi kommunikációt, az érdeklődőkkel való közvetlen, személyes találkozásokat. A lakossági rendezvényekre és személyes találkozókra épített kommunikációs feladatokat a későbbiekben is úgy érdemes tervezni, hogy azokat könnyen át lehessen alakítani online megvalósításra.

Információs napok szervezése elsősorban a potenciális érintettek (stakeholderek, végső kedvezményezettek, a fejlesztésekkel érintett önkormányzatok, civil szervezetek, szakmai és érdekvédelmi szervezetek, tervezők) számára fontos. Az első évben elsősorban az RRP-t bemutató, tájékoztató céllal szükséges információs napot, konferenciát, workshopokat szervezni. A végrehajtás előrehaladásával évente minimum egy alkalommal, az eredményeket bemutató nyilvános rendezvény megtartására kerül sor.

Közösségi média

A végrehajtás minden szakaszában élni kell a közösségi média jelenlét adta lehetőségekkel és – kapcsolódva az RRF esetében kiemelten fontos monitoring és jelentéstételi feladatokhoz – az infografika, és adatvizualizáció széleskörű alkalmazásával.

Kiadványok, plakátok

A hagyományos írott és elektronikus médiaeszközök, plakátok, papír alapú kiadványok jelentősége csökken, de a bemutatás, a pályázók felkészítése és a végrehajtás eredménykommunikációja esetében elmaradhatatlan.

Honlap

A www.palyazat.gov.hu oldalon önálló aloldal jön létre az RRF-fel kapcsolatos tájékoztatásra, ami részben tovább viszi a jelenlegi partnerségi honlap anyagait és funkcióit, másrészt lehetővé teszi rendszeresen új tájékoztatók, hírek közzétételét és az eredmények folyamatos nyomon követését a nagyközönség számára. Ez a honlap az egységes uniós fejlesztéspolitika legfontosabb hazai tájékoztatási felülete, ismertsége széles körű, ezért praktikus itt megtartani az RRF tájékoztatást. Az önálló RRF aloldal a nyitó oldalról a Fejlesztési programok 2021-2027 -> Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz (RRF) útvonalon érhető el.

A www.palyazat.gov.hu oldal szolgál továbbá a felhívások közzétételére, biztosítja a nyilvánosság számára a tervdokumentumok véleményezését (a társadalmi egyeztetés folyamatáról bővebben az **Hiba! A hivatkozási forrás nem található..** fejezetben írtunk), valamint itt kerülnek publikálásra a jóváhagyott projektekre és végső kedvezményezettek vonatkozó információk is, valamint a pályázati eredmények (bővebben: 5.1.1.1.1 fejezet).

Végső kedvezményezettek kommunikációs feladatai, arculat

Biztosítani kell, hogy az uniós finanszírozás végső kedvezményezettjei elismerjék az uniós finanszírozás eredetét és láthatóságát. A projekt során biztosítani kell, hogy következetes, hatékony és arányos módon célzott tájékoztatást nyújtsanak többféle célközönségnek, köztük a médiának és a nyilvánosságnak. Ennek egyik kötelezően alkalmazandó módja, hogy a végső kedvezményezett feltünteti az Unió emblémáját és „Az Európai Unió finanszírozásával – NextGenerationEU” szövegű finanszírozási nyilatkozatot. Annak érdekében, hogy az elvárt kommunikáció megfelelő, egységes rendszerbe illeszkedő és kellően hatékony módon történjen és megfelelő módon bemutatásra kerüljön a támogatott projektek forrása, végső kedvezményezetti Kommunikációs Kézikönyv készült. A végső kedvezményezettek által alkalmazandó arculati elemek elkészítését online „táblagenerátor”, kommunikációs terv és sajtóközlemény minta is segíti.

A vonatkozó kommunikációs kötelezettségek tekintetben a 2021. július 30-tól hatályos Helyreállítási és Ellenállóképességi Eszköz Végső Kedvezményezettjeinek Tájékoztatási Kötelezettségei c. dokumentum alapján kell eljárni. A megvalósítás során alkalmazott/gyártott eszközök, dokumentumok stb. megjelenését és arculati elvárásait az Arculati Kézikönyv Plusz tartalmazza. Mindkét dokumentum nyilvánosan elérhető a központi honlapon (www.palyazat.gov.hu), a Pályázati kommunikáció menüpontban.

Ezenkívül, szintén a központi honlapon található az ún. táblagenerátor szoftver, amelynek segítségével a 2021-2027-es időszakra vonatkozó tájékoztató táblák látványtervének elkészítése végezhető el. Az itt elkészített tábla nyomdai leadásra is alkalmas. A szoftver használata egyszerű és az így elkészített tábla tartalmaz minden kötelező arculati elemet, amit a végső kedvezményezettnek használnia kell a finanszírozás eredetének kommunikációjában.

A végső kedvezményezettek vonatkozó kommunikációs kötelezettségeket, így többek között az RRF arculati elemeinek használatát a nyilvánosság és az átláthatóság biztosítására már az RRP bizottsági elfogadását megelőzően, az RRP keretében hazai előfinanszírozással elindult projektek végső kedvezményezettjeivel is maradéktalanul betartatjuk a pályázati honlapon közzétett kézikönyvek alapján.

Példa az RRP bizottsági jóváhagyását megelőzően, a hazai költségvetés előfinanszírozásával elindult programok végső kedvezményezettjeinek kommunikációs kötelezettségeinek teljesítésére:

- Digitális oktatáshoz való egyenlő hozzáférés feltételeinek biztosítása a tanulók és a pedagógusok számára – Klebelsberg Központ honlapján közzétett tájékoztató oldal: <https://kk.gov.hu/digitalis-oktatashoz-valo-egyenlo-hozzaferes-felteteleinek-biztositasa-a-tanulok-es-a-pedagogusok-szamara-rrf-1-2-1-2021-2021-00001>
- Digitális oktatáshoz való egyenlő hozzáférés feltételeinek biztosítása a tanulók és a pedagógusok számára projekt sajtótájékoztatón elhelyezett, arculati elemekkel ellátott roll-up kihelyezése: <https://www.facebook.com/vitalyoseszter/posts/337231405080460>
- A Zöld Busz Program pályázatait koordináló HUMDA Magyar Autó-Motorsport és Zöld Mobilitás-fejlesztési Ügynökség Zrt. honlapján elhelyezett közlemény: <https://humda.hu/aktualitasok/zold-busz-program-otvenmilliard-forint-tamogatasra-lehet-palyazni-68>

Kommunikációs csomagok kötelező elemei			
Feladatok A projekt előkészítő szakasza (1-3.) A projekt megvalósítási szakasza (4-8.)		Szerződésben megítélt támogatási összeg	
		150 millió Ft feletti	150 millió Ft és az alatti
1.	Kommunikációs terv készítése (a támogatási szerződés megkötése előtt kell elkészíteni, nem elszámolható).	x	
2.	Nyomtatott tájékoztatók (brosúrák, szórólapok, stb.) elkészítése és lakossági terjesztése.	x	
3.	A kedvezményezett működő honlapján, ennek hiányában közösségi média felületein, a projekthez kapcsolódó tájékoztató oldal megjelenítése.	x	x
4.	Sajtóközlemény kiküldése a projekt indításáról és a sajtómegjelenések összegyűjtése (nem elszámolható).	x	x
5.	Sajtótájékoztató szervezése.	100 millió Ft felett	
6.	A beruházás helyszínén „A2” vagy „A3” vagy „Europlakát” méretű tájékoztató tábla elkészítése és elhelyezése.	„A2”	„A3”
		„Europlakát” HÉV és vasúti beruházások esetén	
7.	Kommunikációs célra alkalmas fotódokumentáció készítése (csak professzionális fotó költsége számolható el).	x	x
8.	Sajtóközlemény kiküldése a projekt zárásáról és a sajtómegjelenések összegyűjtése (nem elszámolható).	x	x

12. ábra Kommunikációs terv minta

A megjelenés egységességét, rendezettségét a végső kedvezményezettek és a Nemzeti Hatóság által egyaránt kötelezően alkalmazandó KTK kézikönyv segíti.

13. ábra Magyar nyelvű RRF logó

Horizontális szempontok

A fejlesztések megismerése érdekében kiemelten fontos a kommunikációs felületek akadálymentesítésével az egyenlő esélyű hozzáférés biztosítása. Fontos továbbá, kapcsolódva az összeurópai célokhoz, a külföldi nyilvánosság számára az idegen nyelvű hozzáférhetőség magas szintű biztosítása.

8. MELLÉKLETEK

8.1 OP-RRF lehatárolás

Komponens megnevezése	RRP Intézkedések	RRF tevékenységek és megvalósítók (kedvezményezett)	Érintett Kohéziós Politikai intézkedések	Lehatárolási kulcs/komplementaritás
1 – A. Demográfia és köznevelés	Korai nevelés feltételeinek bővítése a társadalmi egyenlőtlenségek csökkentésére és a szülők foglalkoztatási esélyeinek növelésére - Kisgyermekkorai bölcsődei nevelési intézmények kapacitásfejlesztése	új bölcsődei férőhelyek létrehozása új épületek építésével, meglévők felújításával, berendezésekkel (3593 új férőhely) 3000 főnél nagyobb településeken önkormányzati és egyházi fenntartók számára	TOP Plusz Helyi és térségi közszolgáltatások fejlesztése 3000 fő alatti településeken, önkormányzati és egyházi fenntartó esetében új bölcsődei/mini bölcsődei/családi bölcsődei férőhelyek létrehozása; Egyéb fenntartói kör (pl.: nonprofit szervezetek, civil szervezetek) esetében új bölcsődei férőhely létrehozása települési népességszámtól függetlenül támogatható; Meglévő bölcsődei, mini bölcsődei, családi bölcsődei férőhelyek fejlesztése települési népességszámtól függetlenül támogatható;	[2.b] szakmai tartalmi lehatárolás Az RRF forrásokból energetikailag megújult intézményi épületek más forrásból ugyanerre a célra nem kaphatnak támogatást [2.c] területi lehatárolás Az RRF a 3000 főnél nagyobb települések önkormányzati vagy egyházi fenntartású bölcsődei férőhelyeit bővíti komplementaritás: műszaki és szakmai tartalmi összhangot a szaktárca biztosítja

1 – A. Demográfia és köznevelés	XXI. századi technológiai környezetre épülő, versenyképes köznevelés – Digitális oktatáshoz való egyenlő hozzáférés feltételeinek biztosítása a tanulók és a pedagógusok számára	notebook vásárlása (387 750 db) közoktatási intézmények tanulói számára és 50 000 pedagógus számára 3100 db digitális tanterem felszerelése továbbképzés 50.000 fő pedagógus részére	DIMOP Plusz Köznevelési iskolarendszereket támogató digitalizációs programok oktatásinformatikai rendszerek és nyilvántartások szolgáltatási képességének növelése; az oktatási nyilvántartásokkal összekapcsolt tanulástámogató platformok és szolgáltatások fejlesztése; fejlesztetni kívánja az ágazatokon átívelő oktatási nyilvántartások egységes szolgáltatási képességét; támogatni kívánja az oktatási nyilvántartások és szolgáltatások fejlesztését; standard konstrukciók formájában, sor kerül a tanulói teljesítmények alapján és az iskolai szintű eredményesség szempontjából kedvezőtlen mutatókkal rendelkező intézmények IKT kompetencia fejlesztő tevékenységének támogatására a közszolgálatban dolgozók digitális jártasságának eltérő mértékére tekintettel, alap- és emeltszintű digitáliskompetencia-fejlesztő kiemelt programokat kíván kialakítani és megvalósítani, amely szükség szerint ágazatspecifikus megközelítést (így akár a pedagógusokat érintőt) is magában foglal EFOP Plusz Köznevelés pedagógusainak képzését támogató programok digitális készségek és oktatásmódszertanok fejlesztése	[2.b] szakmai tartalmi lehatárolás köznevelési intézmények számára eszközbeszerzés elsősorban RRF forrásból tervezett; a további digitális fejlesztések, így a központi informatikai rendszerek fejlesztése vagy a területi alapon célzott hátránykompenzációs beruházások MFF forrásból valósulnak meg, utóbbi keretében kiegészítő eszközbeszerzés lehetséges; az RRF-ből a pedagógusok tudásszintjüknek megfelelő, a kizárólag a megkapott notebook használatához szükséges pedagógus továbbképzésen vesznek részt; míg az MFF források a pedagógusok módszertani képzései nem a digitális kompetenciákra irányulnak; [2.d] végső kedvezményezett/célcsoporti lehatárolás A tagállam a végrehajtás során kizárja, hogy egy pedagógus több támogatási program keretében ugyanolyan eszközt kaphasson, vagy ugyanolyan tartalmú képzésen vehessen részt. komplementaritás: Az RRF támogatási program keretében beszerzett eszközök használatára lehetőség van a meglévő iskolai informatikai környezetben is, amelyek szélessávú hálózati ellátását az MFF/ERFA források tovább fejleszthetik növelve az eszközök hatékony használatának lehetőségét.

Komponens megnevezése	RRP Intézkedések	RRF tevékenységek és megvalósítók (kedvezményezett)	Érintett Kohéziós Politikai intézkedések	Lehatárolási kulcs/komplementaritás
3 – A. Demográfia és köznevelés	A korai iskolaelhagyás csökkentése és egyenlő hozzáférés a minőségi iskolai oktatáshoz - A SNI gyermekek és tanulók oktatásának támogatása, az Egységes Gyógypedagógiai, Konduktív Nevelési Módszertani Intézmények (EGYMI-k) együttnevelési szerepének erősítése, a pedagógiai szakszolgálati intézményrendszer fejlesztése.	5 000 tanár és 45 000 tanuló bevonásával a sajátos nevelési igényű pedagógia színvonalának emelése (képzés, eszközvásárlás)	EFOP Plusz XXI. Századi köznevelés a köznevelés pedagógusainak képzését támogató programok - Pedagógus-továbbképzés megújítása - Tematikus komplex programok megvalósítása a tanulók aktív tanulási szokásainak elsajátítása érdekében	[2.b] szakmai tartalmi lehatárolás Az EFOP Plusz integrációt támogató beavatkozásai (Pedagógus-továbbképzés megújítása,
4 – A. Demográfia és köznevelés	A korai iskolaelhagyás csökkentése és egyenlő hozzáférés a minőségi iskolai oktatáshoz - A pedagógusok átképzése és fejlesztése, az intézményvezetők felkészítése a szakember-utánpótlás javítása és a minőségi oktatásirányítás érdekében.	14 000 tanár átképzése	EFOP Plusz XXI. Századi köznevelés Pedagógus-továbbképzés megújítása A beavatkozás keretében kiemelt cél egy új továbbképzési rendszer kialakítása, új képzések kifejlesztése, valamint a pedagóguspályán maradás ösztönzése. A továbbképzések fejlesztik a releváns kompetenciákat, különös tekintettel a speciális integrációs módszertanok elsajátítását	[2.b] szakmai tartalmi lehatárolás Az EFOP Plusz keretében tervezett pedagógus továbbképzés az EGYMI intézmények módszertanát nem érinti
7 – A. Demográfia és köznevelés	A magyar nyugdíjrendszer felülvizsgálata	szabályozás módosítása		

Komponens megnevezése	RRP Intézkedések	RRF tevékenységek és megvalósítók (kedvezményezett)	Érintett Kohéziós Politikai intézkedések	Lehatárolási kulcs/komplementaritás
2 – B. Magasan képzett, versenyképes munkaerő	A felsőoktatási képzések ágazati modernizációja	képzésakkreditáció szabályozásának megújítása és digitalizálása		[1] kizárólag RRF finanszírozásban megvalósuló intézkedések A jelzett RRF tevékenység a felsőoktatási akkreditációs rendszer fejlesztésére utal, amely nem szerepel a DIMOP Plusz fejlesztési tevékenységei között. A felsőoktatási akkreditációs rendszert a Magyar Felsőoktatási Akkreditációs Bizottság (MAB) kezeli. A FIR nem kerül fejlesztésre ebben a tevékenységben. A reformprojekt célja a felsőoktatási jogi és szabályozási környezet módosítási igényeinek meghatározása. A DIMOP Plusz-ban a FIR az oktatási nyilvántartások fejlesztésében érintett.
2 – B. Magasan képzett, versenyképes munkaerő	A szakképzés megújítása	szabályozás módosítása		[1] kizárólag RRF finanszírozásban megvalósuló intézkedések

2 – B. Magasan képzett, versenyképes munkaerő	Gyakorlatorientált felsőfokú képzés infrastrukturális- és készségfejlesztése	Felsőoktatási intézmények energetikai épületfelújítása (25 145 m2), új építés és digitális eszközvásárlás (11 850 db) digitális pedagógiai módszertani tovább/átképzések felsőoktatási oktatóknak, tanároknak, illetve a fenntartott alap-és középfokú oktatási intézmény pedagógusainak	GINOP Plusz A gazdaságfejlesztés felsőoktatást és szakképzést célzó programjai a lemorzsolódás csökkentését, a felsőoktatás hozzáférhetőségét célzó fejlesztései és tehetséggondozást célozzák DIMOP Plusz Digitális fejlesztések a felsőoktatás területén a felsőoktatási intézményeket közvetlenül nem – de azok hallgatóit közvetetten támogatni képes – központi IKT szolgáltatás-fejlesztési beruházásokat tervez KEHOP Plusz Középületek energetikai hatékonyságát növelő program felsőoktatási intézmények épületenergetikai fejlesztései	[2.b] szakmai tartalmi lehatárolás az RRF intézmények nemzetköziesítését támogatja ágazatfüggetlenül (a Tervben megtalálható B komponens 1. beruházás leírása szerint); az RRF képzései a felsőoktatási képzés és a munkaerőpiaci elhelyezkedés, reziliencia sikerét szolgálják és nem az általános kompetenciákat, illetve hallgatói hátrányok ellensúlyozását fejlesztik; az RRF forrás digitális eszközei nem az egyetem központi intézményi működését és felsőoktatás által működtetett szolgáltatásokat, hanem az oktatás-képzés, vagy az ahhoz kapcsolódó tevékenységek közvetlen támogatását szolgálja ki elsődlegesen: felsőoktatási intézményi digitális tartalmi fejlesztés történik és felsőoktatási speciális (szakmai digitális, szakmai) kompetenciák fejlesztése; az RRF forrásból energetikailag megújított épületek más forrásból nem kapnak támogatást; az RRF-ben át- és továbbképzések megvalósítása történik digitális pedagógiai módszertani tovább/átképzések oktatóknak, tanároknak, illetve a fenntartott alap-és középfokú oktatási intézmény pedagógusainak; valamint adott szakma esetében digitális eszköz-használat és módszertan elsajátítását támogató továbbképzések valósulnak meg; A TOP Plusz keretében felsőoktatási intézmények infrastrukturális fejlesztése nem tervezett, és a felsőoktatási intézmények nem kedvezményezettjei a TOP Plusz infrastruktúrát támogató intézkedéseinek. A GINOP Plusz tevékenységei közt nem szerepel felősktatási intézmények központilag koordinált nemzetköziesítése. komplementaritás a felsőoktatási intézmények eredményeihez az infrastruktúra, az eszközállomány és a készségek fejlesztése egyaránt szükséges, ennek beruházási és tartalmi szükségleteit döntően az RRF, a személyi támogatást pedig – pl. az inkluzív felsőoktatási célokhoz kapcsolódó munkatársi mobilitás támogatásával – döntően az MFF források biztosítják; A DIMOP Plusz-ban a digitális és idegen nyelvi kompetenciák fejlesztése általában az állampolgárokat célozza meg, de általános felhasználói szinten, míg az RRF-ben a digitális és idegen nyelvi kompetenciafejlesztés elsődlegesen a gyakorlatorientált felsőoktatási képzési követelményekhez kapcsolódik, és olyan digitális készségek kerülnek fejlesztésre, amelyek a felsőoktatásban az online/hibrid tanítási és tanulási

				tevékenységekhez szükségesek. Az RRF képzések a felsőoktatási hallgatók és munkatársak kulcskompetenciáit és transzverzális készségeit fejlesztik, de az adott tanulmányi terület, tantárgy képzési követelményeihez kapcsolódóan, gyakorlatorientáltan, nem általános szinten. Emellett az RRF az országjelentésekben és az RRF-ben meghatározott hátrányokat is kompenzálja.

2 – B. Magasan képzett, versenyképes munkaerő	A felsőoktatási képzések és a felsőoktatási intézmény alaptevékenységéhez igazodó szolgáltatások intézményi innovációja és a felsőoktatás felnőttképzési tevékenységének erősítése	képzésfejlesztés, képzés (mikrokredites rendszer) felsőoktatási kiemelt képzési területek digitális tananyagfejlesztés központi digitális oktatási platform fejlesztése	EFOP Plusz Képzések, továbbképzések programjai Köznevelésben pedagógusokat érintő tevékenységek: képzés, továbbképzés DIMOP Plusz Digitális fejlesztések a felsőoktatás területén a felsőoktatási intézményeket közvetlenül nem – de azok hallgatóit közvetetten támogatni képes – központi IKT szolgáltatás-fejlesztési beruházásokat tervez	[2.b] szakmai tartalmi lehatárolás A DIMOP Plusz-ban az LMS és a digitális tanulási portál az állampolgárokat célozza meg felhasználóként, nem pedig a felsőoktatási hallgatókat, a felsőoktatás nem szerepel a programban. Potenciálisan felsőoktatási hallgatók is lehetnek a portál felhasználói, de ennek a portálnak a szintje általános felhasználói, és más a célja (a felhasználó általános készségeinek fejlesztése) Az RRF-ben a központilag fejlesztett tanulási tartalmi platform felsőoktatási képzési célokat fog szolgálni (felsőoktatási képzési programok, mikrotanúsítványt nyújtó képzések), és a Digitális Tankönyvtárral szinergiában kerül fejlesztésre (kötelező szakmai együttműködés és átkattintás biztosított lesz a fenntartási idő végéig). Emellett a Digitális Tankönyvtár statikus tartalmakat és digitális anyagokat tartalmaz, az új rendszer célja pedig dinamikus tartalmak fejlesztése. A felsőoktatási intézmények a felsőoktatási intézmény képzési portfóliójához kapcsolódóan különböző hatékonyságú LMS-t használnak. Az RRF-ben a fejlesztett e-learning tartalmak és LMS magas színvonalú, a 21. századi tanulási és pedagógiai követelményeknek megfelelő lesznek, és a magyar felsőoktatás minden hallgatója és dolgozója számára elérhető lesz, beleértve a fogyatékkal élőket és hátrányos helyzetűeket is. Emellett az új portál a kiválasztott BA/BSC és MA/MSC képzések teljes tantervének tartalmait biztosítja majd. Mivel az LMS pozitív hatással lehet a hallgatók tanulási sikerességére, kulcsfontosságú, hogy a kifejlesztett e-learning platform és a csatlakozó digitális rendszerek minden magyar hallgató számára előnyösek legyenek.

Komponens megnevezése	RRP Intézkedések	RRF tevékenységek és megvalósítók (kedvezményezett)	Érintett Kohéziós Politikai intézkedések	Lehatárolási kulcs/komplementaritás
2 – B. Magasan képzett, versenyképes munkaerő	XXI. századi szakképző intézményfejlesztési program	épületfelújítás és új építés, berendezések, digitális eszközök szakképző intézmények számára	GINOP Plusz A munkaerőpiaci igényekhez igazodó, magas színvonalú szakképzés biztosítása a munkaadók bevonásával a duális képzés tudásközpontjainak fejlesztése KEHOP Plusz Középületek energetikai hatékonyságának növelése szakképzési helyszínek épületenergetikai fejlesztései	[2.b] szakmai tartalmi lehatárolás az RRF forrásból energetikailag megújított épületek más forrásból nem kapnak támogatást; a kohéziós források épületenergetikai fejlesztésekben az intézmények fejlesztési terveik alapján vesznek részt; komplementaritás a szakképzési centrumok intézményfejlesztési tervei megteremtik a különböző források fejlesztései közti összhangot

Komponens megnevezése	RRP Intézkedések	RRF tevékenységek és megvalósítók (kedvezményezett)	Érintett Kohéziós Politikai intézkedések	Lehatárolási kulcs/komplementaritás
2 – B. Magasan képzett, versenyképes munkaerő	Szakképzési digitális tananyagfejlesztés	digitális tananyagfejlesztés szakképzéshez azokon a területeken, amelyek a szakképzésről szóló törvény végrehajtásáról szóló 12/2020. (II. 7.) Kormányrendelet 45.§ (1) bekezdésben meghatározott kijelölés szerint nem tartoznak a szakképzésért felelős miniszter irányítása alá (pl. humán ágazatok – egészségügy; honvédelem, agrár ágazat stb.)	DIMOP Plusz A lakosság általános digitális kompetenciáinak fejlesztését támogató program a lakosság digitális jártasságának eltérő mértékére tekintettel digitáliskompetencia-fejlesztő kiemelt programokat kíván kialakítani és megvalósítani, amelyek szükség szerint korosztályonkénti megközelítést is magukban foglalnak. Tartalomfejlesztésre kizárólag az idegen nyelv és IKT területén kerül(het) sor, amelyek célja a formális képzési tartalom kiegészítése és nem kiváltása. GINOP Plusz A gazdaságfejlesztés szakképzés digitális tananyagfejlesztésének programja a 2014-2020-as időszakban tananyagfejlesztéssel le nem fedett, a szakképzésért felelős miniszter felügyelete alá tartozó ágazatok szakmáit érintő digitális tananyagok fejlesztése	[2.b] szakmai tartalmi az RRF szakképzési digitális tananyagai meghatározott szakmákra vonatkoznak, amelyeket más forrás nem támogat komplementaritás a tananyagok digitalizálása a szakképzés valamennyi ágazatát érintően meg fog valósulni a különböző források felhasználásával
2 – B. Magasan képzett, versenyképes munkaerő	Országos Központi Akkreditált Vizsgaközpont hálózat kialakítása	szakképzési vizsgaközpont építése, berendezése, digitális felszerelése	GINOP Plusz A gazdaságfejlesztés minőségi szakképzés feltételeit támogató programja szakképzési vizsgaközpontok a vizsgaközpontok jogi-módszertani felállítására	[2.b] szakmai tartalmi Az RRF forrásból megvalósuló beruházás a GINOP Plusz forrásból megvalósuló vizsgaközpont beruházások kiegészítője, mivel itt a szakképzési törvény alapján azoknak a szakmáknak és szakképesítéseknek a vizsgáztatása történik meg, amelyekhez nem áll rendelkezésre a vizsgáztatást lefolytató akkreditált vizsgaközpont.

2 – B. Magasan képzett, versenyképes munkaerő	Nemzeti Laboratóriumok létrehozása és komplex fejlesztése	Nemzeti Laboratóriumok (15 db) felállítása: építése, felújítása, berendezése és digitális fejlesztése Fertőző állatbetegségek, antimikrobiális rezisztencia, állatorvosi közegészségügy és élelmiszerlánc-biztonság nemzeti laboratóriuma, Autonóm Rendszerek Nemzeti Laboratórium, Nemzeti Kardiovaszkuláris Laboratórium, Mesterséges Intelligencia Nemzeti Laboratórium létrehozása és komplex fejlesztése (MILAB), Egészségbiztonság Nemzeti Laboratórium, Agrár biotechnológia és precíziós nemesítés az élelmiszerbiztonságért, Víztudományi és Vízbiztonsági Nemzeti Laboratórium, Megújuló Energiák Nemzeti Laboratórium, A Virologiai Nemzeti Laboratórium komplex fejlesztése, Transzlációs Idegtudományi Nemzeti Laboratórium (TINL), Humán Reprodukciós Nemzeti Laboratórium, Társadalmi Innovációs Nemzeti Laboratórium, Éghajlatváltozás Multidiszciplináris Nemzeti Laboratórium, Nemzeti Gyógyszerkutató és Fejlesztési Laboratórium (PharmaLab), valamint a Biotechnológiai Nemzeti Laboratórium.	GINOP Plusz A gazdaságfejlesztés K+F+I tevékenységeit fejlesztő támogatások programja Nemzeti Laboratóriumok felállítása	[2.b] szakmai tartalmi lehatárolás az RRF forrásból felálló laboratóriumok kutatási területeinek Nemzeti Laboratóriumai más forrásból nem kapnak támogatást, az egyes laboratóriumoknak az RRF-ben azonosított kutatási területre vonatkozóan más forrásból nem lehet támogatni; a lehatárolást itt az RRF-ből támogatott tételes kutatási területek mentén végezzük el.

Komponens megnevezése	RRP Intézkedések	RRF tevékenységek és megvalósítók (kedvezményezett)	Érintett Kohéziós Politikai intézkedések	Lehatárolási kulcs/komplementaritás
3 – C. Felzárkózó települések	Helyi sajátosságokon alapuló munkaszocializáció és készségfejlesztés	300 település és lakosai részére felzárkóztatás felkészülés a nyílt munkaerőpiacra való kilépésre magánszemélyek fejlesztése, képzése magánszemélyek természetbeni támogatása kiskertprogrami támogatások (eszközök) foglalkoztató műhelyek létrehozása: építés, felújítás, berendezés, eszközök társadalmi vállalkozások bér- és telephelytámogatása	EFOP Plusz Társadalmi innováció és felzárkózás programjai a társadalmi felzárkózási prioritás tengelyről támogatásra kerülő kísérleti foglalkoztatási pilot program GINOP Plusz A gazdaságfejlesztés munkavállalókat támogató programjai a nyílt munkaerőpiacra történő belépésre a KKV-k és munkavállalóinak támogatási programjai	[2.d] kedvezményezett/célcsoporti lehatárolás A TOP Plusz (foglalkoztatási paktum) és GINOP Plusz (munkaerőpiaci programok) kapcsán FETE kedvezményezett nem vehet részt (a FETE települések vonatkozásában); EFOP Plusz-ban (közfoglalkoztatási munkaerőpiaci program) célcsoport lehatárolást alkalmazunk: FETE megvalósítók országos közfoglalkoztatási programjában foglalkoztatott munkavállalók a FETE program hatálya alá esnek, a többi közfoglalkoztatott az EFOP Plusz alá; JTF esetében a célcsoporti szintjén történik meg a lehatárolás: JTF a válságágazatokban foglalkoztatottakra szűkül, FETE azon kívül; [2.c] területi lehatárolás TOP Plusz esetén releváns lehatárolás, hiszen a felzárkózó települések kizárólag falvakban, tehát nem városi településeken valósul meg; [2.b] szakmai tartalmi lehatárolás azonos fejlesztések nem valósulhatnak meg az EFOP Plusz-ból a FETE településeken (komplex telepprogram, Biztos Kezdet Gyerekház, tanoda);

Komponens megnevezése	RRP Intézkedések	RRF tevékenységek és megvalósítók (kedvezményezett)	Érintett Kohéziós Politikai intézkedések	Lehatárolási kulcs/komplementaritás
3 – C. Felzárkózó települések	Szociális lakások építése, felújítása, lakhatási körülmények javítása	300 település és lakosai részére felzárkóztatás magánszemélyek tulajdonán végzett (krízis) felújítás szociális bérlakások építés és felújítása a lakosok számára <i>10%-ban a 300 településen kívül valósul meg</i>	TOP Plusz Településfejlesztési programok, Szociális célú városrehabilitáció szegregációval veszélyeztetett, illetve szegregált városrészek rehabilitációja; A szegregált életkörülmények között élők helyzetének komplex (humán és infrastrukturális) javítását célzó programok, ennek a keretében a lakhatási körülmények infrastrukturális feltételeinek javítása. EFOP Fókuszban a gyermek program EFOP Plusz Társadalmi innováció és felzárkózás programjai	[2.a] időbeli lehatárolás az RRF forrásainak kimerülését követően kerül sor az EFOP Felzárkózó települések program forrásainak felhasználására [2.c] területi lehatárolás és [2.d] végső kedvezményezett/célcsoporti lehatárolás a Felzárkózó Települések programjában résztvevő 300 településen élők nem részesülhetnek a kohéziós politika településfejlesztési programjában szereplő komplex telepprogram támogatásából komplementaritás a felzárkóztatási programok jó gyakorlatainak megosztásával és a felzárkóztatás eszköztárának folyamatos felülvizsgálatával és bővítésével a források együttesen járulnak hozzá a leghátrányosabb helyzetű állampolgárok életminőségének javulásához
3 – C. Felzárkózó települések	Közösségi megújuló energia termelés és felhasználás	300 település és lakosai részére felzárkóztatás napelempark építése magánszemélyek áramcsatlakozási lehetőségének kiépítése	TOP Plusz Településfejlesztési programok, Szociális célú városrehabilitáció szegregációval veszélyeztetett, illetve szegregált városrészek rehabilitációja; A szegregált életkörülmények között élők helyzetének komplex (humán és infrastrukturális) javítását célzó programok, ennek a keretében a lakhatási körülmények infrastrukturális feltételeinek javítása. KEHOP Plusz Megújuló energia használatának növelését támogató program energiaközösségek kialakítása	[2.a] időbeli lehatárolás az RRF források kimerülését követően az RRF tevékenységek megvalósulhatnak kohéziós forrásokból is [2.b] szakmai tartalmi lehatárolás és [2.d] végső kedvezményezett/célcsoporti lehatárolás a kohéziós források nem támogatnak közösségi napelempark építést a 300 településen élő felhasználók számára

Komponens megnevezése	RRP Intézkedések	RRF tevékenységek és megvalósítók (kedvezményezett)	Érintett Kohéziós Politikai intézkedések	Lehatárolási kulcs/komplementaritás
3 – C. Felzárkózó települések	Közösségorientált pedagógia	300 település és lakosai részére felzárkóztatás közoktatási és szakképzési intézmények számára épületek felújítása, berendezése, (digitális és egyéb) eszközbeszerzés mentorok képzése természetes személyek ösztöndíj támogatása	EFOP Plusz Társadalmi felzárkózás programjai Tanoda, Biztos Kezdet Gyerekház és a Roma lány programok	[2.b] szakmai tartalmi lehatárolás A C komponensbe bevont iskolák tanárai, diákjai számára nem tervezett digitális eszközök beszerzése, digitális eszközbeszerzésre csak a módszertani fejlesztésbe bevont iskolák fejlesztéseinek megvalósításához szükséges eszközök tekintetében kerül sor (pl. kooperatív módszertan bevezetésénél tablet beszerzésre sor kerülhet)
4 – D. Vízgazdálkodás	Főművi vízpótlórendszerek építési munkái, új hálózatok és rendszerek kialakítása	1) A Duna-Tisza-közi Homokhátság vízhiányos ökológiai állapotának javítása, helyreállítása – I. ütem 2) Rábaköz-Tóköz vízpótlás fejlesztése	KEHOP Vízgazdálkodást támogató program KEHOP Plusz A vízgazdálkodási és természetvédelmi programjai	[2.b] szakmai tartalmi lehatárolás a KEHOP kohéziós forrásból a Homokhátság terület beavatkozásainak csak előkészítése valósul meg 2022-ig. [2.c] területi lehatárolás az RRF forrásból érintett területek – a kivitelezői szerződésekben rögzített területek vonatkozásában – a kohéziós forrásokból nem kapnak támogatást
4 – D. Vízgazdálkodás	Szemléletformálás	szemléletformáló kampány	TOP Plusz Településfejlesztési programok vízgazdálkodási beruházások kötelező, kis összegű helyi szemléletformáló akció végrehajtása, amelyek jellemzően a vizek helyben tartását propagálják és adnak rá gyakorlati ötleteket	[2.a] időbeli lehatárolás az RRF források kimerülését követően az RRF tevékenységek megvalósulhatnak kohéziós forrásokból is [2.b] szakmai tartalmi lehatárolás az RRF forrásból megvalósuló vízgazdálkodási szemléletformálás szakmai tartalma eltér a településfejlesztéshez kapcsolódó tartalomtól, mert kifejezetten a mezőgazdasági termelésben, gazdálkodók, illetve termelői közösségek által alkalmazható víztakarékos, vízmegtartó, illetve klímaadaptációs módszerek ismertetését célzó programokat tartalmaz. Ezek jelentősen különböznek a települési környezetben, valamint a háztartásokban megvalósítható kisebb léptékű megoldásoktól.

Komponens megnevezése	RRP Intézkedések	RRF tevékenységek és megvalósítók (kedvezményezett)	Érintett Kohéziós Politikai intézkedések	Lehatárolási kulcs/komplementaritás
4 – D. Vízgazdálkodás	Természetvédelem	építési munkák	KEHOP Természetvédelmi programok A Hanság természetes élőhelyeinek komplex helyreállítása és fejlesztése	[2.c] területi lehatárolás Az RRF forrás természetvédelmi tevékenységei jól elhatárolható területen valósulnak meg, ezek a területek a kohéziós forrásokból nem részesülnek természetvédelmi célú támogatásban (a kohéziós forrás beavatkozásai még tervezés alatt állnak)
5 – E. Fenntartható zöld közlekedés	Elővárosi vasúti hálózat kapacitásainak bővítése (HÉV) 56 km elővárosi HÉV vasútvonal korszerűsítése és kapacitásbővítése, vasúti digitalizációja a kapcsolódó vasútautomatizálással együtt gördülőállomány beszerzése nélkül	H5 HÉV vonal: Szentendre – Pomáz – Budakalász – Budapest szakasz korszerűsítése H6 HÉV vonal: Ráckeve-Szigetmárton-Szigetcsép – Soroksár szakasz korszerűsítése H7 HÉV vonal: Csepel – Budapest szakasz korszerűsítése	IKOP Plusz Közlekedésfejlesztés programjai elővárosi kötőpályás fejlesztések	[2.c] területi lehatárolás meghatározott vonalak meghatározott szakaszaira vonatkozik az RRF fejlesztés
5 – E. Fenntartható zöld közlekedés	Vasúthálózat szűk keresztmetszet kiváltás TEN-T korridoron	TEN-T Almásfüzitő-Komárom 11 km hosszú szakasz, valamint a Békéscsaba – Lőkösháza közti 31,7 km felújítása	IKOP Plusz Közlekedésfejlesztés programjai vasúti fejlesztések	[2.c] területi lehatárolás meghatározott vonalak meghatározott szakaszaira vonatkozik az RRF fejlesztés, ezek a szakaszok más forrásból nem kapnak támogatást
5 – E. Fenntartható zöld közlekedés	Zéró emissziós buszközlekedés fejlesztése	300 db e-busz beszerzése	IKOP Plusz Közlekedésfejlesztés programjai környezetbarát közösségi közlekedés fejlesztésének programja	[2.b] szakmai (műszaki) tartalmi lehatárolás A buszok egyértelműen megkülönböztethetőek 17 karakterből álló alvázszámuk (VIN) alapján
5 – E. Fenntartható zöld közlekedés	Központi forgalomirányítás kiépítése TEN-T vasútvonalakon	Az RRF kizárólag 70., 100a és 140 sz. vasútvonalak lehatárolt szakaszainak fejlesztését támogatja	IKOP Plusz vasúti fejlesztések programja TEN-T vasútvonalak fejlesztése a kapcsolódó központi forgalomirányítás kiépítésével	[2.c] területi lehatárolás Területi lehatárolás: Az RRF kizárólag 70., 100a és 140 sz. vasútvonalak lehatárolt szakaszainak fejlesztését támogatja, az összes többi fejlesztés CEF2 és IKOP Plusz keretében valósul meg.

Komponens megnevezése	RRP Intézkedések	RRF tevékenységek és megvalósítók (kedvezményezett)	Érintett Kohéziós Politikai intézkedések	Lehatárolási kulcs/komplementaritás
5 – E. Fenntartható zöld közlekedés	Egységes országos tarifa- és utastájékoztatási rendszer reformja	szabályozás módosítása		
6 – F. Energetika (zöld átállás)	A villamosenergia-szabályozás átalakítása	szabályozás módosítása		

Komponens megnevezése	RRP Intézkedések	RRF tevékenységek és megvalósítók (kedvezményezett)	Érintett Kohéziós Politikai intézkedések	Lehatárolási kulcs/komplementaritás
6 – F. Energetika (zöld átállás)	Átviteli rendszerirányító és elosztók klasszikus és intelligens hálózatfejlesztései	elektromos hálózatok kapacitásfejlesztése	KEHOP Plusz Megújuló energiagazdaság programja jellemzően fővároson kívüli fejlesztések: hálózati tárolás és rugalmasság növelése; fogyasztó oldali beavatkozások; DIMOP Plusz Hi-tech és zöld átállás programjában az energiahatékonyság előmozdítását célzó beavatkozások - távhő rendszerek digitális átállásának támogatása a működésük optimalizálása érdekében - felhasználó oldalt támogató energiamenedzsment és döntéstámogatási IT megoldások fejlesztése és bevezetése - Big-Data technológián alapuló, fogyasztói adatok felhasználásával üzemeltetett mesterséges intelligenciával megtámogatott döntéstámogató rendszerek kialakítása - villamosenergia rendszerirányító IT fejlesztése - időjárásfüggő és megújuló energia alapú energiatermelők IT fejlesztése - a megújuló és decentralizált villamosenergia-termelés egységes kibervédelmi standardjainak kidolgozása és bevezetésének támogatása - a fogyasztói oldali beavatkozási lehetőséget megteremtő IT rendszerek fejlesztése és implementálása - az elektromos meghajtású járművek integrálása a villamos energia rendszerek üzemeltetésébe - energiaközösség létrehozásához és működtetéséhez szükséges rendszerek kifejlesztése és bevezetésének támogatása	[2.c] területi lehatárolás az RFF-ből fejlesztett hálózatok helyszínein és nyomvonalán kohéziós forrásból nem valósulnak meg fejlesztések, a megvalósulási helyszínek nyomon követése az EUPR online pályázati rendszerben lehetséges [2.a] időbeli lehatárolás az RRF források kimerülését követően a projekteket a kohéziós forrásokból finanszírozzuk

Komponens megnevezése	RRP Intézkedések	RRF tevékenységek és megvalósítók (kedvezményezett)	Érintett Kohéziós Politikai intézkedések	Lehatárolási kulcs/komplementaritás
6 – F. Energetika (zöld átállás)	Lakossági napelem használat és fűtőkorszerűsítés támogatása	lakossági napelemes rendszerek és hőszivattyús rendszerek kiépítésnek támogatása	KEHOP Plusz Megújuló energiagazdaság programjai lakóépületek energetikai hatékonyságát növelő felújítások támogatása	[2.d] kedvezményezett/célcsoporti lehatárolás az RRF közvetlenül támogatja a lakosságot, a kohéziós források viszont ESCO-n keresztül érik el a végfogyasztót, akik nem lehetnek az RRF forrásból már részesült természetes személyek, tehát ugyanaz a kedvezményezett kétszer nem részesülhet támogatásban komplementaritás a lakóépületállomány megújítása mindkét forrásból az üvegházhatás csökkentését eredményezi. Kohéziós forrásból az RRF források kimerülése után folytatjuk a lakosság közvetlen támogatását úgy, hogy a megújuló energiát minden esetben energiahatékonysággal kelljen kombinálni, illetve (elsősorban az új építésű lakások esetében) a hőszivattyús fűtési rendszereket támogatni.
7 – F. Energetika (zöld átállás)	Hálózati energiatárolók telepítése átviteli- és elosztói engedélyes társaságoknál	Országosan legalább 60 MW / 120 MWh effektív kapacitású villamosenergia-tárolásra alkalmas új létesítmény telepítése integrált hálózati elemként	KEHOP Plusz Megújuló energiagazdaság programja	[2.b] szakmai tartalmi lehatárolás A Modernizációs Alap keretében 2022 februárban igényelt, majd 2022 májusában megítélt támogatási keret pályázat meghirdetést tett lehetővé 2022 júliusában (https://nffku.hu/images/etarolas/01_E_Tarolas_palyazati_felhivas.pdf). Az átvitelirendszer-üzemeltetők és az elosztórendszer-üzemeltetők (mint integrált hálózati elemek) tárolási kapacitásait a Modernizációs Alapból, valamint az RRF támogatási és hitelrészlegéből lesz finanszírozva. Egy tárolóberendezés egy pénzügyi forrásból finanszírozható. A társaságok tárolókapacitásait az RRF támogatási és hitelrészlegéből finanszírozhatók. Az elhatárolás ebben a tekintetben is a támogatott eszközök alapján történik. komplementaritás az ugrásszerűen megnövekedett lakossági igények kiszolgálását a hálózatfejlesztésén kívül tárolókkal is ki kell elégíteni, a beruházás az energia mátrix megújuló források felé való elmozdításának szerves része

Komponens megnevezése	RRP Intézkedések	RRF tevékenységek és megvalósítók (kedvezményezett)	Érintett Kohéziós Politikai intézkedések	Lehatárolási kulcs/komplementaritás
8 – F. Energetika (zöld átállás)	Hálózati energiatárolók telepítése energiapiaci szereplőknél	Országosan legalább 66 MW / 132 MWh effektív kapacitású villamosenergia-tárolásra alkalmas új eszköz megjelenése a kiszabályozási piacon működő szereplőknél		[1] kizárólag RRF finanszírozásban megvalósuló intézkedések
9 – F. Energetika (zöld átállás)	Okos mérés elterjesztése			A beruházást a tervek szerint 2 forrásból finanszírozzuk: az RRF támogatási és hitelrészlegéből. A beruházási igény mintegy 50%-át a hitelrészlegről finanszírozható, a másik 50%-ot pedig a hitelrészlegről fogjuk finanszírozni. Az okos mérőberendezések telepítése egy adott helyszínen csak egy forrásból finanszírozható.
7 – G. Átállás a körforgásos gazdaságra	Intelligens, innovatív és fenntartható ipar és másodnyersanyag piac erősítése	új vegyi és hidrogén üzem építése kémiai újrahasznosításra alkalmas hulladék kezelése; a hulladék vegyipari folyamatok során a petrokémiai iparág számára hasznosítható alapanyaggá történő átalakítása; kémiaiilag újrahasznosított polimert tartalmazó műanyag alapanyagok gyártása;	GINOP Plusz Gazdaságfejlesztés keretében a hulladékhasznosítás fejlesztése másodnyersanyag előállítás támogatása; termék-előállítás másodnyersanyagból támogatása; helyettesítő termékekre, víz- és energiatakarékos megoldásokra történő átállás támogatása; ökocímke megszerzésének támogatása technológiafejlesztés esetén; környezetbarát vállalatirányítási rendszerek (EMAS) fejlesztése; KFI támogatások a körforgásos gazdaság területén;	[2.b] szakmai tartalmi lehatárolás Az RRF csak új beruházást, a vegyi újrahasznosítás céljára szolgáló hulladék kezelését támogatja, míg a GINOP Plusz másodnyersanyag-előállítást és termékgyártást finanszíroz, kivéve a vegyi újrahasznosítást. [2.d] végső kedvezményezett/célcsoport lehatárolás a kohéziós forrásokból csak KKV támogatható, nagyvállalat nem komplementaritás az RRF forrásokból megvalósuló fejlesztés végtermékeit felhasználhatják a kohéziós politika másodnyersanyag-előállítás programjában résztvevő vállalkozások A GINOP Plusz 2. prioritásából szintén megvalósulnak körforgásos gazdaságot támogató fejlesztések (ökocímke megszerzésének támogatása; EMAS rendszerek fejlesztése)

Komponens megnevezése	RRP Intézkedések	RRF tevékenységek és megvalósítók (kedvezményezett)	Érintett Kohéziós Politikai intézkedések	Lehatárolási kulcs/komplementaritás
8 – H. Egészségügy	A XXI. századi egészségügy feltételeinek kialakítása	Egészségügyi intézmények épületének felújítása, új építése és berendezése, eszközbeszerzés	KEHOP Plusz Megújuló energiagazdaság programja a központi költségvetési épületek energiatakarékosságának és energiahatékonyságának javítása DIMOP Plusz Digitális állampolgárság Digitalizáció az egészségügy szolgálatában: e-health fejlesztések	(2.b) szakmai tartalmi lehatárolás a DIMOP Plusz forrásokból megvalósuló fejlesztésekkel azonos szakmai tartalmú fejlesztés nem részesül a kohéziós forrásokból RRF: MIR2 mentésirányítási rendszer DIMOP Plusz: OMSZ hatékony feladatellátást segítő intézményi informatikai fejlesztések Komplementaritás: a DIMOP Plusz fejlesztések és az RRF források célcsoportja is azonosan, egyaránt az OMSZ feladatellátásának hatékonyság javítását, ezáltal a hatékonyabb sürgősségi betegellátást szolgálják.
8 – H. Egészségügy	Alapellátás fejlesztése a háziorvosok szerepének erősítésére, a lakóhelyközeli szolgáltatások bővítésére és a szakellátás tehermentesítésére	házi orvosi rendelők, járási egészségügyi intézmények felújítása, felszerelése orvosi képzés	TOP Plusz Helyi egészségügyi és szociális infrastruktúra fejlesztése önkormányzati fenntartású egészségügyi alapellátás és járóbeteg szakellátás infrastruktúra fejlesztése DIMOP Plusz Intelligensebb Magyarország és Digitális állampolgárság Digitalizáció az egészségügy szolgálatában: e-health fejlesztések	(2.b) szakmai tartalmi lehatárolás az RRF forrásokból megvalósuló fejlesztésekkel azonos szakmai tartalmú fejlesztés nem részesül a kohéziós forrásokból RRF: alapellátás szakmai-módszertani fejlesztése, humán- és infrastrukturális feltételek fejlesztése, prevenció és krónikus betegségmenedzsment tevékenységek fejlesztése TOP Plusz: önkormányzati feladatellátás (egészségügyi alapellátás, járóbeteg szakellátás, önkormányzati tulajdonú mentőállomások) infrastrukturális feltételeinek fejlesztése DIMOP Plusz: ezt támogató informatikai alkalmazások kifejlesztése - Egészségügyi gazdálkodási ASP rendszer kialakítása - Betegútmenedzsment és a hozzáférés esélyegyenlőségének javítása - Innovatív kezdeményezések az otthoni betegápolás és a rehabilitáció, valamint a prevenció tevékenységek területén a hátrányos helyzetű, kedvezményezett járásokban - Otthoni telemedicinális eszközök használatát biztosító telemedicina képességek fejlesztése és a digitális kompetenciák erősítése: A DIMOP Plusz-ban szereplő fejlesztések kifejezetten a hátrányos helyzetű csoportok sajátos igényeire és szükségleteire reagálnak, míg az RRF keretében az egész országot lefedő, általános fejlesztések valósulnak meg. A képzések tekintetében a jelenlegi ismereteink alapján nem lesznek a célcsoportot (a hátrányos helyzetű lakosságot) érintő

Komponens megnevezése	RRP Intézkedések	RRF tevékenységek és megvalósítók (kedvezményezett)	Érintett Kohéziós Politikai intézkedések	Lehatárolási kulcs/komplementaritás
				képzések. A szakembereket érintő képzéseket szakmacsoportok szerint határoltuk le. - A nehezen elérhető, tartós orvoshiánnyal érintett területek HR és ellátásszervezési fókuszú beavatkozásai: az RRF forrásokból megvalósuló fejlesztésekkel azonos szakmai tartalmú fejlesztés nem részesül a kohéziós forrásokból - OMSZ fejlesztései - Hátrányos helyzetű térségek sürgősségi ellátásának javítása digitális eszközökkel és kompetenciafejlesztéssel: RRF: MIR2 mentésirányítási rendszer - DIMOP Plusz: OMSZ hatékony feladatellátást segítő intézményi informatikai fejlesztések - Hátrányos helyzetű térségek alapellátásának javítása digitális eszközökkel és kompetenciafejlesztéssel: kizárólag DIMOP Plusz finanszírozásban megvalósuló intézkedések Komplementaritás az RRF források célcsoportja és a kohéziós politikai fejlesztések célcsoportja egyaránt a beteg, akinek az egészségben eltöltött életévei nőnek a betegellátás színvonalának növekedésével
8 – H. Egészségügy	Az egészségügy digitális átállásának támogatása	egészségügyi központi rendszerek digitalizálása telemedicina fejlesztés; lakossági e-health funkciók fejlesztése; adatvagyon, adatgyűjtő rendszerek fejlesztése;	DIMOP Plusz Digitalizáció az egészségügy szolgálatában: e-health fejlesztések	(2.b) szakmai tartalmi lehatárolás az RRF forrásokból megvalósuló fejlesztésekkel azonos szakmai tartalmú fejlesztés nem részesül kohéziós forrásokból

Komponens megnevezése	RRP Intézkedések	RRF tevékenységek és megvalósítók (kedvezményezett)	Érintett Kohéziós Politikai intézkedések	Lehatárolási kulcs/komplementaritás
8 – H. Egészségügy	Az önellátásra korlátozottan képes emberek biztonságát és életvédelmét szolgáló digitalizációs program	okosóra eszköz biztosítása alanyi jogon minden 65 éven felüli magyar állampolgár számára Az intézkedés keretében a 65 éven felüliek díjmentesen és alanyi jogon részesülnek egy olyan jelzőeszközben, amely (pl.: az Apple watch-tól eltérően) az idős emberek számára egyszerűen kezelhető és maximálisan illeszkedik a célcsoport digitális készségeihez. Az eszközök jelzései egy 0-24 órában elérhető diszpécserszolgálathoz futnak be, ahol szakemberek döntenek a megfelelő intézkedésről, segítségnyújtásról.		[1] kizárólag RRF finanszírozásban megvalósuló intézkedések komplementaritás DIMOP Plusz támogatni kívánja a 65 évesnél idősebb állampolgárok hozzáférését a digitális szolgáltatásokhoz; hozzá kíván járulni az Országos Szociális Információs Rendszer új elemekkel és digitális szolgáltatásokkal történő bővüléséhez.
9 – I. Állam és közigazgatás	Az ügyészség együttműködési rendszereinek korszerűsítése a korrupciós gyakorlatok kezelése érdekében	informatikai rendszerfejlesztés a Legfőbb Ügyészség számára		[1] kizárólag RRF finanszírozásban megvalósuló intézkedések
9 – I. Állam és közigazgatás	Az ajánlattevői és ajánlatkérői oldal megerősítése (képzés és kkv ösztönző támogatás)	KKV-k normatív támogatása és képzése		[1] kizárólag RRF finanszírozásban megvalósuló intézkedések

Komponens megnevezése	RRP Intézkedések	RRF tevékenységek és megvalósítók (kedvezményezett)	Érintett Kohéziós Politikai intézkedések	Lehatárolási kulcs/komplementaritás
9 – I. Állam és közigazgatás	Adatalapú döntéshozatal és jogalkotási folyamat támogatása a hatékonyság és átláthatóság növelése, valamint a szabálytalanságok kockázatának csökkentése érdekében	informatikai rendszerfejlesztés és képzés		[2.b] szakmai tartalmi lehatárolás Az RRF fejlesztése kizárólag a jogszabályi jogalkotási munkára vonatkozik; Az MFF fejlesztések az adatalapú elemzési képesség megteremtését célozzák.
9 – I. Állam és közigazgatás	Az automatikus közigazgatási döntéshozatali rendszer kiterjesztése a hatékonyság, és átláthatóság növelése, valamint a szabálytalanságok kockázatának csökkentése érdekében	informatikai rendszerfejlesztés és képzés		[2.b] szakmai tartalmi lehatárolás MFF forrásból csak a szemantikai interoperabilitás támogatását lehetővé tevő modul fejlesztése kerül támogatásra, a fejlesztés többi eleme RRF forrásból valósul meg
9 – I. Állam és közigazgatás	Vesztegetés kiszorítása az egészségügy területén	szemléletformáló kampány a teljes lakosság részére a hálapénz kivezetésére		[1] kizárólag RRF finanszírozásban megvalósuló intézkedések
9 – I. Állam és közigazgatás	Közzolgáltatások hatékonyságát növelő nemzeti informatikai eszközkezelési rendszer megerősítése	informatikai rendszerfejlesztés közszféra szervezetek eszköznyilvántartásának adatbázisa		[1] kizárólag RRF finanszírozásban megvalósuló intézkedések
9 – I. Állam és közigazgatás	Elektronikus Közbeszerzési Rendszer (EKR) fejlesztése	nem kap forrást az RRF-ből		[1] kizárólag RRF finanszírozásban megvalósuló intézkedések

8.2 Összeférhetetlenség elkerülését és kezelését szolgáló intézkedések intézményi szereplőnként és folyamatlépésenként bemutatva

meglévő intézkedés	
intézkedés kidolgozása folyamatban	
nincs	

ÖSSZEFÉRHETETLENSÉG	NEMZETI HATÓSÁG	LEBONYOLÍTÓ SZERV	TOVÁBBADOTT TÁM.KEZELŐ	EUTAF	Belső Ellenőrzési és Integritási Igazgatóság (BEII)
Tervezés (felkészülés a program lebonyolításra)					
Megelőzés	Mintavételezési és kockázatelemzési eljárások kidolgozása az összeférhetetlenség ellenőrzésére a tervezésben részt vevő személyek vonatkozásában (Integritási és Ellenőrzési Főosztály)	Mintavételezési és kockázatelemzési eljárások kidolgozása az összeférhetetlenség ellenőrzésére a tervezésben részt vevő személyek vonatkozásában	Mintavételezési és kockázatelemzési eljárások kidolgozása az összeférhetetlenség ellenőrzésére a tervezésben részt vevő személyek vonatkozásában	Mintavételezési és kockázatelemzési eljárások kidolgozása Rendszerauditok	Mintavételezési és kockázatelemzési eljárások kidolgozása az összeférhetetlenség ellenőrzésére a tervezésben részt vevő személyek vonatkozásában
	Integritási tudatosság erősítése OLAF képzések	Integritási tudatosság erősítése OLAF képzések	Integritási tudatosság erősítése OLAF képzések	Integritási tudatosság erősítése OLAF képzések	Integritási tudatosság erősítése képzések szervezése OLAF képzések
Végrehajtás					
Pályázati szakasz, végső kedvezményezett					
Megelőzés	Összeférhetetlenségi nyilatkozat	Összeférhetetlenségi nyilatkozat	Összeférhetetlenségi nyilatkozat	Összeférhetetlenségi nyilatkozat	Összeférhetetlenségi nyilatkozat
	Folyamatba épített ellenőrzések az EUPR-ben Közhiteles adatbázisok	Folyamatba épített ellenőrzések az EUPR-ben Közhiteles adatbázisok	Folyamatba épített ellenőrzések az EUPR-ben Közhiteles adatbázisok	Folyamatba épített ellenőrzések az EUPR-ben Közhiteles adatbázisok	Mintavételes ellenőrzés
	ARACHNE/EDES használata	ARACHNE/EDES használata	ARACHNE/EDES használata	Kockázatelemzés ARACHNE használatával	Kockázatelemzés ARACHNE használatával

ÖSSZEFÉRHETETLENSÉG	NEMZETI HATÓSÁG	LEBONYOLÍTÓ SZERV	TOVÁBBADOTT TÁM.KEZELŐ	EUTAF	Belső Ellenőrzési és Integritási Igazgatóság (BEII)
	red flagek módszertan szerinti eljárásrend alkalmazása	red flagek módszertan szerinti eljárásrend alkalmazása	red flagek módszertan szerinti eljárásrend alkalmazása	red flagek módszertan szerinti eljárásrend alkalmazása	red flagek módszertan szerinti eljárásrend alkalmazása
Kiválasztás/döntés					
Megelőzés	Összeférhetlenségi nyilatkozat	Összeférhetlenségi nyilatkozat	Összeférhetlenségi nyilatkozat		
	Folyamatba épített ellenőrzések az EUPR-ben Közhiteles adatbázisok	Folyamatba épített ellenőrzések az EUPR-ben Közhiteles adatbázisok	Folyamatba épített ellenőrzések az EUPR-ben Közhiteles adatbázisok		
	ARACHNE/EDES használata	ARACHNE/EDES használata	ARACHNE/EDES használata		
	A döntésben részt vevő személyek vonatkozásában red flagek módszertan szerinti eljárásrend alkalmazása	a döntésben részt vevő személyek vonatkozásában red flagek módszertan szerinti eljárásrend alkalmazása	a döntésben részt vevő személyek vonatkozásában red flagek módszertan szerinti eljárásrend alkalmazása		
Feltárás	Folyamatba épített ellenőrzések az EUPR-ben Közhiteles adatbázisok	Folyamatba épített ellenőrzések az EUPR-ben Közhiteles adatbázisok	Folyamatba épített ellenőrzések az EUPR-ben Közhiteles adatbázisok	ARACHNE kockázatelemzési eredményeinek ellenőrzése és kiértékelése	Összeférhetlenségi bejelentések kivizsgálása
	Mintavételezési és kockázatelemzési eljárások kidolgozása az összeférhetlenség ellenőrzésére a döntésben részt vevő személyek vonatkozásában	Mintavételezési és kockázatelemzési eljárások kidolgozása az összeférhetlenség ellenőrzésére a döntésben részt vevő személyek vonatkozásában (Integritási és Ellenőrzési Főosztály)	Mintavételezési és kockázatelemzési eljárások kidolgozása az összeférhetlenség ellenőrzésére a döntésben részt vevő személyek vonatkozásában (Integritási és Ellenőrzési Főosztály)	BEII ellenőrzése	Mintavételes ellenőrzés

ÖSSZEFÉRHETETLENSÉG	NEMZETI HATÓSÁG	LEBONYOLÍTÓ SZERV	TOVÁBBADOTT TÁM.KEZELŐ	EUTAF	Belső Ellenőrzési és Integritási Igazgatóság (BEII)
Kezelés	Végső kedvezményezett összeférhetetlensége esetén a támogatási igénylés elutasítása	Végső kedvezményezett összeférhetetlensége esetén a támogatási igénylés elutasítása	Végső kedvezményezett összeférhetetlensége esetén a támogatási igénylés elutasítása		Fejlesztéspolitikai intézményi szereplő tájékoztatása a vizsgálat eredményéről, hogy az tegye meg a szükséges intézkedést
	A kiválasztásban, döntésben részt vevő személyek összeférhetetlensége esetén büntető eljárás indítása	A kiválasztásban, döntésben részt vevő személyek összeférhetetlensége esetén jogkövetkezmények alkalmazása	A kiválasztásban, döntésben részt vevő személyek összeférhetetlensége esetén jogkövetkezmények alkalmazása		
Szerződés kezelés					
Megelőzés	Összeférhetetlenségi nyilatkozat	ÁSZF-ben kerül kezelésre a Lebonyolítási szerződés keretében (ÁSZF 8.2.2.1. a) pont szerint)	ÁSZF, Korrupcióellenes záradék		
	Mintavételezési és kockázatelemzési eljárások kidolgozása az összeférhetetlenség ellenőrzésére a szerződéskezelésben részt vevő személyek vonatkozásában (Integritási és Ellenőrzési Főosztály)	Mintavételezési és kockázatelemzési eljárások kidolgozása az összeférhetetlenség ellenőrzésére a szerződéskezelésben részt vevő személyek vonatkozásában (Integritási és Ellenőrzési Főosztály)	Mintavételezési és kockázatelemzési eljárások kidolgozása az összeférhetetlenség ellenőrzésére a szerződéskezelésben részt vevő személyek vonatkozásában (Integritási és Ellenőrzési Főosztály)		
Feltárás	Folyamatba épített ellenőrzések az EUPR-ben Közhiteles adatbázisok	Folyamatba épített ellenőrzések az EUPR-ben Közhiteles adatbázisok	Folyamatba épített ellenőrzések az EUPR-ben Közhiteles adatbázisok	ARACHNE kockázatelemzési eredményeinek ellenőrzése és kiértékelése	Összeférhetetlenségi bejelentések kivizsgálása
	Kockázatelemzés ARACHNE használatlalt	Kockázatelemzés ARACHNE használatlalt	Kockázatelemzés ARACHNE használatlalt	BEII ellenőrzése	Mintavételes ellenőrzés

ÖSSZEFÉRHETETLENSÉG	NEMZETI HATÓSÁG	LEBONYOLÍTÓ SZERV	TOVÁBBADOTT TÁM.KEZELŐ	EUTAF	Belső Ellenőrzési és Integritási Igazgatóság (BEII)
	Red flagek módszertan szerinti eljárásrend alkalmazása	Red flagek módszertan szerinti eljárásrend alkalmazása	Red flagek módszertan szerinti eljárásrend alkalmazása		Fejlesztéspolitikai intézményi szereplő tájékoztatása a vizsgálat eredményéről, hogy az tegye meg a szükséges intézkedést
	Szabálytalansági gyanú bejelentés	Szabálytalansági gyanú bejelentés	Szabálytalansági gyanú bejelentés		
Kezelés	Szabálytalansági eljárás lefolytatása				
	A szerződéskezelésben részt vevő személyek összeférhetlensége esetén büntető eljárás indítása	A szerződéskezelésben részt vevő személyek összeférhetlensége esetén jogkövetkezmények alkalmazása	A szerződéskezelésben részt vevő személyek összeférhetlensége esetén jogkövetkezmények alkalmazása		
	Szabálytalanság jogkövetkezményei	Szabálytalanság jogkövetkezményei	Szabálytalanság jogkövetkezményei		
Projekt megvalósítás					
Megelőzés	Összeférhetlenségi nyilatkozat	Összeférhetlenségi nyilatkozat	Összeférhetlenségi nyilatkozat	Kockázatelemzés ARACHNE használatával	
	Közbeszerzési ellenőrzési kötelezettség (ex-ante)	Közbeszerzési ellenőrzési kötelezettség (ex-ante)	Közbeszerzési ellenőrzési kötelezettség (ex-ante)		
	Kockázatelemzés ARACHNE használatával	Kockázatelemzés ARACHNE használatával	Kockázatelemzés ARACHNE használatával		
Feltárás	Közbeszerzési ellenőrzési kötelezettség (ex-post)	Közbeszerzési ellenőrzési kötelezettség (ex-post)	Közbeszerzési ellenőrzési kötelezettség (ex-post)	Szubsztantív ellenőrzések, tesztelek, rendszerellenőrzések	Összeférhetlenségi bejelentések kivizsgálása
	Tényleges tulajdonos ellenőrzése közhiteles adatbázisokkal	Tényleges tulajdonos ellenőrzése közhiteles adatbázisokkal	Tényleges tulajdonos ellenőrzése közhiteles adatbázisokkal	ARACHNE kockázatelemzési eredményeinek ellenőrzése és kiértékelése	Mintavételes ellenőrzés

ÖSSZEFÉRHETETLENSÉG	NEMZETI HATÓSÁG	LEBONYOLÍTÓ SZERV	TOVÁBBADOTT TÁM.KEZELŐ	EUTAF	Belső Ellenőrzési és Integritási Igazgatóság (BEII)
	Négy szem elvének megvalósítása	Négy szem elvének megvalósítása	Négy szem elvének megvalósítása	BEII ellenőrzése	Fejlesztéspolitikai intézményi szereplő tájékoztatása a vizsgálat eredményéről, hogy az tegye meg a szükséges intézkedést
	Red flagek módszertan szerinti eljárásrend alkalmazása	Red flagek módszertan szerinti eljárásrend alkalmazása	Red flagek módszertan szerinti eljárásrend alkalmazása		
	Közbeszerzési Döntőbizottsági eljárás kezdeményezése	Közbeszerzési Döntőbizottsági eljárás kezdeményezése	Közbeszerzési Döntőbizottsági eljárás kezdeményezése		
	ARACHNE kockázatelemzési eredményeinek ellenőrzése és kiértékelése	ARACHNE kockázatelemzési eredményeinek ellenőrzése és kiértékelése	ARACHNE kockázatelemzési eredményeinek ellenőrzése és kiértékelése	ARACHNE kockázatelemzési eredményeinek ellenőrzése és kiértékelése	
	Szabálytalansági gyanú bejelentés	Szabálytalansági gyanú bejelentés	Szabálytalansági gyanú bejelentés		
Kezelés	Szabálytalansági eljárás lefolytatása				
	Kizárt ajánlattevők nyilvános adatbázisa (Elektronikus Közbeszerzési Rendszer - KH Nyilvántartások (gov.hu)) + EDES	Kizárt ajánlattevők nyilvános adatbázisa (Elektronikus Közbeszerzési Rendszer - KH Nyilvántartások (gov.hu)) + EDES	Kizárt ajánlattevők nyilvános adatbázisa (Elektronikus Közbeszerzési Rendszer - KH Nyilvántartások (gov.hu)) + EDES		
	Szabálytalansági eljárás jogkövetkezményei	Szabálytalansági eljárás jogkövetkezményei	Szabálytalansági eljárás jogkövetkezményei		
	Büntetőeljárás indítása	Büntetőeljárás indítása	Büntetőeljárás indítása	Büntetőeljárás indítása	
Kontrolling/monitoring					
Megelőzés	Személyi szintű összeférhetetlenség	Személyi szintű összeférhetetlenség	Személyi szintű összeférhetetlenség	Kockázatelemzés ARACHNE használatával	

ÖSSZEFÉRHETETLENSÉG	NEMZETI HATÓSÁG	LEBONYOLÍTÓ SZERV	TOVÁBBADOTT TÁM.KEZELŐ	EUTAF	Belső Ellenőrzési és Integritási Igazgatóság (BEII)
	szabályozása a Nemzeti RRP rendeletben	szabályozása a Nemzeti RRP rendeletben	szabályozása a Nemzeti RRP rendeletben		
	FAIR-EUPR monitoring rendszerbe épített kontrollok, közhiteles adatbázisok	FAIR-EUPR monitoring rendszerbe épített kontrollok, közhiteles adatbázisok	FAIR-EUPR monitoring rendszerbe épített kontrollok, közhiteles adatbázisok	ARACHNE kockázatelemzési eredményeinek ellenőrzése és kiértékelése	
	Kockázatelemzés ARACHNE használatával	Kockázatelemzés ARACHNE használatával	Kockázatelemzés ARACHNE használatával	Rendszerauditok	
Feltárás	Folyamatba épített ellenőrzések az EUPR-ben Közhiteles adatbázisok	Folyamatba épített ellenőrzések az EUPR-ben Közhiteles adatbázisok	Folyamatba épített ellenőrzések az EUPR-ben Közhiteles adatbázisok	Kockázatelemzés ARACHNE használatával	Összeférhetetlenségi bejelentések kivizsgálása
	Tényleges tulajdonos ellenőrzése közhiteles adatbázisokkal	Tényleges tulajdonos ellenőrzése közhiteles adatbázisokkal	Tényleges tulajdonos ellenőrzése közhiteles adatbázisokkal		Mintavételes ellenőrzés
	Whistle blower - szabálytalansági gyanú bejelentés	Whistle blower - szabálytalansági gyanú bejelentés	Whistle blower - szabálytalansági gyanú bejelentés	Rendszerszintű szabálytalanság esetén intézkedési tervet készít és ellenőrzi annak megvalósítását	Fejlesztéspolitikai intézményi szereplő tájékoztatása a vizsgálat eredményéről, hogy az tegye meg a szükséges intézkedést
	Négy szem elvének megvalósítása	Négy szem elvének megvalósítása	Négy szem elvének megvalósítása		
	Dokumentum alapú ellenőrzés	Dokumentum alapú ellenőrzés	Dokumentum alapú ellenőrzés		
	Helyszíni ellenőrzés	Helyszíni ellenőrzés	Helyszíni ellenőrzés		
Kezelés	Szabálytalansági eljárás lefolytatása				
	Szabálytalansági eljárás jogkövetkezményei	Szabálytalansági eljárás jogkövetkezményei	Szabálytalansági eljárás jogkövetkezményei		
	Büntetőeljárás indítása	Büntetőeljárás indítása	Büntetőeljárás indítása		

Agence Europe

8.3 Csalás és korrupció megelőzésére és kezelésére tett intézkedések intézményi szereplőnként és folyamatlépésenként bemutatva

meglévő intézkedés	
intézkedés kidolgozása folyamatban	
nincs	

CSALÁS-KORRUPCIÓ KEZELÉS ÉS MEGELŐZÉS	NEMZETI HATÓSÁG	LEBONYOLÍTÓ SZERV	TOVÁBBADOTT TÁM.KIHELYEZŐ	EUTAF
Általános intézkedések				
	Nemzeti Korrupció ellenes Stratégia (frissítés folyamatban)	Nemzeti Korrupció ellenes Stratégia (frissítés folyamatban)	Nemzeti Korrupció ellenes Stratégia (frissítés folyamatban)	n.r.
	Korrupcióellenes Munkacsoport tagság			
	Képzés (csalás- és korrupció megelőzés alapképzés + továbbképzés, belső képzés szabálytalansági jogesetektől)	Képzés (csalás- és korrupció megelőzés alapképzés + továbbképzés, belső képzés szabálytalansági jogesetektől)	Képzés (csalás- és korrupció megelőzés alapképzés + továbbképzés, belső képzés szabálytalansági jogesetektől)	
	Tapasztalatok visszacsatolása a rendszerbe (szabálytalansági jogesetek gyűjtése)	Tapasztalatok visszacsatolása a rendszerbe (szabálytalansági jogesetek gyűjtése)	Tapasztalatok visszacsatolása a rendszerbe (szabálytalansági jogesetek gyűjtése)	Rendszerauditok tapasztalatainak visszacsatolása
	Együttműködés az RRF-en kívüli stakeholderekkel (Integritási és Ellenőrzési Igazgatóság)	n. r	n. r	Együttműködés az RRF-en kívüli stakeholderekkel és javaslattevél (NAV, KEHI stb.)
	whistle blower/bejelentők védelme	whistle blower/bejelentők védelme	whistle blower/bejelentők védelme	
	Szabálytalanságok nyomon követésére szolgáló rendszer és ennek közzététele (www.palyazat.gov.hu, Anti-Lop)			
	Bűnüldöző hatóságokkal való kapcsolattartás és együttműködés			

CSALÁS-KORRUPCIÓ KEZELÉS ÉS MEGELŐZÉS	NEMZETI HATÓSÁG	LEBONYOLÍTÓ SZERV	TOVÁBBADOTT TÁM.KIHELYEZŐ	EUTAF
	Támogatáspolitikai intézményrendszer csalás elleni küzdelem melletti elkötelezettségének megjelenítése (honlap, prezentáció)			
Folyamatlépések				
Tervezés (felkészülés a program lebonyolításra)				
Megelőzés	RRF Csalás elleni stratégia + RRF Korrupcióellenes stratégia	n. r	n. r	Rendszerauditok lebonyolítása Mintavételezési és kockázatkezelési eljárások kidolgozása
	Eljárási szabályok kidolgozása, LSZ+ TAT eljárási szabályok ellenőrzése	Eljárási szabályok kidolgozása és NH általi ellenőrzése	Eljárási szabályok kidolgozása és NH általi ellenőrzése	
	ARACHNE-t használók képzése	ARACHNE-t használók képzése	ARACHNE-t használók képzése	ARACHNE-t használók képzése
Feltárás	nr	nr	nr	
Kezelés	nr	nr	nr	
Pályázati szakasz				
Megelőzés	Folyamatba épített ellenőrzések az EUPR-ben	Folyamatba épített ellenőrzések az EUPR-ben	Folyamatba épített ellenőrzések az EUPR-ben	
	Kockázatelemzés ARACHNE használatával + EDES szerinti ellenőrzések	Kockázatelemzés ARACHNE használatával + EDES szerinti ellenőrzések	Kockázatelemzés ARACHNE használatával + EDES szerinti ellenőrzések	Kockázatelemzés ARACHNE használatával
	red flag módszertani útmutató szerinti eljárásrend	red flag módszertani útmutató szerinti eljárásrend	red flag módszertani útmutató szerinti eljárásrend	n.r.
Feltárás	Első szintű ellenőrzés (pl. átláthatósági nyilatkozat, közhiteles adatok)	Első szintű ellenőrzés (pl. átláthatósági nyilatkozat, közhiteles adatok)	Első szintű ellenőrzés (pl. átláthatósági nyilatkozat, közhiteles adatok)	n.r.
	ARACHNE kockázatelemzési eredményeinek ellenőrzése és kiértékelése	ARACHNE kockázatelemzési eredményeinek ellenőrzése és kiértékelése	ARACHNE kockázatelemzési eredményeinek ellenőrzése és kiértékelése	ARACHNE kockázatelemzési eredményeinek ellenőrzése és kiértékelése
Kezelés	nr.	nr.	nr.	nr.

CSALÁS-KORRUPCIÓ KEZELÉS ÉS MEGELŐZÉS	NEMZETI HATÓSÁG	LEBONYOLÍTÓ SZERV	TOVÁBBADOTT TÁM.KIHELYEZŐ	EUTAF
Kiválasztás/döntés				
Megelőzés	Az értékelő az értékelésre vonatkozóan nem utasítható és titoktartási és összeférhetlenségi nyilatkozatot köteles tenni.	Az értékelő az értékelésre vonatkozóan nem utasítható és titoktartási és összeférhetlenségi nyilatkozatot köteles tenni.	Az értékelő az értékelésre vonatkozóan nem utasítható és titoktartási és összeférhetlenségi nyilatkozatot köteles tenni.	
	DEB összehívása standard eljárás esetében			
	kockázatelemzés ARACHNE használatával	kockázatelemzés ARACHNE használatával	kockázatelemzés ARACHNE használatával	n.r.
Feltárás	Helyszíni szemle	Helyszíni szemle	Helyszíni szemle	
	ARACHNE kockázatelemzési eredményeinek ellenőrzése és kiértékelése	ARACHNE kockázatelemzési eredményeinek ellenőrzése és kiértékelése	ARACHNE kockázatelemzési eredményeinek ellenőrzése és kiértékelése	ARACHNE kockázatelemzési eredményeinek ellenőrzése és kiértékelése
Kezelés	Pályázat elutasítás	n. r	Pályázat elutasítás	
Szerződés kezelés (kötés és módosítás is)				
Megelőzés	Korrupcióellenes záradék a Támogatási Szerződésben	Korrupcióellenes záradék	Korrupcióellenes záradék	
	ÁSZF, nyilatkozatok	ÁSZF, nyilatkozatok	ÁSZF, nyilatkozatok	
	Kockázatelemzés ARACHNE használatával	Kockázatelemzés ARACHNE használatával	Kockázatelemzés ARACHNE használatával?	
Feltárás	Helyszíni szemle/helyszíni ellenőrzés	Helyszíni szemle/helyszíni ellenőrzés	Helyszíni szemle/helyszíni ellenőrzés	
	whistle blower - szabálytalansági gyanú bejelentés	whistle blower - szabálytalansági gyanú bejelentés	whistle blower - szabálytalansági gyanú bejelentés	
	ARACHNE kockázatelemzési eredményeinek ellenőrzése és kiértékelése	ARACHNE kockázatelemzési eredményeinek ellenőrzése és kiértékelése	ARACHNE kockázatelemzési eredményeinek ellenőrzése és kiértékelése	ARACHNE kockázatelemzési eredményeinek ellenőrzése és kiértékelése
	Szabálytalansági eljárás lefolytatása			

CSALÁS-KORRUPCIÓ KEZELÉS ÉS MEGELŐZÉS	NEMZETI HATÓSÁG	LEBONYOLÍTÓ SZERV	TOVÁBBADOTT TÁM.KIHELYEZŐ	EUTAF
Kezelés	Szabálytalansági eljárás jogkövetkezményei	Szabálytalansági eljárás jogkövetkezményei	Szabálytalansági eljárás jogkövetkezményei	
	Büntetőeljárás indítása	Büntetőeljárás indítása	Büntetőeljárás indítása	Büntetőeljárás indítása
Projekt megvalósítás				
Közbeszerzés				
Megelőzés	Közbeszerzési ellenőrzési kötelezettség (ex ante)	Közbeszerzési ellenőrzési kötelezettség (ex ante)	Közbeszerzési ellenőrzési kötelezettség (ex ante)	
	kockázatelemzés ARACHNE használattal	kockázatelemzés ARACHNE használattal	kockázatelemzés ARACHNE használattal?	Kockázatelemzés ARACHNE használattal
Feltárás	Közbeszerzési ellenőrzési kötelezettség (ex post)	Közbeszerzési ellenőrzési kötelezettség (ex post)	Közbeszerzési ellenőrzési kötelezettség (ex post)	Szubsztantív ellenőrzések, tesztelemek
	Szabálytalansági gyanú bejelentés	Szabálytalansági gyanú bejelentés	Szabálytalansági gyanú bejelentés	
	ARACHNE kockázatelemzési eredményeinek ellenőrzése és kiértékelése	ARACHNE kockázatelemzési eredményeinek ellenőrzése és kiértékelése	ARACHNE kockázatelemzési eredményeinek ellenőrzése és kiértékelése	ARACHNE kockázatelemzési eredményeinek ellenőrzése és kiértékelése
Kezelés	Közbeszerzési Döntőbizottság eljárásának kezdeményezése	Közbeszerzési Döntőbizottság eljárás kezdeményezése	Közbeszerzési Döntőbizottság eljárásának kezdeményezése	
	Kizárt ajánlattevők nyilvános adatbázisa (Elektronikus Közbeszerzési Rendszer - KH Nyilvántartások (gov.hu)) + EDES			
Kontrolling/monitoring				
Megelőzés	FAIR-EUPR monitoring rendszerbe épített kontrollok	FAIR-EUPR monitoring rendszerbe épített kontrollok	FAIR-EUPR monitoring rendszerbe épített kontrollok	
Feltárás	Folyamatba épített dokumentum alapú ellenőrzések	Folyamatba épített dokumentum alapú ellenőrzések	Folyamatba épített dokumentum alapú ellenőrzések	
	Piaci árelőrzés	Piaci árelőrzés	Piaci árelőrzés	
	Helyszíni ellenőrzések	Helyszíni ellenőrzések	Helyszíni ellenőrzések	
	LSZ-ek, TAT ellenőrzése	nr	nr	

CSALÁS-KORRUPCIÓ KEZELÉS ÉS MEGELŐZÉS	NEMZETI HATÓSÁG	LEBONYOLÍTÓ SZERV	TOVÁBBADOTT TÁM.KIHELYEZŐ	EUTAF
	whistle blower - szabálytalansági gyanú bejelentés	whistle blower - szabálytalansági gyanú bejelentés	whistle blower - szabálytalansági gyanú bejelentés	
	Szabálytalansági eljárás lefolytatása			
Kezelés	Szabálytalansági eljárás jogkövetkezményei	Szabálytalansági eljárás jogkövetkezményei	Szabálytalansági eljárás jogkövetkezményei	
	Büntetőeljárás indítása	Büntetőeljárás indítása	Büntetőeljárás indítása	Büntetőeljárás indítása
Igazolt szabálytalanság esetében				
Kezelés	Követeléskezelés	Követeléskezelés	Követeléskezelés	Rendszerszintű szabálytalanság esetén intézkedési tervet készít és ellenőrzi annak megvalósítását
	Büntetőeljárás			
	OLAF jelentés bűncselekményekről			

8.4 Kettős finanszírozás megelőzésére és kezelésére tett intézkedések intézményi szereplőnként és folyamatlépésenként bemutatva

meglévő intézkedés	
intézkedés kidolgozása folyamatban	
nincs	

KETTŐS FINANSZÍROZÁS ELKERÜLÉSE	NEMZETI HATÓSÁG	LEBONYOLÍTÓ SZERV	TOVÁBBADOTT TÁM. KIHELYEZŐ	EUTAF	SZAKPOLITIKA
Folyamatlépések					
Tervezés (felkészülés a program lebonyolításra)					
Megelőzés	RRP intézkedési lista kialakítása, módosítása, végrehajtása (RRF MB bevonásával)				RRP intézkedési lista és kialakítása a tervezés során figyelemmel a nemzeti és ágazati stratégiák és az RRF források célrendszerének összefüggéseire, a programterületek célrendszerének belső szinergiáinak kialakítása összhangban a stratégiákkal szem előtt tartva az RRF Rendelet 9. és 28. cikkeit
	RRF Rendelet elvárásainak megfelelő irányítási és ellenőrzési rendszer kialakítása	RRF Rendelet elvárásainak megfelelő irányítási és ellenőrzési rendszer kialakítása	RRF Rendelet elvárásainak megfelelő irányítási és ellenőrzési rendszer kialakítása	Rendszerauditok: belső ellenőrzési rendszer biztosítja-e a támogatások megfelelő felhasználását, különös tekintettel arra, hogy a csalás- és korrupcióellenes intézkedések megfelelőek-e, és hogy a rendszerek hatékonyak-e az összeférhetetlenség és a kettős finanszírozás elkerülése (megelőzése és felderítése) terén	Mérföldkő-célérték meghatározása és ésszerű tervezése figyelemmel az RRF források időkorlátaira, jelentéstételi kötelezettségeire, kockázatelemzés és intézkedési terv készítése (negyedéves belső és féléves EU jelentésekhez)
	Eljárási szabályok kidolgozása, LSZ, TAT eljárási szabályok ellenőrzése; (NH elkészíti az útmutatókat, amelyeket az Lebonyolító Szervnek, Továbbadott támogatást	Eljárási szabályok kidolgozása NH iránymutatás alapján és kontroll mellett	Eljárási szabályok kidolgozása NH iránymutatás alapján és kontroll mellett	Mintavételezési és kockázatelemzési eljárások kidolgozása;	Az RRP 7.1. számú melléklete az RRF és a megosztott irányítású programokból származó források közti intézkedési szintű lehatárolásokról: a lehatárolási és komplementaritást biztosító elvek

KETTŐS FINANSZÍROZÁS ELKERÜLÉSE	NEMZETI HATÓSÁG	LEBONYOLÍTÓ SZERV	TOVÁBBADOTT TÁM. KIHELYEZŐ	EUTAF	SZAKPOLITIKA
	kezelőnek is át kell ültetnie a saját eljárásrendjeibe különös tekintettel a kettős fin., összeférhetlenség, család-korrupció kezelésére, elszámolhatósági útmutató stb., az átültetést NH ellenőrzi)				ágazati szempontú pilléreinek kialakítása és összhangja
	ARACHNE-t használók képzése	ARACHNE-t használók képzése	ARACHNE-t használók képzése	ARACHNE-t használók képzése	
Feltárás	n.r.	n.r.	n.r.		
Kezelés	n.r.	n.r.	n.r.		
Pályázati szakasz					
Megelőzés	Folyamatba épített ellenőrzések az EUPR-ben (pl. a MÁK OTR-ből nyert adatok alapján az EUPR rendszer automatikusan vizsgálni tudja a pályázó korábbi támogatásait)	Folyamatba épített ellenőrzések az EUPR-ben (pl. a MÁK OTR-ből nyert adatok alapján az EUPR rendszer automatikusan vizsgálni tudja a pályázó korábbi támogatásait)	Folyamatba épített ellenőrzések az EUPR-ben (pl. a MÁK OTR-ből nyert adatok alapján az EUPR rendszer automatikusan vizsgálni tudja a pályázó korábbi támogatásait)		A pályázatok tervezetének elkészítése során a programterülethez tartozó szakmai tartalom megfogalmazása összhangban a Kormány ágazati stratégiai céljaival, továbbá az RRP-ben szereplő beavatkozások célkitűzéseivel, valamint a felhívásokban megfogalmazott részletes specifikációkhoz (pl. támogathatósági szempontok, műszaki, szakmai elvárások) való illeszkedést biztosít, figyelemmel az RRF Rendelet 9. cikkében foglalt kettős finanszírozás elkerülésével kapcsolatos elvárásokra.
	de minimis nyilatkozat; nyilatkozat egyéb folyamatban lévő támogatásokról	de minimis nyilatkozat; nyilatkozat egyéb folyamatban lévő támogatásokról	de minimis nyilatkozat; nyilatkozat egyéb folyamatban lévő támogatásokról		

KETTŐS FINANSZÍROZÁS ELKERÜLÉSE	NEMZETI HATÓSÁG	LEBONYOLÍTÓ SZERV	TOVÁBBADOTT TÁM. KIHELYEZŐ	EUTAF	SZAKPOLITIKA
Feltárás	ARACHNE kockázatelemzési eredményeinek ellenőrzése és kiértékelése (hazain túlmenően is látja, hogy milyen támogatásokat kapott a pályázó)	ARACHNE kockázatelemzési eredményeinek ellenőrzése és kiértékelése (hazain túlmenően is látja, hogy milyen támogatásokat kapott a pályázó)	ARACHNE kockázatelemzési eredményeinek ellenőrzése és kiértékelése (hazain túlmenően is látja, hogy milyen támogatásokat kapott a pályázó)		
Kezelés	Pályázat elutasítása		Pályázat elutasítása		
Kiválasztás/döntés					
Megelőzés	Támogatáshalmazozódási szabályok betartásának vizsgálata	Támogatáshalmazozódási szabályok betartásának vizsgálata	Támogatáshalmazozódási szabályok betartásának vizsgálata		DEB ülésen szem előtt tarja az RRF Rendelet 9. és 28. cikkei.
	Csekély összegű támogatásról szóló, de minimis nyilatkozat vizsgálata	Csekély összegű támogatásról szóló, de minimis nyilatkozat vizsgálata	Csekély összegű támogatásról szóló, de minimis nyilatkozat vizsgálata		
	Megvalósíthatósági Tanulmány 2.1 „A fejlesztés céljainak meghatározása” pontja: bírálati szempont az RRF célrendszerébe való illeszkedés, valamint a szinergia más forrásokból megvalósuló vagy már megvalósult projektekkal	Megvalósíthatósági Tanulmány 2.1 „A fejlesztés céljainak meghatározása” pontja: bírálati szempont az RRF célrendszerébe való illeszkedés, valamint a szinergia más forrásokból megvalósuló vagy már megvalósult projektekkal	Megvalósíthatósági Tanulmány 2.1 „A fejlesztés céljainak meghatározása” pontja: bírálati szempont az RRF célrendszerébe való illeszkedés, valamint a szinergia más forrásokból megvalósuló vagy már megvalósult projektekkal		
Feltárás	Kockázatelemzés ARACHNE használatával	Kockázatelemzés ARACHNE használatával	Kockázatelemzés ARACHNE használatával	kockázatelemzés ARACHNE használatával	
	ARACHNE kockázatelemzési eredményeinek ellenőrzése és kiértékelése	ARACHNE kockázatelemzési eredményeinek ellenőrzése és kiértékelése	ARACHNE kockázatelemzési eredményeinek ellenőrzése és kiértékelése	ARACHNE kockázatelemzési eredményeinek ellenőrzése és kiértékelése	
Kezelés	Pályázat elutasítása		Pályázat elutasítása		
Szerződés kezelés					

KETTŐS FINANSZÍROZÁS ELKERÜLÉSE	NEMZETI HATÓSÁG	LEBONYOLÍTÓ SZERV	TOVÁBBADOTT TÁM. KIHELYEZŐ	EUTAF	SZAKPOLITIKA
Megelőzés	Kockázatelemzés ARACHNE használatával - érintett-e más támogatással a szerződéskötés pillanatában	Kockázatelemzés ARACHNE használatával - érintett-e más támogatással a szerződéskötés pillanatában	Kockázatelemzés ARACHNE használatával - érintett-e más támogatással a szerződéskötés pillanatában	Kockázatelemzés ARACHNE használatával	
Feltárás	Szabálytalansági gyanú jelentése	Szabálytalansági gyanú jelentése	Szabálytalansági gyanú jelentése		
	Szabálytalansági eljárás				
	ARACHNE kockázatelemzési eredményeinek ellenőrzése és kiértékelése	ARACHNE kockázatelemzési eredményeinek ellenőrzése és kiértékelése	ARACHNE kockázatelemzési eredményeinek ellenőrzése és kiértékelése	ARACHNE kockázatelemzési eredményeinek ellenőrzése és kiértékelése	
Kezelés	Büntetőeljárás indítása				
	Szabálytalanságkezelés jogkövetkezményei	Szabálytalanságkezelés jogkövetkezményei	Szabálytalanságkezelés jogkövetkezményei		
Projekt megvalósítás					
Közbeszerzés					
Megelőzés					
Feltárás					
Kezelés					
Kontrolling/monitoring					
Megelőzés	Folyamatba épített ellenőrzés: amennyiben a végső kedvezményezett ugyanazon elszámoló bizonylatot többször próbálná rögzíteni a FAIR - EUPR-ben a rendszer hibát jelez. Mivel az EUPR kezeli a kohéziós projekteket, az rendszer azon projektekkal is elvégzi az összevetést	Folyamatba épített ellenőrzés: amennyiben a végső kedvezményezett ugyanazon elszámoló bizonylatot többször próbálná rögzíteni a FAIR - EUPR-ben a rendszer hibát jelez. Mivel az EUPR kezeli a kohéziós projekteket, az rendszer azon projektekkal is elvégzi az összevetést	Folyamatba épített ellenőrzés: amennyiben a végső kedvezményezett ugyanazon elszámoló bizonylatot többször próbálná rögzíteni a FAIR - EUPR-ben a rendszer hibát jelez. Mivel az EUPR kezeli a kohéziós projekteket, az rendszer azon projektekkal is elvégzi az összevetést		

KETTŐS FINANSZÍROZÁS ELKERÜLÉSE	NEMZETI HATÓSÁG	LEBONYOLÍTÓ SZERV	TOVÁBBADOTT TÁM. KIHELYEZŐ	EUTAF	SZAKPOLITIKA
	eredeti számla záradékolása: a számla eredeti példányára rá kell vezetni, hogy milyen projekt azonosítójú projekthez került benyújtásra, így más projekthez nem felhasználható	eredeti számla záradékolása: a számla eredeti példányára rá kell vezetni, hogy milyen projekt azonosítójú projekthez került benyújtásra, így más projekthez nem felhasználható	eredeti számla záradékolása: a számla eredeti példányára rá kell vezetni, hogy milyen projekt azonosítójú projekthez került benyújtásra, így más projekthez nem felhasználható		
Feltárás	Folyamatba épített dokumentum alapú ellenőrzések - kettős finanszírozás gyanúja esetén a kifizetési igénylés folyamata nem lép tovább a rendszerben	Folyamatba épített dokumentum alapú ellenőrzések - kettős finanszírozás gyanúja esetén a kifizetési igénylés folyamata nem lép tovább a rendszerben	Folyamatba épített dokumentum alapú ellenőrzések - kettős finanszírozás gyanúja esetén a kifizetési igénylés folyamata nem lép tovább a rendszerben		RRP intézkedési lista módosítása során figyelemmel van az RRF Rendelet 9. és 28. cikkek teljesülésére
					Mérföldkő-célérték teljesítés szempontjából kockázatos projektek esetén intézkedési terv készül a szakpolitika bevonásával
	Az RRF forrásból nyújtott költségvetési támogatás kezelésére a végső kedvezményezett a támogatás fogadására és a támogatás terhére kifizetés teljesítésére – a természetes személy, valamint a KKV körbe tartozó végső kedvezményezett kivételével – a kincstárnál vezetett, projektenként elkülönített pénzforgalmi számlát, azaz RRF lebonyolítási számlát nyit.	Az RRF forrásból nyújtott költségvetési támogatás kezelésére a végső kedvezményezett a támogatás fogadására és a támogatás terhére kifizetés teljesítésére – a természetes személy, valamint a KKV körbe tartozó végső kedvezményezett kivételével – a kincstárnál vezetett, projektenként elkülönített pénzforgalmi számlát, azaz RRF lebonyolítási számlát nyit.	Az RRF forrásból nyújtott költségvetési támogatás kezelésére a végső kedvezményezett a támogatás fogadására és a támogatás terhére kifizetés teljesítésére – a természetes személy, valamint a KKV körbe tartozó végső kedvezményezett kivételével – a kincstárnál vezetett, projektenként elkülönített pénzforgalmi számlát, azaz RRF lebonyolítási számlát nyit.		A programmegvalósítás kockázatainak elemzése és az eredmények rendszerezett visszacsatolása a forrástervezésbe

KETTŐS FINANSZÍROZÁS ELKERÜLÉSE	NEMZETI HATÓSÁG	LEBONYOLÍTÓ SZERV	TOVÁBBADOTT TÁM. KIHELYEZŐ	EUTAF	SZAKPOLITIKA
	Helyszíni ellenőrzések: Dokumentum alapú és tartalmi ellenőrzés a négy szem elvnek megfelelően	Helyszíni ellenőrzések: Dokumentum alapú és tartalmi ellenőrzés a négy szem elvnek megfelelően	Helyszíni ellenőrzések: Dokumentum alapú és tartalmi ellenőrzés a négy szem elvnek megfelelően		
	LSZ, TAT ellenőrzése	n.r.	n.r.		
	Szabálytalansági gyanú jelentése	Szabálytalansági gyanú jelentése	Szabálytalansági gyanú jelentése		
	Szabálytalansági eljárás				
Kezelés	Büntetőeljárás				
	Szabálytalanságkezelés jogkövetkezményei	Szabálytalanságkezelés jogkövetkezményei	Szabálytalanságkezelés jogkövetkezményei		
Szabálytalansági eljárás igazolt esetében					
Kezelés	Követeléskezelés	Követeléskezelés	Követeléskezelés		
	Büntetőeljárás indítása				
	OLAF jelentés				

4. RÉSZ: ÁTFOGÓ HATÁSELEMZÉS

1. VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

Makrogazdasági helyzetkép és kitekintés

A magyar Kormány 2022-es Konvergencia Programjának legfontosabb megállapításai a következők:

- **Gazdasági növekedés:** a 2021-es 7,1 százalékos növekedés után 2022-ben 4,3 százalékkal bővíthet a magyar gazdaság. Az előrejelzés szerint 2023-ban 4,1 százalékkal nőhet a GDP, majd 2024-ben 4,2, 2025 és 2026 között pedig évente átlagosan 4,3 százalékkal. A bővülés motorja elsősorban a fogyasztás és a beruházások lehetnek, de a nettó export növekedéshez való hozzájárulása is pozitív lehet az előrejelzési horizonton egészen.
- **Inflációs folyamatok:** az infláció idén jóval a jegybanki cél fölött, 8,9 százalékon alakulhat, az árfolyam gyengülése, az olajár tavalyi bezuhanásának bázisba kerülése, valamint az újranyitáshoz kapcsolódó áremelések eredményeként. Hosszabb távon, 2024-től a pénzromlás üteme visszatérhet a 3,0 százalékos inflációs célhoz.
- **Munkaerőpiac:** a foglalkoztatottak száma a 2021-es 0,7 százalékos emelkedése után idén ismét 0,7 százalékkal emelkedhet, főként a COVID-19 utáni gyors kilábalás következtében. A munkavállalók jövedelme idén átlagosan akár 12,2 százalékkal is növekedhet, amely ütem a következő években fokozatosan mérséklődik.

Növekedési hatás. Számításaink szerint rövidtávon (a programok megvalósulása nyomán 2 éven belül) az RRP reformok és reformok/beruházások 2109 milliárd forint bruttó hozzáadott érték előállításához járulnak hozzá. Középtávon (5 éven belül) a fejlesztések révén a növekedési többlet 5016 milliárd forint lehet, figyelembe véve a rövidtávú hatásokat is. Ezen felül egyes reformok/beruházások, illetve reformok ennél is hosszabb távon fejthetik ki hatásuk, amelynek köszönhetően az RRP végrehajtása hosszú távon (10 éves időtávon kumuláltan) összességében 8754 milliárd forint bruttó hozzáadott érték létrejöttét eredményezi.

Munkaerőpiaci hatás. A gazdaságban rövidtávon (vagyis amíg a programok zajlanak) megközelítőleg 160,4 ezer fő nagyságrendű munkaerőigény merül fel, vagyis évente átlagosan 80,2 ezer. Ez utóbbi a 2021-es foglalkoztatotti létszám 1,7 százalékának felel meg. Ez ugyanakkor nem jelenti a foglalkoztatás ilyen mértékű növekedését rövidtávon, mivel az alkalmazott módszertan segítségével nem lehet meghatározni, hogy a foglalkoztatási hatás mekkora része csapódik le új munkahelyek létrehozásában és mekkora része lesz a megőrzött munkahelyek száma. Emiatt a munkanélküliség várható alakulására sem lehet becslést adni.

Költségvetési hatás. A költségvetés bevételei a rövidtávú hatások révén 2020-as áron számítva 2022 és 2026 között összességében 796 milliárd forinttal emelkedhetnek a gazdasági teljesítmény növekedése révén. Ezzel szemben középtávon (5 éves időtávon) kumuláltan 1 883 milliárd forinttal, hosszú távon (10 éves időtávon) pedig 3243 milliárd forinttal haladhatják meg a költségvetés bevételei azt a szintet, ami a reformok megvalósulása nélkül állt volna elő. A költségvetés bevételi főösszege a közép- és hosszú távú hatások miatt 2026 után is átlagosan 1,6 százalékkal haladhatja meg az RRF nélküli előrejelzésben szereplő értéket.

2. MAKROGAZDASÁGI KITEKINTÉS A KORMÁNY LEGFRISSEBB ELŐREJELZÉSE ALAPJÁN

Jelen fejezet keretében a magyar kormány 2022-es Konvergencia Programjában¹⁸⁷ felvázolt gazdasági pályát ismertetjük. Az előrejelzés lezárására 2022. április 30-án került sor, így abba az addig rendelkezésre álló adatok és információk kerültek beépítésre.

2.1 Makrogazdasági folyamatok

A Kormányzat 2022. áprilisban arra számított a Konvergencia Programban, hogy a 2021-es 7,1 százalékos növekedést követően idén 4,3 százalékkal bővül a magyar gazdaság, továbbá az előrejelzési horizont végéig 4 százalék feletti növekedést várnak. A növekedés motorja elsősorban a belföldi kereslet lehet, amelyen belül ki kell emelni a fogyasztást. A háztartások fogyasztási kiadása idén 5,5 százalékkal bővülhet, amely 0,9 százalékponttal meghaladja a 2021-es tényleges szintet. Ezen emelkedést támogatta a minimálbér és a garantált bérminimum emelése, valamint a családtámogatások és a közfoglalkoztatottak bérének emelkedése, illetve a 25 év alattiak személyi jövedelemadójának eltörlése és a gyermeknevelő szülők személyi jövedelemadójának visszatérítése. A háztartások fogyasztása 2023-tól csekély mértékben megtorpan, így 4,4 százalékos növekedés várható, amely az előrejelzési horizont végéig is csupán 4,5 százalék közelébe emelkedhet.

A közösségi fogyasztás a 2021-es 3,7 százalékos emelkedést követően 2022-ben várhatóan 1,6 százalékra lassul, majd a prognózis szerint a vizsgált időszakban 1,5 és 1,6 százalék között ingadozik.

A bruttó állóeszköz-felhalmozás 2021-ben 5,9 százalékkal emelkedett, melyet jelentős mértékben támogatott a Kormányzat részéről a lezárások utáni újraindítás támogatása, illetve a munkahelyek megőrzését és újak teremtését célzó intézkedések. A beruházások a prognózis szerint idén 2,7 százalékkal bővülhetnek, amely ütem 2023-ban 4,2 százalékra gyorsulhat. A beruházások dinamikus bővülése 2023 után is fennmaradhat, az előrejelzés az időhorizont utolsó évében 4,1 százalékos növekedést vár a beruházásokban.

Az export volumene 2021-ben mintegy 10,3 százalékkal emelkedett, míg 2022-től jelentős mértékű lassulás várható a növekedésben, várhatóan 5,7 százalékos. 2023-ban 6,3 százalékos exportnövekedést vár a Kormányzat, mely fokozatosan 7,5 százalékig emelkedik 2026-tal bezárólag. 2021-ben az import az exportnál kisebb mértékben 8,7 százalékkal növekedett. A kivitelhez hasonlóan a behozatal is növekedése is valamelyest lassul, 4,9 százalékra, majd ismét emelkedő pályára lép, 2026-ban pedig 6,5 százalékos importnövekedést prognosztizálnak.

¹⁸⁷ <https://cdn.kormany.hu/uploads/document/2/23/232/232a01c58973bda360d1071eaa42804fef1cc1fa.pdf>
(2022. 08. 02.)

Makrogazdasági prognózis

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
	éves változás %-ban					
GDP (előző évi áron)	7,1	4,3	4,1	4,2	4,3	4,3
GDP folyó áron	14,5	10,3	11,8	9,2	8,5	8,2
Háztartások fogyasztási kiadása	4,6	5,5	4,4	4,4	4,5	4,5
Közösségi fogyasztási kiadás	3,7	1,6	1,5	1,6	1,6	1,5
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	5,9	2,7	4,2	4,4	4,1	4,1
Termékek és szolgáltatások exportja	10,3	5,7	6,3	6,5	7,5	7,5
Termékek és szolgáltatások importja	8,7	4,9	5,5	5,7	6,5	6,5

Forrás: Magyarország Konvergencia Programja 2022

2.2 Inflációs folyamatok

Az infláció 2021-ben 5,2 százalékon alakult, mely jelentősen magasabb az elmúlt években tapasztaltakhoz viszonyítva, illetve jóval a Magyar Nemzeti Bank toleranciasávján kívül alakult. A pénzromlás ütemét növelte az energiahordozók és nyersanyagok drágulása, illetve a lezárások következtében jelentős veszteséget elszenvedett turizmus, vendéglátás ágazatok áremelése. Ezzel szemben a rezsidíjak befagyasztása, valamint az egyes élelmiszerekre és az üzemanyagra bevezetett árstop jelentősen mérsékelhették az inflációt. A Konvergencia Program előrejelzése szerint az áremelkedés 2022-ben a 8,9 százalékot is eléri, melynek okai az elmúlt időszakban az élelmiszerek, az ipari termékek, valamint a szolgáltatások drágulásában keresendők. Ezt követően 2023-ban 5,2 százalékra mérséklődik a pénzromlás a magas energiaárak bázisba kerülésével, 2024-től pedig várhatóan a jegybanki céllal megegyező mértékű lesz az infláció.

2.3 Munkaerőpiaci folyamatok

2021-ben 0,7 százalékkal nőtt a foglalkoztatottak száma a Kormányzat munkahelymegőrző programjai kapcsán. A Konvergencia Program előrejelzése szerint 2022-ben további 0,7 százalékkal növekedhet a foglalkoztatás, majd 2023-tól fokozatosan mérséklődik a növekedés, míg 2026-ban már csupán 0,1 százalékot fog elérni. Ebben egyre nagyobb korlátot jelenthetnek majd a kedvezőtlen demográfiai folyamatok, amely a fennmaradó dinamikus gazdasági bővülés nyomán ismételten munkaerőhiányt idézhetnek elő a gazdaságban, illetve a munkaerő-tartalékok csökkenését eredményezhetik.

Munkaerőpiac alakulása (változás %-ban)

	2021	2022	2023	2024	2025	2026
	éves változás %-ban					
Foglalkoztatottak száma (15-74 évesek)	0,7	0,7	0,3	0,2	0,1	0,1
Munkanélküliségi ráta (15-74 évesek)	4,1	3,6	3,3	3,1	2,9	2,8
Munkatermelékenység, foglalkoztatottra	6,4	3,6	3,8	4,0	4,2	4,3
Munkavállaló jövedelem	11,1	13,0	9,6	9,1	8,6	8,3
Munkavállaló jövedelem, egy alkalmazottra	8,9	12,2	9,3	8,8	8,5	8,2

Forrás: Magyarország Konvergencia Programja 2022

A munkanélküliségi ráta 2022-ben várhatóan 3,6 százalékot érhet el, mely 0,5 százalékponttal alacsonyabb arány a 2021-ben mérthez képest. Ezt követően is fokozatos csökkenést prognosztizál a Kormány a munkanélküliségben, mely 2026-ra a tervek szerint 2,8 százalékra fog csökkenni. Az egy alkalmazottra vetített munkavállalói jövedelem emelkedése a 2021-ben realizált 8,9 százalékról 2022-ben várhatóan 12,2 százalékos szintre ugrik. A növekedést fokozza a minimálbér és a garantált bérminimum emelése, a közszférában az életpályamodellek, illetve jelentős mértékű adócsökkentések, úgymint a munkáltatói terhek és szociális hozzájárulási adó csökkenése, illetve a szakképzési hozzájárulás megszüntetése. 2023-tól csökkenő pályára lép a béremelkedés mértéke, 9,3 százalékról 2026-ig 8,2 százalékra mérséklődik.

3. AZ RRP MAKROGAZDASÁGI HATÁSA

3.1 Az alkalmazott módszertan

3.1.1 Rövidtáv

Az RRP keretében megvalósuló beruházások rövidtávú hatása alatt a beruházások/reformok végrehajtása nyomán 2 éven belül jelentkező gazdasági hatást számszerűsítettük. Vagyis azt a gazdasági hatást, ami annak következtében keletkezik, hogy például új híd és út épül vagy digitalizálásra kerülnek az ellátási folyamatok. Így tehát ezen hatások csak a reformok és beruházások megvalósulása idején jelentkeznek a magyar gazdaságban. Ugyanakkor a reformok/beruházások hosszabb távon is hatást gyakorolnak a növekedésre, a munkaerőpiacra, amely hatásokat a közép-, illetve hosszú távú becslés keretében számszerűsítettük.

A beruházások/reformok mindegyike egy vagy több ágazathoz köthető, amelyekbe a projekt nyomán forrás áramlik, így emelkedik az adott ágazat termékei és szolgáltatásai iránti kereslet. Azonban ez az összeg nem a ténylegesen, a gazdaságban létrejövő gazdasági teljesítményt mutatja. Ennek kiküszöböléséhez az elemzés során elsődlegesen a magyar gazdaságban keletkező bruttó hozzáadott érték (Gross Value Added – GVA) számszerűsítésére koncentráltunk, mivel ez a mutató a gazdasági teljesítmény nemzetközileg leginkább elfogadott mércéje, és ez képezi a bruttó hazai össztermék (Gross Domestic Product – GDP) számításának alapját is. A KSH honlapján 2019-ig bezárólag minden egyes ágazatra rendelkezésre áll a kibocsátás (jelen esetben az ágazatba áramló támogatás) és a bruttó hozzáadott érték aránya. Vagyis megadható, hogy az adott ágazatba áramló forrásösszeg ténylegesen mekkora gazdasági teljesítményt indukál.

Ez ugyanakkor csak a közvetlen gazdasági hatást mutatja, amely az adott ágazatban keletkezik. A közvetett hatások számszerűsítéséhez figyelembe kell venni azt is, hogy ezek az ágazatok a

termelésükhöz más ágazatoktól vásárolnak termékeket és szolgáltatásokat, amelyeket aztán inputként használnak fel, illetve munkavállalókat foglalkoztatnak, akik fogyasztásra fordítják keresetük egy részét. Ezen hatásokat nevezzük együttesen visszatekintő vagy input oldali tovagyrúzó hatásoknak. Ezen felül megkülönböztethetünk előrettekintő hatásokat is. Ezek számszerűsítik azokat a hatásokat, amelyek akkor keletkeznek, amikor az adott ágazatban előállított termékeket és szolgáltatásokat inputként felhasználják más ágazatbeli vállalkozások termékek előállítására vagy tartós eszközként (beruházásként). E két csoportba tartozó tovagyrúzó hatások mértéke számszerűsíthető a statisztikai hivatalok által egységes módszertani alapelvek felhasználásával elkészített input-output táblázatok (magyar elnevezéssel ágazati kapcsolatok mérlege, ÁKM) segítségével. A számítások során alkalmazott módszertan az Egyesült Államokban és Nagy-Britanniában kormányzati döntés-előkészítésre használt makrogazdasági hatásvizsgálatok eljárásait követi¹⁸⁸, illetve felhasználja a közgazdasági Nobel-díjjal elismert Vaszilij Leontiev által kitalált eljárást, mely alapján az egyes gazdasági ágazatokra jellemző multiplikátorok számíthatók. A tovagyrúzó hatások számszerűsítéséhez alapadatként a Központi Statisztikai Hivatal által 2018-ban publikált input-output táblázatok szolgáltak, amelyek a 2015-ös adatok és az ESA2010 számbavételi módszertan alapján készültek. Az alkalmazott módszertan hátránya abból származik, hogy a 2015-ös adatok csupán egy pillanatképet adnak az ágazatok közötti kapcsolatokról, így a tényleges közvetett és indukált hatások csak az adott év vonatkozásában számíthatóak teljes pontossággal. Ugyanakkor feltételezhető, hogy az ágazatok közötti kölcsönhatások viszonylagos rugalmatlanságából fakadóan a 2015-re számított hatások több évre vonatkozóan is reális becslést biztosítanak.

Egyes reformok/beruházások esetében a fentiek felül figyelembe kellett vennünk azt is, hogy a hazai ipari kapacitások nem elégségesek a teljes kereslet kielégítésére, így ezek megvalósulása részben importból keletkezik, amelynek köszönhetően azok a magyar gazdaság teljesítményéhez nem járulnak hozzá közvetlenül. Ehhez alapadatként a KSH által a gépberuházások vonatkozásában publikált importhányadot használtuk fel¹⁸⁹.

A foglalkoztatási hatás számításához az egyes ágazatok termelékenységét, vagyis az egy alkalmazottra jutó bruttó hozzáadott értéket számszerűsítettük a KSH adatai alapján a közvetlen és a tovagyrúzó hatások vonatkozásában. Vagyis azt becsültük meg, hogy az egyes ágazatokban mekkora munkaerőigény keletkezik a reformok/beruházások végrehajtása érdekében. Az, hogy ez új álláshely teremtését vagy a meglévő munkaerőállomány magasabb fokú foglalkoztatását jelenti, a módszertan segítségével nem lehet elkülöníteni, így a közölt foglalkoztatási adatok is csak ennek figyelembevételével értelmezhetőek. Emellett fontos kiemelnünk azt is, hogy amennyiben új álláshely keletkezik az RRF révén a magyar gazdaságban, az csak ideiglenes foglalkoztatás-növekedést eredményez, mivel azt az ideiglenesen megjelenő többletkereslet indukálja. A többletkereslet kifutásával ezen álláshelyek is megszűnnek tehát. Ez ugyanakkor nem jelenti azt, hogy az RRF reformoknak és beruházásoknak nincs tartós foglalkoztatási hatása, azok végrehajtása révén növekszik a magyar gazdaság teljesítménye, versenyképessége, amely viszont tartósan növeli a vállalatok munkaerőkeresletét. Ezen hatások számszerűsítését ugyanakkor a közép-, illetve hosszú távú hatások keretében végeztük el.

Az adóhatás számszerűsítéséhez egyrészt a 2015-ös Ágazat Kapcsolatok Mérlegéből a munkát terhelő adók bruttó hozzáadott értéken belül részarányát számítottuk ki. Mivel a bérhányad (a munkavállalói jövedelmek aránya a bruttó hozzáadott értéken belül) csak lassan

¹⁸⁸ The Scottish Government (2011): Input-Output Methodology Guide Version 1 May 2011. The Scottish Government Input-Output team, Edinburgh. <http://www.scotland.gov.uk/Resource/Doc/919/0116738.pdf> (2020.11.02.)

¹⁸⁹ <https://www.ksh.hu/docs/hun/xftp/idoszaki/jelberuh/jelberuh18.pdf> (Elérés: 2021.04.14.)

változik, így az ÁKM-ből számolt adóhányad, figyelembe véve az adóváltozásokat, több éves időtávon is jó közelítésnek tekinthető. A vállalatokat terhelő többi adónem arányának meghatározásához ezzel szemben a Nemzeti Adó és Vámhivatal 2018-as társasági adó adatbázisából indultunk ki. A TAO adatbázisban minden ágazatra vonatkozóan kiszámolható az adók, illetékek és hozzájárulások GVA-hoz viszonyított aránya a különböző évekre vonatkozóan. A két számított arányszám összege jó közelítéssel megadja az adott ágazat bruttó hozzáadott értékhez viszonyított adóterhelését, így meghatározható, hogy amennyiben emelkedik az adott ágazat teljesítménye, az hogyan befolyásolja a költségvetés bevételeit.

Az alkalmazott módszertan hátránya, hogy nem számol az árhatással, vagyis felteszi, hogy a fejlesztésekhez szükséges kapacitások (termelő és munkaerő) egyaránt rendelkezésre állnak, illetve bővíthetők, mivel van rendelkezésre álló szabad munkaerő, így a többletkereslet közvetlenül le tud csapódni a gazdaságban. Ellenben, ha nem állnak rendelkezésre a szükséges kapacitások a kereslet növekedése áremelkedésként, vagy az import emelkedéseként fog lecsapódni, így a tényleges gazdasági és foglalkoztatási hatás a fent bemutatottoknál kisebb lehet.

A beruházások/reformok kvalitatív vizsgálatának alapját minden esetben a rövidtávú hatások adták. Az alacsony, közepes és magas kategóriákba sorolásnál az egységnyi beruházásból keletkező gazdasági hasznót, illetőleg az egy új munkahely létrehozásához szükséges beruházási összeget vizsgáltuk. Ezek alapján küszöbértékeket határoztunk meg, amely alapján az egyes reformok, illetőleg beruházások különböző besorolást kaptak. A gazdasági növekedés tekintetében azok a reformok/beruházások minősültek magas növekedési potenciálúnak, amelyek egységnyi beruházási összeg nyomán egységnyinél nagyobb gazdasági növekedést indukáltak rövidtávon. Amelyek egységnyinél kevesebbel, de 0,7-nél többel növelték a gazdasági teljesítményt, közepes hatásfokúnak minősültek, míg az ennél kisebb gazdasági hatást kifejtők alacsonynak. A foglalkoztatás tekintetében azon komponensek, illetőleg reformok/beruházások minősültek magas hatásfokúnak, amelyek esetében az egy fő munkaerőigényre jutó beruházási összeg kevesebb, mint 12,5 millió forint volt, míg közepesnek azok, amelyeknél kevesebb, mint 20,0 millió forint. Az ennél alacsonyabb munkaerő igényű komponensek és reformok/beruházások alacsony hatásfokkal jellemezhetőek a foglalkoztatás szempontjából. Ezen felül figyelembe vettük, hogy egyes területeken, mint a digitalizáció vagy az oktatás a közvetlen, rövidtávú hatások ugyan alacsonyak lehetnek, részben a magas importigény nyomán, azonban hosszabb távon ezek jelentős növekedési többletet eredményezhetnek a magyar gazdaságban, így ezen reformokat és beruházásokat magasabb kategóriába soroltuk.

3.1.2 Közép- és hosszú táv

A rövidtávú hatást minden egyes reform és beruházás esetében számszerűsítettük, ugyanakkor egyes komponensek, illetve reformok/beruházások nemcsak rövidtávon, azok megvalósulásakor hatnak a gazdasági teljesítményre, hanem hosszabb távon is kifejtik kedvező hatásukat. A rövidtáv vizsgálatnál bemutatott módszertan ugyanakkor nem alkalmas a hosszú távú hatások számszerűsítésére, mivel a reformok és beruházások jelentős hányada, például a digitalizációt érintő fejlesztések, a termelési szerkezetet is befolyásolják, így az input-output táblák segítségével, a módszertani korlátok miatt, ezek várható hatására becslés nem készíthető.

A közép- és a hosszú távú hatások számszerűsítéséhez ezért olyan kutatásokat, tanulmányokat használtunk fel, amelyek különböző típusú (egészségügyi, oktatási, digitalizációs stb.) beruházások esetében becsülték hosszabb távú gazdasági (GDP) hatást. Ezen kutatások eredményeit a beruházások értékei, valamint a megfogalmazott célok figyelembevételével az RRP reformokhoz és beruházásokhoz kalibráltuk és becsültük az egyes beavatkozások hosszú távú hatását. A tanulmányok felhasználásával került meghatározásra a GDP hosszabb távú

növekedési többlete, amely alapján már számíthatóvá vált a foglalkoztatási és adóhatás. Az új álláshelyek létrejötte ez esetben azonban, szemben a rövidtávval, tartós foglalkoztatás-bővülést jelent, mivel a munkaerő iránti többletkereslet tartós gazdasági folyamatok (digitalizáció, infrastruktúrafejlesztés stb.) eredménye.

A középtávú előrejelzés az egyes reformok és beruházások megvalósulása nyomán 5 éves időtávon kumuláltan végbemenő gazdasági teljesítmény-növekedést tartalmazza. Vagyis a beruházások/reformok végrehajtása révén létrejövő rövidtávú hatást is. Ezzel szemben a hosszú táv esetén a 10 éves időtávon kumuláltan keletkező gazdasági hatást számszerűsítettük. Azon komponensek és beruházások/reformok esetében, amelyeknél nem került sor közép- vagy hosszú távú hatás becslésére, a legfőbb ok az volt, hogy azoknak nincs számottevő, hosszabb távú gazdasági (GDP) hatása vagy ezen hatások nem számíthatóak. Ide tartoznak például a szociális kiadások vagy a járműbeszerzések: ezek ugyan egyértelműen javítják a társadalmi életszínvonalat, ugyanakkor az ehhez kapcsolódó GDP-növekmény becslése nem kivitelezhető, illetve egyes esetekben nem számottevő.

A szakirodalom alapján a különböző beruházás típusok hosszú távú gazdasági hatása

Terület	Beruházás	Hatás	Időtáv
Öntözésfejlesztés	8472 angol hold	86,6 millió dollár	20 év
Vízhálózat	2,2 ezer milliárd dollár	4,5 ezer milliárd dollár	20 év
Oktatás	1 százalékos kiadásnövekedés	0,57 százalék GNP	15 év
	1 milliárd euró költség	3,16 milliárd euró GDP	13 év
	1 százalék GDP költség	0,3 százalék GDP növekedés	30 év
Egészségügy	1 százalékos kiadásnövekedés	0,91 százalék GNP	15 év
	1 milliárd euró költség	1,92 milliárd euró GDP	13 év
Körforgásos gazdaság	Teljes körforgásos gazdaság	7 százalék GDP	10 év
Digitalizáció	+10 pont Digitalizációs Index	3 százalék GDP	7 év
	+10 százalékpont digitalizáció	0,5–0,62 százalék GDP/fő	n.a.
	1 százalék beruházás	0,389 százalék GDP	10 év
Vasútfejlesztés	13,6 milliárd euró beruházás	1,7 milliárd euró GDP	8 év
K+F	1 százalék GDP költség	2,2 százalék GDP növekedés	10 év
Közútfejlesztés	1 százalék GDP költség	0,193 százalék GDP	10 év
Megújuló energia	A megújuló részarányának duplázása	1,1 százalék GDP	15 év

Forrás: Századvég-gyűjtés

A közép és hosszú távú hatások számszerűsítéséhez felhasznált irodalmak:

- Bene, E., Domán, C., Keményné Horváth, Z., Lőrincz, K., Vári, E., Vigh, E., & Zubor-Nemes, A. (2019). A klímaváltozás hatásának modellezése a főbb hazai gabonafélék esetében= Modelling the impact of climate change for the key cereal crops in Hungary.
- Benos, N., & Zotou, S. (2014). Education and economic growth: A meta-regression analysis. *World Development*, 64, 669-689.
- Brown, J. R. (2017). Irrigation development as an instrument for economic growth in Saskatchewan: An economic impact analysis (Doctoral dissertation, University of Saskatchewan). <https://harvest.usask.ca/bitstream/handle/10388/8145/BROWN-THESIS-2017.pdf?sequence=1> (Elérés: 2020.10.27.)
- Bužinskienė, R., & Rudytė, D. (2014). The impact of knowledge generating investment on GDP growth. <https://ortus.rtu.lv/science/en/publications/20025/fulltext.pdf> (Elérés: 2020.10.26.)
- Cigu, E., Agheorghiesei, D. T., & Toader, E. (2019). Transport infrastructure development, public performance and long-run economic growth: a case study for the Eu-28 countries. *Sustainability*, 11(1), 67.
- The Economic Benefits of Investing in Water Infrastructure – How a Failure to Act Would Affect the US Economic Recovery https://www.asce.org/uploadedFiles/Issues_and_Advocacy/Infrastructure/Content_Pieces/the-economic-benefits-of-investing-in-water-infrastructure-report.pdf (Elérés: 2020.10.26.)
- Eddington, R. (2013). The case for action: Sir Rod Eddington's advice to Government. Elérhető: http://news.bbc.co.uk/2/shared/bsp/hi/pdfs/01_12_06_eddingtonreport.pdf (Elérés: 2020.10.27.)
- Eryigit, S. B., Eryigit, K. Y., & Selen, U. (2012). The long-run linkages between education, health and defence expenditures and economic growth: evidence from Turkey. *Defence and Peace Economics*, 23(6), 559-574.
- Frank, N. (2018). Making the grade: The contribution of education expenditure to economic growth. *Undergraduate Economic Review*, 14(1), 11.
- Growth within: A circular economy vision for a competitive Europe https://www.mckinsey.com/~media/mckinsey/business%20functions/sustainability/our%20insights/europes%20circular%20economy%20opportunity/growth_within.pdf (Elérés: 2020.10.27.)
- Hanushek, E. A., & Wößmann, L. (2007). The role of education quality for economic growth.
- Karaçor, Z., Güvenek, B., Ekinçi, E., & Konya, S. (2017, October). Relationship with education expenditure and economic growth in OECD countries: A panel data analysis. In *DIEM: Dubrovnik International Economic Meeting* (Vol. 3, No. 1, pp. 255-269).
- Katz, R. L., & Koutroumpis, P. (2013). Measuring digitization: A growth and welfare multiplier. *Technovation*, 33(10-11), 314-319.
- Keller, K. R. (2006). Investment in primary, secondary, and higher education and the effects on economic growth. *Contemporary Economic Policy*, 24(1), 18-34.
- Khan, S., Khan, S., & Aftab, M. (2015). Digitization and its impact on economy. *International Journal of Digital Library Services*, 5(2), 138-149.

- Konopczyński, M. (2014). How taxes and spending on education influence economic growth in Poland. *Contemporary Economics*, 8(3), 329-348.
- Mammadli, E., & Klivak, V. (2020). Measuring the effect of the Digitalization. <http://zbw.eu/econis-archiv/xmlui/bitstream/handle/11159/3795/febawb119.pdf?sequence=1&isAllowed=y> (Elérés: 2020.10.26.)
- Molemaker, R. J., & Pauer, A. (2014). The economic footprint of railway transport in Europe. Community of European Railway and Infrastructure Companies (CER), Brussels. https://www.cer.be/sites/default/files/publication/The_Economic_Footprint_-_web_-_final_final_30_Sept_0.pdf (Elérés: 2020.10.27.)
- Ng, C. P., Law, T. H., Jakarni, F. M., & Kulanthayan, S. (2019, April). Road infrastructure development and economic growth. In *IOP Conference Series: Materials Science and Engineering* (Vol. 512, No. 1, p. 012045). IOP Publishing.
- Der ökonomische Fußabdruck des Systems Bahn <https://www.economica.eu/wp-content/uploads/2019/08/2013-Der-%C3%B6konomische-Fu%C3%9Fabdruck-des-Systems-Bahn-Folder.pdf> (Elérés: 2020.10.27.)
- Reeves, A., Basu, S., McKee, M., Meissner, C., & Stuckler, D. (2013). Does investment in the health sector promote or inhibit economic growth? *Globalization and health*, 9(1), 43.
- Renewable Energy Benefits: Measuring the Economics https://www.irena.org/-/media/Files/IRENA/Agency/Publication/2016/IRENA_Measuring-the-Economics_2016.pdf (Elérés: 2020.10.27.)
- Sokolov-Mladenović, S., Cvetanović, S., & Mladenović, I. (2016). R&D expenditure and economic growth: EU28 evidence for the period 2002–2012. *Economic research-Ekonomska istraživanja*, 29(1), 1005-1020.
- Stupak, J. M. (2017). Economic impact of infrastructure investment. <https://fas.org/sgp/crs/misc/R44896.pdf> (Elérés: 2020.10.26.)
- Vlahinić Lenz, N., Pavlić Skender, H., & Mirković, P. A. (2018). The macroeconomic effects of transport infrastructure on economic growth: the case of Central and Eastern EU member states. *Economic research-Ekonomska istraživanja*, 31(1), 1953-1964.
- Voigt, P., Thum-Thysen, A., & Simons, W. (2020). *The Economic Benefits of Improving Efficiency in Public Spending on Education in the European Union* (No. 056). Directorate General Economic and Financial Affairs (DG ECFIN), European Commission.

A szakirodalom áttekintése alapján a vasúthálózat fejlesztését, illetve a digitalizációt érintő beavatkozások kapcsán középtávú hatás azonosítható. Az oktatásfejlesztést, a kutatás-fejlesztés-innovációt, a klímasemlegességet, a körforgásos gazdaságra való átállást, a közútfejlesztést, valamint az egészségügy fejlesztését célzó beruházások a gazdaságra hosszú távon, vagyis akár 10 éves időtávon túl is gyakorolnak pozitív hatást.

Az oktatás fejlesztésének hatásánál Konopczyński (2014) tanulmányát vettük alapul, amely 2000 és 2011 közötti adatok alapján számszerűsítette exogén növekedési modell segítségével a GDP-arányos költségek növelésének hatását a lengyel növekedésre. Eredményei alapján 30 éves időtávon évente 0,3 százalékponttal emelkedik a GDP, ha az oktatásra a GDP 1 százalékának megfelelő összeget fordítanak. A gazdasági hatás esetében kiemelendő, hogy nem számol a

külföldi tőke beáramlásának, illetőleg a fiatalok elvándorlásának hatásával. Az Európai Bizottság (2020) az oktatás minőségének javításának a gazdasági növekedésre gyakorolt hatását vizsgálta. A szerzők arra jutottak, hogy az oktatás minőségének javítása rövidtávon (3 év) alig, míg középtávon (15 év) és hosszú távon (55 év) már érezhetően növelik a GDP-t. Az oktatás minősége és az oktatásra való ráfordítás között azonban nem vizsgálták a kapcsolatot, így ezen hatások figyelembevétele nem lehetséges. Hanushek és Wößmann (2007) az oktatásra fordított összegek hatékonyságának növekedése a GDP-re gyakorolt hatását vizsgálták. A bruttó hazai termék a hatékonyabb oktatási reformok mentén érdemben növekedik. A szerzők eredményei alapján ellenben nem azonosítható kapcsolat az oktatásra fordított összegek és a hatékonyság mérőszámaként használt diákok teljesítménye között.

A kutatás-fejlesztésre fordított összegek emelkedésének növekedésre gyakorolt hatásával foglalkozott Sokolov-Mladenović, Cvetanović és Mladenović (2016). A szerzők az Európai Unió – akkor még - 28 tagállamára készítettek regressziót az Eurostat 2002–2012-es adatait alapul véve, amelyben számoltak a recesszióval és a termékenységi ráta romlásával is. Eredményeik azt mutatják, hogy a K+F kiadások GDP-arányos 1 százalékos növelése 10 éven keresztül 2,2 százalékkal emeli a GDP-t. Az IRENA 2016-os tanulmánya a megújuló energia részarányának duplájára emelésének hatását vizsgálta globális szinten E3ME modell segítségével 2010 és 2030 között. Amennyiben a törekvésekben a közlekedés és a fűtés elektrifikációja nagyobb hangsúlyt kap – mint az a magyar RRP-ben meg is történik –, úgy a GDP növekedési üteme 1,1 százalékkal lehet magasabb.

A vasútfejlesztés hosszú távú hatásai esetében két tanulmány is felhasználásra került: az IV (2013), valamint az ECORYS (2014). Előbbi az ausztriai vasúti hálózat fejlesztését elemezte 2013–2020-as időtávon. Eredményei alapján 13,6 milliárd euró befektetése a vasúthálózat fejlesztésébe 1,7 milliárd euró GDP előállításához járul hozzá, vagyis évente 0,6 százalékkal emelkedik a GDP növekedési üteme. Az ECORYS (2014) ezen tanulmányon felül továbbiakat is elemzett (például Németországra, Svájcra vonatkozóan), amelyek eredményeit extrapolálták az egész Európai Unióra. Számításaik szerint a beruházások direkt hatása 34,0 milliárd eurót érhet el, míg az indukált hatás 35,5–106,5 milliárd euró között alakulhat annak teljes hatáson belüli súlyától függően (rendre 0,25 és 0,75 százalékkal számoltak).

Végül az egészségügy fejlesztését célzó intézkedések hatásának számszerűsítésének alapját Reeves, Basu, McKee, Meissner és Stuckler (2013) tanulmánya adta. Ebben 25 uniós ország, köztük Magyarország esetében becsülték a különböző kormányzati kiadástípusok fiskális multiplikátorait 1995–2010 közötti adatok alapján. Eredményeik alapján 1995 és 2007 között 1 milliárd euró többletköltség az egészségügyre 1,92 milliárd euró GDP előállítását segítette. A szerzők kiemelik, hogy az egyes országok esetében érdemi heterogenitás mutatkozik a multiplikátorok tekintetében, valamint, hogy a költségek belföldi felhasználása is számottevő hatást gyakorol. Ezen felül a megközelítésük nem tesz különbséget a fiskális stimulus és a válság miatti költségnövelés között, noha ezek eltérő csatornákon hatnak, így a generált teljesítmény is eltérő lehet.

A fenti tanulmányok esetében egy egyszeri pozitív sokk hatása került számszerűsítésre: az adott terület költségének emelkedése. A ráfordítások növelése révén a vizsgált tanulmányok megbecsülték azt az időhorizontot, amelyen a beavatkozás hat, illetőleg a gazdasági teljesítmény javulásának mértékét. Mivel az RRP keretében is egyszeri beruházások eredményeképp indul be szerkezetátalakulás a gazdaságban, így a tanulmányok eredményei felhasználhatóak a hosszabb távon jelentkező gazdasági hatások számszerűsítésére.

3.2 Az RRP makrogazdasági hatása rövid-, közép- és hosszú távon

Jelen fejezet keretében az RRP program megvalósításának rövid-, közép- és hosszú távú hatásait mutatjuk be. A rövidtáv esetében azon makrogazdasági hatásokat ismertetjük, amelyek annak révén jönnek létre, hogy az egyes komponensekbe tartozó reformok/beruházások végrehajtásra kerülnek. A fejezet keretében kiemelt figyelmet fordítunk a GDP-re gyakorolt hatásra, amely annak révén jön létre, hogy a gazdaságban többletkereslet jelenik meg az egyes termékek, illetve szolgáltatások iránt. Ehhez kapcsolódóan bemutatjuk, hogy a reformok és beruházások végrehajtása mekkora munkaerőt igényel, illetve mekkora adóbevételt generál a költségvetés számára.

Az RRP rövidtávú gazdasági hatása

	Reál GDP (Mrd Ft)	Foglalkoztatás (ezer fő)	Kormányzati adóbevétel (Mrd Ft)
A. Demográfia és köznevelés	132,15	12,84	50,7
B. Magasan képzett, versenyképes munkaerő	248,50	21,01	95,9
C. Felzárkózó települések	103,81	9,16	39,4
D. Vízgazdálkodás	57,82	5,55	23,5
E. Fenntartható zöld közlekedés	663,07	45,16	231,1
F. Energetika (zöld átállás)	394,81	25,57	140,0
G. Átállás a körforgásos gazdaságra	42,70	4,08	17,1
H. Egészségügy	434,01	34,80	185,6
I. Állam és közigazgatás	31,82	2,21	12,3
Összesen	2 109	160,4	795,6

Forrás: Századvég-számítás

A közép- és hosszú távú gazdasági hatások számszerűsítésénél azon hatásokat ismertetjük, amelyek azért jönnek létre, mert az egyes reformok és beruházások megvalósulnak, így javul például az infrastrukturális helyzet a közútfejlesztések révén, vagy növekszik a munkaerőállomány termelékenysége az oktatás fejlesztésének köszönhetően. A számításokat projekt szintjén végeztük el, a középtávú hatás minden esetben az egyes komponensek, illetőleg reformok/beruházások megvalósulását követően 5 éven belül létrejövő gazdasági teljesítményt jelzi kumuláltan a rövidtávú hatással együtt, míg a hosszú táv a 10 év alatt létrejövő teljes gazdasági teljesítményt mutatja.

Az RRP középtávú (5 év) gazdasági hatása

	Reál GDP (Mrd Ft)	Foglalkoztatás (ezer fő)	Kormányzati adóbevétel (Mrd Ft)
A. Demográfia és köznevelés	490,74	17,14	182,1

	Reál GDP (Mrd Ft)	Foglalkoztatás (ezer fő)	Kormányzati adóbevétel (Mrd Ft)
B. Magasan képzett, versenyképes munkaerő	793,77	25,77	317,4
C. Felzárkózó települések	129,61	9,24	48,9
D. Vízgazdálkodás	502,2	9,07	186,4
E. Fenntartható zöld közlekedés	1 251,33	51,34	446,7
F. Energetika (zöld átállás)	765,23	29,84	275,8
G. Átállás a körforgásos gazdaságra	52,63	4,16	20,7
H. Egészségügy	949,71	40,68	374,7
I. Állam és közigazgatás	80,72	2,86	30,2
Összesen	5015,94	190,1	1882,9

Forrás: Századvég-számítás

Az RRP hosszú távú (10 év) gazdasági hatása

	Reál GDP (Mrd Ft)	Foglalkoztatás (ezer fő)	Kormányzati adóbevétel (Mrd Ft)
A. Demográfia és köznevelés	880,02	21,54	324,9
B. Magasan képzett, versenyképes munkaerő	1 694,86	32,84	669,3
C. Felzárkózó települések	276,01	9,51	70,5
D. Vízgazdálkodás	1 242,5	14,93	457,7
E. Fenntartható zöld közlekedés	1 705,18	56,17	613,1
F. Energetika (zöld átállás)	1 213,11	34,72	439,9
G. Átállás a körforgásos gazdaságra	69,19	4,29	26,8
H. Egészségügy	1 543,46	46,98	592,3
I. Állam és közigazgatás	129,62	3,5	48,1
Összesen	8753,9	224,5	3242,6

Forrás: Századvég-számítás

3.2.1 Demográfia és köznevelés

A Demográfia és köznevelés komponens keretében összesen 246,97 milliárd forint értékben valósulnak meg reformok és beruházások. Ezen reformok/beruházások megvalósítása révén elsősorban az építőiparban, az oktatásban, a számítógép, valamint az elektronikai és optikai termék gyártása ágazatban keletkezik többletkereslet. A hatásbecsléshez kapcsolódóan kockázatként ki kell emelni az építőipar kapacitáskorlátját, illetve a számítógépgyártásban a hazai termelés alacsony arányát. A komponens projektjeinek a végrehajtása összességében – előző évi áron számítva – 132,15 milliárd forint bruttó hozzáadott érték létrejöttét eredményezi rövidtávon, míg az ehhez kapcsolódó munkaerőigény megközelíti a 12,84 ezer főt. A gazdasági hatás révén a kormányzati adóbevételek 50,7 milliárd forinttal emelkedhetnek rövidtávon.

A komponens keretében megvalósuló fejlesztések érintik az oktatás és a digitalizáció területét is, így hosszabb távú gazdasági hatásokkal is lehet számolni. Számításaink szerint 5 éves időtávon a reformok/beruházások végrehajtása nyomán – előző évi áron számítva – összesen

490,74 milliárd forinttal emelkedhet a bruttó hozzáadott érték, míg a költségvetés adóbevételei 182,1 milliárd forinttal növekedhetnek. 10 éves időtávon a reál GDP összesen 880,02 milliárd forinttal emelkedik, míg a költségvetési bevételek 324,9 milliárd forinttal.

3.2.2 Magasan képzett, versenyképes munkaerő

A Magasan képzett, versenyképes munkaerő komponens keretében összesen 273,19 milliárd forint értékben valósulnak meg reformok és beruházások. Ezen reformok/beruházások elsődlegesen az építőiparban, a számítógép, elektronikai és optikai termék gyártása, a tudományos kutatás és fejlesztés, az oktatás, valamint az információ-technológiai szolgáltatás; információs szolgáltatás ágazatban eredményezhetnek keresletnövekedést. A hatásbecsléshez kapcsolódóan kockázatként ki kell emelni az építőipar kapacitáskorlátját, illetve a számítógépgyártásban a hazai termelés alacsony arányát. A komponens projektjeinek a végrehajtása rövidtávon – előző évi áron számítva – összességében 248,5 milliárd forint bruttó hozzáadott érték létrejöttét eredményezi, míg az ehhez kapcsolódó munkaerőigény meghaladja a 21,01 ezer főt. A gazdasági hatás révén a kormányzati adóbevételek 95,9 milliárd forinttal emelkedhetnek rövidtávon.

A komponens keretében megvalósuló fejlesztések érintik a kutatás-fejlesztés, a felsőoktatás, a digitalizáció, valamint a klímasemlegesség területét is, így hosszabb távú gazdasági hatásokkal is lehet számolni. Középtávon, vagyis a reformok/beruházások végrehajtása nyomán 5 éves időtávon – előző évi áron számítva – összesen 793,77 milliárd forinttal nőhet a nemzetgazdasági bruttó hozzáadott érték, míg a költségvetés adóbevételei 317,4 milliárd forinttal. 10 év alatt ezzel szemben a reformok/beruházások megvalósítása révén a nemzetgazdasági reál GDP összességében 1694,86 milliárd forinttal növekedhet, míg az adóbevételek 669,3 milliárd forinttal.

3.2.3 Felzárkózó települések

A Felzárkózó települések komponens keretében összesen 89,04 milliárd forint értékben valósulnak meg fejlesztések. Ezen reformok/beruházások megvalósítása révén elsősorban az építőiparban, a villamos berendezés gyártása, valamint a villamosenergia-, gáz-, gőzellátás és légkondicionálás ágazatban keletkezik többletkereslet. A hatásbecsléshez kapcsolódóan kockázatként ki kell emelni az építőipar kapacitáskorlátját, illetve a számítógépgyártásban a hazai termelés alacsony arányát. A komponens projektjeinek a végrehajtása rövidtávon – előző évi áron számítva – összességében 103,81 milliárd forint bruttó hozzáadott érték létrejöttét eredményezik, míg az ehhez kapcsolódó munkaerőigény 9,16 ezer fő. A gazdasági hatás révén a kormányzati adóbevételek 39,4 milliárd forinttal emelkedhetnek rövidtávon.

A komponens keretében megvalósuló fejlesztések érintik a klímasemlegesség területét is, így hosszabb távú gazdasági hatásokkal is lehet számolni. Számításaink szerint 5 éves időtávon a reformok/beruházások végrehajtása nyomán – előző évi áron számítva – összesen 126,4 milliárd forinttal emelkedhet a bruttó hozzáadott érték, míg a költségvetés adóbevételei 48,9 milliárd forinttal növekedhetnek. 10 éves időtávon ezzel szemben a reál GDP összesen 276,01 milliárd forinttal emelkedik, míg a költségvetési bevételek 70,5 milliárd forinttal.

3.2.4 Vízgazdálkodás

A Vízgazdálkodás komponens keretében 57,48 milliárd forint értékben valósulnak meg fejlesztések. Ezen reformok/beruházások elsődlegesen az építőiparban, az információ-technológiai szolgáltatás; információs szolgáltatás ágazatban, illetve a víztermelés, -kezelés és -ellátás ágazatban eredményezhetnek keresletnövekedést. A hatásbecsléshez kapcsolódóan kockázatként ki kell emelni az építőipar kapacitáskorlátját. A komponens beruházásainak a végrehajtása rövidtávon – előző évi áron számítva – összességében 57,82 milliárd forint bruttó hozzáadott érték létrejöttét eredményezik, míg az ehhez kapcsolódó munkaerőigény

meghaladja az 5,53 ezer főt. A gazdasági hatás révén a kormányzati adóbevételek 23,5 milliárd forinttal emelkedhetnek rövidtávon.

A komponens keretében megvalósuló fejlesztések érintik az öntözésfejlesztés, a klímasemlegesség, a digitalizáció és a vízközműhálózat területét is, így hosszabb távú gazdasági hatásokkal is lehet számolni. Középtávon, vagyis a reformok/beruházások végrehajtása nyomán 5 éves időtávon – előző évi áron számítva – összesen 502,2 milliárd forinttal nőhet a nemzetgazdasági bruttó hozzáadott érték, míg a költségvetés adóbevételei 186,4 milliárd forinttal. 10 év alatt ezzel szemben a reformok/beruházások megvalósítása révén a nemzetgazdasági reál GDP összességében 1242,47 milliárd forinttal növekedhet, míg az adóbevételek 457,7 milliárd forinttal.

3.2.5 Fenntartható zöld közlekedés

A Fenntartható zöld közlekedés komponens összesen 558,23 milliárd forint értékben valósulnak meg fejlesztések.

Ezen reformok/beruházások elsődlegesen az építőiparban, az egyéb jármű gyártása, a számítógép, elektronikai és optikai termék gyártása, illetőleg a villamos berendezés gyártása ágazatban eredményezhetnek keresletnövekedést. A hatásbecsléshez kapcsolódóan kockázatként ki kell emelni az építőipar kapacitáskorlátját, illetve a hazai gyártókapacitás mértékét, kiemelten a busz, illetve a vasúti kocsik gyártása esetében. A komponens projektjeinek a végrehajtása összességében 663,07 milliárd forint bruttó hozzáadott érték létrejöttét eredményezik rövidtávon, míg az ehhez kapcsolódó munkaerőigény meghaladja a 45,16 ezer főt. A gazdasági hatás révén a kormányzati adóbevételek 231,1 milliárd forinttal emelkedhetnek rövidtávon.

A komponens keretében megvalósuló fejlesztések érintik a vasútfejlesztés, a közútfejlesztés területét is, így hosszabb távú gazdasági hatásokkal is lehet számolni. Középtávon, vagyis a reformok/beruházások végrehajtása nyomán 5 éves időtávon – előző évi áron számítva – összesen 1251,33 milliárd forinttal nőhet a nemzetgazdasági bruttó hozzáadott érték, míg a költségvetés adóbevételei 446,7 milliárd forinttal. 10 év alatt ezzel szemben a reformok/beruházások megvalósítása révén a nemzetgazdasági reál GDP összességében 1705,18 milliárd forinttal növekedhet, míg az adóbevételek 613,1 milliárd forinttal.

3.2.6 Energetika (zöld átállás)

Az Energetika (zöld átállás) komponens keretében összesen 491,89 milliárd forint értékben valósulnak meg fejlesztések. Ezen reformok/beruházások megvalósítása révén elsősorban az építőiparban, a számítógép, elektronikai és optikai termék gyártása, a villamosberendezések gyártása és a villamosenergia-, gáz-, gőzellátás és légkondicionálás ágazatban keletkezik többletkereslet. A hatásbecsléshez kapcsolódó kockázatként ki kell emelni az építőipar kapacitáskorlátját, illetve a gépgyártásban a hazai termelés alacsony arányát. A komponens végrehajtása rövidtávon összességében – előző évi áron számítva – 394,81 milliárd forint bruttó hozzáadott érték létrejöttét eredményezi, míg az ehhez kapcsolódó munkaerőigény meghaladja a 25,57 ezer főt. A gazdasági hatás révén a kormányzati adóbevételek 140,0 milliárd forinttal emelkedhetnek.

A komponens keretében megvalósuló fejlesztések a klímasemlegesség elérését célozzák, ennél fogva hosszú távú gazdasági hatásokkal is lehet számolni. Számításaink szerint 5 éves időtávon a reformok/beruházások végrehajtása nyomán – előző évi áron számítva – összesen 765,23 milliárd forinttal emelkedhet a bruttó hozzáadott érték, míg a költségvetés adóbevételei 275,8 milliárd forinttal növekedhetnek. 10 éves időtávon ezzel szemben a reál GDP összesen 1213,11 milliárd forinttal emelkedik, míg a költségvetési bevételek 439,9 milliárd forinttal.

3.2.7 Átállás a körforgásos gazdaságra

Az Átállás a körforgásos gazdaságra komponensben összesen 43,0 milliárd forintnyi beruházás valósul meg. A reformok/beruházások megvalósítása elsősorban a szennyvíz gyűjtése és kezelése, hulladékgazdálkodás, szennyeződésmegsemmisítés és egyéb hulladékkezelés, valamint az építőipar ágazatban teremt többletkeresletet, de érinti az egyéb szakmai, tudományos és műszaki tevékenység, állat-egészségügyi ellátás területét is. A fentiek alapján az építőipar kapacitáskorlátos volta emelhető ki kockázati tényezőként. A komponens projektjeinek végrehajtása rövidtávon – 2020-as áron számítva – 42,7 milliárd forint GVA létrejöttét eredményezi, továbbá az ezekhez köthető munkaerőigény a 4,08 ezer fő. A gazdasági hatás eredményeképp a kormányzati adóbevételek 17,1 milliárd forinttal emelkedhetnek.

A komponens a körforgásos gazdaság megvalósulását célozza, amely hosszú távon fejti ki pozitív hatását a gazdaságra. Számításaink szerint 5 éves időtávon a reformok/beruházások végrehajtása nyomán összesen 52,6 milliárd forinttal emelkedhet a bruttó hozzáadott érték előző évi áron számítva, míg a költségvetés adóbevételei 20,7 milliárd forinttal növekedhetnek. 10 éves időtávon ezzel szemben a reál GDP összesen 69,2 milliárd forinttal emelkedik, míg a költségvetési bevételek 26,8 milliárd forinttal.

3.2.8 Egészségügy

Az Egészségügy komponensben összesen 518,7 milliárd forintnyi fejlesztése valósul meg. A reformok/beruházások megvalósítása elsősorban az építőiparban, a számítógép, elektronika és optikai termék gyártása ágazatban, illetőleg az információ-technológiai szolgáltatás, információs szolgáltatás ágazatban teremt többletkeresletet, de egyes reformok/beruházások révén a bútorgyártás, egyéb feldolgozóipari tevékenység, az egyéb szakmai, tudományos és műszaki tevékenység, állat-egészségügyi ellátás és a közigazgatás és védelem, kötelező társadalombiztosítás ágazatok is érintettek lehetnek. Jelentős hatás azonosítható még a humán-egészségügyi ellátás területén is. A fentiek alapján az építőipar kapacitáskorlátos volta, valamint a digitális eszközök gyártásában a hazai termelés alacsony részaránya emelhető ki kockázati tényezőként. A komponens projektjeinek végrehajtása – előző évi áron számítva – rövidtávon 409,7 milliárd forint GVA létrejöttét eredményezi, az ezekhez köthető munkaerőigény a 32,85 ezer főt is elérheti. A gazdasági hatás eredményeképp a kormányzati adóbevételek 175,2 milliárd forinttal emelkedhetnek.

A komponens keretében megvalósuló fejlesztések a digitalizáció, az egészségügy és a K+F+I területét is érintik. Így a reformok/beruházások hosszabb távon is pozitív hatást fejtenek ki a gazdaságra. Középtávon, vagyis a reformok/beruházások végrehajtása nyomán 5 éves időtávon – előző évi áron számítva – összesen 899,7 milliárd forinttal nőhet a nemzetgazdasági bruttó hozzáadott érték, míg a költségvetés adóbevételei 354,9 milliárd forinttal. 10 év alatt ezzel szemben a reformok/beruházások megvalósítása révén a nemzetgazdasági reál GDP összességében 1463,2 milliárd forinttal növekedhet, míg az adóbevételek 561,4 milliárd forinttal.

3.2.9 Állam és közigazgatás

Az állam és közigazgatás komponens keretösszege 25,84 milliárd forint. A reformok/beruházások megvalósítása elsősorban a jogi, számviteli és adószakértői tevékenység; üzletvezetés; vezetői tanácsadás, az információ-technológiai szolgáltatás; információs szolgáltatás, a közigazgatás és védelem; kötelező társadalombiztosítás ágazatban eredményez többletkeresletet. A komponens projektjeinek végrehajtása – előző évi áron számítva – rövidtávon 31,6 milliárd forint GVA létrejöttét eredményezi továbbá az ezekhez köthető munkaerőigény meghaladja a 2,19 ezer főt. A gazdasági hatás eredményeképp a kormányzati adóbevételek 12,2 milliárd forinttal emelkedhetnek.

A komponens keretében megvalósuló fejlesztések a digitalizáció területét is érintik, így hosszabb távú pozitív hatással is lehet számolni. Számításaink szerint 5 éves időtávon a reformok/beruházások végrehajtása nyomán – előző évi áron számítva – összesen 79,6 milliárd forinttal emelkedhet a bruttó hozzáadott érték, míg a költségvetés adóbevételei 29,8 milliárd forinttal növekedhetnek. 10 éves időtávon ezzel szemben a reál GDP összesen 127,7 milliárd forinttal emelkedik, míg a költségvetési bevételek 47,4 milliárd forinttal.

4. AZ RRP HATÁSA A TÁRSADALMI KOHÉZIÓRA

Jelen fejezetrészen – összhangban az RRF iránymutatások elvárásaival – azt vizsgáljuk, hogy Magyarország RRP-je hogyan segíti elő a társadalmi kohézió erősítését, azaz a különböző, RRP-ben megfogalmazott beavatkozások, reformok, beruházások hogyan járulnak hozzá egy területileg kiegyenlített gazdasági fejlődéshez. Ezzel párhuzamosan Magyarország arra törekszik, hogy az RRP különböző komponenseinek egymásra épülésével segítse a marginalizálódott társadalmi csoportok felzárkóztatását.

A **Demográfia és köznevelés** komponens a bölcsődei kapacitások növelésével igyekszik csökkenteni a nemek közötti foglalkoztatottsági különbségeket, amelyek elsősorban a gyermekvállalással köthetők össze. A komponens intézkedései és beruházásai hozzájárulnak ahhoz, hogy a gyermekes családok számára a megfelelő szociális és intézményi háló álljon rendelkezésre; kiemelten azokban a hátrányos helyzetű térségekben és régiókban, ahol ezen szolgáltatások minősége elmarad az országos átlagtól. A szülők munkaerőpiaci részvételének alacsony aránya párosul a kora gyermekkori gyermekgondozások jelenleg még szűkös elérhetőségével, ezért olyan fejlesztéseket is megvalósítunk, amelyekkel elősegíthetjük a szülők mielőbbi munkaerőpiaci reintegrációját. Magyarország számára világos gazdasági szükséglet a nemek közötti foglalkoztatási szakadék mérséklése is, és így a nők munkaerőpiaci hozzáféréseinek javítása.

A **Magasan képzett, versenyképes munkaerő megújítása** komponens intézkedései és beruházásai reflektálnak az Európai Bizottság által 2019-ben és 2020-ban megfogalmazott országspecifikus ajánlásokra, továbbá az egyetemi infrastruktúra, a humántőke és a K+F+I kapacitások bővítésével e komponens hozzájárul a területi kohézió erősítéséhez. A komponens célja, hogy Magyarországon a magasan képzett munkavállalók száma növekedjen, amely lehetővé teszi a magas hozzáadott értékű munkahelyek megtartását és létrejöttét, ezzel járulva hozzá Magyarország sokkhatásokkal szembeni ellenállóképességének erősítéséhez.

A **Felzárkózó települések** komponensben megfogalmazott lakhatást támogató beruházások a lakhatási szegénység enyhítését célzó új építésekhez, a lakások komfortfokozatának javításához, korszerűsítéséhez járulnak hozzá, összhangban az Európai Unió releváns stratégiáival, kiemelten a Szociális Jogok Európai Pillérével (19. és 20. pont).

A **Vízgazdálkodás** komponens keretében megvalósuló fejlesztések a vízpótló csatornarendszerek rekonstrukciója által és a szemléletformálással járulnak hozzá a társadalmi és területi kohézió erősítéséhez.

A **Fenntartható zöld közlekedés** komponens beavatkozásai közül az elővárosi és regionális vasúti hálózatok fejlesztése növeli a társadalmi mobilitást és – a megfogalmazott közlekedésfejlesztési beruházások segítségével – hozzájárul a korábban a közlekedési hálózatok hiányosságai miatt leszakadó térségek területi reintegrációjához.

Az **Energetika (zöld átállás)** komponens elemei közül elsősorban a “Lakossági napelem használat és fűtőkorszerűsítés támogatása” beavatkozásnak van kohéziós dimenziója (támogatva a legszegényebb társadalmi csoportok által használt drága és környezetszennyező fűtési rendszerek kiváltását fenntartható és kedvezőbb árú fűtési rendszerekkel), de a

villamosenergia-hálózatok korszerűsítésének közvetett módon minden társadalmi csoport és térség haszonélvezője lehet.

A hatékony innovatív hulladék-kezelési megoldások az **Átállás a körforgásos gazdaságra** komponens is tartalmaz a társadalmi és a területi kohéziót erősítő elemeket azzal, hogy az innovatív hulladékgazdálkodás megvalósításával, illetve annak kiterjesztésével hozzájárul a vidéki településeken keletkező hulladékok innovatív újrahasznosításához, ezáltal új munkahelyeket hoz létre a hátrányos helyzetű térségekben.

Az **Egészségügy** komponens keretében valósul meg részben az önellátásra korlátozottan képes emberek biztonságát és életvédelmét szolgáló digitalizációs program, amelynek célja, hogy növelje a hozzáférés lehetőségét a szociális ellátórendszer szolgáltatásaihoz, másrészt a komponens a XXI. századi egészségügy feltételeinek kialakításával egy hatékony, jól működő egészségügyi ellátórendszer fejlesztését/kialakítását is célozza, amely mindenki számára elérhetővé teszi az egészségügyi szolgáltatásokat.

A komponensben megfogalmazott digitalizációs célú fejlesztések fő célja a digitális technológiák használatának elterjesztése, hiszen a digitális technológiák egészségügyben történő széleskörű elterjesztésénél nincsen jobb eszköz ahhoz, hogy az egészségügy által nyújtott szolgáltatásokhoz mindenki egyenlő feltételekkel juthasson hozzá. A digitalizációs fejlesztések többek között hozzájárulnak az egészségügyben keletkező adatok összekapcsolásához, értékeléséhez, elemzéséhez és ezek alapján betegségek megelőzéséhez, illetve korai felismeréséhez, személyre szabott egészségügyi szolgáltatások kialakításához, új üzleti modellek kialakításához, a gyors és hatékony adatcseréhez, illetve -megosztáshoz, továbbá ahhoz, hogy az egészségügy ügyfelei folyamatos és friss információkat kapjanak általános egészségügyi információkról, az őket esetlegesen érintő betegségek megelőzéséről, kezeléséről, vagy az utógondozásról. Összességében tehát az e-egészségügyi szolgáltatások hozzájárulnak többek között:

- a hatékonyabb diagnózis felállításához
- a betegségek célzottabb felismeréséhez és kezeléséhez
- a betegségek hatékonyabb megelőzéséhez
- az egészségtudatosabb életmód kialakításához
- a költséghatékonyabb orvosi kezelések megvalósításához és
- a kutatás-fejlesztés és innovációs tevékenység erősítéséhez.

Az **Állam és közigazgatás** komponens intézkedéseinek következtében nő a mikro-, kis- és középvállalkozások részvétele a közbeszerzési versenyben, ezáltal a közpénzfelhasználás szereplőivé válnak eddig inaktív vállalkozások. A korrupció elleni küzdelem lépéseinek eredményeként javul az állampolgárok bizalma, ezt szolgálja a közadatokhoz való hozzáférés, az állami intézmények nyilvános adatszolgáltatásának bővülése, a közbeszerzési rendszer transzparenciája, a közhatalom gyakorlásával kapcsolatos kiemelt bűncselekmények eljárásrendjének reformja. A komponens egyik legjelentősebb társadalmi hatást kiváltó reformja a hálapénz kivezetése az egészségügy területén, ez a közszolgáltatásokat nagyobb mértékben igénybe vevő leszakadó társadalmi csoportok számára a szolgáltatásokhoz való hozzáférésben közvetlenül is érzékelhető javulást eredményez.

5. AZ RRP HATÁSA A FENNTARTHATÓSÁGRA

A 2020-ban Európát is elérő COVID-19 járvány Európa (és világ) -szerte rávilágított arra, hogy a társadalmak és nemzetgazdaságok (illetve azok egy része) nem vagy nem teljes mértékben képesek ellenállni a hirtelen jött válsághelyzet okozta kihívásoknak. Éppen ezért Magyarország törekszik arra, hogy a magyar RRP-ben foglalt intézkedések és beruházások mind

- társadalmi, mind
- költségvetési, mind pedig
- pénzügyi értelemben fenntarthatóbbá és ellenállóbbá tegyék Magyarországot társadalmi, és gazdasági értelemben egyaránt.

A **Demográfia és köznevelés**, valamint a **Magasan képzett, versenyképes munkaerő** komponensek a XXI. századi technológiai környezetre épülő, versenyképes köznevelést, illetve a digitális oktatáshoz való egyenlő hozzáférés feltételeinek biztosítását, illetve a felsőoktatási képzések modernizációját zászlójára tűzve a fiatal generációk munkaerőpiaci esélyeinek hosszútávú növelésével járul hozzá a társadalmi fenntarthatóság hosszútávú erősítéséhez. Az így szerzett készségek drasztikusan javítják a fiatal generációk jövedelmi viszonyait, fogyasztási potenciáljukat és így adófizetési képességüket is.

Az **Energetika (zöld átállás)** komponensben megfogalmazott, megújuló energiaforrások felhasználásának növelésére irányuló beruházások egyrészt csökkentik a ma még környezetszennyező és drága fűtési technológiák olcsóbb és környezeti értelemben is fenntarthatóbb technológiákkal történő kiváltását, másrészt az intelligens hálózatfejlesztések hozzájárulnak a költségvetés kiadásainak mérsékléséhez.

A **Vízgazdálkodás** komponensben megfogalmazott főművi vízpótló a felszín alatti vizek jó állapotának elérését szolgáló vízkormányzási beruházások eredményeként az ország vízkészletei általában jobb állapotba kerülnek, míg az **Átállás a körforgásos gazdaságra** komponensnek valamennyi beavatkozása hozzájárul a társadalmi fenntarthatóság erősítéséhez élhető és fenntartható környezetet biztosítva a jövő generációi számára.

Az **Egészségügy** komponens valamennyi eleme javítja a társadalom egészségügyi szolgáltatásokhoz való hozzáférését, hosszú távon is erősítve a társadalmi kohéziót. Az ebben a komponensben megfogalmazott és egymásra épülő fejlesztések az intézményrendszer konszolidációjának megvalósításával, az olcsóbban fenntartható szolgáltatások bevezetésével támogatják a költségvetés már rövidtávon is érzékelhető tehermentesítését.

Az **Állam- és közigazgatás** komponensben megfogalmazott – elsősorban digitalizációs célú – beavatkozások szintén támogatják a pénzügyi, költségvetési fenntarthatóságot azáltal, hogy olyan szolgáltatásokat hoznak létre, amelyek üzemeltetése, működtetése – szemben az offline ügyintézés formáival – már rövidtávon megtakarításokat eredményez. A korrupció elleni intézkedések, a közbeszerzési verseny javítása és a közhatalom gyakorlásának erős jogszabályi kontrollja a társadalmi bizalom erősödését eredményezi, javítja a gazdasági versenyt és csökkenti az elvándorlást.

6. A RRP TELJES MAKROGAZDASÁGI HATÁSA

6.1 Az alappálya ismertetése

Az RRP hatásának számszerűsítéséhez a Pénzügyminisztérium által a Konvergencia Programban közölt makrogazdasági előrejelzést vettük alappályának, amely már számol az RRP hatásaival. A prognózis 2022-re 4,3 százalékos GDP-növekedést jelez a HEE támogatásból megvalósuló fejlesztésekkel, amelyet 2023-ben 4,1 százalékos bővülés követhet. 2024-ben a magyar GDP 4,2 százalékkal nőhet, amelyet 2025-ben 4,3, míg 2026-ban 4,3 százalékos bővülés követhet.

Összességében véve 2021-ben közel azonosan alakulhat a foglalkoztatottak száma a 2020-as szinttel, majd 2022-ben 0,7, 2023-ban 0,5, 2024-ben 0,1, 2025-ben pedig 0,4 százalékkal haladhatja meg az előző évi szintjét.

Makrogazdasági kilátások az RRP megvalósulásával

	2021	2021	2022	2023	2024	2025	2026
	szint	változás %-ban					
GDP (előző évi áron, mrd Ft)	51 702,3	7,1	4,3	4,1	4,2	4,3	4,3
Foglalkoztatottak száma (ezer fő, 15-74)	4 634,6	0,7	0,7	0,3	0,2	0,1	0,1

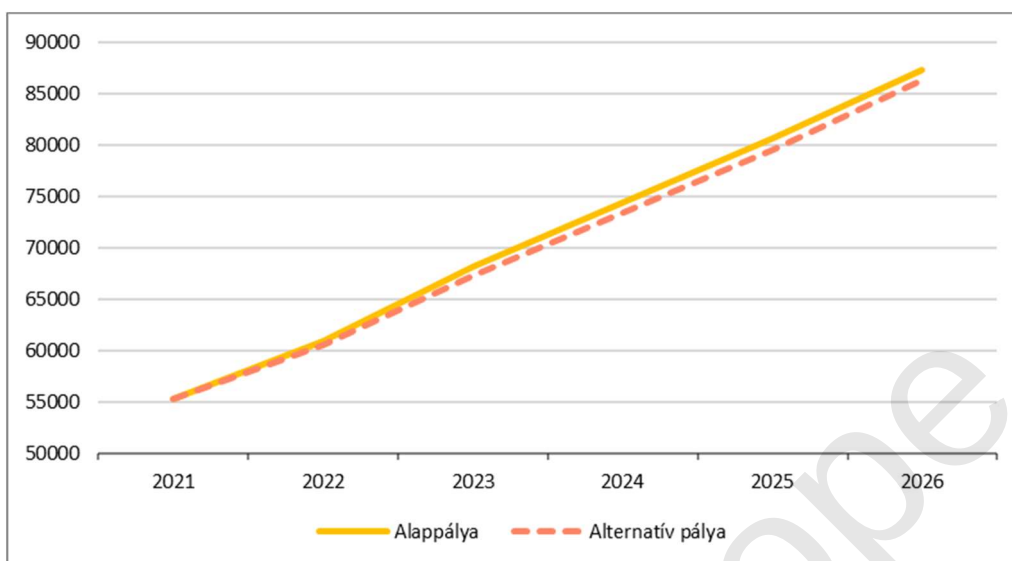
Forrás: Pénzügyminisztérium

6.2 A teljes nemzetgazdasági hatás

A kidolgozott RRP összesen 77 projektet tartalmaz, amely reformok/beruházások összesen 9 nemzetstratégiai cél/reform alá kerültek besorolásra. A 77 projekt megvalósítása az RRPkeretében összesen 2 800 milliárd forintba kerül fix áron számolva.

Növekedési hatás. Számításaink szerint rövidtávon (a programok megvalósulása nyomán 2 éven belül) az RRP reformok és reformok/beruházások 2 109 milliárd forint bruttó hozzáadott érték előállításához járulnak hozzá. Középtávon (5 éven belül) a fejlesztések révén a növekedési többlet 5 016 milliárd forint lehet, figyelembe véve a rövidtávú hatásokat is. Ezen felül egyes reformok/beruházások, illetve reformok ennél is hosszabb távon fejthetik ki hatásuk, amelynek köszönhetően az RRP végrehajtása hosszú távon (10 éves időtávon kumuláltan) összességében 8 754 milliárd forint bruttó hozzáadott érték létrejöttét eredményezi. A fentiek eredményeképp a GDP növekedési üteme 2022-ben 0,9, míg 2023-ban 0,6 százalékponttal magasabb az alternatív pályához, vagyis a számított RRF nélküli növekedési szinthez viszonyítva. 2024-ben ez az eltérés 0,3 százalékpont, és a növekedési ütem 2025-ben is 0,2 százalékponttal meghaladja az alternatív pályán mértet. 2026-ban kismértékben, 0,2 százalékponttal elmaradhat az RRF reformok/beruházások megvalósulása mellett mért gazdasági növekedés az alappályán mérttől. Ezt a növekedési ütemben tapasztalható negatív eltérést a bázishatás indokolja, mivel a GDP szintje az RRP megvalósítása esetén érdemben meghaladja az alternatív pályán prognosztizáltat. A közép- és hosszú távú hatások fennmaradása miatt az RRP végrehajtása nyomán a GDP 2026 után is évente 1,4 százalékkal haladhatja meg azt a szintet, mint amit akkor ért volna el, ha az RRF nélküli bemutatott gazdasági folyamatok valósulnak meg.

A GDP alakulása az alappálya és az alternatív pálya mentén (folyóáras, Mrd Ft)

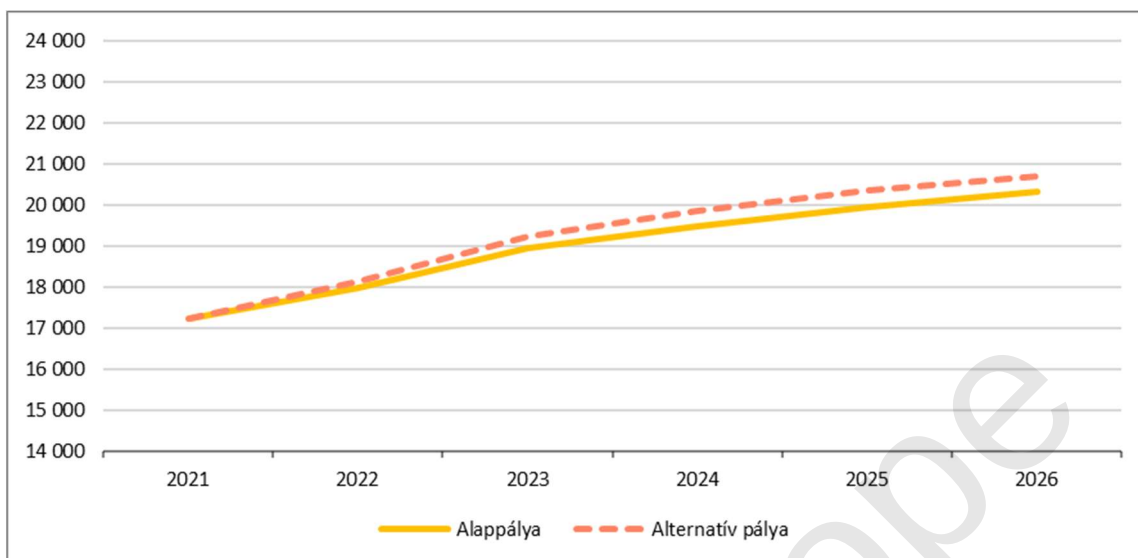

Forrás: KSH, Pénzügyminisztérium, Századvég-számítás

Munkaerőpiaci hatás. A gazdaságban rövidtávon (vagyis amíg a programok zajlanak) megközelítőleg 160,4 ezer fő nagyságrendű munkaerőigény merül fel, vagyis évente átlagosan 80,2 ezer, ez utóbbi a 2021-es foglalkoztatotti létszám 1,7 százalékának felel meg. Ez ugyanakkor nem jelenti a foglalkoztatás ilyen mértékű növekedését rövidtávon, mivel az alkalmazott módszertan segítségével nem lehet meghatározni, hogy a foglalkoztatási hatás mekkora része csapódik le új munkahelyek létrehozásában és mekkora része lesz a megőrzött munkahelyek száma. Emiatt a munkanélküliség várható alakulására sem lehet becslést adni. Ezzel szemben közép- és hosszú távon rendre 27,1 és 31,5 ezer munkahely jöhet létre.

Költségvetési hatás. A költségvetés bevételei a rövidtávú hatások révén 2020-as áron számítva 796 milliárd forinttal 2022 és 2026 között összességében a gazdasági teljesítmény növekedése révén. Ezzel szemben középtávon (5 éves időtávon) kumuláltan 1 883 milliárd forinttal hosszú távon (10 éves időtávon) pedig 3 243 milliárd forinttal haladhatják meg a költségvetés bevételei azt a szintet, ami a reformok megvalósulása nélkül állt volna elő. A költségvetés bevételi főösszege a közép- és hosszú távú hatások miatt 2026 után is átlagosan 1,6 százalékkal haladhatja meg az RRF nélküli előrejelzésben szereplő értéket.

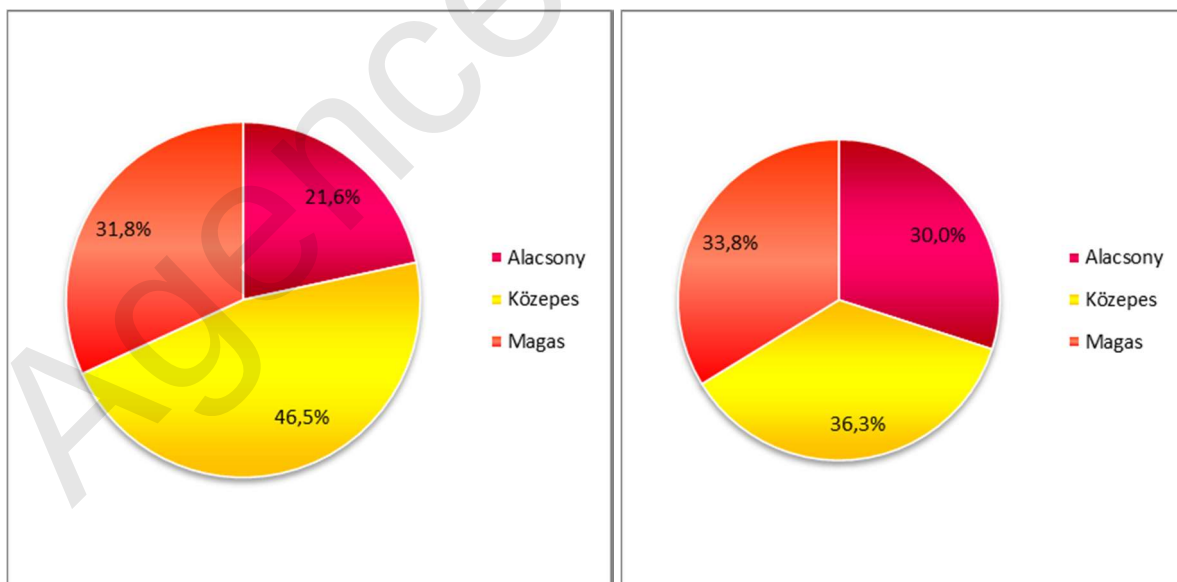
A költségvetés bevételi főösszegének alakulása az alappálya és az alternatív pálya mentén (Mrd Ft)

Forrás: Pénzügyminisztérium, Századvég-számítás

Az RRP keretében meghirdetett reformok és reformok/beruházások 21,6 százaléka (a beruházási összeg alapján) a növekedéshez való hozzájárulás szempontjából (össességében) alacsony, 46,5 százaléka közepes, míg 31,8 százaléka magas hatásfokúnak tekinthető. A munkahelyteremtés szempontjából ezzel szemben az alacsony hatásfokú programok részaránya 30,0, a közepes hatásfokúaké 36,3, míg a magas hatásfokúaké 33,8 százalék.

A reformok beavatkozásainak növekedéshez és munkahelyteremtéshez való hozzájárulása szerinti megoszlása rövidtávon

Forrás: Századvég-számítás

A Terv több intézkedése közvetlenül irányul a területi és a szociális kohézió erősítésére, míg a többi intézkedés a gazdasági növekedés elősegítésén, valamint a munkahelyteremtésen keresztül járul hozzá a társadalmi különbségek csökkentéséhez. Az RRP keretében megvalósuló beruházások a fentieken túl szem előtt tartják a digitális átállás, valamint a Magyarország és az Európai Unió által kitűzött klímacél teljesüléséhez való hozzájárulást is.

A közép és hosszú távú hatások számszerűsítéséhez felhasznált irodalmak

- Benos, N., & Zotou, S. (2014). Education and economic growth: A meta-regression analysis. *World Development*, 64, 669-689.
- Brown, J. R. (2017). Irrigation development as an instrument for economic growth in Saskatchewan: An economic impact analysis (Doctoral dissertation, University of Saskatchewan). <https://harvest.usask.ca/bitstream/handle/10388/8145/BROWN-THESIS-2017.pdf?sequence=1> (Elérés: 2020.10.27.)
- Bužinskienė, R., & Rudytė, D. (2014). The impact of knowledge generating investment on GDP growth. <https://ortus.rtu.lv/science/en/publications/20025/fulltext.pdf> (Elérés: 2020.10.26.)
- Cigu, E., Agheorghiesei, D. T., & Toader, E. (2019). Transport infrastructure development, public performance and long-run economic growth: a case study for the Eu-28 countries. *Sustainability*, 11(1), 67.
- The Economic Benefits of Investing in Water Infrastructure – How a Failure to Act Would Affect the US Economic Recovery https://www.asce.org/uploadedFiles/Issues_and_Advocacy/Infrastructure/Content_Pieces/the-economic-benefits-of-investing-in-water-infrastructure-report.pdf (Elérés: 2020.10.26.)
- Eddington, R. (2013). The case for action: Sir Rod Eddington's advice to Government. Elérhető: http://news.bbc.co.uk/2/shared/bsp/hi/pdfs/01_12_06_eddingtonreport.pdf (Elérés: 2020.10.27.)
- Eryigit, S. B., Eryigit, K. Y., & Selen, U. (2012). The long-run linkages between education, health and defence expenditures and economic growth: evidence from Turkey. *Defence and Peace Economics*, 23(6), 559-574.
- Frank, N. (2018). Making the grade: The contribution of education expenditure to economic growth. *Undergraduate Economic Review*, 14(1), 11.
- Growth within: A circular economy vision for a competitive Europe https://www.mckinsey.com/~media/mckinsey/business%20functions/sustainability/our%20insights/europes%20circular%20economy%20opportunity/growth_within.pdf (Elérés: 2020.10.27.)
- Karaçor, Z., Güvenek, B., Ekinçi, E., & Konya, S. (2017, October). Relationship with education expenditure and economic growth in OECD countries: A panel data analysis. In *DIEM: Dubrovnik International Economic Meeting* (Vol. 3, No. 1, pp. 255-269).
- Katz, R. L., & Koutroumpis, P. (2013). Measuring digitization: A growth and welfare multiplier. *Technovation*, 33(10-11), 314-319.
- Keller, K. R. (2006). Investment in primary, secondary, and higher education and the effects on economic growth. *Contemporary Economic Policy*, 24(1), 18-34.
- Khan, S., Khan, S., & Aftab, M. (2015). Digitization and its impact on economy. *International Journal of Digital Library Services*, 5(2), 138-149.
- Konopczyński, M. (2014). How taxes and spending on education influence economic growth in Poland. *Contemporary Economics*, 8(3), 329-348.
- Mammadli, E., & Klivak, V. (2020). Measuring the effect of the Digitalization. <http://zbw.eu/econis->

[archiv/xmlui/bitstream/handle/11159/3795/febawb119.pdf?sequence=1&isAllowed=y](http://archiv.xmlui/bitstream/handle/11159/3795/febawb119.pdf?sequence=1&isAllowed=y)
(Elérés: 2020.10.26.)

- Molemaker, R. J., & Pauer, A. (2014). The economic footprint of railway transport in Europe. Community of European Railway and Infrastructure Companies (CER), Brussels. https://www.cer.be/sites/default/files/publication/The_Economic_Footprint_-_web_-_final_final_30_Sept_0.pdf (Elérés: 2020.10.27.)
- Ng, C. P., Law, T. H., Jakarni, F. M., & Kulanthayan, S. (2019, April). Road infrastructure development and economic growth. In *IOP Conference Series: Materials Science and Engineering* (Vol. 512, No. 1, p. 012045). IOP Publishing.
- Der ökonomische Fußabdruck des Systems Bahn <https://www.economica.eu/wp-content/uploads/2019/08/2013-Der-%C3%B6konomische-Fu%C3%9Fabdruck-des-Systems-Bahn-Folder.pdf> (Elérés: 2020.10.27.)
- Reeves, A., Basu, S., McKee, M., Meissner, C., & Stuckler, D. (2013). Does investment in the health sector promote or inhibit economic growth? *Globalization and health*, 9(1), 43.
- Renewable Energy Benefits: Measuring the Economics https://www.irena.org/-/media/Files/IRENA/Agency/Publication/2016/IRENA_Measuring-the-Economics_2016.pdf (Elérés: 2020.10.27.)
- Sokolov-Mladenović, S., Cvetanović, S., & Mladenović, I. (2016). R&D expenditure and economic growth: EU28 evidence for the period 2002–2012. *Economic research-Ekonomska istraživanja*, 29(1), 1005-1020.
- Stupak, J. M. (2017). Economic impact of infrastructure investment. <https://fas.org/sgp/crs/misc/R44896.pdf> (Elérés: 2020.10.26.)
- Vlahinić Lenz, N., Pavlić Skender, H., & Mirković, P. A. (2018). The macroeconomic effects of transport infrastructure on economic growth: the case of Central and Eastern U member states. *Economic Research*